

સદ્ગત સર મનમોહનદાસ રામજી

સદ્ગત સર મનમોહનદાસ રામજીને
અર્પણુ.

સદગત સર મનમોહનદાસ રામજી

૧૮૫૭ નું ઐતિહાસિક વર્ષ કયે હિંદી લુછી શકે એમ છે? એજ વર્ષમાં મુંબ-
ઇના એક બહોશ વ્યાપારી, નયુનેદાર
શહેરી, વ્યવહાર નેતા અને સનાતન
ધર્મના સ્થાન સમા સર મનમોહનદાસ
રામજીને જન્મ થયો હતો. શેઠ મન-
મોહનદાસે મુંબઈની હાઇસ્કૂલની 'કળવણી'
લીધી હતી. પણ વિદ્યાભ્યાસ કરતાં
કરતાંજ જીવનમાં વ્યાપાર મહત્વનું
સ્થાન ધરાવે છે એની તેમને પ્રતીતિ
થતાં એમણે ૨૨ વર્ષની યુવાન વયે
વ્યાપાર જગતમાં 'જ'ખલાવી દીધું'.
વ્યાપારને એમને અનુભવ જેમ જેમ
વધતો ગયો તેમ તેમ એમની શક્તિ
પણ ખીલતી ગઈ અને ધીમે ધીમે સમસ્ત
મુંબઈ પ્રાંતના એક મહાન વેપારીની
નામના પ્રાપ્ત કરી લીધી. વ્યાપારી
જીવનના પ્રારંભમાંજ એમણે માચિસ્ટર
સાથે ઘાટા વ્યાપારી સંબંધ બાંધી
દીધો. એને પરિણામે મેસર્સ રાક્ષી
પ્રધર્સની મોટી પેઢીને પણ લાગુ 'કે'
આપણા વેપાર માટે આ જ માણસ
યોગ્ય છે, તેથી રાક્ષીપ્રધર્સે સર મન-
મોહનદાસની પેઢીને પોતાના વ્યાપારી
આડતીઆ તરીકે નીમી દીધી. આ રીતે
બંને પેઢીઓને 'એમણે' ધંધાદારી
સંબંધ ૨૦ વર્ષ સુધી ચાલ્યો.

સર મોહનદાસની શક્તિની સુવાસ
હવે તો એમને ફેલાવા લાગી. દેશી
કાપડના વેપારીઓના મંડળે એમની
શક્તિ અને કાર્યદક્ષતા તરતજ પીછાની
લીધી અને એક શક્તિશાળી અગ્રેસર
તરીકે મંડળને ઉપયોગના થઈ પડ્યો,
એવી ખાત્રી થતાં એમને ૧૮૯૮ માં
મંડળના પ્રમુખપદે સુદી કાઢ્યા. એ
પદે તેઓ લાંબા કાળ સુધી ચાલ

રહ્યા હતા. મંડળના પ્રમુખ તરીકે
વેપારીઓને મોટા લાભ થાય એવા
કાર્યો એમણે ઉપાડી લીધા હતા અને
એની પાછળ એમણે રાતદિન બેયા
વિના સખત કામ કર્યું હતું. માલના
ભરતીઓના ફાર્મની નવરચના કરવાની
એમની લડત ફળીજીત થઈ હતી અને
એને પરિણામે વેપારીઓને મોટો લાભ
મળ્યો હતો. વળી "અમ્બાયર" તરીકે
હિંદીઓની નીમણુંક કરવાની લડત પણ
ફતેહમંદ નીવડી હતી.

સર મોહનદાસની ખ્યાતિ કાંઈ રાક્ષી
પ્રધર્સના આડતીઆ તરીકે મર્યાદીત
રહી નહોતી, પરંતુ મુંબઈના એક મહાન
ધંધાદારી તરીકે વ્યાપારી આલમ
તેમની તરફ માનની દ્રષ્ટીથી નીહાળતી.
પરદેશી માલની આયાત પુરતોજ તેમને
વેપાર નહોતો, પણ એ ધંધાના અનુ-
ભવે એમની દ્રષ્ટિ વિશાળ બની હતી,
અને દેશના કાપડ ઉદ્યોગ પ્રત્યે વળી
હતી. ન્યુ કેસરે હિંદ મીલ, ધી ઇન્ડિ-
અન મેન્યુફેક્ચરીઝ મીલ કંપની લીં, ધી
હિંદુસ્તાન મીલ્સ અને નાગપુરની મોટેલ
મીલ્સના તેઓ ચેરમેન અને ડિરેક્ટર
હતા. બ્રાઉન્સવેલેશી ડો-આપરેટીવ
રેલ્વે કંપની લીંના ચેરમેન અને
ડિરેક્ટર અને ઇન્ડિઅન મર્કન્ટાઇલ
ઇન્શ્યુરન્સ કંપની લીંના ચેરમેન ને
ડિરેક્ટર હતા.

મીલમાલિકેડોની મંડળીમાં એમનું સ્થાન
મહત્વનું હતું. છેક ૧૮૯૧ થી મંડળની
કમીટીમાં એમણે ઉત્સાહપૂર્વક સક્રીય
ભાગ લેવા માંડ્યો હતો. એને પરિ-
ણામે સર મનમોહનદાસ મંડળના
સ્થાન ગણાતા હતા. મીલમાલિકેડોએ
પોતાના આ પ્રીય અને બહોશ સભ્યને
૧૯૦૯ માં પ્રમુખપદે સુદી કાઢીને તેમની
સેવાની કદર કરી હતી.

આપણા મુંબઈ શહેરની દેશી વેપારી
એમ્બરના સ્વર્ગસ્થ સ્થાપક હતા.
હિંદી વેપારીઓને વેપાર ધંધામાં પડતી

મુશ્કેલીઓ અને સહન કરવા પડતા અન્યાય સર મનમોહનદાસ સાંખી શકતા નહોતા. એમણે એનાં એક અસરકારક ઇલાજ તરીકે વ્યાપારી સંગઠનને પ્રયોગ કર્યો અને એની સફળતાના ફળ આજે પણ આપણે ચાખીએ છીએ. ૧૯૦૬ માં એમના ક્રમનું પરિણામ મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્પરની સ્થાપનામાં પરિણમ્યું. આ એમ્પરની સ્થાપનાથી એમની વ્યવહાર રાજદ્વારી બુદ્ધિની સૈને પ્રતીતિ થઈ. ૧૯૦૭ માં પોતે એમ્પરના પ્રમુખ થયા અને ૧૯૧૩ સુધી એમ્પરનું નાવ મુસીબતોમાંથી પાર ઉતાયું. ફરી પાછા ૧૯૨૪ માં પ્રમુખપદે આવ્યા અને એમ્પરનું કામ સફળતાથી ચાલવા લાગ્યું. પણ કમનશીબે ૧૯૩૨ માં એમ્પરમાં ગંભીર મતભેદ પડ્યા અને આખી ઇમારત બાંધે જમીનદોસ્ત થવાની તૈયારીમાં હોય એમ લાગવા માંડ્યું.

બંને પક્ષોએ એમને ૧૯૩૩ ના વર્ષ માટે પ્રમુખસ્થાન સેવા આગ્રહ કર્યો. સર મનમોહનદાસની તળીયત સારી નહોતી, ઠાકતરોએ એમને આરામ સેવાની સલાહ આપી હતી; એમ છતાંયે એમ્પર પ્રત્યેના પ્રેમ અને કર્તવ્યને લીધે એમણે કશાની પણ પરવા કર્યા વિના પ્રમુખપદ સ્વીકાર્યું. પછી તો એમ્પર ધીમે ધીમે બળવાન બનતી ગઈ અને આજે સા કાંઈ એમને એમ્પરના “પિતા” તરીકે ઓળખે છે.

વ્યાપાર ધંધા અંગેની એમની અનેક વિધ પ્રવૃત્તિઓ છતાં રાજકારણને એ બુલ્લા નહોતા. રાજકારણમાં તો એ પહેલેથીજ રસ લેતા આવ્યા હતા. નગરની સેવા માટે મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનમાં બુલેન્સર જીલ્લાના સભ્ય તરીકે ૧૮૯૮ માં દાખલ થયા. એમાં ૧૮ વર્ષ સુધી રહી કીમતી સેવા બજાવી છે. પ્રથમ

સ્ટેન્ડીંગ કમીટીમાં આવ્યા અને ૧૯૦૮ માં એના ચેરમેન બન્યા. ધીમે ધીમે એમની કાર્યશક્તિ ખીલતી ગઈ અને ૧૯૧૨-૧૩ માં તેઓ કોર્પોરેશનના પ્રમુખ ચુંટાયા. મુંબઈ નગરની સેવા બજાવવાના ઉમદા હેતુથીજ તેમણે કોર્પોરેશનમાં પ્રવેશ કર્યો હતો, એ એમણે મરકીતા પહેલીવારના ઉપદ્રવ પ્રસંગે પીડીત પ્રબળે રાહત આપવાનું કાર્ય બજાવી પુરવાર કર્યું હતું.

૧૯૧૦ થી એમની બહુર પ્રવૃત્તિનું ક્ષેત્ર વિસ્તૃત બન્યું. મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં હિંદી વેપારી વર્ગના પ્રતિનિધિ તરીકે ચુંટાયા અને દશ વર્ષ સુધી રહ્યા. એ પછી મોટેબુ-એમ્પરનું સુધારા પછી સ્થપાયેલી હિંદની પહેલી વડી ધારાસભામાં મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્પરના પ્રતિનિધિ તરીકે ચુંટાયા અને ૧૯૨૩ સુધી રહ્યા. ૧૯૨૫ માં કાઉન્સિલ આફ સ્ટેટમાં બે વાર ચુંટાયા હતા.

સર મનમોહનદાસના વ્યાપારી, નાગરીક અને રાજદ્વારી તરીકેના જીવનની આપણે ઝાંખી કરી ગયા પણ એમના ધાર્મિક જીવન વિષે બુલ્લી શકીએ એમ નથી. આટલી પ્રવૃત્તિઓમાં પડતાં સનાતન ધર્મ પ્રત્યેના પ્રેમ ઝૂલ રહ્યો હતો. સમસ્ત દેશની સર્વ સનાતન ધર્મ સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ હતો. અખિલ હિંદ વર્ણાશ્રમ સ્વરાજ સંઘના તેઓ ઉપ-પ્રમુખ હતા. મુંબઈમાં મળેલા વર્ણાશ્રમ સ્વરાજ્ય સંઘના છઠ્ઠા વાર્ષિક અધિવેશનના સ્વચ્છતાધ્યક્ષ તરીકે એમની વરણી થઈ હતી અને ૧૯૩૪ માં કલકત્તામાં મળેલી અખિલ હિંદ સનાતન નેતા પરિષદના પ્રમુખ તરીકે સર્વાનુમતે એમની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. ઉપરાંત બનારસ (કાશી) ભારત ધર્મ મહામંડળમાં મુંબઈ પ્રાંતના પ્રતિનિધિ તરીકે ખીરાજતા હતા અને અનેક ધાર્મિક ટ્રસ્ટો ને સંખ્યાવતોના વહિવટમાં એમનો હિસ્સો હતો.

વિચારે તેમજ આચારે તેઓ સુસ્ત સનાતની હતા. હરિજનોના મંદિર-પ્રવેશની પ્રવૃત્તિને પ્રારંભ થતાં, તેમણે ધર્મભિમાનથી પ્રેરાઈને એના વિરોધ કરવામાં આગેવાની લીધી હતી. અનેક સુધારક અગ્રેસરો એમને સમાધાન માટે મળ્યા પણ સર મનમોહનદાસ તો અવિચળ માલમ પડ્યા ને એ સુધારકોને સમાધાન સાધવાની આશા છોડી દેવી પડી.

અંતે ગાંધીજીએ ૧૯૩૩ માં સમાધાનનો કોઈ ઇલાજ શોધી કહાડવા માટે તેમને ખાસ પત્ર લખી ચરોડા જેલમાં તેડાવ્યા. દાકતરોએ એમને ક્ષમ લેવાની મનાઈ કરી હતી છતાં તેઓ ગાંધીજીને મળવા ચરવડા જેલમાં ગયા અને એક કલાક સુધી અસ્પૃશ્યતા નિવારણ પ્રવૃત્તિ વિષે ખુલ્લા દિલની ચર્ચા કરી. ચર્ચા દરમ્યાન મોહનદાસ (ગાંધીજી) અને મનમોહનદાસ બંને પોતપોતાની માન્યતામાં એવા તો મક્કમ હતા કે સમાધાનને અવકાશ મળ્યો નહિ. સુધારકોની આ પ્રવૃત્તિ સામે સર મનમોહનદાસે એ પછી મજબૂત વિરોધ ઉભો કર્યો અને વ્યવસ્થિત કાર્ય ઉપાડ્યું. સનાતનીઓમાં જખરો પ્રચાર ઉપાડ્યો, તેમાં એમને ધર્મચાર્યો અને સનાતની આગેવાનોના સાથ મળ્યો.

ધર્મની બાબદમાં સરકાર કે ધારામંડળોની દબલ હોવી બેઈએ નહિ, એવી તેમની દ્રઢ માન્યતા હતી. તે અનુસાર, તેમણે બ્રિટિશ સરકાર પર એક વિરૂપ્તિ પત્ર મોકલી આપ્યું હતું અને સરકારને ધાર્મિક બાબદોમાં સરકાર દબલગીરી નહિ રહે, તેવી બહેરાત કગવાનો આશ્રય કર્યો હતો. આ પત્ર પર દેશભરની ખસો સનાતની સંસ્થાઓની સહીઓ હતી અને તે બેઈન્ટ રીલકેટ

કમીટી પર મોકલી આપવામાં આવ્યું. સનાતનીઓએ ધારાસભાઓ સર કરવી બેઈએ, એ તેમના દીલની ધ ગશ હતી અને પથારીવશ હોવા છતાંયે તેમણે સનાતની નેતાઓ સાથે ચર્ચા કરીને તેની એક વિસ્તૃત યોજના તૈયાર કરી હતી.

સર મનમોહનદાસની બહેર સેવાઓની સરકારે પણ કદર કરી હતી. તેમને ૧૮૯૮ માં જ. પી. બનાવવામાં આવ્યા હતા. ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટની જોગની સ્થાપના થઈ ત્યારે ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ નીમાયા હતા અને તે પદે તેઓ વર્ષો સુધી રહ્યા હતા. ૧૯૨૭ માં સરકારે તેમને નાઇટ બનાવી ઉચ્ચ પ્રકારનું માન આપ્યું હતું. સર મનમોહનદાસ વર્ષો સુધી બોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટી હતા, તેમજ વીકટોરીયા જીબીસી ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટની ટ્રસ્ટી બોર્ડના સભ્ય હતા. બી. બી. રેલ્વેની, ડિરેક્ટર ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ, અને મુંબઈ ખીલવણી ખાતાની સલાહકારી સમિતિઓમાં પણ સભ્ય તરીકે તેમણે કામ કર્યું છે.

સર મનમોહનદાસ ૭૬ વર્ષની વયે માયાળુ અને સાદું જીવન ગાળી ૧૩ મી ઓગસ્ટ ૧૯૩૪ ને દિને પાછળ સુંદર અને અતુકરણીય કારકીર્દિ સુદી સ્વગવાસ પામ્યા હતા. દેશભરમાં આ સમાચારથી જીખ ગમગીની ફેલાઈ હતી. અનેક બહેર મંડળો અને સંસ્થાઓએ તેમનાં માનમાં કામકાજ બંધ રાખ્યાં હતાં. સનાતનીઓએ એક ધર્મવીર શુભાવવા માટે, મુંબઈ મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશને આગેવાન ધંધાદારી અને સેવાની ધગસવાળો નાગરીક શુભાવવા બદલ, હિંદી ચેમ્બરે ચેમ્બરનો પિતા શુભાવવા બદલ, વડી ધારાસભા અને કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટે એક આગેવાન સભ્ય શુભાવવા બદલ શોકદર્શક કરાવેા કર્યો હતા.

પ્રસ્તાવના

ગુજરાતી સાહિત્યમાં નવલકથાઓ, વાર્તાઓ, કવિતાઓ તથા બીજા કેટલાક વિષયોના પુસ્તકો સારા પ્રમાણમાં પ્રગટ થાય છે, પરંતુ વિજ્ઞાનના તથા માહિતીના પુસ્તકોની જોટ મોટી રહે છે. રાજકારણ, સમાજસેવા તથા જીવનના અન્ય ક્ષેત્રોમાં પડેલા મહાનુભાવોના પરિચયના પુસ્તકો અંગ્રેજી ભાષામાં સંખ્યાબંધ છે; પરંતુ અંગ્રેજી નહીં જાણનારી પ્રજાને પોતાના મહાન નેતાઓ, પોતાના વ્યાપારીઓ, પોતાના વિજ્ઞાનવેત્તાઓ, શિલ્પશાસ્ત્રીઓ વગેરેને જાણખવા માટે બહુજા જીજ્ઞાસાધન સાંપડે છે. તેથી “હિંદના નામાંકિત નરનારીઓ” નામે અંગ્રેજી “હુઝુ હુ”ની ઘાટી ઉપર ગુજરાતીમાં આ પુસ્તક રચવાનો અમને ખ્યાલ આવ્યો, અને પરિચય કરવા યોગ્ય સન્નારીઓ અને સંજ્ઞોનેના વૃત્તાંતો અમે યથાશક્તિ સંખ્યામાં પ્રાપ્ત કરી શક્યા છીએ. હવે પછીની આવૃત્તિઓમાં તે સંખ્યામાં વધારો પણ કરીશું. આ આવૃત્તિની રચનામાં જેઓએ અમને મદદ કરી છે, જેઓએ અમને સહકાર આપ્યો છે, જેઓએ બીજાઓના જીવનની માહિતી મેળવી અમને પુરી પાડી છે તેઓ સર્વેનો અમે આભાર માનીએ છીએ.

આ આવૃત્તિમાં અમે સંજ્ઞાવશાત્ નામે કકકાવારી જોડવી શક્યા નથી, છતાં વાંચકોનો સમય ખચાવવા માટે અમે નામોની અનુક્રમલિપ્ત કકકાવાર તૈયાર કરી છે જે ઘણી ઉપયોગી થઈ પડશે. આ આવૃત્તિનું મુદ્રણ ચોક્કસ હતું તે હરમ્યાન કેંગ્રેસના એક માજી પ્રમુખ શ્રી. શ્રીનીવાસ આયંગર અને એક મહાન પત્રકાર તથા ક્ષીબરલ નેતા સર સી. વાય. ચીંતામણીનાં અવસાન થયા છે, અને નાં વાઈસરોયે પોતાની કરિબારી કાઉન્સિલ વિસ્તૃત કરી છે તથા એક પ્રબળ સંરક્ષણ સભા નીમી છે અને એક યુદ્ધ વિધેયક સલાહ સમિતિ નીમી છે. વળી એ હરમ્યાન કેટલાક મહાનુભાવોને નાં શહેનશાહની જન્મતીથીની ખુશાલીમાં મોટા મોટા ઈલ્કાઓ પણ મળ્યા છે. કેટલાકો પોતાના વિંચા હોદ્દાઓ ઉપરથી રીટાયર થયા છે જ્યારે કેટલાકો વિંચા હોદ્દાઓ ઉપર નીમાયા છે. તે વિગતો તેમના જીવનવૃત્તાંતોમાં ઉમેરવી અશક્ય હતી જે વાંચકો પોતે સમજી શકશે.

મુ'બદ,
તા. ૧-૮-૪૩.

મુનીકુમાર જગન્નાથ પાઠક
સમ્પાદક

ગરીબ તેમજ તવંગરો માટે
એકંસરણુ ઉપયોગી

સેન્ટ્રલ બેન્કનું સેફ ડીપોઝીટ ખાતું છે

વરસે માત્ર રૂ. ૧૫ માં તમેને જે તીજીરીયું ખાતું મળે છે
તે માપ અને કીંમતમાં બહાર કુચે મળશે નહીં.

માત્ર બહારના ઓછા દરથી લોભાશે નહીં.

આગ, ચોરી, હુડકાદ. સામે રક્ષણ આપવા ને પ્રજાની સેવા
બજાવવા સેન્ટ્રલ બેંકે આ ખાતું ઉઘાડ્યું છે તેના પુરે
લાભ લેવાની અરજ કરીએ છીએ.

રવીવારે તથા તહેવારના દિવસોએ પણ આ ખાતું
૧૦ થી ૧ વાગા સુધી ઉઘાડું રહે છે.

જરૂર આજે આવી એક ખાતું ભાડે રાખો.

ધી સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા, લીમીટેડ.

નાં શહેનશાહ જ્યોર્જ ૬ કા.

મહુમ નાં શહેનશાહ જ્યોર્જ પમાના ચાર પુત્રોમાંના બીજા પુત્ર આલ્બર્ટ ફેડરિક આર્થર જ્યોર્જ તે હમણાંના બ્રીટીશ શહેનશાહ જ્યોર્જ ૬ કા. છે. તેમના મોટા ભાઈ તે માલ્કશહેનશાહ એડવર્ડ ૮ માંએ પોતાની પચ્ચે-હગીની સ્ત્રીને પરણ્યા. ખાતર ગાદીનો ત્યાગ કરવાથી આલ્બર્ટને ગાદી મળી ગઈ. એમનો જન્મ તા. ૧૪ મી ડીસેમ્બર અને ૧૮૯૫ ને રોજ થયો હતો. સામુદ્રિક શાસ્ત્ર અને જ્યોતિષશાસ્ત્રના મહાન વિશારદ “કેપ્ટેન” એ અગાધિથીજ ભવિષ્ય ભાખ્યું હતું કે પાટવી કુંવર માટે રાજ્યસ્થાપના, જ્યારે બીજા કુંવર માટે રાજ્યવેગ સંભાળેલો હતો અને તેમજ બન્યું છે! અસ્તુ: પાટવીકુંવર અને આ બીજા કુંવરની વચ્ચેમાં ફક્ત દોઢ વર્ષનોજ તફાવત હોવાથી કેળવણી તથા બીજી તાલીમો બેઉ રાજપુત્રોને સાથેજ આપવાનું બની શક્યું હતું. બન્ને રાજપુત્રો તથા રાજ કુંવરી મેરી ત્રણેને બાળવયથીજ સાપાસાન આપવાનું શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને બાળકો આઠ આઠ વર્ષનાં થયાં પહેલાં તે તેઓ ફરેન્ચ ભાષામાં પણ સારી રીતે વાતચીત કરતાં થઈ ગયાં હતાં. તે પછી તેઓને અંગ્રેજી વધારવાનું શિક્ષણ

આપવા માંડ્યું. જેમાં કાર્યક્રમે લશ્કરી કયાયદ, લડાઈની ન્યુહ રચના અને તરવાની કળા તેઓ શીખી ગયાં. બોજસોબની રમત ગમતામાં “સ્કવેશ રેકેટસ” એ તેઓની માનીતી રમત થઈ પડી હતી, જે કે ક્રીકેટ, ફુટબોલ, ગોલ્ફ, શિકાર, હોડેસ્વારી, માછલાં મારવાની કળા, સંગીતકળા, નૃત્યકળા કે બીજી કોઈપણ કળા શીખવાનું તેઓએ અધુરું રાખ્યું ન હતું. તે સાથે તેઓના ચારીત્ર્ય ઘડતર ઉપર ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું હતું અને તેને જ ખરાબર પાર પડી હતી એ પુરવાર કરવાનો પ્રસંગ એડવર્ડ ૮ માંના ગાદી ત્યાગ વચ્ચે ઉપસ્થિત થયો હતો. ઉદાહરણ તરીકે યુવરાજ્યનું ચારિત્ર્ય ઘડતર ઉપર પ્રકારનું હતું તેથીજ દેશ અથવા શહેનશાહતને ભય અથવા આફતમાં ઉતાર્યા વગર તેઓ પ્રેમવાળી બની ગયા અને તેમની રાજ્યધુરા પોતાની ખાંધે ઉપાડી સેવા શહેનશાહ જ્યોર્જ ૬ કા.એ જ્યારે અનાકાની કરી નહિ. રાજકુમારો તેર તેર ચઉદ ચઉદ વર્ષોના થયા એટલે એમના દાદા તે મહુમ શહેનશાહ ૭ મા એડવર્ડ તેઓને નઉકાચાલનનું શિક્ષણ લેવાં મોકલ્યા. ત્યાં તેઓથી રાજવંશનું શુભાન રાખીને વર્તાય તેમ ન હતું. નઉકાના અધિકારી-

ઓની આજ્ઞાનું પાલન કર્યેજ છુટકો હતો. આ શીક્ષણ રાજકુમાર આદ્યપટે યુવરાજ કરતાં પણ વધારે પ્રાપ્ત કર્યું. આ શીક્ષણ દરમ્યાન સને ૧૯૧૨ માં ખીજ વીધાર્થી-ઓની માફકજ તેઓને ખલાસીઓ તરીકેની નાની યા મોટી ફરજ બજાવવી પડતી અને ખલાસીઓની સાથેજ બેસીને પાઉં, “ચીઝ” અને કાંદાની કસ્ટોમર ખાવી પડતી. પ્રવાસ દરમ્યાન એક વાર તેઓ ઇજ્જતમાં લોડ કિચનરના મહેમાન પણ થઈ આવ્યા હતા. રાજકુમાર આદ્યપટે સઘળી રીતે શાંત, સહેનશીલ, આજ્ઞા-કિત, જ્ઞાનવાંછુ અને અનુભવ પ્રાપ્તની ઇચ્છાવાળા હોવા છતાં તેમનાં વાણી-સ્થાનમાં એક ખોડ હતી. “કુ” અને “ગ” અક્ષરના ઉચ્ચાર તેમનાથી થઈ શકતા નહિ. “કિંગ”ને બદલે તેમનાંથી “ટિંધ” બોલાવું અને “ગોડ”ને બદલે “ધોડ” બોલાવું; તેથી વાતચિત કરતી વખતે “કુ” અને “ગ” અક્ષરવાળા શબ્દો બનતાં સુધી તેઓ વાપરતાજ નહિ પણ પાછળથી જુબ તકલીફ ઉઠાવીને તેવજે એ ખોડ સુધારી હતી. રાજકુમાર આદ્યપટેમાં સ્વદેશાભિમાનની લાગણી પહેલેથીજ બહુ તીવ્ર છે. ૧૯૧૪-૧૮ ના યુરોપીય યુદ્ધ વખતે એકવાર તેઓ “એન્-લીસાઈટીસ”ના એપરેશનમાંથી હજી પુરતા સાબથે થયા ન હતા તે પહેલાંજ તેમજે સુદ્ર યુદ્ધમાં બેડા-વાની પરવાનગી મેળવી હતી અને

જર્મન નૌકા કાફલા સામે બાય બીડ-વાના પ્રસંગો પણ તેમને મળ્યા હતા. ૧૯૧૮ ની આખરે લડાઈ બંધ થયા પછીથી તે તેઓ શહેનશાહ બન્યા ત્યાં સુધીમાં તેમજે ખુશી લરકર, હવાઈ-ફોજ, નૌકા કાફલામાં ઘણા ઉંચા અને માનવંત ઓધા ભોગ્યા હતા. ૧૯૧૪-૧૮ ની લડાઈ ફાટી નીકળવાથી જે વિષયોમાં તેમની કેળવણી અધુરી રહી હતી તે કેળવણી લેવાની રાજપુત્રો માટે જોડવણ કરવામાં આવી. પરિણામે તેઓ ઇતિહાસ, અર્થશાસ્ત્ર અને નાગરિક વિદ્યા શીખ્યા. સને ૧૯૨૦ માં તેમને “ડ્યુક ઓફ યોર્ક”ને ઇલકાબ આપવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૧ માં તેઓ સ્વેચ્છાએ રાજ્યભ્રમણની નાની દીકરી ઇલીઝાબેથ સાથે પ્રેમમાં પડ્યા અને માત-પિતાની મંજૂરી અને સંમતિ મેળવી સને ૧૯૨૩ માં તેઓએ તેણી સાથે લગ્ન કર્યું. એ ઇલીઝાબેથ તે આપણાં હમણાંનાં નામદાર શહેનશાહ બાનુ છે. તેમનો (નાં શહેનશાહબાનુનો) જન્મ સને ૧૯૦૦ માં થયો હતો અને પોતાના પિતાને ત્યાં આવતા મહેમાનોની અચ્છી મહેમાનગીરી કરવા માટે તેઓ મશહૂર હતાં. લગ્ન પછી ડ્યુક અને ડચેસ ઓફ યોર્ક તરીકે તેઓએ સલ્તનતના જુદા જુદા દેશોમાં સરકારના પ્રતિનિધિઓ તરીકે પ્રવાસ કર્યો હતો અને જુદી જુદી પ્રજાઓની પ્રીતિ સંપાદન કરી

હતી. ૧૯૨૬ માં તેમને એક પુત્રી રત્ન સાંપડ્યું, જેનું નામ ઇલીઝાબેથ પાડવામાં આવ્યું છે. આજે તે શાહનહી ૧૫ વરસની થઈ છે અને ખ્રીષ્ટીય સંસ્કૃતિની લવિષ્યની મહારાણી તરીકે ગાદી વારસ જાહેર થઈ છે. ૧૯૩૦ માં માર્ગરેટ નામની બીજી શાહનહીનો જન્મ થયો હતો. તે પછી એ નામવરોને ઇશ્વરે સ્થાપે વધુ સંતતિ પ્રાપ્ત થઈ નથી. બાળકો માટે નાં શહેનશાહ અને શહેનશાહ બાતુ ખન્નેને પ્રેમ છે.

નાં શહેનશાહ જ્યોર્જ ૬ ક્ષા સને ૧૯૩૬ ના રીસિમ્બરમાં ગાદીએ આવ્યા હતા. તેમની તાજપોષીની ક્રિયા તાં ૧૨ મી મે ૧૯૩૭ ને રોજ થઈ હતી. તે પછી નાં શહેનશાહ અને શહેનશાહ બાતુ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકા તથા કેનેડાના પ્રવાસે જઈ આવ્યાં હતાં અમેરિકામાં તેઓ પ્રેસિડેન્ટ રૂઝવેલ્ટ તથા મીસીસ રૂઝવેલ્ટને મળ્યાં હતાં. અમેરિકામાં તેઓ એટલાં બધાં લોકપ્રિય થઈ પડ્યાં હતાં કે કેટલાક અમેરિકનો નાં શહેનશાહને ખંધારણ પૂર્વકના રાજા તરીકે ખુશીથી સ્વીકારીને તેઓની પનાહ હેઠળ અમેરિકાને ખ્રીષ્ટીય સંસ્કૃતિના સાથે જોડાઈ જવાની હિમાયત કરવા લાગ્યા હતા. એ નામવરોની

લાયકાતને પરિણામે અમેરિકા આજે ખ્રીટનને તન, મન અને ધનથી મંદદ કરી રહ્યું છે. કેનેડાની પ્રજામાં ખાસ કરીને જંગલના ગોવાળ લોકોમાં નાં હતા. પ્રવાસેથી પાછા ફર્યા પછી થોડાક મહિના પસાર થયા તેટલામાં તે

સને ૧૯૩૬ ના સપ્ટેમ્બરમાં દુષ્ટ હિંદુલરે પોલેન્ડ ઉપર ક્રેશી ચઢાવને લીધે આખી સંસ્કૃતિના લડાઈમાં સંડોવાયું પડ્યું છે. જર્મન હવાઈ ફોજે ગોએરીંગ જેવા શુડાની સુચનાથી નાં શહેનશાહના બકીંગહેમ પેલેસને નુકશાન કર્યું છે અને વેસ્ટ મીનીસ્ટર એબી કે જ્યાંના તવારીખ મશહુર પવિત્ર પત્થર ઉપર નાં શહેનશાહની તાજપોષીની ક્રિયા કરવામાં આવી હતી તેને પણ બેબમ પહોંચાડ્યું છે. પરંતુ નાં શહેનશાહ અને શહેનશાહબાતુ પોતાનાં અંગત દુઃખોને

ગણકારતાં નથી. તેઓ આફતમાં સપડાયેલી પોતાની ગરીબ પ્રજાની વચ્ચે ફરીને તેને દિલાસો આપે છે અને લગાઈના વખતમાં ખાવાપીવાની ચીજો રૂચતને જેમ કરકસરથી વહેંચવામાં આવે છે તેમજ તે નામવરો પણ કરકસરથીજ ચલાવે છે.

સરનામું:—બકીંગહેમ પેલેસ, લંડન.

નાં વાઈસરોય, લોર્ડ લીનલીથગો—
નાં વકર એલેક્ઝાંડર જોન હોપ, માર્ક-
વીસ ઓફ લીનલીથગો, કે. ટી., જી. એમ.
એસ. આઈ., જી. એમ. આઈ. ઇ., એ. બી.
ઈ., ડી. એલ., ટી. ડી. હિંદના નાં
વાઈસરોય અને ગવર્નર-જનરલ.

એમને જન્મ ૧૮૮૭ માં થયો હતો.
પહેલા માર્કવીસ અને ચોથા લોર્ડ
વેન્ડીના ત્રીજા પુત્રી એન. હરમી ડોમોલી-
ન્સના તેઓ વડા પુત્ર થાય છે. તેઓ ૧૯૦૮
માં પિતાની પાછળ માર્ક-
વીસ બન્યા હતા. એમણે
૧૯૧૧ માં રાષ્ટ્ર એન
સર એફ મીલરના બીજા
પુત્રી ડોરીન મોક સાથે
લગ્ન કર્યા છે. એમણે ઇન
ખાતે કેળવણી લીધી હતી.

૧૯૧૪-૧૮ના યુદ્ધમાં
તેમણે સેવા બજવી હતી.
૧૯૨૦-૨૬ માં પહેલી
લોધીબન્સ એન્ડ જોર્ડર
આર્મ્સ કારકંપનીના
સિનાધિપતિ હતા. ૧૯૨૨
-૨૪ માં નૌકા ખાતાના
સીવીલ લોર્ડ હતા, ૧૯૨૪
-૨૬ માં યુનીઅનીસ્ટ પાર્ટી
એગેનાઈઝેશનના ડેપુટી
ચેરમેન હતા, ૧૯૨૪-૩૧
માં નેવી લીગના પ્રમુખ
હતા, ૧૯૨૩માં ખેતીવાડી
ઉત્પાદનના હાથે અને
વેચાણીનું નિયમન કર-
નાર ડીપાર્ટમેન્ટલ કમી-
ટીના ચેરમેન હતા, ૧૯૨૬
-૨૮ માં હિંદી ખેતીવા-
ડીના શાહી કમીશનના
પ્રમુખ હતા, ૧૯૩૩ માં હિંદી બંધારણ
પડવા નીમાયલી સંયુક્ત સીક્રેટ કમી-
ટીના પ્રમુખ નીમાયા હતા, ૧૯૩૬ માં
હિંદના વાઈસરોય અને ગવર્નર જનરલના
ઓધા પર નીમાયા હતા અને તે નામદાર-
ની હકુમત દરમ્યાન ૧૯૩૫ના રાજ્યતંત્રનો
અમલ શરૂ થયો હતો. સુદેશીમાં સાત
પ્રાંતોમાં કેબિનેટ પાર્ટીને બહુમતી મળવા
છતાં ગવર્નરે પોતાની ખાસ સલાહને ઉપ-
યોગ નહીં કરવાનું વચન આપે નહીં ત્યાં

સુધી રાજવડીવટની જવાબદારી ઉપાડવાની
કેબિનેટ ના પાડવાથી લોર્ડ લીનલીથગોએ
ચલાતમા ગંથીજ સાથે મંત્રણા કરી અસા-
માન્ય કારણ વીના રાજવડીટમાં દરમીયા-
નગીરી નહીં કરવામાં આવે એવી ખાત્રી
આપવાથી કેબિનેટ પ્રધાનમંડળે હસ્તીમાં
આન્યા હતા. કેબિનેટ સત્તા પર આન્યા
પછી બીહાર ઓરીસા અને સંયુક્ત પ્રાંતમાં
રાજદારી કેદીએને છોડવાના સવાલ અંબધી
કેબિનેટ અને હાંદી સરકાર વચ્ચે મતભેદ
પડવાથી રાજદારી પરિ-

સ્થિતિ તંબ બની હતી
પણ લોર્ડ લીનલીથગોની
પુલસદીગીરીથી આ મુશ્કે-
લીનો સંતોષકારક અંત
આન્યા હોના. બ્રિટીશ હિંદ
અને રાજસ્થાનના સંયુ-
ક્ત ફેડરેશન સ્થાપવા તે
નામદારે લગીરથ પ્રયાસ
કર્યો હતો, પણ કેબિનેટ,
મુસ્લીમ લીગ અને દેશી
રાજનીઓ પણ ફેડરેશ-
નની વિરુદ્ધ પડવાથી એ
યોજના પડતી મુકાઈ
હતી. લડાઈકારી નીકળ્યા
પછી કેબિનેટ રાજનામાં
આપવાથી લોર્ડ લીનલી-
થગોએ બ્રિટીશ સરકાર
તરફથી હિંદને સંસ્થાનીક
દરજેને આપવાની બહે-
રાત કરીને કેબિનેટ અને
લીગ વચ્ચે સમાધાની
કરાવવાની બહી કેસેશ
કરી હતી પણ કમનસીબે
બધી મંત્રણા નીધળ
જવાથી તે નામદારે

પોતાની કરિબારી કાઉન્સિલ વિસ્તૃત
બનાવવાનો વીચાર માંડી વાળ્યો
હતો. વાઈસરોય પદ પર આવતાની સાથે
તેમણે હિંદના પશુધનના રક્ષણ માટે અસર
કારક પગલાં લીધા હતા અને તેથી તે નામ
દારને આમવર્ગમાં “ખેડુત વાઈસરોય”નું
ઉપનામ મળ્યું હતું. એમને જોઈ અને
શીકારનો શોખ છે.

સરનામું—વાઈસરોયનો મહેલ, ન્યુદિલ્હી
અને વાઈસરોયલ હોજ, સીમલા.

મુખ્યના નામ ગવર્નર, સર (લોરેન્સ) રોજર લમલી, જી. સી. આર્થ. ઇ., ટી. ડી. ડી. એલ.—૧૯૩૭ના સાલથી તેઓ મુખ્યના ગવર્નર. એ નામવરનો જન્મ ૧૮૯૬ના સાલના જુલાઈ માસની ૨૭મી તારીખે થયો હતો. મરહુમ પ્રીંગ્લીયર જનરલ ઓ. ઓ. એસ. જેટ લમલી, સી. એમ. જી. ના તેમજ મરહુમ કોનસ્ટેન્સ એબીએનોર, ઓ. બી. ઇ. તે ફર્સ્ટ લાઈફ

ગાર્ડસના કેપ્ટન યુસ્ટેસ જેન વીલસન-પેટન અને એબીડી કોનસ્ટેન્સ, તે રેવરન્ડ લોર્ડ જેન પાઈનનાં વડાં બેટીના તેઓ બેટા છે. સ્કોટલેન્ડના ૧૦ મા અર્લના 'નેચુ' અને તેઓના વારસ થાય છે. તેમનાં લગ્ન ૧૯૨૨નાં સાલમાં કેથેરીન ઇસાબેલ તે ખરવીકશીયરના માઈમોન્ટવાલા મરહુમ આર. એફ. મેકધેવેનનાં બેટી સાથે થયાં હતાં. તેમને એક છોકરો છે કે જેનો જન્મ તા. ૫ મી ડિસેમ્બર ૧૯૩૨ ને થીને થયો હતો. તેમને ચાર છોકરીઓ પણ છે.

તેઓએ ઇટન, આર. એમ. સી. સેન્ડહર્સ્ટ, મેગડેલન કોલેજ ઓક્સફર્ડ મધે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૧ ના સાલમાં તેઓએ ઓક્સફર્ડ યુનીવર્સિટીની બી. એ. ની ડિગ્રી મેળવી હતી. ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૯ સુધી કોંગ્રેસ-અમેન-હલ, ઇસ્ટ વીલાગ તરફથી તેમજ ૧૯૩૧ થી ૧૯૩૭

સુધી થોર્ડ તરફથી પાર્લામેન્ટના એક સભ્ય તરીકે બેઠક ધરાવી હતી. ફ્રાંસ મધે ૧૯૧૬ થી ૧૯૧૮ ના સાલ સુધી ૧૨ મી હુઝાર્ડ રેજિમેન્ટમાં સેનાઓ બબવી હતી.

૧૯૩૭ માં લોર્ડ પ્રેમર્નના મરણ પછી કોંગ્રેસ સરકારની હકુમત દરમિયાન સર રોજર મુખ્ય પ્રાંતના ગવર્નર પદ પર આવ્યા હતા અને તેમણે કોંગ્રેસ પ્રધાનમંડળ સાથે

એક સનદશીર રાજકર્તા જેવું પિવેકી પંતન ચલાવવાથી કોંગ્રેસ પાર્ટીના પ્રધાનો સાથે-ખાસ કરીને ઓ. મી. બેર, ઓ. ન. મી. મુનશી અને ડા. ગીલ્ડર સાથે તેમને મીત્રાચારીનો સંબંધ બંધાયો હતો. કોંગ્રેસ મુખ્ય શહેર અને પરાં-ઓમાં હાજર થીની યોજના અમલમાં મુકી ત્યારે સર રોજરે સરકારી મહેલમાંની જ્યાં તેમાં પોતાની રાજ્યપ્રતિષ્ઠા શરાખવા પરવાની મનાઈ કરી હતી. કોંગ્રેસ પ્રધાન મંડળે લડાઈ ફાટી નીકળવા પછી રાજનામું આપ્યું ત્યારે તે નામદારે

કોંગ્રેસ પ્રધાનમંડળના રાજવહીવટની પ્રશંસા કરી હતી.

પબ્લીકેશન—હીસ્ટરી ઓફ ધી ઇંગ્લેન્ડ હુઝાર્ડ, ૧૯૩૬.

કલ્પસ—કેવેલરી, કાર્લટન.

સરનામું—ગવર્નમેન્ટ હાઉસ, મુખ્ય.

અસામના ગવર્નર—નાં સર રોબર્ટ નીલરીડ, કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. આઈ. ઇ., આઈ. સી. એસ.

તેમનો જન્મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો, તેમને પાલવન અને પ્રાસેનોઝ કોલ ખાતે કેપવર્ણી લીધી હતી અને એમીહેલ ડીસની સાથે ૧૯૦૬ માં લગ્ન કર્યો હતો. ૧૯૦૭ માં હિંદ આવ્યા હતા. પ્રથમ ખંગાળમાં મદદનીશ મેજસ્ટ્રેટ તરીકે નીમાયા હતા અને ૧૯૧૧-૧૪ માં ખંગાળ સરકારના અંડર-સેક્રેટરી હતા. ૧૯૨૦-૨૭ માં મેજસ્ટ્રેટ અને કલેક્ટર થયા હતા અને ૧૯૨૭-૨૮ માં ખંગાળ સરકારના ખેતીવાડી અને ઉદ્યોગખાતાના સેક્રેટરી નીમાયા હતા. ૧૯૩૦ માં રાજશાહી દીવીજનના કમિશનર બન્યા હતા અને ૧૯૩૦-૩૧ માં કામચલાઉ સેક્રેટરી થયા હતા. ૧૯૩૪-૩૭ માં ખંગાળ સરકારની કારોબારી કાઉન્સિલના સભ્ય બન્યા હતા. ૧૯૩૭ માં આસામના ગવર્નરપદે આવ્યા હતા. એમને ગોલ્ડ અને પોલોના શોખ છે.

સરનામું:—સરકારી મહેલ, શીલોંગ.

જોડયા પ્રાંતના ગવર્નર, નાં સર મોરીસ ગારનીઅર હેલેટ, કે. સી. એસ. આઈ., સી. આઈ. ઇ., આઈ. સી. એસ.

એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. એમણે ઓક્સફર્ડની ન્યુકોલેજ અને વીચેસ્ટર કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને જી. સી. એમ. સાથે લગ્ન કર્યો હતો. ૧૯૦૭ માં હિંદી સન'દી નોકરીમાં નીમાયા હતા. ૧૯૧૩-૧૫ માં બીહાર અને ઓરીસ્સાની સરકારના ઉપ-મંત્રી હતા, ૧૯૧૫-૨૦ માં મેજસ્ટ્રેટ અને કલેક્ટર હતા, ૧૯૧૯-૨૪ માં બીહાર અને ઓરીસ્સાના સ્થાનીક

સ્વરાજ્ય ખાતાના મંત્રી બન્યા હતા, ૧૯૨૪-૨૯ માં મેજસ્ટ્રેટ-કલેક્ટર અને ૧૯૨૯-૩૦ માં કમિશનર થયા હતા. ૧૯૩૦-૩૨ માં બીહાર સરકારના મુખ્ય મંત્રી નીમાયા પછી ૧૯૩૨-૩૬ માં હિંદી સરકારના જુદામંત્રીના ઓધ્યા પર આવ્યા હતા. ૧૯૩૭-૩૯ માં બીહારના ગવર્નર નીમાયા હતા અને ૧૯૩૯ માં યુક્ત પ્રાંતના ગવર્નરનો ઓધ્યા સ્વીકાર્યો હતો.

સરનામું:—સરકારી મહેલ, લકનઉ.

પંજાબના ગવર્નર, નાં સર હેનરી ડફીલ્ડ ક્રેક, બેરોનેટ, કે. સી. એસ. આઈ., આઈ. સી. એસ.

એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. એમણે ઇટન અને ઓક્સફર્ડની પેમબ્રોક કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૮૯૬ માં તેઓ હિંદી સન'દી નોકરીમાં દાખલ થયા હતા. તરતજ એજ વર્ષમાં સેટલમેન્ટ ઓફીસર તરીકે જોડાયા હતા. ૧૯૧૬-૧૯૨૨ માં સેશન્સ જજ અને હિંદી સરકારના સ્વદેશ ખાતાના મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૨૨-૧૯૨૭ માં પંજાબ સરકારના મુખ્ય મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૩૦-૩૪ માં પંજાબની કારોબારીમાં હતા અને ૧૯૩૪-૩૮ માં ગવર્નર-જનરલની કારોબારી સમિતિમાં જુદામંત્રી હતા. ૧૯૩૮ માં પંજાબના ગવર્નરના ઓધ્યાપર આવ્યા હતા.

સરનામું:—સરકારી મહેલ, લાહોર.

ખીહારના ગવર્નર, નાં સર થોમસ એલેકઝાંડર સ્ટુવર્ટ, કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. આઈ. ઇ., આઈ સી. એસ.

એમને જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. એમણે એડીનબર્ગની જ્યોર્જ હેરીઅટની સ્કૂલ અને યુનીવર્સિટીમાં શિક્ષણ લીધું હતું, અને ૧૯૧૪ માં કરેન્ડન ગીલ્ડની પુત્રી એલ્સી સાથે લગ્ન કર્યા હતાં. સર થોમસ ૧૯૧૧ માં હિંદી સનઠી નોકરીમાં હાજર થયા હતા અને ૧૯૧૨-૧૮ માં યુક્ત પ્રાંતમાં મદદનીશ મેજિસ્ટ્રેટ અને કલેક્ટર તરીકે કામ કર્યું હતું. ૧૯૧૯ માં ઇમ્પીરીઅલ કસ્ટમ્સ સર્વીસમાં મદદનીશ કલેક્ટર બન્યા હતા. ૧૯૨૦ માં રંગુન ખાતે ચોખાના કમીશનર નીમાયા હતા. ૧૯૨૩ માં રંગુનમાં કસ્ટમ્સના કલેક્ટર, ૧૯૨૫ માં મદ્રાસના કસ્ટમ્સ કલેક્ટર, ૧૯૨૮ માં ટ્રાંબર્ણના કસ્ટમ્સ કલેક્ટર, ૧૯૩૨ માં સોલ્ટ રેવન્યુના કલેક્ટર, પછી હિંદી સરકારના વ્યાપાર ખાતાના વખારાના મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૩૪ માં હિંદી સરકારના વ્યાપાર ખાતાના મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૩૭ માં કાઉન્સિલના સભ્ય અને ૧૯૩૮ માં ખીહારના કામચલાઉ ગવર્નર નીમાયા હતા. ૧૯૩૯ માં ખીહારના ગવર્નરપદે આવ્યા હતા.

સરનામું:—સરકારી મહેલ, પટણા.

ખંગાળના ગવર્નર—નાં સર જોન આર્થર હર્બર્ટ, જી. સી. આઈ ઇ., ડી. એલ. જી. જે. પી.

એમને જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો હતો. તેમણે વેલ્શીગ્ટન, હાર્વર્ડ (યુ. એસ. એ.) ખાતે કેળવણી લીધી હતી. ઇલ-ચેસ્ટરના છઠા અલ્બર્ની પુત્રી લેડીમેરી

થરિયા ફોક્સ-સ્ટ્રેન્જવેલ સાથે તેમણે ૧૯૨૪ માં લગ્ન કર્યા હતા. ૧૯૧૬-૧૮ માં ગતયુદ્ધમાં ટ્રાયલ હોર્સ ગાર્ડ્સમાં સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૬-૨૮ માં વાઈ-સરોયના “એડીકાંગ” હતા. ૧૯૩૪-૩૯ માં મનમાલિય ખાતેથી પાર્લામેન્ટમાં ચૂંટાયા હતા. ૧૯૩૫ માં નૌકા ખાતાના પાર્લામેન્ટરી સેક્રેટરીના ખાનગી પાર્લામેન્ટરી મંત્રી હતા અને ૧૯૩૬ માં નાયબ હિંદી વજીરના ખાનગી પાર્લામેન્ટરી સેક્રેટરી હતા. ૧૯૩૭ માં મદદનીશ “બ્લીપ” હતા. ૧૯૩૯ માં ખંગાળના ગવર્નરપદે આવ્યા હતા.

સરનામું:—સરકારી મહેલ, કલકત્તા.

મદ્રાસના ગવર્નર, જોનરેબલ સર આર્થર હોપ, જી. સી. આઈ., ઇ. એમ. સી.—જોનાં સર આર્થર હોપે મદ્રાસના ગવર્નરનો આધેષ ઇ. સ. ૧૯૪૦ ના માર્ચની ૧૨ મી તારીખે ધારણ કર્યો હતો. ત્યારપહેલા

૧૯૩૧ થી ૧૯૩૯ સુધી પાર્લામેન્ટના તેઓ સભ્ય હતા અને તેમને ખમીંગહામ પરગણાના એસ્ટન વિભાગ તરફથી યુનીયનીસ્ટ પાર્ટી માટે ચૂંટી કાઢવામાં

આવ્યા હતા. તેઓ નામદાર સમ્રાટના મહેલ ખાતાના ખજાનચી હતા. તેઓ ખિરત રેકોર્ડરના જ્યેષ્ઠ પુત્ર છે. એમનો જન્મ ૧૮૯૭ માં થયો હતો. ઇ. સ. ૧૯૧૬ માં બ્રિટિશર જનરલ સર આર. ગોર ગોરડન ગીલપુરની કનિષ્ઠ પુત્રી બ્રીજમ બેડે એમનું લગ્ન થયું હતું. એમને સંતાનમાં ચાર પુત્રીઓ છે. સર આર્થર હોપે સેન્ડહર્સ્ટની એરિટરી સ્કુલમાં વિદ્યાભ્યાસ પુરો કરી ઇ. સ. ૧૯૧૪ માં કૉલેજસ્ક્રીમ ગાર્ડ્સની ટુકડીમાં લશ્કરી નોકરી શરૂ કરી હતી. મહાનયુદ્ધમાં ૧૯૧૫ થી ૧૯૧૯ સુધી એઓએ ફ્રાન્સમાં લશ્કરી નોકરી કરી હતી અને તે દરમિયાન તેમણે કેપ્ટનની પદવી, મીક્ષીટરી હોસ અને હોસ ડિગ્રે મેળવ્યા હતા. તેમને હકિતરોમાં તેમનું નામ વારંવાર શાખાસી માટે લખવામાં આવતું હતું. આ દરમિયાન તેઓ સખત ધાયલ થયા હતા. ત્યાર બાદ ઇ. સ. ૧૯૨૨-૨૩ માં તેઓ તુર્કીમાં લશ્કરી નોકરી પર હતા. ઇ. સ. ૧૯૨૪ થી ૧૯૨૯ સુધી તેઓ વોરવીક શાયરના એક વિભાગ તરફથી શુટાઇ આમની સલામાં ખીરાબ્યા હતા અને તે દરમિયાન તેમણે સેક્રેટરી ઓફ માઇન્સ કનલ જી. આર. લેનના ખાનગી મંત્રી તરીકે ૧૯૨૪-૨૬ સુધી કામ કર્યું હતું. તે ઉપરાંત તેમણે એસીસટન્ટ બોપ (૧૯૩૫) હોર્ડ ઓફ ધી ગ્રેઝરી (૧૯૩૫-૩૭) નામદાર સમ્રાટના ખાનગી ખાતાના એક્ઝરસેન (૧૯૩૭ ના મેથી-ઓક્ટોબર સુધી)નો હોદ્દો ભોગવ્યો હતો અને આ બધાં કામ કોઈ પણ પગાર લીધા વીના તેઓએ ખર્ચ્યા હતા. શિકાર, નિશાનબાજી અને ક્રીકેટમાં એઓ પોતાની કુરસદ ગુજરે છે.

મધ્ય પ્રાંતો અને બીહારના ગવર્નર, સર હેનરી બેસક ટવીનામ, સી. આઈ. (૧૯૩૪), સી. એસ. આઈ. (૧૯૩૭), કે. સી. એસ. આઈ. (૧૯૪૦).

તેમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં થયો હતો. તેમના પિતાનું નામ ચાર્લ્સ ટવીનામ અને માતાનું નામ મેરી સોફાયા પીગો. તેમના લગ્ન મ્યુરોગલ હીઅરસન સાથે ૧૯૧૫ માં થયાં હતાં. આ લગ્નથી એમને એક દીકરો અને બે દીકરી છે. તેમણે વિદ્યાભ્યાસ ફ્રાંસની રેટકલીફ કોલેજમાં કર્યો હતો અને માંચિસ્ટર યુનિવર્સિટીની બી. એ.ની પરિક્ષા માનસહિત પાસ કરી હતી. આ ઉપરાંત તેમણે લંડન અને લોસાંમાં પણ વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. હિંદી સન'દી નોકરીમાં તેઓ ૧૯૦૯ માં હાજલ થયા અને પ્રથમ પુર્વ ખગાળ અને આસામમાં મહદનીશ મેજસ્ટ્રેટ તરીકે નોકરી કરી હતી. પાછળથી તેઓ ખગાળ સરકારના રાજદ્વારી ખાતાના મંત્રીના ઓધધાપર આવ્યા હતા. ૧૯૧૫ થી ૧૯૧૮ દરમિયાન તેઓ આઈ. એ. આર. એ. અને ૨/૧૮૩ ઉદ્રામ રાઇફલ્સની ટુકડીના કેપ્ટન હતા. ૧૯૨૦ થી ૧૯૨૪ સુધી કુચબિહારની સ્ટેટકોઈન્સીલના ડિપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૨૫ થી ૧૯૨૭ સુધી માયમેન-સીંગના ડિસ્ટ્રીક્ટ મેજસ્ટ્રેટ ૧૯૨૯ થી ૧૯૩૧ સુધી ખગાળ સરકારના બહેરખાતાં અને મહેસૂલી ખાતાના મંત્રી, ૧૯૩૨ માં રાજદ્વારી ખાતાના વધારાના મંત્રી અને કામચલાઉ મુખ્ય મંત્રી ૧૯૩૬-૪૦ ખગાળના ચીતાંગેંગ અને પ્રેસીડન્સી વિભાગના કમીશનર ૧૯૩૩-૩૪-આસામના કામચલાઉ ગવર્નર ૧૯૩૯ માં મધ્ય પ્રાંતો અને વરાડના કામચલાઉ ગવર્નર અને પાછળથી ૧૯૪૦ માં કાયમી ગવર્નર. તેઓ કુરસદનો સમય ગોદ્ધરમવામાં અને ઘેડિરવારીમાં ગાળે છે.

સરનામું:—નાગપુર.

લીનલીથગો, નાં મારકીઓનેસ—
તેઓ મરુમ સર ફેડરીક મીલ્નર ખેરા-
નેટના પુત્રી થાય. એમના લગ્ન ૧૯૧૧

કિનારે સ્કોટલેન્ડમાં આવેલા પોતાના
હોપટાઉન હાઉસમાંજ નિવાસ કરવાનું
પસંદ કરે છે. બગીચાના બહુ શોખીન
■ અને છોડઉછેરના કાર્યનો ખાસ
અનુભવ ધરાવે છે. ૧૯૩૦ માં તેમને
કેમ્બ્રિજ ડિવિઝનો ચુવર્ણપદક અર્પણ
થયો હતો.

વાયવ્ય સરહદ પ્રાંતના ગવર્નર, નાં
સર જ્યોર્જ ડનીંગહામ, કે. સી. એસ.
આઈ., કે. સી. આઈ. ઇ., એ. બી. ઇ.,
આઈ. સી. એસ.

એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો.
એમણે એડીનબર્ગની ફેટેચ અને ઓક્સફર્ડની
મેગડલન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો
અને ૧૯૧૧ માં આઈ. સી. એસ. થવા
હતા. એમણે કે. એમ. એડેઇર સાથે
લગ્ન કર્યો છે. ૧૯૧૪ થી સર જ્યોર્જ
હોદ્દી સરકારના રાજદ્વારી ખાતામાં જોડાયા
હતા. એમણે ૧૯૧૪-૨૫ માં સરહદ
પ્રાંતમાં નોકરી બજવી હતી. ૧૯૨૫-૨૬
માં કાણુક ખાતેના બ્રિટીશ એલચી ખાતામાં
સલાહકાર હતા. ૧૯૨૬-૩૧ માં નાં
વાઈસરોયના ખાનગી-મંત્રી નીમાયા હતા.
૧૯૩૨-૩૬ માં સરહદ પ્રાંતની કારોબારી
કાઉન્સિલમાં જૂઠમંત્રી તરીકે હતા અને
૧૯૩૭ માં સરહદ પ્રાંતના ગવર્નરપદે
આયા.

સરનામું:—સરકારી મહેલ, પેશાવર.

પ્રમાણીક અને કરકસરસર્ચા
વહીવટ માટે
મેસીડેન્સી
મશહૂર છે.

માં નાં માર્કવીસ એફ લીનલીથગો સાથે
થયાં હતાં. તેમના પિતા “એનિકોના
મિત્ર” તરીકે ગયા મહાયુદ્ધની સેવાને
પરિણામે જાણીતા હતા અને એમણે
સંકટગ્રસ્ત લોકોને સહાય કરવામાં વર્ષો
વિતાવ્યા હતા. આ બધા શુભ તેમનામાં
ઉત્તર્યા છે અને તેઓ બધા પ્રકારના
પ્રજાહીતના કાર્યોમાં રસ લે છે. મારકીઓનેસ
લીનલીથગો હિંદમાં ક્ષય રોગ નીવારણના
પ્રયત્નમાં ખાસ રસ લઈ રહ્યા છે, એ
કાર્ય પશુ તેમને ઇંગ્લાંડમાં બહુજ
પ્રિય હતું. ક્ષય માટે ઇંગ્લાંડમાં “ચેપ-
વર્થ વીલિંગ સેટલમેન્ટ”માં જે અદ્યુત
કાર્ય ચાલે છે, તેની સાથે હજીવે તેમને
સંબંધ ચાલુ છે. તેઓ લંડનમાં બહુજ
લોકપ્રિય છે છતાંયે તેમને તો પ્રામ્યજીવન
વધુ પસંદ છે, તેથી તેઓ ફાર્થ નદીને

Mongini

Limited.

The best Shop in Bombay.

for

DELICIOUS CAKES
AND PASTRY
GREAT ATTRACTION
ENGLISH LADIES' ORCHESTRA
EVERY EVENING from 6-10 to 10 0 p m
SATURDAY AND SUNDAY BY SPECIAL
REQUEST FROM 12 a. m. to 2 p. m.

Mongini's

CHURCH GATE STREET, BOMBAY.

આંખની બારીક તપાસ કરી
તથા દાંડટર ના પ્રીસક્રીપ્શન
પ્રમાણે ઉત્તમ પ્રકારના
ચશ્મા બનાવનારા
Awarded Gold Medals
મુંબઈના નામદાર ગવર્નમેન્ટ
સર રોજર લમલીના ખાસ
નેમાયતા ચશ્મા બનાવનારા

જાણીવાલા
એન્ડ
જે.મી. કો.

૩૬૫, હોરનબી રોડ. ૩૬૧, કાલબાદેવી રોડ. મુંબઈ.
૬૧૪, ઘોલી તળાવ. અને પેરેલ.
OPTICIANS TO THE ROYAL INDIAN NAVY

હેદ્રાખાદના નાં નિઝામ—હેદ્રાખાદના
નિઝામુદ્દૌલા, નિઝામ-હિલ-મુલક અસફ

ઝા ને જન્મ અને ૧૮૮૬ માં થયો હતો.
કેળવણી એમણે ખાનગી રહે બાહેશ

કેળવણીકારો રાખીને મેગવી હતી. ૧૯૦૬
માં એમણે પોતાના એક ભાયાત નવાબ
જહાંગીર જંગની શાહજાદી કુલ્હનપાશા
સાથે લગ્ન કર્યું હતું. ૧૯૧૧ ની સાલમાં
એઓ માદીએ આવ્યા હતા. એમના
જેવાં એક સૌથી મોટાં દેશી રાજ્યને
વહીવટ અત્યાર સુધી એકલી ૭ સલા-
સદોની કારોબારી કાઉન્સિલ મારફતે
ચાલતો હતો. પણ હવે નવું ખંધારણ
દાખલ કરીને ૧૨નીમાયેલા અને ૮
ચુંટાયેલા પ્રજાપ્રતિનિધીઓની ધારાસભા
પણ રચાયવામાં આવી છે. કારોબાર
આપ અજત્યાર હોવા છતાં પ્રજાપ્રગતિની
વહી ખાખતોનાં ખાતાં બ્રિટીશ હિંદનાં
જેવાં છે એમનાં રાજ્યમાં એમની પોતાની
છાપના સિકકા તથા ટપાલની ટીકટો ચાલે
છે. એમનું પોતાનું લશ્કર પણ છે. આ
નિઝામ સાહેબના અમલમાં રાજ્યે ખુબ
પ્રગતિ કરી છે. નિઝામ સાગર નામનું

એમણે જે સરેવર ખંધાવ્યું છે તેના ખંધાર આખી દુનીયામાં મોટામાં મોટો છે. અને તેમાંથી ૧૩૦૦૦ એકર જમીનને પાણી આપવામાં આવે છે. નિઝામ સાહેબ પોતે અરબી, ફારસી, ઉર્દુ અને હીન્દી ભાષાઓના ખાં હોવાથી સાહિત્યકળાના પોતે મહાન આશયદાતા છે અને એમનું જીવન ફકીર જેવું આહું અને શુદ્ધ હોવાથી એઓ એક આદર્શ રાજકર્તા લેખાય છે. સમવાયતંત્ર રચીને બ્રિટીશ ઈલાકાઓ અને ફેશી રાજ્યો એકત્ર કરીને આખાં હિંદનો કારભાર કરી શકાય એ સુચના સાથી પ્રથમ એમની પાસેથી નીકળી હતી અને હૈદ્રાબાદને તે તંત્ર સાથે જોડવાની ખુશી પણ ખતાવી હતી. એમના પ્રતિનીધી સર અકબર હૈદરીએ જાળમેજી પરીપદમાં એ રોજના બીજા પ્રતિનીધીઓનાં મગજમાં સારી રીતે ઠસાવી હતી વરાડ પ્રાંતનો વહીવટ જો કે મધ્યપ્રાંતો સાથે બ્રિટીશ હીંદના હાથમાં રહેશે તો પણ નાં નિઝામ સાથે હમણાં નવા કરાર કરીને બ્રિટીશ સરકારે એમ કરાવ્યું છે કે નિઝામને હવેથી વંશપરંપરા હૈદ્રાબાદ અને વરાડના નિઝામો તરીકે અને તેઓના ગાદીવારસ સાહજાદાઓને વરાડના શાહજાદા તરીકે ઓળખાવવા.

એમના ગાદીવારસ શાહજાદા જનરલ વાલાશાં નવાબ મીર હિમાયત અલીખાન, આઝમ ઝા બહાદુર છે. જેમનો જન્મ સને ૧૯૦૭ માં થયો હતો. તેમને પ્રખ્યાત હીન્દી તથા યુરોપીઅન શિક્ષકો પાસે કેળવણી અપાવી છે અને તુર્કીના માજી સુલતાન તે અલીફા અબદુલ મજીદ બીજાની એક પુત્રી શાહજાદી નામે ફરોશહેવાર સાથે તેમને પરણાવ્યા છે અને એ જુવાન બેઝને ત્યાં જન્મેલા શાહજાદાનું

સુખ ભોવા પશુ નાં નિઝામ નસીબવંત નીવડયા છે. નાં નિઝામના બીજા શાહજાદા વાલાશાં કર્નલ નવાબ મુઆઝમ ઝા બહાદુર છે. તેમને ખદીફાની ભત્રીજા સાથેજ પરણાવેલા છે. અલીફાના ખાનદાનની કન્યાઓને વહુઓ તરીકે મેળવી શક્યા એ નાં નિઝામ માટે અંગત મગરૂરીની બીના છે.

જોધપુરના નાં મહારાજા—જોધપુરના મહારાજા ધિરાજ શ્રી સર ઉમેદસિંગજી સાહેબ બહાદુર જી. સી. આઈ. ઈ., કે. સી. એસ. આઈ., કે સી. વી. એ. નો જન્મ તાં ૮ મી જુલાઈ ૧૯૦૩ ને રાજ થયો હતો. એમણે કેળવણી અજમેરની મેયો કોલેજમાં લીધી હતી. પોતાના મોટા ભાઈના મરણ બાદ તાં ૩ જી અક્ટોબર ૧૯૧૮ ને રાજ એઓ ગાદી પર આવ્યા હતા અને ૧૯૨૩ માં સંપૂર્ણ સત્તા પ્રાપ્ત કરી હતી. ૧૯૨૧ માં એમણે ઉમેદનગરના ઠાકોર જયસિંગજી ભટ્ટીની પુત્રી સાથે લગ્ન કર્યું હતું જેમનાથી એમને ચાર રાજકુમારો અને એક રાજકુમારીની પ્રાપ્તિ થઈ છે. એમને એક નાનો ભાઈ ■ અને બે બહેનો છે, જેમાંની એક જયપુરની અને બીજી રેવાની મહારાણી બનેલી છે. મહારાજાએ ખનારક્ષની હિંદુ યુનીવર્સીટીને ખેતીનાં અભ્યાસનું ખાતુ માજી વાઈસરૉય લોર્ડ અરવીનને નામે ચલાવવા રૂ. ૩ લાખ આપ્યા છે. રાજ્યનો વહીવટ એઓ ચાર પાંચ પ્રધાનો નીમીને કરાવે છે. મહારાજાને લશ્કરી તથા બીજાં ઇલકાઓ ઘણા મળેલા છે. “પોલો” ની રમતનો એમને ખાસ શોખ છે.

રડોદરાના મહારાજા શ્રી. પ્રતાપસિંહ
માયકવાડ—એમને જન્મ તા. ૨૬ મી
જૂન ૧૯૦૮ ને રોજ થયો હતો. એમના

પિતા શ્રીમંત ફતેહસિંહ રાવ ખાળ
યુવરાજને ત્રણ માસના મેત્રી ભરજવા-
નીમાં અકાળ મરણ પામ્યા હતા. તેથી
મરહુમ મહારાજા શ્રીમંત સયાજીરાવની
પાછળ ગાદીવારસ યુવરાજ તરીકે એમને
સ્થાપવામાં આવ્યા હતા અને ૧૯૧૪ થી
એમને પ્રાથમિક ડેળવણી અપાવા માંડી
અને તે પછી ત્રણ ચાર વર્ષ બાદ એમને
ઘોડેસ્વારીની, તરવાની અને શીકાર
કરવાની તાલીમ અપવામાં આવી. ક્રિકેટ
તથા ટેનીસની અંગ્રેજ રમતોના તો તેઓ
ઉત્તાદજ બની જવા પામ્યા. શીકાર
કરવા માટે તો તેઓ સોનજલ, ધારી,
કારવાડ, અંબાલી, દામોહ, કુચબીહાર,
હરદ્રારા અને કોલનજલ સુધી જતા અને
વીસ વરસનું વય થતાં પહેલાં તો એમણે
કેટલાયે વાઘ, સિંહ, હાથી, ચીત્તા, દીપડા,

જંગલી પાડા, રીંછ અને મગરોને તક્કા
નાંખ્યા હતા. ૧૯૨૬ માં મેટ્રીક પસાર
થયા પછી કેલેજમાં દાખલ થઈ એમણે
પોતાની ક્રિકેટ ટીમ ઉભી કરી અને
“રેન્ડલ કપ”ની ટુર્નામેન્ટમાં તેમની ટીમ
ચારવાર લાગત કપ જીતી હતી. એક
વરસ પુનાનાં બધાં જીમખાનાંઓને જીતી
આવ્યા હતા. છેક ૧૯૩૬ માં બી. બી.
સી. આઈ. રેલ્વેની ટીમ સામે રમતાં એમણે
૯૭ “રન” કર્યા હતા. તેજ પ્રમાણે
“ટેનીસ” અને “પોલો”ની રમતમાંયે
એમણે ખુબ ઈન્તમ જત્યાં હતાં. બ્રીજ,
બીક્રીયડ, હોકી, ફુટબોલ વિગેરે રમતોમાં
તેઓ પારંગત છે. લશ્કરી તાલીમ લઈ
જીમણે લેફ્ટેનન્ટની પરીક્ષા પસાર કરી
હતી. એમને સીનેમાનાં ચિત્રો દેતાંયે
આવડે છે. આઠ ઘોડાની ગાડી હાંકતાં
એમને આવડે છે. મોટર હાંકવાનું તો
એમને હાથવેંતમાંજ છે. તા. ૭ મી
ફેબ્રુઆરી ૧૯૩૯ ના દીનથી તેઓ ગાદી પર
ખીરાજમાન છે અને ષડવાઓથી ઉતરી
આવેલો ફરજદ-ઈ-ખાસ-ઈ-દૌલત-ઈ-
ઈંગલીશીયા, સેનાખાસબેક્, સમશેર બહા-
દુરનો ઈલ્કાબ ધરાવે છે.

માધ્યમીક ડેળવણી માટે યુવરાજ
૧૯૨૧ થી ૧૯૨૩ સુધી વીલાયતમાં રહ્યા
હતા. ૧૯૨૮ થી તેમને રાજવહીવટની
તાલીમ અપાવા લાગી હતી. ૧૯૨૯ માં
તેમનું કોલ્હાપુરવાળાં શ્રીમતી શાંતાદેવી
ઘોરપડે સાથે લગ્ન થયું હતું. તેમનાથી
મહારાજાને બે રાજકુમારો અને પાંચ
રાજકુમારીઓની પ્રાપ્તિ થઈ છે. તેમાંથી
મોટા રાજકુમાર સવિધ્યમાં વડોદરાના
મહારાજા થશે અને બીજા રાજકુમારને
તેની આકા-ફાઈ તે કોલ્હાપુરના ગાદી-
વારસ થવા માટે દ-તક લીધા કહેવાય છે.

મહારાજએ સને ૧૯૩૯ માં ગાદી ઉપર આવવા આગમ્ય પોતાનાં રાજ્યમાં ઘણી વાર મુસાફરીઓ કરી હતી અને મુલ્કી તથા ન્યાયાધીશીમાં કેટલીક વાર ઓદ્ધા પલ્લુ ભોગવ્યા હતા. સને ૧૯૩૧ માં તેમણે યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો હતો અને ખીજવાર સને ૧૯૩૭ માં નાં શહેનશાહ જ્યોર્જ ૬ કૃતી રાજ્યાસિદ્ધિક્રિયામાં હાજરી આપવા સાથે આખી પૃથ્વીનો પ્રવાસ કર્યો હતો.

મહારાજ મતાપસિંહ ગાદીએ આવ્યા પછી થોડા મહીનામાં યુરોપમાં મહાન યુદ્ધ ફાટી નીકળ્યું તે સંબંધમાં બ્રીટીશ સરકારને એમણે લાખો રૂપિયાની મદદ કરી છે અને હજી પણ કરે છે.

નાં મહારાજને થોડાની રેસનેા પણ ઘણી શોખ છે અને તે માટે તેઓ પહેલી પંક્તીના થોડાઓની એક મોટી ટુકડી ધરાવે છે. પોતાની પ્રજા પ્રત્યે તેઓ પોતાના દાદા જેટલાંજ લાગણીવાળા છે અને હમણાં ગુજરાતમાં આવી પડેલી રેલ્લની આફત પ્રસંગે તેમણે તુરતાતુરત પોતાની પ્રજાને મદદ કરવાના હુકમો બહાર પાડ્યા હતા. રાજ્યનેા વહીવટ તદ્દન પ્રજાકીય ધોરણે ચાલે છે અને કેટલીક દીશાઓમાં તેા બ્રીટીશ હાંદનાં કરતાં વડોદરા રાજ્યમાં વધુ સુધારાઓ, પ્રજાહીતનાં ખાતાંઓ અને કાયદાઓ છે.

વાંસવાડાના મહારાજ ધીરાજ—સને ૧૯૨૭ માં વાંસવાડાનું રાજ્ય સ્થાપનાર મેવાડના શીશોદીયા રજપુત મહારાવલ જગમલસિંગજીની ૨૧ મી પેઢીના ફરજંદ તે હમણાના રાયનરાય મહારાજ ધીરાજ મહારાવલજી સાહેબ શ્રી સર પૃથ્વીસીંગજી બહાદુર કે. સી. આઈ. ઇ. છે. એમનેા

જન્મ તાં ૧૫ મી જુલાઈ ૧૮૮૮ ને રોજ થયો હતો અને ગાદીપર તેઓ સને ૧૯૧૪ માં આવ્યા હતા. કેળવણી એમણે અર્જન્ટીના મેયો કોલેજમાં લીધી હતી. એમનું રાજ્ય ખીલતું અને સુધરેલું છે. તેમાં ખીન સરકારી ચુટાયેલા સલાસદોની બહુમતી વાળી ધારાસભા છે અને મોટાં શહેરોનાં જેવી મુખસાહેબીની સાર્વજનીક સગવડો પણ છે.

લાહીના ઠાકોર સાહેબ—લાહીના ઠાકોર સાહેબ શ્રીં પ્રહલાદસિંહજી તાં ૩૧ મી માર્ચ ૧૯૧૨ ને દિને જન્મ્યા હતા અને પિતાના મરણ બાદ સને ૧૯૧૮ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લીધા બાદ રાજવહીવટની તાલીમ એમણે વાંકાનેર રાજ્યમાં રહીને લીધી હતી. કોટડા સંગા-ણીના ઠાકોર સાહેબની પુત્રી સુચંદ્રાવરમા સાથે એમણે લગ્ન કર્યું હતું. એમને એક પાટવીકુંવર અને બે કુંવરીઓ છે. કારભારીની મદદથી તેઓ રાજકાજ ચલાવે છે અને ધારાધોરણ ચડવામાં પ્રજામંડળ અને જોડત મંડળના પ્રતિનિધીઓની સલાહ લે છે. રાજ્યમાં પ્રાથમીક કેળવણી મફત છે. એમના એક પુર્વજ તે સદગત ઠાકોર મુરસિંહજી “કલાખી”નાં તખલ્લુસથી ગુજરાતી ભાષાના એક અનુપમ કવિ થઈ ગયા હતા. તેમનેા સંસ્કારનેા પ્રવાહ આ ઠાકોર સાહેબના જીવનમાં પણ લખ્યો છે. તેઓ મોટા સાહિત્યલક્ષત છે અને પોતાનાં ગામમાં એમણે સને ૧૯૩૨-૩૩ માં ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દીં બં કૃષ્ણલાલ ઝવેરીનાં પ્રમુખપણાં હેઠળ ભરાવી હતી.

માઇસોરના નાઠ મહારાજા શ્રી ૦ જ્ય
ચામરાજ વાડીઆર બહાદુર—સદગત
નાઠ શ્રી ૦ કાન્તીરાવ નરસીંહરાજ વાડી-
આરના આ એકના એક પુત્રો જન્મ

૧૯૧૯ માં થયો હતો. ખાસ શાળામાં
જ. ટી. ટરનર નામના સાહેબની દેખરેખ
હેઠળ તેમણે પ્રાથમિક અભ્યાસ કર્યો હતો.
કોલેજમાં પોતાના ભાવિ પ્રબળનો સાથે
તેમણે અભ્યાસ કરવા માંડ્યો ત્યારે પોતાની
અને અન્ય વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે સ્ટેજ ભેદ-
ભાવ નહિ રાખવાની ખાસ સૂચના અપાઈ
હતી. ઇન્ટરની પરીક્ષા પસાર કર્યા પછી
એમણે ઇતિહાસ, અર્થશાસ્ત્ર અને રાજ-
નીતિશાસ્ત્રનો ઉંડો અભ્યાસ કર્યો. એમાં
હીંદના આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધવાળા
વિભાગ પર ખાસ લક્ષ આપ્યું હતું. તેમને
મહારાજા કોલેજની ઇતિહાસ વિષયક
મંડળીના સર્વાનુમતે માનદ પ્રમુખ ચુટ-
વામાં આવ્યા હતા. પ્રમુખ તરીકેના
પ્રારંભિક ભાષણમાં ચીન-જાપાન વચ્ચેના
વ્યવહારમાં વિરોધ હોય થવાની તેમણે
આગાહી કરી હતી. ભાષા અને સંસ્કૃતિના
આધારે અસલ કુર્ણાટકના. જુદા જુદા
ભાગોનું એકીકરણ કરવાની અને કાનડી.

ભાષાના ઉગતા લેખકોની પ્રવૃત્તિમાં એમણે
ઘણો રસ લીધો હતો. વિદ્યાર્થીઓના
ભાષા માટેના સઘળાં ફંડો અને કાર્યોમાં
તેઓ ઉદાર ફાળો આપતા હતા. વિદ્યાર્થી-
પીઠમાં અતિ વ્યવસાયી ચાર વર્ષ ગયા
બાદ છેલ્લી પરીક્ષા પ્રથમ પંક્તિમાં પસાર
કરી હતી. કોલેજનો અભ્યાસ પૂર્ણ કર્યા
પછી તેમણે આઈ. સી. એસ. વાળા
એલ્ડીન સાહેબની મદદથી રાજ્યવહીવટની
તાલીમ મેળવી હતી. સાથે સાથે રાજ્યના
એકાદ વર્ગની સ્થિતિનો અભ્યાસ કરવા
માઇસોર તાલુકાનો પ્રવાસ કર્યો હતો.
૧૯૩૮ માં ચારખારીના મહારાજાની બહેન
સત્યપ્રેમકુવરી સાથે એમના લગ્ન થયાં
હતાં. નાઠ શ્રી ૦ જ્ય ચામરાજ વાડીઆરે
યુરોપ એશીઆના ઘણા દેશોનો પ્રવાસ
કર્યો છે. ૧૯૪૦ માં એમનો રાજ્યદોહણ
થયો હતો અને રાજ્યાધીશની સંપૂર્ણ
સત્તા એમને સોંપવામાં આવી હતી

નાગોડના રાજા સાહેબ મહેન્દ્રસીંગજી-
દેવ, નાગોડના રાજકર્તા—એમનો જન્મ
૧૯૧૬ માં થયો હતો. તેઓ ધરમપુરના
મહારાણાની કુંવરી સાથે પરણ્યા છે.
એમણે જુદા જુદા શિક્ષકોના હાથે ધરમેળે
કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૩૬ માં એમને
રાજ્યકર્તાના સર્વ અધીકાર મળ્યા હતા.
એમણે માઇસોર સરકાર અને બ્રિટિશ
એજન્સી (નોવગંગ) હસ્તક રાજવહીવટની
તાલીમ મેળવી હતી. એમના વડવાએ
છ ટ્રેકા થયા નાગોડમાં રાજ્ય કરતા
આવ્યા છે. એમના રાજ્યનો વિસ્તાર
૫૦૧ ચોરસમાઈલ છે અને વસ્તી ૭૪૫૮૯
છે. એમને નવ તોપનું માન છે.

સરનામું:—નાગોડ, બ્રિટિશખંડ.

કાશ્મીરના મહારાજા—જમ્મુ અને કાશ્મીરના મેજર જનરલ મહારાજા સર હરિસિંગ ઇન્દ્રમહીન્દ્ર બહાદુર સીપાર-ઇ-સલ્તનત, જી. સી. એસ. આઈ., જી. સી. આઈ. ઇ., કે. સી. વી. એ. નો જન્મ

તા. ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૫ ને રાજ થયો હતો. એમો સને ૧૯૨૫ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. તેની બીજી સાલ યુરોપને પ્રવાસે જઈ આવ્યા હતા. દેશમાં એમનાં રાજ્યનો વિસ્તાર સૌથી વધારે મોટો છે એટલું જ નહિ પણ એમની સરહદ્ કાશ્મિર, શીન (તીબેટ, તાર્તરી) તથા અફઘાનીસ્તાન જેવાં અગત્યનાં રાજ્યોની સરહદ લાગી ગઈ છે, જેથી દેશના રક્ષણ માટે એમની જવાબદારી અને ચિંતા સૌથી વધારે છે અને એજ સમયથી હિંદી સરકારના પોલીટીકલ એજન્ટ પણ સરહદ પર આવેલાં બીલગીટ શહેરમાં છે. એમનો પાટવી કુંવર જમ્મુ અને કાશ્મીરનો

ગાદીવારસ છે. એમનાં પ્રથમ લગ્ન ધરમપુરના ના. મહારાણાનાં મોટાં પુત્રી સાથે થયાં હતાં. કાશ્મીર રાજ્ય એક પ્રગતિવાળું રાજ્ય લેખાય છે અને ધારા-સભા મારફત રાજ્યનો વહીવટ ચાલે છે. પ્રજા માટે રાજ્યમાં કેળવણી અને તબીબી સારવારની પુરતી સગવડો છે અને પ્રજાનાં સુખ સગવડ માટે રાજ્યમાં અનેક સગવડો છે.

અલ્લવરના મહારાજા—અલ્લવરના મહારાજાશ્રી સેવાઈ તેજસીંધજી બહાદુર. રજપુતાનાના અલ્લવર રાજ્યના રાજ્યકર્તા. એમનો જન્મ અલ્લવર ખાતે ૧૯૧૧ માં થયો હતો. એમણે પોતાનો વિદ્યાભ્યાસ ખાનગીમાં ઘેર કર્યો છે. ચૌદમા સૈકાના જયપુરના રાજા ઉદયકરજીના વંશજ મચેરીના રાવ પ્રતાપસીંધજીએ અલ્લવર રાજ્યની સ્થાપના કરી હતી. અલ્લવર રાજ્ય કુટુંબ કાછવા રજપુત બનીતું છે. હાલના રાજ્યકર્તા ૧૯૩૭ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. એમના પહેલાના રાજા કર્નલ મહારાજા શ્રી. સેવાઈ જેસીંધજીએ બ્રીટીશ સરકારને ચીન, અફઘાન અને ૧૯૧૪ ના યુદ્ધોમાં સહાય કરી હતી. એમને ગાળમેજીમાં આમંત્રણ અપાયું હતું. હાલના રાજ્યકર્તા રાજ્યના વહીવટમાં અને પ્રજાના કલ્યાણના કાર્યમાં ખૂબ રસ લઈ રહ્યા છે. પાટવીકુંવર મહારાજકુમાર પ્રતાપસીંધજીનો ૧૯૩૮ માં જન્મ થયો હતો અને બીજા કુમાર યશવંતસીંધજીનો જન્મ ૧૯૩૬ માં થયો હતો.

રાજ્યનો વિસ્તાર ૩૧૫૮ ચોરસમાઈલ છે અને ૧૯૩૧ ની વસ્તીગણતરી મુજબ ૭૪૯,૭૫૧ ની વસ્તી છે. રાજ્યની આવક ૪૦ લાખની છે.

દરભંગાના મહારાજાધિરાજ—દર-ભંગાના મહારાજાધિરાજ સર કામિન્દર-સિંગ બહાદુર કે. સી. આઈ. ઇ. પોતાના રાજવંશમાં ૧૯ મા રાજકર્તા છે. તેઓ જ્ઞાતે ક્ષત્રિય શ્રાવણ છે અને એમની એ મોટી જ્ઞાતિના સામા-જિક અને ધાર્મિક વડા તેઓજ છે. જનક રાજનું 'મિથિલાનું' જે રાજ્ય હતું તેજ લગભગ તેમની પાસે છે એમનો જન્મ તા. ૨૮ મી નવેમ્બર ૧૯૦૭ ને રાજ થયો હતો અને ગાદીએ

તેઓ તા. ૧૪ મી જુલાઈ ૧૯૨૬ ને દિને આવ્યા હતા. તેમના પિતાશ્રી સર રામિન્દરસિંગ બહાદુર બહુ વિકાસ હતા અને દેશોદ્ધારની ચળવળોમાં ખુબ ભાગ લેતા હતા. તેના રૂડા સરકાર સર કામિન્દર ઉપર પણ પડેલા છે. તેઓ હિંદી સરકારની રાજસભામાં બિરાજી આવ્યા છે. પહેલી જ ગોળમેજી પરિષદોમાંયે પધાર્યા હતા. બંગાળ અને બિહારના જમીનદાર મંડળોના

તેઓ પ્રમુખ છે, ભારત ધર્મ મહા-મંડળના પ્રમુખ છે, પટણા અને કલ-કતાની યુનિવર્સિટીઓના આ જીવન "ફેલો" છે, રાયલ એમ્પાયર સોસાયટી અને રાયલ આર્ટ સોસાયટીના સભ્ય છે. યુનીવર્સિટીઓ, કોલેજો અને મંદિ-રોને તેમણે રૂ. ૭ લાખ જેટલી સંખા-વત આપેલી છે. એમનાં પુસ્તકાલયમાં કિંમતી હાથ લખાણો પડેલાં છે, ખુદ્દતોના તેઓ હિતેચ્છુ છે અને બિહારના ધરતીકંપ વખતે પોતાની પ્રજાના સંકટ નિવારણ માટે તેમણે સૌથી વધારે મદદ કરી હતી. ઉદ્યોગમાં તેઓ રસ લેતા હોવાથી નવસારીમાં એમણે કાપડની એક મીલ ઉભી કરાવી હતી જે દરભંગા મિલને નામે ઓળખાય છે. તેનો વહીવટ આજે બીજાઓ ચલાવે છે પણ ગુજરાત પુરતી એ તેમની સેવાજ કહેવાય. રમતગતીમાં એમને "પોલો"ના ખાસ શોખ છે.

છાટાઉદેપુરના મહારાવલ—ગુજરાત એજન્સીમાં આવેલાં છાટાઉદેપુરના મહારાવલ શ્રી. નટવરસિંહજી કૃતેહ-સિંહજીનો જન્મ ૧૯૦૬ માં થયો હતો. ગાદીએ ૧૯૨૩ માં આવ્યા હતા. કેળ-વણી રાજકોટમાં લીધી હતી. એમણે બીજીવારનું લગ્ન રાજપીપળાના મહા-રાજા વિજયસિંહજીની પુત્રી શ્રી કુસુમ કુંવરબા સાથે સને ૧૯૨૮ માં કર્યું હતું. પહેલીવારનું લગ્ન રાજપીપળાના મહુમ મહારાજાની રાજકુંવરી શ્રી પદ્માકુંવરબા સાથે આગલે વરસેજ થયું હતું પણ તે મરણ પામ્યાં હતા. મહારાવલને ત્યાં હમણાં ચારેક વરસનો ગાદીવારસ કુમાર છે.

ગાંધીજીના નામ મહારાજ
સીંધીઆ—ગાંધીજીના મહારાજ શ્રી
જયેજી જીવાજીવનો જન્મ તા. ૨૬ મી
જુન ૧૯૨૬ ને રોજ થયો હતો અને

પોતાનાં પિતા મહારાજ સર માધવરાવ
સીંધીઆના અકાળ મરણથી એઓ તા.
૫ મી જુન ૧૯૨૫ ને રોજ ગાંધીએ
આવ્યા હતા. સને ૧૯૩૬ માં એમને
સંપૂર્ણ રાજસત્તા સુપરદ કરવા આગમ્ય
૧૧ વરસ સુધી વડાં મહારાજીએ સલાહ-
કારોની કાઉન્સિલની મદદ સાથે સુતાષીક
તરીકે વહીવટ ચલાવ્યો હતો. એમને ઉંચા
મંકારની અને સ્વાઝી બનાવે એવી કેળ-
વણી આપવામાં આવેલી હોવાથી આટલી
વંચમયિ સારા રાજકર્તા તરીકે એમણે
હીક નામના મેળવી છે

લોપાલના નામ નવાબ—લોપાલના
કર્નલ સીકંદર ઝાલાત ઇસ્તીખાર-ઉલ-
મુલક નવાબ મહમદ હમીદુલ્લાખાન બહા
દુર જી. સી. એસ. આઈ., જી. સી. આઈ.
ઈ., સી. વી. એ. ના જન્મ સને ૧૮૯૪
માં થયો હતો. ૧૯૦૫ માં એમનું
કાબુલ અને પેશાવરના શાહઝાદા જેહાં-
ગીરની પાત્રી મેમુના મુલતાન શાહખાનો
બેગમ સાથે લગ્ન થયું હતું. નવાબ સાહેબ
સને ૧૯૨૬ માં ગાંધીએ આવ્યા હતા
અને એમના પછી ગાંધીવારસ એમની
ત્રણ શાહઝાદીઓમાંની વડી શાહઝાદી
સુરૈયા શાહ નવાબ ગૌહરતાજ આબીદા
મુલતાન બેગમને મુકરર કરવામાં આવી
છે. નવાબ સાહેબે કેળવણી અલીગઢની
મોહમ્મદન એન્ડેઝો ચોરીએન્ટ કોલેજમાં
હીધી હતી પણ બી. એ. ની ડીગ્રી સને
૧૯૧૫ માં અલ્હાબાદ યુનીવર્સિટી તરફથી
મેળવી હતી. તે પછી તેઓ પોતાના
રાજકર્તા નવાબ બેગમ માતાના મુખ્ય
સેક્રેટરી તરીકે નીમ્યા હતા. ગાંધીએ
આવ્યા પછી એમણે ગામેના ઇબરા
અપાતા બંધ કરી મહેસુલ માટે રહ્યતવારી
પદ્ધતિ હાબલ કરી, ધારાસલા સ્થાપી,
કારોબારી અને ન્યાયાધીશ ખાતાંઓને
જુદાં પાડી વડી અદાલત અને ન્યાયાધીશી
કાઉન્સિલ સ્થાપી. નવાબ સાહેબ નરેન્દ્ર
મંડળની સ્ટેન્ડીંગ કમીટી પર ૧૯૨૬ થી
૧૯૩૧ સુધી સભ્ય હતા. અને ૧૯૩૧-૩૨
માં તેના ચાન્સેલર બન્યા હતા. ૧૯૩૦
થી ૧૯૩૫ સુધી તેઓ અલીગઢની મુસ્લીમ
યુનીવર્સિટીના ચાન્સેલર હતા અને ૧૯૩૦
તથા ૧૯૩૧ માં ગોળમેજી પરિપદમાં લંડન
પણ ગયાં હતા. યુરોપનો પ્રવાસ એમણે
પોણી કેટલો વાર કર્યો છે. રમતગમતોમાં
“ચોલા” માં એમણે પ્રખ્યાતી પ્રાપ્ત
કરેલી છે.

ઈન્દોરના મહારાજા યશવંતરાવ હોલકર—એમનો જન્મ તા. ૬ ઠી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૮ ને રોજ થયો હતો. પ્રાથ-

મીક કેળવણી અપાવીને ઉંચી કેળવણી માટે એમને સને ૧૯૨૦ થી ૧૯૨૩ સુધી વીલાયતમાં રાખવામાં આવ્યા હતા. સને ૧૯૨૪ માં સ્વદેશ પાછા આવતાં કાગલના નાના સરદારની પુત્રી સંયોગીતાબાઈ સાથે એમનું લગ્ન થયું હતું. ૧૯૨૬ માં તેઓ પાછા ઓક્સફર્ડની કામ્સ્ટ થર્ષ કોલેજમાં ઉંચો અભ્યાસ કરવા ગયા હતા. એ દરમિયાન એમના પિતાશ્રી શ્રીમંત વૃંકોજી-રાવ હોલકરે ગાદીને ત્યાગ કરતાં યશવંતરાવને ગાદી મળી અને ૧૯૩૦ માં તેની સંપૂર્ણ સત્તા મળી. ૧૯૩૧ માં એઓ બીજી ગોળમેજી પરીષદમાં હાજરી આપવા લાંડન ગયા હતા અને સમવાયતંત્રની ચોજનાને પોતાની સંમતિ તથા પોતાનાં રાજ્યને તેમાં જોડવાની ખુશી દર્શાવી હતી. યુરોપનો પ્રવાસ એમણે

કયોં છે તેમજ ઈન્દોર રાજ્યનો પંજુ કોઈ જીલ્લો એમના ફરવામાંથી બાકી રહ્યો નથી. રાજ્યની આવકમાંથી રાજધરાણાના ખર્ચ માટે એમણે ફક્ત ૨૧ ટકા લેવા મુકરર કર્યા છે. મીં વિલ્સ નામના એક ફરેગ થયેલા સનંદી અમલદારની સલાહથી જેહતોના ઉદ્ધાર માટે તથા રાજ્યમાં જોઈતા અમલદારો મેળવવા માટે એમણે લાખકારક યોજનાઓ અમલમાં મુકી છે. સને ૧૯૩૭ માં મહારાણી સંયોગીતાબાઈનું અવસાન થયા પછી એમણે ૧૯૩૮ માં મીસ માર્ગેરીટ લોલર નામની અમેરીકન યુવતી સાથે લગ્ન કરેલું.

પ્રોળના હાકોર સાહેબ—પ્રોળના કાકા સાહેબ શ્રીં ચંદ્રસિંહજીનો જન્મ તા. ૨૮ મી આગસ્ટ ૧૯૧૨ ને રોજ થયો હતો અને ગાદીએ ૧૯૩૬ ના અકટોબરમાં આવ્યા હતા. કેળવણી રાજકોટમાં અને પાછળથી પુનાની હજીબલ કોલેજમાં લીધી હતી. એમનું પહેલું લગ્ન ૧૯૨૯ માં લખતરના કાકોર સાહેબની ભત્રિજી સાથે થયેલું, પણ ૧૯૩૬ માં તેણીના મરણ બાદ લાહરવાના રાણા સાહેબની પુત્રી સાથે તેમણે બીજી વાર લગ્ન કર્યું છે. આ રાજ્યની સ્થાપના સને ૧૫૯૫ માં નીમ હરધોલજી કીધી હતી. આ મહારાજા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણના વંશના બહેન રજપુત છે. રજપુત બોડિંગ હાઉસ એમના પ્રયત્નોથી બંધાયું હતું. ગાદીએ આવતાંની સાથે સાથી પહેલાં તે એમણે દારૂબંધી ફરમાવી હતી અને સાચાતોનાં દેવાં માફ કરી તેઓના ગરાસ પાછા સોંપ્યા હતા. ગઈ સાલ દુકાળ દરમિયાન પોતાની રૈયતમાં એમણે ૧૦૦૦૦ મણ અનાજ મફત વહેંચ્યું હતું.

પોરબંદરના નાં મહારાજ—પોર-
બંદરના નાં મહારાજ રાણા સાહેબ શ્રી
નટવરસિંહજી બહાદુર, કે. સી. એસ.
આઈ. નો જન્મ તાં ૩૦ મી જુન ૧૯૧૦

ના હિને થયો હતો. તેઓએ રાજકોટની
રાજકુમાર કૌસિજમાં કેળવણી લીધી હતી
અને ૧૯૧૮ માં અ. હિં. રાજકુમાર
ડીપ્લોમાં પરીક્ષામાં પ્રથમ આવ્યા હતા.
૧૯૧૮ માં મહારાજનો ઇલકાળ મળ્યો
હતો, ૧૯૧૬ માં રાજતંત્રની તાલીમ
લીધી હતી, ૧૯૨૦ માં તેમનો રાજ્યા-
સિંધિક અને લગ્ન થયાં હતાં, ૧૯૨૧ માં
યુરોપના પ્રવાસે ગયા હતા, ૧૯૨૨ માં
વેટીકનમાં બેનેડિક્ટ ૧૫ની મુલાકાત લેનાર
તેઓ બીજા રાજવી હતા, ૧૯૨૫ માં
દરબારી બેંકની સ્થાપના કરી હતી, ૧૯૨૭
માં માજી વાઈસરોય લોર્ડ અરવીને પોર-
બંદરની મુલાકાત લીધી હતી, ૧૯૨૮ માં
બાળલગ્ન પ્રતિબંધક કાયદો ઘડ્યો હતો
અને રાજ્યમાં ઇમ્પીરીઅલ બેંકની શાખાની
સ્થાપના થઈ હતી, ૧૯૨૯ માં તેઓ
નામદારને કે. સી. એસ. આઈ. નો ઇલકાળ

મળ્યો હતો, ૧૯૩૦ માં બેડુત સંરક્ષણ
ધારા ઘડ્યો હતો, ૧૯૩૧ માં મ્યુનીસી-
પાલીટીમાં પ્રબલ તંત્ર દાખલ કરવામાં
આવ્યું હતું, ૧૯૩૨ માં અ. હિં. ક્રીકેટ
ટીમના કેપ્ટન તરીકે ઇંગ્લેંડનો પ્રવાસ
કર્યો હતો, ૧૯૩૪ માં અ. હિં. વીલીંગ્ડન
ટેનીસ ટુર્નામેન્ટની સ્થાપના કરી હતી,
૧૯૩૫માં માજી વાઈસરોય લોર્ડ વીલીંગ્ડને
પોરબંદરની મુલાકાત લીધી હતી, પ્રજા-
જનમાંના રાજમંત્રી અને રાજ શુભેચ્છ-
કાનું સલાહકારી બંધારણ ઘડાયું હતું,
જોનારરી મેજિસ્ટ્રેટની બેંચની સ્થાપના થઈ
હતી, ૧૯૩૬ માં સાઉથ આફ્રીકન ડેલી-
ગેશનની પધરામણી થઈ હતી, ૧૯૩૯ માં
સ્વામથી નૂતન શિક્ષણ યોજના ઘડાઈ હતી,
કુષ્ઠાળ સંકટ નિવારણ યોજનાઓ હસ્તીમાં
આવી હતી, રાજકુમારી શ્રી લીલારાજે
કુવરબા સાહેબનો માંગલિક લગ્નોત્સવ
ઉજવાયો હતો, ૧૯૪૦ માં પંચવાર્ષિક
વૃક્ષવર્ધન યોજના ઘડાઈ હતી અને ૧૯૪૧
માં નાં વાઈસરોય લોર્ડ લીનલ્થિંગેના
પોરબંદરમાં પધરામણી થઈ હતી.

નામદાર પોરબંદરનરેશે તાં ૧૨મી જુન
૧૯૪૧ ને દીને શ્રીનગર (પોરબંદર તાજે)
ના કુમાર સાહેબ શ્રી બાલસીંહજી બી.
એચ. ને યુવરાજ તરીકે દત્તક લીધા છે
અને તેમનું નામ શ્રીં ઉદયલાલ રાખ્યું
છે. યુવરાજશ્રીની સગાઇ તાં ૧૬ મી
જુન ૧૯૪૧ ના દીને લીમડીના કાકોર
સાહેબ શ્રીં છત્રસાલસિંહજીના બહેન
રાજકુમારી શ્રી પ્રેમકુવરબા સાથે થઈ
હતી અને તાં ૩ જુલાઈ ૧૯૪૧ ને
દીને તેમની સાથે યુવરાજશ્રીના લગ્ન
થયાં હતાં

રાજસ્થાન પોરબંદર

મહારાજ: ચરિત્રરેખા:—જન્મ—શ્રી.
હરમાન વંશજ હિંદની પ્રાચીનમાં પ્રાચીન
ને પત્રીમ હિંદમાં પ્રથમ વસાહતી જેઠવા

વંશના ૧૮૦ માં રાજની; અભ્યાસ—
રાજકોટ રાજકુમાર કોલેજ, અભ્યાસમાં
તેમજ મેદાનમાં પ્રતિષ્ઠા પામ્યા; લગ્ન—
શ્રીખડી નરેશ સ્વં ૬૧. સા. શ્રીમં દેવલત-
સિંહજી બહાદુરનાં રાજકુમારી શ્રીમં રૂપાળી
બા સાથે; સંસીધી—સ્થાપત્યના અભ્યા-
સક, સંગીતના રસમીમાંસક, લલિતકલાના
ઉપાસક; કુરોપના ચારેય પ્રવાસોમાં
સમ્રાટની મુલાકાતો, વેટીકન બેનેડીક્ટ
૧૫ ની મુલાકાત લેનાર બીજા રાજવી,
અબીલ હિંદ ને સીલોનનો પ્રવાસ,
સાપ્તાહીક ગ્રામ્ય પ્રવાસ.

રાજ્ય મર્યાદા:—અરબી સમુદ્ર પર
૬૪૨ ૧/૪ માઇલનો રસાળ પ્રદેશ; ઘી,
પત્થર, ખરડા પર્વતની વનસ્પતિ, માટી,
સાગરજળની સમૃદ્ધીઓ; આય-૨૬ લાખ,
વ્યય-૨૫ લાખ; વસ્તી—૧૪૬૫૬૪;
રાજધાની—પોરબંદર, મહાસારત જીવું
મુદામાપુરી, યાત્રા સ્થાન, રેલ્વે જંકશન,
એરપોર્ટ, હોદી મહાસાગરનું ધીકતુ તેમજ
આફ્રીકા જવા આવવાનું સગવડલયું
ખંદર.

રાજતંત્ર:—દીવાન, અમલદારો, પ્રજા-
સેવકોમાંથી ૨૩ સલાહકારો સંગ્રામ
રાજવી સ્વયંનિયામક; કારોબારી અને
ન્યાય વહીવટની નીક્ષેપતા.

મ્યુનીસીપાલીટી:—પ્રબલકીય, સંયુક્ત
મતાધિકાર, ૧૨ પ્રબલકીય સુટાવેલ, ૫
રાજ્યથી નિયુક્ત, ૩ કોઓર્ડેટ; સ્વાસ્થ્ય—
કલામય નગરરચના, આરોગ્ય લવનો,
સૌરાષ્ટ્રમાં બ્લડલેસ નાઇફની પહેલ કર-
નાર દવાખાનાઓ, લેડી લીનલીથજો જેને
અપૂર્વ કહે છે તેનું પ્રસ્તીત્વ, સ્ત્રી આય-
ધાલય, આયુર્વેદીક-ગુનાની આયધાલયો,
એકસરે ડીપાર્ટમેન્ટ; શિક્ષણ—મેન્ટે-
સોરીથી મેટ્રીક સુધી, એક દાયકામાં બાળ-
સંજ્યા ખમણી, ખર્ચે ત્રણગણી, ગુરકુળ,
વિનિતા વિદ્યામ, અનાથ આશ્રમો, કન્યા
વિદ્યાલય, બાળ મંદીરો, સ્ત્રી ઉદ્યોગ
શાળાઓ, સ્થાયી ફરતાં પુસ્તકાલયો,
રાત્રીશાળાઓ, હરિજન શાળાઓ અને

આશ્રમો, પાકશાળાઓ, કાશી કલકતાની
સંસ્કૃત પરીક્ષા કેન્દ્ર, મદરેસા, હુન્માન
હોસ્ટેલ્સ, ઉદાર શિષ્યવૃત્તીઓ; ઉદ્યોગ—
સીમેન્ટ ફેક્ટરી, મીલ-સુતરાઉ, રેશમી,
ટીન-સોલ્ડ-મેચ, હોઝીઅરી, સીલ્વર વર્કસ,
સીમેન્ટ ટાઇલ્સ, વહાણ બનાવટ, કેમી-
કલ લેખારેટરી, જીનેરી, કોટન પ્રેસ,
ઓઇલ મીલ, પેઇન્ટ, ડીસ્ટેમ્પર, રંગકામ,
ધી રીફાઇનરી, હાયવણાટનું કારખાનું-ગરમ,
રેશમી, ખાદી, બાંધણી, નેતર, ઘાંસ, માટી,
સાજી, તાળાં, પંખ, ત્રાજવાં, લાકડાં, લોહ,
આદિ કારીગરી; ખેડુત પ્રજા માટે—
છેક હળવી મેસુલ, ઉદાર તગારી, ત્રેબ્લ
બીયાંની સગવડતા, ખેડુત સંરક્ષણ ધારો,
વિશાળ નવાણુ ગોળના, પ્રતિમહાલ પશુ-
પ્રદર્શન, વસ્ત્ર સ્વાવલંબન યોજના;
પ્રજા માટે—હળવી જગત, વેપાર વર્ધન
માટે અનેક સગવડતાઓ; બેન્ક—હર-
બારી, ઇમ્પીરીઅલ બેંકની શાખા;
યાત્રા-સ્થળો—મુદામાપુરી, બીલ્સેશ્વર,
માધવપુર, મીયાણી, વિસાવાડા, શિંગડા;
જોવાલાયક સ્થળો—સાગર વિહાર, જળ-
દીપ હોળ, ફરીઆ મહાલ, હાયા હરબાર-
ગઢ, બંજુવતીનું ભોયરું, દિગ નિવાસ,
મેકોનીડી કલખ, નટવરબાગ, મુળમાધવ-
પુર, સાદર-પુલ, ખાણ; યુદ્ધ સદાય—
વાર્ષિક એક લાખ, નાં વાઇસરોયના
આગમન પ્રસંગે સવા લાખ વધુ, સીરીક
ગાર્ડ, પ્રકાશન, યુદ્ધ સમીતિ, પ્રજાનો
ફાળો દશ હજાર ઉપર, રાજ્યનો કારો-
કારખાનાએ એક દીનની આવક.

રાજકુટુંબ—અ. સૌ નામદાર મહા-
રાણી શ્રીમં રૂપાળીબા સારોબ M. B. E.,
અસ્મતપનાદ નામદાર બામા સારોબ શ્રી
રામબા સારોબ.

અમાત્ય વર્ગ—વઝીર અને દીવાન
બડેબ શ્રી પ્રતાપસિંહજી રામસિંહજી
તાઝિમી મરદાર. નાયબ દીવાન—ખાન-
બહાદુર ફરામચેઝ માસ્તર.

ધરમપુરના નાં મહારાણા—હીઝ હાઈ-
નેસ શ્રીમંત નાં મહારાણા શ્રીં વિજય-
દેવજી મોહનદેવજી રાણા, ધરમપુરના
રાણાસાહેબ—એમનો જન્મ ૧૮૮૪ માં

ધુધો હતો. સને ૧૯૨૧ માં તેઓ નામ-
દાર ગાદીએ બીરાજમાન થયા હતા.
એમણે રાજકોટની રાજકુમાર કેલેજમાં
અભ્યાસ કર્યો છે. ૧૯૦૫ માં રાજપીપળાના
મહારાણા શ્રીં ગંભીરસીંહજી મહારાજના
કુંવરી શ્રીં અ. સૌ. રસીકકુંવરબા સાથે
લગ્ન થીથી બેઠાયા હતા અને રસીકકુંવરબા
સાહેબના સ્વર્ગવાસ પછી ૧૯૦૭ માં
પાક્ષીતાણાના કુમાર શ્રીં સામંતસીંહજીના
કુંવરી અ. સૌ. મનહર કુંવરબા સાહેબ
સાથે વિવાહીત થયા હતા. અ. સૌ.
મનહર કુંવરબા ૧૯૩૯ માં દેવગતિ
પ્રાપ્ત્યાં છે નાં ધરમપુર નરેશ નરેન્દ્ર-
મંડળના સ્વહક્કાનુસાર એક સભ્ય છે.
૧૮૭૭ માં જ્યારે મહારાણી વીક્ટોરીયાએ
“એમ્પ્રેસ ઓફ ઇન્ડિયા”ને ઇલ્કાબ ધારણ
કર્ષી ત્યારે ધરમપુર રાજ્યને એક દ્વબ
એનાયત કરવામાં આવી હતી અને મરહુમ
શહેનશાહના સીદ્ધવર જીનીલી મહોત્સવ

પ્રસંગે એક ચાંદ આપવામાં આવ્યો હતો.
૧૯૩૭ માં કેરિનેશન મેડલ પણ એનાયત
થયો હતો નાં મહારાણાએ ૧૯૨૪,
૧૯૨૯, ૧૯૩૩, ૧૯૩૫, ૧૯૩૯ ના વર્ષોમાં
યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો હતો ૧૯૨૫ માં
ચીન, જાપાન, ફેડરેટેડ મલાયા સ્ટેટ્સ,
જવા અને મુમ્બાઈ, ૧૯૨૮ માં ઇજિપ્ત,
સીરીઆ, ઇરાક અને પેલેસ્ટાઈન, ૧૯૩૪ માં
ઓસ્ટ્રીઆ, ટાસમાનીઆ અને ન્યુ ગ્રીસન્ડ,
૧૯૩૭ માં ચીન, જાપાન, સ્વિટ્ઝરલેન્ડ
અને મનીલા અને ૧૯૩૯ માં અમેરીકા,
ક્યુબા, ડોસ્ટરીકા અને પનામા વિગેરે
સ્થળે મુસાફરી કરી છે. ૧૯૨૪ માં જ્યારે
તેઓ ઇંગ્લાંડ ગયા હતા ત્યારે નાં
શહેનશાહ તેમજ શહેનશાહબાનુએ તેમનું
સ્વાગત કર્યું હતું. ધરમપુર રાજ્યને
વિસ્તાર ૭૦૪ ચોરસ માઇલ છે. વસ્તી
૧૧૨૦૩૧ ની છે અને આવક લગભગ
૮૫ લાખ રૂપિયાની છે સ્ટેટને કાયમને
માટે ૯ તોપનું અને શ્રીમંત મહારાણા
સાહેબને ૧૧ તોપનું માન છે નાં
યુવરાજ શ્રીં નરહરદેવજી સાહેબ બી. એ.
(મુંબઇ) અને એમ. એ. (કેન્ટર)ની
ડીગ્રીઓ સંપાદન કરી છે. સ્ટેટ કાઉન્સીલ
નીચે મુજબ છે:—શ્રીં ડી. વી. સરૈયા બી.
એ., એલ એલ. બી.; દીં બં બુનીલાલ
માણેકલાલ ગાંધી બી. એ., એલ એલ. બી.
(એડવોકેટ); શ્રીં એસ. જી. દેશાઈ બી. એ.;
શ્રીં બી. ડી. શાહ બી. એ., એલ એલ. બી.;
મ્યુનીસીપલ કાઉન્સીલ-ચેરમેન—શ્રીં ડી.
વી. સરૈયા, સભ્યો—નગરશેઠ, નારણદાસ
લાણાલાઈ અને ડાં કે. બી. પાસપાટી
એમ. બી. બી. એસ. (ચીફ મેડીકલ ઓફીસર)
અંગત સ્ટાફ—આઈવેટ સેક્રેટરી - શ્રીમંતી
સુશીલાદેવી લાટકલ, હંબુર પર્સનલ આસી-
સ્ટન્ટ શ્રીં ભોગીલાલ જગજીવનદાસ મોદી,

મહદનીશ મંત્રી શ્રી ૦ જગમોહનદાસ સી. શાહ. ચાહુ' યુધ્ધમાં શ્રીમંત મહારાણા સાહેબે રાજ્યના તમામ સાધનો તેમજ અંગત સ્થાય આપવાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી છે. રાજ્ય પ્રથમથીજ આત્માજ્ય તરફ વક્રીકાર છે. લડાઈના પ્રસંગે ડિફેન્સ બોન્ડ રૂ. ૧૦૦૦૦ ના ખરીદ્યા છે. વોર ગીફ્ટ ફંડમાં રૂ. ૫૦૦૦ ભર્યા છે. સીલ્વર ટ્રીકેટ ફંડમાં રૂ. ૭૪૦ ભર્યા છે. તેમજ પ્રભુએ રૂ. ૧૮૦૦૦ ના વોર બોન્ડ લીધા છે વળી ગુજરાતના રાજ્યો તરફથી સ્પીટ ફાયર એરોપ્લેન રૂ. ૭૫૦૦૦ નું લેવામાં આવનાર છે. વડોદરામાં ગુજરાતના રાજ્યોના રેસીડન્ટે “વોર ફેટ” ઉઘાડ્યો હતો તેમાં રૂ. ૫૦૦ આપી ના ૦ મહારાજા પેટ્રન થયા છે. નામદાર મહારાજના પેટ્રનેજ હેઠળ રેડક્રોસ સોસાયટી તથા ખીજી સમાવતના કામે માટે મહદરૂપે ધરમપુર રાજ્યની “યુનાઈટેડ વેલ્ફેર સોસાયટી” જોલવામાં આવશે. જેને ઉદ્દેશ રૂ. ૩૦૦૦૦૦ જેવી ગંગલવર રકમ ભેગી કરવાનો છે.

જાંબુધોડાના રાણા—જાંબુધોડાના રાણા શ્રી ૦ રણજીતસિંહજી ગર્ભીરસિંહજી તા ૦ ૪ થી જાન્યુઆરી ૧૮૯૨ ને રાજ્યનમ્યા હતા. રાજકોટમાં કેળવણી લીધી હતી અને ૧૯૧૮ માં ગાદીએ બેઠા હતા. અખિલ ભારત ક્ષત્રીય મહાસભાના એએ આયયદાતા છે. ખીજી કલબો ઉપરાંત મુંબઈની વિલીંગ્ડન કલબના પણ એએ સભાસદ છે. એમને એક ગાદીવારસ કુમાર છે.

વાડાસીનારના નવાખ સાહેબ આખી શ્રી ૦ જમીયતખાનજી ખલાદુર—એમને જન્મ તા ૦ ૧૦ મી નવેમ્બર ૧૮૬૪ ને રાજ થયો હતો અને ગાદી પર તેઓ ૧૯૧૫ ના ડિસેમ્બરમાં આવ્યા હતા. એમણે રાજકોટમાં સાક્ષરી અને દેહરાડન માં લશ્કરી તાલીમ લીધી હતી, પણ તેઓ લડવૈયા બનવાને બદલે કવી અને સાક્ષર છે. એમની ઉર્દુ અને ગુજરાતી કવિતા ઓએ તથા એમના નાટકોએ એમને ગુજરાતી સાક્ષરોમાં સાફ સ્થાન અપાવ્યું છે. હમણાં એમને ત્રણ બેગમે છે, તેમાંથી વડાં બેગમને થયેલો પુત્ર બાળપણમાં મરણ પામ્યો હતો. સાથી નાનાં બેગમને ત્રણ દીકરીઓ છે. નતક લેવાની સનદ નવાખસાહેબને મળેલી છે. એમનું રાજ્ય ગુજરાત એજન્સીમાં ખીજી વર્ગનું છે

કુતીઆની સાથી મહાન વારતા

લંડન રાજરહસ્ય

અથવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ
ઓફ લંડન

અમલ લેખક:—મી ૦ રેનાલ્ડ્સ

ભાષાંતરકર્તા:—મધુકર.

પ્રકાશક:—નાહોખી.

“મીસ્ટરીઝ”ની પરેલી સીરીઝ ફક્ત ચાર ભાગના સંપૂર્ણ સેટના

કીમત રૂ. ૧૦ (પા. છુદ્ડ)

છપાય છે!

છપાય છે!

તમારા ઓર્ડર તાકીદે મોકલાવો.

“નાહોખી”

જહાંગીર મેનશન, ૧ લો માળ, નં. ૫,

૧ લી મરીન સ્ટ્રીટ, પોસ્ટ છ. પી. ઓ.

મુંબઈ.

રાજપીપળાના મહારાજ—રાજપીપ-
ળાના મહારાજ શ્રી વિજયસિંહજીનો જન્મ
તાં ૦.૩૦ મી જાન્યુઆરી ૧૮૯૦ ને રોજ

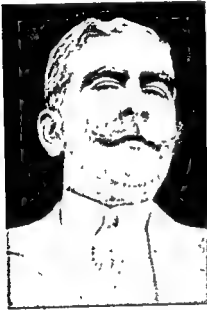

થયો હતો અને ગાદીએ તાં ૨૬ મી
સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૫ માં આવ્યા હતા.
કેળવણી રાજકોટમાં અને પાછળથી
હેડરાહુતની લશ્કરી કોલેજમાં લીધી હતી.
યુરોપ અને અમેરીકામાં એઓ ખુબ ફર્યા
જ અને ઇંગ્લેન્ડમાં આખા ઉછેરવાનો
પ્રયત્ન પણ કર્યો હતો. એમના રાજ્યમાં
છેલ્લા બે દાયકાથી જંગલો કપાઈને
ખેતીવાડીનો વિકાસ, ખારડોલી અને નવ-
સારીના ખેડૂતો મારફત ખુબ થયો છે
અને હજી થાય છે. જંગલોમાં રેલ્વે
લંબાય અને કપાસ લોઢવાનાં કાર-
ખાનાંઓ વધતાં જાય છે. એમના રાજ્ય
માં અડીકના પત્થરોની ખાણો છે અને
પ્રાચીન ગ્રીક જુગોળવેતા ટોલેમીને
અડીકના પત્થરનો ખ્યાલો એમના લીખા-
દરા ગામની ખાણના પત્થરનો અનેલો
હતો. રાજ્યમાં પ્રાથમિક કેળવણી મફત
છે. વીધવાઓ અને લાચારો માટે
સહાયતા છે.

જસદણના દરબાર—જસદણના દર-
બાર શ્રી આલાખચર તાં ૪ થી નવે-
મ્બર ૧૯૦૫ને રોજ જન્મ્યા હતા,
રાજકોટમાં કેળવાયા હતા, ૧૯૧૯ માં
ગાદીએ આવ્યા હતા અને ૧૯૨૪ માં
સ્વતંત્ર અખત્યાર પામ્યા હતા. આ
રાજવંશ અધોધ્યાના પ્રાચીન સુર્યવંશી
મહારાજ કરણશરતના પુત્ર કંઠ ઉપરથી
ઉતરી આવેલો છે, તેથી તેઓ કાઠી
કહેવાય છે અને સૌરાષ્ટ્રું નામ બદ-
લીને કાઠીયાવાડ કરનારા એ લોકોજ
છે. દરબારને બે કુમારો છે. રાજ્યમાં
ખધી જાતની કેળવણી મફત છે, દારની
આયાત ખર્ચ કરવામાં આવી છે.
ખેડૂતોને જમીનની વેચાણ હક સાથે
માલેકી આપવામાં આવી છે અને
શાહુકારોની વ્યાજખોરીથી તેઓને રક્ષણ
આપવામાં આવે છે. પુખ્ત વયના
મતધિકાર સાથે ગામેગામ પંચાયતો
સ્થાપવામાં આવી છે.

પાલણપુરના નવાખ—પાલણપુરના
નવાખ સાહેબ મહાખાન શ્રી તાક્ષીમહ-
મદ ખાનખડાફર જી. સી. આઈ. ઇ.,
કે. સી. વી. ઓ. નો જન્મ તાં ૭ મી
જુલાઈ ૧૮૮૩ ને રોજ થયો હતો. કેળ-
વણી ખાનગીરહે લીધી હતી. ગાદીએ
૧૯૧૮ માં આવ્યા હતા. એમનું રાજ્ય
પુરાણું છે અને એમના ખાનદાનમાં
ઉતરી આવેલાં એ ૨૯ માં રાજકર્તા
છે. ૧૯૨૮ માં તેઓ પ્રબસંધની ધારા-
સલામાં હિંદના એક પ્રતિનિધિ તરીકે
પધારી આવ્યા હતા. ૧૯૩૭ માં નાં
શહેનશાહની તાજપોષી વખતે તેઓ
માનદ એડીકાં તરીકે સેવા બજાવવા
ગયા હતા.

બીકાનેરના મહારાજા—હીઝ હાઇનેસ મહારાજા શ્રી ૦ ગંગાસીંગજી બહાદુર, જી. સી. એસ. આઈ., જી. સી. આઈ. ઇ., જી. સી. પી. એ., જી. બી. ઇ., કે. સી. બી.—તેમના જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. અજમેરની મેયો કેસેજમાં કેળવણી લીધી હતી. કેમ્બ્રિજ, એડીનબરો, બનારસ અને હૈદરાબાદ (દરજા)ની યુનીવર્સિટી-ઓની એનરરી એલ. એલ. ડી.ની ડીગ્રી

ધરાવે છે. તેઓ ૧૬ તોપોની સલામીનું માન ધરાવે છે. એઓ નામવર શ્રીદીશ લશ્કરના ઓ. જનરલ ઉપરાંત સેકન્ડ રોયલ લાનસર્સના ઓ. કર્નલ પણ છે. ગયાં મહાન યુદ્ધમાં એ નામવરે ફ્રાંસ અને ઇંગ્લંડના રણક્ષેત્ર ઉપર બબ્બેથી સેવાઓ બાબે “ડીસ્પેચીઝ” માં બે વાર ઇશારો કરવામાં આવ્યો હતો તેમજ કે. સી. બી ના ખેતાબ ઉપરાંત કેટલીક લશ્કરી પદવીઓની નવાજેશ એઓ ઉપર

કરવામાં આવી હતી. ૧૮૯૯-૧૯૦૦ ની સાલમાં પહેલા ભારે કુષ્કાળ દરમિયાન બબ્બેથી સેવાઓની સ્તુતી દાખલ એઓ ઉપર ફર્ટ-કલાસ કેસરે-હિંદ-ગોલ્ડ મેડલની નવાજેશ થઈ હતી. એ નામવરે મરહુમ શહેનશાહ એડવર્ડ સાતમા, જ્યોર્જ પાંચમા અને જ્યોર્જ છઠ્ઠાની રાજ્યાભિષેકની ક્રિયાઓમાં (Coronations) હાજરીઓ આપી હતી. હીંદની સેન્ટ્રલ રેકર્ડીંગ બોર્ડના એઓ એક સભ્ય છે. ૧૯૧૭ની ઇમ્પીરીઅલ વોર કેબીનેટમાં તેમજ ૧૯૧૬ ની પીસ કોનફરન્સમાં એ નામવરે હીંદના એક ડેપીયુટ તરીકે હાજરી આપી હતી. લંડન, એડીનબરો, માન-ચેસ્ટર અને શ્રીસ્ટોલ શહેરોનું એ નામવરે છુટાપણું મેળવ્યું છે. ૧૯૨૪ માં લીજ ઓફ નેશન્સની એસેમ્બલીની મળેલી બેઠકમાં હીંદી રાજકર્તાઓ વતી તેમણે હાજરી આપી હતી. ૧૯૩૦ માં લીજ ઓફ નેશન્સની એસેમ્બલી સમક્ષ ગયલાં ઇન્ડિઅન ડેપીયુટેશનના એઓ હીંદર હતા. એજ સાલમાં મળેલી ઇમ્પીરીઅલ કોનફરન્સમાં ગયલા હીંદના ત્રણ પ્રતિનિધીઓમાંના તેઓ એક હતા. હીંદના નરેન્દ્ર મંડળના તેઓ પહેલા ચાનસેલર (૧૯૨૧-૨૬) હતા. બનારસ હીંદુ યુનીવર્સિટીના તેઓ એક પેટ્રન અને ચાનસેલર હતા.

૧૯૦૧ માં તેમની ઉપર કે. સી. આઈ. ઇ., ૧૯૦૪ માં કે. સી. એસ. આઈ., ૧૯૦૭ માં જી. સી. આઈ. ઇ., ૧૯૧૧ માં જી. સી. એસ. આઈ., ૧૯૧૮ માં કે. સી. બી. (ઓ. મીટ્રીટરી), ૧૯૧૬ માં જી. સી. પી. એ. અને ૧૯૨૨ માં જી. બી. ઇ. (મીટ્રીટરી)ના હિન્દુ ખેતાઓની નવાજેશ થઈ હતી.

ઇરના મહારાજધિરાજ શ્રી ૦
હિંમતસિંગજી—એમનો જન્મ તા. ૨૭
સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૯ ને રાજ થયો હતો.

અને ૧૯૦૮ માં હજી તો જ્યારે પ્રાથ-
મીક કેળવણી લેતા હતા ત્યારે એમનું
લગ્ન જયપુર રાજ્યમાં આવેલા ખડેલા
ગામના રાજની જ્યેષ્ઠ કુમારી શ્રી જવા-
હર કુંવર સાહેબા સાથે થયું હતું.
ઇરનું રાજ્ય ૨૦૦ વર્ષ ઉપર એથપુરના
મહારાજના બે ભાઈઓએ સ્થાપ્યું હતું.
તેની નવમી પેઢીએ મહારાજ સર દૌલત
સિંગજી થયા હતા જેમનું ૧૯૩૧ માં
મરણ થવાથી હિંમતસિંગજી એ વંશના
દશમ રાજ તરીકે ગાદીએ બેઠા હતા.
હિંમતસિંગજીએ ૧૯૧૧ થી ૧૯૧૬ સુધી
અજમેરની મેયો કોલેજમાં શિક્ષણ લઈને
પછી તરતજ રાજવહીવટમાં અપાવ્યું
હતું એટલે મહારાજ થવા અગાઉજ
એમને બહેણો અનુભવ મળી ગયો હતો.
ચોતાની રાજધાનીના શહેર હિંમતનગરને
સુધારીને એમણે બેવાલાયક બનાવ્યું છે.
એમને બે રાજકુમારો છે.

માંગરોલના રાજ—માંગરોલના રાજ
સાહેબ મહમદ જેહાંગીર મીયાનો જન્મ
તા. ૨૯ મી અક્ટોબર ૧૮૬૦ ને રાજ
થયો હતો. એવણે કેળવણી રાજકોટમાં
લીધી હતી. ગાદીએ સને ૧૯૦૮ માં
આવ્યા હતા તેમને ૫ શેખબદા અને
૫ શેખબદીઓ છે. માંગરોલનો વહી-
વટ જુનાગઢના એક તાલુકા મિસાલ
થાય છે પણ એને જુનાગઢથી સ્વતંત્ર
બનાવવાના સવાલ ઉપર બ્રીટીશ સર-
કાર વિચાર ચલાવે છે.

ઝાળુઆના રાજ—ઝાળુઆના રાજ
સાહેબ ઉદયસિંહ એથપુરના રાકોડ
વંશમાંથી ઉતરી આવેલા છે પણ તેમને
કાવાસા વંશના મહુમ રાજ ગોપાલ-
સિંહે દત્તક લીધા હતા. ૧૮૯૮ માં
તેમને રાજ્યનો અખત્યાર માંડયો હતો.
૧૯૦૭ માં સુધના રાજની બહેન સાથે,
૧૯૧૨ માં ધારીયાવાડના કાકોરની દીકરી
સાથે અને તે પછી રીવપુરના રાજની
દીકરી સાથે, એમ ત્રણવાર લગ્ન કર્યા છે.

ખંભાતના નવાબ—ખંભાતના નાજુમ-
દૌલા મુઆઝ-ઉલ-મુલક મોમીન ખાન
ખડાકુર દીલાવરજી નવાબ મીરઝા
હુસેન વાનેર ખાનખડાકુરનો જન્મ
તા. ૧૬ મી મે ૧૯૧૧ ને રાજ થયો
હતો અને ૪ વરસની બાળવયે તા. ૨૧
મી જાન્યુઆરી ૧૯૧૫ ને રાજ ગાદીપર
આવ્યા હતા પણ ખરી સત્તા તેમને
૧૯૩૦ ના ડીસેમ્બરમાં આપવામાં આવી
હતી. રાજકોટમાં કેળવણી લઈ શિક્ષકો
સાથે એક વરસ યુરોપ પણ ફરી
આવ્યા હતા.

ભાવનગરના મહારાજા રાવલ શ્રી.
કૃષ્ણકુમારસિંહજી, કે. સી. એસ. આઈ —
એમનો જન્મ તા. ૧૯ મી મે ૧૯૧૨ 'ને

દેશ થયો હતો. એઓ સાત વર્ષના થયા પહેલાં તો એમનાં માતા અને પિતા (મહારાજા સર ભાવસિંહજી) મરણ પામ્યાં એટલે રાજ વહીવટ સર પ્રભાશંકર પટ્ટણી, કર્નલ આર. સી. બર્ક, ટી. ૦. બી. ત્રિલુવન-દાસ કાળીદાસ ત્રિવેદી અને ખા. ૦. બી. એસ. એ. ધોધાવાળા, એઓની બનેલી કાઉન્સિલે મહારાજા પ્રજ્ઞત ઉમરના થયા ત્યાં સુધી (સને ૧૯૧૯ થી ૧૯૩૧ સુધી) ચલાવ્યો હતો. એમના રાજ્યે એક ખાસ અગત્યનું કામ કરી બતાવીને આખા દેશના બીજા રાજાઓ સમક્ષ ઉઠાઢરણુ ધર્યું છે. એમના રાજ્યના ખેડૂતોનું એકંદર હેવું રૂ. ૬૫ લાખ હતું. તેની પતાવટ રાજ્યે વચ્ચે પડીને કરીને શાહુકારોને અમુક અમુક રકમો સુકવીને સર્વ ખેડૂતોને સ્વણુ મુક્ત કર્યાં છે. મહારાજાએ રાજકોટ

તેમજ વિલાયતમાં શિક્ષણ મેળવ્યું હતું. છેક ૯ વર્ષના વયે એમણે શિકારને લગતું એક ઇનામ મેળવ્યું હતું. એમણે કેળવણી વીલાયતમાં લીધી હતી. સને ૧૯૩૧ માં રાજકાજની એમને સંપૂર્ણ સત્તા મળી તેજ સાલમાં એમણે ગોંડલના યુવરાજનાં ત્રીજા પુત્રી. વિજયાબા સાથે લગ્ન કર્યાં હતાં. એમને બે રાજપુત્રો છે.

કેરવાડાના કાકોર—કેરવાડાના કાકોર સાહેબ સરદાર રાણુશ્રી માનસિંહજી ભાસાહેબ, બી. એ., ખારે-એટ-લોનો જન્મ તા. ૧૦ મી માર્ચ ૧૯૦૪ ને રોજ થયો હતો અને ગાદીએ સને ૧૯૩૮ માં આવ્યા હતા. તેમણે રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજ, અમદાવાદની યુનિવર્સિટી કોલેજ અને પુનાની ખેતી-વાડીની કોલેજમાં શિક્ષણ લીધું હતું. સને ૧૯૨૬ માં સુરતના નવાબની સત્તીજ સાથે લગ્ન કર્યા પછી બે વર્ષ ખાદ તેઓ લંડન ગયા અને ત્યાંથી ખારીરટર થઈ યુરોપના દેશોમાં ફરીને. મુંબઈ આવ્યા અને હાઈકોર્ટમાં એડીશનલ સાઈકલપર બે વર્ષ પ્રેક્ટીસ કરી. ૧૯૩૬ માં ના. ૦ શહેનશાહ જ્યોર્જ ૬ ફ્રાંસી તાજપોથી વખતે તેઓ બીજવાર વિલાયત ગયા હતા અને પાછા ફરતાં મુસ્લીમ દેશોમાં ફરી આવ્યા હતા. વાગરા અને ભરૂચની ઘણી સંસ્થાઓ પર તેઓ આધ્યેદાર હતા અને છે. પોતાના ખેડૂતોનું એક લાખ રૂપિયાનું હેવું તેમણે માફ કર્યું છે. તેઓ બંને મોલેસલામ ગરાસીઆ હોવાથી તેઓના મંડળના પણ ઉપ-પ્રમુખ છે.

રાજકોટના ઠાકોર સાહેબ શ્રી. પંચમુનસિંહજી—રાજકોટ સંસ્થાનના રાજ્યકર્તા જે શાખામાંથી નવાનગરના જન્મ સાહેબ ઉતરી આવેલા છે તેજ શાખાના વંશજ છે. આ શાખાનો મુળપુરુષ જડેજ શ્રી ૦ વીસોજી હતા. હાલના ઠાકોર સાહેબનો જન્મ ઇ. સ.

૧૯૧૩ ના ફેબ્રુઆરીની ૨૪મી તારીખે થયો હતો. પંચગનીમાં પ્રાથમીક કેળવણી શરૂ કર્યો બાદ વધુ અભ્યાસ માટે તેઓશ્રી રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં દાખલ થયા હતા. સારી વર્તણૂક માટે તેમને આ કોલેજમાં સોનાનો ચાંદ્ર એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. આ કોલેજમાં વધુમાં વધુ નેટલો અભ્યાસ થઈ શકે એટલે તેમણે પુરો કર્યો હતો. રમતગમતો અને તેમાં પણ ક્રીકેટ અને પોલોમાં તેઓ પ્રવીણ છે. હાલાર ક્રીકેટ ક્લબના તેઓ વર્ષો થયાં કેપ્ટન છે અને આખા હિંદુસ્થાનની યુસાફરી કરી છે. એઓશ્રી સ્વસાથે ઠંડા અને ગંભીર પ્રકૃતિના છે. રાજ્ય વહીવટમાં તેઓ વણેા રસ લે છે. સાર્વભૌમ સત્તાએ તેમને રાજ્યકર્તાની પૂર્ણ સત્તાઓ સોંપી છે.

એમને નવ તોયોનું માન મળે છે. એમનું લગ્ન અગીયાથી (ભાવનગર)વાળા કુંવરી શ્રી નરેન્દ્રકુંવરબા સાથે થયું હતું. રાજકોટ સંસ્થાનનું ક્ષેત્રફળ ૨૮૨૪ ચોરસ માઈલ છે અને વસ્તી ૭૫૫૪૦ ની છે.

રાધનપુરના નવાખ—રાધનપુરના નવાખ સાહેબ મુરતજાખાન જેરાવર ખાનખાખી બહાદુરનો જન્મ તા. ૧૦ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯ ને રોજ થયો હતો. ખાખી જાદુરખાનને ગાદી સ્થાપ્યા પછી તેઓ દશમા રાજકર્તા આગલા નવાખ સાહેબ સર જલાલુદ્દીન ખાનજીના તેઓ ભત્રિજા તેમજ જમાઈ થાય છે અને ગાદીએ છેક સને ૧૯૩૭ માંજ આવ્યા હતા તેમણે કેળવણી રાજકોટમાં લીધી હતી. ૧૯૨૫ માં તેમણે પાલણપુરના નવાખની દીકરી સાથે અને ૧૯૨૬ માં નવાખ સર જલાલુદ્દીનની દીકરી સાથે લગ્ન કર્યું હતું. આ રાજ્ય પ્રીટીશને કે કોઈને ખંડણી આપતું નથી; ઉલટું પોતાની અતરાફના ૮ ગામે પાસેથી વાર્ષિક ‘જમા’ મેળવે છે.

સંતના મહારાણા—સંતના મહારાણા શ્રી જેરાવર સિંહજીનો જન્મ તા. ૨૪ મી માર્ચ ૧૮૮૧ ને દિને થયો હતો; ગાદીએ સને ૧૮૯૬ માં આવ્યા હતા પણ સંપૂર્ણ અજત્યાર સને ૧૯૦૨ માં મળ્યો હતો. તેમણે કેળવણી રાજકોટમાં લીધી હતી. આ મહારાણા વિક્રમ અને ભોજના વંશજ (પરમાર રજપુત) છે. એમના યુવરાજ પ્રવિણસિંહજીનું લગ્ન કચ્છના યુવરાજની પુત્રી સાથે કરવામાં આવેલું છે.

ગોંડલના મહારાજા—ગોંડલના મહારાજા ભગવતસિંહજી જી.સી.એસ.આઈ., જી.સી.આઈ.ઈ., એમ.ડી.એફ.આર.સી.પી.ઈ., એમ.જી., સી.એમ. એમ.આર.સી.પી., ડી.સી.એલ.(ઓફિસ), એલ.એલ.ડી.(એડીનબરો), એફ.આર.એસ.ઈ., એમ.આર.એ.એસ., એમ.આર.ઈ અને મુંબઈ યુનીવરસીટીના ફેલો. એમનો જન્મ સને ૧૮૬૫ માં

થયો હતો અને ૪ વર્ષની બાળવયે ગાદીએ આવ્યા હતા તો પછુ સંપૂર્ણ અખત્યાર સને ૧૮૮૪ માં મળ્યો હતો. એમના નામ પાછળની ડીગ્રીઓ મોટે ભાગે વૈદકીય છે જે એમણે વિલાયતમાં મેળવી હતી. આ દેશના વૈદકીય શાસ્ત્રને આગળ વધારવા તેઓ બહુ હંશ રાખે છે અને દેશી ઔષધો બનાવવા એમના આશ્રય હેઠળ ગોંડલમાં વર્ષોથી એક રસશાળા ચાલે છે. એમનાં રાજ્યમાં કેળવણી મફત અને સ્ત્રી કેળવણી ફરજિયાત અપાય છે.

અનુભવી સાક્ષરો પાસે એમણે તૈયાર કરાવેલી ગુજરાતી વાંચનમાળાની ચોપડીઓ આજે અનેક દેશી રાજ્યોમાં અને ખ્રીષ્ટીય રાજ્યમાં વસતા ગુજરાતીઓમાં ચાલે છે. એમણે રચાવેલો ગુજરાતી શબ્દકોષ પણ સત્તાવાર ગણાય છે. એમના રાજ્યમાં કોઈ પણ પ્રકારનો વેરો નથી, એમનાં પત્ની શ્રી નંદકુંવરબા ધરમપુરના મહારાણા શ્રી ૦ નારણદેવજીનાં પુત્રી છે. તેમની સ્ત્રી ઉદ્ધારની પ્રવૃત્તિની પીછાણમાં મહારાણી વીકટોરીયાએ આઈ. એ. સી. આઈ. નો ઇલકાબ આપ્યો હતો. આ મહારાજા વિશે રાજા વિક્રમના જેવી કેટલીક વાતો પ્રચલીત છે જેવી કે અંધારપીછાડો ઓઢીને રાત્રે નગરથર્થો સાંભળવા નીકળવું.

પાંખેદના દરબાર—પાંખેદ કે જે કાઠીઆવાડના સરદારગઢ તાલુકામાં આવેલું છે તેના દરબાર ખાન શ્રી ઇમામુદ્દીન ખાન મુરતઝાખાનનો જન્મ તા. ૧૨ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૬ ને દિને માંગરોલ મધે થયો હતો; કેળવણી રાજકોટમાં લીધી હતી. ૧૯૩૬ માં ખાંડવાના તાલુકદારની બેટી સાથે લગ્ન કર્યું હતું. દરબારના પિતાશ્રી એમને હોદ્દા વર્ષના મેલીને મરણ પામ્યા હતા તેથી માંગરોલના એમના મામાએ ઉછેરને મોટા કીધા હતા. સગીર વયમાં ૧૯૩૫ સુધી એમની બગીરનો વહીવટ સરદારગઢના દરબાર હસ્તક રહ્યો હતો જે હવે એમને મળ્યો છે. દરબારમાં સારામાઠા પ્રસંગ આવે રૈયત પાસેથી ધરવપક નામનો જે વેરો લેવાતો હતો તે તથા અમલદારો માટે જે અંપલી વેરો લેવાતો હતો તે એમણે બંધ કર્યો છે. રૈયત પાસે

૩૧. ૧૫૦૦૦ જેટલું લેણું માફ કયું છે. “મસ્તાન”ના તખલ્લુસથી પોતે ઉર્દુ ગરબો લખે છે જે “રસવા”ને નામે પુસ્તકાકારમાં પ્રગટ કરવામાં આવશે. ગીરના જગલમાં એમણે એકવાર દશ ફીટ લાંબા સિંહને શિકાર કર્યો હતો.

ખનારસના મહારાજ (સગીર) વિભૂતિ નારાયણસિંહ બહાદુરનો જન્મ સને ૧૯૨૭ની ૫મી નવેમ્બરે થયો હતો. સને ૧૯૩૯ની ૫મી એપ્રિલે તેઓ ગાદીએ આવ્યા છે પણ સગીર વયના હોવાથી રાજ્યને વહીવટ મીં સી. આર. પીટર્સ (પ્રમુખ), આ. બ. એસ. બક્ષી ઝામીન (ઉપ-પ્રમુખ), મીં વિશ્વનાથ પ્રસાદ (જુડીશિયલ ઇન્ડ એજ્યુકેશન મેમ્બર) તથા મીં બી. નીરખન્ડી પ્રસાદ નારાયણસિંહ (પેલેસ મેમ્બર)ની બનેલી કાઉન્સિલ દ્વારા ચાલે છે. ખનારસનું રાજ્ય ખાડોહી, ચાકીઆ અને રામનગર એ ત્રણ જિલ્લાઓનું બનેલું છે અને યુક્ત પ્રતિ ખાતેના બ્રીટીશ વહીવટના ધોરણેજ તેનો વહીવટ ચાલે છે.

અગસરાના દરબારે—રાજકોટમાં સત્યાગ્રહ કરવા ગયેલા ખુદ મ. ગાંધી-જીને પણ નમતુ નહિ આપનાર ત્યાંના દિવાન વીરાવાળા કે જે સને ૧૯૩૯ માં મરણ પામ્યા હતા તેના મોટાભાઈ રામવાલા મુલુવાલા ખગસરાના દરબાર છે અને રાજકોટની તે વખતની રાજ-સલાના એક સભ્ય વાલેરાવાલા તે આ દરબાર રામવાલાના બીજા દીકરા થાય છે. દેવગામવાળા વાલા મંછાએ ખગ-સરા જીતીને ત્યાં સને ૧૯૨૫ માં પોતાનું

રાજ્ય સ્થાપ્યું હતું; તે પરથી આ ખાનદાનની અટક “વાલા” પડેલી લાગે છે. દરબાર રામવાલાનો જન્મ સને ૧૮૮૫ માં થયો હતો. કેળવણી રાજકોટમાં લીધી હતી. જેતપુરના ખસીઆવાજસુરની પુત્રી હીરબાઈ સાથે લગ્ન કયું હતું; જેનાથી યુવરાજ સાયાવાલા તથા કુમાર વાલેરાવાલાની પ્રાપ્તિ થઈ હતી. ૧૯૦૮ થી દરબાર રામવાલાને ખગસરાનો વહીવટ મળ્યો હતો. એમના ગામમાં રેશમી તથા રાતરાઉ કાપડના વણાટનો ઉદ્યોગ ચાલે છે.

મુધોલના રાજ્યકર્તા—શ્રીમંત રાજા હૈરવસિંહ માલોજીરાવ ઘોરપટે (સગીર) ઉદેપુરના શિશોદ્રિયા મહારાણાઓના વંશજ છે. તેમનો જન્મ મુધોલ ખાતે તાં ૧૫મી અક્ટોબર ૧૯૨૯ ને દિને થયો હતો. તાં વાઈસરોયની મંજૂરીથી તેમના પિતાએ તાં ૯મી નવેમ્બર ૧૯૩૭ ને દિને ગાદીનો ત્યાગ કર્યો ત્યારથી તેઓ ગાદી ઉપર આવ્યા છે. પુનાની પ્રીવિયેટરી મીક્ષીટરી સ્કુલમાં તેઓ શિક્ષણ લે છે. વેસ્ટગેઈટ-ઓ-સી (લંડન) ખાતેની હન સ્કુલમાં પણ તેઓ ૪ વર્ષ રહ્યા હતા અને સને ૧૯૪૧ ના ફેબ્રુ-આરી માસમાં દેહરાદુન ખાતેની હન સ્કુલમાં બેઠાયા છે. તેમને તાં વાઈ-સરોયની મુલાકાત લેવાનો અધિકાર તેમજ ૯ તોપોની સલામીનો અધિકાર છે. રાજ સગીર છે તે દરમ્યામ રાજ્યને કારોબાર રાજ સાહેબના માતૃશ્રી રીજન્ટ રાણી સાહેબા લેડી પાર્વતીબાઈ (પ્રમુખ), રાજ્યના દિવાન (ઉપ-પ્રમુખ) અને બીજા ત્રણ સભ્યોની બનેલી કાઉન્સિલ ચલાવે છે.

હુણાવાડાના નાં મહારાણા—નાં મહારાણા શ્રી વીરભદ્રસિંહજી સાહેબ બહાદુરનો જન્મ તાં ૮ મી જુન ૧૯૧૦ ના દિને થયો હતો તેઓ તાં ૨ જી

તાક્ષીમ લઈ તે દિશામાં સારી પ્રગતિ કરેલી છે. બ્રિટિશ સરકાર તરફથી બ્રિટિશ સૈન્યના માનદ લેફ્ટેનન્ટની પદવી તેઓને આપવામાં આવી છે.

તાં ૨ જી ઓક્ટોબર સને ૧૯૩૦ ના દિને તેઓ ગાદીનશીન થયા ત્યારથી તેઓએ પ્રજાપ્રયોગી કામોમાં ઉઠા રસ બતાવ્યો છે.

ગામડાઓમાં વધારેના હવાખાનાંઓ ખોલી તળીળી સાધનોમાં વધારો કર્યો; ગામડામાં શાળાઓની સંખ્યામાં સગીન વધારો કર્યો, માધ્યમિક કેળવણી મફત (ફ્રી) કરી, ગીરાસદારોનાં જુનાં દેવાં માફ કર્યાં. ગીરાસદારો માટે રજપુત છાત્રાલયની સ્થાપના કરી, તેમની કેળવણી માટે ખાસ વ્યવસ્થા કરી, નવાં પુસ્તકાલયો સ્થાપ્યાં, ખેડુતોની આર્થિક સ્થિતિ સુધારવા ખેડુત સહકારી બેન્ક સ્થાપી, જકાત તથા મહેસુલના દરમાં ઘટાડો કર્યો, અને વેપાર જુનરને ઉત્તેજન આપવા માંડ્યું.

ઓક્ટોબર ૧૯૩૦ ના દિને ગાદી ઉપર આવ્યા હતા. રાજ્યનો વિસ્તાર ૩૮૮ ચોરસ માઈલ જેટલો છે. રાજ્યની વસ્તી (૧૯૪૧ ની વસ્તી ગણતરી મુજબ) ૧૦૫૩૨૦ ની છે. નાં મહારાણાશ્રીને ૯ તોપની સલામીનું માન છે. નાં મહારાણા વીરભદ્રસિંહજી ચાલુક્ય વંશના વંશજ છે. તેમણે અજમેરની મેયો કોલેજમાં ઉચ્ચ કેળવણી લઈ, હિંદુ-રતાનમાં અગત્યના સ્થળોની મુલાકાત લઈ પોતાના જ્ઞાનમાં સારો વધારો કરેલો છે. ક્રીકેટ, હોકી, ટેનીસ, શિકાર, ઘોડેસવારી વિગેરે રમતગમતોમાં તેઓએ ઉઠા રસ કોલેજમાં લીધો હતો, અને હરિકાષ્ઠમાં સારાં ઈનામો મેળવ્યાં હતાં. દહેરાદુનમાં તેમણે પ્રાથમિક લશ્કરી

નામદાર શહેનશાહની તાજપોષીના પ્રસંગે તેઓએ નામદાર મહારાણી સાહેબા સાથે વિલાયતમાં હાજરી આપી, યુરોપના અગત્યના બીજા દેશોમાં મુસાફરી કરી પોતાના જ્ઞાનમાં વૃદ્ધિ કરી છે.

પ્રજાને રાજકીય બાબતોમાં તાક્ષીમ આપવાના શુભ ઉદ્દેશથી મ્યુનિસીપલ બોર્ડને પ્રજાકીય બનાવી, પ્રજા પ્રતિનિધિ સભાની સ્થાપના કરી, અને ગ્રામ્ય પંચાયતનો ધારો પસાર કર્યો.

જર્મની સાથેના ચાલુ વિગ્રહ શરૂ થતાં નામદાર શ્રીશિવ સરકારને પોતાની અંગત સેવા તેમજ રાજ્યના સર્વ સાધનો અર્પણ કર્યાં. રાજ્યની વાર્ષિક ઉપજના ૫૮કા

વિગ્રહ દરમિયાન સહાય માટે પ્રતિ વર્ષ આપવાનું શરૂ કર્યું. રેડક્રોસના, લંડનના મેયરના સહયોગ અને બીજા અન્ય ક્ષણોમાં સ્ટેટમાંથી તથા ખાનગી ખર્ચમાંથી સુંદર રકમ આપી છે. આધુનિક જમાનાની વિગ્રહની ઉચ્ચ તાલીમ લેવા સ્ત્રીઓએ વેલ્સ રેજિમેન્ટમાં બેડાઈ ત્રણ માસ સુધી દેવસાક્ષી, મુંબઈ વિગેરે સ્થળે તાલીમ લીધી છે. તેઓશ્રી સરહદ પ્રાંતમાં અને જરૂર પડતાં હિંદ બહાર વિગ્રહમાં સંપ્રદાયવા અતિ ઉત્સુક છે.

તેઓ સાહેબના સર્વ કાર્યોમાં નામદાર અ. સૈ. મહારાણી સાહેબા શ્રી મનહર કુંવરબા સાહેબા પ્રેરણા અને ઉત્સાહ આપી રહ્યાં છે. તેઓ સાહેબા વાંકાનેરના રાજવી કેપ્ટન નામદાર મહારાણા રાજ-સાહેબ શ્રી અમરસિંહજી સાહેબ બહાદુરના પુત્રી હોઈ ઉંચી કેળવણી લીધી છે. સંગીતનું સુંદર જ્ઞાન ધરાવે છે અને સ્ત્રી ઉન્નતિના કાર્યોમાં ઉડો રસ લે છે.

નામદાર મહારાણા સાહેબને ૩ પુત્રો છે. યુવરાજ શ્રી જીવેન્દ્રસિંહજીની ઉંમર વર્ષ ૭, રાજકુમાર શ્રી ધરિન્દ્રસિંહજીની ઉંમર વર્ષ ૫, અને રાજ્યકુમાર શ્રી પુષ્પેન્દ્રસિંહજીની ઉંમર વર્ષ ૩ આની છે. ત્રણે રાજ્યકુમારો પ્રાથમિક કેળવણી લઈ રહ્યા છે.

ઇલોલના ઠાકોર—ઇલોલના ઠાકોર શ્રી શીવસિંહજી વિજયસિંહજી અલા મકવાણાના જન્મ તા. ૩૧ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૦ ને દિને થયો હતો. ગાદીએ ૧૯૨૭ માં આવ્યા હતા પણ પુરો અખત્યાર ૧૯૩૫ માં મળ્યો હતો. સાદ-રાની કેલેજમાં સાત વર્ષ શિક્ષણ લઈ પછી તેઓ કર્નલ ગોડનની હેબરેજ સાથે વિલાયત શીખવા ગયા હતા.

આમોદના સરદાર નવાબ સર નહાર-સિંગજી ધર્ધરસિંગજી—તેઓ ગુજરાતના પહેલા વર્ગના સરદાર, અને મુંબઈ ઇલાકામાં આવેલા સરજી જલ્લાના આમોદ કરખાના ઠાકોર સાહેબ છે. એમનો જન્મ તા. ૨ જી એપ્રિલ ૧૮૭૭ ને રાજ થયો હતો, અને ગાદીપર તા. ૯ મી મે ૧૯૦૧ ને રાજ આવ્યા હતા એમનું પ્રથમ લગ્ન નેપાડના ઠાકોર સાહેબની દીકરી સાથે, બીજું લગ્ન વીરપુરના ઠાકોર સાહેબની દીકરી સાથે અને ત્રીજું લગ્ન કેરવાડાના ઠાકોર સાહેબની બહેન સાથે થયું હતું. મુંબઈની ધારાસભામાં તેઓ પહેલવહેલા ૧૯૦૯ માં ચુંટાઈને બધાં વરસો તેના સભાસદ રહ્યા હતા, અને દીલ્હીની વડી ધારાસભામાં ૧૯૩૧ માં ચુંટાઈને ૪ વરસ સભાસદ રહ્યા હતા. તે દરમિયાન ૧૯૩૩ માં તેઓ પુરોપના પ્રવાસ કરી આવ્યા હતા. સરજીના પહેલા વર્ગના માનદ મેજિસ્ટ્રેટ અને જલ્લા સેકલેબોર્ડના પ્રમુખના ઓદ્ધા પણ તેમણે ભોગવ્યા છે. અંબાલામાં સને ૧૯૩૦ માં આખા હિંદના મુસ્લીમ રજપુતોની પરિષદ મળી હતી તેનું પ્રમુખસ્થાન એમને મળ્યું હતું. ૧૯૨૭ માં લાહોરમાં અંબુમન હિમાયતે ઇસ્લામની ૪૧ મી વાર્ષિક સભાનું પ્રમુખ-સ્થાન પણ તેમણે શોભાવ્યું હતું. એ સભામાં એક લાખ માલુસો ભેગાં થયાં હતાં સને ૧૯૩૮ થી તેઓ ગુજરાતના જમીનદારોના મંડળના પ્રમુખ છે. ગુજરાતના મોલેસલામ ગરાસીયાઓના વડા તેઓ છે. નવાબનો ઇલકાળ તેમને સને ૧૯૨૯ માં મળ્યો હતો; અને નાઈટહુડ (સર)નો ઇલકાળ સને ૧૯૩૮ માં મળ્યો હતો.

નવાનગરના મહારાજા—નાં મહારાજા શ્રીમં શેક-કર્નલ સર દીપ્તીજયસિંહજી જાહેર—એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો

હતો. મરહુમ મહારાજા શ્રીમં રણજીતસિંહજીના દત્તક પુત્ર તરીકે ૧૯૩૩ માં ગાદીએ આવ્યા હતા અને તે પછી કે. સી. એસ. આઈ. અને જી. સી. આઈ. ઇ. ના ઇલકાબ મેળવ્યા હતા. એમણે રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં અને લંડનની માલ્વર્ન અને યુનીવર્સિટી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૩૫ માં સિદ્ધિહીના મહારાવ સાહેબની પુત્રી સાથે એમણે લગ્ન કર્યા હતા. એમને ગાદીવારસ પુત્રની પ્રાપ્તિ થઈ છે. એમનું નામ મહારાજકુમાર શ્રીમં શરૂચલસિંહજી છે ને એમનો જન્મ ૧૯૩૯ માં થયો હતો. નાં જન્મસાહેબે લશ્કરી તાલીમ લીધી છે અને કૉનને પહે પહોંચ્યા હતા. અત્યારે નરેન્દ્ર મંડળના પ્રમુખનો ઓધો તેઓશ્રી દીપાવી રહ્યા છે.

રાજ્યની આવક આશરે રૂ. ૯૦ લાખની છે. રાજ્યમાં મુખ્ય ખંદર ખેડી છે અને તેથી રાજ્યને સારી આવક છે. જામનગર-દ્વારકા રેલ્વે પણ તેમની છે.

ભાદરવાના ઠાકોર—ભાદરવાના શ્રીમં ત ઠાકોર સાહેબશ્રી નટવરસિંહજી રણજીતસિંહનો જન્મ તાં ૧૯ મી નવેમ્બર ૧૯૦૩ ને રોજ થયો હતો, અને ગાદીએ સને ૧૯૩૫ માં આવ્યા હતા. આ ઠાકોર ગુજરાતના છેલ્લા સ્વતંત્ર રજા પુત્ર રાજા કરણવાલેલાના વંશજ ગણાય છે, અને પાછળથી મુસલમાનોના તથા મરાઠાઓના ઘણાં હુમલા થવા છતાં રાજ્યે પોતાની સ્વતંત્રતા ટકાવી રાખી હતી. ભાદરવા ગામ મહી નદીને કાંઠે આવેલું છે. ઠાકોર સાહેબે કેળવણી રાજકોટમાં લીધી હતી અને ૧૯૩૦ માં રાજપર (કાઠીયાવાડ)નાં કુંવરી સાથે લગ્ન કર્યું હતું. રાજ્ય નાનું છે. પણ કેળવણીમાં પ્રગતિવાન છે.

વરસોડાના ઠાકોર—વરસોડાના ઠાકોર શ્રી જોરાવરસિંહજી સુરજમલજી ચાવડા તાં ૧૭ મી એપ્રિલ સને ૧૯૧૪ માં જન્મ્યા હતા, સાદરા અને અજમેરની કોલેજમાં કેળવણી હતા, ૧૯૩૨ માં વાંસદાના મહારાજાની લત્રીજી સાથે પરણ્યા હતા અને ૧૯૩૩ માં ગાદીએ આવ્યા હતા.

વાંકાનેરના મહારાજા—નાં મહારાજાશ્રી અમરસિંહજી બહાદુર કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. આઈ. ઇ.—એમનો જન્મ તાં ૪ થી જાન્યુઆરી ૧૮૭૯ ને રોજ થયો હતો. ૧૮૮૧ માં ગાદીએ આવ્યા હતા પણ સત્તા સને ૧૮૯૯ માં મળી હતી. તેમણે રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લીધેલી. ગાદીવારસ મહારાજકુમાર શ્રી. મતાપ-સીંઘજી છે.

આણવાડના રાણા, લેફ. નાં ધર્મ-
દિવાકર પ્રબલસભ મહારાજ રાણા સર
શ્રી. રાજેન્દ્રસીંહજીદેવ ખડાદુર, કે. સી.
એસ. આઈ., એમ. આર. એ. એસ.,
એ. આર. પી. એસ., એફ. આર. જી.
એસ., એફ. એડ. એસ., એફ. આર.
એચ. એસ., એફ. આર. એલ. એસ.,—
એમને જન્મ ૧૯૦૦ માં થયો હતો ૧૯૨૯
માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા હતા. અજમેરની
મેયો કોલેજમાં એમણે કેળવણી લીધા પછી
ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટીની સ્કુલ ઓફ
ફરલ ઇકોનોમીમાં વધુ અભ્યાસ કર્યો
હતો. હૈદરાબાદ રેજીમેન્ટમાં એમણે
સાગ લીધો છે. ૧૯૨૯ માં ખલુચીસ્તાનના
સેન્ટેમન કિલ્લામાં હતા. શિકારના
શોખીન છે, સંગીત ખેતીવાડી, કવિતા
અને લલિત કળાનો એમને શોખ છે.
રાણા સાહેબ રાયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ
મેટ્રિકન, એમ્પ્લો નેચરલ હિસ્ટરી સોસા-
યટી, લંડનની ઇસ્ટ ઇન્ડિયા એસોસિ-
એશન, બ્રિટિશ એસોસિએશન ફોર ધી
એકવાન્સમેન્ટ ઓફ સાયન્સ, વેસ્ટર્ન
ઇન્ડિયા સ્ટેટસ કોલેજ એસોસિએશન
(રાજકોટ), કેનેલ કલબ ઓફ ઇન્ડિયા
(હૈદરાબાદ), વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા આરોમોબાઇલ
એસોસિએશન (મુંબઈ), આરોમોબાઇલ
એસોસિએશન (લંડન), રાયલ એશીઆ-
ટીક સોસાયટી ઓફ લંડન, કલકત્તાની
કલકત્તા હીટરરી સોસાયટી ઉપરાંત
લંડનની અને હિંદની ખેતીવાડી વિષયક
સંસ્થાઓના સભ્ય છે. ઘણી કલબોમાં
સભ્ય છે. એ ઉપરાંત ૧૯૩૨-૩૭ માં
નરેન્દ્ર મંડળની સ્ટેન્ડિંગ કમીટીના સભ્ય
હતા. ૧૯૩૪-૩૬ માં એલ ઇન્ડિયા
રાષ્ટ્રીય મહાસભાના પ્રમુખ હતા. સામુ-
દાયિક શિક્ષણમાં નાં રાણા સાહેબ

ઉંડો રસ લે છે. ગાદીવારસ મહારાજ-
કુમાર શ્રી. હરિશ્ચંદ્ર ખડાદુરનો જન્મ
૧૯૨૧ માં ઓક્સફર્ડ ખાતે થયો હતો.

જાજીરાના નવાખ, નાં સીદી મુહમદ-
ખાન—એમને જન્મ ૧૯૧૪ માં થયો
હતો. તેઓ ૧૯૨૨ માં ગાદીએ આવ્યા
હતા પણ ૧૯૩૩ માં એમને રાજ્યવહિ-
વટની પુર્ણ સત્તા પ્રાપ્ત થઈ હતી.
નવાખ સાહેબે રાજકોટની રાજકુમાર
કોલેજમાં અભ્યાસ લેવાની શરૂઆત
કરી હતી. ૧૯૩૦ માં માન સાથે ડીપ્લોમાં
મેળવ્યા પછી પુનાની હેકકન કોલેજમાં
રાજકારણ, રાજવહિવટ અને ખેતીવાડી
વિષયક કેળવણી મેળવી હતી અને
માઈસોર રાજ્યમાં રાજ્યવહિવટની વધુ
તાલીમ લીધી હતી. ૧૯૩૩ માં મધ્ય
હિંદના ઝાવગ રાજ્યની શાહનવી સાથે
એમણે લગ્ન કર્યા હતાં

રાજ્યની આવકનો આધાર ખેતીવાડી,
જંગલ, આખકારી અને કન્સ્ટ્રક્શન છે.
કાઠીઆવાડમાં પણ નવાખ સાહેબને
થોડાક વીરતાર છે અને તે વીરતારનું
બંધુશાખાદ બંદર સારી આવક આપે છે.

ખીલખાના હરખાર—ખીલખાના હર-
ખારશ્રી રાવતવાલા સાહેબ કે જેઓ
કાઠી જતિના ઓધડવીરાણી વંશના
છે તેમનો જન્મ તાં ૧૯ મી જાન્યુઆરી
૧૯૦૬ ને રાજ થયો હતો. ખીલખાના
આગલા હરખારશ્રી કંથડવાલા સને
૧૯૨૩ માં નિઃસંતાન મરણ પામ્યા હતા
એટલે શાગદારો અને ભાગ્યો ખીલખાના
વારસા માટે લડ્યા, તેમાં રાવતવાલા
સાહેબને ફતેહ મળી, અને ૧૯૨૮ માં
(જાન્યુઆરી) તે ગાદીએ આવ્યા. તેજ

સાલમાં (ફેબ્રુઆરી) એમણે દેવકુંવરબા સાથે લગ્ન કર્યાં અને તેજ સાલમાં (નવેમ્બર) પુત્ર પ્રાપ્તિ પણ થઈ શિકાર અને યુરોપીયન રમતગમતોમાં તેઓ ખડુ કુશળ છે.

મોરબીના મહારાજા—નાં મહારાજા શ્રીં લખધીરજી બહાદુર, જી. બી. ઇ., કે. સી. એસ. આઈ.—એમનો જન્મ ૧૮૭૬

માં થયો હતો. એમણે હિંદ અને ઇંગ્લાંડમાં ખાનગી કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૨ માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા હતા. એમને બે કુમાર છે. ગાદીવારસનું નામ યુવરાજ શ્રીં મહેન્દ્રસિંહજી છે.

રાજ્યની આવક રૂ. ૫૦ લાખની છે. મુખ્ય ખંદર નવલખી છે, ત્યાં યુરોપ, જાપાન, જાવા, અમેરીકા અને હિંદી ખંદરોએથી સ્ટીમરોની આવજા થાય છે. રાજ્યમાં રાજ્યનીજ માલિકીની ૧૩૩ માઇલની રેલ્વે અને ૬૩ માઇલની ટ્રાન્સેલાઇન છે. રાજ્ય માં ટેક્ષ્ટાઇલ સર્વિસ પણ છે.

રાજ્યમાં લીમીટેડ કંપનીઓ પણ છે અને રૂ. મીટુ વિગેરેના ઉદ્યોગો છે. કોટન પ્રેસીંગ અને જીનીંગ ફેક્ટરીઓ ઉપરાંત પરશુરામ પોટરી વર્ક્સ લીં, મોરબી સોલ્ટ વર્ક્સ, રેલ્વે વર્ક્સો, ઇલેક્ટ્રીક પાવર હાઉસ, ન્યુ લખધીરજી સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ મીલ્સ, શ્રી. મહેન્દ્રસિંહજી ગ્લાસ વર્ક્સ, મયુર મેન્ટલ વર્ક્સ, ધી બોન ફેક્ટરી, ધી મોરબી મેથ વર્ક્સ, હાડવેર એન્ડ ફીટીંગ મેન્યુફેક્ચરીંગ ફેક્ટરી, ધી ઠાકીઆવાંડ પેઇન્ટ વર્ક્સ અને આઇલ મીલ્સ પણ છે.

પ્રાથમિક અને માધ્યમિક કેળવણી મુક્ત છે.

હાતીઆના મહારાજા, લેફ્ટનન્ટ નાં મહારાજા લોકેન્દ્ર સર ગોવિંદસિંહ જીદેવ બહાદુર, જી. સી. આઈ. ઇ., કે. સી. એસ. આઈ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં થયો હતો. ૧૯૦૭ માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા હતા. સેન્ટ જોન એમ્પ્રુલન્સ એસોસિએશન રેડક્રોસ સોસાયટી, ગર્લગાઇડ એસોસિએશન વિગેરે અખીલ હિંદ સંસ્થાઓના સહાયક છે અને ફીકેટ કલબ આફ ઇંડીઆના સભ્ય છે. એમણે ગત મહાયુદ્ધમાં ૭ લાખ જેટલી મોટી રકમ આપી હતી. ન્યુ હિલ્ડામાં મુકવા માટે એમણે લોડ રીફીંગનું પાવણ હિંદી સરકારને ભેટ આપ્યું હતું. નાં મહારાજાએ પોતાના રાજ્યમાં હોસ્પિટલ અને શાળાના મુંદર મકાનો બંધાવ્યાં છે. શિકારના શોખીન છે. એમણે દક્ષીણ આફ્રિકામાં ૧૯૧૨-૧૩ માં પ્રવાસ કર્યો હતો. ૧૯૩૩ માં નાં મહારાજાએ પોતાની સીધવર જીવીકી ઉજવી હતી.

દાંતાના મહારાજ—મહારાજ શ્રી. સવાનીસિંહજી સાહેબ બહાદુર, કે. સી. એસ. આઈ.—એમનો જન્મ તાં ૧૩ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૯ ને દિને થયો હતો.

એમણે અજમેરની મેયો કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી અને તાં ૧૦ મી માર્ચ ૧૯૨૬ ને રોજ ગાદીએ આવ્યા હતા. નાં મહારાજ આરાસુરી અંખા-માતાના ભક્ત છે.

વાંસદાના મહારાવલજી—વાંસદાના મહારાવલજી શ્રી. ઇન્દ્રસિંહજી પ્રતાપ-સિંહજીનો જન્મ તાં ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૮ ને દિને થયો હતો. કેળવણી રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં લીધી હતી અને ગાદીપર તાં ૧૧ મી નવેમ્બર ૧૯૧૧ ને રોજ આવ્યા હતા. માણસાના રાવલજીશ્રીનાં પુત્રી શ્રીમતી આનંદકુવરબા સાથે એમણે લગ્ન કર્યું હતું. તેમના ગાદીવારસ યુવરાજ આજે સાંતક વરસના છે.

માણસાના રાવલજી—માણસાના રાવલજી શ્રી. સજ્જનસિંહજીનો જન્મ સને ૧૯૧૨ માં થયો હતો. કેળવણી અજમેરની મેયો કોલેજમાં લીધી હતી અને ગાદીએ ૧૯૩૪ માં આવ્યા હતા. માણસાના રાજકોટીઓ પોતાને વનરાજ ચાવડાના વશએ તરીકે ઓળખાવે છે. રાવલજી વાંકાનેરના મહારાણીની કુંવરી સાથે લગ્ન કર્યા બાદ સને ૧૯૩૫-૩૬ માં યુરોપ અને અમેરીકા ફરી આવ્યાં હતાં. અત્યારે તેમને એક ગાદીવારસ કુમાર છે. મહારાજની માટી બેન વાંસદાના મહારાવલજી સાથે અને નાની બહેન લખતરના યુવરાજ સાથે પરણેલી છે.

કચ્છના મહારાવ—નાં મહારાજ-ધીરાજ મીરજા મહારાવ શ્રી. ખેંગારજી સવાઈ બહાદુર, જી. સી. એસ. આઈ., જી. સી. આઈ. ઇ.—એમનો જન્મ ૧૮૬૬ માં થયો હતો. ૧૮૭૬ માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા હતા અને ૧૮૮૫ માં એમને રાજ્યની સંપૂર્ણ સત્તા મળી હતી. એમણે ઘેર ખાનગી કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૧ માં લંડનમાં ઇંખીરીઅલ કોનફરન્સ તથા જીનીવામાં મળસંઘની બેઠકમાં હાજરી આપી હતી. નાં મહારાવ ૧૯૩૧ માં ખીજ ગોળમેજી પરિષદમાં પણ હાજર રહ્યા હતા. ગાદીવારસ મહારાજકુમાર શ્રી. વિજય-રાજજી છે.

રાજ્યનું ક્ષેત્રફળ ૮૨૪૯૫ ચોરસ માઈલ છે અને કચ્છનું ૨૯૫ ૬૦૦૦ ચોરસ માઈલ છે, એ જુદું. આવક આશરે ૩૨ લાખ છે.

હુનાગઢના નવાબ—નાં નવાબ લેખાય છે.

સાહેબ કેપ્ટન સર મહબત ખાનજી રમુલ-ખાનજી ત્રીજા, જી. સી. આઈ. ઇ., કે. સી. એસ. આઈ.—એમનો જન્મ તાં ૨ જી આગસ્ટ ૧૯૦૦ ને રોજ થયો હતો. એમના

ગાદીવારસ શાહઝાદા મહમદ દીલાવર ખાનજીનો જન્મ ૧૯૨૨ માં થયો હતો.

રાજ્યનું મુખ્ય ખંડર વેરાવળ છે અને આવક આશરે રૂ. એક કરોડની છે.

પિતા રમુલખાનજીનાં મરણથી એઓ ગાદીએ ૧૯૧૧ માં આવ્યા હતા પણ સંપુર્ણ સ-તા ૧૯૨૦ માં મળી હતી. ૧૯૧૩ માં એઓ વિલાયત જઈ આવ્યા અને પછી અજમેરની મેસો કોલેજમાં જોડાયા. એમનું રાજ્ય કાઢીઆવાડમાં સૌથી મોટું છે. રાજ્ય પાસે પોતાની બેન્ક, રેલ્વેઓ અને પોતાનાં ખંડરો છે. પોતાનું ટપાલ વીજળીખાતું છે. આખા એશીયાખંડમાં સિંહની વસ્તી ફક્ત એમના રાજ્યમાં આવેલાં. ગીરનાં જ ગણેામાં રહી છે અને તેને મોટો ખર્ચ કરી બળત્રી રાખવામાં આવે છે. એજ પ્રમાણે એમના ગીરના બળદોની ચોલાદ પણ સર્વોત્તમ

કુચબીહારના મહારાજા—નાં જગદી-પેન્દ્ર નારાયણભૂષ બહાદુર—એમનો જન્મ તાં ૧૫ મી ડિસેમ્બર ૧૯૧૫ ને દિને થયો હતો અને તાં ૨૦ મી ડિસેમ્બર ૧૯૨૨ ને રોજ ગાદીએ આવ્યા હતા. એમને સંપુર્ણ સ-તા સને ૧૯૩૬ માં મળી હતી. તેમણે વિલાયતમાં હુરોનેફ્રમ્બ્રીજ ખાતે કેળવણી લીધી હતી. એમના માતાજી તે મહુમ મહારાજા સર સયાજીરાવ ગાયકવાડનાં પુત્રી થાય છે. મહારાજાને એક સાઈ અને ત્રણ બહેનો છે.

રાજ્યની આવક ૩૪ લાખ છે. સ્ટેટ કાઉન્સીલના પ્રમુખ તરીકે નાં મહારાજા પોતે ખીરાજે છે. રાજ્યમાં લેજ-સ્લેટીવ કાઉન્સીલની સ્થાપના થઈ છે, એમાં બીનસરકારી બહુમતી રહે એ માટે બીન-સરકારી સભ્યોની સંખ્યા વધારવામાં આવી હતી.

મુલીના કાકોર—મુલીના કાકોર સાહેબશ્રી હરિશ્વરસિંહજી તાં ૧૦ મી જુલાઈ ૧૮૯૯ ને રોજ જનમ્યા હતા અને ૧૯૦૫ માં બાળવયે ગાદીએ આવ્યા હતા. રાજકોટમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૦ માં કોટા રાજ્યમાં આવેલી કુનાદીની બગીરના માલેકીની પુત્રી શ્રી. નંદકુવરબા સાથે લગ્ન કરી હતાં. એમને બે કુમારો છે.

મંડીના રાજા, મેજર નાં રાજા સર આપી હતી. ગાદીવારસ શ્રીમંતુ યુવરાજ
ભેગીન્દ્ર સેન બહાદુર, કે. સી. એસ. આઈ. યશોધનસિંહને જન્મ ૧૯૨૩ માં થયો
એમને જન્મ ૧૯૦૪ માં થયો હતો. હતો.

તેઓ ૧૯૧૩ માં ગાદીએ આવ્યા હતા
પણ ૧૯૨૫ માં એમને રાજ્ય વહીવટની
સંપૂર્ણ સત્તા સોંપાઈ હતી. રાજા મંદ્રવંશી
રજપુત કુળના છે અને ઇંદ્રમરથ (દીલ્હી)
પર દબાર વર્ષ પર રાજ્ય કરનારા
રાજાના વંશજ છે. રાજાએ લાહોરની
કવીન મેરીસ કોલેજ અને એઈચીસન કોલે-
જમાં અભ્યાસ કર્યો છે ૧૯૨૩-૨૪ માં
એમણે લાહોરમાં વહીવટી અને ન્યાય-
ખાતાની તાલીમ લીધી છે. એમણે જે
વાર લગ્ન કર્યું હતું. ૧૯૨૩ માં કપુ-
રથલાના મહારાજાની એકની એક પુત્રી
સાથે અને બીજવાર ૧૯૩૦ માં રાજ-
પીપળાના કનવાર પૃથ્વીરાજસિંહની પુત્રી
સાથે. યુરોપના દેશોનો પ્રવાસ કર્યો છે,
હદા જ્યોત્સ્ના રાજ્યારોહણ પ્રસંગે હાજરી

કાસાહના મહારાજ, નાં મહારાજા-
ધીરાજ મહારાજ મહીમહેન્દ્ર મહારાવગળ
શ્રી. કર્નલ સર ઉમેદસીંહજી સાહીબ
બહાદુર, જી. સી. એસ. આઈ., જી.
સી. આઈ. ઇ, જી. બી. ઇ, એલ એલ.
ડી.,—એમને જન્મ ૧૮૭૩ માં
થયો હતો અને ૧૮૮૯ માં ગાદીએ
આવ્યા હતા એમણે અજમેરના
મેથા કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો.
એમણે ઉદેપુરના મહારાણા કૃતેહસીંહજી
સાહેબની પુત્રી સાથે ૧૮૯૨ માં લગ્ન
કર્યા હતાં. ૧૮૯૩ માં તેમનું અવસાન
થતાં ૧૮૯૭ માં કચ્છના મહારાવ
સાહેબની પુત્રી સાથે ફરી લગ્ન કર્યું
હતું. એ પણ અવસાન પામતાં
૧૯૦૮ માં ઇસરદાના કાકુર સાહેબની
બહેન સાથે ત્રીજવાર લગ્ન કર્યું હતું.
ગાદીવારસ મહારાજકુમાર બીમસીંહજી
સાહેબનો જન્મ ૧૯૦૬ માં ત્રીજવારના
લગ્નથી થયો હતો. કુમારે અજમેરની
મેથા કોલેજમાં ડીપ્લોમાં મેળવી છે.
એમણે બીકાનેરના મહારાજા ગંગા-
સીંહજીની પુત્રી સાથે લગ્ન કર્યા છે
અને ૧૯૩૪ માં એક પુત્ર નામે શ્રીનરાજ-
સીંહજીનો જન્મ થયો છે. મહારાવ
ચૌહાણ રજપુત છે અને ખુદી કુટુંબના
વંશજ છે. અત્યારના રાજકર્તાના
વખતમાં રાજ્યે સારી પ્રગતિ કરી છે.
રાજ્યમાં ૧૩૬ શાળાઓ, ૮૩ દવાખાના
અને ૪૫૧ સહકારી સંસ્થાઓ છે.
રાજ્યની આવક રૂ. ૫૩ લાખ ૬૮
હજારની છે.

ખારીઆના મહારાવલશ્રી સર રણજીત-
સિંહજી—એમનો જન્મ તા. ૧૦ મી
જુલાઈ ૧૮૮૬ ને દિને થયો હતો. તેમને

રાજકોટ, દેહરાદુન અને વિલાયતમાં
કેળવણી મળી હતી. એમનું લગ્ન સને
૧૯૦૫ માં ગજપીપળાના મહુમ મહા-
રાજાની પુત્રી શ્રીમત તખ્તકુવરબા
સાથે થયું હતું. એમને એક પાટવીપુત્ર
છે અને પાટવીને ત્યાં જ રાજપુત્રો છે.
એમનું ખાનદાન ચાંપાનેરના ચોહાણ
રાજકુતીઓ કે જેઓ પાપા પતિઓને
નામે પ્રખ્યાત હતા, તે પરથી ઉતરી
આવેલું છે. મહારાવલશ્રી ૧૯૦૮ માં
ગાદીએ આવ્યા હતા. ૧૯૧૪-૧૮ ની
યુરોપીય લડાઈમાં તેઓ ફ્રાન્સ અને
ફ્લાન્ડર્સમાં લડી આવ્યા હતા અને
૧૯૧૯ ની અફઘાન લડાઈમાં પણ જઈ
આવ્યા હતા. મહારાવલશ્રી પોતે
ખ્રીશ્ચીય સરકાર કે બીજા કોઈ પણ
દેશી રાજ્યને કંઈ ખડણી આપતા
નથી પણ તેથી ઉલટું ખ્રીશ્ચીય પંચમહાલ

જિલ્લાના દાહોદ, કલોલ અને હાલોલ
તાલુકાઓની આવકમાંથી પોતે ચોથ
મેળવે છે. મહારાવલશ્રીને વાવનો શિકાર
કરવાનો ખુબ શોખ છે.

બહાવલપુરના નવાબ—મેજર ડૉ. ૧૦
રકન-ઉદ-દૌલા, નસ્રત-ઉદ-દૌલા, સૈફ-
ઉદ-દૌલા, હાફીઝુલ મુલક, મુખશીસ-
ઉદ-દૌલા વા. મોઈન-ઉદ-દૌલા અલ-
હજ નવાબ સર સાદીક મોહમદ
ખાનસાહેબ બહાદુર અખ્ખાસી- વી.,
એલ. એલ. ડી., જી. સી. આઈ. ઇ.,
કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. વી.
ઓ.—એમનો જન્મ ૧૯૦૪ માં થયો
હતો. ૧૯૦૭ માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા
હતા. તેમણે લાહોરની એચીસન ચીફ્સ
કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૧
માં લગ્નગ્રંથીથી બેડાયા હતા. ૧૯૨૪
માં તેમને રાજ્યવહિવટની સંપૂર્ણ સત્તા
મળી હતી. નરેન્દ્રમંડળની સ્ટેન્ડીંગ
કમીટીના નવાબ સાહેબ સભ્ય છે.
૧૯૨૧ માં જ્યારે પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સે
હિંદની મુલાકાત લીધી હતી ત્યારે તેઓ
એમના એડીકાં હતા. લશ્કરમાં એમણે
ભાગ લીધો છે અને માનદ મેજરની
પદવી પણ મળી છે. એમણે ઘણીવાર
યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો છે. ઇંગ્લેન્ડ જાય
ત્યારે દરેક વખતે એમને ના. ૧૦ શહેન-
શાહની મુલાકાતનું માન મળે છે.

પંજાબનાં મુસ્લીમ રાજ્યોમાં એમનું
રાજ્ય સૌથી મોટું છે. બગદાદ અને
કેરોના અખ્ખાસાઈડ ખલીફના સીધા
વંશજ છે એમના ગાદીવારસ શાહી-
ખાંદા મહમદ અખ્ખાસ ખાનસાહીબ
બહાદુર છે.

રાજ્યની આવક રૂ. ૧,૨૧,૩૦,૦૦૦ની છે.

પાલીતાણાના ઠાકોર—નાં ઠાકોર-સાહેબ શ્રી સર બહાદુરસિંહજી કે. સી. આઈ. ઇ. ભાવનગરના રાજકર્તાઓના વંશના ગોહેત્ર રાજપુત છે. એમનો જન્મ તા. ૩ જી એપ્રિલ ૧૯૦૦ ને રાજ થયો

હતો. ૫ વર્ષની વયે એઓ ગાદીએ આવ્યા હતા, પણ ૧૯૧૬ માં એમને રાજ્યનો સંપૂર્ણ અખત્યાર સોંપવામાં આવ્યો હતો. એમણે પ્રથમ રાજકોટમાં અને પછી વિભાગતમાં કેળવણી લીધી હતી. ફોર્કેટની રમતના એઓ ચૂનંદા ખેલાંડી છે. રાજ્ય તરફથી શત્રુજ્ય પર્વત ઉપરનાં સુપ્રસિદ્ધ અને ઐતિહાસિક જૈન તીર્થસ્થાનોનું રક્ષણ થઈ રહ્યું છે. પોતાના રાજ્ય તરફથી અને રાજકોટ રાજકુમાર કોલેજની કાઉન્સિલ તરફથી નરેન્દ્ર મંડળમાં સ્થાય તરીકે ખીરાજો છે.

વાસણાના ઠાકોર—વાસણાના ઠાકોર તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૬ ને રાજ જન્મ્યા હતા. સાદડાની રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી અને ૧૯૧૮ માં ગાદીએ આવ્યા હતા.

સચીનના નવાબ—સચીનના નવાબ સીદીમહમદ હૈદર મહમદ યાકુતખાનનો જન્મ તા. ૧૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૬ ને રાજ થયો હતો. કેળવણી રાજકોટમાં લીધી હતી. ગાદીએ સને ૧૯૩૦ માં આવ્યા હતા. તેવણ ત્રણ બેગમે પરણ્યા છે. જેઓમાં વડી બેગમ તે લોહાણના નવાબની મોટી બહેન થાય છે. સચીનના નવાબો અને જજરાના સીદીયા હુખશી મુસલમાન રાજકર્તાઓ અસલ એક ખાનદાનના છે, પણ સને ૧૭૯૧ થી તેઓ છુટા પડ્યા હતા. સચીન રાજ્ય બ્રીટીશ સરકારને કે બીજા કોઈ રાજ્યને કંઈ પણ ખંડણી ભરતું નથી. હુમસતું હવાખાવાતું દર્યાઈ મથક આ રાજ્યમાં આવેલું છે.

સરદારગઢના—દરબાર સરદારગઢના દરબાર ખાનશી શુલામ મોહીપુદીનખાનનો જન્મ વડોદરામાં તા. ૧૧ મી જુન ૧૯૧૬ ને રાજ થયો હતો. મી. આર. એ. હાવેલની દેખરેખ હેઠળ તેઓ જાપાન, યુરોપ અને અમેરિકા ફરા આવ્યા; પછી નવાનગરના મહારાજાની દેખરેખ હેઠળ રાજવહીવટની તાલીમ લીધી અને તા. ૧૧ મી જુન ૧૯૪૦ થી તાલુકાનો વહીવટ તેમણે હસ્તગત કરી મક્ત પ્રાથમીક કેળવણી દાખલ કરી છે.

પ્રતાપગઢના મહારાવત—નાં મહારાવત સર રામચંદ્રજી બહાદુર, કે. સી. એસ આઈ—૧૯૦૮ માં એમનો જન્મ થયો હતો. ૧૯૨૯ માં ગાદીએ આવ્યા હતા.

પ્રતાપગઢ રાજ્ય કંથાલ પલ્લુ કહેવાય છે. મેવાડના રાણા મોકલે ૧૬ માં સૈકામાં આ રાજ્યની સ્થાપના કરી હતી. પ્રતાપ સાહે ૧૬૯૮ માં પ્રતાપગઢ શહેર વસાવ્યું હતું. જશવંતસી હના સમયમાં મરાઠાઓએ રાજ્ય પર ચઢાઈ કરી હતી પણ મહારાવતે દિલ્હીને ભરવામાં આવતા રૂ. ૧૫૦૦૦ ને બદલે હોલ્કરને સાલીમ શહાઈ એટલે ૭૨૭૦૦ રૂપિયા ભરવાનું નકકી કરી મરાઠાઓને દુર કર્યા હતા. એ વખતે રાજ્યની ટંકશાળમાં સાલીમ શહાઈનો સીકકો આસપાસના દેશી રાજ્યોમાં કાયદેસરનું ચલણ ગણાતું હતું. બ્રીટીશ સરકાર સાથે રાજ્યને ૧૮૦૪ માં પહેલીવાર સંબંધ બંધાયો હતો પણ એ વખતે ઠરવામાં આવેલી સંધી લોર્ડ કોર્નવોલીસે રદ કરીને ૧૮૧૮ માં નવી સંધી કરી હતી. ત્યાર પછીથી હોલ્કરને ભરવામાં આવતી ખંડણી બ્રીટીશ સરકારને ભરવામાં આવે છે.

બડીઆ દરબાર—નામદાર દરબારશ્રી સુરગવાળા. એમનો જન્મ ૧૯૦૪ માં થયો હતો. ૧૯૩૦ માં એમને ગાદી પ્રાપ્ત થઈ હતી અને ૧૯૩૦ ની ૭ મી સપ્ટેમ્બરે એમણે રાજ્યવહિવટ સંભાળી લીધો હતો. એમણે બાહોશ શિક્ષક હસ્તકે ખાનગીમાંજ કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૧ માં એમણે કુંવરબા સાહેબ સાથે લગ્ન કર્યા હતાં. સંત-

તીમાં બે છોકરા અને બે છોકરી છે. ગાદીવારસ યુવરાજ શ્રી. કીશ્વકુમારનો જન્મ ૧૯૩૧ માં થયો હતો.

રાજ્યમાં કેળવણી મફત છે અને બાળલગ્ન કરવાની તથા દારૂ પીવાની મનાઈ છે. સુંદર મકાનો બાંધવાની રાજ્યે ખાસ યોજના કરી છે.

પતીઆલા નરેશ—ડા॥ નાં ફરઝંદખાસ હોલને—ઈશીશીઆ મન્સુર-ઉલ-ઝમાન, અમીર-ઉલ-ઉમર મહારાજાધીરાજ રાજ રાજેન્દ્ર શ્રીં મહારાજા-જી-રાજગણુ શ્રીં યાદવેન્દ્રસીંહજી, એલ એલ. ડી., મહેન્દ્ર બહાદુર યદુવંશવતન ભટ્ટી કુલ જુવણુ, પંબબના એક અગ્રગણ્ય રાજ્યના

રાજા—એમનો જન્મ ૧૯૧૩ માં થયો હતો. ૧૯૩૮ માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા હતા.

(વધુ વિગત માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૨૭૬)

જયપુરના મહારાજ, કેપ્ટન નાં
સરમદ-ઈ-રાનઈ હિંદુસ્તાન રાજરાજેન્દ્ર
શ્રી. મહારાજધીરાજ સર સવાઈ માન-
સીંહ બહાદુર, જી. સી. આઈ ઇ—
એમને જન્મ ૧૯૧૧ માં થયો હતો.

નાં મહારાજ ૨૧૦
મહારાજ સર સવાઈ
માધોસિંહ બહાદુરના
હતક પુત્ર છે અને
૧૯૨૨ માં એમની
ગાદીએ આવ્યા હતા.
૧૯૩૧ માં રાજવહિ-
વટની સર્વ સ તા

એમને પ્રાપ્ત થઈ હતી. એમણે અજ-
મેરની મેયો કોલેજ અને વૃક્ષરીચની
રોયલ મીક્ષીટરી એકેડેમીમાં કેળવણી
લીધી હતી. ૧૯૩૧ માં હિંદી લશ્કરના
માનદ લેફ્ટેનન્ટ નીમાયા હતા. ૧૯૩૪
માં માનદ કેપ્ટનનું પદ પ્રાપ્ત કર્યું
હતું. જયપુરની લશ્કરી હકડીના વડા
સેનાધિપતિ છે. નરેન્દ્રમંડળના સભ્ય
છે, બનારસ હિંદુ યુનીવર્સિટીની કોર્ટના
સભ્ય છે, અજમેરની મેયો કોલેજની
કાર્યવાહક સમિતિના ઉપ-પ્રમુખ છે.
એ ઉપરાંત રજપુતાના ફીફ્ટ ક્લબ,
એરો ક્લબ એફ ઇંડિયા અને બરમા
અને જયપુર ફાઇલિંગ ક્લબના પ્રેક્ટન
છે. ૧૯૨૪ માં એમણે ભેધપુરનરેશ સર
ઉમેદસિંહની બ્લેન સાથે પહેલાં લગ્ન
કર્યા હતાં અને પછીથી ૨૧૦ ભેધપુર-
નરેશ સર સુમરસીંહની પુત્રી સાથે
૧૯૩૨ માં બીજાં લગ્ન કર્યાં હતાં.
એમને એક પુત્રી અને ત્રણ પુત્ર છે.
નાં મહારાજ એક પ્રખ્યાત પોલિ-
મેલાડી છે. ૧૯૩૩ માં તેઓ એક પોલિ-
ટીમ ઇંગ્લાંડ લઈ ગયા હતા જ્યાં બધા
ફર્નામેન્ટો જીતીને રેકર્ડ કર્યો હતો.

નાં મહારાજ જયપુરના ૩૯ મા
રાજકર્તા છે. અયોધ્યા (અલ્હાબ)ના
આલિખના રાજા રામના પુત્ર કુશના
વંશજે કાછવાહ રજપુતોના વડા છે.
રાજ્યની આવક રૂ. ૧,૩૫,૦૦,૦૦૦
ની છે.

રેવાના મહારાજ—નાં બંધેશ
મહારાજ સર શુલાબસીંહજી દેવ બહાદુર,
જી સી. આઈ. ઇ., કે. સી. એસ. આઈ.,
(વાયલ રજપુત)—એમને જન્મ ૧૯૦૩
માં થયો હતો. ૧૯૧૮ માં ગાદીએ
આવ્યા હતા અને ૧૯૨૨ માં એમને
રાજ્યવહીવટના તમામ હક્ક પ્રાપ્ત થયા
હતા. એમણે ઇન્દોરની ઢાક્ષી કોલેજમાં
અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૯ માં ભેધપુર
નરેશની બ્લેન સાથે એમણે લગ્ન કર્યાં હતાં
અને ૧૯૨૫ માં કીશનગઢના ૨૧૦ મહા-
રાજા સર મદનસીંહ બહાદુરની પુત્રી સાથે
પણ લગ્ન કર્યાં હતાં મહારાજ બહીતા
સ્પોર્ટ્સમેન છે અને એમને શીકારનો
પ્રુખ શોખ છે. એમણે લંડનમાં ભરાયક્ષી
બધી જાળમેજ પરીવહોમાં ભાગ લીધો
હતો અને ફેડરલ સ્ટ્રક્ચર કમીટીના
સભ્ય પણ ચુંટાયા હતા. ઇન્દોરની ઢાક્ષી
કોલેજની જનરલ કાઉન્સિલના અને ઇન્દો-
રની કીંગ એડવર્ડ મેડીકલ સ્કુલની કાર્ય-
વાહક સમિતીના સભ્ય છે

રાજ્યની આવક રૂ. ૬૦ લાખની છે.
રાજ્યમાં સંખ્યાબંધ પાણીના ધોધ છે.
રાજ્યમાં ખાનગી પદાર્થો પુષ્કળ નીકળે
છે. મહારાજ રાજ્યના વહીવટમાં સારા
પ્રભાવમાં રસ લે છે. રાજ્યમાં ૭
સભ્યની સ્ટેટ કાઉન્સિલ છે અને ૪૧ ખાન
સરકારી સભ્યોની રાજપરીવહ છે. વેપાર
ઉદ્યોગના વિકાસ માટે રાજ્યમાં એક
સ્ટેટ બેંક છે અને આખા રાજ્યમાં એની
શાખાઓ પ્રસરેલી છે.

ઉદ્દેપુરના મહારાણા—લેફ્ટ-કર્નલ. નાં
મહારાજધીરાજ મહારાણા શ્રીમં સર ભુપાલ
સિંહજી બહાદુર, જી. સી. એસ. આઈ.—

એમનો જન્મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો.
૧૯૧૦ માં મારવાડના ઐવાના કાકરની
પુત્રી સાથે એમણે પહેલીવાર લગ્ન કર્યા
હતાં અને પછી ૧૯૨૮ માં મારવાડના
ખુડાલાના કાકરની પુત્રી સાથે લગ્ન કર્યા
હતાં. ૧૯૩૦ માં મહારાણા કૃતેહસીંહજી
બહાદુરજી અવસાન થતાં હાલના મહા-
રાણા ગાદીએ આવ્યા હતા ઉદ્દેપુરના
રાણા પ્રતાપજી નામ તો એને જાણીતું છે.
આ એજ ઉદ્દેપુર છે, એને મેવાડ પણ
કહે છે. રજપુતાનાનું સૌથી મોટું
રાજ્ય છે.

મહારાણાએ ઘરમેળે કેળવણી લીધી હતી.
એમના ગાદીવારસ મહારાજકુમાર શ્રીમં
ભગવત સિંહજી છે.

રાજ્યની આવક રૂ. ૮૦ લાખની છે.

સીરિહીના મહારાજ, નાં મહારાજ-
ધીરાજ મહારાવશ્રી સર સદૃષ રામસીંહ
બહાદુર, જી. સી. આઈ. ઇ., કે. સી.
એસ. આઈ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં
થયો હતો. ૧૯૨૦ માં ગાદીએ આવ્યા
હતા. દિલ્હીના છેલ્લા દિવ્દુ રાજ
ચૌહાણ વંશના રજપુત કહેવાતા,
એમાંથી કુટેલી એક દવેરા રજપુતની
શાખાના સીરિહીનરેશ વંશજ છે. સીરિહીનું
અત્યારનું પાટનગર ૧૪૨૫ માં વસા-
વવામાં આવ્યું હતું. સીરિહી રાજ્યને
૧૮ માં સૈકામાં બેધપુર સાથે યુદ્ધ
ચાલતું હતું. ૧૮૨૩ માં બ્રિટિશ સર-
કારે સીરિહીને સંરક્ષણ આપી બેધપુરના
વચસ્વનો અંત આણ્યો હતો. સીરિહી
રાજ્યમાં ૫૬૫૦ ફીટ ઉંચા પ્રખ્યાત
આણુ પર્વત આવેલો છે. સીરિહી રાજ્ય
પહાડી પ્રદેશથી ભરપુર છે. મહારાજ
પ્રધાનો વડે રાજ્ય છે.

ધરંગધરાના નાં મહારાજ—મેજર
મહારાજ મહારાણા શ્રી. સર ધનરથામ-
સીંહજી, જી સી. આઈ. ઇ., કે. સી.
એસ. આઈ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૯
માં થયો હતો અને ૧૯૧૧ માં ગાદીએ
આવ્યા હતા. એમણે રાજકોટની રાજ-
કુમાર કેલેજમાં કેળવણી લીધા પછી
ઈંગ્લાંડ જઈ સર ચાર્લ્સ ઓક્લીવટની
દેખરેખ નીચે ખાનગી શિક્ષકો દસ્તક
ઉંચ્ચ કેળવણી લીધી હતી. તેમણે પાંચ
વાર લગ્ન કર્યા છે અને સત્તતીમાં
ત્રણ કુમારો છે. જેઓ દેદરાદુનમાં
કેળવણી લે છે.

રાજ્યની વર્ષિક આવક આશરે
રૂ. ૨૫ લાખની છે.

કપુરથલાના મહારાજ, કર્નલ નાં
ફરઝંદ-ઈ-હિલખંદ રસીખ-હિલ-ઈતીકાદ
દોલત-ઈ-ઈન્દીશીઆ રાજ-ઈ-રાજગણ
મહારાજ સર જગતજીતસિંહ બહાદુર,
જી. સી. એસ. આઈ, જી. સી. આઈ. ઇ.,
જી. બી. ઇ.—એમનો જન્મ ૧૮૭૨ માં

થયો હતો તેઓ કપુરથલાના સ્વં
રાજ-ઈ-રાજગણ ખરકતીંદના પુત્ર થાય.
હિંદના આગેવાન શીખ રાજકર્તા છે.
ગત મહાયુદ્ધમાં એમણે અર્પેલી સેવા
બદલ એમને મળતું તોષણું માન વધારીને
૧૫ તોષણું કરવામાં આવ્યું છે અને
વાર્ષિક ૬૦૦૦ પૌંડની ખંડણી શ્રીં સરકાર
તરફથી કાયમને માટે પાછી વાળવામાં
આવી હતી. જુદા જુદા યુરોપ અમેરીકાના
રાજ્યો તરફથી ચંદ્રક મેળવ્યા છે. ૧૯૨૬,
૧૯૨૭ અને ૧૯૨૯ માં પ્રભસંઘમાં હિંદી
નરેન્દ્રો અને હિંદ તરફથી પ્રતિનિધી તરીકે
ભાગ લીધો હતો. ૧૯૨૭ માં મહારાજાએ

પોતાના રાજ્યનો સુવર્ણ મહોત્સવ ઉજવ્યો
હતો ૧૯૩૫ માં પંચમ જ્યોર્જના રૂપક
મહોત્સવમાં અને ૧૯૩૭ માં છઠા જ્યોર્જના
રાજ્યારોહણ વખતે હાજર રહ્યા હતા.
૧૯૩૭ માં એમણે પોતાનો હારક મહોત્સવ
ઉજવ્યો હતો. ગાદીવારસ શ્રીં તીકા-
રાજ પરમજીતસિંહ છે.

રાજ્યની આવક રૂ. ૪૦ લાખની છે.

ભરતપુરના મહારાજ, નાં શ્રી.
મહારાજ બીજેન્દ્ર સવાઈ બીજેન્દ્રસિંહ
બહાદુર, બહાદુરજંગ—એમનો જન્મ
૧૯૧૮ માં થયો હતો અને તેઓ ૧૯૨૯
માં પિતાની ગાદીએ આવ્યા હતા.
૧૯૩૯ માં એમને પુર્ણ રાજસ-તા મળી
હતી. ભરતપુરના રાજકર્તાઓ બટ
વંશના છે, અને ૧૨ મા સૈકાનો તેમનો
ઇતિહાસ મળી આવે છે. ૧૮૦૩ માં
બિ સરકાર સાથે સહકાર કરનાર
રજપુતાનામાં આ રાજ્ય પહેલું હતું.
આગ્રાની લડાઈમાં મરાઠાઓને હરાવવામાં
ભરતપુરે સહાય કરી હતી. એના બદ-
લામાં રાજ્યને પાંચ જીલ્લા મળ્યા હતા.
પરંતુ ૧૮૦૪ માં ભરતપુરે બ્રિ. સરકાર
વિરૂધ્ધ જસવંતરાવ હોલકરની તરફેણ
કરવાથી યુદ્ધ બન્યું હતું. ૧૮૦૫ માં
સુલેહ થઈ હતી અને ત્યાર પછી બ્રિ.
સરકાર સાથે સહકારના કરાર થયા
હતા જે હજી ચાલુ છે. ૧૮૨૫ માં
સલતો માલુસ ગાદી પચારી પાડતાં
ફરી ઝઘડો બન્યો હતો અને ખરા
વારસદારને બ્રિ. સરકારે સહાય કરી
હતી. ભરતપુર રાજ્યે ૧૮૫૭ ના બળવા
વખતે તથા મહાયુદ્ધ વખતે સારી સહાય
કરી હતી.

આક રૂ. ૩૧ લાખની છે.

ધોલપુરના રાણા, નાં ૨૪૩-ઉદ-
દોલા સીપાહદાર-હિલ-મુલક સરમદ રાજ-
હાઈલિંદ મહારાજધીરાજ શ્રી સવાઈ
મહારાજરાણા સર હિદયભાણુસિંહ લોકેન્દ્ર
ખડાદુર દીલેરજંગ જયદેવ, જી. સી.
આઈ. ઇ. કે. સી. એસ. આઈ., કે.
સી. વી. એ. —એમનો જન્મ ૧૮૯૩
માં થયો હતો. એમના સાઈ મહારાજ-

રાણા રામસીંહનું અવસાન થતાં તેમને
૧૯૧૧ માં ગાદી મળી હતી.

ધોલપુરના રાજકુળાઓ ખામરોલીના
જાટના વંશજો છે. આશરે ૧૭૬૭ માં
ખામરોલીથી જ્વાલીઅર જઈ વસવાટ
કર્યો હતો. આ જાટ લોકો ગોહદમાં
જઈ વસ્યા અને ૧૫૦૫ માં સુરજનદેવ
ગોહદના રાણા બન્યા. ૧૭૬૧ માં રાણા
ભીમસીંહે મરાઠાઓને પાણીપતમાં
હરાવ્યા પછી જ્વાલીઅરનો કીલ્લો કબજે
કર્યો હતો, પણ છ વર્ષ પછી એ
શુભાવી દીધો હતો. ૧૭૭૯ માં મરાઠાઓ

સાથે બિ. સરકારે સંધી કરી રક્ષણ
આપ્યું હતું. એ છતાંયે સંધીઆ અને
બિ. સરકાર સાથે તકરાર ચાલુ રહેતા
ગોહદ અને જ્વાલીઅર સંધીઆને ગયા
અને ધોલપુર, ખારી, બેસેરી, સેવાહિ
અને રાજબેરા મહારાજ રાણા કીરત-
સીંહને અપાયા. એમની પછી રાણા
લગવતસીંહ આવ્યા અને પછી એમના
પૌત્ર નીહાલસીંહ આવ્યા અને એમની
ગાદીએ અત્યારના મહારાજ આવ્યા છે.

કોચીનના મહારાજા—નાં સર શ્રી
રામ વર્મા, જી. સી. આઈ. ઇ., એલ એલ.
ડી.—એમનો જન્મ ૧૮૬૧ માં થયો હતો.
૧૯૩૨ માં તેઓ ગાદીએ આવ્યા હતા.
એમણે ખાનગીમાં કેળવણી લીધી હતી.
ગાદીવારસ નાં કેરાલા વર્મા, એલ્યા
રાજ છે.

કોચીન એ હિંદના દક્ષિણ-પશ્ચિમ ખુણા
પર આવેલું દરીઆકાંઠાવાળું રાજ્ય છે. આ
રાજ્યમાંજ સૌથી પહેલાં જવાબદાર સર-
કારનું તત્વ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.
અનામત ખાતાંને નાં મહારાજ દીવાન
મારફતે વહીવટ કરે જ્યારે અન્ય
ખાતાંઓ ધારામંડળેને જવાબદાર
એવા પ્રધાન હસ્તક છે. વિસ્તૃત
મતાધિકાર પર સ્વાયત્તી ધારાસભા છે.
કેળવણીની ખાબદમાં રાજ્યનું સ્થાન બધા
રાજ્યો અને પ્રાંતોમાં મોખરે છે. એમાં
૩ કોલેજ, ૫૧ હાઈસ્કૂલો, ૧૧૨ માધ્ય-
મિક શાળાઓ અને ૮૦૦ પ્રાથમિક
શાળાઓ છે. રાજ્ય તરફથી ૫૭ હોસ્પિ-
ટલો અને દવાખાનાઓ નિલાવાય છે.
રાજ્યમાં છ મુખ્ય શહેરોની છ મ્યુનીસિ-
પાલ્ટીઓ છે અને ગામડાંઓમાં ૮૬
પંચાયતો છે.

રતલામના મહારાજા—મેજર જનરલ નાં સરમજનસિંહજી, જી. સી. આઈ ઈ, કે સી. એસ. આઈ., કે. સી. વી. આ., નાં શહેનશાહના એડીકાં—એમને જન્મ

૧૮૮૦ માં થયો હતો. જોધપુરના ગજ. કૃત્તુમ્બથી ઉતરી આવેલા માલવાના રાઠોડ વંશના વડા તરીકે એમને સ્વીકાર થયો છે અને માલવાના રજપુતોમાં સાદું માન ધરાવે છે. ઇન્દોરના દાકી કોલેજમાં કેળવણી લીધેલી. ૧૮૯૩ માં ગાદીએ આવ્યા હતા અને ૧૯૦૨ માં કચ્છના મહારાવની પુત્રી સાથે લગ્ન કરેલા અને ૧૯૨૨ માં જામનગરના બાણીતા સોધા રજપુત કુટુંબની પુત્રી સાથે લગ્ન પ્યો હતાં. એમનાથી એમને બે પુત્રી અને એક પુત્ર છે. રતલામના મહારાજાએ ગયા મદાબુધમાં કાંચ ખાતે લડાઈમાં ભાગ લીધો હતો. એમની સેવાની કદર કરી કાંચની સરકારે એમને માનચાંદ આપ્યા હતા. એમને ૧૯૧૮ માં બ્રિટીશ સેન્યમાં

કર્નલ બનાવવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૧૯ માં અકુધાન બુધ્ધમાં પણ એમણે ભાગ લીધો હતો. એમને મેજર-જન લ બનાવવામાં આવ્યા હતા અને ૧૯૩૬ માં નાં શહેનશાહના એડીકાં તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા. આ પહે નીચાતા ૧૯૩૭ ના મે માસમાં નાં શહેનશાહના રાજ્યાભિષેક પ્રસંગે હાજર રહ્યા હતા. પોલીના ખાસ ખેલાડી તરીકે દેશપરદેશમાં એમની ખ્યાતી છે. ગાદીવારસ મહારાજકુમાર લોકેન્દ્ર-સિંહજી છે.

રામપુરના નવાખ—કેપ્ટન નાં અધી જહા ફરજિ-દીલપરારે-દોલને ઇંગ્લીશીયા મુખથીસ-ઉલ-દોલા, નાસીર-ઉલ-મુલક, અમીર-ઉલ-ઉમરી, નવાખ સર સેયદ મહમદ રાજા અધીખાન બદાહુર, મુસ્તેઈદે-જગ, કે. સી. એસ. આઈ., ડી. લીટ, એલ એલ. ડી.—એમને જન્મ ૧૯૦૬ માં થયો હતો. ૧૯૩૦ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. એમણે રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. એમને બે પુત્ર અને છ પુત્રીઓ છે. ગાદીવારસ કર્નલ નવાખ ઝાદા સેયદ મુર્તાઝા અધીખાન બદાહુરનો જન્મ ૧૯૨૩ માં થયો હતો. નાં નવાખ અધીગઢ મુસ્લીમ પુનીવરસીદીના પ્રો-એન્સે લર, નરેન્દ્ર મંડળની સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના સભ્ય, સેકન્ડ કીંગ જ્વેલ્સ એન્ડ ગુજા રાઈફલ્સ કંપનીના કેપ્ટન, ઇસ્ટ ઇન્ડીયા એસોસીએશન અને માલખેરા કક્ષણ (લંડન)ના સભ્ય છે. રાજમુઝફર નગરના પ્રખ્યાત સાદતે-ખરેહા કુટુંબના વંશજે છે અને રાજકુટુંબ સેયદ છે. ૧૮૫૭ ના બળવાથી શ્રીં સરકારને વફા-ફાર છે. ગત મદાબુધમાં અને અત્યારના બુધ્ધમાં એમણે શ્રીં સરકારને સહાય કરી છે.

રાજ્યની આવક રૂ. ૫૧ લાખની છે.

નેપાલના મહારાજા, નામ મહારાજા-
ધીરાજ ત્રીભુવન વીર વીરમ જંગબહા-
દુરશાહ બહાદુર શમશેર જંગદેવ ૧૯૧૧
માં એમના પિતાની ગાદીએ આવ્યા
હતા. નેપાલ રાજ્યમાં રાજા તો માત્ર

નામનોજ હોય છે, બધી સત્તા પ્રધા-
નના હાથમાં હોય છે. પ્રધાનને બધી
સત્તા હિપરાંત મહારાજાનો ઇલ્કાબ પણ
આપવામાં આવે છે. મહારાજા ભીમ-
શમશેર જંગબહાદુર રાણાના અવસાન
બાદ ૧૯૩૨ માં એમના ભાઈ એજસ્વી
રાજ્ય, પ્રોજેક્ટ નેપાલતારા, અતુલ
જ્યોતીર્ભયત્રી શકતી પટ, અતી પ્રવાલ
ગોરખા દક્ષીણ બાહુ પૃથુલધીશ નામ
મહારાજા ભેધા શમશેર જંગબહાદુર
રાણા, જી. બી., જી. સી. એલ. એચ,
જી. સી. એલ., જી. સી. એસ આઈ.,
જી. સી. એન એલ., જી. સી. એસ
એસ. એમ. એલ, જી. સી. આઈ. ઈ.,
જી. કે. આર કે., યીટાંગ પાવતીગ

શુન ચીઆંગલુહ ચુઆન શાંગ ચીઆંગ,
બ્રિટિશ લશ્કરના આનરરી લેફ્ટનન્ટ
જનરલ, હિંદી લશ્કરની બધી શુરખા
રાઈફલ રેજિમેન્ટના આનરરી કર્નલ,
વડા પ્રધાન અને નેપાલના વડા સેના-
ધિપતિ પ્રધાનપદે આવ્યા હતા.

નેપાલ એ હિમાલયનું એક નાનકડું
સ્વતંત્ર રાજ્ય છે. આગા ૫૬૦૦૦
ચોરસ માઈલનો સાંકડો પ્રદેશ પહા-
ડોથી ભરપુર છે. ખદમંડુ એ રાજ્યનું
પાટનગર છે. રાજ્યની ૫,૫૮૦,૦૦૦ ની
વસ્તી મોટે ભાગે હિંદુઓની છે. બધી
મળ શુરખા કહેવાય છે. શુરખાઓએ
નેપાલનું રાજ્ય કબજે કબ્જું તે પહેલાં
ત્યાં ઘણા નાના રાજ્યો હતાં ૧૮ મા
સૈકામાં શુરખા રાજા પૃથ્વી નારણશાહે
બધા નાનાં રાજ્યો કબજે કરી નેપાલના
રાજ્યની સ્થાપના કરી હતી. ૧૮૪૬
માં રાણા કુટુંબના વડા મહારાજા જંગ
બહાદુર રાણાએ નેપાલના મહારાજા
પાસે નેપાલના વડા પ્રધાને વંશપરંપરા
અધિકાર ભોજવવાના હક્ક માંગી લીધા
હતા, ત્યારથી એ કુટુંબ નેપાલના
વડા પ્રધાનના અધિકાર ભોગવે છે
અને રાજ્ય કરે છે. ૧૮૫૦ માં જંગ-
બહાદુર ઇંગ્લાંડના પ્રવાસે ગયા હતા
હિંદુ છોડી ઇસ્લાંડ જનાર આ પહેલાજ
હિંદી રાજવી હતા. એમણે બ્રિ મળ
જોડે સંબંધ બાંધ્યો હતો. ૧૮૧૬ માં
સંધી કરી હિંદ સાથેનો સંબંધ પણ
નક્કી થયો છે. નેપાલને હિંદ અને
ચીન સાથે મિત્રતાનો સંબંધ છે. ગયા
મહાયુદ્ધમાં લશ્કર અને પૈસાની નેપાલે
જે રહાય કરી છે, એના બદલામાં
નેપાલને વર્ષે દિવસે દશ લાખની બેટ
મળે છે આ બેટ કાયમની છે.

અત્યારના વડા પ્રધાન રાણા ગાદીએ આવતાની સાથેજ લંડનમાં નેપાલનું એલ્ચી ખાતું સ્થાપ્યું હતું. એ પછી નેપાલપર ધરતીકંપની ભયાનક આફત આવી હતી. રાજ્યમાં આધુનિક પદ્ધતિના રસ્તા છે, ટેલીફોન વ્યવહાર પણ છે અને બેંક અને શાળાની મીલ પણ છે. ખાંડ, સુતરાઉ કાપડ અને ઊનના ઉદ્યોગો છે. ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધજનક રાજનું જનકપુર ખી. એન. ડબ્લ્યુ રેલ્વેના જયનગર સાથે સંકળાયેલું છે. જનકપુર રાજ્યની ખીજ રેલ્વે લાઇનનું મથક છે. નેપાલ રાજ્યની આવક બે કરોડની છે અને રાજ્ય તરફથી ૪૫૦૦૦ નું લશ્કર નીલાવવામાં આવે છે.

નભાના મહારાજ, નાં મહારાજ પ્રતાપસિંહ, સગીર વયના હોવાથી સગીર અવસ્થા પુરી થાય ત્યાં સુધી નભા રાજ્યનો વહિવટ મીં. ઇ. બી. વેકફીલ્ડના પ્રમુખપણા હેઠળ નીમવામાં આવેલી રીજંસી કાઉન્સિલદ્વારા ચાલે છે. નાં પ્રતાપસિંહ અત્યારે પંજાબમાં રાજ-વહિવટની તાલીમ લઈ રહ્યા છે.

નભા, પતીઆલા અને જિન્ડ એ ત્રણ ઉત્તર હિંદના શીખ રાજ્યોમાં નભા મોટું રાજ્ય ગણાય છે. રાજ્યનું ક્ષેત્રફળ ૧૦૦૦ ચોરસ માઇલ છે અને ત્રણ લાખની એની વસ્તી છે. રાજ્ય નભા અકાલોટ-ન્દ્રી ઉપરાંત એક સ્ટેટ સર્વિસ યુનિટ એમ બે લશ્કરી ટુકડી અને ૪૦૦ માણસોનું પોલીસદળ નીલાવે છે. રાજ્યમાંથી નોર્થવેસ્ટ અને ખી. બી. એન્ડ સી. આઈ. એમ બે રેલ્વે લાઇનો પસાર થાય છે. રાજ્યે વેપારવૃદ્ધિ માટે બેંક સ્થાપી છે.

૧૯૨૩ માં નભા અને પતીઆલા સ્ટેટ વચ્ચે ઝઘડો જંગતાં ત્રિ સરકારે તપાસ કરી હતી. તપાસ દરમ્યાન માલમ પડ્યું હતું કે પતીઆલા રાજ્યના કેટલાક માણસોને પતીઆલા સ્ટેટદ્વારા નુકશાન પહોંચાડવાના હેતુથી નભા પોલીસે બનાવટી મુકદ્દમાઓ ઉભા કર્યા હતા. પરિણામે નભાનરેશશ્રી રીપુદમનસિંહે સરકાર સાથે કરાર કરી રાજ્યનો વહિવટ છોડી દીધો હતો. રાજ્યનો વહિવટ સરકારે હસ્તગત કર્યો હતો, પણ મહારાજાએ કરારનો ચાલુ ભંગ કર્યો હોવાથી એમને પદબ્રજ કરવામાં આવ્યા હતા અને મહારાજ તેમજ અન્ય સર્વ ઈલકાબો પાછા લઈ લેવામાં આવ્યા હતા. અત્યારે પદબ્રજ મહારાજ...માં નિવાસ કરી રહ્યા છે અને રાજ્યવહિવટ રીજંસી કાઉન્સિલ દ્વારા ચાલે છે.

ઓરખાના મહારાજ—નાં સરમદ-ઇ રાજહાઇ બ્રુદેલખંડ શ્રીં સવાઇ મહેન્દ્ર મહારાજ સર વીરસિંહ દેવ બહાદુર, કે. સી. એસ. આઈ.—એમનો જન્મ ૧૮૯૯ માં થયો હતો. ૧૯૩૦ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. ધન્દોરની દાક્તી, રાજકોટની રાજકુમાર અને અજમેરની મેયો કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ઉપરાંત મધ્યપ્રાંતના સાગર જિલ્લામાં વહીવટી તાલીમ લીધી હતી. એમણે વઢવાણના મહારાજની ખુદન સાથે લગ્ન કર્યા હતાં પણ તેમનું અવસાન થતાં એમણે ગોંડળના મહારાજની પૌત્રી સાથે બીજીવાર લગ્ન કર્યાં હતાં. ગાદીવારસ રાજ બહાદુર શ્રીં દેવેન્દ્ર સીંઘજી દેવ છે.

ત્રાવણકોરના મહારાજા, નાં શ્રી. પદ્મનાભદ્રાસ વન્સીવાલ સર ખાલારામ વર્મા કુલસેખર કીર્તિપતી માને સુલતાન મહારાજ રાજ રામરાજ બહાદુર રામચંદ્ર જંગ, જી સી. આઈ. ઇ., ડી. લીટ. (આંધ્ર.)—એમનો જન્મ ૧૯૧૨ માં થયો હતો. ૧૯૨૪ માં ગાદીએ આવ્યા હતા અને ૧૯૩૨ માં રાજવહિવટના સર્વ હકક પ્રાપ્ત કર્યા હતા. તેમણે ઘર-મેળેજ કેળવણી લીધી હતી.

ત્રાવણકોર રાજ્ય એ દક્ષિણ દિગ્ગજ દરીઆ કાંઠાનું એક મોટું રાજ્ય છે. રાજ્ય નૈસર્ગિક સૌંદર્યથી ભરપૂર છે, એમાં સુંદર પહાડો છે, સુંદર નદીઓ છે અને જંગલો છે. રાજ્યમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ ઘણું મોટું છે હરિજનો માટે રાજ્યના સર્વ મંદિરો ખુલ્લા મુકાયા લાખની છે.

છે, અને કળાવિજ્ઞાનનું શિક્ષણ અને સંશોધન કાર્ય આગળ ધપાવવા માટે રાજ્ય તરફથી યુનીવર્સિટીની સ્થાપના થઇ છે. ઉદ્યોગની દિશામાં રાજ્ય સારી પ્રગતિ કરી છે. પાક્ષીવાલહાઇડરો ઇલેક્ટ્રીક સ્કીમ, 'સરિમીક ફેક્ટરી અને ત્રાવણકોર સુગર્સ એન્ડ કેમિકલ્સ લીમિટેડ' એ એના પુરાવા છે.

ત્રીવેન્દ્રમ રાજ્યનું પાટનગર છે, અને સાઉથ ઇન્ડિયન રેલવેપર મુખ્ય મથક છે. રાજ્યમાં રસ્તાઓ અને નહેરોની એક મોટી વ્યવસ્થીત યોજના છે. મુંબઈ અને ત્રીવેન્દ્રમ વચ્ચે અકવાડીક વીમાની સર્વિસ પણ છે. આ સર્વિસ ત્રીચીનાપોલી સુધી લખાવવામાં આવી છે. રાજ્યની આવક રૂ. ૨ કરોડ ૬૪ લાખની છે.

Presidency Provident

& General Insurance Co., Ltd.

MHERWAN BUILDING,

Sir P. Mehta Road, Fort, BOMBAY.

Recognised
everywhere
AS:

ONE OF THE BEST

1940

Another Year of
Steady Progress

FIGURES OF PROGRESS:—

FUNDS Over	Rs 11,00,000
Claims Paid Over	Rs. 2,25,000

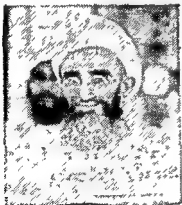
Full Deposit paid under Ins. Act.

For particulars apply to. THE HEAD OFFICE.

Branches:—Poona, Sholapur, Belgaum, Bijapur, Hubli, Ratnagiri, Madras, Navsari, Hyderabad

સામાન્ય વિભાગ

મુસ્લાંજી સાહેબ, સૈયદના તાહિર નાં
સૈફુદ્દીન સાહેબ—વહોરા કોમના વડા
મુસ્લાંજી સાહેબનો જન્મ ૧૮૮૮ના ઓગસ્ટ

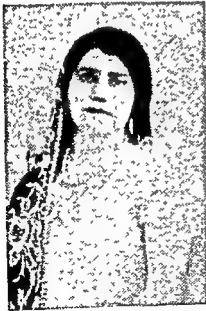
માસમાં થયો હતો. નાં મુસ્લાંજી સાહેબ
દાઉદી વહોરા શીઆ મુસ્લીમ કોમના
વડા ધર્મગુરુ છે અને દરખાસના પહેલા
વર્ગના સરદાર છે. દાઈ-ઉલ-મુલતકની
૬૦૦ વર્ષ થયા સ્થપાયેલી ઉચ્ચ પદ-
વીના ૫૧ મા અધીકારી છે. કેરો ખાતે
ઇજ્જતના ક્ષાત્રીમા અલ્લાહની હસ્તી

નાજુદ થયા પછી યેમેનમાં સ્થાઈ થયેલા
સુલતાનોના નાં મુસ્લાંજી વંશજ છે.
એમના વંશજોએ ઘણા વીશેષ અધીકાર
ભોગવ્યા છે અને દીલ્હીના મોગલ ખાદ-
શાદો અને હાંદના અન્ય દેશી રાજ્યો
તરફથી તેમજ બ્રિઝ સરકાર તરફથી
અનેક પ્રસંગોએ ઉચ્ચ પ્રકારના માન
મળ્યા છે વહોરા કોમની ધાર્મિક તેમજ
કોમી બાબદોમાં નાં મુસ્લાંજી સાહેબ
સર્વ અધીકાર ધરાવે છે. ધાર્મિક અને
સામાજિક પ્રશ્નો જેવા કે લગ્ન, છૂટા-
છેડા, વારસા વિગેરે વિષેના એમના
નીયમો છેવટના ગણાય છે. દાવતની
બાબતોનું યોગ્ય રીતે સંચાલન થઈ શકે
એ માટે નાં મુસ્લાંજી સાહેબે જુદા
જુદા ખાતાઓ સ્થાપ્યાં છે અને એના
વહિવટ માટે વજીરો નીમ્યા છે અને
મંત્રીઓ રાખ્યા છે. જગત આખામાં
જ્યાં જ્યાં વહોરા કોમ વસતી હોય ત્યાં
ત્યાં એ નામદાર થોવાનો પ્રતિનિધી નીમે
છે. ઘણીવાર વહોરા કોમની વસ્તીવાળા

નગરોમાં પોતાના અનુયાયીઓની હાલત કેવી છે એની તપાસ માટે મોટા ઓધે-દારોને મોકલવામાં આવે છે. નાનું મુક્તાંજલિ ગાદી પર આવ્યા પછી પોતાની શીક્ષણ વિષયક નીતિનો અમલ ખરાબર ને વિગત વાર થઈ શકે, એ માટે એક ખાસ ખાતું સ્થાપ્યું છે.

સરનામું:—સંઘડી મહાલ, મલખારહીલ, મુંબઈ.

ધનજીભાઈ જમનજી લેડી ફેની—
જાણીતા પારસી કલેક્ટરની સર ધનજીભાઈ જમનજીનાં તેવણ ધણીઆણી થાય છે.

તેમને ઉચ્ચ ઉગ્રવણી મળેલી છે અને આટલો આટલો પૈસો હોવા છતાં ખીલકુલ અભીમાન નથી. ગરીબોનું હિત હમેશાં તેમને હૈડે છે. તેઓ ધારમીક મનોવૃત્તિ-વાળા, સખાવતી ખવાસના, લાંબાં અને દીલસોજ છે. તેઓ પોતાની કામના તથા

જાહેર સવાલોમાં ઘણી ઉલટ લે છે. જાણીતા સ્પોર્ટ્સમેન મી. એ. સી. અરદેશરનાં તેઓ બહેન થાય છે. પોતાના મરહુમ ધણીની યાદગીરી માટે તેમણે અનેક સખાવતી ખાતાંઓમાં મદદ કરી છે. વાંદરામાં આવેલાં બાઈ શીરીનબાઈ કામાના કોન-વેલેસન્ટ હોમમાં મરદો માટે રૂ. ૬૫ હજારના ખર્ચે એક ખાસ નવું ખાતું તેમણે બાંધ્યું છે જેનો ઘણો સારો લાભ લેવાય છે. હાલની લડાઈમાં પણ તેઓએ પોતાથી ખનતી મદદ કરી છે. યુરોપમાં પણ તેમણે અનેક સખાવતો કરી છે.

લેડી જમનજી પોતાની નાકુરસ્ત તબી-અતને લીધે ઈંગ્લેન્ડ ગયાં હતાં પણ તે પછી એકાએક લડાઈ ફાટી નીકળ્યાથી તેઓ પોતાનાં બેટી, જમાઈ અને પાલક બેટા ફલી જમનજી સાથે ત્યાં રોકાઈ ગયાં છે અને હુરોગેટમાં રહ્યાં છે. ઈંગ્લેન્ડમાંનો પોતાનો આહીશાન બંગલો તેઓએ જમ્મી થયલા સેપાહોના વપર શ માટે આપ્યો છે. ગરીબો તરફ તેઓ ઘણા દીલસોજ છે અને તેમને છૂપી મદદ કરે છે.

સરનામું:—મારબલ વીલા, વોરડનરોડ, મુંબઈ.

જાદવજી હંસરાજ ડાંગર—ડાંગર જાદવજી એક બાહોશ આપથેત્વીક સરજન (આંખના ડાક્ટર) છે. મુંબઈમાં તેમણે વર્ષો સુધી પ્રેક્ટીસ કરી આંખના એક સારા ડાક્ટર તરીકે નામના મેળવી હતી અને ગરીબ લોકોને પોતાની સેવા-ઓના લાભ આપવા માટે તેમણે કેટલીક સખાવતી અને જાહેર હોસ્પિટલો સાથે સંબંધ બાંધ્યા હતા. મુંબઈની લાટીઆ જનરલ હોસ્પિટલની સ્થાપના તેમની મહેનતને આભારી છે. હાલમાં તેઓ કચ્છ રાજ્યના ચીફ મેડીકલ ઓફીસર છે.

સામુન, સર વીક્ટર, ત્રીબ બેરોનેટ—
એમણે હેરા, ત્રીનીટી કોલેજ, કેમ્બ્રીજ
મધે કેળવણી લીધી હતી. રાયલ એર

ફોર્સના માજી કેપ્ટન છે. હાઈની વડી
ધારાસલાના એઓ એક સભ્ય હતા.
૧૯૨૬ ના સાલમાં મજુરોની હાલત
બાબે તપાસ કરવા નીમવામાં આવેલાં
શાહી કમીશનના તેઓ એક મેમ્બર
હતા. ૧૯૨૫ થી ૧૯૨૭ ના વરસો દર-
મ્યાન સરકારની ચલણની રાજનીતીના
એવણે સખત વીરોધ કીધો હતો. ઇંડીયન
કન્સી લીગના તેઓ સ્થાપક અને પ્રમુખ
હતાં. ઈ. ડી. સામુન ગરૂપની મીથો સાથ
એમને સંબંધ છે. તેઓ થોડાં વર્ષો
ઉપર રીટાયર થઈ ચીન ગયા હતા
પણ ચીન મધેના અશાંત મામલાને
લાધે તેઓ હાઈ પાછા ફર્યા છે.

સરનામું:—ઈ. ડી. સામુન અને કંપની,
બેલાડ એસ્ટેટ, મુંબઈ.

વૈદનાથન, મીં એસ. એસ.,
એમ. એ., એફ. આઈ. એ. એકચુઅરી—
મીં વૈદનાથનનો જન્મ ૧૮૯૩ ના ઓગ-
સ્ટમાં થયો હતો. ૧૯૧૫ માં એમણે
એમ. એ. ની પરીક્ષા પહેલા નંબરે
પસાર કરી મદ્રાસ યુનીવર્સીટીનું સ્ટુડન્ટ
પ્રાઇઝ મેળવ્યું હતું. એમણે વડોદરા
કોલેજના ગણીતના પ્રેફેસર તરીકે
પહેલાં સેવા બજાવી હતી. ૧૯૨૪ ના
સાલમાં થકયાતી એકચુરીયલ ડીગ્રીના
અભ્યાસ કરવા અર્થે મુંબઈ સરકારના
સ્કોલર તરીકે તેઓ ઇંગ્લેંડ ગયા હતા.
૧૯૨૬ માં ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ એકચુ-
અરીઝની છેવટની પરીક્ષા પસાર કીધી
હતી. આ માન મેળવનારા તેઓ પહે-
લાજ હાઈવીવાન હતા. દુન્યાના એકચુ-
અરીઓની મળેલી ડેનફરન્સમાં એમણે
હાઈના પ્રતીનીધી તરીકે હાજરી આપી
હતી હાલમાં તેઓ એરીએન્ટલ વીમા-
કંપનીમાં ઘણો ઉંચો હોદ્દો ધરાવે છે.

સરનામું:—એરીએન્ટલ બીઝીનેસ,
હોર્નબી રોડ, મુંબઈ.

મરાઠે, શ્રી. ગણેશ સદાશીવ, એમ.
એ., એ આઈ. એ.—શ્રી. મરાઠેનો જન્મ
૧૮૮૨ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓ
હાઈની સંખ્યાબંધ લાઈફ અને
પ્રોવીડેન્ટ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીઓના કન-
સલ્ટીંગ એકચુઅરી છે. હાઈ તેમજ
લંડન મધેની બે મોટી વીમાકંપનીઓમાં
એમણે સેવા બજાવી હતી. તેઓ અનેક
ગકારની બહેર હાલચાલોમાં ભાગ લે છે.
વીમા (ઇન્સ્યુરન્સ) આલમમાં શ્રી.
મરાઠેનું નામ મશહૂર છે.

સરનામું:—પુના.

કુંઝર, પંડીત હરદયાનાથ—પંડીત કુંઝર એક લીબરલ આગેવાન તરીકે મશહુર છે અને હાલની લીડર્સ કોનફરન્સના તેઓ એક આગેવાન છે. સરવન્ટસ ઓફ ઇંડીયા સોસાયટીના તેઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૦૫ માં મરહુમ મી૦ જી. કે. જાખસે તરફથી ઉભી કરવામાં આવેલી આ સોસાયટીમાં શરૂઆતમાં જોડાયેલા કેટલાક સભાસદોમાંના એવણુ એક હતા.

એઓ લીબરલ છે. ૧૯૧૮ ના સાલથી કે જ્યારથી લીબરલ કોંગ્રેસમાંથી જુદા પડ્યા હતા તે સાલ સુધી ઇંડીયન નેશનલ કોંગ્રેસ સાથે ઘાટો સંબંધ ધરાવતા હતા. તે

પછીથી લીબરલ સાથે જોડાઈ જઈ એલ ઇન્ડિયા લીબરલ ફેડરેશનનું મુખ્યપદ પણ લીધું હતું. વરસો સુધી એઓ જોડ્યા પ્રાંતની ધારાસભાના એક સભાસદ પણ હતા.

સરનામું:—સરવન્ટસ ઓફ ઇંડિયા સોસાયટી, અલ્હાબાદ.

શીવદાસાની, મી૦ હસનમલ પારમલ, ખી. એ. (કન્ટબ.), આઈ. સી. એસ.—એમનો જન્મ ૧૮૯૧ની સાલમાં થયો હતો. તેમણે હૈદરાબાદ અને મુંબઈની એલફીનસ્ટન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી અને ખી. એ. માં ફર્સ્ટ ક્લાસ ફર્સ્ટ પસાર થવા સાથે અનેક ઇનામો મેળવ્યાં હતાં. એવણે ઇંગ્લેન્ડમાં અભ્યાસ કરવા માટે હાઈ સરકારની સ્કોલરશીપ મળી હતી. ઇંગ્લેન્ડની સેન્ટ જોન્સ કોલેજમાં તેઓ

પાછળથી જોડાયા હતા અને ૧૯૧૩ માં મેથેમેટીકલ ટ્રીપોસ માટેની પરિક્ષા પસાર કરી 'રંગલર' (Wrangler) થયા હતા. ૧૯૧૪ના ઓગસ્ટમાં એમણે આઈ. સી. એસ.ની અને એજ સાલનાં ડીસેમ્બરમાં બારીસ્ટર-એટ-લોની પરીક્ષાઓ પસાર કરી હતી. ૧૯૨૨ના માલમાં ગાંધીજીની કરવામાં આવેલી ધરપકડને લીધે એમણે સરકારી નોકરીમાંથી રાજીનામું આપ્યું હતું. ૧૯૨૨ માં તેઓએ ઇન્ડિયન બેન્ક ઓફ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયાના જનરલ મેનેજર થયા હતા. ૧૯૨૩ માં તેઓ મુંબઈની લેજલસ્ટ્રીવ કોલેન્સિલના એક અભાસદ હતા. ૧૯૩૦ના સાલમાં મુંબઈની ઇમ્યુવમેન્ટ ટ્રસ્ટના ચીફ ઓફીસર નીમાયા હતા. જે હોદ્દા ઉપર હજુ તેઓ છે.

સરનામું:—ઈમ્યુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ બીલ્ડીંગ, એસપ્લેનેડ રોડ, મુંબઈ.

માધવ, (પ્રા૦) કીષ્કા બીંદુ, એમ. એ, એફ. આર. એ. એસ., એ. આઈ. એ. (લંડન)—પ્રા૦ માધવનો જન્મ ૧૮૬૫ના સાલમાં થયો હતો. હાઈની જીંદગીના વીસો ઉતારનારી અનેક કંપનીઓના એઓ કનસલટીંગ એકસુઅરી છે. માઈસોરની યુનીવર્સિટીના મેથેમેટીકલ, ઇકોનોમીકસ એન્ડ સ્ટેટીસ્ટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટના તેઓ વડા છે. યુનીવર્સિટીની જુદી જુદી અનેક જોડો ઉપર તેમજ ફેકલ્ટીઓમાં તેઓ સ્થાન ધરાવે છે. ઇન્ડિયન સાયન્સ કોંગ્રેસ અને ઇન્ડિયન મેથેમેટીકલ અને ઇકોનોમીક કોનફરન્સમાં એમણે પોતાના 'રીસર્ચ'ને લગતા સંખ્યાબંધ નીબંધો વાંચ્યા છે.

સરનામું:—મહારાજ કોલેજ, માઈસોર.

ગોવિંદલાલ શીવલાલ ગોત્રીલાલ,
જે. પી.—રાજ બહાદુર ગોવિંદલાલ એક
આગેવાન મારવાડી વેપારી અને બહુતા
ખેડકર છે. હોમરૂલની ચળવળમાં તેમણે

આગેવાન ભાગ લીધો હતો. મુંબઈની
મ્યુનીસીપાલિટીમાં પણ તેઓ ચુંટાયા
હતા. તેમને અનેક વ્યાપારી સંસ્થાઓ
સાથ સંબંધ છે. તેઓ નેશનાલિસ્ટ
વીચારના છે અને પ્રજાકીય હિલચાલો
અને કાર્યોમાં તેઓ સારી ઉલટ લે છે.
મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્પરના તેઓ
પ્રમુખ પણ હતા. કાઉન્સિલ ઓફ
સ્ટેટના પણ તેઓ સભાસદ ચુંટાયા હતા.
સરનામું:—મહાબાર હાલ, મુંબઈ.

શાંતીદાસ આશકરણુ—ઓ. મી. ૦
શાંતીદાસ આશકરણુ હાઈની વ્યાપારી,
રેપોર્ટિંગ અને બહાર પ્રજામાં બહુતા
છે. તેઓ એક મોટા મીલમાલિક અને
કાપડના વેપારી હોવા ઉપરાંત જીપીટર
જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ચેરમેન
છે. તેમને રેસીડેન્સી શોખ છે અને તેથી

તેઓ કેટલાક સારી ભતના ઘોડાઓ
ધરાવે છે અને તે ઘોડાઓએ અનેક
વખત ઇનામો જીત્યાં છે. સીધીયા સ્ટીમ
નેવીગેશન કંપની અને બીજી અનેક બેંક-
સ્ટોક કંપનીઓમાં તેઓ ડિરેક્ટર છે.
હાલમાં તેઓ કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના
સભાસદ છે. પોતાની જૈન કામના
સવાલોમાં તેઓ ભારે ઉલટ ધરાવે છે
અને એલ ઇન્ડિયા જૈન એસોસિએશનના
પ્રમુખનો હોદ્દો તેમણે લીધાવ્યો છે.

સરનામું:—નેપીયન્સી રોડ, મુંબઈ.

કળીરૂદીન, મી. ૦ આહમદ, એમ.
એલ. એ., બાર-એટ-લો તેઓ કલકત્તાની
હાઈકોર્ટના એક એડવોકેટ છે.
એમનો જન્મ ૧૮૮૬ના સાલમાં થયો
હતો. કેમ્બ્રીજની મેગડેલન કોલેજમાં
કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૦ના સાલમાં
બારીસ્ટરી પરિક્ષા પસાર કીધી હતી.
ઢાકાની મ્યુનિસિપલિટી કોર્ટના તેઓ એક
સભ્ય છે. ૧૯૧૭માં મળેલી બેંગાલ
એગ્રીકલચરલ કોન્ફરન્સના તેઓ પ્રેસીડન્ટ
હતા. ૧૯૨૦માં લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના
અને ૧૯૨૧માં લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીના
એક સભાસદ તરીકે ચુટી
કંઢાયા હતા. કલકત્તાના વીમેન્સ
યુનિયનના તેઓ એક સ્થાપક અને
પ્રેસીડન્ટ હતા. એસેમ્બલી મધેની પાલો
મેન્ટરી મુસ્લીમ પાર્ટીના એવળુ એક
સ્થાપક અને ચીફ લીડર હતા. એસે-
મ્બલીની ડેમોક્રેટીક પાર્ટીના એવળુ
એક સભાસદ હતા. મજૂરોની હાલત
બાળે તપાસ ચલાવવા નેમાયલાં શાહી
કમીશનના એવળુ એક સભાસદ હતા.

સરનામું:—૧૦, હેસ્ટીંગ્સ, સ્ટ્રીટ,
કલકત્તા.

પેટ્રીગરા, મી૦ નૌશીર કાવસજી, સોલિસીટર અને એડવોકેટ (ઓ. એસ.) મુ'બઈ હાઈકોર્ટ—મી૦ નૌશીર પેટ્રીગરાનો જન્મ સુરતમાં તા. ૧૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૪ ના દિને થયો હતો. મુ'બઈના લોક-ત્રિય ડેપુટી પોલીસ કમીશનર મરહુમ ખાન બહાદુર કાવસજી પેટ્રીગરાનાં તેઓ દીકરા થાય છે તેમનાં માતા જીનું નામ આવાંબાઈ છે. બાઈજી આવાંબાઈ

તે શેઠ જહાંગીરશાહ અરદેશર તાલ્યારખાનનાં દીકરી થાય છે. મી૦ નૌશીર સેન્ટ ઝેવીઅર્સ હાઈસ્કુલમાંથી મેટ્રીકની, સેન્ટ ઝેવીઅર્સ કોલેજમાંથી બી. એ. ની અને લો કોલેજમાંથી એલ. એલ. બી. ની પરીક્ષાઓ પસાર કરી હતી. ૧૯૨૫ થી ૧૯૨૮ સુધી તેમણે બહુતા સોલિસીટરે મેસર્સ મુલ્લાં અને મુલ્લાંમાં આરટીકલ્ડ ક્લાર્ક તરીકે કામ કરી ૧૯૨૯ ની સાલમાં સોલિસીટરની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. એજ સાલમાં તેઓ મુ'બઈ હાઈકોર્ટની બોરીજનલ સાઈડના એડવોકેટ તરીકે એનરોલ થયા હતા. ૧૯૩૦ ની સાલમાં તેઓ મુલ્લાં અને મુલ્લાંમાં ભાગીદાર તરીકે બેઠાયા હતા. ૧૯૩૫ થી ૧૯૩૮ સુધી તેમણે સરકારી લો કોલેજમાં પ્રોફેસર તરીકે કામ કર્યું હતું અને નવેમ્બર ૧૯૩૮ થી તેઓ મુંબઈના પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર અને ડિ'ગ્રી પ્રોક્ટર તરીકે કામ કરે છે. તેઓ મ'બીર અને ઠંડા સ્થાવના તથા ગેરિબો તરફ દીલસોજી ધરાવતા હોવાથી પોતાના સરકલમાં તેઓ ઘણા માનીતા છે. ફેબ્રુઆરી ૧૯૩૫ માં તેમણે ખાનબહાદુર ડી. નાદીરશાહનાં દીકરી શીરીન

બાઈ સાથે લગ્ન કર્યાં છે. મીસીસ શીરીન પેટ્રીગરા પ્રભુ એક સારા સોશીઅલ વર્કર તરીકે બહુતાં છે.

સરનામું:—ધન વીલા, નં. ૨૨ પાટી-હીલ, વાંદરા.

મહેતા, મીસીસ શારદા, બી. એ., એમનો જન્મ ૧૮૮૨ ના સાલમાં થયો હતો. વડોદરાની મહારાણી હાઈસ્કુલના એઓ એકટીંગ પ્રીન્સીપાલ હતા. વડોદરાની શ્રી ચીમનાબાઈ સ્ત્રી સમાજના એઓ બોરજેનાઈઝર અને સ્થાપક છે. મુ'બઈની યુનીવર્સીટીના તેમજ વિમ્સ યુનીવર્સીટીના એઓ ફેલો છે. મુ'બઈની યુનીવર્સીટીની સીન્ડીકેટના એઓ ચૌડોઠા વખત એક મેમ્બર હતા. શ્રી ચીમનાબાઈ ગાયકવાડ હાઈસ્કુલ ગર્લ્સ સ્કોલરશીપ ટ્રસ્ટ ફંડના એઓ બોનરરી સેક્રેટરી છે. ૧૯૨૮ ની સાલમાં બરોડા સ્ટેટ પ્રભમંડળના એઓ એક મેમ્બર હતા. અમદાવાદમાં છાંકરીઓનું હોસ્ટેલ ઉભું કરવા માટેના એઓ એક બોરજેનાઈઝર છે.

સરનામું:—એલીસ બ્રીજ, અમદાવાદ.

જગજીવન ઉજ્જમસી મુળજી—શેઠ જગજીવનદાસ ખાંડના એક મોટા વેપારી છે તેમજ ૧૯૨૯ની સાલથી મુગર મરચંડસ એસોસીએશનના પ્રેસીડંટ છે. ખાંડના ઉદ્યોગની ખીલવણી અર્થે એમણે અનેકવાર ધુરોપ, જાવા, વીજેરે મુલકોની મુલાકાત લીધી હતી. તેઓ અનેક વ્યાપારી તથા બહેર સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે.

સરનામું:—વસીયામલ ખીલ્ડીંગ, બાબુલ નાથ રોડ, મુંબઈ

જસદનવાલા, મી૦ એ. એ.—સ્પો-
ર્ટીંગ, રેસીંગ અને વેપારી આલમમાં
મી૦ એ. એ. જસદનવાલાનું નામ બાણીતું
છે. મેસર્સ આદમજી હુકમાનજીની વર્ષોની
જીની અને થીકતી પેટ્રોના તેઓ એક બાગી-

દાર છે. તેમને જન્મ ૧૮૯૯ ની સાલમાં
થયો હતો. મુંબઈના ઇસ્લામ જીમખા-
નાના તેઓ વર્ષોથી ઓનરરી સેક્રેટરી છે.
બ્રાબિ ક્રીકેટ એસોસિએશન અને ક્રીકેટ
ક્લબ એફ ઇન્ડિયાના પણ તેઓ બાણીતા
સભ્ય હોવા ઉપરાંત એક હોદ્દાદાર છે.
તેમને શહેરની ઘણી જાહેર સંસ્થાઓ સાથ
સંબંધ છે.

સરનામું:—રશીમવૃક્ષા હાઉસ, હોમજી
સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

હોદ્દાર, માજી મહારાજ સર તુકોજી
રાવ—ઈંદોરના માજી મહારાજ સર તુકો-
જીરાવને જન્મ ૧૮૯૦ ના આલમાં થયો
હતો. અજમેરની મેયો કોલેજમાં એમણે
કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૦ ની સાલમાં
તેમણે યુરોપની મુલાકાત લીધી હતી.
૧૯૧૨ માં થયેલી તાજપોલીની ક્રિયામાં
પણ એમણે હાજરી આપી હતી. ૧૯૧૩
તેમજ તે પછી ૧૯૨૧ ની સાલમાં એમણે
ફરી યુરોપની મુલાકાત લીધી હતી.
૧૯૨૬ ના ફેબ્રુઆરી મહીનામાં એમણે
ગાદીત્યાગ કર્યો હતો. તે પછી તેઓ
એક અમેરીકન ખાનુને પરણ્યા હતા.
એ ખાનુને હોંદુ ધર્મમાં લેવામાં આવી
છે. એ લગ્ન સુખી નીવડયા છે અને
એ અમેરીકન ખાનુથી સર તુકોજીરાવને
કેટલાંક છોકરાંઓ પણ છે. તેમણે
ગાદીત્યાગ કર્યો છે છતાં રાજ્યના વહી-
વટમાં તેઓ સારી ઉલટ લઈ રહ્યા છે.

સરનામું:—ઈંદોર.

ગામા—કુનીયાના ચેમ્પીયન કુસ્તીખાજ
તરીકે મલ્લરાજ ગામાનું નામ મશહૂર
છે. તેમણે પોતાના લાઇ ઇમામખાજ કે
જે પણ એક અરબા કુસ્તીખાજ છે,
તેની સાથે કુનીયાની મુસાફરી કીધી છે.
કુન્યાના દરેક દેશોના ચેમ્પીયનોને એમણે
ચેલેજ કરી હતી, અને અત્યાર સુધીમાં
કુન્યાના કોઇખી કુસ્તીખાજે એઓ ઉપર
સરસાઇ મેળવી નથી. યુરોપના બાણીતા
કુસ્તીખાજે ઝીબોસ્કી અને પીટરસનને
અનુક્રમે ત્રણ અને એક મીનીટમાં તેમણે
હરાવ્યા છે, જે એક રેકોર્ડ છે.

સરનામું:—પતીઆલા.

મહેતા, મીસીસ હુમાબાઈ જે. કે.,
જે. પી.—એવણુ બાઈસાહેબનો જન્મ
૧૮૮૩ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓ

હાલના સર દીનશા પીટીટ ખેરાનેટનાં ફાઈ
થાય છે. તેવણુ એક બહીષીતા “રપોર્ટ”સ-
બુમન” છે. અને સુદર ઘોડિસ્વારી બહુ
છે. એક વખત એવણુ રેસના ઘોડાઓ
પણ ધરાવતા હતાં જે અનેકવાર ધનામે
જીતી ગયા હતા. એમણે દુન્યાના તમામ
ભાગોની મુસાફરી કીધી છે. એવણુના
માતાજી બાઈ આવાંબાઈના મરણ પછી
તેઓને કીંમતી ઝવેરાતનો વારસો મળ્યો
હતો જેની કીંમત રૂ. ૧૨ લાખ જેટલી
અડસટવામાં આવી હતી અને તેની
આવકમાંથી તેવણે વાંદરા મધે
પારસી છોકરીઓ માટેની ઓરફનેજ
ખંધાવી તેને “બાઈ આવાંબાઈ ફરામજી
પીટીટ પારસી ગર્લ્સ ઓરફનેજ”નું
નામ આપ્યું હતું. એવણુની પારસી
કામ પ્રત્યેની તેમજ સાર્વજનિક સખા-

વતો વિશાળ છે. એવણુ બાઈના લગ્ન
૧૯૧૬ના સાલમાં મી. જેહાંગીર કે.
ખી. મહેતા સાથે થયાં હતાં જેઓ
પણ એક અગ્રહા ઘોડિસ્વાર છે તેમજ
દુન્યાના તમામ ભાગોની મુસાફરી કીધી
છે. પારસી કામના હિત અર્થે મી.
મહેતા પણ ઉલટમંદ સેવાઓ આપી
રહ્યા છે.

પારસી કામ માટે બાઈજી હુમાબાઈની
સેવાઓ હંમેશાં હાજર છે અને હાલમાં
તેઓ પારસી કામની બહેતરીનાં કાર્યમાં
સારો હિસ્સો આપી રહ્યાં છે.

સરનામું:—માઉન્ટ પ્લેઝન્ટ રોડ,
મુંબઈ.

નહેરૂ, મીસીસ રમેશ્વરી—એવણુનો
જન્મ ૧૮૮૬ના સાલમાં થયો હતો.
તેઓના લગ્ન મી. બ્રીજલાલ નહેરૂ
સાથે થયાં હતાં કે જેઓ નોર્થ વેસ્ટર્ન
રેલ્વેના ચીફ ઓડીટર છે. મીસીસ નહે-
રૂએ રશીઆ, ઇંગ્લંડ, ખરમા વિગેરે
યુરોપના મુલકોનો પ્રવાસ કીધો છે.
“સ્પીડર્પલ”ના તેઓ કેપ્ટલર્ક વરસો
મુધી ઓડીટર હતાં. ઓલ ઇન્ડિયા
વીમેન્સ કોનફરન્સના એવણુ સોશયલ
સેક્રેટરી છે. વીમેન્સ ઇન્ડિયન એસોસી-
એશનની લંડન કમીટીના એઓ પ્રેસીડન્ટ
છે. તેમજ એજ ઓફ ઇનસેન્ટ કમી-
ટીના તેઓ એક સભ્ય છે. હીંદી સવાલો
બાબે ઇંગ્લાંડ તેમજ યુરોપ મધે આવેલી
સંખ્યાબંધ સલાઓ સમક્ષ એમણે
ભાષણો કીધાં હતાં. લંડન અને જીનીવા
ખાતે મળેલી સ્ત્રીઓને લગતા સવાલો
સંબંધી દેશપરદેશની અનેક કમીટીઓના
એવણુ એક સલાસદ છે. ઇન્ડિયન લીગની
વીમેન્સ કમીટીના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા.

સરનામું:—લાહોર.

સેન, એામ મીં ક્ષીતીશયન્દ્ર, બી. એ. (કલકત્તા), બી. એ. (કમ્પ્રીજ), આઈ. સી. એમ., મુંબઈ હાઈકોર્ટના જજ— એમને જન્મ ૧૮૮૮માં થયો હતો.

એમણે શ્રીમતી લીલા દાસશુપ્તા સાથે લગ્ન કર્યા છે. એમણે કલકત્તાની પ્રેસીડન્સી કોલેજ અને કમ્પ્રીજના ટ્રીનીટી હોલમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૩ માં આઈ સી. એસ. થયા અને નાશીક ને ધારવાડ જલ્લાના મદદનીશ કલેક્ટર તરીકે નોકરીમાં બેઠાયા. ૧૯૨૦-૨૩ માં ધારવાડ, સાલાપુર, ખાનદેશ અને થાણા જલ્લાના મદદનીશ જજ, ૧૯૨૩-૨૪ માં લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના સેક્રેટરી અને મદદનીશ લીગલ રીમેમ્બ્રન્સર, ૧૯૨૪-૨૫ માં લીગલ રીપાર્ટમેન્ટના ડેપુટી સેક્રેટરી, ૧૯૨૩ અને ૧૯૨૫-૨૮ માં થાણા અને કાનડા જલ્લાના જલ્લા અને સેશન્સ જજ, ૧૯૨૮-૩૧ માં હાઈકોર્ટની એપેલેટ સાઈડના રજીસ્ટ્રાર, ૧૯૩૧-૩૪ માં

હેદ્રાબાદ (સીંધ)માં જલ્લા અને સેશન્સ જજ અને ૧૯૩૫-૩૭ માં લીગલ રીમેમ્બ્રન્સર હતા. ૧૯૩૭ ના જુનથી મુંબઈની હાઈકોર્ટના જજ હતા. ૧૯૩૯ માં વધારાના જજ નીમાયા.

સરનામું:—નારાયણ દાબોલકર રોડ, મલબારહીલ, મુંબઈ.

જયરામદાસ દોલતરાય.—મીં જયરામદાસને જન્મ ૧૮૯૨ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૧૫ ના સાલમાં ધારાશાસ્ત્રી તરીકેની છેવટની પરિક્ષા પસાર કરી હતી. જે પછી કરાંચી મધે તેમણે એક ધારાશાસ્ત્રી તરીકે પ્રેક્ટીસ કરવા માંડી હતી. ૧૯૧૬ માં હોમરૂલની ચળવળમાં તેઓ બેઠાયા હતા. ૧૯૧૯ ના સાલમાં સત્યાગ્રહની ચળવળમાં તેમણે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૧૭ ના સાલથી એલ ઇન્ડીયા કોંગ્રેસ કમીટીના એવળુ એક સભાગ્રહ છે. ૧૯૨૦-૨૧ ની અસહકારની ચળવળમાં પણ ભાગ લીધો હતો, જેને અંગે તેઓને જેલની સજા થઈ હતી. ૧૯૨૫-૨૭ માં અને તે પછી કેટલીક વાર તેઓ કોંગ્રેસના જેનરલ સેક્રેટરી હતા. મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના તેઓ એક સભ્ય પણ હતા. રાજદ્રારી ચળવળોમાં ભાગ લેવા માટે તેમને અનેકવાર કેદની સજા થઈ હતી.

સરનામું:—હેદ્રાબાદ (સીંધ.)

પ્રેસીડન્સી
સંધર દેશી
વીમા કું. છે.

વવાને સામ્યશાળી નીવડયા છે.

શેઠ સોમાભાઈને મુંબઈ તથા અમદાવાદની અનેક વ્યાપારી સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ છે અને તેઓ એક ઠરેલ, દીર્ઘદ્રષ્ટીવાળા, દયાળુ, પ્રમાણિક અને તડનેફડ સંભળાવી દેનારા લેખાતા હોવાથી વ્યાપારીઓ તેમને ચાહે છે અને તેમની ચાહ સલાહ લે છે. તેઓ મુંબઈ સેવામાં માને છે અને અનેક વ્યાપારી સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ હોવા છતાં અને વ્યાપારીઓમાં તેમની મોટી ભાગવગ હોવા છતાં કોઈ પણ સ્થળે દોઢો ભાગવવાની તેમણે આશા રાખી નથી. કેળવણી, જીવદયા, સામાજિક, બહેર અને ખાર્મિક પ્રશ્નોમાં તેઓ ઘણી ઉણટ લે છે અને એ કાર્યોમાં પોતાથી બનતી સેવા અને મદદ આપે છે. તેમને ૩ છોકરા અને ૪ છોકરીઓ છે.

સરનામું:—એક્સિસ પ્રીજ, અમદાવાદ.

હારીકર (૨૧૦) નારાયણ મુખરાવ, એમ. સી. પી. એસ., એમ. એસ. સી. (યુ. એસ. એ.)—ડો. હારીકર આઠ વરસ સુધી અમેરીકામાં રહ્યા હતા. અમેરીકાની ઇંદ્રીનોઆ યુનીવર્સિટીમાં પી. એચ. ડીની ડિગ્રી માટે બે ડેટર્મિનરી હતી તો પણ પાછળથી અવ્યાય પડતો મેલ્યો હતો અને રાજકરણમાં પડયા હતા. ૧૯૧૭ થી ૧૯૨૧ સુધી તેઓ અમેરીકાની હોમરસ લીગના જનરલ સેક્રેટરી હતા. “યંગ ઇંડિયા”ના તેઓ મેનેજિંગ એડીટર હતા. ૧૯૨૧ માં લીંક પાછા ફર્યા હતા, અને અગ્રહ-કારની ચળવળમાં ભાગ લેવા દતા. નાગપુર

ચળવળને અંગે તેઓને જેલની સજા થઈ હતી. કોંગ્રેસની વરકીંગ કમીટીના તેવણ એક સલાસદ હતા. મીકાંના સત્યાગ્રહની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે તેમને બેવાર સજા થઈ હતી.

સરનામું:—દુબકી.

રૂઠકર, મી. આર. એસ., બી. એ., એલ. એલ. બી., એડવોકેટ, નાગપુર—મી. રૂઠકર કામદારોના હિતની હિલચાલમાં ભારે ઉણટ લે છે. એલ ઇંડિયા ત્રેડ યુનિયન કોંગ્રેસના તેઓ માજી પ્રમુખ છે. જી. આઇ. પી. રેલેમેન્સ યુનિયનના તેઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૨૮ ના સાલમાં જી. આઇ. પી. રેલેમેન્સ કામદારોની પડેલી હડતાલની તેવણે આગેવાની લીધી હતી. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ ના સાલની કાયદાસંગની ચળવળમાં તેમણે ભાગ લીધો હતો. મજુરોને અંગેની તેમજ કોંગ્રેસને લગતી ચળવળોને અંગે તેઓને અનેકવાર જેલની સજા થઈ હતી.

સરનામું:—નાગપુર.

શાંતીકુમાર નરેન્દ્રભ મોરારજી—૨૧૦ શાંતીકુમારભાઈનો જન્મ ૧૯૦૨ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૨૨ની સાલમાં એમનાં લગ્ન શેઠ મથુરાદાસ જાકલદાસના પુત્રી શ્રીમતી જમનાબાઈ સાથે થયાં હતાં. સીધીયા સ્ટીમ નેરીગેશન કંપની લીમીટેડ અને તેની સાથે બેડાયલી સંસ્થાઓના તેઓ ડિરેક્ટર અને મેનેજિંગ એજન્ટ છે. તેઓ નેશનાલીસ્ટ વીચારના છે અને મુંબઈમાં સ્વદેશી મારકેટ સ્થાપવામાં તેમની સારી મદદ હતી.

સીધીયા હાઉસ, બેલાડી
એસ્ટેટ, મુંબઈ.

ગાંધી, મહાત્મા મોહનદાસ કરમચંદ-
ગાંધીજીનો જન્મ તા. ૨-૧૦-૧૮૬૯ ના
દિને પોરબંદરના કારભારી કબા ગાંધીને

ત્યાં, તેમના ચોથીવારના પત્ની પુતળી-
બાઈને પેટે થયો હતો. એમનો અભ્યાસ
પ્રથમ પોરબંદરમાં અને પછીથી રાજકો-
ટમાં થયો હતો. હાઈસ્કૂલમાં વિદ્યાર્થી
હતા ત્યારે ૧૩ વર્ષની ઉંમરે એમનું
કસ્તુરબાઈ સાથે લગ્ન થયું હતું. વિદ્યાર્થી
અવસ્થામાં એમના પહેલા બાળકનો
જન્મ થયો હતો. ભાવનગરની શામળદાસ
કોલેજમાં ઉચ્ચ કેળવણી લીધા પછી
મેટ્રિક્યુલેશન થવા ઇંગ્લેન્ડ ગયા હતા. ત્રણ
વર્ષ પછી હિંદ આની મેટ્રિક્યુલેશન તરીકે
ધંધો બરાબર ન ચાલવાથી છ મહિના
બાદ રાજકોટ ગયા. ત્યાંથી પોરબંદરની
એક મેમ્બર પેટીના દક્ષીણ આફ્રીકામાં
ચાલતા કોર્ટના ખટલામાં મદદ કરવા
દક્ષીણ આફ્રીકા ગયા. દ. આફ્રીકામાં હોંદી-
ઓની અનેક પ્રકારની હાડમારીઓનો
એમને પ્રત્યક્ષ અનુભવ થતા એ દૂર કર-
વાની ઈચ્છા જન્મી અને ત્યાંજ વસવાટ
લડત શરૂ કરી. આ કાર્યમાં
“ન ઓપીનીઅન” નામનું

પત્ર પણ પ્રસિદ્ધ થયું. વળી દરબન
પાસે ફીનીક્ષ આશ્રમ પણ સ્થાપ્યો. ૧૯૦૭ માં
ગાંધીજીએ બોમ્બે મુદ્દા અને મુલુ બળવા
વખતે વચાવલાઓની આરવાર કરવા માટે
હિંદીઓની એમ્પ્ર્યુલેસ ટુકડીઓ ઉભી
કરી હતી. ૧૯૧૩ માં દ. આફ્રીકાની લડત
પૂરી કર્યા બાદ ૧૯૧૩ માં તેમણે હિંદ
આવવા માટે આફ્રીકા છોડ્યું; પણ પ્રથમ
તેઓ વિલાયત ગયા અને ૧૯૧૪ નું મુદ્દા
સળગી ઉઠતા ત્યાં રહેતા હિંદવાસીઓની
એમ્પ્ર્યુલેસ ટુકડી ઉભી કરી કાંસના રણ-
ક્ષેત્રમાં જવાની તૈયારી કરી; પરંતુ સખત
માંદગીને લીધે એ વિચાર પડ્યો મૂકી હિંદ
આવ્યા. ગાંધીજીએ સ્વ. ગોપાળકૃષ્ણ
જાખડેને પોતાના ગુરુ માન્યા હતા. શ્રી.
જાખડેએ હિંદના રાજકારણમાં પડતાં
પહેલાં હિંદની પરિસ્થિતિનો અભ્યાસ કર-
વાની ગાંધીજીને સલાહ આપી હતી; એ
મુજબ ગાંધીજીએ એક વર્ષ સુધી હિંદનો
પ્રવાસ કર્યો અને પછી અમદાવાદમાં
સાબરમતીને કાંઠે આશ્રમ સ્થાપ્યો. ત્યાંથી
મુદ્દા માટે લરકરની ભરતી કરવા ખેડામાં
પ્રવાસ કર્યો. એ કાર્ય પુરું થયું ન થયું
ને બિહારના ગળીની ખેતી કરનારા ખેડૂ-
તોનો આર્તનાદ એમને પહોંચ્યો અને
તેમના દુઃખનિવારણાર્થે બિહાર ગયા.
ત્યાંથી પાછા ફર્યા પછી તરતજ અમદા-
વાદના મીલમજૂરીની હડતાળની આગેવાની
લીધી અને આ લડતને અંગે એમનો
બહેરમાં ઉપવાસ કરવાનો પ્રથમ પ્રસંગ
ઉભો થયો. આ હડતાળ પૂરી થયા પછી
ખેડામાં કુકાળ પડવાથી મહેસુલ ભરવાને
લાચાર બનેલા ખેડૂનો તરફથી સત્યાગ્રહની
લડત શરૂ કરવી પડી અને તેનો અંત
આવ્યા બાદ ૧૯૧૬-૨૧ માં ખીલાફતની
તથા અસહકારની લડત ઉપાડી લીધી.
આ દરમિયાન કામના બોલને લીધે તેમની

વર્મા, શ્રી. જ્યેષ્ઠ નાગરદાસ, બી. એ. એલ એલ. બી, એમ. એસ સી., ઇકોનોમી (લંડન), જેરીસ્ટર, રાયલ સ્ટેટીસ્ટીકલ સોસાયટી, લંડનના કેલે, ૧૯૩૬ થી હુણાવાડા રાજ્યના દિવાન— એમનો જન્મ ૧૮૯૪ માં ભરૂચમાં થયો

હતો. ૧૯૨૪ માં શ્રી. રતીલાલ ઠક્કરની પુત્રી શ્રીમતિ કુંજલીલા સાથે એમણે લગ્ન કર્યા હતા. ભરૂચની હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લીધા પછી વડોદરાની શ્રી. સયાજી હાઈસ્કૂલમાં દાખલ થયા હતા. પછી મુંબઈની વિલ્સન અને ગવર્નમેન્ટ હો. કોલેજમાં અભ્યાસ કરી ડિગ્રીઓ મેળવી હતી. મીડલટેમ્પલમાં જેરીસ્ટર થયા અને લંડનની સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમીકસમાં એમ. એસ. સી.ની ડિગ્રી મેળવી. મુંબઈ ઇન્ટરિયલ મોલ અને તુલસીદાસ તેજપાલ મીલ્સના મંત્રી હતા. મુંબઈ હાઈકોર્ટમાં ઓરીજનલ સાઈડના એડવોકેટ તરીકે ૧૯૨૪ થી ૧૯૩૬ સુધી

પ્રેક્ટીસ કરેલી. સીડનહામ કોલેજમાં મર કન્ટાઈલ હોના પ્રોફેસર તરીકે પણ કામ કરેલું. એ ઉપરાંત ૧૯૩૪-૩૬ માં શ્રી. સાહિત્ય સંસદના સહાયક મંત્રી હતા. એ સ્વર્ગસ્થ બાળકો જગદીશચંદ્ર અને જ્યોત્સના વર્માની સ્મૃતિ તરીકે ગુજરાતી હિંદુ સ્ટ્રીમ'ડળને પોતાના પુસ્તકાલયનો એક વિભાગ અર્પણ કર્યો છે. ઉપરાંત શ્રીમતિ નંદકુંવરબા નાગરદાસ વર્માને નામે સુરતના સ્ટ્રીમ'ડળમાં એક પુસ્તકાલય અર્પણ કર્યું છે. એમણે કેટલાક ગ્રંથો પણ લખ્યા છે: અંગ્રેજીમાં “કોન્સ્ટીટ્યુશનલ લો ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ ઇંગ્લાંડ”માં પ્રગટ થયેલા પુસ્તકના લેખકોમાંના એક લેખક છે. એ ઉપરાંત ગુજરાતીમાં “હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભાનો ઇતિહાસ ભાગ ૧-૨”, “મહાત્મા ગાંધીજીનું જીવન”માં પણ એમણે લેખક તરીકે ફાળો આપ્યો છે. શ્રી. “વર્માની વિવિધ વાર્તાઓ” અને “લક્ષ્મીની માડી” ના કર્તા છે. ૧૯૩૭ માં શ્રી. વર્માને કેરિનેશનલમેડલ મળેલો અને “રાજ્ય-વલ્લભ”નો ઇલ્કાબ અર્પણ થયો હતો.

સરનામું:—હુણાવાડા (ગોધરા) થઈને.)

આચર, પ્રો. સી. એસ. રંગા— એમનો જન્મ ૧૮૯૪ના સાલમાં થયો હતો. કોઈમખેટોર અને ત્રીચીનોપોલી મથે એમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૪ ના વરસો સુધી તેઓ હિંદની વડી ધારાસભાના એક સભાસદ પણ હતા. “ફાધર ઇન્ડિયા”ની જાણીતી ચોપડી તેમજ બીજી અનેક ચોપડીઓના તેઓ કર્તા છે. તેઓ કેંગ્રેસ અને કામદારોના સવાલોમાં હિત ધરાવે છે. રૂફિન્સ ઓફ ઇન્ડિયા રૂલ્સ હેઠળ હાલમાં તેમની ધરપકડ થઈ છે.

સોમાલાલ હીરાચંદ વકીલ—શેઠ
સોમાલાલને જન્મ અમદાવાદમાં
તા. ૧૪ મી જુલાઈ ૧૮૮૪ના દિને

થયો હતો. તેઓ જૈન શ્વેતાંબર કોમના
છે. તેમના પિતા ને જમાનામાં અમદા-
વાદના એક અગ્રગણ્ય વકીલ હતા.
શ્રી. સોમાલાલ શેઠ માધ્યમિક કેળવણી
હીધા પછી કાપડના ધંધામાં પડયા
હતા અને અમદાવાદની બહુતી વકીલ
બ્રધર્સની પેઢી સ્થાપી હતી. તે પછી
તેઓ પોતાના વડીલબંધુ શેઠ લાલ-
લાલની સાથે લાલલાલ માણિકલાલની
ઝવેરાતની પેઢીમાં બેઠાયા હતા. એ
પેઢીનું કામકાજ ઘણું વધી પડવાથી
અને યુરોપમાં રહી ઝવેરાતનું વેચાણ
કરવા માટે એક અંગત, પ્રમાણિક,
વિશ્વાસુ, હુશીઆર અને અનુસવી
માણસની જરૂર હોવાથી બહારના કોઈ
સખ્સને તે કામ નહીં સોંપતાં શેઠ
સોમાલાલનેજ એ કામ માટે પસંદ

કરવામાં આવ્યા. એ ધંધાને અંગે
તેઓ યુરોપમાં લાંબી મુદત સુધી રહયા
હતા. યુરોપથી પાછા ફર્યા પછી શેઠ
સોમાલાલ પોતાના વડીલબંધુની સાથે
લાલલાલ હીરાચંદની શેર દલાલોની
પેઢીમાં બેઠાયા અને એ પેઢીને આગળ
વધારવામાં તેમણે ઘણા કીંમતી ફાળો
આપ્યો છે. આ પેઢીના માલિકે અમદા-
વાદના ચંતની હોવાથી અમદાવાદની
પ્રજા તરફથી તેમને ઘણું કામકાજ
મળતું હતું અને હજી પણ મળે છે
અને તેથી અમદાવાદના ઘરાકોની સગ-
વડ માટે શેઠ સોમાલાલએ અમદાવાદના
શેર બજારમાં કાર્ડ લીધાં અને એમની
પેઢી સોમાલાલ હીરાચંદની પેઢી તરીકે
મશહુર છે. એ પેઢીના શેઠ સોમાલાલ
એક સીનીઅર સામીહાર છે. યુરોપ
અને મુંબઈના વ્યાપારી બજારોના
અંગત અનુસવને લીધે અને પ્રમાણિકપણે
કામ લઈ પોતાના ઘરાકોને ખરી
સલાહ આપવાની ટેવને લીધે શેઠ
સોમાલાલ વ્યાપારીઓમાં અને પોતાના
ઘરાકોમાં ઘણા માનીતા છે. તેઓ
પોતાનાં હિત કરતાં ઘરાકોનાં હિત
તરફ વધારે ધ્યાન આપે છે અને તેથી
તેઓ પોતાની આસપાસ એક મોટું
મીત્રમંડળ ધરાવે છે શેર બજાર જેવાં
બજારોમાં દલાલો માટે જે મુખ્ય બીજની
જરૂર છે તે એ છે કે ઘરાકોના વિશ્વાસ
મેળવવો, કારણ કે ઘરાકો મોટે ભાગે
પોતાના દલાલની સલાહ પ્રમાણે ચાલે
છે તેઓ પોતાના સ્વાર્થ કે ઘરાકની
અફગીની દરકાર કર્યા વગર પોતાના
ઘરાકને હંમેશા સીધી દોરવણી આપવાની
કાળજી રાખે છે અને તેથી તેમના
ઘરાકોના તેઓ પુર્ણ વિશ્વાસ મેળ-

વવાને ભાગ્યશાળી નીવડયા છે.

શેઠ સોમાભાઈને મુંબઈ તથા અમદાવાદની અનેક વ્યાપારી સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ છે અને તેઓ એક ઈરેલ, દીર્ઘદ્રષ્ટીવાળા, દયાળુ, પ્રમાણિક અને તડનેફડ સંભળાવી દેનારા લેખાતા હોવાથી વ્યાપારીઓ તેમને ચાહે છે અને તેમની થાણ સલાહ લે છે. તેઓ મુંબઈ સેવામાં માને છે અને અનેક વ્યાપારી સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ હોવા છતાં અને વ્યાપારીઓમાં તેમની મોટી ભાગવળ હોવા છતાં કોઈ પણ સ્થળે હોદ્દા ભાગવવાની તેમણે આશા રાખી નથી. કેળવણી, જીવદયા, સામાજિક, જહેર અને ધાર્મિક પ્રશ્નોમાં તેઓ ઘણી ઉલટ લે છે અને એ કાર્યોમાં પોતાથી ખનતી સેવા અને મદદ આપે છે. તેમને ૩ છોકરા અને ૪ છોકરીઓ છે.

સરનામું:—એલિસ શ્રીજ, અમદાવાદ.

હારડીકર (ડા.) નારાયણ મુખરાવ, એમ. સી. પી. એસ., એમ. એસ સી. (યુ. એસ. એ.)—ડા. હારડીકર આઠ વરસ સુધી અમેરીકામાં રહયા હતાં. અમેરીકાની ઇક્ષિનાઆ યુનીવર્સિટીમાં પી. એચ. ડી ની. ડીગ્રી માટે જો કે ટર્મલરી હતી તો પણ પાછળથી અભ્યાસ પડતો મેલ્યો હતો અને રાજકરણમાં પડયા હતા. ૧૯૧૭ થી ૧૯૨૧ સુધી તેઓ અમેરીકાની હોમરૂલ લીગના જનરલ સેક્રેટરી હતા. “યંગ ઇન્ડિયા”ના તેઓ મેનેજિંગ એડિટર હતા. ૧૯૨૧ માં હોંદ પાછા ફર્યા હતા, અને અસહકારની ચળવળમાં ભાગ લેવા ભાગ્યવાન હતા. નાગપુર ખાતેના સત્યાગ્રહની

ચળવળને અંગે તેઓને જેલની સજા થઈ હતી. કેંગ્રેસની વરકીંગ કમીટીના તેવણ એક સલાસદ હતા. મીઠાના સત્યાગ્રહની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે તેમને બેવાર સજા થઈ હતી.

સરનામું:—દુબલી.

રૂઠ્ઠર, મીં. આર. એસ., બી. એ., એલ એલ. બી., એડવોકેટ, નાગપુર—મીં રૂઠ્ઠર કામદારોના હિતની હીલ-ચાલમાં ભારે ઉલટ લે છે. એલ ઇન્ડિયા ત્રેડ યુનિયન કેંગ્રેસના તેઓ માજી પ્રમુખ છે. જી. આઈ. પી. રેલ્વેમેન્સ યુનિયનના તેઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૨૮ ના સાલમાં જી. આઈ. પી. રેલ્વેના કામદારોની પહેલી હડતાલની તેવણે આગેવાની લીધી હતી. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ ના સાલની કાયદાસંગની ચળવળમાં તેમણે ભાગ લીધો હતો. મજૂરોને અંગેની તેમજ કેંગ્રેસને લગતી ચળવળોને અંગે તેઓને અનેકવાર જેલની સજા થઈ હતી.

સરનામું:—નાગપુર.

શાંતીકુમાર નરેન્દ્રભ મોરારજી—૨૧૦ શાંતીકુમારભાઈનો જન્મ ૧૯૦૨ ના સાલમાં થયો હતો ૧૯૨૨ ની સાલમાં એમનાં લગ્ન શેઠ મથુરાદાસ જોડલદાસનાં પુત્રી શ્રીમતી જમનાબાઈ સાથે થયાં હતાં. સીધીયા સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડ અને તેની સાથે બેડાયલી સંસ્થાઓના તેઓ ડિરેક્ટર અને મેનેજિંગ એજન્ટ છે. તેઓ નેશનાલીસ્ટ પીયારના છે અને મુંબઈમાં સ્વદેશી મારકેટ સ્થાપવામાં તેમની સારી મદદ હતી.

સરનામું:—સીધીયા હાઉસ, બેલાડ એસ્ટેટ, મુંબઈ.

ગાંધી, મહાત્મા મોહનદાસ કરમચંદ:-
ગાંધીજીનો જન્મ તા. ૨-૧૦-૧૮૬૯ ના
દિને પોરબંદરના કારભારી કબા ગાંધીને

ત્યાં, તેમના ચોથીવારના પત્ની પુતળી-
બાઈને પેટે થયો હતો. એમનો અભ્યાસ
પ્રથમ પોરબંદરમાં અને પછીથી રાજકો-
ટમાં થયો હતો. હાઈસ્કૂલમાં વિદ્યાર્થી
હતા ત્યારે ૧૩ વર્ષની ઉંમરે એમનું
કસ્તુરબાઈ સાથે લગ્ન થયું હતું. વિદ્યાર્થી
અવસ્થામાં એમના પહેલા બાળકનો
જન્મ થયો હતો. ભાવનગરની શામળદાસ
કોલેજમાં ઉચ્ચ કેળવણી લીધા પછી
મેટ્રિક થવા છ'ત્તાંડ ગયા હતા. ત્રણ
વર્ષ પછી હિંદ આની મેટ્રિક તરીકે
ધણે બરાબર ન ચાલવાથી છ મહિના
બાદ રાજકોટ ગયા. ત્યાંથી પોરબંદરની
એક મેમલુ પેટીના દર્શીલુ આફ્રીકામાં
ચાલતા કોર્ટના ખટલામાં મદદ કરવા
દર્શીલુ આફ્રીકા ગયા. દ. આફ્રીકામાં હોંદી-
ઓની અનેક પ્રકારની હાડમારીઓનો
એમને પ્રત્યક્ષ અનુભવ થતા એ દૂર કર-
વાની ઈચ્છા જન્મી અને ત્યાંજ વસવાટ
કર્યો અને લડત શરૂ કરી. આ કાર્યમાં
પ્રથમ “ઈન્ડિઅન ઓપીનીઅન” નામનું

પત્ર પણ પ્રસિદ્ધ કર્યું. વળી દરબન
પાસે ફીનીશ આશ્રમ પણ સ્થાપ્યો. ૧૯૦૭ માં
ગાંધીજીએ જોઅર બુદ્ધ અને મુસુ બળવા
વખતે ઘવાયલાઓની સારવાર કરવા માટે
હિંદીઓની એમ્બ્યુલન્સ ટુકડીઓ ઉભી
કરી હતી. ૧૯૧૩ માં દ. આફ્રીકાની લડત
પૂરી કર્યા બાદ ૧૯૧૩ માં તેમણે હિંદ
આવવા માટે આફ્રીકા છોડ્યું; પણ પ્રથમ
તેઓ વિલાયત ગયા અને ૧૯૧૪ નું બુદ્ધ
સળગી ઉડતા ત્યાં રહેતા હિંદવાસીઓની
એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી ઉભી કરી કાંસના રણ-
ક્ષેત્રમાં જવાની તૈયારી કરી; પરંતુ સખત
માંદમીને લીધે એ વિચાર પડ્યો મૂકી હિંદ
આવ્યા. ગાંધીજીએ સ્વ. ગોપાળકૃષ્ણ
જાખડેને પોતાના શરૂ માન્યા હતા. શ્રી.
જાખડેએ હિંદના રાજકારણમાં પડતાં
પહેલાં હિંદની પરિસ્થિતિનો અભ્યાસ કર-
વાની ગાંધીજીને સલાહ આપી હતી; એ
મુજબ ગાંધીજીએ એક વર્ષ સુધી હિંદનો
પ્રવાસ કર્યો અને પછી અમદાવાદમાં
સાબરમતીને કંઠે આશ્રમ સ્થાપ્યો. ત્યાંથી
બુદ્ધ માટે લશ્કરની ભરતી કરવા ખેડામાં
પ્રવાસ કર્યો. એ કાર્ય પૂરું થયું ન થયું
ને ખિહારના ગળીની ખેતી કરનારા ખેડૂ-
નોનો આર્તનાદ એમને પહોંચ્યો અને
તેમના દુઃખનિવારણાર્થે ખિહાર ગયા.
ત્યાંથી પાંછા ફર્યા પછી તરતજ અમદા-
વાદના મીલમબૂરોની હડતાળની આગેવાની
લીધી અને આ લડતને અંગે એમનો
બહેરમાં ઉપવાસ કરવાનો પ્રથમ પ્રસંગ
ઉભો થયો. આ હડતાળ પૂરી થયા પછી
ખેડામાં કુષ્ઠાળ પડવાથી મહેસુલ ભરવાને
લાચાર બનેલા ખેડૂતો તરફથી સત્યાગ્રહની
લડત શરૂ કરવી પડી અને તેનો અંત
આવ્યા બાદ ૧૯૧૯-૨૧ માં ખીલાફતની
તથા અસહકારની લડત ઉપાડી લીધી.
આ દરમિયાન કામના બોલને લીધે તેમની

ઈસ્ટ એન્ડ વેસ્ટ ઈન્શ્યુરન્સ

કંપની લોમીટેડ.

[સ્થાપના—૧૯૧૩]

એસ્ટેટ:—રૂ. ૨૭ લાખથી વધુ. લાઈફ ફંડ:—રૂ. ૨૧ લાખથી વધુ.

❏ ૨૭ વરસથી પોલીસી હોલ્ડરોની એકધારી સેવા કરી રહેલ આ મુખ્ય સ્વદેશી સંસ્થા, દુનીયાને ઘેરી વળેલી આર્થિક આંધી અને કપરા સંયોગોમાં પણ પ્રગતી કરી રહી છે.

❏ પોલીસી હોલ્ડરોના લાભમાં જ કંપનીની સખળતા અને પ્રગતી સમાયલાં હોઈ, કાર્યવાહકોની તેમના તરફની વલણ હંમેશાં ઉદાર અને દીલસોજ છે. સહાનુભૂતી અને સમાનતા કંપનીની કાર્યનીતિના પ્રાથમિક સીધાંતો છે.

❏ લાગવગવાળા ગૃહસ્થાને ભરપૂર અને ઉદાર કમીશનની શરતોથી એજન્ટો અને એજિન્ટાઈઝ્સ તરીકે નીમવા છે. તાકીદે મળેા યા લખો:—

હું આશીસ:—ઈસ્ટ એન્ડ વેસ્ટ બીલ્ડીંગ,

એપોલો સીટ, ફેટ્, મુંબઈ.

તખીઅત લથડી અને પચારીવશ થયા. દાકતરોએ એમને કુધ પર રહેવાની સલાહ આપી, પરંતુ કુધ ન પીવાની પ્રતિજ્ઞા હોવાથી એમણે દાકતરોની સલાહ માની નહિ. પરંતુ એમના ધર્મપત્ની કસ્તુરબાઈએ આગ્રહ કરવાથી બકરીનું કુધ પીવાની શરૂઆત કરી. ૧૯૨૨ ના માર્ચ માસમાં રાજદ્રોહના ગુન્હા બદલ અમદાવાદના જલ્લા જજ મીંઝીએ ગાંધીજીને છ વર્ષની આસાન કેદની સજા કરી હતી. પણ ૧૯૨૪ માં સજા પૂરી થતાં પહેલેલા જેલમાં એમની હાલત ખગડતા એમને છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા. જેલમાં એમને “એન્ડીસાઈટીસ” નું દર્દ થયું હતું અને કર્નલ મેડોકે ઓપરેશન કર્યું હતું. એજ વર્ષે ગાંધીજી કોંગ્રેસની બેઠકના પ્રમુખ થયા હતા. અને ૧૯૨૬ સુધીના સમય દરમિયાન રાજકારણમાંથી નિવૃત્ત થયા હતા. ૧૯૩૦ માં ફરી રાજકારણમાં આવ્યા અને દાંડી કૂચ શરૂ કરી. સવિનય કાયદાભંગની લડત ઉપાડી. આ ચળવળ અંગે ગાંધીજીને ૧૯૩૦ માં નજરકેદ કરવામાં આવ્યા, અને ત્યારના વાઈસરોય લોર્ડ અરવીન સાથે સમાધાન કર્યું. પરિણામે પ્રખ્યાત ગાંધી-અરવીન કરાર હસ્તીમાં આવ્યા. પછી ગાંધીજી મહાસાલાના કુલ પ્રતિનિધિ તરીકે લંડન ગોળમેજી પરિષદમાં ગયા, ત્યાંથી પાછા ફર્યા બાદ ગાંધી-અરવીન કરારનો લંગ થવાથી ગાંધીજીએ નવી લડત માટે બહેરાત કરતાં તેમને તરતજ કેદ કરવામાં આવ્યા. આ પ્રસંગે વાઈસરોય તરીકે લોર્ડ વીલીંગ્ડન હતા. જેલ દરમિયાન ગાંધીજીએ તે વેળાના વડા પ્રધાન મીંઝી રાસ્તે મેકડોનલ્ડના હરિજનોને હિંદુઓથી ભીન્ન પાડતા કોમી સુકાદા સામે ઉપવાસ આદર્યો એટલે એમને જેલમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા.

અને પૂના કરાર હસ્તીમાં આવ્યા પછી ગાંધીજીએ લડત મોકુફ કરી અને હરિજન કાર્ય પાછળ ધ્યાન આપ્યું. ૧૯૩૫ માં ગાંધીજી કોંગ્રેસમાંથી છુટા થયા, અને માત્ર સલાહકાર તરીકે ચાલુ રહ્યા. એ ઉપરાંત ગ્રામ્યોદ્ધાર પાછળજ ધ્યાન આપવા માંડ્યું. દરમિયાન બંગાળના નજરકેદીઓની મુક્તિ માટે પણ ચળવળ ઉપાડી હતી. ૧૯૩૬ માં રાજકોટની લડત અંગે આમરણ ઉપવાસ આદરવાનો પ્રસંગ ઉભો થયો હતો. કાંઠાર સાહેબને તેમના વચન પાલન કરાવવાનો આ ઉપવાસનો હેતુ હતો. પરંતુ આ બાબતનો ન્યાય-પૂર્વક નીકાલ આવશે. એવી નાં વાઈસરોય લોર્ડ લીન્ડીયોની ખાંડેધરી મળવાથી ગાંધીજીએ ઉપવાસ છોડી દીધા. આ પ્રકરણ ફેડરલ અદાલતના વડા જજ સર મોરીસ ગ્વાયર પર છોડવામાં આવ્યું હતું. એમને ચૂકાદો ગાંધીજીની તરફેણમાં આવ્યો પણ ચૂકાદાના અર્થ અંગે ફરીથી ઝઘડા ઉભા થતાં ગાંધીજીએ એને ફગાવી દઈ રાજકોટ નરેશની શુભ નિષ્ઠા પર સર્વ છોડી દીધું. ૧૯૩૬ માં ચૂરોપમાં યુદ્ધ ફાટી નીકળતાં નાં વાઈસરોય લોર્ડ લીન્ડીયોએ કોંગ્રેસનો સહકાર માંગ્યો, એ અંગે ગાંધીજી સાથે બેવાર મંત્રણા થઈ પણ એ નિષ્ફળ નીવડતાં ગાંધીજીએ વાણી સ્વાતંત્ર્ય માટે વ્યક્તિગત સત્યાગ્રહની લડત શરૂ કરી છે. આ લડતમાં ગાંધીજીએ સક્રીય ભાગ લીધો નહિ હોવાથી એમની ધરપકડ થઈ નથી. ગાંધીજીએ “યંગ ઇન્ડિઆ” “નવજીવન” અને “હરિજન” પત્રો પ્રગટ કર્યા હતા. એ પત્રો જૂળજ પ્રખ્યાત થયા હતા. આ પત્રોનું પ્રકાશન અત્યારે બંધ છે. ગાંધીજીનાં અનેક પુસ્તકોમાં આત્મકથા અને દક્ષીણ આફ્રીકાનો ઇતિહાસ બહુજ વંચાયા

છે. સાબરમતી આશ્રમ છોડી ગાંધીજીએ સેવાશ્રમ ખાતે નવો આશ્રમ ખોલ્યો છે અને ત્યાંથી સર્વ પ્રવૃત્તિ ચલાવે છે.

સરનામું : સેવાશ્રમ, વર્ધા.

પટેલ, સરદાર વલ્લભભાઈ ઝવેરભાઈ:-
ગાંધીજીના અનન્ય ભક્ત સરદાર વલ્લભભાઈ જ્ઞાતે પાટીદાર છે. એમનો જન્મ નડીઆદ પાસે આવેલા કરમસદ ગામે થયો

હતો. સદગત વિઠ્ઠલભાઈ પટેલ એમના જ્યેષ્ઠપુત્ર થાય. નડીઆદ હાઈસ્કૂલમાં અભ્યાસ કરી મેટ્રીકયુલેશનની પરિક્ષા પાસ કર્યા બાદ ડીસ્ટ્રીક્ટ પ્લીઠર થઈ, એમણે ગાંધરામાં વકીલાત શરૂ કરી હતી. થોડો વખત વકીલાત કર્યા પછી વિલાયત જઈ બેરિસ્ટર થયા અને અમદાવાદમાં પંધો શરૂ કર્યો. એ દરમિયાન તેઓ ૧૯૧૬ માં ગાંધીજીના સંસર્ગમાં આવ્યા અને બહેરબાઈમાં પડયા. ખેડાના સત્યાગ્રહમાં અને નાગપુરના રાષ્ટ્રધ્વજની લડતમાં એમણે આગળ

પડતો ભાગ લીધો હતો. એટલુંજ નહિ પણ અનેક લડતોમાં એમણે પ્રત્નને વિજય અપાવ્યો હતો. એમની વ્યવસ્થા શક્તિ ઉચ્ચ પ્રકારની ગણાય છે. બેરમસદના કરની અને પછી બારડોલીના કરની લડતે એમને દેશપરદેશમાં ખૂબ બ્યાતી આપી હતી. અમદાવાદ શહેરની સુધારણા અંગે પણ એમનો ફાળો અપૂર્વ છે. આ સેવા એમણે અમદાવાદ મ્યુનિસિપાલિટીના ૧૯૨૪ થી ૧૯૨૮ નાં વર્ષો સુધી પ્રમુખ તરીકે રહી આપી હતી. ૧૯૩૧ માં કરાંચી કોંગ્રેસ અધિવેશનના પ્રમુખ ચુટી દેશે એમની યોગ્ય કદર કરી હતી. કોંગ્રેસ પ્રાંતોમાં યોધ્ધા સ્વીકાર્યા ત્યારે નીમાયક્ષી પાર્ક્લેમેન્ટરી પેટા સમિતિના તેઓ પ્રમુખ અને પ્રાંતોના કોંગ્રેસ પ્રધાનમંડળોની રચનામાં અને તેમની પ્રવૃત્તિઓને કોંગ્રેસના આદેશાનુસાર યોગ્ય દોરવણી આપવામાં એમણે મોટો ફાળો આપ્યો હતો. તેમણે અનેક રાજદ્વારી અને પ્રભુ પરિષદોનું પ્રમુખસ્થાન લીધું હતું. યુધ્ધ ફાટી નીકળ્યા પછી કોંગ્રેસના ઠરાવ અનુસાર તેઓ ભાવણ કરે તે પહેલાંજ તેમને હિંદ સરકારણુ ધારા હેઠળ પકડવામાં આવ્યા છે અને અટકમાં રાખવામાં આવ્યા છે. આ પહેલાં પણ તેમને અનેક પ્રસંગોએ જેલ મળી હતી.

સરનામું:—મરીનદ્રાઈવ, મુંબઈ ૧.

નહેરુ, પંડીતજવાહરલાલભાતીલાલ:-
પંડીત જવાહરલાલભાતે જન્મ ૧૮૮૯ માં અલ્હાબાદના પ્રખ્યાત અને શ્રીમંત વકીલ સ્વૉ શ્રી. ભાતીલાલ નહેરુને ત્યાં થયો હતો. સાતે કાર્મિરી બ્રાહ્મણ છે. શાળા તથા કોલેજનો અભ્યાસ વિલાયતની સુપ્રસિધ્ધ હેરિ સ્કૂલ અને કેમ્બ્રીજની ટ્રીનીટી કોલેજમાં કર્યો હતો. એમ. એ.ની પરિક્ષા પાસ કરી

પંડીત જવાહર ખારીરટર અચ્ચ અને અલ્હાબાદ હાઇકોર્ટમાં બેઠાયા. એમનું લગ્ન ૧૯૧૬માં-કુમારી કમળા સાથે થયું હતું. ૧૯૧૮માં અલ્હાબાદની હોમરૂલ લીગની શાખાના મંત્રીપદેથી એમણે બહાર જીવનની શરૂઆત કરી હતી. એજ વર્ષમાં કોંગ્રેસની અખીલ હિંદ કોંગ્રેસ સમિતિના મહ્ય થયા અને ૧૯૨૧-૨૨માં જેલ ગયા

હતા. ૧૯૨૯માં કોંગ્રેસના સામાન્ય મંત્રી બન્યા હતાં. લાહોરની મહાસભા જેમાં સ્વતંત્રતાનો જગમશહુર કરાવે રહ્યો થયો હતો એના એ પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. અને ત્યારથી એમની કારકીર્દી દેશપરદેશમાં પ્રસરી હતી. ૧૯૩૦ની લડતમાં જેલમાં ગયા હતા અને જાંધીજી સાથે છુટ્યા હતા. ૧૯૩૪માં ફરીથી પંડીતજી જેલમાં ગયા હતા પરંતુ એમનાં પત્ની કમળા નહેરૂની ગંભીર માંદગીને કારણે તેમને ૧૯૩૫માં મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૫માં લકનોની અને ૧૯૩૬માં ફરૂખપુરની સળી કુલ ત્રણવાર પંડીતજીને

કોંગ્રેસના પ્રમુખ ચુંટવામાં આવ્યા હતા. પ્રમુખ તરીકે સમાજવાદ અને તેમણે કરેલા ભાષણોથી હિંદુસરના વેપારી મંડળોમાં ખૂબ ઉદ્ધાપોહ મચ્યો હતો અને તેને પરિણામે મુંબઈના ૨૧ અગ્રગણ્ય વેપારીઓ તરફથી એક મેનફેસ્ટો જાહેર પાડવામાં આવ્યો હતો. પંડીતજીએ યુરોપ એશીઆનો લાંબો પ્રવાસ કર્યો છે. જેલ વસવાટ દરમ્યાન પંડીતજીએ પોતાની આત્મકથા અને જગતના ઇતિહાસની ઝાંખી કરાવતા બે પુસ્તકો લખ્યાં હતાં. ૧૯૩૯માં પંડીતજીએ કોંગ્રેસના અતિનિધિ તરીકે ચીનનો પ્રવાસ કર્યો હતો. એમનો આત્મભોગ અપાર છે. તાજેતરમાં યુધ્ધ-વિરોધી ભાષણ કરવા માટે હિંદુ સરકાર ધારા હેડંગ એમને ચાર વર્ષની જેલની સજા થઈ છે.

સરનામું:—સ્વરાજ્ય જીવન, અલ્હાબાદ.

સેતલવડ, સર ચીમનલાલ હરિલાલ:—
બી. એ., એલ. એલ. બી., એડવોકેટ,
(ઓ. એસ.), 'કે. સી. આઈ. ઇ' (૧૯૨૪),
એલ. એલ. ડી.—એમનો જન્મ ૧૮૬૬માં
લકૃષમાં થયો હતો. પ્રાથમિક અભ્યાસ
અમદાવાદમાં પુરો કરી, તેઓ ૧૮૮૦માં
મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં દાખલ થયા
હતા. કોલેજ કારકીર્દી દરમ્યાન મુખ્ય
અધ્યાપકના પ્રેમ અને પ્રશંસા સંપાદન
કર્યા હતા. કાયદાનો અભ્યાસ પૂરો કરી
મુંબઈની હાઈકોર્ટમાં એપેલેટ સાઈડ પર
વકીલાત કરી દસ વર્ષ પૂરા કર્યા બાદ
ઓરીજનલ સાઈડ પર પ્રેક્ટીસ કરવાની
લાયકાત મેળવી ત્યાં ધંધો શરૂ કર્યો હતો.
એ દરમ્યાન સર ફિરીજશાહ મહેતા સામે
ઉભા થયેલા કોર્કસ પક્ષ સામેના દાવામાં
અને મુરજમલ વિરૂધ્ધ હોર્નમિનના કેસમાં
ખતાવેલી વિદ્વતાથી એમની ખ્યાતી અને

સલામતી એ વીમાનું.

સૌથી મહત્વનું અંગ છે.

તમારો વીમા ઉતરાવતાં પહેલાં

લખો:—

ન્યુ ઈન્ડિયા

એશ્યુરન્સ

કંપની, લીમીટેડ.

જગતભરમાં વેપાર કરતી અને સઘળા પ્રકારના
વીમા ઉતારતી સૌથી મોટામાં મોટી સ્વદેશી કંપની છે.

હાંદગી, આગ, દરીઆઈ અકસ્માત,

મોટર ગાડીઓ, વીગેરેના વીમાનું

કામકાજ કરવામાં આવે છે.

મનતાવાર થાપણ	રૂ.	૬,૦૦,૦૦૦.૦૦
ભરાયલી થાપણ	રૂ.	૩,૫૬,૦૫,૨૭૫
પગાર કરેલી થાપણ	રૂ.	૭૧,૨૧,૦૫૫

હું ઓફીસ:—એસ્પ્લેનેડ રોડ, કોટ, મુંબઈ.

યથોં યજ્ઞો આજઞ ધયો હનો. ૧૯૨૧ માં તેઓ થોડા વખત માટે મુંબઈ હાઈ કોર્ટના ન્યાયાધિશ નીમાયા હતા અને ત્યાંથી ૧૯૨૨-૨૩ માં મુંબઈના નાનું ગવર્નરના કારિખાતી મંડળના સભ્ય નિમાયા હતા. એમના લગ્ન અમદાવાદના સરકારી ચકીલ નરભેરામ કૃષ્ણનાથદાસની પુત્રી કુલ્લુ ગજેરી સાથે થયોં હતાં. એમને ત્રણ પુત્ર છે. થોડા પુત્ર શ્રી. મોતીલાલ મુંબઈના એડવોકેટ જનરલના ઓધ્યા પર છે. સર ચીમનલાલનું બહેર જીવન મરદુમ સર

ઈરિઝશાહ મહેતાના આશ્રય હેઠળ તેઓ ૧૮૯૨માં મુંબઈ મ્યુનિસીપાલિટીમાં ચુંટાયા ત્યારથી શરૂ થયેલું ગણાય. ત્રણ વર્ષના ગાળા સિવાય તેમનું આ જીવન લગભગ ૨૫ વર્ષ સુધી ચાલુ રહ્યું હતું. એમાં તેઓ ૧૭ વર્ષ સુધી તો મ્યુનિસિપલ કમીટીના પ્રમુખ રહ્યા હતા. ૧૮૯૩ માં તેઓ મુંબઈ ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા અને ૧૮૯૫ માં ફરી ચુંટાયા હતા. તે પછી ૧૯૦૬ માં ફરી પાછા મુંબઈ યુનીવર્સિટી

તરફથી ચુંટાયા હતા. ૧૯૧૫ માં ૨૫૦ શ્રીમં જોખલેના અવસાન પછી તેમની જગાએ વડી ધારાસભામાં મુંબઈ ધારાસભા તરફથી ચુંટી કાઢવામાં આવ્યા હતા. વડી ધારાસભાના પ્રમુખ સર ફેડરીક વ્હાઈટ થોડો વખત રજા પર ગયા હતા ત્યારે એમની જગાએ સર ચીમનલાલની નીમણૂક થઈ હતી. ૧૯૨૬ માં ધારાસભા સાથેનો એમનો સંબંધ પૂરો થયો હોય. મુંબઈ યુનીવર્સિટી સાથેનો સંબંધ પણ એટલોજ લાંબો હતો. એમને યુનીવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલર નીમવામાં આવ્યા હતા. આ ઓથો એમણે ૧૯૧૭ થી ૧૯૨૭ સુધી ભોગવ્યો હતો. મુંબઈ યુનીવર્સિટીએ એમને એલ. એલ. ડી.ની પદ્વી એનાયત કરી હતી. ૧૯૧૮ માં સરખેરામ રીફોર્મ કમીટી અને ૧૯૧૬ માં હન્ટર કમીટીના સભ્ય નીમાયા હતા. ૧૯૩૦-૩૧ માં ગાળમેજી પરિપદમાં એક ડેલીગેટ તરીકે લઈડન ગયા હતા. સર ચીમનલાલ સેતલવડ લીબરલ નેતા તરીકે બહુતા છે અને લીબરલ પરિયોજામાં ઓધ્યા ધરાવતા આવ્યા છે. લીબરલ ફેડરેશનના પ્રમુખનો હોદ્દો પણ તેમણે હીપાવ્યો છે. હિંદી વિમા ઉદ્યોગમાં પણ તેમનું સ્થાન અગત્યનું છે. ૧૯૩૫ માં ઇન્ડિઅન ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ પેપરના મેનેજી સીનિયર પરિપદના પ્રમુખ તરીકે તેમની વરણી થઈ હતી. એક મહાન રાજદ્રારી અને ધારાશાસ્ત્રી તરીકે સર ચીમનલાલ હિંદુસ્તાનમાં મશહુર છે.

સરનામું:—સેતલવડ રોડ, મહાબારડીલ; મુંબઈ.

જ્યક્કર, રાઈટ ઓનેનું મુકુંદ રામરાય, એમ. એ., એલ. એલ. ડી., ડી. સી., પી. સી., લંડનની પ્રીવી કાઉન્સિલની

ધી યુનીઅન બેંક ઓફ ઈન્ડિયા લી૦

(મુંબઈમાં સ્થાપના સને ૧૯૧૯.)

ખગાર થયેલી થાપણ	રૂ.	૩૮,૮૦,૦૦૦
રીઝર્વ ફંડ	રૂ.	૧૦,૦૦,૦૦૦
ડીવીડેન્ડ ડ્રકવલાયઝેશન ફંડ	રૂ.	૬૦,૦૦૦
ડીપોઝીટ્સ (૩૧-૧૨-૪૦)	રૂ.	૧,૮૬,૭૨,૦૦૦,

હેડ ઓફીસ:—એપોલો સ્ટ્રીટ, ક્રાઇ, મુંબઈ.

ચાલુ ડીપોઝીટ-ખાતાઓ ખોલવામાં આવે છે અને રૂપિયા બે લાખ સુધીની દરરોજની ખાફી ઉપર દર વરસે દર સેંકડે ૩/૪ ટકાનું વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

લાંબી અને ટુંકી મુદતો માટેની ફીક્સ્ડ ડીપોઝીટો ફાયદાકારક શરતોથી સ્વીકારવામાં આવે છે.

સેવીંગ બેંક-ખાતામાં રૂ. ૧૦,૦૦૦ સુધીની ઓછામાંઓછી માસિક ખાફી ઉપર દર વરસે સેંકડે ૧૧ ટકા લેખે વ્યાજ આપવામાં આવે છે, અઠવાડિયે બે વખત નાણાં ઉપાડી શકાય છે. ચેકથી કામકાજ કરવા દેવામાં આવે છે.

માન્ય રાખેલી જામીનગીરી ઉપર નાણાં ધીરવામાં આવે છે. બેંકીંગને લગતું કામકાજ કરવામાં આવે છે.

શાખાઓ:—૧. કોટન એક્સચેન્જ બીલ્ડિંગ, ૨. કાથા બજાર, માંડવી, મુંબઈ.
કાલખાદેવી રોડ, મુંબઈ. ૩. રાજકોટ, સીરીસ સ્ટેશન.

બી. એમ. લાર્ગવ સેક્રેટરી.

દેશના રક્ષણ માટે ડીફેન્સ લોન્સ ખરીદા—

વધુ વીગત માટે બેંકમાં પુછા.

જ્યુડીશીયલ કમીટીના સભ્ય:—મુંબઈ યુનીવર્સિટીમાં વિધાભ્યાસ કરી, મુંબઈની હાઈ કોર્ટમાં બેજીસ્ટર તરીકે થયેા શરૂ કર્યો હતો. શ્રી ૦ જયકરે ૧૯૧૬ માં બહેર જીવનમાં ઝંપલાવ્યું હતું. ૧૯૨૩ માં યુની મુંબઈની ધારાસભામાં ચુંટાયા હતા અને સ્વરાજ પક્ષના અગ્રેસર તરીકે કામ બળવું હતું. ૧૯૨૫ માં કોંગ્રેસની બેઠક મળી ત્યાં સુધી શ્રી ૦ જયકર એ સ્થાને ચાલુ રહ્યા હતા. ૧૯૨૬ માં હિંદની વડી ધારાસભામાં મુંબઈ શહેરના પ્રતિનિધી તરીકે ચુંટાયા હતા અને ૧૯૩૬ સુધી કાયમ રહ્યા હતા. ત્યાં ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૦ સુધી નેશનાલીસ્ટ પક્ષના ઉપ નેતા હતા. ૧૯૩૦ ની સીમલા બેઠકમાં વિરોધ પક્ષના અગ્રેસર હતા. ગાંધીજી પરિષદમાં એક ડેલીગેટ તરીકે લંડન ગયા હતા. ત્યાં ફેડરલ સ્ટ્રક્ચર કમીટીના સભ્ય તરીકે પણ કામ કર્યું હતું. પ્લાઈટ પેપર પર પણ વિચારણા ચલાવવા માટે નીમાયલી સંયુક્ત પાર્લામેન્ટરી સમિતિના હિંદી ડેલીગેટ નીમાયા હતા. ૧૯૩૭ માં હિંદની ફેડરલ કોર્ટના એક જજ અને જ્યુડીશીયલ કમીટીના સભ્ય નીમાયા હતા. ૧૯૨૪ માં “વેદાન્તનું તત્ત્વજ્ઞાન” એ નામનું પુસ્તક એમણે પ્રગટ કર્યું હતું.

સરનામું:—ત્રીંદર રોડ, મલબારહીલ, મુંબઈ.

આચર, સર સી. પી. રામસ્વામી, કે. સી. આઇ. ઇ.:—એમનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. સર સી. પી. રામસ્વામી હિંદના મહાન કાયદાશાસ્ત્રીઓમાંના એક છે અને બાણીતા હીબરલ રાજપુરૂષ તરીકેની પણ એમની ખ્યાતી છે. માત્ર ૨૪ વર્ષની ઉંમરે નેઓ મદ્રાસ બારમાં બેડાયા હતા. મદ્રાસ યુનીવર્સિટી અને

મદ્રાસ કોરપોરેશનના ફેલો નીમાયા હતા. ૧૯૧૭-૧૮ માં તેઓ કોંગ્રેસના સામાન્ય મંત્રી હતા પણ પાછળથી કોંગ્રેસ સાથેને સંબંધ છોડી દીધા હતા. ૧૯૨૦ માં તેમને મદ્રાસના એડ-વોકેટ જનરલ નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૩ માં સર સી. પી. મદ્રાસ સરકારની

એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સિલમાં બેડાયા હતા. ત્યાં તેઓ ૧૯૨૮ સુધી રહ્યા હતા. લંડન ખાતેની ગાંધીજી પરિષદના પણ તેઓ એક ડેલીગેટ હતા અને ૧૯૩૧ માં હિંદી સરકારની એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય નીમાયા હતા. તે પછી ત્રાવણકોર રાજ્યના દિવાન નીમાયા હતા અને અત્યારે એ રાજ્યની સેવા કરે છે.

હેકાણ્ઁ:—ત્રીવેન્દ્રમ.

અબ્દુર રહીમ, સર, કે. સી. એસ. આઇ., એમ. એ., બાર-એટ-લો:—૧૯૦૮ માં સર અબ્દુર રહીમ મદ્રાસ હાઈ કોર્ટના જજ નીમાયા હતા. ૧૯૨૨ માં બહેર નોકરીઓ (પબ્લીક સર્વીઝ) સંબંધમાં નીમાયલા શાહી કમીશનના નેઓ સભ્ય હતા. એમની સેવાઓની કદર કરી સરકારે એમને ૧૯૧૬ માં નાઇટ બનાવ્યા હતા. એ પછી તેઓ ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૫ સુધીમાં ખંગાળ સરકારના કારોબારી મંડળમાં નીમાયા હતા. ૧૯૩૫ માં હિંદની વડી ધારાસભામાં પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયા હતા. એમણે “પ્રીન્સીપલ્સ ઓફ મોદર્ન જ્યુડીસ પ્રુવેન્સ” નામનું પુસ્તક લખ્યું છે.

સરનામું:—૨૧૭ લોઅર સરકુલર રોડ, કલકત્તા.

કાવસજી જહાંગીર ખેરેનેર, સર:—
એમનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. એમના
વડવાઓ ૧૭૧૭ માં નવસારીથી મુંબઈ
આયા હતા. એ સમયથી મુંબઈ શહેરના
ન્યાયાધીશ હવનનો પ્રારંભ થયો હતો. એમના

વડવાઓએ ચીન સાથે ઐથી પ્રથમ વેપાર શરૂ
કર્યો હતો અને ચીનનો પ્રથમ પ્રવાસ કરનારા
પણ તેઓજ હતા. મર કાવસજી પાંચ વર્ષની
વયે પોતાના માબાપ સાથે ઇંગ્લેંડ ગયા હતા
અને ત્યાં બે વર્ષ સુધી અંગ્રેજ બાળશિક્ષિકા,
હરતક શિક્ષણ લીધું હતું. મર કાવસજીએ
૧૯૦૪ માં પોતાના બહેર જીવનની શરૂઆત
કરી હતી. મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોરપોરે-
શનના તેઓ વર્ષો સુધી સભ્ય હતા અને
તેનાં રેટેન્ડીંગ કમીટીના તેમજ કોરપોરેશનના
પ્રમુખ પણ બન્યા હતા. ૧૯૨૧ નાં બેંબે
લેટરફોર્ડીવ કાઉન્સિલમાં એડાયા હતા અને
૧૯૨૩ થી ૧૯૨૮ સુધી મુંબઈ સરકારની
એકઝીક્યુટીવ કમીટીના મેમ્બર હતા.
એમના સમયમાંજ “બેંબે રેકલેમેશન”
અને “સકકર ખેરેજ” થાજનાઓ ચાલુ

થઈ હતી. એ પછી ૧૯૨૯ માં ટ્રિંગી
વડી ધારાસભાના સ્વતંત્ર પક્ષમાં એડાઈ
ગયા હતા. જાળમેજી પરિપદ અને જગત
ભરની ઇકોનોમીક કોન્ફરન્સમાં તેઓએ
ભાગ લીધો હતો. ટ્રિંગીના બીબરલ ફેડરેશ-
નના પ્રમુખ મુંડાના ઉપરાંત ૧૯૩૬-૩૭ માં
લીબરલ પક્ષના નેતા મુંડાયા હતા. રાજકીય
ક્ષેત્ર ઉપરાંત વ્યાપાર ઉદ્યોગના ક્ષેત્રમાં
પણ એમનું નામ પ્રખ્યાત છે. ઓરીજન્ટલ
વિમા કંપની, તાતા આયર્ન કંપની,
ઈન્ડિયા બેંક ઉપરાંત અનેક લીમીટેડ કંપ-
નીઓના નેઓ ડિરેક્ટર છે. મર કાવસજી
પારસી પંચાયતના ટ્રસ્ટી છે અને પારસી
મંદિરાઓમાં મહીય ભાગ લઈ કોમની સેવા
પણ બજાવે છે. ઇરાન લીગના લાઈક મેમ્બર
છે અને લીગના પ્રમુખ પણ થયા છે.
પારસી કોમમાં મર કાવસજીનું સ્થાન ધાર્મિક
ઉચ્ચ છે અને દેશના રાજદ્વારી તથા ઉદ્યો-
ગિક ક્ષેત્રમાં પણ નેમનું નામ મશહૂર છે.
તેઓ દયાળુ અને મજાવતી હીસના છે
અને તેમના કુટુંબની સખાવતો કોમી કરતાં
કોસ્મોપોલીટન વધારે છે અને એ સખા-
વતોના આંકડો લાખોથી ગણાય છે.

સરન.મું:—તેપીઅનસી રોડ, મુંબઈ.

પ્રાંબે, ડો ૨૬ નાથ રૂંડ પોતમ:—
એમનો જન્મ રત્નાગીરી જીલ્લાના દુગેલી
તાલુકામાં આવેલાં મુરડી ખાતે તા. ૧૬
૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૭૬ ના દિને થયો હતો.
માતા લોકમાન્ય દીલકનાં દુરનાં સગાં થતાં
હતાં અને આજે હજી ૯૭ વર્ષે પણ હયાત
છે. એમનાં પ્રથમ લગ્ન શ્રીમતિ દ્વારકાબાઈ
ભાવે (અવસાન ૧૯૦૦) સાથે અને કીર્તીય
લગ્ન શ્રીમતિ માઈબાઈ ભેશી [અવસાન
૧૯૩૧] સાથે થયાં હતાં. એમને એક
પુત્રી છે. શકુંતલા બી. એસ. સી. મુંબઈ.

ગાને ગી. એ (કેન્ટબ. કોંકણ સ્થાવિતપાવન
આશિષ. ૧૯૦૨ થી ૧૯૨૭ સુધી પુનાની
ફરેન્ચિસ કોલેજના પ્રીન્સીપાલ અને ગણિત
શાસ્ત્રના અધ્યાપક; હજમજુ એન્જીનેયરિંગ
સાંસાયટીના આજીવન સભ્ય (૧૮૯૬-૧૯૨૬)

પુનાની કેળવણી
આતાના પ્રધાન
(૧૯૨૨-૨૩), જંગલ
મેરીટાડી અને આબ-
કાડી આતાના પ્રધાન
(૧૯૨૭), ઇન્ડીઆ
કાઉન્સિલના સભ્ય
(૧૯૨૭ થી ૧૯૩૨,

સકનો પુનીવરસીટીના વાઈસ ચાન્સેલર
(૧૯૩૨ થી ૧૯૩૮), મુંબઈ પુનીવરસીટીના
કેલો (૧૯૦૪ થી ૧૯૨૭), ફીકામ ઇન્કવા-
યરી કમીટી (ટુડમિન કમીટી)ના, ઓકગ્રીસરી
અને ટેરીટોરીઅલ કોર્સ કમીટીના તથા ટેક-
સેશન ઇન્કવાયરી કમીટીના સભ્ય, જનીવા
ખાને આંતરરાષ્ટ્રીય કામગીર પરિષદમાં
હિંદના પ્રતિનિધી (૧૯૨૭ થી ૧૯૩૦), રોમ
ખાતે ઇન્ટરનેશનલ એન્જીનેયરિંગ સર્વિસેટો-
ગ્રાફીક ઇન્સ્ટીટ્યુટના હિંદ માટેના પ્રતિનિધિ
(૧૯૨૮ થી ૧૯૩૧), હિંદના ચિનીત મહા-
મંડળ (સીબરલ ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડીઆ)
ના પ્રમુખ ૧૯૨૪ અને ૧૯૩૬, ૧૯૨૨
માં નાગપુર ખાતે મજેલી ઇન્ડીઅન નેશનલ
સાશયલ કોન્ફરન્સના અને અમદાવાદ ખાતે
મજેલી પ્રાંતિક સાશયલ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ.
કેળવણી વિષયક લાયકાનો:—ગી. એસ.
સી. (મુંબઈ ૧૮૯૪), એસ. એ. કેન્ટબ.,
ડી. એસ. સી. (ઓ. કલકત્તા), મુંબઈ પુની
વરસીટીની તમામ પરિસાઓમાં પહેલો
નંબર, ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડીઆ સ્કોલર
(૧૮૯૬ થી ૧૯૦૧), કેમ્બ્રીજની સેન્ટ જોહન-
કોલેજના સ્કોલર અને કેલો, એકેડેમ સીની

વર રેન્ડર (૧૮૯૯), અભ્યાસ અંતરસા,
મુરદ, ટોપોગ્રી, મુંબઈ, પુના, કેમ્બ્રીજ, પેરીસ,
અને ગર્નેન્જન ખાતે. લંડનના રેસનાટીરટ
પ્રેમ એસોસીએશનના માનદ સભ્ય, લંડન
મેથેમેટીકલ સાસાયટીના, અમેરીકન મેથેમેટી-
કલ સાસાયટી અને નેશનલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ
સાયન્સ ઇન ઇન્ડીઆના સભ્ય, કયમર હિંદનો
ચાંદ (ફર્ટ કલાસ). કેળવણી વિષયક,
રાજકીય અને સામાજિક પ્રવૃત્તિઓમાં
આગળ પડતો ભાગ લઈ રહ્યા છે જુદી જુદી
સંસ્થાઓ માટે એમણે કરેલી સખાવતો
ઉપરાંત એમના વતનના ગામ મુરડીમાં
પ્રાથમિક શિસ્ત્ર મકત અને ફરજિયાત
આપવા માટે આશરે બાર હજાર રૂપીઆના
ખર્ચે એક શાળા સ્થાપી છે.

અરનામું:—પુરૂષોત્તમ આશ્રમ, પુના ૪.

તાતા, લેડીનવાઝખાઈરતનજી—એમનો
જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. લેડી નવાઝ-

ખાઈ તાતા પોતાના મોસાજ તરફથી જાણીતા
શેઠ જાનદાનનાં છે, જે જાનદાનનાં હાલના

પ્રખ્યાત નબીરા શેઠ કાવસજી બલસાઈ શેઠ છે. એમના પિતા શેઠ અરદેશર મહેરવાનજી શેઠ, તા. ૧૬ મી ઓક્ટોબર ૧૮૭૮ ને દિને ૩૬ વર્ષની ભરજવાન વયે ઘોડા પરથી પડી જઈ ગુજરી ગયા હતા. લેડી નવાઝબાઈએ મુંબઈમાં સારી કેળવણી લીધી છે. ૧૮૯૯ માં “કચ-સરે હિંદ”ના માલ માલેક મરદુમ મી. ફરામજી કાવસજી મહેતાએ “શ્રી મીન” નામનું ફક્ત પાસી બાનુઓની કલમથી ચોપાન્યુ કાઢ્યું હતું, તેમાં તેઓ એક લેખક હતા. તેઓ મરદુમ શેઠ જમશેદજી તાતાના બેટા સર રતનતાતા સાથે પરણ્યાં હતાં. એ ધણીધણીઆણી મરદુમ શેઠ જમ-શેદજી તાતાનાં મરણ સુધી તેમની સાથેજ

રહ્યાં હતાં. ૧૯૧૬ માં રતન તાતાને બદોળી કીમતી સખાવત માટે ના. શહેનશાહની સાલગ્રેહને દિને “નાઈટ બુડ”ના ખેતાબ મળવાથી નવાઝબાઈ લેડી તાતા થયાં હતાં. ૧૯૧૬ માં લડાઈના સમયમાં મરદુમ સર રતન તાતા મુંબઈથી ઇંગ્લંડ જતા હતા ત્યારે હુમલ્લ સમુદ્રમાં એમની સ્ટીમર “એરેબીઆ” સુબમરીનના ટોરપીડોથી ઢૂળી ગઈ હતી. તેમાં સર રતન તાતા અને લેડી તાતાની આખી પાટી સલામત બચી ગઈ હતી અને ઇંગ્લંડને કીનારે ઉતરી હતી. ત્યારપછી સર રતન તાતા ૧૯૧૭ માં ૪૭ વર્ષની ઉંમરે અવસાન પામ્યા હતા. તેઓ પોતાનું વીલ કરી તેના “એકઝીક્યુટીવ્સ” તરીકે લેડી નવાઝબાઈને નીમી ગયા હતા.

Your
DIAMOND
JEWELRY
Never So Valued!

Surajmal Lalubhai and Co.
 359 Kalbadevi Rd. Bombay.

DIAMOND MERCHANTS FOR 50 YEARS

લેડી નવાજબાઈ પોતાના ખાવીંદ સર રતન તાતા ટ્રસ્ટ ફંડના પ્રમુખ છે. મરહુમ સર રતન તાતા રૂ. ૨ કરોડથી વધુ ખુલ્લું મુકી ગયા હતા અને તેમના ટ્રસ્ટ ફંડમાંથી દર વર્ષે લાખો રૂપિયા જુદાં જુદાં સંજાવતી કાર્યોમાં આપવામાં આવે છે. સર રતન તાતાના ફરમાન મુજબ લેડી નવાજબાઈએ માથેરાનના પોણા લાખ રૂપિયાની કીંમતનો ખંગલો ખાઈ શીરીનખાઈ કામાના પાંદરાના કોનવેલેશન્ટ હોમ માટે બક્ષીસ અને તેના નિલાવ માટે અઢી લાખ રૂપિયા આપ્યા હતા. ઉપરાંત પાંદરામાં ખાઈ હીરાંખાઈ તાતા મેમોરીઅલ ચાલમાં એક બ્લોક પોતાને ખર્ચે અને બે બ્લોક ટ્રસ્ટ ફંડમાંથી ખંધાવી આપ્યા હતા. ઉપરાંત ઉડવાડા ખાતેના શેઠ માણેકજી કાવસજી હમણવાલાના ધરમના દવાખાનાના મકાનને સુધારવા માટે મદદ કરી હતી, નારગોળ અને સરોડામાં સ્કુલ તથા હોસ્પિટાલ સ્થાપી હતી, નવસારીમાં સર રતન તાતાને નામે સ્થાપેલી સ્પોર્ટ્સ ક્લબ માટે વગર ભાડે પોતાનું મકાન બક્ષીસ કીધું હતું. મુ'બઈમાં લેડી નવાજબાઈએ હયુજસ રોડ પર પોતાનાં મરહુમ માતાજીની નંધયતે રૂ. ૩૧,૦૦૦ ને ખર્ચે ગરીબ જરથોસ્તીઓને માટે મકાન ખંધાવી પારસી પંચાયતને સોંપ્યું હતું. એ ઉપરાંત રતન તાતા ઈન્ડ-સ્ટ્રીયલ હોમમાં ૫૦૦ પારસી ખાઈઓને રોજ મળે એ ઉદ્દેશથી વધારે કરવા માટે પારસી પંચાયતના પ્લોટ પર ૯ મકાન બાંધવા માટે એક લાખ અલગ કાઢ્યા હતા. ૧૯૨૬ માં લેડી નવાજબાઈને એક સુવેલના અમલદાર નેમવામાં આવ્યાં હતાં. લેડી નવાજબાઈને કોઈ સંતાન નથી. લેડી નવાજબાઈ મુ'બઈની પારસી પંચાયતના એક ટ્રસ્ટી છે અને એ માન મેળવનાર તેઓ પહેલાંજ પારસી ખાનુ છે.

સરનામું:—તાતા હાઉસ, વોડબી રોડ, મુ'બઈ.

મહેતા, સર સુનીલાલ વૃજભુજભુજામ, એમ. એ., એલ એલ. બી.,—સર સુનીલાલ ન્યાતે મોદ વણીક છે. એમનો જન્મ ૧૮૮૧

માં થયો હતો. એમના પિતા બાણીતા વેપારી હતા અને નારણદાસ રાજરામની પેઢીના ભાગીદાર હતા. મુ'બઈમાંજ તેમણે કેળવણી લીધી હતી. અભ્યાસ પૂરો કર્યા પછી પિતાના ધંધામાં ભેડાઈ ગયા હતા. તેમણે જાહેર જીવનની શરૂઆત મ્યુનીસીપાલિટીમાં સભ્ય બની કરી હતી. પછી મુ'બઈની ધારાસભામાં ચુંટાયા હતા અને બે વાર દેશી વેપારી એસોસિયેશન પ્રમુખ થયા હતા. એ પછી ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૮ સુધી મુ'બઈ સરકારના વસુલાતી અને નાણાં ખાતાના પ્રધાન થયા હતા. સરકારી ઓધવા પરથી પણ એમણે કેંએસને રેલ સંકટ નિવારણના કાર્યમાં અહંકાર લીધો હતો. ખારડોલીની પહેલી લડતમાં થયેલી સમાધાની પણ એમની મારફતે થઈ હતી. હિંદી સરકારે નામેલ્ડ કેટલીક સમિતિઓમાં પણ તેમને સ્થાન મળ્યું હતું. ૧૯૨૯ માં રાષ્ટ્રસંઘમાં હિંદના પ્રતિનિધી તરીકે નીમાયા હતા. અનેક બાણીતી લીમીટેડ કંપનીના તેઓ ડિરેક્ટર છે. ફ્રીકોટર અને સ્કાઉટ કમીશનર તરીકે પણ એમની કારકીર્ડી બાણીતી છે. સરકારે જી. પી. અને નાઈટના ખેતાઓ પણ એમને આપ્યા છે.

સરનામું:—રીજ રોડ, મુ'બઈ.

પ્રખ્યાત નખીરા શેઠ કાવસજી બલભાઈ શેઠ છે. એમના પિતા શેઠ અરદેશર મહેરવાનજી શેઠ, તા. ૧૬ મી ઓક્ટોબર ૧૮૭૮ ને દિને ૩૬ વર્ષની ભરજવાન વયે ઘોડા પરથી પડી જઈ ગુજરી ગયા હતા. લેડી નવાઝખાઈએ મુ'બઈમાં સારી કેળવણી લીધી છે. ૧૮૯૬ માં “કય-સરે હિંદ”ના માજી માલેક મરહુમ મી. કરામજી કાવસજી મ્હેતાએ “સ્રી મીત્ર” નામનું ફક્ત પારસી બાનુઓની કલમથી ચોપાન્યુ કાઢ્યું હતું, તેમાં તેઓ એક લેખક હતા. તેઓ મરહુમ શેઠ જમશેદજી તાતાના ખેડા સર રતનતાતા સાથે પરણ્યાં હતાં. એ ધણીધણીઆણી મરહુમ શેઠ જમ-શેદજી તાતાનાં મરણ સુધી તેમની સાથેજ

રહ્યાં હતાં. ૧૯૧૬ માં રતન તાતાને ખરેખરી કીંમતી સખાવત માટે ના. શહેનશાહની આલમોહને દિને “નાઈટ હુડ”ના ખેતાબ મળવાથી નવાઝખાઈ લેડી તાતા થયાં હતાં. ૧૯૧૬ માં લડાઈના સમયમાં મરહુમ સર રતન તાતા મુ'બઈથી ઈંગ્લાંડ જતા હતા ત્યારે ભુમધ્ય સમુદ્રમાં એમની રટીમર “એરેબીઆ” સખમરીનના ટોરપીડોથી ડુબી ગઈ હતી. તેમાં સર રતન તાતા અને લેડી તાતાની આખી પાર્ટી સલામત બચી ગઈ હતી અને ઈંગ્લાંડને કીનારે ઉતરી હતી. ત્યારપછી સર રતન તાતા ૧૯૧૭ માં ૪૭ વર્ષની ઉંમરે અવમાન પામ્યા હતા. તેઓ પોતાનું વીલ કરી તેના “એકઝીક્યુટીવ” તરીકે લેડી નવાઝખાઈને નામી ગયા હતા.

your

DIAMOND

JEWELRY

Never So Valued!

Surajmal Lalubhai and Co.
359 Kalbadevi Rd. Bombay.

DIAMOND MERCHANTS FOR 50 YEARS

લેડી નવાજખાઈ પોતાના ખાતીંદ સર રતન તાતા ટ્રસ્ટ ફંડના પ્રમુખ છે. મરહુમ સર રતન તાતા રૂ. ૨ કરોડથી વધુ પુણ્ય મુકી ગયા હતા અને તેમના ટ્રસ્ટ ફંડમાંથી દર વર્ષે લાખો રૂપિયા જુદાં જુદાં સંજાવતી કાર્યોમાં આપવામાં આવે છે. સર રતન તાતાના ફરમાન મુજબ લેડી નવાજખાઈએ માથેરાનનો પોણા લાખ રૂપિયાની કીંમતનો ખંજો બાઈ શીરીનખાઈ કામાના વાંદરાના કોનવેલેશન્ટ હોમ માટે બક્ષીસ અને તેના નિભાવ માટે અઢી લાખ રૂપિયા આપ્યા હતા. ઉપરાંત વાંદરામાં બાઈ હીરાંબાઈ તાતા મેમોરીઅલ ચાલમાં એક બ્લોક પોતાને ખર્ચે અને બે બ્લોક ટ્રસ્ટ ફંડમાંથી ખંધાવી આપ્યા હતા. ઉપરાંત ઉડવાડા ખાનેના શેઠ માલુકજી કાવસજીદમલુવાલાના ધરમનાદવાખાનાના મકાનને સુધારવા માટે મદદ કરી હતી, નારંગોળ અને સરોડામાં સ્કુલ તથા હોસ્પિટાલ સ્થાપી હતી, નવસારીમાં સર રતન તાતાને નામે સ્થાપેલી સ્પોર્ટ્સ ક્લબ માટે વગર ભાડે પોતાનું મકાન બક્ષીસ કીધું હતું. મુ'બઈમાં લેડી નવાજખાઈએ હુયુજમ રોડ પર પોતાનાં મરહુમ માતાજીની નંધયે રૂ. ૩૧,૦૦૦ ને ખર્ચે ગરીબ જરથોસ્તીઓને માટે મકાન બંધાવી પારસી પંચાયતને સોંપ્યું હતું. એ ઉપરાંત રતન તાતા ઈન્ડસ્ટ્રીયલ હોમમાં ૫૦૦ પારસી બાઈઓને શાળ મળે એ ઉદ્દેશથી વધારો કરવા માટે પારસી પંચાયતના પ્લોટ પર ૯ મકાન બાંધવા માટે એક લાખ અલગ કાઢ્યા હતા. ૧૯૨૬ માં લેડી નવાજખાઈને એક સુલેહના અમલદાર નેમવામાં આવ્યાં હતાં. લેડી નવાજખાઈને કોઈ સંતાન નથી. લેડી નવાજખાઈ મુ'બઈની પારસી પંચાયતના એક ટ્રસ્ટી છે અને એ માન મેળવનાર તેઓ પરોલોજ પારસી બાનુ છે.

સરનામું:—તાતા હાઉસ, વોડબી રોડ, મુ'બઈ.

મહેતા, સર સુનીલાલ વૃજભુજભુદામ, એમ. એ., એલ. એલ. બી.,—સર સુનીલાલ ન્યાને મોદ વણીક છે. એમનો જન્મ ૧૮૮૧

માં થયો હતો. એમના પિતા જાણીતા વેપારી હતા અને નારણદાસ રાજરામની પેઢીના ભાગીદાર હતા. મુ'બઈમાંજ તેમણે કેળવણી શીધી હતી. અભ્યાસ પૂરો કર્યા પછી પિતાના બંધામાં એડાઈ ગયા હતા. તેમણે અહિં જીવનની શરૂઆત મ્યુનીસીપાલિટીમાં સભ્ય બની કરી હતી. પછી મુ'બઈની ધારાસભામાં ચુંટાયા હતા અને બે વાર હેશી વેપારી એમ્પરના પ્રમુખ થયા હતા. એ પછી ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૮ સુધી મુ'બઈ સરકારના વસુલાતી અને નાણાં ખાતાના પ્રધાન થયા હતા. સરકારી ઓફિસ પરથી પણ એમણે કેંગ્રેસને રેલ સંકટ નિવારણનો કાર્યમાં સહકાર દીધો હતો. ખારડોલીની પટેલી લડતમાં થયેલી સમાધાની પણ એમની મારફતે થઈ હતી. હિંદી સરકારે નામેલી કેટલીક સમિતિઓમાં પણ તેમને સ્થાન મળ્યું હતું. ૧૯૨૬ માં રાષ્ટ્રસંઘમાં હિંદના પ્રતિનિધી તરીકે નીમવાયા હતા અનેક જાણીતી લીમીટેડ કંપનીના તેઓ ડિરેક્ટર છે. ક્રેડિટર અને સ્ક્રિપ્ટ કમીશનર તરીકે પણ એમની કારકીર્દી જાણીતી છે. સરકારે જે. પી. અને નાઈટના ખેતાઓ પણ એમને આપ્યા છે.

સરનામું:—રીજ રોડ, મુ'બઈ.

હીંદુસ્થાનમાં બનતા ચાલો સળવાનું
મોટું સંગ્રહસ્થાન

તે એકજ એવી સ્વદેશી મારકેટ

કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨ છે.

જ્યાંથી તમારી સર્વે જરૂરીઆતો ખરીદી

સ્વદેશી માલને

ઉત્તેજન આપો

ટે. નં. ૨૪૯૨૫.

બીલીમોરીઆ, સર શાપુરજી બમ-
જી, એમ. બી. ઇ. એ. પી.— સર
શાપુરજી બમજીનો જન્મ ૧૮૭૬માં થયેલો.

એમણે સેન્ટ જેવીઅર્મ કોલેજમાં અભ્યાસ
કરેલો અને ૧૯૦૬ માં શ્રી ૭ બીકાજી એન.
દલાલનાં પુત્રી જરબાઈ સાથે લગ્ન કરેલા.
એમની બહેર કારકીર્દીનું ક્ષેત્ર બહોળું છે.
એના કે ગવર્નરની કાઉન્સિલે નીમિષી ઓડી
ટસ કાઉન્સિલના સભ્ય, રીડનહામ કોલે-
જની એડવાઇઝરી બોર્ડના સભ્ય, ઇમ્પીરી-
અલ રીક્ષીફ કુંડ અને વોર હોસ્પિટલના
માનક ઓડીટર, હિંદી સરકારે નીમિષી
બેંકને તપાસ સમિતિના સભ્ય. વાઇસરોયે
નીમિષી ઓલ ઇન્ડિઆ એકાઉન્ટસી બોર્ડના
સભ્ય, એન. એમ. વાડીઆ ચેરીટીજ, સર
જમશેદજી જીજીભાઈ ચેરીટી કુંડજ. પારસી
પંચાયત કુંડજ એન્ડ પ્રોપર્ટીઝ અને અન્ય
ધર્મોદ્ધાર ટ્રસ્ટો અને સંસ્થાઓના તેઓ ટ્રસ્ટી
છે. ૧૯૧૯ માં એમ. બી. ઇ. અને ૧૯૨૮
માં નાઇટ બનાવવામાં આવ્યા હતા.
તેઓ પારસી મેનિમોનીઅલ કોર્ટના એક

ડેપુટી છે અને ડુડટમ યુનિઅનના
પ્રમુખ છે. ૧૯૨૮-૨૯ માં ચેટ પ્રીટનની
હિંદી વેપારી એમ્બરના પ્રમુખ હતા.
વોર લોન અગે નુંદર સેવા બજાવવા
માટે નાનું નાઇમરોયે એમને પ્રશસ્ત્રાપત્રક
અર્પણ કર્યું છે. મોટી મોટી મીલકતોના
ગીચી વર તરીકે અને ઝઘડાવાળી
બાબદોમાં લવાડ તરીકે એમની હાઇકોર્ટ
તરફથી વારંવાર નીમણુક થાય છે. મુંબઈ,
કલકત્તા, લાહોર, અને હીન્દીની કોર્ટ
તરફથી નીમાયશા ઓફીસીયલ લીકવીટેટર
તરીકે તેઓ પાયોનીઅર એન્ડ એક્ઝીક્યુટીવ,
અમરીતસર એન્ડ, ડેવેલોપમેન્ટ કોર્પોરેશન
ઓફ ઇન્ડિઆ લીડ અને બીજી ઘણીયે
એઇન્ટ પ્રોક કંપનીઓને ફડયામાં લઈ
ગયા છે. યુદ્ધના સમય દરમ્યાન ઘણીયે
દુરમન રાષ્ટ્રના પ્રજાજનો તરફથી ટ્રેડીંગ
કંપનીઓના પણુ નેઓ લીકવીટેટર નીમાયા
હતા. સ્કોટીશ મેસાનીક ફીમેસનરીના સભ્ય
છે. મુંબઈની રોટરી કલબના ઉપ-પ્રમુખ
છે. ૧૯૩૯ માં જલ્લા રોટરી ગવર્નર તરીકે
નીમવામાં આવ્યા હતા. નેશનલ કલબ
(લંડન), ઓરીએન્ટ, વીક્ષીંગ્ડન, રેડીઓ,
રોટરી અને વેન્ટર્ન ઇન્ડિઅન ટર્ફ (મુંબઈ)
વિચેરના સભ્ય છે. તેમનો મુલેહના અમલ-
દાર અને ચોનારરી મેજલેટ છે. ૧૯૩૫ માં
તેઓ મુંબઈના ચેરીટી નીમાયા હતા અને
ઓડીદો તથા એકાઉન્ટરોની મશહૂર પેટી
મેસર્સ એમ બી. બીલીમોરીઆ અને કંપ-
નીના તેઓ વડા ભાગીદાર છે. મુંબઈ અને
હિંદની વેપારી આલમમાં સર શાપુરજી
બાબીતા છે.

સરનામું:—૧૩ કફ પહેડ. કોણાબા.

મુલ્ક

સુંદર સુંદરીઓને શોભાવે.

તેવું

અનેક બાતનું સ્વદેશી રેશમી કાપડ,

અનેક ડીઝાઈન

તથા

કલરમાં બ્યૉરજેટ તથા ચીરમીન

“ઈ ન્હી ચા ન્હી ઝ”
મીલ

મુંબઈમાં બનાવે છે.

તમારા દુકાનદારોને પુછો.

મીલ અને બોર્ડીસ:

ઇન્ડિયાનીઝ સીલ્ક મીલ્સ

૧૭૬, સાસુન ડોક, કોલાબા, મુંબઈ.

હોલસેલ તથા છુટક:

કરંજીઆ ક્લપર્સ લીમીટેડ

બમનજી મારતર લેન. મુંબઈ.

ચીંતામણી, સર ચીરાવુડી યજ્ઞેશ્વર:-
એમનો જન્મ વિજયનગરમાં ૧૮૮૦માં
થયો હતો. એમણે શ્રીમતી

કીશ્વરબાને મા સાથે લગ્ન
કર્યા હતા. વિજયનગર-
રમની મહારાજ કોલેજ-
માં અભ્યાસ કર્યો હતો.
અત્યારે અક્ષાહબાદના
“લીડર” પત્રના મુખ્ય
તંત્રી છે. ૧૯૨૬ થી

૧૯૨૭ સુધી યુક્ત પ્રાંતની જુની ધારાસભાના
સભ્ય હતા અને ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૬ સુધી
પાછા સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૧૯ માં
ઈંગ્લાંડ ગયેલા લીબરલ પાર્ટીના પ્રતિનિધિ
મંડળના એક સભ્ય હતા. ૧૯૧૮ થી ૧૯૨૦
અને ૧૯૨૩ થી ૧૯૨૯ સુધી નેશનલ લીબરલ
ફેડરેશનના સામાન્ય મંત્રી હતા. ૧૯૨૧ થી
૧૯૨૩ માં યુક્ત પ્રાંતના કેળવણી અને
ઉદ્યોગ ખાતાના પ્રધાન નીમયા હતા.
૧૯૨૯ માં પેટેક્ષી ગોળમેજી પરિપક્વના અને
૧૯૩૦-૩૧ માં બીજી રાજસ્થાન પ્રજાપરિ-
પક્વના ઉદ્દેશિત તરીકે ઇંગ્લાંડ ગયા હતા-
૧૯૩૫ માં બીજી કોમી સુકાદા વિરોધી પરિ-
પક્વ અને એલ ઇન્ડિઆ પત્રકાર પરિપક્વના
પ્રમુખપદે બીરાજ્યા હતા. નેશનલ લીબરલ
ફેડરેશનના ૧૯૨૦ માં મદ્રાસ ખાતે અને
૧૯૩૧ માં મુંબઈ ખાતે પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૨
માં હિંદી મતાધિકાર સમિતિના સભ્ય હતા.
૧૯૦૧ માં “ઈન્ડિયન સોશીયલ રીફોર્મર,”
૧૯૦૫ માં “સર ફિરોજશાહ મહેતાના
ભાષણો અને લખાણો” ૧૯૩૭ માં “હિંદી
રાજકારણ” વિગેરે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યા છે.
એમને અક્ષાહબાદ યુનીવર્સિટીની ડોક્ટર
ઓફ લીટરેચરની અને બનારસ હિંદુ યુની-
વર્સિટીની એલ. એલ. ડી. ની ઓનરરી
ડીગ્રીઓ મળી છે.

દેકાથુ: ૨૬ હેમીલ્ટન રોડ, અક્ષાહબાદ.

કેકોબાદ કાવસજી દીનશા, જે. પી:-
મુંબઈ, એડન, હેરિઈડા, બરબર, જીબુડી
અને ઝાંઝીબાર ખાતે વેપાર કરતી કાવસજી

દીનશાહ એન્ડ બ્રધર્સની કંપનીના શેઠ
કેકોબાદ ભાગીદાર છે. શેઠ કેકોબાદને
જન્મ ૧૮૬૬ માં એડન ખાતે થયો હતો.
મુંબઈમાં કોર્ટ હાઈસ્કુલ અને એલ્ફીન્સ્ટન
કોલેજમાં અભ્યાસ કરેલો અને ૧૮૮૨ માં
ચીનમાં વેપાર કરતા હોરમસજી એલ્ફજી
દાવરની પુત્રી બરશેદબાઈ સાથે લગ્ન
કરેલાં. તેમને ત્રણ દીકરીઓ છે. કોલેજની
કેળવણી લીધા પછી શેઠ કેકોબાદ
૧૮૯૦ માં પોતાના પિતાશ્રીના ધંધામાં
બેસાઈ ગયા અને પિતાશ્રીનું મૃત્યુ થયા
પછી કાવસજી દીનશાહ એન્ડ બ્રધર્સની
પેટીના ભાગીદાર બન્યા. પેટીની ઘણી શાખા-
ઓનું કામકાજ એમને હસ્તક હતું. પેટીનો
વેપાર એડન, ઝાંઝીબાર, મોકેઈડા, જીબુડી,
સોમાલી કોસ્ટ, અને જેન્ડીર સુધી વિસ્તાર
પામ્યો હોવાથી હિંદ ઉપરાંત યુરોપ અને
અમેરીકામાં પણ પેટીની ખ્યાતી પ્રસરી ગઈ
હતી. આવા વિસ્તૃત વ્યાપાર ધંધા માટે

કોઈ પણ મનુષ્ય ગર્વ ધારણ કરી શકે એમ છે. શેક કેડાબાદની આ વેપાર પ્રતિષ્ઠા ઉપરાંત એમની પ્રતિષ્ઠામાં બીજી અનેક વસ્તુઓ વૃદ્ધી કરી શકે એવી હતી. એડનના બંદરના અનેક વખત શેક કેડાબાદ દ્રુટી બન્યા હતા. મુંબઈની પારસી મેટ્રીમાંનીઅલ કોર્ટનાં કેસીગેટ તરીકે, “ડફરીન”ના વ્યવસ્થાપક તંત્રમાં એક સભ્ય તરીકે અને હિંદ અને એડનની દીવાનગીઓની સલાહકારક કમીટીના સભ્ય તરીકે એમણે જનતાની ઘણી ઉપયોગી સેવા બજાવી છે. તેઓ અનેક ધર્મોના સંસ્થાઓના દ્રુટી અને બજાવતી છે. એ ઉપરાંત એનરરી પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ છે, ઈન્ડિઅન સેક્સર્સ હોમની કમીટીના સભ્ય છે, મુંબઈની ડીસ્ટ્રીક્ટ અને ઈંગ્લેન્ડની યુનાઈટેડ પ્રાંડ લોએના તેઓ એક

કોમિશન ઓફીસર છે. એમની સખાવતો કાંઈ નાનીસુની નથી. ઉદાર સ્વભાવના અને પરોણાગત માટે તેઓ પ્રખ્યાત છે. જુની વિચારશરણીના પ્રતિનિધિરૂપ તેમજ બુધ્ધીશાલી અને પ્રતિષ્ઠાવાન છે. આકર્ષક રીતભાતવાળા છે અને એમનું વર્તન દેખાવ કરવાને બદલે સંગીન હોય છે. દેશ પ્રત્યેની તથા પોતાની નેમજ અન્ય કોમ પ્રત્યેની એમની સેવાઓ દેખાવ પુરતી હોતી નથી, પણ સંગીન પરિણામવાળીજ હોય છે. અરેબીઅન અને આફ્રીકન બંદરો અને મુંબઈ વચ્ચે એમણે મુંબઈ સ્થાપ્યા છે અને એ રીતે ત્યાંના બજારોમાં હિંદી માલ દાખલ કરાવનારાઓમાં એમણે પહેલ કરી છે.

સરનામું:—વીલા-ગીતા, ૩૭ પેદર ગેટ, મુંબઈ ૬.

સર્વે કેસલું અને એકેકે અવાજે
વખણાયલા

‘ફીલીપ્સ’
લેમ્પ

વાપરો અને ખાતી કરો. સર્વે
વીજળીનો સામાન રાખનાર
વેપારીઓ તરફથી મળશે.

સોલ ડીસ્ટ્રીબ્યુટર્સ:—

પ્રેસીઅસ ઇલેક્ટ્રીક કું.
ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

તાતા, મી. જહાંગીર આર. ડી.—મરકુમ મી. આર. ડી. તાતાના આ જ્યેષ્ઠ પુત્રનો જન્મ ૧૯૦૪ માં કાંસમાં થયો હતો. એમણે

માટે ભાગે કેળવણી કાંસમાં લીધી હતી. યુનિવર્સિટીમાં મોકલવાને બદલે એમના પિતાએ એમને ૧૮ વર્ષની ઉંમરે ૧૯૨૨માં તાતા સન્સ લીમિટેડમાં એક મદદનીશ તરીકે પોતાની ફેબ્રેજી નીચે મૂક્યા હતા. વધ અડધવ માટે મી. જહાંગીર ૧૯૨૬ માં જમશેડપુર ખાતેના સ્ટીલના કારખાનામાં કેટલાક મહિનાઓ ગાળ્યા હતા, પણ એ દરમિયાન એમના પિતાનું અવસાન થતાં એમને મુંબઈ પાછા આવવું પડ્યું હતું. પછી તરતજ તેમને તાતા સન્સના ડિરેક્ટર નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૩ માં તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ કંપનીના ડિરેક્ટર નીમાયા પછી એ કંપનીના વહેવારમાં તેમણે સક્રીય ભાગ લીધો છે. ઇંડીઅન હોટેલ્સ કંપનીના પણ નેઓ ડિરેક્ટર છે અને અત્યારે તાજ મહાલ હોટેલની જે બહો-જલાકી છે, એ એમની કામગીરીના પ્રતાપે છે. ૧૯૩૮ માં ગુરુ એન. બી. સુકલાતવાળાના અવસાન પછી મી. જહાંગીર તાતાને તાતા સન્સ અને તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ

કંપનીના ચેરમેન નીમવામાં આવ્યા હતા. એ ઉપરાંત એસોસીએટેડ સીમેન્ટ કંપની, ઇમ્પીરીઅલ એંક, ન્યુ ઇન્ડિયા એટ્યુરન્સ કંપની, બોમ્બે ડાઈંગ, યુનાઈટેડ ઇસ્ટર્ન એજન્સીઝ વિગેરેના તેઓ ડિરેક્ટર છે. વિમાની વ્યવહારમાં પણ મી. જહાંગીર ખૂબ રસ લેવા ઉપરાંત સક્રિય ભાગ લે છે. ૧૯૨૩ માં બેંગલોર ડાઈંગ કલબમાં ઉડતા શીખ્યા પછી ૧૯૩૦ માં આગાખાન પ્રાઈ-ઝમાં તેઓ વિમાનમાં ઇંગ્લાંડ ગયા હતા. ૧૯૩૨ માં તાતા કંપનીનું વિમાની ખાતું એમને હસ્તક સ્થપાયું હતું અને એજ વર્ષમાં કરાંચી-મુંબઈ અને ૧૯૩૭ માં મુંબઈ-દિલ્હી એરમેલ સર્વિસ ચાલુ કરી હતી.

સરનામું:—બેંગલોર, હુસ સ્ટ્રીટ, કાટ, મુંબઈ.

આબેડકર, ડા. લીમરાવ રામભ, એમ.એ., પી.એચ.ડી., ડી.એસ.સી., આર-એટ-સો:—એમનો જન્મ ૧૮૯૩ માં થયો હતો. સતાર:

અને મુંબઈ ખાતે કેળવણી લીધા પછી, ગાય-કવાડ સરકાર તરફથી શિષ્યવ્રતિ મેળવી ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે અમે-રીકા ગયા હતા. ત્યાં જઈ અર્થશાસ્ત્ર (ઇકો-નોમીક્સ) અને સમાજશાસ્ત્ર (સોશી-યોલોજી)નો અભ્યાસ કર્યો હતો. પછી ઇંગ્લાંડ ગયા. ત્યાં જઈ ઇન્ડિયા એડીસના પુસ્તકાલયમાં શોધકાર્ય કર્યું અને “ગ્રેસ-મન”માં બેરીસ્ટરનો અભ્યાસ કર્યો. હિંદ આવ્યા પછી ૧૯૧૭માં “સીડનહામ કોલેજ ઓફ કોમર્સ”માં અર્થશાસ્ત્ર (પોલીટીકલ ઇકોનોમીક્સ)ના પ્રોફેસર નીમાયા હતા. ફરીથી વધુ અભ્યાસ માટે પરદેશના પ્રવાસે

ગયા અને જર્મની જઈ “બોન” યુનીવર્સીટીમાં જોડાયા. ત્યાંથી લંડન યુનીવર્સીટીમાં દાખલ થઈ અર્થશાસ્ત્ર અને વ્યાપાર (કોમર્સ)ની ડી. એસ સી.ની ડીગ્રી મેળવી ૧૯૨૩ માં મેટ્રીસ્ટર તરીકે દાખલ થયા હતા. ૧૯૧૮ માં સાઉથઅફ્રિકા મતાધિકાર સમિતિ સમક્ષ અને ૧૯૨૬ માં હિંદી ચલણ અંગે નીમાયલા શાહી કમીશન સમક્ષ જુબાની આપી હતી. હરિજનોના નેતા તરીકે સરકારે એમને ગોળમેજી પરિષદમાં આમંત્રણ આપ્યું હતું. ૧૯૩૦ માં તેઓ ગોળમેજીમાં અને ૧૯૩૨ માં સંયુક્ત પાર્લામેન્ટરી સમિતિમાં ભાગ લેવા લંડન ગયા હતા. ગાંધીજીએ ઉપવાસ કર્યા ત્યારે પુના કરાર

ઘડવામાં હરિજનો તરફથી એમણે આગેવાનીભર્યો ભાગ લીધો હતો. પ્રાંતિક સ્વરાજ્ય મળતા એમણે મુંબઈની ધારાસભામાં સ્વતંત્ર મજુર પક્ષની સ્થાપના કરી હતી. હજી એ પક્ષ અસ્તીત્વમાં છે. ડો. આર્થિરકર એક લેખક તરીકે પણ જાણીતા છે. એમણે “ફૂપીઆનો કોયડો”, “બ્રીટીશ હિંદમાં પ્રાંતિક નાણા વ્યવસ્થાનો વિકાસ”, “હિંદમાં જ્ઞાતિઓ”. “જ્ઞાતિ પ્રથાનો વિનાશ” “પાકીસ્તાન વિશે વિચારો” અને “સમવાયતંત્રમાં મૂકતી” વિગેરે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યા છે. રાજ્યસભા, હિંદુ કોલોની હાઉસ ખાનેના એમના નિવાસસ્થાનમાં એક જબરદસ્ત પુસ્તકાલય છે.

DAVAR'S COLLEGE OF COMMERCE

દાવર્સ કોલેજ ઓફ કોમર્સ
(ESTABLISHED 40 YEARS)

INDIA'S FUTURE DEPENDS ON EXPERT SALESMANAGEMENT,
BANKING, INSURANCE, COMMERCE AND JOINT STOCK
COMPANY EXPANSION

ASPIRING STUDENTS OF COMMERCE should therefore give all attention to study of—SPECIALISED COURSE such as SALES-MANAGERSHIP (A. I. S. M. A); BANK OFFICERS (C. A. I. B.), COMPANY SECRETARIES (F. C. C. S.); REGISTERED PRIVATE SECRETARIES (F. Inst. P. S.) INSURANCE MANAGERS (A. C. I. I.); and GENERAL COMMERCE COURSE (L. C. C. and D. Com. I. M. C) for which there is an unlimited FIELD and advantageously combine Specialised ACCOUNTANCY (R. A., A. A. I. A.) Course. Also Gregg Shorthand— the Modern, Easiest System.

TUITION THROUGH POST A SPECIAL FEATURE
CONSULT PRINCIPAL DAVAR.
OR

APPLY FOR PROSPECTUS GIVING DETAILS.

51, ESPLANADE ROAD, - BOMBAY.

મોદી, સર એચ. પી.:—સર હોમી મોદીનો જન્મ સને ૧૮૮૧ માં થયો હતો. મુંબઈમાં ગ્રેવીઅર્સ કોલેજમાંથી ૧૯૦૭ માં એન.યુ.એડ

થયા હતા અને એ ઉપરાંત એમ. એ. અને એલ.એલ. બી.ની ડીગ્રીઓ પણ પ્રાપ્ત કરી હતી. એમણે અર્થશાસ્ત્રનો વિષય લીધો હતો પણ ગણીતના વિષયે એમને ખુબ તાસ હીધો હતો. પરિણા પમાર કર્યા પછી એમણે “એલ્જબરા”ની ચોપડીના પાનેપાના ફાડી નાંખ્યા હતા. સર મોદીનું મીલ ઉદ્યોગ અંગેનું જ્ઞાન વિશાળ છે. એમણે ૧૯૨૭ માં અને તે પછી ૧૯૨૯ થી ૧૯૩૪ સુધી મુંબઈના મીલ ઓનર્સ એસોસિએશનનું પ્રમુખપદ શોભાવ્યું હતું. આપણા મીલ ઉદ્યોગની પ્રગતિમાં એમનો સારો હિસ્સો છે. તેઓ ૧૯૨૯ની સાલથી હિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય છે. વડી ધારાસભાના સભ્ય તરીકે તેઓએ મીલ ઉદ્યોગ અને સુતર સરંજામ ધારા માટે ખુબ લડત ચલાવી હતી. તે પછી તેઓ મેન્ચેસ્ટરની મુલાકાતે ગયા હતા અને ત્યાં

બહુજ ચકચાર પામેલા મોદી-લીઝ કરાર કર્યા હતા. આ કરાર સરકાર તરફથી રજુ થયેલા ઇન્ડિઅન ટેક્સટાઈલ ટેરીફ એમેન્ડમેન્ટ બીલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. સર એચ. પી. એક બાણીતા વક્તા છે અને એમના ભાષણોમાં રમુજ તરવ હોય છે. તેઓ હંમેશા “સ્વતંત્ર સભ્ય” તરીકે જ રહેવાનું પસંદ કરે છે. એમણે લખેલું “હિંદનું રાજદ્રારી ભાવી” નામનું પુસ્તક રૂ. ૨૦૦૦) નું ઇનામ મેળવી શક્યું હતું. એ ઉપરાંત સર ફ્રીજશાહ મહેતાનું જીવન-વૃત્તાંત પણ એમણે લખ્યું છે. એ બેઉ પુસ્તકો સારાં વખણાયાં છે. ૧૯૧૩ની સાલથી તેઓ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના સભાસદ છે અને ૧૯૨૩-૨૪ માં તેમણે મુંબઈના મેયરનો હોદ્દો હીપાવ્યો હતો. મુંબઈની દેશી વ્યાપારી એમ્પરના તેઓ એક આગેવાન સભ્ય છે અને ૧૯૨૮ માં તેઓ એમ્પરના પ્રમુખ થયા હતા. ૧૯૩૩ ની સાલથી તેઓ એમ્પ્લોયર્સ ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિઆના પ્રમુખ છે સર હોમી રાફેન્ડટબલ કોનફરન્સમાં પણ ગયા હતા. આંતરરાષ્ટ્રીય કામદાર પરિષદની જનીવા ખાતે સને ૧૯૩૭ માં મળેલી બેઠકમાં તેઓ હિંદના કારખાનાવાળાઓના એક ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. તેઓ મેસર્સ તાના સન્સ લીબના એક ડિરેક્ટર છે અને સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિઆ, ક્રીકેટ ક્લબ ઓફ ઇન્ડિયા અને એસોસિએટેડ સીમેન્ટ કંપનીઓના પ્રમુખ છે. સર હોમી મુંબઈના બહુરે તથા દેશના વ્યાપાર અને ઉદ્યોગીક જીવનમાં ઘણું આગળ પડતો ભાગ લે છે..

સરનામું:—ખંભાલા હીલ, મુંબઈ.

વાલચંદ હીરાચંદ—રા. વાલચંદ સાઈને જન્મ શેલાપુરમાં સને ૧૮૮૨ માં થયો હતો અને તેમણે શેલાપુર, પુના અને મુંબઈમાં કેળવણી લીધી હતી. હિંદી વહાણ-વટાને જગ આશકાર કરનાર રા. વાલચંદ

ભાઈ હિંદની મોટામાં મોટી શીપીંગ કંપની થી સીમીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપનીના પ્રમુખ છે. પ્રીમીઅર કન્સ્ટ્રક્શન કું. લીં ના પણ પ્રમુખ છે જે કંપનીએ હાંદુસ્તાન તથા સીયોનમાં સરકારી રેલ્વેઓ, અર્ધ સરકારી સંસ્થાઓ વગેરે માટે મોટાં ખાંધ-કામોના કોન્ટ્રાક્ટો અમલમાં મુક્યાં હતાં. રેલ્વે લાઈનો, પુલો, લશ્કરી ખરાડો, કવેટામાં લશ્કરી સ-તાવાળાઓ માટે કવેટાની નવી રચનાનાં ખાંધકામો, મુંબઈની ગોટર સપ્લાય સ્કીમનાં ખાંધકામો, જી. આઈ. પી. રેલ્વેની ભારધાર ટનેલ, વીક્ટોરીયા ટરમી-નસનું રીમેડેલીંગ, ચોલા પાવર હાઉસ અને બીજાં ઘણાં બહાર ખાંધકામો આ પ્રીમીઅર કન્સ્ટ્રક્શન કંપનીએ કર્યાં છે. રા. વાલચંદભાઈ પાછો ખનાવવાના ઉદ-યોગમાં ઘણી ઉલટ લે છે અને હાંદુસ્તાન, ખરમા અને સીયોનમાં તેની ૩૪ બેટલી ફેક્ટરીઓ છે. ખાંડના ઉદ્યોગમાં પણ રા. વાલચંદભાઈને ફાળો મોટો છે અને

કલંબ (પુના જિલ્લો) તથા રાવલગાંવ (નાશિક જિલ્લો) ખાતેની બે મોટી સુગર ફેક્ટરીઓ સાથે નેમને સંબંધ છે. તેઓ ઓટ્ટોમોટીવ વીમા કંપની, તાતા કેમીકલ વર્ક્સ, એસોસિએટેડ સિમેન્ટ કંપનીઝ લીં, ઓખા સોલ્ટ વર્ક્સ અને બીજી ઘણી કંપ-નીઓના ડિરેક્ટર છે. તેઓ એક મોટા જમીનદાર અને ખેડૂત પણ છે. તેઓ ઇન્ડીઅન મરચન્ટસ એસોસિએટ ૧૯૨૭ ની સાલમાં, હાંદી વેપારી એસોસિએટી ડરેશનના ૧૯૩૨-૩૩ ની સાલમાં, મહારાષ્ટ્ર એસોસિએટ કોમર્સના ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૮ સુધીના વર્ષોમાં, ઇન્ડીઅન નેશનલ શીપ ઓનર્સ એસોસિએશનના, ઇ ટરનેશનલ એંબર ઓફ કોમર્સની ઇન્ડીઅન નેશનલ કમીટીના ૧૯૩૧-૩૩ માં અને બીજી કેટલીક વ્યાપારી સંસ્થાઓના પ્રમુખ છે. તેઓ ઇન્ટરનેશનલ એંબર ઓફ કોમર્સ (પેરીસ)ના ઉપપ્રમુખ છે. ઇન્ટરનેશનલ એંબર ઓફ કોમર્સની કોમિસન હાંદી હેલીગેશનના તેઓ ૧૯૬૩ માં (વીએના), ૧૯૩૫ માં (પેરિસ), ૧૯૩૭ માં (બરલીન) અને ૧૯૩૯ માં (કોપેનહેગન) નેતા હતા ૧૯૩૨ માં જનીવા ખાતે મળેલી ઇન્ટરનેશનલ લેબર કોનફરન્સમાં તેઓ હાંદના કારખોનાવાળાઓના એક હેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. ઇમ્પીરીઅલ એક્રીકલ્ચરલ રીસર્ચ કાઉન્સિલની કારિખાતી મંડળી સાથે તેઓ પાંચ વર્ષ સુધી સંબંધ ધરાવતા હતા. મુંબઈ અને હિંદના વ્યાપારી તથા ઔદ્યોગિક જીવનમાં રા. વાલચંદભાઈ આગળ પડતો ભાગ લઈ રહ્યા છે.

ટંકાણું:—કન્સ્ટ્રક્શન હાઉસ, બેલાઈ
એસ્ટેટ, મુંબઈ.

રાગોર, ૩૦ સર રવિન્દ્રનાથ—એમનો જન્મ સને ૧૮૬૧ માં થયો હતો. એમને સઘળું શિક્ષણ ઘરેજ આપવામાં આવ્યું હતું.

૨૪ વર્ષની વયે તે પિતાની બગીર સંભાળવાનો બોલે એમના શરિ આવી પડ્યો હતો. ત્યાં ગામડાં, નદીઓ, ખેતરો, પહાડો વિગેરે કુદરતી વાતાવરણમાં રહેવાનું મળ-

વાથી એમને કાવ્યની સ્ફુરણા મળી હતી. એ દિશામાં ધીમે ધીમે પ્રગતિ કરતા ૪૦ વર્ષની વયે એમણે શાંતિનીકિતનમાં એક શાળા સ્થાપી હતી. આ શાળા ૧૯૨૧ માં વિસ્ભારતીને નામે જગતભરની સંસ્કૃતીનું મધક બનતાં વિશ્વવિખ્યાત બની હતી. ૧૯૧૨ માં કવી રાગોર ઈંગ્લેંડ ગયા હતા અને પોતાનાં બંગાળી લખાણો તથા કાવ્યોના અંગ્રેજીમાં ભાષાંતર કર્યા હતા. ૧૯૧૩ માં નેમને સાહિત્યનું “નોબલ પ્રાઇઝ” મળ્યું હતું. આ બનાવને લીધે જગતભરમાં હિંદની પ્રતિષ્ઠા વધી હતી. બંગાળી તથા અંગ્રેજીમાં એમણે અનેક નાટકો, કાવ્યો અને વાર્તાઓ લખ્યાં છે. આ સઘળા પુસ્તકોનો વિષય સાહિત્ય, કળા અને ધર્મ છે. એમના અનેક પુસ્તકો અંગ્રેજીમાં ભાષાંતર થયા છે. ૧૯૧૫ માં તેમને સરને ખીતાબ મળ્યો હતો અને ૧૯૧૬ માં દાકા તથા બનારસ યુનીવર્સિટીઓ તરફથી ડોક્ટર ઓફ લીટરેચરની ડીગ્રીઓ મળી છે. કવીર રાગોરને આખી મનુષ્ય જાતી પ્રત્યે રહાનુજીતી છે. નેમને રાષ્ટ્રીયતા પણ સંકુચીત લાગે છે. પૂર્વ અને પશ્ચિમનો મેળ કરવા તેઓ હંમેશા ઇતેજર છે. તેમણે ચીન, જાપાન અને ઈરાનના પ્રવાસ પણ કર્યા છે.

સરનામું:—શાંતિનીકિતન.

મથુરાદાસ વિસનજી જે. પી.—બહુલીતા ભાગીઆ કોમના તવંગર વેપારી શેક ૧૮ વર્ષની ઉંમરે વેપાર ધંધામાં પડ્યા હતા. એમનો જન્મ ૧૮૮૧ માં થયો હતો.

૨૦ બીસનજી ખીમજીના એ પુત્ર ધાય અને એમની દેખરેખ હેડળ એમને સારી તાલીમ મળી હતી. ઘઉંના આટાની “વોલેમ ફ્યોર મોલ્સ”નો શ્રી. મથુરાદાસ વહિવટ કરે છે અને “બોમ્બે કંપની”ની દલાલી કરે છે. શહેરની વેપાર ઉદ્યોગની અનેક લીમીટેડ કંપનીઓના એ ચેરમેન છે. એ ઉપરાંત ઈસ્ટ ઇન્ડીઆ કોસ્ટ એમારશિયનના સ્થાપના પ્રસંગના ઈરિક્ટર ઉપરાંત એના પહેલા પ્રમુખ થવાનું માન તેમને મળ્યું હતું. દેશી વેપારી એમ્બરના એક પ્રમુખે પ્રમુખ હતા. હજારે ઘણી ડેળવાણી વિષયક સંસ્થાઓના પ્રમુખ છે અને ધર્મોદા સંસ્થાઓના ટ્રસ્ટી છે. ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૬ સુધી દેશી વેપારી એમ્બરના પ્રતિનિધી તરીકે હિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય રહ્યા હતા. ૧૯૪૦ માં મુંબઈના ચેરિફ બન્યા હતા. હિંદુ કોમના

આગળ વધતા ગયા. ૧૯૨૨ માં ગ્રાંટ મેડી કલ કોલેજની એક્ઝેલ્સીક, મેડીસીન અને સર્જરીની હોસ્પિટલના પ્રેક્ટિસર અને સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ થયા. ૧૯૩૯ માં નિવૃત્ત થયા અને એજ હોસ્પિટલના અને સરકારી હોસ્પિટલોના સર્જન તરીકે નીભાયા. પરદેશોની અનેક એક્ઝેલ્સીયોલકલ સોસાયટીઓના સભ્ય છે. તેઓ ઓલ ઇન્ડિયા મેડીકલ કાઉન્સિલના ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૮ સુધી સભ્ય હતા. એ ઉપરાંત ડો. ડબ્લ્યુ. ૧૯૧૮ થી મુંબઈ યુનીવર્સિટીના ફેલો છે. ૧૯૨૬ માં મુંબઈ યુનીવર્સિટીની મેડીકલ ફેકલ્ટીના ડીન હતા. મુંબઈની બહુમતી કલોનના સભ્ય છે. એમણે આંખના રોગો અને આંખના સાયંસ ઉપર ૨૬ ગ્રન્થો લખ્યા છે. ગત મહા યુદ્ધમાં મુંબઈની બધી વોર હોસ્પિટલના કન્સલ્ટીંગ સર્જન હતા. ૧૯૨૭ માં હિન્દુ માના લશ્કરમાં બેડાયલા ૧૯૨૯ માં લેફ્ટનન્ટ થયા હતા. ૧૯૩૫ માં નિવૃત્ત થયા.

સરનામું:—“ધી લોન સાઈડ,” હાકનેસ રોડ, મલબાર હીલ, મુંબઈ ૬.

ચતુરભુજ ગોરધનદાસ:—શેઠ ચતુરભુજ વેપારી જગતમાં અને ભાટીયા કામમાં એક ઘણી નામાંજિત અને લોકપ્રિય વ્યક્તિ છે. મેસર્સ મુળજ જેઠા એન્ડ કું. ના તેઓ પ્રોપ્રાયટર છે. ૧૮૯૦ ના મે માસની ૧૮ મી તારીખે બમનગર ખાતે એમનો જન્મ થયો સ્વં શેઠ લાલજી નારણજીનાં પહેન અને શેઠ મુળજ જેઠાના પુત્ર શેઠ ગોરધનદાસ સુદરદાસનાં વિધવા મીસીસ ગંગાબાઈએ ૧૯૧૮ ના માર્ચની ૨૯ મીએ એમને દત્તક લીધા. આની બે વર્ષ પહેલાં તેઓ કેળવણી પુરી કરી ધંધા તરફ વળી ચુક્યા હતા. શેઠ ચતુરભુજ દાનપરાયણ છે. દાનપ્રવૃત્તિમાં

તેઓ જેમ ફાવે તેમ દાન કરવાને બદલે વિવેક વાપરવામાં માને છે. બનારસ હિન્દુ યુનીવર્સિટીને એમણે એક લાખ રૂપિયા તથા

જળગામ ખાતે એક શાળાનું મકાન બાંધવા માટે સરકારને ૫૦૦૦૦ રૂપિયા આપ્યા છે. પરેલ ખાતે આવેલી શેઠ ગોરધનદાસ સુદરદાસ મેડીકલ કોલેજ માટે પણ એમણે એક ઘણીજ મોટી રકમ આપી હતી કે જે કેટલાક લાખની હતી. તારકેવ પર આવેલી ભાટીયા જનરલ હોસ્પિટલ માટે તથા ભાટીયાઓને સસ્તા નિવાસની સગવડ મળે તે માટે તથા પીકેટ રોડ પર ગીતાચહના બાંધકામ માટે એમણે મોટી રકમોનું દાન કર્યું છે. હિંદી વ્યાપારી મંડળના મકાનના બાંધકામ માટે પણ ૫૦૦૦૦ રૂપિયા આપ્યા હતા. આ ઉપરાંત પણ એમની જુદી જુદી સખાવતો છે. દાનવીરોમાં શિરોમણી શેઠ ચતુરભુજ ઘણા દ્રદનિર્ણયી છે. એકવાર એમણે નિર્ણય કર્યો પછી ચલિત થવાના નહીં.

સરનામું:—૫૩ વોર્ડન રોડ, મુંબઈ

સેતલવડ, જવણુલાલ ચીમનલાલ:-
હિંદની તથા મુંબઈની વ્યાપારી આલ-
મમાં અને ખાસ કરીને વીમાના ક્ષેત્રમાં

મીં જવણુલાલભાઈ જાણીતા છે, અને
હિંદમાં દેશી વીમાની ચળવળ ચલાવવામાં
નેમનો ફાળો ભેટો છે. સામાન્ય વીમાનું
કામ કરનારી દેશી વીમા કંપનીઓ સાથે
મળીને કામ કરે, દેશના વ્યાપાર ઉદ્યો-
ગની વીમા કંપનીઓ સેવા બજવી શકે
અને હિંદી પ્રજામાં દેશી વીમાની ભાવના
વેદા કરાવી શકાય તે હેતુથી ઇન્ડિઅન
ઈન્સ્યુરન્સ કંપનીઝ એસોસિએશન સ્થાપ-
વામાં આવ્યું હતું, અને તે મંડળના
મીં જવણુલાલભાઈ એક સ્થાપક છે. એ
મંડળની કમીટીના તેઓ સરચાતથી
આગેવાન સભ્ય હોવા ઉપરાંત વર્ષોથી
તેના પ્રમુખનો હોદ્દો પણ દીપાવે છે.
હિંદી ધારાસભાએ હાલમાં જે નવો
ઈન્સ્યુરન્સ એક્ટ ઘડ્યો છે તેના ઘડત-
રમાં બીજાઓ સાથે ૨૦ જવણુલાલભાઈની

પણ સરકાર તેમજ વડી ધારાસભા તર-
ફથી સલાહ લેવામાં આવી હતી અને
સરકાર સમક્ષ તથા વડી ધારાસભા સમક્ષ
દેશી વીમા કંપનીઓનો કેસ નેમણે અચ્છી
રીતે રજુ કર્યો હતો. ૨૦ જવણુલાલભાઈ
જોણે ફાયર ઇન્સ્યુરન્સ એસોસિએશનના
પણ છેલ્લાં ૧૪ વર્ષથી એક ઉપ-
ચાલી સભ્ય છે. તેઓને વીમાની દરેક
શાખાઓનો બહોળો અનુભવ છે અને
હિંદની જે મોટી વીમા કંપનીઓ વલ્કન
ઈન્સ્યુરન્સ કંપની અને ઇન્ડિઅન
એન્ડ પ્રુવેન્સિઅલ એરથુરન્સ કંપનીના
વહીવટ સાથે તેમને સંબંધ છે. વીમા
ઉપરાંત બીજા વ્યાપારી સલાહોમાં પણ
તેઓ હલકલે છે, અને મુંબઈની ઇન્ડિઅન
મરચન્ટ્સ એસોસિએશનની કમીટીના તેઓ છેલ્લાં
૬૫ વર્ષથી આગેવાન સભ્ય છે. એસોસિએશનના
ઉપપ્રમુખ અને પ્રમુખના હોદ્દાઓ તેમણે
દીપાવ્યાહતા, અને હાલમાં તેઓ એસોસિએશનના
ઉપપ્રમુખ તરીકે પાછા ચુંટાયા છે. ૨૦
જવણુલાલભાઈને બીજી પણ વ્યાપારી
સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ છે. તેઓ હિંદની
દેશી વ્યાપારી એસોસિએશનની કારિ-
બારી કમીટીના પણ સભ્ય છે. તેઓ નેશના-
લીસ્ટ વિચારના અને એક શાંત કાર્યકર છે.

સરનામું:-ઈન્ડિઅન એરથુરન્સ

બીલ્ડીંગ, અજિટ દેવે સ્ટેશન
સામે, કોટ, મુંબઈ.

કરંજીઆ, શ્રી. બેરામજી નવરોજી,
એમ. એલ.સી. (મુંબઈની અપર ચેંબર). જે.
પી., એફ.સી. આઈ. એસ.—મુંબઈની શહેરી

તથા વેપારી આલમમાં શ્રી. કરંજીઆ
જાણીતા છે. રેશમી કાપડના તેઓ એક
મોટા વેપારી છે અને મુંબઈની અપર
ચેંબર (લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલ) અને મુંબ-
ઈની મ્યુનીસિપલ કોર્પોરેશનના તેઓ એક
આગેવાન સભાસદ હોવા ઉપરાંત અનેક
ખાનગી કંપનીઓના ડિરેક્ટર અને ઓન-
પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ છે. મુંબઈ શહેરમાં

યજ્ઞ “અવર ડે ફંડ અને પીપલ્સ ફેર”ના
ગવર્નર્સ સીંધ રીલીફ ફંડ (૧૯૩૧-૩૨)ના,
નાન શહેનશાહ પંચમ જ્યોર્જના સીલવર
જ્યુબીલી અને મેમોરીઅલ ફંડોના, અને કવેટા
તથા બીહારના ધરતીકંપ ચંકટ નીવારણ
ફંડના સેક્રેટરી તરીકે તેમણે કામ કર્યું
હતું. તેઓ હોસ્પીટલ મેઈન્ટેનન્સ કમીટીના
ખજાનચી અને સેન્ટ બેન એપ્યુલન્સ એસો-
સીએશનના ઉપ-પ્રમુખ પણ છે. તેઓ વર-
સોવા બીચ કમીટીના પ્રમુખ (૧૯૨૪-૩૪),
પોર્ટ ટ્રસ્ટના એક ટ્રસ્ટી, કોર્પોરેશનની
ઇમ્યુવમેંટ્સ કમીટી અને વર્કમ કમીટીના
પ્રમુખ તથા સ્ટેડીંગ કમીટીના સભાસદ,
અને બીજી મ્યુનીસિપલ કમીટીઓના સભા-
સદ પણ હતા. બાળકો-માટેની જરૂરયાત
વાડીઆ હોસ્પીટલની સ્થાપકારી કમીટી
ઉપર કોર્પોરેશનના પ્રતિનિધી તરીકે તેઓ
બેઠક ધરાવતા હતા. મુંબઈમાં ફાટી નીક-
ળેલા કોમી હુલ્લોડ અને મીઠા હડતા-
લોની સમાધાનીમાં પણ શ્રી. કરંજી-
આએ મોટો ફાળો આપ્યો હતો.
જી. આઈ. પી. તથા બી. બી. એન્ડ સી.
આઈ. રેલ્વેઓની સ્થાપકારી કમીટીઓમાં
પણ તેઓ બેઠક ધરાવે છે અને ફીલ્મ સેન-
સર બોર્ડ ઉપર તેઓ ત્રણ વર્ષ હતા.
વેરટર્ન ઇન્ડિઆ ઓટોમોબાઇલ એસોશી-
એશન અને એકસાઈડ એડવાઇઝરી કમીટી
ઉપર પણ તેમણે કામ કર્યું હતું. ૧૯૩૨
માં તેઓ ઇન્ડિઅન મરચન્ટ્સ ચેંબરના
પ્રમુખ હતા અને ચેંબરની કમીટીના તેઓ
આજે વહીવટી સભ્ય છે. ૧૯૩૨ માં
તેઓ ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટોની
સાચાચટીના પ્રમુખ હતા અને સીલ્ક મરચ-
ન્ટ્સ એસોસીએશન તથા પેસેન્જર્સ એન્ડ
ફ્રાઈક રીલીફ એસોસીએશનના પ્રમુખના
હોદ્દા તેમણે વર્ષો સુધી ભોગવ્યા છે.
પશ્ચીમ હોલીડે ઇન્કવાયરી કમીટીના તેઓ

દેવકરણુ નાનજ બેંક લીમિટેડ.

ગ્રાધોરાકગડ ધાપણુ	—	—	રૂ. ૫૦,૦૦,૦૦૦
ભરાયેલી ધાપણુ	—	—	રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦
પેમ્ડ-અપ ધાપણુ	—	—	રૂ. ૧૧,૩૦,૦૦૦

હુડ ગ્રોરીસ:—દેવકરણુ નાનજ બીલ્ડીંગ્સ, એલ્ફીન્સ્ટન સર્કલ, કોટ, મુંબઈ
શાખા:—કાલબાદેવી, સેન્ડહસ્ટ બ્રીજ, મોડવી અને કાકારદાર.

આણુ ખાતામાં-દર વર્ષે અર્ધા ટકા
સેવિંગ્સ બેંક-ખાતામાં દર વર્ષે બે
ટકા સેવિંગ બાજુ આપવામાં
આવે છે અને પેસા ચેકબીજ
ઉપાડી શકાય છે.

બાંધી સુદતની ડીપોઝીટો વખતે
વખત ગોઠવણુ કરેલી શરતોથી
સ્વીકારવામાં આવે છે.

બેન્ક પસંદ કરેલી જામીનગીરીઓ
ઉપર ગોઠવણુ કરેલી શરતોથી
નાણાં ધીરે છે.

બેન્કની ૧%, ૨%, ૫%, ૧૦%, અને
૨૫% તોફાની ચાંદીની
લગડીઓ બેન્કની ગ્રોરીસો
અને હિંદુસ્તાનમાં બીજી જાણીતી
બેન્કો અને ઝવેરીઓ પાસેથી
મળી શકશે.

દેના બેન્કના છ વર્ષ અને ૩ વર્ષનાં
અનુક્રમે ૩ ૧/૪ ટકા અને
૨ ૩/૪ ટકા વ્યાજ આપતા
ફેશ સર્ટીફિકેટો રૂ. ૧ થી રૂ.
૫૦૦૦ સુધીના મળી શકે છે.

બેંકીંગને લગતું દરેક કામકાજ કરવામાં આવે છે.
બેંક ગુજરાતી ભાષામાં પણ પત્રવ્યવહાર કરે છે.

ZENITH LIFE

SAFETY FIRST

ASSURANCE

CLEAN SERVICE

COMPANY LTD

JUST-FAIR

OF BOMBAY

DEPENDABLE

કરંજીઆ, શ્રી. બેરામજી નવરોજી,
એમ. એલ.સી. (મુંબઈની અપર ચેંબર), જે.
પી., એફ.સી. આઈ. એસ.—મુંબઈની શહેરી

તથા વેપારી આલમમાં શ્રી. કરંજીઆ
જાણીતા છે. રેશમી કાપડના તેઓ એક
મોટા વેપારી છે અને મુંબઈની અપર
ચેંબર (લેજલેટીવ કાઉન્સિલ) અને મુંબ-
ઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના તેઓ એક
આગેવાન સભાસદ હોવા ઉપરાંત અનેક
ક્ષીમોટો કંપનીઓના ડિરેક્ટર અને એન-
રરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ છે. મુંબઈ શહેરમાં
કોર્પોરેશન માટે રૂ. ૫ ના ભાડાંના મતા-
ધીકાર દાખલ થયે અને કોર્પોરેશનમાં
કોમિશનર પદેક્ષીવાર બહુમતીમાં આવી ત્યારે
એટલે ૧૯૩૬ માં શ્રી. કરંજીઆ મુંબઈના
પહેલા શહેરી તરીકેનું એટલે મેયર સુટા-
વાનું માન મેળવવાને નરીબદાર નીવડયા
હતા. છેલ્લાં ૨૫ વર્ષોથી ફુકાળ, રેલ
અથવા બીજી આફતોમાં રાહત આપવા
સ્થપાયલા ફંડોના પ્રમુખ, સેક્રટરી, અથવા
ખજાનચી તરીકે તેમણે કામ કર્યું છે.
ચોર અને કુડ પ્રાઈસીઝ કન્ટ્રોલ કમીટીઓના
(૧૯૧૪-૧૯), ૧૯૨૧ માં પ્રીન્સ ઓફ
નેલ્સે મુંબઈની મુલાકાત લીધી ત્યારે જાહેવા

યલા “અવર ડે ફંડ અને પીપલ્સ ફેર”ના
ગવર્નર્સ સીંધ રીલીફ ફંડ (૧૯૩૦-૩૧)ના,
નાનું સહેનશાહ પંચમ બેરોજનાં સીલવર
જુબીલી અને મેમોરીઅલ ફંડોના, અને કવેટા
તથા બીહારના ધરતીકંપ સંકટ નીવારણ
ફંડના સેક્રટરી તરીકે તેમણે કામ કર્યું
હતું. તેઓ હોસ્પીટલ મેઈન્ટેનન્સ કમીટીના
ખજાનચી અને સન્ટ એન એન્થ્રુલન્સ એસો-
સીએશનના ઉપ-પ્રમુખ પણ છે. તેઓ વર-
સાવા બીજી કમીટીના પ્રમુખ (૧૯૨૪-૩૪),
પોર્ટ ટ્રસ્ટના એક ટ્રસ્ટી, કોર્પોરેશનની
ઇમ્યુવમેંટસ કમીટી અને વર્કર્સ કમીટીના
પ્રમુખ તથા સ્ટેડીંગ કમીટીના સભાસદ,
અને બીજી મ્યુનીસીપલ કમીટીઓના સભા-
સદ પણ હતા. બાળકો-માટેની જરબાઈ
વાડીઆ હોસ્પીટલની સલાહકારી કમીટી
ઉપર કોર્પોરેશનના પ્રતિનિધી તરીકે તેઓ
એકઠક ધરાવતા હતા. મુંબઈમાં ફાટી નીક-
ળેલા કોમી દુલ્લો અને મીસ હડતા-
લોની સમાધાનીમાં પણ શ્રી. કરંજી-
આએ મોટો ફાળો આપ્યો હતો.
જી. આઈ. પી. તથા બી. બી. એન્ડ સી.
આઈ. રેલ્વેઓની સલાહકારી કમીટીઓમાં
પણ તેઓ એક ધરાવે છે અને ફીલ્મ સેન-
સર બોર્ડ ઉપર તેઓ ત્રણ વર્ષ હતા.
વેરટન ઇન્ડીઆ એટોમોબાઇલ એસોશી-
એશન અને એકસાઈઝ એડવાઇઝરી કમીટી
ઉપર પણ તેમણે કામ કર્યું હતું. ૧૯૩૨
માં તેઓ ઇન્ડીઅન મરચન્ટ્સ ચેંબરના
પ્રમુખ હતા અને ચેંબરની કમીટીના તેઓ
આજે ઘણાં વર્ષોથી સભ્ય છે ૧૯૩૨ માં
તેઓ આનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટોની
સોસાયટીના પ્રમુખ હતા અને સીલ્ક મરચ-
ન્ટ્સ એસોસીએશન તથા પેસેન્જર્સ એન્ડ
ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએશનના પ્રમુખના
હોદ્દા તેમણે વર્ષો સુધી ભોગવ્યા છે.
પબ્લીક હોલ્ડિંગ ઇન્કવાયરી કમીટીના તેઓ

પ્રમુખ નીમાયા હતા અને જ્યોત્સના તેઓ એક એનરરી વીઝીટર હતા. શ્રી૦ કરંજીઆનો જન્મ સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૬ માં થયો હતો, અને તેમણે મુંબઈની એલ્ફીનસ્ટન હાઈસ્કૂલ તથા સર જમશેદજી જીજીભાઈ પારસી બેનીવોલન્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૩ ની સાલમાં તેમણે યુરપ, ચીન અને જાપાન સાથે વેપાર કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. શ્રી૦ કરંજીઆ રેશમી કાપડ અને રેશમના એક શાહ સાદાગર છે. તેઓ ઇન્ડીઅન સ્ટોક એક્સચેન્જ, યુનીવર્સલ બેંક અને બીજી ઘણી કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે. તેમને સુતરાઉ કાપડ અને બીજા વેપાર ધંધાઓ સાથે પણ સંબંધ છે. રેશમ અને રેશમી કાપડના વેપારની આંદીધુંટી તેઓ એટલી બધી બહુ છે કે હિંદની જુદી જુદી સરહદો ઉપરથી જકાત ભર્યા બગર દાણચારીથી હિંદમાં આયાત થતાં કાપડના સંબંધમાં સખત પગલાં લેવામાં સરકારને મદદરૂપ થઈ પડી સરકારની આવક વધારવામાં તેમણે સારો હોરસો આપ્યો છે. તેવીજ રીતે કાઠીઆવાડના બંદરેએ પરદેશોથી માલ ઉતરી ઓછી જકાત ભરી ખ્રીટીશ હિંદમાં દાખલ થવા લાગ્યાથી અને ઓછી જકાતવાળો માલ ખ્રીટીશ હિંદમાં આયાત થતા માલ સાથે ખોટી રીતે હરીફાઈ કરવા લાગ્યાથી ૧૯૨૭ માં તે વેળાના હિંદી અબ્જનચી સર બેન્ડીસલ્ફેકેટ સાથે મસદહેત ચલાવી શ્રી૦ કરંજીઆએ વીરમગામ ખાતે નાટુરાખવાની મજબુત બલામણુ કરી હતી અને તેમાં તેઓ સફળ નીવડ્યા હતા. સુતર કાપડ, રેશમી કાપડ અને જરી કસબના ઉદ્યોગોમાં તપાસ કરવા નીમાયણી ટેરીફ બોર્ડો સમક્ષ, ઇન્ડીઅન રેલ્વે ઇન્કવાયરી કમીટી (વેન્ચુર કમીટી) સમક્ષ અને રોન્ટ્રસ તથા પ્રાંતીક બેંકોંગ ઇન્કવાયરી કમીટીઓ સમક્ષ શ્રી૦ કરંજીઆએ જીબાની

આપી હતી. રેન્ટકન્ત્રોલ કમીટી (૧૯૪૪-૧૯) ના તેઓ એસેસર પણ હતા. શ્રી૦ કરંજીઆ તેમની બહાર સેવાઓ બદલ કંઈસરે હિંદ મેડલ, નાં વાઈસરોય તરફનું સરટીફિકેટ ઓફ મેરીટ, શહેનશાહ પંચમ જયેજી સીલવર જીબાની મેડલ અને કેશિનેશન મેડલ મેળવવાને પણ નરીબદાર નીવડ્યા છે.

તેઓ મુંબઈની વીલીંગડન સ્પોર્ટ્સ ક્લબ, રોટરી ક્લબ, વેસ્ટર્ન ઇન્ડિઆ ટર્ફ ક્લબ, ઓરીયન્ટ ક્લબ, બોમ્બે પ્રેસિડેન્સી રેડીઓ ક્લબ, રીપન ક્લબ, બોમ્બે ફાઇઝ ગ ક્લબ વગેરે ક્લબોના મેમ્બર છે. તેઓ એક બહુતા ફીમેશન છે. ઇંગ્લીશ કોનસ્ટીટ્યુશન, સ્કોચ કોનસ્ટીટ્યુશન, મેસોનીક ચેપ્ટર, તેમજ મેસોનીક કોનકલેવ એ દરેકના માસ્તર તરીકેની ખુરશી મેળવવાનું તેમણે માન મેળવ્યું છે.

શ્રી. કરંજીઆની મેયર તરીકેની તથા લેજલ્સલેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય તરીકેની કારકીરદી ઘણી ગ્રંથકતી છે. તેઓ મેયર હતા તે દરમિયાન શહેરના બધા વોર્ડોમાં ચૂકેત અને ફરજિયાત પ્રાથમીક કેળવણી દાખલ થવા પામી હતી, શહેરના ઉત્તર ભાગમાં સંડાસો માટે ફક્સશીંગ સીસ્ટમ દાખલ કરવા માટે મ્યુનીસીપલ લેન ફંડમાંથી ગ્રાન્ટની મજૂરી મળી હતી, કોરપોરેશનના મોટા હોદ્દાઓ ઉપર કવોલીફાઈડ માણુસો નીમવા માટે કોરપોરેશને કરાવ પસાર કર્યો હતો, શહેરના ઉત્તર વીલાગમાં મેલેરીઆ અને ટાઇફાઇડના ઉપદ્રવો ઓછા કરવાના પગલાં લેવા એક કોન્ફરન્સ મળી હતી, ટોબેકો ડયુટી એ મ્યુનીસીપલ આવક હોવાથી મુંબઈ સરકારે તે છીનવી લીધાથી મ્યુનીસીપાલ્ટીના તે હકક માટે લડત ચલાવવા તેમની સરદારી હેઠળ નાં ગવર્નરના એક સલાહકાર મી૦ જે. એ. મદન સમક્ષ

એક ડેપુટેશન લઈ જવામાં આવ્યું હતું, કોઈખી સાધારણ પુછીને માણસ મ્યુનીસીપલ જગ્યા ઉપર મકાન બાંધવા માંગે તો તેને લોન આપવાને લગતો કરાવ થયો હતો, લડાઈને લીધે થયેલી મોંઘરીવારીનું ઓછા પગારના મ્યુનીસીપલ નોકરોને લખ્યું મળ્યું હતું, અને પ્રોપરટી ટેક્સ વસુલ કરવાનું કામ સરકારે મ્યુનીસીપાલ્ટીને માથે નાંખ્યાથી મ્યુનીસીપાલ્ટીને સરકાર તરફથી પુરતા ખર્ચ નહીં મળ્યાથી તે સામે લડત ચલાવવામાં આવી હતી. મેયર તરીકેના તેમના હોદ્દા દરમ્યાન કોરોપોરેશનની ૧૩૧ સાધારણ અને ૧૫ ખાસ સંસાઓ મળી હતી (કે જે આગલા બધા રેકર્ડો તોડનાઈ હતું) અને ૧૩૧૦ સાધારણ અને ૧૮૭ ખાસ બાબતોના નીકાલ કરવામાં આવ્યો હતો, અને એટલી બધીમાંથી એક પણ સંસામાં નેઓ ગેર-હાજર હતાં નહીં. ટ્રેલ્સેલેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય તરીકે તેમણે જાહેર હિતના અનેક સવાલો પુછ્યા હતા અને કરાવો રજૂ કર્યા હતા. લાયકાત વગરની હાઇઓથી થતી હેરાનગતી દૂર કરવા અને સ્ત્રી જાતની સેવા બજાવવા તેમણે કવોક્ષીફાઇડ હાઇઓ રાખવાનો કરાવ ધારાસભામાં પસાર કરાવ્યો હતો.

ઠંકાણુ:—“શેંગરેલા,” ૮ કારમાઈકલ રોડ, મુંબઈ ૬.

મથુરાદાસ દ્વારકાદાસ:—શેક મથુરાદાસનો જન્મ ૧૯૦૮ માં થયેલો. સંગીન કેળવણી પ્રાપ્ત કર્યા પછી તેઓ વ્યાપારમાં પડ્યા. શેક મથુરાદાસ ૧૯૨૨ માં શેક લાલજી નારણજીની પેઢીમાં જોડાયા અને ૧૯૨૮ માં એ પેઢીના સાગીદાર બન્યા. એ ઉપરાંત બેંચિ ડાઈંગ એન્ડ મેન્યુફેક-

ચરીંગ કંપનીની સેલિંગ એજન્સી જે મેન્યુફેચરલ જોરધનદાસની કંપનીને નામે ધણો કરે છે એના પણ સાગીદાર બન્યા. જામ શ્રી૦ રણજીતસીંઘજી સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ મીક્સના એજન્સી ફોર્ ડિરેક્ટર છે અને

જુડીસીયલ જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લી૦ ના ડિરેક્ટર અને મેનેજિંગ એજન્ટ છે. ખાનદેશ સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ મીક્સ અને ન્યુ ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ પ્રેસ કં. લી૦ ના પણ ડિરેક્ટર છે. દેશી વેપારી એમ્પ્લરની કમીટીના અને ઇન્ડિઅન ઇન્સ્યુરન્સ એસોસિએશનની કમીટીના સભ્ય છે. સ્વ૦ શેક લાલજી નારણજીએ જામનગર ખાતે સ્થાપેલી જીનીંગ એન્ડ પ્રેસીંગ કેકટરી હજી એમના હસ્તક ચાલુજ છે. શેક મથુરાદાસે વ્યાપારી મંડળોમાં સારી કીર્તી સંપાદન કરી છે. સ્વલાલે મળતાવડા અને જાહેર કાર્યમાં સાગ લેવાની ધગશ ધરાવતા હોવાથી સર્વત્ર પ્રિય થઈ પડે છે. ટુંક સમયમાંજ શેક લાલજી નારણજીની માફક એક મહાન વ્યાપારીની પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરશે.

સરનામુ:—૨૧૦, વાલકેશ્વર રોડ, મુંબઈ.

રેલ્વેના લગેજ અને કુલીહાયરથી બચવા માટે

ગોલ્ડ ફીલ્ડની વલકન ફાયબર

મુદ કેસ ખરીદા જે કીમતમાં સસ્તી અને મજબુતીમાં લોખંડ જેવી છે.

તે ઉપરાંત હોલ ડોલ, હેન્ડ બેગ અને ચામડાને લગતો ટરેક માલ
અપ્રુડેટ ફીનીશવાળો તૈયાર છે.

ગોલ્ડ ફીલ્ડના નવા મોડેલના ફેન્સી

બુટ, શુઝ અને ચંપલ.

મનપસંદ ડીઝાઇન અને બુદ્ધાબુદ્ધ કલરમાં
નીચત્તા સ્થળો ઉપરથી મળી શકશે:—

ધી ગોલ્ડ ફીલ્ડ
લેધર વર્કસ

શા રૂમ અને હેડ ઓફીસ:—

પ્રીન્સેસ' સ્ટ્રીટ, મુંબઈ નં ૨. (ટે. નં. ૨૬૪૭૦)

બ્રાંચ:—

પીરભાઈ બીલીંગ, સેન્ટ્રલ સ્ટેશન, મુંબઈ ૪. (ટે. નં. ૪૫૫૭૨)

હોલ સેલ રેપો:—

૧૭૨ અબદુલ રહિમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૩. (ટે. નં. ૨૩૮૬૭)

ફેક્ટરીઓ:—

કાળા કીલ્સા, ધારાવી, મુંબઈ. (ટે. નં. ૮૮૮૭૦)

ભાંગવાડી, કાલબારવી, મુંબઈ.

અમદાવાદમાં પણ અમારી શાખા છે:—

ચતુરભુજ ભુવન, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ.

પ્રાણુલાલ દેવકરણુ નાનજી બેન્કર, નેપારી, દલાલ અને મીલકતદાર, જે. પી. અને ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ, પોરબંદર રાજ્યના રાજમંત્રી—રા. પ્રાણુલાલભાઈનો

જન્મ ૧૮૯૪ માં થયો હતો. ૨૫૦ શેક દેવકરણુ નાનજીના એ દ્વિતીય પુત્ર થાય. મુંબઈની સેન્ટ ટ્રેવીઅર્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યા પછી ૧૮ વર્ષની વયે પિતાશ્રીની પેઢીમાં જોડાયા. અત્યારે દેવકરણુ નાનજી એન્ડ સન્સ, (બેન્કર્સ, મરચન્ટ્સ એન્ડ લેન્ડ-લોર્ડ્સ) દેવકરણુ નાનજી (સેર, સ્ટોક, કોટન, બુટ્ટીઅન, ઘઉં અને અળસીના વેપારી અને દલાલ) વિગેરે પેઢીઓમાં વડા ભાગીદાર છે. દેવકરણુ નાનજી બેન્કીંગ કંપની લીઁના ચેરમેન છે. ઉપરાંત હિન્દુસ્તાન સુગર મીલ્સ લીઁ, હિંદ સાઈકલ્સ લીઁ, નેશનલ સ્ટુડીઓઝ લીઁ, પોદાર મીલ્સ લીઁ, બેંબે પ્રાવીન્સીયલ કો-ઓપરેટીવ લેન્ડમોરગેજ બેન્ક લીઁ, બેંબે સ્ટ્રીમ નેવીગેશન લીઁ, દેવકરણુ નાનજી પ્રીન્ટીંગ એન્ડ પબ્લીસીંગ કંપની લીઁ અને ઇન્ડીઅન હુયુમ પાઇપ કંપની લીઁના ડીરેક્ટર છે. દેશી નેપારી ચેમ્બર અને એની બેન્કીંગ, શીપીંગ,

ફીનાન્સ અને આંતરીક વ્યાપાર ઉપસમિતિ એના સભ્ય છે. ઉપરાંત લીવરપુલનાં લીવરપુલ કોટન એસોસીએશન લીઁ સાથે પણ સભ્ય તરીકે સંબંધ ધરાવે છે. પ્રોપર્ટી એનર્સ એસોસીએશન અને ઇન્ડીઅન રેડક્રોસ સોસાયટીના આજીવન સભ્ય છે. અધેગીના ભારતીય વીધાલયનની સ્થાપના કરનારાઓમાં શ્રીમં પ્રાણુલાલભાઈ પણ હતા અને અત્યારે એના માનદ બબ્લનથી છે. દાદર હિન્દુ મંદિર, કોટની સંસ્કૃત શાળા, દેવકરણુ નાનજી સંખાવત ટ્રસ્ટ, પારપીઆ પ્રધાન ચેગીટીઝ ટ્રસ્ટ, ગુલાલવાડી ચેરીટીઝ, શેઠ કલ્યાણજી ચત્રભુજ હિન્દુ સેનેટેરીઅમ્ કાંદીવલી વિગેરે ટ્રસ્ટોના ટ્રસ્ટી છે. સાહિત્ય, સંગીત અને કલાના શોખીન છે તેમજ વિશ્વીગ્ડન સ્પોર્ટ્સ કલબ, રાયલ વેસ્ટર્ન ઇન્ડીઆ. ટર્ફ કલબ, મુંબઈ પ્રેસીડેન્સી રેડીઓ કલબ અને ઓરીએન્ટ કલબના સભ્ય છે. દેવકરણુ નાનજી અકવાડીક વ્યાપારી બબ્લરોનું અવસોકન, દેવકરણુ નાનજી હેઇલી મારકેટ ગ્રોપર્ટ અને દેવકરણુ નાનજીઝ બેંબે ઇન્વેસ્ટર્સ ઇયરબુક એમની તરફથી પ્રગટ થાય છે. ૧૯૧૧ માં બમનગર સ્ટેટના મુન્સીફ અને મેજિસ્ટ્રેટ સ્વં શ્રીમં જોવિંદજી ઝવેરચંદનાં પુત્રી જયવંતીબહેન સાથે લગ્ન કરેલા. શ્રીમતિ જયવંતીબહેન કોટના હિન્દુ સ્ત્રી મંડળના એક સ્થાપક અને ચેરમેન છે અને સમાજ ઉન્નતિના કાર્યો કરતી વિવિધ સ્ત્રી સંસ્થાઓના સભ્ય છે.

સરનામું:—‘લલિત વિલાસ’, વાલકેટવંર રોડ, મલખારહીલ, મુંબઈ. (ઓફીસ) દેવકરણુ નાનજી બીલ્ડીંગ, એલ્ફીન્સ્ટન સર-કલ, કોટ, મુંબઈ.

ધરમદાસ શામળદાસ પરભુદાસ
કોઠારી:—જુના શેર ખબર (ધી નેટીવ શેર
એન્ડ સ્ટોક બ્રોકર્સ એસોસિએશન)ના એક
આગેવાન સભ્ય તરીકે શેઠ ધરમદાસ આજે

એક સુખ્યાત વ્યક્તિ છે. એમના પરિ-
ચયમાં આવેલા વ્યાપારીઓ યા નાણાં-
શાસ્ત્રીઓ સૌ કોઈ એમનો સંપર્ક માધ-
વામાં આજે મેરવ લે છે. જુના શેર ખબર
ની સ્થાપના થઈ ત્યારથી શેઠ ધરમદાસ
ના પિતામહ એ ખબર સાથે સંકળાયેલા.
એમની જવક્ત કારકીરીએ આજે શેઠ
ધરમદાસની પેઢીને ખબરમાં અગ્રગણ્ય અને
મોલાદાર સ્થાન આપ્યું છે. આજે લગભગ
પાંચ દસકાથી એમની પેઢી, વ્યાપારી
જગતમાં એમની નામનાને કયાંયે ઝાપ
લાગવા હીંચા સીવાય, અવિરત પ્રગતિ
સાધી રહી છે.

પરંતુ એ પ્રગતિ કંઈ સ્વયંસિદ્ધ તો
નજ હોય ને? એની પાછળ નો એના
સંચાલકોની પ્રમાણિકતા, કાર્યદક્ષતા અને
દીર્ઘદ્રષ્ટિ એ સૌજ કામ કરી રહ્યાં હોય છે.
પરંતુ એથી વધુ તો એમના ચારિત્ર્ય-
ખળનેજ એ પ્રગતિ આસારી છે. એટલે

સંચાલકોના ચારિત્ર્યના પરિચય ત્રિવાય
એ પેઢીનો પરિચય અધુરોજ રહે.

ઈ. સ. ૧૮૯૫ ની ૨૩ મી અક્ટોબર
એ શેઠ ધરમદાસનો જન્મદિન. તેઓ મોઢ
વણિક જ્ઞાતિના છે. પરંતુ આજે તો તેઓ
તથા તેમના વડિલો, સ્વજાતિમાંજ નહિ.
પરંતુ પરકોમમાં પણ તેમના સત્કાર્યો વડે
ઘણી સારી રીતે આદર પામ્યા છે. તેઓ
પણ સમાજ સેવા કે રાષ્ટ્રસેવા, ધાર્મિક
કાર્યો કે કેળવણીનાં કાર્યો, એવી કોઈપણ
સેવાની તક જવા હીંચા ત્રિવાય ઉદાર
હૃદયે એમાં પોતાનો ફાળો આપી ચુક્યા
છે. પછી તે સેવા સ્વકોમની હોય કે પર
કોમની સંકટ નિવારણની હોય કે તબીબી
મદદ માટેની છાત્રાલય બંધાવવાની કે
એન્ટેરીઅમ ખોલવાની ચાહે તે માનવસેવાનાં
કાર્યો હોય. એ સૌમાં શેઠ ધરમદાસ
તેમજ તેમના પૂર્વજોએ પોતાનો ફાળો
આપ્યોજ હોય. એમને આંગણે આવેલ
પ્રાર્થી કદી ખાલી હાથે પાછા ફર્યો નથી.
આ તો થઈ એમની ઉદારતાની વાત. પરંતુ
એમનો માયાળુ સ્વભાવ, એમની મહદયતા
એમની વાણીનું મહત્વ અને વિવેક એક-
વાર પણ એમના પરિચયમાં આવનાર
માણસના હૃદય પર એમના ચારિત્ર્યની
છાપ પાડ્યા વિના રહેશે નહિ.

શેઠ ધરમદાસનું મુળ વતન જુનાગઢ.
એમના પૂર્વજોમાં ધધાથે પ્રથમ મુંબઈ
આવનાર એમના પ્રપિતામહ શેઠ જવણુદાસ
જાંગજી. એમના ત્રણ પુત્રોમાંના એક
તે શેઠ પરભુદાસ. જીવનની કંઈક લીલી
સુઠી વટાવી એ કુળને તારનાર તેઓજ હતા.
જરીખાઈને લઈ ઉચ્ચ અભ્યાસ તો ન કરી
શક્યા, તોય ટયુશનો કરી ધંધા પુરતું
પ્રાપ્ત કર્યુંજ. અને એક કેઈટ-પ્રોકર
(નૂર દલાલ) તરીકે પોતાના જીવનની શરૂ-

આત કરી. શેર બજાર ઉઘડતાજ ૩. ૫] માં એ એસોસીએશનનું કાર્ડ લીધું અને અધિધીજ એમની તથા એ પેઢીની પ્રગતિનું પ્રસ્થાન થાય છે. એમની જીજ્ઞાસે તેમજ દ્વિધ્ર્વષ્ટિ એમને આજળ વધવાનો માર્ગ બતાવતી, પ્રમાણિકતા કેઈપણ પ્રકારના પતનમાંથી એમનું રક્ષણ કરતી, એમનો સ્વભાવ અને ચારિત્ર્ય, હૃદયેશ બાજુએ એમને પીઠબળ દેતાં હોય તેમ પ્રગતિને પથે દોરતાં.

એક પ્રમાણિક બંધાદારી તરીકે શેક પરભુદાસ આજે લોકપ્રિય થઈ ગયા છે. એમની સેવાની કદર તરીકે શેર બજારે એમને પોતાના ઉપ-પ્રમુખ તેમજ પ્રમુખ તરીકે સ્થાપ્યા હતા. સ્વં સર શાપુરજી ભટ્ટા મુખર્ષીના શેરીફ થયા ત્યારે એસોસીએશન તરફથી સર શાપુરજીને અભિનંદન પત્ર આપવાનું માન પણ શેક પરભુદાસનેજ મળ્યું હતું. એમની બહાર સેવાની નોંધ લઈ સરકારે તેમને J. P. (Justice of Peace—સુલેહના અમલદાર) બનાવ્યા હતા.

શેક પરભુદાસને ઉચ્ચ કેળવણી માટે તો ભારે આકાંક્ષા હતી. પરંતુ જે પોતે ન લઈ શક્યા તે ઉચ્ચ કેળવણી પોતાની જાતિમાં વિદ્યાર્થીઓ લઈ શકે એવા આશયથી એક ફી પ્રોડીંગ સ્કુલ સ્થાપવા તેમણે ૩૧. ૧ લાખની બાદશાહી રકમ કાઢી આપી હતી. આજે એ સંસ્થા એમના શુભ નામ સાથે એમના ધ્યેયને સિદ્ધ કરતી પ્રગતિ કરી રહી છે. એ સંસ્થાદ્વારા આજસુધી સેંકડો વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના જીવનનો વિકાસ સાધ્યો છે, અને સાધી રહ્યા છે. વળી ઉચ્ચ કોમના હિન્દુઓ માટે મુખર્ષીમાં એક વાડી પણ એમણે બંધાવી આપી છે. આ ઉપરાંત કેટલીય સખાવતો એમના ઉદાર હસ્તે ગરીબોને કરી હશે.

જીવનના વિધવિધ રંગો બેઈ ૭૫વર્ષની

વયે ઇ. સ. ૧૯૨૧ ના મેની તા. ૧૨ મીએ જ્યારે શેક પરભુદાસ સ્વર્ગવાર્સા થયા ત્યારે તેમને ત્રણ પુત્રો હતા; શેક શામળદાસ, શેક દેવીદાસ અને શેક લાલદાસ. પરંતુ આજે તો એમાંના એકલા શેક શામળદાસજ એ કુટુંબના વડિલ તરીકે હયાત છે. એમના બીજા બે ભાઈઓ પણ એમની માફક મહાર્થો કરી જીવનની સુવાસ ફેલાવી ગયા છે. સ્વં શેક દેવીદાસ પોતાની પુત્રી લીલાવતીના સ્મરણાર્થે 'દેવલાલીમાં' એક સેનેટોરીઅમ બંધાવ્યું છે. વળી શેક લાલદાસે પણ પોતાની કોમના ગરીબ બંધુઓ માટે સસ્તા ભાડામાં રહી શકાય તેવા "જેઠાર નિવાસ" બંધાવ્યો છે; તેમના દુસ્તીઓએ એમની યાદમાં ૩. ૨ લાખ ખર્ચી ઉંચ કોમના હિન્દુઓ માટે એક બાદશાહી સેનેટોરીઅમ જીજ્ઞાસ પર બંધાવ્યું છે.

શેક શામળદાસે પણ પોતાના પિતાના પગલે જઈ, ઉદાર ભાવે ઘણી સખાવતો કરી છે, અને એઓ આજે કરી રહ્યા છે. સ્વં શેક દેવીદાસના દુસ્તી તરીકે એમણે જી. ટી. હોસ્પિટલમાં ક્ષયનો વોર્ડ સ્થાપવા ૩૧. ૧ લાખ, એસરે તથા ઇલેક્ટ્રીક ખાતું સ્થાપવા ૩૧. ૭૫૦૦૦, મુખર્ષીની જીજ્ઞાસ કોમના ગૌરવસભી સર હરકીશનદાસ હોસ્પિટલમાં સુવાવડ ખાતું સ્થાપવા માટે ૩૧. ૧ લાખ, નારીકેની ઝનાના મીશન હોસ્પિટલમાં સુવાવડ ખાતાનું મકાન બંધાવવા ૩૧. ૩૫૦૦૦, મુખર્ષીના નાયર હોસ્પિટલમાં ૩. ૫૦૦૦ અને જીજ્ઞાસ હોંદુ સ્ત્રી મંડળને ૩. ૨૫૦૦૦ આપ્યા છે. એ એમની સહાયતા અને ઔદાર્યના પૂરાવા તરીકે બસ છે. એમણે પોને પણ જી. ટી. હોસ્પિટલમાં લાયબ્રેરી સ્થાપવા ૩૧. ૧૦૦૦૦, દેવલાલીના લીલાવતી હિન્દુ સેનેટોરીઅમમાં એક બ્લોક તથા લાયબ્રેરી સ્થાપવા, તથા સર હરકીશનદાસ હોસ્પિટલમાં એક વોર્ડ સ્થાપવા

રૂ. ૧૦૦૦૦) આપી કેટલીય મોટી રકમો અર્પી છે. આની બહાર સેવાની કદર કરી સરકારે તેમને જે. પી. બનાવી કચ્છરે હિન્દનો ચાંદ એનાયત કર્યો છે.

આજે શેઠ શામળદાસ નિવૃત્ત જીવન ગાળે છે. એમના બે લાયક પુત્રો શેઠ ધરમદાસ તથા શેઠ મથરાંદાસ એમની પેઢીને આજે દોરી રહ્યા છે.

શેઠ ધરમદાસ, અહિંની ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં અભ્યાસ કરી, પોતાની પેઢીમાં બેડાઈ ગયા. પોતાના સદગુણો વડે એમણે પેઢીની ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ કરી. શેર બજારે એમની સેવાની કદર પિછાની અને ૧૯૩૭-૩૮ માં એ મ'ડળના ડીરેક્ટરોની બોર્ડના સભ્ય તરીકે જુ'ટી કાઢ્યા. સામાજિક પ્રગતિઓ અને સેવાના માર્ગો પણ શેઠ ધરમદાસના કાર્યક્ષેત્રની બહાર નથી રહી ગયાં. જી. ટી. હોસ્પિટલની સલાહકારી કમીટીમાં, સર હરકીશનદાસ હોસ્પિટલની મેનેજિંગ કાઉન્સિલમાં, યમુનાબાઈ નાયર હોસ્પિટલ તથા નેશનલ મેડીકલ કોલેજની સલાહકારી કમીટીમાં એક સભ્ય તરીકે એમને ઘણું અગ્ર-સ્થાન છે. શેઠ પરભુદાસ જીવણદાસ કોઠારી તથા શા. મુળચંદ વાસનજી મોદ વણિક બોર્ડિંગ સ્કૂલ (દાદર) જે એમના પિતામહે સ્થાપી છે તેના એક ટ્રસ્ટી તથા સેક્રેટરી તરીકે તેઓ એ સંસ્થાને શોભાવી રહ્યા છે. રાજકોટની વાણજી લક્ષ્મીદાસ મોદ બોર્ડિંગની મેનેજિંગ કમીટીના પણ તેઓ એક સભ્ય છે. આ ઉપરાંત દેવલાલી ખાતેનું લીલાવતી હિન્દુ સેનેટોરીઅમ, બોરીવલી ખાતેનું કાલીદાસ પ્રાગજી આરોગ્ય ભુવન, મુંબઈ ખાતેનું 'બેકોર નિવાસ', એ સૌ આજે એમના ટ્રસ્ટીપણા નીચે સુવ્યવસ્થિત રીતે ચાલી રહ્યાં છે. એમની સંખ્યાવતોમાં સર હરકીશનદાસ હોસ્પિટલમાં

લીફ્ટ માટે આપેલા રૂ. ૨૫૦૦, નાયર હોસ્પિટલમાં રેડીઅમ માટે રૂ. ૨૦૦૦ અને સુરતમાં બ્રહ્મચારી આશ્રમમાં અતિથિ ગૃહ સ્થાપવા માટે રૂ. ૨૦૦૦, એ મુખ્યત્વે ગણી શકાય પરંતુ એમણે અઢાત રૂબિને પણ કેટલીય સખાવનો કરી છે, જેને અહિં સ્થાન આપવું ઉચિત નથી.

આજે એમના નાના ભાઈ શેઠ મથરાંદાસ પણ એમની સાથે પેઢી પર કામ કરી રહ્યા છે. એમનો જન્મ મુંબઈમાં અને ૧૯૧૭ માં થયો હતો. ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લઈ તેઓ ૧૯૩૭ થી પોતાના વડિલોની પેઢીમાં બેડાઈ ગયા છે. એમના જીવનની શરૂઆતમાં—ધંધામાં બેડા-તાંજ—એમની પ્રતિભા એમના પરિચયમાં આવનારને અસર કરે છે. એમના હૃદયની ઉદારતા તેમજ ઉચ્ચ આશયો એમના ઉજ્જવળ ભાવિની આશા આપે છે.

આમ આવા ચારિત્ર્યવાન, ક્ષેત્રભાવી, અને પ્રમાણિક સંચાલકોના આશય નીચે એ પેઢી કેમ ન વિકસે? આજના શેર બજારના જીવનમાં વારંવાર પ્રતીત થનેા સફારી સડો એ પેઢીમાં હજુ પ્રવેશ્યો નથી, એ હર્ષની વાત છે. એમનું ઔદાર્ય એમને સમૃદ્ધિવાન બનાવે છે, એમની સહૃદયતા એમને સોકપ્રિયતા બનાવે છે, એમની ગુપ્તિ, કાર્ય-દક્ષતા અને દ્વિર્ધ્રષ્ટિ એમને પ્રગતી કરાવે છે, અને એમની પ્રમાણિકતા, એમની પેઢીની વિશિષ્ટતા હોઈ, એમની કીર્તિ તથા કારકીર્દીને ઉજ્જવળ બનાવી એ પેઢીને આજે ને આજે બઢાવી રહી છે.

સરનામું:—“સી ન્યુ”, પ્લોટ નં ૦ ૧૫, વરલી એસ્ટેટ, મુંબઈ.

સેઠના, મી. મીનાચેર જહાંગીરજી, બી. એ., જેરીસ્ટર-એટ-લો., લંડનની રાયલ ઇકોનોમીક સોસાયટીના ફેલો, લેખક, લેકચરર, ધારાશાસ્ત્રી અને ફીલ્સુફ:—મી.

સેઠના ૧૯૧૨માં મુંબઈ ખાને જન્મ્યાહતા. એમના પિતા ડો. જહાંગીરજી મન્ચેરજી સેઠના ડી. વી. એસ., જી. બી. વી. એસ., પુનાની સાયન્સ કોલેજના ખાસોલોજી (પ્રાણી અને વનસ્પતિ વિજ્ઞાન)ના પ્રોફેસર હતા. ભાઈ મી. રત્નમ જહાંગીર સેઠના બી. એ., બી. એસ. સી., બી. ઇ. એલ. એલ. બી., મુંબઈ મ્યુનીસીપાલિટીના લેન્ડ એકવીઝીશન ખાતાના એક અમલદાર છે. મી. સેઠનાએ ગોવાળીઆ ટેન્ક રોડ પર આવેલી માસ્ટર્સ ટ્યુટોરીઅલ હાઈ સ્કુલમાં શિક્ષણ લીધું હતું. ઈન્સ્ટીટ્યુટ સાહેબ કેપ્ટન માહીયાર કુટાર (એમ. એ.), પ્રીન્સીપાલ માલુકજી ખનાજી (એફ. સી. આર. એ.) અને મી. એન. પી. પાવરી (બી. એ. એલ. એલ. બી.), જેવા વિખ્યાત શિક્ષકોને હાથે તેઓ કેળવણી પામ્યા હતા. વીલ્સન કોલેજમાંથી ૧૯૩૨ માં બી. એ.ની ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરીને તેઓ ૧૯૩૨ ના એક્ટોબરમાં ઇંગ્લેન્ડ ગયા હતા. ૧૯૩૪ માં

તેઓએ જેરીસ્ટરની છેલ્લી પરીચા પાસ કરી હતી અને ૧૯૩૫ માં તેમનું નામ મુંબઈ હાઈકોર્ટના ઓરીજનલ માઈસના એડવાકેટોની નામાવણીમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. ૧૯૩૬ માં મી. સેઠના બાટલીઓઈના એકાકિન્ટન્ટી ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં કંપની લો અને મકન્ટાઈલ લોના લેકચરર બન્યા હતા. હજી પેણ તેઓ એ હેલો ધરાવે છે. એમને શીખવા પ્રત્યે ખુબ પ્રેમ છે. ૧૯૩૭ માં મી. સેઠનાએ “મેરીટસ ઓફ મી ઇન્ડિઅન કંપનીઝ એક્ટ” નામનો એક નિબંધ પ્રગટ કર્યો હતો. એજ વરગમાં એમણે હિન્દના કંપની લો અંગે ૪૫૮ પાનાનું એક મોટું પુસ્તક પ્રગટ કર્યું હતું. મુંબઈ હાઈકોર્ટના માનનીય જજ મી. બી. જે વાડીયાએ આ પુસ્તક માટે સુંદર ઉપોદ્ધાત લખી આપ્યો છે. ધારાશાસ્ત્રીઓ, ન્યાયાશીશો, પ્રોફેસરો, અમલદારો અને વેપારીઓએ આ પુસ્તકની ખુબ પ્રશંસા કરી છે. ૧૯૩૬ માં મુંબઈના મી. ડી. બી. તાગોરવાલાએ મી. સેઠનાની “એવીબીડીઝ ઇન્ડિઅન લો સીરીઝ” — “સીવીલ રોન્સ એન્ડ ઘેર રેમીડીઝ” નામનું પુસ્તક પ્રસિધ્ધ કર્યું હતું. આ પુસ્તકનો ઉપોદ્ધાત મુંબઈ હાઈકોર્ટના જજ ઓ. મી. જરડીસ વાસુદેવે લખ્યો છે. ૧૯૪૦ ના જાન્યુઆરી માસમાં મી. સેઠનાનો લગ્ન કલકત્તાના એન્જનીઅર મી. જમશેદજી અરદેશર અંકલેસગીઆનાં પત્ની અને સીટી કોલેજના લેકચરર મીસ ઝોરશેદ જમશેદજી અંકલેસગીઆ એસ. એ. બી. ટી., એલ. ટી. માથે થયાં હતાં. મી. સેઠના ધંધાએ એક વેબક, શિક્ષક અને ધારાશાસ્ત્રી છે પણ મુખ્યત્વે તે તેઓ એક આદર્શ પાત્રી સદ્ગુણધર છે. એમનો ગત્ય તેમજ વિદ્યા તરફનો પ્રેમ અદ્ભુત છે. તેઓ જણાવે છે કે:— “Learning and knowledge and Beauty, ... Great are these all to have, But greater still are Wisdom and Love, though for it not many crave” અને મી. સેઠના ઉમેરે છે કે:— “Make kindness a part of your being. And Love the emblem of living”

અરનામું:—૨૫૨, તારદેવ રોડ, મુંબઈ.

સેઠના, મીરીસ જીરશેદ મીનાચર જાહંગીરજી, એમ એ. જી. ડી., એલ. ડી., મદ્રાસની સીટી કોલેજના માજી લેકચરર, હાલ મુંબઈની બાઈ રહેમતબાઈ હળીબ હાઈ સ્કુલનાં પ્રીન્સીપલ—મીસીસ

સેઠના (એ વખતનાં મીસ અંકલેસરીઆ) મેા જન્મ ૧૯૧૩ ની પાંચમી જીને થયો હતો. તેમણે કલકત્તાની લોરેટો કોન્વેન્ટ અને લોરેટો કોલેજ ખાતે શિક્ષણ લીધું હતું. ૧૯૩૪ માં તેમણે અંગ્રેજી સાહિત્યના વિષય પસંદ કરીને બી. એ. (ઓનર્સ)ની ડિગ્રી અપાવન કરી હતી. ૧૯૩૫ માં તેમણે બી. ડી. ની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. ૧૯૩૭ માં તેમણે એમ. એ.ની ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી હતી અને સીટી કોલેજ ખાતે લેકચરર નીમાયાં હતાં. તેઓ કલકત્તાના કન્સલ્ટીંગ એન્જીનીઅર મીં જમશેદજી અરહેશીર. અંકલેસરીયા (જનવાલા)નાં પુત્રી થાય છે. ૧૯૪૦ માં મુંબઈના બારીસ્ટર-એટ-લો મીં મીનાચર જાહંગીરજી સેઠના સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં હતાં. હાલમાં તેઓ મુંબઈની કન્યાઓ માટેની રહેમતબાઈ હળીબ હાઈ સ્કુલનાં પ્રીન્સીપલ છે. મીસીસ સેઠના કેળવણીનાં કામમાં જીવ રસ લે છે.

સરનામું:—૨૫૧, તારદેવ રોડ, મુંબઈ.

શ્રોફ, મીં કે. આર. પી.—શેર બજારના બાદોશ પ્રમુખ શેઠ કેબરજી શ્રોફનો જન્મ ૧૮૭૮ માં થયો હતો. ન્યુ હાઈ સ્કુલમાં કેળવણી લીધા પછી લંડનની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સમાં કોમર્સની ડિગ્રી માન સહીત પસાર કરી હતી. ૨૨ વર્ષની વયે એમણે એક શીશક તરીકે કારકીર્દી શરૂ કરી હતી. મેટ્રીક અને પ્રીવીઅસમાં હાખલા અને વિજ્ઞાનના વર્ગો એ લેતા. ૧૯૦૨ માં

એ ધંધો છોડી એમણે પોતાના પીતાશ્રી સાથે શેર બજારમાં 'અપ્રેસિયેટ' શ્રીમે શ્રીમે મેસર્સ આર. પી. શ્રોફ એન્ડ સન્સની પેઢીને એમણે લોકપ્રીય સંસ્થા બનાવી. ૧૯૧૬ માં શેર બજારમાં સભ્ય તરીકે નેડાયા અને ૧૯૨૦ થી માંડીને આજ સુધી ડિરેક્ટરોની બોર્ડમાં છે. માનદ બજનચીનો એાધ્યો પણ એમણે ભોગવ્યો છે. ૧૯૩૯ની સાલ સુધી તેઓ શેર બજારના એક ચુંટાયલા પ્રમુખ રહ્યા હતા પણ ત્યાર પછી મોરીસન કમીટીની ભલામણ મુજબ એમને પગારદાર પ્રમુખ તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે. એમનો વર્ષે રૂ. ૫૦૦૦૦ નો પગાર નક્કી થયો છે

ત્યારથી આર. પી. ટ્રેફ એન્ડ સન્સની પેટીમાંથી રા. ટ્રેફ શેડ નીકળી ગયા છે. શેર બજારમાં વર્ષો થયાં બાહોશીથી, ધીરજથી અને ખંતથી એમણે સારી સેવા બજાવી છે અને હંમેશા બજાર સાથે બહેર જનતાનું પણ હિત એવું છે. ૧૯૨૭માં તેઓ જે. પી. બન્યા હતા. ૧૯૨૯ થી જોંએ શેર હોલ્ડર્સ એસોસિએશનના ઉપ-પ્રમુખ છે. ઝારા-સ્વીન કોઓપરેટીવ ફેરીટ બેન્કના ચેરમેન છે. યુનીયન બેન્ક, સ્ટેટ કોઓપરેટીવ લેન્ડ મોર્ટગેજ બેન્ક, ઇન્ડિયન મરકનટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની વિગેરેના ડિરેક્ટર છે. ૧૯૩૫ માં સીકવર જુબીલી મેડલ પણ એમને મળ્યા છે. શેર બજારમાં જીબજી પ્રીય થઇ પડયા છે. એમના પુત્રપુત્રીના સગન પ્રસંગે દલાસોએ એક લાખ રૂપીઆની પર્સ આપી હતી અને એસોસિએશને રૂ. ૧૦૦૦૦ નો ચાંદસો કર્યો હતો. જુદી જુદી કમીટીઓ સમક્ષ અને સરકાર સમક્ષ બાહોશીથી બજારનો કેમ શ્રી. ટ્રેફ રજુ કરે છે અને તેથી સરકાર સાથેનો સંબંધ સારો રહ્યો છે.

સરનામું:—સ્ટેટ એક્સચેન્જ બીલ્ડિંગ, દલાસ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

અબુબકર હાજીમ ધીવાળા—વેલ્-ટેબલ પ્રોડક્ટસના એક મોટા વેપારી, અને શેર બજાર તથા બીજા વેપાર ધંધાઓ સાથે સંબંધ ધરાવનાર રા. અબુ શેઠનો જન્મ વેરાવળ મુકામે ૧૯૦૦ ની સાલમાં થયો હતો. તેઓ હાલમાં મેમલુ કામના છે પરંતુ કોમી ભેદભાવથી તેઓ મુક્ત છે, અને તેને લઈને પોતાના વ્યાપારમાં તથા બીજા કામકાજમાં તેઓ સફળતા મેળવવા ઉપરાંત સઘળી કેમોમાં માન અને પ્રતિષ્ઠા ધરાવે છે. તેમના પિતા વેરાવળમાં ધીના વેપાર કરતા અને એ ધંધાની બીજવણીને

અંજે તેઓ મુંબઈ આવ્યા હતા અને ધીની દુકાન ખોલી હતી. ૧૯૧૪ ની સાલમાં તેઓ મરલુ પામ્યા હતા. રા. અબુ શેઠ

ને વેળા કેળવણી થતા હતા. પિતાના ધીના ધંધાને લીધે એ ધંધા તરફ તેમને શરૂઆતથી પસંદ પાત હતો અને ૧૯૦૨ ની સાલમાં વેલ્ટેબલ પ્રોડક્ટસનો ધંધો શરૂ કર્યો. વ્યાપારી બુદ્ધી અને ધંધાદારી કુનેહને લઈને એ ધંધામાં તેમણે થોડાજ સમયમાં સફળતા મેળવી અને મદ્રાસ તથા કરાંચીમાં શાખાઓ ખોલવા ઉપરાંત હિંદના જુદા જુદા ભાગોમાં એજન્ટોની પણ નીમણુંક કરી. પોતાના ધંધાને અંજે તેમને અવાર નવાર આખા હિંદની તથા કોલોનીય મુસાફરીઓ કરવી પડતી. તે સમયે હિંદમાં વેલ્ટેબલ પ્રોડક્ટસની પેદાશ હતી નહીં અને મોટે ભાગે તે પરદેશથી આવતું. 'વોલકર્ટ' બ્રધર્સ અને ઈ. ડી. સાસુનના વેલ્ટેબલ પ્રોડક્ટસની તેમની પાસે સોલ એજન્ટીઓ હતી, રા. અબુ શેઠ ૧૯૩૩ ની સાલમાં હજ કરવા ગયા હતા અને પોતાના વ્યાપાર ઉપર પુરતું ધ્યાન રાખી શકાય નહીં તે માટે મુંબઈમાંની પોતાની હેડ ઓફીસ રહેવા ફઈ એમણે બેહારગામની પોતાની શાખાઓ ખંધ કરી હતી. જેમ જેમ આ દેશમાં વેલ્ટેબલ પ્રોડક્ટસ બના-

વવાનાં કારખાનાં ખુલવા લાગ્યાં નેમ નેમ પરદેશથી એ વસ્તુની આયાત હિંદમાંથી ઓછી થઈ અને વેળટેબલ પ્રોડક્ટમના હિંદ મધેનાં મોટા મોટા કારખાનાં અને કંપની હિંદુસ્તાન વનરપતી મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનીના ૨૧૦ અબુશોક સેલીંગ એજન્ટ છે.

વેળટેબલ પ્રોડક્ટમના વેપારમાં ૨૧૦ અબુશોક એક આગેવાન વ્યક્તિ છે. એ ધંધા ઉપરાંત તેઓ શેરબત્તરમાં પણ ઘણું મોટું કામકાજ કરે છે અને તેમનાં બહોળાં કામકાજને અંગે શેર હલાસેની અંદર પણ તેમનું નામ જાણીતું થઈ પડ્યું છે. ૨૧૦ અબુશોક કેમીકલ્સ અને સીમેન્ટનો પણ વેપાર કરે છે અને તે વેપારને અંગે તેમને હિંદ બહારના દેશો સાથે પણ સંબંધ છે. ૨૧૦ અબુશોક એક મીલકતદાર છે અને સારા વેપારી લતામાં તેમની કેટલીક મીલકતો આવેલી છે.

૨૧૦ અબુશોકએ પોને કિચ્ચ કેળવણી ને.

નથી લીધી પણ કેળવણી માટે તેમને પક્ષ-પાત છે. એ દીશામાં તેઓ પોતાથી બનતી મદદ આપે છે અને અધેરી ખાતેની ઈન્દ્રા ઇલેક્ટ્રીક ગુજરાતી લીટરરી સાસાયટીને પણ તેમણે આરી જેવી રકમ ડોનેશન તરીકે આપી હતી. મુસ્લીમ લીગ તરફથી પ્રચાર-કાર્ય કરવા માટે જે પ્રેમ ફંડ મોલવામાં આવ્યું છે તેમાં પણ ૨૧૦ અબુશોકએ રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ આપી છે. ૨૧૦ અબુશોક હસ્તમુખા, મળતાવડા સ્વસાવના, દયાળુ જીવરના અને કોમી બેઠલાવથી પર એવા ગ્રહસ્થ છે. વેળટેબલ પ્રોડક્ટમ મરચન્ટ્સ એસોસીએશનની મેનેજીંગ કમીટીના ૨૧૦ અબુશોક એક પ્રમુખ છે અને અનેક કોમી, બહેર તથા વ્યાપારી સંસ્થાઓમાં હોદ્દા ભોગવવાનું તેઓ માનવરાવે છે.

સરનામું:—અરવત મેનશન, પાયધુની. મુંબઈ ૩.

તમરા લાડકવાયા બચ્ચાંઓ માટે બાબાગાડી-સાયકલ ટ્રાયસીકલ વિજેરે નિઃશ્ચકપણે

અમારે વ્યાંથીજ ખરીદો.

‘એલીક’ બાઈની અમારી બાબાગાડી ઘણી સુંદર, મજબુત અને આકર્ષક હોવા છતાં દામમાં કીકાયત હોવાથી દરેક વર્ગ ને પોપાય તેમ છે. ખીંચી ગાડી ખરીદતાં પહેલાં અમારા શોરૂમની મુલાકાત લેવાનું ભુલશો નહિ. સ્વદેશી બનાવટની ટ્રાયસીકલ દરેક સાઈઝ તથા જાતમાં મળી શકશે. બેળીમોટર, પુરાચેર વિજેરે વિજેરે મનપસંદ ડીઝાઇનની કીકાયત સાવથી મળી શકશે. ‘સાયકલ’-દરેક પ્રકારની સાઈકલને લગતો ગર્વ સામાન વ્યાજબી દામથી ખરીદવા માટે અમારા શોરૂમની મુલાકાત લેવો અગર લખો:—

શ્રી. કૃષ્ણ સાયકલ એન્ડ ફાટો સ્ટોર્સ ૪૧૨, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.

અમૃતલાલ કાલીદાસ—શેઠ અમૃત-
લાલભાઈ નેટીવ શેર સ્ટોક એન્ડ પ્રોકર્સ
એસોસિએશન (જુના શેર બજાર)ના ઉપ-
પ્રમુખ, મુંબઈના અગ્રગણ્ય શેરદલાલ, સાતિએ
જૈન વીસા એસવાળ, અને અમદાવાદના
વિખ્યાત 'નગરશેઠ' કુટુંબના નળીરા છે.

તેમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં થયેલો. પ્રાથમિક
અને માધ્યમિક શિક્ષણ અમદાવાદમાંજ
લીધું. ધંધાની શરૂઆત એમણે ઝવેરાતના
ધંધાથી અમદાવાદમાંજ કરી હતી પરંતુ
૧૯૦૬ માં એ ધંધો છોડી તેઓ મુંબઈ
આવ્યા, અને શેર બજારમાં જોડાયા.
૧૯૦૬ માં રજીસ્ટર્ડ શેર દલાલ થયા અને
ખંત, કાર્યકુશળતા, નિષ્પક્ષપાતપણું
વગેરે ગુણોને લઈ શારે નામના મેળવી. તેઓ
મહત્વાકાંક્ષી હોઈ ખાસી શમ્દામાં નહીં
પરંતુ કાર્યોમાંજ માને છે. એમની લોક-
પ્રિયતા ઝડપળ'ધ વધવા લાગી અને
૧૯૧૮ થી તેઓ શેર બજારની મેનેજીંગ
કમીટીના સભ્ય બન્યા. ૧૯૨૬ માં ઉપપ્રમુખ
બન્યા. ત્રણ ચાર માસ એમણે પ્રમુખ તરીકે
પણ કામ કર્યું હતું. ૧૯૩૯ થી તેઓ ઉપ-
પ્રમુખપદે છે. સામાજિક અને જીવંદયાના
કાર્યોમાં તેઓ ઘણા રસ લે છે અને વ્યવહાર

બુદ્ધિવાન ગૃહસ્થ હોઈ ખરાં કામનો આજહ
રાખે છે. બહિર સેવા એમની ધ્યક્ષ છે. શેઠ
આણંદજી કલ્યાણજી દ્રસ્ટ ફંડના તેઓ
દ્રસ્ટી બન્યા હતા. અને શત્રુજ્ય અઘડાના
સગાધાનમાં ભારે હિરસો આપી જૈન
કોમની અમૂલ્ય સેવા બજવી હતી. આ
સંજ્ઞામાં નાન વાઈસરાયની મુલાકાતે
ગએલાં પ્રતિનિધિ મંડળના તેઓ એક
સભ્ય હતા. “સમેત સિખર” અઘડાની
પતાવટમાં એમનો હિરસો ઘણો મોટો છે.
સારાભાઈ મોદી વિધાનેશ્વક મંડળના તેઓ
પ્રમુખ છે. ધરમચંદ ઉદાધિય અને હાયર
એજ્યુકેશન દ્રસ્ટ ફંડના તેઓ દ્રસ્ટી છે,
અને યશોવિજયજી જૈન ગુરુકુળના ઉપ-
પ્રમુખ છે. આ ઉપરાંત તેઓ માતીશા
લાલબાગ જૈન ચેરીટીઅના મેનેજીંગ દ્રસ્ટી
છે. હિંદી વેપારી મંડળ અને એની મેને-
જીંગ કમિટીના એક સભ્ય છે. અખિલ-
હિંદ જૈન સ્વયંસેવક પરિપદની ચર્ચા-
ઓમાં એમણે એકવાર પ્રમુખસ્થાન લીધું
હતું અને મુંબઈમાં મળેલી જૈન શ્વેતામ્બર
પરિપદની ૧૪મી બેઠકની સ્વાગત સમિ-
તિના પ્રમુખ હતા. છેલ્લા બે વર્ષથી તેઓ
માંગરેશ જૈન સભાના પ્રમુખ છે. મુકત
અને શાંત સ્વભાવ, સેવાપરાયણતા અને
ઉદારતા, નિષ્પક્ષપાતપણું અને કાર્ય-
કુશળતા એમનાં ચારિત્ર્યનાં આગળ તરી
આવતાં લક્ષણો છે. રાજકારણમાં તેઓ
કોંગ્રેસ પક્ષના છે અને એની પ્રવૃત્તિઓમાં
સંગીન સહાય આપી છે. સ્વદેશીના પ્રચર
હિમાયતી છે. એમણે દેશભરમાં વિસ્તૃત
પ્રવાસ કર્યો છે. એમનું વાંચન અને દ્રષ્ટિ-
બિન્દુ વિશાળ છે. એમના વિચારો સુધારા-
વાદી છે. ઓકર્સ કલબ અને વીલીંગડન
સ્પોર્ટ્સ કલબના તેઓ સભ્ય છે તથા
મુંબઈની હિંદુ મર્ચન્ટ્સ કલબના માનદ
બબનચી છે.

સરનામું:—ઈન્ડિયન, વાલકેશ્વર રોડ,
મુંબઈ.

મદન, જનાદેન આત્મારામ, બી. એ; સી. એસ. આઈ; સી. આઈ, ઇ; આઈ. સી. એસ. ૧૯૩૯ થી મુંબઈના ગવર્નરના સલાહકાર છે. ૧૯૮૫ માં એમનો જન્મ થયેલો. સ્વ. એસ. પી.

પીતલેની પુત્રી સંપ્રબાઈ સાથે લગ્ન કર્યા છે. મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં કેળવણી લીધા પછી એક્ષકૃડમાં બી. એ. થયા હતા અને કેમ્બ્રીજમાં પણ કેળવણી લીધેલી. ૧૯૦૯ માં મદદનીશ કલેક્ટર તરીકે નોકરીમાં. ૧૯૧૯ માં મદદનીશ સેન્ટલમેન્ટ ઓફીસર અને કોઓપરેટીવ સોસાયટીઓના મદદનીશ રજીસ્ટ્રાર તરીકે સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૦ માં કલેક્ટર અને કોઓપરેટીવ સોસાયટીઓના રજીસ્ટ્રાર બન્યા. ૧૯૨૫ ની જુની મુંબઈની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૬-૨૮ માં હિંદની ખેતીવાડી સંબંધી તપાસ કરવા નીમાયલા બાદશાહી કમીશનના સંયુક્ત મંત્રી તરીકે કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૮-૨૯ માં મુંબઈ પ્રાંતમાં કલેક્ટર અને જલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ હતા. ૧૯૨૯ માં મુંબઈ પ્રાંતની બેન્કીંગ તપાસ સમિતિના ચેરમેન નીમાયા હતા. ૧૯૩૦ માં મજૂર ખાતાના ડિરેક્ટર નીમાયા હતા. ૧૯૩૪ માં મહેસુલખાતાના મંત્રી હતા અને ૧૯૩૬ માં મુંબઈ પ્રાંતના દક્ષીણ વિભાગના કમીશનર થયા હતા.

સરનામું:-ડક્ટર, રીજ રોડ, મુંબઈ.

નાણાવટી, શ્રી ૦ મણીલાલ બાલાભાઈ, બી. એ; એલ. એલ. બી; એમ. એ. એમ. નો જન્મ અમદાવાદ ખાતે ૧૮૭૭ માં થયેલો. શ્રી. નાણાવટી અત્યારે રીઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (મુંબઈ)ના ડેપુટી ગવર્નર-

પદે છે. ૧૯૦૪ માં તેઓ વડોદરા રાજ્યની નોકરીમાં નોકરીમાં હતા. ૧૯૧૨ માં કોમર્સ અને ઈન્ડસ્ટ્રીયના ડિરેક્ટર હતા. ૧૯૧૨ થી ૧૯૩૧ સુધી જુદા જુદા ઓધવા પર હતા. કોઓપરેટીવ સોસાયટીયના રજીસ્ટ્રાર. રેવેલપમેન્ટ કમીશનર, કમીશનર અને એકાઉન્ટન્ટ જનરલ, ઉપરાંત ઓખા હાર્બર બોર્ડના સેક્રેટરી અને પછી પ્રમુખ બનેલા. ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૦ સુધી ઓખા બંદરની બીલવણીનું ખાતું એમને હસ્તક હતું. ૧૯૩૨-૩૩ માં રેવન્યુ કમીશનર હતા. ૧૯૩૪-૩૫ માં નાયબ દીવાન પણ બન્યા હતા.

સરનામું:-“લીલા”, જુહુ, મુંબઈ.

પરશોતમદાસ હાકારદાસ, સર, નાકડ, સી. આઈ. ઇ., એમ. બી. ડ., જી. પી:- ૧૮૭૯ માં મુંબઈમાં એમનો જન્મ થયેલો.

મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં કેળવણી પ્રાપ્ત કરેલી. શ્રી. હામજલાઈ કોહારીની પુત્રી ધનકોર બાઈ સાથે લગ્ન કરેલા. ૧૯૦૨ માં નારણદાસ રાજરામની કંપનીમાં નોકરી અને ૧૯૦૮ થી

એ કંપનીના વડા ભાગીદાર રહ્યા છે. આત્યારે પણ મુંબઈમાં બાણીતા વેપારી તરીકે એજ પેઢીમાં ધંધો કરે છે. ઉપરાંત એમની અનેક વીધ બહેર પ્રવૃત્તિ છે. ઇસ્ટ ઈન્ડિયા કોટન એસોસિએશનના પ્રમુખ છે. બેબે ઇલેક્ટ્રીક સપ્લાય એન્ડ ટ્રાન્સે કંપની, ઓરીએન્ટલ લાઇફ એશ્યુરન્સ કંપની લી. ઇ. ઇન્ડિયન રેડીઓ એન્ડ કેબલ કંપની-કેશન લી. વિગેરે કંપનીઓના ચેરમેન છે. ૧૯૧૧-૧૨ માં બેબે સેન્ટ્રલ ફેમીન રીલીફ ફંડના માનદ મંત્રી અને બબ્બનથી હતા.

૧૯૧૨ માં કંઈસરે હિંદનો ચંદ્રક મળ્યો હતો. ૧૯૧૮-૧૯ માં સ્થપાયેલા કુકાળ ફંડના પલ્લુ તેઓ મંત્રી અને ખજાનચી બન્યા હતા. ૧૯૨૦ માં ચેરીફ બન્યા હતા. ૧૯૨૨-૨૩ માં ઇંડીઅન ગેનેન્સમેન્ટ (ઈન્સ-કેપ કમીટીમાં) મળ્યો હતો. ૧૯૨૪ થી ૧૯૩૦ સુધી દેશી વેપારી એમ્બર તરફથી વડી ધારાસભામાં હિંદના વ્યાપારી પ્રતિ-નિધિ તરીકે ખીરાજ્યા હતા. ૧૯૨૨-૨૩ માં કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય હતા. ૧૯૨૮-૨૯ માં ગુજરાત રેલ સંકટ નિવારણ ફંડના પ્રમુખ હતા. દેશી વેપારી એમ્બરના મળુ વખત પ્રમુખ બનેલા, ૧૯૨૮ માં દેશી વેપાર ઉદ્યોગના મહામંડળ (ફેડરેશન) ના પ્રમુખ હતા. ૧૯૨૬ માં ચલણ અને હુંડીયામણ અંગે નીમાયલા શાહી (હીલ્ડન-ચંગ) કમીશનના સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ માં વડી સરકારે નીમેશી ઇન્ડીંગ ઇન્ડસ્ટ્રી કમીટીના વાઈસ-ચેરમેન હતા. ૧૯૩૨-૩૩ માં ગોળમેજી પરિષદ અને સંયુક્ત પાર્લામેન્ટરી સમિતિના ઉદ્દેશિત તરીકે કાંડન ગયા હતા. ૧૯૩૬-૩૮ માં ઇંડો-બ્રિટીશ વ્યાપારી વાટાઘાટ અંગે હિંદી સરકારના બીન સરકારી સલાહકાર નીમાયા હતા. ૧૯૩૮ માં મુંબઈ સરકારે નીમેશી ઇંડોનામીક એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ટ્રેડ કમીટીના ચેરમેન હતા. ઇમ્પીરીઅલ ઇંડીઆ સીટી-અનશીપ એસોસિએશનના ચેરમેન છે. સુરત અને પંચમહાલ જિલ્લાઓમાં પ્રાથમિક શિક્ષણ અંગે સારી સેવા બજવી છે, અને શાળા માટે સુરતમાં ૧૧૦ અને પંચમહાલમાં ૧૫ મકાનો ખાંધવાના ખર્ચ પેટે સારી રકમ દાન આપી છે. સુરત જિલ્લામાં ૩૬૫ પુસ્તકાલયો અને ૨૧ વ્યાપારીશાળાઓ સ્થાપવા માટેના ખર્ચ પેટે પલ્લુ સારી ફાળો આપ્યો છે. ડાકોરમાં હાઈસ્કૂલો સ્થાપવા માટે બે મકાનોના ખર્ચ આપ્યો છે, અને ભાવનગરમાં બોર્ડીંગ સ્કૂલ માટે એક મકાન કરી આપ્યું છે.

સરનામું:—નવસારી એમ્બર્સ, આઉટ્રામ રોડ, કોટ. મુંબઈ.

નિહાલ સીંઘ; સંત:—૧૮૮૪ માં એમનો જન્મ થયેલો. પંબાબુનીવર્સિટીમાં કેળવણી લીધેલી. ૧૯૦૭ માં કેથલીન કોન્સેલુક સાથે લગ્ન કર્યા હતા. એમણે ૧૮૯૮ થી લેખો લખવાનું શરૂ કરેલું. અંગ્રેજી પત્રમાં પ્રથમ લેખ આપનાર તરીકે એમનું નામ જાણીતું છે. ૧૯૦૨ થી તે આખા જગતના દૈનિક પત્રમાનપત્રો, અઠવાડીકા, અને સામાયિકામાં એ નિયમિત લેખ લખે છે.

એમણે ત્રણવાર જગતની મુસાફરી કરી છે. કેનેડા, બ્રિટિશમ, સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ અને હિંદની સરકારોએ એમને પુસ્તકો અને પુસ્તીકાઓ લખવા માટે રોક્યા હતા. અને એમના પુસ્તકોની અસખ્ય આવૃત્તિઓ પલ્લુ થઈ હતી. “હિંદી ઐતિહાસ”, “નરેન્દ્રા અને તેમનું હિંદ”, “પ્રગતિમાન બ્રિટિશ હિંદ” “અર્વાચીન બપાન”, “નિઝામ અને બ્રિટિશ સામ્રાજ્ય”, વિગેરે પુસ્તકો જાણીતા છે.

સરનામું:—“સુર્યસ્થાન,” ૧૬, નેમી રોડ, હહેરાકુન, મુકત પ્રાંત.

તમારો વીરો કિતરાવતાં પહેલાં

પ્રેસીડેન્સી

માં લખો અથવા મળો, તમને લાભજ થશે.

હેડ ઓફીસ—મેરવાન બીલ્ડીંગ, સર ફીરોજશાહ મહેતા રોડ, મુંબઈ ૧.

મદન, જનાદન આત્મારમ, બી. એ; સી. એસ. આઈ; સી. આઈ, ઇ; આઈ. સી. એસ. ૧૯૩૯ થી મુંબઈના ગવર્નરના સલાહકાર છે. ૧૯૮૫માં એમનો જન્મ થયેલો. ૨૫૦ એચ. પી.

પીતલેની પુત્રી ચંપુબાઈ સાથે લગ્ન કર્યા છે. મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં કેળવણી લીધા પછી ઓક્સફર્ડમાં બી. એ. થયા હતા અને કેમ્બ્રીજમાં પણ કેળવણી લીધેલી. ૧૯૦૯માં મદદનીશ કલેક્ટર તરીકે નોકરીમાં. ૧૯૧૬માં મદદનીશ સેલમેન્ટ ઓફીસર અને ડાઓપરેટીવ સોસાયટી-ઓના મદદનીશ રજીસ્ટ્રાર તરીકે સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૦માં કલેક્ટર અને ડાઓપરેટીવ સોસાયટીઓના રજીસ્ટ્રાર બન્યા. ૧૯૨૫ની જુની મુંબઈની ધારા-સભાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૬-૨૮માં હિંદની ખેતીવાડી સંઘથી તપાસ કરવા નીમાયલા બાદશાહી કમીશનના સંયુક્ત મંત્રી તરીકે કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૮-૨૯માં મુંબઈ પ્રાંતમાં કલેક્ટર અને જલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ હતા. ૧૯૨૯માં મુંબઈ પ્રાંતની બેન્ડીંગ તપાસ સમિતિના ચેરમેન નીમાય્યા હતા. ૧૯૩૦માં મજૂર ખાતાના ડિરેક્ટર નીમાય્યા હતા. ૧૯૩૪માં મહેસુલખાતાના મંત્રી હતા અને ૧૯૩૬માં મુંબઈ પ્રાંતના દક્ષીણ વિભાગના કમીશનર થયા હતા.

સરનામું:-ડક્ટર, રીજ રોડ, મુંબઈ.

નાણાવટી, શ્રી ૦ મણીલાલ બાલા-ભાઈ, બી. એ; એલ. એલ. બી; એમ. એ. એમ. નો જન્મ અમદાવાદ ખાતે ૧૮૭૭માં થયેલો. શ્રી. નાણાવટી અત્યારે રીઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (મુંબઈ)ના ડેપુટી ગવર્નર-

પદે છે. ૧૯૦૪માં તેઓ વડોદરા રાજ્યની નોકરીમાં નોકરીમાં હતા. ૧૯૧૨માં કોમર્સ અને ઈન્ડસ્ટ્રીજના ડિરેક્ટર હતા. ૧૯૧૨ થી ૧૯૩૧ સુધી જુદા જુદા એજન્સી પર હતા. ડાઓપરેટીવ સોસાયટીજના રજીસ્ટ્રાર, ડેવેલપમેન્ટ કમીશનર, કમીશનર અને એકાઉન્ટન્ટ જનરલ, ઉપરાંત ઓખા હાર્બર બોર્ડના સેક્રેટરી અને પછી પ્રમુખ બનેલા. ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૦ સુધી ઓખા બંદરની ખીલવણીનું ખાતું એમને હસ્તક હતું. ૧૯૩૨-૩૩માં રેવન્યુ કમીશનર હતા. ૧૯૩૪-૩૫માં નાયબ દીવાન પણ બન્યા હતા.

સરનામું:-“લીલા”, જુહુ, મુંબઈ.

પરશોત્તમદાસ હકોરદાસ, સર, નાકડ, સી. આઈ, ઇ, એમ. બી. ઇ., જે. પી:- ૧૮૭૯ માં મુંબઈમાં એમનો જન્મ થયેલો.

મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં કેળવણી પ્રાપ્ત કરેલી. શ્રી. હામજીભાઈ કોઠારીની પુત્રી ધનકોર બાઈ સાથે લગ્ન કરેલા. ૧૯૦૨ માં નારણદાસ રાબરામની કંપનીમાં નોકરી અને ૧૯૦૮ થી

એ કંપનીના વડા ભાગીદાર રહ્યા છે. આત્યારે પણ મુંબઈમાં બજાઈતા નેપારી તરીકે એજ પેટ્રીમાં ધંધો કરે છે. ઉપરાંત એમની અનેક વીધ બંદરે નિર્મિત છે. ઈ: ઈન્ડિયા કોટન એન્ડ

બોંબે ઈલેક્ટ્રીક સપ્લાય

ઓરીએન્ટલ લાઈફ એશ્યુરન્સ

ઈન્ડિયન રેડીઓ એન્ડ કેબલ્સ

કેશન લીમિટેડ કંપનીઓના ચે:

૧૯૧૧-૧૨ માં બોંબે સેન્ટ્રલ ફેમી

ફંડના માનદ મંત્રી અને ખજા

મહેતા, રાયસાહેબ ગીરધરલાલ
દયારામ:-વત્સનગર અને ફારકાં રેલ્વેના
મેનેજર અને નવાનગર રાજ્યના વેપારી
મંડળના પ્રમુખ. જન્મ ૧૮૭૬ના સપ્ટેમ્બર-
૨ની ૫મી તારીખે વડોદરા રાજ્યમાં
આનેલાં વીસનગર

જાને રાયસાહેબે વીસ-
નગર અને અમદા-
વાદ ખાતે કૃષિવલ્લી
હીધી હતી. ૧૮૯૭માં
માસીક આકે રૂપી-
આના પગારે ટપાલ-
ખાતામાં ભેડાયા
હતા અને ચદતાં

ચદતાં પોસ્ટ ઓફીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ બન્યા
હતા. ૧૯૦૩માં તેઓ બી. બી. એન્ડ સી.
આઈ. રેલ્વે કંપનીમાં ભેડાયા અને ૧૯૦૫
ના એપ્રિલ સુધી આણંદ રોડ વિભાગમાં
જુદા જુદા એકધાઓ પર રહ્યા. એ પછી
સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટની ઓફીસમાં એમની
ધર્મ, જ્યાં તેઓ કારકુનના પદ

સાચાચરી તથા મુચ્ચુગલ રૂથ બેનીફીટ
ફંડની યોજના કરી હતી. અખિલહિંદ
વીસનગર નાગર પરિષદના તેઓ બાવીસ
વર્ષ સુધી સામાન્ય મંત્રી હતા. ૧૯૨૧માં
તેઓ રાયસાહેબ બન્યા. તેઓ એક સારા
વક્તા છે.

અરનામું:-મેટ્રોપોલિટન, ઓફીસ:-૯૪મ-
નગર, નવાનગર રાજ્ય,
(મુળવતન:-વીસનગર,
વડોદરા રાજ્ય).

ખાન, ૩૦ સર શેફાલ અહમદ:-બી.
એ.-૧૮૯૩માં એમનો જન્મ થયેલો. મોરારી
દાબાદ અને ડબ્બીન ખાને કૃષિવલ્લી પ્રાપ્ત
કરેલી. ઇતિહાસમાં પહેલા વર્ગમાં માન-
સહીત આવેલા અને ડબ્બીનમાં મેજિસ્ટ્રેટ
થયેલા. ૧૯૨૧ થી અલ્લાહપાદ યુનીવર્સી-
ટીમાં અર્વાચીન હિંદના ઇતિહાસના પ્રોફે-
સર છે. ૧૯૨૪ થી ૧૯૩૦ સુધી પુલકપ્રાંતની
ધારસલાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૪માં રીફોર્મ
ઈકવાયરી સમિતિ અને ૧૯૨૫માં બીજી
સમિતિઓ સમક્ષ જુબાની આપેલી.
૧૯૩૦-૩૩ માં ગોળમેજી પરિષદમાં મુસ્લીમ
ટેલીગ્રેટ તરીકે ગયા હતા. ૧૯૩૩ માં ભેઈટ
સીલેક્ટ કમીટીના સભ્ય હતા. ગોળમેજી
પરિષદમાં ગયેલાં મુસ્લીમ ટેલીગ્રેશનના
માનદ મંત્રી હતા. એ ઉપરાંત ગોળમેજી
પરિષદની અન્ય પેટા સતિઓના સભ્ય હતા.
૧૯૩૨ માં ગોળમેજી પરિષદ અંગે નીમાયકી
વાઈસરોયની સલાહકાર સમિતિના સભ્ય
હતા ૧૯૨૫ સુધી “હિંદી ઇતિહાસ”ના જર્ન-
લના સ્થાપક અને તંત્રી હતા. એમણે
મુબઈ મંબઈ ૧૯૬૭ થી ૧૯૬૩ સુધીના
એંગ્લો પોરચુગીઝ સંદેશાનું હસ્તક પ્રગટ
કયું છે.

અરનામું:-૩૧, સ્ટેન્લી રોડ,

અલ્લાહપાદ,

દાવર, પ્રો. સોરાળ આર.-ગ્રીન્સીપલ દાવર્સ કોલેજ ઓફ કોમર્સ—એમનો જન્મ મુંબઈ ખાતે ૧૮૭૯ માં થયો હતો. અગ્રગણ્ય વેપારી કુટુંબના નળીરા છે,

એમના પિતા મી. રતમજી દાવર કલકત્તા અને ગ્લાસ્ગોના જાણીતા શાળુ અને કેન્વાસ ઉત્પાદકો મેસર્સ વર્કમાયર બ્રધર્સના મુંબઈ ખાતેના લગભગ ચાલીસ વર્ષ સુધી આડતીયા હતા. પ્રો. દાવરની એમના પિતાને સ્થાને ઘણી નાનપણથીજ નીમણુંક થઈ હતી. આ કામ અમલે એકાદ વર્ષ સુધી કર્યું એ દરમ્યાન લાખોનું કામ કર્યું. મુંબઈમાં વ્યાપારી વિષયની તાલીમ પુરી કરી યુવાન દાવરને વધુ અભ્યાસ માટે ઈંગ્લેન્ડ મોકલવામાં આવ્યા. ત્યાં અમલે ઉચ્ચ પરીક્ષાઓ પસાર કરી હિંદ પાછા ફર્યા પછી ૧૯૦૦ ની સાલમાં દાવર્સ કોલેજ ઓફ કોમર્સની નાના પાયા પર સ્થાપના કરી, એ સંસ્થાએ એમની સળળ દોરવણી હેઠળ મહાન પ્રગતિ સાધી. ૧૯૦૪ માં તેઓ બીજવાર ઈંગ્લેન્ડની મુલાકાતે ગયા. એમને પરીક્ષાઓમાં જેસવા ખાસ પરવાનગી મળી અને ઉચ્ચતમ પરીક્ષાઓ ઘણા માન સહિત પસાર કરી હાલ તેઓ

ચાર્ટર્ડ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ સ્ટેટરીય ઓફ લંડનના ફેલો છે. ૧૯૧૦ માં એમણે બેરી-સ્ટરની પરીક્ષા પસાર કરી અને મુંબઈ આવી મુંબઈ હાઈકોર્ટની એડીજનલ માર્શલમાં નોંધાયા. તેઓ મુંબઈ યુનીવર્સિટી સીડીકેટના સભ્ય છે, સેનેટના ફેલો છે, અને એની બોર્ડ ઓફ સ્ટડીઝ ઇન કોમર્સના સભ્ય છે. ૧૯૧૫ માં મુંબઈ સરકારે સીડન-હામ કોલેજ ઓફ કોમર્સની સ્થાપના કરી અને એમાં સહાય આપવા પ્રો. દાવરને વિનંતી થઈ અને એમણે અંગત ત્યાગ દાખવી ૯ વર્ષ સુધી ભારે ઉત્સાહ પૂર્વક સેવા આપી સંખ્યાબંધ યુનીવર્સિટીઓએ પરીક્ષક તરીકે એમની પસંદગી કરી હતી. એમણે અનેક મૂલ્યવાન પુસ્તકો લખ્યાં છે. જાહેર જીવનમાં આજે એમનો કાળો નાનો નથી. ૧૯૩૭ માં નવા ઈન્ડીયા એક્ટ પ્રમાણે મુંબઈ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય તરીકે એમની ચુંટણી થઈ અને પછી સરકારે એમને પહેલા પ્રમુખ તરીકે નીમ્યા. તેઓ જ. પી. છે. અને મુંબઈ મ્યુનીસિપાલિટીના કોર્પોરેટર છે. મ્યુનીસિપાલિટીની અનેક કમીટીઓ પર એમણે સફળતાપૂર્વક કામ કર્યું છે. હિંદી વ્યાપારી મંડળની મેનેજીંગ કમીટીના તેઓ ઘણા વર્ષોથી સભ્ય છે. બોમ્બે શેર હોલ્ડર્સ એસોસિએશનના પ્રમુખ તરીકે પણ એમણે સુંદર સેવા બજાવી છે. કંપનીઓને લગતા કાયદાની સુધારણા માટે હિંદી સરકારે નીમેશી સમિતિના તેઓ સભ્ય હતા સત્તાવીશ વર્ષના ગાળા દરમ્યાન પ્રો. દાવરે ભાષણો અને લેખોદ્ધારો આર્થિક અને ધારાકીય જીવનમાં સંગીન ફાળો આપ્યો છે. જુદી જુદી સમિતિઓ સમક્ષ એમની નિષ્ણાત જુખાની માર્ગદર્શક થઈ પડી હતી.

સરનામું:—એસ્પેનેડ રોડ, કોટ, મુંબઈ.

મહેતા, રાયસાહેબ ગીરધરલાલ
દયારામ:-જામનગર અને દ્વારકા રેલ્વેના
મેનેજર અને નવાનગર રાજ્યના વેપારી
મંડળના પ્રમુખ. જન્મ ૧૮૭૬ના સપ્ટેમ્બર-
૨ની ૫મી તારીખે વડોદરા રાજ્યમાં
આવેલાં વીસનગર

ખાતે રાયસાહેબે વીસ-
નગર અને અમદા-
વાદ ખાતે કેળવણી
લીધી હતી. ૧૮૯૭માં
માસીક આક રૂપી-
આના પગારે ટપાલ-
ખાતાંમાં જોડાયા
હતા અને ચદતાં

ચદતાં પોસ્ટ ઓફીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ બન્યા
હતા. ૧૯૦૩માં તેઓ બી. બી. એન્ડ સી.
આઈ. રેલ્વે કંપનીમાં જોડાયા અને ૧૯૦૫
ના એપ્રિલ સુધી આખું રોડ વિભાગમાં
જુદા જુદા જોડાઓ પર રહ્યા. એ પછી
ટ્રાફિક સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટની ઓફીસમાં એમની
બદલી થઈ, જ્યાં તેઓ કારકુનના પદ
પરથી એસીસ્ટન્ટ ટ્રાફિક સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટના
જોડાયા સુધી ચદ્યા. ડેપુટી ટ્રાફિક સુપ્રી-
ન્ટેન્ડન્ટ તરીકે પણ એમણે છ માસ સુધી
કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૧-૨૨ માં, પુરૂષ
પછીની અનાજની અછતના સમય દર-
મ્યાન એમણે અનાજ વહેંચણી માટેના
મુખ્ય અમલદાર તરીકે કામ કર્યું હતું.
૧૯૨૬ માં એમની કંપનીની હેડ ઓફીસમાં
બદલી કરવામાં આવી અને અગત્યનાં
ખાતાંઓ એમને સોંપવામાં આવ્યાં.
૧૯૩૫ માં એમણે રાજનામું આપ્યું અને
જામનગર દ્વારકા રેલ્વેના જનરલ મેનેજર
બન્યા. સમાજ સુધારાની અનેક પ્રવૃત્તિ-
ઓમાં એમણે ભાગ લીધો છે. બી. બી. સી.
આઈ. રેલ્વેના સ્ટાફના સભ્યો માટે એમણે
મોટા પાયા પર કેઓપરેટીવ કન્સ્યુમર્સ

સોસાયટી તથા મ્યુચ્યુઅલ ડેથ બેનીફીટ
ફંડની યોજના કરી હતી. અખિલહિંદ
વીસનગર નાગર પરિષદના તેઓ બાવીસ
વર્ષ સુધી સામાન્ય મંત્રી હતા. ૧૯૩૧ માં
તેઓ રાયસાહેબ બન્યા. તેઓ એક સારા
વક્તા છે.

સરનામું:-મેડરિડ, ઓફીસ:-જામ-
નગર, નવાનગર રાજ્ય,
(મુળવતન:-વીસનગર,
વડોદરા રાજ્ય).

ખાન, ડા. સર શક્તિ અહમદ:-બી.
એ.—૧૮૯૩માં એમનો જન્મ થયેલો. મોરારા
દાબાદ અને ડબલીન ખાતે કેળવણી પ્રાપ્ત
કરેલી. ઇતિહાસમાં પહેલા વર્ગમાં માન-
સહીત આવેલા અને ડબલીનમાં એજ્યુએટ
થયેલા. ૧૯૨૧ થી અલ્લાહાબાદ યુનીવર્સિટી-
ટીમાં અર્વાચીન હિંદના ઇતિહાસના પ્રોફે-
સર છે. ૧૯૨૪ થી ૧૯૩૦ સુધી યુકતપ્રાંતની
ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૪ માં રીફોર્મ
ઈકવાયરી સમિતિ અને ૧૯૨૫ માં બીજી
સમિતિઓ સમક્ષ જુબાની આપેલી.
૧૯૩૦-૩૩ માં ગોળમેજી પરીપદમાં મુસ્લીમ
ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. ૧૯૩૩ માં ભેઈંટ
સીલેક્ટ કમીટીના સભ્ય હતા. ગોળમેજી
પરિપદમાં ગયેલાં મુસ્લીમ ડેલીગેશનના
માનદ મંત્રી હતા. એ હિપરાંત ગોળમેજી
પરિપદની અન્ય પેટા સતિઓના સભ્ય હતા.
૧૯૩૨ માં ગોળમેજી પરિપદ અંગેની માયક્ષી
વાઈસરોયની સલાહકાર સમિતિના સભ્ય
હતા ૧૯૨૫ સુધી “હિંદી ઇતિહાસ”ના જર્ન-
લના સ્થાપક અને તંત્રી હતા. એમણે
મુંબઈ સંબંધી ૧૬૬૭ થી ૧૭૬૩ સુધીના
એંગ્લો પોરચુગીઝ સંદેશાનું હસ્તક પ્રગટ
કર્યું છે,

સરનામું:-૩૧, સ્ટેન્લી રોડ,
અલ્લાહાબાદ,

મહેતા, સર હોમરસજી માણેકજી, નાઈટ, રીઝર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાના ડિરેક્ટર—એમનો જન્મ ૧૮૭૧ માં થયો

હતો. મરહુમ મી० એચ. આર. ઉમરીગરની પુત્રી શુભબાઈ સાથે એમના લગ્ન થયા હતા. મુંબઈમાં ઉજળવણી લઈ ૧૮૮૮ માં મુંબઈની ટંકશાળમાં મેકેરીની શરૂઆત કરી અને પાછળથી ચાઇના મીલમાં બેઠાયા. ૧૮૯૬ માં મી મીલ સ્ટોર્સ ટ્રેડિંગ કંપની ઓફ ઇન્ડિયાને નામે સ્વતંત્ર ધંધો શરૂ કર્યો જે કંપનીના મેનેજિંગ એજન્ટ તરીકે એચ. એમ. મહેતાની કંપની છે. અમદાવાદના શેઠ મંગળદાસ જી પારેખની ભાગીદારીમાં સર હોમી મહેતાએ ૧૯૦૪માં વીક્ટોરીયા મીલ્સ, ૧૯૧૪ માં જુબીલી મીલ્સ અને ૧૯૧૬ માં રાજ ગોકુળદાસ મીલ અને ૧૯૨૯ માં ગાયકવાડ મીલ્સની ખરીદી કરી હતી. ૧૯૦૪ થી ૧૯૩૯ સુધીમાં એમણે સંખ્યાબંધ ઇલેક્ટ્રીક કંપનીઓ અને ફેક્ટરી મેકેની સ્થાપના કરી છે. એમને મીલ સ્ટોર્સ, ટેલેટાઇલ મશીનરી,

ઇલેક્ટ્રીક કંપનીઓ, રૂ, વિમાનો ધંધો વિગેરે બાબતોમાં ઘણું જ સાફ જ્ઞાન છે. ૧૯૩૧થી સર હોમી બહેર જીવનમાં પડયા. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય ચુંટાયા છે. ઉપરાંત હિન્દી સરકારે નિમિત્રી બીહાર-ગોગીસા સમિતિના સભ્ય છે. હિન્દી સરકારે એમને રાષ્ટ્રમંથ (લીગ ઓફ નેશન્સ) માં ડેપુટી નીમ્યા હતા. ૧૯૩૪ માં કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટની જગ્યામાંથી રાજીનામું આપ્યું હતું અને રીઝર્વ બેન્કના ડિરેક્ટર નીમ્યા હતા. મજૂર પ્રશ્નોને લગતી અનેક પરિષદમાં એમને આમંત્રણ મળ્યું છે. પોને બોક્ષીંગ તેમજ ક્રીકેટની રમતમાં રસ છે અને ક્રીકેટ ક્લબ ઓફ ઇન્ડિયાના કંત્રોલ બોર્ડના સભ્ય છે. ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને એમણે કરેલી સહાય બહુતી છે.

સરનામું:—“શુક્રીતા”, લેઈડ પેરેડ, વરલી સીકેસ, મુંબઈ.

કાજી, દીવાન ખુદાદુર હીરાલાલ લલ્લુભાઈ, એમ. એ, બી. એસ. સાં; એડવોકેટ (ઓ. એમ.), એક. આર. જી. એસ; એક. આર. એસ. એ; એફ. એસ. એસ; કઈસરે હિંદ મેડીસ્ટ, જે. પી. આઈ. ઇ. એસ. મીન્સીપાલ અને ઇકોનોમિક્સના પ્રોફેસર, શુજરાત કોલેજ, અમદાવાદ. પહેલાં, ભુગોળ અને સ્ટેટીસ્ટ્રીકસના પ્રોફેસર, સિડનહામ કોલેજ ઓફ કોમર્સ, મુંબઈ.—જન્મ: તા. ૧૦ મી એપ્રિલ ૧૮૮૬, સુરત. પિતા: ડો० લલ્લુભાઈ ભગવાનદાસ કાજી, એલ. એમ. એન્ડ એસ. ચીફ મેડીકલ ઓફીસર, પાલીતાણા સ્ટેટ. લગ્ન: શ્રી ૦ વસંતગવરી શ્રીજલાલ શેઠ સાથે. ભાઈ: શ્રી ૦ ખાલુભાઈ લલ્લુભાઈ કાજી, બી. એ; એસ, ટી. સી. ડી; ડિરેક્ટર ઓફ એજ્યુકેશન, મેરબી

ગ્રેટ. યુનિવર્સિટીના કેલો, શ્રીમતી નાથીબાઈ ડાકરસી યુનીવર્સિટીના સિન્ડીક સહકારી ચળવળના હિંદના અગ્રણ્ય નેતા અને લેખક, ઓલ ઈન્ડિયા કોઓપરેટીવ ઈન્સ્ટીટ્યુટના ઓ. સેક્રટરી (૧૯૨૯-૩૩) અને ઉપપ્રમુખ (૧૯૩૪-૩૭); યુનિવર્સિટી કોઓપરેટીવ ઈન્સ્ટીટ્યુટના ચેરમેન અને ઉપપ્રમુખ (૧૯૨૬-૩૦); બોમ્બે જીઓગ્રાફીકલ સોસાયટીના પ્રમુખ (૧૯૨૯-૩૨); યુનિવર્સિટી કોઓપરેટીવ ઈન્સ્ટીટ્યુટના સોસાયટીના સ્થાપક અને પ્રમુખ (૧૯૩૦-૩૫) સુરત મહાલા વીદ્યાલયના પ્રમુખ (૧૯૩૬ થી). પ્રમુખ—માઈસોર કોઓપરેટીવ કોન્ફરન્સ (૧૯૩૪), મદ્રાસ અર્બન બેન્ક ઓફ કોન્ફરન્સ (૧૯૩૩), રજપુતાના, સેન્ટ્રલ ઈન્ડિયા અને ગ્વાલિયર કોઓપરેટીવ કોન્ફરન્સ (૧૯૩૭), બોમ્બે જીઓગ્રાફીકલ કોન્ફરન્સ (૧૯૩૫), તૃતીય દશાબ્દ પરિષદ વડોદરા (૧૯૨૨). પુસ્તકો:—કોઓપરેશન ઇન ઈન્ડિયા, કોઓપરેશન ઇન બોમ્બે, પ્રાઈમર ઓફ કોઓપરેશન, પ્રીન્સિપલ્સ ઓફ જનરલ જીઓગ્રાફી, લેન્ડ બીયોન્ડ થી બેરડર, આઉટબાઉન્ડ એટલાન્સ ઓફ થી ઈન્ડિયન એમ્પાયર, લાઈફ એન્ડ સ્પીચીસ ઓફ સર વીલ્સન ડાકરસી, ગ્રેટ મીસ્ટરી ઓફ લાઈફ બીયોન્ડ ડેથ.

સરનામું:—ગુજરાત કોલેજ, અમદાવાદ

મહેતા, શ્રી. સુનીલાલ ભાઈચંદ:—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. યુનિવર્સિટીમાં એમણે શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરેલું. તાપીબાઈ સાથે લગ્ન કરેલા અને એમને અત્યારે બે પુત્રી અને એક પુત્ર છે. શ્રી. મહેતા શેરીફ થયા હતા અને જી. પી. પણ છે. ૧૯૪૦ માં તેઓ દેશી વેપારી એમ્બરના પ્રમુખ હતા. ઈન્ડિયન સ્ટોક એક્સચેન્જ (નવ શેરબજાર) અને બોમ્બે ઓફ એસાસીએશનના તેઓ

પ્રમુખ છે. વળી ન્યુ દીલ્હી ખાતેની દેશી વેપાર ઉદ્યોગની એમ્બરના મહામંડળ (કેડરેશન) ના ઉપ-પ્રમુખ છે. ઉપરાંત એક્સપોર્ટ એડવાઈઝરી કાઉન્સિલ, અને ઈન્ડિયન સેન્ટ્રલ કોટન કમીટીના સભ્ય છે. ૧૯૩૫ થી ૧૯૩૮ સુધી ઇમ્પીરીઅલ કાઉન્સિલ ઓફ એગ્રીકલ્ચરલ રીસર્ચના વહીવટી તંત્રના

સભ્ય હતા, રામવાડી ખાતેની મકત આંખની હોસ્પિટલની મેનેજિંગ કમીટી અને અને રેડક્રોસ સોસાયટી (યુનિવર્સિટી પ્રાંતની શાખા)ના સભ્ય છે. બોમ્બે જીઓગ્રાફીકલ એક્સચેન્જના ડિરેક્ટર છે તેમજ યુનિવર્સિટી અને બ્રહ્મરની ઘણીયે વેપારી કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે. “ઈનાન્સીયલ ન્યુઝ”, “ઈન્ડિયન કોટન રીવ્યુ અને એન્થ્રોપોલોજી કોટન ચાર્ટ” ના તંત્રી છે. ૧૯૨૭ માં જગતનો પ્રવાસ કરેલો અને ૧૯૩૦ માં અમેરીકા ગયેલા.

સરનામું:—૫૨, રીજરોડ, મલબારહીલ.

(એફીસ) ૫૧, મારવાડી બજાર, યુનિવર્સિટી. (શાખા એફીસ) ૪૩, એસ્પેક્ટરોડ, કોટ, યુનિવર્સિટી.

બધામાં સૌથી સરસ

ફીલ મોમાં

થી એટરમાં

મેનેજમેન્ટમાં

યુનાઇટેડ આરટીસ્ટસ પ્રોડક્ટ કે જે સેમ્યુઅલ ગોલ્ડવીન, ડેવીડ એ. રાઇઝ-નીક, અલેક્ઝાન્ડર કોરડા, હાલ રાય, વોલ્ટર વેનજર, એડવર્ડ સ્મોલ વીગેરે સુધાં કુન્યાના સહીથી મહાન પ્રોડ્યુસરોની ખનેલી છે, ઉપરાંત પેરે-માઉન્ટ, યુનીવર્સલ ટેવેન્ટીએથ સેન-યરી ફેક્ષ, વોરનર પ્રધર્સ, આર-કે-ઓ રેડીયો, કોલંબીયા, શ્રીટીશ ડીસ્કી-પ્ર્યુટર્સની ફીલ્મો તથા સ્વદેશી ફીલ્મો જેવી કે પ્રભાતની, ન્યુ થીએટર્સની, ઇંડીયા આરટીસ્ટસની, મીનરવા સુવી-ટોનની, વીગેરે વીગેરે.

મુખ્ય: ન્યુ એમ્પાયર, સેન્ડ્રક્સ, મીન-રવા, કૃષ્ણ, ન્યુ વેસ્ટ એન્ડ. પુના: ફર્માટાક્સ, એમ્પાયર, કમ્બો, કેનોટ, મીનરવા, ગ્લોબ, અપોલો, કૃષ્ણ, વેસ્ટ એન્ડ. કલકત્તા: ઇસાઇટ, મીનરવા. મદ્રાસ: ન્યુ એલફીન્સટન. ખડકી: એક્સેક્સીયોર. અલુમદનગર: સેન્ડ-હર્સટ, સરેશ, મોહન, કૃષ્ણ. મઉ: વોકેટ. દીલ્હી: પ્લાઝા.

અમારી સાથે એસોસીએશનમાં.

મુખ્ય: એક્સેક્સીયોર. હૈદરાબાદ: રાયલ, કૃષ્ણ, વેસ્ટ એન્ડ, નીશાન, કીસમન. સીકન્દ્રાબાદ: દ્રીમલેન્ડ, રીગલ, રીવોલ્વી, રેક્ષ.

તમને મોજ આપવી એ અમારો હક્ક છે. સારાં પીક-ચરે સારાં થીએટરોમાં જવાની મોજ ભોગવો કે જ્યાં સગવડભરી બેઠકો, સંપૂર્ણ અવાજ અને લાયકી-વાળું, ઉત્તમ મેનેજમેન્ટ તમારી સેવામાં હાજર છે.

વેસ્ટર્ન ઇન્ડીયા થીએટર્સ લીં.

રજીસ્ટર્ડ હેડ ઓફીસ:—રહીમતુલ્લા હાઉસ, હોમશ રેડી, કોટ, મુખ્ય.

જમનાદાસ મોરારજી, જે. પી.—શેઠ
જમનાદાસ મોરારજીનો જન્મ ૧૮૮૪ માં
થયો હતો. મુંબઈની ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં
એમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૧ માં

શેઠ હીરજી સેશકરજીની પુત્રી રૂખમણીબાઈ
સાથે લગ્ન કર્યાં હતાં. એમને ત્રણ બાળકો
થયાં હતાં, પણ અત્યારે એક જ પુત્ર અને
એક જ પુત્રી હઈયાત છે. શેઠ જમનાદાસ
ખુબજ ભક્ષા, માયાળુ અને ધાર્મિક વૃત્તિવાળા
અને સાદા માણસ છે. તેઓ ૧૯૧૫ થી આજ
સુધી શેરખંજરના ડાયરેક્ટર અને ટ્રસ્ટી
રહ્યા છે. શેરખંજરમાં એમની લાગવગ
સારી છે. ઉપરાંત માંગરોળના વતની
હોવાથી માંગરોળમાં ઘણી સંસ્થાઓના
પ્રમુખ અને ટ્રસ્ટી છે. માંગરોળની જૈન
પાઠશાળા, પાંજરાપોળ, શ્રીમાળી સમાજ
અને માંગરોળ બીલ્ડીંગ સોસાયટી, જોબિ
બીલ્ડીંગ સોસાયટીના પ્રમુખ કે ટ્રસ્ટી
હોવા ઉપરાંત જોબિ ટેકીંગ અને હરીમગર
સુગર મીલ્સના ડિરેક્ટર છે. પાણીતાણાના
આનીકા આશ્રમના શેઠ જમનાદાસ પ્રમુખ
છે. મુંબઈના શેરખંજરમાં કંડીઅરજી
હાઉસની સ્થાપના થઈ છે. તેમાં
એમનો મોટો હિસ્સો છે. એ સંસ્થા
અંજે એમણે વારંવાર ઘણી સુચ-
નાઓ રજુ કરી છે અને અગત્યની મલાહ
આપી છે. શેઠ જમનાદાસની સખાવતો

ઘણી છે; પરંતુ “જમણો હાથ દાન કરે તે
ડાબો હાથ પણ ન બાણે” એ સુત્રનો એમણે
ખરાખર અમલ કર્યો છે, પરિણામે એમની
ઘણી જાનગી સખાવતો ગુપ્ત રહી છે.
પોતાના સ્વર્ગસ્થ પુત્ર શાંતિલાલની યાદ-
ગીરી બળવી રાખવા માટે લોનાવલા ખાને
એમણે એક લાખની કીમતે એક આરોગ્ય
ભુવન બંધાવ્યું છે. શ્રીમાતી પ્રોડીંગને
એમણે રૂ. ૨૦૦૦૦ ની બેટ આપી છે. પોતાની
કામ માટે એમણે ઘણું રચનાત્મક કાર્ય
કર્યું છે. ઉપરાંત દેશના કાર્યમાં પણ
એમણે યત્નસિદ્ધિ ફાળો આપ્યો છે. એમની
કાર્યપદ્ધતિ વિશીષ્ટ પ્રકારની છે. નિય-
મિતતા અને પદ્ધતિસરનું કાર્ય એમને
ખુબ પ્રીય છે. પોતાને મળેલા પત્રોનો ઉત્તર
દીલમાં નાંખવાની જરૂર હોય તો ૨૪ કલા-
કથી વધુ દીલ તો નજ થવી ભેદિએ અવી
એમની એમના માણસોને સુચનાઓ હોય
છે. આ મુખ્ય ગુણોને લીધે એ પોતાનું
જંગી કાર્ય સ્વેચ્છાથી પાર પાડી શકે છે
અને શરીર અને મનને યોગ્ય સ્થિતિમાં
રાખવાનો ઉપાય સતત કાર્ય છે, એમ
એમનું માનવું છે. દીર્ઘજીવી કોઈપણ
વસ્તુ પર શાંતિથી વિચાર કરવો એ એમનો
બીજો ગુણ છે. હીમીટેડ કંપનીઓના સર-
વૈયા હડપથી વાંચી જવાની સાથે જ એનો
દીલસ્પર્શી અભ્યાસ કરવાની એમની આવ-
ડત બાંધીતી છે. એને લીધે દરેક કંપનીની
સ્થિતિનો એમને જલદીથી ખ્યાલ આવી
જાય છે. આને લીધે એમને ત્યાં મોટા
પ્રમાણના વરાકો છે અને એમની સંજીવન
સલાહનો લાભ લઈ વરાકો સારી કમાણી
કરી શકે છે. કઈ વસ્તુમાં નાણું રોકવું,
એ માટે તો એમની સલાહ લેવાય છે, અને
એના એ નિષ્ણાત ગણાય છે. ખરી વસ્તુ
કહી દેવામાં એ કદી અચકાતા નથી.
એમની સલાહ ખુબજ કીમતી થઈ પડે
છે અને આજે શેરખંજરમાં તેઓ ખુબજ
લોકપ્રીય થઈ પડ્યા છે. હીમત અને
દૃઢતા એમના ગુણો છે. એક વખતે
નકકી કરેલા માગે જવામાં કોઈ પણ
એમને ચકીત કરી શકતું નથી.

સરનામું:—લોડઅંદર રોડ, શાંતાકરજી.

બીલીમોરીઆ, એરવદ જામારપજી
મોરાભાઈ (પંથકી)—બીલીમોરાના મર-
હુમ એરવદ દ્વારાબજી સોરાબજી વડા પંથ-
કીના પૌત્ર એરવદ જામારપજીનો જન્મ તા. ૧૦

૨૦મી અક્ટોબર ૧૮૮૪ ના દિને બીલીમોરા
ખાતે થયો હતો. મરહુમ એરવદ સોરા-
બજી માણેકજી પંથકીનાં પુત્રી બપઈમાય
સાથે એમનાં લગ્ન થયાં અને ૨૦ વર્ષની
કુમ્ભરે કુટુંબ સાથે મુંબઈ આવ્યા. બીલી-
મોરામાં કેળવણી લીધા પછી પંદર
વર્ષની નાની ઉમરે બીલીમોરા છોડી
વડવાઓ તરફથી મળેલા ધર્મગુરુ
તરીફની ફરજે જાનવવામાં અનુભવ
લેવા માટે મુંબઈ આવ્યા. પછી પુના અને
થાણા ગયા. ત્યાં જઈ પોતાના ક્ષેત્રને વધુ
અભ્યાસ કરવાની એમની અસિલાયા હતી.
અથોરનાત મદરેસા વર્ગમાં અવરતા અને
પહેલ્લીનું શિક્ષણ મેળવવા માથે પરશીયન
ભાષા પણ શીખી લીધી, તેમજ વિવિધ
ધાર્મિક પુસ્તકોમાંથી ધાર્મિક જ્ઞાન મેળવ્યું.

મુંબઈમાં એક શાંખાજી કાર્યકર તરીકે
એરવદ જામારપજીએ પોતાની કારકીર્દી
શરૂ કરી, અને યજ્ઞેચરદી ૧૨૭૨ માં
તેમને ઘોંડ બોલાવવામાં આવ્યા કે જ્યાં
તેમણે ઘોંડની અનમજીમનના આશ્રય હેઠળ
જાનની નિયા કરાવી હતી અને બહેર ખાણું
થયું હતું અને તે પછી ઘોંડની અનમજીમન
તરફથી તેમને માનપત્ર આપવામાં આ પુ
હતું.

યજ્ઞેચરદી ૧૨૭૩ માં મુંબઈની થીઓ-
લોજીકલ સોસાયટીમાં એવળુ બેઠાયા હતા.
પારસી કામમાં જુદ્દહીન લગ્ન અને નવજોતના
સુવાણો ઉભા થયા હતા ત્યારે એમણે
“ભમે જમશેદ” અને “સાંજ વર્તમાન”
પત્રોમાં અચરકારક લખાણો કર્યા હતાં.
ગોરાસ્તીઅન પરિપદની સ્થાપનાના પ્રસંગે
એમને પરિપદની મુખ-કમિટી, મેનેજીંગ
કમિટી અને સત્કાર સમિતિમાં લેવામાં
આવ્યા હતા, જ્યાં હાજરી આપી એમણે
ધાર્મિક પ્રશ્નો પર ચર્ચા કરવામાં બીજા
ક્ષણે સાથે ઘણો અગત્યનો ભાગ લીધો
હતો. અને અનેક લખાણો કર્યા હતાં.
તે સમયે ઓનરેબલ મી. જસ્ટીસ દાવર
અને ઓ. મી. જમ્હીસ બીમને પારસી
પંચાયતના ટ્રસ્ટીઓની સુટણી કરવા
માટેની એક યોજના થકી હતી, અને
જ્યારે યોજના તૈયાર થઈ ત્યારે જુના
વીચારના અને સુધારક વીચારના પાર-
સીઓ વચ્ચે ટકાવો વોર થવા
પામી હતી. સુટણીને હકક તરતનેજ
મળેલો હોવાથી સખત હરીફાઈ થવા પામી
હતી. તેવળા એરવદ જામારપજીએ મરહુમ
શેઠ જહાંગીર પીટી ડા. હીનશાહ
માતર, ડા. જહાંગીર દાજી, મી. જહાંગીર
વીમા દલાલ વગેરે આગેવાનોની
સાથે રહી ઓરથેડોક્સ પારટી તરફથી
સખત લડત ચલાવી હતી અને તેને પરિણામે
એ પક્ષને સુટણીમાં ફેટેડ મળી હતી. બાકુ
સીનીલ મેરેજ બીલ, જુદ્દહીન નવજોત અને
લગ્નો, અને પારસીઓની સભાઓ બોલા-
વવાના સંજમશેદજી જીલ્લાઈના હકકને
લગતા સવાણો ઉભા થયા ત્યારે તે સવા-
ણોની ચર્ચા કરવા સભાઓ બોલાવવામાં
અને ઘટતા કરાવો પસાર કરવામાં એરવદ
જામારપજીએ બીજા આગેવાનોની સાથે
આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો. “રશ્ન

ખેલા નવખેત"ના સવાલમાં પણ નેમણે આગળ પડેના ભાગ લીધો હતો. કોમને લગતા સવાલોમાં એરવદ સાહેબ તરફથી જે ભારે હિલટ લેવામાં આવે છે તેને લીધે પારસી કોમમાં તેઓ ઘણા બહુતા છે અને મોટે ભાંયે તેનાં તથા બહુતા પારસી કુટુંબોનાં ધાર્મિક ક્રીયાકામ માટે તેમને ખાસ એલાવવામાં આવે છે. હાલમાં તેઓ ઘણા પારસી કુટુંબોના પંથકી તરીકે કામ કરે છે.

છેલ્લાં ૨૫ વર્ષ થયાં ખેલે જોરાસ્ટ્રીઅન એસોસિએશનની મેનેજીંગ અને અન્ય કમીટીઓમાં નિયમીત રીતે એમની સુટણી થાય છે. અધોરનાન મંડળ અને અનનુમન કમીટીઓમાં પણ એમની નિયમિત સુટણી થાય છે. પારસી પંચાયતના દરેકીઓની સુટણી કરવાની સત્તા ધરાવતાં સોના મંડળમાં પણ છેલ્લા ૨૨ વર્ષ થયા નિયમીત રીતે એમને સુટી કાઢવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ ૧૯૨૨ની સાલ પછી સોના મંડળની સુટણીના સંબંધમાં ઓરથોડોસ અને સુધારક પક્ષો વચ્ચે અઘડાઓ ઉભા થયાથી ખેડે હરફી પક્ષો વચ્ચે સમાધાની કરવાને એરવદ સાહેબે પ્રયાસ કર્યો હતો. પણ તેમાં નેમને નીબૂળતા મળ્યાથી તે અમથથી તેઓ ખેડે પક્ષોથી અલગ રહી સોના મંડળમાંથી પણ ખસી ગયા છે.

કોમ માટે નેમણે કરેલાં અગત્યના કામોમાં એક જે વધારે અગત્યનું કાર્ય કહ્યું છે અને જે વીતરાય રૂબું નથી ને એ છે કે ભગર અનનુમન, અનનુમનના આત શબેહરામ સાહેબની કમીટી અને વાડીયા-જીના આતશખેહરામ સાહેબના દરેકી સાહેબો વચ્ચે ૫૦ વર્ષોથી ચાલતા અઘડાની નેમણે સમાધાની કરાવી હતી. આ ત્રણ વચ્ચે સમાધાની કરાવવા અગાઉ ઘણા અગિવાનોએ પ્રયાસો કર્યા હતા પણ તેમાં તેમાં નેમને નીબૂળતા મળી હતી. પરંતુ એરવદ ભમારપજી ને એ ત્રણ વચ્ચે સમજૂતી કરાવવા દાંત કચકચારીને અને ખેલે અદાનીને ખાઈપીને લાજેલા હતા અને એક વર્ષની મહેનત પછી મીં બમારપ દસ્તુર સોલીસીટર, દસ્તુરજી મીનોજીહેરજી, સર ફોરિજ શેકના અને બીજાઓની મદદ લઈ ૧૯૩૪ની સાલમાં આખરે જ્યારે તેમને સફળતા મળી ત્યારેજ તેઓ જ'પીને બેઠા. તેમના આ મહાન કાર્ય માટે મુખર્ષ અને

નવસારી ભગર અનનુમનની સલાઓમાં તેમનો બહેર રીતે દીલોબન આભાર માનવામાં આવ્યો હતો.

અનનુમનના આતશખેહરામની મેનેજીંગ કમીટીના તેઓ મુખ્ય છે અને ઘણાં કંડાના દરેકી તરીકે કાર્ય કરે છે. એરવદ બીલીમો-રીઆ ધોબીતલાવ પારસી એસોસિએશનના એક સ્થાપક અને ખબનથી તેમજ ઉપપ્રમુખ છે. કોમમાં એરવદ બીલીમોરીઆ જેવા બહુજ થોડા પ્રવૃત્તિશીલ બહેર કાર્ય કરે છે. એરવદ તરીકે પારસી પ્રશ્નો અંગે તેઓ લોકપ્રીય છે અને એક સંગીન વ્યવસ્થાપક તરીકે લાયક પૂરવાર થયા છે. સત્ય અને ન્યાયના ચુસ્ત હીમાયતી છે. પારસી કોમના મોટા ભાગના માનનીય અગ્રેસર છે. પોને આનંદી સ્વભાવના અને માયાળુ દીક્ષના હોઈ મુશ્કેલીમાં મુકાયલા માણસોને હંમેશા દોરવણીથી અથવા પૈસાથી સહાયણુત બને છે. બહુજ શુલ્કા દીક્ષના સીધા સાદા માણસ હોવાથી ઘણીવાર એમને મિત્રો તેમજ વર્તમાનપત્રો સાથે અથડાયલુચાં ઉતરવું પડે છે. પણ પોતે સત્ય અને ન્યાયી માને એજ મોજે ચાલે છે અને તે માટે અતે એમને વિજ્ય પ્રાપ્ત થાય છે. મોટા હરબજના માણસની કે મોટાની લાગવગની એવણે કદી હરકાર કરી નથી. છેલ્લી અનનુમનની સોની કમીટીની સુટણીમાં ભારે ઉઠાપોહ થયો હતો પણ પોતે પ્રેમપણુ પક્ષ તરફથી નહિ પણ સ્વતંત્ર રીતે ઉમેદવારી પહાર પાડી હતી અને સખત હરફી તેમજ વિરોધ છતાં ફેતેહમંદીથી પાર ઉતર્યા હતા. આ આતશખેહરામની મેનેજીંગ કમીટીની એમની ઉપયોગી કામગીરીને લીધે એમને આતશખેહરામના એક પહેલવહેલા મોખેદ આથરવનેન દરેકી તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે. આ નીમણુકને વધારી લેવામાં આવી હતી. કુસડી અગીઆરીના પ્રશ્નમાં હિલટ લઈ એક બાહોશ અધોરનાનને ઉત્તેજન આપવા માટે પોતે એક સાચા અધોરનાન તરીકે દસ્તુરજી જોદની નેમણુક કરવામાં તેમજ તેમને સ્થાલો વિજેરેની ઘટતી બધી જાહેરવણી કરી એ કાર્ય સુલેહશાંતિ ભરી રીતે ૧૨ પાડવામાં મોટા ભાગ લગ્યો હતો. તે પણ સફર બીનરવાથી પહો.

અરનામુ:—૪૨૨, લોહાર રસ્તા

આઝાદ, મૌલાના અબુલ કલામ—
મૌલાના આઝાદનો જન્મ ૧૮૮૮ માં
મક્કામાં થયો હતો. એમણે બાળપણ

અરબસ્તાનમાં પસાર
કયું હતું અને ઈજ્-
મની વિખ્યાત અલઅઝ
હાર યુનીવર્સિટીમાં
ઈસ્લમીય મુસ્લીમ કયું
હતું. ટર્કી અને અન્ય
મુસ્લીમ રાષ્ટ્રો સમક્ષ
ઉપસ્થિત થયેલા મહ-
ત્વના પ્રશ્નો પરત્વે

મુસ્લીમ જનતાનું દ્રષ્ટીબિંદુ કેળવવાના
ઉદ્દેશથી એમણે કલકત્તામાં “અલહીલાલ”
નામનું ઉર્દુ પત્ર કાઢ્યું હતું. આ પત્ર
પ્રુખ મશહુર બન્યું હતું. આ પત્રને પરિ-
ણામેજ, ગત મહાકુદ્ધ શરૂ થયાના પ્રસંગે

બ્રિટિશ સરકારે એમને નબરફેર કર્યા હતા.
એ પછી ૧૯૨૧ માં મૌલાના આઝાદ
મહાત્મા ગાંધીને મળ્યા અને એમના સુરત
અનુયાયી બન્યા. બીલાકૃત ચળવળમાં
એમણે અગ્રગણ્ય ભાગ ભજવ્યો હતો. એ
ઉપરાંત ગાંધીજીની આગેવાની હેઠળની
કેંગ્રેસમાં જોડાયા હતા. ૧૯૧૩ માં દીલ્હી
ખાતે મળેલી કેંગ્રેસની ખાત્રી બેઠકમાં પ્રમુખ
પદે ચૂંટાયા હતા, અને ફરીથી ૧૯૩૦ માં
કેંગ્રેસના કામચલાઉ પ્રમુખ નીમાયા હતા.
ત્યારથી તેઓ કેંગ્રેસની કારિવારી સમિ-
તિના સભ્ય નીમાતા આવ્યા છે. મૌલાના
૧૯૪૦-૪૧ વર્ષના કેંગ્રેસના પ્રમુખ છે.
હાલમાં વિરોધી કેંગ્રેસની હાલની ચળવળને
અંગે મૌલાના પાછા બેઠકમાં ગયા છે.

સૂરનામું:—કલકત્તા.

(મધ્યવર્તી સહકારી બેંક)

ધો બોમ્બે પ્રોવીન્સીયલ
કો-ઓપરેટીવ બેંક, લીમીટેડ.

કુલ્લે શાખા ૩૦—હેડ ઓફીસ:—૬, બેંક હાઉસ લેન, કોલ, મુંબઈ.

શેર કેપીટલ (પુરા ભરાયલા)	...	રૂ.	૧૨,૬૮,૮૫૦
રીઝર્વ અને બીજા ફંડો	...	રૂ.	૧૮,૮૪,૮૨૧
કુલ્લે ડિપોઝિટો	...	રૂ.	૧,૮૫,૦૩,૨૮૬
વર્કિંગ કેપીટલ	...	રૂ.	૨,૩૭,૩૭,૧૭૦

આફ, રોવિંગ અને શીસ ડિપોઝિટ સ્વીકારવામાં આવે છે તેમજ બહારમામના ફંડો,
બંધો વીગેરે બાજબી કમીશન લઈ વસુલ કરી આપવામાં આવે છે

વધુ વિગત માટે રૂબરૂ મળો અથવા લખો:—

વૈકુંઠ એલ. મહેતા,

એનજીડી ડિરેક્ટર.

આ બેંકમાં જમા મુકાયેલા નાણાંનો લાભ ગરીબ તેમજ મધ્યમ વર્ગને મળે છે.

ખાતે, એરવટ ઝેલ અરદેશર:— જન્મ મુ'બાઈમાં તા. ૧૨ મી ડિસેમ્બર ૧૯૦૫. ધી જ. ન. પીટીટ પારસી ઓરફ-નેજમાં મેટ્રીક સુધીની કેળવણી લઈ મુલ્લાં ફીરોઝ મદ્રેસામાં અવસ્તા પહેલવી તેમજ બીજી ભાષાઓનો બી. એ. સુધી અભ્યાસ કરી સરટીફીકેટ, મેટ્રી સ્કોલરશીપો તેમજ સંખ્યાબધ ઇનામો મેળવ્યા હતા.

એઓને ૧૯૩૫ ના કેલુઆરીમાં ખુશરો-ખાગ મધેની શેઠ કરાણીની દરેમહેરના યડા પંથકી નેમવામાં આવ્યા હતા. જે પ્રસંગે મુ'બાઈ તેમજ દેશાવરના હસ્તુરજીઓ પંથકીઓ, અધોરનાનો, મંડળો અને વખાણનારાઓ તરફથી સંખ્યાબધ કથાઓ એઓને એનાયત કરવામાં આવી હતી. એઓ મુ'બાઈની જગ્ગોસ્તી જશન કમીટીના એક કુશલ ધર્મ શિક્ષક છે. અને મુબાઈની જુદી જુદી પારસી છોકરાઓ અને છોકરીઓની નિશાળોમાં ધર્મ અને નિતિની કેળવણી આપે છે. એ ઉપરાંત એઓ એક અથગ ધર્મ અભ્યાસી જાહેર પકતા, અને સમાજ સેવક છે. ધર્મના પ્રચાર અર્થે મુ'બાઈ તેમજ દેશાવરમાં ભાષણો અને વાંચેબે આવે છે. એઓ એક

સારા લેખક પણ છે અને જુદા જુદા છાપા-ઓ અને ચોપાન્યાઓમાં ધાર્મિક તેમજ સંસારી વિષો ઉપર લખાણો કરે છે, જે થોડોની પ્રસાદા પામે છે.

એઓ મુ'બાઈની વડી મેટ્રીમાનીઅલ કોર્ટના એક ડેવિઝિટ, - "સોની" અનજુમન કમિટિના એક સુટાયલા સભા સદ, પારસી પેત્રીઓટિક લીગ અને પારસી ફેડરલ કોન્સીલના એક સભાસદ, પરેલ પારસી મંડળ, ખુશરોખાગ પારસી એસો-સીએશન, અને પારસી મદદગાર મંડળના ઉપ પ્રમુખ, અધોરનાન-મંડળ, અધોરનાન અનજુમન કમિટી અને ભાયખલા જશન-કમિટીના ઓનરરિ સેક્રેટરી, ભાયખલા જશન-કમિટી ભાયખલા બાજ રોજગાર ફંડ અને શેઠ પી. આર. શેઠના ધર્મ ક્રિયા ટ્રસ્ટકંડના એક ટ્રસ્ટી, પારસી લીગ ઓફ ઓનરની ભવાઈની ખોડના એક સભાસદ તેમજ જરથોસ્ત ધર્મની ખોશ કરનારી મંડળીના એક સભાસદ છે.

એઓ ભાયખલા ઝોરાસીઅન એસોસી-એશન, પારસી લીગ ઓફ 'ઓનર', જર-થોસ્તી ભાયખંધ મંડળી, બક્સારા વેનીંગ યુનીઅન જરથોસ્તી ધર્મ સંબંધી કેળવણી આપનારી અને જાન કેલાવનારી મંડળી, હિરન પારસી ઇન્ટરસ્ટ્રીઅલ કોલોની, અને અનજુમન પસ મંડળની કારોબાર કમીટી-ઓના સભાસદ છે.

એઓ ભાયખલા મ્યુનીસીપલ સ્કુલ, ખાઈ મોટલીખાઈ વાડીયા ઉદ્યોગ શાળા, અને સુર ખુશરો વાડયા સ્કુલના ઓનરરી ધર્મ-શિક્ષક છે.

ટંકાણું:—શેઠ કરાણીની દરેમહેર, ખુશરો-ખાગ, કાલાખા કોઝવે, મુ'બાઈ.

ગીદર, ડો. મચિરશાહ ધનજીભાઈ. બી. એ., એમ. ડી.—કોમેચ પ્રધાનમંડળ આધ્યા પર હનું ત્યારે તંદુરની ખાતાના પ્રધાન તરીકેનું કાર્ય કરનાર આ વાણી પારસી તળીખનો જન્મ ૧૮૮૨ માં મુંબઈ

ખાતે ધરો હતો. એમના પિતા પચાસ વર્ષ "ટેમ્પરેન્સ એસોસિએશન"ના મંત્રી હતા. ડો. ગીદરે મુંબઈની ન્યૂ હાઈસ્કૂલમાં અભ્યાસની શરૂઆત કરી હતી. ૧૯૦૫ માં એલ. એમ. એન્ડ. એસ. ની ડીગ્રી પ્રાપ્ત કર્યા પછી ઈંગ્લેન્ડ ગયા હતા અને ત્યાં છ વર્ષ રહી એમ. ડી. તથા એફ. આર. સી. એસ. ની ઉચ્ચ ડીગ્રી અપાવન કરી હતી. મુંબઈ આવ્યા પછી ડો. ગીદરે ખાનગી પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. હૃદયરોગના નેએ ખાસ નિષ્ણાત હોવાથી માંધીજી પણ એમની વારંવાર સલાહ લે છે. મ્યુનીસીપાલિટીના મેડીકલ એકઝામીનર. મુંબઈ યુનીવર્સિટી ફોનેટના સભ્ય, બ્રિજ મેડીકલ યુનીવર્સિટી એક વખતના પ્રમુખ, ઈંગ એડવર્ડ મેમોરીઅલ હોસ્પિટલના માનદ ડાક્ટર વિગેરે રવાનો પર બીરાજી એમણે મુંબઈની વિવિધ

સેવા બજાવી છે. એક સમયે સર ચીમન-લાલ સેનલવડ સાથે નેએ ડાક્ટરોની હાઇ-માર્ટી વિષે ચર્ચો કરતા હતા. ચર્ચો દરમ્યાન સર ચીમનલાલે તેમને એ હાઇમાર્ટીઆ સામે રાજદ્વારી સેવમાં પ્રવેશાવી લડન કરવાની સૂચના કરતા નેમણે રાજદ્વારી પ્રવૃત્તિઓમાં બાળ લેવાનું શરૂ કર્યું. ૧૯૨૪ માં તેઓ મુંબઈની જુની ધારાસભામાં ચૂંટાયા હતા. તત મહાયુક્તિ વખતે પણ લેડી હાઈજી વાર રોહપીટલમાં એમાં સેવા બજાવી હતી. ૧૯૩૩ માં કોમેચ પ્રધાનમંડળમાં એણે એમણે હિસાબમાં ફાક નિષ્પાની પ્રવૃત્તિના મંડાણ કરી નવા યુગની ચાપના કરી હતી પણ કોમેચ પ્રધાનમંડળે આધ્યા ફેરુતા એ પ્રવૃત્તિ શીથિલ બની હતી. અન્યથે માંધીજીની હાકલને ખાન આવી તેઓ રેલ ચલા ઈ.

સરનામું:—ગીદરે હાકલ, વોર્ડન રોડ, મુંબઈ.

મુંબરેડી નજર અપણ દેખાવ

અમારા ચરમાથી તમારી નજર સુધરો, દેખાવ આકર્ષક બનશે ને તમારી સામાન્ય તંદુરસ્તી સુધરશે નહીં જ્યારે કેમો મજરો. નીખાતો આંખ તપાસી આપરો. તેમાં સનોતની ખાતી આપીએ છીએ.

સલાહ મારે મળે:—

હાતીમ બ્રધર્સ

અપ્રદલ રહેમાન રીટ, મુંબઈ ૩.

ખીલીમીરીઆ, લેડી જરખાડ શાપુરજી,
જે. પી.—૧૮૮૦ માં તા. ૭ મી માર્ચે
મુંબઈ ખાતે એમનો જન્મ થયેલો અને

સર શાપુરજી સાથે ૧૯૦૬ માં લગ્ન થયેલા.
પારસી ચેરીટી ઓરગેનાઇઝેશન સોસાયટી,
સ્ત્રી જરથોસ્ત્રી મંડળ, સર રતન તાતા
ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઠોર વીમેન વિગેરે
સંસ્થાઓની મેનેજિંગ કમીટીના લેડી જર-
ખાઇ સભ્ય છે. સમાજ કલ્યાણના કાર્યોમાં
સારી ઉત્કૃષ્ટ લઈ રહ્યાં છે. નેશનલ ઇન્ડિઅન
એસોસિએશન, વીમેન્સ કોન્ફિન્સીલ, વીમેન્સ
વર્ક ગ્રીડ, પ્રો-સેક્સ મેરી જીમખાના વગેરે
સંસ્થાઓ સાથે પણ તેમને સંબંધ છે.
ગરીબ પારસીઓના નિવાસસ્થાનોની પાર-
વાર મુલાકાત લઈ તેમના બાળકોને જરૂર
પડતી દરેક સહાય કરે છે. યુરોપની તેમણે
પ્રાંચ વખત સફર કરી હતી અને આખા
હિંદ તથા સીયોનનો પ્રવાસ તેમણે બેઠયો

છે. ૧૯૨૮ માં તે વખતના હિંદી વજરના
પત્ની લેડી બર્કનહેડે લેડી જરખાઇને નાનું
શહેનશાહ અને શહેનશાહ બાનુ તરફથી
ભરવામાં આવેલા દરબારમાં રજુ કરી તે
નામઝારો સાથે મુલાકાત કરાવી હતી.

સરનામું:—૧૩, કફ પરેડ, કોલાબા,
મુંબઈ.

સીંધ, શ્રી. ગયાપ્રસાદ, બી. એ. એલ
એલ. બી મુઝફરપુરના વકીલ—મુઝફરપુર,
પટણા અને કલકત્તા ખાતે એમણે કેળવણી
પ્રાપ્ત કરી હતી એ
પછી કલેક્ટર પણ
થયા હતા પણ
વકીલ તરીકેના વધે
કરવા માટે રાજ-
નામુ આપી દીધું હત.
મ્યુનિસિપલ અને
અન્ય સમિતિઓના

અભ્ય હતા અને ૧૯૨૪ થી ૧૯૩૪ સુધી
હિન્દની વડી ધારાસભાના ચુંટાયેલા અભ્ય
હતા. વળી વડી ધારાસભાની અનેક
સમિતિઓના અભ્યપદે પણ ખીરાજ્યા હતા.
એલ ઇન્ડિઆ પોસ્ટલ અને આર. એમ.
એસ., સત્રીય મહાસભા અને પંજાબની
પછાતવર્ગની પરિપદના પ્રમુખપદે ખીરાજ્યા
છે. તેઓ ખીહારની કેળવણી વિષયક સંસ્થા
ઓમાં પેલું અગ્રમુખ ભાગ લે છે. ૧૯૩૪માં
વડી ધારાસભામાં પાસ થયેલો ખદર
(રજાણ) કાયદો એમણે રજુ કરેલો. “પીકે
ટોરીઅલ કારમીર”ના કર્તા છે.

સરનામું:—મુઝફરપુર (ખીહાર).

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીમેન ઉત્તરવી

તમાગી વૃદ્ધવાવસ્થામાં
નિશ્ચીત બનો.

ચેટરજી, શ્રી. રામાનંદ:—“મોડન રીયુ” અને “પ્રજાસી”ના તંત્રી શ્રી રામાનંદ ચેટરજીનો જન્મ ૧૮૬૫ માં

ખાંકુરા ખાને પ્રખ્યાત સંસ્કૃત અધ્યાપક કુટુંબમાં થયો હતો. ખાંકુરા જીલ્લાની શાળામાં એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૮૮૩ માં મેટ્રીકની પરીક્ષામાં ઉચ્ચ નંબરે આગ્રા

હતા. સેન્ટ જેવીઅસ અને સીડી કોલેજમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ કરી ૧૮૮૯ માં ઇંગ્લીશમાં માનસહીત પહેલે નંબરે આવી બી. એ થયા હતા. એ પછી “ધર્મખંધુ” પત્રનું તંત્રીપદ લીધું હતું અને “ઇન્ડિઅન પેસેન્જર”ના લાંબા સમયસુધી સહતંત્રી હતા. એ પછી “મહીપ” નામના પહેલાજ

અચિત્ર જંગાળી માસીકનું તંત્રીપદ લઈ એ પત્ર ચોતેજ પ્રવિરૂધ્ધ કર્યું. ૧૮૯૫ માં કાયરથ કોલેજના પ્રીન્સીપલ નીમાયા અને પાછળથી અલ્લાહબાદ યુનીવર્સીટીના ફેલો નીમાયા હતા. યુકત પ્રાંતની માધ્યમિક શીક્ષણ સુધારણા યમિતિમાં એમની સ્વયં તરફે નીમાયું થઈ હતી. ૧૯૦૧ માં અલ્લાહબાદ ખાતે “પ્રજાસી” નામનું જંગાળી માસીક શરૂ કર્યું. ૧૯૦૬ માં કાયરથ કોલેજના પ્રીન્સીપાલનો શોધો છોડી દઈ ૧૯૦૭ માં “મોડન રીયુ” શરૂ કર્યું. ત્યાંથી કલકત્તા આગ્યા અને ત્યાર-થીજ એ ખન્ને પત્રોનું સંચાલન એમના હસ્તક છે. શ્રી ચેટરજી હિન્દુ મહાસભાના ઉપ-પ્રમુખ છે અને કોમી સુકાઠાના કટ્ટર વિરોધી છે. હિન્દના એક બાણીતા પત્રકાર તરીકે એમની ખ્યાતી છે.

સરનાયું:—કલકત્તા.

આ “હુઝુ” માં એવું તે કોણ છે ?

પોલસનનું માખણ અને કોફી

વાયરનું નહિ હોય ?

આ બંને ચીજો તેની અપૂર્ણતાની ટોચે પુગી-પોતાની અસુક ફેરેહતા ૬૦ કિર્તીવંત વર્ષો પુરા કરી હજી પણ તમારી સેવામાં તેટલાજ નેરથી આસ્તવાર ઉભી છે.

દીનમાંથી નીકળતી ગીફ્ટ કુપનો એકઠી કરી ઘેર ઉઘોગી ભેટા મેળવો.

હોડીવાસા, ખાનખહાદુર બેજનજી
માલુકજી, જે. પી., ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી
મેજિસ્ટ્રેટ-એમનો જન્મ ૧૮૭૧ માં થયો

હુનો. ઉદ્યમ અને ખાહોશીથી આત્મબળે
અત્યારના આગેવાન મીલકતદાર અને
જાણીતા વેપારીના દરજ્જાપર આવેલા
પુરૂષ તરીકે એમની ખ્યાતી ચરિતકાર પ્રસરી
છે. ગત મહા યુદ્ધ પ્રસંગે વોરસોનમાં
સારી રકમ એકત્ર કરી આપી સરકારને
સહાય કરેલી. એની કદર તરીકે સરકાર
તરફથી એમને પ્રમાણપત્રો આપાત થયા
છે. યુદ્ધ દરમ્યાન આરબ શેષોને
નજરકેદી તરીકે રાખવા માટે એમણે
પોતાનો ઉરજી ખાતેનો ખર્ચો અને ખાજ
આપી મુ'બઈના પોલીસ કમીશનરને સહાય
કરી હતી. એ ઉપરાંત ઘાયલ તેમજ
અશક્ત યુરોપીઅન અને હિંદી સૈનીકોને
પણ પોતાના ખર્ચાઓનો લાભ આપ્યો
હો. તેમજ ખાસ કોશિમા કિનારાની
રેલ્વે કરાવી હતી. અને સૈનીકોને એમણે
બેટો આપી હતી. ઉરજી ખાતે દારૂ માળખાની
જ્યારે ભદીઓ નખાઈ હતી ત્યારે એમણે
સરકારની સુચનાથી યોથી પહેલા અર્ધ-
ચીન પદ્ધતિની દારૂ માળખાની ખાસ
ભદીઓ તથા અન્ય ચંત્રો આપાત કરી

દાખલો બેસાડ્યો હતો. શ્રી. હોડીવાસા
૧૯૧૧ થી ૧૯૨૦ સુધી ઉરજી મ્યુનિસી-
પાલીટીના કાઉન્સીલર હતા અને ૧૯૨૦ થી
૧૯૨૨ સુધી પ્રમુખ હતા ૧૯૧૭ થી ૧૯૧૯
સુધી ઉરજીમાં જેઠ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટના
પ્રમુખ હતા અને ૧૯૧૬ માં જે. પી. થયા
હતા. ૧૯૨૫ માં તેમને ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી
મેજિસ્ટ્રેટ નીમવામાં આવ્યા હતા ૧૯૩૦
માં સરકારે તેમને ખાનખહાદુર ખનાવ્યા
હતા. શ્રી હોડીવાસા પારસીકોમમાં પણ
જીવ પ્રતિષ્ઠા પામેલા છે. મુ'બઈમાં
લાયક સંસ્થાઓને સાર્વજનિક સખાવતો
કરવા બદલ તેઓ જાણીતા છે. તેમણે
અક્ષીબાગ ખાતે હોસ્પિટલ પણ બંધાવી
આપી છે. આતીથ્ય સત્કાર કરવાનો
એમનો શુભ અને ઉદારતા જાણીતા છે.
એમના આનંદી સ્વભાવે હિંદી અને
યુરોપીઅન કોમના મિત્રોનું એક મોટું
મંડળ એકત્ર કર્યું છે. એમણે સરકાર
સાથે હંમેશા સહકાર કર્યો છે અને
દુલ્લસ તથા બખેડાના સમયમાં શાંતિ
સ્થાપવા માટે પોતાની લાગવગ વાપરી છે

સરનામું:—ડેસી મેનશન, હુડુમીઝરોડ,
મુ'બઈ.

પારેખ,—દિવાન બહાદુર મોતીલાલ,
અમ. એ., એલએસ. બી.—દિવાન ખારીઆ
સ્ટેટ—એમનો જન્મ ૧૮૮૨ માં થયો હતો.
નડીઆદની સરકારી હાઇસ્કૂલમાં શિક્ષણ
મેળવી મુ'બઈની એક્સીસ્ટન્ટ અને લો કોલે-
જમાં વિચ્છેડેનવણી લીધી હતી. વાસંતી-
જોરી સાથે લગ્ન કરેલાં. અત્યારે શ્રીમતી
વાસંતીજોરી સ્વર્ગવાસ થયાં છે. એમને
એક પુત્ર છે. ડોક્ટર મંદિર સમિતિના
સભ્ય છે. “વલ્લભ ચરિત્ર”ની સુધારેલી
આવૃત્તિ પ્રગટ કરી છે. ૧૯૩૫ માં રાવ-
બહાદુર અને ૧૯૩૬ માં દિવાન બહાદુર
થયા હતા.

સરનામું—દેવગઢ ખારીઆ.

મરચંદ—વિજય માધવજી, બી. કોમ.—આ જાણીતા ક્રિકેટરનો જન્મ ૧૯૨૨ માં થયેલો. સડા ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં

શિક્ષણ લઈ ત્યાંજ પંદર વર્ષની વયે ક્રિકેટ કારકીર્દીની શરૂઆત કરેલી. એ ઉમ્મરે શીલ્ડ મેચોમાં ચારા સ્કોર કર્યા હતા. એક મેચમાં બે સેન્ટ્રી કરી હતી. મેટ્રીક થયા પછી શ્રી. મરચંદે એલ્ફીન્સ્ટન અને સીડનહામ કોલેજોમાં વધુ અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૩૨ માં સીડનહામ કોલેજ તરફથી ૫૦૪ રન કર્યા હતા અને ૨૯ વીકેટ ઉપાડી હતી અને સીડનહામ કોલેજને એના ઈતિહાસમાં પહેલી વાર આંતર કોલેજ-ચેમ્પીયનશીપ પ્રાપ્ત કરાવવામાં સહાય કરી હતી. અહાર વર્ષની વયે ૧૯૨૯ માં ચતુરંગી મેચમાં હિંદુઓ તરફથી ભાગ લીધો હતો. ત્યાર પછી હિંદુઓ તરફથી હરેક વર્ષે મેચમાં ઉતર્યા છે. ચતુરંગી અને પચાંગીમાં ૭૩ રનની સરેરાશ ૮૭૫ રન કર્યા છે, જેમાં ત્રણ સેન્ટ્રીનો મમાવેશ થાય છે. રણજી ત્રેડી મેચોમાં ૧૯૩૪ થીજ બેંગ્લે ક્રિકેટ એસોસિએશન તરફથી રમવા માંડ્યું છે. અને છ સેન્ટ્રી કરી છે. ગયે વર્ષે શ્રી. મરચંદને

ક્રેડન નીમવામાં આવ્યા હતા. ઈંગ્લેન્ડ સામે છ ટેસ્ટ મેચોમાં હિંદ તરફથી તેમણે ભાગ લીધો છે ૩૮ રનની સરેરાશ ૪૬૦ રન કર્યા છે જેમાં એક સેન્ટ્રી આવી જાય છે. ૧૯૩૬ માં હિંદી ટીમની સામે ઈંગ્લેન્ડનો પ્રવાસ કર્યો હતો. ત્યાં બેટીંગની સરેરાશમાં ૫૨ રન કરી મોખરે આવ્યા હતા. કુલ ૧૭૪૫ રન નોંધાવ્યા હતા. ૧૯૩૭-૩૮ માં લોર્ડ ટેનીસનના ટીમ સામે હિંદી ટીમના સરદાર તરીકે શ્રી. વિજય મરચંદ નીમવા હતા. શ્રી. મરચંદે બી. કોમ.ની પરીક્ષા પસાર કરી છે અને અત્યારે મુંબઈની કાઉન, હિંદુસ્તાન અને વેસ્ટર્ન ઈન્ડિયા મીસીના મેનેજિંગ એજન્ટ્સ ડાકરસી મુળજીની કંપનીની પેટ્રોના ભાગીદાર છે.

સરનામું—શર વિકલક્ષાસ ચેમ્પર્સ,
એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

પુનેગર, શ્રી. શાવકશાહ નશરવાનજી, એન. ઇ. પુનેગરની કંપનીના માલિક, મીલ સદાસના સપ્લાયર.—૧૮૮૯ માં એમનો જન્મ થયેલો. મુંબઈની ફોર્ટ

એન્ડ પ્રોપરાયટરી હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લીધેલી. ૧૯૯૩ માં મુંબઈવાળા શ્રી. આર. મીસ્ત્રીનાં પુત્રી આયશાય સાથે લગ્ન

કરેલા. એમના પિતા શ્રી. એન. ઇ. પુનેગરે એન. ઇ. પુનેગરની કંપની ૧૮૮૬ માં સ્થાપેલી. ૧૯૦૭ માં શ્રી. શાવકશા પોતાના પિતાશ્રીના ધંધામાં જોડાયા. મરહુમ મી. એન. ઇ. પુનેગર ઈંગ્લીશન કોલન નેસ્ટની નીકાસ કરનારા અને અમેરીકન કોલન “સ્પ્રાઇલીંગ્સ” ની આયાત કરનારા મોટા વેપારીઓમાં આગેવાન સ્થાન ધરાવતા હતા.

સરનામું:—યુનીઅન જેંક બીલ્ડીંગ, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોલ, મુંબઈ.

પકવાસા, શ્રી મંગળદાસ એમ., એમ. એલ. સી.—એમનો જન્મ મુંબઈ ખાને ૧૮૮૨માં થયો હતો. ૧૯૦૨ માં એજ્યુ-

અબીલ હિંદ ગ્રામ્ય ઉદ્યોગ સંસ્થાના કાયદાના સલાહકાર બન્યા. શ્રી. મંગળદાસ એક ચુસ્ત સામાજિક કાર્યકર છે અને મરોલી ખાતે આશ્રમ નિભાવે છે. ભરૂચ-પંચમહાલ-સૂરત મતદાર સંઘ તરફથી મુંબઈની ઉપલી સભામાં ચુંટાઈ આવ્યા હતા અને ૧૯૩૭ માં એજ. સભાના પ્રમુખ બન્યા હતા. શ્રી પકવાસા હિંદુસ્તાન સ્કાલિસ્ટ એસોસિએશનના મદદનીશ પ્રાંતિક કમીશનર છે અને મુંબઈ સરકારે સ્થાપેલી એડલ્ટ લીટરસી કમીટીની બોર્ડના ઉપ-પ્રમુખ પણ છે. બુદ્ધ વિરોધી કોંગ્રેસની પ્રવૃત્તિને લીધે હાલ તેઓ જેલમાં છે.

સરનામું—૨૯, હુંગરસી રોડ, મુંબઈ—૬.

એટ થઈ ૧૯૦૫ માં એલ.એલ. બી. થયા અને ૧૯૦૭ માં સોલિસીટર બન્યા. મેસર્સ માધવજી એન્ડ કંપની (સોલિસીટર્સ) ની પેઢીમાં શ્રી. મંગળદાસ ભાગીદાર હતા. ૧૯૩૨ માં સત્યાગ્રહની ચળવળમાં જોડાયા હતા અને એમને એક વર્ષની જેલની સજા થઈ હતી. જેલ મુકત થયા પછી તેઓ

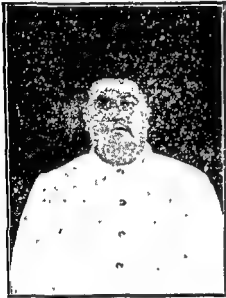
અસફઅલી, ખાર-એટ-લો—એમનો જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. એમણે દિલ્હીની સેન્ટ સ્ટેફન્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી છે. આ બાણીતા દિલ્હીના કોંગ્રેસ અગ્રેસરે કોંગ્રેસ ચળવળ માં ભાગ લઈ અનેક પ્રસંગોએ જેલ નિવાસ ભોગવ્યો છે. તાજેતરમાં તેમને કોંગ્રેસની કારોબારી સમિતીમાં નીમવામાં આવ્યા છે. શ્રી. અસફઅલીએ યુરોપના

મુલકોના મોટા પ્રમાણમાં પ્રવાસ ખેડ્યો છે તેઓ મુસ્લીમ મેશનાલીસ્ટ પક્ષના સભ્ય છે અને વડી ધારાસભામાં કોંગ્રેસ પાર્ટીના સભ્ય તરીકે દિલ્હીના હિંદુ મુસ્લીમ મતદારોએ એમને ચૂંટી કાઢ્યા હતા. ૧૯૪૦ માં બુદ્ધ વિરોધી પ્રવૃત્તિ માટે તેમને ફરીથી પકડવામાં આવ્યા છે.

સરનામું:—ન્યુ દિલ્હી.

શાહ, શ્રી. રતીલાલ નાથલાલ, કમ-
રશીયલ અમદાવાદ મીલ્સ, ન્યુ કમર-
રશીયલ મીલ્સ અને ન્યુનેશનલ મીલ્સ
કંપનીના એજન્ટ, સેન્ટીનલ એરયુરન્સ
કંપનીના ડિરેક્ટર અને મેનેજિંગ એજ-
ન્ટની પેદીના ભાગીદાર—૧૯૦૦ ની
સાલમાં એમનો જન્મ થયો હતો. બાદોશ
ય બાદોશી તરીકે અમદાવાદના વ્યાપારી

મંડળોમાં પ્રસિદ્ધ છે. અમદાવાદના મીલ
માલિકોની મંડળીના એક સમયે પ્રમુખ
હતા. અત્યારે એ મંડળીની મેનેજિંગ કમિ-
ટિના સભ્ય છે અને તેના કામકાજમાં સારો
ભાગ લે છે. શ્રી. શાહ અમદાવાદની
અનેક સામાજિક અને શિક્ષણ વિષયક
સંસ્થાઓની પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કરે
છે એમનામાં ધંધાદારી તરીકેની દીર્ઘ
દ્રષ્ટી અને શિક્ષણના વિષયોમાં રસ
લેવાની વૃત્તિનો સુમેળ છે.

સરનામું:—શારદા મંદીર પાસે,
એલ્ફીસ બ્રીજ, અમદાવાદ.

અલ્લાખશ, ખાનખાદાદર—એમનો
જન્મ શીકારપૂર (સીંધ) ખાને થયો હતો.
ખા. ખ. અલ્લાખશ
મુમરાવના બાળીતા
બહુચીકુટુંબના નજીરા
છે એમને માત્ર
ચાળાની જ કેળવણી
મળી છે; કારણ કે
એમના પિતા મુજરી
ગયા પછી એમની કેળ-

વણી વિષયક પ્રગતિ અટકી પડી હતી.
નાની ઉમ્મરમાંથી એમના પિતાનો ધંધો
સંભાળવાની ફરજ આવી પડી હતી.
તેઓ વીસ વર્ષની ઉમ્મરે સકકર લોકલ
જોડના સભ્ય ચુંટાયા હતા. અને હુંક
સમયમાં એ જોડના તેઓ પ્રમુખ થયા
હતા. એ પછી ખા. ખ. અલ્લાખશ મુંબ-
ઈની જુની ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા
હતા અને ત્યાં નવ વર્ષ સુધી એટલે
સીંધનો અલગ પ્રાંત થયો ત્યાં સુધી ચાલુ
રહ્યા હતા. સીંધ યુનાઈટેડ પાર્ટી તરફથી
તેઓ સીંધ એસેમ્બલીના સભ્ય ચુંટાયા
હતા. એમણે સર શુલામહમ્મદ હોદાય-
વૃક્ષા પ્રધાનમંડળને પરાજય આપી કેંગ્રેસ
પાર્ટીની સ્વાયત્તી મુસ્લીમ લીગ વિરૂધ્ધ નવું
પ્રધાનમંડળ રચ્યું હતું. પણ પાછળથી
એમણે રાજીનામું આપ્યું હતું. તે પછી
દિલ્લી ખાતે ૧૯૪૦ માં મળેલી આઝાદ
મુસ્લીમ પરિષદનું પ્રમુખપદ લીધું હતું.
તેઓ હાલમાં સીંધના વડા પ્રધાન તરીકે
પાછા નીમાયા છે.

સરનામું—કરંચી.

પ્રેસીડેન્ટી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતારાવો

ભાર્ગવ, શ્રી. ખિશેશ્વરનાથ મજબન લાલ:—૧૮૯૨ માં જયપુર ખાતે શ્રી. ભાર્ગવનો જન્મ થયેલો. એમના વડવાઓ મોગલ જમીનામાં અને જયપુર સજવ માં ઉંચા ઓધ્યા ધરાવતા હતા.

એમના પિતાશ્રી મજબનલાલ એમ. એ. થયા હતા અને જયપુરના મહારાજા કાલેજના પ્રીન્સીપાલ અને જયપુર રાજધાની કેળવણી ખાતાના ડાયરેક્ટર હતા. શ્રી. ભાર્ગવ યુનિયન બેન્કના તેની સ્થાપનાથી ફેક્ટરી છે. બી. એ. એલ. એલ. બી. થયા છે અને જે. પી. તેમજ આનરરી પ્રેસીડેંસી મેજિસ્ટ્રેટ પણ છે. યુવકમાં હિંદી ભાષાના પ્રચારમાં સારો રસ લે છે. શાંતાકરજીમાં રેસીડેંસ એસોસીએશનના મંત્રી તરીકે એ મંડળની અને એની હસ્તક ચાલતા ધર્માદા દવાખાનાની પ્રગતિમાં સારો રસ લે છે. દવાખાનામાં દરદીઓની સંખ્યા પણ ૪૦ ઉપરથી વધી ૧૭૫ થઈ છે. શાંતાકરજી એજ્યુકેશન સોસાયટી, જેની હસ્તક શેઠ આનંદીલાલ પોદાર હાઇસ્કૂલ ચાલે છે, એના કાર્યમાં પણ તેઓ સારો રસ લઈ રહ્યા છે. ૧૯૩૦ થી મેનેજિંગ કમીટીના સભ્ય છે, સ્કુલના ટ્રસ્ટી છે અને ૧૯૪૦ માં માનદ

મંત્રી તરીકે નીમાયા હતા. એણે સળખાઈ ડિક્ટેન્સ લોન કમીટીના સભ્ય છે અને સભ્ય તરીકે ડિક્ટેન્સ લોનમાં સારા નાણાં ભરાવ્યા છે. “એર રેડ પ્રીકોસન્સ” (અ. આર. પી.) સળ-કમીટી શાંતાકરજીના ઉપ-પ્રમુખ છે.

સરનાયુ:—ગોપાળ જીવન, ટાગોર રોડ શાંતાકરજી.

અલે, શ્રી. માધવરાવ એસ. બી. એ., એલ. એલ. બી.—એમનો જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. હિંદની વડી ધારા સભાના ત્રણ વખત સભ્ય ચુંટાયા હતા. એમણે ૧૯૩૦ માં સત્યાગ્રહની લડતમાં ભાગ લઈ જેલ નિવાસ બોગસો હતો. સત્યાગ્રહની ચળવળ દરમિયાન તેઓ કોંગ્રેસના પ્રમુખપણુ થયા હતા. એલ. ઇંડીયા કોંગ્રેસ

કમીટીના ઓક વાર સભ્ય પણ હતા. પાછળથી કોંગ્રેસની કારોબારી કમિટીમાં પણ ચુંટાયા હતા, પરંતુ કોમી શુકાદાના પ્રશ્નપર કોંગ્રેસ સાથે મતભેદ પડતા તેમણે પડીત મદન-મોહન માલવીયા સાથે કોંગ્રેસ સાથેના સંબંધ તોડી નાંખી નવી “કોંગ્રેસ નેશનાલીસ્ટ પાર્ટી”ની સ્થાપના કરી હતી. અત્યારે તેઓ એ પક્ષના અગ્રગણ્ય નેતા છે. એમણે એલ. ઇંડીયા હિંદુ લીગની સ્થાપના કરી છે. તાજેતરમાં પુલ્ક અંગે અરકારે સર્વ પક્ષો સાથે સમાધાન કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો ત્યારે લોર્ડ લીનલ્લીથગોએ એમને પણ મંત્રણા માટે આમંત્રણ આપ્યું હતું.

સરનાયુ:—ચોટમલ (બીરાર)

ભગવાનદાસ મનમોહનદાસ રામજી
જે. પી. :—સર મનમોહનદાસ રામજી
જે. પી. ના આ સહિષી નાના પુત્ર શેઠ
ભગવાનદાસનો જન્મ ૧૮૯૭ માં થયો

હતો. એમણે યુ'બઇમાં ડેબવણી લીધી
હતી. ન્યુ કંપસરે હિંદ, ઇ'ડીઅન મેન્યુ-
ફેકચરીંગ અને હિંદુસ્તાન સ્પીનીંગ એન્ડ
વીવીંગ મીલોના એજ'ટોની પેઢીના તેઓ
ભાગીદાર છે. શ્રી. ભગવાનદાસદેશીવ્યાપારી
ચેમ્બરની મેનેજીંગ કમીટીના સભ્ય હતા અને
એક્ઝામીનેશન એન્ડ ધી કમરશીયલ બોર્ડ
ઉપર દેશી વેપારી ચેમ્બરના સભ્ય હતા.
મીલ માલિકોની મ'ડળીની મેનેજીંગ કમીટી
પર ચાર વર્ષ સુધી સભ્ય હતા. નાં શહેન
શાહની સીલ્વર જુબીલીની જુદી જુદી
કમીટીઓમાં સભ્ય હતા, અને મેયર તરફથી
કાઢવામાં આવેલા કવેટા ધરતી કંપ ફંડની
મીલ ઉદ્યોગ ઉપ-સમીતિમાં સભ્ય હતા.
દેશી વેપારી ચેમ્બરની પ્રેસીડેન્સ અને
જનરલ પરપઝીસ પેટા સમીતિના સભ્ય
હતા. એ ઉપરાંત નાથદ્વારા કમીટી તથા
નાથદ્વારા રોડ કમીટીના સભ્ય છે. દેશી
વ્યાપારી ચેમ્બરની મજુર કમીટીના
સભ્ય હતા. વળી એક્સાઇઝ કમીટીપર
મીલ માલિકોના પ્રતિનિધિ તરીકે હતા.

બક્કરાબાદની ગોદાવરીબાઇ ડીરપેન્સરી.
રામબાગ ચેરીટી ટ્રસ્ટ, બલારા ધર્મશાળા
અને સદામત, નરેશદાસ રામજી બોર્ડિંગ
ટ્રસ્ટ, મોટીબાઇ એન્ડ ગોપાલદાસ
નથુભાઇ રામજી વોહરા સેન્ટિટરીયમ,
ઝવેરબાઇ નરસીદાસ દેવીદાસ એજ્યુકેશન
ચેરીટીબલ ટ્રસ્ટ ફંડ અને કહીઆદરા બ્રાહ્મણ
વર્ધક પાઠશાળાના ટ્રસ્ટી છે. આ પાઠ-
શાળાની ટ્રસ્ટ બોર્ડના તેઓ પ્રમુખ છે.
અખીલ ભારત વર્ણશ્રમ સ્વરાજ્ય સંઘના
સભ્ય અને એની પબ્લીસિટી કમીટીના
પ્રમુખ છે. હૈદરાબાદ મ'ડળની જનરલ કમી-
ટીના સભ્ય છે. ન્યુ ટેક્સરે હિંદ સ્પીનીંગ
એન્ડ વીવીંગ કંપની લીં, મોડર્ન કેમી-
કલ વર્કસ લીં, ટિલ્કી અને મેલ્સ
વસનજી મનજીની કંપનીમાં ડિરેક્ટર છે.
૧૯૩૧ માં જે. પી. થયા હતા. બક્કરાબાદ
ઉ-તેજનક મ'ડળની મેનેજીંગ કાઉન્સીલના
સભ્ય અને માનદ ખજાનચી છે અને કૃષિ
જ્ઞાતિની મેનેજીંગ કમીટીના સભ્ય હતા. ચિટૂલ
દાસ જમનાદાસ વિદ્ય ખીમજી કુંવરજી
વાળા કેસમાં હાઇકોર્ટ તરફના રીસીવર
છે. હિંદુ ઇલેકશન બોર્ડના સભ્ય હતા.
પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફીક રીલીફ એસોસીએ
શનના સભ્ય, અને તેની કારોબારી સમીતિ,
ફીનાન્સ સળ કમીટી અને રેલ્વે સળ
કમીટીના સભ્ય છે. શેઠ ભગવાનદાસ ન્યુ
ટેક્સરે હિંદ મીલ્સ કંપની લીંના મેનેજીંગ
ડિરેક્ટર છે.

સરનામું :—રીજરોડ, યુ'બઇ ૬.

પ્રમાણીક અને કરકસરસર્ચા
વહીવટ માટે
પ્રેસીડેન્સી
મશહુર છે.

શ્રી. કલ્યાણભાઈ સારાભાઈ, સેન્ટીનલ
એશ્યુરન્સ કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર—
૧૮૯૩ની સાલમાં એમનો જન્મ થયો

હતો. અમેરીકન ઇન્શ્યુરન્સ કંપનીની અને
બીજા વિમાન કંપનીઓની ચીફ એજન્સીઓનો
તેમને બહેળો અનુભવ છે અને વિમાના
ધંધામાં જાણીતા છે. તે પછી ૧૯૩૪ માં
એમણે સેન્ટીનલ વિમાન કંપની સ્થાપી અને
એનું સુદરશિતે સંચાલન કર્યું. આ કંપનીનો
ધોમો અને સંગીન વિકાસ એમની અસા-
ધારણ વ્યવસ્થાશક્તિને આભારી છે. મેસર્સ
સારાભાઈ કંપનીમાં તેઓ ભાગીદાર
પણ છે.

સરનામું:—મીરીકુંજ, હુયુલસ રોડ,
મુંબઈ.

આલમ, ડો. એસ. મહમદ, ખાર-
એટ-લો, —એમનો જન્મ ૧૮૯૨ માં થયો

હતો. જન્મજન્મ આ
જાણીતા મુસ્લીમ અમે-
સર એક વાર કોંગ્રેસના
પણ જાણીતા નેતા
મળાતા હતા. ૧૯૨૧
માં વડોદરામાં ધંધો
છોડી અમદાવાદની લડ-
તમાં જોડાઈને અનેક
વાર જેલ ગયા હતા. ત્યાર પછી ઘણા
સમય સુધી તેઓ કોંગ્રેસની કારોબારી સમિ-

તિના સભ્ય રહ્યા હતા. ડો. આલમ
પંજાબની લેજિસલેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય
હતા અને મુસ્લીમ નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીના
આગેવાન સભ્ય હતા. શહીદગંગ મસ્જિ-
દની ચળવળ વખતે કોંગ્રેસમાંથી છુટા થયા
હતા પણ પાછા ૧૯૩૭ માં જોડાયા હતા.
અત્યારે પંજાબની વડી ધારાસભાના
સભ્ય છે.

સરનામું—લાહોર.

એડ્વોકેટ, જ્યોર્જ સી. ડી. લીટ.
એમ. એ., એલ. એલ. બી.:—
એમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં થયો હતો.

૧૯૯૩ માં સ્વ. ડો.

એસ.ત સાથે હિંદમાં

આવ્યા હતા. કેમ્બ્રીજ

યુનિવર્સિટીમાં તેજસ્વી

કારકીર્દિ સંપાદન કર્યા

પછી બનારસની સંદેશ

હિંદુ કોલેજના પ્રીન્સી

પાલના આધ્યા પર

આવ્યા હતા. કાશ્મીર રાજ્યની શિક્ષણ

પદ્ધતિ વિષે તપાસ કરી એમણે રીપોર્ટ

કર્ચો હતો અને પાછળથી હોલકર સ્ટેટ

ના શિક્ષણ ખાતાના વડા તરીકે નીમાયા

હતા. એ પછી એમણે જાહેર જીવનમાં

અંપલાવ્યું હતું અને હોમરૂલ લીગના

વ્યવસ્થાપક મંત્રી તરીકે વર્ષો સુધી કાર્ય

બજાવ્યું હતું. ૧૯૧૭ માં હિંદ સરકાર

ધારા હેઠળ ડો. એની એસ.ત સાથે

એમને નજર કેદ કરવામાં આવ્યા હતા.

સ્વતંત્ર અને નુતન હિંદ માટે તેઓ

સતત ઝંખી રહ્યા છે અને એ કાર્ય સીધી

માટે ખુબ પરિશ્રમ ઉઠાવે છે. એમના

પત્ની શ્રીમતિ રૂકમીની દેવી હિંદી બાઈ

છે. અત્યારે ડો. એડ્વોકેટ થીઆસોફીકલ

સોસાયટીના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—આદર, મદરાસ.

જીનું તે સુનું એ અસલી કહેવત
ચાલ રાખો અને

નાણીતું
એ-વન
મારકાનું જ

વેબટેબલ
પ્રોડક્ટ
વાપરો

તમે પણ એકજ વખત વાપરશો તો બનશે ધી
ખાવાનું મુઠી દેશો.

ટેલીફોન કરવાથી અગર પોસ્ટ કાડ લખવે ઘેર બેઠાં પહોંચતું કરીશું.
ટે. નં. ૨૪૨૨૨

અબુબકર ઇબ્રાહીમનીકું.
કુર્ગરી સીટ, પોસ્ટ નં. ૯ ની સામે.

ગોરધનદાસ જી. મોરારજી:—એમનો જન્મ લોનાવલા ખાને ૧૮૬૬ માં થયો હતો. એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં બી. એ સુધીના અભ્યાસ કરી ૧૯૨૧-૨૨ માં ધર્મામાં એડાયા. ૧૯૨૬ માં મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટી ના ડેરેક્ટરેટર બન્યા. આજ સુધી તેઓ ત્યાં સભ્ય તરીકે કાયમ છે મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટીની જુદી જુદી સમિતિઓના ચેરમેન અથવા સભ્ય પદ એમણે શોભાવ્યું

છ. જે. પી., એ. મેલ્જેટ અને એ. પ્રેસીડેન્સી મેલ્જેટોની સોસાયટીના સભ્ય છે. ૧૯૩૩ ની સાલથી મુંબઈ પોર્ટ ટ્રસ્ટના એક ટ્રસ્ટી અને એની જુદી જુદી સમિતિઓના સભ્ય; એમ. એમ. ટી. એસ. ડફરીનની ગવર્નીંગ બોર્ડના સભ્ય. (૧૯૩૮ થી); જી. આઈ. પી. અને બી. બી. એન્ડ સી. આઈ. રેલ્વેઓની સ્થાનીક સલાહકાર સમિતિઓના સભ્ય (૧૯૩૧ થી); પેસેન્જર્સ એન્ડ ફ્રાઈક રીલીફ એસોસિએશનના તથા બી. બી. સી. આઈ. રેલ્વેની સ્થાનીક સલાહકાર સમિતિના ઉપ-પ્રમુખ, હિંદુ જીમખાના કમીટીના સભ્ય, રેડીઓ કલબના પ્રમુખ; દાદર હિંદુ જીમખાનાના ઉપ-પ્રમુખ, વેસ્ટર્ન ઈન્ડિયા

આટોમોબાયલ એસોસિએશનની સમિતિના સભ્ય; પ્રોપર્ટી એનર્જ એસોસિએશનના પ્રમુખ (૧૯૩૯); યંગ મેન્સ હિંદુ એસોસિએશનના પ્રમુખ (૧૯૩૯); હિંદુ સંરક્ષણ મંડળ અને હિંદુ રીલીફ કમિટીના માનદ મંત્રી (૧૯૨૨ થી); હિંદી વેપારી મંડળની પેટા સમિતિના ઉપ-પ્રમુખ (૧૯૩૮), હિંદુ ઉદ્યોગ મંડળના પ્રમુખ ૧૯૩૯, વ્યાપારી મંડળના ફેડરેશનના પ્રતિનિધી, પીઅરગ્રુડના વેપારીઓના મંડળના પ્રમુખ (ઉદ્ભાવ પાંચ વર્ષથી), પીઅર ગ્રુડના વેપારીઓએ (સ્વદેશી માર્કેટ) નીમેલા લવાહ અને સર્વેઅર, મુંબઈ પ્રાંતિક કોઓપરેટીવ બેન્કના ડાયરેક્ટર, ગ્વાલિઅર ઇકોનોમીક બોર્ડ પર ગ્વાલિઅર સરકારે નીમેલા સભ્ય (૧૯૩૮ થી) જુદી જુદી સખાવત સંસ્થાઓના ટ્રસ્ટી, ત્રીજી ભાટીયા પરિપક્વના માનદ મંત્રી (૧૯૨૭), ભાટીયા વ્યાયામ શાળાના સ્થાપક (૧૯૨૭), ભાટીયા ઇસ્પીટાલના સ્થાપક (૧૯૨૭), ભાટીયા મિત્ર મંડળના પ્રમુખ (ત્રણ વર્ષ સુધી); એકવર્ષ લેપર હોમની મેનેજિંગ બોર્ડના સભ્ય (આઠ વર્ષ સુધી), હરિજન સેવક સંઘની મેનેજિંગ બોર્ડના સભ્ય (૧૯૩૬ સુધી), અને હુયુમેનીટેરીઅન લીગની મેનેજિંગ બોર્ડના સભ્ય (૧૯૩૮ સુધી). વગેરે હોદ્દા ઉપર હતા તથા છે. મુંબઈની દેશી વેપારી ચેંબરના તેઓ પ્રમુખ પણ હુટાયા હતા.

સરનામું:—૨જી મહાલ, ચચજેટ રેલ્વેમેશન, મુંબઈ.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીઆ ઉતરાવી
તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં
નિશ્ચીત ખનો.

૬૮૨, ખાનખડાદુર સી. આર., જે.
પી.—એમને જન્મ ૧૮૮૬માં થયો હતો.

૧૯૦૭માં મેટ્રીક થયા પછી મુંબઈની કરંસી
ઓફીસમાં રૂ. ૩૦ ના પગારે કારકુનીનો ક-
રીથી પોતાની કારકીર્દીની શરૂઆત કરી. ગત
મહાયુદ્ધમાં બમ્બાઈના સીવીલ કમીશન-
રના નાણાંખાતાના મદદનીશના વડા કાર-
કુન તરીકે એમની સેવા ઉછીની અપાઈ હતી.
૧૯૧૬ માં ખાનખડાદુર ટર્નર પાછા કરંસી
ઓફીસમાં આવી ગયા હતા. ત્યાં ૧૯૨૪
માં એમને જનરલ મુનીન્ટેન્ડેને પદે ચઢા-
વવામાં આવ્યા પછી ૧૯૨૫ અને ૧૯૨૬
માં મદદનીશ કરંસી અમલદાર તરીકેનો
કામચલાઉ આદેશ મળ્યો હતો. ૧૯૨૮માં
એમને એ આદેશ પર કાયમ કરવામાં
આવ્યા હતા. ૧૯૩૭ માં જસ્ટીસ ઓફ
ધી પીસ બન્યા હતા. ૧૯૩૫ માં રીઝર્વ
બેન્કની સ્થાપના થતા કરંસી બેન્કનું બધું
કામ રીઝર્વ બેન્કે “ઇશ્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ”ને
નામે લઈ લીધું હતું, તેમાં એમને બેજ
શરતેથી નોકરી પર લેવામાં આવ્યા હતા.
૧૯૩૭ ના મે માસમાં સરકારે એમની

કદર કરી એમને ખાનખડાદુરનો ખેતાબ
આનાયત કર્યો હતો. સામાન્ય પ્રજામાં જન
સ્થાનીક બેન્કોના મંડળોમાં ખાનખડા
ટર્નર આનંદી સ્વભાવને લીધે બહુજ પ્રીય
થઈ પડ્યા છે. એ ઉપરાંત તેઓ એક
સારા ખેલાડી તરીકે પણ પ્રખ્યાત છે,
એમણે ઓલ્ડ કરંસી ઓફીસ ક્રીકેટ ક્લબ
બની સ્થાપના કરી હતી અને સ્થાપના થઈ
ત્યારથીજ એના માનદ મંત્રી તરીકે કાયમ
રહ્યા હતા. તેઓ ચુસ્ત “ફીમિશન” છે
અને “મધર-ઇંડીઆ” લોબના પોર્ટ
માસ્ટર છે. મરુમ બીખાજ બેજનજી
દમણીઆના પુત્રી બચાંબાઈ સાથે એમણે
લગ્ન કર્યા હતા. એમને ચાર પુત્ર અને બે
પુત્રી છે.

સરનામું—મહમદ મંઝીલ, નસરવાનજી
વીવીટ સ્ટ્રીટ, ગ્રાંટરોડ, મુંબઈ ૭.

સીધવા, શ્રી. આર. કે.—શ્રી ૦ સીધ-
વાનો જન્મ કરાંચીમાં થયો હતો. કરાંચીની

કોંગ્રેસ પ્રવૃત્તિમાં આ
જેવાનીલયો ભાગ લઈ
રહ્યા છે. સીધવાની
ધારાસભાના સભ્ય
અને મ્યુનીસીપલ
સભ્ય છે. એક
વખત મેયર પણ
થયા હતા. સીધવાની
ધારાસભામાં કોંગ્રેસ
પક્ષના અગ્રેસર છે. ઉપરાંત એલ ઇંડીઆ
કોંગ્રેસ કમીટીના પણ સભ્ય છે. કરાંચીની
ઘણીએ સંસ્થાઓ અને યુનીયનોના
પ્રમુખ છે.

સરનામું—વીકટોરીઆ રોડ, કરાંચી.

શાહ, નરનરલાલ જેકીશનદાસ, ખી. કોમ, એફ. એસ. એ. એ., આર. એ. :—
એમને જન્મ ૧૮૯૮ માં થયો હતો.

ખંભાતની હાઈસ્કૂલમાં અભ્યાસ કર્યા પછી સેન્ટ જેવીઅર્સ અને સીડનહામ કોલેજમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૭-૧૮ અને ૧૯૧૮-૧૯ માં મંગળદાસ હરિવલ્લભદાસ કોમર્સ સ્કોલરશીપ મળેલી. ૧૯૧૯ માં ખી. કોમની પરિક્ષા પસાર કરી, લંડનની સોસાયટી ઓફ ઇનકોર્પોરેટેડ એકાઉન્ટન્ટ્સ એન્ડ એડીટર્સની પરિક્ષા આપી અને સોસાયટીની ફાઇનલ પરિક્ષા ૧૯૨૩ માં પાસ કરી. ૧૯૨૩ માં એસોસીએટ અને ૧૯૨૭ માં ફેરો તરીકે ચુકાયા. શ્રી શાહ અત્યારે મેન્સર્સ ફલાલ એન્ડ શાહની કંપનીમાં ભાગીદાર તરીકે ધંધો કરે છે. તેઓ ૧૯૩૨ થી ૧૯૩૭ સુધી મુખ્ય યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય હતા. ૧૯૩૯ માં દેશી વ્યાપારી એમ્પરની મેનેજિંગ કમીટીના સભ્ય હતા. દેશી વ્યાપારી એમ્પરની વિમા ઉપ-સમિતિ અને પરિક્ષા બોર્ડના સભ્ય છે. ઉપરાંત તેઓ બેંબે મ્યુચ્યુઅલ લાઇફ એશ્યુરન્સ સોસાયટી લી., કુતી કોનમ ઇલેક્ટ્રીક

સપ્લાય કોર્પોરેશન લી., અને સાઉથ આરકોટ ઇલેક્ટ્રીસિટી ડિસ્ટ્રીબ્યુશન કં. લી. ના ડિરેક્ટર છે. સીડનહામ કોલેજની સલાહકારી બોર્ડના સભ્ય છે.

સરનામું:—મુખ્યશ્રેણી, ગાર્ડન કોલોની, અંધેરી.

ભુપટકર, ડા. પાપરલાલ એ., એમ. ખી. ખી. એસ., એમ. એલ. એ. :—એમને જન્મ ૧૮૮૯ માં થયો હતો.

૧૯૧૩ માં મુખ્ય યુનીવર્સિટીની એમ. ખી. ખી. એસ. ની ડિગ્રી લીધી અને સી. જે. ઓપથેલમીક હોસ્પિટલમાં રહી આંખોની સારવારના નિષ્ણાત ખની ૨૪ વર્ષની ઉંમરે કરાંચીમાં વૈદકીય ધંધો શરૂ કર્યો અને થોડાજ સમયમાં પ્રખ્યાત ખની ગયા. તેઓ એક છટાદાર વક્તા છે. હોમરલ ચળવળ વેળા એમને થ્રીટીશ હૃદ-માંથી હૃદપાર કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૧ માં કરાંચીના મ્યુનીસિપલ સભ્ય ખન્યા. એમનું એ પદ હજી કાયમજ છે. તેઓ કરાંચીની જીલ્લા મહાસભા સમિતિના પ્રમુખ છે. પ્રાંતિક મહાસભા અને કારોબારી સમિતિના સભ્ય છે અને કોંગ્રેસ પ્રવૃત્તિઓમાં ઘણો ફાળો આપે છે. સીંધ ધારાસભાના તેઓ સભ્ય છે અને એ ધારાસભાના કોંગ્રેસ પક્ષના મંત્રી છે. સત્યાગ્રહ પ્રવૃત્તિ વેળા ગાંધી હોસ્પિટલ એમના અધિકાર હેઠળ મુકવામાં આવી હતી અને ૧૯૩૦ માં કરાંચીમાં કોંગ્રેસની બેઠક મળી ત્યારે તેઓ એના ચીફ મેડીકલ ઓફીસર હતા.

સરનામું:—કરંચી.

પાશર્વી કારોબારના જીવંત
પ્રતીક રૂપ
કંપનીનું મુખ્યમથક મકાન.

તમે જીવનવીમાની સંસ્થાનું મુદ્દાકેન્દ્ર શેના
વડે કરો છો? એના આંકડાના સ્વચ્છ કદ વડે?
અલગત મોટા આંકડા એ અપ્રકારક ચીજ
છે, પણ તમે માણસો સાથે કામ પાડો છો,
આંકડા સાથે નહિ. એ પ્રશ્ન મહત્વનો છે કે
કેટલા પોલીસી હોદ્દાઓને એજન્સીઓની સેવા
થાય છે પણ અગત્યની નો એ વાત છે કે તમારી
એજન્સી અને તમારા પોલીસી-હોદ્દાઓની સેવા
કેવી રીતે કરવામાં આવે છે.

પ્રથમજ આંકડામાં બોનસ

રૂ. ૬૨-૮-૦

દશ હજારે: પંચવાર્ષિક

જે તમે એજન્સીઓનું મંગળ વાંચ્યો છો જીવનવીમા સંસ્થા.....જેને
એના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશતી સઘળી આંદોલનશીલ સર્વાંગસુદર આકલન હોય એવી
સંસ્થાની આવશ્યકતા જોતા હો.....તો અમે માનીએ છીએ કે જેની શોધમાં
તમે છો તે સંસ્થા વોર્ડન છે. તમે અમારા એજન્સી કરારો તપાસી જોશો તો એ
તમારી જોડાણી કીતાબમાં નકાકારક ચિત્ર ખૂંટ કરતા જણાશે.

ઉચ્ચ ભુતકાળ સાથે વોર્ડન ઉચ્ચતર ભાવી ધરાવે છે:—

વિગતો મળે લખો—જનરલ મેનેજર,

ધી વોર્ડન ઇન્સ્યુરન્સ કંપની
લીમિટેડ, અમદાવાદ.

મુખ્યમથકની શાખા:—શ્રીરેઝાહ મહેતા રોડ,
અન્ય શાખાઓ અને એજન્સીઓ હિંદુસ્તાનમાં

ચંદુલાલ જેસીગભાઈ શાહ:— ૨૧. ચંદુલાલભાઈનો જન્મ અને ૧૮૯૮ માં જામનગરમાં થયો હતો. બાલ્યકાળ એમણે સુખ અને સાહ્યબીમાં વીતાવ્યો હતો

પરંતુ યુવાવસ્થામાં તેમને બીપણી જીવન અશ્રામ ભેલવો પડ્યો હતો. કોલેજના અભ્યાસ બાદ એમણે ગેર બજાર અને કે બજારથી પૌતાના જીવનની શરૂઆત કરી સાહિત્ય પ્રત્યેની નેમની અભિરુચિએ તેમને તેમની કલ્પની કલાનો વિકાસ કરવા પ્રેર્યા. તેમના પટોલબંધ શ્રી. જ્યારામભાઈએ નેમને સીનેઉદયોગમાં અંપલાવવાનું સુચન કર્યું. શ્રી. લક્ષ્મી, કોહીનુર અને જગદીશ ફીલ્મ કંપનીમાં વાર્તા લેખક અને દિગ્દર્શક તરીકે નામના મેળવ્યા પછી ૧૯૨૬ ની સાલમાં તેમણે મીસ ગોહર સાથે ભાગીદારીમાં શ્રી. રણજીત મુવીટોન કંપનીની સ્થાપના કરી તેમણે શ્રી. રણજીત મુવીટોનને ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાના અનોખા નમુના પર લાવી મુકી છે. ૨૧. ચંદુલાલ શાહે મુકે ચિત્રોના તથા બોક્ષપટોના યુગમાં ઘણાં સુંદર અર્જનો સરજ્યાં છે. “પતિ-પત્ની”, “સતિ-સાવિત્રી”, “શુણુ સુંદરી”, “રાધારાણી”, “દેશદાસી”, “મીસ ૧૯૩૩”, “બિરીટરની

બધી” અને “અહુત” એવા ચિત્રો તેમણે ઉત્પન્ન કર્યાં છે. તેઓ અનેક વિધ પ્રવૃત્તિઓમાં રસ લે છે. મુંબઈ ખાતે ભરાયેલી પ્રથમ ઈન્ડિયન મોશન પીકચર કોમેસના તેઓ સ્વાગતતાલ્યશ હતા. એમણે હાથેલી અધ્યાગ મહેનતના પરિણામે આ કોમેસની કાર્યવાહી અંતુર્ણ રીતે સફળ નીવડી હતી. સરકાર નીયુક્ત ફીલ્મ એકવાયજરી બોર્ડના પ્રમુખ હતા, પણ તાજેતરમાં નાદુરસ્ત તબીબતમાં કારણે તેમણે રાજીનામું આપ્યું છે. હાલમાં તેમનું નિવાસ સ્થાન પેટર રોડ, ઉપર આવેલા “શાહબાગ” માં છે.

નાણાવટી, શ્રી. રમેશચન્દ્ર મોતીલાલ, એફ. સી. આઈ., એફ. એફ. સી. એસ., એફ. કોર્મસ, એસ. સી. એ., એફ. આર. હફેનોમી એસ., એફ. એસ. એસ. (લંડન), નાગોડ સ્ટેટના રાજદ્વારી મંત્રી:—૧૯૦૮ માં એમને જન્મ થયો હતો.

શ્રીમતિ વસુમતી રતીલાલ પારેખ સાથે લગ્ન કર્યા હતા. મુંબઈમાં અભ્યાસ કર્યા પછી ઈંગ્લાંડમાં વ્યાપારી કાર્યોએ અંપાદન કરી હતી. ૧૯૩૬ માં હિંદની સેક્રેટરીઝ લીડ કેકેટીના મદદનીશ રજીસ્ટ્રાર નોમાયો હતા. રમાનીઆના રાજ કેરોલ, બલ્ગેરીઆના રાજ બોરીસ અને ઓસ્ટ્રે લીઆના ગવર્નર જનરલની એમણે મુલાકાત લીધી હતી. ૧૮૨૮ થી ૧૯૩૮. સુધી ધરમપુર સ્ટેટની નોકરી કરી હતી. યુરોપમાં ઘણા દેશોનો આરો પ્રવાસ ખેડ્યો છે.

સરનામું—અદર બંગલો, નાગોડ (સી. આઈ.)

મનમોહનદાસ કંહાનદાસ—શેઠ મન-
મોહનદાસનો જન્મ તા. ૭ મી માર્ચ
૧૮૭૮ નાદિને થયો હતો. તેઓ નાનપણ-

એનીમીઆ, અને બીજાં દરદો મારાં ધાય
છે અને નેથી શેઠ મનમોહનદાસે વજરેશવ-
રીમાં આ સેનેટોરીયમ અને ધર્મશાળાઓ
ખંધાન્ય છે વળી વજરેશવરી શેઠ મનમો-
હનદાસના કુળ દેવી હોવાથી ત્યાં જાત્રાના
વખતે ૧૦૦૦ જેટલા માધુ સંતોને સીધાં
અપાય છે અને દરરોજ ચંદીપાઠ થાય છે.
લાડ વાણીઆઓ માટેનાં શેઠ ભગવાનદાસ
પરસોતમદાસ એરીટી ટ્રસ્ટના શેઠ મન-
મોહનદાસ એક બેડયા ટ્રસ્ટી છે.
આ ટ્રસ્ટમાંથી જ્ઞાતીના વિદ્યાર્થીઓને કેળ-
વણી માટે મદદ અપાય છે, હોત્રી ઉપર ઉત્ત-
ણી થાય છે અને શિવરાત્રીને દિને થાણામા
આપણેશ્વર મહાદેવમાં ઋહમમોજન થાય
છે. શેઠ મનમોહનદાસને સંતતિમાં એકજ
પુત્ર છે અને તે પુત્ર રા. હરકીસનદાસ
પોતાના પિતાને મીઠકતોના વડીવટમાં મદદ
કરી રહ્યા છે.

દેકાણુ—સાગરવિલાસ, સેન્ડહુસ્ટ બીજ,
ચોપાડી, મુંબઈ.

મીરઝાં સાહેબ પેસ્તનશાહ શાપુરજી
જંભુસરવાલા:—તા. ૨૭ મી નવેમ્બર
૧૮૯૧ ના દિવસે સુરત શહેરમાં નેક
શપાત ખાનની હવેલીમાં તેમનો જન્મ
થયો હતો. ઇરાનના તાજે સત્તાન ના

થીજ કુટુંબની મીઠકતોનો વડીવટ પોતાના
ભાઈ સાથે કરવા લાખ્યા હતા. કાલખાતેવી
ઉપરનો ઝવેરખાગ અને તેમાં આવેલું
નરનારાયણ મંદીર તેમના કુટુંબનાં ટ્રસ્ટની
મીઠકત છે અને એ કંહાનદાસ નારણદાસ
ટ્રસ્ટ તરીકે ઓળખાય છે. એ ટ્રસ્ટના શેઠ
મનમોહનદાસ એક ટ્રસ્ટી છે. વજરેશવરીમાં
આવેલા ગરમ પાણીના કુટોનો ગરીબ અને
દરદી મારુસા લાભ લઈ શકે તે માટે શેઠ
મનમોહનદાસે પોતાના પિતાના ટ્રસ્ટમાંથી
એ સ્થાને એક ઝુંદર સેનેટોરીયમ ખંધા-
ન્યું છે અને જાહેર પ્રબળે વધુ સગવડો
આપવા માટે તેમણે પોતાનાં માનુશી
ગંગાખાઈની યાદગીરીમાં તથા પોતાનાં
વણીઆણી રતનખાઈનાં નામની બે ધર્મ-
શાળાઓ પણ ત્યાં ખંધાવી છે. આ
કુટોના પાણીથી પ્લક પ્રેશર, સંધીવા,
લાપનો, ચામડીનાં દરદો, વાધુનો કુલાવો,

પુરાણ અને નામાંકીત મીરઝાં કુટુંબ
ઉપરથી ઉતરી આવ્યા છે. સને ૧૫૪૫
માં હીંદુસ્તાન પાછું જતવા માટે

હુમાયુન બાદશાહની મદદે ધરાંનથી લશ્કરની જંગી ફોજ શાહ તેહેમારપે મોકલી હતી તેના એકવડા મીરજાં સાપુર ખીન-દારાં હતા. એ કુટુંબે શહેનશાહ હુમાયુન-અકબર-જહાંગીર અને શહા જેહાંનના વખતમાં હીલ્ડી તથા કેશમીર માં લશ્કરી વડા તરીકે ઓકધાઓ ભોગવ્યા હતા. ત્યાર પછી બાજરાવ પેશ્વા ત્રીજાની સેવા કરી ભરૂચ ડીપ્ટરીકટ માં વસ્યા. ત્યાંના બગીચાર તથા ૧૦૦ વરસથી જંગુસરના નગર શેઠ છે. ૧૮૫૭ ના બળવા વખતે ખ્રીડીશોની મોહડી સેવા બજવી હતી. હાલના મીરજાં સાહેબ મુંબઈમાં નામોકીત સ્કોલરો પાસે અભ્યાસ કરી મીલીટરી (લશ્કરી) ટ્રેનીંગ લીધું છે. આરા સ્પોર્ટસમેન તથા અથંગ નીશાન બાજ છે. ભરૂચની ખારસી પંચાયતના ટ્રસ્ટી, યુરોપીયન જમખાનાના મેમબર, પારસી જમખાનાના વાઈસ પ્રેસીડન્ટ અને ભરૂચના સીવીક ગારડઝના કેમાન ડન્ડ હિપરાંત ભરૂચ અને જંગુસરની પબ્લીક લાઈફમાં ઉમંગ લઈ ઘણાં જાણીતા છે. માતા તરફથી એઓ ચૂરતના પ્રખ્યાત નેકશેતખાંન કુટુંબ તરફથી ઉતરી આવ્યા છે કે જે કુટુંબ મોગલ જમાનાથી મશહૂર છે અને અરફેશર કોટવાલ અને તાલેયારખાન કુટુંબને જનમ આપ્યો હતો. ૧૯૧૪-૧૮ ની મોહડી લડાઈમાં ખ્રીડીશોની સેવા બજવી હતી અને ઘણાં વરસ સુધી ટેરિટોરીયલ ફોર્સમાં ભાગ લીધો હતો અને ૧૯૨૮ માં અમદાવાદ ના જાણીતા કારંબવાલા કુટુંબના નળીડી ખાનુ' ગુલખાનું મંજિરશાહ કારંબવાલા સાથે શેહાદીમાં બેઠાયા હતા. અને જે છોકરાં રાહીનતન તથા પાસમીનખાનું છે. મીરજાં સાહેબ વંશપરંપરાનો ધરાંની ખેતાબ ધરાવે છે. એમના કુટુંબની

જાત પરજાત ઉપર કરેલી સખાવત અનેક અને જાણીતી છે. સવંત ૧૯૨૧ ના મોટા દુકાળ વખતે હજારો આદમીને મોટી સખાવત કરી ચાર મહીના સુધી જીવતાં રાખ્યાં હતા. તેથી જંગુસરના ખેડુનો એમના કુટુંબના વડાસોને આજે પણ પુજ્ય ગણે છે. અસલના જમાનાની હાથની લખેલી ચાપડીઓની કીંમતી લાઈબ્રેરી તથા મોગલ શહેનશાહોની બેઠ આપેલા કીંમતી ચીજોનો સંગ્રહ ધરાવે છે.

હેકાણુ:— “ગુલશન” ભરૂચ: તથા જંગુસર.

ભરૂ, શ્રી. માધવલાલ મકનજી, માધવલાલ કંપની લીમીટેડના મેનેજીંગ ડીરેક્ટર, કોલસાના વેપારી, કમીશન એજન્ટ્સ અને રેલ્વે કંટ્રીક્ટર્સ—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં થયો હતો. સત્તર વર્ષની ઉંમરે

મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરી નોકરીમાં બેઠાયા હતા. ત્રણ વર્ષ પછી કોલસાના વેપારી તરીકે સ્વતંત્ર ધધો શરૂ કર્યો ૧૯૨૬ માં સરકારે તેમને જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ અને ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ બનાવ્યા

હતા. સામાજિક કાર્ય ઉપરાંત એમની ઠેળવણી અને સહકારી ચળવળ વિષયક પ્રવૃત્તિઓ બાણીતી છે. કેટ અને બીજી વિભાગીય સહકારી સંસ્થાઓના ૨૨ વર્ષથી ચેરમેન હતા. બ્રાંચ કો-ઓપરેટીવ ઇન્ડ્યુસ્ટ્રી સોસાયટીના સ્થાપકોમાંના એક છે. વિદ્યાર્થીઓને હોસ્ટેલ ફ્રી અને સિમ્યુલેશન આપી, ગરીબ સ્ત્રીઓને સુવાવડ માટે પેસા આપી અને ગરીબ માણસોને દવા ફાઇના પેસા આપી સહાય કરી છે. એ ઉપરાંત દુષ્કાળ કંડમાં પેસા આપ્યા છે. એ બધું મળી કુલ એક લાખની સખાવત કરી છે. ખાર જમખાના અને ખાર એજ્યુકેશન સોસાયટીની એમને હાથે સ્થાપના થઈ છે. ખારમાં જલ્દર બાગ ખાંધવા માટે ગોટી રકમ ભેટ આપી છે. એમણે સારા પ્રમાણમાં પ્રવાસ ખેડયો છે અને જર્મની, ઇંગ્લેંડ અને અમેરિકા ખાને કોલસાના ઉદ્યોગના

પ્રયોનો ખાસ અધ્યાસ કર્યો છે. દેશી વેપારી એમ્બરની કમીટીના કેટલાયે વર્ષો થયા સભ્ય છે. ૧૯૩૭ માં દેશી વેપારી એમ્બરના ડેલીગેટ તરીકે બર્મિંગ્હમમાં મળેલી આંતર રાષ્ટ્રીય એમ્બર એક કોમર્સ કોંગ્રેસમાં ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૯ માં ઇંગ્લેંડ અને ઇન્ડસ્ટ્રીય એસોસિએશનના મધ્યમ ગુટાયા હતા. રોટરી અને ફ્રિંક્શન પ્રવૃત્તિમાં સક્રીય ફાળો આપે છે. શ્રી. ભટ વિલીંગ્ડન રપોર્ટસ કલબ, ફ્રીકેટ કલબ આંક ઇંગ્લેંડ અને આર્ગે-એન્ટલ કલબ જેવી બાણીતી કલબોમાં સક્રીય ભાગ લે છે. ૧૯૪૦ માં મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનમાં કોટના સભ્ય તરીકે ચુંટાઈ આવ્યા છે.

સરનામું—એશીસ બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, કેટ, મુંબઈ અને લીડિંગ રોડ, ખાર, મુંબઈ.

જીંદગીના વિષે એજ એક એવી યોજના છે કે જેનાથી સગવડ પડતા મુદ્દતી ઉપતા ભરી દરેક માણસ ઘડપણમાં પોતાનું અને-અથવા પોતાના આશ્રીતાનું આર્થિક મુશ્કેલીઓ વગરનું જીવન અને તે માટે ચોક્કસ રકમની ખાત્રીપુર્વક ભેગવાઈ કરી શકે છે.

દર વરસે હબરો સગવડ માણસો, હાંકની સહથી સધ્ધર અને સહથી વધુ સાકારીય કંપની

“ઓ રી એ ન્ટ લ”

માં વીમે ઉતરાવી ઘડપણમાં પોતાની અને-અથવા પોતાના આશ્રીતોની આર્થિક સ્વતંત્રતા બાબત પાકે પાયે ભેગવાઈ કરે છે.

તિલબ ન કરો.

“ઓરીએન્ટલ”ની પોલીસી આજેજ લો.

વધુ માહિતી માટે લખો:—

ઓ રી એ ન્ટ લ

ગવર્નમેન્ટ સીક્યુરીટી લાઇફ એશ્યુરન્સ કંપની લીડ

સ્થાપના ૧૮૭૪

હેડ ઓફીસ:—મુંબઈ.

વલ્લભદાસ કરસનદાસ નાથા:—શેક વલ્લભદાસ એક જાણીતા શ્રીમંત વૈષ્ણવ ભાડીઆ ગ્રહસ્થ છે. તેમનો જન્મ સંવત ૧૯૩૬ માં મુંબઈ ખાને થયો હતો.

એમના વડીલો કચ્છના વતની હતા અને સંવત ૧૮૮૦ માં મુંબઈ આવ્યા હતા. શેક વલ્લભદાસે અંગ્રેજ ચારિક ચોપડી જેટલો અભ્યાસ કર્યો છે. તેમને વડીલો તરફથી પુષ્કળ પંડિતો મળ્યા છે. એમના પિતાશ્રી કરસનદાસ વૈષ્ણવ જનતામાં ખુબ જાણીતા હતા. શેક વલ્લભદાસ પણ પિતાની માફક શુરત વૈષ્ણવ છે. શેક વલ્લભદાસે કચ્છના શયના આરામ્ય જીવન અને ભાડીઆ હોટીટલ અંગે કહેલી સખાવતો જાણીતી છે. મુંબઈમાં એમના અનેક માળા છે અને કરોડયતિ કહેવાય છે.

સરનામું:—વોર્ડન રોડ, મુંબઈ.

આસાવલે, રાવખડાદુર રામચન્દ્ર એસ., જે. પી.,—કલ્યાણ ખાને ૧૮૮૦ માં જાણીતા આસાવલે કુટુંબમાં એમનો જન્મ. કેળવણી લીધા પછી મ્યુ. નોકરીમાં ભેડાયા અને પાછળથી મેયર્સ બંકરમહમદ મીસ્ત્રીની કંપની અને ભેંબે કોનક્રીટ કંસ્ટ્રક્શન એન્જનીયરીંગ કંપની, ખીલ્ડીંગ

કંત્રાકટમાં ભાગીદાર બન્યા. વગ્ની ગણત્રીના સુપરવાઈઝર તરીકે એમણે ૧૯૧૦ માં ગ્રસ્ત સેવા બજાવી હોવાથી એમને ગરકારે પહેલા વર્ગની ગ્રન્ટ આપી હતી. મરાઠા અને પછાત વર્ગના છોકરાઓ માટે એમણે શાળા સ્થાપી છે. આગ્ર ઇન્ડિઆ મરાઠા એજ્યુકેશનલ કોન્ફરન્સના એક સ્થાપક હતા. ઉપરાંત મરાઠા કોમની જુદી જુદી સંસ્થાઓમાં એમણે સહીય ભાગ લીધો છે. ૧૯૨૩ થી ૧૯૩૬ સુધી મ્યુનિ-સીપલ કોર્પોરેશનના સભ્ય બન્યા હતા. ૧૯૨૬ માં જુની મુંબઈ ધારાસભાના સભ્ય

હતા. જીટલી લેબર કમીશન પર પ્રાંતિક કમીશનર તરીકે કાર્ય બજાવ્યું હતું અને ફોસેટ કમીટી પર મજૂરોના પ્રતિનિધિ તરીકે નીમાયો હતા. બીજા અનેક મજૂર સંસ્થાઓ અને મજૂર સંઘોમાં એમણે પ્રમુખ કે ઉપ-પ્રમુખ તરીકે બોધો ભોગવ્યા છે.

સરનામું:—આસાવલે નિવાસ, નવરોજ હીલ, ઉમરખાડી ચીલ્ડરન્સ હોમની સામે, મુંબઈ.

પંડિત, શ્રીમતિ વીજયાલક્ષ્મી-સદ-
ગત પંડિત મોતીલાલ નેહરૂના પુત્રી આખા
હિંદમાં અને સંયુક્ત પ્રાંતમાં પહેલાં સ્ત્રી

પ્રધાન હતાં. એમનામાં પ્રથમથીજ રાષ્ટ્રીય
ભાવના અતિ તીવ્ર હતી. ૧૯૩૦ અને
૧૯૩૨ ની રાષ્ટ્રીય ચળવળોમાં એમણે અગ્ર-
ગણ્ય ભાગ લીધો હતો. એ સમયે એમણે
અલ્લાહાબાદમાં સ્ત્રી સ્વયંસેવકોની સંસ્થા
ઊભી કરી અને પંડિતીંગની વ્યવસ્થા કરી
હતી. આ ચળવળ દરમિયાન એમને બે
વખત જેલ મળી હતી. હાલના વાણી
સ્વાતંત્ર્ય યુદ્ધમાં પણ તેઓ સામેલ થયા
હતા અને એઓ હુમલાં પણ જેલમાં છે.
કેંગ્રેસ પ્રધાનમંડળમાં એમણે પ્રધાન તરીકે
બનવેલી સેવા બાણીતી છે.

સરનામું—અલ્લાહાબાદ.

બાપના, સગીરદોહા રાયબહાદુર સર
સરેયામલ, નાઈટ, સી આઈ ઈ, બી.
એ બી એસ સી એલ એલ બી
બિકાનેરના વડા પ્રધાન—૨૮૮૨ ના

એપ્રિલની ૨૪ મી તારીખે એમનો જન્મ
થયો ઉદેપુરના દિવાન સ્વ. મહેતા ભુપાલ
સીંગના પુત્રી શ્રીમતિ આનંદ કુમારી
એમના માતા થાય. ઉદેપુરની મહારાણી
હાઈસ્કુલ અજમેરની મુરકારી કોલેજ
તથા અલ્લાહાબાદની મ્યુર સેન્ટ્રલ કોલેજમાં
એમણે શિક્ષણ લીધું. અજમેર—મારવાડ
એકાદ વર્ષ વહીસાત કરી મેવાડ આશરે
દોઢેક વર્ષ સુધી જુડીશિયલ ઓફીસર
તરીકે રહ્યા ૧૯૦૭ માં ઇન્દોર રાજ્યમાં
એમની ડીસ્ટ્રીક્ટ અને સેશન્સ જજ
તરીકે નીમણુંક થઈ. ૧૯૦૮ માં નાં
મહારાજા તુકોજીરાવ ત્રીજાના ધારાશિક્ષક
બન્યા ૧૯૧૧ માં મહારાજાના દ્વિતીય તથા
૧૯૧૩ માં પ્રથમ મંત્રી બન્યા ૧૯૧૫
માં જુડિસીયલ થયા અને ૧૯૨૧ માં
આસ પેન્શન લઈ નિવૃત્ત થયા અને
પ્રધાન તરીકે પતીઆલા રાજ્યમાં જોડાયા.
૧૯૨૩ માં એમણે જુડિસીયલ તરીકે ફરી
પાછી હોલ્કર રાજ્યની સેવા સ્વીકારી
અને થોડાજ વખતમાં ડેપુટી વડા પ્રધાન
અને અપીલ કમીટીના પ્રમુખ બન્યા
૧૯૨૬ થી ૧૯૩૬ સુધી તેઓ વડા પ્રધાન
તથા પ્રધાન મંડળના પ્રમુખ તરીકે રહ્યા
હતા ૧૯૩૬ ના જીનમાં નિવૃત્ત થયા
અને એજ વર્ષના ઓગસ્ટ માસમાં
બીકાનેરના વડા પ્રધાન તરીકે નિભાયા
તેઓ ૧૯૧૪ માં રાયબહાદુર થયા ૧૯૩૧
માં સી. આઈ. ઈ થયા હતા ૧૯૩૨માં
મળેલી હાંદી ગાળમેલ પરીપદમાં તેઓ
એક સપ્સીટ્યુટ હેલીગેટ હતા અને ૧૯૩૫માં
રાષ્ટ્ર સંઘની એસેમ્બલીના એક પ્રતીની
ધી હતા ૧૯૩૬ માં એમને સરને ઈલકાબ
મળ્યો હતો—કલબ વિકટોરીયા મેમોરી-
યલ કલબ, બિકાનેર

સરનામું—બિકાનેર (૨જ પૂતાના)

બીલીમોરીઆ, શ્રી. મંચેરશાહ બર-
જેરજી (મેંગુસી)—બીલીમોરીઆના જુના
માં જુના કુટુંબના નબીરા છે આ કુટુંબની
૧૧ પેઢીના નામ જાણીતા છે. એમનો જન્મ
૧૮૯૯ માં થયો હતો. પહેલા બીલીમોરામાં
અને પાછળથી મુંબાઈમાં કેળવણી લીધેલી.

૧૯૨૧ માં કામર્સના બેન્કુએટની ડીગ્રી
મેળવેલી. સીનેમા ફીલ્મને ધંધો કરનાર
મીન એમ. સી. પટેલની પેઢીમાં ૧૯૨૨
માં એક કારકુન તરીકે પોતાની કાર
કીર્તિની શ્રી. બીલીમોરીઆએ શરૂઆત
કરેલી. ૧૯૨૩ માં સીનેમા ફીલ્મો અને
સીનેમા મશીનરીની આયાત અને ડિસ્ટ્રીબ્યુટ
કરવાનો પોતાનો ધંધો શરૂ કર્યો. ૧૯૨૫
માં સીનેમા લાઈનમાં પડયા, અને ૧૯૩૩
માં હિંદી સીનેમાં ફીલ્મો ઉતારવા માટે
ચાર ભાગીદારો સાથે વાડીયા મુવીટોન
કંપનીની સ્થાપના કરી. પારસી મુડી,
પારસી વહીવટ અને પારસી અકલમંદી
થી ચાલતો હિંદમાં જાજ એક ફીલ્મ
સાહસ સુધર સ્થિતિમાં છે. ૧૮ વર્ષના
ધંધા દરમ્યાન શ્રી. બીલીમોરીઆએ હિંદના
મોટા મોટા શહેરો જેવા કે મુંબઈ,
મદરાસ, કલકત્તા, દિલ્હી વિગેરેના ૨૦
સીનેમા પોતાના સીધા અંકુશ હેઠળ

મેળવ્યા હતા. હિંદના મુખ્ય મુખ્ય
શહેરોમાં અડધો ડઝન જેટલી એડીસો
કાઢી છે. એમના વાર્ડઆ મુવીટોનના
સ્ટુડીઓમાં ૧૦૦ પારસીઓ નોકરીએ
છે અને એમના હાથ નીચે કામ કરતા
પારસીઓની કુલ સંખ્યા ૨૦૦ ની છે.
એમના મોટે ભાગેના જુદાજુદા ખાતાઓમાં
જવાબદારીભર્યા અર્ધધા પારસીઓ ભાગવે
છે. તેઓ બીલીમોરા પારસી પંચાયતના
ટ્રસ્ટી, બીલીમોરા વેપારી મહાજનના મુખી,
ઈંડીઅન મોશન પીકચર ડિસ્ટ્રીબ્યુટર્સ
એસોસીએશનના પ્રમુખ, અને હિંદી
સરકારે હમ્બાજ સ્થાપેલી ફીલ્મ એડવા-
ઈઝરી બોર્ડના પ્રમુખ છે. અત્યાર સુધીમાં
એમની સખાવતોનો આંકડો એક લાખ
રૂપીઆ થવા જાય છે. એમાં બીલીમોરાના
મફત સુવાવડખાના માટે રૂ. ૫૦૦૦૦,
અને બીલીમોરાના લાયક પારસી વિદ્યાર્થી
ઓના શીશ્યશ્રુતિઓ આપવા માટે રૂ.
૧૦,૦૦૦ ની રકમો મુખ્ય છે.

સરનામું:—એડવર્ડ થીએટર બીલ્ડીંગ
કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.

The National Indian

Life Insurance Co. Ltd.

(Established: 1907)

A leading Life Office of India

* Managing Agents:

Messrs. Martin Co.

(Calcutta)

War or no war, the future will
always be there and it is up to
you to provide for those you care
for through "National Indian".

For particulars please enquire of:-

S. N. Guha Esq.,

Secretary, Bombay Branch.

Whiteaway Landlaw Building, 278

Hornby Road, Fort.,

BOMBAY.

દેશાઈ, શ્રી. મોહનલાલ મગનલાલ,
બી. એ., એલ. એલ. બી.—સુરત ખાતે
૧૯૮૪ માં એમનો જન્મ થયો હતો.

મોગલ જમાનામાં
એમના વડવાઓએ
સારી સેવા બજાવી
હોવાથી એમને એક
બર, જહાંગીર અને
શહાજહાન બાદ-
શાહો તરફથી ખાસ
હક પત્રો અર્પણ

થયા હતા. બીટીશ સરકાર દર વર્ષે શ્રી.
દેશાઈના કુટુંબીજનોને ઈનામ તરીકે
હજીએ ચોક્કસ રકમ આપે છે એમની
પાસે એ જમાનાની સ્થિતિ તાજી કરે
એવા ઘણા જીના દસ્તાવેજો છે. શ્રી. દેશાઈ
૧૯૧૦ થી મુંબઈ હાઈકોર્ટના એડવોકેટ
છે. મુંબઈની ફોજદારી અદાલતોમાં એક
બાણીતા ધારાશાસ્ત્રી છે અને એમની
પ્રેક્ટીશ મોટા પ્રમાણમાં છે. સાથે જાહેર
મંત્રિતામાં પણ સારો ભાગ લઈ રહ્યા છે.
૧૯૨૩ થી તેઓ મુંબઈ મ્યુનિસિપલ
કોર્પોરેશનના સભ્ય છે. કોર્પોરેશનની
એનેક ઉપ-સમિતિમાં સભ્ય થયા હતા
અને પ્રમુખપદે પણ હતા. “ગુજરાતી”
ના બાણીતા તંત્રી સ્વં. શ્રી. ઇન્દ્રારામ
સુર્યરામ દેશાઈ એમના કાકા થાય.
એમની પાસે પત્રકાગી અને રાજ કારણોના
કકડો એમણે ઘુટવો હતો. ઉપરાંત
સ્વં વીઠલભાઈ પટેલ પાસે પણ એમણે
પ્રેરણા મેળવી હતી. ૧૯૦૪ થી શ્રી. દેશાઈ
કોંગ્રેસમાં ભાગ લેતા થયા હતા. મુંબઈ
મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના ૧૯૨૩-
૨૫ માં મંત્રી હતા. સુરત ખાતે ૧૯૪૦
માં મળેલી પહેલી દશા શ્રીમંત્રી વણિક
પરિષદના પ્રમુખ હતા. લેખક, પત્રકાર

જાહેર વક્તા અને મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના ટીકા-
કાર તરીકે હજી આજે પણ શ્રી. દેશાઈ
બાણીતા છે.

સરનામું:—૨૭-૨૬, એકાદશી બીડીંગ,
પારિષદ સ્ટ્રીટ, સેંડહર્સ્ટ રોડ, મુંબઈ.

દેશાઈ, શ્રી. મોરારજી રણછોડાજી,
બી. એ.:—મુત્યુર્વ મહેસુલી પ્રધાન
ન્યાયે અનાવિષ્ટ છે. એમનો જન્મ ૧૯૬૬
માં વલસાડ ખાતે થયો હતો. બી. એ.
ની પરિક્ષા પસાર કર્યા

પછી શ્રી. દેશાઈ સર-
કારી નોકરીમાં જોડાયા
હતા. એ નોકરીમાં
બાર વર્ષ રહ્યા હતા
અને એ દરમિયાન
અમદાવાદના ડેપુટી
કલેક્ટર તથા મદદનીસ
કલેક્ટરના પદે તેઓ

ચલ્યા હતા. પરંતુ ૧૯૩૦ માં કોંગ્રેસની
હાકલ પડતા એમણે એ નોકરી ફગાવી
દઈ લડતમાં જોડાવાનું હતું. તેમને જડની
અને સખત જેલની સજા થઈ હતી પણ
ત્રણ માસ પછી હાઈકોર્ટે એ સજા રદ
કરી હતી. ૧૯૩૨ માં ફરીથી લડતમાં
જોડાયા હતા અને જેલ ગયા હતા.
ગુજરાત પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના વર્ષો
સુધી શ્રી. મોરારજીભાઈ મંત્રી તરીકે
રહ્યા હતા અને પ્રધાન થતા સુધી એજ
પદે હતા ૧૯૩૭ માં કોંગ્રેસ પ્રધાન
મંડળમાં એમને મહેસુલ ખાતું સોંપવામાં
આવ્યું હતું. એમને એ કાર્યનો અનુભવ
હોવાથી એમનું કાર્ય દીપી નીકળ્યું
હતું. અત્યારે સત્યાગ્રહની લડતમાં તેઓ
ફરીથી જેલ ગયા છે.

સરનામું:—ગુજરાત પ્રાંતિક મહાસભા
સમિતિ, અમદાવાદ.

ખજાજ, શેઠ જમનાલાલ—એમને જન્મ જયપુર રાજ્યમાં ૧૮૮૯ માં થયો હતો. ૧૮૯૪ માં વર્ધાના એક તબાગર

ધંધાદારી શેઠ જમનાલાલજીએ એમને દત્તક લીધો હતા અને ત્યારથી વર્ધા ખાતેજ રહે છે. ૧૯૧૯ માં રાજકારણમાં ભાગ લીધો અને રાયબહાદુરનો ખેતાળ પરત કર્યો. ૧૯૨૬ માં તેમને

નાગપૂર કોંગ્રેસની સત્કાર સમિતિના પ્રમુખ નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૦ થી શેઠ જમનાલાલ કોંગ્રેસના ખજાનચી છે અને કોંગ્રેસની કારોબારી સમિતિમાં સુટાતા આવ્યા છે. અખીલ હિંદ ગ્રામઉદ્યોગ સંઘ અને અખીલ હિંદ ચરખા સંઘની પ્રવૃત્તિઓમાં આગેવાનીભર્યો ભાગ લઈ રહ્યા છે અને એ ઉપરાંત ગાંધી સેવા સંઘના સ્થાપક છે, એમણે કરેલી સેવાઓ તો બાણીતી છે.

સરનામું—વરધા.

ધરમપુર-મહારાજ કુમારનરહરદેવજી—ધરમપુરના નાં મહારાણા વજ્ય દેવજીના આ એક માત્ર પુત્રનો જન્મ ૧૯૦૬ માં થયો હતો. ૧૯૨૭ માં તેમણે જોડણના ગાદીવારસની ત્રીજી પુત્રી પ્રીન્સેસ ઈંદીરા દેવી સાથે લગ્ન કર્યું હતું. તેમને બે પુત્ર અને બે પુત્રી છે. અજમેર અને રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજોમાં અને અલ્હાબાદ ને અલીગઢ યુનિવર્સિટીઓ માં અભ્યાસ કર્યો પછી પુનાની ડેક્કન કોલેજમાં તેઓ ઐન્જિનિયર થયા હતા. તે પછી ૧૯૨૯ માં કેબ્રીજની કીંગ્સ કોલેજમાં બેડાયા અને ૧૯૩૨ માં

બી. એ. અને ૧૯૩૫ માં એમ. એ. ની ડીગ્રીઓ મેળવી. તેઓ ‘ઇનર ટેમ્પલ’ના સભ્ય પણ છે. કલા અને શીલ્પ કામના ખતીલા અભ્યાસી છે. તેમની પાસે કલા કામોના સારા જેવો જથ્થો પણ છે.

સરનામું—ધરમપૂર (ગુજરાત).

અત્યારે ૩, કવીન્સ ગાર્ડન્સ, પુના ખાતે.

ધીઆ, શ્રી. મગનલાલ યુનીલાલ, મુંબઈની લેજસ્લેટીવ એસેમ્બલીના સભ્ય—એમનો જન્મ ૧૮૮૫ માં થયો હતો. એમણે ૧૯૦૯

માં પ્રથમ મશીનરી, સ્ટોર્સ, રંગ અને કાપડનો ધંધો શરૂ કર્યો. જુદા જુદા ઉદ્યોગ ધંધાનું વધુ જ્ઞાન મેળવવા માટે એમણે અનેક વાર યુરોપના દેશોની અને બપાનની મુસાફરી કરી છે. હાલમાં તેઓ અમદાવાદની શ્રી અંબીકા મીલ અને વડોદરાની શ્રી જગદીશ મીલના સંચાલક છે. ૧૯૩૨ માં હીન્ડસ એન્ડ રીડઝ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું. એફ ઇંડીઆ લીમિટેડ કરી હિંદમાં એક નવાજ ઉદ્યોગની સ્થાપના કરી. શ્રી. ધીઆ ૧૯૩૨ થી મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્બરના અને ૧૯૩૨ થી એની કમીટીના સભ્ય છે. ૧૯૪૦ માં ઉપ-પ્રમુખ સુટાયા હતા અને એમ્બર તરફથી તેના પ્રતિનિધિ તરીકે મુંબઈની લેજસ્લેટીવ એસેમ્બલીમાં બેઠક ધરાવે છે. અત્યારે એમ્બરના પ્રમુખનો ઓધો ધરાવે છે. એ ઉપરાંત તેઓ ધી બેંક ટ્રોવીન્શિયલ વોર સપ્લાય એડવાઈઝરી કમીટી પર એમ્બરના પ્રતિનિધિ તરીકે બેઠક ધરાવે છે.

સરનામું—૨૦ એ વરલી, મુંબઈ.

ન્યુ સ્વસ્તીક

લાઇફ એશ્યુરન્સ કંપની

ટૅડ ઓફીસ:—ઓલબર્ટ બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, કોલ, મુંબઈ.

‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ એક શુદ્ધ સ્વદેશી વીમા કંપની છે. કોઈ પણ વીમા કંપનીમાં જેવામાં નહીં આવતી વીમાની કેટલીક નવી યોજનાઓ ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ તરફથી જાહેર પ્રજા સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી છે.

એક યુવાન હાલમાં ટ્રેડિંગ ઉપાધિઓથી મુક્ત હોય તો તે વધુ પ્રીમીઅમ ભરી શકે, પણ પાછળથી તેની આવક ઓછી થાય અથવા તો ટ્રેડિંગ ઉપાધિઓ વધે તો તેનાથી હાલના જેટલી રકમ ભરી શકાય નહીં. ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ તેવાઓ માટે વખતના વહેવા સાથે ઓછાં પ્રીમીઅમ ભરવાં પડે એવી પોલીસી આપે છે.

કંપનીના ચાલુ નફામાં હિસ્સા ઉપરાંત દર વર્ષે વધારાનું બોનસ પણ મળ્યા કરે એવી યોજના ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ સુચવી શકે છે.

આજે ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ની વીમાની પોલીસી લેવ.

‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ની એજન્સી

અંક સાધન છે.

સેતલવડ, શ્રી. વી. સી., બી. એ.
એસ. એસ. બી., જે. પી.—મુ'બઈના
પ્રખ્યાત ધારાસાસ્ત્રી સર ચીમનલાલ સેત-
લવડના આ કનિષ્ઠ પુત્રનો જન્મ ૧૮૯૭
માં થયો હતો. એમણે મુ'બઈની વિલ્સન

કોલેજમાં અને પછી અરકાત્રી ચો
કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. અભ્યાસ
પુરો કર્યા બાદ ૧૯૩૫ માં શ્રી. સેતલવડ
ધી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એન્ડ પ્રોટેન્શીયલ એરુરન્સ
કં. લીમ માં જોડાયા હતા. તેઓ અત્યારે
હિંદી વીમા કંપનીઓમાં અગ્રસ્થાન
ભાગવતી આ વીમા કંપનીમાં જનરલ
મેનેજર છે. એ હિપરંત વલ્કન ઇરુરન્સ
કંપની લીમ ગ્રાંધે પણ એમને સંબંધ
છે. ૧૯૩૦ થી ૧૯૩૩ સુધી મુ'બઈ શહેરના
મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના સભ્ય હતા અને
૧૯૩૦ થી ૧૯૩૬ સુધી મ્યુનિસિપલ કમીટીના
પણ સભ્ય હતા. બેંચે પ્રેસી-
ડેંસી ટ્રેડિંગ કલબ લીમ ના માનદ મંત્રી
આમાંના એક મંત્રી છે અને ૧૯૩૬ થી
તેની કમીટીના સભ્ય છે. લેસ્ટન ઇન્ડીઆ
એટ્રિબિયુટીસ એસાસીએશનની કમીટી
પર છે અને શહેરના એક જાણીતા
નાગરિક છે.

સરનામું:—ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ એરુરન્સ
બીલ્ડિંગ, સર્ચિટ સ્ટેશનસામે,
કોટ, મુ'બઈ.

ક્રીન્સ, શ્રી. જેમ્સ એચ. (કુલ
પાત જયરામ)—એમનો જન્મ ૧૮૭૩
માં આયર્લેન્ડમાં બેલ્ફાસ્ટ ખાતે થયો હતો.
એમના પુર્વજો આઈરીશ, ઇંગ્લીશ, લેલ્સ
અને ફ્રેંચ નેશનાલિટીના હતા. તેઓ
ત્રાવનકોર સરકારના કલ્કા વિભાગના
સલાહકાર છે અને ત્રાવનકોર યુનીવર્સિટી
ના લલિતકલા ખાતાના વડા છે. મદરાસ
ની મડનપાયે કોલેજના થોડા સમય સુધી
પ્રીન્સીપલ હતા, અદીઆરના પ્રશ્નવિદ્યા
આમમના ડાવરેક્ટર એક સ્ટડીટ હતા,
ન્યુયોર્ક યુનીવર્સિટીની કોલેજ એક ધી
સીટી એન્ડ ન્યુયોર્ક અને ટોડોઆની યુની-
વર્સિટીમાં ઇંગ્લીશ કવિતાના પ્રોફેસર
હતા. કેઇઓ યુનીવર્સિટીની “કોલ્ટર
એન્ડ લીટરેચર” ની ડીગ્રી પણ તેમણે
મેળવી છે ૧૯૧૬ પછી હિંદ, પુરોષ,
અમેરિકા અને જાપાનમાં હિંદી કલાના
બાળુ કર્તા હતા. માઇસોરની જગ-
મોહન ચિત્રશાળા ટ્રીવેન્ડ્રમ ખાતેની રાજ્ય
ની આર્ટ ગેલેરી શ્રી ચીત્રાલયમ અને
ટ્રીવેન્ડ્રમના રંગ વિભાગ પેલેસ મ્યુઝીયમ
ની એમને હાથે સ્થાપના થઈ છે.

સરનામું:—“એસેન્ડેન,” ટ્રીવેન્ડ્રમ અને
“ધાટન્યુ” કોટાગીરી, નીલગીરી.

મેકેન્ઝી, શ્રી. જોન—એમનો જન્મ
૧૮૮૩ માં ટરીફ (સ્કોટલેન્ડ) ખાતે થયો
હતો એન્ડ મેકેન્ઝીના એ પુત્ર થાય.
મુ'બઈની વિલ્સન કોલેજના હાલ પ્રીન્સી-
પલ છે. ૧૯૩૧-૩૩ માં મુ'બઈ યુનીવ-
ર્સિટીના વાઈસ ચેન્સેલર ન માયા હતા
એમની કેળવણી એમ. એ. સુધી છે. અને
એજરડીનની એનરરી ડી. ડી. ની ડીગ્રી
એમને મળી છે.

સરનામું:—વિલ્સન કોલેજ, મુ'બઈ ૭.

ગોએન્કા, રાયબહાદુર સર બદરી-
દાસ, નાઇટ, સી. આઇ. ઇ., બી. એ.-
વેપારી, શરાફ, મીલમાલક અને જમીન-
દાર-સ્વર્ગસ્થ શેઠ રામચંદ ગોએન્કાના
પુત્ર સર બદરીદાસનો જન્મ ૧૮૮૩ માં

થયો હતો. ૧૯૦૫ માં
કલકત્તાની પ્રેસીડેન્સી
કોલેજમાં એજ્યુએટ
થયા. પછી પંધામાં
જોડાયા. રામદત્ત
રામકીશનદાસ રામ-
ચન્દ્ર ગોએન્કા એન્ડ
સન્સના ભાગીદાર છે.
તેઓ મેસર્સ રાણી

પ્રધર્મ લીમિટેડ અને કેટલવેલ જુલન એન્ડ
કંપની લીમિટેડના એકલા હોલાર છે અને કાપ-
દની હોલારી કરે છે. બંધારણ એસ્ટેટના
માલિકામાં તેઓ પણ એક છે હુકમચંદ
જ્યુટ મીલ્સ, હરકયુલસ ઇન્ડ્યુસ્ટ્રીસ કં.,
ન્યુ ઇન્ડિયા ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશન લીમિટેડ,
કમલા મીલ્સ લીમિટેડ, અને કલકત્તા સેફ ડીપો-
ઝીટ કંપનીની ડિરેક્ટરોની બોર્ડના ચેરમેન
છે. રીઝર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા (સેન્ટ્રલ
બોર્ડ) ટ્રીટન ઇન્ડ્યુસ્ટ્રીસ કંપની, ઇન્ડિયન
ટ્રાન્સ-કોન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ એરવેઝ લીમિટેડ, તીતાધર
પેપર મીલ્સ કં., ડનલોપ રબ્બર કંપની,
બ્રેથવેટ કંપની, આલકલી એન્ડ કેમિકલ
કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયાના ડિરેક્ટર છે.
૧૯૩૩ માં ઇમ્પીરીયલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા
(કલકત્તા વિભાગ)ની ડિરેક્ટરોની બોર્ડના
પ્રમુખ હતા, ૧૯૩૨ અને ૧૯૩૪ માં ઇમ્પી-
રીયલ બેન્કના ઉપ-પ્રમુખ હતા. એ ઉપ-
રાંત કલકત્તા યુનિવર્સિટીના ફેલો છે,
કલકત્તા ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટના ૧૯૨૮ થી
ટ્રસ્ટી છે, કલકત્તાના વીકટોરીયા મેમોરી-
અલ હોલના ટ્રસ્ટી છે, કલકત્તા ડેફે એન્ડ
ડગ્સ રફુલ અને વિદ્યાસાગર ઇન્સ્ટીટ્યુટ,

શ્રી. વિશુધ્ધાનંદ હોસ્પિટાલ અને શ્રી.
વિશુધ્ધાનંદ રફુલ અને બાગલે મારવાડી
હિંદુ હોસ્પિટાલના ટ્રસ્ટી છે. કલકત્તાના
પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ છે. ૧૯૨૮ થી ૧૯૩૦
સુધી મારવાડી એસિસ્ટીએશનના પ્રમુખ હતા
૧૯૨૩ થી ૧૯૩૫ સુધી બંગાળની લેજિસે-
ટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય હતા. ૧૯૩૨-૩૩
માં કલકત્તાના શેરીફ હતા. ૧૯૨૩ થી
૧૯૨૬ સુધી મ્યુનિસિપલ સભ્ય હતા ૧૯૨૫
માં રાયબહાદુર અને ૧૯૨૮ માં સી. આઈ
ઇ., અને ૧૯૩૪ માં નાઇટ થયા.

સરનામું—“ગોએન્કા હાઉસ,” ૧૪૫,
મુકતારામ બાજુ સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

મડગાંવકર, સર ચોવિંદ દીનાનાથ,
નાઇટ, બી. એ., આઈ. સી. એસ.
(નિવૃત્ત)—એમનો જન્મ ૧૯૭૨ માં થયો
હતો. મુંબઈ સરકારના એગ્રીએન્ટ
ટ્રાન્સએક્ટર ૨૫૦ શંકર પાંડુરંગ પંડીતની
પુત્રી ભદરાબાઈ આથે લગ્ન કર્યા હતા.
એમને બે પુત્ર અને એક પુત્રી છે.
મુંબઈની સેન્ટ્રેલીઅર અને એલફીન્સ્ટન
કોલેજમાં કેળવણી લીધા પછી એલફીન્સ્ટન
બાણીઓલ કોલેજમાં અવધાસ કર્યો હતો.
આઈ સી. એસ. થઈ બરમાનાં એસિસ્ટન્ટ
કમીશનર થયા પછી સ્થાના મહાનિસ
કલેક્ટર, મહાનિસ જજ, જલ્લા અને
સેશન્સ જજ અને જ્યુડીશીયલ કમીશનર
થયા. મુંબઈની હાઈ કોર્ટના જજના
અધ્યાપક પર આવ્યા પછી ૧૯૩૦ માં
કામ ચલાવે વડા જજ નીમાયા હતા
પછી ૧૯૩૨ માં નિવૃત્તિ લીધી. ૧૯૩૩-
૩૪ માં હોલકર સ્ટેટના સલાહકાર હતા,
૧૯૩૮માં વડોદરાની હથુર ન્યાય સભાના
પ્રમુખ હતા અને ૧૯૩૯ ના ઓગસ્ટમાં
મુંબઈ સરકારે નીમીટી રેવન્યુ ત્રીબ્યુનલના
પ્રમુખ બન્યા હતા.

સરનામું—૧૨૮, કેરિગાંવ પાર્ક, પુના.

સેતલવડ, શ્રી. વી. સી., બી. એ.
એલ. એલ. બી., જે. પી.—મુંબઈના
પ્રખ્યાત ધારાસભી સર ચીમનલાલ સેત-
લવડના આ કનિષ્ઠ પુત્રનો જન્મ ૧૮૯૭
માં થયો હતો. એમણે મુંબઈની વિલ્સન

કોલેજમાં અને પછી મરકારી લો
કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. અભ્યાસ
પુરો કર્યા બાદ ૧૯૩૫ માં શ્રી. સેતલવડ
ધી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એન્ડ ટ્રેડિંગ કં. લીમિટેડ
માં જોડાયા હતા. તેઓ અત્યારે
હિંદી વીમા કંપનીઓમાં અગ્રસ્થાન
ભોગવતી આ વીમા કંપનીમાં જનરલ
મેનેજર છે. એ ઉપરાંત વલ્કન ઇશ્વરેસ
કંપની લીમિટેડ સાથે પણ એમને સંબંધ
છે. ૧૯૩૦ થી ૧૯૩૩ સુધી મુંબઈ શહેરના
મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના સભ્ય હતા અને
૧૯૩૦ થી ૧૯૩૯ સુધી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન
કમીટીના પણ સભ્ય હતા. બોમ્બે પ્રેસી-
ડેન્સી રીડીંગ કલબ લીમિટેડના માનદ મંત્રી
ઓમાંના એક મંત્રી છે અને ૧૯૩૬ થી
તેની કમીટીના સભ્ય છે. વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા
ઓટોમોબાઇલ એસોસિએશનની કમીટી
પર છે અને શહેરના એક જાણીતા
નાગરિક છે.

સરનામું:—ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ એશ્વરેસ
બીલ્ડીંગ, ચર્ચગેટ સ્ટેશન સામે,
કોટ, મુંબઈ.

ક્રીન્સ, શ્રી. જેમ્સ એચ. (કુલ
પાંત જયરામ)—એમનો જન્મ ૧૮૭૩
માં આયર્લેન્ડમાં બેલ્ફાસ્ટ ખાતે થયો હતો.
એમના પુર્વજો આઈરીશ, ઇંગ્લીશ, વેલ્સ
અને ફ્રેન્ચ નેશનાલિટીના હતા. તેઓ
ત્રાવલ્કાર સરકારના કલા વિભાગના
સલાહકાર છે અને ત્રાવલ્કાર યુનીવર્સિટી
ના લલિતકલા ખાતાના વડા છે. મદરાસ
ની મડનપાલે કોલેજના થોડો સમય સુધી
પ્રીન્સીપલ હતા, અહીંઆરના બ્રહ્મવિદ્યા
આશ્રમના ડાયરેક્ટર ઓફ સ્ટડીઝ હતા,
ન્યુયોર્ક યુનીવર્સિટીની કોલેજ ઓફ ધી
સીટી ઓફ ન્યુયોર્ક અને ટોકીઓની યુની-
વર્સિટીમાં ઇંગ્લીશ કવિતાના પ્રોફેસર
હતા. કેઇઓ યુનીવર્સિટીની “કોલેજ
ઓફ લીટરેચર” ની ડીપ્રી પણ તેમણે
મેળવી છે. ૧૯૧૬ પછી હિંદ, પુરોપ,
અમેરિકા અને જાપાનમાં હિંદી કલાના
ભાષણ કર્યા હતા. માઇસોરની જગ-
મોહન ચિત્રશાળા ત્રિવેન્દ્રમ ખાતેની રાજ્ય
ની આર્ટ જયેરી શ્રી ચીત્રાલયમ અને
ત્રિવેન્દ્રમના રંગ વિદ્યાલય પેલેસ મ્યુઝીયમ
ની એમને હાથે સ્થાપના થઈ છે.

સરનામું:—“એસેડેન,” ત્રિવેન્દ્રમ અને
“થાટચુ” કોટાગીરી, નીલગીરી.

ન્યુ સ્વસ્તીક

લાઇફ એશ્યુરન્સ કંપની

હક ઓફીસ:—ઓલાયર્ડ બીલ્ડિંગ, હાર્નબી રોડ, કોમ, મુંબઇ.

‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ એક શુદ્ધ સ્વદેશી વીમા કંપની છે. કોઈ પણ વીમા કંપનીમાં જેવામાં નહીં આવતી વીમાની કેટલીક નવી યોજનાઓ ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ તરફથી બહુર પ્રજા સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી છે.

એક યુવાન હાલમાં કૌટુંબીક ઉપાધીઓથી મુક્ત હોય તો તે વધુ પ્રીમીઅમ ભરી શકે, પણ પાછળથી તેની આવક ઓછી થાય અથવા તો કૌટુંબીક ઉપાધીઓ વધે તો તેનાથી હાલના જેટલી રકમ ભરી શકાય નહીં. ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ તેવાઓ માટે વખતના વહેવા સાથે ઓછાં પ્રીમીઅમ ભરવાં પડે એવી પોલીસી આપે છે.

કંપનીના ચાલુ નફામાં હિસ્સા વિપરાંત દર વર્ષે વધારાનું બોનસ પણ મળ્યા કરે એવી યોજના ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ સુચવી શકે છે.

આજે ‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ની વીમાની પોલીસી લેવ.

‘ન્યુ સ્વસ્તીક’ની એજન્સી સારી કમાણીનું એક સાધન છે.

પારેખ, શેઠ ચીમનલાલ ગીરધરદાસ-
એમનો જન્મ અમદાવાદ ખાતે ૧૮૭૪
માં થયેલો. એમના પિતા શેઠ ગીરધર
દાસ હરિવલ્લભદાસ સામાન્ય પંકતી
ના ગ્રહસ્થ હતા અને ઝાઝી કેળવણી
લીધી નહોતી, એમણે અને એમના પુત્રો
સ્વયં મંગળદાસ ગીરધરદાસ તથા શેઠ
ચીમનલાલે નાના પાયા પર સુતર અને
મીલ સ્ટોર્સના ધંધાની શરૂઆત કરી.
એ પછી એમણે સર હોમી મહેતા સાથે
ભાગીદારીમાં ધંધો કર્યો હતો. સાધનો
વધતાં જતાં ૧૮૯૨ માં એમણે અમ-
દાવાદમાં આર્યોદયોગ સ્પીનીંગ એન્ડ
વીવીંગ કંપની સ્થાપી અને એના મેને-
જીંગ એજન્ટ બન્યા. શેઠ વલ્લભભાઈ
દામોદરદાસ એમના ભાગીદાર હતા.
આ પછી એમણે રાજનગર સ્પીનીંગ
વીવીંગ અને મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનીની
મેનેજીંગ એજન્ટરી લીધી, મુંબઈમાં જો
મીલો લીધી અને વીકટોરીયા મીલ્સ
તથા જુબીલી મીલ્સ ઉભી કરી. જબલ-
પુરમાં પણ એમણે રાજ ગોકળદાસ મીલ્સ
ઉભી કરી અને ૧૯૨૯ માં અમદાવાદમાં
ઇંડસ્ટ્રીઅલ બેન્ક ઓફ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયાની
સ્થાપના કરી. આ ઉપરાંત કોટન
મીલ્સ કંપનીઓ સ્થાપવા એમના મિત્રો
ને ઉત્તેજન આપ્યું અને કેટલીક
મેનેજીંગ એજન્ટરી કમીશનમાં ભાગીદારી
રાખી. બીહારમાં કૃનાસાગર ખાતે એમણે
એક કોલસાની ખાણ પણ શરૂ કરી.
શેઠ ચીમનલાલ આશરે ૩૫ જેટલી
કંપનીઓના ડાયરેક્ટર છે. અમદાવાદ
મીલ માલેક મંડળના ઘણા વર્ષો સુધી
પ્રમુખ રહ્યા હતા. ડાકોર મંદિર સમિ-
તીના તેઓ એક સભ્ય છે. ડાકોર ખાતે
નાં કેટલાંક અન્નક્ષેત્ર દુરંદોના પ્રમુખ,
અમદાવાદની બહારાં મુંગાંની શાળાના

દુસ્તીઓના તથા સેનેટરી એસોસિએશન
ના પ્રમુખ છે. એમની બહાર સમાવતો
આશરે આઠ થી દસ લાખ રૂપિયા સુધી
થવા જાય છે. અસાધ્ય દરદીઓ માટે
અમદાવાદમાં પાર્વતી બાઈ ગ્રહ, મુંબઈ
માં કંચનગવરી સુતિકાગ્રહ તથા અમદા-
વાદમાં પાર્વતીબાઈ સુતિકાગ્રહ તથા
પ્રજાહિતાર્થ ડીસ્પેન્સરીની સ્થાપના કરી
એ માટે સારી જેવી રકમ આપી હતી.
અમદાવાદના ટાઉન હોલ માટે પણ સાફ
જેવું દાન આપ્યું હતું. બનારસ હિંદુ
યુનિવર્સિટી, અમદાવાદની બહારાં મુંગાંની
શાળા, અમદાવાદની આર.સી. ટેકનીકલ
સ્કુલની હોસ્ટેલ, અમદાવાદની વેટનીની
હોસ્પિટલ, અમદાવાદની વઈશ્ય સલા
વિગેરે અનેક સંસ્થાઓને એમણે મોટાં
દાન આપ્યા છે. એમનું વય હાલમાં ૬૬
વર્ષનું છે. એમને છ પુત્રો અને બે
પુત્રીઓ છે. હજીય તેઓ પોતેજ એમના
ધંધાની સંભાળ રાખે છે. એમના ભત્રી
જાઓ શેઠ મધુરાદાસ અને શેઠ મહન
મોહન અને એમના પુત્રો શેઠ મધુસુદન
એમની સાથે કામ કરે છે.

સરનામું:—લાલ હરવાળ, અમદાવાદ.

વાડીયા, શ્રી. પેસાતનજી અરદેશર
એમ. એ.—૧૮૭૮ માં મુંબઈમાં એમનો
જન્મ થયેલો. અત્યારે તેઓ વિલ્સન
કોલેજના પ્રેફેસર છે એમણે ઘણા
પુસ્તકો લખ્યા છે. “ફીલોસોફી ઓન્ડ
ધી ફ્રેન્ચ રીવોલ્યુશન” “ઇન્ડો-ઇકશન ટુ
ઇવાનહો.” “વેલ્થ ઓફ ઇન્ડિયા,”
“મની ઓન્ડ મની મારકેટ ઇન ઇન્ડિયા,”
“હિસ્ટરી ઓફ ઇન્ડિયા” “જોરાપૂરી એનીઝમ
ઓન્ડ આવર સ્પીસીયુઅલ હેરીટેજ” અને
“એમ. કે. ગાંધી” વિગેરે એમની કૃતિઓ
બાણીતી છે.

સરનામું:—“હારમહલ વિલા,” ખંભાટ
હીલ. મુંબઈ

કાડમાસ્તર. શ્રી. શ્યાવશ બેરામજી-શ્રી. કાડમાસ્તરનો જન્મ મુબઈમાં તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૭ ના દિને થયો હતો.

તેમના પિતા સ્વર્ગસ્થ જ્ઞાનસાહેબ બેરામજી સોરાબજી કાડમાસ્તર, બી. એ., એલ. એલ. બી., અહમદનગરના એક ખાહોશ ધારાશાસ્ત્રી હતા અને અહમદનગર મ્યુનિસિપાલિટીના નેઓ પહેલા પ્રમુખ હતા. તેમના પિતામહ શ્રી. સોરાબજી બેરામજી પહેલાજ હિંદી કાર્ડિંગ માસ્તર હતા અને હિંદના મીલ ઉદ્યોગમાં એ હોદ્દા ઉપર પહેલા હિંદીની નિમણૂક કરનાર હિનશા પીટીટ મીલ પહેલી હતી. શ્રી. સોરાબજી કાર્ડિંગ માસ્તર નીમાયાથી તેનાં કુટુંબ નામ તરીકે લોકો તેમને કાડમાસ્તર કહેતા અને તે ઉપરથી એ કુટુંબની અટક (એઅડ) ત્યારથી કાડમાસ્તર પડી છે.

શ્રી. શ્યાવશ કાડમાસ્તર અંગ્રેજ કેળવણી લીધા પછી બેરામજી જીલ્લાઈ કોલેજ એફ. કોમર્સમાં ભેડાયા હતા અને તેમણે કેટલીક અગત્યની ત્યાપારી પરીક્ષાઓ પસાર કરવા ઉપરાંત લંડન ચેમ્બર એફ. કોમર્સના ટીચર્સ ડિપ્લોમામાં પણ મેળવ્યો હતો. ટીચર્સ ડિપ્લોમા ૧૯૦૮

માં તેમણે મેળવ્યો હતો અને તે સમયે એ ડિપ્લોમા મેળવનાર તેઓ પહેલાજ હિંદી હતા. શ્રી. કાડમાસ્તરે સીનીઅર એકાઉન્ટન્સી, મેથડસ એન્ડ મશીનરી એફ. બી.એસ., થીઅરી એન્ડ પ્રેક્ટીસ એફ. કોમર્સ, બેકીંગ, કોમરશીઅલ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ લો વગેરે લંડન ચેમ્બર એફ. કોમર્સની પરીક્ષાઓ પસાર કરી હતી.

આવી રીતે કેળવણી લીધા પછી શ્રી. કાડમાસ્તર સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૮ માં સ્વદેશી લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીમાં ભેડાયા હતા કે જે કંપની હાલમાં બેંચિ સ્લાઇફ એશ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડ તરીકે ઓળખાય છે. એક સાધારણ કારકુનમાંથી વધીને ૧૯૧૮ માં તેઓ એ કંપનીના મેનેજર નીમાયા હતા કે જે હોદ્દા ઉપર ૧૯૨૬ ની સાલ સુધી તેઓ રહ્યા હતા. શ્રી. કાડમાસ્તર સહકારી હોલચાલમાં ઘણી ઉલટ લેતા હતા અને લક્ષ્યભાઈ શામળદાસ પીપ્લસ કોઓપરેટીવ બેન્કના તેઓ ડિરેક્ટર નીમાયા હતા, અને પાછળથી તે બેંકના પ્રમુખ પણ થયા હતા. બેંચિ કોઓપરેટીવ ઇન્સ્યુરન્સ સોસાયટીના તેઓ એક ફાઉન્ડર ડિરેક્ટર હતા. શ્રી. કાડમાસ્તરે “How to operate on a banking account” ની અને “K. S. Iyers' education in auditing” ની ચોપડીઓ લખી છે.

૧૯૨૬ ની સાલમાં થી ન્યુ ઇન્ડિયા એશ્યુરન્સ કંપનીએ જીંદગીના વીમાનું પણ કામકાજ શરૂ કર્યું અને તેથી એ કંપનીના ડિરેક્ટરોએ કંપનીના લાઇફ મેનેજર તરીકે શ્રી. કાડમાસ્તરની પસંદગી કરી કે જે હોદ્દો શ્રી. કાડમાસ્તર હજી ભોગવે છે. શ્રી. કાડમાસ્તર દેશી વીમાની હોલચાલમાં ભારે ઉલટ લે છે અને

આ દેશનું વીમાનું કામકાજ દેશી વીમા કંપનીઓનેજ મળે તે માટે તેમણે સારી લડત ચલાવી છે. હાલના નવા ઈન્સ્યુરન્સ એક્ટમાં દેશી કંપનીઓ તથા પોલીસી હોલ્ડરોનાં હિતો જાળવવા માટે જુદી કલમો દાખલ કરાવવામાં બીજાઓ ઉપરાંત શ્રી. કાર્ડમાસ્તરે પણ સારી મહેનત લીધી હતી. ઇંગ્લીશન લાઇફ ઓફીસમાં એસાસીએશનના સેક્રેટરી, ઉપપ્રમુખ અને પ્રમુખના હોદાઓ પણ તેમણે ભોગવ્યા છે અને એ મંડળની કારોબારી કમીટીના તેઓ હજુ સભ્ય છે.

શ્રી. કાર્ડમાસ્તર નરમ અને મળતા-વડા સ્વભાવના છે અને વીમાના ક્ષેત્રમાં તેઓ બહુતા હોવા ઉપરાંત બધા તેમને ચાહે છે.

ટેકાણું—હેલ્થશીઅન સોજ, વાઘા ગાંધી રોડ, ન્યુ જામશેરી, મુંબઈ.

વેલીન્કર, શ્રી.કીમ્બ્લુ ગુનાજી—મુંબઈ માં ૧૮૬૮ માં એમનો જન્મ થયો હતો. બી. એ. એલ. એલ. બી. થયા પછી બેરીસ્ટર થવા વિલાયત ગયેલા. અત્યારે મુંબઈ અને મુંબઈ પ્રાંતમાં ધારાસરત્રી તરીકે સુવિખ્યાત છે. રા. બ. પ્રક્ટિ રામચંદ્રની પુત્રી બાઈ મલાવતી સાથે લગ્ન કર્યા હતા. એમના પુત્ર વી. એસ. વેલીન્કર પણ બેરીસ્ટર છે, અને પ્રેક્ટીસ કરે છે. મુંબઈ શહેર સુધારા ટ્રસ્ટ હસ્તકે ની અપીલ ટ્રીબ્યુનલ પ્રમુખ, અમદાવાદ અને વિરમગામના હુલ્લડ કેસોમાં ૧૯૨૦ માં જે તપાસ માટે ટ્રીબ્યુનલ નીમાઈ હતી તેના સભ્ય હતા. મુંબઈની બાર કાઉન્સીલના સભ્ય અને છે. ઉપ-પ્રમુખ

સરનામું—રતન હાઉસ, લેમીગટન રોડ, મુંબઈ.

કુમારાખા, —જગદીશન મોહનદાસ, એમ. એ. (હારવર્ડ), એસ. ડી. બી. (બોસ્ટન), એમ. એ., પી. એચ. ડી. (કોલંબીયા); સર દોરાબજી તાતા એજ્યુએટ સ્કુલ ઓફ સોશીયલ વર્કમાં સોશીયલ ઇકોનોમીના પ્રેફેસર—૧૮૮૬ માં એમનો જન્મ થયેલો. રત્નામ અપ્પા-સામી, બી. એ. (મદરાસ), એમ. એ. (પંજાબ) સાથે લગ્ન કર્યા છે. મદ્રાસની ડાવેટના કોલેજમાં કેળવણી લઈ અમેરીકા અને યુરોપના બે વાર પ્રવાસે જઈ ઉપર જણાવેલી ડીગ્રીઓ મેળવી. ૧૯૧૫ માં લંડનની કીશીયન કોલેજના ફીલોસોફીના પ્રેફેસર નીમાયા. ૧૯૨૨ માં લંડન ઉનિવર્સિટીના ફીલોસોફીના રીડર નીમાયા. ૧૯૨૪ માં સ્ક્રીન્ગ ફીલ્ડ (અમેરીકા) ખાતે ભરાયેલી એમ. ઇ. ચર્ચની પરિસ-દમાં ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. ૧૯૨૬માં ફીલ્ડેન્ડમાં વાઈ. એમ. સી. એ. ની સમરત વિશ્વની ૧૬ મી પરિવર્દમાં ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. યુરોપ અમેરીકામાં શિક્ષણ માટે ગ્રુપ પ્રવાસ કર્યો છે તેમજ લાખણી પણ આપ્યા છે. ૧૯૩૨ માં માયસોર યુનીવર્સિટીના ફીલોસોફી અને સોસાયોલોજીના પ્રેફેસર તરીકે નીમાયા હતા. ૧૯૩૬ માં તાતા એજ્યુએટ સ્કુલ ઓફ સોશીયલ વર્કની સોશીયલ ઇકોનોમી વિભાગના ચેરમેન બન્યા હતા. ફીલસોફી કેળવણી અને સમાજિક કાર્ય અંગે જુદા જુદા સામાયિકમાં સંખ્યાબંધ લેખો લખ્યા છે.

સરનામું—તાતા એજ્યુએટ સ્કુલ ઓફ સોશીયલ વર્ક, ભાયબઝા.

મુંબઈ

દેશાઈ, શ્રી. કેશવપ્રસાદ છાટાલાલ, બી. એ., એલ. એલ. બી. એમનો જન્મ અમદાવાદમાં તા. ૨૦ મી નવેમ્બર ૧૮૮૮ ના દીને થયેલો. બ્રહ્મચરીય જ્ઞાતીમાં.

તેમના પિતા ડૉ. છાટાલાલ હરીલાલ દેસાઈ, એલ. એમ. એન્ડ. એસ. અમદાવાદમાં હાકતર હતા. જૂના સમયમાં મુશ્કેલીથી તેમણે હાકતરી ડીગ્રી લીધી હતી. ૩૮ વર્ષની ઉંમરે ૧૮૯૮ માં તેઓ મૃત્યુ પામ્યા હતા. શ્રી. કેશવપ્રસાદના માતૃશ્રી શ્રીમતી ઇન્દિરા તે અમદાવાદના જાણીતા સરકારી વકીલ સ્વ. નરસિંહરામ રૂગનાથ-દાસનાં પુત્રી અને વડોદરાના મુખ્ય ન્યાયાધિશ હીવાન બહાદુર અંબાલાલ સાકર-લાલનાં બેનનાં દીકરી ૧૯૧૧ માં ૪૫ વર્ષની વયે મૃત્યુ પામ્યા હતાં. આમ માતા અને પિતા બન્ને પક્ષે સરકારી કુટુંબોમાં શ્રી. કેશવપ્રસાદનો જન્મ થયો છે.

શ્રી. કેશવપ્રસાદે પોતાનું શિક્ષણ અમદાવાદ સરકારી હાઈસ્કૂલ તથા ગુજરાત કોલેજમાં લીધું. ૧૯૦૯ માં તેઓ બી. એ. થયા. ૧૯૧૧ માં મુંબઈ લો કોલેજમાંથી તેઓ એલ. એલ. બી. થયા. ૧૯૨૦ નાં બન્યુઆરીમાં તેઓએ ઈંગ્લેન્ડથી એન્ડ

પ્રોવિઝીયલ એન્ડ્યુરન્સ કંપની સાથે સંબંધ સાધ્યો. અત્યારે તેઓ આ કંપનીના જનરલ મેનેજર છે. આ કંપની અત્યારે સંઘર્ષ કંપનીઓમાં ગણાય છે. તેની સંઘર્ષતામાં શ્રી. દેસાઈનો બહુ મોટો ફાળો છે. તેઓ જોડાયા ત્યારે તે કંપની સાત વર્ષની હતી. અને બહુ સાધારણ કામ હતું. અત્યારે નો વિશાળ છે.

વીમા શાસ્ત્રનો ઉડો અભ્યાસ તેમણે કર્યો છે. નાની આવકવાળાઓને સહતા દરે વીમા મળે તે માટે તેમણે બોમ્બે કોઓપરેટીવ ઇન્શ્યુરન્સ સોસાયટીની સ્થાપના કરી. વર્ષો સુધી તેઓ તેના માનદ મંત્રી રહ્યા અને હાલ પણ ડિરેક્ટર છે. તેમની સેવાઓની પ્રશંસા અર્થે આ સોસાયટીએ તેમનું મોટું ચિત્ર પોતાના મકાનમાં મુક્યું છે.

હાંદી વીમાનો ધંધો શાસ્ત્રીય ધોરણે ઉપર મુકવાની અભિલાષાએ તેઓએ અન્ય મિત્રો સાથે મળી હાંદી જીવન વીમાની એસોસીએશનની સ્થાપના કરી. અત્યારે આ એસોસીએશન આરો પ્રતિષ્ઠા મેળવી છે. શ્રી. કેશવપ્રસાદ તેના માનદ મંત્રી ત્રણ વર્ષ સૂધી હતા અને ૧૯૩૩ ની સાલમાં તેના પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૮ માં વીમા સંબંધી કાયદો થયો તે પહેલાં આ કાયદો કેવા પ્રકારનો હોતો એઈએ તે માટે તેમણે ચળવળ કરી હતી. પછી ઇન્શ્યુરન્સ સેક્ટરેશન કમિટિની રચના થઈ. તેના એઈન્ટ જનરલ સેક્રેટરી હતા. કાયદો થડાતી વખતે તો તેમને સીમલા અને દીલ્હી મોકલવામાં આવ્યા હતા. સાઈફ ઇન્શ્યુરન્સ એસોસીએશન તરફથી ઇનકમટેક્સના કાયદા વખતે પણ તેઓને દીલ્હી મોકલવામાં આવ્યા હતા. તેમની સાથે પ્રતિનિધિ મંડળની મહેનતથી વીમા કંપનીઓને ઘણો જ ફાયદો થયો છે. વીમાનું

કામ એમણે પોતાનું કામ કયું છે. અને તેની પાછળ પોને ઘણો સમય આપે છે. છતાંયે ખીજ બહાર કામને તેમણે અવગણ્યા નથી. સ્ત્રી કેળવણીનો પ્રચાર થાય તે માટે પ્રથમથીજ તેમણે પ્રયત્ન કર્યો છે. અમદાવાદમાં વનિતા વિશ્રામ સાથે તેમનો સંબંધ જુના સમયથી છે. વનિતા વિશ્રામ મહિલા વિદ્યાલયની સ્થાપનામાં તેમનો મોટો ભાગ હતો. નેનો કેમ દુયાર કરવા પાછળ તથા તે સંસ્થાને વ્યવસ્થિત કરવા પાછળ તેમણે ઘણો શ્રમ લીધો છે. આ સંસ્થાના માનદ મંત્રી તરીકે તેમણે લાંબો સમય કામ કર્યું છે તથા હાલમાં તેઓ અમદાવાદ વનિતા વિશ્રામના એક દૂરદી છે. અમદાવાદમાં શ્રી ઇન્દુલાલ યાનિક અને ખીજઓ સાથે મળીને તેમણે સ્ત્રી કેળવણી મંડળની સ્થાપના કરી હતી. આ મંડળ તરફથી લાલશંકર મહિલા પાઠશાળા થાય છે. આ પાઠશાળા હિંદ મહિલા વિદ્યાપીઠ સાથે જોડાયેલી છે.

ઇંગ્લીયન વીમેન્સ યુનીવર્સિટી-હિંદ મહિલા વિદ્યાપીઠના કામકાજમાં પણ તેઓ ઘણો ઉત્સાહભર્યો ભાગ લે છે. તેઓ નેના કેશો છે અને વર્ષોથી સીડીકેટ ઉપર ચુંટાય છે ત્યાંની નાણું કમીટી, ગ્રાંટ કમીટી, વગેરે ઉપયોગી પેટા કમીટીમાં તેઓ કામ કરે છે કોલેજોના વાર્ષિક ઇનસ્પેક્શન માટે પણ તેમની નિમણૂક થાય છે.

મુંબઈની હિંદી વેપારી ચેંબરમાં તેઓ ઘણો આગળ પડેલા ભાગ લે છે. લગભગ એક દસકાથી તેની વ્યવસ્થાપક કમિટિમાં તેઓ ભાગ લે છે વ્યાપારી શિક્ષણ કેલાય અને તે માટેની પરીક્ષાઓ વીલાયતને જદલે હિંદમાં લેવાય તે હેતુથી ચેંબરે કમરશીયલ એકઝામીનેશન બોર્ડની સ્થાપના કરી છે આ બોર્ડના કામકાજમાં મીં. દેસાઈ

વર્ષોથી ભાગ લે છે અને વીમાના વિષયમાં પરીક્ષક તરીકે પણ તેમણે કામ કર્યું છે. ચેંબરની કાર્યવાહીને રાષ્ટ્રીય એક આપવામાં મીં. દેસાઈના કાળો સારો છે.

કોઓપરેટીવ ઇન્સ્ટીટ્યુટના તેઓ આ જન્મ સભાસદ છે. એક વેળા તેના માનદ મંત્રી પણ હતા. કોટ વિભાગીય ઇન્સ્ટીટ્યુટના તેઓ પ્રમુખ પણ હતા. ગુજરાતના રેલ સંકટ વખતે તેમણે સંહકારી ધોરણે ઘર બંધવા સંબંધી ગુજરાતી પત્રિકા લખી હતી. ગુજરાતીમાં કોઓપરેટીવ પ્રાઇમર પણ તેમણે લખી છે.

ગુજરાતી સાહિત્યના ને અભ્યાસી અને લેખક છે, તેમણે ગુજરાતીમાં દસેક પુસ્તકો લખ્યા છે. “અંબિધ” નામે જુના માસિકના નેઓ તંત્રી છે. બાળસાહિત્યમાં પણ તેમણે કાળો આપ્યો છે. અર્વાચીન કુટુંબી વાર્તાના શરૂઆતના લેખકોમાંના ને એક છે. “મારી વીસ વાર્તાઓ” નામના પુસ્તકથી તેમણે શરૂઆત કરી હતી.

રાજકીય બાબતોમાં તેઓ મહાસભા પક્ષના છે. બી. પી. સી. સી. ના એક વાર ને સભાસદ પણ હતા અને લાહોર કોંગ્રેસ માટે ડેલીગેટ પણ ચુંટાયા હતા અત્યારે મુંબઈના પરાંમાં જુદું મુનિ-સિપાલીટીના નેઓ કોંગ્રેસવાદી સોફનિયુકત સભાસદ છે.

તેઓ જુદાના દરિયા કીનારે પોતાના બાંધેલા નાના પણ રમણીય બંગલામાં વાસ કરે છે.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીઓ ઉતરાવી
તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં
નિષ્ચીત બનો.

મહેતા શ્રી. વૈકુંઠ લલ્લુભાઈ, બી. એ.,—૧૮૯૧માં અમદાવાદ ખાતે એમનો જન્મ થયેલો. સ્વર્ગસ્થ સર લલ્લુભાઈ શામળદાસના પુત્ર થાય. તેઓ જોખે પ્રૌવીન્શીયલ કોઓપરેટીવ જેનકના મેનેજીંગ ડિરેક્ટર છે અને અખીલ હિંદ શ્રામ ઉદ્યોગ સંઘના ટ્રસ્ટી અને વહીવટી બોર્ડના સભ્ય ઉપરાંત સોશીયલ સર્વિસ ક્ષેત્રના મંત્રી પણ છે “સોશીયલ સરવીસ ક્વાર્ટરલી” અને “જોખે કોઓપરેટીવ ક્વાર્ટરલી” ના તંત્રી મંડળમાં સભ્ય છે. જોખે પ્રૌવીન્શીયલ કોઓપરેટીવ ઇન્સ્ટીટ્યુટની કારોબારી અમિતિના સભ્ય અને જોખે કોઓપરેટીવ ઇન્સ્યુરન્સ સોસાયટી લીડ અને જોખે પ્રૌવીન્શીયલ કોઓપરેટીવ લેન્ડ માર્કેટ જેનકના ડિરેક્ટર છે. કોઓપરેટીવ એન્ડ એકાઉન્ટ્સી ડીપોમાં બોર્ડના સભ્ય પણ છે.

સરનામું:—મરઝબાનાબાદ, અધેરી.

મહેતા, શ્રી. જયમુખલાલ કે, એમ. એ.,—મુંબઈની દેશી વેપારી ચેમ્બરના આ બાહોશ મંત્રીનો જન્મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો. શ્રીમતી મુકુંદ વવરી સાથે એમના લગ્ન થયા હતા. વઢવાણ હાઈ સ્કૂલમાં પ્રાથમિક કેળવણી પ્રાપ્ત કર્યા પછી મુંબઈની એલ્ફિસ્ટન કોલેજ માં તેઓ એડાયા હતા. ૧૯૦૭ માં ચેમ્બરના મંત્રી તરીકે નીમાયા હતા. ઇંડીઅન મ્યુનિશન્સ બોર્ડ ચેમ્બર પાસે

એમની સેવા ઉછીની લીધા પછી ૧૯૧૭ થી ૧૯૧૮ સુધી એમને મદદનીસ કંત્રો-

લર નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૧ થી ૧૯૩૦ સમય દરમિયાન જીનીવા ખાતે સરાયલી આંતર રાષ્ટ્રીય મજુર પરિષદ ની ત્રીજી અને ચઉદમી બેઠકોમાં માલે-કાના પ્રતિનિધિ એના સલાહકાર તરીકે શ્રી. મહેતા ગયા હતા. ૧૯૨૭ થી ૧૯૨૯ ના સમય દરમિયાન શ્રી. જયમુખલાલ ઇંડીઅન ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ ના કેડ-રેશનના મંત્રી બન્યા હતા. ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૫ સુધી મુંબઈ ઉપનગર જીલ્લા કોમિશ્ન કમીટીના ઉપ-પ્રમુખ, ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૨ સુધી શાંતાકરજ નોટી ફાઇડ એરીઆ કમીટીના ચેરમેન અને ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૮ સુધી વાંઢરા મ્યુનિસીપાલિટીના ઉપ-પ્રમુખ રહ્યા હતા.

સરનામું:—“કૃષ્ણ કુટિર”, શાંતાકરજ.

અલુમદ, ડા. ગ્રીઆઉદીન, એમ. એ. (કેન્ટરબરી), પી. એચ. ડી. (ગ્રાટીજન્ટ), એમનો જન્મ ૧૯૭૮ માં થયો હતો. અલીગઢ, અલ્લાબાદ, કલકત્તા અને કેમ્બ્રીજની ટ્રીનીટી કોલેજમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો છે. તેઓ રાયલ એન્જી-લોલકલ સોસાયટીના ફેલો અને લંડનની મેથેમેટીકલ સોસાયટીના સભ્ય છે. ૧૯૦૭ માં એમ. એ. ઓ. કોલેજ, અલીગઢના પ્રેફેસર હતા. ૧૯૧૬ માં કલકત્તા યુની-વર્સિટી કમીશનના સભ્ય હતા. ૧૯૨૧ માં અલીગઢ મુસ્લીમ યુનિવર્સિટીના વાઈસ-ચેન્સેલર હતા. લશ્કરના હિંદી દરજુ માર્ટે નીમાયલી સ્કીન કમીટીના સભ્ય નીમાયા હતા અને ૧૯૧૯માં યુકત પ્રાંતની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૩ માં હિંદની વડી ધારાસભામાં દાખલ થયા હતા. ડા. અલુમદ એક વિખ્યાત ગણીત શાસ્ત્રી છે.

સરનામું:—અલીગઢ.

સીંધાનીઆ, લાલ્લા પદમપન. એમ. એસ. એ. (યુક્ત પ્રાંત)-એમનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. કાનપુરની મેસર્સ 'ગુગીલાલ કમલાપન મીલ્સના' મથનીંગ ટાપરિક્ટર ઈ. સુતરાઉ કાપડ શાળા, ખાંડ, મોદીઅગ અને નેલ ઉદ્યોગ ના હોમાયતી છે. દેશના એ ઉદ્યોગો

શાળાના મકાનો, વર્ધાની દિંદી પ્રચાર સમિતિ, ઉપરાંત અન્ય કેળવણી વિષયક અભ્યાસોને કંદેસી ફક્ત સંભાવના ૭ થી ૮ લાખની મળાય છે.

સરનામું:—કમલા ટાપર, કાનપુર.

માલવીઆ, પંડીત મદન મોદન:— એમનો જન્મ ૧૮૬૧ માં થયો હતો.

અલ્લાહાબાદની મુન્ડે સેન્ટ્રલ કોલેજમાં અભ્યાસ પુરો કર્યો બાદ એમણે પ્રથમ શિક્ષક અને પાછળથી પત્રકાર તરીકે જીવનની શરૂઆત કરી હતી. પંડીતજી ૧૯૦૨ થી ૧૯૧૨ સુધી

પ્રાંતિક ધારાસભાના મુખ્ય હતા અને ૧૯૨૪ થી ૩૦ મુખી વડી ધારાસભાના મુખ્ય પણ થઈ વખત ચૂંટાયા હતા. ઈ. ગ. ૧૯૧૬ બાદ દિંદુ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા બગીરથ પ્રયત્ન કર્યો અને તે સ્થપાયા બાદ નેના પરેલા વાઈસ ચાન્સેલર થયા હતા દિંદુ મહા સભાના પ્રમુખ હતા અને ઈન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના ઈ. ગ. ૧૯૦૬ અને ૧૯૧૮ માં પ્રમુખ ચૂંટાયા હતા. બીજી ગાળાંજી પદ્મિદમાં હાંડના પ્રતિનિધિ તરીકે વિલાયત ગયા હતા. પુના પેક્ટ વખતે એકલતા સાધવાને મળેલી અનેક પરિપક્વોનાં એમણે મદદવને બાગ બજાવ્યો હતો. સત્યાગ્રહના સંસ્થામ વખતે એ વખત જેલ ગયા હતા. માજી બ્રીટીશ વડા પ્રધાન મેકડોનાલ્ડે હાંડ પર હાદેલા કોમી સુકાદાની સામે ચળવળ કરવા એમણે નેશનાલીસ્ટ પક્ષની સ્થાપના કરી હતી.

સરનામું:—અનારમ,

વિકાસ પામે એ માટેની એમની ધરણ જાણીતી છે. જાણીતા બરેડર કાર્યકર અને સંભાવતી નર છે. અનેક સામાજિક, કેળવણી વિષયક અને રાજકીય અભ્યાસોને સ્થાય કરી છે. યુક્ત પ્રાંતમાં વેપારી એમજની એમના હાથે સ્થાપના થઈ છે. દિંદના વેપાર ઉદ્યોગના મહા મંડળ, અખીલ હિંદ મારવાડી કેન્દ્રશત અને અખીલ હિંદ વર્ધશ મહા સભાના માજી પ્રમુખ છે. યુક્ત પ્રાંતની એસેમ્બલીમાં વ્યાપારી જનતાનાં પ્રતિનિધિ તરીકે ચૂંટાયા છે. સરકારે સ્થાપેલી યુ. પી. ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ફીનાન્સીંગ કોર્પોરેશનના ચેરમેન છે. કાનપુરમાં ૧૦૦ પ્રાથમીક

બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલની પોલીસીમાંજ તમારું બચત નાણું રોકો

બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલની પોલીસી લઇ તમારા બચત દ્રવ્યમાં વધારો કરો, કારણ કે દીવસે દીવસે બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ આશ્ચર્યચકીત પ્રગતી સાધતી જાય છે અને નીચમીતપણે મુંદર બેનસ આપે છે. બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલની પોલીસી બચત નાણું રોકવાનું એક લાભદાયક સાધન છે, કરકસરને તે ઉત્તેજન આપે છે અને સૌથી વધુ નફો આપી સૌથી વધુ સલામતી પણ જાળવે છે. આજેજ તહેના પ્રતિનિધીની સલાહ લો.

ધી બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ

લાઇફ એસ્યુરન્સ સોસાયટી લી૦

બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઇ.

રાડીઆ, શ્રી. જમશેદ અમનજી એચ.—એમનો જન્મ ઇ. સ. ૧૯૦૧ ના સપ્ટેમ્બરની ૧૩ મી તારીખે થયો હતો.

શાળાની ચાર દિવાસો વચ્ચે એક અતિ નેજસ્વી વિદ્યાર્થી તરીકે અને રમતગમતના મેદાન પર અચ્છા ખેલાડી તરીકે એ વિખ્યાત થયા હતા.

અંગ્રેજી સાહિત્યને ઐત્રિયક વિષય તરીકે લઈ, શ્રી. વાડીયાએ ૧૯૨૨ માં બી. એ. ની પરીક્ષા પ્રથમ વર્ગમાં પસાર કરી. આખની નખળાઈની લીધે એમની આઈ. સી. એસ. થવાની ઇચ્છા પુરી પડી નહિ. એટલે ૧૯૨૪ માં એ એમ. એ. થયા.

સેન્ટ એવીઅર્સ કોલેજમાં અંગ્રેજીના ટ્યુટર તરીકે અને ત્યાર બાદ સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયામાં નોકરી કરતાં કરતાં એ એલ એલ. બી. થયા અને તરતજ એમણે વકિલાત કરવા માંડી. આ સર્વ પ્રવૃત્તિઓ સાથેજ એમણે ફીલ્મ ઉદ્યોગનો શાસ્ત્રીય અભ્યાસ શરૂ કર્યો હતો અને એનાં સીધાં પરિણામ રૂપે ૧૯૩૦ માં એમણે શ્રી. દેવારે સાથે 'વસંત લીલા' ઉતારી.

'લાલે-યમન' થી હિંદુસ્તાનમાં વિખ્યાત થઈલી વાડીયા મુવીટોન એમણે સ્થાપી અને એ સંસ્થાએ એક પછી એક સફળ ચિત્ર રજૂ કર્યાં. પ્રોડ્યુસર તરીકેની જવાબદારી વધતાં એમને દિગ્દર્શન છોડવું પડ્યું. એમ થતાં એમની સર્વ શક્તિ વાડીયા મુવીટોનને સંધર પાયા પર મુકવા તરફ વળી.

દિગ્દર્શક તરીકે પ્રસિદ્ધીને વરેલા શ્રી. વાડીયા પ્રોડ્યુસર તરીકે તેથીય વધુ આગળ આવી ગયા. આથી સ્વભાવિક રીતેજ, ફીલ્મ ઉદ્યોગને લગતી બહેર પ્રવૃત્તિથી અલગ રહી શક્યા નહી. પ્રોડ્યુસર્સ એસોસિએશન તરફથી બોમ્બે બોર્ડ ઓફ ફીલ્મ સેન્સોર્સના મલ્લ તરીકે એમણે એક વર્ષ કામ કર્યું. તે સાથે એડલ્ટ એજ્યુકેશન કમિટીના સભ્ય, ફીલ્મ એડવાઈઝરી બોર્ડના ચેરમેન અને ઇન્ડિઅન મોશન પિક્ચર્સ પ્રોડ્યુસર્સ એસોસિએશનના માનદ બજનચી તરીકેની કામણે લીધેલી જવાબદારી એ હજી પણ આનંદ સાથે અદા કરી રહ્યા છે. પ્રજાતંત્રના હિમાયતી શ્રી. વાડીયાએ એમના આદર્શને અનુસરતાં અનેક ચિત્રો અને ડોક્યુમેન્ટરી ફીલ્મ ઉતાર્યા છે. પ્રગતિને જીવન મંત્ર તરીકે એમણે સ્થાન આપ્યું છે એટલેજ એમણે ઉતારેલી હિંદની પ્રથમ અંગ્રેજી ફીલ્મ રાજ નર્તકી મારફત હિંદી ફીલ્મ ઉદ્યોગનો સંબંધ આખાં જગત સાથે બેડવાનું ગઠિરવ હિંદને મળ્યું છે અને એમને પોતાને પણ મળ્યું છે.

પ્રેસીડેન્સી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતારાનો

પંત, પંડીત ગોવિંદ વલ્લભ:—યુક્ત પ્રાંતની સરકારના માણ કોંગ્રેસ વડા પ્રધાન અને યુક્ત પ્રાંતની એક્ઝેક્યુટીવ કોંગ્રેસ પક્ષના આ અગ્રેસર છ વર્ષ સુધી યુક્ત પ્રાંતની કોંગ્રેસીસના સ્વરાજ્ય પક્ષના

અગ્રેસર પણ હતા. ૧૯૨૧ માં અસહકારની પ્રવૃત્તિમાં અચળદ્ય સાગ લીધો હતો. ૧૯૩૫ માં પંડીત પંત મધ્ય-સ્થ સરકારની ધારા સભામાં ચુંટાયા હતા. પંડીત પંત એક

નિપુણ ધારાશાસ્ત્રી છે પરંતુ દેશને ખાતર એમણે મોટી “પ્રેક્ટીસ” ન ઠોકરે મારી છે. આત્મબચ્છીદાનને લીધે તેઓ હંમેશા મરીબજ રહ્યા છે. રીંગત માટેની એમની કાળજી એમને કોંગ્રેસમાં પ્રથમ પંક્તિમાં મુકે છે. કોંગ્રેસ સત્તાના સૂત્રો હસ્તગત કર્યા ત્યારે એમને વડી ધારાસભામાંથી રાજીનામું આપવું પડ્યું હતું અને યુક્ત પ્રાંતનાં કોંગ્રેસ પ્રધાન મંડળમાં વડા પ્રધાન તરીકે બેઠાયા હતા.

સરનામું:—નંદીનાલ.

ડાહ્યાભાઈ વલ્લભભાઈ પટેલ:—સરદાર શ્રી વલ્લભભાઈ પટેલના પુત્ર શ્રી. ડાહ્યાભાઈનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. શુજરાત વિદ્યાપીઠના સ્નાતક છે. હાલ ઓરીએન્ટલ ગવન મેન્ટ સીક્યુરીટી લાઈફ એશ્યુરન્સ કં' હીં ના મુંબઈ પ્રાંતના એજ'સી સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ છે. શ્રી. ડાહ્યાભાઈ મુંબઈની કારપોરેશનમાં કોંગ્રેસ પક્ષના સભ્ય તરીકે દાખલ થયા છે. સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના પણ સભ્ય છે.

સરનામું:—૬૮, મરીન ડરાઈવ, મુંબઈ

શારદા, દિ. બા. હરવિલાસ:—એમનો જન્મ અજમેર ખાતે ૧૮૬૭ માં થયો હતો. અજમેરની સરકારી કોલેજમાં ગ્રેજ્યુએટ થયા પછી સરકારી કોલેજમાં સીનીઅર માસ્ટર નીમાયા હતા ૧૮૯૨ માં જેસલમીરના મહારાજના શિક્ષક અને વાલી નીમાયા હતા. ત્યાંથી ૧૯૦૨ માં સરકારી નોકરીમાં આવી ૧૯૨૪ સુધી નોકરી કર્યા પછી ભેંષપુરની ચીફ કોર્ટના સીનીઅર જજ નીમાયા હતા. ૧૮૮૫ માં એમણે આર્ય સમાજમાં દાખલ થઈ પોતાનું બહેર જીવન શરૂ કર્યું હતું મહા બુદ્ધમાં મદદ કર્યા પછી ૧૯૨૪ માં અજમેર મેવાડા તરફથી વડી ધારાસભામાં સભ્ય ચુંટાયા હતા. એમણે બાળ વિવાહ નિષેધનો કાયદો રજૂ કર્યો હતો. એ કાયદો શારદા કાયદાને નામે ખુબ પ્રસીધ્ધ પામ્યો છે. તેમ છતાં પણ વડી ધારાસભામાં તેઓ ચુંટાયા હતા. અને સમાજ સુધારાના અનેક કાયદા રજૂ કર્યા હતા.

સરનામું:—અજમેર.

સુ'જે, ડાં બી. એસ.:—તેઓ હિંદુ મહાસભાના બહીતા અગ્રેસર અને રીસ-પોન્સીવીસ્ટ પક્ષના બહીતા સભ્ય છે. એમણે સત્યાગ્રહની ચળવળમાં પણ સાગ લીધો હતો અને જેલ નિવાસ ભોગવ્યો હતો. ડાં મુ'જે હિંદુ મહા-સભાના પ્રમુખપદે ઘણી વાર આવ્યા હતા. હિંદુઓને લશ્કરી

તાલીમ આપવાની પ્રવૃત્તિમાં એમણે અગત્યનો સાગ લીધો છે અને એમના પ્રયત્નને પરિણામે નાશીકમાં ભોંસલે લશ્કરી શાળાની સ્થાપના થઈ છે.

સરનામું:—નાગપુર.

હુસેન, ડા० ઇકબાલ:—એમનો જન્મ ૧૯૦૫ માં પટણા ખાતે થયો હતો. મુઝપુર અને પટણા ખાતે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૮ માં તેઓ એમ. એ. માં પહેલા વર્ગમાં પહેલે નંબરે આન્યા હતા.

૧૯૨૯ માં બી. એલ.

થયા હતા. તેઓ પછી

પટણા યુનીવર્સિટીના

પહેલા પી. એચ. ડી.

છે. એમને શીષ્યવૃત્તિ

સોનાના ચાંદ ઉપરાંત

ઇનામો પણ મળ્યા છે.

ઠટકની કોલેજમાં

થોડો સમય સુધી પરશીયનના પ્રોફેસર

હતા. પટણા યુનીવર્સિટીનાં બોર્ડ ઓફ

સ્ટડીઝ ઇન પરશીયનનાં સભ્ય છે. ઉપરાંત

બીહાર ઓરિસા મહારાજા બોર્ડના સભ્ય છે,

સરનામું:—પટણા કોલેજ. પો. ઓફીસ

બોહીપોર, પટણા.

માનશાહ, કલ્કીકર્ડ, પી. એચ.

ડી., એ. એમ. (ચીકાગો) ૧૯૨૧, ડી.

બી., ૧૯૨૨, પી. એચ. ડી. (ચીકાગો)

૧૯૨૪, ડી. ડી. (ચીકાગો થીઓલોજીકલ

સેમીનરી) ૧૯૩૨, પ્લેચર્કર્ડ ફેલો, (ચીકાગો

થીઓલોજીકલ સેમીનરી) ૧૯૨૨-૨૪

ડિરેક્ટર, ધી સુર દેરાબજી તાતા ટ્રસ્ટ

તથા સુર દેરાબજી તાતા એજ્યુકેટ

સ્કુલ ઓફ સોશીયલ વર્ક:—એમનો જન્મ

૧૮૯૭ માં થયો હતો. ૧૯૨૫ માં અગ-

નીસ હેલન લોઇડ સાથે એમનું લગ્ન

થયું હતું. મહાબુધ્ધમાં અમેરીકન એક્ષ-

પીડીશનરી દળમાં ભેડાયા હતા. ૧૯૨૪-

૨૫ માં “રીડીજીઅસ એજ્યુકેશન”

નામના અમેરીકામાં પ્રસિધ્ધ થતા માસીક

ના અધિપતીપદે હતા. ૧૯૨૫ માં

નાગપાડા નેખરહુડ હાઉસ, મુંબઈમાં

એમની નીમણૂક થઈ હતી અને મુંબઈની ડીસ્ટ્રીક્ટ બેનીવોલંટ સોસાયટીના માનદ મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૩૮ માં મુંબઈ સરકારે નીમિલી એડલ્ટ એજ્યુકેશન કમીટીના તેઓ પ્રમુખ હતા. ઉપરાંત ચીકાગોમાં લેક્ચરર તરીકે પણ કાર્ય કર્યું છે. એમણે હિંદના ધાર્મિક, સામાજિક અને કોમી પ્રશ્નો પર ઘણા પુસ્તકો લખ્યા છે.

સરનામું:—નાગપાડા નેખરહુડ હાઉસ, લાયબ્રેરી, મુંબઈ.

મહેતા, દુર્ગાશંકર કૃપાશંકર, બી. એ., એલ એલ બી., એડવોકેટ—એમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં કોશંગાબાદ (મધ્યપ્રાંત) ખાતે થયેલો. તેઓ પ્રાચીન બાળ બેડાવાળ કુટુંબના છે. ગુજરાતી છતાં મધ્ય પ્રાંતમાં જઈ વસેલા. ૧૯૦૮ માં કાયદાનો અભ્યાસ પુરો કર્યો. ૧૯૨૧ માં કૉંગ્રેસમાં ભેડાયેલા, ધ્વજ સત્યાગ્રહ અને જેમલ સત્યાગ્રહની લડતમાં કારાવાસ સેવેલો. શ્રી. મહેતા વધેા સુધી સેવની મ્યુનીસીપલ કમીટીમાં અને સેવની જીલ્લા કાઉન્સીલના ચેરમેન હતા. ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૦ સુધી મધ્ય પ્રાંતની કાઉન્સીલના સ્વરાજસ્થ સભ્ય હતા, દ્વંક સમય માટે મુન્શીફ બન્યા હતા અને એલ ઇંડીઆ કૉંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય હતા. ૧૯૩૭ માં મધ્ય પ્રાંતની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીમાં ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૭ થી ૧૯૩૯ સુધી મધ્યપ્રાંતની સરકારના નાણાં ખાતાના પ્રધાન હતા. કૉંગ્રેસની હાલની ચળવળમાં ભાગ લઈ તેઓ જેલમાં ગયા છે.

સરનામું:—સીવીલ સ્ટેશન, નાગપુર, સી. પી.

મહામદઅલી અબ્રામજી, જે. પી.,
વેપારી, મુનીસીપલ સ્વચ્છ અને ઓલ
ઈંડીઆ મુસ્લીમ ફેડરેશનના સામાન્ય
મંત્રી:—એમનો જન્મ ૧૮૮૨ માં થયેલો.

કાઠીઆવાડમાં એમણે કેળવણી લીધેલી.
૫૬૨ વર્ષની ઉંમરે તેઓ મુંબઈમાં
આવેલા અને એક ધર્મના અભ્યાસી
તરીકે જીવનની શરૂઆત કરી. તે પછી
એક વેપારી પેઢીમાં નોકર તરીકે ફાજલ
થયા અને ૧૯૧૦ સુધી ત્યાં રહ્યા. ૧૯૧૧
માં એમ. અહલાબક્ષની કંપનીને નામે

સ્વતંત્ર ધંધો શરૂ કર્યો. ૧૯૧૪ થી બહેર
પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવા માંડ્યો. ૧૯૨૧
માં જે. પી. થયા. ૧૯૨૨ માં મ્યુનિસિપલ
કોર્પોરેશનમાં ચુંટાયા અને વર્ષો થયા હજી
ત્યાં છે. ૧૯૨૪ માં મુંબઈમાં મળેલી
ઓલઈંડીઆ કેળવણી પરિષદના એક
મંત્રી હતા. ૧૯૨૭ માં તેમણે અને ઓલ
ઈંડીઆ મુસ્લીમ ફેડરેશનની સ્થાપના
કરી અને ત્યારથી તેઓ એ સંસ્થાના
સામાન્ય મંત્રી અને પ્રબળચી છે.
સાધન કમીશન સાથે અહકાર કરી
જુખાની નોંધાવનાર હિંદમાં આજ એક
રાજદ્રારી સંસ્થા હતી. ઓલ ઈંડીઆ
મુસ્લીમ લીગની કાર્યવાહક અમિતિન:
મળ્ય છે. ઓલ ઈંડીઆ મુસ્લીમ ફેડરે-
શનના આશ્રય હેઠળ ઓલ ઈંડીઆ
મુસ્લીમ પેલેસ્ટાઈન પરિષદની સ્થાપના
થઈ હતી અને ૧૯૩૦ માં ઈની એકક
મળી હતી. આ પરિષદની પ્રવૃત્તિને પગ-
ભૂમિ પેલેસ્ટાઈનમાં દેહાંતની સ્થળ પામ-
નાર ઘણાએ આરખાને મુકત કરવામાં
આવ્યા હતા. ૧૯૧૭ થી દાઉદી વોહરા
કોમના મંત્રી થયા છે અને કોમી નેમજ
કેળવણી વિષયક બાબતોમાં ઉત્સાહ
પુર્વક ભાગ લેતા આવ્યા છે. પ્રાંતિક
સ્વરાજ્યની નવી એસેમ્બલીમાં ૧૯૩૬ માં
ચુંબઈના મુસ્લીમ મતદાર વિભાગ
તરફથી ચુંટાયા છે.

સરનામું:—એમ. અહલાબક્ષ એન્ડ
કંપની, ૧૦૬, કાવસજી
પટેલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

Suppliers to Native States, Mills & Government

Terra Trading Corporation

Importers of Electrical Goods.

LOHAR CHAWL

BOMBAY. 2

We supply everything Electrical. Distributors of Indian
Make Opal Globes, Fancy fittings and Shades

મેઇસરી, ડૉ. મુન્શી હીરજી, (એલ એમ. એન્ડ એમ. એફ. સી. પી એસ. જે. પી. —જન્મ ૧૮૮૦ ની ૨૩ મી સપ્ટેમ્બરે કચ્છમાં આવેલાં સુરેશ ખાને. શ્રી. લખમશી હીરજી મઈશરીના નાના ભાઈ.

સકલકોમની સાહના પ્રાપ્ત કરનાર મુંબઈના સેવાસાગરી મ્યુનીસીપલ સભ્ય. અનેક વિધ બહેર પ્રવૃત્તિઓમાં એમનો હિસ્સો છે. તેઓ અનંતાનાથજી મહા

રાજ જઈન ટ્રેમ્પલ ચેરીટીસ, મુંબઈ પાંજરાયોળ, કચ્છી દશા ઓસવાળ જઈન ઓર્ડીંગ વગેરે અનેક સંસ્થાઓના ટ્રસ્ટી છે અને જઈન પાઠશાળા તથા ક. દ.

ઓ. જઈન ઓર્ડીંગના પ્રમુખ છે. મુંબઈ મ્યુનીસીપાલિટીની લગભગ દરેક સમિતિ-ઓમાં એમણે સેવા બજાવી છે. ૧૯૨૬ ના બૃહદ્દો હરમ્યાન એમણે જીવના જોખમે શહેરીઓની આદર્શ સેવા બજાવી હતી અને આ સેવાની કદર તરીકે માંડવી પરના લગભગ દરેક વેપારી મંડળોએ એમને એક માનપત્ર તથા ચાંદીની એક સુંદર કાર્ડેટ અર્પણ કર્યા હતા. ૧૯૧૭માં તેઓ જે. પી. થયા. ૧૯૧૮ થી તેઓ ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ છે. ૧૯૧૮ માં ઈન્ડિયન-જાના રોય ચાળા હરમ્યાન એમણે સુંદર સેવા બજાવી હતી.

સરનામું:— ૧૧૮-૧૨૦ ન્યુ ચીંચબંદર રોડ, મઈશરી મેન્શન. મુંબઈ નં. ૯.

જવાબદારીનું ભાન

વ્યક્તિના પ્રવૃદ્ધિશીલ વિકાસનું સૂચક છે. એ હાલો માણસ જે કુટુંબના રક્ષણની સંપૂર્ણ જોગવાઈ કરી એકા દોષ.

જીંદગીના વીમા એ કેટલાયને જવાબદારી પૂરી કરાવી છે, અને તેમના કુટુંબોને આર્થિક વિટંબનાઓમાંથી ઉગારી લીધાં છે. જીંદગીના ભયો સામે જીંદગીના વીમા અને મકાન કે મિલકતના ભયો સામે સર્વનો વીમા

“ઇન્ડીઅની ઝોલો”માં ઉતરાવી નિશ્ચિંત બનેા.

સર્વ પ્રકારના વીમાના કામકાજ માટે મળો અમર લખો:—

ધી ઇન્ડીઅન ઝોલો ઈન્સ્યુરન્સ કં. લી.

જનતાનો વિશ્વાસ મેળવી ચુકેલી સંપૂર્ણ સ્વદેશી સંસ્થા.

૩૧૫—૩૨૧ હોર્નબી રોડ, —મુંબઈ.

મહેતા, મીં પી. એન., એલ. ટી. એમ., એ. એમ. એસ. ટી., ગોલ્ડ મેડાલિસ્ટ અને હિંદી સરકારની ઇજનેરી શિક્ષણ માટેની શિષ્યવૃત્તિ સંપાદન કર-

નારા પહેલા વિદ્યાર્થી. હાલ મુંબઈની શ્રીરામ મીલ્સના મેનેજિંગ ડાયરેક્ટર— મીં પી. એન. મહેતાના પિતા એલ્સ્ટન-શીન શ્રી. નસરવાનજી કે. મહેતા એક આગેવાન વીવીંગ માતર અને મીલ્સ મેનેજર હતા. મુંબઈ અને અમદાવાદના મીલ્સ ઉદ્યોગ સાથે આ આખાં કુટુંબનો છેલ્લો ૫૦ વરસનો સંબંધ છે. મીં મહેતાએ ૧૮૯૫ માં એક વિદ્યાર્થી તરીકે મીલ્સ ઉદ્યોગમાં પ્રવેશ કર્યો હતો. વીક્ટોરીઆ જયુબીલી ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટના સહથી હુશીયાર વિદ્યાર્થીઓમાં મીં મહેતાની ગણતરી થતી હતી. આ ઇન્સ્ટીટ્યુટની છેલ્લી પરીક્ષામાંથી તેઓ સુવર્ણ ચંદ્રક પ્રાપ્ત કરીને ૧૮૯૭ માં પસાર થઈ ગયા હતા. ૧૮૯૮ થી તેઓ વીવીંગ માતર (વલ્વાટખાતાનાં વડા) તરીકે કામ કરતા આવ્યા છે. એમણે મુંબઈની ન્યુ ગ્રેટ ઇસ્ટર્ન મીલ્સ લી. માં, અમદાવાદની મીં મનસુખલાઈ ભટ્ટલાઈની મીલ્સમાં અને મુંબઈની પ્રેસીડેન્સી મીલ્સ અને

કાલાખા લેન્ડ મીલ્સમાં કામ કર્યું છે. ૧૯૦૫ માં તેઓ કાલાખા લેન્ડ મીલ્સ છોડીને કાપડ બનાવવાના ઉદ્યોગનો વધુ અભ્યાસ કરવા ઇંગ્લેન્ડ ગયા હતા. ૧૯૦૫ માં તેમને સહથી પહેલી હિન્દી સરકારની ટેકનીકલ સ્કોલરશીપ આપવામાં આવી હતી. તેઓ અભ્યાસાર્થે માન્ચેસ્ટર ગયા હતા અને વીક્ટરી યુનીવર્સિટીની ફેકલ્ટી ઓફ ટેકનોલોજીમાંથી પ્રમાણપત્રો મેળવ્યાં હતાં. આ ઉપરાંત માન્ચેસ્ટરની મ્યુનીસીપલ કોલેજ ઓફ ટેકનોલોજીમાંથી તેમણે એનર્જી ડિપ્લોમાં પણ સંપાદન કર્યો હતો. લંડનની સીડી, એન્ડ ગીલ્ડની પરીક્ષામાં તેમણે પીજીલુ અને કાંતણ અંગે રહિષ્ય ચંદ્રક તેમજ રોકડ ઇનામો પ્રાપ્ત કર્યાં હતાં. આ ઉપરાંત સુતરાઉ કાપડ રંગવાનાં કામમાં પણ તેમણે ચંદ્રક પ્રાપ્ત કર્યો હતો. આ સિવાય રંગવાનાં, બ્લેચ કરવાનાં, છાપવાનાં અને બીજાં એવાં કામોમાં તેમણે પહેલા વર્ગનાં પ્રમાણપત્રો સંપાદન કર્યાં હતાં. ૧૯૦૮ માં તેઓ હિંદ ખાતે પાછા ફર્યા હતા. એ વખતે તેમને મુંબઈની હાયવલ્વાટની શાળેના ઉદ્યોગ અંગે તપાસ કરવા અને એ ઉદ્યોગને વ્યવસ્થિત બનાવવા માટે મુંબઈ સરકારના કાપડ ઉદ્યોગના નિષ્ણાત તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા. આ તપાસ અને વ્યવસ્થાનું કામ ૧૯૦૯ માં પૂરું થયું હતું જે પછી મીં મહેતા હિન્દની જુદી જુદી મીલો માટે એક નિષ્ણાત અને સલાહકારનું કામ કરી રહ્યા છે. વળી તેઓ ઇંગ્લેન્ડથી સુતર અને કાપડની આયાત કરવાના ઉદ્યોગમાં પણ રસ લે છે. ૧૯૦૯ પછી, ૪૦ થી ૧૨૦ નંબર સુધીનું સુતર હિન્દમાં આયાત કરીને એમાંથી ઝીલું કાપડ બનાવવાના ઉદ્યોગ તરફ જ મીં મહેતાએ યોતાનું પૂરું ધ્યાન આપ્યું છે. એમને આ

કામમાં ઘણી ફેરવેલ મળી છે. મુંબઈ, અમદાવાદ, રાજપુતાના બંગાળ અને હિન્દનાં બીજાં શહેરોમાંથી એમને મદદ અને સલાહ માટે વિનંતિઓ થતીજ રહે છે. મીંઝ મહેતા ૧૯૦૭ માં જ્યારે ઇંગ્લેંડથી પાછા ફર્યા ત્યારે એમના પિતા મીંઝ નસરવાનજી મહેતાએ કુરસી, ગ્લેસ, અને મુંબઈની સોડરે મીલ્સનાં કાપડને આખાં હિન્દની બજારોમાં વેચવાના હકકો સંપાદન કરી લીધા હતા વળી અમદાવાદના શેઠ મનજીભાઈ અને શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈની બધી મીલોનાં કાપડને કલકત્તા અને મુંબઈની બજારોમાં વેચવાના સંપુર્ણ હકકો પણ એમણે સંપાદન કરી લીધા હતા. મુંબઈની માણિકજી પીટીટ, બમનજી પીટીટ, અને દીનશા પીટીટ મીલોનાં કાપડને કલકત્તાની બજારમાં વેચવાનો હકક પણ તેમણે થોડા વખત સુધી પ્રાપ્ત કર્યો હતો. આ બધાં કામમાં પોતાને મદદ કરવાનું મીંઝ નસરવાનજીએ પોતાના પુત્રને આમંત્રણ આપ્યું હતું. પરિણામે મીંઝ પી. એન. મહેતાએ ૧૯૧૩ માં એમના પિતા મરણ પામ્યા ત્યાં સુધી એમની સાથે કામ કર્યું હતું. ૧૯૧૩ માં મીંઝ નસરવાનજીનું કામકાજ બંધ કરવામાં આવ્યું હતું અને મીંઝ પી. એન. મહેતાએ અંગ્રેજી માલની આયાતને વેપાર તેમજ દેશી કાપડનો વેપાર ચાલુ રાખ્યા હતા. ૧૯૨૦ માં વેપારમાં આવેલો ઉછાળો પુરો થયો ત્યારે તેમણે આ કાપડનો વેપાર પણ બંધ કર્યો હતો. ૧૯૦૭ માં તેઓ જ્યારે હિન્દ પાછા ફર્યા હતા ત્યારે શ્રી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીએ શરૂ કરેલી સ્વદેશીની ચળવળ પુરબરથી ચાલી રહી હતી. એજ સમય દરમિયાન હિન્દમાંથી કાપડની વણાટ દાખલ કરીને શ્રી. મહેતાએ દેશની એક સુંદર સેવા બજાવી છે. તેઓ પોતાના મિત્રો,

ઓળખીતાઓ અને વરકોને પોતાની સલાહ કોઈ પણ જાતની ફી લીધા વિના આપે છે. અત્યારે તેઓ ઇંગ્લેંડ, યુરોપ, ચીન અને જાપાનથી સુતર, રેશમ, બનાવટી રેશમ અને સુતરાઉ કાપડની આયાત કરવાનો, કાપડની મીલોમાં વપરાતી મશીનરી આયાત કરવાનો, સ્થાનિક મીલોનાં કાપડનાં વેચાણ માટેના એજન્ટ તરીકેના અને મુંબઈની શ્રીરામ મીલ્સના મેનેજર ડાયરેક્ટરનો ધંધો કરે છે. ૧૯૩૫ માં તેમણે પોતાના મિત્રોની સહાયથી કરીમભાઈની મીલોમાંથી કેસન્ટ મીલ ખરીદી લીધી હતી અને એમાં સુધારાવધારો કરીને એમાં સુદર ઝીલું કાપડ બનાવવાની વ્યવસ્થા કરી હતી. આ મીલ સકળતા પુર્વક કામ કરી રહી છે. એમાં ૫૦ થી ૧૨૦ નંબર સુધીનું સુતર કંતાય છે, અને એજ સુતરનું કાપડ તઈયાર થાય છે.

વેપારી અને ઉત્પાદનનાં કાર્ય ઉપરાંત મીંઝ મહેતા સામાજિક અને જાહેર પ્રવૃત્તિમાં અને ખાસ કરીને પારસી બેકારોનાં કલ્યાણના કામમાં ઘણો ભાગ લે છે. પીડીનેની યાતના દુર કરવા અને જ્યો કામ કરવા રાજ થાય તેમને મદદ કરવા માટે એમણે જાહેર તેમજ ખાનગી જાન કર્યું છે. ડોઝ માસીનાની હોસ્પિટલ તેમણે મોટી કરી આપી છે. તેમણે ઉદવાડા ખાતે એક સુવાવડખાનું બંધાવ્યું છે. એમણે પારસીઓ માટે સોંવા ભાડાની એક મોટી ચાલ બાંધી છે. પારસી બેકારોને નોકરી અને શિક્ષણ આપવા માટે જુદે જુદે ઠેકાણે નોકરીનાં કેન્દ્રો સ્થાપવાના કામમાં પણ તેઓ રસ લે છે.

સરનામું:—કુકસ બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, મુંબઈ.

મુકરજી, સત્યવ્રત:-એમ. એ. (ઓક્સા), એફ. એસ. એસ. (લો), એફ. આર. એસ. એ. (લંડન) રાજ્યરત્ન-૧૮૮૭ માં દીનાજપુર (ઉત્તર બંગાળ)માં એમને જન્મ થયેલો. ઇંગ્લીશન મેડીકલ સર્વિસ-વાળા પંડીત કર્નલ વી. સી. મુકરજી વિધારત્નના એ પુત્ર થાય. કલકત્તામાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યા પછી ૧૯૦૫ થી ૧૯૦૮ સુધી ઓક્સફર્ડમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો અને પાછળથી લંડનમાં પણ ભણ્યા. ૧૯૧૧ માં વડોદરા રાજ્યની નોકરીમાં નોકરયા. ત્યાં ઝડપથી આગળ વધી ૧૯૨૧ માં સુબા પદે પહોંચી ગયા. ઓક્સફર્ડ ખાતે વકતૃત્વ કળામાં સારી નામના મેળવી હતી અત્યારે સર સુખાના ઓક્ષાપર છે. ત્રીજી વાર સેન્સસ ખાતામાં કમીશનર તરીકે મોદલવામાં આવ્યા હતા.

પણ જીલ્લામાં સુખા તરીકે પણ કામ બજાવ્યું હતું. સરકારના મુખ્ય મંત્રી અને ડેવેલપમેન્ટ કમીશનરના પદે પણ ચઢ્યા હતા. વડોદરા રાજ્યમાં જાહેર વકતા તરીકે ખુબ નામના મેળવી છે પ્રજા પ્રત્યે સ્હાનુભૂતી દર્શાવનાર જાહેર નોકર તરીકે પ્રજાપ્રીય બન્યા છે આખ્યાયિક સંસ્થાઓની વ્યવસ્થા, બંધારણીય સુધારા લોકલ બોર્ડ અને મ્યુનીસીપાલિટીઓની પુનરરચના વિગેરે કાર્યોમાં સારા ફાળો આપ્યો છે. વડોદરા માટે યુનીવર્સિટીની યોજના ઘડવાના કાર્યમાં કી. કે. એમ. મુન્શી સાથે કામ કરેલું.

અરનામું:-ઈશા, રેસ કોર્સ રોડ, વડોદરા.

મુખ્યમાં ઉતરવાનું ઉત્તમ સ્થાન

ભારતીય નિવાસ હિન્દુ લૉજ.

રહેવા જમવાની ઓગ્ર સગવડ માટે મુપ્રસિધ્ધ.

ઉપરાંત કેટલીક વિશિષ્ટતાઓ

૧. ફામ, બસ, વીકટોરિયા અને ટેલી સ્ટેન્ડની તદ્દન નજીક.
૨. મોટા નેપારી બજારોની મધ્યમાં રહેવા જમવા માટે સવ્ય સ્થાન
૩. બપોળે અને એકજ સીટના સુધ્ધ હવાઉભસવાળા સ્વતંત્ર ખંડની વ્યવસ્થા, અલગ અને સ્વતંત્ર બાથરૂમ અને આખો હીવસ ગરમ પાણી.
૪. મોડર્ન સ્ટાઈલનું સુશોભીત ફરનીચર.
૫. વિશાળ પાંચનાલય તથા ગ્રાહકોની સગવડ માટે લીફ્ટ, ટેલીફોન ને રેડીયોની વ્યવસ્થા.
૬. સુઘડ અને સ્વચ્છ ભોજન પ્રબંધ. ઉંચા પ્રકારનું અને સ્વાદીષ્ટ તથા સત્વીક ભોજન.

ઉત્સાહી અને વીનયશીલ મેનેજમેન્ટ અને માલીકની સીધી દેખરેખ નીચે ચાલતું આદર્શ લોજ.

ઝાંઝ વખત જરૂર મુલાકાત લેવા.

ટેલીફોન:-૨૧૧૧૦. } કાલબાદેવી રોડ, મુખ્ય નં. ૨, કોટન
ટેલીગ્રામ:-કુમ્કુર. } એકસચેન્જની ખાતુમાં.

જીવણલાલ ગીરધરલાલ:—અમદાવાદના એક આગેવાન મીલમાલેક અને શહેરી શેઠ જીવણલાલનો જન્મ અમદાવાદમાં સંવત ૧૯૨૫ ના આસો વદ અમાસ (દીવાળી) ના દીને થયો હતો. તેમના

પિતાશ્રી દેશમ અને શરાફીનો વેપાર કરતા હતા અને તેમની પેઢીનું નામ ગીરધરલાલ જેઠાલાઈ હતું કે જે પેઢી આજે પણ એક શરાફી પેઢી તરીકે મશહુર છે અને શેઠ જીવણલાલ તેના સૂકાની છે. આ શરાફીના ધંધાને લીધે શેઠ જીવણલાલ નાણું પ્રકરણી બાબતોમાં એક નિષ્ણાત લેખાય છે અને આગેવાન વ્યાપારીઓ નાણું પ્રકરણી બાબતમાં તેમની સલાહ પણ લે છે.

શેઠ જીવણલાલ ધંધા પુરતી કેળવણી લઈનેજ પોતાના પિતાને વેપાર ધંધામાં મદદ કરવામાં રોકાઈ ગયા હતા અને રૂ, મીલ સ્ટોર્સ તથા મીલને લગતી બીજી શાખાઓના અનુભવ મેળવી સને ૧૯૦૫ માં તેમણે પોતાના મિત્ર સ્વર્ગસ્થ શેઠ મંગળદાસ ગીરધરદાસની સલાહ અને મદદથી ભરતખંડ ટેક્સટાઇલ મીલ સ્થાપી કે જે મીલ આજે અમદાવાદની સારી મીલોમાંની એક લેખાય છે. મીલ લાઇનના શેઠ જીવ-

ણલાલના અનુભવને લીધે બીજી કેટલીક મીલો ઉભી કરવામાં તેઓ મદદરૂપ થઈ પડ્યા હતા અને આજે તેમનો કેટલીક મીલોની મેનેજીંગ એજન્સીઓમાં લાગ પણ છે તે પછી સ્વર્ગસ્થ શેઠ મંગળદાસ ગીરધરદાસ અને ચમનલાલ ગીરધરદાસના સહકાર અને મદદથી સને ૧૯૨૭ માં તેમણે ન્યુ અમદાવાદ મીલ ખરીદી લીધી હતી અને પાછળથી તે મીલને એક બોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીમાં ફેરવી નાંખી ન્યુ ટેક્સટાઇલ મીલનું નામ આપવામાં આવ્યું હતું. તે પછી ૧૯૨૩ માં ન્યુ ટેક્સટાઇલ મીલની બાજુમાં આવેલી ઝવેરી મીલ પણ ન્યુ ટેક્સટાઇલ સાથે બેડી દેવામાં આવી હતી અને ન્યુ ટેક્સટાઇલને આજે સારી રીતે ખીલવવામાં આવી છે અને તેમાં બ્લેન્ડીંગ, ડાઇંગ, પ્રીન્ટીંગ વગેરે ફરેક ખાતાંઓ છે. શેઠ જીવણલાલ સ્વર્ગસ્થ શેઠ મંગળદાસ ગીરધરદાસના ખાસ મિત્ર હતા અને શેઠ ચમનલાલ ગીરધરદાસના પણ તેઓ એક અંગત સ્નેહી છે. શેઠ મંગળદાસ તથા શેઠ ચમનલાલના ગરૂપની જુદી જુદી કંપનીઓમાં તેઓ આજે ડિરેક્ટર પણ છે. શેઠ જીવણલાલ મળતાવડા સ્વભાવના, સાદા, ધર્મપરાયણ અને હયાળુ હીલના છે અને તેને લીધે તેઓ મીત્રો તથા વખાણનારોઓનું મોટું મંડળ પોતાની આસપાસ ધરાવે છે. તેઓ કેળવણી, સામાજિક અને ધાર્મિક કાર્યોમાં પોતાથી બનતી મદદ કરે છે.

સરનામું:—શાહીબાગ, અમદાવાદ.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીગે ઉત્તરાવી

તમારી કૃષ્ણાવસ્થામાં
નિશ્ચીત બનો.

દુબાશ, કેબશફ જમશેદજી બી. એ.,
એલ. એલ. બી., જે. પી., સોશી-
સીટર, હાઇકોર્ટ. મુંબઈ—એમનો જન્મ
મુંબઈ તા. ૪ થી એપ્રિલ અને ૧૮૮૨.

બાવા જમશેદજી
જહાંગીરજી દુબાશ
સુરત શહેરથી મુંબઈ
આવી ર. ૧૫) પદ-
રના પગારે રહી આ-
સ્તે વધી સ્વતંત્ર થઈ
દુબાશ અને સ્ટીવી
દોરનો ધણેજ ધીકનો
ધંધો સ્થાપી ઘણીજ

લોકપ્રીયતા મેળવી હતી. પોતા પાછલ
અગ્યાર સાઈબહેનો મુકી ગયા. કેબશફના
લગ્ન બાઈ ખોરશેદ તે શેઠ જેનજી બાના
આરકીટકટની દીકરી સાથે ૧૯૨૪ માં થયાં.
લગ્ન પચાસ જુદી જુદી સંસ્થાના ટ્રસ્ટી
તેમજ પ્રમુખ અથવા ઉપ-પ્રમુખ, સેક્રે-
ટરી અથવા એનારરી ત્રેઝરર તેમજ કેટલીક
કુંપનીના ડીરેક્ટર વીગેરે વીગેરે. હીઝ રોયલ
હાઇનેસ ધી પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ જ્યારે ૧૯૨૧
માં હીંદમાં પધાર્યા ત્યારે એવળુની સેવાઓ
નામદાર મુંબઈની સરકાર અને પોલીસ
કમીશનરે ઉપયોગમાં લીધી હતી ને તે
બાબદમાં ઘણીજ ઉમદા સરટીફિકેટ
તેવળુને આપવામાં આવી છે. એવીજ રીતે
બીજી ઘણીક વેળાએ પણ એવળુની સેવા-
ઓનો લાભ લેવામાં આવ્યો હતો.

દર વરસ ચાલુ સખાવત ઉપરાંત છેલ્લી
સડાઈમાં એવળે બે લાખ ઉપરવોર લોનમાં
રોક્યા હતા. નેશનલ લીબરલ ફેડરેશન
અને વેસ્ટરન ઇન્ડયા લીબરલ ફેડરેશન
જેવી રાજદ્વારી સંસ્થાઓના કાર્યવાહક
તરીકે રાજદ્વારી બાબદમાં પણ એવળે
સારો રસ લીધો છે. ન્યુઝ પેપર અને
ચોપાન્યામાં ચાલુ લખાણો આપવા ઉપ-

રાંત ઘણાએક ગ્રંથના લેખક ઉપરાંત
ડા. મોદી મેમોરીયલ વોલ્યુમ, જમ-
જમશેદ સેન્ટેન્સી મેમોરીયલ વોલ્યુમ તથા
જહાંગીર વીમા હલાલ મેમોરીયલ વોલ્યુમના
બેડયા એડીટર તરીકે કામ કર્યું છે.

ટેકાણું—૬૯, મેડોઝ સ્ટ્રીટ, કોર્ટ, મુંબઈ
(ઓફીસ). ૫ વોલ્ટન રોડ, એપોલો રેકલ-
મેશન, કોર્ટ મુંબઈ (રહેઠાણ).

દવે, જ્યોતિન્દ હરિહરશંકર,
એમ. એ., એડીએન્ટલ ટ્રાન્સલેટર—
એમનો જન્મ ૧૯૦૧ માં સુરત ખાને
થયો હતો. ૧૯૨૫ માં એમ. એ. ની
પરિક્ષા પસાર કરી શ્રી. દવેએ ૧૯૨૧
માં લેખન પ્રવૃત્તિ શરૂ કરેલી. નેમણે
Benjamin kidd ના “Edna” Edna
નામના પુસ્તકનો અનુવાદ કરેલો.
આ અનુવાદને વહેઠરા રાજ્યે ૧૯૩૦
માં “સામાજિક ઉત્ક્રાંતિ” ના નામથી
પ્રસિદ્ધ કર્યો હતો. તે ઉપરાંત “ગુજરાત”
માં પણ એમણે ઉપનંત્રી તરીકે કામ
કર્યું હતું અને એમના લેખો અવાર-
નવાર અનેક સામયિકોમાં પ્રગટ છે અને
તેઓ એક ઘણાજ ઉચી કોટીના ગુજરાતી
લેખક છે. શ્રી. દવે સુરતની કોલેજમાં ગુજ-
રાતીના અધ્યાપક નીમાયા હતા. યુનીવ-
ર્સીટી તરફથી મેટ્રીક તથા બી. એ. ની
પરિક્ષાના ગુજરાતીના પરિક્ષક તરીકે પણ
તેઓ નીમાયા હતા. ૧૯૩૮ માં મુંબઈ
સરકારના એડીએન્ટલ ટ્રાન્સલેટર તરીકે
નીમાયા હતા. આ ઓધા પર તેઓ
પહેલા ગુજાતી હિંદુ છે.

સરનામું—સેક્રેટરીએટ, મુંબઈ.

પ્રેસીડેન્સી
સંધર દેશી
વીમા કું. છે.

દસાણ, ધી. એન. માલિકજી નાદીર-
શાહ એમ. ઇન્સ્ટ. સી. ઇ, એફ. આઈ.
એ. એ., એફ. આઈ. એ. એસ. (લંડન);
કાઉન્સિલ એફ સ્ટેટના સભ્ય—શ્રી. દલા-
લનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. ખા.

બ હોરમસજી બી'વ-
ડીવાળાની પુત્રી પેરી-
નબાઈ સાથે એમણે
લગ્ન કર્યું હતું.
લંડનની ઇન્સ્ટીટ્યુટ
ઓફ સીવીલ એન્જ
નીઅર્સમાં એમણે
અભ્યાસ કર્યો હતો.

ઇનફોર્મેટોર એસોસિએશન ઓફ આર-
કીટેકટ્સ, અને ઇનફોર્મેટોર એસોસિ-
એશન ઓફ સર્વેયર્સના મેમ્બર હોદ્દા છે.
૧૯૩૬—૪૦ માં રેલ્વે બોર્ડની સેક્રેટરી એડ-
વાઇઝરી કાઉન્સિલના સભ્ય હતા. ૧૯૩૬
માં નેશનલ પ્લાનીંગ કમીશનની એન્જ-
નીઅરીંગ અને ટ્રાન્સપોર્ટ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ઉપ
સમિતિના મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૩૬
થી ૧૯૪૦ સુધી બી. બી. એન્ડ સી. આઈ.
રેલ્વેની સ્થાનિક સલાહકાર સમિતિના
સભ્ય હતા. એક વખત મુંબઈની દેશી
વેપારી એમ્બરની કમીટીના સભ્ય પણ
ચૂંટાયા હતા. શ્રી. દલાલ એ. પી. છે અને
મુંબઈના ચાર્ટર્ડ સીવીલ એન્જનીઅર,
આર્કીટેક્ટ અને સર્વેયર છે. એમણે
“લઘુમતી કોમો કઈ તરફ ?” એનામતુ
અંગ્રેજીમાં એક પુસ્તક લખ્યું છે. તેઓ
મુંબઈની વીલીંગ્ડન, રીપન, રેડીઓ, ક્રીકેટ
ક્લબ ઓફ ઇન્ડિયા, ટર્ફ ક્લબ ઉપરાંત
ઇમ્પીરીયલ ફિલ્મી જીમખાના, અને રોસાન-
આરા (દિલ્લી), નેશનલ સીબરલ (લંડન)
નિગેર ક્લબોના સભ્ય છે.

સરનામું:—૪૧, ક્રકપરેડ, કોલાબા
રેકલેમેશન, મુંબઈ

મહેતા, શ્રી. ભગવાનદાસ રામદાસ-
એમનો જન્મ ૧૮૯૨ માં મુંબઈમાં થયો
હતો. છેલ્લી પાંચ પેઢીથી એમના પુર્વજો

મુંબઈમાંજ વસેલા. એમના પિતા અને
દાદા મીલકતદાર અને કાપડના વેપારી
હતા. અત્યારે શ્રી. મહેતા મીલકતોના
એજન્ટ અને ફીનાન્સ ઓફર તરીકે ધંધો
કરે છે. ૧૯૧૨ થી ૧૯૧૬ સુધી તેમણે
ઝવેરાતનો ધંધો કર્યો હતો. એ ઉપરાંત
મીલકત અને વિમાના એજન્ટ તરીકે
પણ કામ કર્યું હતું. ૧૯૧૬ થી ૧૯૨૩
સુધી સરકાર, લશ્કર, નઉકા, રેલ્વે અને
મ્યુનીસીપાલિટીઓના કન્સ્ટ્રક્ટર હતા.
૧૯૨૩ થી આજ સુધી મીલકતના એજન્ટ
અને ફીનાન્સ ઓફર તરીકે કામ કરે છે.

સરનામું:—૬, બાલુગંગા રોડ,
મલબાર હીલ, મુંબઈ.

વાડીઆ, શ્રી. અરદેશર રતનજી—
એમનો જન્મ મુંબઈ ખાતે ૧૮૮૪ માં થયો હતો. ૧૭૩૫ માં મુંબઈની ગેદી માટેના નિષ્ણાત વહાણ બાંધનારા શ્રી. લવજી વ્હાડીઆના પ્રખ્યાત કુટુંબના નબીરા એમનાં લગ્ન તેહમીના હામજી પેાસ્તવાળા સાથે થયા હતાં. અને એક પુત્રી અને બે પુત્રો છે માઈસોર યુનીવર્સીટીમાં ફીલ્સુફીના પ્રોફેસર જોડે એફ સ્ટડીઝ ઇન ફીલોસોફી, માઈસોર યુનીવર્સીટીની સેનેટ તથા એકેડેમીક કાઉન્સીલના સભ્ય. મુંબઈની વીલ્સન કોલેજના ફાઈલ્સુ ફેલો (૧૯૧૦), એજ કોલેજમાં અંગ્રેજી અને ફીલ્સુફીના પ્રોફેસર (૧૯૧૪), મુંબઈ યુનીવર્સીટી સાઈકોલોજીના લેકચરર (૧૯૧૪-૧૬), માઈસોરના કામચલાઉ ડાયરેક્ટર ઓફ પબ્લીક ઇન્સ્ટ્રક્શન્સ (૧૯૩૦-૩૧), ઇન્ટર યુનીવર્સીટી જોડે, ઇન્ડીઆના મંત્રી (૧૯૩૨ થી ૧૯૩૭). ૧૯૦૬ માં મુંબઈ યુનીવર્સીટીની બી. એ.ની ડીગ્રી લીધી ૧૯૨૩ માં લંડન, મીડલ ટેમ્પલમાંથી બેરીસ્ટર એટ-લો થયા અને કેમ્બ્રીજ યુનીવર્સીટી મોરલ સાયન્સ ટ્રાઇપોસ મેળવ્યો. માઈસોર યુનીવર્સીટી યુનીવર્સના પ્રમુખ (૧૯૨૨-૨૪), માઈસોર યુનીવર્સીટી કાઉન્સીલના સભ્ય ૧૯૨૪-૩૬, માઈસોર યુનીવર્સીટીની ફેકલ્ટી ઓફ આર્ટ્સના ડીન (૧૯૨૭ થી ૩૦), માઈસોર લેજલ્સેટીવ કાઉન્સીલના સભ્ય (૧૯૩૦-૩૧) મદ્રાસ યુનીવર્સીટી કમીશનના સભ્ય (૧૯૨૮), માઈસોર ઇકોનોમીક ડેવલપ્મેન્ટના સભ્ય (૧૯૨૭ થી ૧૯૩૦) કલકત્તા ખાતે ૧૯૨૫ માં મળેલી ઇન્ડિયન ફીલોસોફીકલ કોન્ફરન્સમાં એથીક્સ વિભાગના પ્રમુખ, લાહોરમાં ૧૯૨૦ માં મેટાફીઝીકલ વિભાગના પ્રમુખ, ૧૯૩૦ માં ટાકામાં સામાન્ય પ્રમુખ, ૧૯૩૭ થી

કાર્યવાહક સમિતિના પ્રમુખ. ૧૯૨૬ માં પટના ખાતે શિક્ષક મંડળોના અખીલ હિન્દ મહામંડળના પ્રમુખ. ૧૯૩૧ માં એડીન્બર્ગ ખાતે મળેલી સામરાજ્યની યુનીવર્સીટીઓની મળેલી પાંચમી પરિષદ માઈસોર યુનીવર્સીટીના પ્રતિનિધિ, માઈસોર હિન્દી પ્રચારમંડળના પ્રમુખ (૧૯૨૮ થી ૧૯૩૭), અખિલ કર્ણાટક હિંદી પરિષદની સ્વયંજી સમિતિના પ્રમુખ (૧૯૨૬), અખિલ કર્ણાટક હિંદી પરિષદની માંગલોર ખાતે મળેલી ૪ થી બેઠકના પ્રમુખ (૧૯૩૩). આ ઉપરાંત કેળવણીને લગતી બીજી અનેક સંસ્થાઓ સાથે તેઓ એક અથવા બીજી રીતે જોડાયેલા છે. બેંગલોર ઝોરાસ્ટ્રીઅન એસોસીએશનના તથા અશુભનના ૧૯૩૭ થી પ્રમુખ છે. એમણે સંખ્યાબંધ પુસ્તકો લખ્યાં છે. નેમજ હિંદ અને ઇંગ્લાંડ તથા અમેરીકાના અગ્રગણ્ય સામયિકોમાં અવારનવાર વિચારપૂર્ણ લેખો લખતા રહે છે.

સરનામું—યુનીવર્સીટી, માઈસોર

સહાય શ્રી. બળદેવ:—એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં બિહાર પ્રાંતમાં થયો હતો. ૧૯૧૪ માં એમણે એમ. એ. ની પડી પ્રાપ્ત કરી હતી પટનાની બી. એન. કોલેજમાં ઇતિહાસના અધ્યાપક નીમાયા હતા. વકીલાત કરવાની લાયકાત મેળવી એમણે ૧૯૨૨ માં પટના હાઇકોર્ટમાં વકીલાત શરૂ કરી. બિહાર પ્રાંતની નલન્દા કોલેજના એઓ સ્થાપક છે. ૧૯૨૫ થી પટના યુનીવર્સીટીની સેનેટના અને ૧૯૩૦ થી ત્યાંની સીનિયોરેટના સભ્ય છે. ૧૯૩૭ માં બિહાર પ્રાંતની પારાસભામાં કૌશિય પક્ષના નેતા હતા. એજ વર્ષમાં એમને બિહારના એડવોકેટ જનરલ નીમવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—પટના.

સેક્રેસેના, શ્રી. મોહનલાલ, એમ. એસ સી., એલ એલ. બી.,—વકીલની પરિક્ષા પાસ કર્યા બાદ ૧૯૧૯ માં એમણે લકનોમાં વકીલાત કરવી શરૂ કરી હતી. ૧૯૨૧ થી રાષ્ટ્રીય મહાસભા સાથે એમનો સંબંધ છે. એમણે એ વર્ષમાં વકીલાતનો ધંધો છોડી દીધો હતો અને રાષ્ટ્રીય મહાસભાની જુદી જુદી ચળવળોમાં ભાગ લીધો હતો. એ અંગે એમને આક્રમક જલ્લ મળી છે. ઈ. સ. ૧૯૨૪ થી ૨૬ સુધી સંયુક્ત પ્રાંતોની ધારાસભાના લકનોના સભ્ય અને ૧૯૩૪ થી વડી ધારાસભાના સભ્ય છે. કોઝારી કાવત્રા કેસમાં બચાવ પક્ષના મુખ્ય ધારાના હિમાયતી હતા. બંગાળના રાજદ્રારી કેદીઓની બાબતમાં તપાસ કરવા કેમ્પેસ કારોબારી કમીટીએ એમને નીમ્યા હતા. પણ બંગાળની સરકારે એમનું કામકરવા દીધું ન હતું. રાજદ્રારી કેદીઓ અને રાજદ્રારી નજર કેદીઓના એમો હિમાયતી છે.

સરનામું:—લખનો.

વિશ્વેશરાય સર એમ. કે. સી. આઈ ઇ.—એમનો જન્મ ૧૮૬૧ માં થયો હતો. ૧૮૮૧ માં બેંગલોરની સેન્ટ્રલ

કોલેજમાંથી બી. એ. ની પરિક્ષા પાસ કરી હતી. એમણે પુનામાં એન્જનીયરીંગનો અભ્યાસ કર્યો હતો અને મુંબઈ પ્રાંતના એન્જનીયરીંગ ખાતાની નોકરીમાં બેડાયા હતા અને ત્યાંથી ૧૯૦૬ માં નિવૃત્ત થયા હતા. ત્યાર બાદ એમને માઈસોરના મહારાજાએ રાજ્યના ચીફ એન્જનીયરનો ઓથો સોંપ્યો હતો, અને ત્યાં ત્રણ વર્ષ સુધી એમણે એમની આશ્ચર્યકારક ઇંજનેરી પ્રતિભાનો પરિચય દુનિયાને કરાવ્યો અને મઈસુર રાજ્યના કુદરતી સાધનો અને ગ્રામથીઓનો સફળ તાથી ઉપયોગ કર્યો અને બધા ખાતાઓમાં મોટા મોટા સુધારાઓ લાખલ કર્યા. ઉદ્દેશગત શ્રેષ્ઠમાં સુધાર કરવામાં એમણે પહેલ કરી છે. મુંબાઈની ઇરીગેશન ઇન્કવાયરી કમીટીના અને ૧૯૨૫ માં ઇન્ડિઅન ઇકોનોમીક ઇન્કવાયરી કમીટીના પ્રમુખ હતા. અને ત્યાર બાદ બોમ્બે બેંક ઇન્કવાયરી કમીટીની મંત્રણાઓમાં પણ એમણે ભાગ લીધો હતો. એમના પ્રસિદ્ધ પુસ્તકોમાં ‘લેન્ડ ઇકોનોમી ફોર ઇન્ડિયા’ અને ‘રીકનસ્ટ્રક્શન ઇન્ડિયા’ એ બે મુખ્ય છે.

સરનામું:—બેંગલોર.

સ્વદેશી બંગડીઓ

દરેક પ્રકારની દેશી બંગડીઓ હવે આપણા ઘરને આંગણે એટલે આપણા મુંબઈ ઇલાકામાંજ બને છે, અને

ગોર અને કુંપની

તરફથી તેની બનાવટમાં જે બતનો કાચ વાપરવામાં આવે છે તેવો ઉંચો બતનો કાચ આખા હિંદમાં બીજી કોઈ કારખાનું વાપરતું નથી. લખો:—

ગોર અને કુંપની;

નેબલ ચેમ્બર્સ, પારસી બજાર
સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

તાતા. શ્રી. ખરજેર એમ :— બીકીમીરાના પ્રખ્યાત તાતા કુટુંબના સાહસીક નબીરા છે. આર્ટસ કોલેજમાં

રસના પ્રમુખ એમને બનાવવામાં આવ્યા હતા અને જે વર્ષથી એસોસીએશન ઓફ બી સીને ટેકનીશીઅન્સ ઓફ ઇન્ડિયાના એ પ્રમુખ છે.

પહેલેલા શ્રી. તાતાને મનની વલણ વીક્ટો-રિયા ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં ખેંચી ગઈ અને ત્યાં એમણે શરૂ કરેલા ટેકનીકલ બાબતને અભ્યાસ ફીલ્મ લાઇનમાં આવી પુરો કર્યો.

ફીલ્મ લાઇનમાં જોડાયા પહેલાં એમણે કલકત્તામાં પોતાની સાડાવોટરની ફેક્ટરી ખોલી હતી અને તે સાહસમાં પૂર્ણ સફળતા નહી મળવાથી એમણે એમના પિતાની મુજબની પેઢીમાં કેટલોક સમય કામ કર્યું. "I am a technician, always a technician" એ લોકોક્તિ અનુસાર વાડીયા મુવીટોનની સ્થાપના થતાં એ તેમાં જોડાયા અને ટેકનીકલ વિભાગની જોખમદાર સ્વીકારી લીધી. ફીલ્મ ઉદ્યોગના ટેકનીશીઅનોમાં આજે શ્રી. ખરજેર તાતા અગ્રસ્થાન ધરાવે છે.

ફીલ્મ ઉદ્યોગને લગતી બહેર પ્રવૃત્તિમાં શ્રી. ખરજેર તાતા શરૂઆતથીજ ભાગ લેતા આવ્યા છે મોશન પીકચર સાસા-યરી ઓફ ઇન્ડિયાના સહમંત્રી તરીકે એમણે કેટલોક સમય કામ કર્યું હતું. ફીલ્મ કોમેસ વખતે ટેકનીશીઅનોની કોનફ-

ટેન્સ, શ્રી. હુસેન બદરુદ્દીન :— ૧૯૭૩ માં મુંબઈ ખાતે એમનો જન્મ થયેલો. આરબ વંશથી ઉતરી આવેલા. એમના વડવાઓ પહેલા ખંભાતમાં વસેલા ત્યાંથી ૧૯૦૦માં મુંબઈ આવેલા. શ્રી. તરબ-બજના પિતાશ્રી બદ-

રુદ્દીન તરબબજ કે.ધી પહેલા હાંદી બેંગલુરુ હતા અને મુંબઈ ખારમાં જોડાયા હતા ત્યાર પછી તેઓ પહેલા હાંદી જજ તરીકે હાઇકોર્ટની આગેજનલ સાઇડમાં નીમાયા હતા. એમના

દાદાશ્રી તરબબજશ્રી લાઇમીયાં સાહેબ તવંજર વેપારી હતા અને મુસેમાન કોમના વડા ધર્મગુરૂ હતા. એમણે પોતાના છ પુત્રોને કેળવણી માટે પુરોપ મોકલ્યા હતા. તેમાં શ્રી. બદરુદ્દીન બેંગલુરુ થયા હતા. એમનું કુટુંબ કેળવણી અને રાજકારી ક્ષેત્રમાં આગળ પડતું હતું. જિવીઅર કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યા પછી કમ્પ્યુજની ડાકિનીંગ કોલેજમાં ગ્રેજ્યુએટ થયેલા અને ત્યાંજ એમ. એ., એલ એલ. બી. ની ડીગ્રીઓ માનસહીત મેળવેલી. ૧૯૨૦ સુધી મુંબઈ હાઇકોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ કરી પછી સ્કોલ કોમીઝકોર્ટમાં જજ નીમાયા. થોડા વખત વડા જજ તરીકે પણ કામચલાઉ નીમાયા હતા. ૧૯૨૮ માં નિવૃત્ત થયા લંડનની અનજીમને ઇસ્લામ તથા બીજી સંસ્થાઓના પ્રમુખ છે.

સરનામું :—“ચેટુ મારને” મરજબાના બાદ, અધેરી.

કાસીમ બખરના મહારાજ સ્ત્રીશ્વર નંદી, એમ. એ., એમ. એલ. એ.—
એમનો જન્મ ૧૮૯૭ માં થયો હતો.

ખંગાળાના સૌથી જુના જમીનદાર કુટુંબના નબીર છે. ખંગાળ સરકારના એક પ્રધાન છે. બેરહામપુરની કોલેજમાં બી. એ. થયા પછી કલકત્તાની કોલેજમાં એમ. એ. થયા. એ પછી જર્મન અને ફ્રેન્ચની તાલીમ લીધી અને કાયદાનો અભ્યાસ પુરો કર્યો. આઠ વર્ષ સુધી બેરહામપૂર મ્યુનિસિપાલિટીના પ્રમુખ હતા. ઉપરાંત વિશ્વ ભારતી. શાંતિ નિરૂપણ, ખંગાળની એશિયાટીક સોસાયટી, ખંગાળ નેશનલ એમ્પાઇર એન્ડ કોમર્સ વિગેરે સંસ્થાઓના આજીવન સભ્ય છે. એમણે કેટલાક નાટકો પણ લખ્યા છે. ખંગાળી સાહિત્ય ઉપરાંત સંગીતમાં પણ પ્રવીણ છે.

સરનામું:—કાસીમ બખર હાઉસ, ૩૦૨
અપર સરકયુલર રોડ, કલકત્તા
ટેલીગ્રાફીક સરનામું—
“કાસીમ રાજ”, કલકત્તા.

પાન્થા ખાન બહાદુર જે. પી.,
સી. આઈ. ઇ., બી. એ., બી. એસ સી.,—
નવસારી (વડોદરા રાજ્ય) ખાતે ૧૮૭૯

માં એમનો જન્મ થયેલો. ઉપવણી લીધા પછી સરકારી નોકરીમાં દાખલ થયેલા. ૧૯૦૨ માં હેપ્પુરી કલેક્ટર અને મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે સરનામું કરી ધીમેધીમે સારી ખ્યાતી પ્રાપ્ત કરી ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૯ સુધી મુંબઈ પ્રાંત, સીંધ અને બલુચીસ્તાનના ઇન્ક-ટેક્સના કમીશનર બન્યા હતા. ૧૯૩૨, ૧૯૩૩, ૧૯૩૪ અને ૧૯૩૬ માં હિંદી સરકારના સેન્ટ્રલ રેવેન્યુ બોર્ડ અને નાણા ખાતામાં સંયુક્ત મંત્રી તરીકે કામ કરેલું. ૧૯૩૬ માં ઇન્કમ ટેક્સ તપાસ સમીતિના સભ્ય હતા.

સરનામું:—ખાનુ મેન્શન, ખંખાતા
હીલ, મુંબઈ.

ઉપલપ, શ્રી કૃષ્ણરાય વિઠ્ઠલરાય,
અરણાદિત્ય,—નાયબ દીવાન, વડોદરા
રાજ્ય-બી. એ., એલ. એલ. બી.. રાજ્યરત્ન-
એમનો જન્મ સોલાપૂર ખાતે ૧૮૭૬માં

થયો હતો. ૧૯૦૪
માં વડોદરા રા-
જ્યની નોકરીમાં
દાખલ થયા. ૧૯૧૧
માં વહીવટદાર
અને મુન્સિફ થી શરૂ
આત કરી. ૧૯૩૫
માં રેવન્યુ કમી-

શનર (સર મુખા) થઈ ૧૯૩૬ માં નાયબ
દિવાન નીમાયા. શ્રી. ઉપલપે વડોદરા
રાજ્યની અનેક સમિતિઓમાં ફરજ બજાવી
■ રાજ્યે ૧૯૩૨ માં પ્રશસાપાત્ર નોકરી
બદલ રાજ્યરત્ન સુવર્ણ પદકનો અને ૧૯૩૮
માં અરણાદિત્યનો ઇલ્કાબ એનાયત કર્યા
હતા. ઉપરાંત એમને જુદા જુદા ચંદ્રકો
પણ મળ્યા છે.

સરનામું—ફ તેહજંજ, વડોદરા.

નાનજી લધ્ધાલાઇ, રાવખહાદુર, જે.
પી.:—એમને જન્મ ૧૮૬૨ માં કચ્છ
ખાતે થયેલો. એમણે મુંબઈમાં કેળવણી
લીધેલી. પછી વડોદરાએ સ્થાપેલી કુરચાલ
હારસીની ચોખાના વેપારની પેઢીમાં
બેઠાયા. પિતાશ્રી શેઠ લધ્ધાલાઇ ગણપત
જઈને 'ધર્મનું ઘણું સારું' જ્ઞાન ધરાવે
છે. એમની પેઢીની બરમામાં એક શાખા
છે, જે નાનજી શામજીને નામે ચાલે છે.
મુંબઈમાં નાનજી શામજીની કંપની
બીલ્ડીંગ કંટ્રાક્ટરો તરીકે પણ કામ કરે
છે. શ્રી. નાનજીલાઇ શ્રી કચ્છી વિસા
એસવાળ દેરાવાસી જઈને જ્ઞાતિના મેને
જીંગ ટ્રસ્ટી અને ઉપ-પ્રમુખ, ખેંખે રાઈસ
મરચન્ટ એસોસીએશનના માનદ મંત્રી,
દેશી વેપારી એમ્બરના સભ્ય, કચ્છી
વિસા એસવાળ દેરાવાસી પાઠશાળાના
પ્રમુખ અને બીજી નાની સંસ્થાઓમાં

પણ આગેવાની સર્વો ભાગ લે છે. સખા-
વત કરે છે પણ ગુપ્ત રાખે છે.

સરનામું:—૧૧૬, ચીંચબંદર રોડ,
મુંબઈ ૯.

શાદીલાલ, સર, પી. સી.—એમને
જન્મ ૧૮૭૪ માં થયો હતો. એમણે
લાહોરમાં અને એલફર્ડની બાલીઓલ
કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. કાઉ-
ન્સિલ ઓફ લીગલ એજ્યુકેશનના હોન-
રસ મેન છે. લાહોર હાઈકોર્ટમાં એડ-
વોકેટ તરીકે નામ નોંધાવ્યા પછી તેઓ એ
કોર્ટના જજ નીમાયા હતા અને એ
હાઈકોર્ટના સૌથી પહેલા હોદ્દી વડા જજ
(૧૯૨૦-૩૪) થવાનું માન એમને મળ્યું
હતું. ૧૯૧૦ થી ૧૯૧૩ સુધી પંજાબની
ધારાસલાના સભ્ય હતા અને ૧૯૩૪
માં પ્રીવી કાઉન્સિલમાં એમને નામ-
વામાં આવ્યા હતા.

સરનામું—લાહોર.

૧૦૦ ટકા સ્વદેશી

ધી કેસન્ટ

ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લી૦

[હિંદુસ્થાનમાં સને ૧૯૧૬ માં સ્થપાયેલી]

રીઝોરગેનીઝેશન પછી દિવસે દિવસે આગળ વધતી આ પ્રગતિમાન
અને ઉદાર કંપનીની ઐજન્સી યા પોલીસી લઈ તેની વધતી જતી આબા-
દીમાં ભાગીદાર બનો.

ઉદાર હકકો, સંપૂર્ણ પ્રલામતી અને અસાધારણ સેવાઓ માટે પંકા-
યેલી આ કંપનીમાંજ તમારી જીંદગીને વિશેષ લઈ સંપૂર્ણ રક્ષણ મેળવો.

વધુ માહિતી માટે મળો યા લખો—

૬૩ ચોડી સ:—

લાલગીર એમ્બર્સ, ટેમેરીન્ડ લેન. કોટ, મુંબઈ.

આયંગાર, શ્રી. શ્રીનીવાસ મેસ.—

એમનો જન્મ પ્રખ્યાત મદ્રાસી કુટુંબમાં થયો હતો. અને એમના લગ્ન મદ્રાસ હાઇકોર્ટના સુવિખ્યાત જજ સદગત સર ભાષ્યમ આયંગરની પુત્રી સાથે થયા હતા. અંગે એઓ મદ્રાસના ધારાસભ્યોમાં અગ્રસ્થાન ભોજવે છે. થોડા વખત એમણે મદ્રાસના એડવોકેટ જનરલનો ઓધો ભોગવ્યો હતો અને વડીલાતની શરૂઆતથી જ રાજપ્રકરણમાં ભાગ લેવા માંડ્યો હતો. સ્વર્ગસ્થ દેશબંધુ ચિત્તરંજનદાસ અને પંડિત ભોતીલાલ નરેંદ્રએ સ્થાપેલી સ્વરાજ પક્ષમાં તેઓ ભેડાયા હતા અને વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા અને સ્વરાજ પક્ષના નાયબ નેતા નીમાયા હતા. ૧૯૨૭ માં રાષ્ટ્રીય મહાસભાના ગઠિહીના અધિવેશનના શ્રી. શ્રીનીવાસ પ્રમુખ હતા. જ્યારે સવિનય કાયદાભંગની ચળવળ શરૂ કરવામાં આવી ત્યારે રાજપ્રકરણમાંથી ફરિગ થઈ ગયા પણ ૧૯૩૯ માં પાછા ભેડાયા અને સુભાષ બાબુને સક્રિય સહાય આપી હતી.

સરનામું—મદ્રાસ.

સૈયદ, ડો. મહમદ, ખાર-એટ-સો, પી.એચ. ડી.—એમનો જન્મ ૧૮૮૫ માં થયો હતો. તેઓ ૧૯૨૧ માં કેંગ્રેસમાં દાખલ થયા. રાજ્યદ્રોહના ગુન્હા માટે એમને શિક્ષા થઈ હતી. મધ્યસ્થ ખીલાફત અભિતિના એઓ સેક્રેટરી હતા. અને કેંગ્રેસના જનરલ સેક્રેટરી હતા. ૧૯૩૦ માં એમને ફરી જેલ મળી હતી. બિહાર ભૂકંપને અંગેના રાહત કાર્યમાં એમણે મોટા ફળો આપ્યા હતા. કેંગ્રેસે પ્રધાનપદ માં સ્વીકાર્યો ત્યારે એઓ બિહારના કેળવણીખાતાના પ્રધાન નીમાયા હતા અને તે વખતે એમણે શરૂ કરેલા સાક્ષરતા પ્રચાર કાર્ય માટે એમનું નામ ઘણું આગળ આવ્યું હતું.

સરનામું—પટના.

સંમુખમ ચેટ્ટી, સર આર. કે.—

એમનો જન્મ ૧૮૯૨ માં થયો હતો. મદ્રાસની કૌશીઅન કોલેજમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૦ માં ૨૮ વર્ષની વયે મદ્રાસ ધારાસભાના એઓ સભ્ય ચુંટાયા હતા અને ૧૯૨૩ માં વડી ધારાસભાના સભ્ય થયા હતા. નેશનલ કનવેન્શન ઓફ ઇન્ડિયા તરફથી ઇંગ્લેંડ મોકલવામાં આવેલા પ્રતિનિધિ મંડળના એઓ સભ્ય હતા. એમપાયર પાર્લામેન્ટરી એસોસીએશનમાં હિંદના પ્રતિનિધિ તરીકે ભાગ લેવા તેઓ ઓસ્ટ્રેલિયાની મુલાકાતે ગયા હતા. ઇન્ટરનેશનલ લેબર કોન્ફ્રન્સમાં ગયેલા હિંદના ઉદ્દેશગતિઓના પ્રતિનિધિના સલાહકાર તરીકે એઓ જીનીવા ગયા હતા. ઇ. સ. ૧૯૨૨ માં ચોટાવા ખાતે ભરાયેલી ઇન્ડોનોમીક કોન્ફ્રન્સમાં હિંદી સરકારના પ્રતિનિધિ તરીકે એમણે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૦ માં નીમાયક્ષી ધી સેન્ટ્રલ ગવર્નમેન્ટ રીજેન્યમેન્ટ કમીટીના સભ્ય હતા. ૧૯૩૧ માં વડી ધારાસભાની એસેમ્બલીના પ્રથમ ઉપ પ્રમુખ અને પછી પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ઇ. સ. ૧૯૩૫ માં એઓ કોચીનના દિવાનના ઓધવા પર નીમાયા હતા. અત્યારે એજ પદે છે.

સરનામું—એનાકુલમ.

તમારો વીમા ઉત્તરાવતાં પહોંચાં

પ્રેસીડેન્સી

માં લખો અથવા મળો. તમને
લાભજ થશે.

હુડ ઓફીસ—મેરવાન બીલ્ડીંગ, સર
ફીરાજશાહ મહેતા રોડ, મુંબઈ ૧.

રાધા કૃષ્ણ, સર એસ, એમ. એ. ડી. લીટ. (માનદ)-એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. એમનું ગામ તીરતની દક્ષિણ હિંદમાં આવેલું છે. એમણે મદ્રાસ પ્રાંતના વેલોર અને મદ્રાસ શહેરમાંની પાદરીઓની શાળામાં અભ્યાસ કર્યો હતો. તેઓ વેલોર, મદ્રાસ, મઈસૂર અને કલકત્તામાં હુલસ્ટીના અધ્યાપક નીમાયા હતા. ૧૯૨૧ થી ૩૧ સુધી કલકત્તા યુનીવર્સિટીમાં 'પ્રથમ ક્લીગ જ્યોર્જ' ચેર ઓફ ફીલોસોફીના એધો એમણે સંભાળ્યો હતો. એમના ભાપણ, લખાણ અને શિક્ષણ આપવાની શક્તિથી એમણે પ્રમથ ફુનિયાનું ધ્યાન પોતાના તરફ ખેંચ્યું છે. અને વિદ્યાયત તથા અમેરીકામાં ભાપણો આપવા એમને ત્યાંના લે કોએ નોતર્યા હતા. ૧૯૨૬-૩૦ માં "(એન આઇડીઅલી

સ્ટ વીયુ ઓફ લાઈફ" ના વિષય ઉપર ભાપણ કરવા એમની હાર્ટ લેકચરર તરીકે નિમણૂક થઈ હતી. આ માન મેળવનાર એઓ બીજા હિંદી હતા. ઓક્સફર્ડની માન્ચેસ્ટર કોલેજમાં "કમ્પેરેટીવ રીલીજિઅન્સ" વિષયના અધ્યાપકને! એધો પણ મળ્યો હતો. ૧૯૨૬ માં ઓક્સફર્ડ ખાને અપટન લેકચરર નીમાયા હતા. ૧૯૨૬ એજ વર્ષમાં ચીકાગો યુનીવર્સિટીમાં હસકલ લેકચરર નીમાયા એમના પ્રસિધ્ધ પુસ્તકોમાં હીંદી હુલસ્ટી પરનું પુસ્તક ઘણું પ્રસિધ્ધ છે. ક્લીગ ઓફ નેશન્સની કમીટી ઓફ ઇન્ટ લેકચરઅલ કોઓપરેશનના એઓ સભ્ય છે. આધ્યા યુનીવર્સિટીના વાઇસ ચાન્સેલર અને હાલમાં હીંદુ યુનીવર્સિટીના વાઇસ ચાન્સેલર છે.

જીંદગીના વિમા માટે આદર્શ સોસાયટી.

જીંદગીના વિમાનું કામ કરતી વિમા કંપનીઓમાં ધી બોમ્બે કોઓપરેટીવ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ સોસાયટી લીડ એક નવી ભાત પાડે છે. 'વિના સહકાર નહીં ઉદ્ધાર' એ મુત્રને અનુસાર સહકારી ધોરણ પર ચાલતી દેશભરમાં આ એકજ સંસ્થા છે, જેની કેટલીક વિશિષ્ટતા નીચે મુજબ છે:-

- (૧) આ સોસાયટીમાં શેર હોલ્ડરો કે મેનેજર એજન્ટો નહોવાથી બધાજ નફા પોલીસી હોલ્ડરોને આપવામાં આવે છે.
- (૨) પહેલીજ આંકણીમાં સોસાયટીએ જોનસ બહેર કપું છે.
- (૩) વાર્ષિક પ્રીમીયમ ઉપર અઢી ટકા લેજે વળતર અપાય છે.
- (૪) સરકારી ડરિક્ટરો તેમજ હોસાળ તપાસણી હોવાથી વીમા ઉતરાવનારોના પૈસાની પુરી સલામતી મચવાય છે.
- (૫) સહકારી ધોરણ પર ચાલતી સોસાયટીના મેમ્બરોને ખાસ લાભ અપાય છે.

વધુ વિગત માટે મળો યા લખો:-

ગુલાબભાઈ લ. દેશાઈ, બી. એ., મેનેજર.

ધી બોમ્બે કોઓપરેટીવ
ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ સોસાયટી લીડ

હેડ ઓફીસ:-સર રીરોજશાહ મહેતા રોડ, કોટ, મુંબઈ.

સીંઘ, શ્રી. સચ્ચીદાનંદ, — ખાર-
એટ-ગ્રા-વડી ધારાસભાના પહેલા સુટા-
યેલા હિંદી ઉપ-પ્રમુખ, બિહાર પ્રાંતના
પહેલા હિંદી ખબરનાથી (૧૯૨૧-૨૬),
લેખક-સેટીવ કાઉન્સિલના પ્રમુખ (૧૯૨૧-
૧૯૨૨), પટના યુનીવર્સિટીના વાઈસ
ચાન્સેલર (૧૯૩૬) — એમનો જન્મ ઈ.
સ. ૧૮૭૧ ના નવેમ્બરની ૧૦ મીએ થયો
હતો. એમના લગ્ન લાહોરવાળા સેવા-
રામની સહગત પુત્રી રાધિકા સાથે થયા
હતા. એમણે પટના કોલેજ અને કલકત્તા
ની સીટી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો.
૧૮૯૩ માં કલકત્તા હાઈ કોર્ટના એડવોકેટ
તરીકે નામ નોંધાવ્યું હતું અને
૧૯૧૬ માં અલ્લાહાબાદ હાઈ કોર્ટમાં
એડવોકેટ તરીકે કામ કરતા હતા.
“હિંદુસ્તાન રીવ્યુ” નામના માસિકની
સ્થાપના કરી અને ૧૮૯૯ થી ૧૯૨૨ સુધી
આ માસિક એમણે પ્રસિધ્ધ કર્યું. વડી
ધારાસભાના બે વખત સભ્ય સુટાયા
હતા. અને ૧૯૨૧ ના ફેબ્રુઆરીમાં પહેલા
ફેબ્રુઆરી પ્રેસીડન્ટ, તરીકે સુટાયા હતા.
પોતાના પત્નીની યાદગીરી કાયમ રાખવાં
એમણે ૧૯૨૪ માં શ્રીમતી રાધિકા ઈન્સ્ટી-
ટ્યુશન સ્થાપ્યું હતું. આ સંસ્થામાં
પટણામાં મોટામાં મોટો જાહેર હોલ
ઉપરાંત અંગ્રેજી આધુનિક અને સર્વમાન્ય
પુસ્તકોનો સંગ્રહાલય જેનું નામ સચ્ચી-
દાનંદસિંહ લાયબ્રેરી છે એનો સમાવેશ
થાય છે. ૧૯૨૭ માં વિલાયતના પ્રવાસે
ગયા હતા. પટનાના “ઈન્ડિઅન નેશન”
નામના પત્રના મેનેજર ડિરેક્ટર થયા.
અને હિંદુસ્તાન રીવ્યુનું તંત્રી પદ પાછું
પોતાના હાથમાં લીધું. ૧૯૩૩ માં બેઈન્ટ
પાલેમિંટરી કમીટી સમક્ષ એમણે જીજ્ઞાસી
આપી હતી. ઈ. સ. ૧૯૩૫ માં લકનો
યુનીવર્સિટીમાં પછી સમારંભ વખતે

પ્રવચન કરવા એમને નોતરવામાં
આવ્યા હતા.

સરનામું: — પટના.

સીતારામૈયા, ડા. પટાણી — કોંગ્રેસના
આ જાણીતા અગ્રેસર અને બાહોશ
રાજદ્વારી પુરૂષ. પોતાના જીવનની શરૂ-
આત ૧૯૦૬ માં મસૂલીપટમમાં તબીબ
તરીકે કરી હતી ત્યાર પછી એમણે
કોંગ્રેસની પ્રવૃત્તિઓમાં સક્રીય ભાગ લેવા
માંડ્યો હતો. ૧૯૧૬ થી ડા. પટાણી એલ
ઈડીઆ કોંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય છે.
કોંગ્રેસની દરેક પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લીધો છે
અને જલનિવાસ ભોગવ્યો છે. કોંગ્રેસનો
ઇતિહાસ એમને હાથે લખાયો છે, આ
પુસ્તક લોકપ્રીય બન્યું હતું. ડા. પટાણી
એક બાહોશ વક્તા છે. એ ઉપરાંત
એમણે ૧૯૧૬ થી ૧૯૩૦ સુધી “જન-
ભૂમિ” નામના અંગ્રેજી પત્રનું સંચાલન
કર્યું હતું. તેઓ વર્ષો સુધી કોંગ્રેસની
કારિબારી સમિતિના સભ્ય હતા અને
આંધ્રમાં જાણીતા નેતા છે. એ ઉપરાંત
દેશી રાજ્યોના પ્રશ્નોમાં પણ તેઓ ખુબ
રસ લે છે. રાજસ્થાન પરિપક્વના પ્રમુખ
પણ સુટાયા હતા. ૧૯૩૯ માં કોંગ્રેસના
પ્રમુખપદ માટે એમની સામે સુબાજ બાજુએ
હરિકાઈ કરેલી, આ હરિકાઈમાં સુબાજ
બાજુનો વિજય થયો હતો. સુબાજ
બોઝના વિજયને ગાંધીજીએ પોતાની હાર
માની હતી. યુધ્ધ પછી કોંગ્રેસે શરૂ કરેલી
વાણીસ્વાતંત્ર્યની લડતમાં ડા. પટાણી
જેલમાં ગયા છે. (૧૯૪૧ માર્ચ).

પ્રમાણિક અને કરકસરલયાં
વહીવટ માટે
પ્રેસીડેન્સી
મશહુર છે.

મોદી, મીંડે ક્રેશર એમ.—હાંદના સીનેમા ઉદ્યોગની ખીલવણી, પ્રગતી અને આગેકુચમાં બહુ ફીગતી અને અગત્યના ફાળો આપનારા વેસ્ટર્ન ઈન્ડીયા થીએટર્સ લીંબના આ કાબેલ અને સાહસીક મેનેજંગ

ડિરેક્ટર બતી મહેનત, ઉંચી ભાવના, ઉમદા આદર્શો અને અનંત આશાવાદથી એક ઈન્સાન પોતાનું તકદીર પોતાને હાથેજ કેમ ફેરવી નાંખી શકે છે તેના એક નમુને દાર હાખલો પુરો પડે છે. હાંદનાં જુદાં જુદાં આગેવાન-શહેરોમાં ખાસા છબીસ સીનેમાઓની માફીકી ધરાવતા અને ખીબા દબાવવાં સીનેમાઓને ફીલ્મો પુરી પાડનારા આ સાહસીક સુકાનીનો જન્મ ૧૯૦૦ ના સાલમાં મુંબઈ નગરીમાં થયે હતા. એમના પિતા દેશી રાજ્યોમાં એસ્ટેટોના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ હતા અને એમના ચાર દીકરાઓમાં કેબશર સઉથી નાના પણ સઉથી નામાંકીત છે. કેબશરના સઉથી વડા ભાઈ રસ્તમજી મોદી હાંદરાણાદમાં છે. ખીબા ભાઈ પેશોતન મોદી એક પ્રીન્ટીંગ

પ્રેસના માલેક છે, જ્યારે ત્રીજા ભાઈ સોહરાબ મોદી મુંબઈના મશહુર ફીલ્મ સ્ટુડિયો મીનરવા મુવીટોનના માલેક હોવા ઉપરાંત હાંદસરમાં પંકાઈ ગયેલા એક સઉથી સુનંદા એક્ટર અને સઉથી પ્રખ્યાત ફીલ્મ ડિરેક્ટર છે. ચારે ભેરાદરો વચ્ચેના સંપ અને એક ખીબા તરફની અધાગ માયા મહોબત ખચીત આજના જમાનામાં એક અપવાદકપ છે.

મીંડે ક્રેશર મોદી પોતાનાં નામ પાછળ કેલેબ્રેટીની ડીગ્રીઓનું કંઈપી પુછડું ધરાવતી નથી. તેવણ એક મેટ્રીક્યુલેટ છે, પરંતુ પોતાની કુનેહ, કારચાલ અને કાબેલ્યત તથા વહેવાર જ્ઞાન અને ધંધાદારી ડહાપણુ દુરઅંદેશીથી તેવણે માત્ર ૪૨ વર્ષની વયમાં જીંદગી માં મહાન અને જળકતી ફેનેહ મેળવી છે અને હાંદના સીનેમા એક્રીબીટોમાં મરહુમ શેક જમશેદજી માદન પછી જો કેઈ એબી પોતાનું નામ સઉથી વધુ આશકારા કયું હોય તો તે બેશક મી. કેબશર મોદી છે.

પોતાની કીર્તિવંત કારકીર્દીની શરૂઆત માં તેવણ પોતાના એક વડા ભાઈની સાથે ત્રેવેલીંગ સીનેમાના ધંધામાં ભેડાયા હતા અને તે સીનેમા સાથે કરેલા પ્રવાસથી તેવણે જો વહેવાર અનુભવ મેળવ્યો હતા તે કેલેબ્રેટીમાં ગમે એવી ઉંચ કેળવણી લેવા છતાં તેવણ ચંપાદન કરી શકતે નહી. આ પછી પુના શહેરમાં મીંડે અબદેઅલી મુસાજી સાથે તેવણ સીનેમાના ધંધામાં પડયા અને ૧૯૨૬ માં મીંડે મુસાજીએ પોતાના જુધા સીનેમાઓ માદન થીએટર્સ લીંબ ને સ્વાધીન કરી હેતાં મીંડે મોદી પુનાના તે સીનેમાઓના જનરલ મેનેજર બન્યા હતા. પાછળથી મીંડે મુસાજી સાથે ભાગીદારીમાં મીંડે મોદીએ વેસ્ટર્ન ઈન્ડીયા થીએટર્સ લીંબ ની સ્થાપના કીધી અને પોતાની

અથાગ ધંધાદારી કુનેહ કારખાજીથી એ કંપનીને થોડાંજ વર્ષમાં હીંદલસરમાં ખુબ મથાવી દીધી. સાહસીકપણાને જુસ્સો મીઠું કેખશર મોદીની રજેરજમાં પ્રસરી રહેલો હોવાથી કદમ દરેકદમ તેવણુ ખસ આગળ અને આગળ વધતાજ ગયા અને અડેક પછી અડેક સીનેમા પોતાની કંપની હસ્તક ખરીદતાજ ગયા. માત્ર સીનેમાએને ખરીદીનેજ ખેસી ન રહેતાં તેમણે જુના સીનેમા-ગાનું રંગ રૂપ સહતર ફેરવી નાખી તેઓને તદ્દન નવા જેવા અપ-ટુ-ડેટ અને મોડર્ન સીનેમા થીએટરો ખનાવવામાં જરૂર જણે-મતની કશીખી કયાત્ર કીધી નથી, કે જેને એક ઘણો ધ્યાન ખેંચનારો ઢાખસો મુખ-ધનું ન્યુ એમ્પાયર થીએટર પુરો પારે છે. મુખધમાં તેમની કંપની હસ્તક ન્યુ એમ્પાયર ઉપરાંત સેન્ટલ, મીનરવા, કૃષ્ણ અને ન્યુ વેસ્ટ એન્ડ સીનેમાઓ ચલાવવામાં આવે છે; જ્યારે એથ્રેલસીયોર સીનેમાને તેમની મારફત ફીલ્મો પુરી પાડવામાં આવે છે.

મીઠું કેખશર મોદી ઇન્ડીસ થીએટરોના માલિક હોવા છતાં તેમનામાં એટલી બધી સાદાઈ, સાથેસાઈ, નમ્રતા અને વીવેક જણાય છે કે જે એધને તેમના સમાગમમાં આવનારા કોઈને પણ તેમના પ્રત્યે માન ઉપજ્યા વગર રહે નહીં તેવણુ બહુજ થોડું બોલવાવાળા પણ ઘણું ઘણું કરી બજાવનારા એક ખરેખરા "Man of Action" છે. પોતાની બહોળી રોકાણો છતાં કોઈ ગમે એવા નાચી-જમાં નાચીઝ માણુમને પણ માનવાની તેવણું કદીખી ના પાડતા નથી અને પોતાના સ્ટાફના સેંકડો સભ્યોમાં તેવણુ જેટલા માનીતા અને પ્રીય છે તેટલાજ બહાર જનતામાં પણ પોતાના ભલા અને ઉદાર

ખવાસ માટે લોકપ્રીય છે. વળી મુખધના સવળા સીનેમા એકગ્રીબીટરો તેમજ ફીલ્મ ફીસ્ટ્રીબ્યુટરોમાં તેમની પ્રમાણીકતા, શુદ્ધતા અને ઉચ્ચ ધંધાદારી નીતિ માટે તેવણુ એકસરખા પંકાઈ ગયેલા છે અને સૌ કોઈ તેમની તરફ આદરભાવ ધરાવે છે.

મીઠું કેખશર મોદી જુદાં જુદાં શહેરોમાં આવેલાં પોતાનાં થીએટરો માટે ભારે કાળજી ધરાવે છે અને પોતે જાતે જોવા તપાસવા અવરનવર પ્રવાસે ઉપડી જાય છે. વર્ષનો બાકીનો ભાગ મોટે ભાગે તેવણુ મુખધમાંજ રહે છે. વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા થીએટર્સ લીમીટેડ ઓફીસ નીચલે ટેકાણે આવેલી છે:—

રહીમગુલ્લા હાઉસ, હોમલુ સ્ટ્રીટ.
કોટ, મુખધ.

મોદી, શ્રી. સોરાબ મેરવાનજી:—
એમનો જન્મ મુખધમાં થયો હતો. મુખધમાંજ ઉછરી અભ્યાસ પણ મુખધ માંજ કર્યો હતો. જીવનની શરૂઆત

૧૧ વરસ યશસ્વી રીતે કારભાર કર્યો હતો. “હેમલેટ” નો પાઠ લજવી એમણે ઘણી નામના મેળવી હતી. ૧૯૩૬ માં મીનર્વા ફીલ્મ કંપની ઉભી કરી અને થાઇલેન્ડી એ નામ ફેરવી મીનર્વા મુવી-ટોન રાખ્યું. “કીંગ બેન”, “આટમ તરંગ”, “ખાન બહાદુર”, “મીઠા જહાજ” “જેલર” અને “પુકાર” માં હિન્દુશ્ક મુખ્ય નટ અને કૃતિકાર તરીકેના કામ કરી ઘણી ખ્યાલિ મેળવી હતી. “ભરોસા” માં હિન્દુશ્ક તરીકેનું એમનું કામ અતિ ઉચ્ચ પ્રકારનું છે. એમની “પુકાર” કૃતિ ઘણી માનીતી હોવા ઉપરાંત દ્રવ્યો તપાસકમાં રેકર્ડ સમાન નીવડી હતી. તોપણ એમનું “ભરોસા” એ હિન્દુશ્કને અને ચિત્રપટ કલાકોશલ્યમાં પરાકાષ્ટાએ પહોંચે છે. ચિત્રપટ કલાકારોની મંડળી ના તેઓ પહેલા પ્રમુખ છે અને હિંદુસ્તાન ના સહીય વિશાળ અને સામગ્રી સમૃદ્ધ સ્ટુડીઓ ધરાવતી મીનર્વા મુવીટોનના કુલ માલિક છે.

સરનામું:—મીનર્વા મુવીટોન, સીવરી મુંબઈ-૧૫

રામ, શ્રી. એમ. સી.—એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. મદ્રાસની ક્રીશ્ચીઅન કોલેજમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. મદ્રાસ યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય હતા. ૧૯૨૮ માં સમસ્ત દક્ષિત કોમ સંમેલનના પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૧ માં પુના કરાર પર એમણે સહી કરી હતી. એલ ઈંડીઆ હિંદુ મહાસભાના ઉપ પ્રમુખ, ગોળમેજી પરિષદના સભ્ય અને હરી જનોના આગેવાન નેતા છે. ડા. આંબે ડકરની હરીજનોના ધર્મોત્તરની ચળવળ નો એમણે કદર વિશેષ કર્યો હતો. એઓને હરીજનોના પ્રતિનિધિ તરીકે વડી ધારાસભામાં નીમવામાં આવ્યા હતા

ગોવિંદદાસ ચત્રભુજદાસ, દિવાન બહાદુર:—એમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં થયો હતો. મદ્રાસમાં તથા એક બાણીત વેપારી અને શરાફ છે. મેસર્સ ચત્રભુજદાસ ખુશાલદાસ એન્ડ સન્સની પેટીમાં તેઓ વડા ભાગીદાર છે. ૧૯૧૪ માં મદ્રાસ ના શેરીફ હતા, અને એમનાજ પ્રયત્નોએ

દક્ષિણ હિંદના વેપારી એમ્બરની સ્થાપના થઈ હતી. ઈંડીઆ બેંકના એક સ્થાપક અને બેંકના લાંબા સમય સુધી ડિરેક્ટર હતા. મદ્રાસ ટેલીફોન કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને મદ્રાસના ખારાના પંદર વર્ષ સુધી ટ્રસ્ટી હતા. મદ્રાસની સેન્ટ્રલ, હિંદુસ્તાન અને કોઓપરેટીવ બેન્કોના ડિરેક્ટર ઉપરાંત રીઝર્વ બેંકની સ્થાપના બોર્ડના સભ્ય છે. કેળવણીના ક્ષેત્રમાં પણ તેઓ રસ લે છે. મદ્રાસ યુનીવર્સિટીની રેક્ટરી બોર્ડના સભ્ય છે.

સરનામું:—૪૫૬, મીંટ સ્ટ્રીટ, પાર્ક ટાઉન, મદ્રાસ.

શેય, ડૉ. બી. સી., એમ. આર. સી. પી., એફ. આર. સી. એસ.—તેઓ કલકત્તામાં જન્મ્યા તપીય છે દેશખંડુ દાસની સ્વરાજ્ય પાર્ટીના આગેવાન સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ ની અસહકારની અને સત્યાગ્રહની લડતોમાં સારો ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૩ માં કલકત્તાના મેયરપદે હતા અને કોંગ્રેસ કારોબારીના સભ્ય હતા. અખિલ હિંદ મેડીકલ કોલેજીયલના એઓ પ્રમુખ છે.

સરનામું—કલકત્તા.

સત્યમુતી, શ્રી. એચ., બી. એ., એલ. એલ. બી.—એમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં થયો હતો. એમણે મદ્રાસની ઈન્ડિયન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. મદ્રાસ ધારાસભાના સભ્ય હતા. તેઓ બાણીતા મહાસભાવાદી રાજપુરુષ છે અને દક્ષિણમાં ચાલતી મહાસભાવાદી પ્રવૃત્તિઓના નેતા છે. કોંગ્રેસ પ્રતિનિધિ મંડળના સભ્ય તરીકે ૧૯૧૬ માં વિભાજન ગયા હતા અને ૧૯૨૬ માં સ્વરાજ્ય પસંદ કરી બીજી વખત ગયા હતા. મદ્રાસ યુનીવર્સિટીની સેનેટના સભ્ય છે અને મદ્રાસ કોર્પોરેશનના સભ્ય અને ૧૯૩૬ માં મેયરપદે હતા. હેશની લડતને અંગે અનેકવાર જેલ ગયા છે. ૧૯૩૫ માં વડી ધારાસભાના સભ્ય ચૂંટાયા હતા. ત્યાર પછી તે આજ સુધી વડી ધારાસભાના કોંગ્રેસ પક્ષના ડેપુટી લીડર તરીકે એમની કારકીર્દિ બાણીતી છે. અત્યારે તેઓ જેલમાં છે.

સરનામું—મદ્રાસ.

રાવ, શ્રી. રાધેચંદ્ર, ખાર-એટ લો—શ્રી. રાવ એક વાર પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ હતા. મધ્ય પ્રાંતની ધારાસભાના સભ્ય હતા. સ્વરાજ્ય પક્ષના આગેવાન હતા. મધ્યપ્રાંતની સરકારનાં બે વખત પ્રધાન બન્યા હતા. ૧૯૩૦ માં મધ્યપ્રાંતની સરકારની કારોબારી અમિતીના સભ્ય નિર્માયા હતા અને કામ ચલાવે ગર્વનરના આધ્યા પર પલુ હતા. જ્યારે કોંગ્રેસ પક્ષે પ્રધાન મંડળો રચવાની ના પાડી તે અરસામાં જે કામચલાઉ પ્રધાન મંડળ સ્થપાયું તેમાં એમણે વડા પ્રધાનનો આધ્યા ભોગવ્યો હતો. (એપ્રિલ થી જુલાઈ ૧૯૩૭). ૧૯૩૯ માં તેઓ સેક્રેટરી એફ કટેટ કોર્પોરેશની કાઉન્સિલના સભ્ય નિર્માયા હતા.

સરનામું—નાગપુર.

નટોસન, શ્રી. જી. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૭૩ માં તાંજેર જિલ્લાના એક નાનકડા ગામમાં થયો હતો. ૧૮૯૭ માં મેજિસ્ટ્રેટ થયા પછી તરતજ જલ્દેર ટાઈમાં પડ્યા તરતજ એમની કોલેજના દિવસોની કુશાચ જુદી બીલી નીકળી અને એક પત્રકાર અને પ્રકા-

શક તરીકે જલ્દેરમાં જાણીતા થઈ પડ્યા. “ઇન્ડિયન રીવ્યુ”ના તંત્રી તરીકે મરહુમ રામસે મેકડોનાલ્ડ અને લોડ હાર્ડિંગના એમણે અલિન’દન મેળવ્યા છે. શરૂઆતના દિવસોમાં એ સુસ્ત કોંગ્રેસમેન હતા પણ પાછળથી ૧૯૧૯ માં વિનીત પક્ષમાં જોડાઈ ગયા હતા. એમણે હોંદી વસાહતી દરજ્જાની માંગણી સારપુંધક રજુ કરી હતી. હરીયાપોરના હોંદીઓની રિયલિટિ વિષે એમણે ગાંધીજી સાથે સારી સેવા બજાવી છે. મીઠા રામસે મેકડોનાલ્ડને જાળમેજની મુચના કરનાર તેઓ પહેલા હતા. ગાંધીજીએ પણ એમની જુબ મશ’સા કરી છે.

ટેકાણું—મદ્રાસ.

દાંત પરની છારી

- હાલતા દાંત
- પેદાંના અવાળાં
- પાયોરીઆ
- દાંતમાથી નીકળતું લોહી

વીગેરે દાંતનાં તેમજ મોઢાનાં દરેક દરદો માટેનો ચોકકસ ઇલાજ
થા ય મો સી ન છે.

દરેક દવાવાળા વેચે છે.

સાક્ષ એજન્ટસ:—ટી. એમ. ઠાકોર એન્ડ કું.

૪૩, ચચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ મુંબઈ.

મનુષ્ય સ્વાસ્થ્યની આંટીધુંટીથી ભરપૂર સુખરેલા જમાનાની
મુશ્કેલીઓનો એક હાથે સામનો કરી શકેજ નહીં. સહી-
સલામતી માટે સ્વઅંધુઓના સામુદાયિક પ્રયત્નોનો સાથ
દેકેને માટે મેળવવો આવશ્યક છે.

સાથી બંદર સમયે જીંદગીનો વીમો એક અંધુ સમાન થઈ પડે છે.

આજેજ મળો યા લખો:—

ધી સેન્ટીનલ એશ્યોરન્સ કું. લીં.

હા ઓફીસ:—ગ્રાસ્થેક્ટ ચેમ્બર્સ, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

૨. સર પ્રફુલ્લચંદ્ર, સી આઈ ઇ. ડી. એસ. સી. (એડીનબર્ગ) પી. એચ ડી. (કલકત્તા), ડી. એસ. સી. (દરહામ માનદ.) રસાયણશાસ્ત્રી અને વિદ્વાનોમાં એન્ટ ગણાતા હિંદુ રસાયણશાસ્ત્ર નામક પુસ્તકના કર્તા- એમનો જન્મ હાલના ખુલના પરગણામાં ૧૮૬૨ માં થયો હતો એમણે એમની નવ વરમની

ઉંમર સુધી પોતાના ગામની હાઈ સ્કૂલમાં જ અભ્યાસ કર્યો હતો અને ત્યાર બાદ કલકત્તાની હેર સ્કૂલ અને એલબર્ટ સ્કૂલોમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૮૭૯ માં એન્ડ્રુસ પરિશા પાસ કરી એઓ

મેટ્રોપોલીટન ઇન્સ્ટીટ્યુશન અને પ્રેસીડન્સી કોલેજમાં દાખલ થયા હતા. એમણે એમની બી. એસ. સી. ડીગ્રી, એડીનબર્ગ યુનીવર્સિટીમાંથી ૧૮૮૬ માં મેળવી હતી, અને ૧૮૮૭ માં હોપ પ્રાઇઝ એમને મળ્યું હતું. ૧૮૮૮ માં હિંદ આચાર્ય ત્યારે પ્રેસીડન્સી કોલેજના રસાયણશાસ્ત્રના અધ્યાપક નીમાયા હતા. અહીં ૧૯૧૬ સુધી નોકરી કરી એઓ નિવૃત્ત થયા ત્યારે કલકત્તા યુનીવર્સિટી સાયન્સ કોલેજમાં પ્રેક્ટિસર તરીકે નીમણુંક થઈ હતી. ત્યાર પહેલાં ૧૮૯૨ માં એમણે ખંગાલ કેમીકલ એન્ડ ફારમાંસ્યુટીકલ વર્ક્સ નામની હિલેયોગ સંસ્થા સ્થાપી હતી. સર પ્રફુલ્લ રે આ સંસ્થાના પ્રાણ છે. એશીઆટીક સોસાયટીની ખંગાલની શાખા સન્મુખ એમણે એમનો પ્રથમ નિબંધ વાંચ્યો હતો. ૧૮૯૫ માં મરકયુરી અને નાટીક એસીડ સંબંધી શોધઓળ શરૂ કરી હતી. ઇ. મ. ૧૯૦૭ માં કલકત્તા યુનીવર્સિટીએ પીએચ. ડી. ની માનદ ડીગ્રી આપી હતી.

સામાજ્યની યુનીવર્સિટીઓના કોંગ્રેસમાં કલકત્તા યુનીવર્સિટીના પ્રતિનિધિ તરીકે અનેકવાર ભાગ લીધો છે. ૧૯૧૨ માં ૬૨- હામ યુનીવર્સિટીએ ડી. એસ. સી. ની માનદ ડીગ્રી એમને આપી હતી અને એજ વર્ષમાં હિંદ સરકારે સી. આઈ. ઇ. નો ખિતાબ એમને બદલો હતો એશીઆટીક સોસાયટી ખંગાલ અને કેમીકલ સોસાયટી લંડનના એઓ ફેલો છે. રસાયણશાસ્ત્ર સંબંધી શોધઓળ કરીને જે હિંદીઓએ આજે જગતિખ્યાત ખ્યાતી મેળવી છે તે બધાના એઓ શુક્ર છે. સર પ્રફુલ્લ રે બાદી પ્રચારના પ્રખર હિમાયતી છે એમના બીજા પ્રસિદ્ધ પુસ્તકોમાં “લાઇફ એન્ડ એક્સપીરીઅન્સ એફ એ બંગાલી કેમીસ્ટ” મુખ્ય છે.

સરનામું:—કોલેજ ઓફ સાયન્સ, કલકત્તા.

રામરાવ, ૨૦ હિંદીપી—મદ્રાસ ઠેરપે રેશન અને મદ્રાસ ધારાસભાના સભ્ય હતા. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય તરીકે કોંગ્રેસના આદેશને માન આપી ૧૯૩૦ માં રાજીનામું આપ્યું હતું. મદ્રાસની મેડીકલ કાઉન્સિલના ઉપ-પ્રમુખ, અને મદ્રાસ યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય હતા. ૧૯૩૫ માં ઇંગ્લીશન મેડીકલ એસોસિએશનના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. તળીખી માર્સીકો પલુ કાઢયા છે અને મદ્રાસમાં સત્યાગ્રહ ચળવળ અંગે સ્વપાયેલી દોસ્પીટલમાં કામ કર્યું છે. મદ્રાસની હાવની કાઉન્સિલમાં કોંગ્રેસ તરફથી ચુંટાયા છે અને પ્રમુખ બન્યા છે. એમનો જન્મ ૧૮૭૪ માં સરે થયો તળીખને.

મગનલાલ રતનજી વિઠાલી,—એમ. એ., બી. એસ સી., એલ. એલ. બી., એડવોકેટ, મુંબઈ હાઈકોર્ટ—એમનો જન્મ તા. ૧૨ મી જાન્યુઆરી ૧૮૮૫ ના દિને જલાલપુર તાલુકાના અગ્રામાં ગામમાં થયો હતો અને

પ્રાથમિક તથા મા-રસની અંગ્રેજી કેળવણી પણ ત્યાં જ લીધી હતી. પછી વડોદરા હાઈ સ્કુલમાંથી મેટ્રીકની

પરીક્ષા પાસ કરી વડોદરા કોલેજમાં માટે ભાગે અભ્યાસ કરી સાયન્સના ગ્રેજ્યુએટ થઈ ફીલોસોફીના વિષયમાં એમ. એ. ની પદવી મેળવી હતી અને ત્યાર બાદ મુંબઈમાં કાયદાનો અભ્યાસ કરી એલ. એલ. બી. ની ડિગ્રી મેળવી સુરતની ડિસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટમાં વકીલાતનો ધંધો શરૂ કર્યો હતો. સાયન્સના ગ્રેજ્યુએટની ડિગ્રીસને ૧૯૦૮ માં મેળવ્યા પછી શિક્ષક તરીકેની નોકરી વડોદરા રાજ્યમાં કરતાં કરતાં બી. એ તથા એમ. એ. ના અભ્યાસ કર્યો હતો અને વડોદરા કોલેજના ફેલો તરીકે પણ એક વર્ષ કામ કર્યું હતું. સુરતમાં એમણે સને ૧૯૧૬ માં વકીલાતની શરૂઆત કર્યા બાદ સને ૧૯૧૯ માં મુંબઈ હાઈકોર્ટમાં વકીલાત કરવા મુંબઈ ગયા. ત્યાં એક મિત્ર તેમને સરકારી ખેતીવાડી ખાતામાં બીહાર પ્રાંતમાં પુસે લઈ ગયા હતા. પણ તે જગ્યા નાપસંદ પડતાં પાછા સુરત વકીલાત શરૂ કરી સને ૧૯૨૨ માં “સમાચાર” નામનું રોજીદુ પત્ર કાઢ્યું હતું. તે ત્રણ વરસ સુધી ભારે ખોટ સાથે ચલાવ્યા બાદ અમદાવાદમાં આવુંદળ કલ્યાણજી નામની શ્રવેતાંબર જઈનેની બહીતી પેટી

તરફ તેમના મુખ્ય તીર્થ સ્થળે શેતુ જયના હંગર સંબંધના પાલીતાણાના કાકોર સાહેબના ઝઘડામાં ઘણા લખાણો તઈપાર કર્યા હતાં અને અમદાવાદમાં વકીલાત શરૂ કરી અને ત્યાર બાદ સને ૧૯૩૭ થી મુંબઈ હાઈકોર્ટમાં વકીલાત કરે છે.

સને ૧૯૨૩ ના રાજદ્રારી આંદોલનમાં સ્વરાજ પક્ષ ગુજરાત ખાતે સ્વ. વીકલભાઈ પટેલની રાહબરી નીચે રથાખો હતો. હાલમાં વકીલાત સાથે વીમા કું. માં રસ લેતા હોવાથી વોર્ડન વિમા કું. ની બોર્ડ પર એક ડિરેક્ટરનો ઓધો ધરાવે છે.

સરનામું—ગીરધર જીવન, લેમીંગ્ટન રોડ, મુંબઈ

રઝાઅલી, સર સઈયદ—એમનો જન્મ ૧૯૮૨ માં થયો હતો. યુકત પ્રાંતની ધારાસભાના તેઓ સભ્ય હતા. ૧૯૨૧ માં કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય હતા. દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર સાથે હિંદી પ્રશ્નોનું નિરાકરણ કરવા માટે મંત્રણા કરવા ૧૯૨૫ માં દક્ષિણ આફ્રિકા ગયેલા પ્રતિનિધિ મંડળમાં તેમને પણ રથાન પળ્યું હતું. ૧૯૨૬ માં હિંદ તરફથી “રાષ્ટ્ર સંઘ” માં ગયેલા પ્રતિનિધિ મંડળના પણ તેઓ સભ્ય હતા. સર રઝાઅલીએ ૧૯૩૫ થી ૧૯૪૦ સુધી દક્ષિણ આફ્રિકા ખાતે હિંદના એજન્ટ જનરલનો ઓધો ભોગવ્યો હતો.

સરનામું—પુ દિલ્લી.

રાજેન્દ્રપ્રસાદ, બાબુ—એમનો જન્મ ૧૮૮૪માં બિહાર પ્રાંતના સારણુ પરગણામાં આવેલા ભરાહી ગામે થયો હતો. ૧૯૦૨

ની કલકત્તા યુનીવર્સિટીની એન્ડ્રુસ પરીક્ષામાં પાસ થનારાઓમાં એઓ પહેલા નંબરે આવ્યા હતા. ત્યાર બાદ કલકત્તાની પ્રેસીડન્સી કોલેજમાં એઓએ અભ્યાસ કર્યો

હતો અને ઇ દર મીજીએટની પરીક્ષા પહેલા નંબરે પાસ કરી હતી. બી. એ. ની પરીક્ષામાં પણ એઓ પહેલે નંબરે પાસ થયા હતા. ૧૯૦૭ માં એમ. એ. અને ૧૯૧૦ માં બી. એલ. ની ડીગ્રી મેળવી હતી. બિહાર પ્રાંતની યુવક પ્રજાતિમાં એમણે આગેવાનીભર્યો ભાગ લીધો હતો અને ત્યાંની યુવક સંમિલનના નેતા હતા. ૧૯૨૮ માં એક કલ્પાને અંગે એઓ વિલાયત ગયા હતા. ઈ. સ. ૧૯૧૬ સુધી એમણે કલકત્તા હાઇકોર્ટમાં વકીલાત કરી હતી અને જ્યારે પટણામાં જુદી હાઇકોર્ટ સ્થપાઈ ત્યારે એઓ પટણા ગયા હતા ૧૯૨૫ માં એમણે એમ. એલ. ની પરીક્ષા પહેલા વર્ગમાં પહેલે નંબરે પાસ કરી હતી અને થોડો વખત યુનીવર્સિટી સો કોલેજના અધ્યાપક હતા. પછી તેમણે બિહાર પ્રાંતના બહેર જીવનમાં ભાગ લેવા માંડ્યો. પટના યુનીવર્સિટીની સેનેટના અને સીન્ડિકેટના પણ સભ્ય હતા. ૧૯૧૭ માં જ્યારે મહાત્મા ગાંધીએ ચંપારણમાં સત્યાગ્રહ આદર્યો ત્યારે એમની પડખે ઉભા રહ્યા હતા અને પોતાના ધીકતા ધંધાને ૧૯૨૦ માં તિલાંજલી આપી હતી. કેંગ્રેસના જનરલ સેક્રેટરી (૧૯૨૨), હતા અને કારોબારી સમિ-

તિના વર્ષોથી સભ્ય છે, કેંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે ૧૯૩૪ અને ૧૯૩૯ માં ચુંટાયા હતા. એમને સવિનય ભંગની લડતમાં અનેક વખત જેલ મળી હતી.

સરનામું:—પટના.

રાજગોપાલાચારીઅર, શ્રી. સી.—એમનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. એમણે

મદ્રાસની પ્રેસીડન્સી કોલેજ અને સો કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. વકીલાત શરૂ કરી એમણે સાલેમ શહેરમાં સારા અડડો જમાવ્યો હતો. પરંતુ ૧૯૧૬ માં અસહકારની ચળવળ શરૂ થઈ ત્યારે વકીલાત છોડી દીધી અને ચળવળમાં ભાગ લીધો હતો. તેઓ અનેકવાર જેલમાં થયા હતા. ગાંધીજીના “ન્યુ ઇન્ડિઆ” નામના પત્રના તેઓ અધિપતિ હતા. કેંગ્રેસના જનરલ સેક્રેટરી (૧૯૨૧-૨૨) અને વકીલ કમીટીના સભ્ય વિ. થયા બાદ અસ્પૃશ્યતા નિવારણ જંગમાં ચુકાવું હતું. ૧૯૩૦ માં સાવનય ભંગની લડતમાં ભેડાઈ તેઓ જેલ ગયા હતા. ૧૯૨૬ સુધી તામીલ નાડ પ્રાંતિક સમિતિના પ્રમુખ હતા અને જ્યારે કેંગ્રેસ પ્રધાન મંડળો સ્થપાયા ત્યારે મદ્રાસ પ્રધાન મંડળના વડા પ્રધાન હતા. એઓ મોટા વિદ્વાન, કુશળ રાજદ્વારી પુરૂષ અને બાહોશ મુત્સદ્દી છે. ૧૯૪૦ ના વાણી સ્વાતંત્ર્ય યુદ્ધમાં પણ ડીફેન્સ એક ઇન્ડિઆ કાયદા નીચે એમને જેલમાં પુરવામાં આવ્યા છે.

સરનામું:—મદ્રાસ.

ને પ ચુ ન-

૧૯૩૯ ના કામકાજ
ના આંકડાઓ
કચ્છ કચેરી પોલીસી
રૂ. ૪૦,૦૦,૦૦૦ થી વધુ

—લાખ રૂંડ—

આશરે રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦

પ્રમુખ:

સર ગોવિંદરાવ ખી. પ્રધાન,
નાઇટ.

ગ્રીપ-પ્રમુખ:

શેઠ માણેકલાલ ચુનીલાલ,
જે. પી.

જીંદગીના વાસા
ની

આદર્શ કંપની

કંપનીના ડીરેક્ટરો માંથી
અર્ધા ડીરેક્ટરો પોલીસી
ધરાવનારાઓમાંથી
લેવામાં આવે છે.

ધી નેપચુન એશ્યુરન્સ કું. લી૦

નેપચુન બીલ્ડિંગ, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

સ્વદેશી ચળવળની પ્રગતિ

એક સમય એવો હતો કે પીન અને કક્ષીપ જેવી સાધારણ વસ્તુઓ માટે આપણે
પરદેશી ઉપર આધાર રાખતા હતા પરંતુ પ્રભમાં સ્વદેશીની સાવના પેદા થતાં
હોઈમાં દેશી વસ્તુઓ પેદા કરવા કારખાનાંઓ સ્થપાવા લાગ્યાં અને તેમાં પીન
અને કક્ષીપ જેવી વસ્તુઓ માટે પણ મુંબઈમાં એક મોટું કારખાનું સ્થપાયું. તમારાં
એફીસ અથવા ખાનગી કામકાજ માટે ઉચ્ચી ગતની અને સારા શીનીશનાળી
પીન અને કક્ષીપ માટે હવે તમે દેશી માલ ઉપર વિશ્વાસ રાખી શકો છો અને
જ્યારે જ્યારે તમારે પીન અથવા કક્ષીપની જરૂર પડે

‘હિંદ પ્રાન્ડ’ પીન

કક્ષીપ પ્રાન્ડ

માટે મોંગણી કરો અને પીન તથા
અમારો માલસવળા બબલોમાંથી મ

નિઉદ્યોગને ઉત્તે
ડેવાર નીચલા

રેય, શ્રી. એમ. એન.—એમના પિતા બંગાળના એક ગામડાની સ્કુલમાં શિક્ષક હતા. ૧૯૦૩ માં એઓ ક્રાંતિકારી પ્રવૃત્તિમાં પ્રથમ ભેડાયા હતા અને ઢાકો અનુશીલન સમિતિના અગ્રેસર બન્યા હતા. રાજદ્વારી ધાડ માટે એમની સાથે ૧૯૦૬ માં કોષ્ટકારી કેસ થયો હતો. ૧૯૦૮ માં હાવરા કોલેજમાં કેસમાં અને ૧૯૧૪ ની ગાર્ડનરીય ધાડમાં એઓ સંડોવાયા હતા. ૧૯૧૪ માં બુધ્ધની શરૂઆતમાં ગદર પક્ષમાં ભેડાયા હતા અને જર્મની સાથે હિંદમાં રાજા આચાર્ય કરવાની મંત્રણા કરવામાં ભાગ લીધો હતો. એમાં નિષ્ફળ થયા પછી તેઓ હિંદમાંથી છટકી જઈ ચીન ગયા અને ટોં સુનયાતસેન પાસે સ્થાય મેળવી. ત્યાંથી અમેરીકા ગયા અને પોતાનું સાહુ નામ નરેન્દ્રનાથ સહાયથાજીનું બદલીને એમ. એન. રેયનું નામ ધારણ કર્યું અને પક્ષ ડોમ્યુનીસ્ટ બન્યા. પછી મેકમીકો જઈ ડોમ્યુનીસ્ટ સંસ્થા સ્થાપી અને દક્ષિણ અમેરીકાના દેશોમાં ડોમ્યુનીસ્ટ સિદ્ધાંતોનો પ્રચાર કર્યો. ત્યાંથી સેનીનના આમંત્રણથી રશીયા જઈ ડોમ્યુનીસ્ટ ઈન્ટરનેશનલના આગેવાન સભ્ય બન્યા. નેમને એ સંસ્થામાં પોર્તુગલ ભાંતાના મુખ્ય અધિકારી નીમવામાં આવ્યા. આ ખાતું હિંદ અને પુર્વના અન્ય દેશોમાં બનતા બનાવો પર દેખરેખ રાખવા માટે હતું. ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૮ સુધી શ્રી. રેયે “વેનગાર્ડ” અને “માસીસ” નામના પત્રોના તંત્રી તરીકે કામ કર્યું. ડોમ્યુનીસ્ટ ઈન્ટરનેશનલ સંસ્થાએ એમને ચીનમાંની ડોમ્યુનીસ્ટ પાર્ટીના સલાહકાર તરીકે ચીન મોકલી આપ્યા. અહીં એમને રશીયન ડોમ્યુનીસ્ટ અગ્રેસર બોરોડીન સાથે અભુજનાવ થતા એમને ચીનમાંની

ઓથો છાટી દેવાની ફરજ પડી. ૧૯૨૮ ની છકી વહઈ ઈન્ટરનેશનલ ડોમ્યુનીસ્ટ કોંગ્રેસમાં એમણે જુદા ભાગની હિમાયત કરી હોવાથી એમને ડોમ્યુનીસ્ટ ઈન્ટરનેશનલમાંથી ખાતર કરવામાં આવ્યા હતા. પંદરે વર્ષનો ફેશવટો બેંગ્કોક ખાતે ૧૯૩૩ માં તેઓ હિંદમાં છુપી રીતે દાખલ થયા હતા. ૧૯૩૨ માં એમની મુંબઈમાં ધરપકડ થઈ અને કાનપુરમાં કેસ ચાલ્યા પછી છ વર્ષની સજા થઈ હતી. ૧૯૩૬ માં બંધન મુક્ત થયા પછી કોંગ્રેસમાં ભેડાયા. કોંગ્રેસમાં ઉદ્ઘાટનપક્ષની સ્થાપના કરી “ઈડીપેન્ડન્ટ ઈન્ડિયા” નામનું માસિકીક ચલાવ્યું હતું. બુધ્ધ મળી ઉકયા પછી એમણે કોંગ્રેસ થી ન્ધારે માર્ગ લઈ માર્ક્સવાદનો નાશ કરવા બ્રિટીશ ભરદારને સ્થાય કરવાની હિમાયત કરી હતી. કોંગ્રેસ વિરુદ્ધ જઈ બુધ્ધ પ્રચાર કરવા માટે અત્યારે કોંગ્રેસમાંથી એમનો ઉકાલપડી થઈ છે. શ્રી. રેય માર્ક્સના સિદ્ધાંતના પ્રખર અભ્યાસી છે. એમણે અમેરીકન સ્ત્રી સાથે લગ્ન કર્યા છે.

૬. શ્રી. કીરણસંકર—એમનો જન્મ ૧૮૬૨ માં થયો હતો. એમણે એમનો અભ્યાસ કલકત્તા અને ઓક્સફર્ડમાં કર્યો હતો. એઓ બેરીસ્ટર છે. અસહકારની ચળવળમાં ભાગ લેવા ખાતર એમણે સરકારી નોકરી મુકી દીધી હતી. અનેક વાર જેલ જઈ આવ્યા છે અને બંગાળની ધારાસભામાં કોંગ્રેસ પક્ષના નેતા છે. બંગાળમાં અત્યારે પડેલા બે પક્ષમાં તેઓ કોંગ્રેસ કારોબારી પક્ષની સાથે છે.

સુરનામું:—કલકત્તા.

ઠક્કર, જેહાલાલ સી.—રા. ઠક્કરને જન્મ તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૨ ના દીને થયો હતો. અને જેમજેમ તેઓ કેળવણી લેતા ગયા તેમ તેમ બેંકીંગ અને વીમાના

ધંધા તરફ તેમનું દીલ ખેંચાવા લાગ્યું હતું. આથી તેમણે કેળવણી લીધા પછી દેશી તથા પરદેશી વીમા કંપનીઓની એજન્સી લઈ વીમાના ધંધાનો અનુભવ લીધો અને ૧૯૩૩ માં વોર્ડન ઇનસ્પેક્ટરન્સ

કંપનીની સ્થાપના કરી કે જે કંપનીના તેઓ શરૂઆતથી તે આજ દીન સુધી મેનેજીંગ ડીરેક્ટર છે. “વોર્ડન” ને સારા પાયા ઉપર મુક્યા પછી તેમણે ગુજરાતમાં એક વ્યાપારી બેંકની સ્થાપના કરવાના ઇરાદાથી ઇન્ટરનેશનલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાની સ્થાપના કરી કે જેના તેઓ મેનેજીંગ જવર્નર છે. આ બેંક સંસ્થાઓ ગુજરાતભરમાં જાણીતી છે અને તેમની મગતી તથા સફળતામાં રા. ઠક્કરે ઠીક મતી ફાળો આપ્યો છે.

ટેકાલું:—પરીમલ સોસાયટી, અમદાવાદ.

પાનીકર, મેજર સરદાર કે. કે.—એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો હતો. એમણે મદ્રાસની ક્રીશ્ચિયન કોલેજ અને ઓક્સફર્ડની કાઇસ્ટ ચર્ચ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. અભ્યાસ પુરો કરી ઓક્સફર્ડ છોડ્યા બાદ અલીગઢની એમ. એ. એ. કોલેજમાં અને પછી મુસ્લીમ યુનીવર્સિટીમાં ઇતિહાસ અને રાજનીતિ શાસ્ત્રના પ્રોફેસર તરીકે એમની નિમણૂક થઈ હતી. ત્યાંથી એમણે ૧૯૨૨ માં રાજનામું આપ્યું હતું અને મદ્રાસમાં પ્રસિધ્ધ થતા “સ્વરાજ્ય” પત્રના અધિપતિના હોદ્દા પર હતા અને ત્યાર બાદ દિલ્હીથી પ્રસિધ્ધ થતાં “હિંદુસ્તાન ટાઇમ્સ” પત્રના અધિપતિ થયા હતા. “હિંદુ સરકાર અને દેશી રાજ્યો” એ શિર્ષકનું પુસ્તક પ્રસિધ્ધ કર્યા બાદ એઓ દેશી રજવાડાઓના ઘાડા સંબંધમાં આવવા માંડ્યા હતા અને પ્રથમ કાશ્મીર રાજ્યની નોકરીમ જોડાયા. ત્યાર બાદ નરેન્દ્ર મંડળના ચાન્સેલરના મંત્રીના હોદ્દા પર હતા અને એ અંગે એમણે ગાળમેજી પરિષદમાં ગયેલા જુદા જુદા પ્રતિનિધી મંડળોના મંત્રીનું કામ કર્યું હતું. ૧૯૦૩ માં નામદાર પતી-આલાના મહારાજના વિદેશ ખાતાના પ્રધાન નીમાયા હતા અને ૧૯૩૬ માં બિકાનેર રાજ્યમાં પ્રધાનપદે નીમાયા હતા.

સરનામું:—બીકાનેર.

પરમાનંદ, -ભાઈ હીંદુ મહાસભાના આ જાણીતા અગ્રેસર લાહોરની ડી. એ. વી. કોલેજમાં અભ્યાસ કરી એમ.એ. થયા પછી એજ કોલેજમાં પ્રોફેસર તરીકે હોદ્દો લીધો હતો અને પછી આર્થિક સમાજમાં જોડાઈ ૧૯૦૫ માં પ્રચારાર્થે દક્ષીણ આફ્રિકા ગયા હતા ત્યાંથી ૧૯૦૮ માં પાછા ફર્યા હતા. “રાજદ્વારી શકદાર” તરીકે એમની ૧૯૦૬ માં ધરપકડ થઈ હતી અને ત્રણ વર્ષ સુધી કોઈપણ રાજદ્વારી પ્રવૃત્તિમાં ભાગ નહીં લેવાની બાંહેધરી મેળવવામાં આવી હતી. ૧૯૧૦ માં ફરી પાછા ભાઈ પરમાનંદ બ્રિગ સંસ્થાનામાં અને દક્ષીણ આફ્રિકા ગયા હતા અને ૧૯૧૩ માં પાછા ફર્યા હતા. પરંતુ ૧૯૧૩ માં અમેરીકાની ગદર પાર્ટીના સભ્ય હોવાનો શક પડતાં એમને પકડવામાં આવ્યા હતા. ખાસ ડીપ્રુનલ સમક્ષ એમનો કેસ ચાલ્યો હતો અને એમને દેહાંત દંડની સજા થઈ હતી. આ સજામાં પાછળથી ઘટાડો થયો હતો અને ભાઈ પરમાનંદ ફ્રેંસીની સજામાંથી ખતી થયા હતા. એમને જન્મ દેશની કાલની સજા ભોગવવા માટે આદામાન ટાપુ પર મોકલવામાં આવ્યા હતા જ્યાં ઉપવાસ આદર્શો હોવાથી એમને જે માસ પછી ૧૯૨૦ માં મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ભાઈ પરમાનંદ પાછા ફરતાં અસહકારની પ્રવૃત્તિમાં જોડાયા હતા અને લાહોરની રાષ્ટ્રીય કોલેજના પ્રીન્સીપાલ બન્યા હતા. હીંદુ લડતને અન્યાય થવાની એમણે કોંગ્રેસ સામે ફરીયાદ કરી હતી અને કોંગ્રેસમાંથી છુટા થયા હતા. પછી તેઓ હીંદુ મહાસભામાં જોડાયા અને સંગઠનની પ્રવૃત્તિ શરૂ કરી. ૧૯૩૧ માં મધ્યવર્તી ધારાસભામાં બીન હરિકંડાઈ આવ્યા હતા અને ૧૯૩૫ માં કોંગ્રેસના વિરોધ હોવા છતાં સંગીન ખુબતિથી ચુંટાઈ આવ્યા હતા. ૧૯૩૪

માં એલઈન્ડીઆ હીંદુ મહાસભાના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. અત્યારે એમની ઉંમર ૬૪ વર્ષની છે.

સરનામું:—લાહોર.

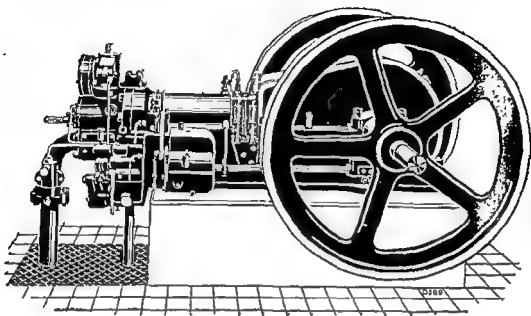
ઠાકર, રવિપ્રસાદ એચ.—૨. ઠાકરને જન્મ તા. ૪ થી અક્ટોબર ૧૯૦૪ ના દીને થયો હતો. તેમને નાનપણથી જ ધંધાદારી ભાઈન તરફ પક્ષપાત હતો અને તેથી ધંધા પુરતી કે જ વણી લીધા પછી તરતજ તેમણે વીમાના ધંધામાં ઝીંપલાવ્યું હતું. કેટલીક આગળ પડતી દેશી

વીમા કંપનીઓમાં એજન્ટ, એરજેનાઈઝર અને સેક્રેટરી તરીકે કામ કર્યા પછી ૨૦ જોકાલાલ કંકરની સાથે મળીને સને ૧૯૩૩ માં તેમણે વોર્ડન ઇનસ્પેક્ટર કંપની સ્થાપી હતી અને તે કંપનીના તેઓ શરૂઆતથી તે આજદીન સુધી જનરલ મેનેજર છે. જીંદગીના વીમાના કારોબારી અને ધંધાદારી અનુભવને લીધે ૨૦ ઠાકર “વોર્ડન” ને આજે એક અગ્રગણ્ય વીમા કંપનીના સ્થાન ઉપર લાવી શક્યા છે. ગુજરાતની પહેલ વહેલી વ્યાપારી બેંક “ઈન્ટરનેશનલ બેંક ઓફ ઇન્ડિઆ લીમીટેડ” ના ૨૦ ઠાકર એક મેનેજર ડિરેક્ટર અને ગુજરાતની જે મોટી વેપારી સંસ્થાઓ “વોર્ડન” અને “ઈન્ટરનેશનલ બેંક” ની સફળતામાં ૨૦ ઠાકરનો મોટો ફાળો છે.

ઠેકાણું:—સૌરાષ્ટ્ર સોસાયટી, સરખેજ રોડ, અમદાવાદ.

Crossley Diesel Engines— —

1866

**Highest Grade Oil Engines
in the World.**

Crossley Power Means Cheaper Power

Output 2 to 3000 B. H. P.

Sole Agents:—

Eruch D. Engineer & Co.

Apollo Street, — Fort,
BOMBAY.

1941

TELE } PHONIC. 25876
GRAMS "OILENGINES".

જસાવાલા, ડૉ. જહાંગીર મેરવાનજી, એન. ડી., ડી. એ., ડી સી. (ઇંગ્લેન્ડ), નેચર ક્યુર ફિઝીશીયન, મુંબઈની નેચરલ થેરેપી કલ્પીનીકના ઓસ્ટેઓ પાથ, ચિરો પ્રેક્ટર તથા ડિરેક્ટર—રાવલપિંડી ખાતે

તા. ૧૮ મી નવેમ્બર ૧૯૦૭ ને દિને જનમ્યા હતા. તેમણે સેન્ટ વિલ્સન હાઈસ્કૂલ અને પુનાની ડેકકન કોલેજમાં તેમજ ન્યુડેસલ-અપોન-ટીન ખાતેની ડેવીડસન કોલેજ ઓફ નેચરલ થેરાપ્યુટિક્સમાં ત્રીજા (લંડન)ની લીફેસ નેચર ક્યુર રીસોર્ટમાં અને વોટફર્ડ (ઇંગ્લેન્ડ) ખાતે સ્ટારબરો હાઇડરોમાં અભ્યાસ કર્યો છે, સને ૧૯૩૫ માં તેમણે લંડન કર્યો હતો. મિસીસ મેહરા જસાવાલા સર્ટિફાઇડ મેસ્યુસ (ઇંગ્લેન્ડ) છે. ડૉ. જહાંગીર જસાવાલા રાવલપિંડીના કોમોડોર મહુમ નવાબ ધનજીલાઈના પોત થાય છે. બી. એ. સુધી અભ્યાસ કર્યો પછી ડૉ. જસાવાલા સને ૧૯૨૬ માં વલ્ડ જેમ્બરી માટે સ્કાઉટ માસ્ટર

ઇન ચાર્જ તરીકે ઇંગ્લેન્ડ ગયા હતા. અને ત્યાં એજ વર્ષે સ્કાઉટ માસ્ટર્સ ગીલ્ડવેલ ત્રેનીંગમાં પાસ થયા હતા. ૭ વર્ષ સુધી નેચરોપથીની પ્રેક્ટિસ કર્યા પછી સને ૧૯૩૬ માં તેઓ નેચર ક્યુર સંબંધી વધુ અભ્યાસ કરવાને ફરીથી ઇંગ્લેન્ડ ગયા હતા. ત્યાં નેચર ક્યુર, ઓસ્ટેઓપથી અને ચિરો-પ્રેક્ટિના વિષયોમાં માનભરી પદ્વીઓ મેળવ્યા બાદ ડૉ. જસાવાલા અમેરિકાની સિન્ડલાહાર કોલેજવાળા ડૉ. વી. સ્ટેન્લીના મદદનિશ તરીકે નીમાયા હતા અને લંડનની હેલ્થ પ્રેક્ટીસનર્સ એસોસિએશનના કુલ-મેમ્બર તરીકે ચુંટાયા હતા. સને ૧૯૩૮ માં તેમણે મુંબઈમાં નેચરલ થેરેપી કલ્પીનીક ખોલી હતી કે જ્યાં યોરાક, ઉપવાસ, થેરેપી (જર્જ પ્રયોગ) ઇલેક્ટ્રો થેરેપી, મસાજ તેમજ ઓસ્ટેઓપથી અને ચિરો પ્રેક્ટીક, બાયો-ડેનિક તથા હોમીઓપથીક, યોરીફિશિય થેરેપી અને બીજી જાતના આધુનિક પદ્ધતિના ઉપચારો કરવામાં આવે છે. ડૉ. જસાવાલા બોમ્બે પ્રોવિન્શિયલ નેચરોપથિક એસોસિએશનના ઉપ-પ્રમુખ છે.

સરનામું:—નેચરલ થેરેપી કલ્પીનીક, સુનામા હાસ, ત્રીજે મુજે, ૧૪૦ ખંબાલા હિલ-પિટીટ સેન્ટીટેરીયમની બાજુમાં-મુંબઈ-૬.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીજો ઉતરાવી

તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં

નિશ્ચીત બનો.

ભટ્ટ, શ્રી. પ્રભાશંકર રામચંદ્ર—મુંબ-
ઈના મરહુમ નાગરીક શ્રી. રામચંદ્ર ભટ્ટના
પુત્ર થાય છે. એમણે પિતાના સ્મારક

માટે મુંબઈની ગ્રાંટ મેડીકલ કૉલેજ માટે
હોસ્ટેલ બાંધવા રૂ. ૨૬૨૦૦૦ ની રકમ
સેટ આપી હતી. શ્રી. પ્રભાશંકર ધી કેસ'ટ
ઈન્સ્યુરન્સ કું. લી તથા -ધી ઈંડીઅન
પબ્લીકેશન્સ લીં ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર
છે. આ ઉપરાંત રામચંદ્ર લીં (મુંબઈ)
કુાનીના પ્રમુખ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર
છે. મુંબઈમાંથી પ્રસિધ્ધ થતાં "સોશીયલ
વેલફેર" નામના સાપ્તાહિકના સહતંત્રી
છે. શ્રી. આર. એમ. ભટ્ટ ચેરીટીઝ
(મુંબઈ) હસ્તકવું બારદોહીમાં મોતા
મુકામે આવેલું માધવ ધર્માદા દવાખાનું
અને માધવ એન્ડે-વર્નાકિયુલર સ્કુલના
તેઓ મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી છે. ગુર્જર ચોર્યાસી
બ્રાહ્મણ મંડળ, વીલેપાલોની શ્રી. સંસ્કૃત
પાઠશાળા, સુરત જીલ્લાના આંદીએર
ગામની સંસ્કૃત પાઠશાળા, આર. એમ.
ભટ્ટ હોસ્ટેલ, ગ્રાંટ મેડીકલ કૉલેજ, મુંબઈ,

ભાઈદાસ સંખીદાસ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ મુંબઈ,
ચંગમેન્સ હીંદુ એસોસીએશન મુંબઈ વિગે-
રના ટ્રસ્ટી છે અને ધી ચીલ્ડ્રન્સ એડ
સોસાયટી મુંબઈ અને ચેમ્પુર, ડેવીડ સામૂન
ઈંડરટ્રીઅલ સ્કુલ, મુંબઈ પ્રાંતની ઓલી-
મ્પીક એસોસીએશન, ગુર્જર ચોર્યાસી
બ્રાહ્મણ મંડળ, ઓલ ઈંડીઆ પીનલ
રીફોર્મ લીગ, નવમી ઈંડીઅન ઓલીમ્પીક
ગેમ્સ ૧૯૪૦ મુંબઈ, બેંચિ પ્રેસીડેંસી એડલ્ટ
એજ્યુકેશન એસોસીએશન, ધી કેંગ્રેસ
સ્ટોર્મ રીલીફ ફંડના માનદ ખજાનચી છે.
ધી નેશન્સ લીગ એફ પેન કેન્ડ જની મુંબ-
ઈની શાખાના પ્રમુખ અને ચંગમેન્સ
હીંદુ એસોસીએશન તથા ગુર્જર બ્રાહ્મણ
કળવણી મંડળના ઉપ-પ્રમુખ છે ૧૯૩૭
માં છદા જ્યોર્જના રાજ્યપરિહાણના પ્રસંગે
એમને કેરિનેશન મેડલ એનાયત કરવામાં
આવ્યો હતો અને ૧૯૩૯ માં એમને જ. પી.
બનાવવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—રામચંદ્ર મેનશન, સેન્ડહસ્ટ
રોડ, મુંબઈ ૪.

મહેતા, શ્રી. રામપ્રસાદ ચીમનલાલ.
એફ. એસ. એ. એ., આર. એ., ચીફ ઓડી-
ટર, બેંચિ મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશન:—
એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં થયો હતો.
દી. બા. ચીમનલાલ એન મહેતાના એ
પુત્ર થાય અને નડીઆદના વતની છે.
મુંબઈ મ્યુનિ. કોરપોરેશનમાં ચીફ ઓડીટર
તરીકે બેઠાતા પહેલાં એકાઉન્ટન્ટ અને
ઓડીટર તરીકે ધંધો કરતા અને મુંબઈ
તેમજ દેશભરમાં એમનો ધંધો સારા
પ્રમાણમાં ચાલતો હતો.

સરનામું:—જરીવાલા બીલ્ડીંગ, ૬૫-
જસ રોડ, મુંબઈ ૭.

ચંદાવરકર, કી. વી. એન., બી. એ. (કન્ટરબરી), ખાર-એટ-લો.—એમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં થયો હતો. સર એન.

૭. ચંદાવરકરના તેઓ પુત્ર થાય. મુંબઈ અને કેમ્બ્રીજ ખાતે વિદ્યાભ્યાસ કર્યા પછી જાહેર જીવનમાં પડયા હતા. ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૬ સુધી તેઓ મુંબઈ મ્યુનીસીપાલિટીના સભ્ય હતા.

૧૯૩૨-૩૩ ના વર્ષમાં મુંબઈના મેયર બન્યા હતા. ૧૯૩૬ અને ૧૯૪૦ માં મુંબઈના મીલમલેકોની મંડળીના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. મુંબઈ યુનીવર્સિટીના વાઈસ-ચેન્સેલર તરીકેની એમની સેવાઓ જાણીતી છે. એ પદે ૧૯૩૩ થી ૧૯૩૮ સુધી તેઓ રહ્યા હતા. ૧૯૪૦ માં લીબરલ ફેડરેશનના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—૪૧ ચેડરરોડ, મુંબઈ

કર્વે, પ્રો. ધોડો કેશવ—એમનો જન્મ ૧૮૫૮ માં થયો હતો. પ્રો. કર્વે પુનાની હિંદુ વિદ્યાલય હોમ અને ઇંગ્લીશન લીમિન્ટ યુનીવર્સિટીના સ્થાપક છે. પ્રથમ ફરગ્યુસન કોલેજના તેઓ પ્રોફેસર બન્યા હતા. હિંદુ વિધવાઓના કુઃખથી કુઃખી થઈ, એમણે વિધવાઓના કુઃખ નિવારણની પ્રવૃત્તિ ઉપાડી હતી. પ્રથમ પત્નીના અવસાન બાદ એક વિધવા સાથે તેમણે લગ્ન કર્યા હતા. પછી એમની પ્રવૃત્તિઓએ મુતસ્વરૂપ લીધું હતું. એમણે સર આર. કે. ગણેશ સંકારકર સાથે મળીને વિધવા-લગ્ન સંસ્થાની સ્થાપના કરી હતી અને પાછળથી ૧૮૯૬ માં હિંદુ વિદ્યાલય હોમની

સ્થાપના કરી હતી. આ વિધવા ગૃહની સ્થાપના એક માટીના મુપડાંથી શરૂ થઈ હતી. અત્યારે એ સંસ્થામાં ૨૦૦ વિધવાઓનીઓના નિર્વાહ થાય છે અને તેમને શિક્ષણ અપાય છે. એ સંસ્થા અત્યારે બે લાખની મુદી ધરાવે છે. હિન્દી સ્ત્રીઓની યુનીવર્સિટીની સ્થાપના એ એમની છેલ્લી જાહેર પ્રવૃત્તિ છે. એ સંસ્થાની ૧૯૧૬ માં વિધિપુર્વક ઉદ્ઘાટન કરીયા થઈ હતી. સર વીકલ્લક્ષ સંકારસીએ પંદર લાખની ખાદશાહી ભેટ કરવાથી એમના માતૃશ્રી નાથીબાઈનું નામ એ સંસ્થા સાથે જોડવામાં આવ્યું છે.

સરનામું—પુના.

હુબીજીલ્લા, સર મહમદ, કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. આઈ. ઇ., એલ. એલ. ડી.—એમનો જન્મ ૧૮૬૯ માં થયો હતો. ૧૮૮૮ માં ધારાશાસ્ત્રી તરીકે ખ્દાર પડયા હતા. ૧૯૦૯ થી ૧૯૧૨ સુધી મદ્રાસની જુની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૦ માં મદ્રાસ કોરપોરેશનના કમીશનર બન્યા હતા. ૧૯૧૯ માં મદ્રાસ સરકારની કારોબારી કાઉન્સિલમાં બે વાર સભ્ય તરીકે દાખલ થયા હતા. મદ્રાસ સરકારની કારોબારી કાઉન્સિલમાં બે વાર સભ્ય થયા પછી, ૧૯૨૫ થી ૧૯૩૦ સુધી નાં વાઈસરોયની કારોબારીમાં કેબલજી ખાતાના સભ્ય થયા હતા. ૧૯૨૬ માં દક્ષિણ આફ્રિકા ખાતે ગયેલા. ૧૯૨૯ માં જીનીવા ખાતે ગયેલા હિન્દી કેલેગેશનના તેઓ અગ્રણી હતા. ૧૯૩૪ માં ત્રાવણકોરના દિવાન નીમાયા હતા.

સરનામું:—મલખારહીલ, મુંબઈ.

ભદ્ર, શ્રી. પ્રભાશંકર રામચંદ્ર—મુ'બ-
ઈના મરહુમ નાગરીક શ્રી. રામચંદ્ર ભદ્રના
પુત્ર થાય છે. એમણે પિતાના સ્મારક

માટે મુ'બઈની ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ માટે
હોસ્ટેલ બાંધવા રૂ. ૨૬૨૦૦૦ ની રકમ
સેટ આપી હતી. શ્રી. પ્રભાશંકર ધી ક્રેસ્ટ
ઈન્સ્યુરન્સ કું. લી તથા - ધી ઇંડીઅન
પબ્લીકેશન્સ લી. ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર
છે. આ ઉપરાંત રામચંદ્ર લી. (મુ'બઈ)
કુાંનીના પ્રમુખ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર
છે. મુ'બઈમાંથી પ્રસિદ્ધ થતાં 'સાશીયલ
વેલફેર' નામના સાપ્તાહિકના સહતંત્રી
છે. શ્રી. આર. એમ. ભદ્ર ચેરીટીઝ
(મુ'બઈ) હસ્તકર્તુ બારડોલીમાં માતા
મુકામે આવેલું માધવ ધર્મદા દવાખાનું
અને માધવ એન્ડે-વર્નાક્યુલર સ્કુલના
તેઓ મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી છે. ગુર્જર ચોયાંસી
પ્રાધલ્ય મંડળ, વીલેપાલ્લીની શ્રી. સંસ્કૃત
પાઠશાળા, સુરત જીલ્લાના સાંદીએર
મામની સંસ્કૃત પાઠશાળા, આર. એમ.
ભદ્ર હોસ્ટેલ, ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ, મુ'બઈ,

બાઈદાસ સખીદાસ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ મુ'બઈ,
યંગમેન્સ હીંદુ એસોસીએશન મુ'બઈ વિજે-
રના ટ્રસ્ટી છે અને ધી ચીલ્ડ્રન્સ એડ
સોસાયટી મુ'બઈ અને ચેમ્પુર, ડેવીડ સામુંન
ઈંડસ્ટ્રીઅલ સ્કુલ, મુ'બઈ પ્રાંતની ઓલી-
મ્પીક એસોસીએશન, ગુર્જર ચોયાંસી
પ્રાધલ્ય મંડળ, ઓલ ઇંડીઆ પીનલ
રફાઈર્મ લીગ, નવમા ઇંડીઅન ઓલીમ્પીક
ગેમ્સ ૧૯૪૦ મુ'બઈ, બોમ્બે પ્રેસીડેંસી એડલ્ટ
એજ્યુકેશન એસોસીએશન, ધી કોમિસ
સ્ટોર્મ રીલીફ ફંડના માનદ ખજાનચી છે.
ધી નેશન્સ લીગ એફ પેન કેન્ડેજની મુ'બ-
ઈની શાખાના પ્રમુખ અને યંગમેન્સ
હિંદુ એસોસીએશન તથા ગુર્જર પ્રાધલ્ય
કળવણી મંડળના ઉપ-પ્રમુખ છે ૧૯૩૭
માં છટા જ્યોર્જના રાજ્યસિંહલુના પ્રમંજે
એમને કોરોનેશન મેડલ એનાયત કરવામાં
આવ્યો હતો અને ૧૯૩૯ માં એમને જ. પી.
બનાવવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—રામચંદ્ર મેનશન, સેન્ડહુસ્ટ
રોડ, મુ'બઈ ૪.

મહેતા, શ્રી. રામપ્રસાદ ચીમનલાલ,
એફ. એસ. એ. એ., આર. એ., ચીફ ઓડી-
ટર, બોમ્બે મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશન:—
એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં થયો હતો.
દી. બા. ચીમનલાલ એન. મહેતાના એ
પુત્ર થાય અને નડીઆદના વતની છે.
મુ'બઈ મ્યુનિસીપલ કોર્પોરેશનમાં ચીફ ઓડીટર
તરીકે એકાદા પહેલાં એકાઉન્ટન્ટ અને
ઓડીટર તરીકે ધંધો કરતા અને મુ'બઈ
તેમજ દેશવરમાં એમનો ધંધો સારા
પ્રમાણમાં ચાલતો હતો.

સરનામું:—જરીવાલા બીલ્ડીંગ, ઉપ-
જસ રોડ, મુ'બઈ ૭.

ચંદાવરકર, શ્રી. વી. એન., બી.એ. (કન્ટરબરી), ખાર-એટ-લે.—એમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં થયો હતો. સર એન.

જી. ચંદાવરકરના તેઓ પુત્ર થાય-મુંબઈ અને કેમ્બ્રીજ ખાતે વિદ્યાભ્યાસ કર્યા પછી જાહેર જીવનમાં પડયા હતા. ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૯ સુધી તેઓ મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટીના સભ્ય હતા.

૧૯૩૨-૩૩ ના વર્ષમાં મુંબઈના મેયર ખન્યા હતા. ૧૯૩૬ અને ૧૯૪૦ માં મુંબઈના મીલમલિકેટોની મંડળીના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. મુંબઈ યુનીવર્સિટીના વાઈસ-ચેન્સેલર તરીકેની એમની સેવાઓ જાણીતી છે. એ પદે ૧૯૩૩ થી ૧૯૩૮ સુધી તેઓ રહ્યા હતા. ૧૯૪૦ માં લીબરલ ફેડરેશનના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—૪૧ પેડરેડ, મુંબઈ

કર્વે, પ્રો. ધોડો કેશવ—એમનો જન્મ ૧૮૫૮ માં થયો હતો. પ્રો. કર્વે પુનાની હિંદુ વિદ્યાલય હોમ અને ઇંગ્લીશન વિમેન્સ યુનીવર્સિટીના સ્થાપક છે. પ્રથમ ફરબ્રુ-સન કોલેજના તેઓ પ્રોફેસર ખન્યા હતા. હિંદુ વિધવાઓના કુઃખથી કુઃખી થઈ, એમણે વિધવાઓના કુઃખ નિવારણની પ્રવૃત્તિ ઉપાડી હતી. પ્રથમ પત્નીના અવસાન બાદ એક વિધવા સાથે તેમણે લગ્ન કર્યા હતા. પછી એમની પ્રવૃત્તિઓએ મુર્તિસ્વરૂપ લીધું હતું. એમણે સર આર. કે. ગણેશ ભંડારકર સાથે મળીને વિધવા-લગ્ન સંસ્થાની સ્થાપના કરી હતી અને પાછળથી ૧૮૯૬ માં હિંદુ વિદ્યાલય હોમની

સ્થાપના કરી હતી. આ વિધવા ગૃહની સ્થાપના એક માટીના મુંપડાથી શરૂ થઈ હતી. અત્યારે એ સંસ્થામાં ૨૦૦ વિધા-થીનીઓના નિર્વાહ થાય છે અને તેમને શિક્ષણ અપાય છે. એ સંસ્થા અત્યારે બે લાખની મુદી ધરાવે છે. હિન્દી સ્ત્રીઓની યુનીવર્સિટીની સ્થાપના એ એમની છેલ્લી જાહેર પ્રવૃત્તિ છે. એ સંસ્થાની ૧૯૧૬ માં વિધિપુર્વક ઉદ્ઘાટન કરીયા થઈ હતી. સર વીઠ્ઠલદાસ કાકરસીએ પંદર લાખની ખાદશાહી ભેટ કરવાથી એમના માતૃમી નાથીબાઈનું નામ એ સંસ્થા સાથે જોડવામાં આવ્યું છે.

સરનામું:—પુના.

હળીચુલ્લા, સર મહમદ, કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. આઈ. ઇ., એલ એલ. ડી.—એમનો જન્મ ૧૮૬૯ માં થયો હતો. ૧૮૮૮ માં ધારાશાસ્ત્રી તરીકે બહાર પડયા હતા. ૧૯૦૯ થી ૧૯૧૨ સુધી મદ્રાસની જુની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૦ માં મદ્રાસ કોર્પોરેશનના કમીશનર ખન્યા હતા. ૧૯૧૯ માં મદ્રાસ સરકારની કારોબારી કાઉન્સિલમાં બે વાર સભ્ય તરીકે હાજર થયા હતા. મદ્રાસ સરકારની કારોબારી કાઉન્સિલમાં બે વાર સભ્ય થયા પછી, ૧૯૨૫ થી ૧૯૩૦ સુધી નાં વાઈસરોયની કારોબારીમાં કેળવણી ખાતાના સભ્ય થયા હતા. ૧૯૨૬ માં દક્ષિણ આફ્રિકા ખાતે ગયેલા. ૧૯૨૯ માં જીનીવા ખાતે ગયેલા હિંદી ડેલીએશનના તેઓ અગ્રણી હતા. ૧૯૩૪ માં ત્રાવણકોરના દિવાન નીમાયા હતા.

સરનામું:—મલબારહીલ, મુંબઈ.

આગા, મી. બરબેરજી સોરાબશાહ
જમશેદજી, એફ. આર. આઈ., બી.
એ. (લંડન), એમ. આઈ. સ્કૅટ ઇ.
(લંડન), એફ. આઈ. આઈ એ.,
એલ. સી. ઇ., એલ. આઈ. ઇ.
(ઇન્ડિયા), જે. પી.—મીં બરબેર

લંડનની અને હિંદની એન્જનીઅરો અને
આર્કિટેક્ટોની સંસ્થાઓના સભ્ય છે,
તેમજ ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ આર્કિ-
ટેક્ટસના ફેલો અને બેંચે એન્જનીઅરીંગ
ફેલોસના સભ્ય છે. રાયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ
ઓફ બ્રિટિશ આર્કિટેક્ટસ થાથે બેડાયેટી
ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ આર્કિટેક્ટસના
૧૯૩૨ માં તેઓ પ્રથમ હિંદી પ્રમુખ
ચુંટાયા હતા અને એજ બ્રિટિશ
સંસ્થાની કાઉન્સિલમાં સેવા બજાવનાર
પણ તેઓજ પહેલા હતા. હિંદના એન્જ-
નીઅરોના ઇન્સ્ટીટ્યુશનને મરહુમ રહે-
નશાહ પાંચમા બ્યોર્જ તરફથી આદર્શી
ચાર્ટર અર્પણ થયો છે. આ માન હિંદી
સંસ્થાને પહેલવહેલું જ મળેલું છે. એ

સંસ્થાના મુખ્યના વિભાગના શ્રી.
બરબેર ૧૯૩૬ માં ચેરમેન હતા અને
ઉપ-પ્રમુખપદે પણ રહ્યા હતા. પ્રેક્ટીસ
કરતા આર્કિટેક્ટને આવું માન પહેલી
વારજ અપાયું છે. ૧૯૨૯ પછી રાયલ
ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ બ્રિટિશ આર્કિટેક્ટસની
હિંદના પરિષદ ખાંડમાં વર્ષો સુધી
સભ્ય હતા અને એના એનરરી સેક્રેટરી
તેમજ ચેરમન પણ બન્યા હતા. હિંદમાં
આર. આઈ. બી. એ. ની ડીગ્રીની
સેવાતી ખાસ અને છેવટની પરિણામ
તેઓ પ્રથમ પારતી પરિષદ નીમાયા
હતા. ઝોરાસ્ટ્રીઅન બીલ્ડીંગ સોસાયટી,
ઝોરાસ્ટ્રીઅન બીલ્ડીંગ ફંડ અને મુખ્યના
સીવીલ એન્જનીઅર્સ, આર્કિટેક્ટસ અને
સર્વેયર્સ એસોસિએશનના ટ્રસ્ટી છે.
ઉપરાંત પારસી સેન્ટ્રલ એસોસિએશન
કેમ્બોપરેટીવ હાઉસીંગ સોસાયટી લીં,
બાઈ આવાબાઈ કરામજી પીટીટ ગર્લ્સ
ઓરફનેજ, દેવલાક્ષીનું હોં બહાદુરજી
સેનેટોરીઅમ, ઇરાન લીગ, અને ઇરાનીઅન
વીમેન્સ એજ્યુકેશનલ ફંડની મેનેજીંગ
કમીટીઓમાં સભ્ય છે. સ્વર્ગસ્થ શહેન-
શાહ પાંચમા બ્યોર્જની સીલ્વર જુબીલી
ફંડ કમીટીના સભ્ય પણ થયા હતા અને
બાઈ નવાજબાઈ મુલ્લા સ્કુલના ટ્રસ્ટી
પણ છે. શ્રી. આગા જહાંગીર બરબેરજી
વાચ્છા સ્કુલના વ્યવસ્થાપક ખાંડના
સભ્ય અને ઇરાની જરથોસ્તી અંબુમનના
ઉપ-પ્રમુખ અને આર. એચ. પાટક
ઇંદરદ્રાઅલ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટી છે મુખ્યના
એક આગેવાન આર્કિટેક્ટ તરીકે મીં
બરબેરની સેવાઓના લાલ ગ્વાલ્સીઅર,
રાજપીપલા, રેવા, ભોપાલ વગેરે દેશી
રાજ્યો તરફથી સેવામાં આવ્યો છે. એ
ઉપરાંત મુખ્ય તથા પુનાની રાયલ
વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા ટર્ફ કલબનાં શરતનાં

મેદાનો માટે તેમજ અત્રેનાં જાણીતાં શહેરીઓ તથા ટ્રસ્ટ ફંડો માટે પણ એમણે ખીલ્ડીંગો ઉભી કરી છે. ૧૯૨૫ માં અમદાવાદમાં ૫૦ મીલમલેથાએ મીલોનાં મકાનો સંબંધી તપાસ કરીને રીપોર્ટ કરવા માં આગાની સલાહ લીધી હતી અને તે રીપોર્ટને નાં સરકાર તરફથી સાફ વજન અપાયું હતું.

માં ખરબેર ફીમેશન તરીકે સારો હોટો ભોગવે છે અને અનેક લોન્નેના સ્થાપક છે. ૧૯૩૨ માં તેમણે ધરાનનો પ્રવાસ કર્યો હતો અને ડાં ટાંગાર સાથે રાજ્યના મહેમાન બન્યા હતા. ધરાનના નાં શહેનશાહ રેઝાશાહ પેહેલ્વીની મુલાકાતનું માન પણ એમણે મેળવ્યું હતું.

સરનામું:—અડવાની એ'બર્સ, સર ફીરોઝશાહ મહેતા રોડ, કોટ, મુંબઈ.

સુન, મલીક સર ફીરોઝખાન, નામ્દ,—એમનો જન્મ ૧૮૯૩ માં થયો હતો. એમણે લાહોરની એઈચીસન ઓફિસ કોલેજમાં અને ઓક્સફર્ડની વોડહામ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. બેરીસ્ટર થયા પછી નવ વર્ષ સુધી પ્રેક્ટીસ કર્યા પછી ૧૯૨૭ માં પંજાબ સરકારના પ્રધાન બન્યા હતા. એ પહે તેઓ ૧૯૩૬ સુધી રહ્યા હતા. ૧૯૨૦ થી તેઓ પંજાબ ધારાસભાના સભ્ય હતા અત્યારે તેઓ હિંદના હાય કમીશનરને પદે છે. તેમને રમતગમતનો ખુબ શોખ છે, સારા શીકારી છે અને ગોલ્ફ અને ટેનીસનો પણ શોખ ધરાવે છે.

સરનામું:—ઈન્ડિયા હાઉસ લંડન.

મુઠાલીઅર, સર એ. રામસ્વામી—તેઓ મધ્યસ્થ સરકારના વેપાર ખાતાના અભ્યાસક છે ઘણા વર્ષો સુધી તેઓ મદ્રાસની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૨૮ માં એઓ મદ્રાસના મેજસ્ટ્રેટ થયા હતા સર કારે નીમેટ્ટી અનેક સમિતિઓમાં એમણે હિંદમાં તેમજ હિંદ બહાર પણ કામ કર્યું છે. ગોળમેજી પરિષદમાં હાજરી આપી હતી. તેમજ ફેડરલ સ્ટ્રક્ચર અને ફેન્સાઇઝ કમીટીઓનાં પણ સભ્ય હતા. ટોરિન્ટોમાં મળેલી બ્રીટીશ કોમનવેલ્થ રીલેશન્સ કમીટીમાં ગયેલા હોદ્દી પ્રતિનિધી મંડળનાં પ્રમુખ હતા. લીગ ઓફ નેશન્સની ઇકોનોમીક ઇન્કવાયરી કમીટીના સભ્ય હતા અને ઇન્ડિઅન રીઝર્વ બેન્ક કમીટીના પણ સભ્ય હતા.

સરનામું—ન્યૂ દિલ્હી અને સીમલા.

બીઆણી, શ્રી. બ્રીજલાલ—૧૮૯૬ માં એમનો જન્મ થયો હતો. નાગપુરની પોરીસ કોલેજમાં ગ્રેજ્યુએટ થયા પછી કાયદાનો અભ્યાસ શરૂ કર્યો હતો પણ નાગપુર કેંઝિસ દરમ્યાન અભ્યાસ પડતો મુકયો હતો અને કેંઝિસમાં ભેડાયા હતા. એમને ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૧ ની કેંઝિસ અળવળ દરમ્યાન જેલ મળી હતી. ૧૯૨૬ માં મધ્ય પ્રાંતની ધારાસભામાં સ્વરાજ્ય પક્ષના સભ્ય હતા અને વીદર્ભ કેંઝિસના છ વર્ષ સુધી પ્રમુખ રહ્યા હતા. શ્રી. બીઆણી જાણીતા ધંધાદારી અને ઓલ ઇન્ડિયા કેંઝિસ કમીટીના સભ્ય છે. અત્યારે કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના કેંઝિસ તરફથી ચુટાયેલા સભ્ય છે. ૧૯૪૦ માં હિંદ સર્વેક્ષણ ધારા હેઠળ એમને ફરી જેલ મળી છે.

સરનામું—અંકલા.

બ્રોઝ, શ્રી. મુખ્યાચાર્ય—૧૮૯૭ માં એમનો જન્મ થયો હતો. કટકની રેવેન શા. કે.લેજમાં મેટ્રીક થયા પછી ૧૯૧૩-૧૪ માં પ્રેસીડેંસી કોલેજ યુનિવર્સિટીમાં નીમાયા હતા. ૧૯૧૬ માં સ્ટેટીશ. ચર્ચ કોલેજમાંથી બી. એ. થયા હતા. આ પરિણામ પહેલા વર્ગમાં આવીને એમણે

પસાર કરી હતી. ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૧ સુધી એમણે કેમ્બ્રિજ ખાતે અભ્યાસ કર્યો હતો અને ૧૯૨૦ માં આઇ. સી. એસ. ની પરિક્ષા પાસ કરી હતી. એ પરિક્ષામાં તેઓ ચોથા આવ્યા હતા. ૧૯૨૧ માં કેન્ટરબી ની બી. એ. ની પરિક્ષા આપી હતી પણ લંડનમાં રહ્યા રહ્યાજ આઇ. સી. એસ. નું રાજીનામું આપી દીધું હતું. શ્રી. બ્રોઝ ૧૯૨૨ માં ઉત્તર બંગાળ રેલ સંકટ નિવારણના કાર્યના આગેવાન હતા. ૧૯૨૩ માં “ફોરવર્ડ” પત્રના વ્યવસ્થાપક હતા. ૧૯૨૪ માં કલકત્તા ડોરપોરિશનના ચીફ એકઝીક્યુટીવ ઓફીસર હતા. એજ

વર્ષમાં તેમને ૧૮૧૮ ના ત્રીજા ૨૦ યુલેસન હેઠળ પકડવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૦ માં એક સરઘસના મુબંધમાં રાજ્ય દરોહના આરોપસર એમને ૧૨ માસની સખત જેલની સજા થઈ હતી. ૧૯૩૦ માં જેલમાં હોવા છતાં એમને શ્રી. સેન-ગુપ્તાની જગાએ કલકત્તાના મેયર તરીકે ચૂંટી કાઢવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૧ માં પ્રતિબંધીત સભામાં ભાગ લેવા માટે મેયર તરીકે એમને ફરીથી પકડવામાં આવ્યા હતા અને છ માસની સખત સજા કરવામાં આવી હતી. ફરીથી એમને મુબંધમાં પકડવામાં આવ્યા હતા. જેલ નિવાસ દરમિયાન એમની તબીબીત બગડવાથી એમને યુરોપ જવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. ૧૯૩૪ માં એમના પિતાનું અવસાન થવાથી તેઓ કલકત્તા આવ્યા હતા. ત્યાર પછી એમને ઘેર નજરકેદ કરવામાં આવ્યા હતા. તેઓ ફરી પાછા યુરોપ ગયા હતા અને હિંદ પાછા આવતાની સાથેજ મુબંધમાં સ્ટીમર પર એમની ધરપકડ થઈ હતી. ૧૯૩૭ સુધી એમને નજરકેદ રાખી મુકવામાં આવ્યા હતા શ્રી. બ્રોઝ ૧૯૩૮-૩૯ માં અને ૧૯૩૯-૪૦ માં એમ જે વાર કોંગ્રેસના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. પણ ૧૯૩૯ માં કોંગ્રેસના વરીષ્ઠ સન્તાધીશો સાથે મતભેદ પડતા એમને રાજીનામું આપી દેવું પડ્યું હતું. કોંગ્રેસ સામે પ્રચાર કરવા બદલ એમને કોંગ્રેસમાં ઉમેરો કરવાનો ભોગવતા અટકાવવામાં આવ્યા હતા. એમણે કોંગ્રેસમાં રહીને પ્રાગતિક પક્ષ નામનો હિદાયવાદી પક્ષ સ્થાપ્યો હતો. ૧૯૪૦ માં હોલવેલ સ્મારકની ચળવળ ઉપાડી એમણે ફરીથી જેલ વહોરી લીધી હતી. એ ચળવળનો સફળ અંત આવ્યા પછી ઘણે વખતે એમને બંગાળ

સરકારે છોડ્યા હતા. પણ એમની સામે ઘણા મુકદ્દમા ખાકી હતા. એ દરમ્યાન તેઓ ૧૯૪૧ ના જાનેવારી માસમાં એકાએક શુભ થયાના સમાચાર આવ્યા હતા.

સરનામું:—કલક-તા.

ખોઝ, શ્રી. શરતચન્દ્ર—૧૮૮૬ માં એમનો જન્મ થયો હતો. કંટની રેવન્યુ અને કલક-તાની પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાં એમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૮ માં એમણે એમ. એ.ની પરિક્ષા પસાર કરી હતી અને ૧૯૧૧ માં તેઓ ખી. ઝલ. થયા હતા. ૧૯૧૩ માં ખારીસ્ટર થયા પછી ૧૯૨૪ થી ૧૯૩૨ સુધી કલક-તા શહેરના એક્ઝરસેન બન્યા હતા. તેઓ ૧૯૩૩ માં હિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા અને ખગાળ માંતિક કોંગ્રેસના પ્રમુખ પણ હતા. ૧૯૧૮ ના ત્રીજા રેગ્યુલેશન હેઠળ ઘણા વર્ષો સુધી તેઓ કેદી તરીકે રહ્યા હતા અને ૧૯૩૭ માં ખગાળની સેલ્ફસેલેટીવ કોલેન્સીસના સભ્ય બની કોંગ્રેસ પક્ષના નેતા થયા હતા પણ પાછળથી એમને એ પહેલી દુર કરવામાં આવ્યા હતા કલક-તામાં શ્રી. ખોઝ એક પ્રસિદ્ધ ધારાસભી ગણાય છે. શ્રી ખોઝ મુંબઈ હાઈકોર્ટ સમક્ષ ચાલતા વીઠલભાઈ પટેલના કેસમાં પોતાના ભાઈ સુખાઝ ખોઝ તરફથી ખયાલ કરવા આવ્યા હતા.

સરનામું:—કલક-તા.

ચંદ્રોપાધ્યાય, શ્રીમતી કમળાદેવી—૧૯૦૩ માં એમનો મેંચેર ખાતે દક્ષીણ કાનડાની બાણીતા સારસ્વત કુટુંબમાં

જન્મ થયો હતો. નાનપણમાં જ એમનાં લગ્ન પોતાની જ કોમના એક શ્રદુરવ સાથે કરવામાં આવ્યા હતા પણ મદ્રાસ ખાતેની કવીન મેરીઝ કોલેજમાં અભ્યાસ કરતાં હતાં ત્યારે જ એમના પતિનું અવસાન થયું હતું. એ પછી અહીંઆર ખાતે એમને શ્રીમતી સરોજીની નાયડુના ભાઈ અને કવી હરીન્દ્ર ચંદ્રોપાધ્યાય સાથે મહત્તરી થઈ અને એમાંથી બંને લગ્નચંદીથી બેઠાયા. શ્રીમતી કમળાદેવી છટાદાર વક્તી છે, અભ્યાસી છે અને દેશ પરદેશનો મારો અભ્યાસ કર્યો છે. હિન્દી સ્ત્રીઓની લડતના અંડાધારી તરીકે એમણે દેશપરદેશમાં સ્ત્રીઓના હક્કો માટે ખુબ પ્રયત્નકાર્ય કર્યું છે. ગાંધીજીની લડતમાં ભાગ લઈ જેલ નીવાસ પણ સ્વીકાર્યો છે. કોંગ્રેસ સમાજવાદી પક્ષના તેઓ એક અગ્રગણ્ય સભ્ય છે. એમણે ૧૯૪૦-૪૧ માં અમેરીકાનો પ્રવ.સ કર્યો હતો.

પ્રેસીડેન્સી

અધ્યક્ષ દેશી

વીમા કું. છે.

ગાંધી, શ્રી. મનમોહન પરશોતમ, એમ. એ., એફ. આર. ઇ એસ., એફ. એસ. એસ.—કલ્યાણજી માવજીની કંપની, કલકત્તા, ના મેનેજર. શ્રી. ગાંધીના જન્મ ૧૯૦૧ માં જુનાગઢ આતે થયો હતો. જુનાગઢ, અમદાવાદ અને બનારસ યુનિવર્સિટીમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૬ માં શ્રીમતિ રંભાગુરી જી. એ. સાથે લગ્ન કર્યું હતું. એજ સાલમાં તેઓ મુંબઈની લેખર બ્રાફરીમાં આંકડા વિભાગના મદદનીશ નીમાયા હતા. ત્યારથી ૧૯૩૬ સુધી એમણે કલકત્તાની દેશી વેપારી એમ્પરના, કલકત્તાની ઇંડીઅન સુગર મીલ્સ એસોસિએશનના, ૧૯૩૨ થી ૧૯૩૬ સુધી કલકત્તાની ઇંડીઅન કોલ્ડી અરી એાનર્સ એસોસિએશનના અને ૧૯૨૯-૩૦ માં હિંદના વેપારી મંડ-

ળોના મહામંડળના મંત્રી તરીકેના એમના ભાગ્યના હતા. શ્રી. ગાંધી ૧૯૩૬-૩૭ માં કલકત્તાની નેશનલ સીટી બેન્ક બોર્ડ ન્યુયોર્કના ક્રેડિટ ડીપાર્ટમેન્ટના વડા હતા. હાલ રોહતાસ ઇંડસ્ટ્રીઝ લીમીટેડ, ડાલમીયા સીમેન્ટ લીમીટેડ, ખરખરી કોલ કં. લીમીટેડ ના ચીફ કમર્શીયલ મેનેજર છે. ૧૯૩૭ થી ૧૯૩૯ સુધી ઇંડીઅન સુગર સીંડીકેટના ડિરેક્ટર હતા, ૧૯૩૮ માં યુકત પ્રાંત અને બીહાર પાવર એલ-કોહલ કમીટીના અને ૧૯૪૦ માં બીહાર સરકારની મજૂર તપાસ સમિતિના સભ્ય હતા. યુકત પ્રાંત અને બીહાર સુગર કંત્રોલ બોર્ડના પણ તેઓ સભ્ય છે. આંડ અને મીલ ઉદ્યોગ અંગે એમણે પરિપક્વતામાં વાંચેલા નિબંધો પ્રગટ થયા છે. સરનામું:—૩૦, પુલ્કુર રોડ કલકત્તા.

પ્રેસીડન્સી

પ્રોવીડન્ટ એન્ડ જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કં. લીમીટેડ.

(સ્થાપના ૧૯૨૪)

હેડ ઓફીસ—મેરવાન બીલ્ડિંગ, સર રીવિન્ડશાહ મહેતા રોડ, કોલ, મુંબઈ.

અસ્કયામત : રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ થી વધુ

વેલ્યુએશન કરીને બોનસ આપતી કંપની

સરકારી વીમા ખાતાએ મંજૂર કરેલા ટેબલ્સ પ્રમાણે પોલીસી અપાય છે.

ગેરંટીડ સરેન્ડર વેલ્યુ, પેઇડ-અપ પોલીસીઓ, હોલ લાઇફ, એન્ડાઉમેન્ટ અને બાળકોના વીમા વીગિર.

૫૦૦ રૂપીઆ સુધીની પોલીસીઓ અપાય છે.

એજન્ટોને ફાયદાકારક શરતો, લાઇસન્સની જરૂર નથી.

હેડ ઓફીસને અગર નજીકની ગ્રાંથ ઓફીસને લખો:—

આગા, મીં જમશેદ બરજોર—મીં જમશેદ આગાનો જન્મ તા. ૨૭ મી અક્ટોબર ૧૯૧૬ ના દિને થયો હતો.

૧૪૫ વર્ષની વયે મુંબઈ યુનીવર્સિટીની મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કર્યા પછી મુંબઈ સરકારની આરકીટેકચર ડીપ્લોમાની પરીક્ષા પણ પસાર કરી હતી અને એવણ સઉથી નાની વયના મુંબઈમાં પ્રેક્ટીસીંગ આરકીટેક્ટ છે. એવણ ગવર્નમેંટ ડીપ્લોમા ઇન આરકીટેકચર (જી. ડી. આર્ક્ટ.) ધરાવે છે, અને ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ આરકીટેક્ટસના એસોસિએટ (એ. આઈ. એ.) છે. વળી એવણ લંડનની ઇનકોર્પોરેટેડ એસોસિએશન ઓફ આરકીટેક્ટસના એસોસિએટ (એ. આઈ. એ. એ.) અને એસોસિએટ સરવેયર (એ. આઈ. એ. એસ.) પણ છે, અને ઇનકોર્પોરેટેડ આરકીટેક્ટ અને સરવેયર (લંડન) તરીકે ઓળખાય છે. એવણ એ ડીપ્લોમા આખા હાંકુસ્તાનમાં સૌથી નાની વયે મેળવવા પામ્યા છે.

એવણ મેસર્સ શાપરજી એન. ચાંદા-લાઈની કંપનીની પોતાની બાપીકી પેટીમાં એવણનાં પીતા સાથે આરકીટેક્ટ તરીકે જોડાયા છે. ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ આરકીટેક્ટસની બાંહેધરી હેઠળ ૧૯૩૭ માં ટાઉન હોલમાં પહેલવહેલું “આઈડીઅલ હોમ એકઝીબીશન” ભરાયું હતું તેની “એન્ટરટેનમેન્ટ કમીટી”ના એવણ સભાસદ હતા. મીં જમશેદ ૧૯૩૨ માં પોતાના માતાપીતા સાથે ઇરાનની સફર ગયા હતા. ૧૯૩૬ માં “ઇરાન્યન કાનુન” કે જેના પ્રમુખ હીજ એક્સેલન્સી ઇરાનના કાનસલ કબેવાની છે તેના જોડયા એનારરી સેક્રેટરી તરીકે એવણની સુઠી થઈ છે. એમનાં લગ્ન તા. ૫ મી ડીસેમ્બર ૧૯૩૮ ના દિને સર ધનજીશાહ બમનજી કુપરનાં બેટી મીસ શીરીન સાથે મુંબઈમાં વહીં મધે જ્વાહીરના મહારાજ સાહેબ સીંધીઆના “સમુદ્ર મહાલ” રેલેસમાં થયા હતા. ૨૧ મે વર્ષે મીં જમશેદ આગા ઈમેસનરીમાં જોડાયા હતા. અને લોન્ડન લેવિન્સ જેનકીન્સના મેંબર થયા છે. એવણ ઇરાની જરથોસ્તી અંબુમન અને પારસી પોલીટીકલ લીગના મેંબર છે.

સરનામું:—અડવાની એંબર્સ, સંર ફીરિઝશાહ મહેતા રોડ, મુંબઈ.

તમારો વીમા ઉતરાવતાં પહેલાં

પ્રેસીડેન્સી

માં લખો અથવા મળો. તમને લાભજ થશે.

હેડ ઓફીસ—મેરવાન બાંદ્રીંગ, સર ફીરિઝશાહ મહેતા રોડ, મુંબઈ ૧.

મેહુતા, ખા.ખ. પેસ્તાનજી બમનજી—
એમનો જન્મ મુ'બઈમાં ૧૮૭૭ માં થયો
હતો. સત્તર વર્ષની ઉંમરે એડનની સર
કારી તીબેરીમાં ડેપુટી એકાઉન્ટન્ટ અને

ત્રેઝરર તરીકે એમની નીમણુંક થઈ હતી.
૧૮૯૯ માં આઠ માસ સુધી એડન મ્યુનિસિ-
પાલિટીમાં કામચલાઉ હેડ એકાઉન્ટન્ટ તરી
કેની વધારાની ફરજ પણ એમણે બજાવેલી.
પછી આગળ વધતા વધતા થોડા સમય
સુધી કામચલાઉ એકાઉન્ટન્ટ અને ત્રેઝરર
તરીકે પણ નીમાયા હતાં. ૧૯૦૪ માં
ખાંચ મહીના સુધી એમને એડન મ્યુનિસિ-
પાલિટીમાં કામચલાઉ હેડ એકાઉન્ટન્ટ
નિમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૧૧ માં સત્તા-
વાળાઓ તરફથી ત્રણ માસ સુધી તેમને
ઈન્કમટેક્સને લગતો અનુસંધાન મેળવવા માટે
મુ'બઈ મોકલવામાં આવ્યા, જ્યાંથી પાછા
ફરતા એમની “ઈન્કમટેક્સના એકઝામીનર”
તરીકે નીમણુંક કરવામાં આવી. પછીથી
૧૯૧૨ માં એમના ઠાકા ખાન સાહેબ
બેહરામજી નિવૃત્ત થતા એમની નીમણુંક
હેડ એકાઉન્ટન્ટ અને ત્રેઝરર તરીકે કર-
વામાં આવી જે હોદ્દા એમણે ૧૯૨૬
સુધી ભોગવ્યા અને પછી ઈન્કમટેક્સ
અમલદાર નીમાયા. ખાળખાળ પેસ્તાન-

જીએ સરકારી સેવા ઉપરાંત બહાર ફરતે
પણ બજાવી છે. એડનના કીંગ એડવર્ડ
ધર્મોદ્ધાર દવાખાનુ, પારસી લાઇબ્રેરી, સર
હોરમસજી કાવમજી દીનશાહ એંગ્લો-વર્ના
ક્યુલર સ્કૂલ, હોસ્ટેલરીકલ સોસાયટી વિગેરે
સંસ્થાઓને આનરરી સેવાઓ આપી છે.
નાનું ડ્યુક ઓફ કોનાલ્ટ અને નાનું પ્રીન્સ
ઓફ વેલ્સની એડનની મુલાકાત પ્રસંગે એ
નામદારોને આવકાર આપનાર સમિતિમાં
ખાનખહાદુર આનરરી સેક્રેટરી નીમાયા
હતા. એમની સરકારી તેમજ બહાર સેવા
ધ્યાનમાં લઈ એમને સરકારે ૧૯૧૮ માં
ખાન સાહેબ તેમજ ૧૯૨૧ માં ખાન
ખહાદુરના ખીતાબો આપી નવાજ્યા છે.
ઉપરાંત ૧૯૩૫ માં એમને સીકવર જીબીકી
ચન્દ્રક મળ્યો છે. ત્યારે નીમાયકી નાનું
શહેનશાહ બૈયોર્જની સીલ્વર જીબીકી કમી
દીના તેઓ સેક્રેટરી હતા. ૧૯૩૭ માં
છટા બૈયોર્જની કેરોનેશન કમીટીના પણ
સેક્રેટરી નીમાયા હતા. એજ વર્ષે એડનમાં
ઈન્કમટેક્સ ઓફીસર તરીકેના ઓધ્યા પરથી
નિવૃત્ત થયા ત્યારે એડનની પારસી
અનજીમન અને એડનની પ્રજા તરફથી
માનપત્રો અર્પણ કરવામાં આવ્યા હતા.
ખાનખહાદુર મહેતા મુ'બઈના દાદર માદ્રંગા
પારસી ઝોરાસીધન કમીટીના અને ઇરાન
હીગના સભ્ય છે.

સરનામું—પારસી કોલોની, દાદર,
મુ'બઈ.

ગુરી, શ્રી. મહમદ યાસીન, ખાર-
એટ-સો-એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં ખીઆ-
વર (રજપુતાના)માં થયો હતો. અલીગઢ
કોલેજમાં શિક્ષણ લઈ અલ્લાહાબાદમાં
બી. એ થયા અને ૧૯૨૦ માં વકીલ
થયા. તેમની રાજદ્વારી પ્રવૃત્તિનો આરંભ
પણ એજ વર્ષમાં થયો. તેઓ અસહ-

કારની તેમજ ખીલાફતની લડતમાં જોડાયા. ૧૯૨૭ માં તેઓ અમદાવાદ આવ્યા અને ત્યાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી. એ ઉપરાંત યુજરાતના મુસ્લીમોમાં રાષ્ટ્રવાદનો પ્રચાર પણ શરૂ કર્યો. શ્રી નુરી મુસ્લીમ યુવકોના એક માનીતા નેતા છે. ૧૯૩૦-૩૨ ની લડતમાં પણ તેમણે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૧ માં મુંબઈ ખાતે મળેલી અખિલ હિંદ મુસ્લીમ યુવક પરિષદના પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયા હતા. અખિલ હિંદ મુસ્લીમ અઈક્યમંડળ તથા અખિલ હિંદ ખીલાફત કમીટીના કરવેરાના સભ્ય હતા. અમદાવાદથી મુંબઈ એક્ઝેમ્પ્લીમાં તેઓ ચુંટાયા હતા અને કોંગ્રેસમાં જોડાઈ પ્રધાનમંડળમાં આવ્યા હતા. અત્યારે ફરી લડતમાં જોડાઈ જશે ગયા છે.

સરનામું:—રશીદ મંજીલ, વરલી પોઇન્ટ, મુંબઈ.

પેટ્રો, સર એ. પી.:—જમીનદાર અને ગંજમના આ જાણીતા ધારાસભી તું નામ સ્થાનિક અને લોકલ જોડોનો ૨૫ વર્ષ સુધી યશસ્વી વહિવટ કરવા માટે મશહૂર છે. ૧૯૧૩ માં તેઓએ સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓના વહિવટ નો અભ્યાસ કરવા માટે યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો હતો. પ્રારંભમાં કોંગ્રેસના સભ્ય હતા. મદ્રાસ યુનીવર્સિટીની પુનરચના અને આંધ્ર યુનીવર્સિટીની સ્થાપનામાં એમણે સારો ફાળો આપ્યો હતો. ૧૯૨૧ માં મદ્રાસની ધારાસભામાં સભ્ય હતા. ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૭ સુધી મદ્રાસ સરકારના પ્રધાન બન્યા હતા. મદ્રાસના અધ્યાક્ષ પદના જાણીતા અગ્રેસર છે. એમણે ૧૯૨૭ માં દક્ષિણ હિંદ વિનીત પરિષદનું પ્રમુખપદ લીધું હતું. એમને ૧૯૩૦ માં દિલ્હીમાં મળેલી એકતા પરિષદનું પ્રમુખ પદ અપાયું હતું. ત્રણે જાળમેળ પરિ-

ષદમાં અને જોઇન્ટ સીલેક્ટ કમીટીમાં પણ સર પેટ્રોએ ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૧ માં રાષ્ટ્રસંઘ (લીગ એફ નેશન્સ) ના ડેપુટી હતા. અત્યારે કાઉન્સિલ એફ સ્ટેટના સરકાર નિયુક્ત સભ્ય છે.

સરનામું:—મદ્રાસ.

બમનખેરામ, સરજહાંગીરબમનજી, નાઇટ., બી. એ., એલ એલ. બી., જે. પી., સોશીસીટર.—જન્મ ૧૮૯૬ માં

મુંબઈની હાઈ હાઇ સ્કુલમાં કેળવણી લીધેલી. મરુબ મેરવાનજી મુસ્લા (નાગ-પુર)ની પુત્રી જરબાઈ સાથે ૧૮૮૭ માં લગ્ન કર્યા. ૧૮૯૦ માં એન્ટ્રાન્સ થયા. કેટલાક ઇનામો પણ મેળવ્યાં છે. સર બમનખેરામ ૧૪ થી વધુ વર્ષ સુધી મ્યુનીસીપલ સભ્ય હતા. તેમજ જુદી જુદી મ્યુનિસિપલ કમીટીઓમાં પણ સભ્ય હતા. મુંબઈના પહેલા મેયર બનવાનું એમને માન મળ્યું હતું. એ. પી. અને જ્ઞાનરરી પ્રસીડંસી મેજસ્ટ્રેટ છે. એ ઉપરાંત અનેક રાહત સમિતિઓના સભ્ય અને જોઇન-સ્ટોક કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે.

સરનામું:—સીવ્ય, વોર્ડનરોડ, મુંબઈ.

ઈશ્વાહીમ, સર કરીમભાઈ (ત્રીજા બેરેનેટ), એ. પી.—જન્મ તા. ૧૩ મી એપ્રિલ ૧૯૦૩ ની સાલમાં થયો હતો. મરહુમ સર મહમદભાઈ કરીમભાઈ ઇશ્વાહીમ (ત્રીજા બેરેનેટ)ના એઓ બેટા થાય છે. ૧૯૨૬ની સાલમાં અમીનાબાનુમ સાથે એઓના લગ્ન થયાં હતાં. તેઓ

સાલમાં મુંબઈમાં મળેલી એલ ઇન્ડિયા મુસ્લીમ લીગની રીસેપશન કમીટીના એવળુ ચેરમેન હતા. ૧૯૨૮-૨૯ માં અને તે પછીથી ૧૯૩૫ થી બોમ્બે મ્યુનીસીપાલ કોર્પોરેશનના એઓ એક સભ્ય હતા. ૧૯૩૭ માં એવળુ મુંબઈની સેલ્ફસેલેટીવ કાઉન્સિલના એક મેમ્બર ચુંટાયા હતા.

ટંકાણું—“એલવેરીઅર.” વોરડન રોડ, મુંબઈ.

ઓ. પ્રેસીડન્સી સેલેક્ટ છે. તેમજ કરીમ ભાઈ ઇશ્વાહીમ બોલ એરફનેજના પ્રક્ટી-ઓની બોર્ડના એઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૩૨ ના સાલમાં ઇન્ડિયન મરચન્ટસ એસોસિયેશન એકઝીક્યુટીવ કમીટીના એઓ એક મેમ્બર હતા. એ ઉપરાંત મુંબઈની મુસ્લીમ કમીટી ના એઓ પ્રેસીડન્ટ હતા, તેમજ ૧૯૩૬ ના સાલમાં હીંદુ-મુસ્લીમી વચ્ચે થયેલાં રમખાણુ વખતે હસ્તીમાં આવેલી પીસ એન્ડ રીલીફ કમીટીના એઓ ચુટીકદાયલા પ્રેસીડન્ટ હતા. ૧૯૩૪ માં અમદાવાદ ખાતે મળેલી ગુજરાત એન્ડ કાઠીયાવાડ મુસ્લીમ પ્રોવીનશ્યલ એડયુકેશનલ કોન્ફરન્સના એઓ પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૬ ના

જીનવાલા, સર પદમજી પેરેતનજી, બી. એ., બાર-એટ-લો—એમનો જન્મ ૧૮૭૫ માં થયો હતો. એમના લગ્ન ફરેની બેજનજી સાથે થયા હતા. અમદાવાદની ગુજરાત કોલેજમાં એમણે વિદ્યાભ્યાસ કર્યો પછી ૧૮૯૯ માં ટ્રીનિટી હોલ, કેમ્બ્રીજ, બારમાં દાખલ થયા હતા. ૧૯૦૫ માં પ્રવેશની મુખ્ય અદાલતના એડવોકેટ હતા અને ૧૯૧૫ માં મદદનીશ સરકારી એડવોકેટ નીમાયા હતા. પ્રવેશની સેલ્ફસેલેટીવ કાઉન્સિલના સેક્રેટરી પણ નીમાયા હતા. ૧૯૨૨-૨૩ માં રંગુન મ્યુનિ. કોર્પોરેશનના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા ૧૯૨૧-૨૩ માં પ્રવેશની સેલ્ફસેલેટીવ એસોસિયેશનના સભ્ય હતા. ૧૯૨૩ માં ઈન્ડિયન ટેરીફ બોર્ડના સભ્ય હતા. ત્રણવાર પ્રમુખ પણ નીમાયા હતા. જોખમેલ પરિપદના સભ્ય તરીકે લંડન ગયા હતા. અત્યારે સ્ટોકહોમ મધેની કચ્છર અને ટોલના આર્થિક સલાહકાર છે. તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ કંપનીના ડેપુટી ચેરમેન છે.

સરનામું:—C/o તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ કંપની, બોમ્બે હાઉસ, બ્રિસ સ્ટ્રીટ, કેટ, મુંબઈ.

હાલ, સર અરદેશર રૂસ્તમજી, નાઇટ, આઇ. સી. એસ. (રીટાયર્ડ) મેસર્સ તાતા સન્સ લીમીટેડના ડિરેક્ટર, મેસર્સ ધી તાતા આર્ચન એન્ડ સ્ટીલ કુંપની લીમીટેડ, ધી એસોસીએટેડ સીમેન્ટ કુંપની લીમીટેડ, અને ધી આંધ્રાવેલી પાવર સંસ્થા કુંપની લીમીટેડના ડિરેક્ટર—એઓનો જન્મ તા

૨૪ મી એપ્રિલ ૧૮૮૪ ની સાલમાં થયો હતો. બાઈ માણેકબાઈ જમશેદજી અરદેશર વાહડયા સાથે શાદીના ગાંઠથી બેડાયા મુંબઈની એલફીનસ્ટન કોલેજમાં તેમજ કેમ્બ્રીજની સેન્ટ બેન્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી. ધારવાર, કાલાખા અને બીજા પુરના મહાનિશ કલેક્ટરનો ઓધ્યા ભોગવ્યો હતો. એ ઉપરાંત બેલગામના લેન્ડ રેકૉર્ડ્સના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ, રત્નાગીરી અને પંચમહાલના કલેક્ટર, મુંબઈ સરકારના રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટના ડેપ્યુટી સેક્રેટરી, મુંબઈ સરકારના ફીનાન્સ ડીપાર્ટમેન્ટના એક્ટીંગ સેક્રેટરી તેમજ હિંદી સરકારના એડયુકેશન, હેલ્થ અને લેન્ડ ડીપાર્ટ-

મેન્ટના એક્ટીંગ સેક્રેટરી અને મુંબઈના મ્યુનીસીપલ કમીશનરના ઓધ્યાઓ ભોગવ્યા હતા.

હેકાણું—C/o તાતા આર્ચન એન્ડ સ્ટીલ કુંપની લીમીટેડ, બોમ્બે હાઉસ, બ્રુસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

જયપ્રકાશનારાયણ,—બીહારના સારણ જિલ્લામાં એમનો જન્મ થયો હતો. ૧૯૨૨ માં તેઓ અમેરિકા જતા રહ્યા હતા. ત્યાં જઈ એમણે કેલીફોર્નિયા ખાતે ફળના ખેતરોમાં મજૂર તરીકે કામ કર્યું હતું. અમેરિકા ખાતે આ રીતે આઠ વર્ષ રહી સાથે સાથે વિદ્યાભ્યાસ પણ કર્યો હતો. તેમણે પાંચ જુદી જુદી યુનીવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ લીધું છે. એ પછી ૧૯૩૨ માં તેઓ હિંદ પાછા ફર્યા હતા અને કેંગ્રેસના લેબર રીસર્ચ ખાતાનું કાર્ય એમને સોંપવામાં આવ્યું હતું. સત્યાગ્રહની ચળવળ વખતે એમણે ઘણા મહિનાઓ મુશ્કેલી સામાન્ય મંત્રી તરીકેની સેવા બજાવી હતી. એમણે સત્યાગ્રહની ચળવળમાં જલ પણ ભોગવી છે. શ્રી. જયપ્રકાશ બાણીતા કેંગ્રેસ સમાજવાદી પક્ષના અગ્રણી છે. એમણે પટણા ખાતે મેળોડી પહેલી કેંગ્રેસ સોશીયાલીસ્ટ પરિષદનું ધ્યવસ્થા કાર્ય કર્યું હતું. એ પછી એમણે કેંગ્રેસમાં સમાજવાદી પક્ષની સ્થાપના કરી હતી. ૧૯૩૯ માં હિંદ સરકારના ધારા હેઠળ એમની ધરપકડ થઈ હતી અને જેલની સજા થઈ હતી. આ સજા પૂરી કરીને છુટા થયા કે તરતજ તેમને ૧૯૪૧ માં પાછા પકડવામાં આવ્યા હતા.

ચેતરજી, સર અલુલ, કે. સી. એસ. આઈ., કે. સી. આઈ. ઈ., જી સી. આઈ. ઈ., આઈ સી. એસ.—એમનો જન્મ ૧૮૭૪ માં થયો હતો. હિંદીસંનદી નોકરીની પરિક્ષામાં તેઓ પહેલા આગ્રા હતા. ૧૮૯૬ થી એમણે હિંદી સરકારના વિવિધ ખાતાઓમાં સેવા બજાવી છે. વોશિંગ્ટન ખાતેની મજૂર પરિષદ, લંડન ખાતેની નઉકાપરિષદ, ઉપરાંત આટાવા ખાતે ૧૯૩૨ માં ગયેલા હિંદી પ્રતિનિધિમંડળમાં હિંદના પ્રતિનિધિ તરીકે એમને નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૫ થી ૧૯૩૧ સુધી હિંદના હાઈ કમીશનર હતા. એમને ઈંડીઆ કાઉન્સિલના પણ સભ્ય નીમવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—“ધી એથેનીઅમ,” વોટરહુ એસ, લંડન.

ધીવાળા, શ્રી. ઓશ્વલાલ હરકી-સનહાસ—૧૯૦૩ માં મુંબઈમાં એમનો જન્મ થયો હતો. ગરીબ માળાખના પુત્ર

હોઈ શિષ્ય વૃત્તિ અને માફી મેળવી અભ્યાસ કર્યો અને એ રીતે ૧૯૨૬ માં કાયદાની પરિક્ષા પાસ કર્યા પછી મેસર્સ હેવકરણ નાનજની પેઢીમાં થોડો વખત નોકરી

કરી અને નસીબે મારી આપતા એ પેઢીમાં ભાગીદાર બન્યા. ધંધા અંગે દેશપરદેશનો પ્રવાસ પણ કરેલો. ૧૯૩૮ માં ત્યાંથી છુટા થઈ “નેશનલ સીટી બેન્ક ઓફ ન્યુયોર્ક” માં જોડાયા અને અત્યારે સબ-એકાઉન્ટન્ટ છે. દેશી વેપારી એમજનના સભ્ય છે, અને રૂડીઓ પર વ્યાપારી મંથનો પર ઘણીવાર રસપ્રદ ચર્ચા કરે છે.

સરનામું:—“શાંતિસદન,” ફ્રેંચ પ્રીજ, મુંબઈ.

કુપર, સર ધનજીશા બમનજી, નાઈટ, એમ. એલ. એ. (સતારા), મુંબઈના માજી ચીફ મીનીસ્ટર—જન્મ તા. ૨ જી બન્યુ-આરી ૧૮૭૮ ના સાલમાં

થયો. મ્યુનીસીપાલ અને લોકલ બોરડના વહીવટ-માં તેઓ છેલ્લાં ૨૦ વર્ષ થયાં ઉલટ મંદ ભાગ લેતા રહ્યા છે, ખાસ કરીને ભેતીવાડીની ખીસ-વણી ઉપર તેઓ વધુજલસ આપતા હતા.

તેઓ સતારા સીટી મ્યુનીસીપાલિટીના વાઈસ-પ્રેસીડેન્ટ (૧૯૨૦ થી ૧૯૨૨) હતા. ૧૯૨૩ માં તેઓ તેના પ્રેસીડેન્ટ બન્યા હતા. ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૫ સુધી તેઓ સતારાની ડીસ્ટ્રિક્ટ લોકલ બોર્ડના વાઈસ-પ્રેસીડેન્ટ, ૧૯૨૫ થી ૧૯૨૮ સુધી સ્કુલ બોર્ડ અને ડીસ્ટ્રિક્ટ લોકલ બોર્ડના ચેરમેન અને ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૨ સુધી તેના પ્રેસીડેન્ટ હતા, ૧૯૨૪ થી તેઓ પ્રોવીનશીઅલ રાડ બોર્ડના એક સભ્ય હતા. મુંબઈની લેન્ડ-સર્વેટીવ કાઉન્સિલના તેઓ ૧૯૨૦ થી ૧૯૨૬, ૧૯૩૦ થી ૧૯૩૭ સુધી એક સુટી કઢાયેલા સભ્ય હતા. ૧૯૩૭ માં તેઓ ફરી તેના સભ્ય તરીકે સુટી કઢાયા હતા. સતારાના એક આગેવાન લીડર તરીકે તેઓ સતારાની પ્રજા અને ખાસ કરીને ખેડૂતોના હિત અર્થે જે કાળજી કરી તેઓ પ્રત્યે ઉદાર અને દીલસોઝ વર્તન દેખાડે છે તેને અંગે તેઓ સહ કાંઈમાં પ્રીય થઈ પડ્યા છે. તેઓએ મુંબઈ સરકારના સ્થાનિક સ્વરાજ્ય ખાતાના મીનીસ્ટરનો (૧૯૩૩-૩૪) અને તે પછી ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૭ સુધી મુંબઈ સરકારના ફીનાન્સ મેમ્બરનો આદ્યો ભાગવ્યો હતો.

હેકાણું:—હટવર્થ, સતારા.

ચીનાઈ, સર રહીમતુલ્લા મહેરઅલી, નાઈટ (૧૯૩૬)—જન્મ મુંબઈમાં ૧૧ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૨ માં થયો હતો. મુંબઈની

ભરડા ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં એઓએ કેળવણી લીધી હતી. કાઉનસીલ ઓફ સ્ટેટના એક સભાસદ તેમજ ૧૯૩૭-૩૮ ના સાલ માટેના ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડિયન એમ્પ્લોઈઝ ઓફ કોમર્સના પ્રેસિડેન્ટ હતા. એફ. એમ. ચીનાઈ

કુપની લીમીટેડ (મુંબઈ) ના ચેરમેન. ૧૯૧૪-૧૮ ના સાલનાં યુદ્ધ દરમ્યાન લડાઈના કામોમાં સરકારને સહાય થવા નેમાયદી અનેક અગત્યની કમીટીઓ ઉપર એમણે સેવા બજાવી હતી. ૧૯૧૫ થી ૧૯૨૬ ના સાલ સુધી મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના એવળુ એક સભાસદ હતા. ૧૯૨૩-૨૪ ના સાલ દરમ્યાન સ્ટેનડીંગ ફીનાન્સ કમીટીના એવળુ ચેરમેન હતા. જ્યારે ૧૯૨૬-૨૭ ના સાલ માટેના એવળુ ચેરમેન હતા. ૧૯૩૧ માં એઓ સેન્ટ્રલ એસેમ્બલીના એક સભાસદ તરીકે ચૂંટી કઢાયા હતા. ૧૯૨૨ ના સાલથી એવળુ કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના બીન-સરકારી સભ્ય છે. ઇન્ડિયન જલ્સ કમીટીની એડવાઈઝરી બોર્ડના એવળુ એક મેમ્બર હતા. ઇન્ડિયન મરચન્ટ્સ એસોસિયેશનના ૧૯૩૬ ના સાલ માટેના એવળુ પ્રેસિડેન્ટ હતા. ૧૯૨૧ થી એઓ ઇન્ડિયન રેડક્રોસ સોસાયટીના એક લાઈફ મેમ્બર છે. જ્યારે ૧૯૩૧ માં એવળુ સોસાયટીના પ્રેસિડેન્ટ હતા. હીંદ અને જાપાન વચ્ચેના વેપારી કરારની વાટાઘાટના સંબંધમાં એમણે હિંદી સરકારના બીન સરકારી સલાહકાર તરીકે સેવા બજાવી હતી ૧૯૩૬-૩૭ ના સાલમાં નેમાયદી

સ્ટોક એક્સચેન્જ તપાસ કમીટીનાં પણ એવળુ એક મેમ્બર હતા. કેટલીક બેઈન્ટ સ્ટોક કંપનીઓના ડિરેક્ટરને પણ એઓ ઓધો ભોગવે છે. એ ઉપરાંત શહેરની અનેક ધરમાદા સંસ્થાઓ સાથે પણ એવળુ સંબંધ ધરાવે છે.

ટેકાણું:—મહેર બીલીંગ્સ, ચોપાટી, મુંબઈ, ૭.

અબદુલ હમીદ, જી એ., એફ. એ. એ., એફ સી. પી. એ.—પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ અને ઇન્કમેટેક્સ એડવાઈઝર-૧૮૯૪ માં એમને જન્મ થયો હતો.

એમણે અધીગદ કૉલેજ અને મુંબઈની હાવર્સ કૉલેજ ઓફ કોમર્સમાં કેળવણી પ્રાપ્ત કરી હતી. લંડનની ઇનકોર્પોરેટેડ એકાઉન્ટન્ટ્સ

અની પરિક્ષામાં યુનાઈટેડ કીંગડમમાં બીબી નંબરે આપ્યા હતા. કચ્છી મેમ્બર કોમના છે અને બહુજ તવંગર વેપારી કુટુંબના નબીર છે. ૧૯૧૭-૧૯ સુધી નાગપુર ખાતે પોસ્ટ એન્ડ ટેલીગ્રાફ ખાતામાં ટેપુટી એકાઉન્ટન્ટ જનરલની ઓફીસમાં ઓડીટર હતા. ૧૯૨૦ માં પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટ તરીકે ધંધો શરૂ કર્યો. ૧૯૨૩ માં મુંબઈ આપ્યા અને હજી મુંબઈમાં એજ ધંધો કરે છે. ઇન્કમેટેક્સ ધારાના સુધારા અંગે સરકારને પણ એમણે ઘણી ઉપયોગી સૂચના કરી છે. પંબજ યુનીવર્સિટીના એકાઉન્ટન્સી વિભાગના પરિક્ષક હતા.

સરનામું:—૮૬, ડોન્ટાડ રટ્ટી, ઝકરીયા મસ્જિદ પાસે, મુંબઈ, ૯

ઘોષ, શ્રી અરવીંદ—શ્રી. અરવીંદ ઘોષનોજન્મ ૧૮૭૨ માં કલકત્તા ખાતે થયો હતો. સાત વર્ષની વયે એમના માળાપ એમને પોતાની સાથે ઇંગ્લેન્ડ લઈ ગયા હતા. એમણે કેમ્બ્રિજની સેન્ટ પોલ સ્કુલ અને કીંગ્સ કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. અને કલાસીકલ ટ્રીપોઝ (કેમ્બ્રિજની એનર્સ પરિક્ષાનું નામ)માં પ્રથમ પંક્તિ એ આપ્યા હતા. આઈ. સી. એસ. પરિક્ષા પસાર કરી હતી પણ ઘોડેસ્વારી કરતાં આવડતી નહિ. હોવાથી એમને નાણાયક કરવામાં આવ્યા હતા. પછી હિંદ આવી વડોદરા રાજ્યની નોકરી કરી. ત્યાંથી બંગાળ પાછા ફર્યા અને ત્યાં રાજકીય પ્રવૃત્તિમાં પડ્યા. શ્રી. અરવીંદ ઘોષ “વંદેમાત્રમ” ના પહેલા તંત્રી હતા. “વંદેમાત્રમ” પત્ર ત્યારે એક બહુજ વગવડસાધવાળું રાષ્ટ્રીય દૈનિક પત્ર ગણાતું હતું. એ પછી એમની અક્ષીયાર ઝોંખ કેસમાં ધરપકડ થઈ હતી. પરંતુ ક્રાંતિકારી ઉદ્દેશો માટે શસ્ત્રો પુરાં પાડવાનાં આરોપ-માંથી એમને હોવામુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૧૦ માં રાજદરોહી લખાણો લખવા માટે એમની સામે વૉરંટ કાઢવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ ધરપકડ થઈ શકે, એ પહેલાં તેઓ પોર્ટુગીઝ ખાતેના ફ્રેંચ મુલકમાં આવી ગયા હતા. ત્યારથી તેમણે રાજકારણનો ત્યાગ કર્યો છે. અને ઇંગ્લેન્ડની શોધમાં આધ્યાત્મિક જીવન શરૂ કરી રહ્યા છે. પોર્ટુગીઝ ખાતે એમણે એક આશ્રમ સ્થાપ્યો છે. અને એકાંતમાં અધ્યયન કરી રહ્યા છે. વર્ષમાં ત્રણવાર ગુજરાતના દિવસોએજ દર્શન આપે છે. એમણે અનેક ધાર્મિક પુસ્તકો પ્રગટ કર્યાં છે.

સરનામું:—પોર્ટુગીઝ.

હસ્તુર, સર હોદમજદીયાર શીરોઝ, નાઈટ, બી. એ. એલ એલ. બી., બાર-એટ-લો, મુંબઈના માજી વડા ઇલાકેદાર મેજિસ્ટ્રેટ—જન્મ તા. ૨૦

મી માર્ચ ૧૮૭૮ ને દીને થયો હતો. એઓએ મુંબઈની સેન્ટ એવીઅર્સ કોલેજ માં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૩ની સાલમાં તેઓ બોમ્બે જુડીશયલ ડીપાર્ટમેન્ટમાં એડાયા હતા અને તેઓએ મુંબઈની હાઈકોર્ટના માસ્ટર, કલાર્ક ઓફ ધી કાઉન્ટી ઓધો પણ ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૬ ના એપ્રિલ મહીનામાં તેઓની મુંબઈના ચીફ પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૩૨ ના સાલમાં તેઓ ઉપર નાઈટહુડની નવાજેશ કરવામાં આવી હતી. તેઓ આર. એ. સી. (લંડન) અને મુંબઈની આર ડબલ્યુ. આઈ. ટી. સી.ના સભ્ય છે.

હેકાણુ—મી મેન્સ, ૧૩, ન્યુ મરીનલાઈન્સ, મુંબઈ.

લાલકાકા, શ્રી. જહાંગીર અરદેશર—
૧૮૮૪ માં અમદાવાદમાં એમનો જન્મ
થયેલો. સર નવરોજ પેસ્તનજી વડીલના
એ પ્રપૌત્ર થાય.

મુંબઈ, અમદા-
વાદમાં કેળવણી
લીધા ઉપરાંત
લંડન અને ચેરીસ
ખાતે આર્ટની કેળ-
વણી લીધી હતી.
યુરોપમાં એમણે

પ્રવાસ પણ સારો કર્યો છે. શ્રી. લાલ-
કાકાએ મુંબઈના ગવર્નરે ઉપરાંત
સર ફિરોઝશાહ મહેતા, સર દીનશાહ
વાઘ્લા, સર ફિરોઝ શેઠના વિજેરેની
આખી સાઇઝની છબીઓ તઈયાર કરી
છે. ૧૯૧૬ થી ૧૯૩૭ સુધી મુંબઈ સર-
કારના “ડરોઇંગ અને આર્ટ”ની પરિ-
ક્ષાના પરિક્ષક જોડના સભ્ય હતા.
નાં શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જની છબી
ચીતરવા માટે તેમને સરકારે ઇંગ્લેંડ
મોકલ્યા હતા. આજે એ છબી વાઇ-
સરોયના મહેલમાં છે. ૧૯૩૧ માં મુંબઈ
સરકારે તેમને સર જે. જે. આર્ટસ
સ્કુલમાં ડેપુટી ડિરેક્ટર નીમ્યા હતા.
૧૯૩૪-૩૫ માં સ્કુલના એસોસિએટ
ડિરેક્ટર નીમાયા હતા. પછી તેમણે
ખાનગી ધંધો ચાલુ કર્યો હતો. તેમને
૧૯૩૫ માં સીલ્વર જીબીસી મેડલ મળ્યો હતો.

સરનામું:—“સ્કુલિઓ”, ૨૦ નેપી-
અન્સિરિડ.

મહેતા, સર મંગળદાસ વૃજભાણ-
દાસ, નાઇટ, બી. એ., એફ. આર.
સી. પી., એફ. સી. પી. એસ., એફ.
સી. એ. જી; જે. પી; એ. બી. ઇ—
સર મંગળદાસ ન્યાતે મોઢવણીક છે, એમનો

જન્મ ૧૮૮૩ માં મુંબઈમાં થયો હતો.
એમના પિતા નારણદાસ રાજરામની
પેઢીના ભાગીદાર હતા. એમણે ૧૯૦૭ માં
એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની પરિક્ષા પાસ
કરી મીડવીફરીના નિષ્ણાત થવા માટે
૧૯૦૮ માં ઇંગ્લેંડ ગયા હતા. ત્યાં
આયર્લેન્ડની એમ. આર. સી. પી ની ડીપ્લો
માં મેળવી હતી. ૧૯૧૦ માં એમણે
મુંબઈ ખાતે “ફ્રમ્બણી સુતીકાગૃહ” નામનું
પહેલવહેલું હિંદુ સુવાવડખાતું સ્થાપુ
હવું. અને હજી આજે પણ તેમાં તેઓ કામ
કરે છે. ૧૯૨૨ માં મીલ વિસ્તારમાં સ્થપા-
યેલી “નવરોજ વાડીયા મેટરનીટી હોસ્પી-
ટલ”ની યોજના ઘડવામાં એમનો મોટો
હાથ હતો. આ હોસ્પીટલ સ્થપાતા “મેટર
નીટી ટ્રેનીંગ” ના પ્રશ્નનો ઉકેલ આવી
ગયો હતો. શહેરની અનેક વૈદકીય સંસ્થા
ઓ સાથેનો એમનો સંબંધ બળીતો છે.
એ ઉપરાંત તેઓ મ્યુનીસીપાલિટીના સભ્ય
અને યુનીવર્સિટીના ફેલો પણ થયા હતા.

સરનામું—રીજરોડ, મુંબઈ.

સીંહ, લોર્ડ અરુણ—એમનો જન્મ
૧૮૪૭ માં થયો હતો. એમણે પહેલા કલ-
કત્તામાં અને પછી વિભાયતમાં અભ્યાસ
કર્યો હતો. ત્યાં બેરીસ્ટર થયા હતા.
થોડા વર્ષ સુધી એમણે કલકત્તા હાઇ
કોર્ટમાં ધંધો કર્યો હતો. ૧૯૨૮ માં તેઓ
પોતાના પિતા લોર્ડ સત્યેન્દ્ર પ્રસન્ન
સીંહની પછી બેરન ઓફ રાયપુર બન્યા
હતા; પરંતુ કાયદાનો વાંધો નડવાથી
ત્રણ વર્ષ સુધી ઉમરાવ સલામાં
બેઠક લઈ શક્યા નહોતા. ઉમ-
રાવ સલાની પ્રીવીલેજસ કમીટીએ એમના
ઉમરાવ સલામાં બેસવાના હકક અંગેના
લાંબા ઝઘડાનો એમની તરફેણમાં સુકોદો
આપ્યો હતો.

સરનામું:—કલકત્તા.

કાઠાવાળા, કેપ્ટન જમશેદ દોરાબશા—

જે. પી; રોયલ ઇન્ડિઅન આર્મી સર્વીસ
કોર રેજિમેન્ટ; આર્મી ઇન ઇન્ડિઆ
રીઝર્વ એન્ડ એક્સિસસ,—પોસ્ટન લીમી-
ટેડના કન્સ્ટ્રક્શન ડાયરેક્ટર—જન્મ
૧૮૯૩ના સપ્ટેમ્બરની ૪ થીએ પંચમહાલમાં
હાહોદ ખાતે. મરહુમ ડા૦ દોરાબશા

કાઠાવાળા એમના
પિતા યાય. ૧૯૨૮
માં મીસ જર
પોસ્ટન સાથે
એમનાં લગ્ન થયાં.
૧૯૩૫ માં ઇન્ડિ-
અન કોફી સેસ
કમીટી પર ઉદ્યો-
ગના હિતોના એક
પ્રતિનિધિ તરીકે

ના૦ ગવર્નર ઇન કાઉન્સિલ એમની
નીમણૂક કરી; હિંદી ઉદ્યોગના મંડળોના
ઉપ-પ્રમુખ, હરિયાપારના સેન્ટ્રલ બોર્ડ
એમ્પ્લોયન્સ પ્રિજેડના ડીપીએનલ કુમી-
ન્ટેન્ડન્ટ ૧૯૩૫ માં ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ
બન્યા. ૧૯૩૭ માં ફ્રેન્સમાં નીસ ખાતે
મળેલાં આંતરરાષ્ટ્રીય રેલ્ટરી સંમેલનમાં
મુખ્યમંત્રી રેલ્ટરી દલખના પ્રતિનિધિ;
૧૯૩૭ માં લંડન ખાતે ઉદ્યોગવાલ
સેન્ટ્રલ બોર્ડ એમ્પ્લોયન્સ પ્રિજેડના
સુવર્ણ મહોત્સવ પ્રસંગે મુખ્ય પ્રદેશની
એ સંસ્થાના પ્રતિનિધિ; લડાઈને લગતી
એમની સેવાઓ માટે એમને અનેક
માનચાંદ મળ્યાં છે. ૧૯૧૯ માં જમહાવાદમાં
થયેલા હુલ્લડ દરમ્યાન એમણે બળવેથી
સેવાઓ માટે મુખ્ય સરકારે એમને
એક સૂવર્ણ ચંદ્રક અર્પણ કર્યો હતો.—
ધંધાની તાકીમ એમણે ઇંગ્લાંડમાં
લીધી હતી. ૧૯૪૦ ના રૂઝુઆરીમાં

એમને લશ્કરી ફરજ માટે બોલાવવામાં
આવ્યા હતા.

સરનામું:—૪૧ કક્ષ પરેડ, કાઠાવાળા,
મુખ્ય.

કાપડીઆ, શ્રી. જમમોહનદાસ જેડી-
સનદાસ—મુખ્યમંત્રી શેરબજારના ડાયરે-
ક્ટર. ૧૮૯૨ માં સુરત ખાતે એમને
જન્મ થયેલો. બાલ્યાવસ્થામાં જ એમના
માતાપિતાના સ્વર્ગવાસ થયો હતો.
૧૯૦૯ માં સુરતના સાવજનિક હાઈ
સ્કુલમાંથી મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર
કરી હતી તે પછી સોસાયીટીરની પેટ્ટીમાં
બેઠાયા અને પહેલાં બીલ ક્લાર્ક તરીકે
અને પછી મેનેજિંગ ક્લાર્ક તરીકેની ફરજો
બજારી. ૧૯૨૦ માં કાયદાને ધંધો
છોડી દીધો અને શેરબજારમાં બેઠાયા.
પહેલાં તો એક શેર દલાલને ત્યાં મદદ-
નીશ તરીકે કાર્ય કર્યું અને ધીમે ધીમે
શેરના ધંધાનું વિશેષ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું.
ત્યાર પછી સળ-ગ્રોહર તરીકે કામ
કરીને શ્રી. કાકરસી પ્રાગણને ત્યાં
લાગીદાર બન્યા. ૧૯૨૬ માં કાર્ડ
ખરીદ્યો અને ૧૯૩૧ માં ડિરેક્ટર બન્યા.
અને હજી પણ ડિરેક્ટરપદે છે. શેર
બજારની બાબતોમાં એઓ ધણી રસ લે
છે. ૧૯૩૭ માં મોરીસન કમીટી સમક્ષ
એમને પણ સાક્ષી તરીકે મોકલવામાં
આવ્યા હતા. ૧૯૨૮ માં એમણે બોંબે
શેરહોલ્ડર્સ એસોસિએશનની સ્થાપના
કરી હતી અને આજ સુધી તેઓ એના
માનદ મંત્રી છે. બેઈટ સ્ટોક કંપની-
ઓની બાબતોમાં શ્રી. કાપડીઆ ખુબજ
રસ લે છે અને શેરહોલ્ડરો તરફથી
ઘણીવાર કંપનીની સલાઓમાં લડત
ઉપાડે છે. આવી ઘણી જ લડતોમાં એમને

વિજય મળ્યા છે. બેઈટ સ્ટોક કંપની-ઓની બાબતોમાં તેઓ રસ લેતા હોવાથી ઇંડીઅન કંપનીઝ એકટની પુનરચના કરવામાં એમની ઘણી સૂચનાઓનો અમલ થયો હતો. એવિ શેરહોલ્ડર્સ એસોસિએશનના પ્રતિનિધિ તરીકે શ્રી. કાપડીઆએ લેખર કમીશન, ટેક્સટાઇલ ટેરીફ બોર્ડ અને મધ્યસ્થ ને પ્રાંતિક બેન્કીંગ કમીટીઓ તથા બીજી ઘણી કમીટીઓ સમક્ષ જુબાની આપી છે. શ્રી કાપડીઆ વિલ્ડેપાર્લેમેન્ટેશનલ મંડળ જેની હસ્તક પાસામાં ગોકળીબાઇ હાઇસ્કુલ સાથે છે તેના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—આગાખાન બીલ્ડીંગ, દલાલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

મોતીવાલા, શ્રી. બખાનીદાસ નાર-ણદાસ—એમનો જન્મ મુંબઈમાં દુધચેલો. જાતે વિસા નાગર વાણીયા. શેક કલ્યાણ-દાસ કીરપારામના બાજીતી વણિક કુટુંબના નબીરા. વડીલો હીરા મોતીના ધંધો કરતા હોવાથી અટક મોતીવાલા પડી. એલ્ફીન્ટન અને જેવીઅર કોલેજોમાં અભ્યાસ કરી ૧૮૯૮ માં બી. એ. થયા અને પછી મેસર્સ કરેગી, લીંચ અને એબેનના બાજીતી સોલિસીટર પેટ્રીમાં મીં કરેગીના આર્ટિકલ્ડ ક્લાર્ક તરીકે ૩ વર્ષ કાર્ય કર્યું. બીજી એલ. એલ. બી. પસાર કર્યા પછી સમાજસેવાનું કાર્ય અતિ પ્રિય હોવાથી સનદ લીધી નહિ કે સોલિસીટર પણ થયા નહિ. આજુ જીવન સમાજ સુધારક તરીકે વીતાવ્યું છે. મુંબઈમાં “ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળ”ના તેઓ સ્થાપક છે એમણે બહેર પ્રવૃત્તિમાં પણ ભાગ લીધો છે. પંબળના હત્યાકાંડને લીધે એમણે જે. પી. અને ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ

તરીકેના પદનો ત્યાગ કર્યો હતો. ૧૯૧૧ માં “સોશીયલ સરવીસ લીગ”ની એમણે સ્થાપના કરેલી. અત્યારે પણ તેઓ આ સંસ્થામાં જનરલ સેક્રેટરી તરીકે સેવા બજાવે છે. ૧૯૧૮ માં હિંદના સમસ્ત વિસા નાગર વાણીયાઓની પ્રથમ પરિષદના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૨૧ માં રાષ્ટ્રીય સ્ત્રીસભાની સ્થાપના કરી હતી. આ સંસ્થાની “દેશ સેવિકા સંઘ” શાખાએ સત્યાગ્રહની લડતમાં અંગેવાનીલયો ભાગ લઈ નામના મેળવી હતી. ૧૯૨૬ માં પ્રાથમિક કેળવણી માટે પહેલીવાર ભરાયેલી સ્કુલ બોર્ડ પરિષદના સન્માનકારિણી સભાના પ્રમુખ હતા. ૧૯૨૭ માં મુંબઈની હિંદુ મહાસભાના એક ઉપ-પ્રમુખની માયા હતા. ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૯ સુધી મુંબઈ કોર્પોરેશનમાં સભ્ય હતા. મ્યું નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીના ચુસ્ત સલાસદ હતા અને ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૯ સુધી સ્કુલ્સ કમીટીના સભ્ય હતા. અને ૧૯૨૫ માં ચેરમેન ચુંટાયા હતા. એમના અમલ દરમ્યાન એફ. અને જી. વોર્ડોમાં મૂકત ફરજયાત પ્રાથમિક કેળવણી શરૂ થઈ હતી. કોંગ્રેસની પ્રવૃત્તિમાં ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૮ સુધી કાર્ય બજાવેલું. કોંગ્રેસની ઘણી બેઠકોમાં ટેક્ષીગેટ તરીકે ગયેલા અને જીલ્લેશ્વર જીલ્લા સમિતિના પ્રમુખ હતા. તીલક સ્વરાજ્ય ફંડના એક ટ્રસ્ટી તરીકે વર્ષો થયાં કામ કર્યું હતું. “કોંગ્રેસ હાઉસ” બીબલ ગ્રંથો સાથે હાલ એમના નામ પર છે. અનેક સમાજ સુધારક સંસ્થાનાં ઓધ્ધા ભાગવે છે અને ટ્રસ્ટી પણ છે. અનેક ઉપયોગી પ્રસ્તુતકો પણ પ્રગટ કર્યા છે.

સરનામું—રીજ રોડ, મુંબઈ.

ખેર. ક્રી. બાલગંગાધર, બી. એ.,
એલ એલ. બી. સોલ્વીસીટર-મુંબઈ સર-
કારના આ માજી વડા પ્રધાનનો
જન્મ ૧૮૮૮ માં રત્નાગીરીમાં થયો હતો.

એમના પિતાશ્રી ગંગાધરરાવ લોકમાન્ય
તિલકના પ્રશંસક હતા એટલે એમણે
પોતાના એકનાએક પુત્રનું એમના નામ
પરથી નામ પાડ્યું. શ્રી. ખેર પુનામાં મેટ્રિક
શુધી અભ્યાસ કર્યો પછી મુંબઈ આવ્યા
હતા અને મુંબઈમાં વિલ્સન કોલેજમાંથી
૧૯૦૬ માં બી. એ. થયા. ૧૯૦૮
માં એલ એલ. બી. થયા. એમની
કોલેજની કારકીર્દી ખુબ ઉજ્જવળ
હતી. ૧૯૧૨ માં તેઓ યુરોપ-અમે-
રીકાનાં પ્રવાસ કરી મુંબઈ આવ્યા
ત્યારે એમની આર્થિક રિયતિ ખુબ ખરાબ
હતી. એટલે એમણે નોકરી શોધવાનો
નિર્ણય કરી છાપામાં બહેરખબર આપી. આ
પ્રસંગે તે વખતના હાઈકોર્ટના જજ મી. જસ્ટીસ બીમનની આંખો નળગી હોવાથી
તેમણે શ્રી. ખેરને સેક્રેટરી તરીકે રાખ્યા.
અને ૧૯૧૬ માં પોતાની સાથે પરદેશ
લઈ ગયા. પરદેશના પ્રવાસેથી

આવ્યા પછી શ્રી. ખેર. શ્રી. મણીલાલ
નાણાવટીની સાથે સોલ્વીસીટરની પેટીમાં
ભાગીદાર તરીકે જોડાયા. અને વડા
પ્રધાન બન્યા ત્યાં સુધી તેમાંજ રહ્યા.
ધીમે ધીમે તેમણે સામાજિક અને રાજકારી
ખાખદોમાં ભાગ લેવાનું શરૂ કર્યું.
તેમના રાજકારી જીવનની ખરી શરૂઆત
૧૯૨૨ માં થઈ. સ્વરાજ્ય પક્ષના મંત્રી
તરીકે અને ખારડોલી તપાસ સમિતિમાં
તેમણે કામ કર્યું હતું. “અનુપ્રથમ
નિવારણ સમિતિ”ના તેઓ સભ્ય હતા.
ખારમાં હરિજનોની એમણે ઘણી સારી
સેવા બજાવી છે. મહારાષ્ટ્ર હરિજન
સેવક સંઘના પ્રમુખ હોવા ઉપરાંત
“અધ્યાન” આશ્રમ, “જોષિ જર્નલ,”
“નેશનલ કાઉન્સિલ,” અને “સીવીલ લીખ-
ટીંગ યુનિયન” સાથે પણ તેમને સંબંધ
હતો. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ ની સત્યાગ્રહની
લડતમાં જોડાયા હતા. ૧૯૩૭ માં મુંબઈ
એક્ઝમ્પલીના કોંગ્રેસ પક્ષના અગ્રણી તરીકે
તેમની વરણી થઈ હતી. મુંબઈ પ્રાંતના
વડા પ્રધાન તરીકેના ટુંક સમય દરમ્યાન
શ્રી. ખેર લોકપ્રિય થયા હતા. ઇલાકાની
કેળવણીનું ખાતું એમને હસ્તક હતું.
૧૯૩૯ માં આશ્વેષા છોડી દઈ શ્રી. ખેર
ગાંધીજીની વાણી સ્વાતંત્ર્યની લડતમાં
૧૯૪૦ માં જેલમાં છે. ગયા હતા.

સરનામું:—ખાર મુંબઈ.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીએ ઉતરાવી
તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં
નિશ્ચીત બને.

જેરામજી જીજીભાઈ, સર નાઈટ—૨૧૦
શેઠ રસ્તમજી બહેરામજી જીજીભાઈના આ
વડા હીકરનો જન્મ ૧૮૮૧ માં થયો હતો.

તેઓ જાણીતા વેપારી અને મોટા મોલકત-
દાર છે. આલસેટમાં ૬૦૦૦ એકર જમીનનો
તેઓ માલિક છે. સર જમશેદજી જીજી-
ભાઈ બીજા બેરોનેટની પદ્મિની જરબાઈ
જમશેદજી પુરશેદજી સાથે એમના લગ્ન
થયા હતા. એમણે એવીઅર્સ સ્કુલ અને
કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૮ માં
જે. પી થયા હતા. ૧૯૧૫ સુધી બોન-
રરી પ્રેસીડંસી મેજિસ્ટ્રેટ રહ્યા હતા.
એ ઉપરાંત પારસી ચીફ મેગિસ્ટ્રીઅલ
કોર્ટના ડેપુટી જિલ્લા હતા. મ્યુનિસિપલ
કમીટીના ૧૯૨૪ માં પ્રમુખ થયા હતા,
અને બોમ્બે કોરપોરેશનના લગભગ ૨૫ વર્ષ
સુધી સભ્ય હતા. બોમ્બે બોર્ડ ઓફ ફીલ્ડ
સેન્સસમાં ૧૯૨૪ થી નીમાયા કરે છે.
જેરામજી જીજીભાઈ પારસી ચેરિટેબલ
ઈન્સ્ટીટ્યુશનના પ્રમુખ છે એ ઉપરાંત
અન્ય સંસ્થાઓમાં પણ આગેવાનીભર્યો

લાગે છે. હિંદમાં સક્રિય પહેલી
એવી એક બચ્ચાંની હોસ્પિટલ માટે
જે લાખની રકમની સખાવત કરી છે.
ગવર્નર્સ હોસ્પિટલ ફંડના પ્રમુખ,
૧૯૨૭ ની સાલના ચેરિટી, લેન્ડ હોલ્ડર્સ
એસોસિએશનના પ્રમુખ વિગેરે હોદ્દા
તેમણે દીધાના છે. કેમેસ, સરકારે
નાખેલા પ્રોપર્ટી ટેક્સ સામે સર. જેરા-
મજીએ જખરી બુલેટ ઉઠાવી હતી અને
તે ચળવળના તેઓ મુખ્ય આગેવાન
હતા. પ્રાંતીક સરકારની એકર નાખ-
વાની સત્તાને તેમણે ચેલેન્જ કરી હતી
અને તે માટે હાઈકોર્ટમાં એક કેસ
પણ માંડ્યો હતો.

સરનામું:—“ધી કંથીફ,” રીજરેડ,
સુબઈ.

ગ્રેર, સર હરીસીંઘ, ડી હીટ., એલ
એલ. ડી., બાર-એટ-લો—એમનો જન્મ
૧૮૭૨ માં થયો હતો. નાગપુરની હીસ-
સોપ કોલેજમાં અને કેમ્બ્રીજ ખાતે
અભ્યાસ કર્યા પછી બેરીસ્ટર થયા હતા.
૧૯૧૮-૨૨ માં નાગપુર મ્યુનિસિપલ
કમીટીના પ્રમુખ હતા અને પછી હિંદની
વડી ખારાસલાના ડેપુટી પ્રમુખ હુદાયા
હતા. બેઈટ પાર્લામેન્ટરી કમીટીના ડેપુ-
ટી અને હિંદી સંપ્રદાય સંબંધી વિચાર
ચલાવવા નીમાયથી બેઈટ સીલકેટ
કમીટીના સભ્ય હતા. દિલ્હી યુનીવર્સિટીના
પહેલા વાઈસ-ચેન્સેલર તરીકે
એમની વરણી થઈ હતી. “ધીનલ લો
ઓફ ઇન્ડિયા,” “લો ઓફ ટ્રાન્સફર ઓફ
પ્રોપર્ટી,” વિગેરે કાયદાના પુસ્તકોના
તેઓ લેખક છે. નાગપુર યુનીવર્સિટીના
વાઈસ-ચેન્સેલર પણ નીમાયા હતા.

સરનામું:—નાગપુર.

ચીનાઈ, સર મુલતાન મહેરઅલી—
નાઈટ, મુ'બઈના માજી મેયર. એમનો
જન્મ તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૫ ના

સાલમાં થયો હતો.
એઓ મુ'બઈની એફ.
એમ. ચીનાઈ એન્ડ કં.
લીમીટેડના મેનેજીંગ
ડિરેક્ટર છે. તેમના
પત્નીનું નામ શેરબાનુ
છે. તેઓ એક

બેટા અને ૨ પુત્રો બેટીઓના પિતા
છે. સરડા ન્યું હાઇ સ્કુલ અને
એલફીન્સ્ટન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી
હાઈમાં મોટરકાર અને વેત્રોલ્યમનો વેપાર
કરનારા પાયોનીયર વેપારીઓમાંના એવળ
એક છે. હાઈમાં વાયરલેસ ટેલેગ્રાફી ફાજલ
કરવા માટે તેઓજ મોટે ભાગે જવાબ-
દાર છે. એમણેજ ધી ઇન્ડિયન રેડીઓ
એન્ડ કેબલ કમ્યુનિકેશન્સ કંપની લીમીટેડ
સ્થાપી હતી. મુ'બઈની મ્યુનિસિપલ કોર્પો-
રેશન, તેની રેન્ડીંગ તેમજ ઇમ્પ્રુવમેન્ટસ
કમીટીના એઓ એક સભ્ય છે. ૧૯૩૭-
૩૮ માં કોર્પોરેશનની રેન્ડીંગ કમીટીના
ચેરમેન હતા. જીહુ મ્યુનિસિપાલિટીના
મેનેજીંગ કમીટીના તેમજ હોસ્પિટલ મેનેજ-
નન્સ કમીટીના એક સભ્ય હતા.
એ ઉપરાંત રાજા જ્યોર્જ પાંચમાની યાદ-
ગારી નળવી રાખવા માટે ઉભાં કરવામાં
આવેલાં ફંડ સંબંધી નેમાયલી સીલવર
જુબીલી મોટર વેરેડ કમીટીના તેમજ
મોટર વેરેડ સબ-કમીટીના ચેરમેન હતા.
રીઝર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાની લોકલ
બોર્ડના એક ડિરેક્ટર છે. ઇન્ડિયન
રેડયો એન્ડ કેબલ કમ્યુનિકેશન્સ
કંપની લીમીટેડના એક્ટીંગ ચેરમેન છે.
બીટીશ ઇન્ડિયા જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડના એક્ટીંગ ચેરમેન છે.
૧૯૩૯ ના સાલના જુન માસમાં એમના પર
નાઈટહુડની નવાજેશ કરવામાં આવી હતી.

કલબો—વીલીંગડન સ્પોર્ટ્સ કલબ,
ઓરીએન્ટ એન્ડ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા ટર્ફ કલબ,
ટેકાણુ:—“દીલખહાર,” કારમાઈકલ
રોડ, મુ'બઈ.

નંધવ, શ્રી. ભાસ્કરરાવ, વીઠાજીરાવ,
એમ. એ., એલ. એલ. બી.—શ્રી. નંધવ-
વનો જન્મ ૧૮૬૭ માં થયો હતો.
વિલ્સન, અને એલફીન્સ્ટન
કોલેજ અને સરકારી લે.૦ સ્કુલમાં
અભ્યાસ કર્યો હતો. કોલ્હાપુર હરબારની
નોકરીમાં બેડાયા પછી ધીમે ધીમે
મહેસુલી પ્રધાનને હરબો પહોંચ્યા હતા.
૧૯૦૭ માં એમણે મરાઠા કેળવણી
પરિવહની સ્થાપના કરી હતી. એમણે
૧૯૨૧ માં મૃતપાય થયેલી સત્ય શોધક
મંત્રિ સંજીવન કરી હતી. શ્રી. નંધવ
મુ'બઈ પ્રાંતની ગ્રામ્યોત્તર ચળવળમાં
પ્રારંભથીજ બેડાયા હતા. ૧૯૧૯ માં
ઇંગ્લાંડ ગયા હતા અને ત્યાં સંયુક્ત
પાર્લામેન્ટરી સમિતિ સભ્ય મરાઠા અને
બીજી નાની કેમોના દાવા રજુ કર્યા
હતા. ૧૯૨૨ અને ૧૯૨૩ માં
મુ'બઈની ધારાસભામાં સભ્ય
તરીકે બીરાજ્યા હતા. ૧૯૨૪-૨૬
માં કેળવણી ખાતાના અને ૧૯૨૮ થી
૧૯૩૦ સુધી જેતીવાડી ખાતાના પ્રધાન
તરીકેના બોધધા પર હતા. મુ'બઈ પ્રાંતના
અગ્રાણલુ પક્ષના નેતા ઉપરાંત ૧૯૨૦ થી
૧૯૩૦ સુધી સત્ય શોધક સમાજનું
પ્રમુખપદ શોભાવ્યું હતું. હિંદની વડી
ધારાસભાના ૧૯૩૦ થી ૧૯૩૪ સુધી
સુટાયલા સભ્ય રહ્યા હતા. ૧૯૩૦-૩૧

માં ગોળમેજીના ડેલીગેટ તરીકે લંડન ગયા હતા. તેઓ અનેક લીમીટેડ કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને કોલ્હાપુરની વરિષ્ઠ અદાલતના જજ છે.

હેકાલ્યુ:—શાહપુરી, કોલ્હાપુર અને કોહીનુર રોડ, દાદર, મુંબઈ ૧૪.

કબાલી, શ્રી. પુરુષોત્તમ મેઘજી—ન્યાતે લોહાણા છે. એમનો જન્મ સને ૧૯૦૬ માં મુંબઈમાં થયો હતો. અંગ્રેજી પાંચ ચોપડીનો અભ્યાસ કર્યો પછી એમણે વિમાન ક્ષેત્રમાં ઝંપલાવ્યું. અને ખાસ તાક્ષીમ સેવા ઇંગ્લેંડ ગયા. ત્યાં શિક્ષણ લેતા એક વાર શિક્ષકે એમની એકલા ઉડવાની નાહિમ્મત સામે ટીકા કરી અને કહ્યું. “તું નહિ શીખી શકે, ચાલો જા.” એમને આ ટીકા સોંસરી પેસી ગઈ અને બીજે દિવસે શિક્ષકને સાથે લઇને એકલાજ વિમાન ઉડાડ્યું. એમણે વિમાની તાક્ષીમ એક વર્ષને બદલે ૫૫ દિવસમાં પુરી કરવાથી ઇંગ્લેંડના વિમાન ખાતાને શક પડ્યો અને તેમની ફેર પરીક્ષા લેવાનું નક્કી કર્યું. જે દિવસે પરીક્ષા લેવાની હતી તે દિવસે જ પરીક્ષા ન આપે તો બીજે દિવસે નવા કાયદા લાગુ પડવાના હોવાથી એમને એક વર્ષની ઢીલ થાય એમ હતું. પરીક્ષાને દિવસે લંડનમાં ધુમ્મસ હતું અને એમને હોઢસો માઇલ ઉડવાનું હતું ખુબ રાહ જોયા પછી ગમે તેટલી ના કહ્યા છતાં રાત્રે બાર વાગે એ ઉડયા. સઉએ ધાયું કે એ જીવતો પાછો નહી ફરે. પણ એ ઉડયા પછી ધુમ્મસની ઉપર આકાશ સ્વચ્છ હતું એટલે એમને ખુબ હીમત આવી. છેક સાડા ત્રણ વાગા સુધી ઉડી પછી સઉને આશ્ચર્યચકિત કરી એ નીચે ઉભા. પછી તો એમને ૧૯૨૯ માં “એ” અને “બી” પાયલટના

પરવાના મળી ગયા. આ પરવાના મેળવનાર એ પહેલા હિંદી છે. ઇંગ્લેંડથી હિંદુ તેઓ પોતાના નાના વિમાનમાં આવ્યા હતા. આ રોમાંચક પ્રવાસમાં એમને ફ્રીપોલીથી ઉરે જતા રસ્તામાં રેતીનું તોફાન નડ્યું હતું, તેમનું વિમાન પડી ગયું હતું પણ પોતે બચી ગયા હતા. શ્રી. કબાલીએ ૧૯૩૬ માં “એર સર્વિસ એન્ડ ઇંડીઆ” નામની હવાઈ વ્યવહાર માટેની કંપની કાઢી છે.

સરનામું:—ઘાટકોપર, મુંબઈ.

કબ્જામુર્તિ, જે.—એમનો જન્મ મદ્રાસમાં મદનપલ્લી ખાતે ૧૮૯૭ માં થયો હતો. એઓ એમના બાળપણમાંજ સ્વ. મીસીસ એનીબીસાન્ટની સંભાળ નીચે મુકાયા હતા. મીસીસ ખીસાન્ટે જ્યુનું કે એમનામાં ઘણીચુક શકિતઓ રહેલી છે અને તે તેમને એક મહાન આધ્યાત્મિક વ્યક્તિ બનાવશે. ઇ. સ. ૧૯૧૨ થી ૧૯૨૨ સુધી મીસીસ ખીસાન્ટે એમને ઇંગ્લેંડમાં કેળવણી અપાવી. ભાવિ જગદગુરુને સ્વીકારવાની તઇયારી રૂપે ઇ. સ. ૧૯૧૧ માં ઓર્ડર ઓફ ધી સ્ટાર ઓફ ધી ઇસ્ટ સ્થાપવામાં આવ્યો. ઇ. સ. ૧૯૨૨ માં શ્રી કબ્જામુર્તિ કેલેક્ષિરનીઆમાં ગયા અને ત્યાર બાદ તેમણે અમેરિકામાં લાંબો પ્રવાસ કર્યો. ૧૯૨૯ માં ઉપરોક્ત ઓર્ડર ઓફ ધી સ્ટારની મંડળી બરખાસ્ત કરવામાં આવી. અને ઇ. સ. ૧૯૩૦ માં શ્રી કબ્જામુર્તિએ પોતાની તમામ મિલકત જેમાં ૫૦૦૦ એકર જમીન અને ભવ્ય મકાનનો ત્યાગ કર્યો. શ્રી. કબ્જામુર્તિનું ધ્યેય એકજ છે અને તે એ કે માનવ માત્રને તેની સર્વ બંધનોમાંથી મુક્તિ અપાવવી અને શાશ્વત સુખનો ભોક્તા બનાવવો.

મહેતા, ડૉઁ ધનશુભાઈ હોરમસ્જી—
સા. આઈ. ઇ.—એમને જન્મ ૧૮૬૪ માં
થયો હતો. નવસારીના બહીતા મહેતા

ખાનદાનના એ નજીરા
છે. ડૉઁ મહેતા ૧૮૮૭
દ્વારકામાં સીવીલ સર-
જન નીમાયા હતા.
તેમણે પીલવાઈ બંડ
વખતે ખાસ ડ્યુટી
ખજવી હતી અને કુકાળ
તથા રોગચાળા વખતે

ખાસ કામગીરી ખજવી હતી. એ પહેથી ધીમે
ધીમે ઉંચે આવી ઇનચાર્જ ચીફ મેડીકલ
ઓફીસર થઈ છેવટે સેનીટરી કમીશનર બની
૧૯૧૨ માં નિવૃત્ત થયા. નવસારીમાં કેળ
વણી લઈ મેટ્રીકમાં પહેલે નંબરે આવી
ઉંચા ઇનામે મેળવ્યા હતા. પછી શ્રાંટ
મેડીકલ કોલેજમાં દાખલ થઈ એલ. એમ.
એન્ડ એસ. ની ડીગ્રી મેળવી. અકસ્માત
અને તેના તાત્કાલીક ઉપાયો વિષે પુસ્તકો
બહાર પાડી તેમજ પ્રચાર કરીને અને
એમ્બ્યુલન્સ ગ્રાન્ટ સ્થાપીને ખુબ સેવા
ખજવી છે. “બાળ લગ્નની બદી” પર
એમણે ખુબ લાખણો આપ્યા છે. આ
બધી સેવા બદલ ચન્દ્રકો પલુ મેળવ્યા છે.
ડૉઁ મહેતાએ બધા નાના મોટા મળી પર
પુસ્તકો બહાર પાડ્યા છે.

સરનામું—હાણાસી કુઈ, મહેતાબ કલખ,
નવસારી.

મીઠા શ્રી. મહમદ મુલેમાન કાસમ,
એમ. એલ. એ. (મુ'બઈ) જે. પી. પુર્વ
ખાનદેશ મુસ્લીમ મતદાર સંઘ તરફથી
મુ'બઈ એસેમ્બલીમાં ચુંટાયલા. એમને
જન્મ ૧૯૦૩ માં થયો હતો. સરદાર
સર મુલેમાન કાસમ મીઠાના ત્રીજા

પુત્ર મુ'બઈના એક બહીતા વેપારી
છે અને મુલેમાન એન્ડ કંપનીના ડિરે-
ક્ટર છે. મુસ્લીમ કોમમાં બહીતા
છે. મુ'બઈ મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશન,
ઓલ ઇન્ડિયા મુસ્લીમ લીગ, બ્રિજ
પાર્ટ હજ કમીટી વિગેરેના સભ્ય છે.

સરનામું:—લેન્ડઝ એન્ડ રોડ, મલબાર
હીલ, મુ'બઈ.

બાળપાઈ, સર જી. એસ.—એમને
જન્મ ૧૮૬૧ માં થયો હતો. અલ્લાહપાદ
અને ઓસકુંડની મેરટન કોલેજમાં અભ્યાસ
કર્યા પછી ૧૯૧૪ માં હિંદીસન'દી
નોકરીમાં ભેડાયા હતા. ધીમે ધીમે
પ્રગતિ કરી હિંદી સરકારના કેળવણી
ખાતાના મંત્રી નીમાયા હતા. હિંદી-
ઓના દરજ્જા વિષે તપાસ કરવા માટે
કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલીયા અને ન્યુઝીલેન્ડ
ખાને મોકલવામાં આવેલા પ્રતિનિધિ
મંડળોમાં એમની નીમણૂક થઈ હતી.
૧૯૨૫-૨૬ માં દક્ષીણ આફ્રીકા ગયેલા
હિંદી કેમ્પુટેશનના તેઓ મંત્રી હતા
અને ૧૯૨૬-૩૦ માં જનીવા ગયેલા
હિંદી પ્રતિનિધિ મંડળના પ્રાઇવેટ મંત્રી
હતા. લંડનની ગોળમેજી પરિષદમાં
બ્રિટિશ હિંદના ગયેલા પ્રતિનિધિ મંડળના
તેઓ ભેડીયા મંત્રી હતા. વાઇસરોયની
કાર્યાભારી સમિતિમાં ૧૯૩૫-૩૬ ના
વર્ષમાં કામચલાઉ સભ્ય તરીકે એમની
નીમણૂક થઈ હતી.

સરનામું:—ન્યુ દીલ્હી.

પ્રેસીડેન્સી

વીમા કંપનીમાં

વીગો ઉતરાવો

મોહીલે, શ્રી. વિનાયકરાવ ગણેશ (બી સી., ખાર-એટ-લો)—મુ'બઈની એલફીન્સ્ટન કોલેજ. પુનાની ટેકકન કોલેજ અને લંડનના મીડલ ટેમ્પલમાં કેળવણી

લીધી. ૧૯૩૮ ના ફેબ્રુઆરીમાં બેરીસ્ટર થયા. પુનાના સ્વં વાસુદેવરાવ આર. શુપ્તે (બી. એ. એલએલ બી., એમ. એલ. સી.)નાં પુત્રી ઈન્દુમતી શુપ્તે સાથે એમનાં લગ્ન ૧૯૩૩ ની સાલમાં થયાં. એમને છ ભાઈઓ અને બે બહેનો છે. સહિથી મોટા ભાઈ ફીઝિકસના પ્રોફેસર છે. બીજા ભાઈ કરાંચીમાં વૈદકીય અમલદાર છે. ત્રીજા ભાઈ લંડનમાં વલ્ફર્ડ ખાતે વૈદકીય પ્રેક્ટીસ કરે છે, ચોથા ભાઈ સોલિસીટર છે. પાંચમા ભાઈ પુના ખાતે હેલ્થ ઓફીસર છે અને છઠ્ઠા ભાઈ બેરીસ્ટર છે. મુ'બઈ હાઈકોર્ટના નિવૃત્ત વડા ફ્રાન્સિસેટર અને ફુલાપિયા શ્રી. ગણુપતરાવ બી. મોહિલેના તેઓ પુત્ર થાય. રોવર સ્કાઉટ તરીકે એમણે કારમીરસહિત હિન્દના જુદાજુદા ભાગોની ઠેક અફઘાનીસ્તાન સુધી વિસ્તૃત મુસાફરી કરી છે. ૧૯૩૫-૩૭ માં એમણે યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો હતો. તેઓ કેટલીક સામાજિક અને કેળવણી વિષયક સંસ્થાઓ સાથે જોડાયેલા

છે. છતાં બે વખતી ખારના લક્ષ્મી નગર રેસીડન્ટ એસોસીએશનના સંયુક્ત મંત્રી છે.

સરનામું—લીડીંગ રોડ, ખાર, મુ'બઈ નં ૨૧.

મથુરાદાસ ત્રીકમજી, બી એ.—યાતે મોઢ વલ્લિક છે. એમનો જન્મ ૧૮૯૪ માં મુ'બઈ ખાતે થયો હતો. એમના પિતા એમને સાત માસની ઉંમરના મુકી સ્વર્ગવાસી થયા હતા. મુ'બઈમાં મોટાં બહેન શ્રી. રામકુંવરબાઈની પ્રેરણાથી એમણે અભ્યાસ ચાલુ રાખી ૧૯૧૪ માં તેઓ એન્જિન્યોટ થયા. આ અરસામાં ગાંધીજી આફ્રીકાથી હિંદ આવ્યા અને શ્રી. મથુરાદાસ તેમની પ્રવૃત્તિમાં જોડાઈ ગયા. ગાંધીજી સાથેના એમનો સંબંધ ગઢો છે. ૧૯૨૦ થી એમણે કોંગ્રેસ પ્રવૃત્તિમાં ઝંપલાવ્યું. મુ'બઈ કોંગ્રેસના જનનચી અને તીક્ક સ્વરાજ્ય ફંડના ટ્રસ્ટી તરીકેનું એમનું કાર્ય બહુતું છે. તેઓ હોમરૂલ લીગમાં અને સ્વં વીઠલભાઈ પટેલ સ્થાપીત મ્યુનીસીપાલિટીની નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીમાં જોડાયા હતા ૧૯૨૫ માં એમને ક્ષયની બીમારી લાગુ પડતા એમણે ચાર વર્ષ એ રોગની સારવાર પાછળ ગાળ્યા હતા. ૧૯૩૦ માં સત્યાગ્રહમાં જોડાયા હતા અને કોંગ્રેસની કામચલાઉ વંકીંગ કમીટીના સભ્ય નીમાયા હતા. અને જેલ ગયા હતા. ૧૯૩૨ માં ફરી પાછા જેલ ગયા હતા. શ્રી. મથુરાદાસ મ્યુનિસિપલિટીના જીજ્ઞ બાબુકાર છે અને એના એક જુના સભ્ય છે. કોંગ્રેસ પ્રધાનમંડળે એમને “લાડાં તપાસ સમિતિ”ના પ્રમુખ નીમ્યા હતા. ૧૯૪૦-૪૧ માં તેઓ મુ'બઈનાં મેયરપદે હતા

સરનામું—વાલકેશ્વર રોડ, મુ'બઈ.

સરકાર, શ્રી. રમણલાલ ગોકળદાસ, ખી. એ., ખી. એસ. સી. —અમદાવાદ ખાતે ૧૮૯૮ માં એમનો જન્મ થયેલો. છુણા-વાડાના માજી દિવાન અને અમદાવાદની

સ્કોલ કોઝીટ કોર્ટના આગલા જજ શ્રી ગોકળદાસ સરકાર એમના પિતા થાય. શ્રી સરકાર અત્યારે નારણદાસ રાજરમની કંપનીમાં ભાગીદાર છે. બેંચે પ્રેવી-

ન્શીયલ કોઓપરેટીવ બેન્કના ચેરમેન છે; અને મધુસુદન મીલ, હિંદ સાઇકલ્સ, પોલેક્સ લીમિટેડના ડિરેક્ટર છે. ઇંડો બપાનીંચ વ્યાપાર વાટાઘાટ પ્રસંગે ખીન સરકારી સલાહકાર તરીકે નીમાયા હતા. ખી. એ., ખી. એસ. સી. ઉપરાંત કેમીકલ સોસાયટીના ફેલો, ઇન્ડિઅન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ બેન્કર્સના ફેલો અને જી. પી. છે. જાહેર પ્રવર્તિમાં ભાગ લે છે, દેશી વેપારી એમ્પરની કમીટીના સભ્ય છે અને મોઢ શુભેચ્છક ફંડના ટ્રસ્ટી છે.

સરનામું—“વસંત વિહાર”, ૮૫ નેપી-અન્સી રોડ, મુંબઈ ૬.

મહેતા, ડા. જીવરાજ નારાયણ, એમ. ડી., એમ. આર. સી. એસ., એલ. એમ. એન્ડ એસ., એફ. આર. સી. એસ., ડીન, કીંગ એડવર્ડ મેમોરીઅલ હોસ્પિટલ અને ગોર્ધનદાસ સુંદરદાસ મેડીકલ કોલેજ—એમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં અમરેલી ખાતે થયો હતો. પીતાની ગરીબ અવસ્થામાં મહા-મુશ્કેલીએ એમણે અભ્યાસ કર્યો અને પછી મુંબઈ ખાતે શેઠ વરજીવનદાસ માધવદાસ કપોળ ગોર્ડનમાં માફી

વિદ્યાર્થી તરીકે દાખલ થયા. અને ત્યાં રહી ૧૯૦૮ માં એલ. એમ. એન્ડ એસ.ની ડિગ્રી માનસહિત મેળવી. એમને ૯૪ ટકા ઇનામ મેળવનાર તરીકે તે વખતના ગવર્નર લોર્ડ સીડનહામે અલિનંદન આપેલા. વધુ અભ્યાસ માટે મુસીખત વેઠી પૈસા ઉભા કરી વિલાયત ગયા અને ત્યાં ૧૯૧૪ માં એમ. ડી. થયા. ૧૯૧૫ માં હિંદ પાછા ફરી ડાક્ટરી પ્રધી શરૂ કર્યો. ૧૯૧૬ માં સર રતનતાતાની સાથે સારવાર માટે વિલાયત જતા હતા પણ મુશ્કેલી સમય હોવાથી સ્ટીમર ડુબી ગઈ અને મહામુશ્કેલીએ તેમાંથી સઉ બચી ગયા. તેમને ક્ષયનું દર્દ લાગુ પડવાથી સારવાર માટે તેઓ સ્વીટ્ઝર્લંડ ગયા. ત્યાં તેમને સ્વં ગાયકવાડ સયાજીરાવની મુલાકાત થઈ અને આ ઓળખાણને લીધે તેમને વડોદરા રાજ્યના ચીફ મેડીકલ ઓફીસર નીમવામાં આવ્યા હતા. વડોદરામાં દિવાન સર મનુભાઈના પુત્રીશ્રીમતિ હંસાસાથે તેમને પરિચય થયેલો અને પછી ૧૯૨૪ માં લગ્ન થયાં હતાં. ૧૯૨૫ માં કીંગ એડવર્ડ મેમોરીઅલ હોસ્પિટલ અને ગોર્ધનદાસ સુંદરદાસ મેડીકલ કોલેજના ડીન નીમાયા હતા. આજ સુધી એજ આરંધા પર છે. ૧૯૩૦ ની સરિનય કાયદા લાંબની લડત વખતે ડા. જીવરાજ આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો અને તેમને બે વર્ષની સજા થઈ હતી. ડાક્ટર તરીકે એમનું સ્થાન ઉચ્ચ છે. લંડનમાં સ્વં ગોળકે સાથે ગાંધીજીની તંબીયત બેવા પ્રસંગ મળ્યો હતો તે પછી હવે એઓ ગાંધીજીના ખાસ ડાક્ટર થઈ ગયા છે.

સરનામું:—નેપીઅનસી રોડ, મુંબઈ.

ખરશેદજી લીમજી—શેક ખરશેદજીનો મધ્યમ વર્ગના એક પારસી કુટુંબમાં જન્મ થયો હતો. એઓ ચઢયાતી કેળવણી લેવાની સ્થિતિમાં નહી હોવાથી નોકરીએ રહેવાની ફરજ પડી હતી, અને

તેથી ૧૯૦૦ના સાલમાં બોમ્બે સાઇકલ એજન્સીમાં જોડાયા હતા. આ પેઢીમાં જોડાયા પછી થોડાજ વખતમાં મોટર સાઇકલની એજન્સી લેવામાં આવી હતી. હોંદમાં આ પેઢી તરફથી

પહેલીજવાર મોટરકારની એજન્સી લેવામાં આવી. ૧૯૧૮ ના સાલમાં આ પેઢીના માલિકે પોતાનો ધંધો વેચી નાખ્યો હતો, જે પછી બોમ્બે સાઇકલ એન્ડ મોટર એજન્સી નામની આ કુંપનીને એક 'લીમીટેડ કુંપની' માં ફેરવી નાખવામાં આવી હતી. અને કુંપનીનો તમામ વહીવટ એકલા મી. ખરશેદજી લીમજી તરફથી થવા લાગ્યો હતો. ૧૯૨૩ ની સાલથી મી. લીમજી કુંપનીના એકલા એજન્ટ રહ્યા છે કે જે કુંપની હોંદમાં મોટરકારિતું બીઝનેસ કરનારી જુનામાં જુની પેઢીઓમાંની એક છે.

મી. ખરશેદજીનું મોટરીંગના ઉદ્યોગને લગતું જ્ઞાન અને અનુભવ અસાધારણ છે. એ લાઇનમાં તેઓએ ગળેલા ૪૨ વરસની લાંબી મુદત દરમિયાન સરકાર તરફથી જુદી જુદી અનેક કમીટીઓ ઉપર સેવા બજાવવાનું તેઓને આમંત્રણ થયું હતું. તેઓ છેલ્લા ડેટલાંક વરસોથી એક મુલેહના અમલદાર, ઓલં પ્રેસીડન્સી મેજિસ્ટ્રેટ હોવા ઉપરાંત પારસી ચીફ મેગિસ્ટ્રીઅલ કોર્ટના ડેલીગેટનો આધી પણ ભોગવે છે.

તેઓ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના થોડાક વખત માટે એક સભાસદ પણ હતા. મરહુમ શહેનશાહ બેગેજી પાંચમા ની સીલ્વર જુબીલીની ઉજવણીના પ્રસંગે સીલ્વર જુબીલી મેડલ મેળવનારાઓમાં તેઓ એક હતા. મુંબઈના સામાજિક મંડળોમાં તેઓ એક જણીતા છે. તેઓએ કેટલીકવાર યુરોપ અને અમેરીકાની મુસાફરી ઉપરાંત અફઘાનીસ્તાન, ઇરાન વિગેરે દુન્યાના બીજા દેશોની સફર કીધી છે.

સરનામું:—ખંભાલા ડીલ, મુંબઈ.

લડકે, શ્રી, અન્નાબાબાજી, એમ. એ, એલ.એલ.બી.,—મુંબઈ પ્રાંતના આ ભૂત પૂર્વ અર્થમંત્રી ન્યાતે જઈન છે. એમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં થયો હતો. એમણે પુનાની ડેકન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. કોલ્હાપુરની રાજરામ કોલેજમાં અંગ્રેજીના પ્રેફેસર તરીકે ચાર વર્ષ કામ કરી કોલ્હાપુર રાજ્યમાં વિદ્યાધિકારી નીમ્યા હતા અને ૧૯૧૪ સુધી એ પદે રહ્યા હતા. ૧૯૨૧ માં હિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૨૬ માં કોલ્હાપુરનાં દિવાનના પદે એમની નીમણુંક થઈ હતી એ પદે તેઓ ૧૯૩૦ સુધી રહ્યા હતા. લંડનની ગોળમેજી પરિપદમાં શ્રી. લડકે કોલ્હાપુર રાજ્યના પ્રતિનિધિ તરીકે ગયા હતા. એમણે જઈન ધર્મનો પરિચય, હિંદમાં ખ્રિ. રાજ્યનો ઉદય, શાદુ છત્રપતિનું ચરિત્ર, સમવાયતંત્રના પ્રશ્નો વિગેરે પુસ્તકો લખ્યા છે. ૧૯૩૬ માં તેઓ કેબ્રિસમાં જોડાયા હતા. અને મુંબઈની એસેમ્બલીમાં જલજાય તરફથી ચુંટાયા હતા. કેબ્રિસ પ્રધાનમંડળમાં તેમને નાણું ખાતું સોંપવામાં આવ્યું હતું. એમણે પોતાને સોંપાયલું કાર્ય બહુજ બાદોશીથી કર્યું હતું.

નાયડુ, મેજર કુદારી કાંકેયુ—એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો હતો. કુનીઆના અગ્રગણ્ય ક્રીકેટ ખેલાડીઓમાંના તેઓ એક છે. એની રત્નો સેવાની શક્તિ માટે

એને હિંદી પ્રેમનંદુ ઉપ-નામ મળ્યું છે. ખેલાડી તરીકેની એની પ્રવૃત્તિનો આરંભ નાગ-પુરની “હાસલોપ કોલેજ” રુકુલમાં થયો હતો. ત્યાં સ્કૂલની ટીમના કેપ્ટન હોવા ઉપરાંત મોદી

ક્રીકેટ ક્લબના પણ તેઓ કેપ્ટન હતા. ઇ. સ. ૧૯૧૬ થી તેઓ મુંબઈની ચતુરંગી ક્રીકેટમાં અગત્યનો ભાગ લે છે. અને એ સમારંભોમાં એક હજાર રન કરનાર પહેલા ખેલાડી તેઓ હતા. આ ઉપરાંત તેઓ મદ્રાસ અને મધ્યપ્રાંતો તરફથી પણ ક્રીકેટના મેદાનમાં ઉતરે છે. વીઝીયાનગરની ટીમ સાથે પણ તેઓ ફર્યા હતા. ઇ. સ. ૧૯૩૧ માં ઇંગ્લેન્ડ ગયેલી હિંદી ટીમની સરકારી એમણે લીધી હતી અને એક હજાર રન કર્યા હતા. બીજા વર્ષે આલ-ઇન્ડિયા પાર્ટીના સભ્ય તરીકે તેઓ વિલાયત ગયા ત્યારે તેમને ત્યાંની ક્રીકેટ સંબંધી સર્વ માહિતી હતી. ત્યાં રમણેથી ઘણી મેચોમાં કુલે ૧૮૪૨ રનનો એમનો ફાળો હતો. આમાં ૬૦ સદીઓ હતી. અહીં તેમણે બેટસ-મેન ઉપરાંત બોલર તરીકે પણ ખ્યાતી મેળવી. અને ૭૯ વીકેટો પાડી હતી અત્યાર સુધીમાં એમણે ૧૦૦ ઉપરાંત સદીઓ નોંધાવી છે. ઇન્દોરના મહારાજના એઓ એડીકાંપ છે. આ ઉપરાંત હોકી, ટેનીસ, મુકાબાજી, હુટબોલ, બીટીઅર્ડ અને કુસ્તીઓમાં કુશળતા ધરાવે છે.

સરનામું—ઇન્દોર.

પટ્ટિડી, નવાબ—એમનો જન્મ ૧૯૧૧ માં થયો હતો. લાહોર મધેની ચીફ્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કરી ૧૯૨૭ માં તેઓ બોક્સર્ડ ગયા હતા. અને ત્યાં રમત-ગમતના નિષ્ણાત તરીકે એમણે સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. ૧૯૩૪ માં ઓસ્ટ્રેલિયા સાથેની ટેસ્ટ મેચમાં ઇંગ્લેન્ડ તરફથી ઉતર્યા હતા. વુરસ્ટરશાયર ક્રીકેટ ક્લબના મેમ્બર હતા. બીજી ટેસ્ટ મેચોમાં ભાગ લીધો હતો. અને ૧૯૩૪ માં ક્રીકેટ એવરેજમાં તેઓ ઇંગ્લેન્ડમાં પહેલે નંબરે આવ્યા હતા.

પાટીલ, શ્રી. લક્ષ્મણ મહાદેવ, બી. એ., એલ. એલ. બી.,—સ્થાનિક સ્વ-રાજ્ય ખાતાના માજી પ્રધાન શ્રી. પાટીલનો જન્મ ૧૯૦૮ માં થયો હતો. ત્યાં તેઓ મરાઠા છે. પિતા સુસ્ત વૈષ્ણવ દેવાથી એમનો બાલ્યકાળ ધાર્મિક વાતાવરણમાં ગયો હતો. વિદ્યાર્થી તરીકેની એમની કીર્તિ સારી હતી. ખંડીત જવાહરના ભાષણોથી પ્રેરણા મેળવી એમણે અભ્યાસ છોડી દઈ સત્યાગ્રહની લડતમાં અંપલાવી લીધું હતું. જેલ જતાં પહેલાં જેલના કપોટા સહન કરવાની એમણે ખાસ તાલીમ લીધી હતી. જેલમાંથી આવ્યા પછી એમણે ફરી અભ્યાસ ચાલુ કર્યો અને વકીલ બન્યા તે પછી એમણે અહમદનગરમાં વકીલાત શરૂ કરી. ૧૯૩૭ માં શ્રી. ખેરના પ્રધાનમંડળમાં આવ્યા. તેઓ પ્રધાનોમાં સાથી યુવાન હતા. અત્યારે ફરીથી જેલ ગયા છે.

મનુ મુખેદાર, બી. એ, બી. એસ. સી., બાર-એટ-સો—એમનો જન્મ ૧૮૮૯ માં થયો હતો. બી. એ.ની પરિક્ષા પસાર કર્યા પછી તેઓ વધુ વિદ્યાભ્યાસ માટે લંડન ગયા હતા અને ત્યાં અર્થશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરી ઉચ્ચ નંબરે બી. એસ. સી.ની ડીગ્રી મેળવી હતી. પછી ૧૯૧૨ માં એડનમાંથી બારીસ્ટર થયા હતા. ૧૯૧૪ મુંબઈ અને પછી કલકત્તા યુનીવર્સિટીના અર્થશાસ્ત્રના પ્રોફેસર નીમાયા હતા. તેઓએ અનેક લીમીટેડ કંપનીઓમાં ડિરેક્ટર તરીકે કામ કર્યું છે. એકબે રેક્રુટમેન્ટ અને હાઉસિંગ સ્કીમનો વિરોધ કરતો એક જુદો હેવાલ તેમણે લખ્યો હતો. ઇંગ્લીશન સેન્ટ્રલ બેન્કીંગ તપાસ સમિતિના સભ્ય નીમાયા હતા. બેબે પોર્ટ ટ્રસ્ટ પર દેશી વેપારી એમ્બરના પ્રતિનિધિ તરીકે નીમાયા હતા. અને બેબીંગ્ટન સ્પીથ કમીટી સમક્ષ જુબાની આપવા તેમને હિંદી સરકારે વિશ્વાયત મોકલ્યા હતા. ૧૯૩૧ માં ઇંગ્લીશ સેન્ટ્રલ બેન્કીંગ તપાસ સમિતિના હેવાલમાં એમણે સિન્ન લઘુ-મતિ હેવાલ લખ્યો હતો. કેટલાક દેશી રાજ્યો ઉપરાંત નરેન્દ્ર મંડળના સલાહકાર તરીકે તેમણે કાર્ય કર્યું છે. અત્યારે દેશી વેપારી એમ્બરના કોંગ્રેસ પ્રતિનિધિ તરીકે મધ્યસ્થ ધારાસભામાં સભ્ય તરીકે ખીરાજે છે.

સરનામું:—કોડક હાઉસ, હોર્નબી રોડ, મુંબઈ.

પ્રેસીડેન્સી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતરાવો

સોમન, ઓ. રામચંદ્ર ગણેશ—સતારાના ડીસ્ટ્રીક્ટ ખીડર, મુંબઈ સેન્ટ્રલેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય અને ડેપુટી સ્પીકર, વેસ્ટર્ન ઇંગ્લીશ લાઈફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ડાયરેક્ટરો અને પ્રમોટરોમાંના એક સદરહુ વીમા કંપનીની કાર્યવાહક સમિતિના ચુટાવેલા ચેરમેન. જન્મ ૨૪ મી નવેમ્બર ૧૯૦૬. સતારા હાઈસ્કુલમાં શિક્ષણ લઈ ૧૮૮૨ માં સ્કુલ ફાઈનલની અને ૧૯૦૦ ની સાલમાં ડીસ્ટ્રીક્ટ ખીડરની પરીક્ષા પસાર કરી. ૧૮૯૪ થી ૧૯૦૦ સુધી સતારાની ન્યુ ઇંગ્લીશ હાઈસ્કુલમાં શિક્ષક તરીકે નોકરી કરી અને છુતકાળમાં “પ્રેક્ષક” તરીકે વિખ્યાત બનેલાં અકવાડીક પત્ર “પ્રકાશ”ના તંત્રી તરીકે ૧૮ વર્ષ સુધી સેવા બજવી હતી. લો. મા. ટિલકના અનુયાયી હોઈ એમણે હોમરૂલ લીગની પ્રવૃત્તિમાં આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો. ૧૯૨૩ માં સતારા જિલ્લામાંથી સ્વરાજ્ય પક્ષ તરફથી તેઓ મુંબઈ સેન્ટ્રલેટીવ કાઉન્સિલમાં ચુટાઈ આવ્યા. તેઓ કેટલાક સમય સુધી મહારાષ્ટ્ર પ્રાંતિક મહાસભા સમિતિના ઉપપ્રમુખ તથા અગિય હિંદ મહાસભા સમિતિના એક સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ માં એમને ડૉ. લો. એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ હેઠળ ત્રણ માસની સજા થઈ હતી. પરંતુ હાઈકોર્ટે એમને છોડી મુક્યા હતા. હાલમાં સતારા શહેર મ્યુનિસિપાલિટી અને નગરવાંચનાલયના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—સતારા.

ચીરમુલે, શ્રી. વાસુદેવ ગણેશ, બી. એ., એલ. એલ. બી.—સતારાની વેસ્ટર્ન ઇંડીઆ લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના નિવૃત્ત મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને અત્યારે ડિરેક્ટરોની બોર્ડના પ્રમુખ. ૧૮૬૪ માં એમનો જન્મ થયેલો. સતારા, કોલ્હાપુર, પુના અને મુંબઈમાં

કેળવણી લીધેલી. પછી મુંબઈની હાઈસ્કૂલોમાં શિક્ષક તરીકે શરૂઆત કરેલી. જામખંડી રાજ્યમાં શિક્ષક તરીકે નોકરી કર્યા પછી ૧૮૯૧ માં મુધોલ રાજ્યમાં જજ નીમાયા. ૧૮૯૪ માં વકીલ તરીકે ધંધો શરૂ કર્યો અને ૧૯૦૧ માં પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર નીમાયા. સતારા મ્યુનિસિપાલિટીના ૧૮ વર્ષથી ચુંટાયેલા સભ્ય હતા. બીજી પેટા સમિતિઓ અને જલ્લા હોકલબોર્ડમાં સભ્ય હતા.

ભાડીઆ, મેજર સોહનલાલ ભાડીઆ, એમ. એ., એમ. ડી., બી. સી. એથ. (કન્ટ્રી), એમ. આર. સી. પી. (લંડન), એફ. આર. એસ. ઈ (૧૯૩૨), એફ. સી. પી. એસ. (મુંબઈ), એમ. સી. (૧૯૧૮) આઈ. એમ. એસ.—મુંબઈની ગ્રાન્ટ મેડિકલ કોલેજના ડીન અને ફીઝીઓલોજીના આ પ્રેફેસરનો જન્મ ૧૮૯૧ માં થયો હતો. રાજકીયોરી એમના પત્નીનું નામ છે. લંડન અને કેમ્બ્રિજ ખાતે કેળવણી પ્રાપ્ત કરી હતી. કેમ્બ્રિજમાં એડીસન અને રેસીડન્ટ એનિસથેટીસ્ટ, સેન્ટ થોમસ હોસ્પિટાલ લંડન, ક્લિનિકલ એસિસ્ટન્ટ ચીલ્ડ્રન્સ હોપિટલ, હાલિસ સરજન, એડ્યુકેશનલ હાલિસ સરજન.

૧૯૧૭ માં ઇંડીઅન મેડિકલ સર્વિસમાં ભેડાયા હતા. ૧૯૧૮ માં યુદ્ધ સમયે ઇજ્જતમાં સખ્ત સેવા બજાવી હતી. ૧૯૨૦ માં ગ્રાન્ટ મેડિકલ કોલેજના ફીઝીઓલોજીના પ્રેફેસર અને ૧૯૨૫ માં ડીન નીમાયા હતા. “ઇંડીઅન મેડિકલ એજેન્ટ”માં વર્ષકીય વિષય પર સંખ્યાબંધ નિબંધો લખ્યા છે.

સરનામું:—“ટુગેથર્સ,” માઉન્ટબેઝન્ટ રોડ, મલબારહીલ, મુંબઈ.

જેશી, શ્રી. કિષ્ણાજી ધર્માવંત, બી. એ., એ. આઈ. એ., (લંડન), સતારાની વેસ્ટર્ન ઇંડીઆ લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના મેનેજર—૧૮૯૬ માં પુના ખાતે જન્મ થયેલો. પોતે નિરાધાર હોઈ શિક્ષણ મેળવવામાં બહુજ મુશ્કેલીઓ નડી હતી. છતાંયે મેટ્રીકમાં પુના હાઈસ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓમાં પ્રથમ આવ્યા આવ્યા હતા. ડેકન અને ન્યુ પુના

કોલેજોમાં શિક્ષણ મેળવી બીજા વર્ગમાં ગ્રેજુએટ થયા હતા. નોકરીનો માર્ગ લેવાનું એમને પસંદ નહિ પડતાં એમણે ૧૯૨૬ માં વિમા કંપનીઓના હિસાબનીસ (એક્યુઅરી)ની પરિક્ષા પાસ કરી. વેસ્ટર્ન ઇંડીઆ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીમાંથી તેઓ અજમેરની જનરલ એક્સ્યુરન્સ કંપનીમાં હિસાબનીસ તરીકે ભેડાયા હતા પણ શ્રી. ચીમલે નિવૃત્ત થતાં વેસ્ટર્ન ઇંડીઆમાં પાછા મેનેજર તરીકે આવ્યા.

સરનામું:—સતારા.

ગાંધી, દીવાન બહાદુર ચુનીલાલ મા-
લુકલાલ—એમનો જન્મ ૧૮૭૧ના સાલમાં
થયો હતો. મુંબઈ મધ્ય એલ્ફીનસ્ટન અને
ગવર્નમેન્ટ લો કોલેજમાં કેળવણી લીધી

હતી. એઓ જોમ્મે
કોઓપરેટીવ ઇનરપુ-
રન્સ સોસાયટી લીમી-
ટેડના પ્રેસીડન્ટ, સુરતની
સાર્વજનિક એજ્યુકેશન
સોસાયટીના ચેરમેન,
સુરત ડીસ્ટ્રીક્ટ કોઓ-
પરેટીવ બેન્ક લીમીટેડ
અને સુરતની ડીસ્ટ્રીક્ટ
કોઓપરેટીવ ઇનસ્ટીટુ-

ટ્યુટના ચેરમેન, તેમજ જોમ્મે કોઓપરે-
ટીવ ઇનસ્ટીટ્યુટના વાઈસ ચેરમેન છે.
મુંબઈની હાઈકોર્ટના એક જ્જીડર તરીકે
૧૮૯૬ માં “એનરોલ” થયા હતા. સુર-
તની ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના સેક્રેટરી
તરીકે ૧૯૦૭ માં કામ બજાવ્યું હતું. ૧૯૧૩
થી ૧૯૨૦ ના સાલ સુધી એમણે પબ્લીક
પ્રોસીક્યુટરનો આદ્યો ભોગવ્યો હતો. તેઓ
બે બેટાઓના પિતા છે. જેમાંનો મોટો
છાકરો લક્ષ્મીભાઈન હાલમાં ડીસ્ટ્રીક્ટ ગવ-
ર્નમેન્ટ જ્જીડર અને પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર છે.
તેઓનો બીજો બેટો સત્યવદન જોમ્મે કો-
ઓપરેટીવ ઇનરપુરન્સ સોસાયટી લીમીટેડનો
સુરત મધ્યેનો ચીફ એજન્ટ છે. દીવાન
બહાદુર ચુનીલાલ બેગ જાતે થયલાં રમ-
બાણોને અંગે ઉભા થયલા કેસોને જાણે

ઓરીજનલ સાઈડના એડવોકેટ તરીકે
“એનરોલ” થયા હતા. એમણે;
સુરતની સાર્વજનિક લો કોલેજના ઓ
પ્રીન્સીપાલનો આદ્યો પણ ભોગવ્યો હતો.
ઓલ ઇન્ડિયા લીબરલ ફેડરેશનની એક્ઝી-
ક્યુટીવ કમીટીના એઓ એક મેમ્બર છે.
સુરત ઇલેક્ટ્રીસીટી કંપની લીમીટેડ એવણે
ડીરેક્ટર છે.

પુસ્તકો—માઉન્ટ રુથર્ફ “એલ્ફી-
નસ્ટન (ફક્સ) ઓફ ઇન્ડિયા સીરીઝ),
“કોઓપરેટીવ લો” એન્ડ “ફક્સ ઇન્ડિ-
નોમીકસ”.

સરનામું—નાનપુરા, સુરત.

મુંદરદાસ મોરારજી—એમનો જન્મ
૧૯૦૪ માં કચ્છમાં થયેલો. એમના

વડીલોનો ધંધો કાપ-
ડનો હતો. મેટ્રીકનો
અભ્યાસ કરી નેઓ
પિતાના ધંધામાં ભેડાઈ
ગયા. કિપરાંત છ.
મુંદરદાસ તથા કૃષ્ણ
પ્રેમજી નામની કમ્પો-
ટની પેટીમાં પણ ધ્યાન
આપવાનું શરૂ કરેલું.

૧૯૨૮ માં તેઓ પરદેશના પ્રવાસે
ગયેલા. ૧૯૩૨ થી નેઓ મ્યુનીસીપલ
મ્યુનિસિપલ કમિશનર તરીકે સુકાયા છે. “પ્રાવૃત્તિપ્રદાન
મંત્રીશાસન સ્તીમી”નું પુલ એન્ડ વોટ કલેક્ટર
ની યોજના એમના પ્રયાસોને આજ્ઞાની રી

સરનામું—નોરડન રોડ, કચ્છ

ચીરમુલે, શ્રી. વાસુદેવ ગણેશ, બી. એ., એલ એલ. બી—સતારાની વેસ્ટર્ન ઇંડિયા લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના નિવૃત્ત મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને અત્યારે ડિરેક્ટરોની બોર્ડના પ્રમુખ. ૧૮૬૪ માં એમનો જન્મ થયેલો. સતારા, કોલ્હાપુર, પુના અને મુંબઈમાં કેળવણી લીધેલી. પછી મુંબઈની હાઇસ્કુલોમાં શિક્ષક તરીકે સફળતા કરેલી. જામખંડી રાજ્યમાં શિક્ષક તરીકે નોકરી કર્યા

પછી ૧૮૯૧ માં મુધોલ રાજ્યમાં જજ નીમાયા. ૧૮૯૪ માં વકીલ તરીકે ધણે સફળ થયા અને ૧૯૦૧ માં પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર નીમાયા. સતારા મ્યુનિસીપાલિટીના ૧૮ વર્ષથી મુદાયલા સભ્ય હતા. ખીજા પેટા સમિતિઓ અને જલ્લા લોકલબોર્ડમાં સભ્ય હતા.

ભાડીઆ, મેજર સોહનલાલ ભાડીઆ, એમ. એ., એમ. ડી., બી. સી. એચ. (કન્ટબ), એમ. આર. સી. પી. (લંડન), એફ. આર. એસ. ઇ (૧૯૩૨), એફ. સી. પી. એસ. (મુંબઈ), એમ. સી. (૧૯૧૮) આઈ. એમ. એસ.—મુંબઈની ગ્રાન્ટ મેડીકલ કોલેજના ડીન અને ફીઝીઓલોજીના આ પ્રોફેસરનો જન્મ ૧૮૯૧ માં થયો હતો. રાજકીયોરી એમના પત્નીનું નામ છે. લંડન અને કેમ્બ્રીજ ખાતે કેળવણી પ્રાપ્ત કરી હતી. કેમ્બ્રીજેટી ઓફીસર અને રેસીડન્ટ એનીસથેટીસ્ટ, સેન્ટ થોમસ હોસ્પિટાલ લંડન, કલીનીકલ એસીસ્ટન્ટ ચીલ્ડ્રન્સ હીપાટમેન્ટ, હાઉસ સરજન, ઓફિસેલમીક હાઉસ સરજન.

૧૯૧૭ માં ઇંડિયન મેડીકલ સર્વિસમાં બેડાયા હતા. ૧૯૨૮ માં પુરુષ સમયે ઇજ્જતમાં સખત સેવા. બજારી હતી. ૧૯૨૦ માં ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજના ફીઝીઓલોજીના પ્રોફેસર અને ૧૯૨૫ માં ડીન નીમાયા હતા. “ઇંડિયન મેડીકલ ગેઝેટ”માં વર્ષથીય વિષય પર સંખ્યા-બંધ નિબંધો લખ્યા છે.

સરનામું:—“કુળેબલ્સ,” માઉન્ટ પ્લેઝન્ટ રોડ, મલબારહીલ, મુંબઈ.

જોશી, શ્રી. કિશ્વજી યશવંત, બી. એ., એ. આઈ. એ., (લંડન), સતારાની વેસ્ટર્ન ઇંડિયા લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના મેનેજર—૧૮૯૬ માં પુના ખાતે જન્મ થયેલો. પોતે નિરાધાર હોઈ શિક્ષણ મેળવવામાં બહુજ મુશ્કેલીઓ નડી હતી. છતાંયે મેટ્રીકમાં પુના હાઇસ્કુલના વિદ્યાર્થીઓમાં પ્રથમ આવ્યા આવ્યા હતા. ડેકન અને ન્યું પુના કોલેજમાં શિક્ષણ મેળવી બીજા વર્ગમાં એગ્રીએટ થયા હતા. નોકરીનો માર્ગ લેવાનું એમને પસંદ નહિ પડતાં એમણે ૧૯૨૬ માં વિમા કંપનીઓના હિસાબનીસ (એકચુઅરી)ની પરિક્ષા પાસ કરી. વેસ્ટર્ન ઇંડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીમાંથી તેઓ અજમેરની જનરલ એસ્યુરન્સ કંપનીમાં હિસાબનીસ તરીકે બેડાયા હતા પણ શ્રી. ચીમલે નિવૃત્ત થતાં વેસ્ટર્ન ઇંડિયામાં પાછા મેનેજર તરીકે આવ્યા.

સરનામું:—સતારા.

ગાંધી, દીવાન બહાદુર ચુનીલાલ મા-
લુકલાલ—એમનો જન્મ ૧૮૭૧ના સાલમાં
થયો હતો. મુંબઈ મધ્ય એલ્ફીનસ્ટન અને
ગવર્નમેન્ટ લો કોલેજમાં કેળવણી લીધી

હતી. એઓ જોખે
કોઓપરેટીવ ઇન્ટર-
ન્સ સોસાયટી લીમી-
ટેડના પ્રેસીડન્ટ, સુરતની
સાર્વજનિક એજ્યુકેશન
સોસાયટીના ચેરમેન,
સુરત ડીસ્ત્રિક્ટ કોઓ-
પરેટીવ બેન્ક લીમીટેડ
અને સુરતની ડીસ્ત્રિક્ટ
કોઓપરેટીવ ઇનસ્ટીટુ-

યુટના ચેરમેન, તેમજ જોખે કોઓપરે-
ટીવ ઇનસ્ટીટ્યુટના વાઈસ ચેરમેન છે.
મુંબઈની હાઈકોર્ટના એક જ્ઞીડર તરીકે
૧૮૯૬ માં “એનરોલ” થયા હતા. સુર-
તની ઇન્ડિયન નેશનલ કૅબિનેટના સેક્રેટરી
તરીકે ૧૯૦૭ માં કામ બજાવ્યું હતું. ૧૯૧૩
થી ૧૯૨૦ ના સાલ સુધી એમણે પબ્લીક
પ્રોસીક્યુટરનો આદ્યો ભોગવ્યો હતો. તેઓ
બે બેટાઓના પિતા છે. જેમાંનો પ્રોટો
છાકરો લક્ષ્મીતમાહન હાલમાં ડીસ્ત્રિક્ટ ગવ-
ર્નમેન્ટ જ્ઞીડર અને પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર છે.
તેઓનો બીજો બેટો સત્યવદન જોખે કો-
ઓપરેટીવ ઇન્ટર-ન્સ સોસાયટી લીમીટેડનો
સુરત મથેનો ચીફ એજન્ટ છે. દીવાન
બહાદુર ચુનીલાલ એક ખાતે ચયલાં, રમ-
ખાણોને અંગે ઉભા થયલા કેસીસ બાબે
તપાસ ચલાવવા નેમાયલી ત્રીબ્યુનલના
મેમ્બર હોવા ઉપરાંત ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૪ અને
૧૯૨૭ના સાલ દરમિયાન મુંબઈની લેજલ-
સ્લેટીવ કાઉન્સીલના સભાસદ હતા.
મુંબઈ સરકારે નીચેલી રીતે-ચમેન્ટ અને
એકસાઈઝ કમીટીઓના એવણુ ચેરમેન હતા.
૧૯૨૬ ના સાલમાં એવણુ હાઈકોર્ટની

ઓરીજનલ સાઈડના એડવોકેટ તરીકે
“એનરોલ” થયા હતા. એમણે,
સુરતની સાર્વજનિક લો કોલેજના બો-
ર્ડની પ્રીન્સીપાલનો આદ્યો પલ્લુ ભોગવ્યો હતો.
એલ ઇન્ડિયા લીબરલ ફેડરેશનની એકમી-
કયુટીવ કમીટીના એઓ એક મેમ્બર છે.
સુરત ઇલેક્ટ્રીસીટી કંપની લીમીટેડના એવણુ
ડિરેક્ટર છે.

પુસ્તકો—માઉન્ટ રુટ્બર્ટ “એલફી-
નસ્ટન (ફર્થ એડ ઇન્ડિયા સીરીઝ),
“કોઓપરેટીવ લો” એન્ડ “ફર્થ ઇકો-
નોમીકસ”.

સરનામું—નાનપુરા, સુરત.

મુંદરદાસ મોદારજી,—એમનો જન્મ
૧૯૦૪ માં કચ્છમાં થયેલો. એમના
વડીલોના ધધો કાપ-
ડનો હતો. મેટ્રીકનો
અભ્યાસ કરી તેઓ
પિતાના ધંધામાં એડાઈ
થયા. ઉપરાંત જ.
મુંદરદાસ તથા કુણુ
પ્રેમજી નામની ઇમ્પ્રો-
વર્ટની પેટ્રીમાં પલ્લુ ધ્યાન
આપવાનું શરૂ કરેલું.

૧૯૨૮ માં તેઓ પરદેશના પ્રવાસે
ગયેલા. ૧૯૩૨ થી તેઓ મ્યુનીસીપલ
સબ્ય તરીકે ચુંટાયા છે. “પ્રાણસુખલાલ
મફતલાલ સ્વીમીંગ પુલ એન્ડ વોટ કલબ”
ની યોજના એમના પ્રયાસોને આભારી છે.

સરનામું:—નોરડન રોડ, મુંબઈ.

મમાણીક અને કરકસરભર્યા

વહીવટ માટે

પ્રેસીડેન્સી

મશહુર છે.

મનુમહાર, એસ. સી. બી. કોમ. (બોમ્બે) સર્ટ. એ. આઈ. બી (લંડન), એફ. સી. સી. એસ. (લંડન) મેનેજર, હિંદુસ્તાન કોઓપરેટીવ ઇન્ડસ્ટ્રીસ સોસાયટી લીમીટેડ, મુંબઈ—એમનો જન્મ ૧૯૦૨ ની સાલમાં તા. ૩ જુલાઈ ક્રિષ્નાચારીને દીને થયો હતો. સેન્ટ્રલ બેન્ક

એફ ઇંડયા લીમીટેડ, લીન્ડસે સ્વીટ બ્રાંચ, કલકત્તાની માલ એજન્ટ, કલકત્તાની બિંગલ નેશનલ ચેમ્બર એફ કોમર્સની કમીટીના એવળ બે વરસથી વધુ મુદત માટે આગેવાન સભાસદ હતા. હાલમાં એઓ ઇંડયન મરચંડસ ચેમ્બરની કમીટીના એક આગેવાન સભ્ય હોવા ઉપરાંત બોમ્બે શેર હોલડર્સ એસોસિએશનના એક સભાસદ તેમજ બીજા અનેક મંડળીઓની કમીટીના સભ્ય છે. છાપાઓમાં બેન્ડીંગ, ફીનાન્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રીસના વીધયો સંબંધી તેઓ એક કબિલ લખનાર છે. મુંબઈના વેપારી તેમજ ઉદ્યોગીક મંડળોમાં એઓ એક ઘણી જાણીતી અને માનીતી વ્યક્તિ છે. ૧૯૩૪ ના સાલમાં મુંબઈમાં મળેલી ઇંડયન નેશનલ કોંગ્રેસની એકઠીબીશન કમીટીના એવળ બેઈટ સેક્રેટરી હતા. યુનાઈટેડ પ્રેસ એફ ઇંડીયા લીમીટેડ

(ન્યુ એજન્સી)ના ડિરેક્ટર.

સરનામું:—હિંદુસ્તાન કોઓપરેટીવ ઇન્ડસ્ટ્રીસ સોસાયટી લીમીટેડ, હાઈબી રોડ, કોર્ટ, મુંબઈ.

સરકાર, શ્રી. નાંદની રંજન—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. સ્વદેશીની ચળવળ શરૂ થઈ ત્યારે એમણે પોતાની અભ્યાસ છોડી દીધો અને નેશનલ કાઉન્સિલ એફ એજ્યુકેશનમાં જોડાયા હતા. હિંદુસ્તાન કોઓપરેટીવ ઇન્ડસ્ટ્રીસ કં. ૦ માં કલાર્ક તરીકે જોડાઈ એઓ મેનેજર ના એધધા સુધી ચઢ્યા હતા. ૧૯૨૩ માં સ્વરાજ પક્ષની સ્થાપના થઈ ત્યારે એઓ એ પક્ષના વ્હીપ તરીકે નીમાયા હતા. બંગાળની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૩૨, ૧૯૩૩ અને ૧૯૩૪માં બિંગલ નેશનલ ચેમ્બરના પ્રમુખ નીમાયા હતા. અને એ સંસ્થાના પ્રતિનિધિ તરીકે કલકત્તા પોર્ટ ટ્રસ્ટના સભાસદ બન્યા હતા. અને આજ રીતે બોર્ડ એફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ અને બોર્ડ એફ ઇકોનોમીકસ ઇન્કવાયરી ના સભ્ય હતા. ૧૯૨૯ માં ઇન્ડીઅન સેન્ટ્રલ બેન્ક ઇન્કવાયરી કમીટીના સભ્ય નીમાયા હતા. ઇન્ડો બંપાનીઝ વેપારી વાટાઘાટ વખતે હિંદી પ્રતિનિધિ મંડળના બીન-સરકારી સલાહકાર હતા. ૧૯૩૩માં ઇન્ડીઅન ચેમ્બર એફ કોમર્સ ઇન્ડસ્ટ્રીસના પ્રમુખ ચુટાયા હતા. ૧૯૩૨ માં રેલ્વે રીવ્યુએન્ટ કમીટીના સભ્ય હતા અને એલ ઇન્ડીઆ લાઈફ એફીસીસ એસોસિએશનના પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૪-૩૫ માં કલકત્તાના મેયર, ૧૯૩૫ માં બંગાળ સરકારના નાણાં ખાતાનાં પ્રધાન નીમાયા હતા. ૧૯૩૬ ના ડીસેમ્બરમાં એમણે પ્રધાનપદનું રાજીનામું આપ્યું હતું.

સરનામું:—કલક તા.

પટેલ, શ્રી. ઇન્દરભાઈ સોમાભાઈ,—
સદગત શ્રી વિઠ્ઠલભાઈ પટેલ તથા સર-
દાર વલ્લભભાઈ પટેલના જેઠાબંધુ
સોમાભાઈ પટેલના પુત્ર. એમનો જન્મ
કરમસદ (જી. ખેડા) ખાતે થયો હતો.

૧૯૧૬ થી હોમરૂલ ચળવળમાં દાખલ
થઈ રાજદ્રારી પ્રવૃત્તિની શરૂઆત કરી.
૧૯૨૦ થી આજ સુધી મુંબઈ પ્રાંતિક
મહાસભા સમિતિના સભ્ય, ચાર વર્ષ
સુધી ખજાનચી, જીલ્લા સમિતિના દસ
વર્ષથી પ્રમુખ, તે પહેલાં મંત્રી, ઉપાધ્યક્ષ
વિગેરે શ્રી. પટેલ સત્યાગ્રહની લડતમાં
જેલ ગયા હતા. મુંબઈની મ્યુનિસિપલ
કોર્પોરેશનના ૧૧ વર્ષથી અને શાળા
કમીટીના ૧૦ વર્ષથી સભ્ય છે. શાળા
કમીટીના ચેરમેન પણ થયા હતા. એ
ઉપરાંત અનેક બહાર સંસ્થાઓમાં
કાર્ય કર્યું છે. અત્યારે સર્ટીફિકેટ
એકાઉન્ટન્ટ અને ઓડીટર તરીકે ધંધો
કરે છે.

સરનામું:—ખીરલાહણસ, લેડી હાડીંગ
રોડ, માદ્રંગા, મુંબઈ.

મહેરઅલી, શ્રી. ઇબ્રાહીમ રાજન-
ભાઈ, એફ. આર. ઇ એસ,—મુંબઈના
વેપારી અને જમીનદારના પુત્ર શ્રી.
ઇબ્રાહીમનો જન્મ ૧૯૦૭ માં થયો હતો,
એમણે મુંબઈમાં કેળવણી પ્રાપ્ત કરી
હતી. બદવજી કરમશીની પુત્રી શીરીન-
ખાઈ સાથે એમના લગ્ન થયા હતા, એમને
ચાર પુત્ર અને એક પુત્રી છે. ૧૯૨૭ માં
લંડનમાં દેશી-વેપારી એમ્પરની સ્થાપના
કરવાના કાર્યમાં એમણે આગેવાનીભર્યો
ભાગ લીધો હતો. એટલું જ નહિ પણ
લંડનની જુદી જુદી વ્યાપારી સંસ્થા-
ઓમાં સભ્ય બનનાર તેઓ પહેલાં
હિંદી છે. એ ઉપરાંત લંડનની રાયલ
એમ્પાયર સોસાયટીના ફેલો અને ઓવર-
સીઝ લીગના સભ્ય બન્યા છે. એમને
પ્રવાસ બહુ મોટો ગણાય છે. પરદેશના
મોટા પ્રવાસ ખેડી જીવાનીમાંજ ધંધા
અંગેના બહેાળો અનુભવ પ્રાપ્ત કર્યો
છે. જુદા જુદા સાગરમાં ૧૫ લાખ
માઈલનો પ્રવાસ એમણે ખેડેલા હોવાનો
અંદાજ છે. તેમણે હિંદ, ઇંગ્લેંડ,
યુરોપ, નજીક પુર્વ, આસ્ટ્રેલિયામાં
ઢીક ઢીક મુસાફરી કરી છે અને વેપાર
ધંધા અને નવા ધંધાની શક્યતા
અંગે અત્રેજી તેમજ ગુજરાતી વર્તમાન-
પત્રોમાં વારંવાર લેખ લખ્યા છે.
૧૯૩૭ અને ૧૯૩૯ માં એમણે ઓસ્ટ્રેલિયા
અને ન્યુઝીલેન્ડની મુસાફરી કરી હતી.

સરનામું:—જસાણી બીલ્ડીંગ, હેન્સ
રોડ, જેકબ સર્કલ,
મુંબઈ ૧૧.

પ્રેસીડેન્સી
સંધર દેશી
વીયા કું. છે.

ખીવર, સર ગુરુનાથ વેંકટેશ, નાઇટ, બી. એ. (બી.એ), બી. એ. (કેન્ટબ), સી. આઇ. ઇ. આઇ. સી. એસ., જે. પી. હીંદી સરકારના પોસ્ટલ અને ટેલિગ્રાફિક ખાતાના ડિરેક્ટર-જેનરલ—તા. ૨૦ મી નવેમ્બર, ૧૮૮૮ ની સાલમાં એવલુનો જન્મ થયો હતો. તેઓએ પુનાની ફળ્સુ કોલેજ અને કેમબ્રીજની સીડની સસેકસ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૨ માં ઇંગ્લેન્ડની સીવીલ સર્વીસમાં જોડાયા પછી ૧૯૧૨ માં તેઓ હીંદ મધ્યે પાછા ફર્યા હતા. અને મધ્ય પ્રાંતોના એસીસ્ટન્ટ કમીશનર તેમજ ચીફ કમીશનરના અંડર-સેક્રેટરી તરીકેના ઓધ્યાઓ બોમ્બેમાં હતા. ૧૯૨૨ ના સાલમાં એવલુ બીહાર અને ચોરીસાના કામચલાઉ પોસ્ટ માસ્ટર-જેનરલ નેમાયા હતા. તે પછીના બે વર્ષે એવલુની પોસ્ટલ એન્ડ ટેલિગ્રાફિકના ડેપુટી ડિરેક્ટર-જેનરલ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૨૭ ના સાલમાં હેંગ મધ્યે મળેલી એરમેલ કોનગ્રેસમાં તેમજ ૧૯૨૯ ની સાલમાં લંડનમાં મળેલી યુનીવર્સલ પોસ્ટલ કોનગ્રેસમાં હીંદી ડેલીઝેટ તરીકે હાજરી આપી હતી. તે પછીના બે મહીના બાદ તેઓની મુંબઈના પોસ્ટ-માસ્ટર-જેનરલના ઓધ્યા ઉપર નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૩૨ માં એઓ ઉપર સી. આઇ. ઇ. ની અને ૧૯૩૬ માં નાઇટહુડની નવાજેશ થઈ હતી, એવલુ સ્કાઉટીંગની ચળવળમાં પણ ભાગ લેતા હતા. ૧૯૩૧ થી ૧૯૩૪ સુધી તેઓ મુંબઈના બોયસ્કાઉટસના ડિસ્ટ્રીક્ટ કમીશનર હતા. ૧૯૩૩ માં છુડાપેસ્ટ મધ્યે મળેલી ટુન્કાના સ્કાઉટોની જળુરીમાં હાજરી આપવા ગયલા. હીંદી વીલાગની સરકારી તેઓને સંપાદિત હતી.

ટેકાણું:—ગ્રીમલા અથવા ન્યુ દીલ્હી.

નવાઝ, બેગમ જહાનશાહ—એમનો જન્મ ૧૮૬૬ ના એપ્રિલ માસમાં મરહુમ સર મહમદ શહીને લેર થયો હતો. એમણે લાહોરમાં આવેલી કવીનમેરી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૭ થી એઓ બહેર જીવનમાં ભાગ લે છે. ઓલ ઇન્ડિયા મુસ્લીમ લીગની કાઉન્સીલના એઓ પહેલા બાનુ સભ્ય હતા. ૧૯૩૦-૩૨ ની ગાળમેજી પરિપદમાં સ્ત્રીઓના પ્રતિનિધિ તરીકે નીમાઈ ભાગ લીધો હતો. લાહોરની મુનીસીપાલ કમીટીના પહેલા મુસ્લીમ બાનુ છે. બેઇન્ટ સીલેક્ટ કમીટી પર પણ હતા. ઇ. સ. ૧૯૩૨ માં લીગ ઓફ નેશન્સ તરફથી તેમને મદદગાર સભ્ય તરીકે નોતરવામાં આવ્યાં હતાં.

સરનાયું:—લાહોર.

દેશપાંડે, શ્રી. ગંગાધરરાવ-હાઇકોર્ટ પ્લીડર, બેલગામ. એઓ લોકમાન્ય તીલકના અનુયાયી અને એક સુસ્ત કોંગ્રેસ મેન છે. કાયદાભંગની ચળવળમાં તેમણે આજેવાન ભાગ લીધેલા હોવાથી તેઓને કેટલીક વાર કેદની સજા થઈ હતી. તેઓ ઓલ ઇન્ડિયા કોંગ્રેસ કમીટીના એક સભ્ય છે. ૧૯૨૨ ના સાલમાં કાયદાભંગની ચળવળ દરમિયાન ભરાયેલી ઇંગ્લેન્ડ નેશનલ કોંગ્રેસના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા.

ટેકાણું:—બેલગામ.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીજા ઉતરાવી
તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં.
નિશ્ચીત બનો.

ખઠતાન, શ્રી. ડી. પી., એમ. એલ. એ. (ખંગાલ)—સને ૧૮૮૮ ના ઓગસ્ટની ૧૪ મી તારીખે તેઓ જનમ્યા હતા. તેઓ મેસર્સ ખીરલા પ્રધર્મ્સ લીમ ના જનરલ મેનેજર, કલકત્તા કોરપોરેશનના કાઉન્સિલર ખંગાલ ફ્લાઈંગ કલબના પ્રમુખ અને સ્પુગર ઇન્કવાયરી કમિટીના ચેરમેન છે, વળી તેઓ સ્પુગર કંપોઝ ઓર્ડ, ઇન્ડીયન જુટ મીલ્સ એસોસિએશન, ઇન્ડીયન સ્પુગર મીલ્સ એસોસિએશન, ઇન્ડીયન સ્પુગર સીન્ડિકેટ, ઇન્ડીઅન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ વગેરે મંડળોની કમીટીઓના સભાસદ છે. શ્રી. ખઠતાન ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડીયન ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સના, ઇન્ટર-નેશનલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની ઇન્ડીયન નેશનલ કમીટીના અને ખંગાલ મીલ્સ એસોસિએશનના પ્રમુખ છે. એ ઉપરાંત તેઓ કાપડસુતરની તથા ખાંડની અનેક મીલો વગેરેના ડિરેક્ટર છે. શ્રી. ખઠતાન સને ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૪ સુધી કલકત્તા કોરપોરેશનના કમીશનર હતા, સને ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૬ સુધી એમ. એલ. સી. હતા અને સને ૧૯૨૮ માં અને સને ૧૯૩૦ માં ઇન્ડીયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પ્રમુખ હતા. સને ૧૯૨૮ માં જનીવા ખાતેની ઇન્ટર નેશનલ લેબર કોન્ફરન્સમાં ગએલા હિંદી પ્રતિનિધી મંડળમાં, સને ૧૯૨૯-૩૨ સુધી સેન્ટ્રલ બેન્કીંગ કમીશનમાં, સને ૧૯૩૩ માં જુટ ઇન્કવાયરી કમીટીમાં અને સને ૧૯૩૪ માં ખંગાલ ઓર્ડ ઓફ ઇકોનોમિક ઇન્કવાયરીમાં તેઓ એક સભાસદ તરીકેનીભાયા હતા. સને ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૬ સુધી તેઓ કલકત્તા પોર્ટ્રસ્ટના કમીશનર હતા. હિંદુસ્થાન અને જાપાન વચ્ચે તેમજ હિંદુસ્થાન અને લેકેશાયર વચ્ચે જે વેપારી કરાર થયા તેના સંબંધમાં હિંદના ઉદ્યોગ-

વાળાના પ્રતિનિધી તરીકે તેમણે કામ કર્યું હતું. શ્રી. ખઠતાન સને ૧૯૨૨ થી ખંગાળની ઓર્ડ ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝના સભાસદ છે.

સરનામું:—૮ રોયલ એકસચેન્જ પ્લેસ, કલકત્તા.

સાવરકર, શ્રી. વિનાયક દામોદર—એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. એમણે પુનાની ફરગુસન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. અને વિલાયતના ખારીસ્ટર થયા હતા. પ્રબલિય ફિલચાલમાં એમણે એમની નાની ઉંમરથી ભાગ લેવો શરૂ કર્યો હતો અને વિલાયતમાં શ્યામલું કૃષ્ણવર્મા અને મેડમકામાની રાહબરી નીચે હિંદની રાજકીય પ્રગતિ માટે કામ કર્યું હતું. નાસિક કાવત્રા કેસમાં ભાગ લેવાના આરોપસર એમની ધરપકડ થઈ હતી. પણ હિંદ આવતાં એઓ પેલીસ પહેરામાંથી માર્સેલ્સ ખાતે છટકી ગયા હતા; પરંતુ એમની પુઠ પકડી એમને પાછા પકડી પાડવામાં આવ્યા હતા. નાં શહેનશાહ સામે શુદ્ધ કરવાનો આરોપસર એમને ૫૦ વરસની કાળા પાણીની સજા મળી હતી. આંદામાનમાં ૧૪ વરસ રહ્યા બાદ એમને વર્ષો સુધી રત્નાગીરી જીલ્લામાં નજરકેદ કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૭ માં એમને મુંબઈ સરકારે છુટા કર્યો હતા. હિંદુ મહાસભાના એઓ ત્રણ વખત પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. એઓ ભાષાવિશારદ અને કવિ છે. અત્યારે હિંદુ મહાસભાના માનીતા અગ્રેસર છે.

સરનામું:—પુના.

સીધવા, કેડી કાવસજી—એમનો જન્મ ૧૯૦૮ માં મુંબઈમાં થયો હતો. તેઓ

મુંબઈના બાણીતા દાદના વેપારી મરહુમ શેઠ કાવસજી ફકીરજી સીધવાના નાના બેટા છે. ટયુટોરીયલ હાઈસ્કૂલમાંથી મેટ્રીકની કેળવણી લીધા બાદ તેઓ સેંટ જેવીયર્સ કોલેજમાંથી ૧૯૩૧ ના સાલમાં ગ્રેજ્યુએટ થયા હતા. ઝૂક સારા સ્વીમર અને બોક્સર છે. તેઓએ દરિયામાં બેક્સીફન્ટાથી મુંબઈ, તેમજ ઉરનથી મુંબઈ અને ત્રાંબેથી મુંબઈ ફે તેહમંદીથી તરી જઈને પહેવહેલાં હોંદીવાન તરીકે નામના મેળવી હતી. યુનીવરસીટી બોક્સીંગ ચેમ્પીયનશીપ ૩ વરસ લાગત તેઓએ ૧૯૨૯ થી ૧૯૩૧ સુધી મેળવી હતી અને ૧૯૨૫ ના સાલથી પારસી નેશનલ બોક્સીંગ ચેમ્પીયનશીપ મેળવ્યા બાદ વેસ્ટર્ન ઈન્ડિયા બોક્સીંગમાં ફેધરવેટની ચેમ્પીયનશીપ ૧૯૩૭ થી ૧૯૪૦ સુધી ૪ વરસ લાગત મેળવીને ૧૯૪૧ ના સાલમાં પણ ચેમ્પીયનશીપ મેળવીને બોક્સીંગમાં એક અનુપમ રેકર્ડ કર્યો કે જે અત્યાર સુધીમાં કેઈ પણ કરવા પામ્યું નથી.

મીઠું કેડી સીધવાના લગ્ન તા. ૪ થી

એપ્રિલ ૧૯૪૧ ને દીને કરાંચીના મીસ ખોર-શેઠ ખમનજી જોળવાળા સાથે મુંબઈમાં થયા હતા. તેઓ પોતાના ભાઈ સાથે કાંદીવલી ગલાસની બેંગલ (બંગ્લો) ફેક્ટરીના એક ભાગીદાર હોવા સાથે એક મીલકતદાર છે. પોતાના હમમુખ અને મમતાવડા સ્વભાવથી તેઓ સ્પોર્ટ્સના સરકલમાં માનીતા થઈ પડ્યા છે.

સરનામું—સીધવા બીલ્ડીંગ, મીન્સેસ સીટ ધોખીતખાવ, મુંબઈ.

આહમદ, સર મુલતાન, નાઈટ (૧૯૨૭), ડી. એલ. (૧૯૩૦) એડવોકેટ-જનરલ, બીહાર. જન્મ તા. ૨૪ મી ડિસેમ્બર ૧૮૮૦ માં થયો. ગયાવાલા ખાનખડાદુર એસ. ખચરત આહમદના એઓ બેટા થાય છે. ૧૯૦૦ માં એઓના લગ્ન થયાં હતાં. ૧૯૦૫ માં એઓ બેરીસ્ટર થયા હતા. ૧૯૧૩ ના સાલમાં એઓએ બીહાર અને ઓરીસાની સરકારના ડેપુટી લીગલ રીમેમ્બ્રનસરનો ઓધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૧૬ થી ૧૯૩૭ સુધી ગવર્નમેન્ટ એડવોકેટ તરીકે, ૧૯૧૯-૨૦ માં પટણા હાઈકોર્ટના જડજ તરીકે, ૧૯૨૩ થી ૧૯૩૦ સુધી પટણા યુનીવરસીટીના વાઈસ-ચાન્સેલર તરીકેનો ઓધો ભોગવ્યો હતો. એ ઉપરાંત હારટોઝ એજ્યુકેશન કમીટીના એક સભ્ય (૧૯૨૮-૨૯), ૧૯૩૦-૧૯૩૧ ની ઈન્ડિયન રાઈન્ડ ટેબલ કોનફરન્સના એક્ઝીક્યુટીવ કાઉન્સીલના એક્ટીંગ મેમ્બર તરીકે તેમજ ૧૯૩૭ ના સાલમાં ના. ગવર્નર-જનરલની કારોબારી કાઉન્સીલના એક્ટીંગ મેમ્બર તરીકે કામ બજવ્યું હતું. ૧૯૩૧ ના સાલમાં પટણા યુનીવરસીટી તરફથી તેમના પર “ડોક્ટર ઓફ લો”ની ડિગ્રીની નવાજેશ થઈ હતી.

ટેકાણું—પટણા, બીહાર

પારડીવાસ, મીઠા હોમી રૂસ્તમજી—
એમનો જન્મ સુરત ડીસ્ટ્રીક્ટના પારડી
મધે તા. ૯ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૬ ના
દિને થયો હતો. એઓએ પારડીની

સાર્વજનિક સ્કુલમાં તેમજ બલસારની
બાઈ આવાંબાઈ હાઈસ્કુલમાં કેળવણી
લીધી હતી. એ ઉપરાંત ચંદયાતી કેળ-
વણી મુ'બઈની સેન્ટ જેવિયર્સ કોલેજમાં
તેમજ લંડનની કીંગ્સ કોલેજમાં લીધી
હતી. ૧૯૩૧ ના બનેવારી મહીનામાં
એઓએ લંડનની મીડલ ટેમ્પલ મધેથી
બ્રિસ્ટરની પરીક્ષા પસાર કરી હતી.
ઈંગ્લાંડમાં એવણુ રહ્યા તેટલો વખત
ત્યાંના રાજકારણમાં થયેલા રસ લીધો
હતો. ઈંગ્લેન્ડ નેશનલ કોંગ્રેસની લંડનની
શાખાના સ્થાપક સલાસદોમાંના એવણુ
એક છે. બ્રીટીશ લેબર પાર્ટીના એક સભ્ય.
વીલાયતમાં એવણુ હતા ત્યારે અનેક
હીંદી ન્યુએપરોના વીલાયતના બખર-
પત્રી તરીકે કામ બજાવ્યું હતું. એવણે

રાઉન્ડટેબલ કોનફરન્સનો પણ રીપોર્ટ દિધો
હતો. હીંદમાં ૧૯૩૧ ના સાલમાં પાછા
ફર્યા હતા. હાલ એઓ મુ'બઈની હાઈ-
કોર્ટમાં 'પ્રેક્ટીસ' કરે છે. સ્થાનીક રાજ-
કારણમાં ઉલટલથે લાગ લે છે. એઓ
કોંગ્રેસની "એ વોર્ડ" કમીટીના એક
સભ્ય પણ છે. મુ'બઈ શહેરની મુની-
સીપાલીટીની ૧૯૩૯ ના સાલમાં થયેલી
ચુંટણીમાં એઓને કોંગ્રેસ પાર્ટી તરફથી
મુ'બઈના "એ વોર્ડ" તરફથી એક ઉમેદ-
વાર તરીકે બાહર પાડવામાં આવ્યા
હતા. કોંગ્રેસ સોરવાલીસ્ટ પાર્ટીની મુ'બઈ
શાખાના એવણુ એક અગેવાન સભ્ય
છે. મુ'બઈમાં એવણે અનેક ગ્રેડ યુનીયનો
ઝોરજેનાઈઝ કર્યા છે. કામઢારોનાં
હીત અર્થેની ચળવળોમાં થયેલા ઉલટમંદ
લાગ છે. જેનરલ મોટર વર્કર્સ યુનિયન
અને ફાવર લ્યુબા હોરોલોજીસ્ટ યુનિયનના
એઓ વાઈસ પ્રેસીડન્ટ છે. કોંગ્રેસ સરકાર
જ્યારે સત્તા ઉપર હતી ત્યારે એવણુની
પ્રેઝીડીયેશન ઓફીસર તરીકે મુ'બઈમાં
નેમણુંક કરવામાં આવી હતી.

સરનામું:—મેયો રોડ, કોટ, મુ'બઈ.

ઉસમાન, સર મહમ્મદ, કે. સી આઈ.
ઇ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો.
૧૯૩૪ માં મદ્રાસના કામચલાઉ ગવર્નર
નીમાયા હતા. ત્યાર પહેલા મદ્રાસની
એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય હતા.
અને ૧૯૨૦ થી મદ્રાસ ધારાસભાના
સભ્ય હતા. ૧૯૨૪ માં મદ્રાસના શેરીફના
ઓધ્ધા પર હતા. ૧૯૨૪-૨૫ માં મદ્રાસ
ફાર્માસેયુટિકલ પ્રયુખ. મદ્રાસ આંધ્ર
અને અન્નામલાઈ યુનીવર્સિટીના
ચાન્સેલર હતા. ૧૯૨૮ ના વર્ષમાં એમને
નાઈટહુડ બક્ષવામાં આવ્યું હતું.

સરનામું:—મદ્રાસ.

હુતો, ખાન બહાદુર સર શાહ નવાઝ ખાન હુલામ સુરતઝા ખાન,—નાઈટ, સી. આઈ. ઇ. એ. બી. બી. ઇ. સીંધ અને મુંબઈ સરકારનાં પબ્લીક સરવીસ કમીશનના એક સભ્ય. મુંબઈ સરકારના સ્વરાજ્ય ખાતાના માજી પ્રધાનનો ઓધો પણ એએએ ભોગવ્યો હતો. એવણુનો જન્મ તા. ૧ સી માચ ૧૮૮૮ ના સાલમાં થયો હતો. એવણે સીંધ મદરેમામાં તેમજ કરાચીની સેન્ટ પેત્રીક હાઈસ્કુલમાં કેળવણી લીધી હતી. એએ એક જમીનદાર છે. અને સીંધ મહો-મેદન એસોસીએશનના પ્રેસીડન્ટ છે. મીન્ટો-મોરલી રીફોર્મસ હેઠળની ઇમ્પી-રીઅલ કાઉન્સિલ મધે જમીનદારોના તેઓ પ્રતીનિધી હતા. લારકાના ડિસ્ટ્રીક્ટ ની કોઓપરેટીવ બેન્કના તેઓ ચેરમેન છે. આઈમન કમીશનને તેની તપાસમાં મદદ કરવા માટે નેમાયક્ષી બોમ્બે પ્રૌવીન્શીયલ કમીટીના ચેરમેન તરીકેની પસંદગી તેઓ ઉપર ઉતરી હતી. ૧૯૩૦-૩૧ ની રાઉન્ડ ટેબલ કોન્ફરન્સના તેઓ એક ડેલીગેટ હતા. ૧૯૩૦ નાં સાલમાં તેઓ ઉપર નાઈટહુડની નવાજીશ થઇ હતી. ૧૯૨૫ માં સી. આઈ. ઇ ની ૧૯૧૯ માં એ. બી. ઇ. ના ખીતાબની નવાજીશ થઇ હતી ૧૯૨૧ માં તેઓને ખાન બહાદુર ખનાવવામાં આવ્યા હતા. લારકાનાની ડીસ્ટ્રીક્ટ લોકલ બોર્ડના તેમજ સીંધ આઝાદ કોનફરન્સના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા.

ટેકાણું—હુતો કોલોની, લારકાના.

અથવા સેક્રેટરીએટ,
મુંબઈ.

હતરી, કેપ્ટન નવાખ સર મહમદ આલમ સમ્યદ ખાન, કે સી. એસ. આઈ. (૧૯૩૩) કે. સી. આઈ. ઇ. (૧૯૨૮) એમ. બી. ઇ. (૧૯૧૮) બેડયા પ્રાંતના માજી ચીફ મીનીસ્ટર—જન્મ તા. ૧૨ મી ડિસેમ્બર, ૧૮૮૮ માં થયો હતો. અલી-ગઢની એમ. એ. એ. કોલેજમાં એએએ કેળવણી લીધી હતી. બેડયા પ્રાંતના તક્ષીખનગરવાલા તેઓના કાકા નવાખ બહાદુર અબ્દુસ સમદ ખાનની બેટી સાથે એએ પરણ્યા હતા. ૧૯૨૦ થી ૧૯૨૫ ના સાલ સુધી બેડયા પ્રાંતની સેલ્ફસેટીવ કાઉન્સિલનાં એએ એક સભ્ય હતા. ૧૯૩૩ માં ભરાયક્ષી બોલ ઇન્ડિયા મુસ્લીમ રજપુત કોનફરન્સના તેઓ પ્રમુખ હતા. ડિસ્ટ્રીક્ટ બોર્ડના પહેલા ચુટી કઠાયલા બીનસરકારી ચેરમેન. બેડયા પ્રાંતની સરકારના ઉદ્યોગખાતાના મીનીસ્ટર તરીકેનો એવણે ૧૯૨૩ થી ૧૯૨૫ ની સાલ સુધી ઓધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૩ ના સાલ સુધી એએ બેડયા પ્રાંતની સરકારના હોમ મેમ્બર હતા. ૧૯૨૮ ના સાલના જુન મહીનાથી તે બોગસ્ટ મહીના સુધી એમણે એક-ટીંગ ગવર્નરને ઓધો પણ ભોગવ્યો હતો ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૧ ના વરસોમાં મળેલી રાઉન્ડ ટેબલ કોનફરન્સમાં તેઓએ હાજરી આપી હતી. ૧૯૩૩-૩૪ માં એમણે બેડયા પ્રાંતના ગવર્નરને ઓધો ભોગવ્યો હતો.

સરનામું:—લખનો.

પ્રેસીડેન્સી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતરાવો

કીડવાઇ, શ્રી. રફી અહમદ—એમનો જન્મ ૧૮૯૪ માં થયો હતો. શ્રી. કીડવાઇએ એમ. એ. એ. કૉલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ખારાખાંકી જીલ્લાના જમીનદાર છે. યુક્ત પ્રાંતમાં ચુસ્ત કૉંગ્રેસવાદી મુસ્લીમોમાં એમનું અગ્રસ્થાન છે. ૧૯૨૧ થી ફરેકે ફરેકે કૉંગ્રેસ પ્રવૃત્તિમાં એમણે સક્રીય ભાગ લીધો હતો. સ્વ. પંડીત મોતીલાલ નેહરુએ સ્થાપેલાં સ્વરાજ્યપક્ષમાં તેઓ ભાગ્યે હતા અને વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા. વડી ધારાસભામાં સ્વરાજ્ય પક્ષના તેઓ વ્હીપ હતા અને પંડીત નેહરુના મંત્રી પણ હતા. તેઓ યુક્ત પ્રાંત પ્રાંતિક કૉંગ્રેસ કમીટી અને યુક્ત પ્રાંત કૉંગ્રેસ પાર્લામેન્ટરી જોડના પ્રમુખ બન્યા હતા. યુક્ત પ્રાંતના ખડેલા કૉંગ્રેસ પ્રધાનમંડળમાં તેમને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા.

ભોર, સર જસદે વીલીયમ, કે. સી. આઇ. ઇ. (૧૯૨૦) સી. ખી. ઇ. (૧૯૨૦) સી. આઇ. ઇ. (૧૯૨૩) કે. સી. એસ. આઇ. આઇ. સી. એસ.—તાં ૧૬ મી એપ્રિલ ૧૮૭૮ ની સાલમાં એવલુનો જન્મ નાશીક મધે થયો હતો. રાજ સાહેબ આર. જી. ભોરના એઓ બેટા થાય છે. ૧૯૧૧ માં એઓ મારચેટ ખી. સ્કોટ સાથે શાહીના ગાંઠથી બેઠાયા હતા. યુનાની ખીશ પસ હાઇસ્કુલ યુનાની દબલુ કૉલેજ લંડનની યુનિવર્સિટી કૉલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૨ ના સાલમાં એવલુ ઇંડયન સીવીલ સર્વિસમાં દાખલ થયા હતા. મદ્રાસ સરકારના અંડર-સેક્રેટરી તરીકે, કોચીન સ્ટેટના દીવાન તરીકે, સીવીલ સપ્લાય, મદ્રાસ,ના ડેપુટી ડિરેક્ટરનો તેમજ ૧૯૨૨-૨૩ ના સાલમાં

હીંદ માટેના યુનાઇટેડ કોંગ્રેસ મધેના એક્ટીવ હાઇ કમીશનરના આધ્યાયી ભાગવ્યા હતા. ૧૯૨૦ માં એમણે હીંદ માટેના હાઇ કમીશનરના સેક્રેટરી તરીકે તેમજ ૧૯૩૮ ના સાલમાં ઇંડીયન સ્ટેટ-યુંટરી કમીશનના સેક્રેટરી તરીકે પણ કામ બજાવ્યું હતું. ૧૯૨૪ થી ૧૯૨૮ ના વરસે હરમ્યાન હીંદી સરકારના ખેતી તથા જમીન ખાતાના સેક્રેટરીનો તેમજ ગવર્નર જનરલની એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સિલના સભ્યનો પણ આધ્યાયી ભાગવ્યો હતો. હાલમાં ભોપાલની સરકારના આરથીક, ખેતીવાડી તેમજ ઉદ્યોગીક ખાતાંબોના સલાહકાર તરીકે કામ બજાવે છે.

કેકાણુ—ભોપાલ.

ચુકરજી, શ્રી. શ્યામપ્રસાદ, એમ. એ. ખી. એલ. ડી. લીટ. ખાર-એટ-લો—એમનો જન્મ ૧૯૦૧ ના જુલાઈમાં પ્રંગાળના જાણીતા અગ્રેસર સર અશુતોષ ચુકરજીને ત્યાં થયો હતો. ભવાનીપુરની મીત્ર શીક્ષણ સંસ્થામાં અને પ્રેસીડેન્સી કૉલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૧ માં ખી. એ. અને ૧૯૨૩ માં એમ. એ. થયા હતા. ૧૯૨૪ માં કલકત્તા યુનિવર્સિટીના ફેલો ચુંટાયા હતા. ૧૯૨૬ માં કૉંગ્રેસ ઉમેદવાર તરીકે ખંગાળની ધારાસભાના સભ્ય તરીકે ચુંટાયા પછી ધારાસભાના બહિષ્કારના કૉંગ્રેસના ફરમાનને સામે થઈ એમણે સભ્ય તરીકે પોતાનું રાજીનામું આપ્યું હતું. પરંતુ ૧૯૩૦ માં પાછા ચુંટાયા હતા. ઇ સ. ૧૯૩૪ માં કલકત્તા યુનિવર્સિટીના વાઇસ ચેન્સેલર નીમ્યાયા હતા. એઓ હિંદુ મહાસભા અગ્રેસર છે.

નવનીતસાલ રણછોડલાલ,—હેલુ દુન્યવી દારણુ યુદ્ધ કે જ્યારે દુન્યાની જુદી જુદી પ્રજાઓ એકમેક ઉપર સત્તા મેળવવા લડી રહી હતી, તે અર્ધયામ દરમ્યાન એટલે કે તા. ૩૧ મી ડિસેમ્બર ૧૯૧૬ ના દીવસે શેઠ રણછોડલાલ અચરતલાલને ત્યાં એક ખેટાનો જન્મ થયો હતો. જે શેઠ નવનીતલાલ છે.

શેઠ નવનીતલાલે પોતાની કુળવણી સ્કુલ અને કોલેજમાં લઈ ડીપ્લોમાં મેળવ્યો હતો, અને ૧૯૩૭ ના સાલમાં પ્રીટીશ યુનીવર્સિટીઓમાંની એકમથે સેવાયથી ટેક્ષટાઇલ્સની પરિક્ષામાં તેઓ પહેલે નંબરે પસાર થવા પામ્યા હતા. ખાહોશી અને સમજદારી સાથે ઉદ્યોગીક જીવન શુભરવાના કુદરતી ગુણના સંજોગે તેમણે કાપડના ઉદ્યોગમાં પડી જીવનની ગરજાત કીધી હતી, કે જે ઉદ્યોગમાં તેઓને એક આખી કાપડની મીલનું સુકાન સોંપાયું હતું. પોતાની

દીલજીત રીતભાતો, મનનતાઈ વીગેરે સદ્ગુણો સાથે ઈન્સાફી વલણ અને કોઈનેખી વાજખી કારણોસર મદદ કરવાની તેઓની તત્પરતાના સંજોગે તેઓ પોતાની જીવનની નાવને સલામતી સાથે હંકારી શક્યા હતા. તેવણુ અમદાવાદના સામાજિક અને નાગરિક જીવનમાં પણ રસ લે છે.

સરનામું:—અમદાવાદ.

અલી ઈમામ, સર સહયદ, કે. સી. આઈ. ઈ. (૧૯૧૪) સી. એસ. આઈ. (૧૯૧૨) જનમ તા. ૧૧ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૬૯ માં થયો. ૧૮૯૦ માં ખેરીસ્ટર થયા. કલકત્તાની હાઇકોર્ટના સ્ટેન્ડીંગ કાઉન્સિલ. અમરીતસર ખાતે ૧૯૦૮ માં મળેલી એલ ઈડયા મુસલ્મીમ લીગના પ્રેસિડેન્ટ. ૧૯૦૯ માં ઈંગ્લેન્ડ ગયલાં મુસલ્મીમ કેમ્પુરેશનના એક સભ્ય. ૧૯૧૦ માં ખગાળની લેજિસલેટીવ કાઉન્સિલના એક સભ્ય. ૧૯૦૮ થી ૧૯૧૩ એઓ કલકત્તાની યુનીવર્સિટીના એક ફેલો હતા. ૧૯૧૦ થી ૧૯૧૬ સુધી ગવર્નર-જનરલની કાઉન્સિલના લેા મેમ્બરનેા એઓ લોગવો હતો ૧૯૧૭ માં એઓની પટણાની હાઇકોર્ટના એક જડજ તરીકે નેમાણુંક થઇ હતી. ૧૯૧૮ માં ખીહાર અને ઓરીસાની એક-ઝીકયુટીવ કાઉન્સિલના એક સભાસદ હતા. ૧૯૧૯ માં ના. ૦ નીજામની સરકારની એકઝીકયુટીવ કાઉન્સિલના પ્રેસિડેન્ટ બન્યા હતા. લીગ એફ નેશન્સના ૧૯૨૦ ની સાલની પહેલી બેઠકમાં હાજરી આપનાર તેવણુ પહેલાજ હીંદીવાન હતા.

ટેકાણું:—મેરીયન મનઝીલ પટણા, અને ખેલા વીરટા, હઈ-દરાખાદ (દખણ).

મરચન્ટ, ખાન સાહેબ હાજમહમદ જુમા જાન મહમદ (ખી. એ., જ. પી.)— ઇસ્માઈલીયા કોઓપરેટીવ બેન્ક લીમીટેડ ના સ્થાપક અને પ્રમુખ. જુના શેર બજારના એક સભ્ય. ૧૯૩૫ માં મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કુન્સિલમાં “ખી” વોર્ડમાંથી ચુંટાયા. નાં આગાખાનના માનદ મંત્રી અને જાણીતા વેપારી મરહુમ જુમા જાન મહમદના તેઓ પુત્ર થાય. એમનો

જન્મ ૧૮૬૪ ની ૨૦ મી નવેમ્બરે થયો હતો. ૧૯૧૭ માં ખી. એ. ની પરીક્ષા પસાર કરી. શેર દલાલ તરીકે ધંધો શરૂ કર્યો અને ૧૯૨૫ માં કન્ટર્ન કોમર્શિયલ એજન્સી નામની આયાત પેટ્ટી શરૂ કરી. આ પેટ્ટી બાલ સ્ટાર ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના મુખ્ય એજન્ટસ તરીકે પણ કામ કરે છે. ૧૯૩૦ માં એમણે ઇસ્માઈલીયા કોઓપરેટીવ ક્રેડિટ સોસાયટી સ્થાપી. આ સોસાયટી પાછળથી બેન્કના રૂપમાં પરિવર્તી. ૧૯૩૬ માં નાદુરસ્ત તબીબતને કારણે તેઓ એ સંસ્થાના પ્રમુખપદેથી છુટા થયા.

૧૯૩૫ માં તેઓ ગીરગામ કોઓપરેટીવ ઇન્સ્ટીટ્યુટના ઉપપ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૨ માં સરકારે એમને મુંબઈમાં સહકારી મંડળીઓના માનદ ઓરગેનાઈઝર તરીકે નીમ્યા હતા. ૧૯૩૪ માં તેઓ સહકારી મંડળીઓ માટે લવાઈ તરીકે નીમ્યા હતા. અને ૧૯૩૬ માં જ. પી. બન્યા હતા. રેફ્રેશન ઇન્સ્ટીટ્યુટના પ્રમુખ તરીકે પણ એમણે સેવા બજવી હતી. ઇસ્માઈલી કોમ માટે તેઓ એક અકવાડીક પત્ર ચલાવી રહ્યા છે. એમની સેવાઓની કદર કરી નાં આગાખાને એમને ‘અલીનહ’ના ખિતાબ બક્ષ્યો હતા અને નાં આગાખાનની કાઉન્સિલમાં એક સભ્ય તરીકે નીમણુંક કરી હતી. ૧૯૩૬ માં એમને સરકારે ખાનસાહેબના ખિતાબ આપ્યો હતો.

સરનામું:—વીલા સુસામા, ૮૧ ખી.

હોલ રોડ, વાંદરા.

ઓફીસનું સરનામું:—૫ એ, હમામ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

વલ્લભદાસ પરમાનંદ—શ્રી. વલ્લભદાસનો જન્મ મુંબઈમાં તા. ૮ મી જુલાઈ (૧૯૦૭) ને દીને થયો હતો. સી. મેકડોનાલ્ડ એન્ડ કંપની (કોપડના ડીપાર્ટમેન્ટ)માં એવલુના પીતા અને દાદા ‘ગેરટી પ્રોકર્સ’ હતા. એઓ જમીનદાર છે. મુંબઈની સાદીયા મહા-જનના એવલુ ઓનરરી સેક્રેટરી હોવા ઉપરાંત કાંદીવધી મધેની પરશોતમ ગોપાલદાસ સેનેટોરીયમના એક પ્રસ્ટી પણ છે.

ટેકાલું:—નં. ૪૨-૪૪, વોરડન રોડ,

સાગર મેનશન, મુંબઈ-૬.

હાયા, શ્રી. તુલસીપ્રસાદ 'જેશંકર'—

કેરાડ ખાતે તા. ૧૨મી ડિસેમ્બર ૧૯૮૫નાં

સાલમાં જન્મ થયો હતો. જાતે વડનગર નાગર. હાલમાં મેડીકલ પ્રેક્ટીશનર તરીકે ધધો ચલાવે છે. બોમ્બે મેડીકલ સરવીસના એક સભાસદ છે. મુંબઈ ૧૯૧૧ ના

સાલમાં પસાર કીધી હતી.

ટેકાણું:—ધીકાંટા રોડ, અમદાવાદ.

બીરલા, શ્રી. જી. ડી.—હિંદના આ મોટા મારવાડી વ્યાપારીના જન્મ જય-પુર રાજ્યમાં ૧૮૯૧ માં થયો હતો. તેઓ બીરલા જ્યુટ મીલના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર છે. ઉપરાંત કાપડની મીલોના અને ખાંડના કારખાનાઓના માલેક છે આખા હિંદુસ્તાનમાં એમની માલેકીની જમીન છે. હિંદની વડી ધારાસભાના એકવાર તેઓ સભ્ય હતા, ૧૯૨૪ માં કલકત્તાની દેશી વેપારી એમ્પરના પ્રમુખ હતા, ૧૯૨૬ માં દેશી વેપારી એમ્પરના ફેડરેશનના પ્રમુખ થયા હતા અને ઇંડિયન ફીઝીકલ કમીશનના મજૂરીના ગ્રુપ અંગે નીમાયલા રાયલ કમીશનના સભ્ય હતા. ૧૯૨૭ માં જીનેવા ખાતે મળેલી આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર પરિષદનાં ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા, અને લંડનમાં મળેલી બીજી ગોળમેળ પરિષદના પણ સભ્ય હતા. એમણે દેશપરદેશનો ખુબ પ્રવાસ એડયો છે.

સરનામું:—રાયલ એક્સચેન્જ પ્લેસ, કલકત્તા

દેવ, શંકરરાવ દત્તાત્રય, બી. એ.—એમનો જન્મ ભોર સ્ટેટમાં ૧૮૮૫ ના સાલમાં થયો હતો. પુનાની ભાવે સ્કુલ અને વડોદરાની બરોડા કોલેજમાં તેમજ મુંબઈની સેન્ટ જેવ્યર્સ કોલેજમાં એમણે કેળવણી લીધી હતી. એવણે ૧૯૩૬ થી કોન્મેસની વરકીંગ કમીટીનાં એક સભ્ય છે. સેન્ટજેવ્યર્સ કોલેજમાંથી મેજીસ્ટ્રેટ થયા પછી એઓ હોમરૂલ લીગની ચળવળોમાં ઘણી ઉલ્લટ દેખાડવા લાગ્યા હતા. મહાત્મા ગાંધીની સરદારી હેઠળ એમણે ચંપારણ સત્યાગ્રહમાં ભાગ લીધો હતો. ૧૯૨૦ ના સાલની-અસહકારની ચળવળ દરમ્યાન એમણે પોતાની ચળવળો મહારાષ્ટ્ર ભણી લખાવવા માંડી હતી. અસહકારની ચળવળમાં જોડાવા પહેલાં એવણે “લોક સંગ્રહ”ના એડિટોરયલ સ્ટાફ ઉપર હતા. મુલશી ખાતેની સત્યાગ્રહની લડતમાં એમણે આગેવાન ભાગ લીધો હતો અને તે કારણે એવણને ત્રણ વાર જેલની સજા થઈ હતી. જેલમાંથી છુટ્યા પછી પ્રેવીનશ્યલ કોંગ્રેસ કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે એમને ચુંટી કાઢવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૫ ના સાલમાં એઓ “સ્વરાજ્ય”ના અધીપતી બન્યા હતા. “સ્વરાજ્ય”માં એક વાંધાભરી આરટીકલ લખવા માટે એમને ફરી સખ્ત કેદની સજા થઈ હતી. ૧૯૩૦ ની સાલમાં મહારાષ્ટ્ર મધે એમણે મીકાંને સત્યાગ્રહ આદર્યો હતો. કાયદાભંગની ચળવળના સંબંધમાં એમને બધી મળીને સાડા ત્રણ વરસની કેદની સજા થઈ હતી. ૧૯૩૩ થી ૧૯૩૮ સુધી મહારાષ્ટ્ર પ્રેવીનશ્યલ કોંગ્રેસ કમીટીના એવણે ચુંટી કદાવયા પ્રેસીડન્ટ હતા.

ટેકાણું:—પ્રેવીનશ્યલ કોંગ્રેસ કમીટી, પુના.

દાદાભાઈ, એન. સર માલુકજી, નાઈટ, — એમનો જન્મ ૧૮૬૫ માં થયો હતો. યુનાની સેન્ટ જેવીઅર્ગ ડાલેજમાં અભ્યાસ કર્યો પછી ૧૮૮૭ માં બેરીસ્ટર થયા હતા. અને એજ વર્ષે મુંબઈ હાઈકોર્ટના એડવોકેટ થયા હતા ૧૮૮૯-૯૦ માં મુંબઈ કોરપોરેશનના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૮૯૧ માં નાગપુરના સરકારી એડવોકેટ નીમાયા હતા. ત્યાર પછી ૧૯૨૫-૨૬ માં કરંસી અને ફીનાન્સ અંજે નીમાયલા ફીસ્કલ કમીશનના સભ્ય થયા હતા. ઇમ્પીરીઅલ બેંકના ગવર્નર નીમાયા હતા. અને ૧૯૦૮-૧૨ માં વાઈસરોયની સેલ્ફરેલેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય થયા હતા. ૧૯૧૪ થી ૧૯૧૭ માં કાઉન્સિલ એફ સ્ટેના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૭ માં લંડન ખાતે ઝાળમેજી પરિષદમાં સભ્ય તરીકે ભાગ લેવા ગયા હતા. ઘણીજે બહેર કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે અને અત્યારે કાઉન્સિલ એફ સ્ટેના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—નાગપુર.

અનસારી, શ્રી. અબ્દુલ કાદુમ — એમનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. અશ્વીગઢ મુસ્લીમ, કલકત્તા અને અલ્લાહાબાદ યુનીવર્સિટીઓમાં એમણે વિદ્યાભ્યાસ કર્યો છે. ૧૯૧૬ માં શ્રી. અનસારી ગાંધીજીની સત્યાગ્રહની ચળવળમાં ભેડાયા હતા અને ૧૯૨૨ માં જેલમાં પણ ગયા હતા. એમણે અનેક ઉર્દુ પત્રોનું તંત્રીપદ લીધું છે. અને ૧૯૩૮ માં હિંના સાડાચાર કરોડ મોક્ષિનાના ઉદ્ધારની ચળવળો ઉપાડી હતી. એજ વર્ષમાં બીહાર પ્રાંતની જમીઅત ઉલ-મોમીનીનના પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયા હતા.

૧૯૪૦ માં પહેલી બીહાર પ્રાંત મોમીન કોન્ફરંસના પ્રમુખપદે ચુંટાયા હતા. તેઓ એલ ઇંડીઆ ગ્રામીન મુસ્લીમ કોન્ફરંસની કારોબારીના સભ્ય છે. શ્રી. અનસારી સુસ્ત નેશનાલીસ્ટ મુસ્લીમ અસેસર છે. અને પાકીસ્તાન ઉપરાંત અન્ય બી ન રાષ્ટ્રીય પ્રવૃત્તિઓના વિરોધી છે.

સરનામું:—દેહરી-એનસોન, ઇ. આઈ. રેલ્વે.

અમલ્લામા મશરદી—ખાકસાર ચળવળના આ પહાણુ અસેસર અમરીત-સરના વતની છે. એક સમયે તેઓ હિંદી સરકારના કેળવણી ખાતામાં નોકરી કરતા હતા. થોડા સમય સુધી હિંદી સરકારના મહદનીશ મંત્રી થયા પછી તેમણે પોતાના જીવનનો આખો સમય સરહદ પ્રાંતમાં ગાળ્યો છે. ૧૯૨૦ થી ૧૯૩૧ ના સમય દરમ્યાન એમણે જુદી જુદી કેળવણી વિષયક સંસ્થાઓમાં સેવા બજવી છે. પેશાવરની ઇસ્લામીયા કોલેજમાં મેથેમેટીકસના પ્રોફેસર થયા બાદ પેશાવરની સરકારી હાઈસ્કૂલના હેડમાસ્ટર નીમાયા હતા. ૧૯૩૧ માં એમણે ખાકસાર ચળવળ ઉભી કરી હતી અને લાહોર પાસેના એક ગામ ઇછરામાં પોતાનું વડ મકક રાખ્યું હતું. ખાકસાર ચળવળના વાજીત્ર તરીકે એમણે “અલઈસલાહ” નામનું સાપ્તાહીક પત્ર કાઢ્યું હતું. બુદ્ધ ચાહુ થયા પછી ખાકસાર ચળવળ પંજાબમાં મોટે પાયે ચાલી હતી અને સરકારને તેના પર અંકુશ મુકવાની અને નેતાઓની ધરપકડ કરવાની ફરજ પડી હતી. આ ધરપકડ દરમ્યાન તેમને પણ પકડવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—અમૃતસર.

હાકર, ડૉ. રસિકલાલ રામકૃષ્ણ, એમ.
ડી. (કલકત્તા), એમ. ડી. જર્મની, એમ.
બી. એચ. એ. (ઈંગ્લંડ), કનસલટીંગ
હોમીઓપાથ, આયુર્વેદિક ફીઝીસીયન
અને સાઇકો-સિક્સુઅલ પેથોલોજિસ્ટ—
ડૉ. રસિકલાલ હાકર અને ૧૯૦૨ ની ૩૦ મી
જાન્યુઆરીએ જનમ્યા હતા. તેમણે

નવાનગર સ્ટેટ હાઇ-
સ્કૂલ, કલકત્તાની એડ
વર્ડ ગ્રેડીકલ કોલેજ
અને જર્મનીની ઇન્ટર
નેશનલ હોમીઓપથીક
યુનિવર્સિટીમાં અભ્યા-
સ કર્યો છે. તેમના
જીવન અને ૧૯૨૨ માં
શ્રીમતી નર્મદાગવરી
સાથે થયાં હતાં ખણી તેઓ અને ૧૯૨૨ માં
સ્વર્ગવાસ પામ્યાં છે. ઇન્ટરનેશનલ
હોમીઓપથિક મેડીકલ લીગ ઓફ ધી
વર્લ્ડનું ૧૦ મું અધિવેશન અને ૧૯૩૫ માં
હંગેરીની રાજધાની બુડાપેસ્ટ ખાતે અને
૧૩ મું અધિવેશન અને ૧૯૩૮ માં ફ્રાંસમાં
નાઇસ ખાતે મળ્યું હતું તેમાં ડૉ. રસિક-
લાલ હિંદના પ્રતિનિધી તરીકે ગયા હતા.
તેઓ આલ-ઇન્ડીઆ હોમીઓપથિક મેડીકલ
એસોસિએશનની પ્રેસ એન્ડ પ્રોપ્રિએટર
કમિટીના ચેરમેન છે. વેસ્ટર્ન ઇન્ડીઆ
હોમીઓપથિક મેડીકલ એસોસિએશનના
જનરલ સેક્રેટરી અને પુનાની ભારત
સેવા સમિતિની પ્રામ્ય પુનઃરચના માટેની
યોજનાના ડિરેક્ટર છે, અને ૧૯૩૬-૩૭
માં ડૉ. રસિકલાલ માર્ટિંગા ખાનેની એ.
એચ. એ. ચેરિટેબલ ડીસ્પેન્સરીના સુપ્રી-
ન્ટેન્ડેન્ટ હતા. બુદ્ધિશાળી અને સહાય-

કારી વૃત્તિના આ યુવાન ડોક્ટરને તેમના
સમાગમમાં આવનાર સૌ ચાહે છે.

સરનામું:—દાદર, બી. બી. એન્ડ સી.
આઇ. રેલ્વેની સામે, તુલશી
પાઇપ રોડ, મુંબઈ-૧૪.

નાયક, શ્રીમતી સરોજની—એમની
કેળવણી એમને લંડન તથા કેમ્બ્રિજ
ખાતે આપવામાં આવી હતી. નીજામ
રાજ્યના મુખ્ય તબીબી અમલદાર ડૉ.
જી. નાયક સાથે એમનું લગ્ન થયું હતું.
હિંદ રાષ્ટ્રીય સભાના પહેલા સ્ત્રી પ્રમુખ
થવાનું મહત્વાકાંક્ષ એમને પ્રાપ્ત થયું
હતું. મહિલાધ્વારની સર્વ પ્રવૃત્તિઓમાં
એ આગળ પડતો લાલ લે છે. દેશના
ઉદ્ધાર માટેની ચળવળોમાં ભાગ લેવા
માટે એમને ઘણીવાર જેલ મળી છે.
૧૯૩૨ માં હિંદી સરકારે દક્ષિણ આફ્રીકા
મોકલેલા પ્રતિનિધિ મંડળના એઓ
સભ્ય હતા. હાઇદરાબાદમાં થયેલા જળ-
પ્રલય વખતે રાહતકાર્યની વ્યવસ્થા
કરવા બદલ શહેનશાહ સાતમાં એડવર્ડની
સરકારે ઠંથસરે-ઈ-હિંદનો સોનાનો ચાંદ
એનાયત કર્યો હતો. કવિ તરીકે એમણે
મોટી પ્રશ્નિ મેળવી છે અને એમની
કૃત્તિઓનું બીજી અનેક ભાષાઓમાં
ભાષાંતર થયું છે. એમની પ્રશ્નિધ
કૃત્તિઓમાં “બર્ડ ઓફ ટાઇમ,”
“જોહડન પ્રેશોહડ” બહુ માનીતા છે.
શ્રીમતિ નાયક જોળમેજી પરિષદમાં
પ્રતિનિધિ હતા. (૧૯૩૧).-૧૯૧૪ થી
રાયલ સોસાયટી ઓફ લિટરેચરના સભ્ય
છે. ૧૯૩૫ માં રાષ્ટ્રીય સભામાં ભેટાયા
અને ગાંધીજીના અનુયાયી થયાં હતાં.

સરનામું—હાઇદરાબાદ (દખખણ).

સંપુણાનંદ—બી. એસ. સી. એલ. ડી. કેએસ રાજ્યઅમલ દરમ્યાન. એડવા પ્રાંતની સરકારના કેળવણી ખાતાના પ્રધાન. એઓના જન્મ તા. ૧લી જાનેવારી ૧૮૯૧ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓના લગ્ન આવીની દેવી જેઓ ગુજર પામ્યાં છે તેઓ સાથે થયાં હતાં. બનારસની કવીન્સ કોલેજ અને અલ્હાબાદની પ્રેન્સિંગ કોલેજમાં તેઓએ કેળવણી લીધી હતી. બ્રેજપુએટ થયા પછી તેઓએ વૃંદાવનની પ્રેમ મહા વિદ્યાલય અને બનારસની હરીશ્વન્દ્ર હાઇ સ્કૂલ તેમજ ઇંદોરની ડાહી (રાજકુમાર) કોલેજમાં ૧૯૧૫-૧૯૧૮ સુધી કામ બજાવ્યું હતું. એ ઉપરાંત તેઓએ ૧૯૧૮ થી ૧૯૨૧ સુધી ખીકાનેરની ડુંગર કોલેજના હેડ માસ્ટર તરીકે, તેમજ ૧૯૨૨ ના સાલથી કસબી નીલાપીઠના પ્રેફેસર તરીકે તેમજ ૧૯૨૨ ની સાલથી એલ ઇન્ડિયા કેએસ કમીટીના સભ્ય તરીકેના ઓધ્યાઓભોગ્યા હતા. ડુ. પી. ની પ્રેવીન્ટીવલ કેએસ કમીટીના તેઓ ૩ વાર સેક્રેટરી હતા. મુંબઈમાં મળેલી સેકન્ડ એલ ઇન્ડિયા સોરવાલીસ્ટ કોનફરન્સના તેઓ પ્રેસીડેન્ટ હતા. બનારસ મધેથી પ્રગટ થતા "To day" અને "Maryada" નામના રોજીંદા અને માસીક જરનલોના એડીટર. ૧૯૪૦ માં પુના ખાતે મળેલી ૨૯ મી હોંદી સાહિત્ય સંમેલનના પ્રેસીડેન્ટ. પબ્લીકેશનો—હીંદી ભાષામાં રાજદ્રોગી તેમજ ઇતિહાસીક બાબદોને લગતી નવ ચોપડીઓ "બુક ઓન એસ્ત્રોનોમી એન્ડ સાયન્સ", "હોબી ગારડનીંગ", સમાજ વાદની એક ચોપડી માટે "મુરારકા પારીટોશીક" મહ્યુ. તેઓને બે છોકરાઓ અને એક છોકરી છે. જેમાંના

વડો છોકરો આગેવાન હોંદી જરનાલીસ્ટ અને નેવેલીસ્ટ

કંકાબુ—જહીમદેવી, બનારસ સીડી.

મુતરીઆ, શ્રી. ધીરજલાલ મુનીલાલ, એફ. એ. એ. એફ. સી. પી. એ, એફ. સી. આઈ. એસ. ચાર્ટર્ડ સેક્રેટરી, સરટીફાઇડ પબ્લીક

એકાઉન્ટન્ટ અને

એડીટર (લંડન)—

ન્યાને હશા શ્રીમાળી

વાલીઆ છે. એમનો

જન્મ ૧૮૯૩ માં

થયો હતો. વ્યાપારી

કેળવણી મેળવવા

માટે લંડનની પરિ-

શાઓ પસાર કરી

છવટે લંડનની સેટલ એસોસિએશન એફ

એકાઉન્ટન્ટસની ફાઇનલ પરિક્ષામાં સામ્રા-

જ્યમાં પહેલે નંબરે પાસ થઈ રૂપાનો

ચાંદ મેળવ્યો છે. આ બંને સંસ્થાઓ

ઉપરાંત ચાર્ટર્ડ ઇન્સ્ટીટ્યુટ એફ સેક્રેટ-

રીઝ (લંડન) અને કોરપોરેશન એફ

સર્ટીફાઇડ પબ્લીક એકાઉન્ટસ (લંડન)ના

તેઓ ફેલો છે. હાલમાં મુંબઈની હાવર્સ

કોલેજ એફ કોમર્સમાં એકાઉન્ટન્સના

પ્રેફેસર અને કોલેજના સેક્રેટરી છે.

પ્રેા હાવર સાથે એમણે ૧૯૧૨ થી

વ્યાપારી કેળવણીના વિકાસ માટે સતત

પ્રયત્ન કર્યા છે એમના હાથ નીચે અનેક

વિદ્યાર્થીઓએ ઉચ્ચ વેપારી કેળવણી

લીધી છે. એમણે "પ્રેક્ટીકલ કમર્શીયલ

એરીથમેટીક" નામનું પુસ્તક લખ્યું છે,

આ પુસ્તક દેશભરમાં "ટેક્સ્ટ બુક"

તરીકે વપરાય છે.

સરનામું:—C/o હાવર્સ કોલેજ એફ કોમર્સ, એસ્પેનેડ રોડ, મુંબઈ.

જે. શાઈ, શ્રી. ભુલાભાઈ જીવજીવ; એમ. એ., એલ. એલ. બી., એડવોકેટ,— શ્રી. ભુલાભાઈ અનાવીલ પ્રાણી છે.

એમનો જન્મ ૧૮૭૭ માં વલસાડ ખાતે થયો હતો. એમનાં માળાપ ખેતીવાડી કરતાં તેમણે પ્રાથમિક કેળવણી વલસાડમાં જ લીધેલી. તે પછી મુંબઈમાં એલ્ફિન્સ્ટન કોલેજમાંથી એમ. એ. સુધી પઠેલું.

આ. એમની વિદ્યાર્થી તરીકેની કારકીર્દી જળકતી હતી. એમ. એ. થયા પછી અમદાવાદની જીજ્ઞાસા કોલેજમાં ઇતિહાસ અને અર્થશાસ્ત્રના પ્રોફેસર તરીકે નેડાયા હતા. પછી એલ. એલ. બી. ની પરિક્ષા પસાર કર્યા પછી મુંબઈ આવી હાઈકોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી. ધીમે ધીમે તેઓ એક જાહોશ ધારાશાસ્ત્રી તરીકે પ્રખ્યાત થયા અને પ્રથમ પંકતીમાં આવી ગયા. મુંબઈ હાઈકોર્ટમાં એડવોકેટ જનરલ તરીકે પણ નીમાયા હતા. શ્રી. જે. શાઈના બહેન જીવનનો પ્રારંભ ૧૯૧૬ થી થાય છે. હોમ. રલ. લીગની એમની પ્રવૃત્તિ બાણીતી છે. ત્યાર પછી તેમણે બારડોલીના સત્યાગ્રહ વખતે ખેડૂતોના કેસ રજૂ કર્યો હતો. કેંગ્રેસ સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ રાખે છે અને ૧૯૩૦ ની લડતમાં જેલ પણ ગયા હતા. મુંબઈની કેંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ છે.

સરનામું—હસ્તમત મહાલ, પેડર રોડ, મુંબઈ.

લે. ફ્રાન્સીસ, જે. પી.—“ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા” ના તંત્રી ૧૮૯૩ માં એમનો જન્મ થયેલો. મારગરેટ હેલન

એડમ્સ સાથે લગ્ન કરેલાં. એબરડીનની રીપર્ટ ગાર્ડન્સ કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો પછી ૧૯૧૧ માં “એબરડીન ફ્રી પ્રેસ” ના ર્ડામાં નેડાયા મેસોપોટેમીયા ખાતેના સહાયક દળમાં સેવા બજાવી હતી. ૧૯૧૬ માં ઇન્ડોલોજીસ્ટ ખાતેના ખાસ સરવીસ અમલદાર બન્યા હતા. ૧૯૨૦ માં કેપ્ટનપદે આન્યા હતા એ પછી પત્રકારપદે પાછા આન્યા. ૧૯૨૦ માં જ “એબરડીન ફ્રી પ્રેસ”ના મુખ્ય ખાતમીદાર (રીપોર્ટર) નીમાયા હતા. ૧૯૨૨ માં “ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા”નાં ઉપ-તંત્રી હતા અને ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૨ સુધી મહદનીશ તંત્રી બન્યા હતા. “ટાઈમ્સ”ના તંત્રી તરીકે વર્તમાન પુરુષમાં ઇજ્જતની મુલાકાતે ગયા હતા. ઇન્ડો-અપીલ ફંડ કમીટીના ચેરમેન છે. મુંબઈ વાઈ. એમ. સી. એ. અને સોશીયલ સરવીસ લીગના ઉપ-પ્રમુખ છે.

સરનામું—મલબાર કોર્ટ, રીજરોડ, મલબારહીલ, મુંબઈ.

બ્રેલવી, શ્રી. સહયક અબ્દુલ્લા, એમ. એમ., એલ. એલ. બી., તંત્રી “બોમ્બે ફોનીકલ”—૧૮૯૧ માં એમનો જન્મ થયેલો. ૧૯૧૦-૧૧ માં મુંબઈની એલફિન્સ્ટન કોલેજમાંથી મેજ્યુએટ થયેલા. અને ૧૯૧૫ માં “બોમ્બે ફોનીકલ” ના તંત્રી ખાતામાં અક્ષરેખના લેખક તરીકે નેડાયેલા. ૧૯૧૮ માં મહદનીશ તંત્રી બન્યા અને ૧૯૧૯-૨૦ માં શ્રી. હોનીમેનને ફેશનિકાલ કર્યા ત્યારે તંત્રી તરીકે કામ ચલાવેલું. ૧૯૨૦-૨૪ માં “ફોનીકલ”માં સ્વ. શ્રી. મારમાડપુક પીકથોલ સાથે સહતંત્રી હતાં. અખિલ હિંદ મહાસભા સમિતિના સભ્ય છે. ૧૯૩૦ માં

મુળ કેમિસ કારોબારી સમીતીના સભ્યો જેલમાં ગયા હતા ત્યારે કારોબારીના એક સભ્ય તરીકે નીમાયા હતા. સત્યાગ્રહની ચળવળ અંગે ૧૯૩૦ માં જેલ ગયા હતા. અને ૧૯૩૧ની ૨૬ મી જાનવારીએ ગાંધીજી અને કારોબારી સમીતીના મુકત થયેલા સભ્યો સાથેજ જેલ મુકત થયા હતા. નેશનાલીસ્ટ મુસ્લીમ પાર્ટીની કારોબારી સમિતિના સભ્ય છે. ૧૯૩૨ માં, સવિનય અનાદરની ચળવળ પુનઃ શરૂ થતા તાં ૬ ઠી જાનવારીએ પકડાયા હતા અને બે વર્ષની સજા થઈ હતી પણ ૭ મી ઓક્ટોબર ૧૯૩૩ ને દિને જેલ મુકત થયા હતા. તાજેતરમાં વર્તમાન કુદ્ધ અંગે ઇજ્જતના પ્રવાસે ગયા હતા. “સોશીયલ સરવીસ ક્વાર્ટરલી”ની તંત્રી મંડળના સભ્ય છે.

સરનામું:—“બિબિ હોનીકલ”, કોટ, મુંબઈ.

હોનીમેન, શ્રી. બી. જી —એમનો જન્મ ૧૮૭૩ માં થયો હતો. એમણે ૨૧ વર્ષની વયે પત્રકાર તરીકેની પોતાની કારકીર્દિની શરૂઆત કરી હતી. ૧૯૦૬ માં શ્રી. હોનીમેન કલકત્તાના “સ્ટેટસમેન”માં મહદનીશ તંત્રી તરીકે જોડાયા હતા. ૧૯૧૨ માં “બિબિ કોનીકલ”માં દાખલ થયા હતા. અને ૧૯૧૬ સુધી તેનું સંચાલન કર્યું હતું. હિંદ સરક્ષણ ધારા હેઠળ એમને સોડ્સ હાઉસ હુદપાર કર્યા હતા. એ વખતે તેઓ કેમિસના એક બહુ આગળ પડતા નેતા ગણાતા હતા. ૧૯૨૬ માં તેઓ હિંદ પાછા ફર્યા હતા. ત્યાર પછી ફરીથી જાહેર જીવનમાં પડતાં થોડો વખત મુંબઈની કોરપોરેશનના સભ્ય બન્યા હતા. એ પછી

૧૯૨૬ માં એમણે “ઇન્ડિયન નેશનલ હેરલ્ડ” નામનું અંગ્રેજી દૈનિક શરૂ કર્યું હતું. ૧૯૩૦ માં લાહોરના “ડેલી હેરલ્ડ”ના તંત્રી નીમાયા હતા. ત્યાર પછી પાછા. મુંબઈ આવી “બિબિ સેન્ટીનલ” નામના સાંજના દૈનિક પત્રના તંત્રીપદે આવ્યા હતા. હજી સુધી તેઓ એજ પદે છે.

મુર શ્રી. હમદુલ્લા આર્થર, “સ્ટેટસમેન”ના તંત્રી—એમનો જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. બેલ્ફાસ્ટ અને ઓક્સફર્ડની કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કરેલો. ત્યાર પછી પત્રકારત્વના ધંધામાં જોડાયા. ૧૯૦૮ માં ટર્કીશ બળવા વખતે અને આલ્બેનીયામાં “ટાઇમ્સ”ના ખાસ ખબરપત્રી તરીકે ગયા હતા. ૧૯૧૦-૧૨ માં ઇરાનના ખબરપત્રી હતા અને ૧૯૧૩ માં રશીયામાં, ૧૯૧૪ માં રુસેનમાં અને ૧૯૧૪ માં આલ્બેનીયાના બળવા વખતે ખાસ ખબરપત્રી તરીકે ગયા હતા. ગત મહાયુદ્ધ વખતે ૧૯૧૪ માં માર્ન નદીના કુદ્ધ વખતે પણ ખબરપત્રી તરીકે ગયા હતા. પછી લડાઈમાં જોડાયા હતા અને ૧૯૧૫ માં ડાર્ડેનલ્સ ખાતે સેવા બજવી હતી. ૧૯૧૫ થી ૧૯૧૭ સુધી કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ અને બાલ્કનમાં હતા. શાહિબમાની દળમાં પણ એમને ઓધો મળેલો. ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૨ સુધી ફરી પાછા ઇજ્જત, પેલેસ્ટાઈન, સીરીયા, મેસોપોટેમીયા, ઇરાન કેકેસસ, હિંદ, અફઘાનીસ્તાન વિગેરે દેશોમાં ગયા હતા. ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૩ સુધી કલકત્તા તરફથી વડી ધારાસભામાં ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—“સ્ટેટસમેન”, કલકત્તા.

કરવા અને દેશી ઉદ્યોગોને મદદ આપવા સ્વદેશી પ્રદર્શનો અને તેવી બીજી હીલચાલો કરવા માટે સ્થપાયેલી ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફેર લીવની સ્થાપનામાં પણ મોટો હિસ્સો આપ્યો. સ્વદેશી મારકેટની શ્રી, ચંદ્રલાઇ મુજે મોઢે સેવા બબલે છે અને ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફેરના તેઓ એક ડિરેક્ટર છે. કેંગ્રેસના તેઓ એક મુખ્ય સેવક છે અને તેથી છલ્લી ચેળવળ દરમિયાન તેમણે પણ જલમહેલની સહેલગાહ કરી હતી. તેઓ સામાજિક, સમાવતી, કેળવણી અને બહાર કાર્યમાં સીધી તથા આડકતરી મદદ મુજે મોઢે કરે છે. આટલી બધી પ્રવૃત્તિઓ છતાં તેમણે કોઈ પણ સ્થળે હોદ્દો ભોગવવાની આશા કરીજ નથી. ધારાસભાઓ અને કોંગ્રેસના કોમિટીઓમાં તેઓ હંમેશા કેંગ્રેસ ઉમેદવારોને મદદ કરતા રહ્યા છે. તેઓ સર લલ્લુભાઈ શામળ દાસ કેઓપરેટર બેન્કના ડિરેક્ટર, ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફેરના ડિરેક્ટર, સ્વદેશી મારકેટ બોર્ડના સેક્રેટરી, નેશનલ એજ્યુકેશન સોસાયટીના બબલ-નથી અને નેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્કસના એક ભાગીદાર છે. પોતાના ભાઈ તથા મામાના દીકરા સાથે મળી તેઓ ગોલ્ડ ફીલ્ડ લેધર વર્કસને આજે આખા હિંદમાં અને પરદેશોમાં પણ મશહૂર કરી શક્યા છે. અને તેમના એ કારખાનામાં આશરે ૨૫૦ જેટલા માણસો કામ કરે છે.

ટેકાણું:—જેશી બીલ્ડીંગ, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.

બીરલા, ઘનશ્યામદાસ,—જન્મ ૧૮૯૧ ની સાલમાં થયો હતો. એઓ એક મીલ-માલિક અને મરચન્ટ હોવા ઉપ-

રાંત બીરલા બ્રધર્સ લીમીટેડના મેનેજીંગ ડિરેક્ટર પણ છે. હિંદમાં તેઓ મોટા ધંધાઓ ચલાવે છે. સેકન્ડ ઇંડયન સેલ્-સ્લેટીવ એસેમ્બલીના સભાસદ તરીકે તેઓ ચુરી કઢાયા હતા, પણ શાહી માલને પસંદગી આપવાના સવાલ સંબંધી ૧૯૩૦ ના સાલમાં તેઓએ એ બોધા રાજનાયુ આપ્યું હતું. બહાર ચળવળોમાં તેઓ ઘણો રસ લઈ રહ્યા છે. કલકત્તાની ઇંડયન એમ્પર ઓફ કોમર્સના ૧૯૨૪ ના સાલ માટેના તેઓ પ્રેસિડેન્ટ હતા. ૧૯૨૯ ના સાલની ફેડરેશન ઓફ ઇંડયન એમ્પર ઓફ કોમર્સના પણ એઓ પ્રેસિડેન્ટ હતા. બનારસની હિંદુ યુનિવર્સિટીની કાઉનસીલના એક સભ્ય, ઇંડયન ફીઝીકલ કમીશનના એક સભ્ય, બંગાળની સેલ્સ્લેટીવ કાઉનસીલના એક સભ્ય. ૧૯૩૦ ના સાલના મજુરોની સ્થિતિ સંબંધી તપાસ કરવા નેમાયલાં શાહી કમીશનના એક સભાસદ હોવા ઉપરાંત બીજી રાઉન્ડ ટેબલ કોન્ફરન્સના એવળુ એક મેમ્બર હતા, તેમજ વળી ૧૯૨૭ ના સાલમાં જનીવા ખાતે મળેલી હેશ-પરદેશના મજુરોની કોન્ફરન્સ મધે હિંદ તરફના એવળુ એક ડેલીગેટ હતા. કેળવણીને લગતી તેમજ બીજી બહાર સંસ્થાઓમાં એમણે મોટી રકમ ધર-માદામાં આપી છે.

ટેકાણું:—રોયલ એક્સચેન્જ પ્લેસ, કલકત્તા.

પ્રેસિડેન્સી

સંધર દેશી

પીમા કું. છે.

ચંદુલાલ સોમાલાલ શાહ-શ્રી.
ચંદુલાલનો જન્મ સંવત ૧૯૫૪ ના
ચૈત્ર-શુક્ર-૧૪ ના દિને નડીઆદ મુકામે
થયો હતો. એમના પિતા સોમાલાલ સાક-

રચંદ શાહ એક સારા લેખક હતા પણ
આપણે ત્યાં ગુજરાતી લેખકોની સ્થિતિ
બેધણે હોયે તે પ્રમાણે તેઓ પોતાનાં
બાળકો માટે લક્ષ્મીનો નહીં પણ ઈજ્જત
આપડો વારસો મુંઝી મરણ પામ્યા હતા.
આથી શ્રી. ચંદુલાલ પોતાના મેસાળમાં
ઉછરીને ભણ્યા હતા અને તેમના મામાએ
તેમના પિતાની ફરજે બજરી હતી. કામ
ધંધા પુરતી કેળવણી લીધા પછી ચંદુલાલ-
એ અમદાવાદમાં જુદી જુદી દીશાઓમાં
નોકરી કરી હતી અને તેમના-મામાની
મદદથી તેમણે અમદાવાદમાં સને ૧૯૧૦
માં પરફ્યુમરી અને ટાઇલેટ સામાનની
દુકાન કાઢી હતી. અને ત્યાં સુધી દેશી
માલ વાપરવાની અને વેચવાની તેમની
વૃત્તિ હોવાથી તેમણે સને ૧૯૧૩ માં બટનો
બનાવવાનું કારખાનું કાઢ્યું હતું. તે પછી

૧૯૧૪-૧૫ માં તેઓ મુંબઈ આવ્યા હતા.
અને જનતાન એજન્સીમાં કામ કરવા
સાથ પોતાનો બટન બનાવવાનો ધંધો
પણ ચાલુ રાખ્યો હતો. પોતાના બટ-
નના ઉદ્યોગને સારી સફળતા મળ્યા પછી
શ્રી. ચંદુલાલની નજર લેધર ગુડસ બના-
વવા તરફ દોડી કારણ કે આપણા દેશમાં
તે વેળા લાભોની રકમનો ચામડાનો
સામાન (બેગ્સ, હોલડોલ્સ, મનીપર્સ,
પટા વિગેરે) આવતો હતો. અને તેથી
રહે આ દેશના લાભો રૂપીઆ પરદેશ
વસ્ત્રકાંઈ જતા હતા. ૧૯૧૫ની સાલમાં
ચંદુલાલે પોતાના મામાની મદદથી
ચામડાનો સામાન બનાવવાનું કારખાનું
ખોલ્યું અને ઇશ્વરની મદદથી તેમને
બટનના ધંધાની માફક એ ધંધામાં
પણ સારો જશ મળી તેમને માલ હોંદના
સંબંધો લાગે ઉપરાંત આફ્રીકા અને ખરમા
પણ જવા લાગ્યો. આજે બીબા
અનેક કારખાનાંઓ ચામડાનો માલ બનાવે
છે અને ૨૦ વર્ષના અગાઉના કરતાં આજે
એ માલની પરદેશી આયાતમાં ૯૦ ટકા
બેટલો વટાડો થઈ ગયો છે. લેધર ગુડસના
ધંધામાં સારી ફતેહ મળ્યા પછી દેશની
સેવા બજાવવા તરફ શ્રી. ચંદુલાલે
ધ્યાન આપ્યું અને “સેન્ટ્રલ” ઉપર
લાપણા કે વર્તમાનપત્રોમાં લખાણો કરી
“સેન્ટ્રલ” પોલીટીશીઅન” થવાને બદલે
તેમણે એક મુંગા અને “એકટીવ”
કાર્યકર થવાનું પસંદ કર્યું. દેશની
ખરી સેવા સ્વદેશીથી જ થઈ શકે એવી
તેમની ખાતી હોવાથી ૧૯૩૦ની સાલમાં
શ્રીમતી લીલાવતી મુનશી વગેરે સાથે
તેમણે મુંબઈમાં સ્વદેશી મારકેટ સ્થા-
પવામાં આગેવાનીલયો લાગ લીધો હતો
અને દેશી માલ બહેર પ્રબ. આગળ રજૂ

કરવા અને દેશી ઉદ્યોગોને મદદ આપવા સ્વદેશી પ્રદર્શનો અને તેવી બીજી હીલ-ચાલો કરવા માટે સ્થપાયથી ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફેર લીબની સ્થાપનામાં પણ મોટો હિસ્સો આપ્યો. સ્વદેશી મારકેટની શ્રી. ચંદુલાઈ મુજે મોઢે સેવા બબલે છે અને ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફેરના તેઓ એક ડિરેક્ટર છે. કેમ્બ્રિજના તેઓ એક મુખ્ય સેવક ■ અને તેથી છલ્હી ચેળવળ હરમ્યાન તેમણે પણ જેલમહેલની સહેલગાદ કરી હતી. તેઓ સામાજિક, સમાયતી, કેળવણી અને જાહેર કાર્યમાં સીધી તથા આડકતરી મદદ મુજે મોઢે કરે છે. આટલી બધી પ્રવૃત્તિઓ છતાં તેમણે કોઈ પણ સ્થળે હોહો ભોગવવાની આશા કરીજ નથી. ધારાસભાઓ અને કારપોરેશનની ચુંટણીઓમાં તેઓ હંમેશા કેમ્બ્રિજ ઉમેદવારોને મદદ કરતા રહ્યા છે. તેઓ સર લલ્લુલાઈ શામળ દાસ કોઓપરેટર બેન્કના ડિરેક્ટર, ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફેરના ડિરેક્ટર, સ્વદેશી માર્કેટ બોર્ડના સેક્રેટરી, નેશનલ એજ્યુકેશન સોસાયટીના બબ-નથી અને નેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્કસના એક ભાગીદાર છે. પોતાના લાઈ તથા મામાના દીકરા સાથે મળી તેઓ ગોલ્ડ ફીલ્ડ મેધર વર્કસને આજે આખા હિંદમાં અને પરદેશોમાં પણ મશહૂર કરી શક્યા છે. અને તેમના એ કારખાનામાં આશરે ૨૫૦ જેટલા માણસો કામ કરે છે.

ડેકાણુ:—એશી બીલ્ડીંગ, કાલબાહેવી રોડ, મુંબઈ.

ખીરલા, ઘનરયામદાસ,—જન્મ ૧૮૯૧ ની સાલમાં થયો હતો. એઓ એક મીલ-માલિક અને મરચન્ટ હોવા ઉપ-

રાંત ખીરલા પ્રધર્મ-લીમીટેડના મેનેજીંગ ડિરેક્ટર પણ છે. હિંદમાં તેઓ મોટા ધંધાઓ ચલાવે છે. સેકન્ડ ઇન્ડયન સેલ્-સ્લેટીવ એસેમ્બલીના સભાસદ તરીકે તેઓ ચુંટી કઢાયા હતા, પણ શાહી માલને પસંદગી આપવાના સવાલ સંબંધી ૧૯૩૦ ના સાલમાં તેઓએ એ બોધધા રાજનામું આપ્યું હતું. જાહેર ચળવળોમાં તેઓ ઘણો રસ લઈ રહ્યા છે. કલકત્તાની ઇન્ડયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ૧૯૨૪ ના સાલમાં તેઓ પ્રેસીડેન્ટ હતા. ૧૯૨૬ ના સાલની ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પણ એઓ પ્રેસીડેન્ટ હતા. બનારસની હિંદુ યુની-વર્સિટીની કાઉન્સિલના એક સભ્ય, ઇન્-ડયન ફીઝિકલ કમીશનના એક સભ્ય, બંગાળની સેલ્સ્લેટીવ કાઉન્સિલના એક સભ્ય. ૧૯૩૦ ના સાલના મજૂરોની સ્થિતિ સંબંધી તપાસ કરવા નેમાયલાં શાહી કમીશનના એક સભાસદ હોવા ઉપરાંત બીજી રાઉન્ડ ટેબલ કોન્ફરન્સના એવલુ એક મેમ્બર હતા, તેમજ વળી ૧૯૨૭ ના સાલમાં છનીવા ખાતે મળેલી દેશ-પરદેશના મજૂરોની કોન્ફરન્સ મધે હિંદ તરફના એવલુ એક ડેલીગેટ હતા. કેળવણીને લગતી તેમજ બીજી જાહેર સંસ્થાઓમાં એમણે મોટી રકમ ધર-માદામાં આપી છે.

ડેકાણુ:—રોયલ એસએન્જ પ્લેસ, કલકત્તા.

પ્રેસીડેન્સી

સંધર દેશી

વીમા કું. છે.

જગમોહનદાસ લલ્લુભાઈ મથુરીઆ-
શ્રી. જગમોહનદાસભાઈનો જન્મ ગુળ-
ઈમાં સંવત ૧૯૬૨ ના પોષ વદ ૦))
અમાસ ને તા. ૨૪.મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૬
ના દિને થયો હતો. તેઓ એક મોટા

મિલકતદાર અને શ્રાફ છે. તેમણે મુળ-
ઈમાંજ કેળવણી લીધી હતી. પોતાના
સ્વર્ગસ્થ પિતાશ્રી શેઠ લલ્લુભાઈ ત્રિભો-
વનદાસની માફક શ્રી. જગુભાઈ એક
ધાર્મિક, અભ્યાસી, અને સનાતન સંસ્કૃ-
તિના પ્રાણુસમા, સંભાવતી જુસ્સાવાળા,
તેમજ વેદાંત-ખાખઠ સાથે રસ ધરાવ-
નાર પુરૂષ છે. સંભાવતની બહેરાત કરવા
કરતાં શુપ્ત રીતે પોતાનો ધર્મ જાળવ-
વામાં તેઓ વિશેષ આનંદ માને છે. પોતાનાં
અંગત ધાર્મિક પુસ્તક તરીકે તેઓ
હુલસી રૂત રામાયણને માને છે અને એ
ધાર્મિક પુસ્તકનાં ચાલુ વાંચન અને
અભ્યાસમાં પોતાનો સમય વ્યતિત કરે છે.
શેઠ ત્રિભોવનદાસ બદવજી કમળસી ચેરીટી
ફંડના તેઓ. મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી છે અને સને
૧૯૩૮-૩૯ માં તેઓ કપોળ જ્ઞાતિના
ઓનરરી સેક્રેટરી હતા. સને ૧૯૨૨ માં

બ્લેન લીલાવંતી સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં
હતાં અને તેમને ત્રણ પુત્રો (ચંદ્રકાન્ત,
ચરણદાસ અને ભગવંતપ્રસાદ) અને ૪
પુત્રીઓ છે. શ્રી જગમોહનદાસ એક
મિત્રનસ્ખાર અને આનંદી સ્વભાવના પુરૂષ
હોવાથી તેઓ જેમના સમાગમમાં આવે છે
તેમનામાં ઘણા હોકપ્રિય થઈ પડે છે.

બહેર હે જહાન ચે,

કરમી કપોળ વંશ;

હની મેં દાન વંત

મથુરીયા પ્રસીધ હૈ.

વશો હેં વીવેક બમે,

લક્ષ વાકો ધર્મમાંહી;

જીવોપેં દયા દષ્ટ,

શીતલતા અંગ હૈ.

પરમ પત્રીત મશ

પરમાણુદ દાસહુંડો;

અરૂંધાર કેશજી કો,

જગમેં વીહીત હૈ.

ધર્મવંત લલ્લુભાઈ,

ચાકો ધ્યાન વીંડભમેં;

જગમોહન સુત તાકો,

ઈંછકી પ્રસાદી હૈ

શ્રી જગમોહનદાસના સ્વર્ગસ્થ પિતાશ્રી
શેઠ લલ્લુભાઈ મુળઈના મશહુર વ્યાપારી
શેઠ બદવજી કમળસીના પૌત્ર થતા હતા
અને તેથી શેઠ લલ્લુભાઈ ઉમ્મર લાયક
થતાં પોતાના વડીલની રૂના વ્યાપારની
પેઢી બદવજી કમળસી અને કંપનીમાં
બેડાયા હતા. અને પોતાના બે વડિલ
બંધુઓ શેઠ પરમાનંદદાસ અને શેઠ
દ્વારકાદાસ સાથે ભાગીદારીમાં કામ કરતા
હતા. શેઠ લલ્લુભાઈનો જન્મ સંવત

૧૯૩૬ ના આવજી વહ પ ના દિને થયો હતો. શેઠ લલ્લુભાઈ પણ વજી ધાર્મિક

અને સખાવતી પુરૂષ હતા અને સંવત ૧૯૫૬ માં પોતાનાં માતૃશ્રીને લઈને તેઓ યાત્રાએ ઉપડયા હતા. રમેશ્વર, જગન્નાથજી, ગયાજી, કાશી, અયોધ્યા, હરદ્વાર, ગોકુળ, મથુરા, ડાકોર, પંદરપુર વિગેરે સ્થળોની યાત્રા કરી કેટલાક માસ પછી તેઓ પાછા ફર્યા હતા. સંવત ૧૯૬૩ માં શેઠ લલ્લુભાઈ બ્રીકિદારશરની બંગાએ ગયા હતા. પોતાનાં ધણીઆણી જમનાબાઈનાં સ્વર્ગવાસ પછી સંવત ૧૯૮૫ માં શેઠ લલ્લુભાઈના આ કુનીયા ઉપરનો મોહ ઉતરી ગયો અને પોતાની બાકીની જીંદગી ઈશ્વરસેવામાં તથા ધાર્મિક રીતે ગાળવા માટે તેઓ પોતાના ભાઈઓ સાથની સાગીદારીમાંથી છુટા થઈ ગયા. શેઠ લલ્લુભાઈની સખાવતો ઘણી હતી પણ તે છૂપી હતી મદદ કરવી તો મુજે મોઢે કરવી અને ઘોડામાં તેની ફાંડી પીટાવવી નહીં એવો તેમનો સ્વભાવ હતો એટલે તેઓ કેને મદદ કરતા તે તેમનાં ઘરના માણસો પણ બાણી શકતા નહીં. આ કુનીયામાં ઘણી વાર આબરદાર માણસો પણ મુશ્કેલીમાં આવી બંધ છે અને તેથી તેવાઓને

કરેલી મદદ બે બહાર પડે તો તે માણસની આબરને નુકશાન પુજે છે. એટલે શેઠ લલ્લુભાઈ ડાબે હાથે કાંઈને મદદ કરતા તો તેમનો જમણો હાથ પણ તે બાણી શકતો નહીં. શેઠ લલ્લુભાઈ ગરીબોના બેલી હતા. અને તેમને હંમેશા ઉદાર હાથે મદદ કરતા હતા તેઓ સંવત ૧૯૬૧ ના કારતક વદી ૧૨ ને દીને પોતાની પાછળ એક પુત્ર (શ્રી. જગમોહનદાસ) અને એક પુત્રી મુકી આ કુનીયા છોડી ચાલી ગયા હતાં. શેઠ બદવજી કમળાસી, તેમના પુત્ર અને પોત્રોનાં સંખાવતી, ધાર્મિક અને બહેર કાર્યોમાં નીચલાં કાર્યોના પણ સમાવેશ થાય છે:—

સાથરા (ભાવનગર)માં રૂ. ૧૪૦૦૦ ના ખર્ચે એક ધર્મશાળા, સાથરામાં યાત્રાળુઓ અને બ્રાહ્મણોને ભોજન આપવા રૂ. ૧૭૦૦૦ નું એક ટ્રસ્ટ, કલુતરાને દાણો નાંખવા માટે શેઠ ત્રિભોવનદાસ બદવજીની યાદમાં રૂ. ૧૦૦૦૦ નું એક ટ્રસ્ટ, રૂ. ૪૫૦૦૦ ને ખર્ચે નાશક (પંચવટી) માં શેઠ ત્રિભોવનદાસ બદવજીની યાદમાં “પરમાનંદ ભુવન” નામનું સેનેટરીઅમ, પોતાની બહેનોની યાદમાં રૂ. ૭૨ હજારના ખર્ચે તળાબમાં છોકરીઓની સ્કુલ માટે શેઠ પરમાનંદદાસ, શેઠ દ્વારકાદાસ અને શેઠ લલ્લુભાઈ તરફથી ખંધાવી આપવામાં આવેલું એક મકાન, કુપોળ બાળાઅમ (ઓરફનેજ) સ્થાપવા શેઠ પરમાનંદદાસ ત્રિભોવનદાસે અમરેલી ખાતેની કુપોળ બાકી અને રૂ. ૫૦,૦૦૦ ની રકમ આપી હતી અને તે બાળાઅમને શેઠ પરમાનંદદાસનું નામ આપવામાં આવ્યું છે, શેઠ દ્વારકાદાસ ત્રિભોવનદાસે રૂ. ૩૭૦૦૦ ના ખર્ચે જોખુરમાં એક દવાખાનું સ્થાપ્યું છે.

ઠેકાણું:—૨૧ બદવજી મેનશન, ત્રીજ ફાકલવાડી ગલી, ભુવેશ્વર સીટ, મુંબઈ.

બર્ન, સંસ્ સીડની, બી. એ., આઈ. સી. એસ.,—ઓન ૦ મી ૦ જસ્ટીસબર્ન ૧૯૩૪ થી મદ્રાસ હાઈકોર્ટના પુત્રી જન્મ છે. ૧૮૮૧ ના જુન માસમાં વેકફીલ્ડ (યોકર્સ) ખાતે એમનો જન્મ થયો હતો. લીવરપુલના સ્વર્ગસ્થ ડોન ડી. એમ વિલીઅમ્સની પુત્રી કલેરાપ્લાએ સાથે સર સીડની લગ્નગ્રંથીથી ભેડાયા હતા. એમણે વેકફીલ્ડની કવીન એલીઝાબેથ સ્કુલ અને એક્સફર્ડની કવીન્સ કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૦૭-૧૯૦૯ માં ત્રાવણકોર અને કેચીનના મહદનીશ રેસીડન્ટ નીમાયા હતા. ૧૯૧૧ માં સબ-કલેક્ટર, ૧૯૧૫ થી ૧૯૨૨ સુધી પુલ્કોટાઈ સ્ટેટમાં સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ, ૧૯૨૪ માં ખેલારીમાં, ૧૯૨૫ માં મદુરામાં, ૧૯૨૮ માં કોઈમ્બટુરમાં અને ૧૯૩૧ માં સાલેમમાં જલ્લા અને સેશન્સ જજ તરીકે હતા અને ૧૯૩૨ માં મદ્રાસ હાઈકોર્ટમાં કામચલાઉ જજ થયા હતા. ત્યાર પછી ૧૯૩૪ માં એમને કાયમનું સ્થાન મળ્યું હતું. ૧૯૩૯ માં એમને નાઈટ બનાવવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—રીબ્સ, અડ્યાર, મદ્રાસ.

શર્મા શ્રી, સીતારામ જયસિંહ—શ્રી. શર્મા ન્યાતે પ્રજાસહ છે, એમનો જન્મ ૧૮૯૧ માં પ્રાંતિજ મુકામે થયો હતો. એમના પિતાશ્રી એમને પાંચ વર્ષના મુકી અવસાન પામ્યા હતા. પાંચ અંગેજી ધોરણનો અભ્યાસ કરી આર્થિક પ્રતિકુળતાને લીધે વધુ અભ્યાસ નહિ થવાથી લોકલબોર્ડની શાળામાં શિક્ષક તરીકે ભેડાઈ ગયા હતા. પછી વેપારી પેઢીમાં નામુ લખનાર તરીકે, ગુજરાતી નાટક કંપનીમાં ટીકીટ આપ

નાર તરીકે પણ નોકરી કરી હતી. ત્યાર પછી એમણે પત્રકાર તરીકે જીવન શરૂ કરેલું. પ્રથમ “મહીકાંઠા એજન્સી,” “વડોદરા વર્તમાન” તથા “ગુજરાતી પંચ”માં નોકરી શરૂ કરી સાથે સાથે લેખો અને વાર્તાઓ પણ લખતા. પછી તેમણે મુંબઈના પત્રો સાથે સંબંધ બાંધ્યો. “સાંજવર્તમાન”માં નોકરી કર્યા પછી ૧૯૦૭ માં તેઓ “હિંદુસ્તાન પ્રભામિત્ર”માં ભેડાયા. અને ત્યારથી એ પત્રની દૈનિક આવૃત્તિ બંધ થતાં સુધી એમાં જ રહ્યા હતા. શ્રી. શર્મા હિંદુસ્તાન લીમીટેડના એક ડિરેક્ટર પણ નીમાયા હતા. અને એ કંપનીનાં પ્રકાશનોના તંત્રીપદે પણ આવ્યા હતા. “નવયુગ” માસિક અને “પ્રભામિત્ર કેસરી” અઠવાડિકના તંત્રી બન્યા પછી “હિંદુસ્તાન પ્રભામિત્ર”ના તંત્રી નીમાયા હતા. શ્રી. શર્માએ કેટલાંક પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે.

સરનામું:—શાંતાકરજ.

લટીફ, એ. એચ. ગુરમહમદ—એમનો જન્મ મુંબઈમાં ૧૯૦૬ માં થયેલો. હિંદમાં રમકડાંની સહિથી જુની પેઢી હાલ બન-મહમદ લટીફની પેઢીના માલેક છે. અને સંખ્યાબંધ મુસ્લીમ ધર્મોદ્ધાર દ્રષ્ટોના દ્રષ્ટી છે. ૧૮૯૦ માં રમકડાંને વેપાર એમના હાથે શરૂ કરેલો ત્યારથી તે અત્યાર સુધીમાં એ વેપાર સારા પ્રમાણમાં ખીલ્યો છે. મુંબઈના જુનામાં જુના જમીનદાર કુટુંબના શ્રી. લટીફ છે અને શહેરના ઘણા ભાગમાં ઘણી મીલકતો ધરાવે છે.

સરનામું:—૨૯૯, અબ્દુલ રહેમાન
ઓટ, મુંબઈ ૩.

કાપડિયા, બાબુલાલ મોતીલાલ—
એમ. એમ.સી. બી. ટી. એમનો જન્મ
૧૯૦૮-(પારડી મુરત જિલ્લા) ન્યાતે
મોદ વહીક. ત્યાંનીજ હાઈસ્કુલમાંથી

૧૯૨૪ માં મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરી.
પહેલા બે વરસ મુંબઈની વીલ્સન
કોલેજમાં શિક્ષણ લીધા પછી
સેન્ટ જેવીઅર કોલેજમાંથી ૧૯૨૮ માં
બી. એસ.સી. પસાર કરી. (કેમ્બ્રિજી
સાથે). રાયલ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સ
(મુંબઈ) માં કેમ્બ્રિજીમાં સંશોધન કરી
થીસીસ આપી એમ. એસ.સી.
ની ડિગ્રી ૧૯૩૧ માં પ્રાપ્ત કરી. એજ
વખતે રાયલ ઈન્સ્ટીટ્યુટની હેસ્ટેલના
“રેક્ટર” તરીકે કામ કર્યું. સાથે જ.
ટી. હાઈસ્કુલમાં સાયન્સ ટીચર તરીકે
ફરજ બજવી. ત્યાર પછી મુંબઈમાં
સેકન્ડરી-ત્રેનીંગ કોલેજમાં દાખલ થઈ
બી ટી. ની ડિગ્રી મેળવી. (૧૯૩૨)
ત્યારથી જુદા જુદા શિક્ષણ અને સામા-
જિક ક્ષેત્રમાં કામ કર્યું. બોમ્બે

સેકન્ડરી ટીચર્સ એસોસીએશનના કામને
સહ કાર્યકર્તાઓ સાથે નવીન વેગ આપ્યો.
અને શિક્ષકના ફરજ અને આર્થિક
સ્થિતિને મુદ્દારવા ચાલુ પ્રયત્નો કર્યા.
બોમ્બે બ્યોગ્રાફીકલ એસોસીએશન બીજાઓ
સાથે સ્થાપી. તેના સહ સેક્રેટરી તરીકે
કામ કરી સ્કુલોમાં ભુગોળ પ્રત્યે નવીન
રસ ઉત્પન્ન કર્યો. શિક્ષકોને એસ. ટી.
સી. ની પરિક્ષા માટે તૈયાર કરવા
ટીચર્સ ત્રેનીંગ એકેડેમી બીજાઓ
સાથે ઉઘાડી. તેના સેક્રેટરી અને
લેકચરર તરીકે હાલમાં કામ કરે છે.
સાયન્સ અને ભુગોળના પુસ્તકોના કર્તા.

સરનામું:—યુ જવાહર મેન્શન, કાંકર-
દ્વાર રોડ મુંબઈ. ૪.

હકસાર, કનૈલ સર કંઈલાસ નારાયણ,
નાઈટ., સી. આઈ. ઇ., એલ એલ.
ડી.—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો.
એમણે બ્વાલ્મીઅર, અને અલ્લાહપાદ ખાતે
શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. એ પછી
૧૯૩૦ માં તેઓ મહારાજા સીંધીઆના
રહસ્ય મંત્રી નીમાયા હતા. પાછળથી
બ્વાલ્મીઅર રાજ્યમાંજ રેવન્યુ બોર્ડના
સભ્ય અને પછી રાજદ્વારી ખાતાના
સભ્ય નીમાયા હતા. ૧૯૩૮ માં બીકાનેર
રાજ્યની સેવામાં દાખલ થઈ વડા
પ્રધાન નીમાયા હતા. જોળમેજી પરિ-
પદના સરકાર નિયુક્ત સભ્ય હતા અને
જોળમેજી પરિપદમાં ગયેલા દેશી રાજ્યોના
પ્રતિનિધિ મંડળના મંત્રી નીમાયા હતા.
બીજી જોળમેજી પરિપદમાં કારમીર
સરકારના પ્રતિનિધિ તરીકે પણ કામ
કર્યું હતું.

હવેલીવાલા, શ્રી. એમ. એ.—મુ'બ-
ઈની દાઉદી વહેરા કામના સભ્ય,
એમના વંશને રાજકોટ અને ધોરાજીના
વતની હતા. અને લગભગ ૧૦૦ વરસ
પહેલાં મુ'બઈમાં આવી વસ્યા હતા.
શ્રી. હવેલીવાલાનો જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો
હતો. નવ વરસની ઉંમરે એમણે અર-

ખીનું શિક્ષણ લેવા માંડ્યું હતું.
એમના પિતા એમને અરબીના સંપૂર્ણ
અભ્યાસ કરાવીને ધર્મગૃહ બનાવવા
માગતા હતા પણ અરબીક શિક્ષણ
આપતી મદરેસામાં જો વરસ ગાળ્યા
પછી એમણે અરબીના અભ્યાસ સહતર
છાડી દીધો અને એલ્ફીન્સ્ટન હાઈ-
સ્કૂલમાં અંગ્રેજી શિક્ષણ માટે દાખલ
થયા. એ શાળામાંથી મેટ્રીક પસાર
કરીને તેમણે “પ્રાઈવેટ લે. કોલેજ” માં
કાયદાનો અભ્યાસ કર્યો. સને ૧૯૦૩ માં
તેઓ ઇંગ્લેન્ડ ગયા અને ૧૯૦૬ માં,
બેરિસ્ટરની પદવી સંપાદન કરીને હિન્દ

પાછા ફર્યા. આ પછી તેમણે મુ'બઈમાં
વકીલાત શરૂ કરી. ૧૯૧૬ થી ૧૯૨૬
સુધી મુ'બઈ મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના
સભ્ય હતા. ૧૯૧૮ થી ૧૯૨૬ સુધી તેઓ
મ્યુનીસીપલ સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના સભ્ય
તરીકે પણ ચુંટાયા હતા. ખંધા-
રણમાં સુધારો થયા પછી ધડાયણી
પહેલી લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં
તેઓ ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૪ સુધી ચુંટાઈ
આયા હતા. આ બંને સંસ્થાઓના
કામકાજમાં એમણે ખુબ રસ લીધો
હતો. ૧૯૨૫ માં મુ'બઈ લેજિસ્લેટીવ
કાઉન્સિલની જે ચુંટણી થઈ હતી એમાં
એમને સફળતા મળી નહોતી છતાં
મુ'બઈ મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનમાં તે
તેઓએ પોતાની બેઠક બળવરી રાખી
હતી. જ્યારે ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ તરફથી
મુ'બઈના જુદા જુદા ઠેકાણાંઓની
જમીન હાથ કરવા અંગેની અપીલ
સાંભળવા માટેની પંચના તેમને પ્રમુખ
નીમવામાં આયા ત્યારે પણ તેમને
મ્યુનીસીપાલિટીનું સભ્યપદ છોડવું નહોતું
પડ્યું ૧૯૨૭ સુધી તેમણે આ પંચના
પ્રમુખ તરીકે કામ કર્યું. એ વરસમાં
જ્યારે ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ મુ'બઈની
મ્યુનીસીપાલિટીને સોંપી દેવાનું ઠરાવવામાં
આવ્યું ત્યારે આ પંચ રદ કરવામાં
આવ્યું. ૧૯૩૦ માં સરકારે, સીંધના
શ્રી. એસ્ટન રજા ઉપર જવાથી એમને
એક વરસ માટે વધારાના જુડીશીયલ
કમીશનર તરીકે નીમ્યા. ૧૯૩૧ માં
ફરીથી શ્રી. રૂપચંદ રજા ઉપર જવાથી
એમને એજ જગ્યા ઉપર નીમવામાં
આવ્યા હતા. ૧૯૩૪ માં મી. એસ્ટન
નિવૃત્ત થવાથી એમને સીંધના કાયમી
વધારાના જુડીશીયલ કમીશનર તરીકે

નીમવામાં આવ્યા હતા. આ હોદ્દા ધરાવનારા તેઓ પહેલાજ મુસ્લીમ હતા. ૧૯૩૯ સુધી આ હોદ્દા પર કામ કરીને તેમણે નિવૃત્તિ લીધી હતી. ૧૯૩૯ ના ફેબ્રુઆરી માસમાં તેઓ નિવૃત્તિ પહેલાંની લાંબી રબ લઈ ઈંગ્લેન્ડ ગયા હતા.

કાદરી, સર મહુમુખ મીયાં ઈમામખાન, તેમને જન્મ અમદાવાદમાં તા. ૪ નવેમ્બર ૧૮૭૩ ને દીને થયો હતો. તેઓ

અમદાવાદ શહેર રથાપવામાં અહમદ-શાહને મદદ કરનારા ચાર અહમદોમાંના એક પાટણવાળા હાજી અહમદ જુદના વંશજ છે. તેઓ જુનાગઢ રાજ્યના મુખ્ય જુદીશીયલ

ઓફીસર અને નડીઆદના ડીસ્ટ્રીક્ટ તથા સેશન્સ જજ હતા અનુભવને ઇસ્લામ સુન્ની મુસ્લીમ વકફ કમીટી, ગુજરાત મુસ્લીમ એજ્યુકેશન સોસાયટી તથા સાબરમતી સેન્ટ્રલ જેલ મોરલ ઇન્સ્પેક્શન કમીટીના તેઓ પ્રમુખ છે; જાનવરો ઉપર ગુજરાતું થાતકીપણું અટકાવનારી મંડળીના તથા છૂટકારો પામેલા ઠેઠીએને મદદ કરનારી મંડળીના ઉપ-પ્રમુખ છે. તેઓ અમદાવાદની બાળરક્ષણ સોસાયટીના ઓ. બબનચી, બેચરદાસ ડીસ્પેન્સરીના ઓ. સેક્રેટરી અને અમદાવાદ મ્યુનિસીપાલિટીની ટાઉન-પ્લેનિંગ અને શહેર સુધારા સમિતિના ચેરમેન છે. સને ૧૮૯૩ થી ૧૮૯૬ સુધી મુંબઈના કેળવણી ખાતામાં જુદા જુદા ઓદ્ધા ઉપર કામ કર્યા પછી સને ૧૮૯૭ થી ૧૯૦૧ સુધી તેઓ જુનાગઢની

મહાનત મદરેસાના પ્રીન્સીપાલ તરીકે હતા. સને ૧૯૦૩ માં તેઓ જુનાગઢના નવાબબદા શેર ઝામનખાનજીના શિક્ષક અને કમ્પેનીયન હતા. અમદાવાદ રતનાગીરી અને ખાનદેશ ખાતે સબ-જજ તરીકે કામ કર્યા પછી સને ૧૯૧૮ થી ૧૯૨૪ સુધી મદદનીશ જજને ઓદ્ધા ભોગવ્યો હતો. અમદાવાદમાં અને ખેડા જિલ્લામાં થયેલાં હુલડોના મુકદ્દમા તપાસનારી ત્રીપુનક્ષમાં પણ તેઓ નીમાયા હતા. એ પછીથી ૧૯૨૪ થી ૧૯૨૭ સુધી નાશિક, પુના, રતનાગીરી અને નડીઆદ ખાતેના જિલ્લા અને સેશન્સ-જજના ઓદ્ધા ભોગવ્યા બાદ તેમણે જુનાગઢના મુખ્ય જુદીશીયલ ઓફીસરને ઓદ્ધા ભોગવ્યો હતો. હાઈ સરકારે નીમેક્કી સંમતિ વચ સમિતિના પણ તેઓ એક સભ્ય હતા. સને ૧૯૩૪ માં તેમને “નાઈટ બેચેલર”ના ખેતાબ મળ્યો હતો. તેમજ તેઓ સીલ્વરજ્યુબીલી અને કૉરોનેશનના ચાંદ ધરાવે છે. મી. કાદરીના પરિશ્રમથી અમદાવાદમાં અનુભવે ઇસ્લામ હાઈ-સ્કુલ રથપાઈ છે. ગુજરાત અને કાઠીઆવાડની પહેલી મુસ્લીમ શિક્ષણ પરિષદ, અને બીજી ગુજરાત મુસ્લીમ શિક્ષણ પરિષદ ભરવાને તેમણે ઘણો પ્રયાસ કર્યો હતો, અમદાવાદ ખાતે મુસ્લીમ છોકરાઓ અને છોકરીઓનું અનાથાશ્રમ સ્થાપવાને ખુબ મહેનત ઉઠાવવા ઉપરાંત તેમણે તેને ઘણી વખત દાન દીધેલાં છે મી. કાદરીએ તેમના પુત્ર સીરાજ-ઉદ-દીન જેઓ ખંગાળના મદદનીશ કલેક્ટર હતા તેઓ સને ૧૯૩૪ માં મરણ પામતાં તેમની યાદમાં દર વર્ષે સોનાને ચાંદ અપાય તેવો પ્રયત્ન કર્યો છે.

સરનામું:—દીલ્હી ગેટ, અમદાવાદ.

બ્રોડ મી. અરદેશર દારૂખશાહ,
બી. એ., (એનર્સ), બી. એસ. સી.
(ઇકોનોમીકસ)—મી. અરદેશર શરોફને
જન્મ ૧૮૯૯ માં મુંબઈ ખાતે થયો હતો.

મુંબઈમાં કેળવણી લઈ સારાં ઇનામો
મેળવ્યાં હતાં. અને બી. એ. થયા પછી
લંડનની સ્કુલ ઓફ ઇકોનોમીકસની બી
એસ.સી. બેંકીંગ, કરંસી અને એક્ચ્યુએજના
ખાસ વિષયો સાથની ડીગ્રી મેળવી હતી.
અમેરીકાની મોટામાં મોટી બેંક ચેસ નેશનલ
બેંક ઓફ ન્યુયોર્ક સ્ટ્રીટ હમણાં બેડાઇ
મયેટ્ટી ન્યુયોર્કની ઇકોનોમીકલ ટ્રસ્ટ કંપ-
નીની લંડનની ઓફીસમાં ત્રણ વર્ષ સુધી
એપ્રેન્ટીસ તરીકે રહી બેંકીંગ વિગેરે
વિષયોનું શિક્ષણ મેળવ્યું હતું. પાટલી-
વાળા એન્ડ કરાણીની પેઢીમાં ૧૯૨૩ માં
બેડાયા હતા અને ૧૯૨૯ માં એના
ભાગીદાર બન્યા. ૧૯૨૪ માં અને ૧૯૨૮ માં
સીડનહામ કોલેજમાં “એડવાન્સબેંકીંગ”
ના પ્રોફેસર તરીકે સેવા બજાવી
હતી. શ્રી. શરોફ એંબે શેરહોલ્ડર્સ

એસોસીએશનના કાર્યમાં સક્રીય ફાળો
આપી રહ્યા છે. એ સંસ્થાના ૧૯૩૬-૩૭
માં ઉપ-પ્રમુખ બન્યા હતા. ૧૯૩૧ થી ૧૯૩૭
સુધી મુંબઈની ફેશી વેપારી એમ્બરની
કમીટીમાં હતા. લંકનઉ કેંબ્રિજના
પ્રમુખપદેથી પંડીત જવાહરલાલ નહેરુએ
કરેલા ભાષણના જવાબમાં એમણે ૧૯૩૬
માં એમ્બરના ઉપ-પ્રમુખ તરીકે સામ્ય-
વાદ (કમ્યુનિઝમ)ના પ્રચારના ભય
સામે ચેતવણીનું રજુશીય કુક્યું હતું
એમણે ધરેડી આ લાલ બનતીને પરિ-
ણામે તીવ્ર ચર્ચા ઉત્પન્ન થઈ હતી
અને મુંબઈના એકથીસ આગેવાન
વ્યાપારીઓ અને ઉદ્યોગપતિઓએ એક
મેનિફેસ્ટો બહાર પાડ્યો હતો. હિંદી
વ્યાપારના પ્રતિનિધિ તરીકે ૧૯૩૩ થી ૧૯૩૭
સુધીમાં શ્રી. શરોફ મુંબઈના ખારાના
ટ્રસ્ટી નીમાયા હતા. ૧૯૩૪ થી તેઓ
હિંદી વ્યાપારી ઉદ્યોગની એમ્બરના
કોર્પોરેશનની કમીટીના સભ્ય છે. ૧૯૩૭ માં
રાજનાયુ આખ્યા પછી ૧૯૩૮ માં ફરી
ચૂંટાયા હતા. અનેક સરકારી કમીટીઓ
અને કમીટીની સમક્ષ જુખાની આપી
છે ૧૯૩૪ માં રીઝર્વ બેંક બીલ અંગે
વડી ધારાસભાની સીલેક્ટ કમીટી સમક્ષ
જુખાની આપવા માટે એક નિષ્ણાત
તરીકે સરકારે આમંત્રણ આપ્યું હતું.
૧૯૩૩-૩૪ માં કરંસી લીગના મંત્રી
તરીકે કામ બજાવ્યું હતું. શેર હલાલ
તરીકે ઇંગ્લીશ અને અમેરીકન બમીન-
બીરીઓ દાખલ કરવા માટે તેઓ
જવાબદાર છે. તાતા કંપનીઓ ઉપ-
રાંત અનેક કંપનીમાં ડાયરેક્ટર છે
એ ઉપરાંત હીબરલ પ્રવૃત્તિમાં પણ
આગેવાનીભર્યો ભાગ લે છે.

સરનાયુ:—એંબે હાઉસ, યુસ સ્ટ્રીટ,
કોટ, મુંબઈ ૨.

સપેર, સર તેજબહાદુર, કે. ટી. પી. સી. એમનો જન્મ ૧૮૭૫માં થયો હતો.

તેમણે શુકત પ્રાંતની ધારાસભાના સભ્ય બની પોતાનું જાહેર જીવન શરૂ કર્યું હતું. એક જાણીતા લીબરલ અગ્રેસર છે અને અલ્લાહપાદમાં મોટા ધારાશાસ્ત્રી અને બંધારણના મોટા ગણાય છે ૧૯૧૦ માં મળેલા ૨૫ માં કોંગ્રેસ અધિવેશનમાં એમણે મંત્રી તરીકે ફરજ બજાવી હતી. તે પછી વડી ધારાસભાના સભ્ય બન્યા હતા. અને ૧૯૨૦ થી ૧૯૨૨ સુધી મધ્ય-વર્તી સરકારની કારોબારી સમિતિમાં હો મેમ્બર નીમાયા હતા ગાંધીજીએ ૧૯૩૦-૩૧ માં સત્યાગ્રહની લડત શરૂ કરી હતી, એમાં સમાધાન કરાવવા માટે શ્રી. જયકર સાથે એમણે પ્રયાસો આપ્યા હતા અને જલ નિવાસી ગાંધીજી તેમજ પંડીત મોતીલાલ નહેરૂની મુલાકાત લીધી હતી આ મુલાકાત નિષ્ફળ ગઈ હતી. એમણે ત્રણે ગાળમેજી પરિષદોમાં ભાગ લીધો હતો. સર સપેર પ્રીતી

કાઉન્સીલના સભ્ય હતા અને હેગની આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલતના એક જજ હતા એક સમર્થ રાજદ્વારી પુરૂષ છે. યુદ્ધ અગ્રે હિંદના મુખ્ય રાજદ્વારી પક્ષો અને વડી સરકાર વચ્ચે પડેલી મડાગાંઠનો ઉકેલ આણવા મટે મુંબઈમાં માર્ચ ૧૯૪૧ માં ભરવામાં આવેલી પરિષદના તેઓ મુખ્ય સુકાની હતા.

સરનામું:—અલ્લાહપાદ.

કેલકર, શ્રી. નરસીંહ ચિંતામણી—આ જાણીતા પત્રકારનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. શ્રી કેલકર કેલાસવાસી બાળગંગાધર તીલકના રાજદ્વારી શિષ્ય થાય. રાજકારણમાં પ્રવેશ કર્યો પછી ૧૯૨૦ માં તેઓ મુંબઈ પ્રાંતિય પરિષદના પ્રમુખ સુંદાયા હતા. ૧૯૨૩ અને ૧૯૨૬ માં હિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય

સુંદાયાદતા. પુના શહેરના જાહેર જીવનમાં એમણે સારો ભાગ લીધો છે. પુના મ્યુનીસીપાલિટીના ૧૯૧૮ માં પ્રમુખ સુંદાયા હતા અને પછી પાછા ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૪ સુધી એ પદે આવ્યા હતા. ૧૯૧૬ માં ઈંગ્લાંડ ગયેલા હોમરેલ ડેલીગેશનના સભ્ય હતા. પાછળથી તથપાવેલી “રીસ-પોન્સીવીસ્ટ” પક્ષના અગ્રણ્ય સભ્ય હતા. હિંદુ મહાસભાના પ્રમુખપદે પણ આવ્યા હતા અને ગાળમેજી પરિષદમાં ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. “કેસરી” પત્રના તંત્રીપદેથી ૧૯૪૦ માં નિવૃત્ત થયા હતા.

સરનામું:—પુના.

બેરામલ્લ હોરમસલ્લ—મીં બેરામલ્લ આપણા દેશની એક આગેવાન દેશી વીમા કંપની ધી ઝેનીય લાઇફ એશ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના જનરલ મેનેજર અને આપણા દેશની ૧૭૫ જેટલી ઇન્ડિઅન લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીઓમાંથી આગેવાન ૫૦ જેટલી વીમા કંપનીઓનાં મેંબરશીપ ધરાવતી ધી ઇન્ડિઅન લાઇફ ઓફીસીઝ એસોસીએ-

શનના પ્રમુખ છે. મીં બેરામલ્લ ૧૯૦૯ ની સાલથી વીમાના ધંધામાં છે ૧૯૧૨-૧૨ માં ઇન્સ્યુરન્સ એક્ટ પહેલીવાર ઘડાયો ત્યારે મીં બેરામલ્લએ હીંદી સરકાર ઉપર એ કાયદો કેવો હોવો જોઈએ તે બાબે એક મેગેરીઅલ મોકલ્યું હતું. હમણાં જે નવો ઇન્સ્યુરન્સ એક્ટ ઘડાયો છે તેમાં દેશી વીમા કંપનીઓ તરફના કેસ સરકાર તથા હીંદી ધારાસભા સમક્ષ રજુ કરવામાં મીં બેરામલ્લએ પણ બીજા ઇન્સ્યુરન્સ એક્ષપર્ટો સાથે ઘણી કીંમતી સેવા આપી હશે.

સરનામું:—મહેતા હાઉસ, એપોલો
ઝીટ, મુંબઈ.

હીંદાયતુલ્કા, સર ગુલામ હુસેન— ૧૮૭૬ માં એમનો જન્મ થયો હતો.

ડી. જે. સીંધ કોલે-
જેજમાં અને સરકારી
લોન્ડો કોલેજમાં શિક્ષણ
લીધા પછી તેઓ
ધારાસભીની પરિ-
ક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયા
હતા. ત્યાર પછી
૧૯૧૨ માં મુંબઈની
ધારાસભામાં દાખલ

થયા હતા અને ૧૯૨૦ સુધી
એ સંસ્થાના બીનસરકારી સભ્ય તરીકે
ચાલુ રહ્યા હતા. ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૮
સુધી મુંબઈ સરકારના પ્રધાન બન્યા
હતા અને ૧૯૨૮ થી ૧૯૩૪ સુધી
મુંબઈ સરકારની કારોબારી કાઉન્સિલના સભ્ય હતા ગોળમેળ પરિપક્વતા એક ટેલીગ્રેટ હતા ઉપરાંત કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સરકાર નિયુક્ત સભ્ય હતા. પછીથી હિંદની વડી ધારાસભામાં સભ્ય તરીકે ચુંટાયા હતા. સીંધનો જીવો પ્રાંત થયા પછી સીંધની સલાહકારી કાઉન્સિલના પ્રમુખ નીમવા હતા અને પછીથી સીંધના વડા પ્રધાન બન્યા હતા. પાછળથી અલ્લાબક્ષ પ્રધાનમંડળ આવતા તેઓ પ્રધાનમંડળમાં કાયમ રહ્યા હતા. પણ એ પ્રધાનમંડળને રાજીનામું આપવાની ફરજ પડતાં મીર બહેઅલીનું પ્રધાનમંડળ આવ્યું હતું. મીર બહેઅલીના પ્રધાનમંડળને ૧૯૪૧ના માર્ચ માસમાં બ્રાહ્મણ છોડવાની ફરજ પડી હતી. તરતજ ફરી પાછા અલ્લાબક્ષ પ્રધાનમંડળ આવ્યું હતું, તેમાં સર ગુલામ હુસેન કાયદા અને વ્યવસ્થાના પ્રધાન તરીકે આવ્યા હતા.

સરનામું:—કરાંચી.

માવલંકર, શ્રી. ગણેશ વાસુદેવ, બી. એ., એલ.એલ. બી., મુંબઈની એસેમ્બલીના સ્પીકર—એમનો જન્મ વઢોદરા ખાતે ૧૮૮૮ માં થયો હતો. એમના વડવાએ

મહારાષ્ટ્રમાંથી ૧૭૬૦ ના અરસામાં ગુજરાતમાં આવી પ્રથમ ખોરસદ અને પછી અમદાવાદમાં વસેલા. અંગ્રેજ પાંચ ધોરણ સુધી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો પછી અમદાવાદમાં ૧૯૦૮ માં

તેઓ બી. એ. થયા હતા. ૧૯૧૧ માં તેમણે પહેલી એલ.એલ. બી. ની પરિક્ષા આપી યુનીવર્સિટીમાં પ્રથમ નંબરે પસાર કરી હતી. ૧૯૧૨ માં વકીલ થયા અને ૧૯૧૩ માં વકીલાત શરૂ કરી. પહેલેથીજ તેઓ રાષ્ટ્રવાદી હતા અને જ્યારે ૧૯૧૫ માં મહાત્મા ગાંધીએ અમદાવાદમાં સત્યાગ્રહ આશ્રમ સ્થાપ્યો ત્યારથી ગાંધીજીના સંપર્કમાં આવ્યા હતા. ૧૯૧૭ માં ખેડા જીલ્લામાં ગાંધીજીએ શરૂ કરેલી નાકરની લડતમાં શ્રી. માવલંકર જોડાયા હતા. ૧૯૧૬ માં ગુજરાત સભાના મંત્રી ચુંટાયા હતા. અને એ પહેથી એમણે અનેક પ્રસંગોએ રેલ અને કુકાળ સંકટના કાર્યોમાં ભાગ લીધો હતો. અમદાવાદ મ્યુનિસિપાલિટીમાં ૧૯૧૬ માં સભ્ય ચુંટાયા હતા અને ૧૯૩૦ માં પ્રમુખ પણ થયા હતા. ૧૯૨૧ માં કેંગ્રેસની હાકલને માન આપી વકીલાતનો ધંધો છોડી દીધો હતો તે પાછો ૧૯૨૩ માં ચાલુ કર્યો હતો. ૧૯૩૩ માં એમને “ઇમ્પ્રોન્શી પાવર્સ એક્ટ”ના આધારે રત્નાગીરી ખાતે નજરકેદ

કરવામાં આવ્યા હતા. અમદાવાદમાં એક બહુતા શહેરી તરીકે પ્રસિદ્ધ છે અને દક્ષીણી છતાં ગુજરાતી ભાષાનોજ ઉપયોગ કરે છે. ૧૯૩૭ માં મુંબઈની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા. કેંગ્રેસના વરીષ્ટ અધિકારીઓએ એમની એસેમ્બલીના સ્પીકર તરીકે પસંદગી કરી હતી, જે બાદમાં એમણે ખરેખર દીપાવ્યો હતો. ગાંધીજીએ શરૂ કરેલી વાણી સ્વાતંત્ર્યની લડતમાં શ્રી. માવલંકર જેલ ગયા છે.

સરનામું—ભદ્ર, અમદાવાદ.

ખાનસાહીબ, ડા. ૩૦—સરહદ પ્રાંતના માજી વડા કેંગ્રેસ પ્રધાન ખાન અબ્દુલ ગફારખાનના જ્યેષ્ઠ બેટા. એમણે ઇંગ્લાંડમાં પોતાનું વૈદ્યકીય શિક્ષણ પુર્ણ કર્યું હતું. ત્યાર પછી લશ્કરમાં એક “કમીશનર” બોરી-સર તરીકે જોડાયા હતા. પાછળથી સરકારી નોકરી છોડી કેંગ્રેસમાં જોડાયા હતા અને પોતાના ભાઈ સાથે “લાલ ખમીસવાળા”ઓની પ્રવૃત્તિ ઉપાડી હતી. અસહકારની લડત દરમિયાન એમને એમના ભાઈ સાથે નજર કેદ કરવામાં આવ્યા હતા. હિંદની વડી ધારાસભામાં વર્ષો થયા સભ્ય ચુંટાઈ આવ્યા છે.

સરનામું—પેશાવર.

પ્રેસીડેન્સી.

વીમા કંપનીમાં

ધીમે ઉતરાવો

હોંદ સ્વાતંત્ર્યના અંડાધારીએને
હિન્દ બેયાની હાકલ

દેશના નવસર્જન માટે સ્વદેશી
ઉદ્યોગોને ઉત્તેજન આપો

સ્વદેશી વીમા કંપનીઓમાંજ વીમો ઉતરાવી

આયાં વતની
આર્થિક સુધા
રણા એજ
ગાંધીજીનું
સ્વરાજ

તમારો

રાષ્ટ્રધર્મ અદા કરો

દેશની સંપત્તી
તણાઇ જતી
અટકાવવાની
પ્રત્યેક રાષ્ટ્રપ્રે
મીની ફરજ છે

કામકાજ

સભ્યો

- આગ
- ખોટર
- ધરતીકંપ
- દરીઆજી ભ્રષ્ટમ
- અકસ્માત
- ત્રીજી પાર્શ્વના વીમો
- કામદારોને બદલો
- ઘરમાંથી ચોરી
- વગેરે દરેક પ્રકારના
વીમાનું કામકાજ સ્વી-
કારવામાં આવે છે.

ધી
ઇ
ન્ડી
અ
ન

ધીન્યુઇન્ડ આ એશ્યુ. કું. લીં.,
ધી જ્યુપીટર જ. ઇ. કું, લીં.,
ધી વલ્કન ઇન્શ્યુરન્સ કું., લીં.,
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્શ્યુ-
રન્સ કું. લીં.,
ધી પ્રીટીશ ઇન્ડીઆ જનરલ
ઇન્શ્યુરન્સ કું., લીં.,
ધી યુનીવર્સલ ફાયર એન્ડ
જનરલ ઇન્શ્યુરન્સ કું., લીં.
ધી હુકુમચંદ ઇન્શ્યુ. કું. લીં.
ધી ઇન્ડી. ઝેલોઇઝ ઇન્શ્યુ. કું. લીં.
ધી કોન્કોર્ડ એફ ઇન્ડીઆ
ઇન્શ્યુરન્સ કું., લીં.
ધી ઇસ્ટર્ન ફેડરલ યુનીયન
ઇન્શ્યુરન્સ કું., લીં.,
ધી નેશનલ ફાયર એન્ડ જન-
રલ ઇન્શ્યુરન્સ કું, લીં.,
ધી રૂબી જનરલ ઇન્શ્યુ. કું. લીં.
ધી યુનાઇટેડ ઇન્ડીયા ફાયર
એન્ડ જનરલ ઇ. કું. લીં.,
ધી ત્રાપીકલ ઇન્શ્યુ. કું. લીં.,

ઇન્શ્યુરન્સ કંપનીઝ એસોસીએશન

ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એશ્યુરન્સ ખીરડીંગ, ચર્ચિટ રેકલેમેશન, મુંબઇ.

ટે. નં. ૨૨૫૬૭

કાપડિયા સાકરલાલ મગનલાલ
(મધુકર) યુજરાતના સુપ્રસિદ્ધ ન લ-
કથાકાર અને પત્રકાર—જન્મ ૧૮૯૭
પારડી (જ. સુરત). અભ્યાસ: પારડી

એ. વી. સ્કુલમાં ત્રીજા ધોરણ સુધી-૧૩
વર્ષની ઉંમરે સાંજ વર્તમાનના પ્રક્રીડર,
૧૭ વર્ષની ઉંમરે “કમનસીબ લીલા”ની
નવલકથા લખી—એસ્કેનેડ હાઇસ્કુલના
શિક્ષક તરીકે નોકરી કર્યા પછી ૧૯૧૯ માં
“ભારત સેવા” સાપ્તાહિકના સહતંત્રી
થયા-૧૯૨૦ માં જામેજમશેદના તંત્રી
વિભાગમાં જોડાયા જ્યાં હજુ પણ છે.

સામાજિક નવલકથાઓ:—લોહીનો
વેપાર, ધીખતો જવાળામુખી, અંધકાર
પર પ્રકાશ

ભાષાંતર—રવિન્દ્રનાથ ટાગોર કૃત
ગારા, મધુરાણી; તે ઉપરાંત જાદુગી
જીતવાની જડીબુટ્ટી, સૌંદર્ય વિજય
અથવા સ-તરમી સદીનું ઇંગ્લેન્ડ, રાતની
રાણી, બેગમ કે બલા?, કાની બેરી?
લંડન રાજરહસ્ય, મધુર મિલન,
કાઉન્ટેસ, ખુલખુલ, પ્રેમસમાધિ, રસ-
મંદિર, આનંદઝરણાં, સ્વરાજ્યને પથે,

ચેલે. પાર, વિ. અનેક વાર્તાઓ, નાટકો,
નિબંધો એમણે પ્રગટ કર્યા છે.

. ૧૯૪૧ માં સીરકો પ્રોડક્શને “લોહીના
વેપાર” પરથી “મધુમુદન” નામનું
સવાક ચિત્રપટ તૈયાર કર્યું હતું.

સરનામું:—ઓલ્ડ જવાહર મેન્શન,
ફળુસવાડી, ઠાકોરદ્વારા રોડ,
મુંબઈ ૨

દેશાઈ, શ્રી. એમ. કે.—એમનો જન્મ
૧૮૯૬ માં થયો હતો. ૧૯૧૮ માં મુંબઈ
યુનીવર્સિટીની બી. એ ની અને ૧૯૨૦ માં

એલ એલ. બી. ની ડિગ્રીઓ મેળવી.
વડોદરા હાઇકોર્ટના રીડર તરીકે કેટલોક
સમય કામ કર્યું અને એ પછી સુરતમાં
પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી. ૧૯૨૫ માં વીમાના
ધંધામાં જોડાયા અને મુંબઈની એસીઅન
એશિયન કંપનીના મેનેજરના પ્રથમ
મદદનીશ બન્યા. ૧૯૨૮ માં ન્યુ ઈન્ડિઆ
એશિયન કંપનીમાં, હેડ ઓફીસ ખાતે,
લાઇફ ડીપાર્ટમેન્ટમાં પ્રથમ મદદનીશ
તરીકે એમની નીમણૂક થઈ અને ૧૯૩૭
માં લાઇફ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ થયા.

સેતલવડ, શ્રી. કેશવલાલ હારલાલ, જે. પી.-રા. કેશવલાલભાઈના જન્મ અમદાવાદ ખાતે તા. ૨૫ મી મે ૧૮૭૬ ના દિને થયો હતો. તેમના પિતાશ્રી સદર

અમીન (સુનસફ) અને સખ જજ હતા અને લી'બડીના હીવાનનો હોદ્દો પણ તેમણે હીપાવ્યો હતો. ધંધા પ્રવૃત્તિ કેળવણી હીધા પછી ૧૮૯૬ માં રા. કેશવલાલભાઈ વીમાના ધંધામાં પડયા હતા અને સ્વર્ગસ્થ શેઠ વરજદાસ સાથે ઇનસ્યુરન્સ બ્રોકર્સ તરીકે કામકાજ કરતા હતા. તે પછી કેનેડાની મેન્યુફેક્ચર્સ લાઇફ ઇનસ્યુરન્સ કંપનીની આખા હોદ્દની એજન્સી ૧૯૦૧ માં મી. એસ. ડી. ખાટે સાથે મળીને લીધી હતી અને ૧૯૦૩ માં મી. ખાટે ગુજરી ગયા પછી મેન્યુફેક્ચર્સના ચીફ એજન્ટની પેઢીનું નામ મેસર્સ એમ. કાનજી અને કંપની રાખવામાં આવ્યું હતું, કે જેના રા. કેશવલાલભાઈ અને સ્વર્ગસ્થ શેઠ વરજદાસ ઉપરાંત સ્વર્ગસ્થ શેઠ મોતીલાલ કાનજી પણ સાગીદાર હતા. તે ઉપરાંત તેમની પાસે ફાયર ઇનસ્યુરન્સની કેટલીક પરદેશી

કંપનીઓની પણ એજન્સીઓ હતી, પરંતુ આ દેશમાંથી પરદેશી વીમા કંપનીઓ વીમાના પ્રીમીઅમના રૂપમાં મોટી રકમ લઈ જતી હોવાથી મેસર્સ એમ. કાનજી અને કંપનીએ ૧૯૧૬ ની સાલમાં આગ, મોટર અને બીજા સામાન્ય વીમાનું કામકાજ કરવા માટે યુનીવર્સલ ફાયર એન્ડ જનરલ ઇનસ્યુરન્સ કંપનીની સ્થાપના કરી હતી. મેન્યુફેક્ચર્સ સાથે એ પેઢીને એવું કોન્ટ્રેક્ટ હતું કે તેણે મેન્યુફેક્ચર્સ શીવાય બીજા કોઈ માટે જી'દગીના વીમાનું કામ કરવું નહીં અને તેથી ૧૯૩૫ માં મેસર્સ એમ. કાનજી અને કંપનીએ મેન્યુફેક્ચર્સ એજન્સીનું રાજીનામું આપી દીધું અને ત્યારથી યુનીવર્સલે જી'દગીના વીમાનું પણ કામ શરૂ કર્યું. મેન્યુફેક્ચર્સની ટેરિન્ટો ખાનેની હેડ ઓફીસનું નવું મકાન ૧૯૨૬ માં બુલ્લું મુંકાવું ત્યારે રા. કેશવલાલભાઈને ટેરિન્ટો બોલાવવામાં આવ્યા હતા. તે પછી ૧૯૨૬ માં એજન્ટસ કનવેનશનની ટેરિન્ટો ખાતે મળેલી બેઠકમાં હાજરી આપવા પણ રા. કેશવલાલભાઈ ગયા હતા. ૧૯૨૬ તથા ૧૯૨૬ માં રા. કેશવલાલભાઈએ યુરોપ અને અમેરીકાની સફર કરી હતી. ૧૯૩૫ માં તેઓ પાછા ટેરિન્ટો ગયા હતા. મેસર્સ એમ. કાનજી અને કંપનીમાં રા. કેશવલાલભાઈ ઉપરાંત મેસર્સ કંથનલાલ વરજદાસ અને હરજીવનદાસ (સ્વર્ગસ્થ શેઠ મોતીલાલ કાનજીના ભત્રીજા) પણ સાગીદાર છે રા. કેશવલાલભાઈ જે. પી. અને એનરરી મેજસ્ટ્રેટ પણ છે.

સરનામું: કાકરદાર, મુંબઈ

આશર, ટી. હરિદાસ નરભેરામ—
૨૧૦ આશરનો જન્મ તા. ૨૬ મી ડિસેમ્બર
૧૯૦૭ના દિને થયો હતો અને હિંદની

એક આગેવાન દેશી વીમાકંપની ધી
ભારત ઇનસ્પુરન્સ કંપનીની સુખઘની
શાખાના તેઓ મેનેજર છે તે અગાઉ
રા. આશર ન્યુ ઇન્ડિયા એન્ડુરન્સ
કંપનીના ૭ વર્ષ સુધી કમ્પ્લે અને કાઠી-
આવાડના ચીફ એજન્ટ્સ હતા. અને
સાત વર્ષ દરમિયાન તેમણે ન્યુ ઇન્ડિયા
માટે લાખો રૂપિયાનું કામકાજ મેળવ્યું
હતું. અને તેમની સેવાની કદરવશનાથી
તરીકે તેમને “ન્યુ ઇન્ડિયા” તરફથી
જે વખત સોનાના મેડલો અપાયા હતા.
તે અગાઉ તેઓ શેશામના એજન્ટ હતા.
અને ૧૯ વર્ષની ઉંમરથી તેમણે શેશામ
સાથ સંબંધ શરૂ કરી પહેલાં ૭ વર્ષમાં
રૂ. ૪૦,૦૦૦નું કામ મેળવ્યું હતું કે
જે માટે પણ તેમને તે કંપની તરફથી
સોનાનો મેડલ મળ્યો હતો.

મી. આશર એક અચ્છા સ્કાઉટ છે.
તેઓ અગાઉ રાજકોટમાં સ્કાઉટ કમી-
શનર હતા અને ૧૯૨૪માં ગાંધીજી
રાજકોટની પોતાની મુલાકાત દરમિયાન

સ્કાઉટોનાં કામથી એટલા બધા ખુશ
થઈ ગયા હતા કે તેમણે મી. આશરને
પોતાનાજ હસ્તાક્ષરથી એક સરટી-
ફિકેટ લખી આપ્યું હતું.

રા. આશરે મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર
કર્યા પછી નેશનલ કુનીયન ઓફ ટીચર્સ,
લંડન એમ્બર ઓફ કોમર્સ અને બીજી
વેપારી પરીક્ષાઓ પસાર કરેલી છે
પોતાની ભાડીયા જાતિ માટે રાજકોટમાં
એક વાડી રા. આશરે રૂ. ૧૦ હજારની
કીમતે બંધાવી આપી છે.

સરનામું: - ભારત ઇન્સ્પુરન્સ બીલ્ડીંગ,
એલફીનસ્ટન સરકલ, કોટ,
મુંબઈ.

વૈદ્ય, ડા. એ. એચ., ડી. પી. એચ.
વાય., ડી ઇ., એન. ડી (અમેરિકા),
સ્પેશીઆલીસ્ટ ઇન ઇલેક્ટ્રો થેરપી-એન્ડ
એમ્પ્યુલન્ટ સર્જરી-ડા. વૈદ્યના. જન્મ
વડોદરામાં થયો હતો અને તેમણે વડો-
દરામાંજ કેળવણી લીધી હતી. ડા. વૈદ્યના
પિતા પણ એક તબીબ હતા.
અને તેમના હાથ હેઠળ તેમણે તબીબી
વિધાને અનુભવ લીધો હતો. વધુ
તબીબી અભ્યાસ માટે તેઓ અમેરિકા
ગયા હતા. અને અમેરિકાથી પાછા
ફર્યા પછી તેમણે મુંબઈમાં ‘ઓરીજનલ
ઇલેક્ટ્રીક હોસ્પિટલની સ્થાપના કરી
હતી. ૧૯૨૧માં તેમણે એ હોસ્પિટલની
સ્થાપના કરી ત્યારે એવા પ્રકારની એ
પહેલીજ હોસ્પિટલ હતી. વ્હાડકાપ કે
દવા વગર ફક્ત વીજળીથી બધાં દરદોની
હોસ્પિટલમાં સારવાર કરવામાં આવે છે.
પોતાની જિંદગી લાયકાત અને વિશાળ
અનુભવને લીધે તેમણે અત્યાર સુધીમાં
૨૦ લાખ એટલા દરદીઓને સાજા કર્યા
છે. ડા. વૈદ્યની ઓરીજનલ-ઇલેક્ટ્રીક
હોસ્પિટલે મુંબઈ તેમજ હિંદના બીજા
ભાગોમાં પણ સારી ખ્યાતી મેળવી છે.

સરનામું:—૨૫૦-૨૫૨ કાલબાહેવી રોડ,
મુંબઈ.

મહેતા, ખાનસાહેબ અરદેશર રત-
નજી—એમ જી. ઇ., કવેટા અને કરાંચીના
રીટાયર્ડ મીલીટરી પેનશનર. એવણે
જન્મ અમદાવાદ ખાને ૧૮૭૮ ના સાલના
ફેબ્રુઆરી માસની ૮ મી તારીખે થયો હતો.

અમદાવાદની હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લીધી
હતી. ૧૯૦૪ ના સાલની તા. ૩ મી મેના
દિને એવણેના લગન મુંબઈવાલા ઉકરજી
સોરાબજી એનજીન્યરની બેટી શીરીનબાઈ
સાથ થયાં હતાં. કેળવણી લીધા પછી
એવણે ૧૮૯૭ ના સાલમાં લશ્કરી ડીપાર્ટ-
મેન્ટમાં દાખલ થયા હતા, જ્યાં અમદા-
વાદ, મુંબઈ, કરાંચી, ઈંદોર, દેવલાલી,
ખંડાલા, મઢિ, નસીરાબાદ, અજમેર,
માઉન્ટ આણુ અને કવેટા એમ
જુદા જુદા સ્ટેશનોએ સેવા બજાવી હતી.
જ્યુબિલેન્ડ અને ઇ. પી. સી. મધે 'ફીલ્ડ
સર્વેયર' ઉપર એવણે મોકલવામાં આવ્યા
હતા. સુલેહમી ઉજવણીના સંબંધમાં
એણે ૧૯૧૯ ના સાલમાં ઈંગ્લાંડ મોક-
લવામાં આવ્યા હતા. મીલીટરી યુનિટ

મધેથી એવી રીતે ઈંગ્લાંડ જનારા એવણે
એકલાજ પારસી હતા. એજ સાલમાં
(૧૯૧૯) એવણે ખાનસાહેબને ખેતાબ
બક્શવામાં આવ્યો હતો. જે પછી ૧૯૨૮
ના જુન મહીનામાં એવણે ઉપર એ. પી. ઇ.
ના ઉચ્ચ ખેતાબની નવાજેશ થઈ હતી.
૧૯૩૩ ના સપ્ટેમ્બર મહીનાથી એવણે સીધ
કમીશનરના 'દરબારી' છે તા. ૬ મી
ફેબ્રુઆરી, ૧૯૩૩ ને દીને એવણે ૫૫ વરસની
વય પુરી કીધેલી હોવાથી કવેટા મધેથી એવણે
રીટાયર્ડ થયા હતા.

કેશાચું—૨૪, પારસી કોલોની, કરાંચી.

ખરે, ૩૦ નારાયણ ભાસ્કર—કોંગ્રેસ
સરકારના થોડા સમય સુધી વડા
પ્રધાન બનેલા ડો. ખરેને જન્મ
૧૮૮૪ માં થયો હતો. નાગપુરની સરકારી

કોલેજમાં અભ્યાસ
કર્યા પછી ૧૯૦૨ માં
નેચો "ગ્રેજ્યુએટ"
થયા હતા. સરકારની
શિષ્યવૃત્તિ : મેળવ્યા
પછી તેઓ લાહોર
મેડીકલ કોલેજમાં
બેડાયા હતા અને
૧૯૦૭ માં ડોક્ટર

બન્યા હતા અને ધુનીવરસીરીમાં પહેલા
આવ્યા હતા. તેઓ મધ્ય પ્રાંતની પ્રાંતિક
મેડીકલ સર્વેયરમાં દાખલ થયા હતા.
પછીથી એમ. ડી.ની ડીગ્રી પ્રાપ્ત કરી
સરકારી નોકરી છોડી દીધી હતી અને
રાજકારણમાં પડયા હતા. ૧૯૩૫ માં
તેઓ મધ્યવર્તિ સરકારની ધારાસભામાં
ચૂંટાયા હતા અને ૧૯૩૫ થી ૧૯૩૭ સુધી
નાગપુર પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ-
પદે રહ્યા હતા. અખીલ હિંદ મહાસભા
સમિતિના સભ્ય હતા અને પ્રાંતિક
સ્વરાજ્ય આંદોલન પછી કોંગ્રેસ પ્રધાન-
મંડળમાં તેઓ વડા પ્રધાન નીમાયા
હતા. પાછળથી એમને એ પદેથી રાજ-
નાયુ આપણું પડયું હતું.

સરનાયું—નાગપુર.

ગોવિંદદાસ માણેકલાલ—શેઠ ગોવિંદ-
દાસનો જન્મ ૧૮૯૬ માં ખેરસદ (ગુજરાત)
ખાતે થયો હતો. અમદાવાદ અને
વડોદરા ખાતે ૫૦ વર્ષોથી પારી. હરિ-
વલ્લભદાસ મુળચંદની પેઢીવાળા શેઠ
માણેકલાલ હરિલાલના તેઓ એક માત્ર પુત્ર
થાય. વીશાલાડવગ્રીક, ધી હરિવલ્લભદાસ
મુળચંદ મીલ્સ તથા શ્રીનગર વીવીંગ
એન્ડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનીના મેનેજર
એજન્ટસ, તથા ખીજ સંખ્યાબંધ મીલ
કંપનીઓના ડાયરેક્ટર; લક્ષ્મીવિજય
હોમીયરી મીલ્સ તથા દ્વારકાદાસ મથુરા-
દાસની પેઢીના માલિક. તેઓ પુષ્ટિ
માર્ગના અનુયાયી હોઈ શ્રી. નાથદ્વારાના
કૃષ્ણ ભંડારની વ્યવસ્થા અને ખીજ
મીલકતોની દેખરેખ માટેની સમિતિના
સભ્ય છે. તથા જાહેર તથા ખાનગી
સંખ્યાવતોમાં પુષ્કળ નાણું આપ્યાં છે.
નાં ગાયકવાડ સરકારે દેવસ્થાન
મંદિર સમિતિ પર એમની નીમણૂક
કરી છે. તેઓ હાલમાં શ્રી. નાથજીની
અમદાવાદ ખાતેની મીલકતના મેનેજર
ટ્રસ્ટી છે. એમની ખાનગી સંખ્યાવતો
આશરે ત્રણ લાખ રૂપિયા સુધી થવા
જાય છે. આ ઉપરાંત એમણે ૫૦૦૦૦
રૂપિયાના ખર્ચે કોઠામાં એક મોટી
ધર્મશાળા પોતાના પિતાના નામથી
ખંધાવી છે અને દ્વિતીય પત્નિના પુણ્યર્થે
કોઠારમાં એક મોટો કુવો ખંધાવ્યો
છે. નાથદ્વારામાં એક વાવડી ખંધાવી
છે, જમના નદી પર વૈષ્ણવઘાટ પર
એક આરકુ' ઉભું કર્યું છે અને એમના
કુળદેવતા કોટાનીના શ્રી મથુરેશજી માટે
એક સુનેરી બંગલો તથા સુનેરી હીડોળો
રૂપિયા ૫૫૦૦૦ ના ખર્ચે ખંધાવ્યાં છે.
બ્રાહ્મણ ભોજનમાં પણ એમણે હબરે
રૂપિયા ખર્ચ્યા છે.

શાસ્ત્રી, ધીરાઈ એનરેબલ શ્રીનીવાસ
પી. સી.—જાતિએ બ્રાહ્મણ. એમને
જન્મ ઇ. સ. ૧૮૮૯ માં થયો હતો.
૧૯૦૭ માં સ્વ. ગોખા
લેએ સ્થાપેલી સર્વન્ટસ
ઓફ ઇન્ડિયા નામની
સંસ્થામાં તેઓ હાજર
થયા હતા. ગોખાજીના
મૃત્યુ પછી એ સંસ્થાન-
પ્રમુખ બન્યા હતા.
૧૯૧૩-૧૬ માં મદ્રાસ
ધારા સભાના સભ્ય

હતા. ૧૯૧૬-૨૦ માં વડી ધારાસભાના
સભ્ય હતા. ૧૯૧૮ માં મરહુમ મોન્ટેગ્યુ
સાહેબ હિંદના પ્રવાસે આવ્યા હતા
ત્યારે નાં શાસ્ત્રી એમની સાથે ગાઢ
સંબંધમાં હતા. ૧૯૨૧ માં ઇમ્પીરીઅલ
કોન્ફરન્સમાં તેમજ લીગ ઓફ નેશન્સમાં
તથા વોશીંગ્ટન કોન્ફરન્સમાં હિંદના
પ્રતિનિધિ તરીકે શ્રી. શાસ્ત્રી ખીરાજ્યા
હતા. એજ સાલમાં એમને પ્રીવી કાઉન્સિ-
લના સભ્ય નીમવામાં આવ્યા હતા અને
ક્રીડમ ઓફ હિંદન સીટીનું મોટું માન
એમણે મેળવ્યું હતું. હિંદ સરકારના
પ્રતિનિધિ તરીકે ૧૯૨૨ માં એઓ પ્રીટીશ
સંસ્થાનોના પ્રવાસે ગયા હતા.
૧૯૨૧ થી ૨૪ સુધી કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના
સભ્ય હતા. હિંદ સરકારના દક્ષિણ
આફ્રીકામાં એજન્ટ જનરલના ઓફિસર
૧૯૨૭-૨૯ સુધી હતા. ગોખાજી પરિપક્વના
સભ્ય હતા બ્લિટલી કમીશનના સભ્ય
હતા. આંધ્ર યુનીવર્સિટીના વાઇસ
ચાન્સેલર હતા. અત્યારે નિવૃત્ત છે.

પ્રેસીડેન્સી

સુધર દેશી

વીમા કું. છે.

નોબલ, મી. એમ. એ. જી.—
મી. નોબલ મુંબઈની વેપારી આલમમાં
બહુતા છે અને ઈંગ્લેન્ડ, ફ્રાન્સ તથા
અમેરિકાની કૃત્તીક સારી કંપનીઓ
માથ સંબંધ ખાંચી એ દેશોની સારી

દવાઓ આ દેશોમાં દાખલ કરવામાં
તેમણે સારો કાળો આપ્યો છે. મી.
નોબલ એક મોટા મીલકતદાર અને
કૃત્તીક કંપનીઓના ડિરેક્ટર પણ છે.
પોતાના વ્યાપાર ધંધાને અંગે તેમણે
યુરોપ અને અમેરિકાના દેશોની અનેક
વખત મુલાકાત લીધી હતી. ખ્રીષ્ટ
બરમા ચેન્નાઈમાં કું હીના તેઓ
ડિરેક્ટર છે. જગતવિખ્યાત દવા બનાવ-
નારી પેટી પાર્ક, ડેવીસ અને કંપનીએ
આ દેશમાં શરૂઆત કરી તે તેમને આભારી
છે, અને તેમણે જુદા અમેરિકન એલ્બીએ
પણ કબુલ્યું છે આ દેશમાં એ
પેટીના દવાઓ દાખલ કરી તેના
ધંધા ઝમાવી આપવામાં તેમણે
મોટો કાળો આપ્યો છે ઈંગ્લેન્ડની એંગ્લો
અમેરિકન ફારમાસ્યુટીકલ કું. લી. ની ત્વાંની
બોર્ડના મી. નોબલ એક ડિરેક્ટર છે.
અને હિંદ બરમા, અને સીલોનના

પ્રતિનિધિ છે. યુરોપની કંપનીઓ
એવેન કંપનીના તેઓ પૂર્વના દેશો
મધ્યના વર્ષોથી પ્રતિનિધિ છે અને
તેની પ્રખ્યાત "ગ્લાઈડો યાવમોલીન"
નામની જગપ્રસિદ્ધ નામની દવા તેઓ
હિંદમાં બનાવે છે. એક પરદેશી દાર-
ખાનાવાગાની આવી અગત્યની દવા
બનાવનાર તેઓ પહેલાજ હિંદી છે.
ઓપેન હાબરસન અને કંપનીના પણ
મી. નોબલ વર્ષો સુધી પ્રતિનિધિ અને
શેરહોલ્ડર હતા, અને એ કંપની સેની-
ટાસ ટ્રસ્ટને વેચાવાથી એમણે પોતાના
શેર વેચી એ કંપની સાથેના સંબંધ
છુટો કર્યો હતો. અમેરિકાના બે પ્રેસી-
ડેન્ટોએ તેમને અંગત મુલાકાતનું માન
આપ્યું હતું. વોશીંગ્ટન ખાને ૧૯૩૮ માં
મળેલી ચેબર્સ ઓફ કોમર્સની કોન-
ફરન્સ કે જેમાં આખી દુનિયામાંથી લગભગ
બે હજાર પ્રતિનિધિઓ હાજરી આપે છે.
તેમાં મહેમાન તરીકે નેના પ્રેસીડેન્ટ
તરફથી મી. નોબલને નોતરવામાં આવ્યા
હતા ના. શહેનશાહની લેવીમાં વખતે
વખત હાજરી આપવાનું તેમને માન
મળ્યું હતું. અને હાલના ના. શહેન-
શાહના કોરોનેશન વખતે ના. શહેનશાહે
આપેલી ગાર્ડન પાર્ટીમાં મી. નોબલે
પોતાના જરૂરિયાતી નેશનલ ચોપાકમાં
હાજરી આપી હતી. અને નામદાર
શહેનશાહનું તે તરફ ધ્યાન ખેંચાવાથી
ના. શહેનશાહે તેમની પાસે આવી
તેમની સાથે અંગત વાતચીત કરવાનું
માન આપ્યું હતું. મુંબઈની હિંદી વેપારી
ચેબરના તેઓ એક જુના અને આગે-
વાન સભ્ય છે અને વ્યાપારી સવાલોમાં
તેઓ ભારે ઉલટ લે છે. ઘણી ખરી
બેઈન્ટ સ્ટોક કંપનીઓના તેઓ એક

શેરહોલ્ડર છે અને તેની વારસીક સલા-
ઓમાં હાજરી આપી તેઓ શેરહોલ્ડરોની
સારી સેવા બજાવે છે. નાણાં પ્રકરણી
અને આર્થિક સલાહોમાં તેઓ એક
સન્તાસમાન ગણાય છે કારણ કે એ
સલાહોમાં તેમને વર્ષોના હિંડો અનુભવ
અને જ્ઞાન છે.

મીં નોબલ એક રાજ્યદ્રારી નથી
ને છતાં તેઓ ઘણા આગળ પડતા અને
સ્વતંત્ર વિચારના છે અને તેવા વિચારો
તેઓ કેાઈની પણ પરવા કર્યા વગર
અને બીજાઓની ખફામીની દરકાર કર્યા
વગર સ્વતંત્રપણે જાહેર કરે છે. હાલના
મહાન યુદ્ધ પછી નાં ગયરનરે ટાઉન-
હોલમાં મુખ્ય ઇલાકાના આગેવાન
પ્રતિનિધિઓની જે સલાહ જોલાવી હતી
તેમાં જે થોડા આગેવાનોએ પોતાના
વિચારો જાહેર કર્યા હતા, તેમાં શ્રી.
નોબલ પણ એક હતા અને એમણે
કહ્યું હતું કે આ સમય એવો છે કે
હિંદ દુરમનો તરફના ભારે ભયમાં છે.
અને તે વેળાએ હિંદી સર-
કારે શું કરવું હતું અને શું કરવું
જોઈએ તેથી તેમજ બ્રીટીશ સરકારે
હિંદ માટે શું કરવું હતું અને કરવું
જોઈએ તેની ચર્ચા કર્યા વગર એકત્ર થઈ હિંદી-
વાનોએ સરકારને લડાઈમાં દુરમનોની સ્થિતિ
મદદ આપવી કે જેથી (દેશો) પશ્ચાતી
પાડનાર દુરમનને શિકસ્ત આપી શકાય
એવાં દરેક પગલાં તન, મન, ધનથી
લેવાં અને તે સરકારને અર્પણ કરવાં.
તેમ કરવાથી હિંદીઓ પોતાનું તથા
દેશનું ભલું કરી શકશે અને દેશને
મોટી આફતમાંથી બચાવશે.

હાલમાંજ મીં નોબલે પારસી બબર
અને ઘોઘાસ્ત્રીટના જન્કશન ઉપર એક

આવીશાન મકાન બાંધાવ્યું છે કે જેમાં
કેટલીક મોટી નેપારી પેઢીઓ અને
કંપનીઓની ઓફીસો છે.

સરનામું—નોબલ ચેમ્બર્સ, પારસી
બબર સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

કેચનલાલ વરજદાસ—રા. કેચનલાલ
લાઈનો જન્મ સુરત મુકામે તા. ૨૬ મી
જુલાઈ ૧૮૬૩ ના દિને થયો હતો. તેમના

પિતાએ વીમાના ક્ષેત્રમાં સારી ખ્યાતિ
પ્રાપ્ત કરી હતી અને મેસર્સ એમ. કોનલ
અને કંપનીના તેઓ શરૂઆતથી ભાગી-
દાર હતા. શેઠ વરજદાસના મરણ પછી
રા. કેચનલાલભાઈ એ પેઢીના ભાગીદાર છે.
એ પેઢી પાસે યુનીવરસલ વીમા કંપનીની
મેનેજિંગ એજન્સી છે અને પોતાના
પિતાના હાથ હેઠળ વીમાની તાલીમ મેળવી
રા. કેચનલાલભાઈ પણ સારી સેવા બજાવી
રહ્યા છે. રા. કેચનલાલભાઈના પિતા
શ્રીએ ઇન્ડરટ્રીયલ એન્ડ પ્રોડેનશીયલ એર્યુ-
રન્સ કંપની અને વલ્કન ઇનસ્પુરન્સ કંપ-
નીની સ્થાપનામાં સારી ફાળો આપ્યો હતો.
તેમના એક ભાઈ સ્વર્ગસ્થ થી મનહરલાલ
ગ્રેટ ઇસ્ટર્ન એર્યુરન્સ કંપનીના મેનેજર
હતા. તેમના બીજા ભાઈ ડા. ગમનલાલ
હતા અને તેઓ પણ મરણ પામ્યા છે.

ચોકસી, શ્રી. હરિપ્રસાદ મહુભાઈ—
શ્રી. ચોકસીના જન્મ સુરતમાં
તા. ૩૧-૧૦-૧૮૯૬ ના રોજ થયો હતો

તેમના પિતાશ્રી શ્રી. મહુભાઈ નરસિંહ-
દાસ ચોકસી એક રીટાયર્ડ ફર્સ્ટ ક્લાસ
સબજન અને સ્મોલકોઝ કોર્ટના
જજ છે. શ્રી. ચોકસી ૧૯૨૦માં બી.
એ. (બીએસ)ની પરિક્ષામાં પસાર થયા
પછી ૧૯૨૨માં એલ. એલ. બી. થયા.
અને ૧૯૨૩થી ૧૯૨૬ સુધી સુરતની
ડી.ટી.કોર્ટ કોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ કરી હતી
૧૯૨૭માં તેઓ મુંબઈ આવ્યા હતા.
અને મુંબઈ હાઈકોર્ટની કોર્પોરેટ સાઇ-
ડના એક એડવોકેટ તરીકે પ્રેક્ટીસ
શરૂ કરી હતી કે જે ધંધો હજી તેઓ
કરે છે. સુરતથી લેા કોલેજના તેઓ
પ્રોફેસર સમય પ્રોફેસર પણ હતા. તેઓ
સાતિએ દશાધોરવાડ વાણીઆ છે. અને
સ્વામીનારાયણ ધર્મ પાળે છે. સ્વામી-
નારાયણ સંપ્રદાયના આગેવાનોમાં શ્રી.

ચોકસીનું તથા તેમના પિતાશ્રીનું સ્થાન
છે અને એ સંપ્રદાયમાં તેમની સખાવતો
પણ સારી છે. શ્રી. ચોકસી
રેસીન્ડેન્સ એન્ડ ટ્રાફિક ટીકીંગ એસોસી-
એશનની મેનેજીંગ કમીટીના એક સભ્ય
છે. ગુજરાતમાંથી હાઈકોર્ટમાં આવતી
કેટલીક મોટી અપીલોમાં શ્રી. ચોકસી
છેલ્લાં ચોડાંક વર્ષોથી એક આ બીજી
પાર્ટી તરફથી રજુ થયેલા એવામાં
આવે છે.

સરનામું:—મુખ્ય નિવાસ, ગીરગામ
એક રોડ, મુંબઈ

નરસિંહદાસ બેડીસનદાસ ગંગાદાસ—
૨૧૦ નરસિંહદાસ લાઇનો જન્મ મુંબઈમાં
થયો હતો. તેમના દાદા સ્વયં રથ શેઠ
ગંગાદાસ રૂબરૂખલુદાસ રૂના મોટા
વેપારી હતા અને ૨૧૦ નરસિંહદાસ-
ભાઈ પણ હાલમાં રૂનોજ ધંધો કરે
છે ૧૯૧૮માં તેમણે અમદાવાદમાં એક
મીલ લીધી હતી અને ૧૫૬૨ વર્ષ સુધી
તે સારી રીતે ચલાવી હતી પણ ૧૯૩૩માં
તે મીલ વેચી નાંખી હતી કારણ કે
જાપાનીસ માલની મોટી આયાતને લીધે
કાપડના બજારમાં ભારે મંદી આવી હતી.
મીલના કામકાજના સારા અનુભવને
પરિણામે રૂના વેચાણમાં, સલાહકારક
તરીકે મીલોને ઘણા ઉપયોગી થઈ પડે
છે અને જીનીંગ ફેક્ટરી બોર્ડને સારી
સલાહ આપી મીલોને ઓછી ઘટનું
તથા સાદે ૩ મળે તેમ જોડવણું કરવામાં
સફળતા મેળવી છે. તેમણે ઉચ્ચ કેળવણી
લીધી છે. તેઓએ વર્ષ સુધી મીલમાલિકો તર-
ફથી સ્કોલરશિપ કમીટીના સભાસદ હતા

સરનામું:—વસંત વિહાર, શાહીબાગ
અમદાવાદ

ભરૂચા, મીંઝ માણેકજી રતનજી (ગાડીવાલા)—મીંઝ માણેકજી ભરૂચાનો જન્મ મુંબઈમાં સોમવાર તા. ૧૪ મી નવેમ્બર ૧૮૮૧ ના રોજ થયો હતો.

તેમના પિતાશ્રી ભરૂચના અને માયજી બહુમાય નવસારીનાં હતાં. મરહુમ મીંઝ રતનજી ગરીબ હાલતના હતા અને તેથી તેઓ નોકરી ધંધાની શોધમાં મુંબઈ આવ્યા હતા. તે જમાનામાં માટરો હતી નહીં એટલે થોડાક વખત નોકરી ધંધો કર્યા પછી ગાડી બનાવવાનો ધંધો શરૂ કર્યો અને તે પછી ગાડી બનાવવાનું એક કારખાનું પણ ખોલ્યું. આથી તેઓની અટક ગાડીવાળા પડી ગઈ. મીંઝ માણેકજી ૧૨ વર્ષના હતા ત્યારે તેમના પિતા અને ૧૪ વર્ષના હતા ત્યારે તેમના માયજી મરણ પામ્યા હતા એઓ મેટ્રીક પાસ થયા પછી કેટલીક વેપારી પરિક્ષાઓ પસાર કરી ૧૯૦૪ માં મ્યુનિસિપલ નોકરીમાં જોડાયા. સ્ટેન્ડિંગ કમીટી અને કોરપોરેશનની ઓફીસના એક જુનીઅર કલાર્ક તરીકે સંતોષકારક કામ કર્યા પછી ૧૯૩૧ માં તેઓ ચીફ કલાર્ક અને રેકર્ડ કીપર

થયા હતા અને કોરપોરેશન તથા સ્ટેન્ડિંગ કમીટીના મેમ્બરોને તેઓ ઘણા ઉપયોગી થઈ પડતા હતા. ૨૭ વર્ષની નોકરી કરી ૧૯૩૧ માં તેઓ ઉંમર પુરી થતાં પહેલાં રીટાયર થયા હતા અને તેમની ઉંચી સેવાઓ બદલ તેમને અનેક સરત્રી-ફીકેટો મળેલાં છે.

મીંઝ માણેકજી ભરૂચાને નાનપણથી જ ફીકેટનો શોખ છે અને તેઓ ફીકેટને લગતી ઘણી સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે, અને સારા પારસી બ્રેલાડીઓને ફર્સ્ટ ક્લાસ મેચોમાં સ્થાન મળે તે માટે તેમણે વખતોવખત લડત પણ ચલાવી હતી.

મીંઝ માણેકજી ઘણી બ્રેઈન-સ્ટ્રોક કંપનીઓના ચેરમેન હોય છે અને તે કંપનીઓની સભાઓમાં નીયમીત હાજરી આપી ચેરમેન હોય તરફથી સ્વનાત્મક લડત ચલાવે છે. બેંગ્લોર ચેરમેન એસોસિએશનનાં તેઓ આગેવાન મેમ્બર છે અને તેની મેનેજિંગ કમીટીમાં પણ છે. પીસસેલીએશન કમીટીએ તેમને ૧૯૧૬ માં મેડલ અપાવ્યો હતો.

મીંઝ માણેકજી એક સ્વતંત્ર વિચારના અને સારાં કાર્યોમાં ઉલટથી લાગ લેનાર. એક ગૃહસ્થ છે અને તેથી તેઓ સાફ જેવું ચિત્રમંડળ ધરાવે છે.

સરનામું:—પાલખીવાલા હાઉસ, ૨૬૬ ફીઅર રોડ, કેટ, મુંબઈ.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીઓ ઉત્તરાવી

તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં

નિશ્ચીત બને.

આહમદ એમ. એમ. ઝહુરુદ્દીન—
એમ. એ., એલ.એલ. બી., જુનાગઢ બહા-
ઉદીન કોલેજના પ્રીન્સીપાલ અને જુનાગઢ
રાજ્યના ડિરેક્ટર ઓફ ઇન્ફરમેશન, જન્મ
ખાસી પથાનન સીર હિંદ (પતીયાલા સ્ટેટ)
કેળવણી પતીયાલાની મોડેલ હાઈસ્કુલ
અને એમ. એ. એ. કોલેજ, અહીગઢ,
એમ. એ. (મુસ્લીમ યુનીવર્સિટી, અહીગઢ)
ડીગ્રી લીધી ૧૯૨૩, અને એલ. એલ. બી.
(અહાહાબાદ યુનિવર્સિટી) ૧૯૨૩ માં પસાર
કરી. મુસ્લીમ યુનીવર્સિટીમાંથી એમ. એ.
માં સૌથી પ્રથમ આબ્યા. અને અભ્યાસ
દરમિયાન અહીગઢ યુનીવર્સિટીમાં લેકચરર
તરીકે કામ કર્યું, ઇસ્વી. ૧૯૨૩ માં તત્વ-
જ્ઞાન (ફીલોસોફી)ના અહીગઢ યુનીવર્સિ-
ટીના લેકચરર નિભાયા. પછી બેંગાલ
એજ્યુકેશન સર્વિસમાં હાખલ થઈ કલ-
કત્તાની ઇસ્લામીયા કોલેજના ફીલોસોફીના
લેકચરર નીભાયા. ઇસ્વી. ૧૯૩૦ માં
મુંબઈ એજ્યુકેશન સર્વિસમાં હાખલ થઈ
અધેરીની ઇસ્લામીયા કોલેજમાં ફીલોસો-
ફીના લેકચરર નીભાયા ઉપરાંત ઇંગ્લીશ
ના પણ લેકચરર નીભાયા. ઇસ્વી. ૧૯૩૫
માં જુનાગઢની બહાઉદીન કોલેજના પ્રીન્સી-
પાલ નીભાયા. અને તે ઉપરાંત ૧૯૩૬ થી
તેઓ જુનાગઢ રાજ્યના પ્રકાશન ખાતાના
અધિકારી (ડિરેક્ટર ઓફ ઇન્ફરમેશન)
નીભાયા. તે ઉપરાંત આર્કાઇવોલોજીકલ
ડીપાર્ટમેન્ટ અને સ્ટેટ મ્યુઝીયમનો ચાર્જ
પણ તેમને સોંપાયો. આરકાઇવોલોજીકલ
(વાર્ષિક)ના તંત્રી તરીકે પણ તેઓ કામ
કરે છે. તે સિવાય જુનાગઢ સ્ટેટ જીમ-
ખાનાની મેનેજિંગ કમીટીના તેઓ ચેરમેન
છે. જુનાગઢ રાજ્યની સેકન્ડરી એજ્યુકેશન
બોર્ડના પ્રથમ મેમ્બર અને મુંબઈ યુની-
વર્સિટી સેનેટના સભ્ય. મુંબઈ યુનીવર્સિટીના

ફીલોસોફી, પરશીયન, અને એરેબીક
બોર્ડસ ઓફ સ્ટડીના મેમ્બર. ગરીબ વિદ્યા-
ર્થીઓના હિતમાં ભાગ લઈ કલકત્તાની
ઇસ્લામીયા કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ વાર્ષિક
છ હજાર રૂપીયાનું તથા અધેરીની ઇસ્માઇલ
કોલેજ માટે વાર્ષિક વીસ હજારનું તથા
બહાઉદીન કોલેજના મુસ્લીમ અને હિંદુ
વિદ્યાર્થીઓ માટે વાર્ષિક અગીયાર હજાર
રૂપીયાનું શિશ્યવૃત્તિ (સ્કોલર શીપ) ફંડ
ઉભું કર્યું.

પ્રકાશના:—(૧) મીટ્રીક ટેન્ડેન્સી ઓફ
ઇસ્લામ (ઇસ્લામની ગયબી ખુબીઓ),
(૨) ડેવેલપમેન્ટ ઓફ પર્સનેલિટી (મનુ-
ષ્યનો વિકાસ), (૩) એજ્યુકેશન ઓફ
સાઇકોલોજી (ઉર્દુ) કેલવણીનું માનસીક
જ્ઞાન, (૪) એ ટેકસ્ટ બુક ઓફ લોજીક,
[તત્વજ્ઞાનનું પાઠ્ય પુસ્તક], (૫) ફન્ડા-
મેન્ટલ બેઝીક ઓફ સાયન્સ ઓફ રીલીજી-
યન (ધર્મશાસ્ત્રનાં મુળ તત્વોનો પાયો),
(૬) પ્રેઝન્ટ ડે પ્રોબલેમ ઓફ ઇન્ડીયન
એજ્યુકેશન, (આજની હિંદી કેળવણીના
પ્રશ્નો), (૭) એ પીપ ઇન્ડ અનકોન્સીયસ
ઓફ ફીલોસોફી ઓફ કરીમ્સ (આધ્યાત્મિક
તંદ્રાવસ્થા અથવા સ્વપ્નના તત્વજ્ઞાન
તરફ ડોકીયુ), (૮) એન એકઝામીનેશન
ઓફ વર્ધા સ્કીમ ઓફ એજ્યુકેશન (વર્ધા
કેળવણી યોજનાનું નિરિક્ષણ).

સરનામું:—બહાઉદીન કોલેજ,
જુનાગઢ.

બરોડાવાળા, શ્રી. સાલેલાઈ કરીમજી-
આ બાણીતા ધંધાદારીનો જન્મ ૧૮૮૪માં
થયો હતો. તેઓ ખાલકીપણ એન્ડ કરી-
મજીની કંટ્રાક્ટરોની પેઢીના ભાગીદાર છે.
આ પેઢીએ બારીખંદર સ્ટેશન, મ્યું. એફી.

સોના મકાનો, વસઈ અને નર્મદાના પુલો, નીચામની ખેડવાડા રેલ્વે, અને પહોદરાના સરકારી મકાનો, કંઈસરખાગ મહેલ, અને જેલ વિગેરેના ખાંધકામ કર્યા છે. શ્રી. સાલેભાઈ ૧૯૨૬ માં મુંબઈના શેરીફ હતા. ૧૯૨૧ માં ઈમ્પીરીઅલ લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીના સભ્ય ચુંટાયા હતા. એ પહેલા ૧૯૧૭ માં મુંબઈની ધારાસભાના સભ્ય બન્યા હતા. ૧૯૦૭ માં એમને સરકારે જ. પી. અને ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ બનાવ્યા હતા. ગયા મહાયુધ્ધ દરમ્યાન બળવેલી સેવા માટે સરકારે એમના નામને બે વાર ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને એમને પ્રમાણપત્ર ને ચંદ્રક એનાયત કર્યા હતા. ૩૨ વર્ષ સુધી મ્યુનીસીપાલિટીમાં સભ્ય રહી એમણે શહેરની સેવા બજાવી છે. જુદી જુદી મ્યુનિસિપલિટીઓમાં પણ એમણે અગ્રગણ્ય સાગ લીધો હતો. ૧૯૧૭ માં માલેગામ ખાતે મળેલી અખીલ હિંદ મુસ્લીમ ટેળવણી પરિષદના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. એ પછી એ પરિષદની ૧૯૧૭—૧૮ માં સુરતમાં મળેલી બેઠકના ચેરમેન હતા. ૧૯૧૯ અને ૧૯૩૭ માં બેબે બોર્ડ ઓફ ફીલ્મ સેન્સરના સભ્ય હતા. ૧૯૨૬ અને ૧૯૪૦ માં અખીલ હિંદ મુસ્લીમ ફેડરેશનના ઉપ-પ્રમુખ અને ૧૯૨૬ માં લખનઉ ખાતે મળેલી અખિલ હિંદ ટેલજ પરિષદના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ગત મહાયુધ્ધમાં લોન કમિટીના પ્રમુખ તરીકે સરકારની સારી સેવા બજાવી હતી. અને કોમ પાસે ૩૦ લાખ લરાવ્યા હતા. શ્રી. બરોડાવાળા કોર્કેટ, ટેનીસ, વિગેરેના સોખીન છે અને તરવાની હરિકાંઈમાં ચેમ્પીઅનશીપ મેળવી ધનામી જીત્યા છે.

સરનામું:—અલ્ટામોંટ રોડ, ખંભાલા-હીલ, મુંબઈ.

બેનરજી, સર આલ્બીઅન રાજકુમાર, નાઈટ (૧૯૨૫), આઈ. સી. એસ., સી. એસ. આઈ., સી. આઈ. ઇ.,—એમને જન્મ ૧૮૭૧ માં ખ્રીસ્ટલ ખાતે થયો હતો. એમણે સર કીજી શુપ્તાના પુત્રી સાથે લગ્ન કર્યા છે. કલકત્તા યુનીવર્સિટી અને ઓક્સફર્ડની બાલિઓલ કોલેજમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. તેઓ ૧૮૯૨ માં એમ. એ. થયા હતા અને ૧૮૯૫ માં આઈ. સી. એસ. થઈ મદ્રાસ પ્રાંતમાં જીલ્લા અમલદાર તરીકે નીમાયા હતા. એ પછી ૧૯૦૭ થી ૧૯૧૪ સુધી કોચીન રાજ્યના હીવાન બન્યા હતા. ૧૯૧૫ માં ફરી હાઈ સરકારની સેવામાં આવ્યા હતા અને કુડાપાના કલેક્ટર અને જીલ્લા મેજિસ્ટ્રેટના ઓધ્ધા પર નીમાયા હતા. એ પછી માઈસોર રાજ્યની કારોબારી કાઉન્સિલમાં સભ્ય તરીકે નીમવા માટે એમની સેવા અર્પણ કરવામાં આવી હતી. ૧૯૧૯ માં માઈસોરના કામચલાઉ હીવાન નીમાયા હતા અને પછી સન'દી નોકરીમાંથી નીવૃત્ત થઈ ૧૯૨૨ થી ૧૯૨૬ સુધી માઈસોરના હીવાન નીમાયા હતા. ૧૯૨૭ માં કાશ્મીર રાજ્યની સેવામાં હાબલ થયા હતા અને ૧૯૨૯ સુધી પરદેશમંત્રી રહ્યા હતા. ૧૯૨૩ માં મહારાજાએ ખુલ્લા દરબારમાં તેમને “રાજમંત્ર ધુરીલુ”નો ખેતાબ નવાજ્ય કર્યો હતો. એમણે “હિંદની આંતીષ્ટી”, “હિંદી માર્ગદર્શક” અને “જીવનની તાલબંધતા” વિગેરે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યા છે.

સરનામું:—C/o કાઉન્ટસ એન્ડ કંપની,

૪૪૦, સ્ટ્રીન્ડ, લંડન,
કેમ્બ્રિજ. સી. ૨.

માણેકજી રૂસ્તમજી કાપડીઆ—શ્રી.
માણેકજી શેઠનો જન્મ મુળધમાં ૧૮૮૩ની
આસમાં થયો હતો. ધંધા પુરતી

માધ્યમીક ડેળવણી લીધા પછી તેઓ
૧૮ વર્ષની ઉંમરે પોતાના પિતાના
કાપડના ધંધામાં પડયા હતા. મેસર્સ
દામોદર વાલજીની કંપની કે જે ઇ. સ.
૧૮૧૮માં સ્થપાઈ હતી તેના રાં માણે-
કજી શેઠ એક ભાગીદાર હતા. ભાડીઆ
અને પારસી વ્યાપારીઓ વચ્ચેની ભાગી-
દારીથી આ પેઢી ચલાવવામાં આવતી
હતી અને બન્ને પક્ષોની ચાર પેઢીને એ
કંપની સાથે સંબંધ હતો. આટલી
જુની ભાગીદારીવાળી ઘણી ઓછી દેશી
પેઢીઓ હસ્તી ધરાવે છે અને તેમાં પણ
પારસી અને ભાડીઆ કેમીલીઓ વચ્ચેની
આવી ભાગીદારીનો આ એક અનુપમ
દાખલો છે. એ પેઢી કાપડનો ઘણાજ
મોટા ખાયા ઉપર ધંધો કરતી હતી અને
તેની ખીલવણીમાં રાં માણેકજી શેઠના
કેમીલીનો મોટો હિસ્સો હતો. રાં માણે-
કજી શેઠના પિતા ૧૯૧૦ માં ૭૨ વર્ષની
વયે ગુજરી ગયા ત્યાં મુધીમાં એક પણ
વર્ષ એવું પસાર થયું નહીં હતું કે

જેમાં એ કંપનીએ ખોટ કરી હોય. રાં
માણેકજી શેઠના પિતા રાં રૂસ્તમજી
શેઠ બધી કામોમાં માન ધરાવતા હતા.
અને ડેળવણી, દુકાળ, રેલ વગેરે સામા-
જિક કામોમાં સારી મદદ કરી હતી.
રાં રૂસ્તમજી શેઠની સાથે ધંધામાં
તેમના ભાઈ નવરોજી પણ હતા અને
રાં નવરોજીએ નવસારીમાં રૂ. ૧ લાખના
ખર્ચે લગ્નની વાડી અને સનેટોરીઅમ
ખંધાન્યાં હતાં. રાં રૂસ્તમજી તથા
નવરોજીના ભાગીદાર સ્વર્ગસ્થ શેઠ
ગોકળદાસ પોતા પાછળ એક વર્ષના
પુત્ર (ગોરધનદાસ)ને મુકી મરણ પામ્યા
ને પછી રૂસ્તમજી અને નવરોજીએ
રાં ગોરધનદાસભાઈને પોતાના બાળકની
માફક ઉછેર્યા હતા. સ્વર્ગસ્થ શેઠ ગોકળ-
દાસ એવું લખી ગયા હતા કે નેમનાં
મરણ પછી નેમનાં કુટુંબનો મેસર્સ,
દામોદર વાલજીની કંપની સાથેના સંબંધ
છુટા કરવા અને મીલકતનો વહીવટ
કરવા માટે મેસર્સ રૂસ્તમજી, નવરોજી અને
ગંગાબાઈને નીમ્યા હતા પણ આ પારસી
ભાગીદારોએ હિંદુ ભાગીદારને છુટા
નહીં કરતાં તેનો ભાગ ચાલુ રાખ્યો
હતો અને પોતાના બાળક ભાગીદારની
મીલકતનો એટલો તો સારો વહીવટ કર્યો
હતો કે તે મીલકતમાં મોટો વધારો થયો
હતો. ગાંધીજીની ૧૯૩૦ ની અસહકારની
ચળવળ પછી દામોદર વાલજીની પેઢીએ
પરદેશી કાપડનો નેપાર ખંધ કર્યો
હતો. અને રાં માણેકજી શેઠ હાલમાં
રીટાયર્ડ લાઇફ ગાળે છે. તેમને ઘણી
જાહેર અને સખાવતી સંસ્થાઓ સાથે
સંબંધ છે અને ઘણે દેકાણે તો તે તેઓ
ટ્રસ્ટી પણ છે. ડેળવણી, કુદરતી આફતો,
સખાવતી કામો અને જાહેર ઉપયોગી

ખાતાંએને તેઓ મુજે મોઢે મદદ કરે છે. કોઈ પણ ઠેકાણે દોહરો યોગવવાની તેમણે આશા રાખી નથી. બીજીની એકેએક દાદગાહ અમીઆરી અને આતશખાનેરામની રાગ માણેકજી શેઠે જાત્રા કરી છે અને અને સુખડ ચદાવ્યું છે તેમણે કોમી સામાજિક તથા રાજદારી સેવાઓને અભ્યાસ કર્યો છે.

અરનામું:—૧૩૬ સી ખંભાલા બીલ,
મુંબઈ.

કાદરભાઈ, અખટલ તેલખ શેખ-
એમનો જન્મ ૧૯૦૦ માં મુંબઈ ખાને
ચયો હતો. એમના પિતાશીનો મુંબઈના
કિનારાના ખદરો અને સીલોન સાથે
મોટો વેપાર ચાલતો હતો. દ્વાર નેઓ
ત્રાયલુકોર ઍટની સેજરસેટીવ કાઉન્સિ-
લમાં વેપાર ઉદ્યોગના પ્રતિનિધિ તરીકે

મુકુન્દલાલ ઇશ્વરલાલ દીક્ષીત - ગા.
મુકુન્દલાલનો જન્મ બરુચ મુકામે તા.
૨મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૬૩ ના દીને થયો

આરકોટના કુમાર, નવાબ અજીમખા, નાં સર ગુલામ મહમદઅલી, ખાન-ખહાદુર, જી. સી. આઈ ઈ, કે. સી. આઈ. ઈ., એમનો જન્મ ૧૮૮૨ માં થયો હતો. તેઓ દક્ષિણ હિંદના આગેવાન મુસ્લીમ કુટુંબના છે અને કર્ણાટકના શાહી સત્તા ધરાવનાર રાજકુટુંબના સ્ત્રીધા વંશજ છે. સર ગુલામ મહમદઅલીએ અંગ્રેજ શિક્ષકો હસ્તક પ્રાથમિક કેળવણી લીધી હતી. તેઓ ૧૯૦૪-૬ માં મદ્રાસની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૧૦-૧૩ માં મદ્રાસ માંતના મુસ્લીમ પ્રતિનિધિ તરીકે ઇમ્પીરીઅલ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય ચૂંટાયા હતા. ૧૯૧૬ માં મદ્રાસની ધારાસભામાં સરકાર નિયુક્ત સભ્ય હતા. એમને ૧૯૩૫ માં નામદારનો ખેતાબ અર્પણ થયો હતો. એમને ત્રણ તોપનું માન અને ચોક્કસ લશ્કર નિશાવવાની છૂટ છે. નામદાર પ્રીન્સના પોલીટીકલ એક્ઝીસર તરીકે મદ્રાસના કલેક્ટર નીમાય છે. તેઓ નામદાર લાહોરની એલ ઇંડીઆ મુસ્લીમ કોન્સોસિએશનના પ્રમુખ છે ઉપરાંત મદ્રાસની દક્ષિણ હિંદ ઇન્સ્ટીટ્યૂટ ઓફ મુસ્લીમ પ્રમુખ પણ છે. ૧૯૧૦ માં એલ ઇંડીઆ મુસ્લીમ લીગના પ્રમુખપદે ચૂંટાયા હતા. ઉટ્ટીની ફોર્સ ઇન્સ્ટીટ્યુટ, મદ્રાસની દક્ષિણ હિંદ એથલેટીક એસોસિએશન કલબ અને જીમખાનાના આજીવન સભ્ય છે.

સરનામું:—મહાલ પેલેસ, મદ્રાસ.

ચોકસી, ડા॰ ચંપકલાલ ગુલાબદાસ-એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. નાનપણમાં પિતાશ્રીના અવસાનને લીધે વિદ્યાભ્યાસનો ખાતો એમના મોટા ભાઈ પર આવ્યો હતો. મુશ્કેલી છતાં એમણે

૧૯૦૬ માં દાકતરી ડીગ્રી સંપાદન કરીને મુંબઈમાં હોસ્પિટલર ખાતે દવાખાનું કાલ્યુ મુંબઈની ચંદારામજી ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલમાં માનદ લેકચરર તરીકે હાઈજીન અને માંદાની માવજત વિગેરેના વર્ગો શરૂ કરી જે વર્ષ સુધી ચલાવ્યા એ પછી એમણે ચોતાની સારી પ્રેક્ટીસ છોડી સુરતમાં શ્રી સુરત હિંદુ ધર્માદા ખાતાની હોસ્પિટલ ઉઘાડીને ૧૨ વર્ષ સુધી મેડીકલ એક્ઝીસરનો એાધ્યો સ્વીકાર્યો. એ પછી તેમણે ગોપીપુરામાં ખાનગી પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. સુરતની કેળવણી વિષયક સંસ્થાઓ, અને સુરત મીલ્ક કો-ઓપરેટીવ સોસાયટી તથા શ્રી પાર્વતીબાઈ લેપર હોસ્પિટલ સાથે પણ એમનો સંબંધ હતો

સરનામું:—મોતીજીવન, હરીપુરા, સુરત.

ખાંડવાળા, શ્રી. રતનલાલ વિઠ્ઠલદાસ-એમનો જન્મ સુરતના સુપ્રસિદ્ધ ખાંડવાળા કુટુંબમાં ૧૯૦૪ માં થયો હતો. તેઓ વેપારી છે. ૧૯૨૪ માં એમણે સુરતમાં વિશુદ્ધ ખાદી લંડાર ખોલ્યો હતો અને એના માનદ વ્યવસ્થાપક તરીકે છ વર્ષ કાર્યકર્તા હતા. સત્યાગ્રહની લડત દરમિયાન જેલ ગયા હતા. ૧૩૩૧ માં સુરત મ્યુનીસિપાલિટીમાં સભ્ય અને સુરત પીપલ્સ બેંકમાં ડિરેક્ટર તરીકે ચૂંટાયા હતા. હાલમાં સુરત ખરે મ્યુનિસિપાલિટીના સભ્ય અને સુરત મરચંદસ એમ્બર તથા હિંદુ સમાજના મંત્રી છે. ઉપરાંત અન્ય કેળવણી વિષયક સંસ્થાઓના કાર્યવાહક મંડળોમાં પણ છે.

સરનામું:—વાડી ફળીઆ ખાંડવાળાની, શેરી, સુરત

અમીનુદ્દીન. સૈયદ, ખી. એ. (કેન્ટર-ખરી), ખાર-એટ-લો, આઈ. સી. એસ., ૧૯૪૦ ના જુનથી ૨૮નામીનીના કલેક્ટર-એમનો જન્મ ૧૮૯૫માં થયો હતો. ૧૯૧૪ સુધી એમણે અલીગઢની એમ. એ. એ. કૉલેજીએટ સ્કુલમાં અને ૧૯૧૬ થી ૧૯૨૮ સુધી કેમ્બ્રીજની કાઉનિંગ કૉલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. પછી એસ ઇનમાં બેરીસ્ટર થયા હતા. પહેલાં સક્કર (સીંધ), અહમદનગર અને થાલુના મહદનીશ કલેક્ટર, ૧૯૩૦-૩૧ માં સતારા, ૧૯૩૧ માં કેનેરા, ૧૯૩૨-૩૪ માં કોલાખા, જીલ્લાના કલેક્ટર નીમાયા હતા. ૧૯૩૨-૩૪ થી મુંબઈની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૩૫ માં નારીક જીલ્લાના કલેક્ટર નીમાયા હતા. ૧૯૩૬ માં દિલ્હીની વડી ધારાસભાની અંદાજપત્રકની બેઠક વખતે સરકાર નિયુક્ત સભ્ય તરીકે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૬-૩૭ માં પુર્વ-ખાનદેશના કલેક્ટર હતા અને ૧૯૩૭-૩૮ માં મુંબઈ સરકારના મહેસુલ ખાતાના ડેપુટી સેક્રેટરી નીમાયા હતા. ૧૯૩૮-૩૯ માં મુંબઈ પ્રાંતના લેંડ રેકડેસના હાયરેક્ટર અને રજીસ્ટ્રેશનના ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ નીમાયા હતા. મુંબઈ પ્રાંત, નિઝામ, વડોદરા, જુનાગઢ અને ત્ર્યીન સ્ટેટસમાં વંશપરંપરાથી મળેલા ઇનામી ખામેા ધરાવે છે.

સરનામું:—નવાળ મંઝીલ, વડોદરા.

અમ્મદુસ સામઢખાન, સાહેબ ઝાઢા, સર—જમુ અને કાશ્મીર સરકારના ખીલ વહી અને વેપાર ખાતાના પ્રધાન. એમનો જન્મ ૧૮૭૪માં થયો હતો. સોહાર રાજ્યની કુંવરી સાથે એમણે લગ્ન કર્યું હતું. એમણે યુરોપીઅન

શિક્ષકોની ટેબરેજ હેઠળ હિંદમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૪ થી ૧૯૦૦ સુધી રામ-પુર રાજ્યના સ્વર્ગસ્થ મહારાજાના ખાનગી મંત્રી, ૧૯૦૦ થી ૧૯૩૦ સુધી મુખ્ય મંત્રી અને ૧૯૩૦ થી ૧૯૩૪ સુધી વડા પ્રધાન હતા. ૧૯૩૧ ની ગોળમેજી પરિષદમાં ગયેલા દેશીરાજ્યોના પ્રતિનિધિ-મંડળના સલાહકાર તરીકે તેમને નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૨ માં ઓટાવા ખાતે મળેલી ઇંમ્પીરીઅલ ઇકોનોમીક પરિષદમાં તેમણે ભાગ લીધો હતો અને ૧૯૩૩ માં મળેલી રાષ્ટ્રસંઘની એસેમ્બલીમાં દેશીરાજ્યોના પ્રતિનિધિ તરીકે હાજરી આપી હતી.

સરનામું:—પી મેઈલ, રામપુર (સ્ટેટ), યુ. પી.

અમલ, રાયજહાદુર પંડીત અમરનાથ, એમ. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૬૨ માં થયો હતો. એમણે જયપુરની મહારાજા કૉલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને અલ્હાબાદની મુબર સેન્ટ્રલ કૉલેજમાં એમ. એ. ની ડીગ્રી સંપાદન કરી હતી. તેઓ સર તેજજહાદુર સપરના જમાઈ થાય છે. ૧૯૩૬ માં ઇસ્ટર્ન ડિવીઝનના હીવાન નીમાયા હતા. અને ૧૯૨૧ માં જયપુર સ્ટેટ કાઉન્સીલના સ્વદેશ ખાતાના મંત્રી હતા. ૧૯૨૫ માં અર્ધમંત્રી નીમાયા હતા ૧૯૨૭ માં લંડન ખાતે મળેલી ઇંમ્પીરીઅલ એજ્યુકેશન કોન્ફરન્સમાં

ગુણ, શ્રી. શમીચંદ્રનાથ—રા. ગુણ
બંગાળના મીમેનસીંગ ગામના વતની છે
અને વર્ષોથી વીમાના કંપા સાથે સંબંધ
ધરાવે છે. તેમણે લગભગ દશ વર્ષ સુધી

લંડનની પ્રુડેન્શીઅલ એજ્યુરન્સ કંપનીના
ઇન્ટરેક્ટર એન્ડ એજન્સીમાં (કલકત્તા)
કામ કર્યું હતું અને તે પછી તેઓ નેશ-
નલ ઇન્ડીઅન લાઇફ ઇનશ્યુરન્સ કંપનીમાં
એડાયા હતા લગભગ છેલ્લાં છ વર્ષથી
તેઓ નેશનલ ઇન્ડીઅનની મુખ્યની શાખા-
ના સંકલ્પકરતા હોદ્દા ધરાવે છે અને
તેમણે મુખ્યની શાખાનો ચાર્જ લીધો પછી
આ કંપનીના મુખ્યની કામકાજમાં સારો
વધારો થયો છે.

સરનામું:—ટ્રાઈકે લેડયો બીલ્ડીંગ,
હોર્નબી રોડ, કોટ, મુખ્ય.

અમદુર રહમાન, સર મહમ-
(નાઈટ)—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો
હતો. એમણે દિલ્હીની સંત રોકેન્સ
કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો.
૧૯૦૭ માં એન્ટ્રાઇન્ટ બન્યા પછી ૧૯૧૦ માં
કાયદાની પરિક્ષા પસાર કરી હતી.
પછી લાહોર હાઈકોર્ટમાં એડવોકેટ
તરીકે કાર્ય શરૂ કર્યો હતો. ૧૯૨૫ થી
૧૯૨૮ સુધી દિલ્હી મ્યુનીસીપલ કમીટીના
સીનીયર ઉપ-પ્રમુખ હતા, ૧૯૨૭ થી
૧૯૩૪ સુધી દિલ્હી યુનિવર્સિટીના કાયદા-
વિભાગના ડીન હતા અને ૧૯૩૦ થી
૧૯૩૪ સુધી દિલ્હી યુનિવર્સિટીના વાઇસ-
ચેન્સલર નીમાયા હતા. પછી ૧૯૩૭ માં
મદ્રાસ હાઈકોર્ટના જજ બન્યા હતા.

સરનામું:—મદ્રાસ.

એમર કોમ્પી, સર બેન રાબર્ટસન-
કરાંચીની કેન્ડીન કોંટ્રાક્ટર્સ સીડીકેટના
મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને મુખ્યની લેવામ
એમર કોમ્પી એન્ડ કંપનીના ડિરેક્ટર.
એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો.
એલ્ટનહામ કોલેજમાં શિક્ષણ લઈ ૧૯૧૦ માં
તેઓ એક મદદનીશ તરીકે હિંદ
બાન્યા હતા. એ પછી ગયા મહાયુદ્ધમાં
તેમણે ફ્રાંસ, પેલેસ્ટાઇન વિગેરે દેશોની
લડાઈમાં ભાગ લીધો હતો. ૧૯૨૫ માં
મુખ્યની ગેરી વેપારી એમર (એમિ
એમર એન્ડ કોમર્સ)ના ઉપ-પ્રમુખ
નીમાયા હતા. એ સંસ્થાના ૧૯૩૦ થી
૧૯૩૫ સુધી પ્રમુખ થયા હતા. ૧૯૨૫-૨૬,
૧૯૩૦-૩૧ અને ૧૯૩૫-૩૬ માં મુખ્ય-
ની ધારાસભાના સભ્ય હતા અને
૧૯૩૭ માં મુખ્યની વડી ધારાસભાના
સભ્ય ચૂંટાયા હતા.

સરનામું:—૩૧, હાંગરસી રોડ, મલબાર
હીલ, મુખ્ય.

સીકંદર, હયાતખાન, સર; કે. ટી.— એમનો જન્મ ૧૮૮૨ માં થયો હતો. એમણે

અલીગઢની એમ. એ. ઓ. કોલેજમાં અને લંડનની યુનીવર્સિટી કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૪ ના મહાયુદ્ધ સમયે તેઓ લશ્કરમાં ભરતી કરનાર અમલદાર હતા અને એક પંજાબી દુકાનીમાં અમલદાર તરીકે કમીશન એમને મળ્યું હતું. એમણે અફઘાન વિગ્રહમાં પણ ભાગ લીધો હતો. ત્યારબાદ એઓ રાજ્યપ્રકરણમાં દાખલ થયા હતા અને પંજાબની ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૦ માં પંજાબ સરકારના મહેસુલ ખાતાના પ્રધાન નિમાયા હતા. અને ૧૯૩૨ અને ૧૯૩૪ માં પંજાબના કામચલાઉ ગવર્નરના ઓદ્ધા પર પણ આવ્યા હતા. ૧૯૩૭ થી પંજાબ સરકારના વડા પ્રધાન નિમાયા છે. અને યુનીયનીસ્ટ પક્ષના નેતા છે. સર સીકંદરે યુદ્ધ પછી લશ્કરી ભરતીમાં સરકારને સારા

પ્રમાણમાં સાથ દીધો છે. તેઓ દક્ષીણ આફ્રીકાના મોરચા પર પણ જઈ આવ્યા છે. એમનો પુત્ર લશ્કરમાં ભેડાયો છે. સર સીકંદરે મીઠું જીન્ડાની પાકીસ્તાન યોજનાનો સખ્ત વિરોધ કર્યો છે.

સરનામુ:—લાહોર.

સુરજ વલ્લભદાસ—શેઠ સુરજભાઈનો જન્મ સંવત ૧૯૪૪ માં કચ્છમાં થયો હતો. એમનાં પિતાનો હાંદી ભાષા પર ખુબ પ્રેમ હતો. એજ પ્રેમ એમનામાં પણ છે. ત્રીજું અંગ્રેજી ધોરણ પસાર કરી શેઠ સુરજભાઈ પંદર વર્ષની ઉંમરે ધંધામાં પડી ગયા હતા. શરૂઆતમાં પિત્રાઈ ભાણુજીભાઈ સાથે ભાગીદારીમાં ધંધો શરૂ કર્યો અને પછી “ધીઓપોલ્ટ કંસેલા” નામની જર્મન કંપનીની રંગની પ્રયોગશાળામાં રંગના ધંધાની તાલીમ લીધી હતી. સંવત ૧૯૬૪ માં એમના પિત્રાઈ નિઃસંતાન ગુજરી જતાં એમણે રંગના ધંધાનો સર્વ જાળો ઉપાડી લીધો હતો. એમણે ધંધા અંગે પરદેશયાત્રા પણ કરેલી. ૧૯૩૦ ની રાષ્ટ્રીય લડત વખતે સ્વદેશીના પ્રચારમાં એમણે મોટા ફાળો આપેલો અને એક સ્વદેશી ભંડાર પણ કાઢેલો. એ ઉપરાંત એમણે હાંદી વહાણવટાની ખીલવણીમાં પણ ખુબ રસ લીધો હતો. કરાંચી અને મુંબઈથી લઈને મલબાર કીનારા પર સ્ટીમરો દોડાવતી ધી મલબાર સ્ટીમરીય કંપનીમાં એમણે સક્રીય ભાગ લીધેલો. એમણે અનેક કેળવણી અને વ્યાયામ સંસ્થાઓને સહાય કરી છે અને કેટલીક તો જાતે સ્થાપી છે. એમણે પોતાના બાળકોને શારીરિક તાલીમ આપવા પાછળ ખાસ ધ્યાન આપ્યું છે.

જીન્ડા, શ્રી. મહમદઅલી, ખાર-એટ-સો, -મુસ્લીમ લીગના પ્રમુખ શ્રી. જીન્ડાનો જન્મ કરાંચી ખાતે ૧૮૭૬ માં તવંગર એન્ડ કેટ્ઝમાં થયો હતો. એમણે સર

દીનશાહ પીટીની પુત્રી મીસ રતનખાઇ સાથે લગ્ન કર્યા હતા. આ “જીન્ડા” લગ્નને લીધે સમસ્ત પારસી કોમમાં સારે ઉડાપોહ થયો હતો. અને આખા દેશમાં વિરોધી આદેશનો થયા હતા. થોડા વર્ષ પસ એમના પત્નીનું અવસાન થયું હતું. શ્રી. જીન્ડાએ કરાંચી અને ઇંગ્લેન્ડમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. વીસ વર્ષે બેરીસ્ટર થયા પછી એમણે વકીલાત કરવા માંડી હતી એજ અરસામાં એમના પિતામીને વેપારમાં ખોટ મળી હતી, પણ શ્રી જીન્ડાએ ૧૯૦૬ માં મુંબઈની હાઇકોર્ટમાં એડવોકેટ તરીકે પોતાનું નામ નોંધાવ્યું અને વકીલાત જમાવી હતી. વકીલાતની સાથે સાથેજ એમણે ૧૯૦૬ માંજ રાજકારણમાં પણ

ઈપલાવ્યું હતું. ૧૯૦૬ માં હિંદના દાદા સ્વં દાદાભાઈ નવરોજી પાસેથી એમણે રાજકારણના પાઠ લણવા માંડયા હતા. એજ વર્ષમાં શ્રી. જીન્ડા સ્વં દાદા-ભાઈના રાજદ્વારી મંત્રી બન્યા હતા. ઇમ્પીરીઅલ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં તેઓ ૧૯૧૦ થી ચાલુ થતાં આન્યા છે. તેઓ કોંગ્રેસમાં પણ ભેડાયા હતા. અને એની પ્રવૃત્તિઓમાં સક્રીય ભાગ લીધો હતો. “રિસેલ્ટ એક્ટ” પસાર થતા એમણે વડી ધારાસભાની પોતાની બેઠકનું રાજીનામું આપ્યું હતું. એમણે હોમરૂલ ચળવળમાં પણ અગ્રગણ્ય ભાગ લીધો હતો. આજ અરસામાં મુંબઈના ત્યારના નાં ગવર્નર લોર્ડ વિલીંગ્ડનને મુંબઈના શહેરીઓને નામે ટાઉનહોલમાં અપાનારા માનપત્રનો બુરોફેજ આપ્યો હતો. આ પ્રવૃત્તિથી એમની નામના ખુબજ વધી હતી. અને એમની સેવાઓનું સ્મારક બળવતો “ઝીણા હોલ” આજે પણ કોંગ્રેસ હાઉસની પાસે મોજુદ છે શ્રી. જીન્ડા પાછળથી કોંગ્રેસની આગળ પડતી નીતિને લીધે કોંગ્રેસમાંથી નિવૃત્ત થયા. આ બનાવ ૧૯૨૦ ની ચાદગાર નાગપુરની કોંગ્રેસની બેઠકમાં બન્યો. ગાંધીજી એ બેઠકમાં સંકુલું સ્વાતંત્ર્યનો ઠરાવ લાવ્યા હતા, જ્યારે શ્રી. જીન્ડાએ સામ્રાજ્યની છાયા હેઠળ રહીને સ્વરાજ્ય ભોગવવાની દલીલ રજુ કરી હતી. ગાંધીજીનો ઠરાવ મંજુર થતાં શ્રી જીન્ડા કોંગ્રેસમાંથી છુટા થયા હતા. તે પછી તેઓ ઓલ ઇન્ડીયા મુસ્લીમ લીગના એક સભ્ય બન્યા અને કોમીવાદના વિરોધી પાછળથી ધીમે ધીમે કોમીવાદી વલણ અખત્યાર કરવા માંડયા એમણે પહેલાં “૧૪ મુદા”થી શરૂઆત કરી

અને અત્યારે “પાકીસ્તાન”ની હિંદના કોમી દ્રષ્ટીએ ભાગલા પાડવાની યોજના રજૂ કરી છે. શ્રી. જીન્ડા ૧૯૩૦માં ગોળમેજી પરિષદમાં ગયા હતા, પરંતુ સમવાય તંત્રના વિરોધી હોઈ, એમને ખીજી પરિષદમાં આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું નહોતું. ૧૯૨૦ ની મુસ્લીમ લીગની ખાસ બેઠકના તેઓ પ્રમુખ ચુંટાયા હતા અત્યારે મુસ્લીમ લીગના ચાલુ પ્રમુખ ચુંટાય છે. હાલ વડીધારાસભાના સભ્ય પણ છે. મુંબઈની હાઈકોર્ટમાં એક બાહોશ ધારાશાસ્ત્રી તરીકેની એમની કારકીર્દિ સુપ્રસીદ્ધ છે. હેસિન ડોકસ કાવત્રાં, બફર જુસબવાળા, સ્પીશી બેંકવાળા, અને તીલક કેસથી એમની કીર્તિ વધુ ફેલાઈ હતી.

. સરનામું:—મલબાર હીલ, મુંબઈ.

ફહેલ્વી, સર અલીમહમદખાન, જે. પી., નાઈટ (૧૯૩૧) બાર-એટ-લો-એમનો જન્મ ૧૮૭૫માં થયો હતો. એમણે મુંબઈ અને લંડનમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. ખારીસ્ટર થયા પછી ૧૮૯૬ થી ૧૯૦૦ સુધી ગુજરાતમાં વકીલાત કરી હતી એ પછી તેઓ સીંધ ગયા હતા અને ત્યાં ૧૯૦૮ સુધી વકીલાતનો ધંધો ચાલુ રાખ્યો હતો. પછી પત્રકારના ધંધામાં ઝંપલાવ્યું હતું અને ત્રણ વર્ષ સુધી “અલહક”

પત્રના તંત્રીપદે હતા. ૧૯૦૨માં એમણે હૈદરાબાદ (સીંધ)માં પહેલી મુસ્લીમ કેળવણી પરિષદની વ્યવસ્થા કરી હતી. ૧૯૦૭માં કરાચી ખાતે ભરાયેલી અખીલ હિંદ મુસ્લીમ કેળવણી પરિષદના સ્થાનિક મંત્રી હતા. ૧૯૦૭માં ભરાયેલી એલ ઈંડીઆ મુસ્લીમ સ્કીંગની સત્કાર સમિતિના પ્રમુખ નીમાયા હતા. ઉપરાંત પુના ખાતે મળેલી પ્રાંતિક મુસ્લીમ કેળવણી પરિષદ, અને રત્નાગીરી ખાતે કોંકણની પહેલી કેળવણી પરિષદના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૦૮ થી ૧૯૧૨ સુધી સંર હહેલ્વી માંગરોળ રાજ્યના દીવાન નીમાયા હતા અને ૧૯૧૩માં મુંબઈની સ્પેશલકોઝીજ કોર્ટના ન્યાયાધિશ બન્યા હતા. ૧૯૧૪ થી ૧૯૨૧ સુધીના સાત વર્ષ હરમ્યાન ફરીથી તેઓ પાલણપુર રાજ્યના વજર બન્યા હતા. ૧૯૨૪માં તેઓ મુંબઈ સરકારના એતીવાડી ખાતાના પ્રધાનપદે આવી ત્રણ વર્ષ કાયમ રહ્યા હતા. ૧૯૨૭માં મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના પ્રમુખ બન્યા હતા અને ત્રણ વર્ષ એ સ્થાન શોભાવ્યું હતું. ૧૯૩૬માં તેઓ ફરીથી સ્થાનિક સરકારના પ્રધાન બન્યા હતા. પ્રાંતિક સ્વરાજ્ય દાખલ થતા તેઓ મુંબઈની એસેમ્બલીમાં વિરોધ પક્ષના અગ્રેસર તરીકે ચુંટાયા હતા. મુસ્લીમ લીગના સભ્ય છે.

સરનામું:—અથવા લાઈન્સ, સુરત.

સરકાર, સર જહુનાથ—એમનો જન્મ

૧૮૭૦ માં થયો હતો. એમણે એમ એ.

પરીક્ષા ૧૮૯૨ માં
પરેલા વર્ગમાં પરેલા
નંબરે અંગ્રેજી બાષામાં
બારે માર્ક મેળવીને
પસાર કરી હતી. એમને
સુવર્ણ ચંદ્રક અને
ઇનામો મળ્યા છે
દાકા યુનીવર્સિટીની ડી

લીટની પદ્વી એમને મળી છે. ૧૮૯૩ માં
મેત્રોપોલીટન ઇન્સ્ટીટ્યુશનમાં અધ્યાપક
હતા. ત્યાર બાદ પ્રેસીડન્સી કોલેજમાં
અને પટના કોલેજમાં ૧૮૯૯ થી ૧૯૧૭
સુધી અધ્યાપક હતા. ૧૯૧૭ થી ૧૯૧૯
સુધી બનારસ હિંદુ યુનીવર્સિટીના હિંદી
ઇતિહાસ ખાતાના વડાના ઓદ્યા પર
હતા. ૧૯૧૯-૨૩ સુધી કટક કોલેજમાં
રેવન્યુ પ્રોફેસર હતા. ૧૯૨૬ માં સી.
આઈ. ઇ. નો ખિતાબ મળ્યો હતો.
૧૯૨૬-૨૭ માં કલકત્તા યુનિવર્સિટીના
વાઈસ ચાન્સેલર બન્યા હતા. સર જહુનાથ
રાયલ એસિઆટીક સોસાયટીના માનદ
ફેલો છે. તેઓ હાસ્ટોરીકલ રેકૉર્ડ્સ
કમીશનના સભ્ય હતા અને મદ્રાસ યુની-
વર્સિટીમાં સર વીલીઅમ મારીસ લેક્ચરર
હતા. એમણે પ્રસિદ્ધ કરેલા પુસ્તકો
“ઐતરંગ્યેષ પાંચ સાગ”, “શીવાજી, યાને
કોલ ઓફ ધી મુગલ એમ્પાયર ઓ સાગ”,
“ઇન્ડિયા થર એજીસ”, “મુગલ એડ-
મીનીસ્ટ્રેશન” વિ. વિ. છે. તાજેતરમાં
હિંદને ઇતિહાસ તૈયાર કરવા માટે
બેઠલી સમિતિમાં એમનું સ્થાન છે.

નરીમાન, શ્રી, ખુરશીદ એફ.—

મધ્યમ વર્ગના પારસી કુટુંબમાં ૧૮૭૫
માં ઘાણા ખાને એમનો જન્મ થયો
હતો. એન્ગ્લો એટ થયા પછી મુંબઈની
પોલીસ કોર્ટમાં એમણે ફુલાપીઆ તરીકે
જીવનની શરૂઆત કરી હતી. પછી
ધારાચાસીની પરિક્ષા પસાર કરી અને
પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી. થોડા વર્ષ પછી
મુંબઈ કોરપોરેશનમાં હાજર થયા.
૧૯૨૫માં મુંબઈની કાઉન્સિલમાં જુટાયા
પછી મુંબઈના સ્વરાજ્ય પક્ષના નેતા
બન્યા. એમની સાથે મુંબઈ સરકારે
મારિજો કેસ હાર્વે-નરીમાન કેસથી
પ્રખ્યાત છે. મુંબઈના ખીલવણી ખાતાં
સાથે એમણે કરેલા આક્ષેપોમાંથી આ
કેસનો જન્મ થયો હતો. ૧૯૨૪-૨૫માં
એમણે મુંબઈમાં યુથ લીગની સ્થાપના
કરી હતી ૧૯૨૮ માં મળેલી પહેલી અખીલ
ભારત-યુવક પરિવહના પ્રમુખ તરીકે
એમની વરણી થઈ હતી. ૧૯૨૯ પછી
શ્રી નરીમાને કોંગ્રેસ પ્રવૃત્તિમાં સક્રિય
ભાગ લેવા માંડ્યો હતો. એજ વર્ષે
મુંબઈ પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ
જુટાયા હતા. ૧૯૨૦ માં સત્યાગ્રહની
પ્રવૃત્તિમાં હાજર થયા હતા અને અનેક
વાર જેલ નિવાસ ભોગવ્યો હતો. કરાંચી
કોંગ્રેસમાં શ્રી. નરીમાને કોંગ્રેસની
કારોબારીમાં સેવામાં આવ્યા હતા. મુંબ-
ઈમાં રાજ્ય-દ્રણાણના પ્રમુખપદે મળેલી
મહાસભાની ૪૮ મી બેઠકના સત્કાર સમિ-
તિના તેઓ પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૫ માં
તેઓ મુંબઈના મેયર હતા. પાછળથી
કોંગ્રેસની કારોબારી સાથે મતભેદ પડતાં
તેઓ સુભાષબોજના પ્રાગતિક પક્ષમાં
બેઠાયા હતા.

સરનામું:—વરલી, ?

દેશીય, દરબાર શ્રી. ગોપાળદાસ અંબાઈદાસ—દરબાર શ્રી. ગોપાળદાસ કાઠીયાવાડના રાઈ, સાંકળી અને દરબારી ગાદીના દરબાર અંબાઈદાસના દ-તક પુત્ર થાય છે. સ્વ૦ શ્રી. અંબાઈદાસને પુત્ર નહી હોવાથી તેમણે પોતાની પુત્રી શ્રીમતી સમજીબાના સૌથી નાના પુત્ર શ્રી૦ ગોધર્નભાઈ કાશીભાઈ દેસાઈને દત્તક લીધા અને ત્યારથી તેઓ દરબાર ગોપાળદાસ કહેવાયા. તેમણે વડોદરામાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. વિદ્યાર્થીજીવનથીજ તેમને ગરીબો પ્રત્યે પ્રેમ હતો. એક વખત તેમના પિતાશ્રીએ તેમને ગૌર મહારાજને શિક્ષા આપવા માટે પાંચ રૂપીઆ આપેલા પણ આ પાંચ રૂપીઆ દરબારશ્રીએ એક ગરીબ વિદ્યાર્થીને આપી દીધા. તેઓ સ્વભાવે સ્વતંત્ર, મોજીલા અને શોખીન છે. ૧૯૦૭ માં સુરત ખાતે ભરાયેલી કોંગ્રેસની બેઠક વખતે એમના દીલમાં દેશપ્રેમના અંકુર ફૂટવા લાગ્યા. અને એમને ગાદીના મોહ ઉતરી ગયો. ૧૯૧૦ માં તેઓ ગાદી પર આવ્યા. અને તેમણે તરતજ પ્રબળ જવાબદાર તંત્ર અર્પણ કર્યું. ઉપરાંત રાજ્યમાં એમણે ઘણા સુધારા પણ કર્યા. આમ એમની વધતી લોકપ્રીયતા સરકારની આંખે ચઢી. રાજકોટમાં ના૦ ગવર્નર જનરલ લોર્ડ રીડીંગના દરબાર વખતે તેમને ચેતવણી મળવા છતાં શુદ્ધ ખાદીના પોષાકમાં હાજરી આપી અને વઢવાણ ખાતે ગાંધીજીની સભામાં ફરતી બેઠામાં પગને સોનાનો તોડો કાઢી આપ્યો અને ગાંધીજીના અનુયાયી બની ગયા. સરકારે આ તકનો લાભ લઈ એમને ગાદીથી હાલુ બનાવ્યા. દરબારશ્રીએ પછી બધીયે સત્યાગ્રહની લડતમાં ભાગ લીધો છે. હરી પુરા કોંગ્રેસમાં તેમને સ્વાગત પ્રમુખત્વ

માન આપવામાં આવ્યું હતું. એમના પત્ની શ્રીમતી લક્ષ્મીબીએ પણ એમની સાથેજ દેશ સેવામાં અંબાઈદાસ છે.

સરકાર, સર એન. એન. કે. સી. એસ. આઈ. બાર-એટ-લો—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. એમણે કલકત્તાની

મેટ્રોપોલીટન સ્કૂલમાં અને પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. અને પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાંથી ફીઝિક્સ અને કેમીસ્ટ્રી વીષયમાં માન સહીત બી. એ.ની પરીક્ષા પાસ કરી હતી. અને ૧૮૯૭ માં રીપન

કોલેજમાંથી કાયદાની પરીક્ષા પાસ કરી ભાગલપોર ડિસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટમાં વકીલાત શરૂ કરી હતી. ૧૯૦૨ માં એઓ મુન્સફ નીમાયા હતા. પણ ૧૯૦૫ માં એમણે એ એધવાનું રાજીનામું આપ્યું હતું. એજ વરસમાં બારીસ્ટર થવા તેઓ વીલા-યત ગયા. અને ૧૯૦૭ માં બારીસ્ટર બન્યા. અને કલકત્તા હાઈકોર્ટમાં એડ-વોકેટ તરીકે હાજલ થયા. ૧૯૨૮ માં સર નૃપેન્દ્ર બંગાલના એડવોકેટ જનરલ નીમાયા હતા. અને ૧૯૩૧ માં એમને “સર”નો ઈલ્કાબ મળ્યો હતો. મહાત્મા ગાંધીની સામુદાયિક સંવીનય કાયદાસંગની હાલચાલનો સામનો કરવા સીડીઝન્સ પ્રોટેક્શન લીગની સ્થાપના કરી હતી. ૧૯૩૨ માં ત્રીજી ગાળમેજી પરિપદમાં ગયા હતા. અને બેઇન્ટ પાર્લામેન્ટરી કમીટી સમક્ષ હિંદના પ્રતિનિધિ તરીકે જુબાની આપી હતી તેમણે કેમી ચુકાદો બદલાવવા અથાગ મહેનત લીધી. હિંદી સરકારના લો મેમ્બરના એધવા પર હતા અને તે પરથી ૧૯૩૬ માં નિવૃત્ત થયા.

આગાખાન, નાં ૦ આગા મુલતાન મહોમંદ શાહ-જી. સી. આઈ. ઈ., (૧૯૦૨) જી. સી. એસ. આઈ, (૧૯૧૧) જી. સી. વી. એ., (૧૯૨૩) કે. સી. આઈ. ઈ., (૧૯૯૮) એલ. એલ. ડી., (ઓ. કેમ-પ્રીજ); પ્રીક્ષ્યન્ટ રટાર ઓફ. ઝાંસીખાર (૧૯૦૦) ફર્સ્ટ ક્લાસ, ઇસમાઈલ મહોમંદ નેનાં એઓ નામવર વડા છે. એવળુ નામદારને જન્મ ૧૮૭૫ ના સાલમાં થયો

ફંડ' સાથ પલ્લુ નેડાયલી છે. તેમજ ઈંગ્લાંડ મધે વસવાટ કરતા ગરીબ મુસલ્મીમોને દોટવાને લગતાં ફંડ સાથ પલ્લુ નેડાયલું છે. મોન્ટેગ્યુ ચેમ્સફર્ડ સુધારાઓ વખતે એ નામવરે રાઉન્ડ ટેબલ કોન્ફરન્સમાં મુસલ્મીમોના વડા તરીકે તેઓના રાજદ્વારી હંકો માટે નેશનલ લડત ચલાવી હતી. છેલ્લી મહાન લડાઈ વખતે એ નામવરે ખબરેડી સેવાઓની પીછાન દાખલ એઓને પહેલા વર્ગના 'ચીફ'ની પંક્તીએ મેલવામાં આવ્યા હતા, તેમજ એઓ નામવરની વફાદારીસરી સેવાઓની સ્તુતી દાખલ એઓને અગ્યાર તોપની સલામીનું માન બક્ષવામાં આવ્યું હતું. એઓ નામવર એક અકંગ સ્પોન્સોરેન છે. અને તેઓ રેસના સંખ્યાબંધ જાણીતા અને ઉચ્ચ જાતના ઘોડાઓ ધરાવવા માટે જાણીતા છે, કે જે ઘોડાઓએ એ નામવરને ઈંગ્લાંડ તેમજ હાઈમાં અનેક 'ગ્રાફીક' જીતી આપી છે. ડારબી જીતનાર એઓ નામવર પહેલાજ હાઈવાન છે. એઓ નામદાર એક કાબેલ લેખક છે. તેમજ "India in Transition" શુધ્ધાં સંખ્યાબંધ પુસ્તકો પ્રગટ કર્યાં છે.

ટોકાણુ:—આગા હોલ, મુંબઈ.

હો. એઓ નામવરે પોતાની આખી જીંદગી કુત્યાના મુસલ્મીમોની ઉનન્ટી કરવા પાછળ ગાફી છે. અને હજીબી એઓ એજ દીશામાં સેવા કર્યાં જાય છે. ઇસલામીક કુત્યામાં હસ્તી ધરાવતા મુસલ્મી-મોમાંના તેઓ એક સૌથી મહાન મુસલ્મી નેતા છે. વેસ્ટર્ન ઇસલામીક એસોસીએશનના એઓ નામવર પેત્રન છે, કે જે એસોસીએશને આખાં ઈંગ્લાંડમાં મસજીદો ખાંધી છે. અને જે લંડન મોસ્ક

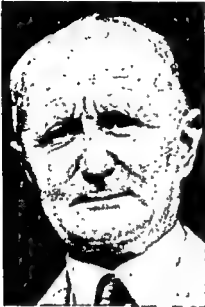
તમારો વીમા ઉતરાવતાં પહેલાં

પ્રેસીડેન્સી

માં લખો અથવા મળો. તમને લાભજ થશે.

હેડ ઓફીસ—મેરવાન ખાદીંગ, સર ફ્રિઝશાહ મહેતા રોડ, મુંબઈ ૧.

ગોમન્ટ, ધી ગોનરેબલ જસ્ટીસ સર જેન વીલીયમ શીશર—નાઇટ, કે. સી. એમ. એ. (કેમ્બ્રીજ) મુંબઈના માનવંત વડા જડજ. એઓ નામવરનો જન્મ તા. ૪ થી સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૭ ના

સાલમાં થયો હતો. વીનચેસ્ટર અને પેમ-બ્રોક કોલેજમાં એઓ નામવરે કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૬ માં એમણે ફર્સ્ટ ક્લાસ હિસ્ટોરીકલ ગ્રીપોસ મેળવ્યો હતો. જે પછી ચાનસરી ડીગ્રીઝમાં બેરીસ્ટરની પ્રવૃત્તિ પસાર લીધી. ૧૯૩૦ માં, એઓ કીંગ્સ કાઉનસલ નેમાયા હતા, મુંબઈની હાઈકોર્ટના માનવંત જડજ તરીકે એ નામવરે દીવાની અદાલતોની સ્વતંત્રતાના તરીકાની હંમેશા જાળવણી લીધી છે. એઓ ખારના સલાસદોનું બહુ ધીરજ રાખી સાંભળે છે, તેમજ વહીવટદારી સાયકાત માટે પણ બહુ જાણીતા છે. કંપીનલ સેશન્સનું પ્રમુખપદ લેનાર તેઓ હાઈકોર્ટના ખીજ વડા જડજ છે. એઓ

નામદાર એક સીધા અને શુદ્ધ ન્યાયાધીશ છે. માત્ર એક ન્યાયાધીશ તરીકે નહીં, પણ એક અચ્છા રિપોર્ટસમેન તરીકે પણ એ નામવર ઘણા જાણીતા છે. તેઓ ઘોડેસ્વારી, ગોલ્ફ અને ટેનીસની રમતના શોખીન છે. ૧૯૨૨ ના સાલમાં એઓએ ખાર ગોલ્ફ ક્લબમાં જત મેળવી હતી. એઓ નામવર ઇંગ્લીશ આલપાઈન ક્લબના એક સલાસદ પણ છે. ૧૯૪૧ ના એપ્રિલમાં એઓ કેડરલ કોર્ટના એક જડજ નેમાયા હતા.

કંઠાણું—હાઈકોર્ટ, મુંબઈ.

ભાંડરકર,—મી. દેવદત્ત રામકૃષ્ણ, એમ. એ. પી. એચ. ડી., (કલકત્તા યુનીવર્સિટી માનદ)-એફ. આર. એ. એસ.-એઓ કલકત્તા ખાને ૧૯૩૬ માં મળેલી ઇન્ડિઅન કલ્ચરલ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૮ માં પ્રયાગમાં ભરાયેલી ઇન્ડિઅન હિસ્ટરી કોમિશનના પ્રમુખ હતા. હાલમાં એઓ જુના શીલાલેખોનાં સંગ્રહ અને ભાષાંતર કરવાના કામમાં રોકાયા છે. એમનો જન્મ ૧૮૭૫ માં થયો હતો. એમના લગ્ન નારાયણરાવ દળવીની દીકરી સુક્તાબાઈ સાથે થયાં છે. એમણે પુત્રની સરકારી હાઈસ્કુલ અને કેમ્બ્રીજ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૭ થી ૧૯૩૫ સુધી કલકત્તા યુનીવર્સિટીમાં એન્સીઆન્ટ ઇન્ડિઅન હિસ્ટરી અને કલ્ચર વિષયમાં કારમાઈકલ પ્રોફેસરના એાધા પર હતા. ૧૯૧૧ થી ૨૦ સુધી ઇન્ડિઅન એન્ટ્રીકસના સહતંત્રી હતા. ઇન્ડિઅન કલ્ચર નામનું પુસ્તક પણ એમણે પ્રસિધ્ધ કર્યું છે.

સરનામું:—૨-૧ લવલોક સ્ટ્રીટ, કલકત્તા.

ચીનાઈ, તુરમહમદ મહેરઅલી,—જે.

પી. એવલુનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલના જુલાઈ માસની તા. ૧૫ મીએ થયો હતો. એમણે એલફીનસ્ટન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. મી. આહમદ સી. મુલજની બેટી શીરીન સાથે એઓ શાદીના ગાંઠથી બેડાયા હતા. તેઓ ૩ છોકરાઓ અને ૧ છોકરીના પીતા છે. ફેડરેશન ઓફ મોટર ત્રાન્સપોર્ટ એસોસીએશનના પ્રેસિડેન્ટ, તેમજ વેસ્ટર્ન ઇન્ડયા ઓટોમોબીલ એસોસીએશનના પ્રેસિડેન્ટ, મોટર મેન્યુફેક્ચર્સ એન્ડ ઇમ્પોર્ટર્સ એસોસીએશનના ચેરમેન, ૧૯૨૬-૧૯૨૯ સુધી મુંબઈની મ્યુનીસીપાલ કોર્પોરેશનના એક સભાસદ, ૧૯૩૫ ના સાલ દરમ્યાન મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના એક મેમ્બર, ઇન્ડિયન રોડઝ એન્ડ ત્રાન્સપોર્ટ ડિવિઝોનમેન્ટ એસોસીએશન લીમીટેડની મુંબઈની શાખાના ૧૯૩૪-૩૮ ના ચેરમેન, મોટર વેહીકલ્સ ઇન્ડ્યુસ્ટ્રીઝ કમીટી (૧૯૩૭) ના એક સભાસદ, ૧૯૩૬ ના સાલમાં હિંદી સરકાર સમક્ષ ગયલાં મોટરના વેપારમાં લાલ ધરાવનારાઓનાં ડેપ્યુટેશનની એઓએ આગેવાની લીધી હતી. ફીક્ટ કલબ ઓફ ઇન્ડિયાની કમીટીના તેમજ વેસ્ટર્ન ઇન્ડયા કુટોબલ એસોસીએશનના એક સભાસદ. એફ. એમ. ચીનાઈ એન્ડ કુંપની લીમીટેડ, ધી બોમ્બે પ્રોવીનશિયલ કોઓપરેટીવ લેન્ડ માર્કેટિંગ બેન્ક લીમીટેડ, ધી મહારાષ્ટ્ર શુગર મીલ્સ લીમીટેડ, ધી ડીપોઝીટર્સ બેન્કીટ ઇન્ડ્યુસ્ટ્રીઝ કુંપની લીમીટેડ, ધી દીલ્હી સેફ ડીપોઝીટ કુંપની લીમીટેડ, ધી કોનપુર ત્રેજરી લીમીટેડ. ધી બોમ્બે ટાયર એન્ડ રબ્બર કુંપની લીમીટેડ, ધી બોમ્બે ગરાજ (અમદાવાદ) લીમીટેડ, ધી ડેકકન મોટર સરવીસ લીમીટેડ અને બીજી સંખ્યાબંધ

વેહીઓના એવલુ ડિરેક્ટર છે. એવલુ ઓનરરી પ્રેસિડેન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ સાસાયટીના પ્રેસિડેન્ટનો પંખુ ઓધો ભોગવ્યો હતો. 'રોડઝ' અને 'ત્રાન્સપોર્ટ'ના સવાલોમાં તેઓ ભારે ઉલટ લે છે. અને ૧૯૩૩ ના સાલમાં મળેલી રોડ રેલ કોનફરન્સમાં એવલુ અગત્યનો ભાગ લીધો હતો.

કલબ્સ,—વીલીંગડન સ્પોર્ટ્સ, ફીક્ટ કલબ ઓફ ઇન્ડયા. ઓરીએન્ટ, રાયલ વેસ્ટર્ન ઇન્ડયા ટર્ફ, ઇસલામ હિંમખાના, અને કલકત્તા કલબ.

રીફીએશન—ઓફ.

ડેકાલ્ઝ—મહેર બીલ્ડીંગ્સ, ચોપાટી, મુંબઈ.

કાંગા, સર જમશેદજી બેરામજી, નાઈટ, એમ. એ. એલ એલ. બી. એડવોકેટ. મુંબઈના ચેર અને સ્ટોક બ્રોકર બેરામજી બીખાજી કાંગાના. એવલુ બેટા થાય છે. એવલુનો જન્મ ૧૮૭૫ ના સાલના ફેબ્રુઆરી મહીનાની તા. ૨૭ મીને થયો હતો. એવલુ મુંબઈની એલફીનસ્ટન હાઈ સ્કૂલ, વીલસન કોલેજ અને ગવર્નમેન્ટ લેા સ્કૂલમાં કેળવણી લીધી હતી. મુંબઈની હાઈકોર્ટના એડવોકેટ તરીકે એવલુ ૧૯૦૩ ના સાલથી પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી ૧૯૨૧ ના સાલ સુધી ચાલુ રાખી હતી કે જે સાલ દરમ્યાન એવલુની મુંબઈની હાઈકોર્ટના એક વધારાના જડજ તરીકે નેમલુંક થઈ હતી. ૧૯૨૨ ના સાલથી તે ૧૯૩૫ ના સાલ સુધી એવલુ મુંબઈની હાઈકોર્ટના એડવોકેટ-એનરલનો માનવંત ઓધો ભોગવ્યો હતો.

સરનામું—૧૨૦, મલબાર હીલ્સ.

હીઝ હાઇનેસ ફરજ દે—ખાસ, દઉલતે ઇંગ્લીશ્યા, મનમુર-ઉલ-ઝમાન, અમીર-ઉલ-ઉમરા, મહારાજ ધીરાજ રાજ-રાજેથર શ્રી. મહારાજ-શ્રી યાદવીન્દ્ર-સીંગજી—એલ. એલ. ડી. મહેન્દ્ર ખડાદુર ચદુવંશાવતન ભડી કુલસુપણુ, તે પતીયાલના હાલના નાં મહારાજને જન્મ ૧૯૧૩ ના સાલની જાનેવારી માસની તાં ૭ મીને હીને થયો હતો. નાં મહારાજને શરૂઆતની કેળવણી આપવાનું કામ હિંદી શીક્ષકો ઉપર છોડવામાં આવ્યું હતું. જે પછી એઓ નામવર લાહોરની એટકીસન કેલેજમાં બેડાયા હતા કે જ્યાં સ્પોર્ટ્સમાં અને ખાસ કરીને ક્રીકેટમાં તેઓએ નામના મેળવી હતી, એટલું જ નહીં, પણ અભ્યાસમાં પણ સંખ્યાબંધ ઇનામો મેળવ્યાં હતાં. ૧૯૩૦ ના સાલમાં તેઓ પોતાના પિતા સાથે ઇંગ્લેન્ડની મુલાકાતે ગયા હતા. Philaaur ની પોલીસ ટ્રેનીંગ સ્કુલમાં તેઓએ પોલીસ ટ્રેનીંગ લીધી હતી. વીલાયતથી રેટમાં પાછા ફરતા તેઓએ રાજ્યમાં સંખ્યાબંધ અગત્યના વહીવટી ઓધ્યાઓ ભોગવ્યા હતા.

૧૯૩૮ ના સાલના માર્ચ માસમાં 'ગાદી' ઉપર ખીરાજ્યા પછી દુરતજ નામવર મહારાજએ પોતાની પ્રજાની નૈતિક તેમજ આરથીક સ્થિતિ સુધારવાં અર્થે સંખ્યાબંધ સુધારાઓ અમલમાં મુકયા હતા. જેવાં કે ગ્રામ્ય ઉનંતી અને બહેર આરોગ્યને લગતાં ખાતાંઓ, સ્ટેટની મેડીકલ સર્વિસીસમાં બહોળા સુધારા-વધારાઓ, સ્ટેટની શાળાઓ અને કેલેજોની સંખ્યામાં વધારો, જમીર સીસ્ટમ, Game prester-ves, કેટલાક લાલદાયક પગલાંઓને ઉત્તેજન તેમજ સ્ટેટની નાણાપ્રકરણી

સ્થિતિમાં સુધારાઓ જે છેલ્લાં ત્રણ વરસોથી કરવામાં આવ્યા છે. ઉપરાંત ખીલ અનેક સુધારાઓ એ નામવર તરફથી પોતાના રાજ્યઅમલ દરમ્યાન અમલમાં મુકવામાં આવ્યા હતા.

૧૯૩૯ ના સાલના સપ્ટેમ્બર માસમાં લડાઈ ફાટી નીકળતા નામવર મહારાજએ પોતાના કુટુંબી ત્રાડીશને તેમજ પોતાની લડાયક પ્રજાના જીવસા અનુસાર તેને વફાદાર રહી નાં વાઇસરોય ઉપર તાર ફરી લડાઈનું કાર્ય ફેરવેલું હતી ખબર લાવવામાં શ્રીટીશ સરકારને સહાય થવા એ નામવરે પોતાની અંગત સેવાઓ તેમજ સ્ટેટના સર્વે સાધનો તેઓ નામવર (વાઇસરોય)ને થરણે મેળવવાની માગણી કીધી હતી. અત્યાર સુધીમાં નામવર મહારાજએ 'પ્લેનહેમ બોમર'ની ખરીદી માટે નાં વાઇસરોયના લડાઈ અંગેની કારણિના ફંડમાં રૂ. ૨ લાખ તેમજ સેક્સરો માટેનાં કીંગ જ્યોરજીસ ફંડમાં રૂ. ૧૦૦૦ તેમજ સેન્ટ ડનટન્સ ફંડમાં રૂ. ૫૦૦૦ નો ફાળો આપ્યો છે. એ ઉપરાંત એ નામવરે લંડન મધે હવાઈ હુમલાઓથી ભોગ થઈ પડેલાઓને રાહત આપવા માટેનાં ફંડમાં ૧૦૦૦ પાઉન્ડ તેમજ સીમલા ડીસ્ટ્રીક્ટ વોર કમીટી તરફથી ઉલાં કરવામાં આવેલાં એરોપ્લેન ફંડમાં રૂ. ૧૦૦૦ ભર્યા છે.

વોર બોર્ડ ખુલ્લી મુકવાને લગતી કીયાના પ્રસંગે નામવર મહારાજએ લડાઈના આ મોઝ્ય કારણુ અર્થે પોતાનો ખની શકતો સહકાર આપવાની પોતાની પ્રજાને જોશભેર અરજી ગુજારતાં હોદી લશકરમાં ૪૦૦૦ રેકરૂટોની ભરતી કરવાનો પોતાનો નીર્ણય બહેર કીધો હતો કે જેનો સંપૂર્ણ અમલ પણ થઈ ચુક્યો છે.

લડાઈને અંગેની કોશીસો વધારવાના હેતુથી નામવર મહારાજએ પોતાના રાજ્યના અગત્યના વીસ્તારોની જાતે મુલાકાત લીધી હતી, કે જે દરમ્યાન જુદા જુદા ઇલાકાઓ ના શહેરોમાં તરફથી સારી જેવી રકમની 'Presents' એ નામવરને આનાયત થવા ઉપરાંત તેઓ (શહેરોમાં) તરફથી એવી ખાત્રી આપવામાં આવી હતી કે તેઓ પોતાના માનવંત રાજ્યકર્તાની ખાએસો અને ફરમાનો અનુસાર કામ લેવામાં સહેજખી પછાત પડશે નહીં. સ્ટેટના નોકરોએ અત્યાર સુધીમાં રૂ. ૭ લાખની તોર લોન્સની ખરીદી કરવા ઉપરાંત લડાઈ અંગેના ફંડમાં સારી જેવી રકમ 'ડોનેશન્સ' દાખલ આપી છે.

શીખ કોમના એક માન પામેલા આગેવાન તરીકે નામવર મહારાજએ પોતાની કોમ ભેગી એક જુસ્સાદાર અખીલ બાહેર પાડી શીખ લડાઈઓ પછી ખ્રીષ્ટીય તાજ અને શીખો વચ્ચે સંધાયલી એખલાસલરી મીત્રાચારી પછીથી ખ્રીષ્ટીય તાજ પ્રત્યેના શીખ પંથના જીતકાલના વફાદારીભર્યા સંબંધો અને 'ત્રાડીશનો'ની તેઓ નામવર તરફથી તેને (પંખને) ચાહ આપવામાં આવી હતી.

ફ્રાંસીસ હક્ક, એ. કે.—૧૮૭૩ માં ચખાર (ખારીસાલ) ખાતે એમનો જન્મ થયો હતો. ખારીસાલ અને કલકત્તા ખાતે વિદ્યાભ્યાસ કરી પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાં ૧૮૯૪ માં એન્જીએટ થયા હતા. ૧૯૦૦ માં કલકત્તા હાઈકોર્ટમાં વકીલ તરીકે નોડાયા હતા. એ પછી તેઓ સરકારી નોકરીમાં દાખલ હતા પણ મતભેદને કારણે ૧૯૧૨ માં સરકારી નોકરી છોડી લીધી હતી. ફરી પાછા હાઈકોર્ટમાં દાખલ થયા અને પાછળથી

તેમને ખંગાળની લેજલ્સલેટીવ કાઉન્સીલમાં ચુટી કાઢવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૧૯ માં હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભામાં તેઓ નોડાયા હતા. ૧૯૧૮ માં એલ-ઈન્ડિયા મુસ્લીમ લીજના પ્રમુખ બન્યા હતા. અને ૧૯૧૮ માં કેંગ્રેસના સામાન્ય મંત્રીના પદે આવ્યા હતા. ૧૯૨૪ માં શ્રી. ફ્રાંસીસ હક્ક ખંગાળ સરકારના પ્રધાન નીમાયા હતા પરંતુ એજ વર્ષમાં એમને રાજીનામું આપી દેવું પડ્યું હતું. બન્ને જોળમેજી પરિષદોનાં તેઓ ડેલીગેટ હતા. ૧૯૩૪ માં ખંગાળની એક્સેમ્પ્શરીમાં ચુટાઈ ગયા હતા. ૧૯૩૫-૩૬ માં કલકત્તાના મેયરપદે આવ્યા હતા. ૧૯૨૭ થી ખંગાળના પ્રેબ પક્ષના તેઓ અગ્રેસર છે. અત્યારે ખંગાળમાં અસ્તીત્વ ધરાવતા સંયુક્ત પ્રધાનમંડળના તેઓ વડા પ્રધાન છે.

સરનામું:—સેક્રેટરીઅટ, કલકત્તા.

ગીડની, સર હેનરી, નાઈટ (૧૯૩૧) લેફ્ટ. કનૅલ., આઈ. એમ. એસ.,—એમનો જન્મ ૧૮૭૩ માં થયો હતો. કલકત્તા, એાશફર્ડ

અને કેમ્બ્રીજ ખાતે શિક્ષણ લીધા પછી ૧૮૯૮ માં ઇન્ડીઅન મેડીકલ સર્વિસમાં નોડાયા હતા. ૧૯૧૬ થી તેઓ એંગ્લો-ઈન્ડીઅન અને રોમી-સાઈલ્ડ યુરોપીઅન એસોસીએશનના પ્રમુખ છે અને એંગ્લો-ઈન્ડીઅનોના પ્રંનોમાં જીજ રસ લઈ રહ્યા છે. જોળમેજી પરીષદના એક ડેલીગેટ હતા અને ૧૯૨૧ થી હોંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુટાતા આવ્યા છે.

વાંચન (reading), ખાગ્યાની horticulture), અને જેતીવાડી (agriculture) નો સમાવેશ થાય છે.

સરનામું:—‘ધી રીવીટ’, શાહીખાગ, પી. એ. અમદાવાદ.

એન્થાસ, સર એડવર્ડ. ચાર્લસ, કલક-તાની બર્ડ એન્ડ કુંપનીનાં અને ૧૬૨૯થી એફ. ડબલ્યુ. હીલ્ડર્સ એન્ડ કુંના મુખ્ય ભાગીદાર છે—એમનો જન્મ ૧૮૬૩ માં થયો હતો. ૧૯૧૮ માં એમના લગ્ન માનવંતી કુમારી રથ મેકાથી કેમલ સાથે થયા હતા. એમણે ૧૯૧૪-૧૯૧૮ સુધી યુરોપીય વિશ્વમાં ભાગ લીધો હતો. અને તે દરમ્યાન મેસોપોટેમીઆ વિશ્વમાં એ ઘવાયા હતા. એઓ અનેક કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે. ૧૯૨૬ થી ૩૪ સુધી ઇમ્પીરીઅલ બેંક ઓફ ઇંડીઆના ડિરેક્ટર હતા ૧૯૩૨ અને ૩૬ માં બંગાળ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પ્રમુખ હતા. અને ૧૯૩૧-૧૯૩૪ અને ૩૮ માં એ સંસ્થાના ઉપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૨ અને ૧૯૩૬ માં હિંદુસ્તાન અને સીલોનની એસોસિએટેડ ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સના પ્રમુખ, ૧૯૩૧-૩૨ માં લંડન ખાતે મળેલી ગોળમેજી પરિષદના પ્રતિનિધિ તરીકે ભાગ લીધો હતો. રીઝર્વ બેંક ઓફ ઇંડીઆના પણ ડિરેક્ટર છે. બંગાળની ધારાસભાના ૧૯૩૨ થી ૩૫ સુધી સભ્ય હતા. તે ઉપરાંત ૧૯૩૨-૩૩ માં હિંદની કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય હતા.

સરનામું:—૩૭, બાલીગંજ પાક, કલકત્તા.

કે. સર જોસફ એસ્પાડન, નાઇટ, જી. પી.—મેસર્સ ડબલ્યુ. એચ. ખરેડી એન્ડ કંપની લીમીટેડ, ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ઇમ્પીરીઅલ એગ્રીકલ્ચર રીસર્ચની કાઉન્સિલના એવલ્યુએક સલાસદ છે. એમનો જન્મ ૧૮૮૪ ના સાલના જાનેવારી મહીનાની તા. ૨૦ માં થયો હતો. એમણે બોક્સ્ટન, લેકેશાયર, મધે ઉળવણી લીવી હતી. ૧૯૦૭ ના સાલમાં એઓ હાઈ મધે આવ્યા હતા, અને હાલની પેઢીમાં ભેડાયા હતા. મજકુર પેઢીના વહીવંદ હેડળની કેટલીક કુંપનીઓની બોર્ડના એવલ્યુમેન્ટિંગ ડિરેક્ટર અને ચેરમેન છે. ૧૯૨૧, ૧૯૨૨ અને ૧૯૩૫ ના સાલમાં એવલ્યુ મુબઈના મીલમાલિકોની મંડળીના ચેરમેન હતા. માલેકોના ડેક્વિટ તરીકે ૧૯૨૩ ના સાલમાં મળેલી ટેશપર-ટેશના મજુરોની કોનફરન્સમાં એમણે હાજરી આપી હતી. ૧૯૨૫ ના સાલ દરમ્યાન એમણે મુબઈની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના વાઈસ-પ્રેસીડન્ટનો ઓધો ભોગવ્યો હતો. જ્યારે ૧૯૨૬ ના સાલમાં તેઓ મજકુર ચેમ્બરના પ્રેસીડન્ટ તરીકે ચૂંટી કઢાયા હતા. ૧૯૨૫-૨૬ માં તેમજ તે પછી ૧૯૩૧-૩૨ માં એમણે ઇંડિયન સેન્ટ્રલ કોલન કમીટીના ઉપ-પ્રમુખનો પણ ઓધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૬ ના સાલમાં એમણે મુબઈની પ્રોહીબીશ ફીનાન્સ કમીટી અને એકજે ઇનકવાયરી કમીટીના ચેરમેન તરીકે ઘણી અમ્મી સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૭ ના સાલમાં એમને નાઇટહુડની નવાજેશ થઈ હતી.

ડેકાણ:—‘વીલડરનેસ કોટેજ’,

નેપીયનસી રોડ, મુબઈ.

જીજીભાઈ, સર જમશેદજી, છટ્ટા
પારિનેટ, જે. પી.—એવણુનો જન્મ
૧૯૦૬ના સાલના મે મહીનાની તા. ૧૦
મીએ થયો હતો. પાંચમા પારિનેટ સર

જમશેદજી જીજીભાઈ, કે. સી. એસ.
આઈ ના એઓ ખેટા છે. ૧૯૩૧ના
સાલમાં એવણુ પોતાના પિતાની
જગ્યાએ આવ્યા હતા, કે જે વખતે
પોતાના કાવસજીના નામને ખદલે હાલના
નામથી ઓળખાવા લાગ્યા હતા.
એવણે 'મુંબઈની' કેપીટલ અને જોન
કોનન હાઈસ્કુલમાં અને તે પછી 'કેમ-
બ્રીજ'ની કોનવીલ એન્ડ કેપુસ કોલેજમાં
કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૩૩ના સાલમાં
એવણે બી. એ. ની પરિક્ષા પસાર કીધી
હતી. ૧૯૩૪ અને ૧૯૩૫ના વરસોમાં
એવણુ મુંબઈની મ્યુનીસીપાલ કોરપોરે-
શનના એક સલાસદ તરીકે ચુંટી
કઢાયા હતા. ૧૯૩૪ના સાલમાં એવણુને
સુલેહના અમલદાર (જે. પી.) બનાવવામાં

આવ્યા હતાં. ૧૯૩૫ના ડિસેમ્બરમાં
એવણુને ઓનરરી પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ
બનાવવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૪ના
સપ્ટેમ્બરમાં એવણુ મુંબઈ શહેરના
ડીસ્ટ્રીક્ટ સ્કાઉટ કમીશનર અને ૧૯૩૭ના
સાલના બનેવારીમાં મુંબઈ ઇલાકાના
પ્રોવીનશયલ સ્કાઉટ કમીશનર નીમાયા
હતા, કે જે ઓધવાનું એવણે ૧૯૩૮માં
રાજીનામું આપ્યું હતું. ૧૯૩૮ના સાલના
નવેમ્બરમાં એવણુ પારસી પંચાયતોના
ફંડઝ અને મીલકતોના ત્રસ્ટી તરીકે
ચુંટી કઢાયા હતા. એવણુની બહેર
ચળવળોમાં નીચેના સમાવેશ થાય
છે:—સર જે. જે. પારસી પ્રિન્સિપાલન્ટ
ઈન્સ્ટીટ્યુશન, સર જે. જે. ચેરીટી ફંડઝ,
અને એન. એમ. વાહડયા ચેરીટીઝ,
મુંબઈની પાંજરાપોળ, ધી ડિસ્ટ્રીક્ટ
બેનીવોલન્ટ સોસાયટી વીગેરેના ત્રસ્ટીઓની
બોર્ડના ચેરમેન. સર જે. જે. સ્કુલ
ઓફ આર્ટ, હેવીડ સાસુન ઇન્ડસ્ટ્રીયલ
સ્કુલ આંધળાઓ માટેની વીકટોરીઆ
મેમોરીયલ સ્કુલ, આન્ટ મેડીકલ કોલેજ
એનડાઉમેન્ટ ફંડઝ, ધી ડેકકન કોલેજ
એનડાઉમેન્ટ ફંડઝ, ભેરામજી જીજીભાઈ
પારસી ચેરીટેબલ ઇન્સ્ટીટ્યુશન, જે. જે.
હોસ્પીટલ નરસીંગ એસોસીએશન,
નવરાજ વાહડયા મેટરનીટી હોસ્પીટલ,
બાઈ મેટલોબાઈ વાહડયા હોસ્પીટલ
ઝારાસીયન બીલ્ડીંગ ફંડઝ, ફરામજી
કાવસજી ઇન્સ્ટીટ્યુટ, પારસી બીલ્ડીંગ્સ
માટેનાં એન. એન. અને આર. એન.
વાહડયા ત્રસ્ટના ત્રસ્ટી. એઓ સંખ્યા-
બંધ બેઈન્ટ સ્ટોક કંપનીઓના ડિરેક્ટર
પણ છે.

કલગ્ન—ધી વીલીંગ્ડન સ્પોર્ટ્સ ક્લબ,
ચેયલ ડબલ્યુ આઈ. ટી. સી. ક્લબ,

હીનાનાથ,—રાય બહાદુર કર્નલ, જે ઇન્દોરના નાં મહારાજા હોલકરના દીવાન અને વડા પ્રધાન. એવણુને જન્મ ૧૮૮૪ ના સાલના માર્ચ મહીનાની તાં ૧૩ મીએ થયો હતો. લાહોરની ગવર્નમેન્ટ કોલેજમાં તેમજ ઓક્સફર્ડની એક્સટર કોલેજમાં એવણે કેળવણી લીધી હતી લીનકૉન્સ ઇનમાંથી એઓએ બાર-એટ-લોની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. ૧૯૧૪ ના સાલથી તે ૧૯૨૦ ના સાલ સુધી નામદાર હોલકરના એસીસ્ટન્ટ પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી અને હુમ્મર સેક્રેટરી તરીકે એમણે કામ બજાવ્યું હતું. પતીયાલા સ્ટેટની હાઇકોર્ટના જડજનો ઓધો પણ એમણે ૧૯૨૦-૨૩ માં ભાગવ્યો હતો. ૧૯૨૩-૨૪ માં પતીયાલાની સરકારના ફોરેન મીનીસ્ટર તરીકે સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૪-૨૫ માં મંડી સ્ટેટના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટનો એમણે ઓધો ભાગવ્યો હતો. ૧૯૨૫ થી ૧૯૩૦ સુધી મંડી સ્ટેટના ચીફ સેક્રેટરી અને ચીફ મીનીસ્ટરનો એવણે ઓધો ભાગવ્યો હતો. નાં વાઇસરોયની કોર્ટ મધેના નાં મહારાજાના પહેલા પ્રતીનીધી તરીકે ૧૯૩૦-૩૩ માં એમણે સેવા બજવી હતી. નાં વાઇસરોય નેમેલી કોર્ટ ઓફ આરબીત્રેશનના હોલકરની સરકાર તરફના એવણે ૧૯૩૩ ના એપ્રિલમાં એક પ્રતીનીધી નેમાયા હતા. ૧૯૩૩ થી ૧૯૩૬ ના વરસો દરમ્યાન પતીયાલાની સરકારના જાહેર આરોગ્ય અને કેળવણી ખાતાના પ્રધાનનો ઓધો ભાગવ્યો હતો. પંજાબની યુનીવર સીટીના એવણે એક ફેલો (૧૯૩૪-૩૫) હતા. ૧૯૩૭ ના સાલના જાનેવારી માસની પહેલી તારીખે એઓ પતીયાલા સ્ટેટમાંથી રીટાયર્ડ થયા હતા. ૧૯૩૭ના ફેબ્રુઆરીમાં હોલકર સ્ટેટના એવણે

મીનીસ્ટર-ઇન-વેરીંગ હતા. જે પછી ફીનાન્સ મીનીસ્ટરનો ઓધો ભાગવી ૧૯૩૯ ના સાલમાં એઓ હોલકર સ્ટેટના વડા પ્રધાન નીમાયા હતા.

સરનામું:—ઇન્દોર, સી. આઇ.

કોલેજન, સર હુમ્મર બાયર્ડ, નાઇટ, (૧૯૩૮)—સી. આઇ. ઇ. (૧૯૩૪), આઇ. સી. એસ. એવણે જન્મ ૧૮૭૭ ની સાલના ડીસેમ્બર મહીનાની તાં ૨૪ મી એ થયો હતો. ઓએ એન્ડ સીધ પ્રોવીન-રયલ પબ્લીક સર્વિસીસ કમીશનના ચેરમેન. એવણનાં લગન એની બ્રાન્સ નેપીયન સાથ થયાં હતાં. સેન્ટ પોલ્સ સ્કુલ અને ઓક્સફર્ડની વેડહેમ કોલેજમાં એવણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૧ ના સાલમાં એવણે હીંદ આગ્યા હતા. મુંબઇ ઇલાકામાં એમણે જુદા જુદા અનેક મોટા ઓધાઓ ભાગવ્યા હતા. ૧૯૧૪ થી તે ૧૯૧૯ ના વરસો સુધી વોર ઓફીસની મીલીટરી ઇન ટેલીગ્રાફી બ્રાન્ચમાં એવણે સેવા બજવી હતી. ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૮ ના વરસો સુધી એવણે મુંબઇના મ્યુનીસીપાલ કમીશનરનો ઓધો ભાગવ્યો હતો. ૧૯૩૦ ના સાલથી કાઉન્સીલ ઓફ સ્ટેટના એક સભ્ય હતા. હજ ઇનકવાયરી કમીટી (૧૯૨૯-૩૦) ના એવણે ચેરમેન હતા. ૧૯૩૬ ના સાલ સુધી એઓ સધર્ન ડીવીઝનના કમીશનર હતા.

ટેકાણું:—મીંડ બજવ્યુ. ડી. સેક્રેટરીએટ, મુંબઇ.

પ્રમાણીક અને કરકસરસર્વા
વહીવટ માટે
પ્રેસીડેન્સી
મશહુર છે.

૧૫૫૨, એનરેબલ સર મોરીસ—
દીલ્લી. યુનીવર્સિટીના વાઇસ-ચાન્સેલર
તેમજ ઓફીસ યુનીવર્સિટીના
હાઈ મધેના પ્રતિનિધિના માનવંત
ઓફિસ-ઉપરાંત એઓ નામવર
હાઈની ફેડરલ કોર્ટના ચીફ જસ્ટીસ
ઉચ્ચ અને માનવંત ઓફિસ ભોગવે
છે. ઇનર ટેમ્પલ મધેથી એવણે બેરી-
સ્ટરની પરીક્ષા પ્રસાર કીધી હતી.
ફેલોશિપ વરસ 'બાર' મધે પ્રેક્ટીસ
કીધા પછી ઇન્સ્યુરન્સ કમીશનર
(૧૯૧૨-૧૯૧૬) ના એવળુ સોલિસિટર
નેમાયા હતા. જે પછી મીનીસ્ટી
ઓફ શીપીંગના એડવાઇઝર (કાયદા
સંબંધી સલાહકાર)નો ઓફિસ ભોગવે
હતો. ૧૯૧૯ના સાલથી સાત વરસ
સુધી એઓ નામવરે વીલાયતના આરોગ્ય
ખાતાના પ્રધાનમંડળના સોલિસિટર
અને હીગલ એડવાઇઝર તરીકે કામ
કીધું હતું. જે પછી ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૩ ના
વરસો સુધી નાં શહેનશાહની ગ્રેજરીના
પ્રોક્યુરેટર-જનરલ અને સોલિસિટર
તરીકે તેમજ ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૭ ના વરસો
સુધી નામદાર શહેનશાહની ગ્રેજરીના
ફર્સ્ટ પાલેમેન્ટરી કાઉન્સેલના
ઓફિસો ભોગવ્યા હતા. ૧૯૩૦ ના
સાલમાં કોર્ટફીકેશન ઓફ ઇન્ટર-
નેશનલ લો સંબંધી હેગ ખાતે મળેલી
કોન્ફરન્સના એવળુ પહેલાજ ડેલીગેટ
હતા. ૧૯૩૨ ના સાલમાં નેમાયલી
ઇન્ડિઅન સ્ટેટ્સ ઇનકવારી કમીટી
ઉપર પણ એમણે સેવા બજવી હતી.

સરનામું:— ન્યુ દીલ્લી.

દાણુ, 'રાજરતન' દિનશાહ રતનજી,
બી. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૫માં બાણીતા
દાણુ કુટુંબમાં થયો હતો. એલ્ફીન્સ્ટન
કોલેજમાં અભ્યાસ
કર્તા પછી પિતાના
જંગલ અને બહેર
બાંધકામના કંટ્રાક્ટ-
ના ધંધામાં ભેડાયા.
એમણે ૧૯૧૨ માં
યુરોપનો પ્રવાસ પણ
કર્તા હતા. મુંબઈ

ખાતેના નિવૃત્ત સીવીલ સર્જનન ડો.
મચેરજી બમાસજી મીસ્ત્રીની પુત્રી જર-
બાઈ સાથે એમણે લગ્ન કર્યા છે. વડો-
દરાની ધારાસભા, મ્યુનિસિપાલિટી, જિલ્લા
લોકલ બોર્ડ, સહકારી ચળવળ અને બીજી
સંસ્થાઓમાં તેઓ આગળ પડતો ભાગ
લઈ રહ્યા છે. ૧૯૨૩ થી ૧૯૨૫ સુધી
નવસારી મ્યુનિસિપાલિટીના પ્રમુખ ચુંટાયા
હતા. તેમને રાજ્યભુપણનો ખિતાબ
એનાયત થયો છે અને બીજા ચંદ્રકો પણ
અપાયા છે.

સરનામું:—લુન્ડી કુઈ, નવસારી,
(વડોદરા રાજ્ય).

બાંડારી શ્રી. જગન્નાથ, રાયબહાદુર
રાજરતન, એમ. એ., એલ. એલ. બી.—
ઇડર સ્ટેટના આ દિવાનનો જન્મ
૧૮૮૨ માં થયો હતો. શ્રીમતી વેદકુંવરજી
સાથે એમના લગ્ન થયાં હતાં. એમણે
લાહોરની સરકારી કોલેજ અને લો
કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૪
સુધી એમણે ફીરોઝપુર ખાતે વકીલાતનો
ધંધો કર્યો હતો. એ પછી ઇડર રાજ્યના
ખાનગી મંત્રી તરીકે રાજ્યની નોકરીમાં
દાખલ થયા હતા અને ૧૯૩૨ માં
દિવાન નીમાયા હતા.

સરનામું:—ઇડર, સ્ટેટ.

ગંઝનવી, ધી ઓનરેબલ અલફ્રેડ નવાબખાદુર, સર અબદુલ કરીમ અબુ આહમદખાન, નાઈટ, (૧૯૨૮)—એવણ એક જમીનદાર અને દીલકુઅરના બગીર-દાર છે. એઓને જન્મ ૧૮૭૨ના સાલના ઓગસ્ટ માસની તા. ૨૫ મીએ થયો હતો. એવણે ડિવિનસીયરના એક્સમથ ખાતેની સેન્ટ પીટર્સ સ્કુલમાં કેળવણી લીધી હતી. જ્યારે ચઢયાતી કેળવણી લંડનની મેસર્સ રેન એન્ડ ગરનીસ ઇન્સ્ટીટ્યુશન મથે તેમજ ઓક્ફર્ડ અને Jena (Germany)ની યુનીવર્સિટીઓમાં લીધી હતી. ૧૮૯૪માં એઓ વિલાયતથી હોંદ પાછા ફર્યા હતા. અને પોતાના વડવાઓની મીલકતોને કબજે લીધો હતો. એવણના લગ્ન ૧૮૯૪માં નવાબ બેગમ લેડી રાઈડીનીસા ખાનુમ સાથે થયાં હતાં, જેઓને પેટે તેઓ એક બેટા અને ચાર બેટીઓ ધરાવે છે. ૧૯૦૬ થી ૧૯૧૬ના વરસો સુધી એવણ ઇમ્પીરીયલ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના એક સભાસદ હતા. હજને લગતા ત્રાફિક (Pilgrim traffic)ના સવાલ બાબે તપાસ ચલાવવા માટે ૧૯૧૩ના સાલમાં એવણને હેમ્પ્શ, પેલેસ્ટાઈન અને સીરીયાના માછં રાબ હુસેનની કોર્ટ સમક્ષ એક પોલીટીકલ મીશન અર્થે મોકલવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૩ અને ૧૯૨૬ના સાલો દરમ્યાન એવણે ખંગાળની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં પ્રવેશ કીધો હતો. અને ૧૯૨૪માં અને તે પછી ફરી ૧૯૨૭ના સાલમાં તેઓ ખંગાળની સરકારના મીનીસ્ટર બન્યા હતા. ૧૯૨૫ના સાલમાં ઈન્ડિયન આરમ્સ એક્ટમાંથી એઓને મુક્તી બક્ષવામાં આવી હતી. ૧૯૨૯માં એંગલ પ્રોવીન-

શલ સાઈમન કમીટીના ચેરમેન તરીકે એવણ ચુંટી કઢાવા હતા એજ સાલના એજ સાલના એપ્રિલ મહીનામાં ખંગાળ સરકારની કારિબારી કાઉન્સિલના એક સભાસદ તરીકે નેમાયા હતા.

પબ્લીકેશન્સ—“Pilgrim Traffic to Hedjaz and Palestine.” Muslim Education in Bengal and other works.

સરનામું:—નોર્થ હાઉસ, દીલકુઆર; મેમેનસીંગ, અને રાઈટર્સ બીલ્ડીંગ, કલકત્તા.

ખીલીમીરીઆ, મીસીસ ગુલેસ્તાન ફસ્તમ, એમ. એ. એઓ ૬૧૦ ફસ્તમજી ખીલીમીરીઆના પત્ની થાય છે. મુંબઈ યુનીવર્સિટીની સેનેટ અને સીનીકેટના સભ્ય છે. એમના ચિત્રો હિંદુસ્તાનના બધા કળા પ્રદર્શનમાં મુકાય છે. એમના ચિત્રોમાંનું એક પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ મ્યુઝીઅમના દ્રશ્યોએ ખરીદી લઈ મ્યુઝીઅમમાં લટકાવ્યું છે. ઘણી સંસ્થાઓ સાથે કાંતો પ્રમુખ, કાંતો ખબ્બરથી કે મંત્રી તરીકે આ બાનુને સંબંધ છે. પરંતુ એમના પતિએ સ્થાપેલા અને પંચગની ખાતે આવેલા બેલચેર નામના ક્ષય પિડિતો મારેના આરોગ્યભુવનના કામમાં એઓ ઘણું રસ લે છે. યુનીવર્સિટી કમીશન અને ખીબ કમીશનો આગળ એમણે જુબાની આપી છે. કોન્સ્ટીટ્યુશન ફંક્શન્સ અને ફીનાન્સ ઓફ ઇન્ડિયન મ્યુનિસિપાલિટીઝ નામનું ઉપયોગી પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

સરનામું:—ચોખર્ હાઉસ, એપોલો બંદર, મુંબઈ.

કટબુ, ૩૦ કઈલાસનાથ, એમ. એ., એસ. એલ. ડી., એમ. એલ. એ., અલાહ-બાદની હાઈકોર્ટના એડવોકેટ—એમને જન્મ તા. ૧૭ મી જુન ૧૮૮૭ ના સાલમાં થયો હતો. જેથુરવાલા પંડિત નીરંજન નાથ કાઉન્સિલની બેરી રૂપ કીશોરી સાથ લગ્ન થયાં હતાં. જાન્યુ. (સી. આઈ.)ની બાર હાઈસ્કુલમાં તેમજ લાહોરની ફારમેન ફીઝીઅન કોલેજમાં અને અલાહબાદની સુધર સેન્ટ્રલ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. કાનપુર ખાતે ૧૯૦૮ ના સાલથી ત્યાંની ડીસ્ત્રીકટ કોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. અને અલાહબાદ હાઈકોર્ટ બારમાં ૧૯૧૪ માં જોડાઈ ૧૯૨૯ માં અલાહબાદ યુનીવર્સિટીની ડોક્ટર ઓફ લોની ડિગ્રી મેળવી હતી. ૧૯૨૧ માં અલાહબાદની હાઈકોર્ટના એડવોકેટ તરીકે એમનું નામ 'એનરોલ્ડ' થયું હતું. એડવા પ્રાંતની પ્રાંતિક કોમેસ કમીટીની કાઉન્સિલના તેઓ કેટલાક વરસો સુધી એક સભાસદ હતા. ૧૯૩૫-૩૭ માં અલાહબાદની મ્યુનીસિપાલ બોર્ડના તેઓ સુટી કઢાયલા ચેરમેન હતા. પ્રયાગ મહાલા વીધાવીઠના ચાનસેલરને તેમજ અલાહબાદ ડીસ્ત્રીકટ એગ્રીકલચરલ એસોસિએશનના પ્રેસીડન્ટનો પલ્લુ એમણે ઓઘ્યો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૩૭ માં તેઓ એડવા પ્રાંતના મીનિસ્ટર બન્યા હતા જે ઓઘ્યા ઉપરથી તેઓ ૧૯૩૬ ના સાલમાં ફારેગ થયા હતા.

પબ્લીકેશન્સ:—A thesis on the Law relating to Criminal and Actionable Conspiracies, and a commentary (with Mr. S. C. Das) on the Code of Civil and Criminal Procedure.

કેકાણ:—અલાહબાદ.

વાહડીયા, સર નશરવાનજી નવરોજી, કે. આર. ઈ., સી. આઈ. ઈ., એમ. આઈ. એમ. ઈ., એમ. આઈ એસ. ઈ., જે. પી., એફ. સી. પી. એસ. (ઓ.)—મુંબઈના એક મીલમાલિક છે. એવણે

જન્મ તા. ૩૦ મી મે ૧૮૭૩ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓએ મુંબઈની સેન્ટ એવર્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. એવણેના લગ્ન એલેક્સી કલેરપોવેલ સાથ થયાં હતાં. ૧૯૧૧ ના તેમજ તે પછી ૧૯૨૫ ના સાલમાં તેમણે મુંબઈના મીલમાલિકોની મંડળીના ચેરમેનનો ઓઘ્યા ભોગવ્યો હતો.

સરનામું:—જેથી હાઉસ, પેડર રોડ, મુંબઈ.

પ્રેસીડન્ટી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતરાવે

વાહડીયા સર ખુશરો, નાઈટ, સી. આઈ. ઇ.—એવણનો જન્મ ૧૮૬૯ ના સાલના ફેબ્રુઆરી મહીનાની તાં ૧૨ મીએ થયો હતો. એવણે લંડનની કીંગ્સ

તે માટે લાગીદારીમાં રૂ. ૩ લાખની રકમ 'સુપરકાઈમ્ડ' કીધી હતી. ઘણાક વરસો સુધી એઓ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા ટ્રક કંપનના ચેરમેન હતા અને રેસના ઘોડાઓનો એક ફ્રેન્કમર્ક 'stable' ધરાવતા હતા.

સરનામું:—વેડર રોડ, ખંખાલા હીલ, મુંબઈ.

કોલેજમાં ઉગવણી લીધી હતી. ૭ પછી હોંઈ પાછા ફર્યા હતા અને પોતાના પીતા ઓ ૦ નવરોજી વાહડીયા સાથે ધંધામાં જોડાયા હતા એમણે સેનચરી અને ટેક્સટાઈલ મીક્ષા ઉભી કીધી હતી. ધી ઇન્ડિયન રેડીયો એન્ડ ટેલીગ્રાફ કંપનીના એઓ ચેરમેન હતા. પોતાના ભાઈ સર નેસ વાહડીયા સાથે મળીને ખરેલ ખાતે ખાઈ જરખાઈ વાહડીયાની યાદગીરી અર્થે ખાળકો માટેની હોસ્પીટલ રૂ. ૧૫ લાખના ખર્ચે બંધાવી આપી હતી. એ ઉપરાંત સર નેસ વાહડીયા સાથે મળીને એવણે યુનામાં નવરોજી વાહડીયા કોલેજ ઉભી કરી હતી અને તેઓએ સાથે મળીને

ગ્રે, એલેક્ઝાન્ડર જ્યોર્જ, ૭. પી— મુંબઈના માજી શેરીફ (૧૯૩૭) જેન્ક આફ ઇન્ડિયા લીમીટેડના એવણ મેનેજર છે. ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ જેન્કર્સના એવણ વાઈસ-પ્રેસીડન્ટ છે. એઓનો જન્મ ૧૮૮૪ ના સાલમાં થયો હતો. એવણે માનચેસ્ટર અને ડીસ્ટ્રીક્ટની મેકલેસ્ટેડ ગ્રામર સ્કૂલ અને માર્સ જેન્ક લીમીટેડ મધે ઉગવણી લીધી હતી. ૧૯૨૨ ના સાલમાં એઓ હક્કસ મુરીઅલ ફેની વાઈલ્ડ સાથે શાદીના ગાંઠથી જોડાયા હતા ૧૯૦૫ ના સાલમાં એવણ હોંઈ મધે આવ્યા હતા, અને ૧૯૦૮ ના સાલમાં જેન્ક આફ ઇન્ડિયા લીમીટેડની નોકરીમાં જોડાયા હતા. મુંબઈની તમામ પચરંગી કોમોમાં તેઓ ઘણા જાણીતા અને માનીતા છે. એટલુંજ નહીં, પણ તેઓ સર્વેમાં માન પણ પામેલા છે. ૧૯૩૮ ના એપ્રિલ મહીનામાં ૧૯૩૮-૩૯ ના સાલ માટેના ઓનરરી પ્રેસીડન્ટી મેલસ્ટ્રોની સોસાયટીના એવણ પ્રેસીડન્ટ તરીકે ચુટી કઢાયા હતા.

સરનામું:—૮૮, નેપીયનસી રોડ, મલબાર હીલ, મુંબઈ.

કટબુ, ડો. કઈલાસનાથ, એમ. એ., એલ. એલ. ડી., એમ. એલ. એ., અલાહાબાદની હાઈકોર્ટના એડવોકેટ—એમનો જન્મ તા. ૧૭મી જુન ૧૮૮૭ના સાલમાં થયો હતો. બેંચપુરવાલા પંડિત નીરંજન નાથ કાલિદાસની બેટી રૂપકીશોરી સાથે લગ્ન થયાં હતાં. જવરા (સી. આઈ.)ની બાર હાઈસ્કૂલમાં તેમજ લાહોરની ફારમેન કોલેજીઅન કોલેજમાં અને અલાહાબાદની મુબર સેન્ટ્રલ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. કાનપુર ખાતે ૧૯૦૮ના સાલથી ત્યાંની ડીજીટલ કોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. અને અલાહાબાદ હાઈકોર્ટ બારમાં ૧૯૧૪માં જોડાઈ ૧૯૧૯માં અલાહાબાદ યુનિવર્સિટીની ડોક્ટર ઓફ લોની ડિગ્રી મેળવી હતી. ૧૯૨૧માં અલાહાબાદની હાઈકોર્ટના એડવોકેટ તરીકે એમનું નામ 'એનરોલ' થયું હતું. જોડયા પ્રાંતની પ્રાંતિક કોમિસ કમીટીની કાઉન્સિલના તેઓ કેટલાક વરસો સુધી એક સભાસદ હતા. ૧૯૩૫-૩૭માં અલાહાબાદની યુનિવર્સિટીના બોર્ડના તેઓ ચુટી કઢાયલા ચેરમેન હતા. પ્રયાગ મહીલા વીધાઈના ચાનસેલરનો તેમજ અલાહાબાદ ડીજીટલ એગ્રીકલ્ચરલ એસોસીએશનના પ્રેસીડન્ટનો પણ એમણે બોધ્યો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૩૭માં તેઓ જોડયા પ્રાંતના મીનિસ્ટર બન્યા હતા જે બોધ્યા ઉપરથી તેઓ ૧૯૩૯ના સાલમાં ફરિગ થયા હતા.

પબ્લીકેશન્સ:—A thesis on the Law relating to Criminal and Actionable Conspiracies, and a commentary (with Mr. S. C. Das) on the Code of Civil and Criminal Procedure.

ટેકાણું:—અલાહાબાદ.

વાહુડીયા, સર નરશંવાનજી નવરોજી, કે. આર. ઇ., સી. આઈ. ઇ., એમ. આઈ. એમ. ઇ., એમ. આઈ એમ. ઇ., જે. પી., એફ. સી. પી. એસ. (ઓ.)—મુંબઈના એક મીલમાલિક છે. એવણો

જન્મ તા. ૩૦ મી મે ૧૮૭૩ના સાલમાં થયો હતો. તેઓએ મુંબઈની સેન્ટ્રલ એવર્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. એવણોના લગ્ન એલેક્સીન ક્લેરાપોલેસ સાથે થયાં હતાં. ૧૯૧૧ના તેમજ તે પછી ૧૯૨૫ના સાલમાં તેમણે મુંબઈના મીલમાલિકોની મંડળીના ચેરમેનનો બોધ્યો ભોગવ્યો હતો.

સરનામું:—લેથી હાઉસ, પેડર રોડ, મુંબઈ.

પ્રેસીડેન્સી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતારો

રમણલાલ લલ્લુભાઈ—શેઠ રમણ-
લાલનો જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો હતો.
તેઓ મીલઉદયોગના એક સિતારા છે.
અને ગુજરાતના પાટનગરના વિખ્યાત
નાગરિક છે. સાત વર્ષની વયે પિતાનું
મૃત્યું થયું હોવાથી, અમદાવાદમાં દશ
મિલની સ્થાપનામાં અગ્રગણ્ય ભાગ
ધેનાર એમના દાદા શેઠ મોતીલાલ
હોરાભાઈએ એમને ઉછેરને મોટા કર્યા
હતા. ૨૦ વર્ષની વયે ૧૯૧૪ માં શેઠ

રમણલાલ પણ કૈસર હિંદ મીલમાં
જોડાઈને મીલઉદયોગમાં પડયા હતા.
કૈસર હિંદ મીલનો વહિવટ એમના
દાદા હસ્તકળ હતો. ૧૯૨૨ માં મોતી-
લાલ હોરાભાઈ મીલના વાહવટમાં એમના
વડીલખંડુ નરસિંહલાલ લલ્લુભાઈ સાથે
જોડાયા. ૧૯૨૫ માં ભરૂચની બીટલ મીલનો
વહિવટ એમણે ઉપાડી લીધો. ૧૯૨૯ માં
એમણે છેલ્લામાં છેલ્લી ટળના સાંચા
કામવાળી વિક્રમ મીલની સ્થાપના કરી.
આ મીલે ખુબ જ્યાંતી મેળવી છે અને
ઉત્તમ પ્રકારનું કાપડ ઉત્પન્ન કરવામાં

ખીનહરિક પુરવાર થઈ છે. મીલઉદયોગમાં
ખહેળા અનુભવને અને સફળ કામ-
ગીરીને કારણે એમનો વિવિધ મીલોના
ડાયરેક્ટરો સાથેનો સંસર્ગ વધતો જ
ગયો છે. પરિણામે અમદાવાદ, કડી,
કલોલ, પેટલાદ, પ્રાંગધ્રા, ગ્વાલીઅર
અને મુંબઈની મીલો, વિમા કંપનીઓ,
જેટા, કેમીકલ વર્ક્સ, ખાંડ કંપનીઓ
વિગેરેની ડાયરેક્ટરોની બોર્ડમાં એમનું
નામ નજરે પડે છે. અમદાવાદની
ઇન્ટરનેશનલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાના
ડિરેક્ટર અને ચેરમેન છે. પ્રાંગધ્રાના
પ્રાંગધ્રા કેમીકલ વર્ક્સ અને ગ્વાલીઅર
સુગર કંપનીના ડિરેક્ટર છે. મુંબઈની
મિ. ઇન્ડિયા જનરલ ઇન્શુરન્સ કંપની
અને અમદાવાદની વોર્ડન ઇન્શુરન્સ
કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને અમદાવાદ
મીલમાલિક મંડળની કાર્યવાહક સમિતિ
ઉપરાંત એની ઉપ-સમિતિઓના સભ્ય
છે. શેઠ રમણલાલ સમદ્રષ્ટી અને શાંત
ચિત્તથી નિર્ણય કરવા માટે જાણીતા
હોવાથી વેપારીઓ અને મંડળ તરફથી
એમને મીલો અને વેપારી વચ્ચેના
ઝઘડામાં લવાઈ તરીકે વારંવાર નીમ-
વામાં આવે છે. ધાર્મિક અને અન્ય
સંપાવતી સંસ્થાઓમાં ખુબ રસ લે છે.
અને એના વહિવટમાં અંગત રીતે
અમ વેઠી ભાગ લે છે કાશી વિશ્વનાથ
મહાવિદ્યાલય અને રણછોડલાલ છાટાલાલ
સંન્યાસ આશ્રમના માનદ મંત્રી છે,
શેઠ રમણલાલ શ્રી મોદેશ્વરી દેવસ્થાન
સંસ્થાના પ્રમુખ અને ગુજરાત વૈશ્ય
સભાના ઉપ-પ્રમુખ તરીકે પણ સેવા
જબવે છે. મુંબઈની શાળાની કાર્ય-
વાહક સમિતિમાં પણ તેઓ છે. ઉપરાંત
મ્યુનીસીપાલિટીના સભ્ય છે. એમણે
હિંદ ખરમા અને સીલોનનો પ્રવાસ
કર્યો છે.

વાહીયા, શ્રીમતી સાહીયા—થીઓ-સાફીસ્ટ યુનાઇટેડ સોજ ઓફ થીઓ-સાફીસ્ટવાલાં. એઓ દેશપરદેશના એક ભાષણકર્તા, લેખક. અધીપતિ તરીકે બહુતાં છે. એવણુનો જન્મ ૧૯૦૧ ના સાલના સપ્ટેમ્બર મહીનાની તા. ૧૩ મીએ થયો હતો. એવણુ પેરીસ મધે

તેમજ યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ઓફ અમેરી-કાની કોલમ્બિયા યુનીવર્સિટીમાં કેળવણી લીધી હતી. એઓ પી. ઇ. એન. ઓલ ઇન્ડીયા સેન્ટરના સ્થાપક છે કે જે સેન્ટર ૧૯૩૩ માં હસ્તીમાં આપ્યું હતું, ૧૯૩૫ ના સાલમાં ખારસીલોના, ર્ષેનમાં અને ૧૯૩૬ ના સાલમાં જુનોઆ એરસ, આરજેનટીના મધે મળેલી ઇન્ટરનેશનલ પી. ઇ. એન કોંગ્રેસ મધેના ઓલ ઇન્ડીયા સેન્ટર તરફના એક ડેલીગેટ તરીકે એમણે હાજરી આપી હતી. પારીસ ખાતે મળેલી ઇન્ટરનેશનલ રાઇટર્સ કોંગ્રેસમાં હાજરીના પ્રતિનિધિ

તરીકે એમણે હાજરી આપી તે મધે ભાષણ કીધું હતું.

પચ્છીકેશનસ—The Brotherhood of Religions, 1939. Preparation for Citizenship 1940.

પી ઇ. એન. કલબ અને લંડનની રાયલ એશ્માટીક સોસાયટીના એઓ એક સભાસદ છે.

સરનામું:—આર્થસંઘ, ૨૨ નારાયણ દામોલકર રોડ, મલબાર હીલ, મુંબઈ.

લક્ષ્મીપથી, મીસીસ કૃષ્ણમણી અમલ બી. એ—એવણુ રાજા ડી. રામરાવના પોત્રી થાય છે. એઓનો જન્મ ૧૮૯૧ ના સાલમાં થયો હતો. મદ્રાસના વીમેન્સ હીશઅન કોલેજમાંથી એવણુ બી. એ. ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. ભારત શ્રી મહામંડળીના એઓ સેક્રેટરી છે. ૧૯૨૬ ના સાલના જુન માસમાં પારીસ મધે મળેલી ૬શમી ઇન્ટરનેશનલ વીમેન્સ સફરેજ એલાયન્સ કોંગ્રેસમાં એઓએ એક ડેલીગેટ તરીકે હાજરી આપી હતી. શીંગલપુર કોન્ફ્રેન્સ ખાતે અને મદ્રાસ યુનીવર્સિટી સેનેટના એવણુ એક સભાસદ હતા. ૧૯૩૦ ના સાલમાં મીઠાના કાયદાનો ભંગ કરી સત્યાગ્રહની ચળવળને અંગે સજા પામેલા એવણુ પહેલાંજ બાતુ હતાં. મદ્રાસની પુથ લીગના એઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૩૭ ના સાલમાં એવણુ મદ્રાસની લેજસ્લેટીવ એસેમ્બલીમાં સ્ત્રી કદાયા હતાં કે જે એસેમ્બલીનાં એવણુ ડેપુટી સ્પીકર છે.

સરનામું:—૪૩, હેરીસ રોડ, મદ્રાસ.

‘બેસિક્વેલ, સર (સિસીય) પેટ્રીક,—
એમનો જન્મ ૧૮૮૧ માં થયો હતો. તેમણે

એમના સ્કુલ અને કોલેજના અભ્યાસ
દરમિયાન ગ્રીક અને લેટીન ભાષાઓમાં
ઘણી પ્રવીણતા દાખવી હતી અને તે
માટે એમને શિષ્યવૃત્તિઓ મળી હતી.
૧૯૦૪માં બોક્સફર્ડ યુનીવર્સિટીના
સેક્રેટરી હતા. ૧૯૦૭માં ખારીસ્ટર થયા
હતા. તેમણે લીબરલ ઉમેદવાર તરીકે
પાર્લામેન્ટમાં ઉમેદવારી કરી હતી,
પરંતુ મહાન યુદ્ધ ફાટી નીકળવાથી
તેમાં ભાગ લેવા પોતાની ઉમેદવારી
પાછી ખેંચી લીધી હતી અને ટેરીટો-
રીયલ લશ્કરમાં સેક્રેટન્ટ તરીકે જોડાયા
હતા. ૧૯૨૬માં મુંબઈ હાઇકોર્ટના
ન્યાયાધીશ નીમાયા હતા અને આજ
સુધી ત્રણવાર તેમણે કામચલાઉ વડા
ન્યાયાધીશના ઓદ્યો સંભાળ્યા હતા.
૧૯૧૯માં એમને એમ. બી. ઇ. અને ૧૯૩૮
માં નાઇટહુડની નવાજીશ થઈ હતી

સરનામું:—રીસ્ટોન, પેડર રોડ,
મુંબઈ.

ખર્દવાન, સર વિજયચંદ મહતાબ,
ખર્દવાનના મહારાજા ધિરાજ ખડાદુર જી.
સી. આઈ. ઇ., કે. સી. આઈ. ઇ.; આઈ.
ઓ. એમ., એફ. આર. જી. એસ., એફ.
આર. એસ. એ, એમ. આર સી. આઈ.,
એફ. એન. બી. એ., એમ. આર. એ.
એસ એમ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૧ માં
થયો હતો. ખર્દવાનના મરહુમ મહારાજા
એ એમને હતક લીધા હતા અને રાજ્યની
લગામ ૧૯૧૩ માં પોતાના હાથમાં લીધી.
૧૯૦૬ થી ૧૯૧૨ સુધી વડોદરાસભાના
સભ્ય હતા. ૧૯૧૭-૧૯૧૮ સુધી ખર્દવાનની
પ્રાંતીક પારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૧૯
થી ૧૯૨૪ સુધી ખર્દવાનની કારાખારી
સભાના સભ્ય હતા અને ૧૯૨૨ ના
માર્ચથી ૧૯૨૪ ના એપ્રિલ સુધી એના
ઉપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૨૪ માં ઇન્ડિયન
રફોર્મસ ઇન્કવાયરી કમીટીના સભ્ય
નીમાયા હતા. ૧૯૨૬ માં લંડન ખાતે
મળેલી ઇમ્પીરીયલ કોન્ફરન્સમાં હિંદના
પ્રતિનિધી તરીકે ગયા હતા. તે વખતે
મરહુમ સમ્રાટ પાંચમા જ્યોર્જ એમને
મુલાકાતનું માન આપ્યું હતું.

સરનામું:—રાજ્યમહેલ, ખર્દવાન.

બંસી, ડો. જ્યોર્જ વીલીઅમ, ડી.
એસ. સી. (લંડન), એમ. આઈ. ઇ. એમ.
એ. એસ., મુંબઈની માર્ટિંગા ખાતે આવેલી
વીક્ટોરીયા જુબીલી ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટના
મૅન્સીપાલ અને સેક્રેટરી—એમનો જન્મ
૧૮૮૫ માં થયો હતો. એમણે શેફીલ્ડ
યુનીવર્સિટીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો.
એમણે ઇંગ્લેન્ડની વિવિધ ઉપર અનેક ચોપ-
પડીઓ અને ચોપાનીઆઓ પ્રસિદ્ધ કર્યાં
છે અને વિજ્ઞાન અને ઇંગ્લેન્ડની માસીકોમાં
ખસો ઉપર લેખો લખ્યા છે.

સરનામું:—વીક્ટોરીયા જુબીલી ટેકની-
કલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ માર્ટિંગા,
મુંબઈ.

દાદાચાનજી, ખાનસાહેબ માણેક
હોરમસજી—એમનો જન્મ ૧૮૯૧ માં

મુ'બઇ ખાતે થયો હતો. એમના પીતાનું
નામ સોરાબજી છે, પણ તેઓ પોતાના
કાકા હોરમસજીના દત્તક હોવાથી એમની
સાથે એમના કાકાનું નામ ચાલે છે. ખેત-
વાડીની શેક જીજ્ઞાસાઈદાદાભાઈની સ્કુલમાં,
ન્યૂ હાઈસ્કૂલમાં અને પુના નેટીવ ઇન્સ્ટી-
ટ્યુશનમાં એમણે કેળવણી લીધી હતી.
ઉપરાંત પ્રિન્સ ડાવર, સર શાપરજી ખીલી-
મોરીયા અને મી. ઇ. કે. પાલ્યાના હાથ
હેઠળ વ્યાપારી કેળવણી લીધી હતી, પરંતુ
એ કેળવણીમાં કાંઈ પણ ઉપયોગ કરવાને
ખદેલે તેઓ પત્રકારના ધંધામાં અને
બહુરજીવનમાં પડ્યા હતા. પંદર વર્ષની
ઉંમરે મુ'બઇની ખેતવાડીની આશપરનર
શેકની પાઠ દરેહમદેરમાં નાવર થઈ એર-
વંદની પદવી પામ્યા હતા. ઇંગ્લેંડની
ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ કોમર્સના એક ફેલો

નીમાયા હતા અને ટીચર્સ ડીપ્લોમાં મેળવી
હતી અને લંડનની લીગ ઓફ ની હેલ્થીંગ
હેન્ડના તેઓ એક સભ્ય છે. સત્તર વર્ષની
વયે એમણે પહેલું ભાષણ આપ્યું હતું,
ત્યારથી એક બહુર વક્તા તરીકે તેઓ
બાણીતા છે. ૧૮ વર્ષની ઉંમરે ૧૯૦૮ માં
એમના લગ્ન બાઈ ગુલબાઈ પેસ્તનજી
દાદવાળા સાથે થયાં હતાં. ૧૯૩૬ માં
એમના લગ્નની સીલ્વર જુબીલી ઉજવવાના
પ્રસંગે બાઈ ગુલબાઈ “હેમેરેજ” થી
ઓચીંતા ગુજરી ગયાં હતાં ખાં સાં
માણેક દાદાચાનજી મુ'બઇ નેમજ દેશાવ-
રોની પારસી કોમમાં અને મુ'બઇનાં ફેલોશીપ
સર્વિસની કાર્યોમાં એક વક્તા, લેખક,
પત્રકાર અને સમાજ સેવક તરીકે બાણીતા
છે. પારસી કોમના અને જરથોસ્તી ધર્મને
લગતા એકે એક પ્રશ્નમાં એમનો હોસ્તો
તો હોવાનોજ. પારસી કોમના તેઓ
એક બાણીતા સેવક છે. નાં સરકારે
એમની સેવાઓની કદર કરી ૧૯૩૨ માં
ખાન સાહેબનો ખેતાબ નવાજેશ કર્યો હતો.
ખાં સાં માણેક દાદાચાનજી મુ'બઇની
યંગમેન્સ ઝોરાસીયન એસોસીએશનના
સ્થાપક અને ઓનરરી સેક્રેટરી છે પારસી
યંગમેન્સ અંગ્રુમન કમીટીમાં છેલ્લાં
દોઢ દાયકાથી ફોરેકમન રીતે ચુંટાતા
આવ્યા છે અને અંગ્રુમન પક્ષ મંડળના
ઓનરરી સેક્રેટરી છે. “કોઓરડીનેટીંગ
કોમિસીસ ઓફ ઝોરાસીયન રીલીજીઅસ
બોર્ડીંગ”ના એક સભ્ય છે. એ ઉપરાંત
બેબે જોયરકોલેજ એસોસીએશન, પારસી
સ્કોલરશીપ કોમિટી, મુ'બઇની મુનીસીપલ
સ્કુલ્સ કમીટીની બોર્ડ કમીટીના, રીલીજીઅસ
બોર્ડના એક સભ્ય છે. એ ઉપરાંત
પારસી સંસ્થાઓ, ટ્રસ્ટો, યુનીઓના
કાર્યવાહી કે ઓધેદાર છે. ૧૯૨૧ ના

સાલથી ખાં સાં દાદાચાનજી મુંબઈની વસ્તી ગણતરીના કામમાં મદદ કરતા આવ્યા છે, અને ૧૯૩૧ ના સાલની વસ્તી ગણતરી વખતે એમને ઓનરરી સુપરવાઈઝર નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૧૮ ના ઇન્ડિયન એન્ડા વખતે તેમણે સારી સેવા બજાવી હતી. તેમજ લેડી-રીડીંગ હેલ્થવીક શરૂ થતાં તે વખતે પણ પ્રશંસાપાત્ર સેવા બજાવી હતી. મુંબઈના હુલ્લડો વખતે “પીસ કમી ટી”માં નીમાયા હતા. આ બાબતો સમાજસેવકે “જામે-જમશેદ”માં વર્ષો સુધી કામી અને દીની બાબતો પર સંખ્યાબંધ લખાણો કર્યાં છે અને કરે છે. “મુંબઈ સમાચાર”, “કેસર હિંદ”, “સાંજવર્તમાન”, “કામસેવક”, “નવસારી પ્રકાશ”, “પારસી સેવા”, “યુલ્કશન”, “મુંબઈ અખબાર” વિગેરે પત્રોના તંત્રી ખાતામાં તંત્રી, ઉપતંત્રી કે પ્રકાશક તરીકે સેવા બજાવી છે. એ ઉપરાંત તેમણે લગભગ પોણા ડઝન જેટલા પુસ્તકો પણ પ્રગટ કર્યાં છે. લગ્ન, નવજોત, કીમેટારીઅમ, કબ્રસ્તાન, પારસી સ્ત્રીઓ નાટકમાં ઉતરે તે સામે તથા બીજા અગત્યના પારસી સવાલોમાં તેમની લડતો બાણીતી છે. હાલમાં સરકારના કુલ્ય પ્રયત્નોમાં સાથ આપી રહ્યા છે. મુંબઈમાં સ્થપાયેલા “સીવીક ગાર્ડ”ની ફાજમાં તેઓ એડાયા છે. અને મહારાષ્ટ્રના વિભાગના સીવીક ગાર્ડોની ફાજના “પ્લેટુન કમાન્ડર” તરીકે નીમાયા છે. વળી મુંબઈની પારસી પંચાયતના ટ્રસ્ટી સારુંબોએ નીમેલી “વોર એક્ટર્સ કમિટીના” પણ તેઓ સભ્ય છે. ૧૯૩૮ માં મુંબઈમાં દારૂબંધી દાખલ થતાં તે સામે એમણે યુજેશ

ચલાવી હતી અને પ્રોપર્ટી ટેક્સ સામે પણ લડત ચલાવવામાં ભાગ લીધો હતો. સરનામું:—૧, ખેતવાડી ચોથી ગલી, મુંબઈ.

કમ્મલ્લી, દીવાન બહાદુર સર સીડાપ્પા નોટાપ્પા, નાઇટ, એલ. એલ. બી., એમ. એલ. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૨ ના સાલમાં થયો હતો. પુનાની હજીબલુ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. તેમણે એક પ્લીડર તરીકે ધારવાડની કોર્ટમાં ૧૯૦૬ ના સાલથી પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી; જે ૧૯૩૦ ના સાલ સુધી ચાલુ રાખી હતી. ૧૯૨૨ થી ૧૯૩૦ સુધી હુબલી મ્યુનિસિપાલિટીના નોન-ઓફીશયલ પ્રેસીડન્ટ હતા. ૧૯૨૦ થી ૧૯૩૦ સુધી ધારવાડ ડિસ્ટ્રિક્ટ લોકલબોર્ડના પ્રેસીડન્ટ તરીકેનો કાંધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૧ ના સાલથી તેઓ મુંબઈની લેજલ સ્પેસેટીવ કાઉન્સિલના એક મેમ્બર તરીકે ચુંટી કઢાયા હતા તેમજ કાઉન્સિલ મધેની નોન-ગ્રાસલુ પાર્ટીના લીડર હતા. તેવળુ ઉપર ૧૯૨૬ માં રાવ-બહાદુરના અને ૧૯૩૧ માં દીવાનબહાદુરના ખેતાબની નવાજેશ થઈ હતી. ૧૯૨૭ માં મુંબઈની લેજલ સ્પેસેટીવ કાઉન્સિલના ડેપુટી પ્રેસીડન્ટ બન્યા હતા. જે ઓકાધા ઉપર ૧૯૩૦ સુધી ચાલુ રહ્યા હતા. ૧૯૩૦ ના સાલમાં મુંબઈ સરકારના મીનીસ્ટરનો ઓકાધો પણ ભોગવ્યો હતો, જે પછી ૧૯૩૭ માં તેમની ઉપર નાઇટ-હુડની નવાજેશ થઈ હતી, કે જે વરસમાં તેઓ બામ્બે લેજલ સ્પેસેટીવ એસેમ્બલીમાં ચુંટી કઢાયા હતા.

સરનામું:—હુબલી.

વિનયરાધનાચારીઅર, દિવાન બદાહુર
સર ડી., કે. બી. ઇ.—એમનો જન્મ
દક્ષીણ હિંદમાં ૧૮૭૫ માં થયો હતો.

મદ્રાસની પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાં અભ્યાસ
કર્તા પછી ૧૮૯૮ માં પ્રાંતિક સર્વીસમાં
બેઠાયા હતા. ૧૯૧૨ થી ૧૯૧૭ સુધી તેઓ
મદ્રાસ કૌરપોરેશનના રેવન્યુ અમલદાર
હતા અને ૧૯૧૭-૧૮ માં રેવન્યુ બોર્ડના
મંત્રી નીમાયા હતા. પછી ૧૯૧૮ માં
લેન્ડ રેકૉર્ડ્સના ડિરેક્ટર, અને ૧૯૧૮-૧૯
માં ડેપુટી ડિરેક્ટર ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ નીમાયા
હતા. એ પછી ૧૯૧૯ અને ૧૯૩૨ માં
તેઓ કૌચીન સ્ટેટના દિવાન નીમાયા હતા.
૧૯૨૦ માં કલેક્ટર અને જીલ્લા મેજસ્ટ્રેટ
હતા, ૧૯૨૨ અને ૧૯૨૫ માં પ્રીટીશ
સામ્રાજ્ય પ્રદર્શનમાં હિંદ તરફથી કમીશ-
નર તરીકે નીમાયા હતા. એ પછી તેઓ
પડી ધારાસભામાં ચુંટાયા હતા. ૧૯૨૬
માં તેઓ ઉદ્યોગ ખાતાના ડિરેક્ટર
નીમાયા હતા. ૧૯૨૬ માં કેનેડીઅન
નેશનલ પ્રદર્શન ખુલ્લું મુકવાની કીયા

એમણે કરી હતી. ૧૯૨૬ થી ૧૯૨૯ સુધી
પબ્લીક સરવીસ કમીશનના સભ્ય હતા
અને ૧૯૩૬ માં મદ્રાસ સરકારની સહ-
કારી પ્રવૃત્તિ અંગેની સમિતિનાં ચેરમેન
નીમાયા હતા. ૧૯૨૯ થી ૧૯૩૫ સુધી
ખેતીવાડી શોધખોળની ઇમ્પીરીઅલ કાઉન્સિલના હિપ-પ્રમુખ હતા અને ત્યાર પછી
૧૯૩૬ માં મેવાડ રાજ્યના વડા પ્રધાન
નીમાયા છે, હજી આજે પણ એજ ઓધો
ધરાવેછે.

સરનામું—ઉદ્દેપુર.

અમનલાલ દીવાન, એમ. એલ. એ.
(પંબળ)—એમનો જન્મ ૧૮૯૨ માં
થયો હતો. એમણે મરીની કોનવેન્ટ
સ્કુલમાં અને રાવલપીંડીની ગૌરડન
મીશન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો.
બારીસ્ટર થવા સારૂ લંડનની મીડલ-
ટેમ્પલમાં ૧૯૧૦ માં દાખલ થયા અને
૧૯૧૪ માં બારીસ્ટર થયા. લંડનમાં
સાહિત્ય અને કળાની ચર્ચા ચલાવતા
“કોટેરી” નામના ચોપાનીઆના અધિ-
પતિ હતા. ૧૯૨૦ માં “બ્રાઉએ કરોની-
કલ”ના મદદનીશ તંત્રી હતા. એજ
વરસમાં ઓલ ઇન્ડિયા ગ્રેડ યુનીઅન
કોંગ્રેસ એમણે સ્થાપી. ૧૯૨૫ માં જનીવા
ખાતે મળેલી આંતરરાષ્ટ્રીય મજૂર પરિ-
ષદમાં હિંદથી ગયેલા મજૂર પ્રતિ-
નિધિના અધ્યક્ષ હતા અને ૧૯૨૮
માં એઓ મજૂર પ્રતિનિધિ હતા.
૧૯૨૯-૩૧ સુધી હિંદ આવેલા શાહી લેખર
કમીશનના સભ્ય હતા. જગતનીતિ પર
મતભેદને લીધે ધારાસભામાંથી ૧૯૩૧ માં
રાજીનામું આપ્યું. ઘણી રેલ્વે યુનીઅનો
અને મજૂર સંસ્થાઓના પ્રમુખ છે.
સરનામું—લાહોર, પંબળ.

ઈસ્માઈલ, અમીનુલ મુલ્ક સર મીરજા, કે. સી. આઈ. ઇ., એ. બી. ઇ.—તેમનો જન્મ તા. ૨૩ મી ઓક્ટોબર ૧૮૮૩ ને દીને થયો હતો. સને ૧૯૦૫ માં બી. એ. ની પરિક્ષા પસાર કર્યા પછી સર મીરજા ઇસ્માઈલ તેજ વર્ષે મદદ-નીશ પોલીસ મુખી-ટેન્ડેન્ટ તરીકે માઈસુર રાજ્યની નોકરીમાં બેડાયો હતા. સને ૧૯૧૪ માં ના. મહારાજના હુકમ સેક્રેટરી તરીકે અને સને ૧૯૨૨ માં પ્રાઈવેટ સેક્રેટરી તરીકે નીમાયા બાદ સને ૧૯૨૬ ની ૧લી મેને દિને તેઓ રાજ્યના દિવાન તરીકે નીમાયા હતા કે જે હોદ્દાનું તેમણે મે ૧૯૪૧ માં રાજીનામું આપ્યું હતું. તેમની સેવાની કદર કરીને સને ૧૯૨૦ માં ના. મહારાજએ તેમને ‘અમીનુલ મુલ્ક’નો ખેતાબ બજાવે હતો. બ્રીટીશ સરકારે પણ તેમની મને ૧૯૨૩ માં એ. બી. ઇ. અને સને ૧૯૨૪ માં સી. આઈ. ઇ. ના ખેતાબ આપ્યા બાદ સને ૧૯૩૦ માં “નાઈટ” બનાવ્યા હતા. ઇંગ્લાંડ ખાતે મળેલી પહેલી ગોળમેજી પરિષદમાં માઈસુર, ત્રાવણકોર, કેરળ અને પુડુ-કોટા રાજ્યોના પ્રતિનિધિ તરીકે, બીજી ગોળમેજી પરિષદમાં માઈસુર, જયપુર અને બેથુરના પ્રતિનિધિ તરીકે અને ત્રીજી ગોળમેજી પરિષદમાં તેમજ બેઈન્ટ પાર્લામેન્ટરી કમીટીમાં માઈસુર રાજ્યના પ્રતિનિધિ તરીકે તેઓ બીરાજ્યા હતા. સને ૧૯૩૭ માં બેન્ડોએન્ગ ખાતે લીગ ઓફ નેશન્સના આશરા નીચે મળેલી શામ્વ આરોગ્યને લગતી દુર પુર્વના દેશોની કોનફરન્સમાં ગયેલા હિંદી પ્રતિનિધિ મંડળની આગેવાની હિંદી સરકારની વિનંતીથી તેમણે લીધી હતી. સંકટગ્રસ્ત મનુષ્યોનાં સંકટ નિવારણનાં

નેમણે બબતેલા કામની કદર તરીકે તેમને સેન્ટ બેનના વીનરેબલ ઓરડરના “કમાન્ડર”ની પદ્વી અર્પવામાં આવી હતી. અનામલાઈ યુનીવર્સીટી અને માઈસુર યુનીવર્સીટીના કોન્વેન્શનના મેળાવડાએ પ્રસંગે તેમણે લાપણો આપ્યાં હતાં. તેઓ મુબઈવાળા મહુમ મહુમ મીરજા શિરાગીનાં પુત્રી જેબીન્દા બેગમ શિરાગીને પરણ્યા છે. તેમના પુત્ર મી. હુમાયુ મીરજા અત્યારે બાંગ્લા પાલ રાજ્યના દિવાન છે અને ને ઉપરાંત તેમને બે પુત્રીઓ પણ છે.

સરનામું:—બેંગલોર;

ચૌરે પાધ્યાય, શ્રી. હરિન્દ્રનાથ—એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં થયો હતો. દક્ષિણ હૈદરાબાદમાં શિક્ષણ લીધા પછી વર્ષો સુધી નાટ્ય પ્રવૃત્તિ ઉપાડી હતી. શ્રી ચૌરે પાધ્યાય કવી છે, નાટ્યકાર છે અને રેડીઓ કલાકાર છે. એમણે યોડાની સાધના માટે પોંડીચરી ખાતે અરબીદ આશ્રમમાં બે વર્ષ ગાળ્યાં હતાં. અત્યારે હિંદમાં નાટ્ય-કલાની ખીલવણી માટે પ્રવૃત્તિ ચલાવી રહ્યા છે ઇંગ્લાંડ, અમેરીકા અને અન્ય પરરાષ્ટ્રોમાં પ્રવાસ કરી પોતાની કવિતાઓ ગાઈ બતાવી હતી. લંડનમાં ૧૯૨૮ ની સાલમાં પોતાનો “તુકારામ” નામનો નાટક રજૂ કર્યો હતો. એમણે રશીઆ, જર્મની, ઇંગ્લાંડ અને ઇટલી જઈ નાટ્યકલા વિષે અભ્યાસ કર્યો હતો. એમણે અંગ્રેજીમાં અનેક કવિતાઓ લખી છે અને નાટકો રચ્યા છે.

સરનામું:—“ચોએટસ કોર્નર,” ખા. સુંબઈ.

હુધરી, ધી રામ્લ ઓનરેબલ સર
અકબર, નવાબ હુદ્રા નવાબ જંગ
બહાદુર, નાઈટ (૧૯૨૮), પી. સી.
(૧૯૩૬), ડી. સી. એલ. (ઓક્સફર્ડ),
ઓનરરી એલએલ ડી. (ઓસમાન્યા,
મદ્રાસ, અહ્મદાબાદ અને દાકા યુની-
વર્સીટીઓ)—સર અકબર હુદ્રાબાદ સ્ટેટ
એક્રીકયુટીવ કાઉન્સીલના પ્રેસીડેન્ટ છે.
તેવણેનો જન્મ ૧૮૬૯ના સાલના નવે-

મખર મહાનાની તાં ૮ મીએ થયે હતો.
તેઓ ખંભાતવાલા નાગીરઅલી હુદ્રીના
બેટા થાય છે. તેઓનાં લગ્ન અમીના-
નજમુદીન તઈયબજી સાથે થયાં હતાં, કે
જેઓ ૧૯૪૦ના સાલમાં હક થયાં છે. સર
અકબર હુદ્રીને ચાર બેટીઓ અને બે
બેટાઓ છે. તેવણે મુંબઈની સેન્ટ એલ્બર્સ
કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૮૮
ના સાલમાં ઈંગ્લીશ ફીનાન્સ ડીપાર્ટ-
મેન્ટમાં તેઓ બેડાયા હતા. ૧૮૯૦ માં
નેમણે બેડયા પ્રાંતના એસીસ્ટન્ટ

એકાઉન્ટન્ટ જેનરલનો, ૧૮૯૭ માં મુંબ-
ઈના ડેપુટી એકાઉન્ટન્ટ જેનરલ અને
તે પછી ૧૯૦૦ના સાલમાં મદ્રાસના
ડેપુટી એકાઉન્ટન્ટ જેનરલનો ઓધો
ભાગવ્યો હતો. એ ઉપરાંત ગવર્નમેન્ટ
પ્રેસ એકાઉન્ટન્ટના એકઝામીનર
(૧૯૦૧), ઈંગ્લીશ ગ્રેજરીસના કન્વે-
લર, (૧૯૦૩), એકાઉન્ટન્ટ-જેનરલ,
હુદ્રાબાદ સ્ટેટ (૧૯૦૫), મુંબઈના
એકાઉન્ટન્ટ જેનરલ (૧૯૨૦), ના
ઓક્ષાઓ તેમણે ભાગવ્યા હતા. ૧૯૧૫
માં મળેલી હુદ્રાબાદ એડ્યુકેશનલ કોન-
ફરન્સના તેવણે પહેલાજ પ્રેસીડેન્ટ હતા,
૧૯૧૭ માં મળેલી એલ-ઈંગ્લીશ મહો-
મેન્ટ એડ્યુકેશનલ કોનફરન્સના પણ
તેઓ પ્રેસીડેન્ટ હતા. હુદ્રાબાદ સ્ટેટ
એક્રીકયુટીવ કાઉન્સીલના તેઓ ફીનાન્સ
અને રેલ્વે મેમ્બર હતા. કોમોર્સેટીવ
કેડીટ એન્ડ માર્કેન્સ ડીપાર્ટમેન્ટના
એક મેમ્બર (૧૯૨૭) તેમજ સંગરેની
કોલીયરીસ કંપની લીમીટેડના તેવણે
ઓફીસીયલ ડિરેક્ટર પણ હતા. તેવણે
શાહબાદ સીમેન્ટ કંપની લીમીટેડ, ધી
ઈંગ્લીશ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એન્ડ જેનરલ
ટ્રસ્ટ લીમીટેડ, ધી સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ
ઈંગ્લીશ લીમીટેડ, ધી ઓસમાનશાહી
મીલ્સ લીમીટેડ, અને ધી આઝમબાદી
મીલ્સ લીમીટેડના ડિરેક્ટર છે.
ઈન્ડર-યુનીવર્સીટી બોર્ડના તેઓ ચેર-
મેન હતા. ૧૯૨૫ના સાલમાં પંજાબ
યુનીવર્સીટીના કોનવોકેશનના પ્રસંગે
ભાવણે આપ્યું હતું. મુંબઈ, દાકા,
અલીગઢ, હુદ્રાબાદ અને ઓસમાન્યા
યુનીવર્સીટીઓના તેઓ એક 'ફેલો' છે.
લંડન ખાતે મળેલી ત્રણ રાઉન્ડ-
ટેબલ કોનફરન્સમાં હુદ્રાબાદ સ્ટેટના

હકીમેશનની તેઓએ આગેવાની લીધી હતી. ૧૯૩૩ની પાર્લામેન્ટરી બેઠક સીલકેટ કમીટીના એક સભ્ય હતા. લંડનમાં મળેલી લીગ ઓફ નેશન્સની માનેટરી અને ઇકોનોમીક કોનફરન્સના સભ્ય હકાર તરીકે તેમણે સેવા જનવી હતી. અજંટા કેસ્કોસ અને ઇંડીયન ચેન્ડીગમાં તેઓ બહુ રસ લેધ છે.

પબ્લીકેશન્સ—“Hyderabad's late Budgets and Educational Paintings”

સરનામું:—“દીક્ષુશ,” હૈદરાબાદ (૬૫૯)

મહમદ યાકુબ, સર મોલવી, નાઈટ, (૧૯૨૯), એમ. એલ. એ.—સર મહમદ યાકુબ એક ધારાશાસ્ત્રી છે. તેમનો જન્મ તા. ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૧૮૭૬ના સાલમાં થયો હતો. તેમના લગ્ન મરહુમ વાહીડા બેગમ સાથે થયાં હતાં તેમણે અલીગઢની એમ. એ. ઓ કૉલેજમાં ઈંગ્લેશી લીધી હતી. મારાઢાબાદ મ્યુનીસીપલ કોર્ડના ચેરમેન અને એક સભ્ય તરીકેનો તેમણે ઓધો ભોગવ્યો હતો. તેઓ મારાઢાબાદ ડીસ્ટ્રિક્ટ કોર્ડના એક મેમ્બર અને સીનીયર વાઇસ ચેરમેન પણ હતા. અલીગઢની એમ. એ. ઓ. કૉલેજના એવજુ એક ગ્રન્ટી હતા. અલીગઢની કોર્ટ મુસ્લીમ યુનીવર્સીટીના, લેજલેટીવ એસેમ્બલીના, તેમજ સંમતીય કમીટીના અને આર્મી રીજેન્સમેન્ટ કમીટીના પણ તેઓ એક સભ્ય હોવા ઉપરાંત તેમણે લંડનની સ્ટેપુટરી રેલ્વે કોર્ડ કમીટીના એક મેમ્બરનો પણ ઓધો ભોગવ્યો હતો. એવજુ લેજલેટીવ એસેમ્બલીના ડેપુટી પ્રેસીડન્ટ તેમજ પ્રેસીડન્ટ તરીકે પણ સેવા જનવી હતી. ઓલ ઇન્ડીયા

મુસ્લીમ લીગના તેઓ એક વખત સેક્રેટરી અને પ્રેસીડન્ટ પણ હતા. બેડયા માંતની મુસ્લીમ લીગની ફીલીઝાત ખાતે મળેલી વાર્ષિક બેઠક તેમણે પ્રમુખપદ લીધું હતું. તે ઉપરાંત મુખ્યમાં મળેલી ઓલ ઇન્ડીયા લેજલેટીવ કોનફરન્સના, તેમજ અલીગઢ ખાતે મળેલી ઓલ ઇન્ડીયા પોસ્ટમેન્ટ કોનફરન્સના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા. ૧૯૩૮ના સાલમાં સર એમ. ઝકર ઉલ્લાખાનની ગેરહાજરીમાં તેમણે બેવાર હાઈ સરકારના કોમર્સ મેમ્બરનો ઉચ્ચ અને માનવંત ઓધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૩૬ના સાલમાં નીમાયલી આર્મી ઇન્ડીયાનીએજન કમીટીમાંના સભ્ય તરીકે પણ તેમણે સેવા જનવી હતી.

સરનામું:—મોહોલ્લા, મુગલપુરા, મારાઢાબાદ, યુ. પી.

મીનુભાઈ માધવલાલ, સર, ખીજ ખારેનેટ, (૧૯૧૩)—પહેલા ખારેનેટ અને સુલેયના તે મીનુલાલ ખુશાલરામનાં બેટીનાં એઓ બેટા થાય છે. એઓના પોતા જેઓ હાંદુ કોમમાં ખારેનેટસી મેળવનારા પહેલાજ સભ્ય હતા, તેઓની જગ્યાએ ૧૯૧૬ માં એઓ આવ્યા હતા. એવજુનો જન્મ ૧૯૦૬ ના સાલના એપ્રિલ માસની તા. ૧૮ મીએ થયો હતો. ૧૯૨૪ના સાલમાં એવજુનાં લગ્ન અમદાવાદમાં જવેરીલાલ ખુલાખીરામ મહેતાના બેટી તનુમતી સાથે થયાં હતાં. એવજુના વારસ બેટા ઉદયનો જન્મ તા. ૨૫મી જુલાઈ ૧૯૨૬ને દીને થયો હતો. એઓ મુખ્યની લેજલેટીવ એસેમ્બલીના એક સભ્ય હતા.

સરનામું:—શાન્તીકુન્જ શાહીખાગ, અમદાવાદ.

કાયાજી, સર જહાંગીર કુંવરજી—

એમનો જન્મ ૧૮૭૫ માં થયો હતો.

એમણે મુંબઈની એલફીન્સ્ટન કોલેજમાં અને કેમ્બ્રીજની કેસ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ઇંગ્લીશ ટેરીફ અને ઇન્ડિઅન હરસીના પ્રશ્નો માટે નિભાયણ શાહી કમીશનોના તેઓ સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ માં કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ માં રાષ્ટ્રસંઘની એક્ઝેક્યુટીવમાં ડેલીગેટ તરીકે હાજરી આપવા જનીવા ગયા હતા. ૧૯૩૦-૩૧ માં કલકત્તાની પ્રેસીડેન્સી કોલેજના પ્રીન્સીપાલ હતા. આંધ્ર યુનીવર્સિટીમાં પોલીટીકલ ઇકોનોમી અને ફીલાસોફીના પ્રોફેસર હતા. રાયલ ઇકોનોમીક સાયન્સની કોરસપોન્ડન્ટ પદ્ય હતા. એમણે હિંદી ચલણ અને હુન્ડીઆમણ અંગે પેટલાંક પુસ્તકો લખ્યાં છે.

સરનામું:—૧૭ રોડ, મુંબઈ નં ૬.

દાબોલકર, લેફ. કર્નલ અનંત યશવંત. એમ.સી., એમ.બી.બી.એસ., બી.એસ.સી. (યુ'બઇ)—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. એમણે વેંગુર્લ અને સાવંતવાડીની અંગ્રેજ સ્કૂલોમાં અને વડોદરા કોલેજ, મુંબઈની એલફીન્સ્ટન કોલેજ અને શ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ, લંડનની યુનીવર્સિટી કોલેજ અને સ્કૂલ ઓફ ત્રાપીકલ મેડીસીનમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૫ થી ૧૯૨૬ સુધી આઈ. એમ. એસ.ની લશ્કરી શાળામાં હતા. ૧૯૩૦ થી ૧૯૩૩ સુધી મુંબઈ સરકારના બહાર આરોગ્ય ખાતામાં હતા અને ૧૯૩૪ થી બહાર આરોગ્યના ડિરેક્ટરનો એડ્ધો ભાગવે છે. એમના પત્નીનું નામ તારા સંભારે બી.એ.છે.

સરનામું:—૧૫, કવીન્સ ગાર્ડન્સ પુના.

ગોખીલી, રાજ સર સ્વેચ એલાપતિ રામકૃષ્ણ રંગા, રાવળહાહુર, કે.સી.આઈ.ઈ—ગોખીલીના શ્રી ૨૧ રાજનો જન્મ ૧૯૦૨ ના ફેબ્રુઆરીમાં થયો હતો. એમણે એમનો અભ્યાસ ગોખીલીમાં થેર કર્યો હતો. ૧૯૨૦ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. ૧૯૨૫ થી ૧૯૨૭ સુધી કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ માં મદ્રાસની ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ થી મદ્રાસના ગવર્નરના માનદ એડીકાંગ હતા. ૧૯૩૧ થી આંધ્ર યુનીવર્સિટીના પ્રો-ચાન્સેલર છે. ૧૯૩૨ થી ૧૯૩૭ સુધી મદ્રાસ સરકારના મધાન હતા.

સરનામું:—ગોખીલી, વીઝાગપટ્ટમ ડીસ્ટ્રિક્ટ, મદ્રાસ ઇલાકા.

કુતાર, એરવદ નવરોજી માહીયાર,
બી. એ., મધુમ શેઠ માણિકજી શેઠની
દરેમહેરના વડા પંથકી—એરવદ કુતા-

રના જન્મ તારીખ ૧૪મી નવેમ્બર
૧૮૯૯ ના દીને નવસારી ખાતે થયો હતો.
શરૂઆતની કેળવણી નવસારીની સર
કાવસજી જેહાંગીર મદદેસામાં લઈ ત્યાંથી
મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરી મુંબઈની
સેન્ટએન્થર કોલેજ મધે અભ્યાસ કરી
અવસ્તા પેહલવી ભાષા સાથે મુંબઈ
યુનીવર્સિટીની બી. એ.ની પરિક્ષા પસાર
કરી હતી. એરવદ કુતારે અવસ્તા-પહે-
લ્વીના જીમ. એ. મુધીના અભ્યાસ
મુંબઈની સર જમશેદજી જીજીભાઈ
મદદેસા મધે કર્યો હતો, અને ત્યાંથી
સ્કોલરશીપી તેમજ ઇનામો મેળવવા
ઉપરાંત બી. એ.ની યુનીવર્સિટીની પરિ-

ક્ષામાં વિશે નંબરે આવવા માટે દસ્તુર
પેશોતન સંબંધના ગ્રેડ-મેડલ મેળવ્યો
હતો. ત્યારબાદ મુંબઈની જરથોસ્તી
જશન-કમિટી તરફથી મુંબઈની જુદી
જુદી હાઈસ્કૂલોમાં ધર્મશિક્ષણ આપવા
માટે એક ધર્મશિક્ષક તરીકે એઓની
નેમણુંક થઈ હતી, જે ઓધો એઓએ
૧૫ વરસ મુધી ભોગવ્યો હતો. અને
૧૯૪૦ માં એરવદ કુતારના પીતાજીના
મરણથી માણિકજી શેઠની પુરાણી દરે-
મહેરના વડા પંથકી તરીકે એઓની
નેમણુંક કરવામાં આવી હતી. જે કાર-
ણને લીધે જશન-કમિટીના ધર્મશિક્ષકને
ઓધો એવણે છોડ્યો હતો. તારીખ
૮-૨૨-૪૦ ને દીને એરવદ કુતારને પંથકી
તરીકેની શોભ ઉપલી દરેમહેરના મુતવલી
શેઠ કાવસજી બલભાઈ શેઠ એક બહેર
મેળાવડામાં આપી હતી જે પ્રસંગે
નવસારી, મુંબઈ તેમજ દેશાવરના
દસ્તુરજી સાહેબોએ હાજરી આપી હતી
અને શાલો એનાયત કરી હતી. એ
ઉપરાંત જુદા જુદા પંથકીઓ, અથોર-
નાનો તેમજ બહેર મંડળો મળી
એકંદરે ૭૭ શાલો એરવદ કુતારને
એનાયત થઈ હતી. એરવદ કુતાર
અથોરનાન-મંડળના બેડયા આનરરિ
સેક્રેટરી છે અને પારસી ફેડરલ-
કાઉન્સિલ, અથોરનાન અનજુમન-કમિટી
વિગેરે પારસી મંડળોમાં ઉલટમંદ
સભાસદ તરીકે પારસી કોમની સેવા
કરે છે. એરવદ કુતાર એક ધર્મ-
અભ્યાસી હોઈ બહેર ભાષણો તેમજ
વાચને આપવા માટે બાણીતા છે.

સરનામું:—C/o. માણિકજી શેઠની
અગીઆરી, ૨૨૫ બબર-
ગેટ, કોટ, મુંબઈ.

કુતકોટી, ડો. હીઝ હોલીનેસ શ્રી. ગંઠરાચાર્ય, કર્ણીર પીઠ, પી. એચ. ડી.— એવલુનો જન્મ તા. ૨૦ મી મે ૧૮૭૮ના સાલમાં ખારવાડ જિલ્લામાં આવેલા કુતકોટી ખાતે એક વંશપરંપરાથી ઉતરી આવેલા ગ્રામજન જમીનદાર કુટુંબમાં થયો હતો. એમણે ખારવાડની હાઈ સ્કુલમાંથી મૅટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. તે પછી એમણે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ શરૂ કીધો હતો અને તે અર્થે ખનારસ અને કલકત્તા ખાતે પણ ગયા હતા. ખારમીક વીધે સંખંધી એઓ મુસાફરી કરી ભાષણો આપતા હતા, પુના ખાતે લંડોરકર ઓરીએન્ટલ રીસર્ચ ઇન્સ્ટીટ્યુટ અને અમલનેર ખાતે ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ફીલોસોફી ઉભા કરવામાં એમણે આગેવાન ભાગ લીધો હતો કે જે બીજી સંસ્થામાં એવલુ શંકરાચાર્યની ફીલસૂફી ઉપર ભાષણો આપતા હતા. ભગવદ-ગીતા સંખંધી એઓનાં ભાષણોનો એક અમેરીકન યુનીવર્સીટી તરફથી થેસીસ તરીકે સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો, અને એઓ ઉપર પી. એચ. ડી.ની ડીગ્રીની નવાજેશ કરવામાં આવી હતી. એઓ ખાતે સંસ્કૃત એકેડેમી સ્થાપવામાં એવલુનો મુખ્ય હાથ હતો કે જે સંસ્થાના આશરો હેઠળ એઓ એક એઓ-સંસ્કૃત મેગેઝીન ‘એડીટ’ કરતા હતા. મુખ્ય સરકાર તરફથી એવલુની મોરલ એડ્યુકેશન કનસલ્ટેટીવ કમીટીના એક સભ્ય તરીકે નેમલુંક કરવામાં આવી હતી. વળી મુખ્યની યુનીવર્સીટીની એમ. એની ડીગ્રીના વેદાન્ત ગ્રાંથ પેપરના એઓ એક એકામીનર (પરીક્ષક) હતા. ૧૯૧૮ના સાલમાં અલાહાબાદ ખાતે મળેલી એલઈંડીયા હીંદુ ધર્મ કોનફરન્સનું તેમજ એજ સાલમાં એજ ઠંકાણે મળેલી હોમ-

ફલ લીગની એક સભાનું પણ તેઓએ પ્રમુખપદ લીધું હતું. ૧૯૧૮ના સાલના અક્ટોબર માસમાં એવલુ કોલાહપુર છોડ્યું હતું. જે પછી એવલુ નાસીકને પોતાનું મુખ્ય મઠક બનાવ્યું હતું. ૧૯૨૦ના સાલમાં મહારાષ્ટ્ર હીંદુ ધર્મ પરિષદ એવલુના મુખ્યારક હસ્તે પ્રુદ્ધી મુકાઈ હતી. તીવ્રક મહારાષ્ટ્ર યુનીવર્સીટીના એઓ પહેલાજ ચાનસેલર હતા. ૧૯૩૩ના સાલમાં નાસીક મધે મળેલી સળળા ધર્મોની કોનફરન્સ (All Faiths Conference)નું એમણે પ્રમુખપદ લીધું હતું કે જે મધે All Faiths League of India એઓના પ્રમુખપદ હેઠળ સ્થપાઈ હતી. હીંદુ મહાસભા સાથે મળીને જળણપુર, સુરત અને પુના ખાતે ભરાયલી મુદ્ધી કોનફરન્સનું તેમજ ૧૯૩૬ના સાલના અક્ટોબર મહીનામાં લાહોર ખાતે ભરાયલી હીંદુ મહાસભાની બેઠકનું પણ એમણે પ્રમુખ-સ્થાન લીધું હતું.

સરનામું:—પંચવટી. નારીક.

ઈસ્મખાલ, સર મહોમદ યુસુફ, નાઈટ— એઓના દાદા મરહુમ મીંહાશમે ૧૮૬૫ના સાલમાં એક સ્ટીમ નેવીએશન કંપની ચાલુ કીધી હતી કે જે કંપની પાછળથી હાલની જોએ સ્ટીમ નેવીએશન કંપનીમાં ફેરવાઈ ગઈ હતી. સર મહોમદ યુસુફ આ કંપની માં ૧૮૮૫ના સાલમાં જોડાયા હતા અને પોતાના પોતા સાથ કામ કીધું હતું. ૧૯૦૬ના સાલમાં, કે જ્યારે મજકુર કંપનીની માલિકી બીજા હાથમાં ગઈ ત્યારે સર મહોમદ યુસુફને પોતાની માલિકતોની બીલવણી કરવા સાથ પોતાની કોમની સામાજિક તેમજ કેળવણી સંખંધી ઉન્નતી

કરવાનો અવકાશ મલ્યો હતો. ૧૯૧૪ ના સાલમાં અધેરીમાં એક ફર્ટ-એડ આર્ટ્સ કોલેજ નામે ઇસ્માઇલ કોલેજ ઉભી કરવા માટે રૂ. ૮ લાખની બાદશાહી બક્ષેસ કીધી હતી. એવણે એ ઉપરાંત એક 'મરીન કોલેજ' તેમજ 'સીમેન્સ એરફનેજ' પણ સ્થાપી જે કે જે પ્રકારની સંસ્થાઓ હીંદમાં પહેલી અને એકલીજ છે મુ'બઇમાં વરલી ખાતે એક સેનેટોરીઅમ એવણે બંધાવી આપ્યું છે, અને એ ઉપરાંત નોવાહ ટાપુ ઉપર એમણે એક જેનરલ હોસ્પિટલ, એક સેનેટોરીઅમ, અને છાકરીઓ માટેની એક શાળા બંધાવી આપી છે. ૧૯૧૫ ના સાલમાં એઓ ઉપર નાઇટહુડના ઉચ્ચ ખેતાબની નવાજેશ થઇ હતી. તેઓ હાલમાં બહેર છ'હગીમાંથી ફરેગ થયા છે અને નોવાહ ટાપુ જે તેઓનું હવાખાવાનું માનીવું મથક છે ત્યાં રહે છે.

ફૂઝી રહુમાન, મી. એસ., કળાકાર, નાટ્યકાર અને નવલકથાકાર—એમનો જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. જ'હરા સંસ્થાનના બેગમ સાહેબા નજવી રફીઆ બેગમના બેન આત્માબેગમ સાથે એમનાં લગ્ન થયાં છે. એમણે લંડનની સ્કુલ ઓફ ધી રાયલ એડેડેમીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. તે ઉપરાંત બેન સારજ'ટ આર. એ. અને સર સોલોમન જે. સોલોમન આર. એ. એમની પાસે ખાનગીમાં તાલીમ લીધી હતી. એમના ચિત્રો લંડન અને પેરીસમાં બજાવીતાં સ્થળોએ બહેરમાં મુકાયાં છે. ૧૯૨૬-૨૭ માં નવા દીલ્હીના શાહી સેક્રેટરીએટના પહેલા મુ'બજ પર એમણે ચિત્રકામ કર્યું હતું અને ૧૯૨૮-૨૯ માં બી. કમીટી રૂમના બીજા મુ'બજ પર ચિત્ર કામ કર્યું હતું. વઢોદરાના મહુમ મહા-

રાબના કલા વિષયમાં સલાહકાર હતા. ૧૯૩૦ માં માન્ચેસ્ટરની સીટી આર્ટ ગેલેરીમાં એમના તમામ ચિત્રોનું પ્રદર્શન કરવા એમને આમંત્રણ થયું હતું. હીંદુ-સ્થાનના ઘણા રાજા મહારાજાઓ અને ઉમરાવોના ચિત્રો એમણે તૈયાર કર્યાં છે. એમના લખેલા નાટકોમાંના બે લંડનમાં ભજવાયા હતા.

સરનામું:—“એવાન-ઇ-રીફાટ”, રીજ રોડ, મલખાર હીલ, મુ'બઇ.

છરાડ, ચાલ્સ' રોખર્ડ, જે. પી. એ. આર. સી. એ., આર. બી. એ., આર. એ. આઇ., એફ. આર. એસ. એ., ચિત્રકાર, મુ'બઇની સર જે. જે સ્કુલ ઓફ આર્ટના ડિરેક્ટર. મુ'બઇના પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ મ્યુજઅમના પ્રસીદ્ધોની બોડના સભ્ય છે. એઓ લેકેસ્ટરવાળા બેન હોમસ છરાડના પુત્ર છે. એમનું લગ્ન ટોરીસવોર્ન સાથે થયું હતું એમણે એન્ટવર્પમાં અને લેકેસ્ટર સ્કુલ ઓફ આર્ટમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૫ થી ૧૯૨૦ સુધી લંડનની રાયલ કોલેજ ઓફ આર્ટમાં ચદતો અભ્યાસ કર્યો હતો. એમણે ફ્રાન્સ, બેલ્જીઅમ અને ઇટાલીમાં કલાવિષયક જ્ઞાન પુરું કર્યું હતું. લંડન, ન્યુયોર્ક, મોન્ટ્રીલ, ટોરોન્ટો વિગેરે સ્થળે એમના ચિત્રોનું પ્રદર્શન ભરવામાં આવ્યું હતું અને એમના ચિત્રો બજાવીતી કલારસિક સંસ્થાઓએ અને વ્યક્તિઓએ ખરીદી લીધા હતા.

સરનામું:—સ્કુલ ઓફ આર્ટ બંગ્લો, મુ'બઇ.

દીવેટીઆ, શ્રી. ન્યાયમુર્તિ હર્ષદલાઈ વજુલાઈ, એમ. એ., એલ. એલ. બી. ન્યાય મુર્તિ, હાઈકોર્ટ, મુંબઈ, મુંબઈની ઇન્ડ-સ્ટ્રીઅલ કોર્ટના પ્રમુખ—એમનું લગ્ન મીન્સીપાલ આનંદશંકર ધરવનાં પુત્રી બેલોબેન સાથે થયું છે. એમણે અમદાવાદની ગુજરાત કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૨ થી ૧૯૩૩ સુધી મુંબઈ હાઈકોર્ટની એપેલેટ સાઈડ પર વકીલાત

કરી હતી. ૧૯૨૮-૩૧ મુંબઈની ગવર્ન-મેન્ટ હો કોલેજમાં અધ્યાપક હતા. ૧૯૩૨-૩૩ માં મુંબઈની બાર કાઉન્સિલના માનક મંત્રી હતા. ગુજરાતી શાખામાં માનસશાસ્ત્ર પર પુસ્તક લખ્યું છે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં તેઓ ઘણો રસ લે છે.

સરનામું:—રીજ ટાઉ, મલખાર હીલ, મુંબઈ.

કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ, શેઠ—એવ-લુને જન્મ તા. ૨૨ મી ડિસેમ્બર ૧૮૯૪ના સાલમાં થયો હતો. એમણે અમદાવાદની ગવર્નમેન્ટ હાઈસ્કૂલ અને ગુજરાત કોલેજમાં ડેંગવણી લીધી હતી. એઓનાં લગ્ન ૧૯૧૫ના સાલમાં અમદા-વાદવાલા મી. એમનલાલ વાડીલાલ ઝવેરીના બેટી શ્રીમતી શારદાબેન સાથે થયાં હતાં. ૧૯૧૮-૧૯ના સાલમાં અમદાવાદમાં દુકાળ નીવારણ સમીટીના એનરરી સેક્રેટરી તરીકે થયેલી નેમ-લુંક સાથે એઓએ બંદરે જઈ ગયાં ત્યાં શરૂઆત કીધી હતી. ૧૯૨૩-૨૬માં એઓની અમદાવાદના મીલમાલિકોની

મંડળીના ઉપ-પ્રમુખ તરીકે તેમજ એજ વરસો દરમ્યાન લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલી મધેના મીલમાલિકોની મંડળીના પ્રતિ-નિધિ અને એસેમ્બલીના સભાસદ તરીકે સુટણી થઈ હતી. સને ૧૯૨૬ તથા સને ૧૯૩૪માં જીનીવા ખાતે મળેલી ઇન્ટરનેશનલ લેબર કોનફરન્સમાં ઉદ્યોગપતિઓના પ્રતિનિધ તરીકે હાજરી આપી હતી. અમદાવાદના મીલમાલિકોની મંડળીના લાગત બે વરસ ૧૯૩૪-૩૫ અને ૧૯૩૫-૩૬ માટેના એઓ પ્રેસી-ડન્ટ હતા. ફેડરેશન ઓફ ઇન્ડયન એમ્પ્લોઈઝ ઓફ કોમર્સ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીના ૧૯૩૪-૩૫ના સાલ માટેના પાણુ એવલુ પ્રેસિડન્ટ હતા. ૧૯૩૭ની સાલમાં રીઝર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડયાની સેન્ટ્રલ બોર્ડના એઓ એક ડિરેક્ટર થયા હતા. ૧૯૩૭-૩૮ના સાલમાં હીંદ અને બ્રીટન વચ્ચેના વેપારી કરારને લગતી વાટા-ઘાટ સંબંધી એમણે હીંદી સરકારના સલાહકાર તરીકે સેવા બજવી હતી. અનેક અગત્યની બાબતો જેવી કે ટેરીફ બોર્ડસ, રાયલ કમીશન્સ, ગ્રેડ ડેલીવેશન્સ, વીગેરે સવાલો સંબંધી અમદાવાદમાં ડેલીવેશનોની આગેવાની લેવાનું માન એઓનેજ ફાળે જવા પામ્યું હતું. હીંદની જૈન કોમના એવલુ પ્રેસિડન્ટ છે. શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીનાં મોટા ધર્મફંડોનો એઓજ વહીવટ કરે છે. અમદાવાદની એડ્યુ-કેશન સોસાયટીના એઓ એક પેટ્રન છે. જ્યારે મજકુર સોસાયટીની ગવર-નીંગ બોર્ડીના એવલુ ચેરમેન છે અમદાવાદની રોટરી કલબના ૧૯૩૯ના સાલ માટેના એઓ પ્રેસિડન્ટ હતા.

સરનામું:—પાનકોર નાકા, અમદાવાદ.

આથવેલે, રાવ બહાદુર બાપુરાવ નારાયણ, બી. એ., એલ એલ બી., જે. પી., મુબઈના કોરોનર અને રીટાઈર્ડ પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ—રાવ બહાદુર આથવેલેના જન્મ તા. ૪ થી ફેબ્રુઆરી ૧૮૬૮ ના દિને બેલગામમાં થયો હતો. તેમણે અહમદનગરની મીશન હાઈસ્કૂલ અને મુબઈની વીલ્સન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૮૫ માં મેટ્રીક, ૧૮૮૯ માં બી. એ. અને ૧૮૯૬ માં એલ એલ. બી. થયા હતા. મુબઈની રોયલ્ટી મની હાઈસ્કૂલમાં એક શીક્ષક તરીકે નોકરી કર્યા પછી તેમણે વકીલાત કરવા માંડી હતી અને ૧૯૧૬ માં તેઓ પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ નીમાયા હતા. ૧૯૨૩ માં તેઓ રીટાઈર થયા હતા અને ૧૯૨૪ માં સાવંતવાડીના ચીફ જજ નીમાયા હતા. ૧૯૨૫ માં તેઓ મુબઈના કોરોનર નીમાયા હતા કે જે હોદ્દો હજી તેઓ ધરાવે છે.

સરનામું:—લવલેન, મુબઈ.

હમીદ, ડા. એ. જવાબ, બી. એસ સી., એમ. એ., પી. એચ. ડી. (બક્ષીન) એ. આઈ. સી., એફ. સી. એસ. (લંડન) એમ. એલ. સી., બોમ્બે—એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં થયો હતો. ૧૯૨૦ માં અલ્લાહબાદ યુનીવર્સિટીની બી. એ. ની પરીક્ષા વિજ્ઞાન લઈ પાસ કરી હતી અને અલીગઢની મુસ્લીમ યુનીવર્સિટીમાં રસાયણશાસ્ત્રના અધ્યાપક હતા. એઓ ૧૯૨૪ માં યુરોપ ગયા અને બર્મિંગહામ યુનીવર્સિટીમાં દાખલ થયા અને ત્યાં ઘણા બહુતા અધ્યાપકોના હાથ નાચે અભ્યાસ કર્યો અને ૧૯૨૭ માં બર્મિંગહામ યુનીવર્સિટીની ડાક્ટરની પદ્વી મેળવી. ત્યાર પછી પણ થોડા વર્ષ રસાયણ

શાસ્ત્ર અને ઔષધશાસ્ત્રના વધુ અભ્યાસ માટે યુરોપમાં જ રહ્યા ૧૯૩૨ ના બનેવારીમાં એમણે મુબઈમાં સ્થાયી મુકામ કર્યો અને રસાયણની વસ્તુઓ અને ઔષધોનો વેપાર જમાવ્યો. ૧૯૩૬ સુધી અલીગઢ મુસ્લીમ યુનીવર્સિટીની સીન્ડીકેટના સભ્ય હતા. એમણે હાલમાં કમીકલ, ઇન્ડસ્ટ્રીયલ અને ફારમાસ્યુટીકલ લેબોરેટરીઝ લી. નામની એક સંસ્થા ઉઘાડી કરી છે.

સરનામું:—૧૨ રેમ્પાઈરો, કોટ, મુબઈ.

ભરૂઆ, ડા. શીરોજ સી., એમ ડી. (લંડન)—ડા. ભરૂઆનો જન્મ મહુ ખાતે નવેમ્બર ૧૮૮૨ માં થયો હતો. મહુમાં

માધ્યમીક કેળવણી લઈ તેઓ મુબઈની ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં ભેડાયા હતા અને ૧૯૦૩ માં એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની ડીગ્રી મેળવી હતી. ૧૯૧૧ માં તેમણે મુબઈમાં તબીબી ધંધો શરૂ કર્યો હતો અને આજે તેઓ એક પહેલી પંક્તીના ફીઝીશીઅન લેખાય છે. મુબઈની પારસી જનરલ હોસ્પિટલ, જે. જે. હોસ્પિટલ, કે. ઇ. એમ. હોસ્પિટલ, ગોરધનદાસ સુરદાસ મેડીકલ કોલેજ, બાળકો માટેની જરબાઈ વાડીઆ હોસ્પિટલ વીગેરે સંસ્થાઓને તેમણે પોતાની સેવા યોનરરી અર્પણ કરી બહુર પ્રબળની સારી સેવા બબવી છે. ૧૯૩૯ ની સાલમાં તેઓ મુબઈના શેરીફ નીમાયા હતા. બોમ્બે મેડીકલ કાઉન્સિલ અને મુબઈ યુનીવર્સિટીની સેનેટના પણ તેઓ સભ્ય છે.

સરનામું:—તાજમહાલ હોટલ, મુબઈ.

ગોસ્વામી, કુમાર તુલસીચંદ્ર, એમ. એ. (ઓફીસ) સીરામપોરના રાજ દીક્ષીરીલાલ ગોસ્વામીના પુત્ર છે. એમનો જન્મ ૧૮૬૮ માં થયો હતો. એમણે કલકત્તાની પ્રેસીડન્સી કોલેજ ઉપરાંત ઓફીસ અને પેરીસમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૮ માં કેનેડા ખાતે મળેલી એમ્પાયર એસોસિએશનની આગસ્ટ માસની બેઠકમાં હિંદી ધારાસભા તરફથી એમને પ્રતિનિધિ તરીકે ચુટી મોકલી આપવામાં આવ્યા હતા તેઓ એ સંસ્થાના હિંદી વિભાગના પ્રમુખ છે. ૧૯૩૭ થી ખંગાળની પ્રાંતિક ધારાસભાના સભ્ય છે. અને મહાસભાવાદી પક્ષના મદદનીશ નેતા છે

સરનામું:—ખાસીગંજ કલકત્તા.

નાઝીમુદ્દીન, સર જવાબ—એમ. એ. (કન્ટબ) કે. સી. આઇ. ઇ. બાર—એટ-લો એમ. એલ. એ. ૧૯૩૭ ના સાલ સુધી એમણે ખંગાળની સરકારના મીનીસ્ટરનો ઓધો ભોગવ્યો હતો. એવણે જન્મ ૧૮૬૪ ના સાલના જુલાઈ મહીનામાં થયો હતો. એવણે અલીગઢ અને કેમ્બ્રીજ ખાતે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૩ થી ૧૯૨૬ ના વરસો દરમિયાન એવણે ડાકકાની મ્યુનીસીપલ કમીટીના કમીશનરનો ઓધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૪ થી ૧૯૨૬ સુધી એઓ ડાકકા યુનીવર્સિટીની એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સિલના એક સંસાસદ હતા. ૧૯૨૩ થી એઓ એક એમ. એલ. સી. છે. ૧૯૩૭ ના સાલમાં એવણે ખંગાળની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીમાં ચુટી કઢાયા હતા.

ટેકાણું—મારી બાગ, રામા, ડાકકા, અને રપ, બેલીગંજ, સરકલ રોડ, કલકત્તા.

તૈયબજી, મીસીસ ખદીજ શાહી, એમ. એલ. એ., જે. પી. એનરરી પ્રેસીડન્સી મેજિસ્ટ્રેટ, મુખ્યમંત્રી મ્યુનીસીપલ મર્ફ ગાઇડસના પહેલા કમીશનર—મીસીસ શાહી તૈયબજીનો જન્મ ૧૮૮૫ ની સાલમાં થયો હતો. તેઓ મુખ્યમંત્રી મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશન, મ્યુનીસીપલ સ્કુલ્સ કમીટી અને મુખ્યમંત્રી લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીનાં સભ્ય છે. ૧૯૩૪-૩૫ માં તેઓ મ્યુનીસીપલ સ્કુલ્સ કમીટીનાં પ્રમુખ હતા. પોતાની કામના તથા બીજી કામના કેળવણી અને સામાજિક સવાલોમાં તેઓ ઘણી ઉલટ છે. સ્ત્રીઓની ઉન્નતિ માટે તેઓ ખનતુ કરે છે અને પોતાની કામની તથા બીજી અનેક બહુર સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ છે.

સરનામું:—ઉમર મેનશન, વોડન રોડ, મુખ્ય.

ચીત્ર, હીવાન બહાદુર આત્મારામ અનંત, એડવોકેટ (ઓ. એસ.) જે. પી., મુખ્યમંત્રી સ્પેશીકાલ કોર્ટના માલ વડા ન્યાયાધીશ—એમનો જન્મ ૧૮૭૭ માં થયો હતો. એમણે મુખ્યમંત્રી વીલ્સન કોલેજમાં અને સરકારી લો સ્કુલમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૦૭ થી ૧૯૧૬ સુધી મુખ્યમંત્રી હાઇકોર્ટની એડીજન્ટ સાઇડ વકીલાત કરી હતી. ૧૯૧૬-૧૭ માં મુખ્યમંત્રી સ્પેશીકાલ કોર્ટના કામચલાઉ વડા જજના ઓધા પર હતા. ૧૯૨૮ માં એઓ એ ઓધા પર કાયમ થયા હતા. ૧૯૩૫ માં મુખ્યમંત્રી હાઇકોર્ટના કામચલાઉ જજ નીમાયા હતા.

સરનામું:—૨૨, પેરી કોસ રોડ, વાંદરા.

સુકથંકર, ૩૦ મીસીસ માલીનીબાઇ ભાલચન્દ્ર, એમ. બી. બી. એસ.—મીસીસ સુકથનકરનો જન્મ તા. ૧૧ મી જાન્યુ-આરી ૧૮૯૫ ના દીને થયો હતો. તેમણે ૧૯૧૬ માં સોફીસ્ટીકટ મી. સુકથનકર સાથે કર્યો હતો અને ૧૯૧૭ માં એમ. બી. બી. એસ ની ડીગ્રી મેળવી હતી. તે પછી તેમણે કામા હોસ્પિટલ અને ગ્રાન્ડ મેડીકલ કોલેજમાં ડેટલાંક વરસો સુધી સેવા બજાવી હતી. ૧૯૩૪ માં તેઓ જોલ ઇન્ડિયા વીમેન્સ કોનફેરન્સના માનદ બજાવેલી હતી. મુંબઈની મ્યુનિસિપલ કોરપોરેશન અને સ્કુલ્સ કમીટીમાં તેઓ વર્ષોથી બીરાજે છે અને ૧૯૩૩-૩૪ માં સ્કુલ્સ કમીટીના પ્રમુખ પણ હતાં. મુંબઈની મ્યુ. કોરપોરેશનની ઇમ્યુવમેન્ટસ કમીટીનાં પણ તેઓ વર્ષ બાઈ પ્રમુખ હતાં.

સરનામું—શાંતારામ હાઉસ, મલબાર હીલ, મુંબઈ.

કેસરદસ, જનરલ સર રોબર્ટ આર્ચીબોલ્ડ જી. સી. એસ. આઈ., જી. સી. બી., સી. એસ. આઈ., ડી. એસ. એ., ૧૯૩૫ ના હિન્દુસ્તાનના વડા સેનાપતિ—એમનો જન્મ ઇ. સ. ૧૮૬૬ ના માર્ચમાં થયો હતો. એમણે મહા બુદ્ધ દરમ્યાન બુદ્ધસેવા કરી હતી અને તે દરમ્યાન મીસર અને મેસોપોટેમીઆના વિઝહમાં પણ લાગ લીધો હતો. ૧૯૨૩ થી ૧૯૨૭ સુધી પેશાવર ડીસ્ટ્રિક્ટના ચાર્જમાં હતા. ૧૯૨૮-૨૯ માં એડન્ટન્ટ જનરલ નીમાયા હતા. ૧૯૨૯ થી ૩૩ સુધી ના. સમ્રાટના એડીકાંગ હતા. ૧૯૩૦ થી ૩૪ સુધી હિંદમાં ઉત્તર વિભાગના લશ્કરના મુખ્ય સેનાપતિ હતા.

સરનામું—સીમલા અને ન્યુ હીલ્ડી.

ગજેન્દ્રગઢકર, શ્રી. અશ્વત્થામા બાલાચાર્ય, એમ. એ., એમ. આર. એ. એસ, મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં સંસ્કૃતના અધ્યાપક—એમનું લગ્ન શ્રીમતી કમલાબાઈ શાલીગ્રામ સાથે થયું હતું. એમણે સતારાની હાઈસ્કુલમાં અને પુનાની ડેકકન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૫ માં મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજના સંસ્કૃતના અધ્યાપકના મહત્વની નીમાયા હતા. ૧૯૧૭ માં લેકચરર અને ૧૯૨૦ માં પ્રોફેસર નીમાયા હતા. તેઓ કેપ્ટનને ઓધો ધરાવે છે અને મુંબઈ યુનીવર્સીટી ટ્રેનીંગ કોરની સી. કંપનીના વડા છે. ૧૯૨૬ માં એમણે મુંબઈમાં સ્વસ્તીક લીગની સ્થાપના કરી હતી અને એ સંસ્થાની સ્વયંસેવક દુકડીના ઉપરી અધિકારી છે. યુનીવર્સીટીના વિદ્યાર્થીઓ માટે ઘણાં સંસ્કૃત પાઠ્ય પુસ્તકોના અંગ્રેજીમાં તરજુમા સાથે પ્રસિદ્ધ કર્યાં છે.

સરનામું—એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજ, મુંબઈ.

હેમીલ, હેરી, બી. એ., ફેડરલ પબ્લીક સર્વિસ કમીશનના સેક્રેટરી., પહેલાં એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજના પ્રીન્સીપાલ હતા—એમનો જન્મ ૧૮૯૧ માં થયો હતો. એમનું લગ્ન હીલ્ડા એ. શીપ સાથે થયું હતું. એમણે બેલફાસ્ટની રાયલ એકેડેમીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુશન અને કવીન્સ યુનીવર્સીટીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને ગ્રેજ્યુએટ થયા પછી ઇંગ્લેન્ડના અને પાછળથી હાઈ લશ્કરમાં બેડાયા હતા ૧૯૧૦ માં એમને હાઈ કેપ્ટનની ખાતામાં સન'દી ઓધો મળ્યો હતો.

સરનામું—હીલ્ડી, સીમલા.

દીપ્તિમાચારી, રાવ જહાદર, સર
વેંગલ થીરવેન્કાટા, નાઇટ, (૧૯૩૩), કે.
સી આઇ. ઇ. (૧૯૨૬), સી આઇ. ઇ
(૧૯૨૬), બી. એ., બી એલ. તે વડોદરાના
દીવાન—એઓના જન્મ ૧૮૮૨ના સાલમાં
થયો હતો. એમણે મદ્રાસની પ્રેસીડેન્સી
કોલેજ તેમજ સો કોલેજમાં કેળવણી લીધી
હતી. ૧૯૦૩ ના સાલમાં કોમ્પીટીટીવ
એકઝામીનેશન મારફતે એઓ મદ્રાસની
સીવીલ સરવીસમાં દાખલ થયા હતા
મદ્રાસ ઇલાકાના જુલુજુલા ડીસ્ટ્રિક્ટમાં
સેવા બજાવ્યા પછી એઓ કોચીન સ્ટેટ
સરવીસમાં થીફ રેવન્યુ ઓફીસર તરીકે
નેમણા હતા અને તે હોદ્દા દરમિયાન કે.
સાક વખત એઓએ સ્ટેટના દીવાનને પત્ર
કામચલાઉ મુદત માટે ઓધ્યો ભાગવ્યો
હતો, તે પછી થોડાક વખતમાં તેઓ
મદ્રાસની સરકારના યોડ ઓફ રેવન્યુના
એમ્પ્લોયેડ સેક્રેટરી (૧૯૧૩-૧૯૧૯)
નીમાયા હતા ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૨ના વરસો
સુધી એઓ લીમીઆનગરમ સ્ટેટના ટ્રસ્ટી
નીમાયા હતા, જે પછી ૧૯૨૩ના સાલમાં
રામનાથ જલ્લાના નેઓ કલેક્ટર નીમાયા
હતા. ૧૯૨૪ ના સાલથી તે ૧૯૨૭ ના
સાલ સુધી જે જે મુદત દરમિયાન એવણે
મદ્રાસની સરકારના સો. એડમિનિસ્ટ્રેશન અને
બીજા ખાતાઓના સેક્રેટરી તરીકેના ઓધ્યો
ભાગવ્યો હતો. એઓની ૧૯૨૭ના સાલના
ફેબ્રુઆરી માસમાં વડોદરાના દીવાન તરીકે
નેમણુંક થઇ હતી. લંડનમાં મળેલ
પરેસી, બીજા અને ત્રીજા રાઉન્ડટેબલ કોન-
ફરન્સના ઉદ્દેશિત તરીકે, જે જે કેન્દ્ર સ્ટક
ચર કમીટીના અને જે જે મુખ્ય-
કમીટીના એક અગ્ર્ય. એઓ
ભાગવ્યો હતો. ૧૯૨૭ના સાલમાં
મળેલી એમ્પ્લોયેડ પાલ

પણ એમણે હાજરી આપી હતી.
લીગ ઓફ નેશન્સની એસેમ્બલીની મળેલી
મેકેડોમાં પણ એમણે હાઈ તરફથી એક
ઉદ્દેશિત તરીકે હાજરી આપી હતી.
વડોદરા રાજ્યના છેલ્લા ૧૪ વરસની
મુદતના દીવાન તરીકેના એઓના ઓધ્યો
દરમિયાન તેઓ એક ઉચ્ચ કોર્ટના કાબેલ
અને ખાદોશ વહીવટદાર (admiralistrator)
અને રાજદ્વારી (statesman) પુરવાર
થયા છે.

સરનામું—દીવારામ, વડોદરા

અફરુલ્લાહ ખાન, ચૌધરી સર મહમદ,
નાઇટ, કે.સી.એસ. આઇ., બાર.એટ-સો,
નાબ વાઈસરોયની કારોબારી કાઉન્સીલના
સભ્ય—સર મહમદ અફરુલ્લાહખાનનો જન્મ
તા. ૬ હી ફેબ્રુઆરી ૧૮૬૩ ના દીને
થયો હતો. બેરિસ્ટર થયા પછી તેમણે
લાહોરની હાઈકોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ કરી હતી
(૧૯૧૪-૩૫). નેઓ “ઇન્ડિઅન કેસીઝ”
ના તંત્રી (૧૯૧૬-૩૨), પંજાબ યુનીવર્સિટી
ની સો કોલેજના સો લેકચરર (૧૯૧૯-
૨૪), પંજાબની ધારાસભાના સભ્ય
(૧૯૨૬-૩૫), પંજાબ પ્રોવીન્સીઅલ રીફોર્મ
કમીટીના અગ્ર્ય, ઇન્ડિઅન રાઉન્ડ
ટેબલ કોનફરન્સ (મળે)ના ઉદ્દેશિત, કનશ-
લ્ટેરીવ કમીટીના અગ્ર્ય (૧૯૨૭), પારલા-
મેન્ટી એમ્પ્લોયેડ પાલ
, એટ ઇન્ડિ-
૧૯૩૧), દી-
૧૯૩૧
અને બી
વવાને બી
૩૫૧
બી
૧૧

મફતલાલ ગગલભાઈ,—શેઠ મફત-
લાલ ન્યાતે કડવા પાણીદાર છે. એમને
જન્મ ૧૮૭૩ માં અમદાવાદ ખાતે થયેલો.

એમના પિતા કીનખાખના વેપારી હતા.
શેઠ મફતલાલ સાધારણ અભ્યાસ કરીને
અઢિ વર્ષની ઉંમરે તો પિતાના ધંધામાં
જોડાઈ ગયા હતા. પિતાની સ્થિતિ
સાધારણ હતી, એટલે એમને ખુબ જ કામ
કરવું પડતું. ડાકોરમાં દર પુનેમે
ભરાતા મેળામાં કાપડના તાકા લઈને
એમને વેચવા જવું પડતું. ત્રીસ વર્ષની
ઉંમરે શેઠ મફતલાલ મીલની નોકરીમાં
દાખલ થયા. એ નોકરી કરતાં તેમને
મીલમાલેક ખનવાની ઇચ્છા થઈ. એ
ફક્તિહત થઈ અને ૧૯૦૭ માં સવાત્રણ
લાખની મુડીની “શેરોક મીલ”ના એજન્ટ
થયા પણ તો આઠેક મીલોના એજન્ટ
અને મહાન ધંધાદારી બન્યા છે.

૧૯૧૩ માં નડીઆદમાં ખીજી મીલ ખરીદી
તેનું નામ “ન્યુ શેરોક મીલ” રાખ્યું.
૧૯૧૪ માં સુરતની સુરત કોટન મીલ
ખરીદ કરી. અને ૧૯૩૩ માં નવસારીમાં
“મફતલાલ ફાઇન સ્પીનિંગ”. મીલની
સ્થાપના કરી અને ૧૯૩૬ માં “ઇન્ડિઅન
મીલ” તેમની એજન્સી નીચે આવી. એ
ઉપરાંત આફ્રીકામાં જનનું ખીજનેશ આજી
છે અને ખાંડની “ફ્લેટન શુગર મીલ”
માં પણ તેમને હાસ્તો છે. શેઠ મફતલાલે
વહાણવટાના ધંધા તરફ પણ નજર
હોડાવીને ૧૯૩૭ માં રત્નાકર સ્ટીમ નેવીગે-
શન કંપનીની સ્થાપના કરી હતી. મુખ્યથી
પંજમ સુધી એકજ લાઇન હોવાથી નુરના
દર ભારે લેવાતા હતા. આ કંપની હસ્તીમાં
આવતા વેપારીઓને દર લાખને ફાયદો
થયો હતો. પાછળથી રત્નાકર કંપનીને
ખીજી કંપની સાથે જોડી દેવામાં આવી છે.
શેઠ મફતલાલે અનેક સંખાવતો કરી છે
એમની સંખાવત મીરજ, કલોલ, દેવગઢ
(રત્નાગીરી), કાશી સુધી પહોંચી છે.
અમદાવાદમાં જમનાખાઈ સરસ્વતી મંદીર
નામની જી ઉપયોગી સંસ્થા પોતાના
માતૃશ્રીની યાદગીરીમાં સ્થાપી છે. અને
મુખ્યદના નવા હોંદુ સ્વીમીંગ ખાથ માટે
એમણે આપેલી એક લાખની સંખાવતો
જાણીતીજ છે, એમના સ્વર્ગસ્થ પુત્રની
યાદગીરી જળવાઈ રહે એ માટે આ ખાથને
“પ્રાણમુખલાલ મફતલાલ હિંદુ સ્વીમીંગ
ખાથ”નું નામ અપાયું છે. શેઠ મફત-
લાલે ૧૯૨૧, ૧૯૨૫, ૧૯૩૨ અને ૧૯૩૪
માં યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો હતો. હાલ
ધંધાની ઉપાધી ઓછી કરી નાંખી નીવૃત્તિ
જીવન ગાળે છે.

સરનામું:—વોર્ડનરોડ, મુખ્ય.

મહેતા, ખાનખડાદુર સોરાખ નશર-
વાનજી, જે. પી.—એવલુનો જન્મ તા. ૦
૪-૧૧-૧૮૭૮ ના દીને થયો હતો. ૧૮૯૭

ના સાલમાં એલફીનસ્ટન સ્કુલમાંથી
મેટ્રીક થઇને વીલ્સન કોલેજમાંથી પ્રીવી-
યસની પરિક્ષા પાસ કરીને ૧૯૦૧ માં
એક ટેમ્પરરી ક્લાર્ક તરીકે ચેપર
કરન્સી બેન્કના શરોફ ડીપાર્ટમેન્ટમાં
રોજ રૂ. ૧ ના નાના પગારે શરૂઆત કરી
હતી. આ પછી તેઓએ પોતાની બાહોશી
અને ખંતથી બેન્કના બધાં ખાતાંઓમાં
અનુસવ મેળવીને ૧૯૧૨ ના સાલમાં હેક
શરોફ થયા હતા. જે પછી ૧૯૧૬ ના
સાલમાં તેઓની ડેરીયર તરીકે નીમણુંક
થઈ હતી. ૧૯૨૩ ના સાલમાં તેઓને
બેન્કના ત્રેઝરરને મોટો ઓધ્યો મળ્યો
હતો, જે તેઓએ લગભગ ૧૭ વરસ
સુધી ખંત અને મહેનતથી બજાવીને
૧-૪-૧૯૪૦ ના સાલમાં ફુલ કોમ્પેનસેન્ટરી
એક્લાવન્સ મેળવીને રીટાયર્ડ થયા હતા.
૧૯૨૩ ના સાલમાં તેઓને અનેક સેવાઓની
કદર કરી ગવરમેન્ટે ખાનખડાદુરનો ખેતાબ
અનાયત કીધો હતો. તેઓ રેગ.

પ્રાઉન ફીમિશનના તેઓ એક મેશન,
એક જે. પી. અને સોશયલ વર્કર છે.
તેઓ ૧૦૦ ના મંડળના એક સભાસદ
તરીકે છેલ્લા ચુટાયા હતા. આનંદી
સ્વભાવ અને ગરીબોના દીલસોજ મીત્ર
તરીકે ખાનખડાદુર મહેતા એક મોટું
મીત્રમંડળ મેળવવા પામ્યા છે.

સરનામું:—નં. ૧૬, ન્યુ કવીન્સ
રોડ, મુંબઈ.

ગાંધી, શ્રી. નાગરદાસ પરશોત્તમ,
એમ. એ., બી. એસ. સી., એ. આર.
એસ. એમ., ડી. આઈ. સી., એફ.
જી. એસ., વિ. વિ બનારસ હિંદુ યુનીવર્સિટીના માઈનીંગ અને પેટાબજી ખાતાનાં
યુનીવર્સિટી પ્રેફેસર—એમનો જન્મ
૧૮૮૬ માં થયો હતો. એમના લગ્ન રાણુ-
પુરના રોક સુદર લાલચંદની પુત્રી શીવ-
કુંવર સાથે થયા હતા. એમણે એમનો
અભ્યાસ જુનાગઢની બહાદુરી કોલેજ,
મુંબઈની વીલ્સન કોલેજ અને લંડનની
ઇમ્પીરીયલ કોલેજ ઓફ સાયન્સ એન્ડ
ટેકનોલોજીમાં કર્યો હતો. ૧૯૧૫ માં તેઓ
તાતા આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ ક્માં નોકરીએ
રહ્યા હતા. કુધ્ધ દરમિયાન ૧૯૧૬-૧૯
માં જ્યારે બર્માની ખાણોમાંથી વોલફામ
અને કલાર્થ કાઢવાનું કામ તાતા એન્ડ
સન્સ લીમિટેડ તરફથી થઈ હતું, ત્યારે
એઓ જનરલ મેનેજર હતા. અને
૧૯૧૯ થી તેઓ તેમના હાલના ઓધ્યાપર
છે. ૧૯૩૩ માં ઇન્ડિયન સાયન્સ કોંગ્રેસના
સુસ્તર વિભાગના પ્રમુખ ચુટાયા
હતા અને માઈનીંગ એન્ડ પેટાબજી-
કલ સોસાયટી ઓફ ઈન્ડિયાના પ્રમુખ પ.

સરનામું:—હિંદુ યુનીવર્સિટી, બનારસ.

ઈબ્રાહીમ રહી મતુલ્લા, સર,—એમને જન્મ ૧૮૬૨ માં થયો હતો. નાની ઉંમરે એમના પિતાનું અવસાન થતાં, એમની કેળવણી અધવચ અટકી ગઈ હતી અને ૧૮૮૦ માં પોતાના વડીલબધુ શ્રી. મહમદભાઈ રહી મતુલ્લા સાથે ધંધામાં જોડાઈ જવાની એમને ફરજ પડી હતી. એ પછી એમણે જાહેરજીવનમાં અંપલાયુ હતું. પ્રથમ ૧૮૯૨ માં મુંબઈ કોરપોરેશનમાં દાખલ થયા હતા અને ધીમે ધીમે લોકપ્રિય બની ૧૮૯૬ માં કોરપોરેશનના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૮૯૮ થી શહેર સુધારા ટ્રસ્ટના ૨૦ વર્ષ સુધી પ્રમુખ રહ્યા હતા. ત્યાર પછી મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં દાખલ થયા હતા અને ૧૮૯૬ ને ૧૯૧૬ માં એના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૧૩ માં ઇમ્પીરીઅલ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં દાખલ થયા હતા. ૧૯૨૧ માં ફીસ્કલ કમીશનના પ્રમુખ નીમાયા હતા. ફરી પાછા મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં ૧૯૧૮ અને ૧૯૨૩ માં ચુંટાયા હતા. અને ૧૯૨૩ માં ને ૧૯૨૬ માં એ કાઉન્સિલના પ્રમુખ તરીકે એમની નીમણુંક થઈ હતી. મજૂર પ્રશ્નો અંગે તપાસ કરવા નીમાયલા શાહી કમીશનના સભ્ય તરીકે એમની પસંદગી થઈ હતી અને ૧૯૩૧ માં દિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય બન્યા હતા. એ પદેથી એમણે ૧૯૩૩ માં રાજીનામું આપ્યું હતું.

સરનામું:—પેડર રોડ, ખંભાલા હીલ,
મુંબઈ.

માસ્તર બલભાઈ બહાંગીરશાહ, મીલ મેનેજર, ધી સાયન એન્ડ એલાયન્સ સીલ્ક મીલ્સ કું. લીમીટેડ—મીં માસ્તર

દાક્ષની મુંબઈમાં બધી મીલોમાં સૌથી નાનામાં નાની વય ૨૮ વરસે મીલ મેનેજર થવાને નસીબવંત થયલા એવામાં આવે છે. આ મેનેજરનો ઓધ્ધો તેઓની ૩ પેઢીઓથી (એટલે કે એવણના બપાવાજી, કાકાજી અને તે પછી તેવણ) મેળવવા પામ્યા છે. હારનેશ બીલ્ડીંગના નાના કામ ઉપરથી મીલમાં અનુસવ મેળવીને તેઓના મરહુમ કાકાજીની જગાએ મીલ મેનેજર તરીકે નેમાયા છે. મળતાવડા અને હસમુખા સ્વભાવથી તેઓ પોતાના વડાઓ, કામદારો અને હોસ્ત આસનાઓમાં માનીતા છે. આ મીલની સ્પોર્ટ્સની ચળવળોમાં તેઓ આગેવાન ભાગ લે છે.

સરનામું:—વીક્ટોરિયા રોડ, મજબામ
મુંબઈ.

પ્રેસીડેન્સી
સધર દેશી
વીમા કું. છે.

જીવતલાલ પ્રતાપસી—શેઠ જીવત-
લાલનો જન્મ ૧૮૮૬ માં રાધનપુર ખાતે
થયો હતો. રાધનપુર ખાતે એમને

જુજ જુજ ડેળવણી મળેલી, કારણ કે
એ જમાનામાં ડેળવણીની દિશામાં
પ્રગતિ થઈ નહોતી. ૧૯૦૨ માં મુંબઈમાં
આવ્યા અને નજીવા પગારે એક
પેટ્રીમાં નોકરીએ રહ્યા. ઉંચે દરજ્જે
ચઢવાની મહત્વાકાંક્ષાવાળા માણસ હોઈ
એમને પોતાની એ નોકરીથી સંતોષ
થયો નહિ. એમના દિલમાં મોટા વ્યા-
પારી બનવાની મહત્વાકાંક્ષા બગી
હોવાથી એમણે સૌથી પહેલાં સોનાચાંદીના
દલાલ તરીકે સાહસ કર્યું અને એમાં
ફતેહ મળ્યા પછી બહુજ જલ્દીથી
એક આગેવાન દલાલ તરીકેની ખ્યાતી
મેળવી. શેઠ જીવતલાલ બુદ્ધિશાળી
અને ઉંડું જ્ઞાન ધરાવે છે. કોઈ પણ
પ્રશ્નમાં ઉત્સાહપૂર્વક આગેવાની સેવાનો

એમનો ખાસ ગુણ છે. એમની દ્રઢ-
નિશ્ચયી વલણ જીવનની અનેક શીઘ્રીએ
માટે કારણભૂત છે. ૧૯૧૫ માં એમણે
શેરબજારમાં ધંધો શરૂ કર્યો ત્યારે શેર-
બજાર પ્રાયશીક તબક્કામાંથી પસાર
થતું હતું. ત્યાં પણ એમનો ધંધો
ખીલવા લાગ્યો. પોતાના ધંધાથી
સંતોષ પામ્યા પછી એમણે યાત્રાએ
ઉપડવાનો નિર્ણય કર્યો પણ દુરંદેબે
એમના ધંધાને નુકશાન પહોંચ્યું.
નિરાશ થયા વિના એમણે કીંમતથી
પોતાનો ધંધો ચાલુ રાખ્યો. ૧૯૧૬ માં
એમના ગ્રેડો સારા હતા અને એમણે
બહુતા શેઠ સાંમીદાસ જેસીરામ
સાથે કાર્ય શરૂ કર્યું અને ફતેહમંદ
થયા. ૨૫૦ શેઠ મથરાદાસ ગોકળ-
દાસના તેઓ ખાસ દલાલ હતા.
એમણે સીંડીકેટની બહુજ કીંમતી સેવા
બજારી પ્રમાણિકતાથી અને કાર્ય-
સાધકતાથી જુદા જુદા સોદા કરી
એમણે રૂ. ૪૦ લાખ સીંડીકેટને ખચારી
આપ્યા હતા. એમની આવી કાર્ય-
નિવૃત્તિવાને ક્ષીધે એમનું ઘરાકમંડળ
મોટું હતું. એમણે જાહેર કાર્યોમાં પણ
સારો ભાગ લીધો છે. અનેક સંસ્થા-
ઓની એમણે સેવા બજારી છે. શેઠ
જીવતલાલ રાધનપુરના એક બહુતા
આગેવાન હોઈ એક રીતે રાધનપુરના
નવાખ સાહેબના ચલાહકાર છે. નવાખ
સાહેબ સર મહમદ જલાલુદ્દીનખાન
બાબી બહાદુર કે. સી. આઈ. ઈ.ની
સલામણને ક્ષીધે એમને સીલ્વર જુબીલી
ચંદ્રક એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
એણે જુબીલીન એક્સચેન્જના ૧૭ વર્ષ
થયા તેઓ ડિરેક્ટર છે. ઉપરાંત ઇસ્ટ
ઈંડીયા કોટન એસોસિએશનના સભ્ય

છે અને નેટીવ શેર એન્ડ સ્ટોક બ્રોકર્સ એસોસિએશન (જુનાં શેર બજાર) ના પણ ડિરેક્ટર છે પરદેશી રૂ બજાર લીવરપુલ ટ્રાઇન એસોસિએશન સાથે પણ એમનો સંબંધ છે. એ ઉપરાંત બીજી અનેક કંપનીઓમાં ઓધ્યા ભાગવે છે. એમકે લીમિટેડ (બેંગ્લોર) ના વાઇસ-ચેરમેન, ઇન્ડિઅન જીનીંગ એન્ડ પ્રેસિંગ કંપની અમદાવાદના મેનેજિંગ એજન્ટ, સાઉથ બીહાર સુગર મીલ (અરાહ) ના ડિરેક્ટર, જગદીશપોર જમીનદારી કંપની (અરાહ) ના ડિરેક્ટર, છાટાણી ઇલેક્ટ્રીક કંપની (મુંબઈ ના ચેરમેન, અને મારશ્વેન્ડ પ્રાઇસ કંપની (મુંબઈ) ના ડિરેક્ટર છે. પુષ્કળ સાધનસંપત્તિ અને વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ છતાં શેઠ જીવતલાલ ગરીબોને કદી છુલતા નથી. ગરીબોને સ્હાય કરવા હંમેશા તત્પર હોય છે, તેમની વાતો સાંભળવાનો સમય કાઢે છે અને તેમને માટે બનતું કરે છે તેઓ ઘણા સાદા અને મળતાવડા સ્વભાવના છે. વ્યવહાર માણસ તરીકે જુનીઆનો એમને ખુબજ અનુભવ છે. આત્મભળે આગળ વધેલા માણસોમાં એમનું સ્થાન છે. એમણે હાથ બેંડીને બેસી નહિ રહેતા જતી મહેનતે ધન તથા કીર્તિ મેળવ્યા છે. ધાર્મિક વૃત્તિવાળા હોઈ સારી રકમ ધર્મદામાં આપી છે. જૈન કોમમાં પણ સારી ખ્યાતિ ધરાવે છે.

સરનામું:—સ્ટોક એક્સચેન્જ બીરડીંગ, એપેલો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

ગાંધી, રામબાહાદુર કાલીદાસ જાદવજી—બી. એ., બી. ઇ. (સીવીલ), એમ. આર. સાન. આઈ. (લંડન), એમ. આઈ. ઇ. (ઇન્ડિયા) બી. એસ ઇ. (ફર્સ્ટ ક્લાસ), સ્ટેટ એનજીનીઅર, જુનાગઢ સ્ટેટ (ડિપુ-ટેશન ઉપર). એવંજુનો જન્મ ભાવનગર ખાતે ૧૮૯૨ ના સાલના ફેબ્રુઆરી માસની ૧૫ મી તારીખે થયો હતો. એમણે ભાવનગરની એલફ્રેડ હાઈસ્કુલમાં તેમજ શામળદાસ કોલેજમાં અને પુનાની એનજીનીયરીંગ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૫ ના સાલમાં એઓનાં લગ્ન અમરેલીવાળા જમનાદાસ વનમાલીદાસ વડીલનાં બેટી મીસ શીવલક્ષમી સાથે થયાં હતાં. ૧૯૦૬ ના સાલમાં એમણે મેટ્રીકની, ૧૯૧૨ માં બી. એ. ની, ૧૯૧૫ માં બી. ઇ. (સીવીલ) ની પંરીક્ષાઓ પસાર કીધી હતી. ૧૯૩૩ ના સાલના જુલાઈ માસમાં જુનાગઢ સ્ટેટની કૅરેન સરવીસમાં સ્ટેટ એનજીનીઅર તરીકે એવણે 'ડિપુટી' કરવામાં આવ્યા હતા. ચોતાની ફરજે ઉપરાંત ૧૯૩૬ ના સાલમાં વેસ્ટર્ન કાઢીઆ-વાડ સ્ટેટસ એજન્સી મધે એકઝીક્યુટીવ એનજીનીઅર તરીકેના પણ એમણે ઓધ્યા ભાગવ્યો હતો. ઇન્ડિઅન રાઇસ કોમિસ હસ્તીમાં આવી ત્યારથી એઓ તેના એક સલાસદ હોવા ઉપરાંત રાજકોટની રાટરી કલ્લજના પણ એઓ એક સભ્ય છે.

પ્રેસીડેન્સી

વીમા કંપનીમાં

વીમા ઉતરાવો

પારસી, ૩૧૦ મહેલાશાહ ઐરચ, ડી. પી.—મહેલાશાહના લાડકવાયા નામ રેડગ આ પુરાણા સ્પોર્ટસમેનનું નામ સ્પોર્ટ્સમાં જગજગદર થયેલું બેવામાં આને છે. તેઓએ લગભગ લાગટ ૨૪

વરસ સુધી પારસી ક્રીકેટ ટીમની સરદારી લઇને પારસી ક્રીકેટને જીત આપવાને પારસી ક્રીકેટની મહાન સેવાઓ બજાવી હતી. તેમણે મુંબઈની તેમજ દેશવરોની જુદી જુદી સંસ્થાઓમાં સારા હોદ્દા ભાગવા છે. પારસી જીમખાનાના પ્રેસીડન્ટ, આરાસ્તીયન ફીઝીકલ કલચર એન્ડ હેલ્થ લીગના સ્થાપક, બોમ્બે પ્રૌત્તીનશયલ એમેટર બોક્સીંગ ફેડરેશનના વાઇસ પ્રેસીડન્ટ, પારસી રુકાઉટ ફેડરેશનના પ્રેસીડન્ટ, અંજુમનની ૬૨ મી કમીટીના વાઇસ પ્રેસીડન્ટ, પારસી ગ્રાઇન્ડસ્ટોન હોકી કપના પ્રેસીડન્ટ, પારસી લીગ ઓફ ઓનર અને આરબી-

ટેસન બોડના પ્રેસીડન્ટ ઉપરાંત બીજી વધુ બે ડઝન સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. પોતાની કામના અનેક ગરીબો અને હાજતમંદોને એ પારસી બેકારી ફંડના સેક્રેટરી તરીકે મદદ કરવા ઉપરાંત પોતાની બહોળી લાગવગથી અનેક ખાતાઓના ઉપરીઓ સાથે મળીને ઘણા બેકારીને નોકરીયાકરી મેળવી આપવા ઉપરાંત ગરીબોને નાણાંની મદદો આપતા જણાય છે આટલી વધુ ઉંમર છતાં પોતાનું આ પુણ્યવંત કામ નીચમીત કરતા બંધ છે

સરનામું:—અમરચંદ બીદ્ડીંગ, મેથો-
રોડ, કોટ, મુંબઈ.

રમન, સર ચંદ્રશેખર વેંકટ, નાઇટ, એમ. એ., ઓનરરી પી એચ. ડી. (ફીબર્ગ), ઓનરરી એલ એલ ડી. (ગ્લાસગો અને મુંબઈ), ઓનરરી ડી. એમ સી. (કલકત્તા, બનારસ, ઢાકા, મદ્રાસ અને પેરીસ), એફ. આર. એસ., ફીઝીકલ માટે નોબલ પ્રાઇઝ

મેળવનાર—સર સી વી. રમનનો જન્મ તા. ૭ મી નવેમ્બર ૧૮૮૮ ના દીને થયો હતો. ૧૯૦૭ થી ૧૯૧૭ સુધી તેઓ હિંદી સર-કારના નાણાં ખાતામાં હતા. તેઓ કલકત્તા યુનીવર્સીટીના પ્રોફેસર

(૧૯૧૭-૩૩), વિજ્ઞાનની ખીલવણી માટેના ઇન્ડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરી (૧૯૧૬-૩૩), બ્રીટીશ એસોસીએશન લેકચરર (ટોરોન્ટો) (૧૯૨૪), ફેલોફોરનીઆ ઇનસ્ટીટ્યુટના રીસર્ચ એસોસીએટ (૧૯૨૪) ઇન્ડિઅન સાયન્સ કોંગ્રેસના પ્રમુખ (૧૯૨૮) રામના મેમ્બુકી મેડસ્ટ્રીસ્ટ (૧૯૨૯), રાયલ

સોસાયટીના મેડીસ્ટ (૧૯૩૦), ફીઝીકલ ઇનસ્ટીટ્યુટના ફેલો, ઇન્ડિઅન મેથેમેટીકલ સોસાયટી, ઇન્ડિઅન કેમીકલ સોસાયટી અને પટના મેડીકલ એસોસિએશનના ઓનરરી મેમ્બર, યુરીયની ફીઝીકલ સોસાયટીના ઓનરરી ફેલો, ઇન્ડિઅન એકેડેમી ઓફ સાયન્સના પ્રમુખ અને બેન્ગ્લોરના ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સના ડિરેક્ટર હતા.

દેશભ્રમ, ડા૦ ગોપાલ વિનાયક, એલ. એમ. એન્ડ એસ (મુંબઈ) એફ. આર. સી. એમ. (ઈંગ્લંડ) એમ. ડી. (લંડન) કન્સલ્ટીંગ ફીઝીશીઅન અને સરજન—

એમનો જ.મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો.

એમનું લગ્ન શ્રીમતી અન્નપુર્ણાબાઈ સાથે થયું હતું. એમણે નાગપુરની મોરીસ કોલેજ, મુંબઈની ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ અને વીલાયતની કોલેજ

કોલેજ અને લંડન હોસ્પીટલ મેડીકલ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. જે. જે. હોસ્પીટલમાં સર્જન અને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં ઓપરેટીવ સરજરીના અધ્યાપક હતા. ગોરધનદાસ સુંદરદાસ મેડીકલ કોલેજમાં સર્જરીના પ્રેફેસર અને કીંગ એડવર્ડ મેમોરીઅલ હોસ્પીટલના માનદ સરજન હતા. ૧૯૨૨ થી મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર પેરિશનના સભ્ય છે અને ૧૯૨૮ માં તેના પ્રમુખ ચુટાયા હતા. મુંબઈ સિટી તરફથી વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુટાયા છે. એમણે પેટ પર શસ્ત્રક્રીયાના વિષય પર નિબંધો લખ્યા છે. આમાઈક મુદ્રા અને સ્ત્રીઓના દરજ્જા વિષે પુસ્તકો લખ્યાં છે

સરનામું.—પેટર રોડ, મુંબઈ.

બાના, ડા૦ દુરામરેજ ડાસાભાઈ, એમ. બી., એમ. આર. સી. એસ., ડી. પી. એમ., એન્ડ એચ., જે. પી. એડ્યુએટ લંડન સ્કુલ ટ્રોપીકલ મેડીસીન, એડમીનીસ્ટ્રેટીવ મેડીકલ ઓફીસર, બાંબે પોર્ટ ટ્રસ્ટ, ઓનરરી મેડીકલ ઓફીસર, ઇંડિઅન સેલરસ હોમ મુંબઈ. ઓનરરી સેક્રેટરી કલાસ મેજિસ્ટ્રેટ (અગાઉ), જે. જે. હોસ્પીટલ અને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજના ઇન, નાક, ગળાના પ્રેફેસર (અગાઉ), પ્રાઇઝમેન, બાંબેલોજ, કેમીસ્ટ્રી એન્ડ ફીઝીકલ, મેડીસ્ટ, ડા૦ ડબલ્યુ એ. એનેતોમી, ડા૦ ડી. એ. ચાહ, ફીઝીઓલોજી, પ્રાઇઝમેન, હાઇજન એન્ડ પેથોલોજી, મેડીસીન, સરજરી, લોડ'રેલેકચરર ૧૯૧૮, ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ, એકઝામીનર બાંબે યુનીવરસીટી ફાઇનલ એમ. બી. એસ. એકઝામીનેશન.

નીચલાં પુસ્તકો અને પેપરોનાં કતાં:—
“સ્કુલે જતાં બાળકોમાં ગ્રંથી અને ગાંઠ.”
બાંબે સિનીટરી એસોસિએશન ૧૯૧૫.
“કાંન, નાખ, અને ગળામાં બહારની વસ્તુઓ” ઇંડિઅન મેડીકલ જેટ ૧૯૧૬.
“પીળા તાવના મચ્છરના ઉપાયો” ઇંડિઅન મેડીકલ જેટ ૧૯૩૬.
“પીળા તાવના જંતુઓ મટકાં અને પીપમાં થતાં અટકાવવાના ઉપાયો” ઇંડિઅન મેડીકલ જેટ ૧૯૩૮.
“પુષ્પમાં પીળા તાવ” પોર્ટ ઓફ બાંબે મેગે-

હાજી અલીમહમદ હાજીખયુઅલી—
૩. ૫૦ હબરના ખર્ચે પરેલ ખાતે
“ખાં ખ. હાજીખયુઅલી ફી એક્-
સેલ્મીક હોસ્પિટલ” નામનું આંખના
દરદ્રોની મુક્ત સારવાર કરવા માટેનું દવા
ખાનું સ્થાપનારા સખી દીલના શેઠ ખાંખ.
હાજીખયુઅલી જે. પી. ના હાજીઅલી મહમદ
પુત્ર છે. તેમનો જન્મ સને ૧૮૯૭ માં થયો

હતો અને અભ્યાસ મુંબઈમાં કર્યો છે.
હાજી અલીમહમદે પિતાનો સ્થાપેલોં ધંધો
કુશળતા અને ખંતથી ઉપાડી લીધો
એટલુજ નહિ પણ તેને પોતાની અક્કલ-
હોંશીઆરીથી એટલો ખીલ્યો છે કે
તેઓ નવા તેમજ જુના ટીનના ગંજાવર
વેપારી ગણાય છે. દરેક સાઈઝનાં પત-
રાના નાનામોટા ડબ્બા, જોખાં, અને
ટીનપ્લેટનો તેઓ મોટા પાયા ઉપર વેપાર
કરે છે અને તે પોતાનાં કાગળાનામાં
ખનાવે છે. તેને લીધે અનેક દેશી ફર્મો

ઉપરાંત યુરોપીયન ફર્મોને પણ ડોન્ડ્રાકટથી
માલ પુરો પાડે છે.

વેપાર ધંધામાં પુષ્કળ ધ્યાન આપ-
વાનું હોવા છતાં હાજી અલીમહમદ
પરોપકારી કામો કરવામાં પણ ઉત્સાહી
છે—મોહોમેદન યુવાનો ખીજ કોમોની
હારમાં ઉભા રહે તેમ કરવાને તેઓ
નાણું અને શક્તિનો મોટો ભોગ આપે
છે અને મોહોમેદન યુવાનોની આખાદીને
લગતાં કામોમાં ખુબ રમ્મ લે છે.
કેટલીએક કોમો સંસ્થાઓના
તેઓ પ્રમુખ છે. દીલના ઉમરાવ
અને સ્વભાવે સરળ હોવાથી તેમના
સમાગમમાં આવનારા સૌનો તેઓ પ્રેમ
જતી લે છે

હાજી અલીમહમદનાં લગ્ન સને
૧૯૨૫ માં મીં ૨મજનઅલી નુરમહમદનાં
બેટી શીરીનબાઈ સાથે થયાં હતાં—
તેમને ચાર બેટા અને બે બેટીઓ છે.

સરનામું:—૧૧૭-૧૯ નિશાનપાડા
રાડ, મુંબઈ.

દાગા, રાજ સર વિશ્વેસરદાસ, કે.
સી. એસ. આઈ., રાયબહાદુર રાજ—
એમનો જન્મ ૧૮૭૭ માં થયો હતો.
એમણે અભ્યાસ ઘેર રહીનેજ કર્યો હતો.
બીકાનેર રાજ્યના પ્રથમ વર્ગના તાલીમ
છે. એઓ જેન્કર, મીલમાત્રેક, ઘર-
માત્રીક, વેપારી અને ખાણોના માત્રીક
છે નાગપુરની મોડલ મીલ્સના તથા
બદનેરાની બીરાર મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંઓના
ડીરેક્ટર છે. નાગપુર ઇલેક્ટ્રીક એન્ડ
પાવર કુંઓના ચેરમેન છે. કાઉન્ટેસ
એક્ઝિક્યુટીવ ફંડના લાઈફ મેમ્બર છે
અને બીકાનેર રાજ્યની ધારાસભાના
સભ્ય છે.

સરનામું:—નાગપુર (સી. પી.) અને
બીકાનેર, (રજપુતાના).

મહેતા, શ્રી. ઇન્દ્રવદન નારાયણભાઈ, બી. એ., એલ એલ. બી., બાર-એટ-લો, જે પી.—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં નડીઆદ ખાતે થયો હતો. એમણે અમદાવાદ,

પુના અને મુંબઈમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. એ પછી બેરિસ્ટર થવા તેઓ વિલાયત ગયા હતા અને ૧૯૧૧ માં બેરિસ્ટર થઈ સ્વદેશ પાછા ફર્યા હતા. વિદ્યાર્થી તરીકેની એમની કારકીર્દિ ઝળકતી હતી. ૧૪ મે વર્ષે મેટ્રીક થયા હતા અને એલ એલ. બી. ની પરિક્ષામાં પહેલા વર્ગમાં પહેલા નંબરે આવ્યા હતા. ૧૯૧૨ માં એમણે મુંબઈની હાઈકોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. ૧૯૧૨ માં સતારા જુનના અપીલ કેસમાં તેમને જીજ્ઞાસાતી મળી હતી. આ કેસમાં હાઈકોર્ટની જે ચ સમક્ષ તેમણે છ દિવસ સુધી ચોતાનો કેસ રજૂ કર્યો હતો.

ત્યાર પછી આ જ્યાતીને પરિણામેજ એમને પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા. એ આધ્યાપર ધીમે ધીમે આગળ વધતા તેઓ કોંગ્રેસ સરકારના વખતમાં એટલે ૧૯૩૯ માં વડા પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ બન્યા હતા. આ આધ્યા પરથી તેઓ ૧૯૪૧ ની શરૂઆતમાં નિવૃત્ત થયા હતા અને હાલમાં તેઓ પાછા એક ધારાશાસ્ત્રી તરીકે પ્રેક્ટીસ કરે છે. શ્રી. મહેતા લેડી નોર્થકોર્ટ હિંદુ ઓફિસની કાર્યવાહક સમિતિના સભ્ય છે, “બારભાયા વર્ચ્યુઅલ ઓફિસ”ના ટ્રસ્ટી અને શ્રી. મહાલક્ષ્મી ટ્રમ્પલ ચેરીટીઝ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટી મંડળના ચેરમેન છે.

સરનામું:—કનેટાટરેસ, ચોપાડી, મુંબઈ.

ગાંધી, શ્રી. ચંપકલાલ ગીરધરલાલ,— એમનો જન્મ ૧૮૯૨ માં સુરતમાં થયો હતો. મેટ્રીક સુધીના અભ્યાસ સુરતમાં કર્યો પછી તેઓ મુંબઈ આવ્યા હતા અને વિલ્સન કોલેજમાંથી બી. એ. થયા હતા. સરકારી લો કોલેજમાં એલ એલ. બી. થયા પછી ૧૯૧૬ માં એમણે સ્માલ કોર્ટમાં વકીલાત શરૂ કરી હતી. ખાત અને પરિશ્રમને પરિણામે એમને કાયદાની ગંભીરતા અને જાણીતા વકીલોની પંક્તિમાં એમને સ્થાન મળ્યું હતું. ૧૯૩૬ માં સ્માલ કોર્ટમાં કોર્ટમાં જજ તરીકે તેમની કામચલાઉ નીમણૂક થઈ હતી અને ૧૯૩૭ માં એ આધ્યાપર કાયમ થયા હતા.

સરનામું:—સ્માલ કોર્ટમાં કોર્ટ, મુંબઈ.

ખારોટ, શ્રી. જયદેવલાલ મોહનલાલ,
બી એ., એલ એલ. બી, એડવોકેટ—
તેમનો જન્મ ૧૯૦૦ માં નડીઆદ ખાતે

થયો હતો. નડીઆદમાં પ્રાથમિક અભ્યાસ કર્યા પછી ગોધરા, પુના અને મુંબઈમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૭ માં વકીલ થયા પછી નડીઆદમાં વકીલાત શરૂ કરી હતી અને પછી મુંબઈ આવ્યા હતા. મુંબઈની હાઈકોર્ટમાં એપેલેટ સાઈડમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી તેમણે એડવોકેટને અભ્યાસ ચાલુ કર્યો હતો. ૧૯૨૮ થી એડવોકેટ થયા પછી સર ડેનેથ કંપની એમ્પરમાં પાંચ વર્ષ કામ કર્યું હતું. એ પછી ૧૯૩૮ માં શ્રી. ખારોટને મજગામ કોર્ટમાં ત્રીજા વધારાના પ્રેસીડેન્સી માજિસ્ટ્રેટ તરીકે જુગારના કેસો ચલાવવા માટે નીમવામાં આવ્યા હતા અને હવે તેઓ પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટના હોદા ઉપર કાયમ થયા છે. બ્રહ્મદેવ કોમની સંસ્થાઓમાં પણ તેઓ સારો રસ લઈ રહ્યા છે અને જ્ઞાતિને

કેળવણીવાન અને પ્રગતિવાન બનાવવા માટે પ્રયાસો કરે છે.

સરનામું:—જમનાબાઈ મેનશન,
સેન્ડહર્ટ રોડ, મુંબઈ.

દસ્તુર, યોગ શમશ-ઉલ-ઉલમા, માણેકજી નશરવાનજી ધાત્રા, એમ એ, પી. એચ. ડી., લીટ. ડી., તે કરાંચીના પારસીઓના વડા ધર્મશુદ્ધિ—એમને જન્મ સુરત ખાતે ૧૮૭૫ ના સાલમાં થયો હતો. એમણે કરાંચી મથે તેમજ ન્યુયોર્ક ની કોલમ્બીયા યુનીવર્સિટી મથે કેળવણી લીધી હતી. કોલમ્બીયા યુનીવર્સિટીમાંથી એવણે ૧૯૦૬ માં એમ. એ.ની ડીગ્રી અને ૧૯૦૮ માં પી એચ. ડી.ની ડીગ્રી મેળવી હતી. ડોક્ટર એફ લીટરેચરની બોનારરી ડીગ્રી તે પછી તેઓને એનાયત થઈ હતી. ૧૯૦૯ ના સપ્ટેમ્બર મહીનાથી તેઓ કરાંચીના પારસીઓના વડા દસ્તુરજી નીમાયા હતા. ૧૯૧૦ ના સાલમાં એવણે ગ્રાન્ડ સ્પીચન કોનફરન્સની શરૂઆત કરી હતી. રાયલ એશ્યારીક સોસાયટીની મુંબઈની શાખાના તેઓ એક ફેલો છે. ૧૯૨૨ ના સાલમાં ‘રીસર્ચ વર્ક’ સંબંધી તેમણે ઇરાન અને મેસોપોટેમિયામાં કુસાફરી કરી હતી. ૧૯૩૫ ના સાલમાં તેઓ ઉપર શમ્સ-ઉલ-ઉલમાના ઉચ્ચ ખિતાબની નવાજેશ થઈ હતી.

“Zoroastrian Litunici”, “Zoroastrian Theology”, “Zoroastrian Civilization” તેમજ ‘Our Perfecting World’ નામની ચોપડીઓના એવણુ કર્તા છે. એ ઉપરાંત એમણુ ગુજરાતીમાં પણ કેલેંક પુસ્તકો લખ્યા છે.

સરનામું:—૧૫, આર. એ લાઈન્સ,
કરાંચી.

ગીરી, શ્રી. વી. વી.—હીંદના કામ-દારોના આગેવાન લેખાતા નેતાઓમાંના તેઓ એક છે. આજ ઈન્ડીયા રેલવેએન્સ ફેડરેશનના તેઓ પ્રેસીડન્ટ છે. એમણે ૧૯૩૭-૩૯ માં મદ્રાસની સરકારના ઉદ્યોગ અને મજૂરોને લગતાં ખાતાના પ્રધાનનો એાધો ભોગવ્યો હતો. જુનીવા મધે મળેલી દેશ પરદેશના મજૂરોની કોનફરન્સમાં એમણે હીંદના કામદારોના પ્રતીનિધી તરીકે તેમાં હાજરી આપી હતી. એવણે બહેરામ પુર નેમજ ડબ્લિન મધે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૬ ના સાલમાં એમણે મદ્રાસની હાઇકોર્ટના એક એડવોકેટ તરીકે દાખલ થઈ પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. ૧૯૩૪ ના સાલમાં તેઓ હીંદની વડી ધારાસભાના એક સભાસદ તરીકે ચૂંટી કઢાયા હતા.

સરનામું:—મદ્રાસ.

હાકોર, શ્રી. કાંતિલાલ હગનલાલ, બી. એ, એલ એલ. બી., એડવોકેટ—એમનો જન્મ ૧૮૯૪ માં સુરતમાં થયો હતો. મેટ્રિક સુધીનો અભ્યાસ સુરતમાં કર્યા પછી બરોડા કોલેજ, વિલ્સન કોલેજ અને સરકારી લો કોલેજમાં અભ્યાસ કરી ૧૯૨૦ માં એલ એલ. બી. થયા હતા. ૧૯૨૧ માં મુંબઈની પોલીસ કોર્ટમાં વકીલાત શરૂ કરી હતી તેઓ હાલમાં પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટનો હોદ્દો ભોગવે છે. એમનું લગ્ન સેતલવડ કુટુંબમાં રા. બ. સુનીલાલ હરિલાલ સેતલવડનાં પુત્રી શ્રીમતિ જ્યોતેન્દ્રમણી સાથે થયું છે તેઓ કોઓપરેટીવ સંસ્થામાં અને સામાજિક સંસ્થાઓમાં રસ લે છે. શ્રી. બાબુલનાથ અને મુખ્યા-દેવીનાં મંદિરોના દ્રષ્ટી પણ છે.

સરનામું:—બીરલા મેનશન, સેન્ડહર્સ્ટ રોડ, મુંબઈ.

ત્રિવેદી, શ્રી. બળવંતરાય મગનલાલ ૨૧૦ બળવંતરાય ત્રિવેદીનો જન્મ ભરૂચમાં તા. ૨૯ મી નવેમ્બર ૧૮૮૭ ના દીને થયો

હતો. તેમણે પોતાની કારકીર્દી સ્પીસી બેંકમાં નોકરીએ રહી શરૂ કરી હતી અને એ બેંકની કેટલીક શાખાઓના એજન્ટ તરીકે કામ કર્યું હતું. એ બેંક બંધ થયા પછી તેઓ વડોદરાની સયાજી મીલમાં રહ્યા હતા અને એક સેક્રેટરીનો હોદ્દો ભોગવી ૨૦ વર્ષ નોકરી કરી રીટાયરડ થયા હતા. તેમણે કોમરશીઅલ ઇન્શુરન્સ કું. સ્થાપી હતી અને એ કંપનીની સ્થાપનાથી તેઓ તેના એક્ઝ-ઓફીસીઓ ડીરેક્ટર છે. હાલમાં તેઓ વડોદરાના મીલ માલિકોની મંડળીના એનરરી સેક્રેટરી છે.

સરનામું:—પ્રતાપગંજ, વડોદરા.

ગોળવાલા, મીંઠ ખુરશેદ ફરામરોજ—
નેઓ મરુમ મીંઠ ફરામરોજ ખરશેદજી
ગોળવાલાના વડા બેટા થાય છે અને ગોળ-
વાલા સ્વીમીંગ ખાથના સીનીયર ભાગીદાર

છે. તેઓએ ત્રણ વરસની અતી નાની વયે
હીંબડીના નાંઠાકાર સાહેબ દોલતસીંહજી
તરફથી ઇનામ મેળવ્યું હતું. સેન્ટ
જેરીયસ કોલેજમાંથી માત્ર ૧૮ વર-
સની વયે વીક્ટોરીયા સ્વીમીંગ ખાથમાં
બેઠાયા હતા મીંઠ આવાં ફરામરોજ
મુસ સાથ ૧૯૩૨ માં શાહીના ગાંઠથી
બેઠાયા હતા. ૨૬ મે વરસે ઇંગ્લેંડ તથા
કેનડીનન્ટની મુસાફરીએ મીસીસ ગોળ-
વાલા સાથ નીકળ્યા હતા. ત્યાંના
'અપ-ટુ-ડેટ' ખાથમાં તેઓએ તરવાની
હરીફાઈમાં ભાગ લીધો હતો, તેમજ
તરવાના હુન્નરને લગતી વધુ માહિતી
મેળવી હતી. લંડનની રોયલ લાઈફ
સોસાયટીના લાઈફ મેમ્બર,
તેમજ લાઈફ ગાર્ડ કોરના એક સભ્ય

ઉપરાંત તેઓ 'એ વોર્ડ' ઓફ મેટ્રી
ધરાવે છે. ખરલીન મધેની Wallenbad
und Kurbad તરફની તરવાની સરટીફિકેટ
મેળવી હતી તેમજ વીએનાની Dianabad
Aktion, Gesellschaft અને બુડાપેસ્ટની
National swimming Barb અને રોમની
Societa Sportiva Lazio મધે પણ
તરવાની હરીફાઈને લગતી સરટીફિકેટો
મેળવી હતી. ૧૯૩૯ માં તેઓ ઓસ્ટ્રીયા
ગયા હતા કે જ્યાંની Rowing Club
ના તેવણ પહેલા હાંદી મેમ્બર છે.
તેઓ સીડનીની New South Wales
Bondi Beach & Life Saving
Club ના 'એસોસિએટ' સભાસદ પણ
નેમાયા હતા. મીંઠ ખુરશેદ ગોળ-
વાલા પહેલાજ હાંદી અને પારસી છે
કે જેઓ કેનડીનન્ટ તેમજ ઓસ્ટ્રી-
યામાં પણ એક તરનાર તરીકે ખુબ
ખર્ણીતા હોવા ઉપરાંત ત્યાંની તરવાની
હરીફાઈની અનેક સરટીફિકેટો પણ
ધરાવે છે. વળી તેઓ ૬ વરસ થયાં
ખામ્પે પોર્ટ ત્રસ્ટ સી સ્કાઉટ ગ્રુપના
એસિસ્ટન્ટ સી સ્કાઉટ માસ્તર પણ હતા.

સરનામું:—વીક્ટોરીયા સ્વીમીંગ ખાથ,
કોલાખા, મુંબઈ

તમારો વીએ ઉત્તરાવતાં પહેલાં

પ્રેસીડેન્સી

માં લખો અથવા મળો. તમને
લાભજ થશે.

હેડ ઓફીસ—મેરવાન બીલ્ડીંગ, સર
ફીરોઝશાહ મહેતા રોડ, મુંબઈ ૧.

ગાળવાલા, મીસીસ આવાં ખુરશીદ—
રોયલ લાઇફ સર્વીંગ સોસાયટીના તેઓ
પહેલાજ હોદ્દા ખાતુ સલાસદ છે. તેઓએ

કુળતા માણસોના જન ખચાવવા બીકત
પરિક્ષાઓ લ'ડનમાં પાસ કીધી છે અને
તે માટેના તેઓ 'એવોર્ડ ઓફ મેરીટ'
પણ ધરાવે છે. જરમની મધે તરવાની
હરીફાઈને લગતી તેવણને સરટીફીકેટ
મળી છે. અને સીડનીની વીમેન્સ સ્વી-
મીંગ એસોસીએશન તરફથી પણ તેઓને
માઈઝ મલ્ડુ છે. એમણે પણ ઓરોલીયાની
Rowing Club માં 'rowing'ની ટ્રેનીંગ
લીધી છે. તેઓના હાથ હેઠળ પ્રીન્સેસ ઓફ
ધરમપુર, પ્રીન્સેસ ઓફ પાંસડા તથા
પ્રીન્સેસ ઓફ સન્ટ સ્ટેટ તથા ભોર સ્ટેટ
ઉપરાંત બીજા ઘણા જાણીતાં ખાતુઓએ
તરવાની તાલીમ લીધી છે. એઓ પણ
વીક્ટોરીઆ સ્વીમીંગ ખાથના એક
લાગીદાર છે.

સરનામું:—વીક્ટોરીઆ સ્વીમીંગ ખાથ,
કોલાખા, મુંબઈ.

કાંટાવાલા, શ્રી. મોહન હરગોવિંદદાસ—
તેમનો જન્મ ૧૮૯૦ ના સાલમાં વડોદરા
મધે થયો હતો. મરહુમ રાવબહાદુર
હરગોવિંદદાસ ડી. કાંટાવાલા જેઓ એક
શુજરાતી સ્કોલર તેમજ કાબેલ લેખક
હતા તેઓના તેઓ ચોથા પુત્ર થાય છે.
તેઓએ વડોદરા મધેજ તમામ કેળ-
વણી લીધી હતી. વડોદરા કોલેજમાંથી
તેમણે બી. એ.ની પરિક્ષા પહેલે નંબરે
પાસ કીધેલી હોવાથી ૧૯૧૦ ના સાલમાં
એવણની વડોદરા કોલેજના ફેલો
તરીકે નીમણુંક થઈ હતી. જે પછી
વધુ અભ્યાસ અર્થે તેઓ કેમબ્રીજ
ખાતે ગયા હતા કે જેમાં ૧૯૧૪ ના
સાલમાં એવણે સીવીલ સર્વિસની પરિક્ષા
પસાર કીધી હતી. જેથી એઓની
સીલોનમાં નેમણુંક થઈ હતી. સીલોન
મધે એમણે અનેક કરિબારી તેમજ
ન્યાયને લગતા જુદા જુદા ઓધ્યાઓ
ભોગવ્યા હતા. છેવટે તેઓ સીલોનના
કોમર્સ ડીપાર્ટમેન્ટમાં સેક્રેટરી નેમાયા
હતા. ૧૯૩૭ ના સાલમાં કે જ્યારે હિંદમાં
સીલોન હાઉસ પહેલીજવાર હસ્તીમાં
લાવવામાં આવ્યું હતું ત્યારે મી.
કાંટાવાલા ઉપર સીલોનના હોંદ માટેનાં
પહેલા ટ્રેડ કમીશનર તરીકે મુંબઈમાં
ખાસ પસંદગી ઉતરી હતી કે જે
ઓધ્યો તેઓ હજી પણ ભોગરી રહ્યા
છે. સીલોનને લગતી કાયદા સંબંધી
લખાયેલી બે ચોપડીઓના તેઓ લેખક
છે. એ ઉપરાંત તેમણે શુજરાતી નોવેલ
પણ લખી છે. તેઓ એક ખેડી અને બે-
ખેડાઓના ભાગ્યશાળી પીતા છે કે
જેમાંનો એક ખેડો 'કેમબ્રીજ બ્લુ' છે.

સરનામું:—સીલોન હાઉસ, હોર્નબી
રોડ, મુંબઈ.

ગાળવાલા, મીઠી ફરમરોજ—
મરહુમ મીઠી ફરમરોજ ગાળવાલાના
તેઓ નાના બેટા થાય છે અને હાલમાં
ગાળવાલા વીક્ટોરીઆ સ્વીમીંગ પાથના

ગાળવાલા, મીઠી ફરમરોજ મરહુમ ફરમરોજ—
તેઓ પણ ગાળવાલા સ્વીમીંગ પાથના

એક ભાગીદાર છે. તેઓ પણ રાયલ
લાઇફ સેવીંગ સોસાયટીના “લાઇફ મેમ્બર”
છે તેમજ એ સોસાયટીનો બ્રાન્ચ મેડલ અને
“એ વોર્ડ ઓફ મેરીટ” સરટીફિકેટ ધરાવે
છે. તેઓ અગાઉ વીલસન કોલેજના
“એમ્પીઅન સ્વીમર” હતા. તેમજ પહેલી,
બીજી અને ત્રીજી ક્વોર્ટરબુક્સ પારસી વોટર
પોલો ટીમ તેમજ વોટર પોલોની બીજી
મેચમાં તેમણે બહુ અગ્રી રમત કીધી હતી.
એવળુ પણ બોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટના સી સ્કાઉટ
ગ્રુપના રોયર સ્કાઉટ છે.

સરનામું:—વીક્ટોરીઆ સ્વીમીંગ પાથ,
કોલાબા, મુંબઈ.

એક ભાગીદાર અને એક અગ્રી તરનાર
છે. બાથમાં તરવાની ત્રેનીંગ લેવા આવતાં
બાનુબેને તેઓ સ્વીમીંગનું શિક્ષણ
આપે છે. તેઓ રાયલ લાઇફ સેવીંગ
સોસાયટીના મેમ્બર છે અને ફર્સ્ટ એડ ડુ
ઇમરજન્સી હોમ નરસીંગની સરટીફિકેટ
ધરાવે છે અને હાલમાં રેડ ક્રોસ સોસાયટીમાં
શીક્ષક વર્કમાં આગેવાનીભર્યા ભાગ લે છે.
તેઓની યા વરસની નાનકડી બેટી રોશન
પોતાના માતૃપિતાની માફક રાયલ લાઇફ
સેવીંગ સોસાયટીના મેમ્બર છે જે આ
સોસાયટીનાં સર્વેથી નાનામાં નાનાં ઇન્ડયન
મેમ્બર છે.

સરનામું:—વીક્ટોરીઆ સ્વીમીંગ પાથ,
કોલાબા, મુંબઈ.

વકીલ, પ્રો. ચંદુલાલ નગીનદાસ— પ્રે.૦ વકીલને જન્મ ૧૮૯૫ માં હાસિટ ગામે થયો હતો. મુંબઈની વિલ્સન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યા પછી ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૧ સુધી લંડન સ્કુલ ઓફ ઇકોનોમીક્સમાં એમએ અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૧ માં મુંબઈ યુનીવર્સિટીમાં ઇકોનોમીક્સ ખાતું શરૂ થતાં તેઓ એમાં દાખલ થયા હતા અને ૧૯૨૭ માં તેમને એના પ્રેફેસર નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૦ માં તેમને મુંબઈ યુનીવર્સિટીની સ્કુલ ઓફ ઇકોનોમીક્સ એન્ડ સોશિયોલોજીના મુખ્ય વ્યવસ્થાપક નીમવામાં આવ્યા હતા. આ શાળા એમ. એ. અને પી. એચ. ડી. ની ડીગ્રીઓ માટે વિદ્યાર્થીઓ તૈયાર કરે છે. આ શાળાએ આખા દેશમાં નામના મેળવી છે. પ્રે.૦ વકીલ કેળવણીકાર ઉપરાંત પત્રકાર અને રાજકાર પણ છે. એમણે “આધુનિક યુગના હિંદનો નાણાં વિષયક વિકાસ” એ નામનું અંગ્રેજીમાં પુસ્તક લખ્યું છે એ ઉપરાંત હિંદની ચલણ અને ઉદ્યોગીક રાજનીતિ વિષે “તેમજ હિંદ-જાપાન વચ્ચેના વ્યાપારી સંબંધ વિષે બીજા લેખકો સાથે મળીને કેટલાંક પુસ્તકો લખેલાં છે. એમણે દિલ્લી અને હૈદરાબાદની એસમાનીઆ યુનીવર્સિટીમાં હિંદના આર્થિક જીવન વિષે વ્યાખ્યાનો આપ્યાં છે. ઇંડીઅન ઇકોનોમીક્સ એસોસિએશનના પ્રમુખ બન્યા હતા અને પટણા ખાતે મળેલી ઇંડીઅન ઇકોનોમીક કોન્ફરન્સની ૧૮ મી બેઠકના પ્રમુખ સુદાયા હતા. કરંસી, ખેતીવાડી રીસર્ચ, ઉદ્યોગીક અને આર્થિક સર્વે, નેશનલ પ્લાનીંગ વિગેરે કમીટીઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. પ્રે.૦ વકીલ ગુજરાત રીસર્ચ સોસા-

યટીના માનદ જનરલ મંત્રી તથા ને સંસ્થાના ત્રીમાસિકના તંત્રી છે.

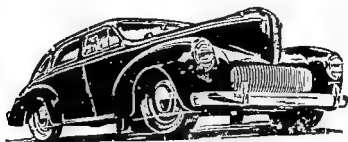
સરનામું:—યુનીવર્સિટી સ્કુલ ઓફ ઇકોનોમીક્સ એન્ડ સોશિયોલોજી, મુંબઈ.

કાપડીઆ, શ્રી. સોરાબજી પાલનજી— એમને જન્મ ગરીબ માતૃપિતાને ત્યાં થયેલો છતાં તેમણે સારી મુસીબતો વેડીને પણ એ જમાનામાં મુશ્કેલ એવી કેળવણી લીધી હતી અને તેઓ વર્તમાનપત્રના ધંધામાં દાખલ થયા હતા. પ્રારંભમાં “અખબારે સોદાગર”માં જોડાયા હતા, એ પછી એમણે “સાંજ-વર્તમાન” પત્રમાં વર્ષો સુધી કામ કરી એની જમાવટ કરી હતી. એ પછી શ્રી. કાપડીઆ “મુંબઈ સમાચાર”માં જોડાયા હતા. જુના માલિકો પાસે શ્રી. નવરાજજી જેલગામવાળાએ “મુંબઈ સમાચાર” ખરીદી લીધું હોવાથી તેઓએ એમને સાથે ફર “સમાચાર”ને લોકપ્રીય બનાવ્યું હતું. એ પછી “દોનીકલ” પણ શ્રી. જેલગામવાળા પાસે આવતાં શ્રી. કાપડીઆએ રાત દીવસ મહેનત કરી એની જમાવટ કરી હતી. આ પછી “મુંબઈ સમાચાર”, બેંગલોર “દોનીકલ” અને “બેંગલોર સેન્ટીનલ” તથા બે પત્રોની રવીવારની આવૃત્તીઓ એ સર્વે પત્રો શ્રી. કામાના હાથમાં જતાં શ્રી. કાપડીઆ ત્યાં કામ રહ્યા છે અને “મુંબઈ સમાચાર”ના તંત્રીને જવાબદાર હોદ્દો ધણી બાહોશીથી ચલાવે છે.

સરનામું:—મુંબઈ સમાચાર, મુંબઈ

1941 WILLYS AMERICAR

4-Cyl: 15.63 H. P.
4-door Six-Passenger Saloons.

This fine AMERICAR is good to king and strong, sound, speedy and smart with ample head room, leg room and all round sufficiency.

Distributors:

Bombay Cycle & Motor Agency Ltd.

534, Sandhurst Bridge, Bombay, 7.

Branch at Secunderabad.

Also Distributors for DODGE & CHRYSLER CARS and DODGE TRUCKS

કૉ મ ર્શિ ય લ ઇન્સ્યુરન્સ કું. લીં

ચેરમેન —

દીં બં કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી.

હેડ ઓફીસ —

બેલ બીલ્ડીંગ, સર શીરોડશાહ મહેતા રોડ, કોટ, મુંબઈ.

પ્રથમ આંકડીમાંજ બોનસ બહેર કર્યું છે.

પ્રથમ ચતુર્વાર્ષિક બોનસ—રૂ. ૫૦ અને રૂ. ૬૦.

આ કંપની મ્યુચ્યુઅલ છે—શેર હોલ્ડરે નથી—એજન્સી માટે લખો.

ઠાકરસી, શ્રી દેવીદાસ માધવજી—
એમનો જન્મ સંવત ૧૯૨૮માં થયો હતો. સેન્ટ જેવીયર્સ કોલેજમાં એક વર્ષ અભ્યાસ કર્યા પછી તેઓ પિતાના કાપડના ધંધામાં ૨૦ વર્ષની ઉંમરે જોડાઈ ગયા હતા. વિભાગત સાથે સીધા સંબંધ બાંધી કાપડ આયાત કરવાની પેઢી તેમણે ચાલુ કરી હતી અને મોટા પ્રમાણમાં માલ મંગાવવાનું શરૂ કર્યું હતું. કાપડના વેપારી તરીકે તેમની નામના ઘણી સારી છે અને મુંબઈના કાપડના દેશી વેપારીઓની મંડળીના તેઓ પ્રમુખ છે. કાપડના વેપારીઓના મંડળ અને મીલમાલિકો વચ્ચેના ઝઘડામાં શ્રી. દેવીદાસ વારંવાર લવાઈ નીમાતા. ગત મહાયુદ્ધમાં નીમાયણી કાપડના ભાવનું નિયમન કરનારી સમિતિમાં પણ તેઓ નીમાયા હતા. મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્પરની સ્થાપનામાં પણ એમનો હિસ્સો હતો. એની સમિતિમાં વર્ષો સુધી રહ્યા હતા અને ઉપ-પ્રમુખ અને પ્રમુખના એધા પણ ભોગવા છે. એમ્પર તરફથી મુંબઈના પોર્ટ ટ્રસ્ટના એક ટ્રસ્ટી તરીકે ચુંટાયા હતા. આ ચુંટણીમાં તેઓ પહેલા હિંદી હતા. મુંબઈના મીલમાલિકો અને મજૂરો વચ્ચે પગારનો વાંધો પડતાં મુંબઈના માજી ચીફ જસ્ટીસ સર નોરમન મેકલાઉડના પ્રમુખપદે નીમાયણી લવાઈ મંડળમાં તેમની નીમણુંક કરવામાં આવી હતી. ઈંડીઅન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શુરન્સ કંપનીની સ્થાપનામાં એમનો હાથ હતો અને હાલમાં તેઓ એ કંપનીના ડિરેક્ટરોની બોર્ડના ચેરમેન છે અને બોમ્બે કેલેથ મારકેટ કંપની લીંબા તેઓ ડિરેક્ટર છે. તેઓ જાણીતા વૈજ્ઞાનિક અગ્રેસર છે.

૧૯૩૪માં શ્રી. નાથદ્વારાની તમામ મિલકતના માનદ રીસીવર નીમાયા છે. ઉદેપુરના રાણાએ નાથદ્વારાના વહીવટ માટે નીમેશી સમિતિમાં પણ તેમને નીમવામાં આવ્યા છે. શ્રી. બેટ સંખાદ્વારમાં આવેલા મદિરોની વ્યવસ્થા માટે ગાયકવાડ સરકારે નીમેશી સમિતિમાં પણ એમનું સ્થાન છે. હાલમાં ભારતીય મહાજનના પ્રમુખ હતા અને હાલ મહાજનની તમામ મિલકતના ટ્રસ્ટી છે. મદ્રાસ ખાતે ૧૯૩૭માં મળેલી અખીલ હિંદ વર્ણાશ્રમ સંઘની ૬૨મી બેઠકના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૧૨માં તેઓ જ. પી. અને ૧૯૧૫માં આંતરરી પ્રેસીડન્સી મેજિસ્ટ્રેટ બન્યા હતા.

સરનામું:—કાલ્યાણદેવી રોડ, મુંબઈ.

ગાંધી, શ્રી. લક્ષ્મીભાઈનચુનીલાલ—
બી.એસસી., એમ એ., એલ.એલ.બી., સુરતના ડીજીટલ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર અને પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર. એવણે જન્મ સુરત મધે ૧૯૦૨માં થયો હતો. સુરતની ટી. વી. સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલમાં તેમજ મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન અને ગવર્નમેન્ટ લો કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૬૦ બી.સી. એમ. ગાંધી એડવોકેટ, (આ. એસ.) ના તેઓ પુત્ર થાય છે. ૧૯૨૬ના સાલથી તેમણે પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. સુરતની સાર્વજનિક એડ્યુકેશન સોસાયટીની મેનેજીંગ કમીટીના તેઓ છેલ્લાં ૨૦ વરસથી એક સભ્ય છે. ૧૯૩૮ના આગસ્ટમાં તેમની ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ન્યુ દિલ્હી ખાતેની ફેડરલ કોર્ટના જુનીયર એડવોકેટ તરીકે તેમણે પોતાનું નામ “એનરોલ” કરાવ્યું છે.

સરનામું:—સુરત.

લી'વડીવાલા, જાનખડાદુર નાનાલાઇ
દોરમસજી જે. પી.—જાનખડાદુર નાના-
લાઇ લી'વડીવાલા એક આપણે અને
બીજી સખત મહેનતથી વધેલા એક ખુબસૂર

છે. તેઓ મરહુમ જાનખડાદુર દોરમસજી
લી'વડીવાળાના વડા બેટા છે અને તેઓએ
ન્યુ હાઇસ્કુલમાં મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર
કીધા પછી સેન્ટ ઝેવીઅસ, એલ્ફીન્સ્ટન
અને ડેકકન કોલેજમાં કેળવણી લીધા
બાદ માટ્રંગા ખાતે આવેલા મીકાંના
ધંધામાં રૂ. ૧૫૦૦ ની નાની પુણ સાથે
એકાઇ તે ધંધામાં ગંધધાઈ વહીવટ
કરીને લગભગ એક લાખ રૂપીઆ જેટલી
મોટી કમાણી ૧૯૨૦ ના ત્રાલમાં કરી હતી.
તેઓની આ પ્રમાણેની સખત મહેનત અને
સારી ધંધાની કુનેહથી તેઓ કસ્ટમ્સના
મોટા મોટા અમલદારો જેવા કે સર જેન-
કીનસ, મીં સોરલી વગેરેના માનીતા થઇ
પડ્યા હતા અને તેમાંના એક મોટા અમ-

લદારે તેઓને ઉચી સરટીફીકેટ આપતાં
જણાવું હતું કે તેઓની ફતેહની ચાવી
તેઓની સવારથી તે રાત સુધીની સખત
મહેનત અને બીજી દેખરેખનું પરિણામ હતું.
આ પ્રમાણેની તેઓની ફતેહથી તેઓએ
ખીબ અનેક મીકાંના કામકાજમાં ભાગ
લઈને પોતાની માલિકીના કેટલાક મોટા
અગરોના ઉમેદારોમાં હતા, જેમાં માટ્રંગાના,
ભાંડુપના અને ઘાટકોપરના મોટા અગરો
સમાઈ જતા હતા જે આ લાઇનમાં તેઓ
સીવાય કોઈએ પણ અગાઉ મેળવ્યાં હતાં
નહી. તેઓએ દોરમસજી સાથે વર્કસ
સાથન ખાતે બાંધ્યા હતા જે મુખ્યત્વે
બજારીયા શહેરીઓની મોટી હાજરી સનમુખ
મીં આરથરે ખુલ્લો મેલ્યો હતો. આ
ઉપરાંત તેઓએ 'હીરા વીલાં' નામનું એક
આકીશાન અને લવ્ય મકાન ખુલ્લું મેલ્યું
હતું જેમાં તે વખતના ચર્ચાસર સેસ્લી
વીલસન, સેક્રેટરીએટના મોટા અમલદારો
અને બજારીયા આસામીઓએ હાજરી આપી
હતી અને "ટાઇમ્સ" પત્રે "એન.
લી'વડીવાલા મીકાંના વેપારના એક મેગનેટ"
તરીકે તેઓને જાણખાવ્યા હતા. મીકાંના
વેપારી તેમજ મીલકતદાર ઉપરાંત તેઓએ
એકસાઇઝના ધંધામાં અપલાવવાને હમ-
ણના આખકારી કોન્સ્ટ્રક્ટ, અફીલુ અને
દારૂની દુકાનો મુખ્ય, થાણા, પુના અને
ખાનદેશમાં રૂપીઆ પચાસ હજારથી એક
લાખ સુધીની મોટી રકમ આપી ખોલી હતી.
મુલીયા ખાતેની સરવે દુકાનો મેળવનારા
તેઓ એકલા હતા જ્યાં તેઓએ સર જ્યોજ
લોમડ અને સર સેસ્લી વીલસનને જ્યાંકત
આપી હતી. ભાંડુપ ખાતેના મીકાંના વર-
કસને ખુલ્લું મુકતી વખતે તેઓએ છુટા
હાથે ખરચ કરીને એક ખાસ સ્પેશીઅલ
ત્રેન રોકી હતી, જેમાં મુખ્યત્વે બજારીયા

શહેરીઓ, મોટા અમલદારો વગેરેને નોત-
રવામાં આવ્યા હતા અને સ્વધળાઓએ
ખાનખહાદુર સીંવડીવાલાના મોટા દીકરી
છયાકૃત તેમજ તેઓની આપજળથી આગળ
વધવાની કારકીર્દીના ભારે વખાણ કરીને
તેઓના ધંધામાં ક્ષેત્ર મળે એવી દુઆ
ગુજરી હતી અને તેઓને એક મોટા ગવર-
મેન્ટ અમલદારે એક મોટા વેપારી ઉપરાંત
એક મોટા મીત્ર તરીકે ગણ્યા હતા. છેલ્લી
મહાન લડાઈમાં ખાનખહાદુર સીંવડી-
વાળાએ બ્રીટીશ ગવર્નમેન્ટને બળર કરતાં
સસ્તા ભાવે મીઠું પુર પાડવામાં તેમજ
બીજા અનેક બાબતોમાં, બધી મોટી મદદ
કરી હતી. તેઓએ પોતાના રહેઠાણ માટે
નેપીયન્સી રોડ ઉપર એક આલીશાન અને
ભવ્ય મકાન મારખલ અને મુંઠર આરકીટેક્ટ
ડીઝાઈનથી બાંધીને તેને પોતાના મરહુમ
માતાજી પુત્રીબાઈના નામ ઉપરથી પુત્રમા
મેનશન નામ આપ્યું છે.

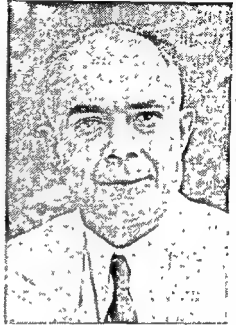
ખાનખહાદુર સીંવડીવાળા કલ્યાણની
અનજીમનના એક ગ્રંથી, પારસી મેટ્રીકિ-
નીયલ કોર્ટના એક ડેક્લીઝેટ અને ઇનરરી
મેજિસ્ટ્રેટ અને જ.પી. છે. તેઓ પોતાની
કામના ગરીબોને છુપી પૈસાની મદદ કર-
નારા એક મોટા દીકરા અરુન્ધ છે.

સરનામું:—પુત્રમા મેનશન, નેપીઅન્સી
રોડ, મુંબઈ.

“મેસીડેન્સી”

માં વીએ ઉતરાવી
તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં
નિશ્ચીત બનો.

સોમજી, ઓનરેબલ મીં. જસ્ટીસ
મહમદભાઈ અલાદીનભાઈ, એમ. એ.,
એલ. એલ. બી., ખાર-એટ-લો—એમનો

જન્મ ૧૮૮૯ માં થયો હતો. એમના પિતા
રૂના વેપારી હતા અને ખાનદેશમાં છનીંગ
અને પ્રેસીંગ ફેક્ટરી ધરાવતા હતા. એલ-
ફ્રીન્ટન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યા પછી
૧૯૩૭ માં તેમણે એમ. એ. અને એલ
એલ. બી.ની પરિક્ષાઓ પાસ કરી હતી.
તેમણે ૧૯૧૬ માં સ્કોલ કોગ્રીજ કોર્ટમાં
વકીલ તરીકે ધંધાની શરૂઆત કરી
હતી. ૧૯૨૨ માં વિલાયત જઈ મેરીસ્ટર
થઈ આવ્યા પછી મુંબઈ હાઈકોર્ટમાં
મીં. એફ. જે. કોલ્ટમેન સાથે ધંધો શરૂ
કર્યો. ૧૯૩૭ માં હાઈકોર્ટના જજ તરીકે
નીમણા હતા. ઓ. મીં. જસ્ટીસ સોમજીએ
પચાસ વર્ષની ઉંમરે રોડ નવરોજી
કેકેબાદ પંથકીના એકનાં એક પુત્રી
બાલુબાઈ સાથે લગ્ન કર્યું છે.

સરનામું:—નીજ રોડ, મુંબઈ.

મહેતા. શ્રીમતિ પ્રેમલીલા, બી. એસ સી.—એમનો જન્મ ૧૯૦૩ માં અમદાવાદમાં થયો હતો. ડા૦ સુમત મહેતા એમના પિતા થાય. એમણે પ્રાથમિક અભ્યાસ ઘેર કર્યો પછી અમદાવાદમાં મહાલક્ષ્મી ત્રેનીંગ કોલેજમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ કરી ગુજરાત અને બરોડા કોલેજોમાં અભ્યાસ કરી ૧૯૨૪ માં બી. એસ સી. ની પરિક્ષા પસાર કરેલી. એ પછી તેઓ મહારાષ્ટ્રી ગલ્સ હાઈસ્કૂલમાં શિક્ષિકા તરીકે ભેડાયેલાં અને પછી રાજકોટની બાર્ડન ફીમેલ ત્રેનીંગ કોલેજના લેડી સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ નીમાયેલાં. એમનું લગ્ન સર મનુભાઈના માટા પુત્ર શ્રી. કાન્તીશંકર સાથે થયું છે. શ્રીમતિ પ્રેમલીલા જ્યાં બચ ત્યાં સ્ત્રીબાળકોની કેળવણીની પ્રવૃત્તિ ઉપર છે. એલ ઇન્ડીઆ વીમેન્સ કૉનફરન્સની વડોદરાની શાખાના મંત્રી, વડોદરા સ્ત્રી સમાજ અને સ્ત્રીમનાબાઈ ઉદયોગાલયના મંત્રી અને “ગુણસુંદરી”ના મંત્રી તરીકે પણ એમણે કાર્ય કરેલું. ૧૯૩૯ થી મુંબઈમાં નિવાસ થતા મુંબઈના ભગિની સમાજના સભ્ય છે અને મહિલા પ્રવૃત્તિમાં લાગ લે છે. “ગૃહદીપિકા” નામનાં પુસ્તકનાં જે લાગ તેમણે લખેલાં છે. આ પુસ્તક પાઠ્યપુસ્તક તરીકે મંજૂર છે.

દેશાઈ, શ્રીમતિ જ્યોત્તિ પ્રાણલાલ—એમનો જન્મ સંવત ૧૯૫૪ માં જામનગર ખાતે થયો હતો. એમણે પ્રાથમિક શિક્ષણ લીધેલું છે, પણ પાછળથી ખાનગીમાં અભ્યાસ વધારેલો હતો. તેમનામાં લેખન-શક્તિ પણ છે. ચઉદ વર્ષની વયે ૨૦૦ શેક દેવકરણનાનજના દ્વિતીય પુત્ર શેક પ્રાણલાલ સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં છે. શ્રી. જ્વાબહેનને ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રીમંડળ અને

સાન્તાકરજ હિંદુ સ્ત્રીમંડળ સાથે ઘાટે સંબંધ છે અને ડાહ્ય હિંદુ સ્ત્રીમંડળની સ્થાપના એમણે પોતે કરી છે. તેઓ પ્રારંભમાં એના પ્રમુખ હતા. એ ઉપરાંત દીનદયા સંઘ, બોમ્બે પ્રેસીડન્સી વીમેન્સ કાઉન્સિલ અને અક્ષરજ્ઞાન યોજનાની કમીટીમાં પણ કામ કરે છે તેઓ તેમના પતિ શેક પ્રાણલાલસાથે તેઓનાં બહેર કાર્યોમાં મદદ કરે છે.

સરનામું:—મલબાર હીલ, મુંબઈ.

મહેતા, શ્રીમતિ સરોજની, એમ. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં અમદાવાદમાં થયો હતો. ૨૦ સર મનુભાઈ મહિપતરામ નીલકંઠ એમના પિતા થાય. અમદાવાદની મહાલક્ષ્મી ત્રેનીંગ કોલેજમાંથી મેટ્રીક થયા પછી ગુજરાત કોલેજમાં વધુ અભ્યાસ માટે દાખલ થયા હતા. ૧૯૧૯માં બી. એ. થઈ ૧૯૨૩ માં ઇંગ્લેન્ડ જઈ “લંડન સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમીક્સ”માં છ માસ સુધી સમાજશાસ્ત્રના અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૪ માં અમદાવાદ વનિતા વિશ્રામના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ બનેલા અને ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૦ સુધી સાન્તાકરજ સ્ત્રીસમાજનું સંચાલન કરેલું. ૧૯૩૦ માં એમ. એ. ની ડીગ્રી મેળવી હતી. ભગિની સમાજની કાર્યવાહક સમિતિના સભ્ય છે. અક્ષરજ્ઞાનના શિક્ષણ માટે ચાલીએ ચાલી ફરી અંગ્રેજી વર્ગોમાં શિક્ષણ આપે છે. “બોમ્બે પ્રેસીડન્સી વીમેન્સ કાઉન્સિલ”માં પણ છે. શ્રીમતિ મહેતા એક લેખિકા તરીકે પણ બહુતા છે. ગુજરાતની લગ્ન વ્યવસ્થા અને કુટુંબ સંસ્થા, સ્ત્રી સ્વાતંત્ર્યવાદ વિગેરે પુસ્તકો લખ્યાં છે. એમના પતિ શ્રી. નાનક બટ્ટકરામ મહેતા જી. આઈ. પી. રેલ્વેમાં ત્રાફિક મેનેજર છે. એમણે પતિ સાથે જે વખત વિદાયતનો પ્રવાસ કરેલો.

બેંકર, શ્રીમતિ લીલાવતી ધીરજલાલ, બી. એ.—જૈન કોમના આ પહેલાં ખાનુએન્યુએટનો જન્મ ૧૮૯૫ માં કુકાવાવ ગામે થયો હતો. તેમના પિતા દોલતરામ અમદાવાદના જાણીતા ધારાશાસ્ત્રી અને આગેવાન શહેરી છે. લીલાવતી ખુબ પાંચ વર્ષની ઉંમરે અમદાવાદની મિશન સ્કુલમાં દાખલ થયેલા અને ત્યાંની પરિક્ષા પહેલે નંબરે પાસ કરેલી. પછી ગૃહવિજ્ઞાનની ત્રણે પરિક્ષામાં પણ પહેલે નંબરે આવીને દાદાભાઈ નવરોજી સ્કોલરશીપ મેળવી હતી. ૧૯૧૩ માં મહાલક્ષ્મી ટ્રેનીંગ કોલેજમાંથી મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરેલી અને ૧૯૧૬ માં ગુજરાત કોલેજમાં બી. એ. થયા હતા. જૈન કોમમાંથી તેઓ પહેલાં ગ્રેજ્યુએટ હોવાથી તેમની કોમે એમને અભિનંદન આપ્યાં હતાં. ૧૯૧૮ માં શ્રીમતિ લીલાવતીએ જ્ઞાતિનો વાડો તોડી શ્રી. ધીરજલાલ બેંકર સાથે લગ્ન કર્યાં હતાં અને પછી જાહેર જીવનમાં ‘પલાન્યુ’ હવું. લોડ’ વિક્લિંગ્ડનને માનપત્ર આપવાનો વિરોધ કરતી ચળવળમાં તેમણે ભાગ લીધો હતો. ગાંધીજીએ એ અરસામાં શરૂ કરેલી પરદેશી કાપડના બહિષ્કારની ચળવળમાં એમણે પોતાના કિંમતી વસ્ત્રો હોળી કરવા માટે આપી દીધાં હતાં અને સ્વદેશી વસ્ત્ર લીધું હવું. ભગિની સમાજની સર્વ પ્રવૃત્તિઓમાં આગેવાનીભર્યો ભાગ લઈ રહ્યા છે એના મંત્રી પણ બનેલા. ૧૯૩૨ માં એમના પતિ શ્રી. ધીરજલાલનું અવસાન થયું હવું.

સરનામું:—અમદાવાદ.

કસ્તુરબા ગાંધી—શ્રીમતિ કસ્તુરબા ગાંધીના જન્મ ૧૮૬૯ માં પોરબંદર ખાતે શ્રી. ગોકળદાસ મકનજીને ત્યાં થયો હતો. તેર વર્ષની ઉંમરે તેઓ ગાંધીજી સાથે પરણીને સાસરે ગયાં હતાં. ગાંધીજીને કસ્તુરબાની નિરક્ષરતા સાલતી હોવાથી એમણે ભણાવવાનું શરૂ કર્યું. એમાં ગાંધીજીને થોડી સફળતા પણ મળી. શરૂઆતમાં બન્નેનું લગ્ન જીવન કુખી હવું અને પતી-પત્ની વચ્ચે ઝઘડો થતો. એક સમયે તો કસ્તુરબાને પીએર મોકલી દેવામાં આવ્યાં હતાં. પણ ઝઘડો સમાપ્ત થતાં બન્ને પુનઃ પાછા એકત્ર થયાં હતાં. આફ્રિકા ગયા પછી ફરીથી બન્ને વચ્ચે ઝઘડો જાળ્યો. પરોણાઓના સંતકારમાં કસ્તુરબાને અધાગ શ્રમ ઉઠાવવો પડતો અને એમાંથી ઝઘડો જાગતાં એક પ્રસંગે એમને ઘરની બહાર પણ કાઢ્યાં હતાં. આમ છતાં પણ કસ્તુરબાની પતીભક્તિ એાછી થતી નહિ. આફ્રિકામાં પણ કસ્તુરબાએ ગાંધીજીની લડતમાં સાથ આપ્યો હતો. હિંદ આવ્યા, પછી સાબરમતીના તીરે ગાંધીજીએ સ્થાપેલા આશ્રમમાં કસ્તુરબાના હસ્તેજ બંધી વ્યવસ્થા અને સાફસુફી થતી. ગાંધીજીની ખાદી, સ્વદેશી, હરિજન કેળવણી, શ્રામઉદ્યોગ, દારૂનિષેધ એ સર્વ પ્રવૃત્તિઓમાં તેઓ હંમેશા મોખરે રહેતાં. અનેકવાર જેલ પણ ગયા છે. અને છેલ્લે છેલ્લે રાજકોટની લડતમાં રાજકોટની જેલના મહેમાન બન્યાં હતાં.

સરનામું:—સેવાગ્રામ, વર્ધા.

મુનાવાલા, મીં અને મીસીસ હોમી પી.—મીં હોમી જેઓ એક સાહસીક શુરા સાઇકલિસ્ટ છે તેઓનો જન્મ તા. ૫ મી જુલાઈ ૧૮૭૭ ના દિને મુંબઈમાં થયો હતો. એવણે ૧૮૯૬ થી

તે અત્યાર સુધીમાં એક લાખ માઇલથી વધુની મુસાફરી સાઇકલ ઉપર કીધી છે. તેઓ પોતાની માત્ર ૧૯ વરસની નાની વયે સાઇકલ ઉપર દુરીગે નીકળ્યા હતા. આટલી નાની વયે આ જાતનો સાહસ ખેડવાને રોકાડ કરનાર પારસી કોમના તેઓ અચ્ચીતજ સુરા અને સાહસીક સપુત હતા ૧૮૯૬ થી તે ૧૯૨૫ ના સાલ સુધી એટલે કે ૩૦ વરસની લાંબી મુદત દરમિયાન તેમણે સાઇકલ ઉપર લગભગ ૮૫ હજાર માઇલનો રોકાડ નોંધાવ્યો હતો. આટલો રોકાડ જાણે કે મીં હોમી માટે પુરતો નહી હોય તેમજ જાણે કે તેઓએ એક લાખ માઇલથી વધુની સાઇકલ ઉપર સહેલગાહ કરીને રોકાડ નોંધાવવા માટે જ જન્મ લીધો હોય તેમ જાણે ૬૪ વર્ષની ઉંમરે પણ તેવણે એ રોકાડ કરવાને ભાગ્યશાળી નીવડયા છે. તેમણે ચાર વખત આખું પંજાબ, ત્રણ વખત ઉત્તર

હિંદુસ્તાન, જે વખત બંગાળ, કલકત્તા, આસામ, દાર્જીલીંગ, અને ત્રણ વખત દરખણ હિંદુસ્તાન (પોંડિચેરી, ત્રીચીનાપોલી વિગેરે), જે વખત શુજરાત, કાઠીયાવાડ ઉપરાંત ગ્રીલોન અને ખાઈબર-પાસ્ટ જેવાં સ્થળો પણ સાઇકલ ઉપર ખુદી માર્યાં છે. સાઇકલ ઉપરની આ જાતની સહેલગાહને તેઓ એક મોજ સમાન ગણે છે. તેવણની આ મુસાફરીનો જાણવાજોગ અઢવાલ જાણીતા અંગ્રેજ તેમજ શુજરાતી છાપાઓમાં પ્રગટ થયો છે. મીં હોમી મુનાવાલાની સેહાદી શેઠ જેહંગીરજી ફરામજી બક્ષીના દેાની તે મીં દીનશાહ જેહંગીરજી બક્ષીનાં બેટી ખાઇ મુનાખાઇ સાથે તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૭ ને દીને થઈ હતી. પોતાના ધણીથી છુટાપણું ભોગવવાના ભોગે પણ મીસીસ મુનાવાલાએ પોતાના ધણીની સાઇકલ ઉપરની સાહસીક સફરમાં ભારે ઉત્કટ લઈ પોતાના ધણીને ઉત્તેજન આપતા રહયા હતા. મીસીસ મુનાખાઇના બપાવા હોંગકોંગના જાણીતા વેપારી હતા. જેઓને ૧૮૬૪ માં હોંગકોંગમાં તેઓના મિત્રો તરફથી માનપાન સાથે એક શુશોભીત ચાંદીનું વાજ પણ ભેટ થયું હતું. વળી મીં હોમીના પીતાજીના બપાવા શેઠ એદલજી મુનાવાલા પણ પોતાના વખતના એક જાણીતા વેપારી હતા અને માહીમમાં મુનાવાલાની અગ્યારી નામનું પાક મેકાન બધાનું હતું. મીં હોમી મુનાવાલાએ ૧૯૨૫ માં સાધારણ ખાઇ-સીકલ સાથે બેડેલી સાઇકલ પહેલવહેલી ખાહેર પાડી હતી. જેની સાઇકલારમાં તેવણના ચંચળ બેટા એદલને બેસાડ-

વામાં આવતો હતો. કે જે બેટાની નવજેતની શુભ કીયા કરીને આ સાગ્ય-શાળી બેડું 'પરવારી ગયું' છે. અને એ બેટાની શાદીની હવે તૈયારી કરે છે. આ બેડું પીંડી મરી, કેશ્મીર, બુલ્ખર્જ, જમ્મુ, લાહોર, ફાલ્લી, આગ્રા તથા મધ્યપ્રાંતો વગેરે શહેરોની મુલાકાત લઈ આનું છે.

સરનામું:—રોઝવીલા, નેસપીટ રોડ, મહગામ, મુંબઈ નં ૧૦.

હરગોવિન્દલાલ જીવણદાસ, જે. પી.—રોક હરગોવિન્દલાલ એક મીલમાલેક હોવા ઉપરાંત રૂના દલાલ પણ છે. ૧૮૭૪ના સાલમાં એવણનો જન્મ થયો હતો. ૧૭ વરસની નાની વયે નોકરીએ રહી એમણે પોતાની ગરીબ જીંદગીની કારકીર્દીની શરૂઆત કીરી હતી. ત્રીસમા વરસથી એવણે પોતાનું સ્વતંત્ર બીઝનેસ કરવા માંડ્યું હતું. ૧૯૦૫ના સાલમાં મેસર્સ ફાર્મસ કેમ્પબેલ એન્ડ કુંપનીના એઓ એકલા કોટન બ્રોકર નીમાયા હતા અને જ્યાં સુધી આ પેઢીએ પોતાનું રૂઝુ બીઝનેસ ચાલુ રાખ્યું ત્યાં સુધી એટલે કે ૨૭ વરસ સુધી એવણે એ પેઢીના એકલા રૂના દલાલ તરીકે સેવા બજારી હતી. એઓ કેટલીક કુંપનીઓના ડિરેક્ટર અને મેનેજિંગ એજન્ટ હોવા ઉપરાંત સંખ્યાબંધ ધર્મોદ્ધારકોના ટ્રસ્ટી છે. વળી એઓ બોમ્બે બુલીયન એક્સચેન્જ, નેટીવ સ્ટોક એન્ડ શેર બ્રોકર્સ એસોસિએશન, ઇસ્ટ ઇન્ડયા કોટન એસોસિએશન વગેરે સંસ્થાઓના એક સભાસદ છે તેઓએ લાખો રૂપિયાની સુઆવત કીધી છે અને પોતાની કપોળ કોમમાં ઘણો આગળ પડતો દરજ્જો ધરાવે છે.

સરનામું:—૬૨, બાણગંગા રોડ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ.

સેતલવડ, શ્રી. મોતીલાલ ચીમનલાલ, ખી. એ, એલ. એલ. ખી., એડવોકેટ—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં અમદાવાદ

ખાતે થયો હતો. અમદાવાદમાં પ્રાથમિક શિક્ષણ લીધા પછી મુંબઈમાં વીલ્સન હાઈસ્કૂલમાં અભ્યાસ કરી પંદર વર્ષની ઉંમરે મેટ્રીક થયા હતા. ત્યાર પછી એલફીન્સ્ટન કોલેજમાં ભણ્યા હતા. ૧૯૧૧ માં એડવોકેટ થયા પછી ધંધાની શરૂઆત કરી હતી. ૧૯૧૬ થી આગિવાન ધારાશાસ્ત્રીની પદ્ધતિમાં એમનું સ્થાન ગણાવા લાગ્યું. ૧૯૨૬ માં તેમની એક અગ્રગણ્ય ધારાશાસ્ત્રી તરીકેની ૨૫ વર્ષની કારકીર્દીનો રજત મહોત્સવ ઉજવાયો હતો. એમને હાઈકોર્ટના જજના ઓદ્ધા પર નીમવાની સરકારે ઇચ્છા પ્રદર્શિત કરી હતી પરંતુ તેમણે સ્વતંત્ર ધંધાદારી રહેવાનું જ પસંદ કર્યું હતું. વિખ્યાત ધારાશાસ્ત્રી સર ચીમનલાલ સેતલવડના પુત્ર શ્રી. મોતીલાલ સેતલવડને મુંબઈ સરકારે એડવોકેટ જનરલ તરીકે નીમ્યા હતા. આજે પણ તેઓ એજ ઓદ્ધાચર છે.

સરનામું:—જુહા, (મુંબઈ).

દેશાઈ, શ્રી. મહાદેવ,—ગાંધીજીના આ ખાનગી મંત્રીનો જન્મ દીહેલુના નાના ગામડામાં થયો હતો. એવલુનું વિદ્યાર્થી જીવન યશસ્વી હતું. એને પરિણામે તેઓ બી. એ., એલ એલ. બી. થયાં અને વકીલાત જમાવી પણ રાષ્ટ્રસેવાના ક્ષેત્રમાં અપલાવવાની ધગશ હોવાથી વકીલાત છોડી દીધી. એ દરમ્યાન એમની ખુશિ પ્રતિભા ચોમેર પ્રસરી હતી. અન્ય દેશ નાયકો ઉપરાંત ગાંધીજી પણ તેમના તરફ આકર્ષાયા હતા અને અંતે તેઓ ગાંધીજીના ખાનગી મંત્રી બની ગયા. ગાંધીજીના તેઓ ઉત્તમ સાથીદાર છે. એમની મોહક, સચોટ અને પ્રાણુવાન સેખનશૈલીનું જનતાએ “નવજીવન”, “યંગ ઇન્ડિયા”, “હરિજન” વિગેરે યંત્રોદ્ધાર પાન કયું છે. એ ઉપરાંત તેઓ ઉત્તમ અનુવાદક છે. એમણે પંડીત જવાહરની આત્મકથાનો ઉત્તમ અનુવાદ કર્યો છે. એ પુસ્તક અત્યારે ખુબ લોકપ્રીય બન્યું છે. શ્રી. દેશાઈ હોમરૂલ લીગની ચળવળમાં ભાગ લઈ રાજકારણમાં પડયા હતા અને પછીથી ગાંધીજીની બધીયે લડતમાં ભાગ લઈ જેલ ગયા હતા. ગાંધીજી સાથે શ્રી. દેશાઈ લંડનમાં મળેલી ગોળમેજી પરિષદમાં પણ જઈ આવ્યા છે. “હરિજન” પત્ર ચાલવું હતું ત્યારે એના તેઓ તંત્રીપદે હતા.

સરનામું:—સેવાશ્રામ, વર્ધા.

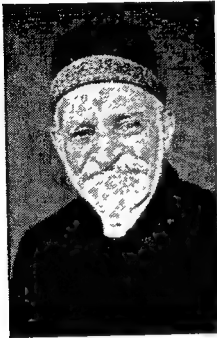
હક્કર, શ્રી. અમૃતલાલ વી.—શ્રી. હક્કરનો જન્મ ૧૮૬૬ માં ભાવનગર ખાતે થયો હતો. પિતાની પ્રેરણાથી તેમણે સારી કેળવણી લીધી હતી. લોહાણા કેમમાં પ્રથમ ગ્રેજ્યુએટ તથા એન્જનીઅર હતા.

એલ. સી. ઇ. થયા પછી તેમણે વડવાણ રાજ્યમાં એન્જનીઅર તરીકે નોકરી લીધી. આ પછી પોરબંદર, આફ્રીકામાં કેન્યા યુગાંડા રેલ્વે, સાંગલી રાજ્ય અને મુંબઈમાં મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનમાં ચઢતા દરજ્જે નોકરીમાં નેડાયા હતા. પછી ૧૯૧૪ માં તેઓ સ્વર્વન્ટ એફ ઇન્ડિયા સોસાયટીમાં આજીવન સેવાનો ભેખ લઈ નેડાઈ ગયા. આ પછી એમણે ભારતવર્ષના દીનદરીદ્ર અને દલીત લોકોની સેવા બજાવવામાં જ પોતાનો સમય વિતાવ્યો છે. આ સેવાને પ્રતાપે એમને “હકકર બાપા”નું ખીરૂં મળ્યું છે.

માસ્તર, શ્રી. મનસુખલાલ આત્મારામ, બી. એ., એલ એલ. બી.,—એમનો જન્મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો. ખારવર્ષની વયે પિતા ગુજરી જવાથી વિદ્યાર્થીઓને લણાવીને પોતાના લણવાનો ખર્ચ કાઢ્યો હતો અને એ રીતે તેમણે એલ-ફીન્સ્ટન કોલેજમાંથી બી. એ. ની ડીગ્રી મેળવી હતી. એલ એલ. બી. થયા પછી વકીલાત નહિ કરતાં બહુતા બોબ વેપારી શેઠ હાજીભાઈ લાલજીને ત્યાં ધંધાની શરૂઆત કરેલી અને ત્યાર પછી સ્વં શેઠ નરેશભાઈ મોરારજીની નોકરીમાં રહયા હતા. આજે ઉત્તરોત્તર આગળ વધી એજ શેઠે સ્થાપેલી “સીધીયા સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની”માં જનરલ મેનેજર બન્યા છે. શ્રી. માસ્તરે હોમરૂલ લીગની પ્રવૃત્તિમાં આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૬ માં જીનીવા ખાતે ભરાયેલી ઇન્ટરનેશનલ મેરીટાઈમ કોનફરન્સમાં માલેકોના પ્રતિનિધિ તરીકે ભાગ લીધો હતો.

સરનામું:—સીધીયા હાઉસ, બેલાડ એસ્ટેટ મુંબઈ

દસ્તુર-કામદીન, મીં શાવકશા સોરા-
ખજી—એમનો જન્મ તા. ૨૧ મી ડિસેમ્બર
૧૮૫૭ ને દીને ભરૂચ મધે થયો હતો. એવણુ
ભરૂચના પુરાણા દસ્તુર કુટુંબના નબીરા

છે. તેઓના પીતાજી મરહુમ શેક સોરા-
ખજી પેશાતન કામદીન-દસ્તુર ભરૂચની
અદાલતમાં શરિસ્તેદાર હતા અને મુનસ-
ફની પરીક્ષા પસાર કરીને ૧૮૬૦ માં તેઓ
ત્યાંના સીનીઅર એસીસ્ટન્ટ જડજની
'કોર્ટ'માં ડેપુટી નાજર નીમાયા હતા. જે
ઓધ્ધા ઉપરથી ૧૮૬૩ માં એવણુ ફરિગ
થયા હતા મરહુમ મીં સોરાખજીની
ભરૂચના વડા દસ્તુર તરીકે પણ નીમણુંક
થઈ હતી. મીં શ્યાવકશ સોરાખજી દસ્તુર-
કામદીન પોતાના મરહુમ કાકાજી શેક
દીનશાજી પેસ્તનજી દસ્તુર-કામદીન (ભરૂ-
ચના માજી જડજ અને વડા દસ્તુરજી તથા
બજીતા શહેરી)ની દીકરી બાઈ માણેકબાઈ
સાથ ૧૨ વરસની વયે લગ્નના ગાંઠથી

બેડાયા હતા. મીં શ્યાવકશ સાધારણ
કેળવણી લઈને ૨૦ વરસની ઉંમરે ભરૂચની
મીલના વીવીંગ ખાતામાં શીખાઉ તરીકે
બેડાયા, અને એ લાઇનમાં પોતાની
બતી ઉઘટ, ખંત અને ઉમંગથી રફતે રફતે
માત્ર ૩ ૧૫ ના પંગારથી આગળ વધીને
વીવીંગ માસ્તરના ઓધ્ધા ઉપર ૩ ૧૦૦૦
ના માસિક પગાર મુઘી પહોંચ્યા હતા.
વીવીંગ લાઇનમાં એમણે ૫૫ વરસ કાઢ્યાં
હતાં, જેથી એવણુની ૭૫ વરસની ઉંમર
થવા આવેલી હોવાથી એવણુ એ
લાઇનમાંથી રીટાયર થયા હતા.
એ લાંબી મુદત દરમ્યાન એમણે
મુખર્જી, સુરત, અમદાવાદ, ભરૂચ, બક્ષર
(મધ્ય પ્રાંત) વીગેરે જગ્યાઓની જુદી જુદી
મીલોમાં કામ કર્યું હતું. મીલ લાઇનમાં
એમણે કાઢેલાં ૫૫ વરસની લાંબી મુદત
દરમ્યાન એમણે ભાગ્યેજ ૫૫ દીવસનીબી
રજ ભોગવી હોય. બક્ષર (મધ્ય પ્રાંત)
ખાતેની જગ્યામાં તેઓએ વીવીંગ સુપ્રીન્ટેન્ડ-
ન્ટનો ઓધ્ધા ભોગવ્યો હતો. “મારી ૫૫
વરસની મીલ કારકીર્દી” નામના લખેલાં
પુસ્તકમાં તેમણે પોતાની કારકીર્દીનું રસીક
ધ્યાન આપ્યું છે. કાપડની લાઇનના
એવણુના વરસોના પાકટ અનુસવને લીધે
૮૧ મે વરસે એવણુને ફરીથી નોકરી મળી
હતી અને ૮૩ મું વરસ હોવા છતાં
તેઓ ધી કાઢિન મીક્સ, હીંદુસ્તાન મીક્સ
અને વેસ્ટર્ન ઇન્ડીયા મીક્સના સાઇમીંગ
સુપરવાઇઝરનો ઓધ્ધો હજી પણ ભોગવી
રહ્યા છે. એમણે “કાપડ ખનાવવાની
કળા” અને “ભાતભાતની કાપડ કળા”
નામના મીલ લાઇનના અનુસવને લગતાં
એ પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે.

દેશાઈ, મી૦ રૂસ્તમ આર.—લ'ડ-
નની બાબતી દેશાઈ પ્રધર્ષ લીમીટેડ
નામની પારસી પેટીના તેઓ એક
સ્થાપક છે. આજથી સુમારે ૨૫ થી

વધુ વરસની વાત ઉપર ધંધાર્થી મી૦
દેશાઈ ઇંગ્લાંડ ગયા હતા, જ્યાં નેઓ
હરીકામ થવામાં ફ-તેહમંદ નીવડયા હતા.
એકલા હાંદ સાથેજ નહીં પણ પુર્વ-
આફ્રીકા, ચીન, જાપાન, ન્યુ ગ્રીલાન્ડ,
અમેરીકા અને ખુદ કૉન્ટીનન્ટ સાથ
પણ ધંધા અર્થેનો સંબંધ બાંધ્યો હતો.
તેમણે વરસા સુધી લંડન મથેની પારસી
એસોસિએશન એફ યુરપના ઓનરરી
સેક્રેટરીનેા ઓધો ભોગવ્યો હતો.
લંડન અને હાંદ મથેની પારસી-કોમની
'social life' ને લાગે વળગે છે ત્યાં
સુધી તો તેઓ તેના એક ઘણાજ આજિ-
વાન સભ્ય જેવા છે. લંડન મથેના
વેપારમાંથી રીટાયર થઈ નેઓ હવે
મુખ્યમાંજ રહે છે. હાદર-માટુંગા
પારસી કોલોની લેન્ડલોડ'ઝ એસોસી-

એશનના પ્રેસીડન્ટ તરીકે નેમણે કોમની
ઘણી ચારી સેવાઓ બજાવી છે. હાદર
પારસી કોલોનીમાં ગરીબ હમદીનેાને
વસાવવા માટે એક મોટું મકાન ઉભું
કરવા નેઓએ રૂપ્યા એક લાખની રક-
મનું ટ્રસ્ટ કીધું છે. પારસી લેન્ડલોડ'ઝ
એસોસિએશન તરફથી તેઓને સીલ્વર
ક્રાસકેટ એનાયત થયું હતું. વર્ષી
તેવણ સંખ્યાબંધ બહેર તેમજ ખાનગી
ધર્મીકા સંસ્થાઓના તરફી પણ છે.

સરનામું:—'દીક્ષણુશ,' મલખાર હાલ,
મુખ્ય.

દેશાઈ, રાજરત્ન ભોતીલાલ છાત્રાલાલ.
બી. એ., એલ એલ. બી. વડોદરાના
રીટાયર્ડ થયલા હાઈ કોર્ટ જડજ, હાલમાં
વડોદરાની સરકારના એક પ્રધાન—તેમને
જન્મ ૧૮૭૩ના સાલના અક્ટોબર માસમાં
થયો હતો તેમણે વડોદરાની હાઈસ્કૂલ
તેમજ ત્યાંની કોલેજમાં અને મુખ્યદની
લો કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી.
વડોદરાના ડીસ્ટ્રીક્ટ જડજની કોર્ટમાં
બે વરસ સુધી પ્રેક્ટીસ કીધા પછી
૧૯૦૧ માં વડોદરા સેટેમાં મુનસીફ તરીકે
જોડાયા હતા. જ્યાં જુદા જુદા ઓધાઓ
ભોગવ્યા પછી તેઓ ડીસ્ટ્રીક્ટ અને સેશન્સ
જડજ અને તે પછી ૧૯૨૬ માં ત્યાંની
વડી અદાલતના ડેપુટી જડજ અને
પાછળથી એ કોર્ટના એક જડજ નીમાયા
હતા. ૧૯૨૪ માં તેઓ ઉપર રાજરત્નના
ખીતાબની નવાજેશ થઈ હતી. ૧૯૩૪ માં
નેઓ વડોદરાની મ્યુનીસીપાલિટીના પ્રેસીડન્ટ
થયા હતા. ચાલુ વર્ષમાં વડોદરામાં નવા
સુધારા હાજલ થતાં તેઓ પ્રજા તરફના
એક પ્રધાન નીમાયા છે.

સરનામું:—પેલેસરોડ, વડોદરા.

કાપડીયા, મીં પેસ્તાનજી શીરોઝશા,
બી. એ., બી. ઇ., એફ. આર. આઇ. બી.
એ. એફ. આઇ. આઇ. એ., જે. પી., એ.
બી. ઇ — મુંબઈના તેઓ એક ઓનરરી

પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ
ઉપરાંત મેયર્સ શાય
રજ એમ. ચાંદાભાઈ
એન્ડ કુંપનીના તેઓ
૨૦ થી વધુ વરસ
થયાં એક આગેવાન
આરકીટેક્ટ છે.
ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી
મેજિસ્ટ્રેટની સોસાય-
ટીના એક આગલા

પ્રમુખ તેમજ ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ
આરકીટેક્ટ્સ' એઇન્ટ ઓફ ઇનરલ સેક્રેટરી
તરીકે પણ એમણે સેવા બજવી હતી.
તેઓ એક કાબલ લેખક અને કુશળ જર-
નેક્ષીસ્ટ છે. મુંબઈના પારસીઓના બહાર
તેમજ સામાજિક જીવનમાં તેઓ ભારે
હિલટ લે છે. તેમની રાજ્ય પ્રત્યેની કીર્મતી
અને વફાદાર સેવાઓની સ્તુતી હાબલ
એવણ ઉપર સીધવર જીખીધી મેડલની
નવાજેશ થઈ હતી. ૧૯૩૮ માં તેઓને
ઓ. બી. ઇ. નો ઉચ્ચ ખેતાબ એનાયત
થયો હતો.

સરનામું:—એસ. એમ. ચાંદાભાઈ એન્ડ
કું., સર ફરીઝશા મહેતા રોડ,
કોટ, મુંબઈ.

પ્રમાણીક અને કરકસરભર્યા
વહીવટ માટે
પ્રેસીડેન્સી
મશહૂર છે.

મુસ, મીં કેખશર દારાખજી—
એમનો જન્મ ૧૮૭૧ માં થયો હતો.

તેમણે મુંબઈની ચંદનવાડીની હાઈ-
સ્કુલમાં મેટ્રીક સુધીનો અભ્યાસ કર્યો
હતો પણ ૧૮૮૫ માં તેમના પિતાના
અવસાન પછી વધુ અભ્યાસ કરવાની
તક તેમને મળી શકી નહોતી. ટુંક પગારે
શિક્ષક બન્યા પછી ૧૮૮૬ માં તેઓ
“બમે જમશેદ”ના તંત્રી ખાતામાં હાબલ
થયા હતા અને ધીમે ધીમે આગળ વધી
એસીસ્ટન્ટ એડીટર નીમાયા હતા.
“બમે” સાથે તેમણે ૪૬ વર્ષ સુધી
સંબંધ ચાલુ રાખી ૧૯૩૬ માં આંખની
નબળાઈને લીધે ૬૫ વર્ષની વયે નિવૃત્ત
થયા હતા. “બમે”ની એકનીષ્ટાથી
વફાદારીભરી અને પારસી કેમનું હિત
હંમેશ ક્યાનમાં રાખી સેવા બજવવા માટે
ચારે તરફથી તેમને ધન્યવાદ અપાયો છે.
તેઓ અપરિણીતજ રહ્યા છે.

સરનામું:—મોટાં મેનશન, તારદેવ રોડ,
મુંબઈ.

ચીનુભાઈ લાલભાઈ શેઠ—અમદાવાદના તેઓ એક મીલમાલિક છે. તેમનો જન્મ ૧૯૦૫ ના સાલમાં અમદાવાદ મધે થયો હતો. તેઓ શેઠ લાલભાઈ ત્રીકમ-

નાની વધે યુરોપની મુસાફરી કીધી હતી. ૧૯૨૯ માં તેમણે લાલભાઈ ત્રીકમલાલ મીલ્સ લીમીટેડ નામની નવી મીલ ઉઘી કીધી હતી.

સરનામું:—શાહીબાગ, અમદાવાદ.

લાલના બેટા થાય છે કે જેઓ પણ એક મીલમાલિક હતા અને જેઓના પીતા શેઠ ત્રીકમલાલ જમનાદાસે અસલ માણિક્યોક અને અમદાવાદ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ કીધી હતી, તેમજ જેઓએ મોટે ૧૯૦૫ માં ન્યુ માણિક્યોક સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ કંપની લીમીટેડ ઉઘી કીધી હતી. જેઓના કુટુંબીઓ તરફથી મંદિરો અને ધર્મોદ્ધાર સંસ્થાઓને જમીન મળીને રૂ. ૨ લાખથી વધુની સખાવત કરવામાં આવી છે. શેઠ ચીનુભાઈના પીતા શેઠ લાલભાઈએ વોર લેનમાં ૩ખીઆ એક લાખનો ફાળો આપવા ઉપરાંત બીહાર રીલીફ એન્ડ ફેમીન ફંડને સારાં જેવાં ડોનેશનોની નવાજેશ કીધી હતી. એ ઉપરાંત સીલ્વર જુબીલી ફંડમાં પણ તેમણે ઉદાર ફાળો આપ્યો હતો. ઘણી

દલાલ, શ્રી. રાજેન્દ્ર સોમનારાયણ, બી. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૨ માં સુરતમાં થયો હતો. તેમણે વડોદરામાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને ૧૯૦૨ માં બી. એ.ની પરિક્ષા બીજા વર્ગમાં પસાર કરી હતી. શ્રી. રાજેન્દ્રભાઈએ પ્રેમચંદ્ર-રાયચંદની પેઢીમાં ધંધાની શરૂઆત કરેલી. ત્યાં એક વર્ષ કામ કર્યા પછી સરકારી નોકરીમાં દાખલ થયેલા અને ત્યાંથી રાજનામું આપી નડીઆદ અને ભરૂચની સરકારી સ્કુલોમાં અઢી વર્ષ સુધી નોકરી કરેલી. પછી સ્પીસી બેન્કમાં દાખલ થયા હતા અને ૧૯૦૮ માં નોકરી છોડી શેરહલાલ તરીકે સ્વતંત્ર ધંધો શરૂ કર્યો હતો. શેરબજારમાં ઉતરોઉતર પ્રગતી કરી મંત્રી પરથી ઉપ-પ્રમુખ અને ટ્રસ્ટી બનેલા. અત્યારે તેઓ નિવૃત્ત થયા છે. શ્રી. રાજેન્દ્ર વડનગરાનાગર મંડળના પ્રમુખ હતા, ૧૯૨૭ માં સુરતમાં મળેલી ગુજરાતી પ્રાંતિય વૈષ્ણવ સંમેલનના સ્વાગતાધ્યક્ષ હતા. એ સિવાય ગુજરાત ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ટ્રસ્ટ લીમીટેડ, ગુજરાત સેફ ડીપોઝીટ લીમીટેડ અને સુરત સીટી પ્રેસ લીમીટેડના ડિરેક્ટર છે. એમના લગ્ન સુરતના બાણીતા શહેરી શ્રી. કૃષ્ણશંકર લાલશંકરના પુત્રી શ્રીમતિ સુકીર્તી સાથે થયેલાં છે. શ્રી. રાજેન્દ્ર સાહિત્યકાર તરીકે પણ બાણીતા છે.

સરનામું:—ભટવાડી, ઓપેરા હાઉસ પાસે, મુંબઈ.

હરીદાસ માધવદાસ અમરસી—શેઠ
હરીદાસ મેસર્સ એમરસી હામોદરની કુંબા
સીનીયર ભાગીદાર અને મુખ્યની ઇસ્ટ ઇન્ડિયા
કોટન એસોસિએશનના ઉપ-મુખ્ય અને
સ્થાપક ડિરેક્ટર છે. તેઓના જન્મ

કાઠીઆવાડ મધ્યે સંવત ૧૯૪૧ માં થયો
હતો. તેવળે મુખ્ય અને કાઠીઆવાડમાં
કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૩ ના સાલમાં
મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કીધા પછી
૧૮ વરસની વયે તેઓ ગોતાના પીતાની
પેદીમાં જોડાયા હતા. ઇસ્ટ ઇન્ડિયા
કોટન એસોસિએશન સાથના તેઓના
ઘાડા સંબંધને અંગે તેમજ તેઓની
કુનેહ અને બાહોશીને લીધેજ મુખ્યના
૩ના વેપારમાં કેટલાક સુધારા થવા
પામ્યા હતા. ૧૯૩૧ ના સાલમાં
એવળુની તે વખતની મુખ્યની લેજરલેટીવ
કાઉન્સિલમાં સરકાર તરફથી એક
એક્ષપર્ટ તરીકે એક સલાહદ

દાખલ નેમણુંક કરવામાં આવી
હતી. ઘોડાક વખત માટે તેમણે ઇસ્ટ
ઇન્ડિયા કોટન એસોસિએશનના પ્રેસી-
ડન્ટનો ઓધો પલુ બોગવ્યો હતો,
એ કે આ સંસ્થા દરતીમાં આવી ત્યારથી
છેલ્લાં ૧૫ વરસો થયાં તેઓ તેના
વાઈસ-પ્રેસીડન્ટ છે. સિન્ડ્રલ બેન્ક ઓફ
ઇન્ડિયા લીમીટેડ અને બીજી ઘણી
કુંબનાઓના તેઓ એક ડિરેક્ટર છે.
તે ઉપરાંત મુખ્યના ચાર્જ એક્સચેન્જ
લીમીટેડના નેઓ એક ચેરમેન અને
ડિરેક્ટર છે. અધેરી ખાને એક હાઇ-
સ્કુલ ઉભી કરવા માટે એવળુ નેમજ
એવળુના ભાઈઓએ રૂ. ૧૨,૦૦૦ ની
રકમની બક્ષેશ કીધી હતી.

સરનામું:—૧૦૬, ભુલેશ્વર રોડ,
મુખ્ય.

મહાજની, મીં ગણેશ સખારામ,
એમ. એ. (કેન્ટબ); પી એચ. ડી (કેન્ટબ);
બી. એ. (બીએ); એમ. એલ. સી.—
તેઓના જન્મ ૧૮૬૮ માં થયો હતો.
તેમણે સતારાની હાઈસ્કુલમાં, પુનાની
ફરગ્યુસન કોલેજમાં, તેમજ કેમ્બ્રીજની
સેન્ટ બેન્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી
હતી. ૧૯૨૬ માં એવળુ ફરગ્યુસન કોલે-
જના પ્રીનસીપાલ નેમાયા હતા, ૧૯૩૭
માં તેવળુ મુખ્યની લેજરલેટીવ કાઉન્સિ-
લના એક સભ્ય ચુંટાયા હતા. પુનીવરસીટી
ત્રીનીંગ કોરના લેક્ટન્ટ તરીકે તેમણે
કોન્સ કમીશન મેળવ્યું હતું. તેઓ
ફીલ્ડીય બેલીસના એક સીસર્ચ સ્ટુડન્ટ
હોવા ઉપરાંત ૧૯૨૬ ના સાલના સ્મીટસ
પ્રાઈઝમેન પણ હતા.

સરનામું:—ફરગ્યુસન કોલેજ, પુના.

જીજીભાઈ, મીં જે. આર. બી.—

એવણુનો જન્મ ૧૮૮૫ માં થયો હતો.

તેમણે મુંબઈની સેન્ટ
જેનીઅર્સ સ્કૂલ, સેન્ટ
જેનીઅર્સ કોલેજ અને
પુનાની દમજણ કોલેજ
તેમજ લંડનની સ્કૂલ
ઓફ ઇકોનોમીક્સ એન્ડ
પોલીટીક્સ સાયન્સ મધે
કેળવણી સંપાદન

કીધી હતી. ૧૯૨૧ ના સાલથી તેઓ
હાંદની નેશનલ લીબરલ ફેડરેશનની
ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલના એક સભાસદ
છે. ૧૯૨૫ ના સાલથી બહેરામજી જીજી-
ભાઈ ઇનસ્ટીટ્યુશનના તેવણુ મેનેજીંગ
ટ્રસ્ટી છે બોમ્બે પ્રેસીડન્સી રીલીઝડ
પ્રીઝનર્સ એન્ડ સોસાયટીના તેઓ
ઓનરરી મેમ્બર છે. એ ઉપરાંત તેઓ
અનેક કુંપનીઓના ડિરેક્ટર તેમજ
ધર્મોદ્ધાર ખાતાઓના ટ્રસ્ટી પણ છે.

૧૯૧૯ ના સાલથી વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા નેશનલ
લીબરલ એસોસિએશનના તેઓ સેક્રેટરી
છે. ૧૯૩૩ માં તેવણુ એક સુન્નેદના
અમલદાર તરીકે અને ૧૯૩૪ માં ઓન-
રરી પ્રેસીડન્સી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે નીમાયા
હતા. મુંબઈ સરકારે ઇલાકાની જેદોના
બીન-સરકારી વીઝીટર તરીકે તેવણુની
નીમણુંક કીધી હતી. તેમણે સર ચીમન-
લાલ સેતલવડની 'Biography' ચાને
જીવનવૃત્તાંત લખ્યું છે.

સરનામું:—એલ્બીસ બીટ્લીંગ, હોર્નબી
રોડ, કોટ, મુંબઈ

કણીઆ, ધી ઓનરેબલ મીં જસ્ટીસ
હરીલાલ જેડીસનદાસ, બી. એ. એલ.
એલ. બી., એડવોકેટ (ઓ. એસ.)—
ઓર્મ મીં જસ્ટીસ કણીઆનો જન્મ ૧૮૯૦
ની સાલમાં થયો હતો. તેમણે મુંબઈ અને

ભાવનગર ખાતે કેળવણી કીધી હતી.
૧૯૨૫ ના સાલમાં તેઓ સર જુનીલાસ
બી. મહેતાની વડી પુત્રી સાથે શાદીના
ગાંઠથી બેડાયા હતા. ૧૯૩૦ ના સાલમાં
તેમની મુંબઈની હાઈકોર્ટના એક એક્ટીંગ
જજ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી, કે જે
ઓધ્યા ઉપર ૧૯૩૩ ના સાલમાં તેઓની
કાયમના જજ તરીકે નેમણુંક થઈ
હતી. હાલમાં એ હોદ્દો તેઓ ધણીજ
ખાહોશીથી બોગવી રહ્યા છે.

સરનામું:—રીજ રોડ, મુંબઈ.

રેડીમની, લેડી હીરાંબાઈ કાવસજી—
એમનો જન્મ ૧૮૯૩ માં મુંબઈમાં થયો
હતો. તેમણે ક્વીનમેરી હાઈસ્કૂલમાં

વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. પ્રબોધીતના
કાર્યોમાં લેડી હીરાંબાઈ સારો ભાગ લઈ
રહ્યાં છે. તે ઉપરાંત ચોતાના પતિ
સર કાવસજી જહાંગીરની બહેર પ્રવૃત્તિ-
ઓમાં પણ ખનતો સાથ આપે છે.
પ્રાંતની બાળકોની સંસ્થાઓ અને પ્રેસી-
ડન્સી બેબી એન્ડ હેલ્થરીક સાથે
નીકટનો સંબંધ ધરાવે છે. એન. જે.
વાડીઆ સ્કૂલ (દાદર) એન્ડ ગેરાસીયન
ફીઝીકલ કલ્ચર સોસાયટી વીમેન્સ વિભા-
ગના પ્રમુખ છે. બાઈ મોટર્સીબાઈ વાડીઆ
હોમ ફોરટેસ્ટીટ્યુટ પારસી વીમેનનાં
સ્થાપક છે. ગેરાસજી જીજીલાઈ હોમ

માદુંગા અને સેવાસદન કાઉન્સીલના
ઉપ-પ્રમુખ તરીકે સેવા બજાવે છે.
૧૯૧૫ માં તેમને એમ. બી. ઇ. નો ઇલ્કાબ
એનાયત થયો છે અને ૧૯૨૫ માં કેસરિ
હિંદનો સુવર્ણચંદ્રક અને જે. પી.
નો ખેતાબ અર્પણ થયો છે.
નાં શહેનશાહની તાજપોપીની શુભ
ફીયા વખતે હિંદના પ્રતિનિધિ તરીકે
સર કાવસજી ઇંગ્લેન્ડમાં ગયા હતા
અને લેડી હીરાંબાઈ તેમની સાથે ગયાં
હતાં. લેડી હીરાંબાઈ મુંબઈ શહેરના
એક આગેવાન બાનુ સામાજિક કાર્યકર
છે અને ડોમી તથા બહેર સામાજિક
સેવાનાં કાર્યોમાં તેઓ ઘણીજ ઉત્સાહ
લે છે. સ્ત્રી ઉન્નતીના સ્વાક્ષમાં તેઓ
ઘણીજ રસ લે છે.

સરનામું:—તેપીઅન્સી રોડ, મુંબઈ.

મહાલક્ષ્મીબાલા, મીં પેસ્તનજી
ધનજીભાઈ—એવણનો જન્મ ૧૮૬૧ માં
થયો હતો. તેમણે મુંબઈમાં કેળવણી લીધી
હતી. ચાર્ટર્ડ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયામાં
માત્ર રૂ. ૧૫ ના પગારથી નોકરીની
શરૂઆત ૧૮૮૦ ના સાલમાં કીધી
હતી. જે પછી ૧૯૦૫ ના સાલમાં
તેઓ મુંબઈની ત્રાંભે કુંપનીમાં માસીક
રૂ. ૨૬૦ ના પગારે જોડાયા હતા. ૧૯૧૬
ના સાલમાં માસીક રૂ. ૭૫૦ ના પગારે
તેઓની ત્રાંભે કુંપનીના સેક્રેટરી તરીકે
તેમણે કંઈ થઈ હતી, જે પગાર ૧૯૨૪ માં
વધીને રૂ. ૨૩૦૦ નો થયો હતો. ૧૯૩૫
ના સાલમાં તેણે પારસી મેન્સિઓનીયલ
કોર્ટના એક ડેલીગેટ તરીકે ચુંટી
કઢાયા હતા. તેઓ હાલમાં ત્રાંભે કુંપની-
માંથી રીટાયર થયા છે.

સરનામું:—મોતીવાલા મેનશન, ગોવા-
લ્યા ટેન્ક રોડ, મુંબઈ.

. વાડીઆ, ઓનરેબલ મીં જસ્ટીસ બમનજી જમશેદજી, એમ. એ., એલ એલ. બી., બાર-એટ-લો—એવલુનો જન્મ ૧૮૮૧ ના સાલમાં થયો હતો.

એમણે મુ'બઇમાં સેન્ટ જેવર્સ હાઇસ્કૂલ તથા સેન્ટ જેવર્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૬ માં એઓ મેટ્રીકની પરીક્ષામાંથી અને ૧૯૦૦ ના સાલમાં બી. એ. ની પરીક્ષામાંથી પસાર થયા હતા. બી. એ. ની પરીક્ષામાં તેઓ આખા મુ'બઇ ઇલાકામાં ફર્સ્ટ ક્લાસ ફર્સ્ટ આવ્યા હતા. તે પછી ૧૯૦૧ માં એમ. એ. ની અને ૧૯૦૩ માં એલ એલ બી. ની પરીક્ષાઓ એમણે પસાર કીધી હતી. તે પછી તેઓ કાયદાના ચટ્ટીયાતા અભ્યાસ અર્થે વીલાયત ગયા હતા. વીલાયતમાં બેરીસ્ટરની પરીક્ષા પસાર કરી આવ્યા પછી તેઓ મુ'બઇ આવ્યા હતા અને ૧૯૦૭ ના સાલથી હાઇકોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કીધી હતી. મુ'બઇની સેન્ટ જેવર્સ

કોલેજ તેમજ મુ'બઇની ગવર્નમેન્ટ લો કોલેજમાં તેમણે પ્રેફેસર તરીકે કામ કીધું હતું એટલુંજ નહીં પણ ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૫ ના સાલ સુધી તેમણે લો કોલેજના પ્રીન્સીપાલનો આધો ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૩ થી તેવણ મુ'બઇની યુનીવર્સિટીની સેનેટના અને ૧૯૩૧ થી યુનીવર્સિટી સીન્ડિકેટના એક સભ્ય છે. ૧૯૨૮ ના સાલથી તેઓ મુ'બઇની હાઇકોર્ટના વખતો વખત એક્ટીંગ જડજ નીમાતા રહ્યા હતા ૧૯૩૧ ના સાલના જુન મહીનાથી તેઓની નીમણુંક મુ'બઇની હાઇકોર્ટના કાયમી જડજ તરીકે થઇ હતી જે આધો તેઓ અત્યાર સુધી ભોગવી રહ્યા છે. મરહુમ સર ફીરોઝશાહ મહેતાએ ઉભી કીધેલી લીબરલ પાર્ટીના તેઓ એક સભાસદ હતા. સાહિત્ય તેમજ ઇતિહાસના વિષયોમાં તેઓ ઘણો રસ લે છે. ૧૯૧૦ ની સાલમાં તેઓના લગ્ન રાજકોટના વતની શેઠ હોરમસજી વાડીઆની પુત્રી બાઈ રતનબાઈ સાથે થયા હતાં. જેમને બે પુત્રો થયા હતા. તેમાંના એક પુત્ર મીં જહાંગીર બેરીસ્ટર છે જ્યારે બીજા સેન્ટ્રલ બેન્કમાં બેન્કીંગના ધંધાની તાલીમ લે છે. ૧૯૨૦ માં તેમના ધણીબાણી બાઈ રતનબાઈના ગુજર પામવા પછી ૧૯૨૬ માં તેઓએ સીકન્દરાબાદવાલા શેઠ નવરોજી ચીનાઈની પુત્રી બાઈ પેરીનબાનુ સાથે લગ્ન કીધાં હતાં. જેમનાથી તેઓને ત્યાં એક બેટા બેટીની વૃદ્ધી થઇ છે. ઓ મીં બમનજી ઘણા દયાળુ છે. તેમને વાંચનનો ઘણો શોખ છે અને તેઓ એક સારા લેખક છે. તેમના પિતાજી ચાલુ સાલમાંજ મૃત્યુ પામ્યા છે.

સરનામું:—૩૭, ન્યુ મરીનલાઈન્સ, મુ'બઇ.

ગોર, શ્રી૦ નંદવદન અવેરલાલ,
બી. એ., એલ એલ. બી.—શ્રી૦ ગોરનો
જન્મ સને ૧૮૯૫ માં નડીઆદ મુકામે

થયા હતા. એમના પિતા એક જમીનદાર
હતા. શ્રી. ગોર નડીઆદની હાઈસ્કૂલમાંથી
મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કર્યા પછી
અમદાવાદ અને જુનાગઢમાં કોલેજની
કેળવણી લીધી હતી અને એજ્યુએટ થયા
પછી તેમણે કાયદાનો અભ્યાસ મુંબઈમાં
કર્યો હતો. તેઓ ૧૯૧૭ માં બી. એ.
અને ૧૯૧૯ માં એલ એલ. બી. થયા હતા.
કેળવણી લીધા પછી તેમણે ત્રણેક વર્ષ
નોકરી કરી હતી જે પછી તેમણે “ગોર
અને કંપની” નામની એક સ્વતંત્ર પેટી
કાઢી હતી અને આયાતનિકાશનો સ્વતંત્ર
ધંધો શરૂ કર્યો હતો. ૧૯૨૪ માં તેમણે
પ્રેસિડેન્સી પ્રોવીડન્ટ એન્ડ જનરલ ઇન્સ્યુ-
રન્સ કું૦ લી૦ નામની કંપની સ્થાપી હતી
અને આમવર્ગની સેવા બજાવવામાં પ્રોવી-
ડન્ટ કંપનીઓ કેટલો મોટો ફાળો આપી
શકે છે તે શ્રી૦ ગોરે આ કંપની મારફત
ખતાવી આપ્યું છે. એ કંપનીના તેઓ

મેનેજિંગ ડાયરેક્ટર છે અને તેને પગલર
કરવા માટે શ્રી૦ ગોરે મોટો ભોગ
આપ્યો છે. વર્ષો સુધી તેમણે કોઈપણ
બતત્તુ એલાવના કે લવાજમ ક્ષીધાં હતાં
નહી અને તે ભોગને પરીણામે “પ્રેસિડેન્સી
પ્રોવીડન્ટ” આજે પહેલા નંબરની પ્રોવી-
ડન્ટ વીમા કંપનીનું સ્થાન ધરાવે છે.
પ્રોવીડન્ટ વીમા કંપનીઓ ૧૯૩૦ ની
સાક્ષના અરસામાં જે કોઈશીઝમાંથી પસાર
થઈ હતી તે કોઈશીઝ “પ્રેસિડેન્સી પ્રોવીડન્ટ”
ને નડયો હતો નહીં અને આમવર્ગને
હગનારી ભોગસ પ્રોવીડન્ટ વીમા કંપનીઓ
સામે શ્રી૦ ગોરે લડત ચલાવી હતી.

તે પછી શ્રી૦ ગોરની નજર પીન અને
કક્ષીપ ખનાવવાના ઉદ્યોગ તરફ દોડી.
પીન અને કક્ષીપનું આપણા દેશમાં એક
પણ કારખાનું હતું નહીં. તે કારખાનું
સ્થાપવા માટે તેમણે શરૂઆતમાં પરદેશી
એક્ષપર્ટોં જોલાન્યા અને પરદેશથી મશી-
નરી પણ મંગાવી. આજે એ કારખાનું
પરદેશીઓની મદદ વગર ચાલે છે અને
આવા પ્રકારનું તે એકલુંજ કારખાનું
હિન્દમાં છે.

એ ઉદ્યોગ કરીકામ થયા પછી શ્રી૦
ગોરે કાચનું એક જગી કારખાનું કાઢ-
વાનો વિચાર કર્યો અને ગોધરા પાસે
સંતરોડ આગળ તે માટેની વીશાળ
જગ્યા મળતાં અપ-ટુ-ડેટ મશીનરી
મંગાવી કારખાનું ચાલુ કરી દીધું. આ
કારખાનું ખંગડીઓ, ખાટસીઓ, કપ-
રકાળી, પેપરવેટ, જરણી અને કાચનો
દરેક સામાન બનાવે છે અને હિન્દમાં
આવાં મોટાં કારખાનાં વણાંજ જુજ છે.

“પ્રેસિડેન્સી પ્રોવીડન્ટ” આખાદ થયા
પછી એક અપ-ટુ-ડેટ લાઈફ ઇન્સ્યુરન્સ
કું૦ કાઢવાનો શ્રી૦ ગોરે વિચાર કર્યો અને

“પ્રેસીડેન્સી લાઇફ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની”ની સ્થાપના કરી. “પ્રેસીડેન્સી લાઇફ” અને “પ્રેસીડેન્સી પ્રોવીડન્ટ” કંપનીઓ નીચમીત વેલ્યુએશન કરી તેના પોલીસી હોલ્ડરોને સાફ ખાનસ આપે છે

તે ઉપરાંત શ્રીમં જોરે “પ્રોપર્ટી એન્ડ લોન્સ લીમ” નામની એક બીજી કંપની અને છાપખાતું પણ ચલાવે છે. તેઓ કેટલીક બેઇન્ડરોટાક કંપનીઓના ડીરેક્ટર પણ છે. શ્રીમં જોરે સ્વદેશીના જખરા હોમાયતી છે અને હીંદુસ્તાનના જુદાજુદા ભાગોમાં ખનતો માલ એકજ સ્થળે રજુ થાય તો કારખાનાવાળાઓ અને જાહેર પ્રજા એકજ સ્થળે એક બીજાનાં સમાગમમાં આવી આપણા દેશી માલના પ્રચાર સાથે દેશી માલનાં ખબરો પણ મળી રહે. આ હેતુથી બીજા કેટલાક વ્રહ્મચારી સાથે મળી તેમણે ‘ઇન્ડીઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફોર ધીમ’ નામની કંપનીની સ્થાપના કરી છે અને તે કંપનીના તેઓ પ્રમુખ છે. આ કંપની તરફથી અત્યાર સુધીમાં મુંબઈમાં પાંચ અને અમદાવાદમાં એક મળી છ સ્વદેશી પ્રદર્શનો ભરાયાં છે અને તે બધાં સફળ નીવડ્યાં છે.

આ બધા ધંધાઓ સંભાળવા સાથે જાહેર પ્રજાની અને વ્યાપારી આલમની સેવા બજાવવાની તેઓ ધગશ ધરાવે છે. તેમની નાગર જ્ઞાતિની સંસ્થાઓમાં તેઓ આગળ પડતો ભાગ લે છે. દેશી વેપારી એમ્પર, પેસેન્જર્સ એન્ડ ટ્રાફિક રીલીફ એસોસીએશન, એસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વગેરે સંસ્થાઓના સભા સદ હોવા ઉપરાંત તેઓ એ સંસ્થાઓની કારોબારી કમીટીઓમાં પણ સ્થાન ધરાવે છે. વીમાના ક્ષેત્રમાં પણ શ્રીમં જોરે અશસ્થાન ધરાવે છે અને ઇન્ડિઅન

લાઇફ ઓફીસીઝ એસોસીએશનના તેઓ જ્ઞાનરરી સેક્રેટરી છે.

સરનામું:—તુલસી વિહાર, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ.

રૂઢયા, શેઠ રામનિવાસ રામનારાયણ, જ. પી.—શેઠ રામનારાયણનો જન્મ સંવત ૧૯૬૭માં મુંબઈમાં થયો હતો. એમના સ્વ

પિતા શેઠ રામનારાયણ રૂઢયા રૂના આગેવાન વેપારી હતા અને શેઠ રામનિવાસ પિતાનોજ ધંધો કુનેહપુર્વક આગળ ધપાવી રહ્યા છે. શેઠ રામનિવાસ પહેલા પુત્ર હોવાથી એમના પિતાએ એમને જીજ્ઞાસાથી ઉછેર્યો હતા. શેઠ રામનિવાસે મુંબઈના મારવાડી વીંધાલયમાં મેટ્રિક સુધી અભ્યાસ કર્યો હતો અને પિતાજીનું સ્વાસ્થ્ય ખરાબ હોવાથી તેમની આજ્ઞા અનુસાર નાની વયે તેઓ પિતાના ધંધામાં જોડાઈ ગયા હતા અને થોડા વખતમાં પિતાને ધંધો કુશળતાપુર્વક સંભાળવા લાગ્યા

હતા. પિતાશ્રીના અવસાન બાદ તેમની ઇચ્છા મુજબ બધો વેપાર એક લીમીટેડ પેટીને તેમણે સુખત કરી દીધો હતો. સને ૧૯૨૬ માં રામનારાયણ સન્સ લીમીટેડની સ્થાપના થઈ હતી અને શેઠ રામનિવાસ એના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર બન્યા હતા. સને ૧૯૩૪માં આ લીમીટેડ કંપનીએ ફીનીક્ષ મીલની એજન્ટ્સી ઉપરાંત બ્રેડબરી મીલની એજન્ટ્સી લીધી છે, અત્યારે તેઓ આ મીલના વડીવટ સાથે બેઠીંગના ધંધો સફળતાપૂર્વક સંભાળી રહ્યા છે. શેઠ રામનિવાસ ઈંડીઆ બેંક, આંધ્રાવેલી પાવર સપ્લાય કંપની, ન્યુ ઈંડીઆ ઇન્સ્યુરન્સ કંપની, હીંદુસ્થાન સુગર મીલ્સ, આઉથ સુગર મીલ, બછરાજ એન્ડ કંપની, ફીનીક્ષ મીલ્સ, સ્વાન મીલ્સ, ગોલ્ડ મહોર મીલ્સ લીં, વિજેરે કંપનીઓમાં ડિરેક્ટર છે. એમના પિતાની ચાહગીરી અર્થે ધીસ લાખનું “રામનારાયણ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ” સ્થાપવામાં આવ્યું છે. આ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીઓમાં શેઠ રામનિવાસ પણ છે અને બીજા ટ્રસ્ટીઓમાં તેમના માતૃશ્રી, શેઠ જમનાલાલ બબ્બર અને શેઠ પાક્ષીરામ મુનીમ છે. આ ટ્રસ્ટમાંથી રામનારાયણ ડાલેજ ફંડમાં રૂપિયા બે લાખ આપવામાં આવ્યા છે, એમના વતન રામગઢમાં હરનંદરાયજી રૂંધયા સંસ્કૃત ડાલેજ અને જયપુર “કન્યા પાઠશાળા” ખોલવામાં આવી છે અને ભુચક્ષેત્ર તથા રૂપિકેશ એ સ્થળે અન્નક્ષેત્ર ચાલે છે. એ ઉપરાંત એમની બીજી અનેક પ્રકારની સખાવતો છે. શેઠ રામનિવાસના લગ્ન કલકત્તાના બહુતા અગ્રેસર રાયબહાદુર સર હરિરામના પુત્ર શેઠ ઘનશ્યામદાસ ગોએન્કાના પુત્રી શ્રીમતિ કમલાબાઈ સાથે સને ૧૯૨૪ માં થયા હતા. તેમને બે પુત્ર અને એક પુત્રી છે.

શેઠ રામનિવાસ મારવાડી સમાજમાં પણ સારી પ્રતિષ્ઠા ધરાવે છે. તેઓ એક પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિ છે અને રાષ્ટ્રીય વિચારના ઉત્સાહી યુવક છે. સને ૧૯૩૯ માં એમને જ. પી. નો ઇલ્કાબ આપવામાં આવ્યો છે.

શેઠ રામનારાયણજીના ચાર પુત્રોમાંથી શ્રીં રામનિવાસજી ઉપરાંત શ્રીં મદન-મોહનજી અને શ્રીં રાધાકૃષ્ણજી અત્યારે પિતાજીના ધંધામાં પડેવાઇ ગયા છે. ચોથા પુત્રનું નામ સુશીલકુમાર છે અને તેઓ હજી અભ્યાસ કરે છે.

શેઠ મદનમોહનજી રૂંધયા—તેમનો જન્મ સંવત ૧૯૦૧ માં થયો હતો. તેઓ

એલ્યુએટ છે અને ભારે ખતથી વેપાર ઉદ્યોગમાં ધ્યાન આપી રહ્યા છે. તેઓ ફીનીક્ષ, ડોનમીલ, રામનારાયણ સન્સ, ડાટન એક્સપોર્ટ એન્ડ ઇમ્પોર્ટ લીં, ડોનેરા પેપર એન્ડ પલ્પ મીલ્સ લીં વિજેરે કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે.

શેઠ રાધાકૃષ્ણજી—એડવોકેટ મીલસ થી ૧૯૦૫ સુધી તેમણે મુંબઈ હાઈ-કોર્ટની એપેલેટ સાઈડમાં એડવોકેટ તરીકે પ્રેક્ટીસ કરેલી. ૧૯૦૫માં સ્મોલ-કોર્ટમાં કોર્ટના જજ બીધયા હતા. મુંબઈ યુનીવર્સિટીની એકેડેમિક કાઉન્સિલના સભ્ય હતા. સોની ફેકલ્ટીના ડીન, યુનીવર્સિટીના ગુજરાતી સ્ટડીઝની બોર્ડના અને લાઇબ્રેરી કમીટીના ચેરમેન હતા. તેઓ ગુજરાતી, મરાઠી, હિંદી, બંગાળી, ઉર્દૂ, ઇંગ્લીશ અને પર્સિઅન ભાષાઓ જાણે છે. મુંબઈની આશરે ૩૫ બહાર સામાજિક અને કેળવણીની સંસ્થાઓ અને ધર્મદા ટ્રસ્ટો સાથે મુંબઈ ધરાવે છે. ગુજરાતી સાહિત્યના ક્ષેત્રમાં તેમનું સ્થાન ઉચ્ચ છે.

સરનામું:—કાંઠાવાડી, ગીરગામ, મુંબઈ ૪.

સંવત ૧૯૭૩ માં થયો હતો.

સરનામું:—આનંદ ભુવન, માઉન્ટ પ્લેઝન્ટ રોડ, મુંબઈ.

ઝવેરી, દીવાનબહાદુર કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ, એમ. એ., એલ. એલ. બી., જ. પી., સ્મોલકોર્ટમાં કોર્ટના નિજત જજ, મુંબઈ હાઈકોર્ટના આગલા જજ અને પાલણપુર રાજ્યના સલાહકાર—એમનો જન્મ ૧૮૬૮ માં થયો હતો. ૧૮૮૬માં એમના લગ્ન થયાં હતાં તેમણે સુરત, ભરૂચ, ભાવનગર, અને મુંબઈ ખાતે કેળવણી મેળવેલી અને બી. એ. ની ડિગ્રી પહેલા વર્ગમાં આવીને પસાર કરેલી. તેમનો પર્સિઅનનો અભ્યાસ ઘણો ચારો છે. તેમણે એ વિષે ભાષણો પણ આપ્યાં છે. ૧૮૯૩

કોઠાવાળા, શ્રી. શીરોઝ ધનજીશાહ, બી. એ., એલ. એલ. બી., રાજપીપલા સ્ટેટના દિવાન—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં થયો હતો. ઉતાકામડવાળા મરદમ મીંડા કે. આર. કામાના પુત્રી તેહમીબાઈ સાથે તેમણે લગ્ન કર્યાં હતાં. રાજપીપલા હાઈસ્કૂલ, મુંબઈની એક્ઝીક્યુટિવ કોલેજ અને સરકારી લો કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને મુંબઈની હાઈકોર્ટમાં ૧૯૨૨થી ૧૯૨૫ સુધી પ્રેક્ટીસ કરી હતી. ૧૯૨૬માં એમની રાજપીપલાના મહારાજાના ખાનગી સેક્રેટરી તરીકે નીમણુંક થઈ હતી. ૧૯૨૭માં રાજપીપલાના નાયબ દીવાન હતા અને ૧૯૩૦માં દિવાન બન્યા હતા કે જે હોદ્દા ઉપર રહ્યા છે.

સરનામું:—રાજપીપલા

વાસુદેવ, ઓનરેબલ મીં જસ્ટીસ કુશવરાવ બાલકૃષ્ણ, બી. એ., એલ એલ. બી.—એવણે જન્મ ૧૮૮૩ ના સાલમાં થયો હતો. મુંબઈની બેન કોનન

સ્કુલમાંથી ૧૮૯૬ ના સાલમાં મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરી મુંબઈની એલફીન-સ્ટન અને સેન્ટ એન્થર્સ કોલેજમાં દાખલ થયા હતા અને જેમાંથી બી. એ. ની પરિક્ષા માનસહિત પસાર કરી એલ એલ. બી. ની પહેલી પરિક્ષામાં એવણ પહેલા વર્ગમાં આગ્રા હતા. જ્યારે એલ એલ. બી. ની બીજી પરિક્ષામાં પહેલા વર્ગમાં મોખરે આવીને જડજ સ્પેનસર પ્રાઈઝ મેળવ્યું હતું. ૧૯૦૭ ના સાલમાં તેઓ પ્રૌવીનશયલ સીવીલ સરવીસમાં ભેડાયા હતા, જે પછી તેઓની પુના, અમદાવાદ, અહમદનગર વીગેરે જગ્યા-ઓએ એસીસ્ટન્ટ સેશન્સ જડજ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૧૮ ના સાલમાં તેઓની એક્ટીંગ જડજ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૨૪ ના સાલમાં તેવણે

કાયમી ડીસ્ટ્રીક્ટ અને સેશન્સ જડજનો ઓધ્યો. બલવામાં આવ્યો. દત્તો. જે પછી ૧૯૩૧ માં તેઓની ફરટ મેડ જડજ તરીકે અને પાછળથી ૧૯૩૬ ના સાલમાં મુંબઈની હાઈકોર્ટ મધે એક જડજ તરીકે નેમણુંક કરવામાં આવી હતી. પ્રૌવીનશયલ સરવીસના ડીસ્ટ્રીક્ટ અને સેશન્સ જડજોમાંથી હાઈકોર્ટના જડજનો ઓધ્યો લેગવનાર ઓં મીં જસ્ટીસ રાનાડે પછી એઓજ છે. ઓં મીં જસ્ટીસ વાસુદેવના લગ્ન ૧૯૦૮ ના સાલમાં શ્રીમતિ કામાબાઈ સાથે થયાં હતાં કે જેઓ તેમની ન્યાતમાંથી મેટ્રીક થનાર પહેલાંજ બાનુ હતાં.

સરનામું:—૪૬ સી, વોર્ડન રોડ, મુંબઈ.

નામ્મ, સર હેનરી ફ્રાંસે, બી. જી. (કન્ટ્રબરી), આઈ. સી. એસ., સી. આઈ. ઇ.—મુંબઈના નાં ગવર્નરના તેઓ સલાહકાર છે. તેમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં થયો હતો. સર રોબર્ટ જેલની પુત્રી જેસી સ્પેન્સી સાથે તેમના લગ્ન થયાં છે. અમણે કમ્પ્રીજની હેઈલબરી અને કેઈસ કોલેજમાં કેળવણી લીધી છે. ૧૯૧૫ થી ૧૯૧૯ ના મુદ્ધ દરમ્યાન અનામત હિંદી લશ્કરના ઓફીસર હતા, રોયલ ફ્લાઈંગ કોર અને રોયલ ફ્લાઈંગ ફોર્સમાં પણ ભેડાયા હતા અને મુંબઈ સરકારના જુદા જુદા ખાતાંઓમાં નીમાયા હતા અને મુંબઈ સરકારના જનરલ ડીપાર્ટમેન્ટના મંત્રી હતા અને મુંબઈના આબકારી ખાતાના કમીશનર નીમાયા હતા. કૉંગ્રેસે ઓધ્યા છોડ્યા પછી નાં ગવર્નરના સલાહકાર નીમાયા હતા. ૧૯૪૧ માં નાં શહેન-શાહની જન્મોત્સવની ખુશાલીમાં સરકારે તેમને નાઈટ બનાવ્યા હતા.

સરનામું:—સાયબલા કલબ, મુંબઈ.

પાટકર, સર સોતારામ મુંદરાવ, નાઇટ. બી. એ., એલ. એલ. બી — એવલુનો જન્મ ૧૮૭૩ ના સાલમાં મુંબઈમાં થયો હતો. મુંબઈના એલફીનસ્ટન હાઈસ્કૂલ, એલફીનસ્ટન કોલેજ, અને ગવર્નમેન્ટ સે. કોલેજમાં કેળવણી લઈ તેમણે ૧૮૯૭ ના સાલમાં મુંબઈની હાઈકોર્ટની એપ્રેન્ટે સાઈડ હિપર પ્રેક્ટીસ કરવા માંડી હતી. ૧૯૧૩ માં એવલુની સરકારી વકીલ તરીકે અને તે પછી ૧૯૧૬ ની સાલમાં મુંબઈની હાઈકોર્ટનાં એક વધારાના જડજ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી કે જે વરસના નવેમ્બર મહીનામાં તેઓની એક કાયમી જડજ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૩૧ ના જુન મહીનામાં તેઓ મુંબઈની હાઈકોર્ટના કામચલાઉ વડા જડજ તરીકે પણ નીમાયા હતા. મુંબઈની હાઈકોર્ટનું ન્યાયાસન લગભગ આઠ વરસ સુધી શોભાવ્યા પછી તેમણે ૧૯૩૩ ના સાલમાં

એનજીન્યર મી. નશરવાનજી શીરોઝ-શાહ—મી. એનજીનીઅર એક સોલિસીટર તરીકે પોતાની કારકીર્દી શરૂ કરી હતી.

હુકુમચંદ, રાયબહાદુર, રાજ્ય-
ભુવણ, રાયરામ, રાજ્યરત્ન, સર
સરપચંદ્રજી, નાઇટ—એવલુનો જન્મ
સંવત ૧૯૩૧ માં થયો હતો. માત્ર ૧૫

વરસની નાની વયે એમણે પોતાની
ધંધાદારી કારકીર્દીની શરૂઆત કીધી
હતી. અફીણ અને રૂના મોટા ધંધા
ઉપરાંત મધ્ય હીંદના રૂના ઉદ્યોગના
એક પાયોન્યર તરીકે પણ તેઓ જાણીતા
છે. તેમણે, ઇન્દોર માલવા પ્રતાપીટ
મીલ્સ (૧૯૦૯), હુકુમચંદ મીલ્સ,
રાજકુમાર મીલ્સ (૧૯૨૨), અને હીરા
મીલ્સ, ઉજ્જન (ગ્વાલીયર સ્ટેટ) ઉભી
કીધી હતી. તે ઉપરાંત હુકુમચંદ ઇલેક-
ટ્રીક સ્ટીલ કુંપની લીમીટેડ, સર
હુકુમચંદ બ્રુટ મીલ્સ અને સર હુકુમ-
ચંદ એરપુરન્સ કુંપની, કલકત્તા સાથ
પણ તેઓ સીધો સંબંધ ધરાવે છે.
તેવળુ બહોળી રોકાણવાલા ગ્રહસ્થ છે.
કે જેઓ ધર્મોદા સંસ્થાઓ પાછળ

લાભો રૂપીયા ખરચે છે. ગઈ લડાઈ
દરમિયાન તેમણે રૂ. ૧૧૫૦૦૦૦૦ની રકમની
'ત્રાર લોન્સ' ખરીદ કરીને બ્રીટીશ સર-
કારને મદદ કીધી હતી. તેઓ ઘણીક
બહેર સંસ્થાઓના પ્રેસીડન્ટ છે. સર
સરપચંદ હુકુમચંદના નામથી ઓળખાતી
મુખબ, કલકત્તા, ઇન્દોર વગેરે મથકોએ
આવેલી પેટીઓના હાલના તેવળુ વડા છે.

સરનામું:—ઇન્દોર.

મહેરવાન, શ્રી. નૌશરવાન અરુપ-
દીઆર, એમ. બી. ઇ., બી. એ., જ.
પી, રાયલ સ્ટેડીસ્ટીકસ સોસાયટીના
કેસો, મુખબ સરકારના મજુર ખાતાના
મદદનીશ કમીશનર અને મુખબ ઇન્ડ-
સ્ટ્રીઅલ ડીસ્પ્યુટ્સ એક્ટના રજીસ્ટ્રાર—
એમનો જન્મ ૧૮૯૦ માં થયો હતો.
અલ્લાહબાદમાં માધ્યમીકે કેળવણી
લઈ મુખબની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં
વધુ કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૨ માં
તેઓ સર હોરાબ તાતાના મંત્રી નીમાયા
હતા. એ પછી જુદીજુદી કંપનીઓમાં નોકરી
કર્તા પછી ૧૯૨૩ માં મુખબ સરકારની
મજુર કચેરીના “ઇન્વેસ્ટીગેટર” નીમાયા
હતા. ૧૯૨૭ માં બોમ્બે પ્રેસીડન્ટની
ત્રેડ યુનિયનોના મદદનીશ રજીસ્ટ્રાર
અને ૧૯૩૦ માં કામચલાઉ રજીસ્ટ્રાર
નીમાયા હતા. ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૬ સુધી
ચાલેલી હડતાળ તપાસની ફોર્સિટ સમિ-
તિના મંત્રી હતા. ૧૯૩૧ માં જનીવા
ખાતે મળેલી આંતરરાષ્ટ્રીય મજુર પરિ-
ષદમાં ગયેલા હિંદી પ્રતિનિધિ મંડળના
સલાહકાર હતા અને ૧૯૩૮ થી ૧૯૪૦
સુધી ચાલેલી બોમ્બે ટેક્સટાઇલ લેબર
ઇન્કવાયરી કમીટીના મંત્રી નીમાયા હતા.

સરનામું:—મહિંદ વિલા, વાંદરા હીલ,
વાંદરા.

મુન્શી, શ્રી. કનૈયાલાલ મલ્હોત્રાલાલ,
બી. એ., એલ એલ. બી., એડવોકેટ—
શ્રીમ મુન્શીનો જન્મ ૧૮૮૭ માં ભરૂચ

મુકામે થયો હતો. જાતે ભાગવ. શ્રાવણ
છે. ખાલ્યાવસ્થા સુરતમાં ગાળ્યા પછી,
ભરૂચ, વડોદરા અને મુંબઈમાં કેળવણી
હીધી હતી. ૧૯૦૬ માં બી. એ. થયા
અને ૧૯૧૦ માં એલ એલ. બી.ની પરીક્ષા
પસાર કરી. તેમની કૉલેજની કારકીર્દી
ઉજ્જવળ હતી. અનેક ઈનામો પણ તેમણે
મેળવ્યાં હતાં. ૧૮ વર્ષની ઉંમરે સામા-
જિક ક્ષેત્રમાં તેમણે પ્રવેશ કર્યો. એ
અરસામાં ભરૂચમાં એમની પ્રવૃત્તિ હતી.
એમણે વિદ્યાર્થીઓને સ્કાયરૂપ થવાની
પ્રવૃત્તિ ઉપાડી અને એક પુસ્તકાલય પણ
સ્થાપ્યું. ૧૯૦૬ માં ખગલગની ચળ-
વળથી એમના રાષ્ટ્રીય જીવનનો પ્રારંભ
થયો હતો. ૧૯૧૦ માં કૉંગ્રેસના સભ્ય
ખન્યા. શરૂઆતમાં થોડી મુશ્કેલી વેઠ્યા
પછી શ્રીમ લુલાભાઈ જીવણજી દેસાઈ જેવા
પ્રખર ધારાશાસ્ત્રીને એમને સાથ મળ્યો
અને ધારાશાસ્ત્રી તરીકે ખલુજ ટુંક સમ-
યમાં પ્રથમ પંક્તિમાં આવી પડ્યા. સાથે

સાથે તેમની પ્રવૃત્તિઓ વધતી ગઈ.
સામાજિક, રાજકીય ઉપરાંત સાહિત્ય
ક્ષેત્રમાં પણ તેમની નામના વધવા લાગી.
હોમરૂલ લીગ, ખારડોલી સત્યાગ્રહ અને
૧૯૩૦-૩૧ ની સત્યાગ્રહની લડતને એમનો
ફાળો જાણીતો છે. એમના ખીજ વારના
લગ્ન શ્રીમતી લીલાવતી મુન્શી સાથે થયાં
છે. ૧૯૩૭ માં કૉંગ્રેસ સત્તાના સુત્રો
હાથ ધરતાં મુંબઈ ઈલાકાના ગૃહસચીવને
પદે તેમની નીમણૂંક થઈ હતી. એ પદેથી
એમણે ખાદેશીથી કારભાર ચલાવ્યો હતો.
૧૯૪૦ માં ગાંધીજીની હાકલને માન
આપી પાછા જેલનિવાસી ખન્યા હતા.
પણ નાદુરસ્ત તબીયતને કીધે તેમને
પાછળથી છોડી મુકવામાં આવ્યા હતા.
હૃદયરોગના સંબંધમાં અહીંસાની રાજ્ય-
નીતિ બાબે ગાંધીજી સાથે તેમને મતભેદ
પડતાં તેઓ જુન ૧૯૪૧ માં કૉંગ્રેસમાંથી
નીકળી ગયા હતા. શ્રીમ મુન્શી ગુજરાતી
સાહિત્ય ક્ષેત્રમાં અનેખું સ્થાન ધરાવે છે.
“પાટણની પ્રભુતા”, “પૃથ્વીવલ્લભ” અને
“ગુજરાતના નાથ” એમને ખુબ પ્રસીધ્ધી
આપાવી છે.

સરનામું:—રીજરૉડ, મુંબઈ.

દ્વે, શ્રી. જીગતરામ—એઓ બોલવા
કરતાં સંગીત કાર્ય કરી ખતાવવાનું વધુ
પસંદ કરે છે. તેઓ વદવાણના વતની
અને જાતીએ શ્રાવણ છે. ૧૯૧૭-૧૮ થી
તેઓએ સેવાનો માર્ગ આંદર્યો છે. ગાંધીજી,
કાકા કાલેલકર વીગેરે દેશના નેતાઓ સાથે
તેમણે સેવાકાર્યો કીધાં હતાં. હરિપુરા
ખાતે ભરાયેલી મહાસભાની બેઠકના પ્રસંગે
એમને પ્રકાશન ખાતાનું કામ સોંપાયું
હતું. ૧૯૨૪ ના સાલથી તેઓ ગાંધી-
જીની પ્રેરણાનું પાન કરી ગામડાની જન-
તાની સેવા કરવા મંડ્યા છે.

વિઠ્ઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી—શેઠ
વિઠ્ઠલદાસનો જન્મ તા. ૨૩ મી નવેમ્બર
૧૮૮૨ ના રોજ ખંભાળીઆમાં થયો

હતા. દશ વર્ષની ઉંમરે તેઓ મુંબઈ
આવ્યા હતા. અને એલ્ફીનસ્ટન હાઈ-
સ્કૂલમાં છ ધોરણ સુધી અભ્યાસ કરી
સોળ વર્ષની વયે કાપડના ધંધામાં
પડયા હતા અને કાપડ બજારમાં તેમનું
નામ મશહૂર છે. પોતાના વેપાર ધંધા
સાથ શેઠ વિઠ્ઠલદાસ મુંબઈ શહેરના
વ્યાપારી અને સામાજિક સવાલોમાં
ઘણો રસ લઈ રહ્યા છે અને તેમના
આનંદી સ્વભાવને લીધે તેઓ વ્યાપારી
આલમમાં, પોતાની ડોમમાં તથા પર-
કોમોમાં ઘણા માનીતા અને લોકપ્રિય છે.
દેશી વેપારી ચેમ્બરની સ્થાપનાથીજ
તેઓ નેના સભ્ય છે અને મેનેજીંગ
કમીટીમાં મળુ ચાલુ સુટાયા છે છે
આમ્ને પીસ ગુડ ઝ મરચન્ટસ એસોસી-
એશનના મંત્રી અને ઉપ-પ્રમુખ પણ
થયા હતા. ૧૯૨૪ થી તેઓ મુંબઈ
ટ્રાન્સેરિશનના સભ્ય છે અને તેની બીજી

કમીટીઓમાં ચાલુ સુટાયા છે. ઈન્ડિયન
સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ, વેસ્ટર્ન ઈન્ડિયા
સ્પીનીંગ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરીંગ, સોલાપુર
સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ, સરદાર કાર્પોનીક
એસીડ ગેસ વીમા કંપની, કેમ્પરે-લિંગ
કંપની વિગેરે કંપનીઓના તેઓ ડિરેક્ટર
છે અને મેન્યુન ઈન્ડ્યુસ્ટ્રી કંપનીના
ચેરમેન હતા. ઉપરાંત ખંભાળીઆ વોટર
વર્ક્સ, દુલ્હાદાસ ગોપાળદાસ ચેરીટેબલ
ટ્રસ્ટ, કારાલાઇ મુળજી ભાડીઆ નિવાસ,
રામવાડી કીઆઇ હોસ્પિટલ, અને મુંબઈ
ગૌરવક મડળ વિગેરેના ટ્રસ્ટી છે.
મુંબઈની હરકીસનદાસ અને યુમનાબાઈ
નાયર હોસ્પિટલો અને નેશનલ મેડીકલ
કોલેજના કાર્યવાહક મંડળમાં છે એટ-
લુંજ નહિ પણ શ્રીમતિ નાથીબાઈ
દામોદર ઠાકરસી યુનીવર્સીટીની સેનેટના
સભ્ય છે. જામનગર સ્ટેટ સાથે તેમને
સારો સંબંધ છે. ના. જમ સાહેબ
તરફથી “ઓર્ડર ઓફ મેરીટ”ના પહેલા
વર્ગનો ચાંદ તેમને મળ્યો છે ૧૯૩૭
માં ના. છટ્ટા જ્યોર્જના રાજ્યપાદિણ
પ્રસંગે તેમણે વિભાગતનો પ્રવાસ કરેલો.
જામનગર પ્રજા પરિષદના પહેલા અધિ-
વેશનના તેઓ સ્વાગત પ્રમુખ હતા
અને ૧૯૩૯ ના ગરમાગરમ વાતાવરણમાં
મળેલા ત્રીજા અધિવેશનના તેઓ પ્રમુખ
સુટાયા હતા.

શેઠ વિઠ્ઠલદાસ નેશનાલીસ્ટ વીચારના છે
અને પોતાને મળેલા જ. પી. નો ઇલકાબ
તેમણે ગાંધીજીની ૧૯૪૦ ની લડતને અંગે
તેજ દીધો હતો. ઇ. ડી. સામુન ગરૂપની
મીલોના શેઠ વિઠ્ઠલદાસ સોલસેકીંગ એજન્ટ
હતા અને હાલમાં તેઓ ઠાકરસી મુળજીની
ગરૂપની મીલો સાથે સંબંધ ધરાવે છે.
તેઓ સ્વદેશીના મજબૂત હિમાયતી છે અને
તે માટે તેમણે મોટો ભોગ આપ્યો છે.

સરનામું:—વરલી સીફેસ, મુંબઈ.

રેઈસમેન, સર એબ્રાહામ જેરેમી, નાઇટ, સી. એસ આઇ, સી. આઇ, ઇ.—તેઓ ૧૯૩૯ થી હિંદી સરકારના નાણાં ખાતાના પ્રધાન છે એમનો જન્મ ૧૮૯૨ માં થયો હતો. તેમણે લીડઝ યુનીવર્સિટીમાં કેળવણી લીધી હતી. પેમબ્રોક કોલેજમાં બી. એ. થયા હતા. ૧૯૧૬ માં હિંદી સનદી નોકરીમાં જોડાયા હતા અને મદદનીશ મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે બીહાર અને ઓરીસામાં કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૨-૨૮ સુધી મુંબઈ અને કલકત્તાના કસ્ટમ્સ ખાતામાં કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૮-૩૧ માં પંજાબ અને સરહદના પ્રાંતમાં ઇન્કમટેક્સના કમીશનર હતા. ૧૯૩૧-૩૪ માં હિંદી સરકારના નાણા ખાતાના સહમંત્રી હતા, ૧૯૩૪ માં મધ્યસ્થ સરકારની રેવન્યુ બોર્ડમાં સભ્ય હતા, ૧૯૩૬ માં ફીનાન્સ ખાતાના વધારાના મંત્રી હતા, ૧૯૩૬-૩૯ માં મંત્રી થયા હતા.

સરનામું:—ન્યુ દિલ્હી, સીમલા.

સીતારામ, સર, એમ. એ. એલ એલ. બી., ડી. લીટ., રાયસહિબ, રાય-ખહાદુર. નાઇટ, યુક્ત પ્રાંતની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલના પ્રમુખ—એમનો જન્મ ૧૮૮૫ માં થયો હતો. તેમણે લાલા જગન્નાથ અગ્રવાર (લાહોર હાઇકોર્ટના એડવોકેટ)ની પુત્રી શ્રીમતિ વાસુદેવી સાથે લગ્ન કર્યા છે. તેમણે મીરત અને અલ્લાહાબાદ ખાતે શિક્ષણ લીધું છે. ૧૯૧૦-૨૦ માં તેઓ મ્યુ બોર્ડના સભ્ય હતા. મીરત કોલેજ સાથે તેમને ઘાઠો સંબંધ છે. ૧૯૨૧-૩૬ માં યુક્ત પ્રાંતની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં સભ્ય તરીકે ચુંટાયા હતા.

૧૯૨૧-૩૬ સુધી તેના પ્રમુખ રહ્યા હતા. અલ્લાહાબાદ યુનીવર્સિટીના ઘણા વર્ષ સુધી સભ્ય રહ્યા હતા. હિંદુ યુનીવર્સિટીની કારોબારી કાઉન્સિલના સભ્ય છે. મીરત ખાતે તેમણે હરિજનો માટે શાળાઓ અને સેવક મંડળની સ્થાપના કરી છે. ૧૯૦૫-૧૯ માં હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભાના સભ્ય હતાં.

સરનામું:—મીરત, અને લકનો.

રીડ, સર રોન્ડી, નાઇટ., કે. બી. ઇ, એલ એલ. ડી. (ગ્લામગો), ૧૯૩૮ થી પાર્લામેન્ટના સભ્ય, ૧૯૦૭ થી ૧૯૨૩ સુધી “ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા” (મુંબઈ)ના તંત્રી—તેમનો જન્મ ખ્રિસ્તલ ખાતે ૧૮૭૨ માં થયો હતો. મુંબઈના જોન હમ્ફ્રેની પુત્રી સાથે તેમણે લગ્ન કર્યા હતાં. ૧૮૯૭ માં લડન “ટાઇમ્સ”ના તંત્રી ખાતામાં જોડાયા, ૧૯૦૦ માં “ટાઇમ્સ” અને “ઇન્ડિયન ટોનીક્સ” માટે હિંદના દુકાળ પીડિત વિસ્તારના ખાસ ખબરપત્રી હતા, ૧૯૦૫-૬ માં પ્રીન્સ અને પ્રીન્સેસ ઓફ વેલ્સના પ્રવાસમાં સાથે હતા, ૧૯૦૭ માં અમીરની હિંદની મુલાકાતને રીપોર્ટ કરેલા, અને ઇરાની અખાતની મુલાકાતે ગયેલા, ૧૯૧૧ માં નાં શહેનશાહ અને ખાતુ સાથે હિંદ આવેલા. મુંબઈ પ્રેસીડેન્સી, કીંગ એડવર્ડ અને લોર્ડ હાર્ડિંગ સમારકોના માનદ સહમંત્રી હતા. ૧૯૦૯ અને ૧૯૩૦ માં મજેલી ઇમ્પીરીઅલ પ્રેસ કોન્ફરન્સમાં વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયાના પ્રતિનિધિ તરીકે ભાગ લીધેલા.

સરનામું:—ધી ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા, સોલ્ડસપરી સ્કવેર હાઉસ, ફ્રીટ સ્ટ્રીટ, લંડન, ઇ. સી. ૪.

ઈશ્વરદાસ લક્ષ્મીદાસ, સર—રૂપજી
ધનજી ખાનદાનના ચોથા સર નાઈટ
સર ઈશ્વરદાસ લક્ષ્મીદાસનો જન્મ મુંબ-
ઈમાં ૧૮૭૩ ના સાલમાં થયો હતો.

મુંબઈ સરકાર અને પ્રજા સાથે રૂપજી
ધનજી ખાનદાનને સંબંધ દિવસમાં
શ્રીદીપ્ત અમલ દ્વારા થયો તે પહેલાં
છે, અને એ કુટુંબે મુંબઈના વ્યાપારી
અને સામાજિક જીવનમાં ઘણો મોટો
ફાળો આપ્યો છે. શેઠ રૂપજી ધનજી
૧૮મી સદીમાં મુંબઈ આવ્યા હતા અને
થોડાજ સમયમાં સારી ખ્યાતી મેળવી
શક્યા હતા. એ કુટુંબના પહેલા સર
નાઈટ મંગળદાસ નથુલાઈ, બીજા સર
નાઈટ સર હરકીસનદાસ નરિન્દ્રમદાસ,
ત્રીજા સર નાઈટ સર જગ-
મેહનદાસ વરજીવનદાસ હતા અને સર
ઈશ્વરદાસ ચોથા સર નાઈટ છે. એકજ
કુટુંબમાં એક પછી એક એમ ચાર

સર નાઈટ થનાર આખા દિવસમાં
કદાચ આ એકજ કુટુંબ છે.

સર ઈશ્વરદાસ કંપોળ વણિક જ્ઞાતિના
છે અને તેમણે મુંબઈના જાહેર
અને સામાજિક જીવનમાં ઘણો આગળ
પડતો ભાગ લીધો છે. સર ઈશ્વરદાસ
વર્ષો સુધી કંપોળ જ્ઞાતિના શેઠ હતા
અને કંપોળ જ્ઞાતિની અનેક કેળવણી
અને સામાજિક સંસ્થાઓ સાથે તેમને
સંબંધ છે.

સર ઈશ્વરદાસે મુંબઈની સેન્ટ જેવી-
અર્સ હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લીધી હતી
અને ઘણી નાની વયથીજ તેઓ વ્યા-
પારમાં પડી ગયા હતા. તેમણે પ્રથમ
તો ડેવીડ સામુન કંપનીમાં રેશમ,
સુતર અને કાપડના હલાલ તરીકે
શરૂઆત કરી હતી અને થોડાજ સમયમાં
વ્યાપારી કુનેહને લીધે વધી ગયા હતા.

વ્યાપારી ક્ષેત્રમાં સારી નામના મેળવી
તેઓ જાહેર જીવનમાં પડ્યા હતા અને
મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશન તથા
તેની કમીટીઓમાં વર્ષો સુધી સેવા બજાવી
હતી મુંબઈની દેશી વેપારી ચેંબરના
તેઓ ઘણા જુના સભાસભ છે અને
ચેંબરની કમીટીમાં પણ તેમણે વર્ષો
સુધી સ્થાન ધરાવ્યું હતું. તેઓ સુલે-
હના અમલદાર (જે. પી.) અને ઓન-
રરી પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ છે. ઓનરરી
પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટોની સોસાયટીના તેઓ
ઘણા જુના સભ્ય છે અને એ સોસાય-
ટીની કમીટીમાં વર્ષો સુધી સ્થાન ધરાવી
જુદા જુદા હોદ્દાઓ ભોગવી તેના પ્રમુખ-
પદને પણ શોભાવ્યું હતું. એ માન
એટલે કે મેજિસ્ટ્રેટોની સોસાયટીના પ્રમુખ
થનાર તેઓ પહેલાજ હોદ્દો હતા
અને તેમની જાહેર સેવાની કદરશના-

ગીમાં તેમને શેરીફ અને સર નાઇટ બનાવવામાં આવ્યા હતા. રૂપણ ધનજી ખાનદાનમાં તેઓ બીજા શેરીફ છે અને એ કુટુંબમાં પહેલા શેરીફ સર હરકી-સનદાસ નરોત્તમદાસ હતા.

સર ઇશ્વરદાસને અનેક વ્યાપારી પેઢીઓ અને બેઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ સાથે સંબંધ છે. સાસુન સ્પીનીંગ એન્ડ વીવીંગ કું. લી., પોર્ટ ડેનીંગ એન્ડ લેન્ડ ઇમ્પ્રુવમેન્ટ કું., સાસુન એન્ડ એલાયન્સ સીલ્ક મીલ કું. લી., ન્યુ યુનીયન મીલ્સ, બુદી પોર્ટલેન્ડ સીમેન્ટ કું. લી., પંબળ પોર્ટલેન્ડ કું. લી., ખંડાસા-સોનાવાડા ઇલેક્ટ્રીક કું. લી., પનવેલ-ઇલેક્ટ્રીક કું. લી., નાશીક-દેવલાલી ઇલેક્ટ્રીક કંપની અને બીજી કેટલીક ઇલેક્ટ્રીક કંપનીઓમાં સર ઇશ્વરદાસ ડિરેક્ટર છે. દેશી વેપારી ચંબરના પ્રતિનિધિ તરીકે તેમણે મુંબઈ પોર્ટ ટ્રસ્ટની બોર્ડ ઉપર સ્થાન ધરાવ્યું હતું.

મુંબઈની તથા બહારગામની અનેક કેળવણી વિષયક, તબીબી અને બીજી સંસ્થાઓ સાથે સર ઇશ્વરદાસ સંબંધ ધરાવે છે. મુંબઈની બહીતી સર હરકી-સનદાસ નરોત્તમદાસ હોસ્પીટલની મેનેજીંગ કાઉન્સિલના તેઓ પ્રમુખ છે. ગવર્નર્સ હોસ્પીટલ ફંડ, બોમ્બે વીજ-લસ્ટ એસોસિએશન, ગોદગદાસ તેજ-પાલ હોસ્પીટલ નરસીંગ એસોસિએશન, કબીબાઇ ચેરીટી ટ્રસ્ટ, લેડી નાઈકોટ હાઉસ ઓફ નેજ, ડેવીડ સાસુન ઇન્ડસ્ટ્રી-અલ એન્ડ રેફરમેટરી ઇનસ્ટીટ્યુટ અને બીજી કેટલીક બહાર સંસ્થાઓની કારો-બારી કમીટીઓના તેઓ સભ્ય છે. એક યા બીજા હાલો ધરાવે છે અને

કેટલેક સ્થાને ટ્રસ્ટી પણ છે.

કપોળ કોમમાં સર ઇશ્વરદાસનું નામ ઘણું મોખરે છે અને પોતાની અનેક બહાર રોકાણો છતાં પોતાની કોમની ઉન્નતિના કાર્યોમાં તેઓ સારા હિસ્સો આપે છે. તેઓ એક સાદા, મળતાવડા સ્વભાવના, સખાવતી જીવસા-વાળા અને દયાળુ જુદુસ છે અને દરેક સારાં કાર્યો તરફ તેમની હીલસોજી હોય છે. બફરાબાદમાં બફરાબાદ કેળવણી ઉત્તેજક મંડળ હસ્તકની હાઈસ્કૂલનું નવું મકાન ખુલ્લું મુકવાની કીયા ડિસેમ્બર ૧૯૩૮ માં કરવા માટે સર ઇશ્વરદાસને ખાસ બફરાબાદ બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને પોતાની અનેક રોકાણો છતાં સર ઇશ્વરદાસ તે પ્રસંગે બફરાબાદ ગયા હતા. તે પ્રસંગે સર ઇશ્વરદાસને બહાર પ્રજા તરફથી ભારે આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો અને ત્યાંના કપોળ મહાજને તેમને માનપત્ર આપી પોતાની ફરજ અદા કરી હતી. તેવીજ રીતે અમરેલીની કપોળ બોર્ડિંગની જીબીલીના પ્રસંગે સર ઇશ્વરદાસને ખાસ આમંત્રણ થયું હતું અને સર ઇશ્વરદાસની અમરેલીની પધરામણીના લાભ લઈ ત્યાંની કપોળ કોમે તથા બહાર પ્રજાએ તેમના માનમાં ઘણું મેળાવડા કર્યો હતા.

સરનામું:—ગાર્ડનચુ, હયુજ રોડ, મુંબઈ.

“પ્રેસીડેન્સી”

માં વીજા ઉતરાવી

તમારી વૃદ્ધાવસ્થામાં

નિશ્ચીત બનો.

મસાણી, શ્રી રૂસ્તમ પેસ્તનજી, એમ. એ., જી. પી.—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. મુંબઈ યુનિવર્સિટીના વાઈસ—

ચેન્સેલર છે. ૧૮૯૭ અને ૧૮૯૮ માં એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજના ફેલો હતા. ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ બેંકર્સના ફેલો છે. એન. એમ. વાડીઆ ચેરીટીઝ અને પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ મ્યુઝીઅમના ટ્રસ્ટી છે. ૧૯૩૨-૩૬ માં મુંબઈની એન્થ્રોપોલોજીકલ સોસાયટીના પ્રમુખ હતા. મુંબઈ પ્રાંત પંચાયત શિક્ષણ સંસ્થાના પ્રમુખ છે. એ ઉપરાંત અનેક બહેર સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ છે. ૧૯૦૭ થી ૧૯૧૯ સુધી મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટીના સેક્રેટરી હતા. પછી ૧૯૧૯-૨૫ માં ડેપુટી મ્યુનિસિપલ કમીશનર બન્યા અને ૧૯૨૨ માં મ્યુનિસિપલ કમીશનરના ઓદ્યા પર આવ્યા હતા. ૧૯૨૬ થી ૧૯૨૮ સુધી તેમણે સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાના મેનેજર તરીકે સેવા બજાવી છે. મુંબઈ પ્રાંતિક બેંકીંગ તપાસ સમિતિના મંત્રી

હતા અને ૧૯૩૦-૩૧ માં મધ્યસ્થ અરકાર નીમેશી બેંકીંગ કમીટીના બેઠીઆ મંત્રી હતા. રીઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયાની સ્થાનિક બોર્ડના ઉપ-પ્રમુખ છે અને ઓરીએન્ટલ ગવર્નમેન્ટ સીકયોરીટી લાઈફ એસ્યુરન્સ કંપનીના ડીરેક્ટર છે. પત્રકાર તરીકે પણ તેમણે કામ કર્યું છે. “ફ્રેન્ડર-હિંદ” અને “ઇન્ડિઅન સ્પેક્ટેટર” પત્રોના થોડા સમય તેઓ તંત્રી બન્યા હતા. તેમણે બાળસંસ્થા, સ્થાનિક સ્વરાજ્યની પ્રગતિ, મ્યુનિસિપલ પોરિશનનો કાર્યદોષ અને વ્યવસ્થા, હાહા-ભાઈ નવરોજી, જોરાસ્ટ્રીએનીઝમ વિગેરે પુસ્તકો લખ્યાં છે. ગુજરાતીમાં દોહા-તનો ઉપયોગ, ઘરની તથા નિશાળની ફળવણી, તનસુખમાળા, એબીસીનીઆને હુબ્લી, બાધલ, ચંદ્રચાલ, વિગેરે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યાં છે.

સરનામું.—વરસોવા (અંધેરી થઇને).

નીઓગી, શ્રી. ક્ષીતીશચન્દ્ર, મયુરભંજ રાજ્યના દિવાન—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. તેમણે કલકત્તાની પ્રેસીડન્સી કોલેજ, અને હાકા કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. કલકત્તા હાઈકોર્ટના એડવોકેટ અને પત્રકાર શ્રીમતિ લીલાદેવી સાથે તેમણે લગ્ન કર્યાં છે. નેશનલ લીબરલ ફેડરેશનની અખીલ હિંદ કાઉન્સિલના થોડા વખત સુધી સભ્ય હતા. ૧૯૨૧-૩૪ માં હિંદની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચૂંટાયા હતા. ૧૯૩૫ માં ઇસ્ટર્ન એજંસીના એક રાજ્ય મયુરભંજના દિવાન નીમાયા હતા. ૧૯૪૦ માં નરેન્દ્ર મંડળની સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના સભ્ય ચૂંટાયા હતા.

સરનામું.—બારીપદ, મયુરભંજ સ્ટેટ.

રાણા, રાવબહાદુર ત્રીલુવનરાય ડી. ખી. એ., એલ. એલ. ખી., ફેડરલ કોર્ટના સીનીયર એડવોકેટ, ૧૯૩૯ થી ૬૪ રાજ્યના દિવાન—તેમનો જન્મ ૧૮૭૦ માં થયો હતો. જુનાગઢની બહાદુરખાનજી હાઈસ્કૂલ, મુંબઈની વિલ્સન કોલેજ અને સરકારી લો સ્કૂલમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૮૯૭ માં જુનાગઢની એલીએનેશન સેટલમેંટ કમિટીમાં મદદનીશ દરબાર એજન્ટ નીમાયા હતા, ૧૮૯૯ માં દરબાર એજન્ટ બન્યા, ૧૮૯૯ માં જુનાગઢ રાજ્ય વંશ-પરંપરા ફ. ૩૭૦ નું વાર્ષિક સાલ્યાણું આપવાનું નકકી કર્યું હતું, ૧૯૦૦ થી ૧૯૧૯ સુધી જુનાગઢ સ્ટેટના લીગલ રીમેમ્બ્રન્સર હતા, ૧૯૨૦ માં પોલીટીકલ સેક્રેટરી, ૧૯૨૧-૨૩ માં દિવાન થયા, ૧૯૨૪ માં પ્લીડર તરીકે ધધો કરવા રાજકોટ ગયા, ૧૯૨૭ માં રાજકોટની માનીલ સ્ટેશન કમીટીમાં સરકારિ સભ્ય તરીકે નીમ્યા, વોટરવર્ક્સ કમીટીના સભ્ય થયા, ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૬ માં એન-રરી મેજિસ્ટ્રેટની જોઅના ઉપ-પ્રમુખ નીમાયા હતા અને ૧૯૩૬ માં પ્રમુખ નીમાયા, ૧૯૩૬-૧૯૩૭ માં રાધનપુરના દિવાન હતા, ૧૯૩૭ માં કાઠીઆવાડ એડવોકેટના પ્રમુખ હતા, પંચનાથ ટેમ્પલ ઇન્સ્ટીટ્યુટના પ્રમુખ છે, લેઠ ગોવિંદજી તુલસીદાસ ટ્રસ્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુટ (રાજકોટ)ના માનદ મંત્રી અને ટ્રસ્ટી છે. રાજકોટના રેડક્રોસ સેન્ટરના માનદ મંત્રી છે. એમને સીલ્વર જુબીલી અને ડેરેનેશન ચંદ્રકો મળ્યા છે. ૧૯૩૧ માં રાવસાહેબ અને ૧૯૩૫ માં રાવબહાદુર થયા.

સરનામું:—જીજી, ૬૪ સ્ટેટ.

સકલાતવાળા, સર સોરાબજી દોરા બજી, એમ. એલ. એ., ખી. એ., બી. પી., તાતા સન્સ લીમીટેડ,—

તેમનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. મેજર હિવેયાની પુત્રી મહેરબાઈ સાથે તેમના લગ્ન થયાં છે. તેમણે સેન્ટ ઝેવિઅર્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૨૪ માં મુંબઈની મીલમાલિકોની મંડળીના પ્રમુખ, ૧૯૨૯-૩૦ અને ૧૯૩૦-૩૧ માં ઇંડીઅન સેન્ટ્રલ કોલન કમીટીના ઉપ-પ્રમુખ, ૧૯૩૪ માં મુંબઈની જુની ધારાસભામાં મીલમાલિકોની મંડળીના પ્રતિનિધિ તરીકે ચૂંટાયા હતા. અત્યારે મુંબઈની લેજલેસીવ એસેમ્બલીના સભ્ય છે. તેમણે મીલમાલિકોની મંડળીનો ઇતિહાસ લખ્યો છે. હરસદના સમયમાં દપાલની ટીકીટો એકત્ર કરવાનો તેમને શોખ છે. લંડનની રાયલ ફીલેટીક સોસાયટીના સભ્ય છે. વિલીંગ્ડન, મુંબઈ પ્રેસીડન્સી રેડીઓ, હિંદની અને રીપનની ક્રીકેટ ક્લબોના સભ્ય છે.

સરનામું:—જોખે હાઉસ, કોટ, મુંબઈ.

ખરેઘાટ, મંચેરજી પેસ્તનજી—તેમનો જન્મ ૧૮૬૫ ના સાલમાં થયો હતો.

કલકત્તાની સેન્ટ જેવીઅસ' કોલેજમાં કેળવણી લઈ લંડન યુનીવર્સિટીની મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કરી ચઢીયાતા અભ્યાસ માટે વીસાયત ગયા હતા જ્યાં ૧૭૫ વરસની વયે ઇન્ડિઅન સીવીલ સર્વિસની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. એમણે એલફર્ડ અને સંસ્કૃત સ્ટેડીઅરશીપ મેળવવા ઉપરાંત પાઉન્ડ ૧૦૦ નું ઇનામ સીવીલ સર્વિસની ઉલ્લી પરીક્ષા ફેલોશીથી પસાર કરી સર્વથી ચઢીયાતો નંબર ધરાવવા માટે મેળવ્યું હતું. ૧૮૮૪ના સાલથી તેઓ હાંદી સનદી નોકરીમાં દાખલ થયા હતા. જે પછી અમદાવાદ, થાણા, ભરૂચ, શીકારપુર, સીંધ હઈદ્રાબાદ, રત્નાગિરી, સતારા વિગેરે હાંદના જુદાજુદા મથકોએ એસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર, બેઇન્ટ જડજ અને સેશન્સ જડજનાં ઓધ્યાઓ ભોગવ્યા પછી ૧૯૦૭ ના સાલના બનેવારી મહી-

નામાં એવણની મુખઈની હાઈકોર્ટના એક જડજ તરીકે નીમણુંક કરવામાં આવી હતી. પણ એવણ ફાંસીની સજા કરવાની વીરુધ્ધમાં દેવાથી તેમજ પેતાના ઓધ્યાની મુદત દરમ્યાન ફાંસીની મુજ માટે બદાલી માગનારું રેફરન્સ થયેલું દેવાથી તેમજ તેને મંજુર કરવાનું એમનું અંતઃકરણ ચાલેલું નહી દેવાથી ૧૯૧૦ ના સપ્ટેમ્બર મહીનામાં તેઓ સરકારી નોકરીમાંથી રીટાયર થયા હતા.

શેઠ મંચેરજી ખરેઘાટ લાંબા વખત સુધી પારસી પંચાયતના 'મજબ' તથા 'દાય' મીસાલ છે. ૧૯૩૪ માં પારસી પંચાયતની બોર્ડના પ્રમુખ સર કાવશજ જેહાંગીર પહેલા બેરિનેટના નીપજેલાં મરણ પછીથી એવણની મજબુર બોર્ડના પ્રમુખ તરીકે નીમણુંક થઈ હતી. જ્યારથી એવણ પારસી સમસ્ત અનજીમનની સલાઓને પ્રમુખસ્થાને બીરાજતા રહ્યા છે. એવણ મુખઈની અનેક સંસ્થાઓના પ્રમુખ યા એમ્બર છે. એવણે ગરીબ પારસીઓને વસાવવા માટેની પ્લોટો પારસી પંચાયતને દ્વાર પારસી કાગોની માટે મેળવી આપવામાં બળવેલી સેવાઓની કદરશનાસી દાખલ ત્યાંના એક મોટા રસ્તાને ખરેઘાટ રોડનું નામ આપવામાં આવ્યું હતું. સંસ્કૃત ભાષાના એક અઠંગ અભ્યાસી હોવા ઉપરાંત તેઓ એક આગળ વધેલા બંગોળશાસી અને જ્યોતીષ પણ છે. પારસી કોમ અને સરકાર પ્રત્યેની એવણની સેવાઓ અનુપમ અને અપાર છે.

સરનામું:—C/o. પારસી પંચાયત સર જે. જે. પારસી બેનીવેલન્ટ ઇનસ્ટીટ્યુટ, હોર્નબી રોડ, મુખઈ.

વલ્લભદાસ ચતુરભુજ શીવજી, જી. પી.—ભણીતા શ્રીમંત ભાડીઆ વેપારી શેઠ વલ્લભદાસ ચતુરભુજનો જન્મ મુંબઈમાં તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૩

ના દીને થયો હતો. તેમના પિતા કાપડના એક મોટા વેપારી હોવાથી શેઠ વલ્લભદાસ ધંધા પુરતી કેળવણી લઈને ૧૮ વર્ષની વયમાં તેમના વડીલની આથ ધંધામાં પડી ગયા હતા અને પોતાના મળતાવડા, દયાળુ અને પ્રમાણિક સ્વભાવને લીધે તેમણે ઘણાજ થોડા સમયમાં કાપડ બજારમાં, મુંબઈના શહેરીજવનમાં અને પોતાની ભાડીઆ કોમમાં સારું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. મુંબઈના રંગીન અને છીંટના કાપડના વેપારીઓની મંડળીના શેઠ વલ્લભદાસ ૧૯૨૭ની સાલથી તે આજસુધી પ્રમુખ છે, જુન ૧૯૨૭ માં તેઓ જી. પી. થયા હતા અને તેમને મળેલાં તે માન માટે રંગીન કાપડના વેપારીઓની મંડળીએ તેમને એક માનપત્ર આપ્યું હતું અને સ્વર્ગસ્થ સર મનમોહન દાસ રામજીએ તે મેલાવડાનું પ્રમુખસ્થાન

હીધું હતું. શેઠ વલ્લભદાસ મંગળદાસ મારકેટના અને ઈન્ડીઅન મરકનટાઈસ ઈન્સ્યુરન્સ કંપનીના ડિરેક્ટર છે. તેઓ બાઈ માણેકબાઈ ભગવાનદાસ શીવજી ટ્રસ્ટ, મોરારજી ભગવાનદાસ શીવજી સેનેટોગીયમ, વૈષ્ણવ મંદીર શાકસમુગરી ટ્રસ્ટ અને કાનપુર ખાતેની મોરારજી ભગવાનદાસ શીવજી કન્યાશાળાના ટ્રસ્ટી છે. કાનપુર ખાતેની ચતુરભુજ શીવજી એન્ડેશો ગુજરાતી સ્કુલની મેનેજિંગ કમીટીના પ્રમુખ અને બીજા અનેક કુટુંબીક ટ્રસ્ટોના પલ્લુ તેઓ ટ્રસ્ટી છે. કાનપુરની સ્કુલનાં મકાનનું વારત્તુ કરવા શેઠ વલ્લભદાસ ત્યાં ગયા ત્યારે ત્યાંની ગુજરાતી જનતાએ તેમને માનપત્ર આપ્યું હતું. પોતાના પિતા તથા કાકાની યાદમાં તેમણે ડાંબીવલી અને કાંદીવલીમાં ગૌશાળાઓ પોતાના ભાથે શેઠ હરીદાસના સહકારથી બંધાવી છે.

શેઠ વલ્લભદાસ ૧૯૧૯ની સાલથી છએક વર્ષો સુધી મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્પરની કમીટીના અને હાલમાં ભાડીઆ મહાજનની કમીટીના સભ્ય પલ્લુ હતા. તેઓ મુંબઈ ગૌરક્ષક મંડળની કમીટીના અને ભાડીઆ ખાજરક્ષક વીધાલયની કમીટીના સભ્ય છે. જોતીંદજી ઠાકરસી મુજળ ટ્રસ્ટ અને કડીઆદરાની દામોદર બદ્ધવજી એ. વી. સ્કુલ ખોરડીંગના પલ્લુ તેઓ ટ્રસ્ટી છે.

શેઠ વલ્લભદાસને બે પુત્રો અને ત્રણ પુત્રીઓ છે. એ બે પુત્રોનાં નામ શેઠ જમનાદાસ અને શેઠ ગોરધનદાસ છે જ્યારે દીકરીઓનાં નામ શ્રી. મધુત્રીબહેન, શ્રીમતી દમયંતીબહેન અને શ્રીમતી યશવંતીબહેન છે.

સરનામું:—વાલકેવર રોડ, મુંબઈ.

જેશી, શ્રી. ડી. સી., એમ. એ., એલ. એલ. બી., એડવોકેટ, ઇન્ડિઅન ઇનસ્યુરન્સ કંપનીઝ એસોસિએશનના સેક્રેટરી, મુંબઈ—શ્રી ૦ જેશીને જન્મ તા. ૦૫ મી મે ૧૯૧૧ ના રોજ થયો હતો. તેમણે મુંબઈ

હતા. તેઓ ઇનસ્યુરન્સ લો ના સંબંધમાં એક સત્તાસમાન છે. દુનીઆના જુદા જુદા દેશોના વીમાના કાયદાનો અહોળો અભ્યાસ કર્યો છે.

સરનામું:—ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એન્ડ્યુરન્સ બીઝીનેસ, ચર્ચગેટ, મુંબઈ.

ઇની વીલસન કોલેજ અને મુંબઈ યુનીવર્સિટીની સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમીક્સ એન્ડ સોશીઓલોજીમાં કેળવણી લીધી હતી. તેમણે માન સાથે એમ. એ. ની પરીક્ષા ફર્સ્ટ ક્લાસમાં આવી પસાર કરી હતી. વીલસન કોલેજમાં કોલેજના અને યુનીવર્સિટી સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમીક્સ એન્ડ સોશીઓલોજીમાં યુનીવર્સિટીના સ્કોલર હતા. ૧૯૩૭ માં મુંબઈ હાઇકોર્ટના એડવોકેટ તરીકે એનરોલ થયા હતા. મુંબઈની ઇનસ્યુરન્સ સેલેક્સેટીવ કમીટીના સેક્રેટરી હતા. વધારાના નફા ઉપરના કરના કાયદાના સંબંધમાં દેશી વેપારી એમ્બર, તરફના ડેપ્યુટેશનના પણ સેક્રેટરી

હસ્ટુર, મી ૦ દીનશાહ નસરવાનજી, એલ. એસ. જી. ડી.—મી ૦ દીનશાહ નસરવાનજી હસ્ટુર જહેર મજમાં “સદગુણી મરોજ”, “પલટાવું કિશ્મત”, “બાળ સિતારો”, “અમરનામ”, “રજપુત રાણી” વિગેરે ગુજરાતી નોવેલો તથા નાટકોના લેખક તરીકે જાણીતા છે. મી ૦ હસ્ટુરને ઇ. સ. ૧૯૩૨ માં તેમની “પલટાવું કિશ્મત” નામની નોવેલને માટે જહેરમાં ગુજરાતનું કાંટાવાલાનું નોવેલ પ્રાઇઝ આપવા સુચના થઈ હતી.

“અમરનામ” નામની વાર્તા “સાંજવર્તમાન”માં આવતી હતી, અને “અમરનામ”ની વાર્તા જહેર મજમાં બહુ પસંદ પડવાથી મી ૦ હસ્ટુરને જહેરમાં બે ઇનામો મળ્યાં હતાં. પરમપુરના સાહિત્ય પ્રેમી મહારાણા સાહેબે “બાળ સિતારો”નો નાટક વખાણ્યો છે, અને કેટલી ચોપડીઓ ખરીદી આ પારસી લેખકને માન આપ્યું છે. મી ૦ હસ્ટુર લેખક ઉપરાંત એક સોશયલ વર્કર તરીકેજી જાણીતા છે. તેઓ મુંબઈના વાઈ. એમ. પી. એ.ના માજી સેક્રેટરી, તથા પારસી ફેડરલ કાઉન્સિલના માજી મેમ્બર, ઉપરાંત, મુંબઈની પારસી યુથ

કોનકર-સની કારોબારી કમીટીના મેમ્બર તરીકે જાણીતા છે. એમણે જોમ્બે ગવર્નમેન્ટ અને લોકલ સેલ્ક ગવર્નમેન્ટ ઇન્ટરીટ્યુટના આશરા હેઠળ લેવાતી મ્યુનીસીપલ ડીસ્ટ્રીક્ટ ઓફીસરની પરિક્ષા પસાર કરી છે. સોશયલ સરવીસ લીગની સોશયલ વર્કસની પરિક્ષા પણ પસાર કરી છે. કોસમોપોલીટન મંડળોમાંથી એક સોશયલ વર્કર તરીકે મીં હસ્તુર જાણીતા છે.

સરનામું:—આઈમાઈવાડીયા બીહડીંગ,
વાઘા ગાંધી રોડ,
ગામદેવી, મુંબઈ.

પટેલ, મીસ શુભચહેર જમશેદજી—
સુરત શહેરના ૪૦૦ વરસના જુના
સરદાર દાવર એદલજી મોદીના ઇતિ-
હાસીક મકાનમાં તા. ૧૨ મી સપ્ટેમ્બર
૧૯૦૫ના દિને જન્મ પામેલાં આ

શેદજીનાં બેટી થાય છે. મીસ શુભચહેરનાં
માતાજી સરદાર દાવર એદલજી મોદીના
બેટા કાવસજીનાં લીકરી દીનામાંય હતાં.
મેસર્સ-કાવસજી પ્રધર્સનો વેપાર ઘણા
બહોળા પાયા ઉપર ચાલતો હતો અને
ઈંગ્લંડ તેમજ પેરીસ અને માડાગાસ્કરમાં
પણ એ મેદીની શાખાઓ હતી. જુદ
લંડનના પરાંઓમાં મારામુમારી નામનું
તેઓનું મકાન હતું.

મીસ શુભચહેર નું બધી કેથેડ્રલ હાઈ-
સ્કુલ અને સેન્ટ જેવીઅર્સ કોલેજમાં
કેળવણી લીધી છે. ૧૯૩૩ની સાલમાં
વાંદરાનાં જેસમીન પારસી લેડીઝ વેલફેર
યુનીઅનની સ્થાપનામાં, વાંદરા જેબી
હેલ્થરીક રચવામાં, મરદુમ શહેનશાહ
માંસમા જ્યોર્જની સીલવર જુબીલીની
ઉજવણીમાં, પારસી મતદારોનાં નામ

ગોદાવરા ઉર્ફે ભાડેના, દસ્તુરજી માણેકજી દસ્તુરજી ખરબેરજી—પારસી કામમાં “ગોદાવરા”ને નામે પ્રસિદ્ધ અનેકી પાકહીની. આલાતના હાલના માનવંત દસ્તુરજી સાહેબ દસ્તુરજી માણેકજી દસ્તુરજી ખરબેરજી કાવસજી ગોદાવરા ઉર્ફે ભાડેનાનો જન્મ તા. ૦૩-૧૦-૧૮૮૦ ને દિને સુરત જીલ્લાના ચોરપાડ તાલુકામાં આવેલાં કુંડિયાના ગામમાં થયો હતો. ગોદાવરા પંથના

ચાર મુખ્ય કુટુંબોમાં અસપંદીઆર ચાંદા, કીમજી મહેરજી, પેસ્તાનજી જોર-શેઠ અને નરીમાન શમ્યના કુટુંબો આવી બંધ છે. હાલના દસ્તુરજી માણેકજી આ ચારમાના પહેલા અસપંદીઆર ચાંદાના ખાનદાનથી ઉતરી આવ્યા છે. દસ્તુરજીના વડીલો છેલ્લાં લગભગ ૩૦૦ વર્ષ યયાં સુરતના ભાંડા ગામનું પંથકપણું અને મેખેદી સીલસીલાબંધ કરતા આવ્યા છે. વળી સાત દોખમાં

ધરાવતી બાળીતી તેણા નગરીમાં પણ આ બાળીતા દસ્તુરજીના વડીલો મેખેદી પેશો કરતા આવ્યા હતા. દસ્તુરજી માણેકજી મેખેદીનું શિશુલુ લઈ ત્યાંજ નાવર મહાતબ થઈ નાની વયે મુંબઈ આવ્યા હતા. મુંબઈમાં તેવળુ સોડા-વોટરવાલાની દરેમહેરના તે વખતના પ્રખ્યાત વડા ધર્મશુદ્ધ દસ્તુરજી શાપુરજી મંચેરજી ઇચ્છાપોર્યાના હાથ નીચે લગભગ સાત વર્ષ સુધી શેઝદાથરેની પાકત તાલીમ લઈ ખાહેર પડયા હતા.

આ વેળા ગોદાવરામાં સુરતના આતશબહેરામના આલાતથી કામ ચાલતું હતું, કારણ કે ગોદાવરાઓ પોતાનો સ્વતંત્ર આલાત ધરાવતા નહીં હતા. દસ્તુરજી માણેકજીના પિતા દસ્તુરજી ખરબેરજીને આ સ્થિતિ રૂચી નહી. તેવળે પોતાની ખંતીલી કોશિષોથી પોતે શ્રાવસ્ત્રોડની દરેમહેરના પંથકી નેમાંયા પછી પ્રસ્થો-મહાબત કરાવી ધર્મના મુળ પાયા સમાન ગણાતી મેતેખર નિરંગ દીનની ક્રિયા પોતાની બતી દેખરેખ હેકળ ગોદાવરા પંથકને પહેલ-વહેલો સ્વતંત્ર દીની આલાત ઉભો કરી પોતાના પંથના મેખેદોને ગોયા સ્વતંત્ર બનાવ્યા તેમની આ કોશિષોમાં તેમના બેટા દસ્તુરજી માણેકજીને હાથ હતો. દસ્તુરજી ખરબેરજીની આ શુભ કોશિષોની તેમની દરેમહેરના ધર્મના ખાતાંઓના ટ્રસ્ટીઓએ પ્રશંસા કરી, અને તેઓએ તા. ૧૭ મી મે ૧૯૧૭ ને દીને પહેલી દરેમહેરના આદરીઆનની સાતમી સાલચેહને પ્રસંગે એક બહેર જશન કરી દસ્તુરો, મેખેદો અને ખહે-દીનોની મળેલી એક સભામાં દસ્તુરજી ખરબેરજીને દીની દસ્તુર ઠેરવી તેના

માનમાં તેમને એક શ્યાલ યોદ્ધાડી હતી, જ્યારે નાયબ દસ્તુર તરીકે હાલના દસ્તુરજી માણેકજીને પણ એક શ્યાલ યોદ્ધા તરીકે ઓળખવામાં આવી હતી.

તા. ૨૦ મી નવેમ્બર ૧૯૩૭ ને દિને દસ્તુરજી માણેકજી સાહેબને અધિકારના આરંભની જરૂર પડી. તેમણે મોટી મીઠાઈ સમક્ષ એમના મરહુમ પિતાજી દસ્તુરજી ખરબેરજી યોદ્ધાવરા (સાહેબ)ના ઉકમણમાં દસ્તુરજીની સાથે એનાયત કરવામાં આવી હતી. આ નેમણુંક બદલ યોદ્ધાવરા પંથના આગેવાનો તેમજ બીજા પંથના દસ્તુરો, મોખેદો અને બહેદોનો, તથા ગામગામના આગેવાન પંથકી સાહેબોએ પ્રશંસા બતાવી તેમને સંખ્યાબંધ શીયાલો એનાયત કરી હતી. હાલ ગ્રાન્ટરોડ મધે આવેલી મરહુમ દોરાબજી એલજી મીઠાઈવાલાની દરેમહેર, તથા કોટ મધે આવેલી મરહુમ પંદિતજીનાઈ દાદાસાઈ વાઘેલાની દરેમહેરમાં કામ કરતા સ્વચ્છ મોખેદ સાહેબો દસ્તુરજી માણેકજીના વડપણ હેઠળ ક્રિયાકામ કરે છે.

દસ્તુરજીની ગાદીપર આવ્યા પછી દસ્તુરજી માણેકજી પોતાના વતન યોદ્ધાવરાના સાકા ગામ ખાતે તથા દુગ્ધા જ્યાં પણ તેવણને આસપાસના ગરબી દરેમહેરોના પંથકીઓએ સારું એનાયત કરી મેલું માન આપ્યું હતું.

બહેલી રોકાણો છતાં બહેર જંગમમાં પણ સારો ભાગ ભજવે છે. એવણ પારસી સ્વેટર રોડ મંડળના પ્રમુખ, પંચાયતની સોની અનુમનના એક આગેવાન સભાસદ હોવા ઉપરાંત મીઠાઈવાલાની દરેમહેરના એક ગોઠ્યા દ્રષ્ટી હોવાનું માન ધરાવે છે. રાદેરની અનુમનના દ્રષ્ટી તરીકે પણ તેવણે રોડો વખત કામ કર્યું હતું.

અરદેશર, મી. એ. સી. એ. એ.—
એઓ ૧૯૦૬ની સાલમાં ફેબ્રુઆરી મહિના
હતા જે પછી ૧૯૦૮માં એમ. એ.ની

ગુમાસ્તા હતાં મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કર્યા પછી તેમણે કેટલીક વેપારી પરિક્ષાઓ પસાર કરી હતી અને તે પછી તેઓ રોજના એક રૂપીઆના પગારે બોમ્બે લાઈફ એશ્યુરન્સ કંપનીમાં જોડાયા હતા. ત્યાં ચારેક વર્ષ કામ કર્યા પછી તેઓ ૧૯૧૯ની સાલમાં બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એશ્યુરન્સ સોસાયટીમાં માસિક રૂ. ૭૪ના પગારે એકાઉન્ટન્ટ તરીકે રહ્યા હતા અને ત્યારથી તેઓ એજ કંપનીમાં છે. હાલમાં તેઓ એ કંપનીના સેક્રેટરીના હોદ્દા હીપાવી રહ્યા છે. ૧૯૭૧માં બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ સ્થપાઈ ત્યારથી અત્યાર સુધીમાં સેક્રેટરીના હોદ્દા ઉપર નીમાનાર તેઓ પહેલાજ પારસી અને ગુજરાતી છે.

સરનામું:—બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગ,
હોર્નબી રોડ, કોલ,
મુંબઈ

દીવાન, શ્રી. ઠાકોરલાલ જીવણલાલ—
શ્રી. દીવાનને જન્મ ૧૯૦૫ની સાલમાં સેકંડ મુકામે થયો હતો. સરકારના સામાજિક રાષ્ટ્રીય તથા યુવક ચળવળમાં મહત્વનો ભાગ ભજવનાર તરીકે શ્રી. દીવાનનું નામ જાણીતું છે. ડૉ. બેસંટની હોમરૂલ ચળવળે થીઓસોફી તથા જાહેર જીવન તરફ તેઓને આકર્ષ્યાં. રાષ્ટ્રીય ધગશમાં કોલેજ શિક્ષણનો ત્યાગ કર્યો. ગુજરાતભરમાં યુવલોગની સ્થાપનાનું પહેલું માન તેમને રાજે જાય છે. તેઓ ઠાકોર-દીવાનના નામથી ગુજરાતની યુવક જનતામાં માનીતા થયા હતા.

નાની ઉંમરમાં વર્ષો સુધી સક્રિય મ્યુની-સીપાલીટીમાં સલાસદ તરીકે સુટાઈ

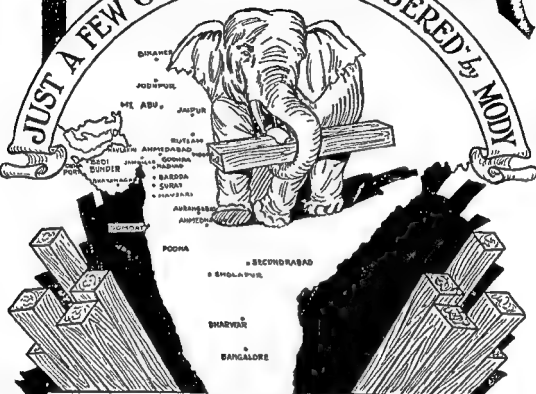
આવ્યા હતા. ૧૯૩૦-૩૨માં મહા-સલાની લડનમાં જોડાઈ ગામડાઓમાં જાગૃતિ આણી હતી. જે વખત તેઓને સત્યાગ્રહ-સંઘામમાં જોડા મળી હતી. તે પછી વીમા ક્ષેત્રમાં જોડાયા હતા. ધીમે ધીમે તેઓ આ દિશામાં પણ વધ્યા અને અત્યારે ધી પ્રેટ સોસાયટી લાઈફ એન્ડ જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના મુંબઈ શાખાના મેનેજરનું પદ ધરાવે છે.

સરનામું:—વીલાખેલીયુ, સટવાડી,
મુંબઈ. ૪.

પ્રેસીડેન્સી
સધર હેશી
વીમા કું. છે.

TIMBER

JUST A FEW OF THE CITIES "TIMBERED" BY MODY

TIMBER QUOTATIONS

RAILWAYS STRUCTURES FOR ALL REQUIREMENTS
HOUSES FURNITURE ETC WHETHER BIG OR SMALL

Remco

TELEGRAMS

TIMBERS

R.E. Mody & Co

ON GOVERNMENT RAILWAY & MILITARY LIST OF APPROVED CONTRACTORS
TANK BUNDER REAY ROAD. BOMBAY.

બલસારા, ખાનખલાદુર-ડોલ-પીરિ-
જશા પેસ્તાનજી, એલ. એમ. એન્ડ એસ.—
એમનો જન્મ ૧૮૭૮ ના નવેમ્બર મહી-
નામાં વલસાડ મધે થયો હતો, જ્યાં

તેઓએ શરૂઆતની કેળવણી લઈ મુંબઈની
જ. એન. પીટીટ પારસી બોરડેનેજ તેમજ
મુંબઈની ગ્રાન્ટ મેડિકલ કોલેજમાં ચક્રચાતી
કેળવણી સંપાદન કીધી હતી. ૧૯૦૧ ના
સાલમાં એવણે ઉવટની તબીબી-પરીક્ષા
પસાર કીધી હતી. ૧૯૦૩ ના સાલમાં
પોર્ટ ડેલ્થ ડીપાર્ટમેન્ટના એસિસ્ટન્ટ સર-
જન નીમાયા હતા. ગઈ લડાઈ દરમ્યાન
એમણે સોલાપુરના સીવીલ સરજન તરીકે
તેમજ ત્યાંના શહેરી જરમન કેલીઓના
મેડિકલ ઓફીસર તરીકે સેવા બજવી હતી.
એડનના એસિસ્ટન્ટ સીવીલ સરજન
તેમજ ભરૂચના સીવીલ સરજન તરીકેના
પણ એવણે ઓદ્યાઓ ભોગવ્યા હતા.
૧૯૩૩ ના સાલમાં એઓ સરકારી નોક-
રીમાંથી ફારેગ થયા હતા. ૧૯૩૨ માં
એવણ ઉપર ખાનખલાદુરના ખેતાબની
નવાજેશ થઈ હતી.

સરનામું:—મોટા પારસીવાડ, વલસાડ.

સત્યપાલ (ડોલ), ફીઝીશયન; સર-
જન અને ડેન્ટીસ્ટ—ડોલ સત્યપાલનો
જન્મ ૧૮૮૫ ના સાલમાં થયો હતો.
૧૯૦૨ ની સાલમાં બી. એ. ની અને
૧૯૦૮ માં એમ. બી. ની ડિગ્રી મેળવી
હતી. ગઈ લડાઈ દરમ્યાન એમણે આઈ.
એમ. એસ. ઓફીસર તરીકે સેવા બજવી
હતી. તેઓ પંજાબની પ્રેવીનશયલ કૉંગ્રેસ
કમીટીના પ્રેસીડન્ટ હતા. પંજાબ મધે
૧૯૧૬ ના સાલમાં થયેલાં રમખાણો દર-
મ્યાન એમને દેશપાર કરવામાં આવ્યા
હતા તો પણ એજ સાલ (૧૯૧૬)ના
ડિસેમ્બરમાં એમને માફી બક્ષી છોડી મુક-
વામાં આવ્યા હતા. અસહકારની ચળ-
વળને અંગે એઓને અનેકવાર કેદની સજા
પણ થઈ હતી. તેઓ બોલ ઇન્ડિઆ
કૉંગ્રેસ વરકીંગ કમીટીના એક સભ્ય પણ
હતા. ગાંધીજીના અફીસાના સિદ્ધાંત
સાથ મળતા નહીં થવાથી હાલમાં તેઓ
કૉંગ્રેસથી છુટા થયા છે.

સરનામું:—જર, નીસબટ રોડ, લાહોર.

નરેન્દ્રદેવ આચાર્ય, એમ. એ., એલ
એલ. બી.,—એઓ પાલી ભાવાના એક
સ્કોલર છે. બનારસની નેશનલ વિધા-
પીઠ જેની ૧૯૨૧ ના સાલમાં સ્થાપના
થઈ હતી તેના તેઓ પ્રીનસીપાલ છે.
૧૯૨૧ ની અસહકારની ચળવળમાં ભાગ
લેવા માટે તેમને જેલની સજા થઈ
હતી. તે પછી ૧૯૩૦-૩૨ ની કાયદા-
ભંગની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે
પણ તેમને બેવાર કેદની સજા થઈ
હતી. ૧૯૩૪ ના સાલમાં મળેલી બોલ
ઈન્ડિયા સોરયાધીસ્ટ ડેનફરન્સના
તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા.

સરનામું:—બનારસ.

ભાટીઆ જનરલ હોસ્પિટલ.

મુંબઈમાં હીંદુ કોમને તળીળી રાહત આપવામાં મદદ કરનારી સંસ્થાઓમાં ભાટીઆ જનરલ હોસ્પિટલ પણ કીર્તિતી ફાળો આપી રહી છે. આ હોસ્પિટલ જ્યારે સ્થપાઈ ત્યારે તે એકલા ભાટીઆઓ માટે જ હતી પરંતુ બીજી હીંદુ કોમોને ઉપયોગી થઈ પડવાના ઉદ્દેશથી હોસ્પિટલના ટ્રસ્ટીઓએ થોડાં વર્ષોથી ભાટીઆ ઉપરાંત બીજા હીંદુઓને પણ રોજની રૂ. ૩ ની ફીથી દાખલ કરવાનું ઠરાવ્યું છે. ભાટીઆ કોમને આ હોસ્પિટલનો

મફત લાભ આપવામાં આવે છે. બીજી જ્ઞાતિઓના હીંદુઓને દાખલ કરવાનું પણ સફળ નીવડયાથી થોડાંક સમયથી ભાટીઆ સીવા-

યની બીજી જ્ઞાતિઓના ગરીબ હીંદુઓને મદદરૂપ થઈ પડવાના ઉદ્દેશથી આ હોસ્પિટલમાં થોડાંક મફત બીજાનાંઓ પણ રાખવામાં આવ્યાં છે.

આ હોસ્પિટલમાં પહેલા અને બીજા વર્ગના રૂમો, સુવાવડખાતું, અને સામાન્ય વોર્ડો છે. તેમાં ૭૫ થી વધુ દરદીઓ માટે સગવડ છે અને હોસ્પિટલ એક અપન્ટુ-ડેટ ઓપરેશન થીએટર, એક્સર પ્લાન્ટ, એલ્ટ્રાવાયોલેટ રેડ ડીપાર્ટમેન્ટ ધરાવે છે.

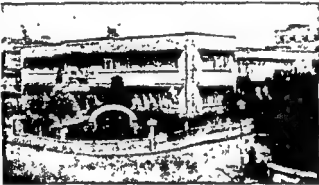
શેઠ વલ્લભદાસ કરસનદાસ નાથા, શેઠ ચતુરભુજ ગોરધનદાસ અને શ્રીમતી હંસરાજ પ્રાજી ઠાકરસીએ આ હોસ્પિટલને અત્યાર સુધીમાં નાણાંની સારી મદદ કરી

છે અને કુર્ચો બચ છે અને બે આ દોરખી-ટલને તેમની મદદ નહીં હોય તો હાલના ઉચ્ચ ધોરણ ઉપર તે આજી રાખી શકાય નહીં.

આ હોસ્પિટલ કેટલી સુંદર અને અપન્ટુ-ડેટ છે તે અત્યાર સુધીમાં તેની મુલાકાતે ગયેલ વ્યક્તિઓનાં નીચલાં નામો ઉપરથી જણાય છે.

મુંબઈના નાં ગવર્નર સર રોજર લમ્હી, નવાનગરના નાં બામ આરુબ,

કુરુ અને મોરબીના મહારાજ સાહેબો, મુંબઈના નાં ચીફ જસ્ટીસ સર જોન બોમન્ટ અને સેડી બોમન્ટ, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, શ્રીમંતુ ભાવચંદ્ર જોષી, મુંબઈના

એડવોકેટ જનરલ શ્રી. મોતીલાલ સી સેતલવડ, મુંબઈ કમીશનર શ્રીમંતુ સદા, સ્મોલ કોગ્રીસ કોર્ટના ચીફ જસ્ટીસ શ્રીમંતુ ઇન્દ્રનારાયણ, શેઠ મથુરાદાસ વસનતજી (મુંબઈના માજી ચીફ) વિગેરે.

છેલ્લાં દોઢ વર્ષથી આ હોસ્પિટલ સારી બહેરમાં આવી છે અને તે માટે તેના ઉત્સાહી બેડયા ઓનરરી સેક્રેટરી શ્રીમંતુ રણછોડદાસ ગોકળદાસ જવાબદાર છે. બે આપણી સમાવતી સંસ્થાઓને આવા બીનસ્વાર્થી ઓનરરી કાર્યકરો મળે તો તેમની સફળતા માટે જરાં પણ શક રહી શકે નહીં કારણ કે એ સંસ્થાનો વહીવટ કોના હાથમાં છે તે લોકો પ્રથમ જુવે છે

અને જ્યાં સોડાની એમ ખાત્રી થાય કે તેમનાં નાણાંનો સારો ઉપયોગ થાય છે તો સોડા સારાં કામો માટે છુટથી નાણાં આપે છે. શ્રી ૦ રલુછાડદાસની તથા બીજા દ્રુસ્ટી એવી એવી ઉમેદ છે કે આ હોસ્પીટલમાં બધી કોમોના હોંદુઓ માટે વધુ પ્રમાણમાં મુક્ત બીજાનાં એ રહે અને ક્ષીમંત હોંદુઓ આ હોસ્પીટલને એ કાર્યમાં મદદ કરશે તો તેમનાં નાણાંનો સારો ઉપયોગ થયેલો કહેવાશે.

તુલસીદાસ ખીમજી શેઠ—શેઠ તુલસીદાસનો જન્મ સંવત ૧૯૩૦ ના અશાઃ ૧૬ ખારસને દિને થયો હતો. તેમણે મુખ્ય-

ઈની કેટલું હાઈસ્કુલમાં કેળવણી લીધી હતી. તેમણે ૧૬ વર્ષની વયે પોતાની ધંધાદારી કારકીર્દી શરૂ કરી હતી અને શરૂઆતમાં મુકદ્દમ તરીકે કામ કરતા હતા. તેઓ પોતાના મહેનતુ અને પ્રમાણિક સ્વભાવથી થોડાજ સમયમાં યુરોપીઅન, પારસી અને હિંદુ વ્યાપારી-

ઓને પોતાના ઘરાકે બનાવી શક્યા હતા. એવી રીતે ધંધામાં પગસર થયા પછી તેઓએ કલીઅરીંગ, ફારવર્ડીંગ, શીપીંગ અને ઇનસ્યુરન્સ એજન્ટસની પેઢી મોટા પાયા ઉપર સ્થાપી હતી અને તેમની પ્રમાણિકતા અને ઘરાકોનાં હિતની કાળજીને લીધે વેપારીઓ અને બેંકો વર્ષોથી તેમની મારફત લાભો રૂપીયાતું કામ કરે છે. તેમના ધંધામાં તેઓ આજે અગ્રસ્થાન ધરાવે છે અને મી. એન. એસ. આયરે લખેલાં “હિંદમાં પરદેશી હુંડીઆમલુ”ના પુસ્તકમાં શેઠ તુલસીદાસ માટે ઘણું સ્તુતિપાત્ર લખાણ કરવામાં આવ્યું છે.

શેઠ તુલસીદાસ એક ધર્મપરાયણ પુરૂષ છે અને તેઓ હુંડપાક અને દેવદર્શનમાં પોતાનો સારો જેવો સમય પસાર કરે છે. અત્યાર મુશ્મીમાં તેમણે ઘણી બચાવો કરા છે અને કરે છે તેમની સખાવતો પણ સારા પ્રમાણમાં છે. શાન્તાકરજના લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર, શાન્તાકરજ રેસીડેન્ટસ એસોસીએશન, અને શાન્તાકરજ એજ્યુકેશન સોસાયટીના તેઓ દ્રુસ્ટી છે. તેમને બીજી કેટલીક બહેર અને સખાવતો સંસ્થાઓ સાથે પણ સંબંધ છે. ૨૦ શેઠ તુલસીદાસને કરસનદાસભાઈ અને નારણદાસભાઈ નામના બે પુત્રો છે. તેમના લગ્ન બી. શ્રી. રલુછાડદાસ ગોકળદાસ પણ તેમની સાથેજ છે. શ્રી. રલુછાડદાસ ભાટીઆ જનરલ હોસ્પીટલના બેડયા ઓનરરી સેક્રેટરી છે અને એ હોસ્પીટલ છેલ્લાં દોઢ વર્ષથી જે બહેરમાં આવી છે તે ૨૦ રલુછાડદાસની બીનસ્વાર્થ સેવાને આભારી છે.

સરનામું:—તુલસીદાસ જીવન, ઘોડખંદર રોડ, શાન્તાકરજ.

લેનટીન, ફીરોઝશાહ કાવસજી— નામે ચાલુ કરી હતી, જે તેઓના એવણેના જન્મ મુ'બઈમાં ૧૮૮૯માં મરણ બાદ વેચી નાંખવામાં આવી હતી. યથે હતો. એમના મરહુમ પીતાજી

શેઠ કાવસજી ફરામજી લેનટીને મુ'બઈની તે વેળાની બહીતી બોમ્બે યુનાઈટેડ (મંગળદાસ) મીલ તેમજ ખટાઉ મકનજી મીલમાં વરસો સુધી મેનેજર અને સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ તરીકે કામ બજવી એ મીલના એજન્ટો તરફથી વીલાયત જઈ રૂ. ૧૩ લાખની મશીનરી લાવ્યા હતા અને મુ'બઈમાં બોમ્બે યુનાઈટેડ મીલમાં ઇલેક્ટ્રીસીટીથી કામ કરી શકાય એવી મશીનરી પહેલવહેલી જોડવી હતી. મુ'બઈની બીજી મીલોમાં પણ એમની તરફથી ઇલેક્ટ્રીક મશીનરી જોડવાઈ હતી. તેઓનું મરણ ૩૯ વરસની સર-ખવાન વયે 'નીપજ્યુ' તેની ૨ વરસ આગમ્ય તેઓએ મુ'બઈની એક બહીતી મીલ ખરીદી લઈ તેને વહાલન મીલને

મીં ફીરોઝશાહ લેનટીનની વય તે વેળા ૧૬ વરસની હતી. તેઓ મેટ્રીક સુધીનો અભ્યાસ કીધા બાદ મુ'બઈની સીટી એન્ડ બોમ્બે મીલમાં એપ્રેન્ટીસ તરીકે બેઠાયા હતા જે બાદ તેઓએ ત્રીકમદાસ મીલમાં ચાર વર્ષ સુધી ઇન્કચાર ફીટર તરીકે કામ કીધું હતું. તે પછી કલકત્તાની ફનબાર મીલમાં ત્રણ વરસ કાર્ડીંગ સ્પીનીંગ માસ્ટર તરીકે ગયા હતા, જ્યાં તેઓએ પુર સંતોષ વચ્ચે કામ કરીને લાહોરની તેમજ મીરબપુરની મીલોમાં મેનેજર તરીકે કામ કર્યું હતું. ૧૯૧૩માં તેઓ મુ'બઈની વીક્ટોરીયા મીલમાં બેઠાયા હતા. એ મીલના એજન્ટો અમદાવાદવાળા શેઠ ગીરધરદાસ મંગળદાસ અને શેઠ ચીમનલાલ ગીર-ધરદાસ પાંચે તેઓની બતી હુશીયારી બેઠને મુ'બઈની એલાયન્સ મીલ, જુબીલી મીલ, સુરતની શુભામબાળા મીલ, અમદા-વાદ સીટી મીલ, રાજનગર મીલ તેમજ જામલપુરની રાબા જોડળદાસ મીલ મધેનો વહીવટ મેનેજર અને સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ તરીકે તેમને સોંપ્યો હતો અને મુ'બઈ તેમજ અમદાવાદમાં સ્પીનીંગ એક્ષપર્ટ અને મેનેજર તરીકે પ્રખ્યાતી પામ્યા હતા. ૧૯૨૬ના સાલમાં મીં ફીરોઝ-શાહ આ શેઠીયાએને ત્યાંથી છૂટા પડીને અમદાવાદ કોટન અને લક્ષ્મી કોટન મીલના એજન્ટ શેઠ જયંતીલાલ અમૃતલાલને ત્યાં મીલ મેનેજર અને સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ તરીકે બેઠાયા જે બાદ ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૭માં મુ'બઈની માણિકજી

પીટીટ મીક્ષના મેનેજર તરીકે બેઠાઈને આ મીક્ષને ફક્ત ૧ વરસમાં અનેક સુધારા વધારાઓ સાથે રૂ. ૧૨ લાખનો મોટો નફો દેખાડી આપ્યો હતો, જે માટે તેઓના એજન્ટોના વડા ભાગ્યા મરદુમ સર દીનશા પીટીટ બેરોનેટે પોતાની એજન્ટી હેઠળની દીનશા પીટીટ, બમનજી પીટીટ, ફરામજી પીટીટ અને માણેકજી પીટીટ મીક્ષમાં ૧૯૨૮ માં સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ તરીકે મીં સેનટીનની મોટા પગારે નેમણુંક કરી હતી. કમનસીબે મુંબઈની મીક્ષના દિવસો નળળા પડવા છતાં ઉપસી પીટીટ મીયો સાફ કામ બજાવતી હતી. મીં સેનટીન એક મોટા મીક્ષકનદાર છે.

સરનામું:—શાટોમરીન, મરીનદ્રાઈવ, મુંબઈ.

દુબાઈ, શેક માણેકશાહ ફરામજી (બારાલાખ)—શેક માણેકશાહનો જન્મ મુંબઈમાં તા. ૧૩ મી જુન ૧૮૮૬ ના દિને થયો હતો. ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં કેળવણી લીધા પછી તેઓ બી. બી. એન્ડ સી. આઈ. ફેલોમાં ૧૯૦૩ ની સાલમાં સોફ્ટ ડીપાર્ટમેન્ટમાં રહ્યા હતા. ૧૯૧૫ માં જ્યારે છેલ્લી મોટી લડાઈ ચાલતી હતી ત્યારે તેઓ બી. રીજીસ્ટ્રેશન બર્ગમેન કંપનીમાં સેક્સમેન તરીકે બેઠાયા હતા. એ કંપની બંધ થયા પછી તેઓ જહાં ઓલીને કંપનીમાં અને તે પછી ઇબલ્યુ. જે. બરોજમાં બેઠાયા હતા જ્યાં તેઓ ઘણી સારી સેવા બજાવીને ૧૯૩૨ માં રીટાયર થયા હતા, અને શેર બજારમાં વેપાર કરવા માંડ્યો હતો. શેર બજારમાં નશીબ-

દલીએર ખાતે પારસીઓ માટે એક સ્થળ અને અપટુડેટ સેનેટોરીઅમ બંધાવી છે, જે શેક દીનશાજી શાપુરજી દલીએર-વાલાને હાથે ખુલ્લી મુકાઈ હતી. પોતે ગરીબાઈમાંથી વધેલ હોવાથી તેઓ પોતાની કોમનાં ગરીબ હાજતમંદોને તેમજ ગરીબ ઓળખીતાંઓને છુપે અને છુપે હાથે મદદ કરે છે.

સરનામું:—બાનુમેનશન, ૬૧૯, પારસી કોલોની, દાદર, મુંબઈ.

પ્રમાણીક અને કરકસરભર્યા
વહીવટ માટે
પ્રેસીડેન્સી
મશહુર છે.

સેતલવડ, શ્રી. ભીમરાવ કેશવલાલ—
શ્રી. ભીમરાવલાલનો જન્મ ૧૮૯૭ ની
સાલમાં થયો હતો. કેળવણી લીધા પછી

તેઓ પોતાના પિતા રા. કેશવલાલ સેતલ
વડ સાથે ૧૯૨૧ ની સાલમાં બાણીતા
ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ મેસેસ એમ. કાનજી
અને કંપનીમાં જોડાયા હતા અને ત્યાં
૧૯૩૦ ની સાલ સુધી કામ કરી વીમાના
વધુ અભ્યાસ, ટ્રેનીંગ અને અંગત અનુ-
ભવ માટે ટોરન્ટો (કેનેડા) ખાતે મેન્યુફે-
ક્ચરર્સ લાઇફ ઇનસ્ટીટ્યુટ કંપનીની હેડ
ઓફીસમાં ગયા હતા. તેમણે ન્યુયોર્ક
યુનીવર્સિટીનો ઇનસ્ટીટ્યુટ ડીપ્લોમા મેળ-
વ્યો છે. ૧૯૩૧ માં વોશીંગ્ટન ખાતે
મળેલી ડુનીઆની વેપારી એમ્બરોની કોન-
ફરન્સમાં ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ કંપનીઝ
એસોસિએશનના એક ડેલીગેટ તરીકે
હાજરી આપી હતી. આગ, અકસ્માત
અને દરીઆઈ વીમાનાં કામોના લંડનમાં

કેટલીક બાણીતા વીમા કંપનીઓમાં તેમણે
બહેળો અનુભવ મેળવ્યો છે. ડીસેમ્બર
૧૯૩૨ માં હાઈ પાછા ફર્યા પછી તેમણે
યુનીવર્સલ ફાયર અને જનરલ ઇનસ્યુરન્સ
કંપનીના મેનેજર અને એ કંપનીની મેને-
જિંગ એજન્સીમાં એક સાગીદાર તરીકે
૧૯૩૨ થી ૧૯૩૯ સુધી કામ કર્યું હતું.
જુલાઈ ૧૯૩૯ થી તેઓ ફળી જનરલ ઇન-
સ્યુરન્સ કંપની લી. ૦ ના મુખ્ય વીસાગના
જનરલ મેનેજર છે.

સરનામું:—૪૫-૪૭, ઓરોસો રોડ,
મુંબઈ.

જયંતીલાલ જમનાદાસ મોરારજી—
રા. જયંતીલાલલાલનો જન્મ ૧૯૧૯ ની
સાલમાં મુંબઈમાં થયો હતો. બાણીતા શેર

હલાલ શેર જમનાદાસ મોરારજીના તેઓ
ગ્રીભ પુત્ર છે અને હાલમાં ધી નેટીવ શેર
એન્ડ સ્ટોક બ્રોકર્સ એસોસિએશનના

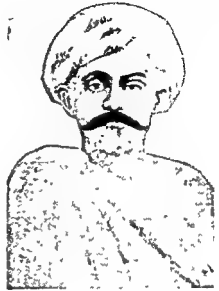
(જીનાં ઝેર ખજરના) ડિરેક્ટરોની જોડમાં ખીરાજે છે. તેમણે શાંતાકરજની આનંદી-લાલ પોદાર સ્કુલમાં પ્રાથમીક અને મુખ્ય-ઈની ભરડા ન્યુ હાઈસ્કુલમાં માધ્યમીક કેળવણી લીધી હતી અને તે પછી ૧૯૩૭ ની સાલમાં તેઓ પોતાના પિતાની પેઢીમાં જોડાઈ ગયા હતા. ઉદ્યોગી અને મહેનતુ સ્વભાવ, ધંધાદારી કુનેહ અને હુશીઆરી અને મળતાવડી રીતભાતોને લીધે તેઓ થોડાજ સમયમાં પોતાના પિતાને ઉપયોગી થઈ પડ્યા હતા અને આજે તેઓ પોતાના પિતાના એક જમણા હાથ સમાન છે. ૨૦ જયંતીલાલભાઈ એક સારા ટેનીસ પ્લેયર છે અને ક્રીકેટ ક્લબ ઓફ ઈન્ડિ-આના એક સભાસદ છે. તેમનાં લગ્ન ૧૯૩૯ની સાલમાં થયાં હતાં. પોતાના આનંદી અને મળતાવડા સ્વભાવને લીધે તેઓ નાની વયમાંજ એક ખજોશું મિત્ર-મંડળ ધરાવે છે.

સરનામું:—ઘોડખંડર રોડ, શાંતાકરજ.

નરોત્તમદાસ ભાઉ ઝવેરી—સ્વર્ગસ્થ શેક નરોત્તમદાસ ભાઉ ઝવેરીએ ૧૮૬૪ માં મુખ્યમાં સોના ચાંદીના વેપારી તરીકે પોતાના ધંધાની શરૂઆત કરી. જમાનાને અનુસરતા મુંદર અલંકારો બનાવી સામાન્ય જનતાને કીમતી ધાતુની ઉપયોગીતા સાથે સંબંધ કરતા શીખ્યું. ‘કીમતી સોના ચાંદી જેવી અમુલ્ય ધાતુ પ્રજાને ચોખ્ખી ભેળસેળ વીનાની આપી પોતાનું નામ મરહુમે એક પ્રમાણિક સોના ચાંદીના વેપારી તરીકે ખહાર આણ્યું.

જનતાના ખજોળા ટેકા અને સંપુર્ણ વિશ્વાસે એઓઝીએ એક બીજી દુકાન શેખ મેમણ સ્ટ્રીટમાં ખોલી હતી. મરહુમના

એકજ પ્રમાણિકતાના ચાહુ સીધાંતે લોકોનો વિશ્વાસ અને ટેકા વધતોજ ગયો.

વખત જતાં મરહુમના ચીં ભાઈજમના હાસભાઈ મહકુદુમ્બ કોન્ટ્રીનન્ટની મુસા-કરી કરી આવી ઝવેરાતનો અનુભવ લઈ આવ્યા પછી એક મુખ્ય શાખા લેમીંગ્ટન રોડ ભાસ્કર મેન્શનમાં ખોલવામાં આવી. જ્યાં ખાહોશ અનુભવી યુરોપીઅન તેમજ દેશી આર્ટિસ્ટ અને કારીગરો નીચે ઝવેરા-તના રમણીય ચોખ્ખા ચાહુ જમાનાને અનુસરતા અલંકારો બનાવી જનતાનો ખજોળો વિશ્વાસ મેળવ્યો. આ ધંધાની પ્રમાણિકતા અને ચાહુ ફેશનેબલ આર્ટિસ્ટ કારીગરોને લઈને હિંદુસ્તાનના મુખ્ય રાજ રજવાડાઓનો મળ્યુત આકાશ મળ્યો. વખત જતાં મહારાજ સાહેબ વડોદરા અને મહારાજ સાહેબ જ્વાહીઅરના એપોઈન્ટ-મેન્ટો પણ મળ્યાં.

સરનામું:—નરોત્તમદાસ ભાઉ ઝવેરી, લેમીંગ્ટન રોડ, મુખ્ય.

ગાંધી, મીં ભીનાચહેર માલેકશાહ—
એવણુને જન્મ લક્ષ્યમાં તાં ૨૭-૨-૧૮૯૬
ના દિને થયે હતા. તેઓએ મુ'બઈની

હાટ હાઈસ્કુલમાં કેળવણી લીધા બાદ
પોતાના પીતાજીની અફીજની પેઢી કે
જે પેઢી ૪૦ વરસની મોનોપોલી ધરાવે
છે તેમાં એકાયા હતા.

છેલ્લી લડાઈ દરમ્યાન તેઓએ પહે
લેથી છેલ્લે સુધી હાંદી લશ્કર માટે
બીડીઓ લશ્કરી ખાતાંને પુરી પાડી હતી
અને આ લડાઈનાં પણ તેઓએ એ
કામ ચાલુ રાખ્યું છે. તેઓની ફર્મ
એમ. એચ. ગાંધી એન્ડ સન્સને નામે
ગવર્નમેન્ટ. ટાંબેડા વેર હાઉસમાં ૪૦
વરસથી અફીજ અને ૨૮ વરસથી તંબા-
કુડું કામઠાજ કરે છે, અને તેઓના
કામમાં તેઓના નાનાભાઈ તેહમુસ્તપ
પણ મોટા મદદગાર છે.

એવણુના લગ્ન ૧૯૧૯ની સાલમાં
બાઈ રોશન માલેકજી બામ્લીવાલા સાથે
થયાં હતાં અને તેવણુને ૨ દીકરાઓ

અને ૧ દીકરી છે. વડેા બેટા કેડી
લડાઈ આગમચ કેમ્પ્રીજમાંથી ૨જ
ઉપર મુ'બઈ આબ્યા બાદ તેઓને
ધંધામાં નાંખવાને માટે શેઠ મીનાચહેરે
અગાઉની જરમન ઇન્ડસ્ટ્રી જે કેમીકલ
મોલ્ટીંગ મેન્યુફેક્ચરીંગ હતી તે પહેલ-
વહેલીવાર હાંદમાં લાવીને તેના ડિરેક્ટર
બન્યા છે તેમજ સપલાબર પ્રધર્મ
ઇન્ડીયા લીમીટેડ કુ'પનીમાં પણ એક
ભાગીદાર અને ડિરેક્ટર છે. બોમ્બે
સબરબન ડિફેન્સ લોન કમીટીના તેઓ
એક હિલમંદ મેમ્બર છે અને તેઓને
૧૯૩૮ના સાલમાં જે. પી. બનાવવામાં
આબ્યા હતા. તેઓના પીતાજીનું મરણ
૧૯૩૭ની સાલમાં થયા બાદ તેઓએ
પોતાની ફર્મ ચાલુ રાખીને સારી પંકતી
ઉપર મુકી છે. મીં માલેકશાહ સી.
સી. આઈ.ના મેમ્બર ઉપરાંત બેલેટીંગ
કમીટી ઉપર બીરાજે છે અને તેઓ આ
કલબ ઉપરાંત વીલીંગ્ડન અને રેડીયો
કલબના પણ એક સભાસદ છે. સ્વભાવે
આનંદી અને મળતાવડા હોવાથી તેઓ
એક બહોળું મિત્રમંડળ મેળવવા
પામ્યા છે.

સરનામું:—કેડી મંજલ, બેરામજી
જીજ્ઞાસ રોડ, વાંદરા.

મમુદ, સર સમુદ રોસ, આઈ. ઇ.
એસ., બાર-એટ-લો-એમને જન્મ
૧૮૮૯ના સાલમાં થયો હતો. એમણે
અલીગઢની તેમજ એલફર્ડની ન્યુ કોલે-
જમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૩ માં
પદ્મ હાઈસ્કુલના હેડમાસ્તર હતા.
૧૯૧૬ માં કટકની રેવેન્યુ કોલેજના
પ્રોફેસર હતા. કલકત્તા, મદ્રાસ અને
ઓરિસાના યુનીવર્સિટીઓના એવણુ
‘ફેલો’ પણ હતા.

સરનામું:—અલીગઢ.

પારખ, ખાનખહાદુર ખમનજી અર-
દેશર—ખાનખહાદુર ખમનજી પારખનો
જન્મ તાં ૧૮ મી માર્ચ ૧૮૬૯ ના
દીને સુરતમાં થયો હતો. એવણુના
પિતાજી ખાનસાહેબ અરદેશર જહાંગીરજી
પારખ પોસ્ટ ખાતામાં એક જાણીતા
અમલદાર હતા અને તેમના ખાં ખં
ખમનજી ત્રીજા બેટા થાય છે. ખાં ખં
ખમનજીએ નાશક, ધુસીયા અને મુંખ-
ઈની સ્કુલોમાં કેળવણી લીધી હતી અને
૧૯ વર્ષની નાની વયે ખાનદેશમાં પોલીસ
ખાતામાં એક હેડ કોનસ્ટેબલ તરીકે
સરકારી નોકરીમાં જોડાયા હતા. ત્યાંથી
તેમને આખકારી ખાતામાં ટ્રાન્સફર કર-
વામાં આવ્યા હતા અને ત્યાં તેમણે
એક ખાહોશ ડીટેકટીવ તરીકે નામના
મેળવી હતી. આખકારી ખાતાં મધેની
મીં પારખની કારકીર્દી ઘણી ઝળકતી
હતી. મીસીસ અથાઈદેના કેસમાં
તેમણે બજવેલી સેવાએ તેમને સારી ખ્યાતી
આપી હતી. તેઓ રીટાયર થયા પછી
૫૬ વર્ષ ખાદ કેઝિસે અસહકારની લડત
શરૂ કરી હતી અને તેને અજે કેઝિસે
તરફથી દાફતાડીની ફુકાનો ઉપર અને
લીલાઉઓ ઉપર પીકેટીંગ જોડવવામાં
આવ્યું હતું. એ ચળવળને દબાવી દેવામાં
ખાં ખં પારખે સરકારને સારી મદદ
કરી હતી. તેમની સેવાની કદરસનાથી
તરીકે ૧૯૩૫ માં તેમને ખાન ખહાદુર
ખનાવવામાં આવ્યા હતા. એમનાં લગ્ન
૧૮૮૬ માં સુરતમાં સોરાખજી ગણડનાં
દીકરી ખાઈ મહેરખાઈ સાથે થયાં હતાં.
તેમને ૩ છોકરા અને ચાર છોકરીઓ છે.
તેઓ આનંદી અને મળતાવડા સ્વભાવના
છે અને તેઓ ખહોજી મીત્રમંડળ
ધરાવે છે.

સરનામું:—હબીબ મેનશન, ૧૫૭,
ખંખાલા હીલ, મુંખઈ.

આયર, મીં ટી. કે. ડારાહસ્તામી
એમ. એ.—એવણુ કોઈમખટોરની ગવર્ન-
મેન્ટ કોલેજના પ્રીન્સીપાલ છે. અગાઉ
એવણુ મદ્રાસની પ્રેસીડન્સી કોલેજના ઇકો-
નોમીકસના વીચયના પ્રોફેસર હતા. મદ્રાસ
યુનીવર્સીટીના ઇન્ડીઅન ઇકોનોમીકસના
મદદનીશ પ્રોફેસરનો અને તે પછી પ્રોફે-
સરનો પણ ઓદ્યો ભોગવ્યો હોનો.
ઇન્ડીઅન કરન્સી અને ફીનાન્સના તેઓ
એક એક્ષપર્ટ સમાન છે

સરનામું:—કોઈમખટોર.

ઝફરુલ્લાખાન, સર મહમદ—તાં
વાઈસરોયની એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સીલના

સલાસદ સર મહમદ ઝફરુલ્લાખાન
રીટાયર થયા પછી હીંદની ફેડરલ કોર્ટના
એક જજનો હોદ્દો સંભાળનાર છે.

(વધુ વીગતો માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૩૧૨)

પટેલ, મીં અરદેશર સી.—મીં અરદેશર પટેલનો જન્મ ૧૮૯૮ ની સાલમાં વડોદરામાં થયો હતો. નાનપણથીજ તેઓ

સીનેમા ઉદ્યોગમાં ઘણો રસ લેતા હતા. ૧૯૧૨-૧૩ ની સાલથી તેમણે સીનેમા લાઇન તરફ ધ્યાન આપવા માંડ્યું અને સ્કુલ છાડ્યા પછી ૧૯૧૫ માં તેમણે એ લાઇનમાં પ્રકાશ્ય અને ૧૯૨૪ ની સાલથી તેમણે એ લાઇનની પોતાની પેઢી કાઢી ફિલ્મો ખનાવવાની, તેની ડિસ્ટ્રીબ્યુશનની અને એકઝીક્યુટીવની લાઇનોમાં ભાગ લેવા માંડ્યો. હિંદમાં ૧૦૦ થી વધુ સીનેમા થીએટરોમાં તેમણે ઇનસ્ટોલેશનનું કામ કર્યું છે કે જેમાંના દશથી વધુ થીએટરો તો મુંબઈમાંજ છે. હિંદના એક ખાદશાહી થીએટર તરીકે ગણાતા મુંબઈના રાયલ એપેરા હાઉસને તેમણે પોતાના કબજામાં લીધું અને તેમણે એ થીએટરને આર્જ ક્લોથ ત્યાંથી હોદી અને પરદેશી પીકચરો ખતાવતા એક પહેલી

પંક્તીના થીએટરની પંક્તીમાં એ થીએટર ગણાય છે.

હુંકી ન્યુસ રીલો ખનાવનાર તરીકે પણ મીં પટેલ મશહુર છે. માછ વાઈ-સરોયો લોડ અરનીન અને લોડ વીક્ષી-ગડનની વીદાયગીરી તથા પધરામણીની ફિલ્મો ઉતારી ૧૨ કલાકમાં તે એકઝીક્યુટ કરવાનો તેમણે રેકર્ડ કર્યો છે. લોડ વીક્ષીગડનની પધરામણીની ફિલ્મ તેમણે સહવારના ૧૦ વાગે ઉતારી અને તે ફિલ્મ તેમણે સરકારી મહેલમાં બેઠે વાઈસરોયો અને તે વેળાના ગવર્નર સર ફ્રેડરિક સાઇકસ સમક્ષ તેમજ રાજ મહારાજાઓના એક દબદબાલથી મેળાવડા સમક્ષ ખતાવી હતી. આટલા હુંક વખતમાં ફિલ્મ પ્રોડ્યુસ કરી એકઝીક્યુટ કરવા માટે વાપરેલી કુનેહ માટે બેઠે વાઈસરોયોએ મીં પટેલને મુખારકબાદી આપી હતી.

વીમાની (એવીએશનની) લાઇનમાં પણ મીં પટેલ ઉલટ થે છે અને તેમણે ૧૯૨૯ માં પાયલટનું સરટીફિકેટ પણ મેળવ્યું હતું. તેમણે હિંદમાં ઘણીવાર અને એક વખત તો જુહુથી કોચડન સુધી વીમાનો ચલાવ્યો છે. ૫૦૦ કલાકથી વધુ ઉડવાનો તેમણે રેકર્ડ કર્યો છે.

મીં પટેલ બે વખત કોન્સિન્ટ ઉપર ગયા હતા અને ઇંગ્લંડ, ફ્રાંસ; જર્મની અને ઇટલીનાં કેટલાંક બહીતાં સ્ટુડીઓઝ અને ફેક્ટરીઓની મુલાકાત લીધી હતી. સીનેમાના પધારામાં મીં પટેલનું સ્થાન ઉચું છે. હિંદની મોશન પીકચર સોસાયટીની કારોબારી કમીટીના તેઓ સભાસદ છે.

મીં પટેલ એક બહીતા મેસન છે. ૧૯૨૪ ની સાલથી તે દણ સુધી તેઓ એક સારા સોશીઅલ વર્કર તરીકે સેવા કરે છે.

કેટલીક જાણીતી પદ્ધતીક વેલફેર સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ છે અને તેની પીછાન તરીકે તેમને લેડી વીલ્સનને હાથે (માજ ગવર્નરનાં ધણીઆણી) સોનાના ઘડીઆળની ભેટ આપવામાં આવી હતી.

સરનામું:—વાડીઆ હાઉસ, હુયુજસ રોડ, મુંબઈ.

કેપ્ટન, મીં હોમી સી.— મુંબઈના બેંકીંગ તથા વ્યાપારી મંડળોમાં મીં એચ. સી. કેપ્ટન ઘણા જાણીતા છે. તેમની ફેજવણીની કારકીદી બેતાં તેઓ એક બેંકર થવાને સરખાયલા હોય એમ લાગતું નથી પણ એક ધારાશાસ્ત્રી પણ પહેલી પંક્તિના બેંકર બની એક મોટી સ્વદેશી બેંકના વડાને હોદ્દા સંકળતાપુર્વક ભાગવી શકે છે તે

મીં કેપ્ટનના સેન્ટ્રલ બેંક સાથના ૨૦ વર્ષના અનુભવ ઉપરથી માલમ પડે છે.

મીં કેપ્ટનનો જન્મ તા. ૧૬ મી

મે ૧૮૮૮ના દિને થયો હતો. તેમણે મુંબઈની ન્યુ હાઈસ્કૂલ અને સેન્ટ બેરી-અર્સ કોલેજમાં ફેજવણી લીધી હતી. ૧૯૦૮ માં તેઓ ગ્રેજ્યુએટ અને ૧૯૧૦ માં એલએલબી બી. થયા હતા. ૧૯૧૭ માં સોલિસીટરની પરીક્ષામાં તેઓ પહેલા નંબરે પસાર થયા હતા. ૧૯૨૧ નાં જન્યુઆરી માસમાં તેઓ આપણી સ્વદેશી બેંક ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઈન્ડીઆમાં સેક્રેટરી તરીકે બેડાયા હતા અને મરહુમ મહાન હિંદી બેંકર સર સોરાબજી પટેલજીનાવાલાના હાથ હેઠળ વર્ષો સુધી કામ કરી આપણી એ સ્વદેશી બેંકને આગળ વધારવામાં મોટો ફાળો આપ્યો હતો. આગસ્ટ ૧૯૩૭ માં તેઓ એ બેંકના મેનેજર અને જન્યુઆરી ૧૯૪૧ માં જનરલ મેનેજર નીમાયા હતા. સર એચ. પી. મોદી નાં વાઈસરોયની એકત્રીકપુરીવ કાઉન્સિલમાં નીમાયાથી બેંકના ચેરમેન તરીકે તેમની જગ્યાએ મીં હરીદાસ માધવદાસ અને મેનેજીંગ ડિરેક્ટર તરીકે મીં કેપ્ટનની નીમણૂક થઈ હતી.

આપણા દેશમાં કામ કરતી મોટી સ્વદેશી બેંકોમાં સેન્ટ્રલ બેંકજ એક એવી છે કે જેનો વહીવટ એકલા હાંદીઓથી ચાલે છે.

મીં કેપ્ટન તેમના ખડોળા અનુભવ અને વ્યાપારી કુનેહને લીધે વેપારી મંડળોમાં લોકપ્રિય છે. તેઓ યુનીઅન બેંકના ચેરમેન અને મુંબઈની ઈન્ડિઅન મરચન્ટ્સ એસોસિયેશનની કમીટીના વર્ષોઈ સભાસદ છે.

સરનામું:—સેન્ટ્રલ બેંક, કોટ, મુંબઈ.

ગઝદર, મી૦ હોમી નવરોજી—મી૦ ગઝદરે એક ચુનંદા પારસી સ્વીમર તરીકે સારી નામના મેળવી છે. તેમણે વરસો સુધી ગોળવાલા બાથની વોટરપોલો ટીમની કેપ્ટનશીપ લઈને લગભગ પાંચ સદી સુધી તેમાં સારી રમત કરી એ ટીમને વરસો સુધી જીત અપાવી હતી. એક ચુનંદા કેપ્ટન અને એક અઠંગ વોટરપોલો પ્લેયર તરીકે આ રમતમાં એમના જેવી સુંદર રમત કરનારા અત્યાર સુધી કોઈજ બેવામાં આવ્યા છે. ૧૯૨૭ની સાલમાં તેમની કેપ્ટનશીપ હેઠળ મુંબઈની એક વોટરપોલો ટીમ કલકત્તા ખાતે ઓલીમ્પીક ગેમ્સમાં ભાગ લેવા ગઈ હતી અને તે ટીમે ત્યાં ઘણી સારી નામના મેળવી હતી. તેઓ મજબુત બાબાના હોવાથી ફાસ્ટ સ્વીમર તરીકે તથા વોટરપોલો દુનિયામાં ફતેહ મેળવી શકતા હતા.

મી૦ ગઝદર એક ચંચળ પ્રુધ્ધીના સાહસીક વેપારી તરીકે બાણીતા છે. તેઓ

બાણીતા ઓપરીશીઅન્સ (ચશમાવાલા) મેસર્સ બાણીવાલા એન્ડ હોમી લીમીટેડના એક ડિરેક્ટર છે. તેમણે યુરોપ અને અમેરિકાની મુસાફરી કરી છે અને ચશમાની લાઈનનો સારો અનુભવ મેળવી આપણે ત્યાં એ લાઈનમાં અનેક ફેરફારો દાખલ કર્યા છે. ચશમાની કેટલીક બાબતોમાં હાંદમાં તેમણે દોરવણી આપ્યાનું કહેવાય છે અને તેથી ચશમાની બાબતમાં મુંબઈમાં બાણીવાલા હોમીનું નામ એક ઘરગથું નામ સમાન થઈ પડ્યું છે. તેમની ધંધાદારી કુનેહ, ઘરાડો સાથ નમનતાઈ અને સારી રીતે કામ લેવાની ટેવ અને ઘરાડોનો વીશ્વાસ પ્રાપ્ત કરવાના શુભોને લીધે બાણીવાલા હોમીની પેઢી બહેર પ્રબળો સારો વીશ્વાસ મેળવી શકી છે. તેમના ઉંચા કામને લીધે તેમની પેઢીને ના૦ ગવરનરનું એપોઈન્ટમેન્ટ મળ્યું છે અને તે ઉપરાંત અનેક અમલદારો અને બાણીતા આસામીઓ તરફથી ઘણાં સરટીફીકેટો પણ મળેલાં છે. વડોદરા, માધેસાર અને હાંદના બીજા ભાગોમાં ભરાયલાં ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ અને બીજાં એકઝીબીશનોમાં તેમને સોનાના ચાંદ અને સરટીફીકેટો મળ્યાં છે. મી૦ હોમીએ બહેર પ્રબળે સગવડ આપવા અને વખતને અનુસરતા ચશમાની લાઈનમાં ફેરફારો દાખલ કરવા લીધેલી તકલીફને લીધે બાણીવાલા અને હોમીની પેઢી ચશમા બનાવનારાઓની પેઢીઓમાં ઘણું આગળ પડતું સ્થાન ધરાવે છે. મુંબઈમાં બાણીવાલા હોમી એટલે ચશમાનો બીજો શબ્દ એવી રીતે એ પેઢી ઓળખાય છે.

સરનામું:—૩૧, ૩૬ હાઉસ રોડ, કોટ, મુંબઈ.

સકર, થી૦ શંકરલાલ હરજીવંદ-
દાસ.—થી૦ ઠાકરનો જન્મ સંવત ૧૯૬૧
માં પ્રેમપુરમાં થયો હતો. તેમણે એલ્ફીનસ્ટન
હાઇસ્કુલમાં કેળવણી લીધી હતી. સંવત
૧૯૭૬ માં તેમના

પિતાનો સ્વર્ગવાસ
યાતાં તેઓ ધંધામાં
પડ્યા હતા. તેમના
ભાઈઓના સહકારથી
તેઓ ઇલેક્ટ્રીક સામા-
નનું બીઝનેસ કરે છે
અને ભારતીય નીવાસ
સોજ ચલાવે છે.

તેમના ગામમાં સોડોને પડતો પાણીનો
ત્રાસ દુર કરવા તેમણે રૂ ૪૫૦૦૦ ના
ખર્ચે જળાશય બંધાવ્યું છે.

સરનામું:—ભારતીય નીવાસ હીંદુ સોજ,
૨૧૫, કાલબાદેવી રોડ,
મુંબઈ.

**દવે કેમીકલ વર્ક્સ અને દવે
આયુર્વેદિક ફાર્મસી.**

રીચરિડ, અને કાલબાદેવી,
અમદાવાદ. મુંબઈ.

સુંદરી સાથી

સ્ત્રીઓ માટે શક્તી આપનાર, સોહી
સુધારનાર, નબળાઈ મટાડનાર દવા.
પ્રદર, સોહીવા, સ્તવરોગ મટાડે છે.

મહાન ટોનીક શુકલ

પુરૂષોને તાકાત આપનાર, તંદુર-
સ્તી વધારનાર દવા. રૂ. ૨.

શાસ્ત્રીય દવાઓ, ભસ્મો, રસો
ખાસ ઘટાડેલી કીંમતે મળશે.

દવે ફાર્મસી રીચરિડ,
અમદાવાદ.
કાલબાદેવી, મુંબઈ.

ઉમરીગર, મી૦ કે. ડી.—મી૦ ઉમરી-
ગર એક અણીતા જરનાકીસ્ટ છે અને
૧૯૩૨ની સાલથી તેઓ “ટાઇમ્સ ઓફ
ઇન્ડિયા”ના અધિપતિ ખાતામાં ફિજો
દોદો ધરાવે છે. તેમનો જન્મ ૧૮૯૯
માં ગણદેવી ખાને

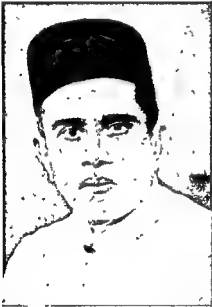

થયો હતો, પણ
તેમના પિતા મુંબ-
ઈની મેસર્સ સરદાર
કાર્બોનિક ગેસ કંપ-
નીમાં ચીફ એનજી-
નીઅર તરીકે કામ
કરતા હોવાથી
તેમણે બાલ્યવસ્થા

મુંબઈમાં જ પસાર કરી મુંબઈમાં જ કેળ-
વણી લીધી હતી.

તેમને નાનપણથી જ જરનાકીસ્ટમને
સોજ હતો અને તેથી વર્તમાનપત્રોમાં
લખાણો કરતા હતા, અને આખરે ૧૯૧૬
ની શ્રાવણમાં એ ધંધામાં જોડાયા હતા.
મી૦ ઉમરીગર એક સોશીયલ વર્કર

ચુનીલાલ ગીરધરલાલ—કોલસાના જાણીતા વેપારી શેઠ ચુનીલાલ ગીરધરલાલને જન્મ તા. ૧૮ મી આગસ્ટ ૧૮૮૪ ના દીને થયો હતો. જાંણાતના જાણીતા વેપારી શેઠ ગીરધરલાલ મથુરાદાસના તેઓ દીકરા થાય છે. તેમનાં લગ્ન ૧૯૨૮ ની સાલમાં જાંણાતવાળા શેઠ ગીરધરલાલ ઇંદરલાલના પુત્રી વિધાગૌરી સાથે થયાં હતાં. તેમને બે પુત્રો છે.

શેઠ ચુનીલાલે જાંણાતની હાઇસ્કૂલમાં કેળવણી લીધી હતી. મુંબઈના કોલસાના જાણીતા વેપારીઓ ચુનીલાલ હરીલાલ અને કંપનીમાં તેઓ ૧૯૦૮ ની સાલમાં એક એસીસ્ટન્ટ તરીકે જોડાયા હતા અને એ પેઢીમાં ૧૯૧૧ ની સાલમાં એક ભાગીદાર બન્યા હતા. તે પછી ૧૯૨૬ ની સાલમાં તેમણે મેસર્સ ચુનીલાલ ગીરધરલાલ અને કંપનીની સ્થાપના કરી પોતાનો સ્વતંત્ર ધંધો શરૂ કર્યો હતો. ૧૯૩૪ ની સાલમાં તેમણે મજકુર બેંક પેઢીઓને બેંકી

દઈ ચુનીલાલ મણીલાલ લીમીટેડ નામની કંપની સ્થાપી હતી. શેઠ રામદેવ પોદાર, શેઠ ધનજી દેવશી અને મી. એન. વી. આંડવાળાની સાથે મળી તેમણે તે પછી શ્રી શક્તી સીલ્ક મીલ્સ લીમીટેડ નામની કંપની સ્થાપી હતી. કોલહીઆ હીરદાગઢ કું. લી. અને એસ્ટેલા બેટરીઝ લીમીટેડ પણ તેમણે સ્થાપી હતી અને તે કંપનીઓના તેઓ ચેરમેન છે. ચુનીલાલ મણીલાલ લીમીટેડના ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડીરેક્ટર છે. કેમ્બ્રિ (જાંણાત) એજ્યુકેશન સોસાયટી અને કેમ્બ્રિ (જાંણાત) હીંદુ મરચન્ટ્સ કોઓપરેટીવ બેંકના પણ તેઓ પ્રમુખ છે. શ્રી શક્તી મીલ્સ લી. ના તેઓ ડીરેક્ટર છે. તેમને મરહુમ શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જની સીલ્વર જુબીલી પ્રમંગે મેડલ પણ મળ્યો છે.

કલબો—કીકેટ કલબ ઓફ ઇન્ડીઆ, હીંદુ જમખાના અને પ્રાણુલાલ મક્તલાલ સ્વીમીંગ ક્લબ અને બ્રાઇટ કલબ.

સરનામું—શાંતીસદન, મરવે રોડ, મલાડ.

ગઝદર, મી. નશરવાનજી સોરાયખજી, જ. પી., ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજસ્ટ્રેટ—મી. ગઝદરનો જન્મ મુંબઈમાં તા. ૬ ફ્રી મે ૧૮૭૧ ના દીને થયો હતો. તેમણે સેન્ટ ટ્રેવીઅર્સ હાઇસ્કૂલમાં કેળવણી લીધી હતી. કેળવણી લીધા પછી તેઓ પોતાના પિતાજીના ધંધામાં જોડાયા હતા. મુંબઈની જાણીતી જાપાનીસ પેટ્રોલ મીટલુઇલ્સ કંપની અને ટોયો મેનકા કંપનીની મુકાદમીનું કામ તેમણે વર્ષો સુધી કર્યું હતું. તે પછી તેમણે વાડીઆ ગરપની મીલોના મુકાદમો તરીકે ૧૯૦૬

ની સાલથી કામ કરવા માંડ્યું હતું અને મેસર્સ નરસિંહજી એસ. ગજદર એન્ડ કંપની નામની એક સ્વતંત્ર જેટી બોલી હતી કે જે હજુ સુધી ચાલુ છે. તે ઉપરાંત મેસર્સ તાતા સન્સની મીથા તથા હાઇડ્રોલિક કામ પોતાના પિતાજીના મરણ પછી ચાલુ રાખ્યું હતું અને હજુ તે કામ કરે છે.

મી. ગજદરને નવું નવું બેવા, બજવા અને શીખવાનો તથા મુસાફરીનો શોખ હોવાથી તેમણે એક ડઝનથી વધુવાર યુરોપ, અમેરિકા, ચીન, બપાન વગેરે દેશોની મુલાકાત લીધી છે. તેમણે હવાઈ મુસાફરી પણ કરી છે. ૧૯૩૪ની સાલમાં તેમણે એક પરેલા હિંદી તરીકે એપ્રિલમાં ૧૩ દિવસમાં ૧૬૦૦૦ માઈલની મુસાફરી કરવાનો રેકર્ડ કર્યો હતો.

કરાંચીનાં બ્લોક્કીંગ ડોકારી ખાનદાનનાં નબીરી બાઈ શુલબાઈ સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં હતાં. તેઓ એક ઉમદા ખવાસ

અને હયાતુ જીવનનાં હતાં. તેમણે પણ પોતાના ધણી સાથે આખી દુન્યાની મુસાફરી કરી હતી અને "ચાઈના કમીપર" નામના વીમાનમાં તેઓ અમેરિકાથી ઉડીને હોંગકોંગ આવ્યા હતા. તેમણે ૬૦૦૦ માઈલની હવાઈ મુસાફરી કરી હતી. એ બધાં બાતુ તા. ૧ સી સપ્ટેમ્બર ૧૯૪૦ ના દિને બરેસતનશીન થયાં હતાં. તેમના ઉકમણાંની હીયા વખતે તેમના ધણી, છોકરાઓ અને સગાંવડાણાંઓએ રૂ. ૨૬૦૦૦ની સખાવત કરી હતી.

મી. ગજદર એક હયાતુ હીસના શુદ્ધ છે. તેઓ ૬૨ વર્ષ પોતાનાં ગરીબ હમદીને તથા બીજા હાજતમ દોને સારી જેવી રકમ મદદ તરીકે આપે છે. માગીના રોસ્પીટલમાં તેમણે એક ખાસ વોર્ડ બંધાવી આપ્યો છે. પોતાના ગરીબ હમદીને માટે હાદરમાં પતેલી બ્લોક બંધાવનાર તેઓ પરેલા હતા. ડુંગરવાડી ઉપર અધોરનાને બજવાની સગવડ કરી આપવા માટે તેમણે એક પેરીકીઅન બંધાવી પારસી પંથાયતને સ્વાધીન કર્યો છે.

મી. ગજદરના બંને બેટાઓ તેમની સાથે ધંધામાં પડી ગયાં છે. હાલની લડાઈમાં પણ તેમણે સારી જેવી રકમની મદદ આપવા ઉપરાંત એક એમ્બ્યુલન્સકાર પણ બેટ આપી છે. તેઓ સુસ્ત મોટી ડીઝીના ફીમેશન છે અને મુંબઈની રોટરી તથા રીપન કલબના મેમ્બર છે.

ગરનામું:—કેનેડા બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

જાન્દગીનો વીમો ઉતરાવવોજ જોઈએ.

હોંદમાં એક માણસ દીક જાન્દગીના વીમાનું પ્રમાણ ફક્ત રૂ. ૫.૫ છે, જ્યારે અમેરીકામાં તે પ્રમાણ રૂ. ૨૩૨૮ અને ડેનેકામાં રૂ. ૧૭૬૦ જેટલું છે. જાન્દગીના વીમો વ્યક્તીગત રક્ષણ આપે છે એટલુંજ નહીં પણ તે એક અજાણતાથી થયેલી સંજ્ઞાવત, સમાજ સેવા અને ઓછાં લાગ્યશાળી તથા કુટુંબ આયુષ્યવાળાં કુટુંબોને મદદ સમાન છે. આથી હોંદમાં દરેક માણસે જાન્દગીના વીમો ઉતરાવવાના સવાલ તરફ વધુ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.

હાલના લડાઈના સમયની સ્થિતિ લઈએ. હાલની સ્થિતિમાં દરેક પ્રકારના ઇનવેસ્ટમેન્ટમાં (નાણાંની રોકાણમાં) ઉચ્ચપાયાલ થાય છે, પણ જાન્દગીના વીમામાં રોકાણનું નાણુંજ એવું છે કે જેને કોઈ પણ પ્રકારની ઉચ્ચપાયાલની અસર થતી નથી. એ રકમમાં થસારો લાગવા જેવું કોઈ નથી અને તેમાં કોઈ ખોટ જેવું નથી. પણ તેથી ઉલટું એ રકમમાં નફોનો (ગ્રોનસંનો) ઉમેરો થતાં વધારોજ થયા કરે છે. જાન્દગીના વીમો ઉતરાવવામાં આવે ત્યારથીજ તે એક ખીલકત સમાન બને છે. મુદ્દલ રકમમાં હુમેશાં વધારોજ જોવામાં આવે છે. તમારી દેશી વીમા કંપનીઓમાં વિશ્વાસ રાખો અને વિલંબ કર્યો વગર તમારો જાન્દગીના વીમો ઉતરાવો.

[ઈન્ડીઅન લાઈફ એશ્યુરન્સ એપ્રીસીમ કંસોસીએશન તરફથી]

હરગોવિન્દાસ જમનાદાસ 'રામજી—
શ્રી૦ હરગોવિન્દાસનો જન્મ મુંબઈમાં
તા૦ ૧૧મી જાન્યુઆરી ૧૮૭૯ ના દિને થયો

હતા. તેઓ કપોળ જ્ઞાતીના છે અને
પોતાની કામમાં જાણીતા છે. કેળવણી
ક્ષેત્ર પછી ૧૮૯૯ ની સાલમાં તેઓ
ઈન્ડિયન મેન્યુફેક્ચરીંગ મીલની કાપડની
કુકાનમાં કાપડના વેપારનો અનુભવ લેવા
જોડાયા હતા. તે પછી ૧૯૦૨ માં ન્યુ
કેસરે હિન્દ મીલ્સની ઓફીસમાં જોડાયા
હતા કે જેની મેનેજિંગ એજન્સીમાં તેમના
વડીલોનો ભાગ હતો અને હાલમાં
તેમનો પણ ભાગ છે. એ કંપનીના તેઓ
૫૫ થી ૬૫ થી ડિરેક્ટર હતા અને સ્વતંત્ર
શેક સર મનમોહનદાસ રામજીની સાથે
રહી તેમણે ૩, કાપડ અને મીઝકાઈનનો
સારો અનુભવ મેળવ્યો. તે પછી ૧૯૧૬
ની સાલમાં તેઓ હિન્દુસ્તાન સ્ટીલ્સ
અને ઈરીંગ મીલ્સ કંપની અને ઈન્ડિયન
મેન્યુફેક્ચરીંગ મીલ્સ કંપનીનાં ડિરેક્ટર

તરીકે જોડાયા. એ મીલોનાં મેનેજિંગ
એજન્ટો મેસર્સ હાકરસી મુળજી અને
કંપનીમાં તેઓના વડીલો શરૂઆતથી
ભાગીદાર છે અને હાલમાં તેઓ એક
સીનીયર ભાગીદાર છે. આથી ૧૯૧૬ ની
સાલથી તેઓએ મીલોની ઓફીસમાં
જોડાયા અને સ્ટોર, ફ. સુતર, કાપડ વિગેરે
કામકાજ પાછળ ધ્યાન આપવા માંડ્યું.

હિન્દુસ્તાન, નેસ્ટર્ન ઈન્ડિયા અને
ઈન્ડિયન મેન્યુફેક્ચરીંગ મીલોની કંપની-
ઓમાં તેઓ ડિરેક્ટરોની બોર્ડના ચેરમેન
છે. તેઓ છેલ્લાં ૪ વર્ષથી મુંબઈના
મીલમાલિકોની મંડળની કમીટીમાં છે
અને મજકુર મંડળીની સરવેયર્સ પેનલ,
લવાઈ પેનલ અને અપાયર પેનલના
પણ સભાસદ છે મંગળદાસ મારકેટની
કંપનીમાં તેઓ એક ડિરેક્ટર છે. શ્રી૦
બહરાબાઈ કેળવણી ઉત્તેજક મંડળના
તેઓ શરૂઆતથી (૧૯૨૬) ખબતથી હતા
અને છેલ્લાં ૪ વર્ષથી તેના પ્રમુખ છે.
ડિસેમ્બર ૧૯૩૮ માં બહરાબાઈ હાઈ-
સ્કુલના નવા મકાનની ઉદ્ઘાટન ક્રિયા
પ્રસંગે તેઓ બહરાબાઈ પોતાનું વતન
હાવાઈ તથા હતા અને તે સમય ત્યાંના
મહાજન તરફથી તેમને માનપત્ર અપાયું
હતું. તેઓ પોતાના કુટુંબના તથા બહારના
કેટલાંક સમાવતી ખાતાઓના ટ્રસ્ટી છે.

સરનામું:—૩૫૭, કાલબાદેવી રોડ,

મુંબઈ ૨.

પ્રેસીડેન્સી

મધ્યર દેશી

વીમા કું. છે.

કાંગા, મીંડા સ્તમજ દીનશાહ, જામ્ને ઇલેક્ટ્રીક સપ્લાય એન્ડ ટ્રાન્સમિશન કંપની લીમિટેડના સેક્રેટરી—મીંડા કાંગાના જન્મ તા. ૧૮ મી અક્ટોબર ૧૮૭૬ ના દિને મુંબઈમાં થયો હતો. તેમણે

એલ્ફીન્સ્ટન હાઈસ્કૂલ અને એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી અને ૧૯૦૩ માં એમ. એ. (કેમીસ્ટ્રી)ની ડિગ્રી મેળવી હતી.

કોલેજના અભ્યાસ પુરો કરી તેમણે હિંદના જુદા જુદા ભાગોમાં મીનરેલોજીસ્ટ તરીકે કામ કર્યું હતું અને એ બાબતમાં પોતાને એક એક્ષપર્ટ પુરવાર કર્યા હતા. રજપુતાનામાં આવેલા ખરવા સ્ટેટમાં તેઓએ મેંગેનીઝની ખાણની શોધ કરી હતી અને તે પછી shellac બનાવવાની ફેક્ટરી નડીઆદમાં કાઢી હતી. સેન્ટ્રલ ઈન્ડિયામાં તે પછી તેમણે પાંચ વર્ષ સુધી લાખના

કોન્સ્ટ્રક્ટર તરીકે ધંધો કરી સારી નામના મેળવી હતી. તે પછી અલ્લાહ-બાદમાં તેમણે એક ગ્લાસ ફેક્ટરીની સ્થાપના કરી હતી; ૧૯૧૭ની સાલમાં તેઓ મુંબઈ આવ્યા હતા અને જામ્ને ઇલેક્ટ્રીક સપ્લાય એન્ડ ટ્રાન્સમિશન કંપનીમાં જોડાયા હતા, અને કનસ્ટ્રુક્શન ડીપાર્ટમેન્ટના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટનો હોદ્દો સ્વીકાર્યો હતો. પોતાની બાહોશીથી તેમણે ટ્રાન્સ કંપનીમાં એક પછી એક ઉંચા હોદ્દા ભોગવ્યા હતા અને હાલમાં તેઓ એ કંપનીના સેક્રેટરીનો ઉંચો હોદ્દો ભોગવી રહ્યા છે.

તેઓ એક અચ્છા સ્પોર્ટ્સમેન છે. તેમને ક્રિકેટનો ઘણો શોખ છે. એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં તેઓ ભણતા હતા ત્યારે એ કોલેજની ક્રિકેટ ટીમના કેપ્ટન તરીકે તેમની પસંદગી થતી હતી અને તેમની સરહારી હેઠળ તે કોલેજની ટીમે પહેલીવાર નોર્થકોસ્ટીલ્ડ મેળવ્યું હતું. તેઓ એક સારા ઓપનીંગ બોલર ઉપરાંત સારા બેટ્સમેન હતા. ટ્રાન્સ કંપનીમાં જોડાયા પછી તેઓ એ કંપનીની સ્પોર્ટ્સ ક્લબમાં ભાગ લેવા લાગ્યા હતા અને હજુ લે છે. મુંબઈની આગેવાન ક્લબમાં બેટ સ્પોર્ટ્સ ક્લબનું સ્થાન ઉંચું છે, અને એ ક્લબે ટાઇમ્સ ઓફ ઈન્ડિયા શીલ્ડક્રુનિમિન્ટમાં કેટલીકવાર ચેમ્પીયનશીપ પણ મેળવી છે. એ ક્લબને આગળ આણંવમાં મીંડા કાંગાનો હોસ્ટો મોટે છે. જાહેર પ્રજા તથા કંપનીના સ્ટાફ સાથે તેઓ ઘણીજ નરમાશથી કામ લેતા હોવાથી પ્રજામાં તથા સ્ટાફમાં તેઓ ઘણા લોકપ્રિય છે.

મીંડા કાંગાના વડા દીકરા મીંડા મીંડા એક અચ્છા સ્પોર્ટ્સમેન છે અને

એક સારા ક્રીકેટર તથા ટેબલ્ટેનીસ પ્લેયર તરીકે સારી નામના મેળવી છે. મીં હોમી એક યુનિવર્સિટી વાયોલીનીસ્ટ પણ છે, અને ગયે વર્ષે ફેલો ઓફ ધી ફ્રીનીટી કોલેજ ઓફ લંડનની બીકેટ પરીક્ષા પણ તેમણે માનસહિત પસાર કરી છે.

મીં કાંગાને બે બેટા અને ત્રણ બેટીઓ છે.

સરનામું:—ઇલેક્ટ્રીક હાઉસ, ઓર-મીસ્ટન રોડ કોટ, મુંબઈ.

રસીકલાલ સોમાલાઈ વડીલ—૨૦ રસીકલાલસાઈને જન્મ વડોદરામાં તા. ૨૭મી જુલાઈ ૧૯૦૫ના દિને

થયો હતો. તેઓ જૈન શ્રેતાંજર કોમના છે. હાઈસ્કૂલ તથા કોલેજની કેળવણી લીધા પછી ધંધાદારી તથા બેકીંગનો અનુભવ લેવા માટે ઇન્ડિયા બેંકની

અમદાવાદની શાખામાં તેમણે થોડો સમય કામ કર્યું હતું અને તે પછી તેઓ પોતાના વડીલોની લાલસાઈ હોરા-ચંદ અને સોમાલાઈ હોરાચંદની શેર દલાલોની પેઢીઓમાં બેડાયા હતા અને ૨૦ રસીકલાઈ હાલમાં એ બન્ને પેઢી-ઓના સાગીદાર છે.

૨૦ રસીકલાઈએ આ પેઢીઓમાં બેડાયા પછી થોડાજ સમયમાં પોતાના હુસ્મુખા અને મળતાવડ સ્વભાવને લીધે પોતાના ઘરાડોની પ્રીતિ પ્રાપ્ત કરી હતી અને મુંબઈની પેઢીનો વહીવટ મોટે ભાગે તેઓજ ચલાવે છે, અને તેમના વડીલો શેક લાલસાઈ અને શેક સોમાલાઈ જરૂર પડતાં તેમને સલાહ આપે છે. વ્યાપારની અંદર ૨૦ રસીક લાઈ પણ પોતાના વડીલોનેજ પગલે ચાલે છે અને ઘરાડોનું હિત કેમ જળવાય તે હંમેશાં નજર આગળ રાખી. તેઓ કામ કરે છે. તેમના મીલનસાર સ્વભાવ અને ઘરાડો તથા બીજાઓનો વિશ્વાસ પ્રાપ્ત કરવાની તેમની ટેવને લીધે તેઓ આટલી નાની ઉંમરમાં શેર બજારમાં તથા બહાર સારી આબરૂ અને મિત્ર-મંડળ મેળવી શક્યા છે. ૨૦ રસીક-લાલસાઈ એક અચ્છા સ્પોર્ટ્સમેન છે અને ક્રીકેટ વીગેરે આઉટડોર રમતોમાં ઘણો રસ લે છે. તેઓ પણ દરેક સારી હીલચાલ અને સારાં કાર્ય તરફ સહાનુભૂતિ ધરાવી તેમાં મદદરૂપ થઈ પડવા પોતાથી બનતું કરે છે અને કોઈ પણ દિવસ બહારમાં આવવાની ઇચ્છા રાખતા નથી.

સરનામું:—૪૧૮, લેમીન્ટન રોડ, મુંબઈ

શેડીઆ, શેઠ દેવચંદ ધર્મસિંહ જે. પી.—કોલસાના વેપારમાં હિંદુસ્તાનની અગ્રગણ્ય કંપનીઓમાંની એક મેસર્સ એસ. ડી. શેડીઆ એન્ડ કું.ની શરૂઆત કરનાર અને મુખ્ય ભાગીદાર તરીકે શેઠ દેવચંદ ધર્મસિંહ શેડીઆનું નામ મશહૂર છે.

એમને જન્મ સંવત ૧૯૪૩ના ચૈત્ર સુદ ૧ના દીને અંબર (કચ્છમાં) થયો હતો. ઇ. સ. ૧૯૦૧ માં એમનાં લગ્ન અંબરના ડૉ. જીવરાજ કલ્યાણનાં સુપુત્રી દેવકીબાઈ સાથે થયાં. તેમને સંતાનમાં એક પુત્રી-બહેન જમનાબાઈ છે અને એમના નાનાભાઈ શેઠ શીવજી ધર્મસિંહ શેડીઆના જયેન્દ્ર પુત્ર ક્રીયુત મધુસૂદનને એમણે દત્તક લીધા છે.

અંબરમાં, ગુજરાતી અને ઘોડા અંગ્રેજીના અભ્યાસ બાદ, સત્તર વર્ષની નાની વયે એમણે વતન છોડી મુંબઈના

કિનારા પર પગ મુક્યો અને ત્યાંથી કલકત્તા ગયા. ત્યાં ઇ. સ. ૧૯૧૧ માં એમણે પોતાના નાનાભાઈ સાથે મેસર્સ એસ. ડી. શેડીઆ એન્ડ કું.ની સ્થાપના કરી. વેપારમાં ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ થતી ગઈ અને મુંબઈમાં કંપનીની મુખ્ય ઓફીસ સ્થાપવામાં આવી. હાલ કંપનીની શાખાઓ કલકત્તા, કાનપુર જરીઆ, અમદાવાદ અને ભાવનગર છે. કંપની જગજગ્દ કોલસાની તેમજ કલકત્તાના મેસર્સ બટ્ એન્ડ કું. તથા એફ. ડબલ્યુ. હીલ્ડર્સ એન્ડ કું.ના બેંગાલ કોલસા તથા કોકની પશ્ચીમ હિંદ માટે સોલ સેલીંગ એજન્ટ્સી ધરાવે છે. કોલસાના મુખ્ય ધંધા ઉપરાંત, મેટલેન્ડ કરેજ લુબ્રીકેટીંગ ઓઇલ્સની પણ એજન્ટ્સી ધરાવે છે અને નવેમ્બર ૧૯૪૦ થી કચ્છના ધી કંડલા સોલ્ટ વર્ક્સના, જે હીવરપુલ અને હેમ્બર્ગના નિમક જેવું ઉચ્ચા પ્રકારનું નિમક બનાવે છે, તેના સેલીંગ એજન્ટ્સ છે.

આમ ધંધામાં મશગુલ હોવા છતાં તેઓ સામાજિક સેવાઓ માટે હંમેશા તત્પર રહે છે. ઇ. સ. ૧૯૨૦ માં એમણે કલકત્તામાં લેખર યુનીયનની સ્થાપના કરેલી અને તેના પ્રમુખ હતા. મુંબઈમાં ૧૯૨૨ની સાલથી ગુરખાઓને આ શહેરમાં લાવી, ગુરખા સંઘની સ્થાપના કરી હતી અને ગુરખા સંઘના પ્રમુખ હતા. ઇ. સ. ૧૯૨૯ના હુલ્લડમાં ખાસ અને અત્યાર પછીના દરેક હુલ્લડમાં એમણે મુંબઈના શહેરીઓની અમુલ્ય સેવાઓ બજાવી છે. શ્રી કચ્છી પ્રબોધિય પરિષદની વર્કિંગ કમીટીના તેઓ એક સભ્ય છે. હોમરૂલની ગુવર્મેન્ટમાં તેમણે સારો ભાગ

છીધેલો એમને ઇ. સ. ૧૯૩૪ માં સર-
કાર તરફથી જે. પી. નો ઇલેકાળ મળ્યો
હતો. હાલ તેઓ મુંબઈના ખેતડા કચ્છી
સોહાણા મહાજનના પ્રમુખ છે. આમ
એમની સેવાઓ વિવિધ પ્રકારની છે.
તદુપરાંત તેઓ ઘણા ટ્રસ્ટોના ટ્રસ્ટી છે.

એમની સંખ્યાવતો બહેર અને ખાનગી
ઘણી છે. અંબારમાં એમણે પોતાનાં
માતાજીના સ્મરણાર્થે કન્યાશાળાનું દાન
આપી, તે ચલાવે છે તથા વિદ્યેપાર્શ્વની
ગોકળીખાઈ હાઈસ્કૂલમાં એમનો ફાળો
સારો છે. કચ્છમાં કુશકાળ અંગે અંબ-
રમાં રાહત કાર્ય માટે તેમણે રૂ. ૩૦૦૦
ની રકમ આપી છે. તેમણે જગેશ્વર
મહાદેવના મંદીર પર ઘણો ખર્ચ કર્યો
છે તેમજ ત્યાં સત્તરેક વર્ષથી પાણીનું
પરબ ચલાવે છે. ખાનગી નાની મોટી
રકમો તો ચાકુ ચોગ્ય વિદ્યાર્થીઓ અને
આર્થિક મુશ્કેલીમાં આવી પડેલા કુટુંબો
એમની પાસેથી મેળવતા રહે છે.

સરનામું:—પોદાર એમ્બર્સ, પારસી
બજાર સ્ટ્રીટ, ડોટ, મુંબઈ
અને ચેડીઆ બુવન, બેન-
હામ હોલ લેન, ગીરગામ,
મુંબઈ ૪.

મનુભાઈ સોમાભાઈ વકીલ—૨૦
મનુભાઈનો જન્મ તા. ૩ જી માર્ચ
૧૯૦૮ ના દિને થયો હતો. તેઓ જૈન
શ્વેતાંબર ડોમના છે. હાઈસ્કૂલ અને
કોલેજની કેળવણી લીધા પછી ૨૦
મનુભાઈ ધંધાદારી અને બેન્કીંગનો
અનુભવ લેવા માટે ઇન્ડીઆ બેન્કની
અમદાવાદની શાખામાં બેડાયા હતા અને
ત્યાં ત્રણેક વર્ષ કામ કર્યા પછી તેઓ

૧૯૩૨ માં પોતાના વડીલોની શેર દલાલોની
પેઢીમાં બેડાયા હતા. હાલમાં તેઓ
અમદાવાદની સોમાભાઈ હીરાચંદની પેઢીનું
કામકાજ સંભાળે છે. ૨૦ મનુભાઈ

આનદી અને 'મળતાંવડા' સ્વભાવના
હોવાથી પોતાના ઘરાડોમાં ઘણા માનીતા
છે. ઘરાડો સાથે કેવી રીતે કામ લેયું,
ઘરાડોની સગવડો કેવી રીતે સાચવવી
અને ઘરાડોના હિતમાં 'પોતાનું' હિત
સમાયેશ્વ છે તે ૨૦ મનુભાઈ સારી
રીતે સમજે છે અને તેથી તેઓ પોતાના
ઘરાડોનો સારો વિશ્વાસ ધરાવે છે.
૨૦ મનુભાઈ એક સારા સ્પોર્ટ્સમેન છે
અને પોતાના મીલનસાર સ્વભાવને કીધે
મોટું મિત્રમંડળ ધરાવે છે.

સરનામું:—એલિસપ્રીજ, અમદાવાદ.

ખોટાવાલા, મીઠા આહમદ યુસુફ—
રાંદેરના જાણીતા સુન્ની મહોમ્મદન વેપારી
શેઠ યુસુફસાઈના મીઠા આહમદસાઈ વડા
હીકરા થાય છે. તેમને જન્મ તા. ૧૨ મી
ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૬ ના દીને રાંદેરમાં થયો

હતો. એમના પીતાજી ચોખાના અને
ખાંડના મોટા વેપારી હતા અને તેમની
પેઢી યુસુફ મહમદ સુલેમાનના નામથી
જાણીતી હતી. મોરીશસ, કેલકતા, કટક,
રંગુન વગેરે સ્થળોએ તેઓ મોટા પાયા
ઉપર વેપાર કરતા હતા.

મીઠા આહમદસાઈએ પોતાની શરૂ-
આતની કેળવણી રાંદેરમાં પીપરડીવાલાની
હાઈસ્કૂલમાં લીધી હતી. તેમના પીતાજી
૧૯૦૨ માં શુજરી જવાથી તેમની પેઢી
ખંધ કરવામાં આવી હતી. તેમના
પીતાશ્રીએ રૂ. ૨૧ લાખની રકમ પર્ગા-
દામાં આપી હતી. વળી તેમના પીતાએ
સુરત તથા રાંદેરમાં પાણીના નળ લાવવા
માટે રૂ. ૧ લાખ ૩૬ હજારની રકમ

તેમના દુયાતીમાંજ આપી હતી રાંદેરના
રસ્તાઓ ઉપર ઇલેક્ટ્રીક લાઇટ લાવવામાં
તેમને હાથેસા હતો. સુરત તથા રાંદેરમાં
મરહુમ યુસુફ શેઠ કેટલીક મસ્જિદો પણ
ખંધાવી હતી.

મીઠા આહમદસાઈ નાનપણથીજ ફીકિ-
ટની રમતના શોખીન ॥ અને રાંદેરના
ઇસ્લામ જીમખાના તરફથી રમીને તેમણે
હાઈની અનેક સારી ટીમો સામે લાગ
લઈ સેંચરીઓ કરી હતી. એક ઉંચી
પંકતીના બોલર તરીકે પણ તેમણે સારી
નામના મેળવી છે. મુંબાઈમાં રમાતી
કોર્ટ્ટેચુલર મેચોમાં મુસ્લીમ ટીમ તરફથી
વર્ષો સુધી રમીને અનેક સારા બેટસમેન
તથા બોલર તરીકે તેમણે સારી નામના
મેળવી છે. ૧૯૨૪ ની સાલમાં મુસ્લીમ
ટીમ પહેલીવાર ચેમ્પીયન થઈ તે માટે
મીઠા આહમદ ખોટાવાલા ખાસ જવાબ-
દાર હતા કારણ કે તેમણે બેટીંગ તથા
બોલીંગમાં ઘણા સારા દેખાવ કર્યો હતો.
મે'હીનુદ્દોલા ગોલ્ડ કપની રમતમાં પણ
મીઠા ખોટાવાલાએ સારી નામના
મેળવી હતી.

મીઠા ખોટાવાલા એક અઠંગ ફીકિટર
હોવા છતાં ધાર્મિક કાર્યો તરફ તેઓ
ઘણી ઉલટ થે છે અને છુટે હાથે મોટી
રકમોની મદદ આપે છે. તેમણે રેડ-
ક્રોસ સોસાયટીને એમ્બ્યુલન્સ કાર માટે
રૂ. ૨૫૦૦૦ તથા બીહાર અને કવેટાના
ધરતીકંપ ફંડમાં ફરેકમાં રૂ. ૨૫૦૦૦
આપ્યા છે. આ ઉપરાંત તેમની ખાનગી
સંજાવતો પણ ઘણી છે. મુસ્લીમ કોમમાં
મોટી સંજાવતો કરનારાઓ તરીકે
તેમનું કુટુંબ મશહુર છે અને તેમની
સંજાવતોના લાભ અલ્પારસુધીમાં હજારો
ગરીબોએ લીધો છે અને હે છે. તબીબી
રાહત અને કેળવણી માટે તેમના ટ્રસ્ટ

તરફથી સારી રકમો જરૂરિયાત છે. બોટાડવાલા કુટુંબની સખાવતો કોમી ઉપરાંત સઘળી કોમોના ગરીબો માટે છે.

મીં આહમદભાઈ ૪૫ વર્ષના થવા છતાં ક્રીકેટની રમતમાં હજી સારો ફાળો આપી રહ્યા છે અને ચોતાના હાતીમ ફુલગુરદાને લીધે અને માયાજી તથા હયાજી સ્વભાવને લીધે ચોતાની તથા પરકોમોની અંદર સારૂ માન ધરાવે છે. તેમના દીકરા મીં યુસુફભાઈ પણ ક્રીકેટની રમતમાં સારો રસ લે છે અને એક સારા ક્રીકેટર તરીકે નામના મેળવવાની અત્યારથીજ આશા આપી રહ્યા છે. બેઉ બાપ દીકરા અનેકવાર એકજ ટીમમાંથી ઉતર્યા છે. મીં યુસુફ ભાઈ એક સારા ગુગલી બોલર તરીકે ઉગી નીકળે એમ છે.

સરનામું:—૧૪૦, ચકલા સ્ટ્રાટ, મુંબઈ.

હતા. તેમના ધણીઆણી પણ રેસીંગના શોખીન હોવાથી તેમનાં ઘોડાઓ મીં અને મીસીસ ડાયમંડની માલિકીના ઘોડાઓ તરીકે જુદા જુદા શહેરોમાં

મસરી મીં જી. એન. (ગુરજી-નીસીમ), મીં ડાયમંડ—મીં જી. એન. મસરી મુંબઈમાં આયાત નીકાશનો વેપાર કરે છે. તેમનો જન્મ ઇરાકમાં તાં ૨૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૫ ના દિને થયો હતો. બગદાદમાં કેળવણી લીધા પછી જાપાન, હિંદુસ્તાન અને ઇરાકના જુદા જુદા શહેરોની મુલાકાત લઈ તેઓ મુંબઈમાં આવેને ઠરીઠામ થયા હતા અને આયાત નીકાશના વેપારમાં સારી નામના મેળવી શક્યા છે. એ ધંધામાં સારી રીતે આગળ વધ્યા પછી તેઓએ રેસીંગની દુનીયામાં ઝંપલાવ્યું હતું અને ૧૯૩૦ ની સાલમાં સારી જાતના અને કોંમતી ઇંગ્લીશ તથા અરબી ઘોડાઓ ખરીદ્યા હતા, અને શરતોની અંદર તે ઘોડાઓ હોડાવવા માંડ્યા

રમાતી રેસોમાં ભાગ લે છે તેમના ઘણા ઘોડાઓ સારી રકમના ઇનામો અને મોગા કપો ઉંચકી ગયા છે અને ઉંચકી બચ છે. છેલ્લાં બે વરસમાં રેસીંગ આલમમાં મીં ડાયમંડ ઘણા લોકપ્રીય થઈ પડ્યા છે અને તેમના અનેક સારા ઘોડાઓમાં “બકલાવા” એ તો છેલ્લાં બે વરસમાં કમાલ કરી છે. ૧૯૩૬ તથા ૧૯૪૦ ના વર્ષોમાં એ ઘોડાએ નાં વાઈસરોય કપો બેઉ સાલ ચાલુ હત્યા છે ૧૯૩૬ ની સાલમાં એ ઘોડાએ કીંગ એમ્પરર કપ પણ જીત્યું હતું. મીં મસરીને આ ઘોડાએ ડબલ ક્રાઉન મેળવી આપવા ઉપરાંત ઇંગ્લીશ સ્ટેકસ એફ ઇન્ડીઆમાં પણ જીત અપાવી હતી. એ ઘોડાએ મીં મસરીને અનેક

કપો અને સારી રકમની સ્ટેકસ મેળવી અપવામાં ભાગ્યશાળી બનાવ્યા છે.

મીઠ મસરી સ્વભાવે આનંદી અને મળતાવડા હોવાથી તેઓએ પોતાના ધંધામાં તેમજ રેસીંગ આલમમાં બહોળુ મીત્રમંડળ મેળવ્યું છે.

સરનામું:—કેનેડા બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, મુંબઈ

બાટલીવાલા, શેઠ ફરામશેજ કાવરાજી, શેઠ ફરામશેજ બાટલીવાલાનો જન્મ તા. ૭ મી મે ૧૮૮૨ ના દીને થયો હતો.

સર જે. જે. સ્કુલમાં કેળવણી લીધા પછી તેમણે ૧૮ વર્ષની ઉંમરે મેસર્સ રાણી પ્રધર્મમાં ૧૯૦૦ ની સાલમાં રૂ. ૨૫ ના નાના પગારે એક કલાર્ક તરીકે બેડાયા હતા અને મહેનતુ સ્વભાવ અને શેડીઆઓનાં હિત તરફ હંમેશા કાળજી રાખવાની દેવને લીધે આગળ વધતા ગયા હતા અને એ કંપનીના ખાંડના એકલા એકર તરીકે હજી સુધી સેવા

બજાવે છે. નેમના લગ્ન ૧૯૦૬ માં ડા. મચિરજી બાસ્પજી મીસ્ત્રી (સીવીલ સરજન)ના બેટી નાબાબાઈ સાથે થયાં હતાં અને એ લગ્નથી તેમને દીના નામની એક દીકરી છે. બાણીતા એડકિન્ટન્ટ મીઠ બલટી. દેશાઈ સાથે બાઈ દીનાના લગ્ન કરવામાં આવ્યા છે. શેઠ ફરામશેજને બાગબાની તથા ખેતીવાડીનો ધંધો શોખ છે અને તેઓએ કમલુ ખાને એક મોટી વાડી રાખી છે. એ વાડીમાં દરેક બતનાં ફરુદા, તરકારી, અને કુલે ઉગાડવામાં આવે છે અને તેમાં ઇલેક્ટ્રીસીટી તથા બીજા સાધનો પણ છે. શેઠ ફરામશેજ મેસર્સ બાળવાલા પ્રધર્મના બીકટોટીઆ સ્વીમીંગ બાથના એક જુના સલાસદ છે. તેઓ ૬૦ વર્ષની ઉંમર છતાં પોતાના મહેનતુ સ્વભાવને લીધે હજી એક જુવાન જેવાજ જણાય છે. તેઓ ધર્મ તરફ ઘણી મોટી બનદેશાની ધરાવે છે તેવજુના વડવાઓની જુની બાટલીવાલાની અગીઆરી પહેલાં એક નાના બેઠાં મકાનમાં તારદેવ ખાતે પીટીટ મીક્સની બાજુમાં હતી. તે ઘણી બાસમાર હાલતમાં આવી પડયાથી શેઠ ફરામશેજે પોતાના ખર્ચે એક નવું કુશાદે મકાન બંધાવ્યું આપ્યું છે. એ મકાનના માળ ઉપર એક કુશાદે પબ્લીક હોલ રાખ્યો છે આવી રીતે તેમણે પોતાના વડવાઓની યાદગીરી કાયમ રાખી છે. મીઠ ફરામશેજ વાર તહેવારે એ અગીઆરીમાં ખંદગી માટે બંધ છે એટલુંજ નહીં પણ તેના રોજીદા વહીવટમાં પણ ઘણી કલંટ લે છે. આથી આ અગીઆરી તારદેવના જરથોસ્તીઓમાં ઘણી લોકપ્રિય થઈ પડવા ઉપરાંત જશનો, મેળાવડાઓ વગેરે માટે તેના ઉપલા માળના હોલનો ઘણી છુટથી ઉપયોગ થાય છે.

સરનામું:—૨૫, વોર્ડબી રોડ, મુંબઈ.

ગોળવાલા, મીઠા એરથ રૂસ્તમજી—
બાણીતા ગોળવાલા ટયુશન ક્લાસીસ્ટના
માસિક મીઠા એરથશાહ ગોળવાલાનો
જન્મ ૧૮૯૩ માં થયો હતો. મેટ્રીકની

પરીક્ષા પસાર કરી પછી તેઓએ
મુ'બઈની એલફીનસ્ટન અને એવર્થ
કોલેજમાં ચઢવાલી કેળવણી લીધી હતી.
ઈંગ્લેન્ડ એડ્યુકેશનલ સોસાયટીના તેઓ
એક ફેલો છે. તેમણે સ્થાપેલી ગોળ-
વાલા ફોર્ટ ટયુશન ક્લાસીસ્ટ જે બોમ્બે
મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગમાં તેઓ ચલાવી રહ્યા
છે તે ક્લાસના તેઓ સ્થાપક છે કે જે
૧૯૨૦ ના સાલમાં તેઓ હસ્તીમાં લાન્ચ
હતા. આ ક્લાસો મીઠા ગોળવાલા ઘણી
ખાહોશીથી ચલાવી રહ્યા છે અને તે
મુ'બઈની દરેક કોમમાં બહુ લોકપ્રીય
થઈ પડ્યા છે. તે ક્લાસોમાં માધ્યમિક
કેળવણી ઉપરાંત ધંધાદારી કેળવણી
પણ આપવામાં આવે છે અને નબળા

તરીકે આશા છોડી દીધેલા વિદ્યાર્થીઓને
મીઠા ગોળવાલા એવી રીતનો ડોચ
કરે છે કે પ્રથમ પંક્તિમાં આવનાર
વિદ્યાર્થીઓમાં તેઓ સ્થાન ધરાવી શકે છે.
મીઠા ગુલચહેર મોંડી સાથે તેવણ
શાદીના ચાંદથી બેડાયેલા હતા. તેઓ
એક બાણીતા એડ્યુકેશનીસ્ટ હોવા ઉપરાંત
એક ઉલટમંદ સામાજિક કાર્યવાહક
પણ છે. વળી એક બહેર વક્તા તેમજ
ગુજરાતી લેખક અને કવી તરીકે તેઓ
બાણીતા તેઓ માહિયશની મંડળના
બેઈન્ટ ઓ સેક્રેટરી, અંજુમન
પક્ષના વાઈસ પ્રેસીડન્ટ અને કોલાખા
પારસી એસોસિએશનના પ્રેસર છે.
The Perfect English Teacher
નામની તેમની લખેલી ચોપડી હાઈની
જુદી જુદી મરકારોના કેળવણી ખાતાંઓ
તરફથી બહુલ રખાઈ છે તેમજ સંમતી
મેળવવા પામી છે. તે ઉપરાંત તેમણે
બીજી કેટલીક ગુજરાતી અંગ્રેજ ચોપડીઓ
લખી છે.

સરનામું:— ગોળવાલા ફોર્ટ ટયુશન
ક્લાસીસ્ટ, બોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ
બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ,
કોલ. મુ'બઈ,

તમારો વીમા ઉત્તરાવતાં પહેલાં

પ્રેસીડન્ટ

માં લખો અથવા મળો, તમને
લાભજ થશે.

હૈડ ઓફીસ—મેરવાન બીલ્ડીંગ, સર
ફિરોઝશાહ મહેતા રોડ, મુ'બઈ ૧.

ખખરદાર, કવિશ્રી અરદેશર ફરા-
મણ—આ પારસી કવિના ૧૮૮૧ માં
દમણ ખાતે જન્મ થયો હતો. પાંચ

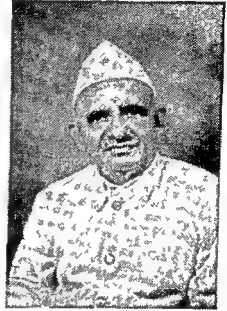
વર્ષની વયે પિતાશ્રીના દેહાંત થવાથી
તેમની માતા અને દાદીએ ઉછેર્યા હતા.
માતા અને દાદી નાના “અદી”ને ગીતો,
ગરબીઓ, અને લોકવાર્તાઓ સંભળાવતાં
અને એ રીતે શ્રી. ખખરદારના કવિ
હૃદયને ચોપણ મળવું શરૂ થયું.
દાદાએ પણ કુળજેશીની ભવિષ્યવાણીથી
પ્રેરણા પામી આઠ વર્ષની વયે મહાકવિ
ફિરફુસી તુસીના “ચાહનામા”નું ગુજ-
રાતી ભાષાંતર અને ગિરધરજીત રામા-
યણ વંચાવ્યા. આ રીતે કવિતાનું બીજ
વિકાસ પામ્યું. દરખાણમાં ગુજરાતી
સાત ચોપડીના અભ્યાસ કર્યા પછી
૧૮૯૧ માં અંગ્રેજી અભ્યાસ માટે
આવ્યા. મુંબઈમાં ન્યુ હાઈસ્કૂલમાં
અંગ્રેજી ૬ થી સુધી અભ્યાસ કર્યા બાદ

અભ્યાસ પડતો મુકવો પડ્યો. પણ
સ્વ. શ્રી. બલ ભરડા, સ્વ. શ્રી. દાદી
તારાચોરવાળા વગેરેના પ્રૌત્સાહનથી
કાવ્ય લેખનનો વિકાસ ચાલુજ રહ્યો.
૧૮૯૯ માં શ્રીમતી પરિબળાઈ સાથે તેમનું
લગ્ન થયું. એ પછી પણ કાવ્યવાચન
અને લેખન સાથે સાથે ચાલુજ રહ્યું.
સ્વ. શ્રી. મટુભાઈ કાંટાવાળાએ કવિની
કવિતાઓ “સાહિત્ય”માં છાપી તેમણે
આગળ પડવાનો સફળ પ્રયત્ન કર્યો.
૧૯૦૯ માં દરખાણ છોડી કુટુંબ સાથે
શ્રી. ખખરદાર મદ્રાસ જઈ રહ્યા. ત્યાં
તેમણે સાઈકલ અને મોટરનો ધંધો
શરૂ કર્યો. ૧૯૩૮ માં ધંધો સમેટી લઈ
તેઓ મુંબઈ પાછા ફર્યા. તેમનું પહેલું
પુસ્તક ૧૯૦૧ માં બહાર પડ્યું. ૧૯૧૮
માં તેમણે “શ્રી સીલકન ટેસેલ” નામે
એક અંગ્રેજી કાવ્યોનું પુસ્તક પણ
પ્રસિદ્ધ કર્યું, જેની પાશ્ચાત્ય વિવેચ-
કાએ અને કવિશ્રી રવીન્દ્રનાથ ટાગોરે
પણ પ્રશંસા કરી છે. ૧૯૨૪ માં કવિશ્રી
સાતમી ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના
સાહિત્ય વિભાગના પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયા
હતા. ૧૯૩૧ માં તેમનો કન્કોલસવ
ઉજવાયો હતો. ૧૯૩૭ માં મદ્રાસ ખાતે
અખિલ હિંદી સાહિત્ય પરિષદની સત્કાર
સમિતિના પ્રમુખ નીમાયા હતા મુંબઈ
યુનિવર્સિટીએ તેમને કંકર વસનજી માધ-
વજી ભાવણમાળાની યોજના હેઠળ
ભાવણ આપવા ૧૯૩૯ માં નોતર્યા હતા.
તેમણે ગુજરાતી કવિતાની રચનાકળા
પર પાંચ ભાષણો આપ્યા હતા. તેઓ
ગુજરાતી અંગ્રેજી ઉપરાંત અનેક
ભાષાઓ બોલે છે. તેમનો જ્યોતિષનો
અભ્યાસ પણ વિશાળ અને ઉંડો છે.
તેમના પુસ્તકો:—કાવ્યરસિકા, ભારતનો

ટંકાર, કલિકા, ભજનિકા, દર્શનિકા, પ્રભાતનો તપસ્વી વગેરે પ્રખ્યાત છે.

સરનામું:—બાલાં મેનશન, બમેજમશેદ રોડ, પાર્સી કોલોની, દાદર, મુંબઈ.

લીધેજ સરકારે સને ૧૯૩૨ માં તેમને મુંબઈ છોડી જવાનો હુકમ કર્યો હતો. એનો ભંગ કરતાં તેમને જેલમાં પુરવામાં આવ્યા હતા જેલ દરમ્યાન તેમને તથા તેમના

હકકર, શ્રી. રતિલાલ ત્રીભોવનદાસ—

શ્રી. રતિલાલ હકકરનો જન્મ સુરત મુકામે ત્રીકમ પરમાણુદેના બાણીતા અને લક્ષ્મીપતી હંદુબમાં સને ૧૮૮૭ માં થયો હતો. તેમણે ગુજરાતી સાતમી ચોપડી સુધી તથા સાધારણ અંગ્રેજી અભ્યાસ કર્યો છે. પણ સ્વતંત્ર મગજ ધરાવતા હોવાથી એક ધંધાદારી તરીકે સફળ નીવડયા છે. સંવત ૧૯૬૩ માં સુરતમાં શરૂઆતની કમીશન એજન્ટની પેઢી ખોલીને તેમણે ધંધાની શરૂઆત કરી હતી અને સંવત ૧૯૬૫ માં મુંબઈ આવીને એજ ધંધો મોટા પાયા પર ખીલવ્યો હતો. સને ૧૯૧૦ માં તેમણે હોટેલના ધંધાની શરૂઆત કરી અને તેમાં પણ તેમને યશ મળતો ગયો. સને ૧૯૧૫ થી તેઓ રૂના ધંધામાં દાખલ થયા અને સને ૧૯૧૮ માં એક્ષપોર્ટ ઇમ્પોર્ટની એજીસ્ટ્રી ખોલી. ૧૯૨૦ માં રતિલાલ એન્ડ કુંપનીને નામે રૂની દલાલીનો ધંધો શરૂ કર્યો જેમાં પણ સફળતા સાંપડી. ધાંમે ધાંમે રૂના ધંધામાં લોકોનું લક્ષ એમની તરફ ખેંચાવા લાગ્યું અને સને ૧૯૨૪ માં કોટન પ્રોડક્સ એસોસીએશનના માનદ મંત્રી તરીકે તેમની નીમણૂક થઈ. સને ૧૯૩૦-૩૨ ની સત્યાગ્રહની લડતમાં આ સંસ્થા ખુબજ લોકપ્રીય બની હતી. ચળવળ ચાલુ રાખવામાં સંસ્થાએ અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો હતો, એને

ધંધાને ખુબ સહન કરવું પડ્યું હતું. એટલુંજ નહીં પણ પ્લેહાઉસના નાકાપરની બાણીતી સુરતી હિંદુ હોટેલ ખંધ કરવી પડી હતી. જેલમાંથી આવ્યા પછી સને ૧૯૩૪ માં પોતાનો રૂનો વેપાર વીકસાવવા માટે લગભગ રૂ. ૭૦૦૦૦ ખર્ચા ન્યુયોર્ક કોટન એક્સચેન્જના સભ્ય બન્યા હતા ૧૯૩૫-૩૬ માં બાણીતી ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કોટન એસોસીએશનના ડિરેક્ટર તરીકે ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૮ માં મુંબઈ મ્યુનીસીપાલિટીની સુટબ્લીમાં કોમેસ પક્ષના સભ્ય તરીકે ચુંટાયા હતા. પત્નીના અવસાન બાદ હાલમાં તેઓ વેપાર ધંધામાંથી તેમજ રૂની સંસ્થાઓમાંથી રફતે રફતે મુક્ત થતા બન્ય છે.

સરનામું:—લુસેન્વરને નાકે, મુંબઈ.

દ્વારકાદાસ ત્રીભોવનદાસ, જી. પી.—
શેઠ દ્વારકાદાસ ત્રીભોવનદાસનો જન્મ
બાણીતા આગેવાન કુટુંબ શેઠ ત્રીભોવનદાસ
બદવજી કમળશીને ત્યાં સને ૧૮૮૧ માં

થયે હતો. શેઠ દ્વારકાદાસના દાદા સ્વં
બદવજી કમળશી અસાધારણ વ્યાપારી
કુનેહને લઈ સર દીનશા પીટીની મીલિની,
માનચેસ્ટરની યુરોપીઅન પેટ્રી ગાહમ કું
ની અને ખીજી યુરોપીઅન કંપનીઓની
હલાકી કરતા. તેઓ વેપારમાંથી
નીવૃત્ત થતાં તેમનું દલાલીનું કામકાજ
તેમના પુત્ર શેઠ ત્રીભોવનદાસે સંભાળી
લીધું. શ્રીયુત દ્વારકાદાસે એલ્ફીન્સ્ટન
હાઇસ્કુલમાં મેટ્રિક સુધીના અભ્યાસ કર્યો
અને તેઓના પીતામીના અવસાને પછી
૧૯ વર્ષની વયે તેમના વડીલનો રૂના દલા-
લીનો ધીખતો ધધે સંભાળી લીધો અને
થોડાજ વખતમાં તેઓ રૂની દલાલીના
ધંધામાં પાવરખા થઈ ગયા. ડોલાખાના
રૂ ખજારના વેપારી વર્ગમાં તેમણે એવી
સારી પ્રતિષ્ઠા જમાવેલ કે જેને પ્રતાપે
ઓસાકાની એક મોટી જાપાનીસ પેટ્રી

“જાપાન કોટન ટ્રેડિંગ કું લીમીટેડ” એ
સને ૧૯૦૭ માં શેઠ દ્વારકાદાસને ઐમતા
રૂના દલાલ તરીકે નીમ્યા.

આ કુંપનીની દલાલીનું કામકાજ તેમણે
ત્રેવીસ વર્ષ સુધી એક નીષ્ઠાથી કર્યું.
જાપાન કોટન ટ્રેડિંગ કુંપનીનો રૂનો,
કાપડનો અને સુતરનો વેપાર હાંદમાં ધમ-
ધોકાર ચાલતો હતો અને શેઠ દ્વારકાદાસને
હાથે હજારો ગાંસડીઓની ખરીદી અને
વેચાણ થતું હતું, પણ પોતે એક પણ
ગાંસડીનો સટો પોતાના હીસાબે કર્યો નથી.

સંવત ૧૯૮૬ ના વર્ષથી તેઓએ
પોતાના વડીલ પુત્ર ભાઈ નારણદાસના
નામે મેસર્સ નારણદાસ દ્વારકાદાસ કું
નામની રૂના દલાલ અને કમીશન એજન્ટસ
તરીકે ખીજી પેટ્રી મુંબઈમાં ખોલી. આ
ખંને પેટ્રીઓએ રૂના દલાલ તરીકે ઘણાજ
માનમાલા અને પ્રતિષ્ઠાસ્પુરું સ્થાન મેળવ્યું
છે. ધંધાની ખીલવટ સાથે તેઓ જ્ઞાતીની
અને સમાજની સારી સેવા બજાવે છે.

મુંબઈની કપોળ જ્ઞાતીની સેવા કરવામાં
શેઠ દ્વારકાદાસ પોતાના તન, મન અને
ધનનો ઉપયોગ કરી જ્ઞાતીની સુદર સેવા
છેલ્લા પચીસ વર્ષથી બજાવે છે.

મુંબઈ કપોળ જ્ઞાતીના માનદ મંત્રી
તરીકે સાત વર્ષ સુધી તેમજ હાલમાં
છેલ્લા ચાર વર્ષથી કપોળ ન્યાતના શેઠ
તરીકેના હોદ્દા પર રહી જ્ઞાતીની સુદર
સેવા બજાવે છે. સંવત ૧૯૭૪ માં દુષ્કાળ
વખતે તેમણે કપોળ ફેમીન રીલીફ ફંડ
સ્થાપી મુંબઈ ખજારના કપોળ જ્ઞાતિના
સેંકડો કુટુંબોને રોકડ, અનાજ, કપડાંની
અનુલ્ય મદદ કરી છે ઘણા વીધાર્થીઓને
શીશ્યવૃત્તિઓ આપી, વીધાદાનમાં હજારોનો
ખર્ચ કર્યો છે, તેમજ તેમણે રૂ. ૩૦,૦૦૦
નું શેઠ દ્વારકાદાસ ત્રીભોવનદાસ બદવજી
ચેરિટી ફંડ સ્થાપ્યું છે તેમાંથી ઘણા અના-

ધોને ડેળવણી, કપડાં, અનાજ વીજેરની મદદ મળે છે.

એમ્બુર અને આજુબાજુ આવેલાં ગામોના લોકોને દાકતરી મદદ મેળવી આપવાના હેતુથી ડૉ. પાંત્રીસ હબરના ખર્ચે શેડ ફારકાદાસ ચેરીટેબલ ડીસ્પેન્સરી બંધાવી આપી છે, તેમજ તેમના મુળ વતન સથરા પાસે આવેલા તળાવમાં સદામત વીજેરે લોકોપયોગી અને જ્ઞાતીપ્રીતના કાર્યમાં આશરે પચીસ હબર રૂપીઆ ખર્ચ્યા છે. ૪૫,૦૦૦ રૂપીઆ ખર્ચી તેમના પીતાથી ત્રીમાવનદાસના નામથી નારીક પંચવટી-માં “પરમાનંદ ભુવન” નામનું સેનેટો-રીઅમ બાંધવામાં આવ્યું છે જેનો લાભ ઘણા કોંઈ કુટુંબો લે છે. ડૉ. ૮૦૦૦ વાલ-કેમ્બર તથા બુલેમ્બરની મ્યુનીસીપલ સ્કુલના છોકરા છોકરીઓને ઈનામ ફંડ તરીકે તેમના ભાઈઓ સાથે મળી બોમ્બે મ્યુની-સીપાલ્ટ્રી સ્કુલ કમીટીને આપ્યા છે. તેથીજ રીતે બીજા હબરે રૂપીઆ લોક-સેવાના કામોમાં ખર્ચ્યા છે. તેમની એકંદરે સમાવત આશરે રૂ. ૬૦૬ લાખની મળ્યા છે. તેમની બહેર સેવાઓ ધ્યાનમાં લઈ સરકારે તેમને ૧૯૨૫માં જ. પી. અને ૧૯૨૬ માં ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટની નીમણુંક કરી હતી. અને ૧૯૨૬ માં મુંબઈમાં ભયંકર હિંદુ-મુસ્લીમ દુલ્લડ વખતે તેઓએ અનેક અગવડો વેડીને જીવને બેખમિ દરરોજ બાર બાર કલાક સુધી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકેની ફરજ બજવી હતી. તે સેવાના બદલામાં મુંબઈ સરકાર તરફથી આભાર અને પ્રશંસા પત્ર મળ્યો છે.

તેઓ જ્ઞાતીના કાર્યો અને ઘણાં ખર્ચાં બહેર કાર્યોમાં આજેવાનીભરો લાગ લે છે, તે ઉપરાંત તેઓ ઘણા બાળીતા ધર્માદા ટ્રસ્ટ ખાતામાં ટ્રસ્ટી તરીકે કામ કરે છે.

સરનામું:—૨૦-૨૨, વાલકેમ્બર રોડ, મુંબઈ.

મુન્શી, શ્રીમતી લીલાવતી કનૈયા-લાલ—શ્રીમતિ મુન્શી જૈન છે. એમનો જન્મ અમદાવાદમાં ૧૮૯૯ માં થયો હતો. નાની ઉંમરે માતૃશ્રી ગુજરી જવાથી

મોસાજમાં મોટાં થયાં હતાં. અભ્યાસની શરૂઆત કર્યા પછી તબીબત ખગડવાથી અભ્યાસ પડતો મુકવો પડ્યો હતો. પણ પુસ્તકોનું વાંચન ચાલુજ રાખેલું. તેમણે ઘેર “સીનીયર કેમ્પ્રીજ” સુધી અભ્યાસ કર્યો હતો. સાથે સાથે “ગુજરાત” માસીકમાં લખાણો કરવા માંડ્યા. જે તરફ સાહિત્યરસીક જનતાનું સાફ ધ્યાન એવાયું. એમના પ્રથમ લગ્ન અમદાવાદના મીલ એજન્ટ શેઠ લાલભાઈ મીકમશાલ સાથે થયું હતું. ૧૯૨૬ માં એમનું અવસાન થતાં શ્રીમ મુન્શી સાથે એમનાં પુનર્લગ્ન થયાં હતાં. આ લગ્નથી સમાજમાં ખુબ ઉદાપોહ થયો હતો. આ લગ્ન પછી એમનું ક્ષેત્ર વિશાળ બન્યું. “તીલક સ્વરાજ ફંડ” એકત્ર કરવાના કાર્યથી કરેલા રાજકીય જીવનને ઉંચે વીકાસ થવા માંડ્યો. ૧૯૩૦ ના

સત્યાગ્રહમાં જોડા ગયાં પછી સ્વદેશીની લડત ઉપાડી અન્ય કાર્યકરો સાથે સ્વદેશી મારકેટની યોજના પાર ઉતારી. બહીષ્કાર સમિતી, સંગ્રામ સમિતી, જીવેશ્વર જીલ્લા સમિતી વિગેરે સમિતીઓની એમની સેવા બાંહેધરી છે. મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, મુંબઈ એસેમ્બલી અને યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય છે. મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના પ્રમુખપદે પણ હતાં. એમણે અનેક પરિષદોનું પ્રમુખપદ લીધું હતું અને કેટલીક કંપનીઓમાં ડિરેક્ટર પણ હતાં.

સરનામું:—રીજરેક્ટ, મુંબઈ ૬.

નીલકંઠ, લેડી વિદ્યાગૌરી રમણભાઈ—

એમનો જન્મ અમદાવાદ ખાતે ૧૮૭૬ માં થયો હતો. પ્રાથમિક કેળવણી લીધા પછી માત્ર ૧૨ વયની વયે સર રમણભાઈ સાથે તેમના લગ્ન થયાં હતાં. સર રમણભાઈ સમાજ સુધારક હોવાથી વિદ્યાબહેનને આ લગ્નથી ઘણી અનુકૂળતા પ્રાપ્ત થઈ. એમના સસરા સાથે દરીયાપાર પ્રવાસ કરનાર પહેલા ગુજરાતી હતા. લગ્ન પછી ત્યારના જુનવાણી સમાજમાં તેમણે પહેલ કરી વિદ્યાભ્યાસ કરવા માંડ્યો. એક કન્યા શાળામાં બેઠાઈ પંદર વર્ષે મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરી. કન્યાઓ ઈંગ્લીશ માળે એ વસ્તુ ત્યારે અસહ્ય ગણાતી પણ તેમણે તે બેઠો બળવો ચાલુ રાખી આગળ અભ્યાસ કર્યો અને ૧૯૦૧ માં મેટ્રીક્યુએટ થયાં. પશ્ચિમ હિંદના તેઓ પ્રથમ મેટ્રીક્યુએટ હતા અને ત્યારથી સ્ત્રી વર્ગ માટે નવયુગના મહાલુ મહાયા હતા. તેમનામાં સાહિત્ય શોખ પણ છે. તેમણે સ્ત્રી ઉન્નતિનું ઘણું સાહિત્ય

ગુજરાતને અર્પણ કર્યું છે. જનતાની સેવા એ એમનું જીવનદાયક છે. એમણે ગત મહાયુદ્ધમાં ધાયલ સેનિટરી સારવાર કરવામાં પોતાની સેવા અર્પણ કરી હતી. ૧૯૧૮ માં તેમને એમ. બી. ઈ.નો ખેતાબ અને ૧૯૨૬ માં ફેરરે હિંદનો ચંદ્રક મળ્યો છે. તેમણે સ્ત્રીઓ માટે અનેક કેળવણીની સંસ્થાઓ સ્થાપી છે. અને સ્ત્રીઓ માટે ઉચ્ચ શિક્ષણનો પ્રચાર પોતાની યુનીવર્સિટી મારફતે કર્યો છે. તેમણે ૧૯૩૨ માં મળેલી અખિલ હિંદ સ્ત્રી પરિષદનું પ્રમુખપદ લીધું હતું અને અમદાવાદ યુનીવર્સિટીની સભ્ય પણ ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—અમદાવાદ.

કેંદ્રાકર, મીસ નવાજબાઈ દોરાબજી, બી. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં મુંબઈ ખાતે થયો હતો. મીસ નવાજબાઈ ૧૯૦૬ માં વિલ્સન કોલેજમાંથી બી. એ. થયા પછી ચંદ્રારામજી ગદસે હાઈસ્કૂલમાં બેઠાયાં હતાં અને હજી ત્યાંજ પ્રિન્સિપાલ તરીકે છે. ૧૯૨૫ માં તેમની નીમણુંક મુંબઈ યુનીવર્સિટીના આર્ટ્સના ફેલો તરીકે થઈ હતી. આ માન મેળવનાર તેઓ પહેલાં બાતુ હતાં. તેમણે કેળવણીની સંસ્થાઓ અંગે વધુ અભ્યાસ કરવા માટે યુરોપ, અમેરિકા, અને ચીન જાપાનના પ્રવાસ પણ બેઠયા છે. સરકારે તેમને જ. પી. અને ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ પણ બનાવ્યાં છે. અત્યારે તેઓ યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય છે.

સરનામું:—ચંદ્રારામજી હાઈસ્કૂલ, ગીરગામ બેંક રોડ, મુંબઈ.

ખાંડવાળા, કુમારી કપીલા, બી. એ, વર હોવાથી મીં રાણાએ પોતાની બી. ડી. (મુ'બઈ), એમ એ (અમેરીકા)— કેળવણી ગોધરા ખાતેજ કરી હતી. ન્યાતે લાડવાણીઆ. એમનો જન્મ ૧૯૦૭ માં મુ'બઈ ખાતે થયો હતો. એમના પિતાશ્રી તુલજરામ ચુનીલાલ ખાંડવાળા મરકારી ડોક્ટર હતા. મુ'બઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાંથી ૧૯૨૮ માં બી. એ. થયા પછી ૧૯૩૦ માં બી. ડી. ની પરિણામ માનસહિત પસાર કરી હતી. ત્યાર પછી અમેરીકા જઈ એમ. એ. ની ડીગ્રી મેળવી અને અમેરીકા તથા યુરોપનો પ્રવાસ કરેલો. ૧૯૩૨ માં સ્વદેશ પાછા ફર્યા પછી વનિતા વિદ્યામ હાઈસ્કૂલમાં શિક્ષક તરીકે જોડાયાં અને ભગિની સમાજસેવા મંદિરના મંત્રી થયાં. ૧૯૩૮ થી તે વનિતા વિદ્યામ ત્રેનીંગ કોલેજના પ્રીન્સીપાલના હોદ્દા પર છે. એ ઉપરાંત મુ'બઈ તેમજ શાન્તાકરજીની કેળવણીવિષયક સંસ્થાઓ સાથે પણ તેમનો સંબંધ છે. ૧૯૩૪ માં બીજીવાર પરદેશના પ્રવાસે ગયાં હતાં અને ૧૯૩૭ માં ટાકીઓ ખાતે મળેલી જગતભરની શિક્ષણ પરિષદમાં હિંદના પ્રતિનિધિ તરીકે ગયાં હતાં. તે પ્રસંગે સાથે સાથે ચીનનો પ્રવાસ પણ કરેલો. હાલમાં તથા યુનીવર્સિટી સેન્ટમાં જુટાયા છે.

સરનામું:—શાન્તાકરજી.

રાણા, બમનશાહ બહેરામશાહ, લોકો ફોરમેન, રનીંગ શેડ, લોઅરપરેલ. બી.બી. સી. આઈ. રેલ્વે, મુ'બઈ—એવણનો જન્મ વલસાડમાં થયો હતો, પણ તેવણના પીતાજી મરહુમ મીં બહેરામશાહ ગોધરા ખાતે એનજીન ડ્રાઈ-

વર હોવાથી મીં રાણાએ પોતાની કેળવણી ગોધરા ખાતેજ કરી હતી. ૧૭ વરસની ભરજીવાન વયે તેવણ એક ફાયરમેન તરીકે રેલ્વે નોકરીમાં જોડાયા હતા. ૨૧ વરસની ઉંમરે તેવણે પોતાના પીતાજીને ગુમાવ્યા હતા પણ ખતીશી મહેનત, સખત કામ અને વફાદારીસર નોકરીથી ૧૯૨૧ માં તેવણ ડ્રાઈવરની પદવી મેળવી શક્યા હતા, જે પછી ૧૭ વરસની સારી સેવા બળવીને ૧૯૨૮ ના સાલમાં તેવણ માસીક રૂ. ૪૨૫ ના પગારે ફોરમેન થયા હતા, જે બોધધાપર તેઓ વધતા વધતા માસીક રૂ. ૬૦૦ મેળવવાને તેવણ સામ્યશાળી નીવડ્યા હતા. તેવણના સ્વર્ગે ઉપરી અમલદારોએ તેવણના મહેનતુ અને વફાદાર કામના ઘણા મોટા વખાણ કર્યા છે. અગાઉ જે બોધધાઓ ફક્ત એજલા યુરોપીયનોજ ધરાવી શકતા હતા તે ઉપર પણ મીં બમનશાહે તારીફ લાયક કામ કરી દેરીઓની લાયકાત પુરવાર કરી આપે છે. ૧૯૨૭ માં ગુજરાતમાં આવેલી મોટી રેલ્વે સંખળે ગોધરા નજીક રેલ્વે લાઇનો ધોવાઈ ગયલી હોવાથી તેમણે કામદારોની સંખ્યા ઘટાડી સંખળે વહેવાર પાછો ચાલુ રાખવા માટે જે જીવતોડ મહેનત કરી હતી તેની સઘળાઓ તરફથી મોટી પીછાણ કરવામાં આવી હતી. ૧૯૨૮ માં તેવણ આગ્રા ખાતે ફોરમેન તરીકે નીમાયા હતા તેવણની ચેહાલી ૧૯૦૯ માં થઈ હતી. જેથી તેવણને એક બેટા અને એક બેટી થઈ હતી. આ બેટા કુવરજી પણ ફાયરમેન અને એક્ટીંગ ડ્રાઈવર તરીકે હાલમાં કામ બળતે છે.

મહેતા, શ્રીમતિ હંસા, બી. એ.— મુંબઈ યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય તરીકે શ્રીમતિ હંસાજીન મહેતા ન્યાતે વડ- નગરા નાગર છે. એમનો જન્મ ૧૮૯૭ માં સુરત ખાતે થયો હતો. ૧૯૧૮ માં તેમણે મુંબઈમાં બી. એ. ની પરિક્ષા પસાર કરી હતી. ૧૯૧૯માં ઇંગ્લેન્ડ ગયા હતા અને ૧૯૨૦માં જીનીવા ખાતે મળેલી આંતરરાષ્ટ્રીય મહાલા પરિષદમાં હિંદી પ્રતિનિધિ તરીકે હાજરી આપી હતી. એ ઉપરાંત ૧૯૨૩ માં અમેરીકા ખાતે મળેલી પહેલી જગતભરની કેળવણી પરિષદમાં હાજરી આપી હતી. ૧૯૨૪ માં વડોદરા ખાતે ડૉ. જીવરાજ મહેતા સાથે એમનાં લગ્ન થયાં હતાં. મુંબઈ મ્યુનાસિપાલિટીની સ્કુલ્સ કમીટી અને મુંબઈ યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય તરીકે સુદાયા હતા. ૧૯૩૦ ની કેંગ્રેસની લડતમાં અગ્રણી ભાગ લીધો હતો અને “વિશ્વ સમિતિ”ના પ્રમુખ તરીકે નીમવાયા હતા અને જેલ ગયા હતા. ૧૯૩૨ માં પણ જેલ ગયા હતા ત્યાર પછી ૧૯૩૪ માં મુંબઈ પ્રાંતિક કેંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય સુદાયા હતા. ૧૯૩૭ માં કેંગ્રેસ પ્રધાન મંડળે પ્રાંતના સન્તાના મુત્રે હાથ ધરતા તેમને વડા પ્રધાનના પાર્લામેન્ટરી સેક્રેટરી તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૯ માં શ્રીમતિ મહેતા મુંબઈ પ્રાંતિય હરિજન સેવક સંઘના ઉપ-પ્રમુખ સુદાયા હતા.

સરનામું:—નેપીઅનસી રોડ, મુંબઈ.

સગવડતાભરી
વિમાની પોલીસીઓ

સૌથી વધારે
બોનસ

શ્રીમીઅમના
ઓછા ફર

વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા લાઇફ ઈન્સ્યોરન્સ કું લીમીટેડ

(હેડ ઓફીસ:—સતારા.)

ભરોસાલાયક અને બહેાળી પ્રશંસા પામેલી
સંપૂર્ણ સ્વદેશી જાહેગીના વીમાની કંપની.

વીગતો માટે લખો:—

પ્રાન્ય ઓફીસ:—

પ્રાન્ય ઓફીસ:—

વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા બીલ્ડીંગ,
સર રીરોજશાહ મહેતા રોડ,
કોટ, મુંબઈ.

બુધવાર પોંડ,
પુના સીટી.

એજન્સી માટે ઉદાર
શરતો

સર્વીંગ એકની ખાસ
સગવડતા

દેશાઈ, શ્રી. ગણપતિ શંકર નાર-
ણજી—એમનો જન્મ ૧૮૯૯ માં મુંબઈ
ખાતે થયો હતો. કુટુંબની ગરીબ
સ્થિતિ હોવાથી શ્રી. દેશાઈ પુરતી
કેળવણી ન લઈ શક્યા અને તેર વર્ષની
નાની વયે તેર રૂપિયાના પગારે નામુ
લખનાર મહેતાજી તરીકે નોકરી લીધી
અને ધીમે ધીમે પ્રગતિ કરતાં ૧૮૨૭-૨૮
માં ઇન્કમટેક્સ એક્સપર્ટ તરીકે તેમણે
સ્વતંત્ર ઓફીસ ખોલી હતી. શ્રી. દેશા-
ઈએ હોમરૂલ લીગની ચળવળથી રાજ-
કારણમાં ભાગ લેવાનો પ્રારંભ કર્યો.
શ્રી. ઉમર સોખાની અને શ્રી. શંકરલાલ
ખેંક સાથે રહીને એ ચળવળમાં
તેમણે ઉત્સાહભર્યો ભાગ લીધો હતો.
ત્યાર પછી કોંગ્રેસની દરેકે દરેક લડતમાં
ભાગ લઈ જેલ ભોગવી છે. પચ્ચીસ
વર્ષથી તેઓ મુંબઈ કોંગ્રેસની એકધારી
સેવા બજાવી રહ્યા છે. વીસ વર્ષથી
મુંબઈ પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય
છે. પાંચ વર્ષ સુધી તેના મંત્રી હતા.
મુંબઈ ખાતે ભરાયેલી કોંગ્રેસની બેઠક
પ્રસંગે તેઓ સામાન્ય મંત્રી તરીકે
નીમણા હતા. એ ઉપરાંત હાર્દિનિષેધ
પ્રવૃત્તિ, ગુજરાત જળપ્રલય અને ઇન્ફ્લુ-
એન્સાના ઉપદ્રવ પ્રસંગે એમણે સારી
સેવા બજાવી છે. મુંબઈની કારપોરેશનમાં
તેઓ કોંગ્રેસ પક્ષના સભ્ય છે અને
સ્કુલ્સ કમીટીના સભ્ય તરીકે ફરજિયાત
પ્રાથમિક કેળવણીના પ્રશ્ન અંગે આગેવાની-
ભર્યો ભાગ લીધો છે. ૧૯૪૧ ની લડતમાં
તેઓ સત્યાગ્રહ કરી જેલ ગયા છે.

સરનામું::—કાલખાદેવી રોડ, મુંબઈ.

કાલેલકર, શ્રી. દ-તામ્ય બાળકૃષ્ણ—
કાકા કાલેલકરના નામથી મશહૂર થયેલી
આ વ્યક્તિનો જન્મ ૧૮૮૫ માં ખેલગામ
ખાતે થયો હતો. ખેલગામ તથા પુના
ખાતે કેળવણી લઈ તેઓ બ્રેજરુએટ
થયા અને પછી પહેલી એલ એલ. બી.
સુધી અભ્યાસ કરીને અટકી ગયાં. ત્યારથી
તેમણે “રાષ્ટ્રમત” પત્રમાં બેડાઈને પત્ર
કારનો ધધો શરૂ કર્યો. તેમણે એ
ઉપરાંત વર્તમાનપત્રોમાં લેખો લખીને
રાષ્ટ્રીયતાનો ધોધ ઊંચડાવ્યો અને રાષ્ટ્રીય
શિક્ષણ પ્રચાર અંગે શાળાઓમાં કાર્ય
કરવા માડ્યું. અનેક સંસ્થાઓની પણ
સ્થાપના કરી. ત્યારબાદ તેમણે પત્ર-
પાળા પ્રવાસ આદર્યો. હિમાલય, નેપાળ,
સિંધો, બર્મા વિગેરે સ્થળોએ ફર્યા
અને કુદરતના સૌંદર્યનું પાન કહ્યું. એ
દરમિયાન ગાંધીજી આફ્રીકાથી આવ્યા અને
અમદાવાદ ખાતે સાબરમતી આશ્રમની
સ્થાપના કરી. કાકા કાલેલકર ગાંધીજી
તરફ આકર્ષાયા અને તરતજ આશ્રમમાં
બેડાઈ ગયા. કાકા કાલેલકરે ગુજરાત
વિદ્યાપીઠની સ્થાપનામાં અમુલ્ય ફાળો
આપ્યો છે. એનું વાઈસ ચેન્સેલરપદ
તથા પ્રિન્સીપાલ પદ તેમણે ૧૯૨૭ થી
૧૯૩૪ સુધી હીપાવ્યું હતું. ગાંધીજીના
જેલનિવાસ દરમિયાન તેમણે “નવજીવન”
પત્રનું તંત્ર ચલાવ્યું હતું. દક્ષિણી
હોવા છતાં ગુજરાતી ભાષાપરનો તેમનો
કાણુ અજબ છે. એમના પ્રવાસવર્ણન
અને બીજા પુસ્તકો તો બહુજ લોકપ્રીય
થઈ પડ્યા છે. દરેક વખતે લડતમાં ભાગ
લઈ એમણે જેલ સેવી છે.

મહેરઅલી, શ્રી. યુસુફ જે.—એમનો જન્મ ૧૯૦૭ માં મુંબઈ ખાતે થયો હતો. ૧૯૨૭ માં તેમણે એલ. એલ. બી. ની પરિક્ષા પસાર કરી, પરંતુ તેમની સરકાર વિરોધી પ્રવૃત્તિઓને લક્ષમાં રાખી સરકારે વકીલાત કરવાની સનદ આપી નહોતી. શ્રી. મહેરઅલી મુંબઈના કૉંગ્રેસ સમાજવાદી અગ્રેસર છે અને યુથલીગના સ્થાપક છે. મુંબઈની કૉંગ્રેસ પ્રવૃત્તિમાં તેઓ અગ્રગણ્ય ભાગ લે છે. ૧૯૩૦-૩૨ ની લડતમાં તેમણે સારો ફાળો આપ્યો હતો. ૧૯૩૪ માં મુંબઈની કૉંગ્રેસ એકઠક વખતે સ્વયંસિદ્ધક હળના તેઓ સેનાપતિ નીમાયા હતા. સાથમન કમીશનના બહીષ્કારની પ્રવૃત્તિમાં તેમણે આગેવાની-ભર્યા ભાગ લીધો હતો. કચ્છી હોઇ કચ્છની પ્રબળીય લડતમાં મોખરે છે. અત્યારે તેઓ સત્યાગ્રહ કરી જેલ ગયા છે.

મહાલક્ષ્મીવાલા, મીં કાવસજી ધનજીભાઈ—તેઓનો જન્મ ૧૮૬૩ ના સાલમાં થયો હતો. મુંબઈ અને પુનામાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૮૩ માં તેમણે ખેતીવાડીની હેવટની પરિક્ષા પસાર કરી હતી. ગણેશ ખીંડના ખોટેનીકલ ગારડન્સના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ, નાગપુરના ગવર્મેન્ટ ગારડન્સના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ વીજેરે ઓધ્યાઓ. ભોગવ્યા પછી ૧૮૯૨ માં તેઓની મુંબઈના વીકટોરીઆ ગારડન્સ તેમજ મ્યુનીસીપાલિટી હસ્તકના બગીચાઓના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. કે જે ઓધ્યા ઉપર ૨૫ વરસ સેવા બજરી ૧૯૧૮ ના સાલમાં તેઓ રીટાયર થયા હતા. પારસી કોમના હોતોને લગતાં અગત્યના સવાલો માટે

નેમાયશી અનેક કમીટીઓના તેવણ એક સભ્ય હતા. વળી મુંબઈની પારસી ખંચાયત તરફથી પારસી કોમની હાલની કેળવણીની ખામીસરી પધ્ધતી બાબે તપાસ કરી તે દુર કરવા માટેના માર્ગો સૂચવનારા રીપોર્ટ કરવા પારસી કેળવણીકારોની નેમાયશી એક કમીટીના પ્રેમો સેક્રેટરી હતા.

સરનામું:—હેલકોમન લોજ, એલેક-
ઝાન્દા રોડ, ગામહેવી,
મુંબઈ.

મુસ, મીં સોરાજી નાનાખાઈ, અમ. એ. (કેન્ટબ) એફ. આર. એસ. એ., આઈ. ઇ. એસ.—૧૯૪૦ના સાલથી એઓ મુંબઈના બહેર કેળવણી ખાતાના એક ડિરેક્ટર છે. તેમનો જન્મ ૧૮૯૦ સાલમાં થયો હતો. તેમણે મુંબઈની એલફીનસ્ટન કોલેજમાં તેમજ કેમ્બ્રીજની ક્રીંગ્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. બી. એ ના એકઝીબીશનર અને પ્રાઈઝમેન તેમજ ફર્સ્ટ ક્લાસ નેચરલ સાયન્સીસ ત્રીપોઝ ધરાવે છે. ૧૯૧૯ થી તેમને કાયમ માટે ઈડીયન એડ્યુકેશનલ સર્વીસમાં ફાબલ કરવામાં આવ્યા હતા. વીકટોરીઆ જીબીસી ટેકનીકલ ઈન્સ્ટીટ્યુટના પ્રોફેસર, મુંબઈ ઇલાકાના સાયન્સ ટીચીંગના ઇન્સ્પેક્ટર, સર્ધન ડીવીઝનના એડ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર, મુંબઈ સરકારે નીમેલી સેકન્ડરી એન્ડ પ્રાઈમરી એડ્યુકેશન કમીટીના ચેરમેનના ઓધ્યાઓ ઉપરાંત ૧૯૪૦ ના ડીસેમ્બર સુધી તેમણે મુંબઈની બહેર કેળવણી ખાતાના ડેપુટી ડિરેક્ટરને ઓધ્યા પણ ભોગવ્યો હતો.

સરનામું:—ગારડન રોડ, પુના.

ભગવાનલાલ પનાલાલ, બાબુ, જે. પી.—એમનો જન્મ સંવત ૧૯૪૦ માં થયો હતો. બાબુ પનાલાલજીના એઓ બીજા બેટા થાય છે. તેમણે ખાનગીમાં કેળવણી લીધી હતી. પોતાના પીતા તેમજ સાઈના હાથ હેઠળ તેમણે ઝવેરાતના ધંધાને લગતી તાલીમ લીધી હતી. તેઓના લગ્ન ૧૭ વરસની વયે થયાં હતાં એવળુ મુખ્યની આગેવાન કલબોના એક સભાસદ છે. એ ઉપરાંત મોંગરોલ જંઘન સભાના તેઓ એક લાઈઝ મેમ્બર છે. વળી એવળુ પાલી તાલુકા જંઘન બાલામ્મના પ્રેસીડન્ટ તેમજ બાબુ પનાલાલ પી. ચેરીટીઝના પ્રેસીડન્ટ અને મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી છે.

સરનામું:—નીચામ બીલ્ડીંગ, ૩૦૫, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.

ડોંગરકેરી, મી૦ મુંદરરાવ રામરાવ, બી. એ., એલ. એલ. બી., જે. પી., તેઓ મુંબઈની યુનીવર્સિટીના રેજીસ્ટ્રાર છે. તેઓનો જન્મ ૧૮૯૮ ના સાલના ફેબ્રુઆરી માસમાં થયો હતો. મુંબઈ મથેની સેન્ટ-એવીયર્સ હાઈસ્કૂલ તેમજ એલફીન્સ્ટન કોલેજમાં તેમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૩ માં તેમણે સોલિસિટરની પરિક્ષા પસાર કીધી હતી. જે પછી સાત વરસ સુધી સોલિસિટર તરીકે પ્રેક્ટીસ કીધી હતી. ૧૯૩૦ માં તેઓ મુંબઈની યુનીવર્સિટીના મદદનીશ રેજીસ્ટ્રાર તરીકે અને તે પછીથી ૧૯૩૧ માં યુનીવર્સિટીના રેજીસ્ટ્રાર તરીકે નીમાયા હતા. ૧૯૩૩ માં તેઓ એક સુલેહના અમલદાર (જે. પી.) નીમાયા હતા. જે પછી ૧૯૩૪ માં તેવળુ ઓનરરી પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ નીમાયા હતા. ૧૯૩૫ ના સાલમાં નામદાર વડા જજ તરફથી નેમાયલી લીગલ

એડ્યુકેશન કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે તેઓએ સેવા બજાવી હતી. ૧૯૨૦ માં તેવળુના લગ્ન મીસ કમલાબાઈ નામના એક સોરથલ વરકર અને આરટીસ્ટ બાબુ સાથે થયાં હતાં, કે જેઓ બોમ્બે પ્રેસીડન્ટી વીમેન્સ કાઉન્સિલની સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના એક ઉલ્ટ્રામૅન્ડ સભ્ય છે. ૧૯૩૬-૩૭ ના સાલ માટેના કનારા સાર-સવટ એસોસિએશનના મી૦ ડોંગરકેરી પ્રેસીડન્ટ હતા. એમણે કાયદાને લગતા વિષયો સંબંધી કેટલીક ચોપડીઓ પણ લખી છે.

સરનામું:—૪૭, હુયુઝ રોડ, મુંબઈ.

દેશાઈ, શ્રી. કમળપાલાલ—ગુજરાત-ભરમાં શ્રી. દેશાઈ કાનજીલાઈના નામથી વધુ જાણીતા છે. તેઓ ચોરપાડના જમીનદાર તથા વતનદાર દેશાઈ છે. ૧૯૦૭ ની કેંગ્રેસમાં તેમણે આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૦-૩૨ ની હડતમાં તેમણે તેમજ તેમના કુટુંબી અંપલાવું હતું. પરિણામે તેમની દેશાઈગીરી જપ્ત થઈ હતી અને જેલની સજા થઈ હતી. આ પછી કેંગ્રેસ સત્તાપર આવતાં તેમની દેશાઈગીરી પાછી સુખત થઈ હતી. હરિપુરા ખાતે સુબાએ બાબુના પ્રમુખપદે ભરાયલી કેંગ્રેસની બેઠક તેમની ઝહેમતને પરિણામે સફળ નીવડી હતી. તેઓ સ્વાગત કમીટીના મધાન-મંત્રી નીમાયા હતા. ગુજરાત પ્રાંતિક કેંગ્રેસ વ્યવસ્થા સમિતિના તથા ગુજરાત કમીટીની મધ્યસ્થ લોકલ બોર્ડના સભ્ય અને વર્ષો થયા સુરત છલ્લા કેંગ્રેસના સંચાલક છે. સંગઠન તથા વ્યવસ્થા શકતી માટે ગુજરાતભરમાં જાણીતા છે. ૧૯૪૧ ની હડતમાં સત્યાગ્રહ કરી જેલ સીધાવ્યા છે.

• ઢેખર, શ્રી. હિંદુગરાય નવલશકર—
રાજકોટની જવાબદાર તંત્ર માટેની
લડતનું સુકાન સાંભળનાર શ્રી. ઢેખરે
એલ. એલ. ખી. થયા પછી ૧૯૨૭-૨૮
માં વકીલાત શરૂ કરી હતી અને ટુંક
સમયમાં અગ્રગણ્ય વકીલોની દરોળમાં
આવી ગયા હતા. તેમણે વિદ્યાર્થી
દશામાં પણ વિદ્યાર્થીઓની પ્રવૃત્તિમાં
આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો. દેશ-
સેવામાં પોતાનો સમય આપી દેવા
કાળે તેમણે વકીલાત છોડી દીધી છે.
શ્રી. ઢેખર કાઠીઆવાડ રાજકીય
પરિપક્વતા તંત્રી છે અને કોંગ્રેસની સેવા
ખળવે છે.

પીટીટ, શ્રીમતિ મીડુબહેન—એમનો
જન્મ ૧૮૬૨ માં મુંબઈ ખાતે ખાનદાન
પીટીટ કુટુંબમાં થયો હતો. હિંદના
પહેલા બેરોન સર દીનશા માણેકજી
તેમના વડા દાદા થાય. પિતાનું નામ
હોરમસજી તથા માતાનું નામ પરિજ-
બાઈ. જલ્દીઆનવાળા બાગના બનાવે
તેમને રાષ્ટ્રસેવા તરફ વાળ્યા અને
ગાંધીજીને ચરણે પોતાની સેવા ધરી
દીધી. તેમણે વર્ષો થયા પોતાનું જીવન
ગુજરાતના અને ખાસ કરીને સુરત
જિલ્લાના ગામડાંઓને સમર્પણ કરી
દીધું છે. મરાઠી ખાતે આશ્રમ સ્થાપી
પછાત વર્ગની સેવા ખળવે છે ૧૯૨૭
ના રેલસંકટ નિવારણમાં, બારડોલી
સત્યાગ્રહમાં, ૧૯૩૦-૩૨ ના લડત વખતે
દારૂ તથા પરદેશી કાપડના બહિષ્કારની
પ્રવૃત્તિઓમાં તેમણે સેવા આપી
આદી તથા બ્રાહ્મઉદ્ધેય કાર્યો પણ કરે
છે અને સુરત જિલ્લામાં તેમણે અનેક
મથકો સ્થાપ્યા છે.

કાનુગા, શ્રીમતિ વિન્યાસકમી બળ-
વંતરાય—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં
અમદાવાદ ખાતે થયો હતો. અમદા-
વાદના સુપ્રસીધ્ધ ડોક્ટર બળવંતરાય
કાનુગાના તેઓ પત્ની થાય. ૧૯૨૦ ની
સાલથી તેમણે અમદાવાદની રાષ્ટ્રીય
તથા સામાજિક પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ
લેવા માંડ્યો છે કાંતણુકાર્ય, દારૂ, તાડી
અને બિંદેશી કાપડનું પીકેટીંગ, મહીલા-
દળ વિગેરે પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કર્યું
છે. ૧૯૨૨ માં તેમણે સ્વદેશી વ્રત લીધું
હતું અને અમદાવાદ તથા જિલ્લાના
ગામોમાં સ્વદેશીનો પ્રચાર કર્યો હતો.
સત્યાગ્રહની લડત દરમિયાન જેલ પણ
ભોગવી છે. મુંબઈની વડી ધારાસભામાં
અમદાવાદના જી વિભાગ તરફથી કોંગ્રેસ
પક્ષની ટીકીટ પર તેઓ ચુંટાઈ આવ્યા છે.

ગજનર, શ્રીમતિ શિવગહરીબહેન—
જી સમાજની સેવા પાછળ સર્વસ્વ
અર્પણ કરનાર શ્રીમતિ શિવગૌરીના
નામથી ગુજરાતી જનતા અજણ નથી.
મુંબઈના વનિતા વિશ્વામના સ્થાપકોમાંના
એક તરીકે તેઓ બહીતા છે. ખત્રીસ
વર્ષથી તેમણે સેવાક્ષેત્રમાં દાખલ થઈ
જીઓ માટે આશ્રમો, ઉદ્યોગાલયો,
ઉપરાંત કન્યાશાળાઓ, ત્રેતાંગ કોલેજ
વિગેરેની સ્થાપના કરી છે. સરકારે પણ
તેમની સેવાઓની કદર કરી તેમને
“કેસરે હિંદ”ના ચાંદની અને જ. પી. ના
ખેતાબ તથા ઓનરરી પ્રેસીડન્સી મેજ-
સ્ટ્રેટના ઓધ્ધાની નવાજેશ કરી છે.
મુંબઈના વનિતા વિશ્વામના રૌપ્ય
મહોત્સવ પ્રસંગે તેમને તેમની સેવાઓની
કદરમાં એક માનપત્ર અર્પણ થયું હતું.

કેપ્ટન, શ્રીમતિ પરીનબ્રુન—એમને જન્મ ૧૮૮૮ માં કચ્છ માંડવી ખાતે મરહુમ શ્રી. અરદેશર નવરોજી ડોકટરને ત્યાં થયો હતો. શ્રીમતિ પરીનબ્રુન હિંદના દાદા મહર્ષિ દાદાભાઈ નવરોજીના પૌત્રી થાય. મુંબઈમાં બ્રેજુએટ બની તેઓ વધુ અભ્યાસ અર્થે પેરીસ ગયાં હતાં અને ત્યાંથી “ડ” “એલાયન્સ ફ્રાન્સીસ”ના ડીપ્લોમાં ‘મેળવી હિંદ આન્યાં હતાં. વિદ્યાર્થી જીવનમાંથીજ રાષ્ટ્રીય ક્ષેત્ર પર એમની દ્રષ્ટી કરી હતી. હિંદમાં આન્યા પછી તેમણે રાજકીય તથા સામાજિક ક્ષેત્રોમાં અંપ-લાવું હતું. દેશસેવિકા સંઘ તથા રાષ્ટ્રીય સ્ત્રી સંસ્થાની તેમણે સ્થાપના કરી હતી. આ સંસ્થાઓ પર લડત દરમિયાન સરકારનો પ્રતિબંધ મુકાયો હતો. એ પછી ગાંધી સેવા સેનાની સ્થાપના થતાં એમણે તેનાં સંચાલનમાં આગેવાની ભર્યો ભાગ ભજવ્યો હતો. આ સંસ્થા દ્વારા તેઓ ખાદી અને ગ્રામ્ય-ઉદ્યોગના કાર્યમાં સારો ફાળો આપી રહ્યાં છે. સ્વં પંડીત ભાતીશાલ નહેરુએ રાષ્ટ્રસેવામાં અર્પણ કરેલા સ્વરાજ્ય જીવનના તેઓ એક દ્રષ્ટી છે. મુંબઈ કેંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય તથા ગીરગામ જલ્લા કેંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ તરીકેની એમની સેવા બહુતી છે.

ઠક્કર, શ્રીમતી બચુબહેન ધરમસિંહ—મુંબઈના આ બહુતી સામાજિક કાર્ય-કરને જન્મ ૧૮૯૦ માં મુંબઈ ખાતે થયો હતો. મેસર્સ ધરમસિંહ દીનકરરાવ અને નંદલાલ સોલીસીટરની પેઢીના ભાગીદાર શ્રીમં ધરમસિંહ જેઠાભાઈ ઠક્કર એમના પતિ થાય. ૧૯૧૮ માં મુંબઈ

ખાતે મળેલા કેંગ્રેસ અધીવેશનથી એમણે બહેર જીવનની શરૂઆત કરી હતી. ત્યારે એમણે મહિલા વિભાગની વ્યવસ્થા કરવાનું કાર્ય ઉપાડી લીધું હતું. ત્યારબાદ એમણે પતિ સાથે યુરોપનો પ્રવાસ કર્યો હતો. આ પ્રવાસ દરમિયાન પરદેશની મહિલા પ્રવૃત્તિઓનો એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. તેઓ ભાટીઆ સ્ત્રી મંડળના સ્થાપકોમાંના એક છે. ૧૯૩૫ માં એના પ્રમુખ હતાં. એ ઉપરાંત તેઓ રાષ્ટ્રીય, સામાજિક, કેળવણી તથા આરોગ્ય વિષયક પ્રવૃત્તિઓમાં આગળ પડતો ભાગ છે.

મૃદુલા અંબાલાલ સારાભાઈ—કુમારી મૃદુલાબહેન અમદાવાદના બહુતી મીલ-માલેક શ્રીમં અંબાલાલ સારાભાઈના પુત્રી થાય. અમદાવાદની સ્ત્રી ઉન્નતી અને જાગૃતિમાં એમનો ફાળો કીંમતી છે. એમણે ૧૯૩૦-૩૨ ની કેંગ્રેસની લડતમાં ભાગ લીધો હતો અને બહેનો તરફથી દાદતાડી અને પરદેશી કાપડની દુકાને થયેલા પીકેટીંગનું સંચાલન કર્યું હતું. એમને હરિ-પુરા કેંગ્રેસના સેરીકાઈંગના સેનાપતિ નીમવામાં આન્યા હતા. તેઓ રાષ્ટ્ર-નિયોજન કમીટી (‘પ્લાનીંગ કમીટી’ના મહિલા વિભાગના મંત્રી તથા અખીલ હિંદ મહાસભા સમીતીના સભ્ય છે. તાજેતરમાં ગુજરાત પ્રાંતિક કેંગ્રેસ કમીટીની કારિ-બારીમાં એમની ચુટણી થઈ છે. રાજ-કોટની લડતમાં કુમારી મૃદુલાએ પણ અંપલાવું હતું અને સ્ત્રી વર્ગમાં ચેતન વેડ્યું હતું. ૧૯૪૧ માં અમદાવાદ ખાતે થયેલા હુલ્લડ દરમિયાન શાંતિ સ્થાપવા માટે એમણે સારો ફાળો આપ્યો હતો.

સરનાયું:—અમદાવાદ.

નેશી શ્રી. ઝીણાભાઈ પાર્વતિશંકર—
એમને જન્મ ૧૮૮૩ માં સુરત જિલ્લાના સરસ ગામે થયો હતો. ૧૯૨૧ થી તેઓ કેંગ્રેસની લડતમાં આગેવાનીભર્યો ભાગ લે છે. ૧૯૩૦-૩૨ ની લડતમાં પણ તેમણે જલનિવાસ ભોગવ્યો હતો. સાબરમતી આશ્રમ ફંડ, ખાદી પ્રચાર તથા દહીત વર્ગોની સેવામાં તેમનો ફાળો કીંમતી છે. મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલી શુટાણીમાં કેંગ્રેસ પક્ષના સભ્ય તરીકે તેમની શુટાણી થઈ છે. પરેલ જિલ્લાના તેઓ એક અગ્રગણ્ય કેંગ્રેસ કાર્યકર છે. કેંગ્રેસ ચળવળને અંગે હાલ તેઓ જોશમાં છે.

નંદા, શ્રી. દુલ્હાઝારીલાલ—એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં ગુજરાનવાલા ખાતે આવેલા ખાડેક ગામે થયો હતો. તેમનું વિદ્યાર્થીજીવન ઉજ્જવળ હતું. વકીલની પરિક્ષા પસાર કર્યા છતાં પૈસા કમાવવાની વૃત્તિ ન રાખતાં અમદાવાદની મજૂર પ્રવૃત્તિમાં પરોવાઈ ગયા હતા. અમદાવાદનું મજૂર મહાજન તેમની પ્રવૃત્તિનું મુખ્ય કેન્દ્ર છે અને તેમની હહેમતે તે સમૃદ્ધ બન્યું છે. સત્યાગ્રહના સમયમાં સ્થાપેલી મુંબઈની નેશનલ કોલેજના અર્થશાસ્ત્રના પ્રોફેસર તરીકે તેમની નીમણૂક થઈ હતી. કેંગ્રેસની બધી લડતોમાં તેમણે સક્રીય ફાળો આપ્યો છે અને જલનિવાસ પણ ભોગવ્યો છે. કેંગ્રેસ સન્તા હસ્તગત કર્યા પછી મુંબઈ પ્રાંતના મજૂર અને આબકારી ખાતાના પાર્લામેન્ટરી સેક્રેટરી નીમાયા હતા. તેમણે અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલિટીની પ્રવૃત્તિઓમાં પણ સંગીન ફાળો આપ્યો છે.

સરનામું:—અમદાવાદ.

મુકાદમ, શ્રી. વામનરાય સીતારામ—
એમનો જન્મ ૧૮૮૭ માં ગોધરા ખાતે થયો હતો. ખેડા જિલ્લાના સત્યાગ્રહી તેમના રાજકીય જીવનની શરૂઆત થઈ હતી. આજ પર્યંત તેઓ કેંગ્રેસના સેવક તરીકે સેવા બજાવે છે. મુંબઈની જુની ધારાસભાના તેઓ સ્વરાજ્ય પક્ષના એક સભ્ય હતા પણ કેંગ્રેસની હાકલ પડતાં તેમાંથી રાજીનામું આપ્યું હતું. એ પ્રસંગે તેમણે સ્વરાજ્ય પક્ષના બ્લોપ તરીકે સુંદર કામ બજાવ્યું હતું. અસહકારની અને સત્યાગ્રહની 'લડતમાં' તેઓ મોખરે રહ્યા હતા અને ધરાસણાની ધાડમાં એક દુકડીની આગેવાની લઈ ધાડ પાડતા ગયા હતા અને લાઠીમાર ખાધો હતો. તેઓ જોશમાં પણ ગયા હતા. એક પ્રસંગે તેઓ મુસ્લીમોના હુમલાનો ભોગ બનેલા અને હોસ્પિટાલમાં પડ્યા હતા. ગોધરા મ્યુનિસિપાલિટી, સ્કુલ બોર્ડ, જિલ્લા બોર્ડ, ગુજરાત પ્રાંતિક કેંગ્રેસ કમીટી તેમજ અન્ય સંસ્થાઓમાં જવાબદારીભર્યાં સ્થાને રહી સેવા બજાવી છે. જોશ ઇંડ્યા કેંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય તરીકે અનેક પ્રસંગોએ શુટાયા છે. દક્ષીણી હોવા છતાં ગુજરાતનેજ તેમણે પોતાની સેવાનું ક્ષેત્ર બનાવ્યું છે અને ગુજરાતી ભાષામાં કેટલાંક પુસ્તકો લખ્યાં છે. તેમણે શીવાજીનું જીવનચરિત્ર લખ્યું છે. એ બહુ લોકપ્રીય બન્યું છે. મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીના કેંગ્રેસપક્ષના સભ્ય છે ૧૯૪૧ ની લડતમાં જોશ ગયા છે.

સરનામું:—ગોધરા.

યાજિક, ખિરાદર ઇન્દુલાલ—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં નડીઆદ ખાતે નાગર બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિમાં થયો હતો. તેમણે બી. એ. થયા પછી કાયદાનો અભ્યાસ પુરો કર્યો પણ સ્વતંત્ર સ્વભાવને કીધે વકીલાત ન કરતાં સેવાના ક્ષેત્રમાં પડ્યા. સરવન્દસ એફ ઇન્ડીઆ સોસાયટીમાંથી પોતાના જાહેર જીવનની શરૂઆત કરી અને પછી સાબરમતી આશ્રમમાં ગાંધીજી સાથે જઈ રહ્યા. ત્યાંથી તેમણે આખા ગુજરાતને ગામડેગામડે ફરી રાષ્ટ્રવાદનો સંદેશો પહોંચાડ્યો. ગાંધીજીએ “નવ-જીવન” પત્ર શરૂ કરતાં શ્રી. વાજિક તેમાં જોડાયા અને તંત્રીસ્થાનેથી ગુજરાતની અમુલ્ય સેવા બજાવી તેમણે ગુજરાતમાં કેળવણીનો પ્રચાર કરવામાં પણ સારો ફાળો આપ્યો. હોમરૂલ લીગ, રેસેન્ટ-એક્ટ, અસહકાર અને સ્વદેશીની ચળવળોમાં તેમણે અપેક્ષા ફાળો બહીતો. ગાંધીજીના એક આદર્શ કાર્યકર તરીકે તેમને ગુજરાત આજુ બજો છે. ત્યાર પછી કેટલાક કારણોએ તેમને મતભેદ પડતાં ગાંધીજીથી તેઓ અલગ પડી ગયા હતા અને મુંબઈ આવી “હિંદુસ્તાન” પત્રના તંત્રી બન્યા હતા. એ પછી થોડો વખત તેઓ પરદેશ ગયા હતા અને બ્યારે ગોળમેજી પરિવહ વખતે ગાંધીજી લંડન ગયા હતા ત્યારે તેમને લાંબી સમયે મળ્યા હતા. આયલેન્ડ-જઈ ડંવેશને મળ્યા પછી તેઓ હિંદ પાછા ફર્યા હતા અને ગુજરાતને પોતાની સેવા અર્પણ કરવાનો નિર્ધાર કર્યો હતો પરંતુ તેમના ઉદ્દામ વિચારોને કીધે તેઓ કેંગ્રેસમાં રહી શક્યા નહોતા. તેથી તેમણે મજૂરો અને કીસાનોની સેવાનું કાર્ય ઉપાડ્યું હતું અને

સુબાઈ બાબુના પ્રગતિક પક્ષમાં પણ સામેલ થયા હતા. તેમણે અનેકવાર જેલની સજા ભોગવી છે. તાજેતરમાં હિંદ સંરક્ષણ ધારા હેઠળ ગુજરાતના ગામડાંઓમાં કડક લાપલુ કરવા માટે તેમને લાંબી સજા થઈ છે.

હુબીબુલ્લાહ, ખાનખલાદુર સર મહમદ, નાઇટ (૧૯૨૨), કે. સી. એસ. આઇ. (૧૯૨૭), કે. સી. આઇ. ઇ. (૧૯૨૪), સી. આઇ. ઇ. (૧૯૨૦)—સર મહમદ હુબીબુલ્લાહનો જન્મ ૧૮૬૬ માં થયો હતો. ૧૮૮૯ માં બેરીસ્ટર થયા હતા. ૧૯૦૫ માં તેમની ઉપર ખાનખલાદુરના ખેતાબની નવાજેશ થઈ હતી. તેઓ ૧૯૦૯ થી ૧૯૧૨ સુધી મદ્રાસની લેજલ-સ્લેટીવ કાઉન્સિલના સભાસદ, ૧૯૧૬ ના સાલમાં મદ્રાસની એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સિલના એક કામચલાઉ સભ્ય અને ૧૯૨૦ ના સાલમાં મદ્રાસ ડેરેપોરેશનના કમીશનર હતા. રોયલ કમીશન તેમજ પબ્લીક સર્વિસ કમીશન સમક્ષ તેમણે જુબાની આપી હતી. ૧૯૨૬-૨૭ માં હિંદથી ફરિયાદો આફ્રિકા ગયેલાં હિંદી ડેલીગેશનના તેઓ લીડર હતા. તે પછી ૧૯૨૯ ના સાલમાં લીગ ઓફ નેશન્સ મધે ગયેલાં હિંદી ડેલીગેશનના પણ તેઓ એક લીડર હતા. એજ સાલમાં લંડનમાં મળેલી સંસ્થાનોની લેજલ-સ્લેટીવ કોન્ફરન્સ મધે હીંદ તરફના એક પ્રતિનિધિ હતા. ૧૯૨૫ થી ૧૯૩૦ ના સાલ સુધી તેઓ નાં વાયસરોયની કારાખારી કાઉન્સિલના એક સભાસદ હતા. ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૬ સુધી તેમણે ત્રાવલુકોર-સ્ટેટનુ દીવાનપદ શોભાવ્યું હતું.

સરનામું:—મલબાર હીલ, મુંબઈ.

મકાનો બાંધનારાઓ માટે અગત્યનું

તમારાં મકાનને સુંદર, સુશોભીત,
અને હાલનાજમાનાને અનુરૂપ-ફુટે
મકાન બનાવવું હોય તો—

તમારાં ખારી, ખારણી, આયદમ વીગેરે
માટે પી-તળ, લોખંડ વગેરે ધાતુની
બનાવેલી વસ્તુઓ, જેવી કે કઠી, સાંકળ,
અલદ્રાપ, સ્ટોપર, લુક્સ, બ્રેકેટસ,
હાંદસ, હેન્ડલ્સ વીગેરે વીગેરે અમે
જુદી જુદી ડીઝાઇનમાં અને મજબુત
બનાવીએ છીએ.

કોમ્મચમ પ્લેટીંગ, બ્રોનઝીંગ, કોપર
એન્ડ સીલ્કર ઓક્સીડાઇઝીંગ નેમજ
સીલ્કર, ગોલ્ડ અને નીકલ પ્લેટીંગ
અમારી ખાસ સ્પેશીઆલીટી છે.

BUILDER'S HARDWARES

of
Finest Quality & Workmanship.

HANDLES: Door-Knockers, Window-Adjustments,
Fasteners Hooks Brackets, Latches,
Bolts, Hinges, Aldrops Peeping-Plates.

National Industrial Works

MANUFACTURERS of BUILDING
BRASSWARE & FURNITURE FITTINGS.

380, Girgaum Road, BOMBAY, 2.

નેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્ક્સ

૩૮૦. ગીરગામ રોડ, મુંબઈ, ૨.

(ટ. નં. ૩૦૩૯૪)

નાદીરશા, મી૦ એચ અરદેસર, બી. એ., બી. ઇ., બી. એસ સી. (ઇંગ્લેન્ડ), એમ. ઇનસ્ટીટ સી. ઇ. (લંડન), એફ. પાઇ. એસ ઇ. (લંડન), એમ. આઇ ઇ. (ઇંગ્લા) — એવલુનો

જન્મ ૧૮૬૫ માં થયો હતો. તેવણે મુંબઈ, પુના અને રકોટલેન્ડની એડીનબરો યુનીવર્સિટી મધે ડેવલુ લીધી હતી. ૧૯૨૮ માં તેઓ માસ એમી હોરમસજી નરીમાન સાથે શાહીના ગાંઠથી બેઠાયા હતા. તેમણે એક એમેરીસ એનજીન્યર તરીકે જીવનની શરૂઆત કીધી હતી. તીલાયતમાં જુદા જુદા એધ્યાઓ ભોગવી હોદ મધે પાછા ફર્યા પછી તેવણે બોમ્બે સીટી ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટમાં એસીસ્ટન્ટ એનજીન્યર તરીકે બેઠાયા હતા. જે એધ્યા ચાર વરસ સુધી ભોગવ્યો હતો. જે પછી ૧૯૨૭ ના સાલમાં તેઓની મુંબઈની મ્યુનીસીપાલિટીના સીન્યર એસીસ્ટન્ટ એનજીન્યર (ડેનેજ) તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૩૨-૩૩ ના સાલ દરમ્યાન તેમણે મુંબઈની મ્યુનીસીપાલિટીના એક્ટીવ ડેપુટી સીટી એનજીન્યરનો જે પછી ૧૯૩૪ ના સાલથી તેમણે મ્યુનીસીપાલિટીના ડેપુટી સીટી એનજીન્યરનો એધ્યા ભોગવ્યો હતો. ૧૯૩૬ ના સાલમાં તેઓની મુંબઈની મ્યુનીસીપાલિટીના કોર્પોરેશનના એક્ટીવ હાઇડ્રોલૅક એનજીન્યર તરીકે નેમણુંક થઈ કે જે પછી હાઇડ્રોલૅક એનજીન્યરના એધ્યા ઉપર પાછળથી તેવણે કામના કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૦ થી તેવણે ડબલ્યુ. આઇ. એ. એ. ની કમીટીના એક મેમ્બર છે. ૧૯૩૩ થી રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ ડેવેલોપમેન્ટ એસોસીએશનમાં ડબલ્યુ. આઇ. એ. એ. ના પ્રતિનિધિ તરીકે બીરાજે છે. ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ એનજીન્યર્સના બોમ્બે સેન્ટરની મેનેજીંગ કમીટીના એક મેમ્બર હોવા ઉપરાંત ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ એનજીન્યર્સના બોમ્બે સેન્ટરના ૧૯૩૭-૩૮ ના સાલ માટેના તેઓ ચેરમેન પણ હતા.

સરનામું:—રેઝરવોયર બંગ્લો, ગ્રીપ્સ રોડ, મલબાર હીલ્સ, મુંબઈ.

મહેતા, શ્રી. બાળવંતરાય ગોપાળજી—રાજસ્થાની પ્રજાના સેવક, શ્રી. મહેતાએ ૧૯૨૦ માં કોલેજનો અભ્યાસ છોડી દઈ કાઠિયાવાડની રાજસ્થાની મુળની સેવા ઉપાડી હતી. તે પછી ધીમે ધીમે તેઓ અખીલ હિંદ રાજસ્થાની પ્રજાપરિષદના અગ્રણ્ય બન્યા હતા. તે ઉપરાંત તેમણે નાગપુર સત્યાગ્રહ, બારડોલી સત્યાગ્રહ અને ૧૯૩૦-૩૨ ની કોંગ્રેસ લડતમાં ભાગ લઈ જેલ યાત્રા પણ ભોગવી હતી.

દસ્તુર, કેમશરૂ માહીયાર કુતાર, દસ્તુર દારખ પાહુલન, એમ. એ. મુ'બઈના વાહુડયાજીની આતશ બહેરામના વડા દસ્તુર.—દસ્તુરજી કુતારનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલમાં નવસારી મધે થયો

હતો. ૧૯૨૬ માં તેવણનાં લગ્ન થયાં હતાં. મુ'બઈ તેમજ નવસારી મધે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૩ માં બી. એ. અને ૧૯૧૫ માં એમ. એ. ની પરિક્ષા તેમજ પસાર કીધી હતી. બી. એ. માં અવસ્તા-પહેલવીમાં ચઢયાતી લાયકાત મેળવવા માટે તેઓને યુનીવર્સિટી તરફથી સ્કોલરશીપ મળી હતી. એ ઉપરાંત દસ્તુર પેશાતન સંબંધી જોહડ મેડલ પણ તેવણને એનાયત થયો હતો. તેઓ એક ધાર્મિક શીક્ષક હોવા ઉપરાંત, મુ'બઈની માસ્તર્સ ટ્યુટોરીઅલ હાઈસ્કૂલના પ્રિન્સિપાલ અને એડયા માલિક હતા. ૧૯૨૯ માં તેઓની દાદર

પારસી કોલોનીની રવતમ ફરામ અગી-યારીના વડા દસ્તુર તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. મુ'બઈ અને નવસારીની જુદી જુદી અનેક સંસ્થાઓની મેનેજિંગ કમીટીઓના એક સભ્ય હોવા ઉપરાંત કેટલીકના ચરટી પણ છે. ૧૯૩૮ ના બનેવારીમાં તેવણની મુ'બઈના વાહુડયાજીના આતશ બહેરામના વડા દસ્તુરજી તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. જરથોસ્તી ધર્મના તેઓ એક અઠંગ અભ્યાસી અને એક ચુનંદા સાપણ કર્તા છે.

સરનામું:—રોશન મેનશન, ૬૬૪,
પારસી કોલોની, દાદર,
મુ'બઈ.

રશીઉદ્દીન આહમદ, મોલવી, સર, ખાર-એટ-લો., જે. પી.—તેમજી પુનાની હજળજી કોલેજમાં તેમજ લંડનની યુનીવર્સિટી કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૨ ના સાલમાં ખારીસ્ટર થયા હતા. કેટલાક વરસો સુધી એમજી પ્રીવી કાઉન્સિલમાં પ્રેક્ટીસ કીધી હતી. એક જરનેલીસ્ટ તરીકે “ધી ટાઇમ્સ”, “પોલ મોલ ગેઝેટ”, વીગેરે આગેવાન છાપાઓમાં ચાલુ લખાણ કરતા હતા. તેમને મહારાણી વીક્ટોરીયા ડાયમન્ડ જુબીલી મેડલ એનાયત થયો છે. ૧૯૦૬ માં પહેલીજવાર મુ'બઈની સેજ-સ્વેટીવ કાઉન્સિલમાં ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૦ માં મુ'બઈ સરકારના એક પ્રધાન નીમાયા હતા જે પછી ૧૯૩૨ ના સાલમાં તેઓ ઉપર નાઇટહુડની નવાજેશ થઈ હતી, કે જે પરસના જુલાઈ માસ સુધી એમજી કેળવણીખાતાના પ્રધાનને ઓધેા ભોગવ્યો હતો.

સરનામું:—બંદ ગારડન રોડ, પુના.

સ્વીશંકર મહારાજ,—શ્રી૦ સ્વીશંકર
માંથીજના ચુસ્ત અનુયાયી છે. એમણે
ખેડા જિલ્લાની મુન્હેગાર ગણતી જાતી-
ઓમાં પોતાની પ્રવૃત્તિ ઉપાડી હતી અને
એ જાતીઓને સ્વાધ્યયી તથા મહેનતુ
બનાવી હતી. ઉત્તર મહેસાણામાં પણ
આજ પ્રકારનું કાર્ય કર્યું હતું. તેઓ
અત્યારે ધારાળાઓના જોર તરીકે પ્રખ્યાત
છે. શ્રી૦ સ્વીશંકર મહારાજે કોંગ્રેસની
બધી લડતોમાં ભાગ લઈ જેલ યાત્રા પણ
ભોગવી છે. હુરીપુરા કોંગ્રેસને ફોતેદ બના-
વવામાં એમણે પોતાનો અમુલ્ય ફાળો
આપ્યો હતો. તાજેતરમાં અમદાવાદ
ખાતે ફાટી નીકળેલા કોમી હુલ્લડમાં એમણે
જાનને જોખમે શાંતી સ્થાપવાનું કાર્ય
ઉપાડી લીધું હતું અને કોમ કોમ
વચ્ચેના ભેદ ભુલ્લી જઈ રસ્તે રજળતો
શખોની અંતીમ કીચા કરી હતી.

પરેલકર, ભગવંતરાય ગંગાધર—
તેમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. એમણે
મુંબઈમાંજ કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૨
ના સાલથી તેઓ જોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટના
કોન્સ્ટ્રક્ટર છે. ૧૯૨૧ ના સાલથી તેઓ
મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના એક
ચુટી કઢાયલા અભાસદ છે. ૧૯૩૧ માં
મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનની વોટર
કમીટીના ચેરમેન, ૧૯૩૦ ના સાલથી
મુંબઈની ઇમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ કમીટીના સભ્ય,
મુંબઈના પ્રીન્સ ઓફ વેલ્થ મ્યુઝીયમના
એક ટ્રસ્ટી અને તે ઉપરાંત સામાજિક બાબ
દોમાં આગળ પડતો ભાગ લેતો સંસ્થા-
ઓના એવળુ પ્રમુખ, ઉપ-પ્રમુખ અગર
તો સભાસદ છે.

સરનામું:—૪૦૧, પરેલ વીલેજ, પરેલ,
મુંબઈ.

રાજન, ડો. ડી. એસ. એસ.—તેઓ
મદ્રાસની સરકારના આરોગ્ય ખાતાના
માજી પ્રધાન અને દક્ષીણ હાઈના જાણીતા
સરભ્યન છે. મદ્રાસમાં જન્મરત્ન અને મેડી
કલ એજ્યુકેશન લીધા પછી તેમણે લંડનની
મીડલસેક્સ હોસ્પિટલમાં અભ્યાસ કર્યો
હતો, કે જ્યાંના તેઓ સરજરીના વીધ્યના
“પ્રાઈઝમેન” હતા. છેલ્લાં ૧૭ વરસથી
તેઓ કોંગ્રેસની ચળવળોમાં આગળ પડતો
ભાગ લે છે અને કેટલીકવાર જેલમાં પણ
ગયા છે. ઇંગ્લીયન નેશનલ કોંગ્રેસના
૧૯૨૩ ના આલ્મ મા થોડોક વખત સુધી
તેઓ સેક્રેટરી હતા. ૧૯૩૪ માં તેઓ
હાઈની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુટાયા
હતા. ૧૯૩૭-૩૯ માં મદ્રાસની સરકારના
પ્રધાનનો આધ્યા પણ એવણે ભોગવ્યો
હતો.

સરનામું:—મદ્રાસ.

ચુડગર શ્રી. પોપટલાલ, ખાર-એટ-લા-
રાજસ્થાનોના બંધારણીય પ્રશ્નોના ઉડા
અભ્યાસી તથા કાઢિયાવાડના જાણીતા
બેરીસ્ટર છે. તેમનું મુળ વતન વઢ-
વાણુ છે, પરંતુ રાજકોટમાં ધંધા અંગે
લાંબા સમયથી રહે છે. ૧૯૨૮ માં
તેઓ રાજસ્થાન પ્રજા પરિષદ તંત્રકથી
રાજસ્થાનોની પરિસ્થિતિનો ખ્યાલ આપવા
માટે તથા પ્રચાર કરવા માટે વિદ્યાર્થે
ગયા હતા. રાજકોટની સંત્યાગ્રહી
લડતમાં તેમણે આજેવાનીસર્યો ભાગ
લીધો હતો અને જેલ ભોગવી હતી.
સરદારગઢના કાંકોર સામે એજંસી
તરફથી ચલાવેલી લડત જગજહેર છે.
સરનામું:—રાજકોટ.

કાન્તીલાલ કૃષ્ણલાલ, રાવસાહેબ, — તેઓ મુંબઈના ધી નેટીવ શેર એન્ડ સ્ટોક બ્રોકર્સ એસોસીએશન (જુનાં શેર બબ્બર)ના એક શેર દલાલ અને ડીરેક્ટર છે.

તેઓના જન્મ સંવત ૧૯૫૮ માં થયો હતો. તેમણે મુંબઈની બાણ પનાલાલ જૈન હાઈસ્કૂલમાં શીક્ષણ લીધું હતું. શાહી રાધનપુરવાલા મુમબલાલ કાલીદાસની બેટી શંકુન્તા સાથે થઈ હતી. મેટ્રિક સુધી અભ્યાસ કીધા પછી તેઓ શેરના ક્ષેત્રમાં તેઓના મામા સાથે બેઠાયા હતા. ૧૯૨૯ ના વ્રાહમાં તેમણે પોતાના કાર્યની શરૂઆત કરી હતી. ૧૯૩૯ ના માર્ચ માસમાં તેઓ શેરબબ્બરના એક ડીરેક્ટર તરીકે ચૂંટી કઢાયા હતા. તેઓ માંગરોલ જૈન સભા અને ઉદ્દેપુર જૈન બાલાશ્રમના પ્રેસીડન્ટ છે. એ ઉપરાંત તેવણ જૈન ટેમ્પલ (મંદીરના) એક ટ્રસ્ટી પણ છે. રાધનપુર ખાતેની ઇન્વરલાલ અશ્રુતલાલભાઈ બોડીંગને તેમણે રૂ. ૧,૨૫,૦૦૦ ની રકમની બક્ષેસ

કીધી હતી. તે ઉપરાંત જૈન છોકરીઓ માટેની હાઈસ્કૂલ માટે નેમણે મુંબઈ અને માંગરોલની જૈન સભાને રૂ. ૧,૨૦,૦૦૦, અંબાલાની જૈન કોલેજને રૂ. ૧૨,૦૦૦, રાધનપુરની જૈન શાળાને રૂ. ૨૫,૦૦૦ અને મહાવીર જૈન વિદ્યાલયને રૂ. ૧૦,૦૦૦ ની બક્ષેસ કીધી હતી. વળી તેમણે વીણેપાલે ઇન્વરલાલ પાર્ક પોતાના મરહુમ પિતાની યાદમાં ભેટ કીધો હતો.

સરનામું:—પ્લોટ નં ૭૩, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ.

દેશાઈ, ડો. ચંદુલાલ મણિલાલ— એમનો જન્મ ૧૮૮૨ માં થયો હતો. તેમણે એલ. ડી. એમ.ની ડિગ્રી લઈ ડાક્ટરી થયો શરૂ કર્યો હતો. હાંતના રોગોના મશહૂર ડાક્ટર તરીકે તેમની ખ્યાતી હતી અને મુંબઈમાં મોટું દવાખાતું ચાલતું. એ ધિક્કતા ધધાને ઠાકર મારી રાષ્ટ્રની સેવાનો ભખ ધારણ કરી ગુજરાતમાં સેવાકાર્ય ઉપાડી ભર્યને પોતાતું કેન્દ્ર બનાવ્યું. તેમણે પોતાતું સર્વસ્વ રાષ્ટ્રસેવામાં અર્પણ કરી દીધું છે. ડો. ચંદુલાલ વિભાગતમાં હતા ત્યારે લોકમાન્ય તિલકનો ભેટો થયો હતો. લોકમાન્યે તેમને સ્વરાજ્યનો સરળ માર્ગ બતાવ્યો હતો. ત્યારથી તેઓ કોંગ્રેસના ચુસ્ત અનુયાયી બન્યા છે. ૧૯૧૮ માં મુંબઈ ખાતે સરાયલી મહાસભાની ખાસ બેઠકમાં, હોમરૂલ લીગની ચળવળમાં તેમજ રોલેટ એક્ટની સામે વિરોધ જગાવવામાં તેમણે આગેવાનીભર્યો ભાગ લીધો હતો. કોંગ્રેસની એકેએક લડતમાં તેમણે ભાગ લીધો છે. એ ઉપરાંત રેલસંકટ, કુબાળ વિગેરે

કુદરતી આકૃતના સમયમાં જનતાની સેવા બજવી છે. ભરૂચમાં તેમણે સેવા-શ્રમની સ્થાપના કરી છે, એ તેમના પરિશ્રમનું પરિણામ છે. ડો. ચંદુલાલ એલ ઈન્ડિયા કોંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય છે, ભરૂચ જિલ્લા કોંગ્રેસ કમીટી તથા ગુજરાત વ્યાયામ ખંડના પ્રમુખ તથા ગુજરાત પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના ઉપ-પ્રમુખ છે.

સરનામું:—સેવાશ્રમ, ભરૂચ.

એન્જનીઅર મીસ લીખાજી અર-દેશર—એમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં ભરૂચ ખાતે થયો હતો. ૧૯૧૦ માં એલ એલ. ખી. નો અભ્યાસ પુરો કર્યા પછી તેઓ ૧૯૧૩ માં સેવાસદનમાં મંત્રી તરીકે જોડાયા હતા. પારસી કોમમાં પ્રથમ એમ. એ., એલ એલ. ખી. યવાનું માન તેમને મળ્યું છે. સેવાસદનની પ્રગતિ તેમની સેવાને આભારી છે. સેવાસદનની પ્રવૃત્તિ ઉપરાંત કન્યાઓ માટે પુસ્તકો પસંદ કરનારી સરકારી સમિતિના, મુ'બઈ મહિલા મંડળની વ્યવસ્થા સમિતિના, પારસી બાળ અનાથાશ્રમની વ્યવસ્થા સમિતિના તેઓ સભ્ય છે તથા વિમેન્સ એજ્યુએટ યુનીઅનનાં ટ્રસ્ટી અને પ્રમુખ છે. મુ'બઈ ગેલોની તપાસ સેવા માટે નામાયલી સમિતિમાં તથા મુ'બઈ શાળા સમિતિમાં પ્રથમ વેળાએ નિયુક્ત થયેલા જે સ્ત્રી સભ્યોમાં તેઓ એક હતાં. મુ'બઈમાં ભરાયલી સામાજિક કાર્યકર્તાઓની પરિષદમાં પણ તેમણે આગેવાનીભર્યો ભાગ લીધો હતો. વૃદ્ધા-વ્યવસ્થા હોવા છતાં સામાજિક સેવામાં એટલાજ ઉમંગથી કાર્ય કરે છે.

સરનામું:—સેવાસદન, ગાગદેવી, મુ'બઈ.

ચૈદ્ર, શ્રી, અમૃતલાલ દલપતભાઈ—એમનો જન્મ ૧૮૯૦ માં થયો હતો. શિક્ષક તરીકેના જીવનથી તેમણે શરૂઆત કરી હતી. પછી તે તેમણે વઢવાણમાં ધારાશાસ્ત્રીપણું તંથા લીમડીમાં ન્યાયા-મિશ્રપણું પણ કરેલું. ગાંધીજીએ અસહ-કારની લડત ઉપાડતાં તેમણે એ પદનો ત્યાગ કરી કાઠિયાવાડની જનતાની સેવા ઉપાડી તે કાર્ય માટે તેમણે સૌરાષ્ટ્ર સેવા સમિતિની સ્થાપના કરી અને વર્તમાનપત્રો પણ ચલાવ્યા. આ પ્રવૃત્તિથી રાજસ્થાની જનતામાં ખુબ ચેતન આવ્યું હતું. જળપ્રસથ અને દુકાળના પ્રસંગોએ પણ તેમણે અપુર્વ સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૬ માં મુ'બઈની જુની ધારાસભામાં ચુંટાયા હતા. તેમાંથી ૧૯૩૦ માં કોંગ્રેસની હાકલ થતાં રાજ-નામું આપ્યું હતું. લડતમાં જલ પણ ભોજવી છે. લડન ખાતે ગોળમેજી પરિ-પદ ભરાય હતી તે પ્રસંગે રાજસ્થાની પ્રજા પરિપદ તરફથી તેઓ ત્યાં પ્રચારાર્થે ગયા હતા અને ત્યાંથી પાછા ફરતાં આક્રીકા કિતર્થી હતા. હિંદ આવતાં તરતજ તેમની ધરપકડ થઈ હતી અને જે વર્ષની સજા થઈ હતી. તેમણે તે પછી સ્ટેટસ પીપલ્સ લીગની સ્થાપના કરી હતી અને અંગ્રેજી “હોન”, ગુજરાતી “જન્મભુમી” તથા મરાઠી “લોકમાન્ય” એમ ત્રણ પત્રો શરૂ કર્યા હતાં. તેમાંથી “હોન” પત્ર બંધ થયું છે. સ્ટેટસ પીપલ્સ લીગના સચાલક તરીકે થોડા સમય મુધી તેમને નિવૃત્ત થવું પડ્યું હતું પરંતુ ૧૯૪૧ માં ફરી પાછા આવી તેમણે પોતાનું સ્થાન સંભાળી લીધું હતું.

સરનામું:—“જન્મભુમી”, મેડાટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુ'બઈ.

શાહ, શ્રી. લવણપ્રસાદ મુલચંદ—
એમનો જન્મ ૧૯૦૧ માં જામનગર ખાતે થયો હતો. ન્હાનપણમાં જ માળાપ દેવલોક પામ્યા હોવાથી તેમને ઉચ્ચ ઉણવણી મળી શકી નહોતી ૧૯૧૮ માં તેમણે મુ'બઇ કરાંચી વિગેરે નોકરી કર્યા પછી રાજકોટમાં વેપાર શરૂ કર્યો હતો તેઓ થોડો વખત ગોદરેજ કંપનીના કાઠિયાવાડના સોલ એજન્ટ હતા. શ્રી. શાહે જાહેર જીવનની શરૂઆત જામનગરમાંથી કરી હતી. વાહનવહેવારની જરૂરિયાત, હોસ્પીટલોમાં ચાલતી જરૂરીતીઓ, જાહેર સેવાની અરજીઓ પર સેવાનો સ્ટેપ, વેપારના એકલચ્છુ ઇન્જર વિગેરે વસ્તુઓ સામે લડત ચલાવી હતી. એ ઉપરાંત ધરોળ સત્યાગ્રહ, જામનગર બેડીખંદર બહિષ્કાર ચળવળ, તથા કાઠિયાવાડના મેળાઓમાં ચાલતા જુગારની ખેડી સામેની લડતમાં અગ્ર સાગ ક્ષધિ હતો. કોંગ્રેસની અને રાજકોટની લડતમાં પણ સાગ લઈ જેલ ભોગવી હતી.

ભટ્ટ, શ્રી. ગોકુળભાઈ દોલતરામ—
એમનો જન્મ ૧૮૯૮ માં થયો હતો. કોલેજમાંથી વિદ્યાભ્યાસ છોડીને તેઓ કોંગ્રેસની પ્રવૃત્તિમાં જોડાઈ ગયા હતા. છક ૧૯૩૭ થી રાષ્ટ્રીય તથા રાજસ્થાની ચળવળોમાં સાગ લઈ રહ્યા છે. તેમની પ્રવૃત્તિ મુ'બઇના ઉપનગર જીલ્લામાં છે અને વિસેપાલોને તેમણે કેન્દ્ર બનાવ્યું છે. વિસેપાલો-અધેરી મ્યુનીસીપાલિટીના સભ્ય તરીકે સુ'ટાઈ તેમણે વિસેપાલોની સેવા બજાવી છે. એ ઉપરાંત પોતે શિરોહી રાજ્યના વતની હોઈ શિરોહી રાજ્યની પ્રતીક ચળવળમાં આગળ

પડતો સાગ લઈ રહ્યા છે. સત્યાગ્રહની લડતો અને શિરોહી પ્રવૃત્તિ અંગે તેમણે અનેક પ્રસંગોએ જેલનિવાસ ભોગવ્યો છે. રાષ્ટ્રીય ઉપરાંત સામાજિક, સાહિત્ય-વિષયક અને ગાંધીજીની રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓમાં હંમેશ રચનાપદ્ધતી કરે છે.

સરનામું:—વીલેપારસે, મુ'બઇ.

દિવાન, શ્રી. જીવણલાલ હરિપ્રસાદ—
એમનો જન્મ ૧૮૭૭ માં અમદાવાદમાં થયો હતો. તેમણે એમ. એ., એસ. ડી. સી. ની ડીગ્રી પ્રાપ્ત કરી ૧૯૦૦ માં સરકારી નોકરી લીધી પરંતુ નોકરી કરતાં સ્વતંત્ર થવાની ઇચ્છા થતાં તેમણે શ્રી. બળવંતરાય પી. કાકોર સાથે મળી અમદાવાદમાં પ્રોપ્રાયટરી હાઈસ્કુલ કાઢી હતી. સ્કુલની પ્રવૃત્તિ સાથે સાથે તેમણે કોંગ્રેસ પ્રવૃત્તિને વિસારે મૂકી નહોતી. ૧૯૨૫ થી ૧૯૩૨ સુધી શ્રી. દિવાન ગુજરાત પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમિટીના મંત્રી હતા. તેમણે ૧૯૩૦-૩૨ માં જેલનિવાસ પણ ભોગવ્યો હતો. તેઓ એક સેબક પણ છે.

સરનામું:—અમદાવાદ.

મુન્શી, શ્રી. પ્રાણુલાલ કાકોરલાલ—
એમનો જન્મ ભરૂચ ખાતે થયો હતો. તેઓ વડોદરાના બહુતા વઢીલ ઉપરાંત પ્રબંધનના અગ્રગણ્ય કાર્યકર્તા છે. વડોદરા પ્રબંધનની અનેક પ્રવૃત્તિઓમાં સાગ લઈ વડોદરા રાજ્યની પ્રબંધન ચેતન આણ્યું છે. પ્રબંધનના પ્રમુખ પણ સુ'ટાઈ ગયા છે. પ્રબંધન તરફથી પ્રગટ થતી પત્રિકાના તેઓ તંત્રી તથા પ્રબંધનના મંત્રી પણ છે.

સરનામું:—વડોદરા.

એન્કર, શ્રી. શંકરલાલ—શ્રી. એન્કર હોમરૂલની ચળવળથી પ્રકાશમાં આવ્યા છે. “નવજીવન” પત્રના સંચાલક હતા, ત્યારે તેમના પર રાજદ્રોહનો આરોપ મુકી સરકારે તેમની સામે કેસ કર્યો હતો. આ કેસમાં તેમને બે વર્ષની જેલની સજા થઈ હતી. સત્યાગ્રહની લડતમાં તેમણે ભાગ લીધો છે. અને હવે અમદાવાદ ખાતેની મજૂર તથા ખાદી અને શ્રામોદ્ધેયોગ પ્રવૃત્તિમાં પ્રવેશવાઈ ગયા છે.

સરનામું:—અમદાવાદ.

લાલા, શ્રી. ભોગીલાલ ધીરજલાલ—એમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં જોરપાડ (સુરત જિલ્લા) ખાતે થયો હતો. ૧૯૨૦ ની લડતમાં તેમણે કોંગ્રેસની હાકલને માન આપી વકીલાતને ઠોકરે મારી ચળવળમાં ‘ઝંપલાવ્યું’ હતું. તે પછીની લડતોમાં પણ તેમણે ભાગ લીધો છે અને અમદાવાદના અગ્રગણ્ય કોંગ્રેસ કાર્યકરોમાં તેમનું સ્થાન મોખરે છે. ૧૯૩૧ થી ગુજરાત પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના તેઓ મંત્રી છે અને કોંગ્રેસ પક્ષ તરફથી મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલી સભ્ય ચુંટાયા છે.

સરનામું:—અમદાવાદ.

દેસાઈ, શ્રી. દાદુભાઈ પુરુષોત્તમ—નડીઆદના જાણીતા દેસાઈ કુટુંબના શ્રી. દાદુભાઈ નબીરા છે. દેસાઈ કુટુંબ સરકારી માનચાંદ ભોજવણુ આવ્યું હતું પણ કોંગ્રેસની હાકલ પડતાં એમણે માનચંદનો ત્યાગ કરી દેશની સેવામાં ‘ઝંપલાવી દીધું’ હતું. શ્રી. દાદુભાઈ જિલ્લા લોકલ બોર્ડના

પ્રમુખપદે તથા જુની ધારાસભાના સભ્યપદે દશ વર્ષ સુધી હતા પણ કોંગ્રેસમાં દાખલ થતાં એમણે ધારાસભામાંથી રાજીનામું આપી દીધું હતું એટલુંજ નહીં પરંતુ રાવ સાહેબનો ઇલકાબનો ત્યાગ કર્યો હતો. ૧૯૩૦ ની સાલમાં એમણે જેલ યાત્રા કરી હતી. નડીઆદ ખેતીવાડી મંડળના પ્રમુખ તરીકે તથા આબકારી અને મહેસુલ સમીતીના સભ્ય તરીકે પણ એમણે સારી સેવા બજાવી છે.

ગાંધી, શ્રી. સ્તીલાલ મુળજી—એમનો જન્મ ૧૮૯૪ માં થયો હતો. બી. એ. ની ડીગ્રી લીધા પછી તેઓ વ્યાપારના ક્ષેત્રમાં દાખલ થયા હતા. થઈ, બીયાં તથા અનાજનાં વેપારી તરીકે આજે તેઓ જાણીતા છે તેમણે બોમ્બે સીડસત્રેડર્સ એસોસિએશનની સ્થાપનામાં અગ્રગણ્ય ભાગ લીધો હતો. તેઓ બીયાંના વેપારના વિકાસ માટે પુરોષના પ્રવાસે પણ ઉપડયા હતા. શ્રી. સ્તીલાલ જૈન મરચન્ટસ એસોસિએશન અને દેશી વેપારી એમ્પરની કમીટીના સભ્ય છે અને બોમ્બે પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટી પણ હતા. ઇન્ટરનેશનલ એમ્પર એફ કોમર્સની પ્રેરા સમિતિ, એઈલ કશીંગ ઇન્ડસ્ટ્રી ઇન્કવાયરી કમીટી અને સ્ટેન્ડીંગ બ્લોક કમીટીમાં પણ એમની ચુંટણી થઈ હતી. કોંગ્રેસ ટીકીટ પર તેઓ મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સીલના સભ્ય તરીકે ચુંટાયા હતા. હાલમાં તેઓ કોંગ્રેસ ચળવળને અંગે જેલમાં છે.

સરનામું:—સાગર વિલાસ, ચોપાટી,

મુંબઈ.

TIMBER

One of the important sinews
of Industry.

Leading suppliers of Timber to the Government, the Army, the Navy, & the Railways in India, and many other concerns.

We specialise in supplies of Burmah Teak, & Gurjanwood, Canadian Pine, (Oregon Pine, or Dauglas Fir) Singapore, Zaveriteak & Saraya Hardwood, Indian White and Red Pine, Malbar Poon & Vellapayne & other Kinds of Timber in squares, Beams, scantlings, Planks, Posts, Rasters, Boards, etc.

We are well-known for prompt & satisfactory suppliers to our esteemed patrons & customers all over India. Prospective customers please apply to the leading firm of:—

Khan Bahadur S. R. Mody.

TIMBER MERCHANT.

Government, Army & Navy & Railway Contractors
& Commission Agent.

19, Colaba Chambers, Colaba Road, Bombay, 5.

Phone:—35268.

મીસીસ કન્યાકાલ જોદાદાદ વાઝા અને મીં જોદાદાદ રતનજી વાઝા.

વાચ્યા, મીસીસ ધનખાઈજી ખોદા-
દાદ—(૧૮૫૫-૧૯૩૯) એવણું શેક ખર-
શેહજી પેરતનજી હીમજી ખનાજીનાં વડાં
બેટી થતાં હતાં. જરથોસ્તી છોકરીઓની
નિશાળમાં ઉપસા વગેરે સુધી શીખી
માત્ર ૧૪ વરસની નાની વયે “સ્ત્રીઓની
ભરથાર તરફની ફરજ” નામનો રેશાસો
લખી રૂ. ૭ની સ્કોલરશીપે તથા રૂ. ૧૬
નું ઇનામ મળી રૂ. ૧૦૦ મેળવ્યા હતા
શાળા છોડ્યા પછી ઘરગણું કેળવણી
અપાદન કીધી હતી. વળી ભરતકામમાં
પણ એઓ ઘણાં હુશીયાર હોવાથી
નાનામોટાં પીકચરો પણ તેવણે રેશમથી
લયાં હતાં, જેમાનું એક પીકચર જે
એવણે ૧૮૮૫માં ભરેલું હતું તે ઉપલી
શાળાને ભેટ કીધું હતું. જ્યારે ઇનામના
મેળવેલા રૂ. ૧૦૦ બીજી શીખાઉ છોકરી-
ઓને બજેશ કરી દીધા હતા.

મીં ખોદાદાદ વાચ્યા, (જિલ. સી,
ઇ.) તે શેક રતનજી ફરામજી વાચ્યા,
જેમણે “મુખઈનો બહાર” અને ૧૨૫
વરસની “પંચાગ પોથી” ગુજરાતી
કેલેન્ડર કે જેમાં ચીનાઈ તોરીખ પણ
આપવામાં આવી હતી, તેવી કીમતી
અને ચાદગાર ચોપડીઓ ૧૮૭૪ના
સાલમાં છપાવી બાહર પાડી હતી,
તેઓના ચોથા બેટા થાય છે. મહેતાજીનાં
હાથ હેઠળ શરૂઆતની કેળવણી લઈ
પછી નેક નામદાર સર જમશેદજી
જીજીભાઈની કોટની શાળામાં પહેલેથીજ
દાખલ થઈ એવણું મેટ્રીકબી ત્યાંથીજ
થયા હતા. જે પછી સ્કોલરશીપ મેળવી
પુનાની “કોલેજ ઓફ સાયન્સ”માં
દાખલ થઈ પહેલી એનજીનીમરીંગ પરિક્ષા
પસાર કીધી હતી, અને સ્કોલરશીપ

મેળવી છેવટની એલ. સી. ઇ. ની પરિ-
ક્ષામાં એમણે કુતેહ મેળવી હતી. એવણે
મુખઈના તે વખતના નાં ગવર્નર
લોડ રેનો. હાથે ડીપ્લોમાં પણ મેળવ્યા
હો.

મીં વાચ્યા. પુનર્માં જે વખતે
અધ્યાસ કરતા હતા, તે વખતે બાઈ
ધનખાઈજી પણ પુના ખાતે હવા ખાવા
આવેલાં હોવાથી તેઓનાં સગનિ ત્યાં
બનેની પીછાન થઈ હતી. એવી રીતે
કોઈક સખકતે ચોષડીએ એઓ બને
વચ્ચે થયલી ઓળખાણને કીધે આ સુખી
અંતોષી અને મોહલાં બેડાને ૫૦ વરસ
સુધી કીસા લહેર થઈ હતી. બાઈજી
ધનખાઈજીનું પગલું સંબંધનું અને
ભાગ્યશાળી નીવડવાથી મીં વાચ્યા
જેઓએ પોતાનો સ્વતંત્ર ઇજનેરી ધંધો
શરૂ કીધો હતો તે વણી સારી રીતે
ધીકયો હતો. બાઈ ધનખાઈજી સાથે
તેઓની પીછાન થયા પછીના પાંચ
વરસે આ ભાગ્યશાળી બેડું શાહીના
માંકથી બેડાયું હતું. એવણું બાઈજીનો
આ સાથનો ફાટો એઓની ૭૬ વરસની
વયે સેવામાં આવ્યો હતો. પણ કોઈબી
આત્રામી એવણની ૫૦ વરસથી વધુ
વય આંકવું હતું નહીં.

મીં વાચ્યાના બધાં ઇજનેરી-કામોમાં
સાથી વધુ ભાગલાયો બંગલો શેડ
બમનજી દીનશા પીટીટ, જે પી. નો
લોડન રોડ ઉપર આવેલો અને “શારો
પીટીટ”ના નામથી ઓળખાતો બંગલો
હતો. આ બંગલો બે કે જુનો હતો તે
પણ પ્લાસ્ટર ઓફ પારીસની રેણુકદાર
સીલીંગ, તે ઉપરના સોનાના વરખ,
તેમજ ઇટલીથી મંગાવવામાં આવેલા
મારબલ ટ્રેનાઈટના થાંભા સાથે આ

સ્વીકૃત રીતે શલુમારવામાં આવેલો આ ખંગલો કે જે વીજળીની રોશનથી રાત્રે ઝગઝગી રહેતો હતો, તેની તે વખતે આખા મુખઈ ઇલાકામાં ભેડીજ નહી હતી. આ ખંગલાને માત્ર ‘રીનોવેટ’ કરવા પાછળ રૂ. ૩ લાખનો ખર્ચ થયો હતો. મીં વાચ્છાએ મહાખળેશ્વર તેમજ માથેરાન ખાતે પણ શેઠ ખમનજી પીટી-ટના ખંગલાઓ ખાંચ્યા હતા.

મીં અને મીસીસ વાચ્છા બન્નેને ફરવાહરવાનો અતીવ્ય શોખ હતો. ૧૯૧૬ માં આ સુખી ભેડું પહેલવ્હેલી વાર દાજીલીંગની મુસાફરીએ નીકળ્યું હતું. અને ઉગતો સુરજ કે જેનું વર્ણન કરી શકાય એમ નથી તે બિવાર ભેવાને લાગ્યશાળી નીવડ્યું હતું. મીસીસ વાચ્છાનો ચહેરો એટલો તો આકર્ષક હતો કે મીસીસ વાચ્છા જેઓ રોજ સહવારના ફરવા જતાં હતાં, તેઓનો એક દિવસ તે વખતના ગવર્નર નાં લોર્ડ કારમાઈકલ સાથે રસ્તામાં સાંમસામેા મેળાપ થતાં એ નામવરે આખી ટોપી ઉતારી બાઈ ધનબાઈજીને સલામ કીધી હતી. અને તે પછી આખી સીઝન દરમિયાન જ્યારે જ્યારે મીસીસ વાચ્છા સામેથી આવતાં કે તેઓ નામવર તેવણને સલામ ભરતા હતા અને સાથે લેડી કારમાઈકલ હોય તો તેઓળી ડાક્યું કરતાં હતાં.

બાઈ ધનબાઈજીનું પગલું કેટલું સંબંધિત અને સગનવંતુ હતું તે નીચલા એક ધ્યાન ખેંચનારા દાખલા ઉપરથી ભેઈ શકાશે. એક દિવસ મીસીસ વાચ્છાએ એક રેશમી કાપડવાલાની દુકાને જઈ તેને બનારસી સાડીઓ પોતાના હોટલપર લાવવાને કહ્યું હતું. પણ બાઈજી ધનબાઈજીનું સંબંધિત પગલું

ચેલા વેપારીને એટલું બધું ફળી ગયું હતું કે ચેલા વેપારી રાત્રે હોટલ ઉપર આવી દરશુજર સાથે કહેવા લાગ્યા કે તેવણનાં સંબંધિતાં પગલાંને અંગે એક રાણી દુકાનમાં આવી તમામ બનારસી સાડીઓની ખરીદી કરી ગઈ હતી. સીઝનની આખેરીએ એજ વેપારીએ કંધિલાં સેલમાં પણ મીસીસ વાચ્છાને હાજર થવાની અને સેલમાંથી ગમે તે માલ ગમે તે કીંમત આપી ખરીદવાની તેણે અરજ કીધી હતી. સેલની આખે-રીએ બાઈજી ધનબાઈજી મજકુર દુકાનમાં જતાં વેપારીએ હરખભેર દોડતો આવી ખબર આપી કે તેણે તો માત્ર રૂપિયા પાંચ હબરના માલના વેચાણની વકઈ રાખી હતી, જ્યારે ખરેખર વેચાણ તો રૂ. ૧૪૦૦૦ નું થયું હતું.

કેશમરિ તો આ હેતવંદા ભેડાંને એવાં તો આકર્ષી લીધાં હતાં કે લાગટ અગ્યાર વરસ સુધી મીં અને મીસીસ વાચ્છા ત્યાં એપ્રિલથી નવેમ્બર સુધી જયા કરતા હતાં. કે જેમ કરી તેઓએ આ દીશામાં એક રેકોર્ડીંગ કીધો હતો. ત્યાં તેઓએ તુરમહાલ નામની એક હાઉસ ખાંધી હતી. જે જેટલી આરટીસ્વીક તેટલીજ આકર્ષક હતી. કેશમરિ છોડતી વખતે ત્યાંના મહારાજાએ તેઓની આ ખાંધ ખરીદી લીધી હતી. એવી રીતે એક ખાનગી માલેકીની ખાંધ એક મહારાજા ખરીદ કરી લે એ એક બતનો રેકોર્ડીંગ કહેવાય.

કેશમરના અંદરના જંગલો અને બરફના પહાડો પર પણ આ ભેડાંએ મુસાફરી કીધી હતી. જે દરમિયાન ‘Bird of Paradise’ યાને બહેસ્તનું પક્ષી, ‘વુલર લેક’, ‘વોટર મીરિજ’, કોલોહોઈ ગ્લેસર,

અમરનાથના હજારો વરસના પુરાના શુદ્ધાઓ, હાપતગંજના રંગીન ખરફનાં પહોડો, ઝોઝીલા પાસ વિજેરે વિજેરે જગ્યાઓ ભેટ હતી, જેની ખુબસુરત, રમણીય અને આકર્ષક સીનસીનરીય વિજેરેનું શપ્થોથી ખ્યાન કરવું કેવળ અશક્યજ છે. આ બહાદુર અને હીંમતવાન ભેડાંએ કેશ્મીરમાં એવી એવી એકાંત જગ્યાઓની મુલાકાત લીધી હતી કે જે જગ્યાએ ન તો ટેલીગ્રાફ ઓફીસ, ન તો પોસ્ટ ઓફીસ કે ન તો દવાખાનું હતું. એવી એવી જગ્યાઓએ આ સંતોષી ભેડું દુધ, પાંઉ, માખણ જે કંઈ મળી શકવું તે ઉપર શુભરો કરી તે કીરતારના હજારો શુકરાનાં કરવું હતું.

શુલ્કમર્ગ જે ૮૦૦૦ ફીટની ઉંચાઈએ આવેલું છે ત્યાં મીસીસ વાચ્છાએ ચાર વરસ એક બંગલો રહેવા માટે રાખ્યો હતો, અને જેની વીઝીટરો ત્યાં જવા માગે તેઓને એ બંગલો ઘોડાક દિવસ રહેવા માટે આપતાં. આ ધણી ધણીયાણી જ્યારે શુલ્કમર્ગમાં હતાં ત્યારે તેઓએ પોતાની “સીલવર વેડીંગ”ની ઉજવણી કીધી હતી. જે વખતે તેઓએ રૂ. ૫૦૦૦ હોસ્પીટલમાં બીજાણું નિભાવવા, મુંબઈની પારસી સ્કુલોમાં છોકરાઓના ભોજન ફંડમાં, સેવાસદન ફંડમાં આપ્યા હતા. બીજી વખતે રૂ. ૧૦૦૦૦ ની રકમ પારસી છોકરીઓની સ્કુલોમાં ઇનામ આપવામાં, જાપાનના ધરતીકંપ ફંડમાં, ફીઝીકલ કલચરમાં ઇનામ આપવામાં. સર જમશેદજી સ્કુલના માનવંત મીનસીપાલ શેઠ ડોઆલાઈ નશરવાનજી વાહડયાના યાદગીરી ફંડમાં રૂ. ૧૧૧૧ આપ્યા હતા. કે જે શાળામાં મીઠા વાચ્છા શીખ્યા હતા. કેશ્મીરની મીશન સ્કુલને પોતાની

જુની બોટ રૂ. ૩૦૦૦ ની કીંમતની બેટ આપી હતી કે જેમાંથી છોકરાઓને વાપીક ઇનામો આપવાને બની શકે. એ ઉપરાંત મીસીસ વાચ્છાએ પોતાના મરદુમ મુરખી માતાજી તથા મુરખી પીતાજીને નામે રૂ. ૧૭૦૦૦ અલાહેદા રાખ્યા છે. જેનો ધર્મ દવે પછી જાહેર થશે. એક મોટી ધરખમ રકમ સાધારણ શુભસના પારમ્પી મરદો, અને આરતો સ્વતંત્ર રીતે જાતી મહેનતથી કમાણી કરે તેટલા માટે “દયાળ બાગ”ના ધોરણ ઉપર, યા એવીજ બીજી કોઈક રીતે નાના પાયા ઉપર એક યોજના ઘડી કાઢી, તે માટે પારમ્પી કોમની કોઈક અંશે હાલની હાલત સુધારવાની અને કોમની બની શકતી બહેતરી કરવાની આ ભલાં ભેડાંની ખાએશ છે.

બાઈ ધનબાઈજી ઉચ્ચ ખવાસના, સ્વમાન ધરાવનારા, નરમ સ્વભાવના, પવિત્ર, ઉદયોગીક, મહેનતુ, હીંમતવાન, હાતમ દીલના અને તે સાથે દયાળુ જીવરના અને સંતોષી હતાં. તેઓને કલ્ચેયોકંકાસ, તાહરીમારી, નીંદાનાલેસીને નામનો મોટો ધીકકાર હતો. તેવણ બાઈજી જેટલાં મોજલાં, શોખીલાં એટલાં હેટાળુ અને ભલાં પણ હતાં. એવાં એક સદગુણી અને ચારીત્રવાન નારીને અવસ્તામાં “નાઈરીકામથ અપ-ઓનીમ” કહ્યું છે. કે જેને બધા આરાધે છે, યાદ કરે છે, અને વખાણે છે.

બાઈજી ધનબાઈજીએ ૪૭ વરસની પરણેલી જીદગી તદ્દન સુખ આરામ અને શાંતીમાં પસાર કરી અને ફૂલ કરમાય તે મીસાલ ૮૪ વરસની પાકત વયે છેવટે મીઠા વાચ્છાના હાથમાંજ પોતાનો સખકતો પવિત્ર હાથ આપી

તા ૦ ૨૫ મી જુલાઈ ૧૯૩૯ ને દીને સ્વેચ્છાવારના ૮ કલાક અને ૩૫ મીનીટ પાક ખુદાતાલાની પનાહમાં હસ્તાં સીધાન્યાં મરનાર કોઈનાજ ખુરામાં હતાં નહીં. ખુદાતાલાએ જીવતી જીંદગીમાં પુરતી સુખસાંતી આપી રહેમદીલી ખતાવી એટલુંજ નહીં પણ છવટે જ્યારે દાદગાર દાદારે એવણને પોતાની પનાહમાં લીધાં તે દિવસેજી તે માહનામીએ પોતાની નીચલી ઉત્તમ બક્ષીસો (Nature's Choicest Gifts) બધી સામતીજ બક્ષી હતી. કુદરતની આ બક્ષીસો એ હતી કે:—(૧) ૮૪ વરસની પુરી અને પાકટ ઊંમર (૨) પાયદસ્ત કાઢતી વખતે મારમારના વરસાદજીના સારા સગન. (૩) સુટે ને ચાંડલે ચાર ચીતલ સાથે સોહવાસનપણામાં સીધાન્યાં, (૪) સહવારે ૮-૩૫ કલાકે ફુલ કરમાય તેમ ગુજ્યો, અને સાંજે ખાંચ વાગતે પાયદસ્ત કાઢી જેથી ૩ સંરોપ ત્રણ દિવસ છુટા છુટા ભોગવ્યા, (૫) ૪૭ વરસની તદન શાંત, ભાગ્યશાળી, સંપુર્ણ સુખ સાથે તંદરોસ્તીભરી પરજીલ્લી જીવ ગીતું સુખ ભોગવ્યું, (૬) છોકે છેવટની થડી સુધી 'શરીરના તમામ ભાગો જેવા કે હાંધ, પગ, કાન, આંખ 'વીગેરે' તદન સલામત. ફક્ત શાંતપણામાં એક સેકન્ડમાં દીરતારને ત્યાં ગયાં. (૭) જન્મ દિવસ દપમહેર દાદાર, મરણ રોજ દેપદીન દાદાર.

મરહુમ મીસીસ વાચ્છાની ધીરજ, હીંમત અને માણસોને જટ કરીને પીછાણી લેવાની શક્તિ અજબ પ્રકારની હતી, આને પુરાવો નીચલા બે દાખલાઓ ઉપરથી જોઈ શકાયે. પહેલા પનાવમાં કેશમીરની નવી ખોટ હાજિય

ખાંધ્યા પછી એક રાત્રે થયલાં સખત તોફાનના સખજે તેનું પીટલનું નવું કરું તુટી જવા સાથે દોરડું છુટી ગયું હતું જેથી મીં અને મીસીસ વાચ્છાના જાનને હાની પુગવા સાથે હજારોની માલમતાની તુકરાની પુગવાનો સંલવ હતો, પણ મીસીસ વાચ્છા એ માણસોને આપેલી હીંમત અને ધીરજથી કોઈનાબી જાનમાલને કશી પણ હાની પુગી નહી. ખીજ એક પનાવમાં જ્યારે મીં અને મીસીસ વાચ્છા રાત્રે એક ચેનમાં મુસાફરી કરતા હતા, ત્યારે તેઓના કમપાર્ટમેન્ટમાં તેઓ એકલાંજ હતાં એમ માની લઇને એક સ્ટેશનેથી બે માણસો તેઓને છુટવાના ઇરાદાથી દબ્બામાં ચઢી બેઠા હતા, પણ એજ દબ્બામાં એક ગોરા લશ્કરી અમલદાર પણ સુતેલા હતા તેનું આ બદમાશોને ભાન હતું નહી. આ બે શખ્સો જેઓના મોઢાં માથાં ધાકેલાં હતા અને જેઓ દોડતા દોડતા આવી તેઓના કમપાર્ટમેન્ટમાં બેઠા કે તુરતજ મીસીસ વાચ્છા સમજી ગયા કે આ તો કોઈક બદમાશો હતા અને તે ખુજખ પોતાના ધણીને પણ ચેતાવ્યા હતા. પણ જ્યારે આ બદમાશોની નજર દબ્બામાં સુતેલા પેલા ગોરા અમલદાર ઉપર પડી કે તેઓ પોતાની બાજુ ઉંધી વળેલી પામી ગયા હતા, અને જેવો ચેન ખીજ સ્ટેશને ઉભી રહી કે એ બદમાશો નાહસી છુટયા. આ બન્ને પનાવો વેળાએ મીસીસ વાચ્છાની દુરઅદેશી, હીંમત અને ધીરજના સખજે આ બોડું જાનમાલની કસીબી તુકરાની પામતું સલામત અચી જવા પામ્યું હતું.

‘કેશમીર જેટલું’ તેના રમણીય અને આખે ઉડી વળજે એવા ‘સીન્ડ’ માટે બાળીનું છે તેટલુંજ તેની જોખેરી, રાસખેરી, ગુઝખેરી, પ્લમ્બ, પીચીઝ, એપરીકો, પેર, એપલ્ઝ વિગેરે ઇંગ્લીશ ફ્રટ્સ માટે પણ બાણીનું છે. એગ્રીલથી તે સપટેમ્બર મહીના સુધી ત્યાંના બધા બગીચાઓ એજ સીઝન દરમ્યાન ફળફુલથી ચીકાર ભરાયેલા રહે છે. પામપેર જે કેસર (saffron)નું ખેતર છે અને જે શ્રીનગરથી ૧૫ માઇલને છેટે આવેલું છે ત્યાં ઘણાજ ઉત્તમ પ્રકારનું કેસર પાકે છે જે હિંદ અને હિંદની બાહર બાજુ છે અને જેનાથી કેશમીરની સરકારને વાર્ષિક રૂ. ૨ લાખની આમદાની ઉપજે છે.

કેશમીર છાંયત પછી મીઠા અને મીસીસ વાચ્છા જે વરસ ઉત્તાકામાન્ડ ક્યાં હતાં. જ્યાંથી ત્રીજે વરસે તેઓ જેંગ્લાર ગયાં હતાં. જ્યાંની સઘળી જગ્યાઓ ફરીને જોયા પછી મીસીસ વાચ્છાની આંખમાં મોતીઓ પાક્યો હોતો. મીઠા વાચ્છાની ખાએશ ત્યાંના તખાબ જેઓએ સેંકડો મોતીઓ કાઢ્યા હતા તેઓ પાસ હોવાના ખંગલામાં તે કઢાવવાની હતી, પણ ખુદાની મરજી એઓની આંખ બચાવી લેવાની અને મુખમાંજ મોતીઓ કઢાવવાની હતી, એટલે તે પહેલાં તો મીસીસ વાચ્છાને પગ એકાએક દુખી આવ્યો, જે પછી હાથની આંગળીને એવો તો સખત ગાઉત થઈ આવ્યો કે જેના દુખારાથી મોતીઓ કાઢવાનું ત્યાંના સરજ્યને અશક્યજ હોવાનું જણાવ્યું. જેથી ખુદાની રહેમથી મીસીસ વાચ્છાની આંખ બચી ગઈ અને આખરે મોતીઓ

મુખમાં જઈને કઢાવ્યો ને માત્ર ચોથેજ દીવસે હોકટરે કાચ ખતાવ્યો જેથી મીસીસ વાચ્છાએ તેમાંથી બધાંને જોખળી કાઢ્યાં. આ વખતે એવણુ બાઈજની વય ૭૫ વરસની હતી. મીસીસ વાચ્છાને ખુદરતે જે નવું નુર બહુપુ દણું તે નવાં ખુદાઈ નુરે એઓને મરણ સુધી એટલે કે તે પછીથી બીજાં ૬૫ વરસ સુધી યારી આપી હતી.

એવી રીતે બધે બધે ૧૪ વરસ મુખરૂપ સહસલામત ફરી મુશીખતો, અકસ્માતો અને છુટાણામાંથી બચી જઈ ૧૯૨૯ માં અસલ પ્યારાં શહેર મુખમાં મધે પાછાં ફરીકામ થયાં હતાં. જે માટે તે કીરતારને હજારો હજાર ઉપકાર !

વાચ્છા, શેઠ રતનજી ફરામજી (૧૮૧૫-૧૮૯૩)—એઓ નાની ઉમ્મરે ધંધામાં પડી ૨૦ વરસની વયે ચીન ગયા હતા જ્યાં

વેપારી લાઈનમાં નામ કાઢ્યું હતું. ૧૮૪૦ ની ચીનની અફીણની લડાઈ તેઓએ નજરે જોઈ હતી. તેઓ હોસાબ કીતાબમાં ઘણાજ હુશીયાર હતા અને વેપારીઓના કજ્યા બિઝ પક્ષના સંતોષ વચ્ચે ચુકવે તેથી તેઓને રતનજી નાંદરીન (મેજિસ્ટ્રેટ) તરીકે સહ કોઈ ત્યાં પીછાણુ હતું. ૪૦ વરસ ચીનમાં કાઢ્યા પછી મુખમાં આવી “મુખમાં બાહાર” જેમાં પારસી, હોંદુ, મુસ્લીમ કુટુંબની વંશાવલી આપવામાં આવી છે તે ચોપડી બાહર પાડી હતી. એ

ઉપરાંત ૧૨૫ વરસનું પંચાંગ જેમાં બધી તારીખો ઉપરાંત ચીનાઈ તારીખબી આપવામાં આવી છે કે જેવી તારીખ અત્યાર સુધી કોઈબી પંચાંગમાં આપવામાં આવી નથી, તેમજ આખાં હિંદમાં એવી કોઈબી ચોપડી છપાઈને અત્યાર સુધી બહાર પડીજ નથી, તે બન્ને યાદગાર અને કીમતી ચોપડીઓ તેઓએ ૧૮૭૪ માં છપાવીને બહાર પાડી હતી. કે જે ચોપડીઓ “સ્ટેનડર્ડ વર્કસ” સમાન લેખાય છે. વળી પંચાંગ પોથીનું એમણે હાથે લખેલું “મેન્યુસ્ક્રીપ્ટ” ચોપડીના આકારમાં છે, જે મોતીના ઢાણા જેવા દસ્કતે લખેલી ૮૦૦ પાનાની ચોપડીરૂપે છે. આ ચોપડીની એક સઉથી અગત્યની અને ધ્યાન ખેંચનારી બીના તો એ છે કે એ આખી ચોપડીમાં એકબી ભૂલ કે છંકા નથી. આખાં હિંદમાં પણ એવી એકે ચોપડીની ભેડીજ નથી. આ ચોપડી “રાયલ એશયાટીક સોસાયટી”ની મુંબઈની શાખાને ભેટ આપવામાં આવી છે. દરેકે દરેકને આ ચોપડી ભેવાની ખાસ લક્ષામણ છે.

વાચ્છા, મીસીસ નવાજખાદરતનજી—

એઓ શેઠ રતનજી વાચ્છાના ધણીઆણી થાય છે. બાઈ નવાજખાઈ સ્વભાવે બહુ ગરીબ ને નમાના હતાં.

તેઓને ચાર છોકરા અને ત્રણ છોકરીઓ હતી. જે બધાંને તે વખતના જમાના અનુસારની કેળવણી આપવામાં આવી હતી.

આ નેકબદ્દ બાનુ

જ્યારે શુજર પાખ્યાં ત્યારે તેઓના

ચહેરા ઉપર જે ખુદરતી તુર અને તેજ ભેવામાં આવ્યું હતું તે ખરેખર એક ખુદરતી બક્ષેસ હતી કે જે તુરાણી મીઠા વાચ્છાની નજર આગળથી હજી જતીજ નથી.

વાચ્છા, જેહાંબક્ષ રતનજી (લકબે વાચ્છાજી સીખીના), એલ. એમ. ઇ.— એવણુ સર જમશેદજી જીજીસાઈની શાખામાં

શીખી ત્યાંથીજ મેટ્રીક થઈ વીક્ટોરીઆ જ્યુબીલી ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં ઢાખલ થયા હતા, જ્યાંથી મીકેનિકલ એનજીનીઅરની છેવટની પરીક્ષા પસાર કરી L. M. E. નો ડીપ્લોમા મેળવ્યો હતો.

એમણે કોટન પ્રેસના ઇજનેર તરીકે ઘણેક ઠેકાણે નામ કાઢ્યું હતું. છેવટે નવસારીની તાતા ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ સ્કુલના પ્રીનસીપાલને માનવંત ઓધ્ધોપણુ એમણે ભોગવ્યો હતો, જ્યાં ૪૪ વરસની સર જવાન વયે એવણુ હક થયા હતા. તેઓના ત્રણ પિતાઓ આફ્રીકામાં સારા ઓધ્ધાઓ ઉપર છે. તેઓના વડા ભાઈ શેઠ વાચ્છાજી કાણુલની લડાઈમાં “સીખી” ગામમાં ટાઈફાઈડથી શુજરી થયા હતા. એમણે શેઠ જેહાંબક્ષને છોકરો કરી રાખ્યો હતો, જેથીજ “શેઠ જેહાંબક્ષ વાચ્છાજી સીખીના” એમ એઓ ઓળખાતા હતા.

પાંડે, મીં સોરાબજી લીમજી, એમ. જી. ઇ. જે. પી.—એવલુના જન્મ ૧૮૬૮ ના સાલમાં થયો હતો. એવલુ મુ'બઈમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૯ માં તેઓને

એક સુલેહના અમલદાર (જે. પી.) બનાવવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૦૯ ના સાલથી તેઓ માથેરાનની મ્યુનીસીપાલિટીના એક કાઉન્સિલર છે. જ્યારે ૧૯૩૪ ના સાલમાં તેના પહેલા બીન-સરકારી પ્રેસીડન્ટ પસંદ થયા હતા અને એ હેઠળ તેમણે વર્ષો સુધી ભાગવ્યો હતો. ૧૯૮૯ ના સાલમાં તેઓ બહુતી મેસર્સ રીચી સ્ટુઅર્ટ એન્ડ કુંપનીમાં બેડાયા હતા, જે પાછળથી ૧૯૦૩ ના સાલમાં મેસર્સ ફારબસ કેમ્પબેલ એન્ડ કુંપની લીમીટેડ સાથે બેડાઈ હતી. ૧૯૯૫ માં એવલુના પીતા એ પેઢીમાંથી રીટાયર થતાં તેઓ તેના હેડ સેલ્સમેન અને તે પછીથી એડીસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ બન્યા હતા. ૧૯૦૭ ના સાલમાં એવલુ પોતાના ધણીઆણી સાથે માનચેસ્ટરની મુલાકાતે ગયા હતા.

૧૯૨૬ ના સાલમાં એવલુ ઉપલી પેઢીમાંથી રીટાયર થયા ત્યારે તેની તરફથી મીં ઇ. જે. બનબરીએ મીં સોરાબજીને માનપત્ર એનાયત કીધું હતું. ૧૯૩૫ ના સાલમાં તેઓ ઉપર એમ. જી. ઇ. ના ખેતાબની નવાજેશ થઈ હતી. માથેરાનની મ્યુનીસીપાલિટીના પ્રેસીડન્ટ તરીકે એમણે ૧૯૩૪ થી ૧૯૪૦ ના વરસો સુધી ભાગવેલા ઓઘા દરમિયાન માથેરાનની મ્યુનીસીપાલિટીએ ભારે પ્રગતી કીધી હતી, એટલું જ નહીં પણ એવલુની હેબરેખ અને વડપણ હેઠળ માથેરાનની રેલ્વેના વહીવટમાં પણ બહોળા ફેરફાર થવા પામ્યા હતા.

સરનામું:—માથેરાન, અથવા માથેરાન રેલ્વે કુંપની, ૫૪, એસ્પેનેડ રોડ, કોટ, મુ'બઈ.

મરચન્ડ, મીં ફરામશેજ ફરસ્તમજી, એફ. એસ. એ. એ., જે. પી., બીહાર અને ઓરીસાના ઇનકમટેક્સ કમીશનર—તેમનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલમાં થયો હતો. એમણે મુબઈ અને લંડન મધે કેળવણી લીધી હતી. સુમારે આઠ વરસ સુધી તેઓ મુ'બઈમાં પ્રેફેશનલ એકાઉન્ટન્ટ અને ઓડીટર હતા. મુ'બઈની સીડનહામ કોલેજ આફ કોમર્સ એન્ડ ઇકોનોમીક્સ મધે તેઓ બાર વરસ સુધી એકાઉન્ટીંગ અને ઓડીટીંગના વીપયના પાર્ટ-ટાઈમ લેકચરર હતા. મુ'બઈની ઈમ્પ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટ ના કામચલાઉ સેક્રેટરી અને ચીફ એકાઉન્ટન્ટનો એઠ્ઠો ભાગવવા ઉપરાંત તેઓ મુ'બઈની યુનીવર્સિટીના એકાઉન્ટીંગના એકજામીનર પણ હતા. ચાર વાર એમણે મુ'બઈ ઇલાકાના અને એડનના ઇનકમટેક્સ કમીશનરનો કામચલાઉ ઓઘો ભાગવ્યો હતો. એઓએ બુકકીપીંગ તેમજ ઇનકમટેક્સને લગતાં કેટલાંક પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે.

સરનામું:—કટક.

રામ, મીં. ત્રીભોવનદાસ જગ-
જીવનદાસ, એમ. : એ., એલ એલ.
ખી., તે પોરબંદર સ્ટેટના દીવાન—
મીં ત્રીભોવનદાસ રાખનો જન્મ ૧૮૯૩
માં થયો હતો. તેમણે મુંબઈ તેમજ
જુનાગઢ ખાતે કેળવણી લીધી હતી
૧૯૧૪ના સાલમાં મુંબઈની વીલસન
કોલેજમાં હોસ્ટેરીના વિષયના લેકચરર
તરીકે જોડાયા હતા. ૧૯૧૭ થી ૧૯૨૦
ના સાલ સુધી વાંકાનેર સ્ટેટના નાયબ
દીવાન અને સર ન્યાયાધીશનો ઓધો
ભોગ્યો હતો. ૧૯૨૦-૨૧ માં જુનાગઢ
સ્ટેટના ડેપુટી રેવેન્યુ કમીશનર તરીકે
અને ૧૯૨૧ થી ૧૯૩૦ સુધી લીંબડી
સ્ટેટના હુજુર પરસનલ એસીસ્ટન્ટ
અને રેવેન્યુ મીનીસ્ટર તરીકે સેવા
ખળવી હતી. ૧૯૩૦ ના સાલમાં તેઓની
હુણાવાડા સ્ટેટના દીવાન તરીકે અને પાછ-
ળથી ૧૯૩૪ માં પોરબંદર સ્ટેટના દીવાન
તરીકે પણ નેમથુંક થઈ હતી. ૧૯૩૬ ના
સાલમાં પોરબંદરના નાં મહારાજા
તરફથી તેવણને તાજુમી “સરદાર”નો
ઈલકાબ ખસવામાં આવ્યો હતો.

સરનામું:—પોરબંદર, (કાઠીયાવાડ.)

રહીમનુલ્લા, મીં હુસેનખતી મહ-
મદભાઈ, ખી. એ., જી. પી., મુંબઈની લેલ-
સ્વેટીવ કાઉન્સિલના પ્રમુખ (૧૯૩૬-૩૭)—
તેવણનો જન્મ ૧૮૯૦ ના સાલમાં થયો
હતો. ૧૯૧૮ થી ૧૯૩૬ ના સાલ સુધી
તેઓ મુંબઈની મ્યુનીસીપાલ કોરપોરે-
શનના અને ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૮ ના સાલ
સુધી તેની સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના તેવણ એક
સભાસદ હતા. તે ઉપરાંત સ્ટેન્ડીંગ કમી-
ટીના ચેરમેનનો ઓધો પણ તેમણે
ભોગ્યો હતો. મુંબઈની ઇમ્પ્રુવમેન્ટ

ત્રસ્ટ બોર્ડના તેઓ એક સભાસદ
હાવા ઉપરાંત તેમણે ઇમ્પ્રુવમેન્ટ કમીટીના
ચેરમેનના તેમજ બોમ્બે પોર્ટ ત્રસ્ટના
એક ત્રસ્ટીનો ઓધો પણ ભોગ્યો
છે. વળી તેઓ હજુ કમીટીના ગ્રાઉન્ડ-
દાસ તેજપાલ હોસ્પિટલની એડવાઈઝરી
કમીટીના, ઈડયન રેડક્રોસ સોસાયટીની
કમીટીના તેમજ બોમ્બે વીજલન્સ
એસોસિએશનના એક સભાસદ હતા.
૧૯૩૪-૩૫ ના સાલમાં તેમણે મુંબઈની
મ્યુનીસીપાલ કોરપોરેશનના મેયરનો ઓધો
પણ ભોગ્યો હતો. ૧૯૩૧ થી ૧૯૩૬
સુધી તેઓ એક ઓનરરી પ્રેસીડન્ટી
મેજસ્ટ્રેટ હતા. ૧૯૩૭ ના સાલમાં કોંગ્રેસ
કોર્ટિસ લેતાં પહેલાં તેમણે મુંબઈ સરકારના
એક મીનીસ્ટર તરીકેનો ઓધો પણ
ભોગ્યો હતો.

સરનામું:—૨૨, પેડર રોડ, મુંબઈ.

કેનેડી, મીં ડી. સીંકલેર,—એવ-
ણનો જન્મ ૧૮૮૪ ના સાલમાં સ્કોટલેન્ડ
મધે થયો હતો. એડીનબરોની ફેટસ કોલે-
જમાં તેમણે કેળવણી લીધી હતી.
દક્ષિણ આફ્રીકાની સોનાની ખાણોમાં જે
વરસ સુધી કામ કરીયા પછી ૧૯૧૧
ના સાલમાં મુંબઈની ઝેનફીલ્ડ એન્ડ
કેનેડી પેટ્રીમાં જોડાયા હતા. ૧૯૧૪-૧૯૧૮
ના મહાનયુદ્ધમાં તેમણે સેવાઓ ખળવી
હતી. ૧૯૩૭ ના સાલ દરમ્યાનની બોમ્બે
એન્જનીયરીંગ કોંગ્રેસના તેઓ પ્રેસીડન્ટ
હતા. ૧૯૨૯ ના સાલથી તેઓ મુંબઈના
એક ઓનરરી પ્રેસીડન્ટી મેજસ્ટ્રેટ છે.
યુરોપીયન એસોસિએશનની મુંબઈની
શાખાના તેવણ જે વરસ સુધી ચેરમેન
હતા. મુંબઈની લેલસ્વેટીવ કાઉન્સિલના

એક સભ્ય હોવા ઉપરાંત તેઓ મુંબઈની સેન્ટ જ્યોરજ્સ હોસ્પીટલની મેનેજિંગ કમીટીના પણ એક મેમ્બર હતા. ૧૯૪૧ના સાલ માટેના મુંબઈ શહેરના શેરીફના ઓધ્યા ઉપર તેમની નીમણૂક થઈ હતી.

સરનામું:—ફીનાન્સ બીલ્ડીંગ, ગ્રેડામ રોડ, બેલાડે એસ્ટેટ મુંબઈ.

ટેનડન, બાબુ પરશોતમદાસ, એમ. એલ. એ.—સરવન્ટ્સ ઓફ પીપલ સોસાયટીના એઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૨૧ના સાલ સુધી એઓ અલાહબાદમાં એક ધારાશાસ્ત્રી તરીકે પ્રેક્ટીસ કરતા હતા. જે પછીથી અસહકારની ચળવળ શરૂ થતાં એવણે પ્રેક્ટીસ કરવાનું માંડી વાળ્યું હતું. ૧૯૨૧ માં બેડયા પ્રાંતની કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રેસીડન્ટ હતા. અલાહબાદની મ્યુનીસીપાલિટીના એવણે વરસો સુધી ચેરમેન હતા. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ના સાલની કાયદા-શાળાની ચળવળોમાં એવણે આગળ પડતો ભાગ લીધો હતો. જેથી કેટલીકવાર તેમને જેલની સજા થઈ હતી. બેડયા પ્રાંતની સેલ્ફસેટીવ એસોમ્બલીમાં ૧૯૩૭ માં ચુંટી કદાયા હતા. અને તેના સ્પીકરનો હોદ્દો દીપાવે છે.

સરનામું:—સરવન્ટ્સ ઓફ પીપલ સોસાયટી, અલાહબાદ.

રાંગેચુકર, સર સાજબા શંકર, બી. એ., એલ. એલ. બી., બારીસ્ટર-એટ-લો. મુંબઈની હાઈકોર્ટના રીટાયર્ડ જડજજ—સર સાજબાનો જન્મ ૧૮૭૮ના સાલના ડિસેમ્બર મહીનામાં થયો

હતો. ૧૯૨૪ના સાલમાં તેવણની મુંબઈના વડા ઇલાકેદાર મેલ્સેટ તરીકે નેમણૂક થઈ હતી. ૧૯૨૬-૨૭ અને ૨૮ના વરસો દરમિયાન તેમણે મુંબઈની હાઈકોર્ટના એક્ટીંગ જડજજ તરીકેનો ઓધ્યો ભોગવ્યો હતો કે જે ઓધ્યા ઉપર ૧૯૨૯ના સાલના એપ્રિલ માસમાં તેવણની કાયમના જડજજ તરીકે નેમણૂક થઈ હતી. ૧૯૩૮ના સાલમાં તેઓ ઉપર નાઈટહુડની નવાજેશ થઈ હતી. સરકાર તરફથી નેમાતી કેટલીક ટ્રીબ્યુનલોના વડા તરીકે તેમની નીમણૂક થાય છે.

માધવરાવ, મીં એન., બી. એ. બી. એલ.—મીં એન. માધવરાવનો જન્મ ૧૮૮૭ના સાલના જુન માસમાં થયો હતો. ૧૯૦૭ના સાલમાં પ્રેબિશનરી એસીસ્ટન્ટ કમીશનર તરીકે માઈસોર સીવીલ સરવીસમાં બેડાયા હતા. તેઓએ એસીસ્ટન્ટ કમીશનર, સીનીયર એસીસ્ટન્ટ કમીશનર ડેપ્યુટી કમીશનર ઉપરાંત માઈસોર સીટી મ્યુનીસીપલ કાઉન્સિલના પ્રેસીડન્ટનો ઓધ્યો પણ ભોગવ્યો હતો. ૧૯૨૧માં તેઓ માઈસોર ડીસ્ટ્રીક્શન ઍન્ડ આર્ચન વર્ક્સની બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટના સેક્રેટરી અને ૧૯૨૩માં માઈસોર આર્ચન વર્ક્સની બોર્ડ ઓફ મેનેજમેન્ટના ડિરેક્ટર અને સેક્રેટરી નીમાયા હતા. ૧૯૨૭માં માઈસોરની સરકારના ચીફ સેક્રેટરી અને ૧૯૩૩માં રેવેન્યુ કમીશનર નેમાયા હતા. ૧૯૩૫ના સાલમાં તેઓએ માઈસોરની કાઉન્સિલના સલાસદ તરીકેનો ઓધ્યો પણ ભોગવ્યો હતો. હાલમાં તેઓ માઈસોરના હીવાનનો હોદ્દો દીપાવે છે.

સરનામું:—“હીમાલયા,” બસાવનમુડા બેંગ્લોર.

અખવાલા, શ્રી. સ્થાપક એચ.—
મુંબઈના આ બાણીતા મજુર નેતાએ

અનેક મજુર સંસ્થા-
ઓની સ્થાપના કરી
છે. શ્રી. અખવાળાના
જીવનની શરૂઆત
શિક્ષક તરીકે થઈ
હતી. શિક્ષક તરીકે
નોકરી કરવા ઉપ-
રાંત તેમની જાહેર
પ્રવૃત્તિ તો ચાલુજ

રહેલી. તે પછી શિક્ષકની નોકરી છોડી
તેઓ મજુર પ્રવૃત્તિમાંજ પડ્યા અને
સાથે વર્તમાનપત્રોમાં લેખો પણ લખતા.
ભારત કાવત્રાં કેસમાં બીજાઓ સાથે
તેમને પણ પકડવામાં આવ્યા હતા.
મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીના તેઓ
એક સભ્ય છે.

સરનામું:—ખાર.

વકીલ, મીં વસંતરામ જમીયતરામ,
બી. એ., એલ એલ. બી, જ. પી.—
તેમનો જન્મ ડિસેમ્બર ૧૯૦૨ માં
થયો હતો. તેમણે મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન
હાઈસ્કૂલ અને કેમ્બ્રિજમાં કેમ્બ્રિજ લીધી
હતી ૧૯૨૯ની સાલથી એમણે મુંબઈમાં
પ્રેક્ષીસ શરૂ કરી હતી. બાબુસનાય
ટેમ્પલ ટ્રસ્ટ વીગેરે ટ્રસ્ટોના એઓ એક
ટ્રસ્ટી છે. ભારતીય વીધાલયનના, જેઠર
છે. મુંબઈની સર હરકીશનદાસ નરોત્તમ-
દાસ હોસ્પીટલને રૂ. ૧૦ હજારની રકમની
ખસેસ કરી છે. ૧૯૩૯ માં કેમ્બ્રિજ ટ્રીકીટ
ઉપર તેઓ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પો-
રેશનના એક સભાસદ તરીકે ચૂંટી કઢાયા
હતા.

સરનામું:—૧૯, વામજા ગાંધી રોડ,
આમદેવી, મુંબઈ.

સાકરલાલ બાલાભાઈ, શેઠ, એમ.
એલ. એ.—શેઠ સાકરલાલ અમદાવાદના
એક મીલમાલેક તેમજ અમદાવાદના
મીલમાલેકોની મંડળીના માજી પ્રમુખ
છે. તેમનો જન્મ ૧૮૮૬ના સાલમાં થયો
હતો કેળવણી લીધા પછી ૧૯૦૩ના
સાલમાં તેઓ ધંધામાં જોડાયા હતા.
તેઓ એક કુશળ બીઝનેસમેન હોવા
ઉપરાંત અનુભવી ઉદ્યોગપતી પણ છે.
૧૯૨૮ના સાલમાં તેમણે સારગપુર
કોટન મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપની લીમીટેડ
નંં ૨ ચાલુ કરી હતી. ૧૯૩૪માં નંં ૧
મીલમાં તેમણે નવું સાંચાકામ મુકકું
હવું. હાલે તેવણ કાપડની ત્રણ મીલોનો
કુશળતાથી વહીવટ કરે છે. મુંબઈની
લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીમાં અમદાવાદના
મીલમાલેકોના પ્રતિનિધિ તરીકે તેવણ
ચૂંટી કઢાયા છે. તેવણે સંખ્યાબંધ
ધર્મદા ખાતાંઓને મદદ કરી છે.

સરનામું:—સાંકડી શેરી, અમદાવાદ.

વેલીનકર, મીં વસંત શ્રી કુંજી,
બી. એ. (એક્સન), ખાર-એટ-લો—
તેમનો જન્મ ૧૯૦૧ના સાલમાં થયો
હતો. મુંબઈમાં ૧૯૧૯ના સાલમાં મેટ્રી-
કની પરીક્ષા પસાર કરી ૧૯૨૦માં ચઢયાતા
અભ્યાસ માટે ઈંગ્લેંડ ગયા હતા જ્યાં
૧૯૨૪માં બી. એ. (એક્સન)ની પરીક્ષા
હીસ્ટરીના વીષયમાં એનર્સ સાથ પાસ
કરી હતી. ૧૯૨૫ના સાલમાં તેઓ
બેરીસ્ટરીની પરીક્ષામાં પસાર થયા હતા.
જે પછી ૧૯૨૬માં એવણ હીંદ પાછા
ફરી એજ સાલમાં મુંબઈની હાઈકોર્ટના
એક એડવોકેટ તરીકે પોતાનું નામ
“એનરોલ” કરી હવું. ૧૯૩૦ના સાલમાં
એવણ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનમાં
ચૂંટી કઢાયા હતા.

સરનામું:—રતન હાઉસ, ૪૨૫, લેમીન-
ગ્રન રોડ, મુંબઈ.

ઉમર હયાતખાન ડીનાના, ધી ઓનરેબલ કરનલ નવાબ રાણા મલીક, સર, કે. સી. આઈ. ઇ, સી. ખી. ઇ., એમ. વી. ઓ.—સર ઉમર હયાત ખાનનો જન્મ ૧૮૭૪ માં થયો હતો. એમણે લાહોરમાં કેળવણી લીધી હતી. મરહુમ શહેનશાહ એડવર્ડની દીલ્હી ખાને ભરાયલી કોરોનેશન હરબારમાં એમણે હાજરી આપી હતી. સોમાલીયેન્ડ મધે લશ્કરી સેવાઓ બજાવી હતી ગયાં મહાન યુદ્ધમાં ફ્રાંસ અને મેસોપોટોમ્યા મધે એમણે લશ્કરી ટુકડીઓ સાથે સેવા બજાવી હતી. એ ઉપરાંત એમણે ત્રીજી કાબુલની લડાઈમાં પણ ભાગ લીધો હતો (જે ખાજે ડીસ પેચીઝમાં પણ ઇશારો કરવામાં આવ્યો હતો.) એઓને પાછળથી કરનલની ઉચ્ચ પદવીએ ચઢાવવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૦ ના સાલમાં નેમાયલાં ઇશર કમીશનના એઓ એક સભ્ય હતા.

સરનામું:—કીરા, ડીલ્લિકટ શાહપુર, પંજાબ.

સ્ટોન્સ, સર ફ્રેડરીક, ઓ. ખી ઇ., જ. વી. એમ. એલ. એ.—સર ફ્રેડરીક સ્ટોન્સનો જન્મ ૧૮૮૬ના આલના અકટોબર માસમાં થયો હતો. માનચેસ્ટરની કોલેજ ઓફ ટેકનોલોજી મધે કેળવણી લીધા પછી ઇંગ્લેન્ડની જુલી જુલી મીલોમાં એડાઈ ૧૯૦૮-૧૯૦૯ માં કલકત્તાની ખજાણ કોલન મીલ્સના લીવીંગ માસ્તર તેમજ તે પછી ૧૯૦૯-૧૯૧૦ માં મુંબઈની સ્વોન મીલ્સ લીમીટેડના માસ્તર તરીકે અને મુંબઈની બોમ્બે ડાઈંગ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કંપનીના મીલ્સ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ તરીકે કામ બજાવ્યું હતું. ૧૯૨૦ ના સાલથી તેઓ ઇ. ડી. સાસુન એન્ડ કંપની

લીમીટેડના એક ડિરેક્ટર છે એ ગરૂપની મીલોના વહીવટ સારી રીતે સંભાળે છે. મીલ ઉદ્યોગની તેમણે બજાવેલી સેવા ધ્યાનમાં લઈ તેમને ચાલુ વર્ષમાં સર નાઈટ બનાવવામાં આવ્યા છે. તેઓ મુંબઈની લેજલેસેટીવ કાઉન્સીલના એક સભ્ય છે.

સરનામું:—ઇ. ડી. સાસુન એન્ડ કંપની લીમીટેડ, ડુગલ રોડ, બેલફોર્ડ એસ્ટેટ, મુંબઈ.

માસ્તર, શ્રી. નગીનદાસ ત્રિભુવન-દાસ—એમનો જન્મ ૧૮૭૫ માં મુંબઈમાં થયો હતો. તેમણે ૧૯૦૬ માં સોલિસીટર તરીકે ધંધાની શરૂઆત કરી હતી અને આજે પણ તેઓ રામવત્યા નગીન-દાસની પેઢીના ભાગીદાર છે. શ્રી. નગીનદાસે ૧૯૧૬ માં હોમરસ લીગની ચળવળમાં એડાઈ રાજકીય જીવનની શરૂઆત કરી હતી. ત્યાર પછી કેંગ્રેસ પ્રવૃત્તિમાં પડ્યા હતા અને ૧૯૩૦-૩૨ ની કેંગ્રેસ લડતમાં તેમણે આગેવાનીભર્યો ભાગ લીધો હતો. એ સમયે તેઓ બહિષ્કાર સંમિતિના પ્રમુખ હતા. લડતમાં તેમને જેલનિવાસ મળ્યો હતો અને તેમને “સી” વર્ગમાં રાખવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૧ થી તેઓ મુંબઈ પ્રાંતિક કેંગ્રેસ કમીટીના ઉપ-પ્રમુખ છે અને ૧૯૩૫ થી મ્યુનીસીપાલિટીના સભ્ય ચુંટાયા છે. તેઓ વધુમાં મુંબઈની લેજલેસેટીવ એસેમ્બલી કેંગ્રેસ પક્ષના સભ્ય છે અને કેંગ્રેસ પક્ષના મંત્રી શ્રી મ્યુનીસીપાલિટીમાં ગયેલા કેંગ્રેસ પક્ષના તેઓ નેતા છે. ૧૯૪૧ ની લડતમાં જેલ ગયા છે.

સરનામું:—૯૪, મેડોજ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

તારાબહેન માણેકલાલ પ્રેમચંદ—
શ્રીમતિ તારાબહેનનો જન્મ ૧૮૯૮ માં

યથા હતો. મુંબઈના સામાજિક કાર્ય-
કરેમાં તેમનું સ્થાન આગળ પડતું
છે. મુંબઈની અનેક સ્ત્રી સંસ્થાઓ સાથે
તેમને સંબંધ છે અને તેમાં જવાબ-
દારીભર્યાં ઓધાઓ ભોગવે છે. તેઓ
અખીલ હિંદ મહિલા પરિષદના જવાબ-
દાર કાર્યકર્તા છે અને તેના પ્રતિનિધ
તરીકે ફ્રાંસ તથા યુગેરલાવીઆમાં મળેલી
આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા પરિષદમાં હાજરી
આપી હતી. સરકારે તેમની સેવાઓની
કદર કરી એમને જે પી. તથા ઓનરરી
મેમ્બરેટ બનાવ્યા છે.

સરનામું:—“પ્રેમોદાન,” લવલેન,
મહાગમ, મુંબઈ.

પરીખ, શ્રી. નરહરી—ગાંધીજીના
ચુસ્ત અનુયાયી શ્રી. પરીખ ગુજરાત
વિદ્યાપીઠના અધ્યાપક તથા આદર્શ
કેળવણીકાર તરીકે ગુજરાતને જાણીતા
છે. ગાંધીજી ગુજરાતમાં આવ્યા ત્યારે
તેઓ તેમના સમાગમમાં આવ્યા અને
આકર્ષાઈને આશ્રમમાં ભેડાઈ ગયા.
વકીલપ ઠોવા છતાં નેમણે વકીલાતને
તિલાંજલી દઈ રાષ્ટ્રસેવાનું કાર્ય
ઉપાડ્યું હતું તેમની પ્રવૃત્તિ બારડોલીના
પછાત પ્રદેશમાં શરૂ થઈ હતી. ત્યાં
કેળવણી પ્રચાર, ખેડૂત સેવા તથા
શ્રામ્યોદ્ધારના કાર્યો કર્યાં હતાં. હવે
તેમની પ્રવૃત્તિ સમસ્ત ગુજરાતભરની
પ્રવૃત્તિ બની છે. હરિપુરા કેંગ્રેસની
સ્વાગત સમિતિના મહાત્મી તરીકે
નેમનું કાર્ય સુપરિચિત છે. બારડોલી
સત્યાગ્રહ પ્રસંગે ખેડૂનોનો કેસ રજુ
કરવામાં તેમણે અદ્યક્ષ શ્રમ લીધો હતો.

પાંગારકર, કેામરેડ—મુંબઈ પ્રાંતના
આ જાણીતા મજૂર અગ્રેસરને મુંબઈની
હડતાળમાં ભાગ લેવા માટે શ્રી. હિંદ-
માંથી હદપાર કરવામાં આવ્યા હતા.
તેથી તેમણે વડોદરા રાજ્યના નવસારી
પ્રાંતને પોતાની પ્રવૃત્તિનું ક્ષેત્ર બનાવ્યું
હતું. ત્યાંની કિસાન અને મજૂરોની
પ્રવૃત્તિમાં અનેકવાર તેમની ધરપકડ
થઈ હતી અને હદપારીના હુકમો પણ
થયા હતા. હિંદ સંરક્ષણ ધારા હેઠળ
તેમને અત્યારે સુરતમાંજ રહેવાનો
હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. સુરતની
બહાર જવાની તથા કેાઈની સાથે પત્ર-
વ્યવહાર કરવાની તેમને મનાઈ છે.

જાગીરદાર, આર. એ. એમ. એ., એલ. એલ. બી. મુંબઈની હાઈકોર્ટના ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર—તેમનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલમાં થયો હતો. બીજાપુર, પુના અને મુંબઈ મધ્યે એમણે કેળવણી લીધી હતી. પુનાની ફરગ્યુસન કોલેજમાંથી એડ્યુકેટ થઈ તેઓએ મુંબઈની હાઈકોર્ટના એક એડવોકેટ તરીકે પોતાનું નામ “એનરોલ” કરાવ્યું હતું. બાણીતા ભીખાભાઈ વીરધ ગુરનાથ ગઉલા કેસમાં એવણે પ્રીવી કાઉન્સિલની બુડીશીઅલ કમીટી સમક્ષ પણ હાજર થયા હતા. મુંબઈની હાઈકોર્ટના ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર તરીકે એઓની ૧૯૩૯ માં નેમલુંક થઈ હતી. એઓ મુંબઈની યુનીવર્સિટીના એક ફેલો છે. ૧૯૩૫ માં મુંબઈમાં મળેલી ઈનેરીઝ લીટરરી કોનફરન્સની રીસિપશન કમીટીના તેઓ ચેરમેન હતા.

સરનામું:—પ્રોક્ટર રોડ, ગીરગામ બેંક રોડ, મુંબઈ, ૪.

લેડી લક્ષ્મીબહેન જગમોહનદાસ,— ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળના આ પ્રમુખ મુંબઈના મહિલા સમાજમાં માનસર્થુ સ્થાન ધરાવે છે. ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળના તેઓ પ્રાણસમા છે. બીજા સામાજિક અને મહિલા સમાજની ઉન્નતિની સંસ્થાઓમાં પણ તેઓ અગ્રગણ્ય ભાગ લે છે.

મહેતા, શ્રીમતિ રતનબહેન—મુંબઈ અને ઉપનગરની સ્ત્રી ઉપયોગી પ્રવૃત્તિના શ્રીમતિ રતનબહેન એક અગ્રણી છે. ઉપરાંત રાષ્ટ્રીય પ્રવૃત્તિઓમાં પણ ભાગ લે છે. તેઓ વૃદ્ધાવસ્થાએ પરોક્ષ છે, છતાંયે તેમનો ઉત્સાહ જેવો જ રહે છે.

દેશાઈ શ્રીમતિ ભક્તિ લક્ષ્મી— શ્રીમતિ દેશાઈ સ્ત્રીબંદી રાજ્યના દિવાન સ્વ. અવેરભાઈના પુત્રી ધાય તથા દરબાર ગોપાળદાસનાં બીજાવારનાં પત્ની-ધાય. પતિ સાથે પોતે પણ રાષ્ટ્રીય લડતમાં અંતર્ભાગ્ય છે અને જ્વલનિવાસ પણ કેટલીકવાર. ભોગવ્યો છે. ખારડોલી અને ખોરસદની લડતમાં સ્ત્રી શક્તિને બચત કરવામાં એમનો ફાળો અપૂર્વ કહેવાય. હરિપુરા અધિવેશન પ્રસંગે પણ તેમણે સારો ફાળો આપ્યો હતો. તાજેતરમાં સ્ત્રીબંદી પ્રકરણ અંગે દરબારસ્ત્રી સાથે તેમણે પણ સ્ત્રીબંદીની હાજરતી પ્રબળી સેવા બજાવી હતી. ૧૯૪૨ની લડતમાં ફરી જોડાયા છે.

શુક્લ-શ્રીમતિ જ્યોત્સના-શ્રીમતિ જ્યોત્સના બહેન સુરતના બાણીતા વકીલ જેવરરામ ત્રિવેદીના પુત્રી ધાય. બાળપણમાં વૈધવ્ય પ્રાપ્ત થતાં પિતૃગૃહે આવ્યાં હતાં અને ત્યાંજ રહે છે. ૧૯૩૦ માં કૌટુંબીક આપત્તિ છતાંયે તેમણે મુક્તી સંગ્રામમાં ભાગ લઈ જલ સ્ત્રીકારી લીધી હતી. તેઓ સુરત શહેર સમિતિ તથા વિદ્યાથી મંડળના

તારાબહેન માણેકલાલ પ્રેમચંદ—
શ્રીમતિ તારાબહેનનો જન્મ ૧૮૯૮ માં

થયા હતા. મુ'બઈના સામાજિક કાર્ય-
કર્તામાં તેમનું સ્થાન આગળ પડતું
છે. મુ'બઈની અનેક સ્ત્રી સંસ્થાઓ સાથે
તેમને સંબંધ છે અને તેમાં જવાબ-
દારીભર્યાં ઓધાઓ ભોગવે છે. તેઓ
અખીલ હિંદ મહિલા પરિષદના જવાબ-
દાર કાર્યકર્તા છે અને તેના પ્રતિનિધ
તરીકે ફ્રાંસ તથા યુગેરલાત્રીઆમાં મળેલી
આંતરરાષ્ટ્રીય મહિલા પરિષદમાં હાજરી
આપી હતી. સરકારે તેમની સેવાઓની
કદર કરી એમને જે પી. તથા ઓનરરી
મેમ્બરેટ બનાવ્યા છે.

સરનામું:—“પ્રેમોદાન,” લવલેન,
મહાગામ, મુ'બઈ.

પરીખ, શ્રી. નરહરી—ગાંધીજીના
સુસ્ત અનુયાયી શ્રી. પરીખ ગુજરાત
વિધાપીઠના અધ્યાપક તથા આદર્શ
કેળવણીકાર તરીકે ગુજરાતને બાંધીતા
છે. ગાંધીજી ગુજરાતમાં આવ્યા ત્યારે
તેઓ તેમના સમાગમમાં આવ્યા અને
આકર્ષાઈને આશ્રમમાં બેઠાઈ ગયા.
વકીલના હોવા છતાં તેમણે વકીલાતને
તિલાંજલી દઈ રાષ્ટ્રસેવાનું કાર્ય
ઉપાડ્યું હતું તેમની પ્રવૃત્તિ બારડોલીના
પછાત પ્રદેશમાં શરૂ થઈ હતી. ત્યાં
કેળવણી પ્રચાર, ખેડૂત સેવા તથા
આશ્રયોધ્ધારના કાર્યો કર્યાં હતાં. હવે
તેમની પ્રવૃત્તિ સમસ્ત ગુજરાતભરની
પ્રવૃત્તિ બની છે. હરિપુરા કોંગ્રેસની
સ્વાગત સમિતિના મહાત્મી તરીકે
નેમનું કાર્ય સુપરિચિત છે. બારડોલી
સત્યાગ્રહ પ્રશ્નગે ખેડુનોને કેસ રજુ
કરવામાં તેમણે અચાગ્રમ લીધો હતો.

પાંગારકર, કોમરેડ—મુ'બઈ પ્રાંતના
આ બાંધીતા મજૂર અગ્રેસરને મુ'બઈની
હડતાળમાં ભાગ લેવા માટે શ્રી. હિંદ-
માંથી હુદપાર કરવામાં આવ્યા હતા.
તેથી તેમણે વડોદરા રાજ્યના નવસારી
પ્રાંતને પોતાની પ્રવૃત્તિનું ક્ષેત્ર બનાવ્યું
હતું. ત્યાંની કિસાન અને મજૂરોની
પ્રવૃત્તિમાં અનેકવાર તેમની ધરપકડ
થઈ હતી અને હુદપારીના હુકમો પણ
થયા હતા. હિંદ સંરક્ષણ પારા હેઠળ
તેમને અત્યારે સુરતમાંજ રહેવાનો
હુકમ કરવામાં આવ્યો છે. સુરતની
બહાર જવાની તથા કોઈની સાથે પત્ર-
વ્યવહાર કરવાની તેમને મનાઈ છે.

ગ્રેટ સોશીયલની વધતી જતી લોકપ્રિયતા

કંપનીની સંગીન ફેલો

ગ્રેટ સોશીયલનું
પ્રશસ્ત્રનીય પંચવાર્ષિક
બોનસ

જાહેગીના વીમા
ઉપર રૂ. ૬૦
દર હજારે

હયાતીના વીમા
ઉપર રૂ. ૫૦
દર હજારે

મેનેજિંગ ડિરેક્ટર—

રાવ સાહેબ પી.

આઈ. પાટીલ.

લેન્ડ લોડ્સ એન્ડ બેંકર
સાવળ.

ગ્રેટ સોશીયલ લાઇફ એન્ડ
જનરલ એસ્યુરન્સ લીં.

ગ્રેટ સોશીયલ બીલ્ડિંગ, સર શિવજીશાહ મહેતા રોડ, કોટ, મુંબઈ.

બાની, શ્રી. અંબાલાલ જીલાખીરામ, બી. એ., માણ ઉપ-તંત્રી, 'ગુજરાતી' (ઈ. સ. ૧૯૦૬ થી ૧૯૩૬ સુધી), સહાયક મંત્રી શ્રી. ફાર્મસ ગુજરાતી સભા (૧૯૧૭ થી હજી પણ ચાલુ છે)—એમનો જન્મ ૧૮૮૦ માં નડીઆદ ખાતે થયેલો. વડનગરા નાગર શાળાથી જ્ઞાતિમાં પ્રતિષ્ઠાવાન તથા વ્યાજવટરનો ધંધો કરતા કુટુંબના છે. ૧૯૦૬ માં બી. એ. થયા પછી મુંબઈ જૈન પનાલાલ હાઈસ્કૂલમાં મેટ્રીકમાં સાયન્સના શિક્ષક તરીકે કામ કરેલું. ૧૯૦૫ માં ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના કાર્યમાં ભાગ લેવા માંડ્યો તેમજ પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યના વિષયોના નિબંધો અને ભાષણો આપવા માંડ્યા. ગુજરાતીના ઉપ-તંત્રીપદે હતા છતાં સહાયક મંત્રી તરીકે શ્રી. ફાર્મસ ગુજરાતી સભાનું કામકાજ ઉપાડ્યું હતું. શ્રી. બાનીએ પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યના વિવેચન અને સરોધન વિષયક એકંદર ૧૩ બ્લેસ લખ્યા છે. ૧૯૨૬ થી ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના કારોબારી તંત્ર-મધ્યસ્થ મંડળમાં આજીવન સભ્યોના પ્રતિનિધિ તરીકે અને સાહિત્ય પરિષદના મંત્રી તરીકે ૧૯૩૩ થી આજ સુધી જુટાયા છે. તેમણે જ્ઞાતિ કાર્યમાં સખાવત કરી છે.

સરનામું:—કલ્યાણ મોતી ચાલ નં. ૩. કાંદાવાડી, મુંબઈ ૪.

આપરડે, શ્રી. બાલકૃષ્ણ ગણેશ, બી. એ., એલ એલ. બી.,—તેઓ મધ્ય પ્રાંતના માણ પ્રધાન છે. તેઓનો જન્મ ૧૮૮૦ ના સાલમાં થયો હતો. પુનાની દક્ષિણ કોલેજમાં તેમણે કેળવણી લીધી

હતી. તેઓ . પુનાના ફર્સ્ટ ક્લાસ સરદાર છે. અમરાવતી (બીરાર) ખાતે એક ધારાસભી તરીકે પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. ૧૯૨૪ માં સ્વરાજ્ય પાર્ટીના એક સભ્ય તરીકે તેઓ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં દાખલ થયા હતા, ૧૯૨૭ ના સાલથી તેવણ મધ્ય પ્રાંતની ધારાસભામાં નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીના એક લીડર હતા. જે પછી ૧૯૩૦ ના સાલથી એવણ ધારાસભા મથેની વીરૂધ્ધ પક્ષના એક લીડર હતા. ૧૯૩૪ ના માર્ચ મહીનામાં તેઓ કેળવણી ખાતાના મીનીસ્ટર નીમ્યા હતા. ૧૯૩૭ ના જુલાઈ માસમાં જ્યારે કેંગ્રેસ ઓધ્યા ઉપર આવી ત્યારે તેવણ એ ઓધ્યા ઉપરથી ફરિજ થયા હતા.

સરનામું:—આપરડે વાડા, અમરાવતી.

લોપરકર, શ્રી. લક્ષ્મણ બળવંત, એમ. એ., એલ એલ. બી., એડવોકેટ અને પુનાની લો કોલેજના વાઈસ-પ્રીન્સીપાલ—એક ફીઝીકલ કલચરીસ્ટ તરીકે તેઓ ઘણા બાણીતા છે કે જે વિષય બાળે તેમણે કેટલાંક પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે. મહારાષ્ટ્રીય મંડળ કે જે પુનાનું બાણીનું ફીઝીકલ કલચર ઇન્સ્ટીટ્યુટ છે તેના તેઓ ચેરમેન છે. એક કેળવણીકાર તરીકે તેવણ પુનાની લગભગ તમામ કેળવણી આપનારી સંસ્થાઓ સાથે જોડાયેલા છે. કેંગ્રેસ ડેમેક્રેટીક પાર્ટીના આગેવાનોમાંના તેઓ એક છે અને કેંગ્રેસની ચળવળને અંગે તેવણને કેટલીકવાર જેલમાં પણ જવું પડ્યું હતું.

સરનામું:—બળવંત આશ્રમ, સદાશીવ ચેક, પુના સીટી.

જયશ્રી રાયજી, બી. એ.,—શ્રીમતિ જયશ્રીબહેન વડનગરા માંગર છે. એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં સુરતમાં થયો હતો. તેમના પિતા સર મનુભાઈ નંદ-શંકર મહેતા વડોદરા તથા બીકાનેરના દિવાન તરીકે જાણીતા છે. તેમણે ૧૯૧૮ માં ખરેડા કોલેજમાંથી બી. એ.ની પરિક્ષા પસાર કરી હતી. તેમના પતિ શ્રી નૈયધરાય મગનલાલ રાયજી સર શાપુરજી બીક્ષીમીરીઆ ઓડીટર્સની પેઢીમાં ભાગીદાર છે. શ્રી. જયશ્રી લગ્ન પછી એમના પતિ સાથે મુંબઈ આવ્યા હતા અને મુંબઈની જાહેર અને સ્ત્રી ઉન્નતિની પ્રવૃત્તિઓમાં આગળ પડતો ભાગ લેવા લાગ્યાં હતાં. ભગિની સમાજ, વનિતા વિશ્રામ, ગુજરાતી હોટલ સ્ત્રી મંડળ, બોમ્બે વીમેન્સ કાઉન્સિલ, બોમ્બે સ્વદેશી લીગ, રાષ્ટ્રીય સ્ત્રીસભા, દેશસેવિકા સંઘ, વિગેરે સંસ્થાઓમાં આગેવાનીભરેણે ભાગ લઈ રહ્યા છે. ૧૯૩૦-૩૨ ની સત્યાગ્રહની લડતમાં પણ ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૪ માં યુનીવર્સિટી સેનેટના સભ્ય ચુંટાયા હતા અને ૧૯૩૯ માં યુનીવર્સિટીમાં કોંગ્રેસ પક્ષના સભ્ય તરીકે ચુંટાયા છે.

સરનામું:—તુલસી વીલા, એલેક્ઝાન્દ્રા રોડ, ગામદેવી, મુંબઈ.

દીવાન, શ્રીમતિ શારદા, એમ. એ.—શ્રીમતિ નાથીબાઈ યુનીવર્સિટીના રજીસ્ટ્રાર. શારદાબહેન ન્યાતે પ્રજ્ઞસત્રિય છે. જન્મ ૧૯૦૩ માં અમદાવાદમાં થયો હતો. સર ચીમનલાલ સેતલવડના એ પુત્રી થાય. ૧૯૨૩ માં મુંબઈની વિલ્સન કોલેજમાં બી. એ. થયા હતા અને પછી

એમ. એ. થયા હતા. એમ. એ.ની ડીગ્રી મેળવનાર તેઓ પહેલા ગુજરાતી બહેન હોવાથી તેમના માનમાં એક મેળાવડો પણ થયો હતો. એમનું લગ્ન અમદાવાદના કેળવણીકાર શ્રી. જીવલુ-લાલ હરિપ્રસાદ દીવાનના પુત્ર શ્રી. બાબુરાવ સાથે થયું હતું. પહેલાં અમદાવાદ જઈ ત્યાં વનિતા વિશ્રામ મહિલા વિદ્યાલયમાં કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૦ સુધી મુંબઈ વનિતા વિશ્રામમાં જોડાયાં હતાં. એનું તંત્ર હાથ ધરી ઘણા સુધારા દર્શાવ્યા હતા. ૧૯૩૬ માં શ્રી. શારદાબહેનની નીમણુંક શ્રીમતિ નાથીબાઈ યુનીવર્સિટીના રજીસ્ટ્રાર તરીકે થઈ હતી. તે ઓધવાપર તેઓ આજે પણ ચાલુ છે. તેઓ ૧૯૩૫-૩૬ માં ગાંધી સેવા સેનાના મંત્રી હતા. ભગિની સમાજ અને સેવા મંદિર સાથે પણ તેમનો સંબંધ છે.

સરનામું:—C/o. શ્રીમતી નાથીબાઈ યુનીવર્સિટી, કેવીન્સ રોડ, મુંબઈ ૧.

દેશાઈ, શ્રીમતિ રસીકમણી—શ્રી. રસિકમણીબહેન ન્યાતે પ્રજ્ઞસત્રિય છે. એમનો જન્મ ૧૮૯૧ માં અમદાવાદ ખાતે થયો હતો. રા. બ. સુનીલાલ હરિલાલ સેતલ-વડના એ પુત્રી થાય. એમનો અભ્યાસ અંગ્રેજી પાંચ ધોરણ સુધીનો હોવા છતાં તેમનું વાંચન વિશાળ છે. પંદર વર્ષની ઉંમરે દી. બા. અંબાલાલ સાકરલાલ દેશાઈના પુત્ર બાલમુકુન્દરાય સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં હતાં પરંતુ દુર્ભાગ્યે ૧૧ વર્ષ ગ્રહસ્થાશ્રમ ચાલ્યા પછી તેમના પતિ ગુજરી જતાં યુવાન વયે તેઓ વિધવા થયાં હતાં. તે પછી તેમણે સમાજ

સેવાના ક્ષેત્રમાં જ'પલાન્યુ' હવું. ૧૯૧૬ માં ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રીમંડળના બેડીયા માનદ મંત્રી તરીકે બેડાયા હતા અને હજીયે એજ પદે છે. ઉપરાંત સેવા-સદન, જોખે પ્રેસીડન્સી વિમેન્સ કાઉન્સીલ અને સાહિત્ય સંસદ વિગેરે સંસ્થાઓની સેવા કરે છે. સંતાનમાં તેમને સરોજબહેન નામે એક પુત્રી છે, તેમજ બી. એ. ની પરિક્ષા પાસ કરી છે.

સરનામું:—C/O. ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળ, ગીરગામ બેકરોડ, મુંબઈ.

પટેલ, શ્રીમતિ ગંગાબહેન ગોર્ધન-દાસ—શ્રી. ગંગાબહેન પાટીદાર છે. એમનો જન્મ ૧૮૯૦ માં ભાદરણ ગામે થયો હતો. પાટીદાર રીવાજ મુજબ તેમનાં લગ્ન ચાર વર્ષની વયે શ્રી. ગોર્ધનદાસ વાઘજીભાઈ પટેલ સાથે થયાં હતાં. શ્રી. ગંગાબહેને ૧૯૧૯ માં બહેર જીવનની શરૂઆત કરેલી. તે વર્ષે ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળની શાખા શાંતાકરજમાં સ્થપાઈ હતી. એ સ્થાપનામાં તેમને મેટો હીસ્સો હતો અને આજ સુધી તે સંસ્થાના તેઓ ઉપ-પ્રમુખ છે. ૧૯૨૬ થી ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રીમંડળની કમીટીના સભ્ય છે અને મંડળની પત્રિકાના તંત્રી તરીકે કામ કરે છે. ઉપરાંત મુંબઈની અનેક સ્ત્રી સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ છે. ૧૯૩૧ માં આણંદ ખાતે ભરાયેલી પાટીદાર લગ્નિન સમાજ પરિષદના પ્રમુખ સુટાયલા. ૧૯૨૧ થી શાંતાકરજ કેંગ્રેસ કમીટી, ઉપનગર જીલ્લા કેંગ્રેસ કમીટી, તેની કાર્યવાહી કમીટીઓ અને મહારાષ્ટ્ર પ્રાંતિક કેંગ્રેસ કમીટીના સભાસદ છે. ૧૯૩૦ ની ચળવળ દરમિયાન તે જેલમાં ગયેલાં. તેઓ

ઓલ ઈન્ડિયા કેંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય છે. ૧૯૩૮ ની સાલથી વાંદરા મ્યુનિ-સીપાલીટીના સભ્ય છે. વડોદરા રાજ્ય પ્રજામંડળની કમીટીના પણ સભ્ય છે. તેઓ અક વક્તા અને લેખિકા પણ છે.

સરનામું:—શાંતાકરજ.

ખાંડવાળા, શ્રીમતિ કાન્તાબહેન, બી. એ.—કાન્તાબહેન લાડવાણીયા છે. એમનો જન્મ ૧૯૦૩ માં મુંબઈ ખાતે થયો હતો. એમના પિતા શ્રી. નગીન-દાસ ડી. માસ્તર, મુંબઈ પ્રાંતિક કેંગ્રેસ કમીટીના ઉપ-પ્રમુખ છે અને સોસીસીટર છે. શ્રીમતિ કાન્તાબહેને ૧૯૨૬ માં વિદ્યસન કોલેજમાંથી બી. એ. ની પરિક્ષા પસાર કરી હતી. એ પછી તરતજ તેમજ બહેર પ્રવૃત્તિઓમાં લાગ લેવાયું શરૂ કર્યું હતું અને અનેક સ્ત્રી સંસ્થાઓમાં આગેવાની લીધી હતી. ખાસ કરીને જોખે પ્રેસીડન્સી વિમેન્સ કાઉન્સીલ કમીટીના સભ્ય, વનિતા વિશ્રામ સોસાયટીના ઓનરરી સેક્રેટરી, શ્રીમતિ નાથીબાઈ યુનીવર્સીટીના ફેલો, અને ગુજરાતી હિંદુ સ્ત્રી મંડળની વ્યવસ્થાપક કમીટીના સભ્ય છે.

સરનામું:—શાંતાકરજ.

ઘોષ, તુષાર કુંતી—બી. એ.,—એઓ કલકત્તાના “અમરીત જગર પત્રીકા”ના અધીપતિ છે. તેવજીનો જન્મ ૧૮૯૯ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓએ કલકત્તા ખાતે કેળવણી લીધી હતી. કલકત્તાની હાઈકોર્ટના તીરસ્કાર કરવા માટે તેવજીને ૬૦૦ તેમજ કેદની સજા થઈ હતી.

સરનામું:—આનંદ ચેટરજી ક્લેન, કલકત્તા.

નંદલાસ હરિદાસ શેઠ—શેઠ નંદલાસનો જન્મ ૧૯૦૪ માં થયો હતો. તેમણે

તરીકે ૧૯૩૮ ના સાલમાં તેવણની નેમ-લ્યુક કરવામાં આવી હતી. વળી તેઓ વાર કમીટીમાં પણ થણી ઉલટ લઈ સેવા કરી રહ્યા છે. ૧૯૪૧ ના એપ્રિલ માસમાં અમદાવાદમાં ઇન્ડિઅન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ફોર તરફથી ભરાયલાં છઠ્ઠાં સ્વદેશી પ્રદર્શનને ફતેહ અપાવવામાં તેમને ફાળો મોટો હતો.

સરનામું:—અમદાવાદ.

ફાટક, રાવળહાદુર હરજીવનદાસ ભગ-વાનભાઈ, બી. એ., એલ એલ. બી. જ્ઞાન સ્ટેટના હીવાન—તેમને જન્મ આગસ્ટ ૧૮૭૨ માં થયો હતો. તેમણે મુંબઈમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૮ માં એલ એલ. બી.ની પરિક્ષા પસાર કીધા પછી વાંકાનેર સ્ટેટના ખાસ પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર તરીકે નેમલ્યુક થઈ હતી. ૧૯૦૦ ના સાલમાં વાંકાનેરના તેઓ નાયબ હીવાન અને સર ન્યાય-ધીશ નીમાયા હતા. ૧૯૦૭ ના સાલમાં રાજકોટ સ્ટેટના હીવાન નીમાયા હતા. ૧૯૨૦ માં રાવળહાદુરને ખેતાબ મળ્યો હતો. રાજકોટ મધે ૧૪ વરસ સેવા બાબત્યા પછી ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કોર્ટન એક્સાસીએશન હીમીટેડના જનરલ મેને-જર તરીકે નેમલ્યુક થઈ હતી જે બોધધા ઉપર હતા ત્યારે તેવણની મુંબઈ સર-કાર તરફથી એક સુલેહના અમલદાર તરીકે નેમલ્યુક થઈ હતી. ૧૯૨૬ થી લગભગ જે વરસ માટે એઓ ઇદર સ્ટેટના હીવાન હતા. જે પછીથી તેઓ જ્ઞાન સ્ટેટના હીવાન નેમાયા હતા.

સરનામું:—જ્ઞાન—મુરાદ.

સરકારી શાળામાં અને તે પછી વિદ્યા-પીઠમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૪ માં તેઓ માણિકલાલ હરીલાલ સ્પીનીંગ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરીંગ કુંપની લીમીટેડના મેનેજમેન્ટમાં જોડાયા હતા. તેઓની મદદ સાથે તેઓના પિતાએ પોતા હસ્તકની મીસોમાં અમદાવાદ ખાતેની વીજ્ય મીલ્સ કુંપની લીમીટેડને અને ભરૂચ ખાતેની ગોપાલ મીલ્સ કુંપની લીમીટેડને ૧૯૩૦ ના સાલમાં વધારે કીધા હતા. તેઓ અમદાવાદની કેટલીક મીસોના ડિરેક્ટરોની બોર્ડના એક મેમ્બર ઉપરાંત ઇન્ટરનેશનલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા લીમીટેડના પણ એક ડિરેક્ટર છે. છેલ્લાં ૧૩ વરસો થયાં તેઓ અમદાવાદના મીલમાલિકોની મંડ-ળીની મેનેજીંગ કમીટીના એક સભાસદ છે. હાલ અને બ્રીટન વચ્ચેના વેપારી કરાર સંબંધી વાટાઘાટ ચલાવવા માટે સરકારના ખીનસરકારી સલાહકાર

મુસ, ડૉ. એફ. એન., એમ. ડી.,
 બી. એસ. (લંડન); ડી. પી. એચ.
 (ઇંગ્લેંડ); ડી. ડી. એમ. એન્ડ એસ.
 વાઇ. (ઇંગ્લેંડ); એમ. બી. બી. એસ.
 (બ્રાઝિલ); એફ. આર. આઇ. પી. એચ.
 (લંડન); જે. પી.,—ડૉ. મુસનો જન્મ
 ૧૮૯૩ના સાલમાં થયો હતો. તેમણે કેમ્બ્રિજ
 હાઇસ્કૂલ, ન્યુ હાઇસ્કૂલ, એક્ફીનસ્ટન
 કોલેજ અને ગ્રાન્ટ મેડીકલ કોલેજમાં
 તેમજ લંડનની બુનીવર્સીટી કોલેજ અને
 હોસ્પીટલમાં કેળવણી લીધી હતી. તેમણે
 મુંબઈની ગ્રાન્ટ મેડીકલ કોલેજના ક્લિ-
 નીકલ ફેલો, મુંબઈની જે. જે. હોસ્પીટલના
 મેડીકલ રેજીસ્ટ્રાર, લંડનની મેટ્રોપોલીટન
 હોસ્પીટલના હાઉસ સર્જન, લંડનના
 મેડીકલ ટ્રેડર વિગેરે ઓધ્યાઓ ભોગ્યા
 હતા. એ ઉપરાંત મુંબઈની બુનીવર્સીટીના
 ટ્યુઅરકબુસેતીસના તેવણ લેકચરર,
 મુંબઈની જી. ડી. હોસ્પીટલના ઓનરરી
 ફીઝિશન, અને ફેલો ઓફ ધી રોયલ સોસાય-
 ટી ઓફ પબ્લીક હેલ્થના ફેલો છે. મુંબઈ
 બુનીવર્સીટીના પણ તેઓ એક ફેલો છે.
 સેન્ટ જ્યોરજ્સ હોસ્પીટલના એવળ
 ઓનરરી ફીઝિશન છે. હાલમાં તેઓ
 જી. ડી. હોસ્પીટલના સુપરી-ટેન્ડન્ટ અને
 બીક મેડીકલ ઓફીસર છે.

સરનામું:—એલીસ બીલ્ડીંગ, હોર્નબી
 રોડ, મુંબઈ.

સરજન-સ (લંડન)ની ડીગ્રીઓ મેળવી
 હતી ૧૯૨૬માં તેમણે મુંબઈની ગ્રાન્ટ
 મેડીકલ કોલેજના સર્જનના પ્રેફેસરનો
 તેમજ મુંબઈની સર જે. જે. હોસ્પીટલમાં
 ઓનરરી સર્જનનો ઓધ્યા ભોગ્યો
 હતો. બ્રીટીશ મેડીકલ એસોસિએશનની
 મુંબઈની શાખાના પ્રતિનિધિ તરીકે
 ડૉ. પરમારે એસોસિએશનની ઇંગ્લેંડમાં
 મળેલી અનેક કોનફરન્સમાં હાજરી
 આપી છે. ડૉ. પરમારની ગ્રાન્ટ મેડીકલ
 કોલેજના સર્જનના પ્રેફેસર તરીકે
 તેમજ જે. જે. હોસ્પીટલના ફીઝિયર
 (ફર્સ્ટ) સર્જન તરીકે ડૉ. એસ.
 આર. મુલગાંવકરની જગ્યાએ ૧૯૪૧ થી
 પાંચ વરસની મુદત માટે નેમણુંક થઈ
 છે. હિંદમાં “ઇલેક્ટ્રો સર્જરી” હાથ
 કરનાર એવળ પહેલાજ સર્જન છે.

સરનામું:—ગ્રાન્ટ મેડીકલ કોલેજ,
 મુંબઈ.

મુન્શી, મુન્શીશરણ, ખી. એ. (અલ્લાહ-ખાંદ). એડવોકેટ અલ્લાહખાંદ હાઈકોર્ટ—એમનો જન્મ ૧૮૭૪ માં થયો હતો. એમણે યુકત પ્રાંતમાં ગોરખપુરની અર્ચબીશન હાઈસ્કૂલ અને જુનીયો હાઈસ્કૂલમાં અને અલ્લાહખાંદની મ્યુઈર સેન્ટ્રલ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. તેઓ વડી ધારાસભાના સભ્ય હતા અને ૧૯૩૫ માં અલ્લાહખાંદ યુનીવર્સિટીની અને ખનારસ હિંદુ યુનીવર્સિટીની કોર્ટના સભ્ય હતા. ૧૯૨૫-૨૬ માં અલ્લાહખાંદની કાયસ્થ પાંડશાળાના પ્રમુખ હતા, તે ઉપરાંત અલ્લાહખાંદની કરોસ્થવેઈટ ગર્લ્સ કોલેજના સંયુક્ત મંત્રી, અલ્લાહખાંદની મેકડોનલ્ડ હિંદુ બોર્ડિંગ હાઉસ, યુકત પ્રાંત ઈન્ડિયન કોન્ફરન્સ અને ખીજ સામાજિક અને રાજદ્વારી કોન્ફરન્સોના માનદ મંત્રી હતા. ૧૯૧૦ માં હિંદી રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસની સત્કાર સમિતિના માનદ મંત્રી નીમાયા હતા. અલ્લાહખાંદ સ્વદેશી હીંગના એકવાર પ્રમુખ હતા. અલ્લાહખાંદની હરિજન પ્રવૃત્તિમાં પણ ભાગ લઈ રહ્યા છે. અત્યારે હરિજન સેવકસંઘના પ્રમુખ છે. ચારવાર યુરોપના પ્રવાસે ગયા હતા અને હિંદુ વિષે લેખો લખ્યા હતા તથા ભાષણો આપ્યા હતાં.

સરનામું:—૬, એડમન્ટન રોડ, અલ્લાહખાંદ.

પટ્ટણી, મીં અનંતરાય પ્રભાશંકર, એમ. એ. (કનટખ)—તેઓ ભાવનગર સ્ટેટના હીવાન છે. મરહુમ સર પ્રભાશંકર દલપતરાય પટ્ટણીના તેઓ દીકરા થાય છે. તેમનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલમાં

થયો હતો. તેમણે ઈંગ્લેંડ મધે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૧ માં ભાવનગર સ્ટેટની સરવિસમાં જોડાયા હતા જ્યાં કન્ટ્રોલર ઓફ સ્ટેટ એકાઉન્ટસ, હુમ્મર સેક્રેટરી (૧૯૩૧), સ્ટેટ કાઉન્સિલના મેમ્બર (૧૯૩૫) વીજેર ઓધ્યાઓ ભાગવી ૧૯૩૭ ના સાલમાં એવળુ હીવાન નીમાયા હતા. એમણે ગુજરાતીમાં કેટલાંક પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે.

સરનામું:—અનંતવાડી, ભાવનગર.

કાનીટકર, શ્રી. કેશવ રામચન્દ્ર, એમ. એ., ખી. એસ સી.—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. એમણે વાઈ અને પુનાની ન્યુ ઈંગ્લીશ સ્કૂલમાં અને ફરગ્યુસન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ટેકેન એજ્યુકેશન સોસાયટીના આજીવન સભ્ય તરીકે સેવા બજાવી છે અને ૧૯૩૦-૩૨ માં એ સંસ્થાના ફીઝીકલ પ્રેફેસર નીમાયા હતા. ૧૯૦૫ માં ન્યુ ઈંગ્લીશ સ્કૂલના બોર્ડિંગ હાઉસનો અને ૧૯૦૬-૧૪ માં ફરગ્યુસન કોલેજની હોસ્ટેલનો કારિબાર એમના હસ્તક હતો. એ ઉપરાંત ૧૯૧૪-૨૧ માં નવીન મરાઠી શાળાનો વહીવટ પણ શ્રીં કાનીટકરે કર્યો હતો. છેલ્લા ૨૪ વર્ષ થયાં તેઓ મુંબઈ યુનીવર્સિટીની સેનેટમાં છે, ૧૯૨૧-૨૬ માં એની સીડીકેટમાં નીમાયા હતા અને ૩ વર્ષ સુધી સ્કૂલ ફીવીંગ એકઝામીનેશન બોર્ડમાં નીમાયા હતા. ૭ વર્ષ થયાં પુના જીલ્લા સ્કૂલ બોર્ડના ચેરમેન છે, સાત વર્ષ થયાં પુના સીટી મ્યુનિસિપાલિટીમાં પુનાના પશ્ચિમ વિભાગના પ્રતિનિધી તરીકે ચુંટાય છે. ૧૯૨૦ માં એમણે વિશ્વેશ્વરાયા ટેકનીકલ એજ્યુકેશન કમીટીમાં કામ કર્યું હતું. ૧૯૨૮ માં સરકારે નીમેલી ફીઝીકલ ટ્રેનીંગ કમીટીના

મંત્રી નીમાયા હતા, ૧૯૨૧ થી ૧૯૨૯ સુધી પુનાની ફરગ્યુસન કોલેજના પ્રીન્સીપાલ હતા, મોર્ડન એજ્યુકેશન સોસાયટીના આજીવન સભ્ય, પુનાની નવરોજી વાડીયા કોલેજના ફીઝિકસના પ્રોફેસર, મુંબઈ યુનીવર્સિટીના ૧૯૩૩-૩૪ માં સાયન્સની ફેકલ્ટીના ડીન અને ૧૯૩૮-૩૯ માં ટેકનોલોજીના ડીન બન્યા હતા.

સરનામું:—૧૨, ગણેશવાડી, પુના ૪.

જેશી, શ્રી. નારાયણ મલ્હાર, બી. એ., જે. પી.—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. એમણે પુનાની ન્યુ ઇંગ્લીશ સ્કૂલ અને ડેકકન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. એ પછી એમણે આઠ વર્ષ સુધી શીક્ષકનો વ્યવસાય ઉપાડ્યો હતો. ખાનગી અને સરકારી શાળાઓમાં શિક્ષક બન્યા હતા. ૧૯૦૬ માં શ્રીમં જેશી સરવન્ટસ એન્ડ ઇંડીયા સોસાયટીમાં દાખલ થયા, ૧૯૧૧ થી બોમ્બે સોશીઅલ સરવીસ લીગના મંત્રી છે, ૧૯૧૭ થી ૧૯૨૬ સુધી બોમ્બે પ્રેસીડેન્સી સોશીઅલ રીફોર્મ એસોસિએશનના મંત્રી હતા, ૧૯૧૯ થી ૧૯૨૯ સુધી વેસ્ટર્ન ઇંડીયા નેશનલ લીબરલ એસોસિએશનના મંત્રી હતા, ૧૯૨૫-૨૬ માં એલ ઇંડીયા ત્રેડ યુનિયન કોંગ્રેસના સામાન્ય મંત્રી હતા, ૧૯૨૨ થી ૧૯૩૩ સુધી તેઓ જીનીવાની ઇન્ટરનેશનલ લેબર ઓફીસ (આઈ. એલ. ઓ.)ની ગવર્નીંગ બોર્ડીના ડેપુટી સભ્ય હતા. ૧૯૧૯ માં એમને કેસર હિંદનો ચાંદીનો ચંદ્રક મળ્યો હતો. શ્રીમં જેશીએ મ્યુનીસીપાલિટી દ્વારા મુંબઈ શહેરની પલ્લુ સેવા પબ્લીષ છે. ૧૯૨૧ માં હિંદની વડી ધારાસભાના સરકાર નીયુક્ત સભ્ય હતા અને ૧૯૨૪, ૧૯૨૭ અને ૧૯૩૪

માં મજૂરોના પ્રતીનિધી તરીકે વડી ધારાસભામાં બીરાજ્યા હતા. હિંદના મજૂર પ્રશ્નોની તપાસ કરવા નીમાયલા શાહી કમીશનમાં મજૂરોના પ્રતિનિધિ તરીકે નીમાયા હતા. ૧૯૩૦, ૧૯૩૧ અને ૧૯૩૨ માં ગોળમેજી પરિષદમાં અને બેઇન્ટ પાલમિન્ટરી કમીટીમાં એક હિંદી પ્રતિનિધી તરીકે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૨૪ અને ૧૯૩૭ માં આઈ. એલ. ઓ.ની ગવર્નીંગ બોર્ડીના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૪૧ માં સરવન્ટસ એન્ડ ઇંડીયા સોસાયટીમાંથી તેઓ છુટા થયા છે.

સરનામું:—સેંડહર્સ્ટ રોડ, મુંબઈ, ૪.

કાસે, શ્રી. વામન ગોવિંદ, ફરગ્યુસન કોલેજના નિવૃત્ત પ્રોફેસર—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. એમણે પુનાની ન્યુ ઇંગ્લીશ સ્કૂલ અને ફરગ્યુસન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૦૭ માં તેઓ પુનાની ડેકકન એજ્યુકેશન સોસાયટીનાં આજીવન સભ્ય તરીકે જોડાયા હતા. ૧૯૧૯ થી પાંચ વર્ષ સુધી મુંબઈ યુનીવર્સિટીના ફેલો હતા. ફરગ્યુસન કોલેજમાં ઇતિહાસ અને અર્થશાસ્ત્રના પ્રોફેસર છે. ૧૯૨૧-૨૩ માં કાન્ડેસીલ એન્ડ સ્ટેટના સભ્ય અને ૧૯૨૩-૨૫ માં ઇંડીઅન ટેરીફ બોર્ડના સભ્ય હતા. ૧૯૨૫ થી ૧૯૨૮ સુધી ડેકકન એજ્યુકેશનલ સોસાયટીના મંત્રી હતા. પુનાની બેન્ક ઓફ મહારાષ્ટ્રના ચેરમેન છે. રાજકારણમાં વિનિત પક્ષના છે અને ઘણી સભાઓમાં ભાગલેા કર્યા છે અને અર્થશાસ્ત્ર, રાજકારણ અને સામાજિક સુધારણા અંગે અનેક લેખો અને પુસ્તકો લખ્યાં છે. મરાઠી સાપ્તાહિક “અર્થ”ના તંત્રી છે.

સરનામું:—પુના નં ૦ ૪.

તમારી તનદુરસ્તી અને સાથે પૈસાની ખરબાદી

નહી કરવી હોય તો હંમેશા બસ

ડ્યુકનાજ

સોડા, લેમન અને બીજા ડોલ્ડ્રી'કસ
પીવો, એ તમારી તનદુરસ્તીની
જામીનગીરી છે, અને તમે ખરચેલા
પૈસાનો સંગીન માલ આપે છે.

તેટલાજ માટે આજે ડ્યુકનાજ માલની
ચાલુ માંગણી મુ'બઈના સે'ક્ટો
રેસ્ટોરાંઓ વગેરેમાં થાય છે.

ડ્યુક એન્ડ સન્સ

ગ્રાન્ટરોડ.....પરેલ.

ટેલીફોન:—

૪૦૩૪૭

ટેલીફોન:—

૪૧૦૫૧

દસ્તુર, ફરામરોઝ અંરદેશર બોડ, બી. એ. (ઓનર્સ)—દસ્તુરજી બોડનો જન્મ ૧૯૦૦ ના સાલના મે માસમાં થયો હતો.

જે. એન. પીટીટ ઓફિસમાં કુળવહી લીધી હતી. મુંબઈના અનજીમનના આતશબહેરામમાં તેમણે મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે કામ કીધું હતું. ઇરાન્યન લાપાઓ શીખાડતી સર જે. જે. મદરેસાનો એમ. એ. ના ડીપ્લોમાં ધરાવે છે, તેમજ એ મદરેસાના તેઓ એક ગોલ્ડ મેડલિસ્ટ છે. ૧૯૨૫ માં તેમણે બી. એ. ની પરિક્ષા પસાર કીધી હતી. અધેશની કામ અધેશનાન ઇનસ્ટીટ્યુટમાં પાંચ વરસ સુધી ધાર્મિક શિક્ષણ આપનારા શિક્ષક તરીકે તેમણે કામ કીધું હતું જે પછી દાંદરની અધેશનાન મદરેસાના તેઓ પ્રીન્સીપાલ નીમાયા હતા. ૧૯૩૩ માં કની ટાગેરના શાન્તીનીકેતનમાં તેઓ બોડાયા હતા કે જ્યાં એક વરસ સુધી રહ્યા હતા. યંગમેન્સ પારસી એસોસી-

એશન તેમજ યુનીવર્સિટી સ્ટુડન્ટસ પારસી યુનીયનના ચેરમેન હોવા ઉપરાંત તેઓ અનેક પારસી મડળો સાથે સંબંધ ધરાવે છે. મુંબઈમાં ચર્ચગેટ ઉપર આવેલાં ફસલી આતશબહેરામના તેઓ દસ્તુરજી છે.

સરનામું:—યુસુફ બીલીડીંગ, ચર્ચગેટ, મુંબઈ.

પ્રાંજી, શ્રી. ગોપાળ રામચન્દ્ર, એમ. એસ સી., એ. આઈ. આઈ. એસ સી., આઈ. ઇ. એસ.) એફ. એન. આઈ., જે પી., મુંબઈની રાયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સના પ્રીન્સીપાલ અને ફીઝીકસના પ્રોફેસર—એમનો જન્મ ૧૮૯૧ માં થયો હતો. શ્રીમતિ માલીની પ્રાંજી સાથે તેમના લગ્ન થયાં છે. એમણે પુના, હૈદરાબાદ અને બલ્કાન ખાતે કેળવણી લીધી હતી. ત્રણ વર્ષ સુધી જેન્સોર ખાતે મુંબઈ યુનીવર્સિટીના રીસર્ચ સ્ટેજર હતા. એ પછી થોડા સમય સુધી જેન્સોરના-ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સના ફીઝીકલ કેમિસ્ટ્રી વિભાગના મદદનીશ હતા. ૧૯૨૦ થી રાયલ ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સમાં ફીઝીકસના પ્રોફેસર છે. જેન્સોરની ઇન્ડિઅન, એકેડેમી ઓફ સાયન્સ અને કલકત્તાની નેશનલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સના સભ્યો છે. તેમણે સાયન્સના સાંમથીકોમાં લેખો લખ્યા છે. મરાઠી માસિક ‘સૃષ્ટીજ્ઞાન’ના સહતંત્રી છે.

સરનામું:—રાયલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ સાયન્સ, મેથોરોડ, મુંબઈ.

લોટવાલા, શ્રી. રણછોડદાસ ભવાન— પત્રકાર આલમમાં જાણીતા આ પત્ર માલિકને જન્મ ૧૮૭૫માં લોહાણા કુટુંબમાં થયો હતો. નાનપણમાં તેઓ મુંબઈ આવ્યા હતા અને મુંબઈની કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યા પછી ડીગ્રીના મોડમાં નહિ પડતાં અભ્યાસ છોડી દીધો હતો અને આટાના ધંધામાં પડ્યા હતા. ધંધામાં પડ્યા છતાં એમણે જગતના મુખ્ય પ્રશ્નોના અભ્યાસ ચાલુ રાખ્યો હતો. શેઠ લોટવાળા મુક્ત અને સ્વતંત્ર વિચાર ધરાવતા હોવાથી તેમના સામાજિક, રાજકીય અને ધાર્મિક વિચારો ક્રાંતિકારી છે તેમણે આર્ય સામાજીસ્ટો તરફથી થયેલા આંતરજ્ઞાતિય ભોજન સમારંભમાં ભાગ લીધો હતો અને ત્યારથી તેમની જ્ઞાતિએ તેમનો ખડોફાર કર્યો છે. પણ જ્ઞાતિના એ નિર્ણય છતાં તેઓ અડગજ રહ્યા હતા. પોતાના વિચારોને પ્રભમાં ફેલાવવા માટે તેમણે મીઠાનાનાલાઈ ચીંચ-ગર પાસે “અખબારે સોદાગર” નામનું પત્ર અને પ્રેસ ખરીદી લીધા અને ૧૯૧૪ માં શ્રી. રતનશાહના તંત્રીપદે મુંબઈનું “હિંદુ માલેકીતુ” પહેલું ગુજરાતી દૈનિક પત્ર “હિંદુસ્તાન” અસ્તીત્વમાં આવ્યું. ત્યારથી તેઓ આર્ય સામાજીસ્ટ પ્રવૃત્તિમાં પણ સારો ભાગ લઈ રહ્યા હતા. “હિંદુસ્તાન” પત્ર ઉદામ નીતિએ ચાલતું હતું. ગાંધીજી દક્ષિણ આફ્રિકાથી જ્યારે હિંદ આવ્યા ત્યારે બીજાઓની માફક શ્રી. લોટવાળા પણ તેમના તરફ આકર્ષાયા હતા અને સાબરમતી આશ્રમની સ્થાપના માટે રૂ. ૧૦૦૦ નો ફાળો આપ્યો હતો. તેમજ ગાંધીજીના લડાયક કાર્યક્રમની પણ

હિમાયત 'કરી હતી. પણ ગાંધીજીએ ધર્મને રાજકારણ સાથે ભેળી દઈ ચરખો, ખાદી વિગેરેની હીમાયત કરી ઉદ્યોગવાદને વખોડી કાઢ્યો ત્યારથી તેઓ ગાંધી વિરોધી બન્યા છે અને તેમના પત્રોની પણ એવીજ નીતિ રહી હતી. તેમણે ક્ષીમીટેડ કંપની કરીને “હિંદુસ્તાન” ઉપરાંત “પ્રભમિત્ર કેસરી” સાપ્તાહિક, “નવયુગ” માસિક, “એડવોકેટ ઓફ ઇંડીઆ” અંગ્રેજી, “ચિત્રા” મરાઠી, અને “હિંદ પ્રભ” સાંજનું દૈનિક ચલાવ્યાં છે. શેઠ લોટવાળાને ત્યાં ઘણા મોટા પત્રકારોએ પત્રકારીત્વના ધંધાનું શિક્ષણ મેળવીને સ્વતંત્ર રીતે વર્તમાન પત્રો કાઢ્યા છે. તેમણે પોતાના સિદ્ધાંતોના પ્રચાર ખાતર મોટો ભોગ આપ્યો છે અને રાષ્ટ્રીય જીવનમાં સંગીન ફાળો આપ્યો છે. તેમણે વારંવાર વિભાગીયતનો પ્રવાસ કર્યો છે અને લંડનમાં ઓફીસ પણ ખોલેલી. તેમણે એક પ્રસ્તકાલય અને આર. એલ. હોસ્ટેલ પણ સ્થાપ્યા છે.

સરનામું:—આર્ય ભવન, સેંડહસ્ટ રોડ, મુંબઈ. ઓફીસ: દલાલ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

લોટવાળા, કુમારી બચુબહેન રણ-છોડદાસ—બચુબહેનનો જન્મ ૧૯૦૦ માં મુંબઈમાં થયો હતો. “હિંદુસ્તાન” ના માલિક શ્રી. રણછોડદાસના એ પુત્રી થાય. તેમણે સેંટ જેવીઅસ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. શ્રીમતિ બચુબહેન મુંબઈ કોરપોરેશનના પહેલા સ્ત્રી કોરપોરેટર છે. ૧૯૨૩ માં પહેલી વાર ચુંટાયાં હતાં અને સતત નવ વર્ષ સુધી ચુંટાતાં રહ્યાં હતાં. ૧૯૩૦

માં “હિંદુસ્તાન”ના તંત્રીનું સુકાન સંભાળ્યું હતું અને એ પદે બે વર્ષ ચાલુ રહ્યાં હતાં. “નવયુગ” માસિકના નારી વિભાગમાં તેમણે કામ કર્યું હતું. અત્યારે ભગિની સમાજની તેમજ અન્ય સ્ત્રી પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લે છે. બચુ-બહેન ભગિની સમાજ પત્રિકાના સહ-તંત્રી પણ છે.

નાયક, સરદાર ૨૧૦ બ૦ ભીમલાઇ રણછોડજી—એમનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. ૧૮૯૬માં તેઓ સાઉથરોહડેસીઆના સાદસખરી ખાતે ધંધા અર્થે ગયા હતા. ત્યાંની ભીમજી આર. નાયકની પેઢીના માલિક હતા. ૧૯૧૨ માં ત્યાંથી પાછા ફર્યા પછી બહેરજીવનમાં પડ્યા હતા. ૧૯૨૫થી ૧૯૩૮ સુધી સુરતની જિલ્લા લોકલ બોર્ડના પ્રમુખ હતા, ૧૯૨૯થી ૧૯૩૯ સુરતના જિલ્લા સ્કુલ બોર્ડના ચેરમેન હતા અને ૧૯૨૭થી ૧૯૩૭ સુધી મુંબઈની જીની ધારાસભાના સભ્ય હતા. તેઓ મુંબઈની ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કોટન એસોસિએશનના ડીરેક્ટર છે. ૧૯૨૩ થી ઇન્ડિયન સેન્ટ્રલ કોટન કમીટીના સભ્ય છે. ઉપરાંત મુંબઈની એગ્રીકલ્ચરલ રીસર્ચ કમીટી અને ન્યુ દીલ્હીની એગ્રીકલ્ચરલ રીસર્ચની ઇમ્પીરીયલ કાઉન્સિલની સલાહકારી બોર્ડના સભ્ય છે. બપાન સાથે વ્યાપારી કરારની વાટાઘાટ માટે નીમાયલા હોંદી પ્રતિનિધી મંડળના ત્રણ વાર બીન સરકારી સલાહકાર નીમાયા હતા. મુંબઈના સર સામુન ડેવીડ ટ્રસ્ટ ફંડના ટ્રસ્ટી છે. મુંબઈ સરકારની “ડીલીમીટેશન” કમીટીના સભ્ય હતા. શાહી બેતીવાડી કમીશન સમક્ષ એમણે જીબાની આપી હતી. તેઓ બીજી અનેક બહેર અને ખાનગી સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. ૧૯૨૩ માં રાવજહાદુર

થયા હતા અને ૧૯૩૨ માં એમને જીજરાતના બીજા વર્ગના સરદાર તરીકે માન્ય રાખ્યા હતા. તેઓ સુરત જિલ્લાના ઇનામદાર છે.

સરનામું:—સગરામપુરા, સુરત.

નરરાજન, શ્રી. કામાક્ષી, બી. એ., “ઇન્ડિયન સોશીયલ રીફોર્મર” મુંબઈના તંત્રી—એમનો જન્મ ૧૮૬૮ માં થયો હતો. કુંલકોનમની સરકારી કોલેજમાં એમણે વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. મુંબઈમાં પ્રગટ થતાં “ઇન્ડિયન ડેલી મેલ”ના થોડા વખત સુધી તંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૧૧ માં મળેલી મદ્રાસ પ્રાંત સોશીયલ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૧૮ માં મુંબઈ પ્રાંત સોશયલ કોન્ફરન્સ, ૧૯૨૧ માં માઇસોર ટ્રીસીવીક એન્ડ સોશયલ પ્રોગ્રેસ કોન્ફરન્સ અને ૧૯૨૧ માં અમદાવાદ ખાતે મળેલી નેશનલ સોશયલ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૮ માં ચીકાગો યુનીવર્સિટીના હસકેલ લાવલુમાળાના લાવલુ કર્તા હતા, ૧૯૩૭ માં અનામલાઈ યુનીવર્સિટીના પદવીદાન સમારંભ વખતે લાવલુ આપેલું, તેમણે મીસ કેથેરિઇન મેથોના “મધર ઇન્ડિયા” પુસ્તકને જવાબ આપ્યો છે, અને “અવર દ્રીપ ટુ અમેરિકા” નામનું પુસ્તક પ્રગટ કર્યું છે.

સરનામું:—“કામાક્ષી હાઉસ,”

વાંદરા, મુંબઈ.

પ્રેસીડેન્સી
સંધર દેશી
વીમા કું. છે.

રહીમતુલ્લા, શ્રી. ફાઝલ, ઇબ્રાહીમ, સી. આઈ. ઇ, બી. એ., જે. પી., બોનરરી મેજસ્ટ્રેટ, ઇન્ડિઅન. ટેરીફ બોર્ડના સભ્ય, વેપારી—એમનો જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો હતો. તેમણે અલીમહમદ

ફાઝલભાઈની પુત્રી જેનાબાઈ સાથે લગ્ન કર્યા છે. તેમણે એવીઅર્સ સ્કૂલ અને કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો છે અને પુનામાં બીજી એલ. એલ. બી. સુધી અભ્યાસ કર્યો હતો. ઘણાં

વર્ષો સુધી તેઓ મુંબઈ કોસ્પોરેશનના સભ્ય હતા. ૧૯૨૧ અને ૧૯૩૦ માં મુંબઈ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટી બન્યા હતા, ૧૯૨૨ માં ડેવેલપમેન્ટ ડીપાર્ટમેન્ટની સલાહકારી સમિતિના સભ્ય હતા, ૧૯૨૯ માં દારૂની દુકાનો સંબંધી મુંબઈની સરકારને સલાહ આપવા નીમાયલી કમીટીના સભ્ય નીમાયા હતા. હિંદી સરકારની ત્રણ અને ગા. ટકાની લોનો માટે "સીડીંગ ફંડ" ઉછેર કરવા માટે નીમાયલી જવનમેન્ટ સીક્યુરીટીઃ કમીટીમાં નીમાયા હતા. ૧૯૨૧ અને ૧૯૩૦ માં દેશી વેપારી એમ્બરની કમીટીમાં હતા. ઉપરાંત અનેક સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ છે. આલ ઇન્ડિયા મુસ્લીમ કોન્ફરન્સ, આલ-ઈન્ડિયા માઈનોરીટીઃ કોન્ફરન્સ, મુંબઈ પ્રાંત ઉર્દુ શિક્ષક પરિષદ વીજિરમાં પણ તેમણે આગેવાની ભર્યો લાગ લીધો છે. તાતાકંપની, એમ્બે ઇલેક્ટ્રીક એન્ડ ટ્રાન્સે કંપની વીજિર લીમીટેડ કંપનીઓના ડિરેક્ટર છે. સેન્ટ્રલ પ્રોડક્ટ્સટીંગ એડવાઈઝરી કાઉન્સિલના સભ્ય છે. ૧૯૨૫-૩૦ માં હિંદની વડી

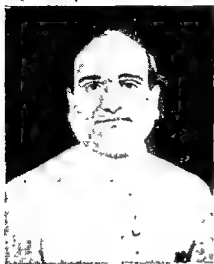
ધારાસભાના સભ્ય હતા. ૧૯૩૦ માં તેમને ટેરીફ બોર્ડમાં નીમવામાં આવ્યા હતા અને ૧૯૩૫ માં તેના પ્રમુખ થયા હતા. ૧૯૩૭ માં મુંબઈની વડી ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા. તેમાંથી તેમણે ટેરીફ બોર્ડમાં બેડાવાનું આમંત્રણ આવતાં રાજીનામું આપી દીધું હતું. અમદાવાદ એડવાન્સ મીલ અને તાતાપાવર કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને ઇસ્માઈલીઆ કો-ઓપરેટીવ બેન્ક લીમીટેડના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—ઇસ્માઈલ બીદલીંગ, હોર્નબી રોડ, મુંબઈ.

મનોહરલાલ શ્રી. એમ. એ., બી. એ. કેમ્બ્રીજ, ફીલોસોફી અને અર્થશાસ્ત્ર, બાર-એટ-લો., ૧૯૩૭ થી પંજબ સરકારના નાણાં ખાતાના મંત્રી—એમનો જન્મ ૧૮૭૪ માં થયો હતો. તેમણે પંજબ યુનીવર્સિટી અને સેન્ટ બેન્સ કોલેજ, કેમ્બ્રીજમાં અભ્યાસ કરેલો. સંસ્કૃતના સ્કોલર છે. ૧૯૦૬ થી ૧૯૦૯ સુધી તેઓ કુપુરથલાની રલુધીર કોલેજના પ્રીન્સીપાલ નીમાયા હતા. ૧૯૦૯ થી ૧૯૧૨ સુધી કલકત્તા યુનીવર્સિટીના અર્થશાસ્ત્રના મીટો પ્રોફેસર હતા. લાહોર હાઈકોર્ટના એડવોકેટ હતા. ૧૯૧૫ થી પંજબ યુનીવર્સિટીના ફેલો અને સીડીકેટના સભ્ય હતા. ૧૯૨૭-૩૦ માં પંજબ સરકારના કેબલણી ખાતાના પ્રધાન થયેલા. ૧૯૩૫ માં મળેલી આલ ઇન્ડિયા ઇકોનોમીક કોન્ફરન્સ (દાકા) ના પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૭ થી પંજબના નાણાં ખાતાના પ્રધાન છે. તેમણે અર્થશાસ્ત્ર પર લેખો લખ્યા છે.

સરનામું:—જ, કલબ રોડ, લાહોર.

નગરી, શ્રી. પોપટલાલ હરીલાલ—
શેઠ પોપટલાલનો જન્મ અમદાવાદમાં

થયો હતો. ૧૯૧૨ માં એમણે ધંધામાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારથી સતત પરિશ્રમ અને બુદ્ધિબળથી આગળ આવતા ગયા. ૧૯૦૫ માં શરૂ થયેલી ધી નેશનલ મીલ્સ કું. લીમીટેડ સુકાન એમના હાથમાં આવતાં એ મીલના વીકાસ થવા માંડયો હતો. એ મીલના શેઠ પોપટલાલ એનેજીંગ એજન્ટ છે. અમદાવાદ મીલ માલિક મંડળના માનદ સંયુક્ત મંત્રી પણ નીભાયા હતા. અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલિટીના સભ્ય તરીકે પણ એમણે શહેરની સેવા ખભવી છે. વ્યાપાર ઉદ્યોગોનાં હોદ્દી મંડળોનાં ફેડરેશનના સલાસદ તરીકે તે ચુંટાયો હતા. મુંબઈમાં સને ૧૯૩૩ માં સારાયલી લોકલ બોર્ડની પ્રાંતિક ડેવલપમેન્ટમાં તેઓ સભ્ય હતા. સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ક્રિકેટ, ગુજરાત ક્રિકેટ એસોસિએશન ઉપરાંત કેળવણી અને વ્યાયામ વિષયક અને ધાર્મિક સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. ૧૯૩૨ માં સારાયલા અખિલ હિંદ સ્વદેશી પ્રદર્શનના તેઓ પ્રમુખસ્થાને હતા. ચાલુ વર્ષના

એપ્રિલ માસમાં ઈન્ડિઅન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ ફેર તરફથી અમદાવાદમાં સારાયલાં છૂટાં સ્વદેશી પ્રદર્શનની ચલાહકારી બોર્ડ ઉપર તેઓ હતા. ૧૯૨૭ ના ગુજરાતના મહા-જળપ્રલય તેમજ બીહાર ધરતીકંપ વખતે મોટી રકમની મદદ કરેલી. એ ઉપરાંત કિસ્સાન, મજદુર, અનાથ કે અખલાશ્રમે, વ્યાયામ મંદીરો, સીલ્વર જુબીલી ફંડ, મુદ્ધ ફંડ, લય નિવારણ ફંડ, યંગ હોર્સેસ પ્રધરહુડ, ખનારસ હિંદુ યુનીવર્સિટી વિ. જુદી જુદી સંસ્થાઓને કરેલી મદદ એમના ઉદાર સ્વભાવની પ્રતિતી કરાવે છે. એમના સ્વતંત્ર અને ન્યાયપ્રિય સ્વભાવને લીધે એમને વારંવાર લવાઈ તરીકે નીમવામાં આવે છે. ઔદ્યોગીક ક્ષેત્રમાં પણ શેઠ પોપટલાલે અનેક નવીન દીશાઓ હાથ ધરી તે દીશામાં પણ બુદ્ધિને વાળી છે. અમદાવાદ શહેરમાં એક અગ્રગણ્ય ઉદ્યોગપતિ તેમજ કાર્યદક્ષ વ્યક્તિ તરીકે એમનું નામ બાણીવું છે.

શ્રી. બંસીધરભાઈ તેમના વડીલ પુત્ર છે અને યુવાવસ્થામાંજ પિતાશ્રીની છાયા નીચે ધી નેશનલ મીલ્સ કું. લી. ને વહીવટ સંભાળવાની તેમને તક મળી છે. શ્રી. બંસીધરભાઈ ક્રીકેટના બાણીતા ખેલાડી છે અને રમતગમતના શોખીન છે. મીલમાં તેમણે ઔદ્યોગીક અને ટેકનીકલ ત્રેઈનીંગ લીધી છે અને મીલના વહિવટની સંગીન તાલીમ લઈ રહ્યા છે. નેશનલ મીલ્સ કું. લી. ને તે ડિરેક્ટર છે.

સરનામું:—પ્રિતમ નગર, ૪૫ એ.

એલીસ બીજ, અમદાવાદ.

જેશી, સર મોરોપંત વિશ્વનાથ, ડૉ. સી. આઈ. ઇ., બી. એ., એલ એલ. બી.—એમનો જન્મ ૧૮૬૧ માં થયો હતો. એમણે પુનાની ડેકન કોલેજ અને મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૮૮૪ થી ૧૯૨૦ સુધી એમણે વરાડ (ખીરાર)ના જ્યુડીશીઅલ કમીશનરની કોર્ટમાં એડવોકેટ તરીકે પ્રેક્ટીસ કરી હતી. ૧૯૨૦-૨૫ માં તેમની મધ્યમાંતની સરકારના જૂઠ્ઠા મંત્રી તરીકે નીમણુંક થઈ હતી. ૧૯૨૫ માં એલ ઇન્ડિઆ લીબરલ ફેરેશનના તેઓ પ્રમુખ પસંદાયા હતા. ૧૯૨૮-૨૯ માં “એજ એફ કનસેન્ટ કમીટી” (સંમતિવચ કમીટી)ના ચેરમેન નીમાયા હતા. અત્યારે નાગપુર હાઇકોર્ટના એડવોકેટ છે.

સરનામું:—નાગપુર, સી. પી.

હકીમ, ડા० રૂસ્તમજી એદલજી, પ્રાણાચાર્ય, એફ. પી. એ. સી.—એવલુનો જન્મ ૧૮૬૧ ના સાલમાં થયો હતો. મુંબઈના તેઓ એક આજેવાન પારસી પુનાની ફીઝીશ્યન છે. તેઓ એકલાજ હાંદી અને પારસી પુનાની ફીઝીશ્યન છે કે જેઓને સારવાર અર્થે કોન્સીનન્ટ ઉપર જોડાવવામાં આવ્યા હતા. એક પુનાની ફીઝીશ્યન તરીકે ૫૦ વરસો થયાં પ્રેક્ટીસ કરતાં ડા० હકીમ જાણીતા થયા છે. મહારાજ સીંધ્યા જ્યારે ૧૯૨૫ માં પારીસ ખાતે ગયા હતા ત્યારે તેઓની ખીમારી જ્યારે યુરોપના આજેવાન તળીખાના હાથે પણ સાજી થઈ શકી નહી ત્યારે એવલુને હાંદથી જોડાવી મંગાવવામાં આવ્યા હતા.

સરનામું:—૬૧૮, ગઝદર હાઉસ, ઘોખી-તલાવ, મુંબઈ ૨.

હકીમ, ડા० દારા રૂસ્તમજી, બી. એસ. સી., એમ. બી. બી. એસ., એફ. આર એમ. એસ. (લંડન), વીજેરે—તેઓનો જન્મ ૧૯૦૪માં થયો હતો. મુંબઈના તેઓ એક જાણીતા તળીખ અને પારસી પુનાની ફીઝીશ્યન ડા० રૂસ્તમજી હકીમના ખેટા છે. મરહુમ શહેનશાહ ખાનુ રાણીમાતા વીક-ટોરીયાના માજી તળીખી સલાહકાર ડા० જે. ખીસ્કો તરફથી ૧૯૩૫ માં એવલુને ન્યુ કાસલ-ગ્રોવ-ટાઇન મધે આવવાનું આમંત્રણ મળ્યું હતું. “તળીખી પંધાના આદર્શો”વાસે ૧૯૩૬ માં તેમણે આપેલો રિડોયો પ્રોડક્ટસ્ટ ઘણો વખણાયો હતો. મુંબઈની પારસી પંથાયત રીફ્રી કમીટીના તળીખી સલાહકાર તરીકે તેઓ ફીમતી સેવાઓ ખબવી રહ્યા છે. સેન્ટ જોન એમ્બ્યુલન્સ ઓર્ગેનના જ્યુઇશ ડીવીઝનના તેવલુ એક ‘લેકચરર’ પણ છે.

સરનામું:—૬૧૮, ગઝદર હાઉસ, ઘોખી-તલાવ મુંબઈ ૨.

મંડલીક, સર નારાયણ વિશ્વનાથ, બી. એ એલ એલ. બી., જે. પી.—રા. સા. વી. ઝન. મંડલીકના કનક-પુત્ર, એડવોકેટ, ધનામદાર અને ખાત—એમણે મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૦૪ થી ૧૯૨૬ સુધી તેઓ મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટીના સભ્ય હતા અને મ્યુનિસિપાલિટીના ચેરમેન હતા. એ ઉપરાંત શહેરની અનેક જાહેર ઉપયોગી સંસ્થાઓ સાથે તેમને સંબંધ છે. મુંબઈમાં ૧૮૯૮-૯૯ માં ફાટી નીકળેલા પ્લેગ વખતે તેમણે જાળવેલી સેવા માટે સરકારે ખાસ આભાર માન્યો હતો. તેમણે ગત

મહાબુધ્ધ વખતે સરકારને સારી સહાય કરી હતી. તેમણે પોતાના પિતાના નામે ફરગુસન કોલેજને એક કીંમતી પુસ્તકાલયની ભેટ આપી છે.

સરનામું:—“હરમીટેજ”, પેડર રોડ, મુંબઈ.

પેમાસ્ટર, મીં ૩૨૨મ બરબેરજી, ખી. એ., એલ. એલ. ખી.—એમનો જન્મ ૧૮૭૦ ના સાલમાં થયો હતો. મુંબઈની એલફીન્સ્ટન કોલેજમાં એમણે કેળવણી લીધી હતી. એલફીન્સ્ટન કોલેજ યુનીવર્સિટીના તેઓ સ્થાપક હતા. ૧૮૯૩ માં એમણે એલ. એલ. ખી.ની પરીક્ષા પસાર કરી હતી જે પછી મુંબઈની હાઈકોર્ટના ખીડર તરીકે “એનરોલ” થયા હતા. એવણી પ્રેક્ટીસ ખોલ્યા છે. ખાસ કરીને એવણી પારસી ચીફ મેગિસ્ટ્રેટની મદદની પ્રેક્ટીસ ઘણી વીશાળ છે. ખાસ કરીને છુટાછેડાને લગતું કાયદાને લગતું એમનું જ્ઞાન ઘણું ખરોટું હોવાથી ખુબ સોલિસિટરો એવણી સલાહ લે છે. સુપરિયર ચાર હાયકોર્ટી વધુ મુદત થયાં તેઓ પોતાની કોમના ધાર્મિક, સામાજિક, કેળવણી, આર્થિક વીગેરે સવાલોમાં ઉલટમંદ સાગ લઈ સેવા બજાવી રહ્યા છે. તેઓ એક અચ્છા જરનાલીસ્ટ પણ છે અને છાપાઓમાં વારંવાર લખાણો કરતા રહે છે. ખાસ કરીને ‘પારસી પ્રકાશ’ મારફતે એવણે તરફથી કોમની બબલવામાં આવતી સેવા તેઓની બધી સેવાઓમાં શ્રેષ્ઠ છે. તેઓ ફારસીના એક સ્કોલર પણ છે. ઘરસાડાને લગતા કાયદાની ચર્ચા વેળાએ ઘર સાડતો તરફથી એમણે જખરી ખુબેશ ચલાવી હતી એમણે

સંખ્યાબંધ પુસ્તકો અને પેમ્ફલેટો લખ્યાં છે.

સરનામું:—પારસી કોલોની, દાદર, મુંબઈ.

પીટી, શ્રી. જહાંગીર, વેપારી, માજી મીલ માલિક, પીટી ૩૩૫ની મીલોના માજી એજન્ટ—એમનો જન્મ ૧૮૭૯ માં થયો હતો. એમણે સેંટ જેવી-અર્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો છે. (૧૯૦૪-૧૫) માં એનરરી પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ હતા, ૧૯૩૧-૩૪ માં મુંબઈની જીની ધારાસભામાં સભ્ય હતા. ૧૯૧૧-૩૦ માં મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ઉપરાંત શહેર સુધારા ટ્રસ્ટ બોર્ડ, બેબિ હેલ્થપ્રમોટ બોર્ડ, વી. જે. ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ બોર્ડ, ઇંડીયની-અસ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કમીટી, બેબિ પ્રેસીડન્ટી ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કમીટી, ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ ડીવેલપ્મેન્ટ કમીટી, એક્સાઇઝ કમીટી, યુનીવર્સિટી રીફોર્મ કમીટી અને બેબિ પ્રોવીન્શઅલ ફરેન્ચાઇઝ કમીટીના સભ્ય હતા તેમજ પીટી ધર્મદા દ્રસ્ટો અને અન્ય સંસ્થાઓની વ્યવસ્થાપક કમીટીઓના સભ્ય છે. ૧૯૨૮-૩૪ માં મુંબઈની પારસી પંચાયતના ટ્રસ્ટી હતા. ૧૯૦૦-૨૦ માં પારસી ચીફ મેગિસ્ટ્રેટની કોર્ટના ડેલીગેટ હતા ૧૯૧૯-૨૦ માં મુંબઈની દેશી વેપારી એમ્પરના પ્રમુખ હતા અને મુંબઈની મીલ માલિકોની મંડળીના ૧૯૧૫-૧૬ અને ૧૯૨૮-૨૯ માં બે વાર પ્રમુખ ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—પીટી બીલ્ડીંગ, હોર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

ધી પ્રાણસુખલાલ મહત્તલાલ હિંદુ સ્વીમીંગ પુલ અને બોટ ક્લબ.

લગભગ સાતેક લાખ રૂપિયાના ગંગવર ખર્ચે બંધાઈ, આ વર્ષની લગભગ આખરીએ ચાલુ થનારા એ લગ્ન, મનમોહક અને છેલ્લામાં છેલ્લી પદ્ધતીના સ્વીમીંગ બાથના આપ લાઈફ મેમ્બર થયા છો ને? ન થયા હો તો વધુ વખત શુભાવશો નહીં.

રૂ. ૩૦૦) ત્રણસોની અત્યારની ફી વધારીને રૂ. ૫૦૦) થવાની છે.

એની વિશેષતાઓ:—

- દુનિયાના પૂર્વના પ્રદેશોમાં એ એક મોટામાં મોટી અને અન્યેક સંસ્થા થશે.
- સ્ત્રીઓ માટે ખીલકુલ છુટું પારિલું એક જુદુંજ અને તેટલીજ સગવડવાળું સ્વીમીંગ બાથ—સ્ત્રી શીખવનાર સાથેનું રહેશે.
- પુરૂષ અને સ્ત્રીઓ માટેના બંને બાથનું પાણી સાક હાનરૂપી આના ખર્ચે મંગાવેલી મશીનરીની યોજનાથી હરહંમેશ સ્વચ્છ અને નિર્મળ રાખવામાં આવશે.
- મધ્યસ્થ મેમ્બરો માટે એક પુરતી આધુનિક સગવડવાળું ક્લબ હાઉસ રહેશે.

લાઈફ મેમ્બરોની ચાલુ રી:—
પુરૂષો માટે રૂ. ૩૦૦)
સ્ત્રીઓ માટે રૂ. ૨૦૦)

આ ફીના દર અક્ટોબરમાં અનુક્રમે
રૂ. ૫૦૦ અને રૂ. ૩૦૦
કરવામાં આવશે.

વધુ વિગત માટે લખો:—

ધી પ્રા. મં. હિન્દુ સ્વીમીંગ પુલ એન્ડ બોટ ક્લબ

૩૧, ફોર્સ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

દસ્તુર, નોશેરવાન કેકેખાદ, ખાન-ખહાદુર સરદાર,—મરહુમ શમ-શુલ-ઓલમા સરદાર કેકેખાદ આદરખાદના દસ્તુરજી નોશેરવાન ખેટા થાય છે. તેઓનો જન્મ ૧૮૮૪ના સાલમાં થયો હતો. એવણે

સેન્ટ એન્થર્મ્ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. તેઓ અવસ્તા, પહેલવી અને ફારસી ભાષાના બહુિતા સ્કોલર છે. ૧૯૧૩ થી ૧૯૨૬ ના સાલ સુધી મધ્ય હિંદમાં વસ્તા પારસીઓના તેઓ વડા ધર્મશુદ્ધિ હતા. પોતાના પીતાના મરણ પછીથી તેમણે પુનામાં આવીને વસવાટ કર્યો હતો, જે પછીથી તેઓ દખ્ખણ, મદ્રાસ, માલવા, મધ્ય હિંદ અને બેડયા પ્રાંતોમાં વસ્તા પારસીઓના તેઓ વડા દસ્તુરજી છે. છેલ્લા મહાન યુદ્ધ દરમિયાન તેમણે બળવેશી સેવાઓ બદલ તેઓની ઉપર ફર્સ્ટ ક્લાસ સરદાર તરીકેની અને તે પછી ખાનસાહેબ અને ખાનખહાદુરના ખેતાખેતાની નવાજેશ થઈ હતી. સરદાર

નોશેરવાન એર્ડ્સ હાઈસ્કુલ અને સરદાર દસ્તુર હોશંગ ખોયઝ સ્કુલ કે જેની સાથે તેવણે બેડાયલા જ તેમાં તેઓ ઘણો આગેવાન ભાગ લે છે. ૧૯૩૫ના સાલમાં નાન શહેનશાહની સીલવર જુબીલીની ઉજવણીના પ્રસંગે તેવણે ઈંગ્લાંડની મુલાકાત લીધી હતી. ૧૯૩૪ ના સાલમાં ઈરાનના નામવર શાહ તરફથી તેવણે ઈરાન આવવાનું આમંત્રણ થયું હતું. તેમણે કેટલાંક કીમતી પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે.

સરનામું:—દસ્તુર હોલ, નાના પેક, પુના સીટી.

ગારદા, મરદાર ફરામરોજ, ખરબેરજી (નવસારીવાલા)—એમને જન્મ ૧૮૭૮ ના સાલમાં થયો હતો. નવસારી તેમજ મુખઈ મધે એમણે કેળવણી લીધી હતી. નોરધર્મ ડીવીઝનના કમીશનરની ઓફીસમાં રહી એમણે મામલતદાર, ડેપુટી પોલીસ-કલ એજન્ટ, ધરમપુર સ્ટેટના હીવાન, પાલનપુરના સેશન્સ જજ વીગેરે એધ્ધાઓ ભોગવ્યા હતા. ૧૯૨૪ માં બ્રીટીશ સર-વિસમાંથી રીટાયર્ડ થયા હતા. ૧૯૨૧ માં તેઓને ગુજરાતના સરદાર બનાવવામાં આવ્યા હતા. એ ઉપરાંત એમણે ખીબ જુદાં જુદાં અનેક સ્ટેટોમાં હીવાન અને એડમીનીસ્ટ્રેટર તરીકેના એધ્ધાઓ ભોગવ્યા હતા. એવણે ઉપર જુબીલી અને કેરોનેશનના મેડલોની પણ નવાજેશ થઈ હતી. ગુજરાતમાં ચાલેલી અસહકારની ચળવળ વખતે એમણે સર-કારને મદદ કરી હતી.

સરનામું:—નવસારી.

તારાપોરવાલા, મી૦ વીકાજી અરદેશર, એફ. આર. આઈ. બી. એ., એફ. આઈ. એ. એ.—એવલુનો જન્મ સુરત મથે થયો હતો. મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કીધા પછી તેઓ યુ'બઈની સેન્ટ ઝેવીઅર્સ કોલેજમાં જોડાયા હતા. પણ આરકીટકચર તરફ તેઓની કુદરતી વલણ હોવાથી તેઓ પોતાના પિતા જેઓ એક બાણીતા બીદીંગ કૅમ્બ્રિજકર હતા, તેઓની પેઢીમાં જોડાયા હતા. તે પછી એમણે પુરતજ આરકીટક-ચરક કૅસર્સ લીધો હતો. ખંખાલાહીલ ઉપર આવેલી ફરામજી દીનશા પીટીટ પારસી સેનેટોરીઅમ અને મલખારહીલ ઉપર આવેલા પીટીટ હોલ તેમજ બીબ ખાંધકામોમાં ખાસ કરીને ખંખાલાહીલ ઉપરની ધી બમનજી દીનશા પીટીટ પારસી હોસ્પિટલનું આક્ષીયાન લઘ્ય મકાન તેઓના આરકીટકચર અને નમુનેદાર ડીજાઇનનો યાદગાર નમુનોજ છે. ૧૯૦૧ માં તેઓ સોસાયટી ઓફ આર્ટ્સના એક સભ્ય તરીકે અને લંડનની સોસાયટી ઓફ સાયન્સના ફેલો તરીકે તેમજ ૧૯૦૪ના સાલમાં લંડનની સોસાયટી ઓફ આરકીટકટસના એક મેમ્બર અને પાછળથી ૧૯૨૫ ના સાલમાં એક ફેલો બન્યા હતા. એજ સાલમાં લંડનની રાયલ ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ શ્રીટીશ આરકીટકટસના એઓ ફેલો બન્યા હતા. ઇન્ડિઅન ઇનસ્ટીટ્યુટ ઓફ આરકીટકટસ ઠે જેના પહેલાં તેઓ એક “ફેલો” હતા, તેના ૧૯૩૧ માં એવલુ પહેલા ચુટી કઢાયલા ઉપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૧૧ ના સાલથી એવલુ પારસી ચીફ મેટ્રીમાનીઅલ કૅર્ટના ડેક્લીઝેટ છે. એવલુ એક ઉલટમંદ ફીમેશન પણ છે તેમજ કેટલીક મેશીનીક લોડબેના સ્થાપકોમાંના એવલુ એક છે.

સરનામું:—૧૨૧, પારસી કોલોની,
દાદર, મુંબઈ.

મહેતા, મી૦ જમશેદજી નશરવાનજી, તેમનો જન્મ ૧૮૮૬ ના સાલમાં થયો હતો. તેમણે દશમી બાર વરસ સુધી કરાંચી મ્યુનીસીપલ કૅરપોરેશનના મેયર-પદનું માન મેળવ્યું હતું. તેઓ શુદ્ધ સ્વદેશીના ઉપાસક છે. તેઓ લોકસેવા માટે કોઈબી ભોગ આપતાં અચકાયા નથી. જીવ માત્રની સેવા એ તેઓના જીવનનો ગાયા મુદ્રાલેખ બની રહ્યો છે. તેમણે કરાંચીના મેયરનો માનવંત ઓધો ભોગવવા ઉપરાંત ધારાસભાના સભ્ય તથા જીવદયા મંડળીના પ્રમુખનો ઓધો પણ ભોગવ્યો છે.

સરનામું:—કરાંચી.

મલીક, રાયબહાદુર પ્રમથનાથ, ભારત-આની-સુપલુ, એમ. આર. એ. એસ, એફ. આર. એસ. એ.—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. તેમણે હિંદુ સ્કુલ, સેન્ટ ઝેવીઅર્સ કોલેજ અને થેર કેળવણી પ્રાપ્ત કરી હતી. ૧૯૧૧ માં તેમણે કલકત્તા કૅરપોરેશનમાં સેવા અર્પણ કરી હતી ૧૯૨૩ માં કલકત્તા કૅરપોરેશનના કમીશનર નીમાયા હતા. ૧૯૨૩ માં કલકત્તા પ્રદર્શનની કમીટીના સભ્ય હતા. કલકત્તા મકાન માલિક મંડળના માનદ મંત્રી, મરકન્ટાઇલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા, ઇન્ડિયા જ્યુટ કંપની, ઇન્ડિયા રબર મેન્યુફેક્ચર્સ વિજેરેના ડિરેક્ટર છે અને રીઝર્વ બેન્કની કલકત્તાની સ્થાનિક બોર્ડના ૧૯૩૫-૩૬ માં સભ્ય હતા. એમણે “મહાભારત”, “ખંજાળના વૈશ્યોનો ઇતિહાસ,” કલકત્તાનો ઇતિહાસ વિજેરે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યાં છે.

સરનામું:—૧૨૯, કૅર્નવોલીસ સ્ટ્રીટ,
કલકત્તા.

વોરા (૩૦) જેઠાલાલ વનમાળીદાંસ, એલ. એમ. એન્ડ એસ.—એવલુને ૧૮૮૩ના સાલમાં થયો હતો. તેઓ ન્યાતે કપોળ વાણીયા છે. ૧૯૦૭ના સાલમાં તેમણે એલ. એમ. એન્ડ એસ.ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. ૧૯૧૮-૧૯૧૯ના સાલથી તેમણે હોમરૂલ લીગમાં બેઠાઈ બહેર જીવનની શરૂઆત કીધી હતી. ૧૯૧૯ના સાલથી તેઓ મહાસલા સમિતિના માંડવી વીલાગના એક સભ્ય છે. ૧૯૩૦-૩૨ના સાલની સત્યાગ્રહની ચળવળમાં તેઓએ આજેવાન ભાગ લીધો હતો, જેને અંગે તેવણને જેલની સજા પણ થઇ હતી. ૧૯૨૨ના સાલમાં મરહુમ મીં વીરૂભાઈ પટેલની સરહારી હેઠળ ઉભી થયલી નેશનાલીસ્ટ પાર્ટીના તેઓ એક સભ્ય હતા ત્યારથી તેઓ કોરપોરેશનમાં ચુંટાયા કરે છે. મ્યુનીસીપાલિટીની સ્કુલ કમીટી તેમજ સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના પણ એક સભ્ય હોવા ઉપરાંત ૧૯૩૧-૩૨ના સાલમાં તેઓ સ્કુલ કમીટીના પ્રમુખ તરીકે અને ૧૯૩૬ના સાલમાં સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના પ્રમુખ તરીકે ચુટી કઢાઈ એ ઓધ્યાઓ પણ ભોગવ્યા હતા. તેઓ ઈડયન મેડીકલ એસોસીએશનની મેનેજીંગ કમીટીના એક સભ્ય પણ છે.

સરનામું:—વોરા જીવન, ૪૬૭ એ.
કોન્સ સરકલ, માહુંગા,
મુંબઈ.

ચાગલા, મીં મહુમદઅલી ક્રીમ-ભાઈ—તેમનો જન્મ ૧૯૦૦ના સાલમાં થયો હતો. મુંબઈમાં તેમજ વિલાયતમાં ફળવણી લઈ તેમણે વિલાયતનો ધંધો

શરૂ કીધો હતો. પ્રથમ તો તેમને મુસ્લીમ લીગના મંત્રી તરીકે સેવાઓ બજારી હતી. પરંતુ બહેર રીપોર્ટ ઉપર મતભેદ પડતાં ૧૯૨૬ના સાલમાં મુસ્લીમ લીગમાંથી રાજીનામું આપ્યું હતું. તેઓ રાષ્ટ્રવાદના હીમાયતી છે. રાષ્ટ્રવાદી મુસ્લીમોમાં તેઓ અગ્રસ્થાન ભોગવે છે. કોમીવાદના તેઓ શત્રુ છે. સામાજિક ક્ષેત્રોમાં તેઓ સેવાઓનો સારો ફાળો આપી રહ્યા છે. મુંબઈ હાઇકોર્ટમાં પ્રેકટીસ કરતા આજેવાન બેરિસ્ટરોમાં તેમનું પણ સ્થાન છે.

સરનામું:—માઉન્ટ પ્લેઝન્ટ રોડ,
મુંબઈ.

અંકલેસરીઆ, ૩૦ ધીરજલાલ ટી.—તેમનો જન્મ ૧૮૯૯માં અંકલેશ્વર મધે થયો હતો. એમ. બી. બી. એસ.ની પરીક્ષા પસાર કીધા પછી તબીબી પ્રેકટીસ શરૂ કીધી હતી. તેમણે સ્કૉલરશીપો તેમજ ઈનામો પણ મેળવ્યાં હતાં. તેઓ એક સુસ્ત મહાસલાવાદી હોવાથી ૧૯૩૦-૩૨ની સાલની કોંગ્રેસની કાયદાભંગની ચળવળમાં ભાગ લીધો હતો. જેને લીધે તેમને જેલની સજા થઈ હતી. તેઓ મુંબઈની પ્રાંતીક મહાસલા સમીતીના મંત્રી તરીકે ચુટી કઢાયા છે. દારૂબંધી, મનુર સુખાકારી તથા સામાજિક ચળવળોમાં તેઓ અગ્રસ્થાન ધરાવે છે. તેઓ મુંબઈ પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીમાં જવાબદાર હોદ્દો ધરાવે છે અને કોરપોરેશનના પણ સલાસદ છે. ગાંધીજીએ શરૂ કરેલી હાલની સત્યાગ્રહની ચળવળને અંગે તેઓ જેલ ગયા હતા.

સરનામું:—કાંદાવાડી, મુંબઈ ૪.

પાવરી, મીસ બેપ્સી, એમ. એ.—
એમણે મુંબઈની ઠવીનમેરી હાઇસ્કુલ અને
સેન્ટ એવીઅર્સ કોલેજમાં કેળવણી લીધી

છે અને કોલમ્બીઆ યુનિવર્સિટીમાં
એમ. એ.ની ડિગ્રી સંપાદન કરી છે. ૧૯૨૪
પછી દર વર્ષે તેઓ ઇંગ્લાંડના પ્રવાસે જાય
છે. ૧૯૨૮ માં નાં શહેનશાહની દરબારમાં
હાજર રહ્યા હતા. ૧૯૨૪ માં અમેરીકન
પ્રમુખ કુક્લીજ, ૧૯૨૬ માં નાં પોપ,
૧૯૩૪ માં સીનાર મુસોલીની, ઇરાનના
શાહ અને અફઘાનીસ્તાનના રાજાની
મુલાકાત લીધી હતી. ૧૯૩૭ માં હિટલર
ઉપરાંત યુરોપ એશીઆના બીજા રાજવી-
ઓની મુલાકાતનું માન પણ મેળવ્યું હતું.
૧૯૨૮ માં રાજા જોર્જના પેરીસમાં
થયેલા સત્કાર વખતે હાજર રહ્યા હતા.
એમણે “પ્રાચીન ઇરાનની વીર નારીઓ”
નામનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પ્રગટ કર્યું છે.

સરનામું:—મલબારહીલ, મુંબઈ.

મુંકરજી, ડા૦ વિદ્યનાથ, એલ. એમ.
એસ., એમ એલ. એ.—એમનો જન્મ
૧૮૯૩ માં થયો હતો. તેમણે ગોરખપુર
અને કલકત્તામાં કેળવણી લીધી હતી.
ગોરખપુરના તેઓ જાણીતા ડાક્ટર છે.
ભારત કાવત્રાં કેન્દ્ર અંગે જ્યારે તેઓ
જેલમાં હતા ત્યારે તેમને ડાક્ટરી ધંધો
ચલાવવા માટે ખાસ પરવાનગી અપાઈ
હતી તેઓ એક પત્રકાર પણ છે.
એમને ૧૯૧૫ થી ૧૯૧૯ સુધી “અમ-
રીત જનર પત્રિકા” સાથે ઘડો સંબંધ
હતો. “નેપાલમાં જુલામનો વેપાર” એ
નામનો લેખ લખવા માટે ૧૯૦૯ માં
જ્યારે તેઓ એક વિદ્યાર્થી હતા ત્યારથી
સત્તાધીશો સાથે વર્ષભ્રમમાં આનંદ હતા.
૧૯૨૦ માં રાષ્ટ્રીય મહાસભામાં જોડાયા
હતા અને ૧૯૨૧ માં ઇંડીઅન પીનલ
કોડની કલમ હેઠળ એમને જેલ મળી
હતી. એમણે ૧૯૨૦ માં બી. એન. એન્ડ
એન. હબલ્યુ. રેલ્વે મેન્સ એસોસીએશન
અને ૧૯૨૫ માં ગોરખપુરમાં મજદુર
અને કીસાન સભાની સ્થાપના કરી
હતી. ભારત કાવત્રાં કેન્દ્રમાં તેમણે
જાતે ખસાવ કર્યો હતો અને ૧૯૨૩ થી
૧૯૨૯ સુધી કેન્દ્ર ચાલ્યા પછી એમને
દોષમુક્ત કરવામાં આનંદ હતા. ૧૯૨૫
થી ૧૯૨૯ સુધી એલ ઇંડીઆ ગ્રેડ
કેંબ્રિજ અને એલ ઇંડીઆ રેલ્વે મેન્સ
ફેડરેશનના ઉપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૫ માં
ગોરખપુર મ્યુનિસિપાલિટીના કમીશનર
સુંટાયા હતા અને ૧૯૩૭ માં કેળવણી
કમીટીના ચેરમેન સુંટાયા હતા.
૧૯૩૭ માં ગોરખપુર તરફથી તેઓ
યુક્ત પ્રાંતની ધારાસભામાં સુંટાયા
હતા. એલ ઇંડીઆ હોમીઓપેથિક
મેડીકલ કોન્ફરન્સ અને આંધ્ર પ્રાંતિક
કોન્ફરન્સના પ્રમુખ સુંટાયા હતા.

સરનામું:—ગોરખપુર, યુક્ત પ્રાંત.

હાજી, મીંઝાદીમ મુલેમાન, બી. એ., બી. એસ સી. (લંડન), ખાર-એટ-લો.—એવલુનો જન્મ ૧૮૮૯ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૦૭ માં એલફીનસ્ટન હાઈસ્કૂલમાંથી તેમણે મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી, જે પછી ૧૯૧૨ માં એલફીનસ્ટન કોલેજમાંથી બી. એ. ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. ૧૯૧૪ માં નાં આગાખાનની સ્કોલરશીપ લઈને તેઓ વિલાયત ગયા હતા, જ્યાં ૧૯૧૭ માં બેરિસ્ટરની અને ૧૯૧૮ માં લંડન યુનિવર્સિટીની બી. એસ સી. (ઇકોનોમી અને પોલીટીકલ સાયન્સ)ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. ૧૯૧૯ માં મુંબઈ પાછા ફર્યા પછી તેમણે મુંબઈની કોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ કરવાનું શરૂ કીધું હતું. ૧૯૩૪ માં તેઓની એક કામચલાઉ પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે અને તે પછીથી ૧૯૩૬ માં કાયમી પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે તેવલુની નેમણુંક થઈ હતી. ૧૯૨૧ માં મુંબઈ શહેરના મુસ્લીમો તરફથી તેઓ મુંબઈની ધારાસભામાં ચૂંટી કઢાયા હતા. તેવલુનાં લગ્ન ૧૯૨૦ માં થયાં હતાં. તેઓ એક અમ્મી સ્પોર્ટ્સમેન પણ છે.

સરનામું:—રામપ્રસાદ બીલ્ડીંગ, બાબુ-લનાથ રોડ, મુંબઈ.

બાબરેકર, મીંઝાદીમ સખારામ, બી. એ., એલ એલ બી.—એવલુનો જન્મ ૧૮૯૫ માં થયો હતો. તેમણે ૧૯૧૬ માં બી. એ. અને ૧૯૧૮ માં એલ એલ. બી.ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. જે પછી તેમણે મુંબઈની પોલીસ કોર્ટ તેમજ સ્મોલ કોર્ટમાં

પ્રેક્ટીસ કરવા માંડી હતી. ૧૯૩૯ ના આગસ્ટ મહીનામાં તેઓની મુંબઈના પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી. તેઓ એક મહાસલાવાદી હોવાથી તેમજ ૧૯૩૦-૩૨ ના વરસો દરમ્યાનની કોંગ્રેસની કાયદાલંગની લડતમાં ભાગ લીધેલા હોવાથી તેઓને જેલની સજા પણ થઈ હતી. ૧૯૩૩ થી ૧૯૩૬ ના વરસો સુધી તેઓ મુંબઈની મ્યુનિસિપાલિટીના એક સભ્ય પણ હતા. આર્યન એડ્યુકેશનલ સોસાયટી જેમાં તેઓ પહેલાં એક શિક્ષક હતા, તેના પાછળથી તેમણે એક સભાસદ અને તે પછીથી તેના સેક્રેટરીનો આધોધો પણ ભોગવ્યો હતો.

સખનીસ, મીંઝાદીમ આત્મારામ, બી. એ. એલ એલ. એડવોકેટ (ઓ. એસ.)—એઓનો જન્મ ૧૮૯૪ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓ ન્યાતે સારવસ્ત બ્રાહ્મણ છે. તેમણે ૧૯૧૦ માં મેટ્રીકની, ૧૯૧૫ માં બી. એ. ની અને ૧૯૧૬ માં એલ એલ. બી.ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. ૧૯૨૨ ના સાલથી તેમણે મુંબઈની પોલીસ કોર્ટમાં તેમજ સ્મોલ કોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ શરૂ કીધી હતી. ૧૯૧૭ માં તેમણે એડવોકેટ (ઓ. એસ.) ની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી. જે પછી મુંબઈની હાઈકોર્ટની ઓરીજનલ સાઈડ ઉપર પ્રેક્ટીસ શરૂ કીધી હતી. ૧૯૩૯ ના આગસ્ટ મહીનામાં તેઓની મુંબઈના એક પ્રેસીડન્ટી મેજિસ્ટ્રેટ તરીકે નેમણુંક થઈ હતી.

તન્ના, મી૦ મોરારજી આણંદજી—
એમનો જન્મ સંવત ૧૯૨૧ ના
ચૈત્ર માસમાં દ્વારકા મધે થયો
હતો. તેમણે ૧૮૮૧ માં મેટ્રીકની,
૧૮૮૪ માં બી. એ.ની અને ૧૮૮૭ માં
એલ એલ. બી.ની પરીક્ષાઓ પસાર
કીધી હતી. જે પછી મુંબઈમાં વકી-
લાતનો ધંધો શરૂ કીધો હતો. ૧૮૮૯
માં તેઓ ભાવનગર રાજ્યની નોકરીમાં
ન્યાયાધીશ તરીકે જોડાયા હતા. ૧૯૦૦
માં તેઓની નેમણુંક રાજકોટ મધે
ભાવનગર સ્ટેટના એક વકીલ તરીકે
થઈ હતી. તે પછી ૧૯૦૪ માં તેવણની
સ્ટેટના નાયબ દીવાન, એક્ટીંગ દીવાન
અને ૧૯૧૨ માં કાયમી દીવાન તરીકે
નેમણુંક થઈ હતી. ભાવનગરના દીવાન
તરીકેનો ઓર્થો લગભગ આઠ વરસ
ભોગવ્યા પછી ૧૯૨૦ ના સાલમાં તેઓ
એ ઓર્થો ઉપરથી પેન્શન ઉપર
રીટાયર થયા હતા. તે પછી ૧૯૨૫
અને ૧૯૨૬ ના વરસો દરમિયાન તેઓ
પાલનપુર સ્ટેટના દીવાન નીમાયા હતા.
જ્યારે ૧૯૨૬ થી ૧૯૩૦ સુધી પન્નાના
દીવાન તરીકે સેવા બજાવી હતી. ૧૯૩૦
ના સાલથી તેઓ મુંબઈ આવીને વસ્યા
છે. ૧૯૧૦ માં મુંબઈમાં મળેલી પહેલી
હોહાણા પરિષદના તેઓ પ્રમુખ સુટી
કઢાયા હતા. જ્યારે હાલમાં કેટલાંક
વરસથી તેઓ મુંબઈની હાલમાં હોહાણા
મહાજનના પ્રમુખ છે. તે ઉપરાંત તેઓ
મુંબઈની કેટલીક લીમીટેડ કંપનીઓના
ડિરેક્ટર અને કેટલીક સંસ્થાઓના
દ્રષ્ટી પણ છે.

સરનામું:—સત્યસદન, શાંતાકરજી.

રજપુત, શ્રી. જમનાદાસ એમ.,
એફ. આર. ઇકોનોમી એસ. (લંડન),
જે. પી., ઓનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ,
સરકારી કંત્રાક્ટર, જમીનદાર, સામાજિક
કાર્યકર જીદી જીદી સ્પોર્ટ્સ અને સોશીયલ
ક્લબોના સભ્ય—એમનો જન્મ ૧૯૦૪ માં
થયો હતો. એમણે મુંબઈ ખાતે કેળવણી
કીધી હતી.

સરનામું:—પરસોત્તમ નીવાસ, ન્યુ
કવીન્સ રોડ, મુંબઈ.

નારંગ, ડા૦ સર ગોકુળચંદ, એમ.
એ., પી એચ. ડી., બાર-એટ-લો,
પંબળ સરકારના માલ્ય પ્રધાન—
એમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં થયો હતો.
એમણે પંબળ, કલકત્તા, બોમ્બે અને
બર્ન યુનીવર્સિટીઓમાં કેળવણી પ્રાપ્ત
કરી હતી. પ્રેક્ટિસર પણ નીમાયા હતા
અને બેરિસ્ટર તરીકે ધંધો પણ કરેલો.
વેદનો સહિત અને શીખ ધર્મ પર
પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે.

સરનામું:—પ, મેટિંગેમરી રોડ,
લાહોર.

મુક્તા, શ્રી. બલ શ્રીજીશાહ, એમ.
એ., એફ. એડ. એસ., એફ. આર. ઇ.
એસ., યુલોજના પ્રેક્ટિસર, સેન્ટ ડેવીયર્સ
કોલેજની યુલોજીકલ લેબોરેટરીના ડિરેક્ટર—
એમનો જન્મ ૧૮૮૪ માં થયો હતો.
એમણે સેન્ટ ડેવીયર્સ કોલેજમાં અભ્યાસ
કર્યો હતો. મુંબઈ યુનીવર્સિટીના પ્રેક્ટિસર
અને પરીક્ષક છે. એમણે “એનીમલ
ટાઇપ્સ ફોર કોલેજ સ્ટુડન્ટ્સ” એ નામનું
પુસ્તક પ્રગટ કર્યું છે.

સરનામું:—વકીલ ટેરેસ, લેમીન્ટન રોડ,
આંટરોડ, મુંબઈ.

મુરસીદાબાદના નવાબ ખહાદુર, કે. સી. એસ. આઈ, કે. સી. વી. એ, ધી એન૦ ઇંડીયાનામ-હિલ-મુલક, રઈસ-હિલ-હિલા, અમીર-હિલ-હિમરાહ, નવાબ અસફ કુદર સઈદ સર વસેફ અલી મીરઝા, ખાન ખહાદુર, મહાખત જંગ, ખગાળ, ખીહાર અને ઓરીસાના એક મોટા હિમરાવ, અરખસ્તાનના પયગમખરના ૩૮ મા વંશજ—એમનો જન્મ ૧૮૭૫ માં થયો હતો. ૧૮૯૮ માં નવાબ સુલ્તાન હુસીન કુમર જ્ઞાન ભેગમ સાહેબ સાથે એમના લગ્ન થયા હતા. મુરસીદાબાદ અસ્તક જહા સયદ વાંસ અલી મીરઝા એમના વારસ છે. નવાબ સાહેબે હિંદમાં ઘરભેળે કેળવણી લીધા પછી ઇંગ્લાંડમાં શેરમાર્ન, રગબી, અને ઓક્સફર્ડ ખાતે ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો હતો. ખગાળની પારાસલાના છ વાર સભ્ય ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—પેલેસ, મુરસીદાબાદ.

મહમુદાબાદ (આઉધ)ના રાજા મહમદ અમીર અહમદખાન, કે. બી.—એમનો જન્મ ૧૯૧૪ માં થયો હતો. ૧૯૨૭ માં તેમણે બીલ્હેરાના રાણી સાહેબા સાથે લગ્ન કર્યો હતો. તેઓ ૧૯૩૧ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. તેમણે લકનઉની લા માર્ટીની-અર કોલેજમાં અને બલુચીતા યુરોપીઅન અને હિંદી શિક્ષકો હસ્તક કેળવણી લીધી હતી. તેમણે યુરોપ અને નજ્દના પુર્વમાં ખુબ પ્રવાસ ખેડ્યો છે અને ઇંગ્લીશ, પર્સીઅન અને ઉર્દૂના સ્કોલર છે. ઇતિહાસ, રાજકારણ, સમાજ-સુધારણા વિગેરે વિષયોમાં એમને ખુબ રસ છે. તેઓ મુસ્લીમ લીગના ખાસ સહાયક છે અને મુસ્લીમ વિદ્યાર્થી અને યુવક પ્રવૃત્તિના અગ્રણી છે. ઉપરાંત તેઓ માનનીય મુસ્લીમ નેતા પણ છે.

સરનામું:—ખટલર પેલેસ અને કેમ્પર-ખાગલકનો, ગેલોવે હાઉસ, નનીતાલ.

ફેમીલી ઇન્કમ પોલીસો.

આ યોજના હેઠળ વીમો લેનાર પોતાની હૈયાતી ખાદ વારસને નીચે પ્રમાણેના લાભ આપી શકે છે.

- (૧) રૂ. ૫૦૦૦ ની પોલીસી પરનો દાવો ખીજ વર્ષની શરૂઆતમાં થાય તો રૂ. ૫૦૦ વારસને તરતજ આપવામાં આવે છે.
- (૨) ૧૬ વર્ષ સુધી દર વર્ષે રૂ. ૬૦૦. દર મહીને રૂ. ૫૦ વારસને મળ્યા કરે છે.
- (૩) અને પછી વીસમે વર્ષે રૂ. ૪૫૮૦ ની રકમ તેને આપવામાં આવે છે.

આમ વીમો લેનારના વારસને કુલ રૂ. ૧૬,૪૮૦ ની મોટી રકમ મળી રહે છે.

વધુ વિગત માટે લખો:—

ધી સેન્ટીનલ એશ્યોરન્સ કું. લી૦

હેડ ઓફીસ:—
કોટ, મુંબઇ.

બ્રાન્ચ:—
રીડ રોડ, અમદાવાદ.

મીઠા, ઓ૭ સરદાર સર સુલેમાન હજ કમીટીના અધ્ય છે. મુસ્લીમ કમી-
કાસમ હાજી, નાઇટ, સી. આઈ. ઇ., ટીના છ વર્ષથી પ્રમુખ છે.
જે. પી. મીલકતદાર અને બેન્કર—મુ'બ- સરનામું:—૨૭, કોલસા મહોલ્લા.
મુ'બઈ.

ઇના શહેરીઓથી અને ખાસ કરીને મુ'બ-
ઇની મુસ્લીમ જનતાથી સર સુલેમાનનું
નામ અજલ્લુ નથી. મુસ્લીમ કોમના
સવાલોમાં સર સુલેમાન આગળ પડતો
ભાગ લઈ રહ્યા છે અને તેથી તે વર્ગમાં
તેઓ માનીતા છે. વ્યાપાર ધંધાને અંગે
તેઓ હોંડુ કોમના પલ્લુ સમાગમમાં
આવેલા છે અને તેથી બેઠ કોમો મળી-
સંધી રહે એમ તેઓ માને છે. તેમણે
મુ'બઈમાં કેળવણી લીધેલી. ન્યુ ઇન્ડિયા
એસ્પુરન્સ કં'પનીના તેઓ ડિરેક્ટર છે,
અને સુલેમાન એન્ડ કં'પની લીમીટેડના
ગવર્નિંગ ડિરેક્ટર છે. જામનેર અને
શેન્દુરની (પુર્વ જાનદેશ)માં જીનીંગ
અને પ્રેસીંગ ફેક્ટરીઓના માલિક છે.
૧૯૩૪ માં મુ'બઈના શેરીફ નીમાયા
હતા. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ અને મધ્યસ્થ

અમરનાથ, લાલા—જણીતા ક્રીકેટર
એલ. અમરનાથનો જન્મ ૧૯૦૬ના સાલમાં
થયો હતો. વીકેટકીપર તરીકે પોતાની
ક્રીકેટ કારકીર્દીની શરૂઆત કરી હતી.
૧૯૩૩ના સાલમાં ઇંગ્લેન્ડ ગયેલી હોંડી ટીમ
તરફથી પહેલી ટેસ્ટ મેચમાં ૧૦૦ રન કરીને
એમણે “સેનસેશન” કરી મુકયું હતું. તેઓ
એક ઓલ રાઉન્ડર હોવા ઉપરાંત એક
“સ્ટાર બેટ્સમેન” ગણાય છે. ૧૯૩૪
અને ૧૯૩૫ના સાલમાં મુ'બઈમાં રમા-
યેલી ક્વોડરેન્જ્યુલર મેચોમાં હોંડુ ટીમ
તરફથી એમણે ભાગ લીધો હતો. એમની
સારામાં સારી રમત સીકન્દરાખાદ ખાતે
રમાયેલી મેચમાં વેસ્ટ ઇન્ડીઝ બોલર
કોનસ્ટેન્ટાઇન સાથે હતી કે જે મેચમાં
એમણે એક સદી નોંધાવી હતી. જ્યારે
ઓસ્ટ્રેલિયાના સાથે સીકન્દરાખાદ ખાતે
રમાયેલી મેચમાં તેઓ એકલાએ ૧૪૪
રનનો જીમસો નોંધાવ્યો હતો. કોઇબી
હોંડી પ્લેયરે ટુર્નીંગ ટીમ સામે બે મેટામાં
મેટો જીમસો કીધો હોય તો તે એઓજ
છે. ઇંગ્લેન્ડમાં રમાયેલી મેચોમાં ૧૧૪
રને નોટ-આઉટ રહી તેમજ ૧૩૦ અને
૧૦૭ રનોના જીમસો કરી એમણે
પોતાના બેટીંગ બજની પુરવારી કરી આપી
હતી.

સરનામું:—નોરધર્ન ઇન્ડિયા ક્રીકેટ
એસોસીએશન, (પી. એ.
બોક્ષ ૯૭), ધી મોલ,
લાહોર

મુરસીદાબાદના નવાબ બહાદુર, કે. સી. એસ. આઈ, કે. સી. વી. એ, ધી જ્ઞાન ઇંદતીશામ-ઉલ-મુલક, રઈસ-ઉદ-દઉલા, અમીર-ઉલ-ઉમરાહ, નવાબ અસફ કુદર સઈદ સર જસેફ અલી મીરઝા, ખાન બહાદુર, મહાબત જંગ, ખગાળ, ખીદાર અને ઓરીસાના એક મોટા ઉમરાવ, અરખસ્તાનના પયગમ્બરના ૩૮ મા વંશજ—એમનો જન્મ ૧૮૭૫ માં થયો હતો. ૧૮૯૮ માં નવાબ સુલ્તાન ફુલીન કુમકુર જ્ઞાન ભેગમ સાહેબા સાથે એમના લગ્ન થયા હતા. મુરસીદઝાદા અસ્તફ જહાં સયદ વરિસ અલી મીરઝા એમના વારસ છે. નવાબ સાહેબે હિંદમાં ઘરઘેળે કેળવણી લીધા પછી ઇંગ્લાંડમાં શેરમાર્ન, રગ્મી, અને ઓક્સફર્ડ ખાતે ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો હતો. ખગાળની ધારાસલાના છ વાર સભ્ય ચુંટાયા હતા.

સરનામું:—પેલેસ, મુરસીદાબાદ.

મહમુદાબાદ (આઉધ)ના રાજા મહમદ અમીર અહમદખાન, કે. ખી.—એમનો જન્મ ૧૯૧૪ માં થયો હતો. ૧૯૨૭ માં તેમણે ખીલ્દરાના રાણી સાહેબા સાથે લગ્ન કર્યો હતો. તેઓ ૧૯૩૧ માં ગાદીએ આવ્યા હતા. તેમણે લકનઉની લા માટીની-અર કોલેજમાં અને જાલ્પીતા પુરોષીઅન અને હિંદી શિક્ષકો હસ્તક કેળવણી લીધી હતી. તેમણે પુરોષ અને નજકના પુર્વમાં ખુબ પ્રવાસ ખેડ્યો છે અને ઇંગ્લીશ, પર્શીઅન અને ઉર્દુના સ્કોલર છે. ઇતિહાસ, રાજકારણ, સમાજ-સુધારણા વિગેરે વિષયોમાં એમને ખુબ રસ છે. તેઓ મુસ્લીમ લીગના ખાસ સ્થાયક છે અને મુસ્લીમ વિદ્યાર્થી અને યુવક પ્રવૃત્તિના અગ્રણી છે ઉપરાત તેઓ માનનીય મુસ્લીમ નેતા પણ છે.

સરનામું:—ખટલર પેલેસ અને ફેસર-ખાગલકનો, ગેલાવે હાઉસ, નેનીતાલ.

દેમીલી ઇન્કમ પોલીસો.

આ યોજના હેઠળ વીમો લેનાર પોતાની હૈયાતી ખાદ વારસને નીચે પ્રમાણેનો લાભ આપી શકે છે.

- (૧) રૂ. ૫૦૦૦ ની પોલીસી પરનો દાવો ખીજ વર્ષની શરૂઆતમાં થાય તો રૂ. ૫૦૦) વારસને તરતજ આપવામાં આવે છે.
- (૨) ૧૬ વર્ષ સુધી દર વર્ષે રૂ. ૬૦૦). દર મહીને રૂ. ૫૦) વારસને મળ્યા કરે છે.
- (૩) અને પછી વીસમે વર્ષે રૂ. ૪૫૮૦)ની રકમ તેને આપવામાં આવે છે.

આમ વીમો લેનારના વારસને કુલ રૂ. ૧૬,૪૮૦ ની મોટી રકમ મળી રહે છે.

વધુ વિગત માટે લખો:—

ધી સેન્ટીનલ એશ્યોરન્સ કું. લીં

હેડ ઓફીસ:—
કોટ, મુંબઈ.

બ્રાન્ચ:—
રીડ રોડ, અમદાવાદ.

મીઠા, ઓલો સરદાર સર સુલેમાન હજી કમીલીના અગ્ર્ય છે. મુસ્લીમ કમી-
કાસમ હાજી, નાઈટ, સી. આઈ. ઇ., ટીના છ વર્ષથી પ્રમુખ છે.
બે. પી. મીલકતદાર અને બેન્કર—મુ'બ- સરનામું:—૨૭, કોલસા મહોલ્લા.
મુ'બઈ:

ઈના શહેરીઓથી અને ખાસ કરીને મુ'બ-
ઈની મુસ્લીમ જનતાથી સર સુલેમાનનું
નામ અબલવ્યું નથી. મુસ્લીમ કોમના
અવાક્ષોમાં સર સુલેમાન આગળ પડતો
લાંબા લઈ રહ્યા છે અને તેથી તે વર્ગમાં
તેઓ માનીતા છે. વ્યાપાર ધંધાને અંગે
તેઓ હોંદુ કોમના પલ્લ સમાગમમાં
આવેલા છે અને તેથી બેઠા કોમો મળી-
સંધી રહે એમ તેઓ માને છે. તેમણે
મુ'બઈમાં કેળવણી લીધેલી. ન્યુ ઇન્ડિયા
એસ્પુરન્સ કં'પનીના તેઓ ડિરેક્ટર છે,
અને સુલેમાન એન્ડ કં'પની લીમીટેડના
ગવર્નિંગ ડિરેક્ટર છે. જામનેર અને
શેન્દુરની (પૂર્વ ખાનદેશ)માં જીનીંગ
અને પ્રેસીંગ ફેક્ટરીઓના માલિક છે.
૧૯૩૪ માં મુ'બઈના શેરીફ નીમાયા
હતા. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ અને મધ્યસ્થ

અમરનાથ, લાલા—બાણીતા ક્રીકેટર
એલ. અમરનાથનો જન્મ ૧૯૦૬ના સાલમાં
થયો હતો. વીકેટકીપર તરીકે પોતાની
ક્રીકેટ કારકીર્દીની શરૂઆત કરી હતી.
૧૯૩૩ના સાલમાં ઇંગ્લેન્ડ ગયેલી હોંદી ટીમ
તરફથી પહેલી ટેસ્ટ મેચમાં ૧૦૦ રન કરીને
એમણે “સેનસેશન” કરી મુકયું હતું. તેઓ
એક ઓલ રાઉન્ડર હોવા ઉપરાંત એક
“સ્ટાર બેટ્સમેન” ગણાય છે. ૧૯૩૪
અને ૧૯૩૫ના સાલમાં મુ'બઈમાં રમા-
યેલી કવોડરેન્સીયર મેચોમાં હોંદુ ટીમ
તરફથી એમણે લાગ લીધો હતો. એમની
સારામાં સારી રમત સીકન્દરાખાદ ખાતે
રમાયેલી મેચમાં વેસ્ટ ઇન્ડીઝ બોલર
કોનસ્ટેન્ટાઈન સાથે હતી કે જે મેચમાં
એમણે એક સદી નોંધાવી હતી. જ્યારે
ઓસ્ટ્રેલિયનો સાથે સીકન્દરાખાદ ખાતે
રમાયેલી મેચમાં તેઓ એકલાએ ૧૪૪
રનનો જીમસો નોંધાવ્યો હતો. કોઈબી
હોંદી પ્લેયરે ટુરીંગ ટીમ સામે બે મેટામાં
મેટો જીમસો કીધો હોય તો તે એઓજ
છે. ઇંગ્લેન્ડમાં રમાયેલી મેચોમાં ૧૧૪
રને નોટ-આઉટ રહી તેમજ ૧૩૦ અને
૧૦૭ રનોના જીમસો કરી એમણે
પોતાના બેટીંગ બળની પુરવારી કરી આપી
હતી.

સરનામું:—નોરધર્ન ઇન્ડિયા ક્રીકેટ
એસોસિએશન, (પી. એ.
બોક્ષ હબ), ધી મોલ,
લાહોર

શ્રીમદ્, રાવસાહેબ ચુનીલાલ મોતી-
લાલ, બી. એ., ૧૯૩૭ થી રતલામ
સ્ટેટના દિવાન—એમનો જન્મ ૧૮૭૧ માં
થયો હતો. એમણે સુરત, મુંબઈ, નડી-
આદ, અમદાવાદ અને ભાવનગર ખાતે
કેળવણી લીધી હતી. વઢવાણ હાઈ
સ્કૂલમાં શિક્ષક તરીકે જીવનની શરૂઆત
કરેલી અને ૧૫ વર્ષ સુધી નોકરી કરી
હતી. ૧૯૦૦ માં પ્રાંગમ્ના સ્ટેટના એજ્યુ-
કેશનલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ તરીકે નીમાયા હતા.
૧૯૧૧ માં રાજકોટની એલ્ફ્રેડ હાઈ
સ્કૂલના હેડ માસ્તર અને રાજકોટના
કેળવણી ખાતાના ઇન્સ્પેક્ટર નીમાયા
હતા. ૧૯૧૯ માં રાજકોટના જનરલ
કારભારી અને ૧૯૨૧ માં મુખ્ય કાર-
ભારી નીમાયા હતા. ૧૯૨૪ માં રાજ-
કોટના આગલા ઠાકોર સાહેબ સાથે
ઈંગ્લેંડ ગયા હતા અને સેન્ટ જેમ્સ
પેલેસમાં ઠાકોર સાહેબ સાથે નાં
શહેનશાહની મુલાકાત લીધી હતી. વેસ્ટર્ન
ઈન્ડીઆ સ્ટેટ્સ એજન્સી તરફથી એમને
રાજકોટ સીવીલ સ્ટેશનનાં પહેલાં વર્ગના
મેંચ મેજિસ્ટ્રેટની સત્તા અપાઈ છે. ૨૧૦
સાં શરોફ ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૭ સુધી પ્રતાપ-
ગઢ સ્ટેટ (રજપુતાના) ના દિવાન હતા.

સરનામું:—(કાયમનું) સીવીલ સ્ટેશન
રાજકોટ, (હાલનું) સરનામું)
રતલામ, સેન્ટ્રલ ઈન્ડીઆ.

શુકલ, પંડીત રવિશંકર, બી. એ.,
એલ. એલ. બી., મધ્ય પ્રાંતની સરકારના
માજી વડા પ્રધાન—એમનો જન્મ ૧૮૭૬
માં થયો હતો. શ્રીમતિ ભવાનીબાઈ
સાથે તેમના લગ્ન થયાં છે. તેમણે
નાગપુરની હીસલોપ કોલેજ અને જળલ-

પુરની લો કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો
હતો. પંડીતજી ત્રણ વર્ષ સુધી ખેરગઢ
હાઈસ્કૂલમાં હેડ માસ્તર હતા. ૧૯૦૮
માં ખારમાં જોડાયા હતા પણ ૧૯૨૧
માં અસહકારની લડત ઉપડતાં તેમાં
જોડાઈ ગયા હતા અને જેલમાં ગયા હતા.
તે પછી ૧૯૩૦ માં તેમને છ વર્ષની
અને ૧૯૩૨ માં બે વર્ષની જેલ અને
રૂ. ૫૦૦ ના દંડની સજા થઈ હતી.
૧૯૩૨ માં સરકારે વકીલાતની સનદ
પાછી ખેંચી લીધી હતી પણ ૧૯૩૫
માં તેમને એ પાછી મળી હતી. ૧૯૨૩
માં સ્વરાજ્ય પક્ષના સભ્ય તરીકે
લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં ચુંટાયા હતા.
૧૯૨૬ થી રાયપુરની જલ્લા કાઉન્સિલના
પ્રમુખ છે. ૧૯૩૭ માં કેબિનેટ સત્તાપર
આવી ત્યારે ડૉ. ખરેના પ્રધાનમંડળમાં
તેઓ કેળવણી ખાતાના પ્રવાન હતા
અને વિધાનમંદિરની યોજના દાખલ કરી
હતી. ૧૯૩૮ માં વડા પ્રધાન બન્યા હતા
અને ૧૯૩૯ ના નવેમ્બરમાં બધા કેબિનેટ
પ્રધાન મંડળો સાથે તેમના પ્રધાન
મંડળે પણ રાજીનામું આપ્યું હતું.

સરનામું:—બુધપરા, રાયપુર, સી. પી.

બખ્તે, મી. રઘુનાથ રામચંદર—
એમનો જન્મ ૧૮૯૬ ના સાલમાં થયો
હતો. સાંગલી, પુના અને મુંબઈ મધ્ય
કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૯ માં સરવ
ન્ટસ ઓફ ઈન્ડિયા સોસાયટીમાં “જ્ઞાન
પ્રકાશ” ના સમ્પ-એડીટર તરીકે જોડાયા
હતા. ૧૯૨૩ માં તેના લાઇફ મેમ્બર
થયા હતા. જોલ ઈન્ડિયા ગ્રેડ યુનીયન
કેબિનેટના તેઓ મદદનીશ સેક્રેટરી અને
જોલ ઈન્ડિયા ગ્રેડ યુનીયન ફેડરેશનના

સેક્રેટરી હતા. બોમ્બે ટેલિગ્રાફ સેક્રેટરી યુનીયનના સેક્રેટરી તેમજ તેના પહેલા ઓફિસનાઈઝર હતા. જેલજ્યમ ખાતે મળેલી દેશપરદેશની કાપડની મીલોના મજૂરોની કોન્ફરન્સમાં હાજરી કાપડની મીલોના મજૂરો તરફના ડેલીગેટ તરીકે હાજરી આપી હતી. કામદારોને લગતા સવાલના અભ્યાસ અર્થે તેમણે ગ્રેટ બ્રીટન અને કોન્ટિનેન્ટના ઉદ્યોગીક મધ્યકોની મુલાકાત લીધી હતી. ૧૯૨૦ માં જીનીવા ખાતે મળેલી દેશપરદેશના મજૂરોની કોન્ફરન્સમાં હાજરી આપવા ગયલા હોદ્દા ડેલીગેશનના સેક્રેટરી તરીકે સેવા બજવી હતી. મુંબઈની લેજસ્લેટીવ કાઉન્સિલના તેમજ ફરેનચાઈઝ કમીટીના તેઓ એક સભ્ય હતા.

સરનામું:—સરવન્ટસ ઓફ ઇન્ડિયા સોસાયટી, સેન્ટહસ્ટરૅડ, મુંબઈ.

સરકાર, ડા० સર નીલરત્ન, જીમ. એ., એમ. ડી. (કલકત્તા), ડી. સી. એલ. (ગ્રાફિક્સ), એલ એલ. ડી., કનસલ્ટીંગ ફીઝીશીઅન—એમનો જન્મ ૧૮૬૧ માં થયો હતો. નિર્મળા મજૂમદાર સાથે લગ્ન કર્યો છે, એક છોકરો અને પાંચ છોકરી છે. તેમણે કલકત્તા યુનીવર્સિટીમાં ડેવલપ્મન્ટ લીધી છે. નેશનલ સોપ ફેક્ટરી અને નેશનલ ટેનરી કંપનીના સ્થાપક અને માલિક છે. કારમાઈકલ મેડીકલ કોલેજ અને ઇન્સ્ટિટ્યુટ અને મેડીકલ કલેજ (કલકત્તા)ના સ્થાપકોમાંના એક અને પ્રમુખ છે. ચી-તરંગન સેવાસદન, બદવપુર ટયુબર ક્યુલોસીસ હોસ્પિટાલ, ચી-તરંગન

હોસ્પિટાલ અને કલકત્તા યુનીવર્સિટીના સાયન્સ પોસ્ટ-ગ્રેજ્યુએટ ડીપાર્ટમેન્ટના પ્રમુખ, કલકત્તા યુનીવર્સિટીના વાઈસ-ચેન્સેલર થયા હતા. બંગાળની લેજસ્લેટીવ કાઉન્સિલના સભ્ય છે.

સરનામું:—૭, ચોર્ટ રૅડી, કલકત્તા.

સાંખ્યુર્તિ શ્રી. બી., ૧૯૩૮ થી મદ્રાસની લેજસ્લેટીવ એસેમ્બલીના સ્પીકર છે—તેમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં થયો હતો. ૧૯૦૯ માં વીઝીઆનચરમની મદારાજ કોલેજમાં ફીઝીકસના લેકચરર હતા. ૧૯૧૧ થી ૧૯૨૦ સુધી વડોદરામાં કુરી હતી. તેમનો ધર્મ બુદ્ધ ધર્મ હતો. પણ ૧૯૨૧ માં એ ધર્મને લાત મારી અસહકારની લડતમાં બેઠાઈ ગયા. ૧૯૨૩ માં હિંદી રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસની સત્કાર સમિતિના સામાન્ય મંત્રી હતા. ૧૯૨૬ માં આંધ્ર પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ, અને ૧૯૩૫ થી ૧૯૩૭ સુધી આંધ્ર પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના સામાન્ય મંત્રી ચુંટાયા હતા. ૧૯૩૬ માં મદ્રાસ પ્રાંત કમ્પોઝીટ પાર્ટિમેન્ટરી કમીટીના મંત્રી બન્યા હતા. તેમણે સ્વયંસેવક દળોની સ્થાપના કરી હતી. હિંદુસ્થાન સેવાદળના પ્રમુખ થયા હતા એ ઉપરાંત બંગાળ વોલંટીઅર કોન્ફરન્સના પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ૧૯૨૬ માં કોંગ્રેસની કારોબારી સમિતિમાં સભ્ય નીમાયા હતા. ૧૯૨૧, ૧૯૨૮, ૧૯૩૦, અને ૧૯૩૨ માં સત્યાગ્રહ માટે જેલ ભોગવી હતી. ૧૯૩૭ માં મદ્રાસ લેજસ્લેટીવ એસેમ્બલીમાં ચુંટાયા હતા અને સ્પીકર બન્યા હતા.

સરનામું:—કોડેનાડા, લેજસ્લેટીવ એસેમ્બલી હોલ, ૨૯

સીંઘ, કુંવર સર મહારાજ, એમ. એ. (એક્સક્રી), ખાર-એટ-લો, સી. આઇ. ઇ., યુકત પ્રાંતની ધારા-સભાના સભ્ય—તેમનો જન્મ ૧૮૭૮ માં થયો હતો. તેમણે કીરોઝપુર (પંજાબ)ના ૨૧૦

રાયબહાદુર માયા-દાસની પુત્રી શુભવંતી માયાદાસ સાથે લગ્ન કર્યાં છે. તેમણે હરો અને એક્સક્રીની કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી ૧૯૦૨ માં મીડલ ટેમ્પલમાં ખારીરટર

થયેલા. ૧૯૦૪ માં યુકત પ્રાંતની સીનીલ સર્વિસમાં દાખલ થયેલા અને ૧૯૧૧ માં હિંદી સરકારના કેળવણી ખાતાના મદદનીશ મંત્રી નીમાયલા. ૧૯૧૭ માં યુકત પ્રાંતના હમીરપુરના મેજિસ્ટ્રેટ અને કલેક્ટર હતા, ૧૯૧૮ માં હારડોઇના ડેપુટી કમીશનર, ૧૯૧૯ માં યુકત પ્રાંતની સરકારના મંત્રી, ૧૯૨૦-૨૩ માં હિંદી સરકારના કેળવણી ખાતાના ડેપુટી સેક્રેટરી, ૧૯૨૩ માં ખાહરઇચના ડેપુટી કમીશનર, ૧૯૨૭ માં અલ્લાહપાદના કમીશનર, ૧૯૨૮ માં ખનારસના કમીશનર, ૧૯૨૯ માં ફરી અલ્લાહપાદના કમીશનર અને ૧૯૩૧ માં ભેઇપુર રાજ્યના વડા પ્રધાન બન્યા હતા. ૧૯૩૨ માં તેમને હિંદી સરકારે દક્ષિણ આફ્રિકાનાં હિંદી સરકારના એજન્ટ જનરલ તરીકે નીમ્યા હતા. ૧૯૩૫ માં ફરી પાછા તેઓ યુકત પ્રાંતની કારોબારી કાઉન્સિલના સભ્ય હતા અને ૧૯૩૭ માં યુકત પ્રાંતની લેજિસ્લેટીવ એસેમ્બલીના સભ્ય ચૂંટાયા હતા. તેમણે યુકત પ્રાંતની કે આપર-

ટીવ કરેડીટ સોસાયટીઓનો ૧૯૦૮-૧૯૦૯ નો વાર્ષિક હેવાલ પ્રગટ કર્યો હતો ઉપરાંત મોરોશીયસ, બ્રિટિશ ગાયેના અને ૬ આફ્રિકાના હિંદીઓના મંડળ વિષે હેવાલો રજૂ કર્યાં છે અને વર્તમાનપત્રોમાં અન્ય ઘણા લેખો લખ્યા છે.

સરનામું:—લખનો.

અમરીતકુંવર (રાજકુમારી)—એમણે ઇંગ્લેન્ડની છોકરીઓ માટેની શેરખાનું સ્કુલમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૩૨ માં ફ્રેન્ચાઇઝ કમીટી સમક્ષ અને ૧૯૩૩ માં બેઇન્ટ પાર્લામેન્ટરી કમીટી સમક્ષ તેમણે જાણની આપી હતી. પંજાબની પ્રીન્સિપલ એજન્ટ સોસાયટીના તેઓ પ્રેસીડન્ટ છે. દીલ્હીની લેડી અરવીન કોલેજ ઓફ હોમ સાયન્સની ગવર્નરીંગ બોર્ડની કારોબારી કમીટીના પણ એક સભાસદ છે. એ ઉપરાંત જલન્દરની મ્યુનિસીપાલિટીના તેઓ એક મેમ્બર છે. એક્સ ઇન્ડીઆ વીમેન્સ કોનફ્રન્સનું પ્રમુખપદ પણ તેમણે શોભાવ્યું છે અને તેઓ ગાંધીજીના અનુયાયી છે.

સરનામું:—મેનાર વીલા, સીમલા.

આતીયા બેગમ—તેમનાં લગ્ન ૧૯૧૨ માં બહીતા આરટીસ્ટ મીઠા કુઇઝી રહીમાન સાથે થયાં હતાં. તેઓ ૬ લાખ બહી છે. અલીગઢ ખાતે મુસ્લીમ છોકરીઓ માટેની કોલેજની સ્થાપના કીધી હતી. ૧૯૦૫ માં મુસ્લીમ બાનુ-ઓની કોનફ્રન્સ ઓરગેનાઇઝ કીધી હતી. તેમણે યુરોપ અને નજીકના પુર્વના મુલકની મુલાકાત લીધી હતી.

મુસ્લીમ લેડીઝ કોન્ફરન્સના ૧૯૦૯ અને ૧૯૧૦ ના સાલ માટેના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા. પટોદરા તેમજ બનારસ ખાતે મ્યુઝીકલ કોન્ફરન્સો ભરવા માટેની વ્યવસ્થા કીધી હતી. ૧૯૧૮-૧૯ માં ચીન, જાપાન અને અમેરીકાની મુલાકાત લીધી હતી. 'પ્રી આર્ટ્સ સરકલ' તેમજ રાષ્ટ્રીય સ્ત્રી સભાની સ્થાપના કીધી હતી. લંડનની યુનીવર્સિટી તરફથી ૧૯૩૨-૩૩ માં તેની સમક્ષ ભાષણ કરવાનું તેમને આમંત્રણ મળ્યું હતું.

સરનામું:—આઈવાન—રફાટ, રીજ રોડ, મલખાર હીલ, મુખઈ.

સોરાબજી, કારનેલીઆ—તેમને કેસર હિંદનો સોનાનો પહેલા વર્ગનો ચંદ્રક મળ્યો છે (૧૯૦૯), બાર પહેલો વર્ગ (૧૯૨૧), ખગાળ, બીહાર અને ઓરીસા અને આસામની કોર્ટ ઓફ વોર્ડ્સમાં પરદા નશીનોના કાયદાના સલાહકાર અને ૧૯૦૪ થી ૧૯૨૨ સુધી કનસલ્ટીંગ કાઉન્સલ હતા. એમણે સમરવીલે કોલેજ, ઓક્સફર્ડ, હી અને પેમ્બરટન્સ, લીનકન્સ ઇન ફીલ્ડઝ લંડનમાં કેળવણી લીધી છે. ૧૮૯૨ માં બેચલર ઓફ સીનીયલ લે,

દુલીપસિંગજી, કે. એસ. પ્રીન્સ—એમનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. તેમણે કેમ્બ્રીજ મધે કેળવણી લીધી હતી.

૧૯૩૨ ના સાલમાં કેમ્બ્રીજ અને શસેકસ તરફથી તેમણે કીકેટની રમતમાં ભાગ લીધો હતો. પોતે શસેકસની ક્રિકેટ ટીમના કેપ્ટન હોવાથી ઇંગ્લેન્ડની મુલાકાતે જનારી હીદી ટીમની કેપ્ટનશીપ

લેવાનાં ઇન્ડિઅન ક્રિકેટ બોર્ડ ઓફ કન્ટ્રોલ તરફનાં આમંત્રણનો તેમણે અસ્વીકાર કીધો હતો. પહેલીજ ટેસ્ટ મેચમાં ભાગ લેતાં એમણે એક સદીનો જુમલો નોંધાવ્યો હતો. ટુનીઆના આગેવાન સુનંદા ક્રીકેટરોમાંના તેઓ એક છે. નાકુરસ્ટ તળી-અતના કારણે તેઓ ૧૯૩૪ ના સાલથી રીટાયર થયા હતા. લેન્ટલેન ઇંગ્લેવન તરફથી પણ તેમણે રમતમાં ભાગ લીધો હતો.

સરનામું:—બમ્બરર.

પંતુલુ, શ્રી. રામદાસ વી., બી. એ.,
બી. એલ., એડવોકેટ, મદ્રાસ—એમનો
જન્મ ૧૮૭૩ માં થયો હતો. મદ્રાસની
ક્રીશ્ચીઅન કોલેજમાં તેમણે વિદ્યાભ્યાસ
કર્યો છે. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના મુંટા-
મલાં સભ્ય છે અને કોંગ્રેસ પક્ષના
અગ્રેસર છે. મદ્રાસ પ્રાંત કો-ઓપરેટીવ
બેંક, લી૦, મદ્રાસ પ્રાંત કો-ઓપરેટીવ
યુનીઅન, દક્ષિણ હિંદ કો-ઓપરેટીવ
ઇન્ડ્યુસ્ટ્રી સોસાયટી લી૦, ઇંડીઅન
પ્રોવિન્શીઅલ કો-ઓપરેટીવ બેન્કર્સ
એસોસીએશન અને ઓલ-ઇંડીઆ કો-
ઓપરેટીવ ઇન્સ્ટીટ્યુટસ એસોસીએશનના
પ્રમુખ છે. “ઇંડીઅન કો-ઓપરેટીવ
રીવ્યુ”ના તંત્રી છે. લંડનની ઇન્ટરનેશનલ
કો-ઓપરેટીવ એલાયન્સની મધ્યસ્થ
કમીટીના સભ્ય છે, ૧૯૩૪ માં લંડન
ખાતે ભરાયેલી ૧૪મી ઇન્ટરનેશનલ
કો-ઓપરેટીવ કોંગ્રેસના ડેલીગેટ હતા.
વડી સરકારે નીમેલી બેંકીંગ તપાસ
સમિતિના સભ્ય હતા, ઇંડીઅન રીસર્ચ
ફંડ એસોસીએશનનું કરિબારી મંડળ,
દિલ્હી યુનીવર્સિટી કોર્ટ, ઇંડીઅન
સેન્ટ્રલ કોટન કમીટી વિ.ના સભ્ય છે.
સરનામું:—“ફરફતખાંગ” કચેરી રોડ,
ગાયલાપોર, મદ્રાસ.

રાવ. સર રાધેવેન્દ્ર એમ. એ., હિંદી
સરકારના દક્ષિણ આફ્રીકા મથેના એજન્ટ—
એમનો જન્મ ૧૮૮૯ માં થયો હતો. એમણે
કુંદપુર હાઇસ્કૂલ, બેંગ્લોર ગવર્નમેન્ટ
કોલેજ અને મદ્રાસ ક્રીશ્ચીઅન કોલેજમાં
અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૨ માં ઇંડીઅન
ઓડીટ અને એકાઉન્ટસ સરવીસમાં
તેઓ દાખલ થયા હતા. વિવિધ હિસાબ

ખાતાઓની કચેરીમાં સેવા આપ્યા
પછી ૧૯૨૧ માં હિંદી સરકારના નાણાં-
ખાતામાં દાખલ થયા હતા. એ ખાતામાં
નાયબ મંત્રી તરીકે પાંચ વર્ષ કાર્ય
કરી સારો અનુભવ મેળવ્યા પછી લી
કમીશનના નાણાંકીય ખાતાના મદદનીશ
મંત્રી બન્યા હતા. ૧૯૨૬ માં રેલ્વે
ખાતામાં એડાયા હતા. ૧૯૨૮ માં નાણાં
ખાતાના ડિરેક્ટર થયા. ૧૯૨૯-૩૨ માં
રેલ્વેઓના કામચલાઉ ફીનાન્સીયલ કમી-
શનર નીમાયા પછી ૧૯૩૭-૩૯ માં મુંબ-
ઇના એકાઉન્ટન્ટ જનરલને પદે આવ્યા.
તે પછી હિંદી સરકારના નાણાંખાતાના
વધારાના સેક્રેટરી થયા હતા અને
હાલમાં દક્ષિણ આફ્રીકામાં હિંદી સરકાર-
ના એજન્ટના હોદ્દા ઉપર છે.

સખનીસ, રા૦ બ૦ સર રઘુનાથરાવ
વી., નાઇટ, બી. એ., સી. આઇ. ઇ.—
એમનો જન્મ ૧૮૫૭ માં થયો હતો.
એમણે કોલ્હાપુરની રાજરામ હાઇસ્કૂલ
અને મુંબઇની એલફીન્સ્ટન કોલેજમાં
અભ્યાસ કર્યો હતો. કોલ્હાપુરના શીક્ષણ-
ખાતામાં દાખલ થયા પછી હજુર ચીટનીસ
અને ચીફ રેવન્યુ ઓફીસરના પદે આવ્યા
હતા. ૧૯૨૬ માં નિવૃત્ત થયા. ૧૯૩૧
માં કોલ્હાપુરની વરીષ્ટ ન્યાયાધિકારી
અદાલતમાં જજ નીમાયા હતા. રાયલ
સોસાયટી ઓફ આર્ટ્સ અને એશીઆ-
ટીક સોસાયટીના ફેલો છે. કોલ્હાપુરની
ઇલાખા પંચાયતના ૧૯૨૭-૩૮ માં પ્રમુખ
હતા. કોલ્હાપુરની બેન્કના ડિરેક્ટરોની
બોર્ડના ચેરમેન અને કોલ્હાપુરની સુગર
મીલના ડિરેક્ટરોની બોર્ડના ચેરમેન છે.

સરનામું:—કોલ્હાપુર, શાહપુરી.

આલગાંધર્વ, રાજહંસ, નારાયણ શ્રીપદ—તેઓ બાણીતા મરાઠી એકટર અને મ્યુઝીશ્યન તેમજ ગાંધર્વ નાટક મંડળીના માલિક છે એમનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલમાં પુનામાં થયો હતો. બાળ-પણથીજ તેઓ એક અચ્છા સંગીતકાર પૂરવાર થયા હતા અને માત્ર દશજ વર્ષની વયે લોકમાન્ય તીલક તરફથી “આલગાંધર્વ” નો ખેતાબ મેળવવા પામ્યા હતા. ૧૯૧૩ માં ગાંધર્વ નાટક મંડળીની સ્થાપના કીધી હતી. જેના ૧૯૧૬ થી તેઓ માલિક છે. ૧૯૨૬ ના સાલમાં મળેલી ડ્રામાટીસ્ટ કોનફરન્સના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા.

ધીઆ, ડા૦ ચંપકલાલ જ્ઞેકીશન-દાસ—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ ના સાલમાં સુરત ખાતે થયો હતો. ૧૯૦૭ માં સુરત ખાતે મળેલી મહાસભાની બેઠક વેળાએ એમણે સ્વયંસેવક તરીકે સેવા બજવી હતી. જહીયાનવાળા બાગના અત્યાચાર તેમજ ખીલાફત અન્યાયના વીરોધ અર્થે તેમણે ૧૯૨૦ ના સાલમાં એસીસ્ટન્ટ સરજન તરીકેના પોતાના ઓધ્ધાનું રાજીનામું આપ્યું હતું. તે પછીથી લાગત ૧૧ વરસ સુધી સુરત જિલ્લા મહાસભા સમીતીનું તેમણે પ્રમુખસ્થાન ભોગવ્યું હતું. સત્યાગ્રહ તેમજ કાયદાસંગ અંગેની કોંગ્રેસની ચળવળમાં તેમણે ભાગ લીધેલો હોવાથી તેમને સજા થઈ હતી. તેમણે સુરત ખરે મ્યુની-સીપાલીટીના પ્રમુખ, ધારાસભાના સભ્ય, તથા મુંબઈની સોશીયલ સરવીસ લીગના માનદ તબીબને ઓધ્ધો ભાગવ્યો હતો.

સરનામું:—સુરત.

રાવ, શ્રી વિનાયક ગણુપત, બી. એ. (મુંબઈ), બી. એ., એલ. એલ. બી. (કન્ટરબરી), મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં ફરેચના પ્રોફેસર—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. એમણે એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજ, સેન્ટ એન્સ કોલેજ (કેમ્બ્રીજ), ફ્રાંસની મેનોબલ યુનિવર્સિટી વિગેરેમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૪ થી ૧૯૧૭ સુધી એલ્ફીન્સ્ટન કોલેજમાં ફરેચના માનદ પ્રોફેસર તરીકે સેવા આપી હતી. ૧૯૨૩-૧૯૨૪ માં સરકારી લો કોલેજમાં કાયદાના પ્રોફેસર હતા, ૧૯૨૩ માં ઇંડીઆ લો રીપોર્ટર, જોબિ સીરીઝના મદદનીશ “લો રીપોર્ટર” હતા. તેઓ જ. પી. છે. અને મુંબઈ કોરપોરેશનના સભ્ય હતા, મુંબઈ મ્યુનિસિપાલિટીની શાળા સમિતિના એકવાર પ્રમુખ હતા, હિંદુસ્થાન સ્કાઉટ્સ એસોસિએશનના પ્રાંતિક કમીશનર, જુનીઅર રેડ કોસ્ટ સોસાયટીના ચેરમેન, ફેકલ્ટી ઓફ આર્ટ્સના ડીન, યુનિવર્સિટી ટ્રેનીંગ કોરના સેક્રેટન્ટ. સરનામું:—૩૪૭, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ (૨)

સેન, શ્રી. ઉપાનાથ, સી. બી. ઇ., એસોસિએટેડ પ્રેસ ઓફ ઇંડીઆના કાયદેકટર અને મેનેજિંગ એડીટર—એમનો જન્મ ૧૮૮૦ માં થયો હતો. કલકત્તાની રીપન કોલેજમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો છે. સરનામું:—એસોસિએટેડ પ્રેસ ઓફ ઇંડીઆ, ૪ થી પાર્લામેન્ટ સ્ટ્રીટ, ન્યુ દિલ્હી.

પ્રેસીડન્ટી

વીઆ કંપનીમાં
વીઆ કિતરાવો

રામ શરણદાસ, લાલા, રાયબહાદુર, સી. આઈ. ઇ. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટમાં વિરોધ પક્ષના અગ્રેસર—એમનો જન્મ ૧૮૭૬ માં થયો હતો. ૧૯૧૨ થી ૧૯૨૦ માં પંજાબની ધારાસભાના સભ્ય હતા. તેઓ રાયબહાદુર લાલા મેલારામના પુત્ર થાય. તેઓ લંડન ખાતેની રીઝર્વ બેંક કમીટીમાં સરકાર તરફના ડેલીગેટ, ઇન્ડિ-રીઅલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાના ડિરેક્ટર, સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લીમ (પંજાબ શાખા) ની સલાહકાર કમીટીના ચેરમેન, ઇન્ડિઅન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ બેંકર્સ (પંજાબ શાખા) ના ચેરમેન, કાનપુરની બ્રિ. ઇન્ડિયા કોર્પોરેશન લીમ ના ડિરેક્ટર, ઇન્ડિઅન ટ્રાન્સ-કોન્સ્ટ્રક્શન એન્ડ વેજ લીમ ના ડિરેક્ટર, અને ઉત્તર હિંદ વ્યાપારી ચેમ્બરના પ્રમુખ હતા. લંડન ખાતે ૧૯૩૩ માં ફેડરેટ ચેમ્બર્સ ઓફ બ્રિટિશ એમ્પાયર સેશન્સમાં ઉત્તર હિંદની ચેમ્બરના ડેલીગેટ તરીકે ગયા હતા. એલ. ઇન્ડિયા લેન્ડ હોલ્ડર્સ એસોસિએશનના સભ્ય છે, ગ્વાલિયર સ્ટેટ ઇકોનોમીક બોર્ડ ઓફ ડેવેલપમેન્ટના ઉપ-પ્રમુખ, કનકડ ઓફ ઇન્ડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ડિરેક્ટર અને લાહોરની મેલારામ કોટન સ્પીનિંગ એન્ડ વીવીંગ મીલ્સના માલિક છે. પંજાબ સરકારની ડેવેલપમેન્ટ બોર્ડના સભ્ય, સતલજ કોટન મીલ્સ કંપનીના ડાયરેક્ટર, સનલાઇટ ઓફ ઇન્ડિયા ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના ચેરમેન, પંજાબ સનાતન ધર્મ પ્રતિનિધિ સભાના પ્રમુખ, લાહોરની સનાતન ધર્મ કોલેજની મેનેજિંગ કમીટીના જનરલ પ્રેસીડન્ટ, પંજાબ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ અને હિલ્હી અને ઉત્તર

હિંદ ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ (લાહોર)ની મેનેજિંગ કમીટીના સભ્ય છે.

સરનામું:—લાહોર

શ્રીવાસ્તવ, ડો. સર, જી. પી., નાઇટ, ડી. એસ સી. (આજા), ડી. લીટ. (લખનો), એમ. એસ સી., ટેક. (વીકટ), એ. એમ. એસ. ટી., એ. આઈ. સી., સ્વં મુન્સી જનકીપ્રસાદ શ્રી વાસ્તવના પુત્ર, બંસી જીલ્લાના રાઇસ અને જમીનદાર—એમનો જન્મ ૧૮૮૬ માં થયો હતો. એમણે કૈલાશ કુમારી સાથે લગ્ન કર્યા હતા, જેમને બે પુત્ર અને પાંચ દીકરી છે. એમણે કાનપુરની કાઇસ્ટ થર્સ કોલેજ, અલ્લાહાબાદની મયુર સેન્ટ્રલ કોલેજ અને મેન્ચેસ્ટર કોલેજ ઓફ ટેકનોલોજીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. એમનો કાનપુરમાં મોટો ધંધો છે. ન્યુ વીકટોરીયા મીલ અને ઇન્ડિઅન ટર-ચેન્ટાઇન એન્ડ રોસીન કંપનીનો વહીવટ કરે છે. અલ્લાહાબાદ બેન્ક લીમ, વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા મેચ કંપની, પાયોનીઅર લીમ, રેજા ટેક્સટાઇલ્સ લીમ અને ગ્રેટ સુગર કમ્પાઇન લીમના ડિરેક્ટર છે. ૧૯૨૬-૩૬ માં અપર ઇન્ડિયા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પ્રતિનિધી તરીકે યુ. પી. લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં ચુંટાયા હતા. નવી યુ. પી. વડી ધારાસભામાં પણ બીનહરીફ ચુંટાઇ આવ્યા હતા. ૧૯૨૮ માં યુ. પી. સાઇ-મન કમીશન કમીટીના પ્રમુખ હતા. ૧૯૨૮-૩૧ માં કાનપુરના ઇન્સ્યુરમેન્ટ ટ્રસ્ટના માનદ પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૧-૩૭ માં યુકેત પ્રાંતના કેળવણીખાતાના પ્રધાન હતા. ૧૯૩૭ માં નાણાં અને ઉદ્યોગ ખાતાના પ્રધાન થયા હતા.

સરનામું:—કૈલાશ, કાનપોર,

પદમસી હામોદર ગોવિંદજી, જે. પી.—
શેઠ પદમસી મેસર્સ હામોદર ગોવિંદજી
સન્સની કંપનીના માલિક છે. એમનો જન્મ

૧૮૯૨માં થયો હતો. મુંબઈની એલ્ફીન્સ્ટન હાઈસ્કૂલ અને કોલેજમાં કેળવણી લીધેલી. થણા ઇનામે પણ મેળવેલા. ૧૯૦૮ માં મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કરેલી. ૧૯૦૭માં ખાઈ પ્રેમકોરખાઈ સાથે લગ્ન કરેલા, એમને ત્રણ દીકરીઓ છે. ૧૯૩૫ માં જે. પી. બન્યા. હિંદુસ્તાન સ્પીનીંગ એન્ડ લીવીંગ કંપની લીમ અને મરકન્ટાઇલ ઇન્ટરપ્રાઇસ કંપની લીમના ડિરેક્ટર, બ્રિજ પીસ ગ્રુપ્સ નેટીવ મરચન્ટસ એસોસિએશન અને હાલાઈ લાટીઆ મહાજનના માનદ મંત્રી, મુંબઈ જૌરક્ષક મંડળીના આશ્રયદાતા અને ખબનથી છે. એ ઉપરાંત તેઓ ધોયલાં અને કેન્દી કાપડના વેપારીઓની મંડળીના ઉપપ્રમુખ છે. એમને નવાનગરના નાં મહારાજા તરફથી સોનાનો ચન્દ્રક અર્પણ

કરવામાં આવ્યો છે અને તેઓ જામનગર રાજ્યમાં સાઈ માન અને પ્રતિષ્ઠા ધરાવે છે. બ્રિજ પીસ ગ્રુપ્સ નેટીવ મરચન્ટસ એસોસિએશનના મફત દવાખાનાના તરફી છે. બ્રિજ પીસ ગ્રુપ્સ મારકેટ કંપની (મુળજી જેઠા મારકેટ)ના મંત્રી પણ છે. નાં વાઈસરોયે દેશના પશુધનની સુધારણા અર્થે ઉપાકેશી યોજનામાં એમણે સહાય કરેલી અને મુંબઈ પ્રાંતના બેતીવાડી ખાતાં મારફતે રૂ. ૫૦૦ની રકમ બેટ મોકલાવેલી. આ રકમમાંથી ગીર જાતના આખલાની ખરીદી થઈ હતી અને પંદરપુર જીલ્લાના ઠેરોની સુધારણા અર્થે એ આખલાને પંદરપુરમાં મુકવામાં આવ્યો હતો. ગત મહા યુદ્ધ પ્રસંગે એમણે રૂ. ૨૦૦૦૦ જેટલી ચોર લોન લીધેલી. પોતાના પિતાશ્રીની યાદનાં એમણે જામખાણીઆ ખાતે હામોદર ગોવિંદજી મીડલ સ્કૂલ માટે મકાન બંધાવવા રૂ. ૨૦૦૦૦ ની બેટ આપેલી. એ ઉપરાંત જામનગર અને જામખાણીઆ ખાતે “હામોદર ગોવિંદજી મેટરનીટી કોલેજસ” બંધવાને બધોજ ખર્ચ આપેલો. શેઠ પદમસી સ્વભાવે ઉદાર હોવાથી અનેક ધર્માંદા સંસ્થાઓને એમણે સારી રકમો બેટ આપી છે. સારા અને મળતાવડા સ્વભાવને પરીણામે તેમજ ઉદાર હોવાથી જેમના સંસર્ગમાં આવે છે તેઓના પ્રેમ અને માન જીતી લે છે.

સરનામું:—૧૫, મહાલક્ષ્મી ટ્રેમ્પલ
સ્ટ્રીટ, વોર્ડ ૬૬
૩૨

પ્રેસીડેન્સી
સંધર હેટ
ચીમા કું. રૂ.

ચરનશ્ય, મી૦ જનમેજ્ય, એમ. એ. (કેન્ટબરી)—તેઓનો જન્મ ૧૯૦૮ ના સાલમાં થયો હતો. લાહોરની વર્ન-મેન્ટ કોલેજ અને કેમ્બ્રીજની એમેન્સ-અલ કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. કેમ્બ્રીજ યુનિવર્સિટી કરોડાડાઇલ કલ-ખના તેઓ પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૩૧-૩૨ ના સાલની કેમ્બ્રીજની એમેન્સ-અલ કોલેજની ટેનીસ ટીમના તેઓ કેપ્ટન હતા. તેવણ એક 'ટેનીસ બ્લુ' પણ છે, અને ૧૯૨૯થી ૧૯૩૨ સુધી ઓક્-ફર્ડ ટીમ સામેની મેચોમાં ભાગ લીધો હતો. ટેનીસ કપ ટુર્નામેન્ટમાં હીંદના પ્રતિનિધી તરીકે વીંમબલડન ખાતે તેમણે હાજરી આપી હતી. ૧૯૩૫ માં મુંબઈ મધ્ય યુગોસ્લાવિયા સામેની દેશપરદેશની ટીમે વચ્ચેની મેચમાં તેમણે હીંદના પ્રતિનિધી તરીકે ભાગ લીધો હતો.

સરનામું:—ખરમા શેલ, મુંબઈ.

ચેટ્ટી, સર આર. કે. સનમુખમ, કે. સી. આઇ. ઇ., બી. એ., બી. એલ.—એમનો જન્મ ૧૮૯૨ ના અકટો-ખર મહીનામાં થયો હતો. મદ્રાસની ક્રીશ્ચિયન કોલેજમાં તેમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૪ ના સાલમાં તેમણે ઇંગ્લાંડની મુલાકાત લીધી હતી. ૧૯૨૬ માં ઓક્સિફોર્ડ મધ્ય મળેલાં. એમ્પાયર પાલ્સમેન્ટરી એસોસિએશનના ડેલીએશનમાં હીંદના પ્રતિનિધી તરીકે હાજરી આપી હતી. હીંદની વડી ધારાસભાની કેંગ્રેસ પાર્ટીના તેઓ ચીફ બ્લોપ હતા. ૧૯૨૮ ના સાલમાં જીનીવા ખાતે મળેલી દેશ પરદેશોના મજુરીની કોનફરન્સમાં હીંદી કારખાનાવાળાઓના ડેલીએટના સલાહકાર તરીકે હાજરી આપી હતી. સેન્ટ્રલ બેન્કીંગ

ઇન્કવાયરી કમીટીના એક સમ્યનો આધે ભોગવવા ઉપરાંત હીંદની વડી ધારાસભાના પ્રહેલા કેમ્બ્રી પ્રેસીડન્ટનો અને તે પછીથી તેના એકમતે ચુંટી કદાયલા પ્રેસીડન્ટનો આધે ભોગવ્યો હતો. તે પછી તેઓ કાચીના દીવાન નીમાયા હતા અને હાલમાં તેઓ અમેરીકા મળેના હીંદી ફેડરેશનના વડા નીમાયા છે.

સરનામું:—હેર્વડન રેસકોર્સ, કોઇમબટોર.

ચોદ્રથરામ ગીડવાની, ટા૦ પ્રતાપ-રાય—એમનો જન્મ ૧૮૮૯ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૧૧ માં તેઓ હૈદ્રાબાદની જેલના તબીબ હતા જે આધે ઉપ-રથી ફારિંગ થઈ ૧૯૧૨ માં તેઓ બ્રિટિશ આશ્રમમાં જોડાયા હતા. ૧૯૧૬ માં સત્યાગ્રહની ચળવળમાં જોડાયા હતા. ૧૯૨૨ માં રાજદ્રોહના આરોપસર તેઓને જેલની સજા થઈ હતી. ૧૯૨૩ માં તેઓને છુટકારો થતાં બદનક્ષીના આરોપ માટે ફરી ધરપકડ થઈ હતી. સીંધની પ્રાંતીક કેંગ્રેસ કમીટીના ૧૯૨૩-૨૪ ના સાલ માટેના તેઓ પ્રેસી-ડન્ટ હતા. છલ્લી સત્યાગ્રહની ચળવળમાં પડવાથી તેઓને ફરી જેલની સજા થઈ હતી.

સરનામું:—હૈદ્રાબાદ (સીંધ).

ચુરી, મી૦ પી. ડી —મુંબઈના ઇન્સ્યુરન્સ સરકલમાં મી૦ ચુરી બાણીતાં છે. નેશનલ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીના તેઓ વર્ષો સુધી પ્રાન્થ સેક્રેટરી હતા. હાલમાં ન્યુ સ્વસ્તીક ઇન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના સ્થાપકોમાંના તેઓ એક છે.

સરનામું:—ગામહેવી, મુંબઈ ૭.

કોલાહ, મી૦ એસ. એમ. એચ.— એમનો જન્મ ૧૯૦૨ ના સાલમાં થયો હતો. જામ્ને કવોડરેબુલર પારસી ટીમના તેઓ એક જવાન સભ્ય છે અને એ ટીમમાં ૧૯૨૨ ના સાલથી તેઓ રમતા આવ્યા છે. ફરેક સીઝન ફર-મ્યાન તેઓ ૧૦૦૦ થી વધુ રન લેતા આવ્યા છે. તેમનો સૌથી ચઢ્યાતો સ્કોર ૨૦૪ રને નોટ-આઉટ રહેવાનો છે. મહાન પારસી એલ-રાઉન્ડર જે. એસ. વોડનના હાથ હેઠળ તેમણે ક્રીકેટનું કાર્યોગ લીધું હતું. ૧૯૩૨ ના સાલમાં ઇંગ્લાંડની યુલાકાતે ગયલી એલ ઇન્ડિયા ટીમના તેવણ એક મેમ્બર હતા. ૧૯૩૩ માં મુંબઈમાં રમાયેલી પહેલી ટેસ્ટ મેચમાં ઇંગ્લાંડ સામે ઉતરેલી ટીમમાં તેવણ રમ્યા હતા.

સરનામું:—પારસી જીમખાના, મુંબઈ અને રણજીત લોજ, જામનગર.

મુખારાયન, ડા૦ પી., એમ. એ., બી. સી. એલ. (એક્ષન), એલ એલ. ડી. (ડબલિન), કુમાર મંગળમના જમીનદાર—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં થયો હતો. એમણે મદ્રાસ અને એક્ષફર્ડ ખાતે કેળવણી લીધી હતી. મુધારા પછીની પહેલી ધારાસભાની કાઉન્સિલના ચેડા મહિના મંત્રી હતા. ૧૯૨૦ માં સાઉથ સેન્ટ્રલ લેન્ડ હોલ્ડર્સ તરફથી મદ્રાસની ધારાસભાના સભ્ય ચુંટાયા હતા. ૧૯૨૦ માં એલ ઇન્ડિયા કેબ્રિસ કમીટીના સભ્ય હતા, ૧૯૨૬-૩૦ માં મદ્રાસ સરકારના મુખ્ય પ્રધાન હતા. મદ્રાસની નવી વડી ધારાસભામાં બીનહરીફ ચુંટાઈ આવ્યા હતા. ૧૯૩૭-૩૯ માં એલ

ઇન્ડિયા કેબ્રિસ કમીટીના સભ્ય હતા. મદ્રાસની કેબ્રિસ સરકારમાં કાયદાના પ્રધાન હતા. મદ્રાસ એલીમ્પીક એસોસિએશન, બોર્ડ ઓફ કંત્રોલ ફાર ક્રીકેટ ઇન ઇન્ડિયા, મદ્રાસ હોકી એસોસિએશન અને મદ્રાસ ક્રીકેટ એસોસિએશનના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—“ઇમાવાડી હાઉસ” ત્યાગ-રાજનગર, મદ્રાસ.

કુપેર ડા૦ રસ્તમ અરદેશર—મુંબઈની સર જે. જે હોસ્પીટલના તેવણ એક આનરરી ઓરલ (Aural) સરજન્યન છે. મુંબઈની થી બનનજી હીનશા પીટીટ પારસી જેનરલ હોસ્પીટલ અને પાંઉવાલા હોસ્પીટલના આગલા આનરરી સરજન્યન છે. હીંદના જાણીતા સરજન્યનોમાં ડા૦ રસ્તમ કુપેરનું નામ મોખરે છે.

સરનામું:—મુંબઈ.

અનમુયાબ્હેન—શ્રીમતી અનમુયાબ્હેન તળીળી અભ્યાસ માટે જ્યારે વીલાયત ગયાં હતાં ત્યારે મહાત્મા ગાંધીજી સાંથ એવણને મેલાપ થતાં તેઓ ગાંધીજીના અનુયાયી બન્યાં હતાં. વીલાયતના પ્રવાસ દરમ્યાન એમણે ત્યાંની મહીલા પ્રવૃત્તિઓનો અભ્યાસ કીધો હતો. દેશની સ્ત્રીઓની હાલતને અભ્યાસ કરતાં તેઓની હાલની હાલતથી એમને આઘાત થયો હતો. આજ કારણસર એમણે રાજકીય, સામાજિક તેમજ મજુરોના હિતઅર્થેની ચળવળોમાં અંપલાવ્યું હતું. અમદાવાદની મજુર મહાજનના તેઓ પ્રમુખ હતાં. તેઓ પોતાની જીંદગી મજુરોનાં લક્ષાં અર્થે જીજરી રહ્યાં છે.

સરનામું:—અમદાવાદ.

દેશાઈ, શ્રીમતિ હિરાવંતી મનસુખ-
લાલ—એમને જન્મ ૧૯૦૪ માં પુના
ખાતે આવેલ સીરવલ ગામે ગરીબ
પિતાને ઘેર થયો હતો. સાધારણ

ગુજરાતી, મરાઠી અને હિંદીના અભ્યાસ
પછી સત્તર વર્ષની ઉંમરે નેમના લગ્ન
મુખર્ધના જાણીતા શેરદલાલ સ્વં શ્રી.
મનસુખલાલ છગનલાલ સાથે થયાં હતાં.
લગ્ન પછી શ્રી. મનસુખલાલને ત્યાં
પૈસા આવ્યા હતા અને એ પૈસાનો
ગરીબ કાળે સારો ઉપયોગ થયો હતો.
૧૯૩૦ ની લડત દરમિયાન તેમને ત્યાંજ
સરદાર વલ્લભલાઈ પટેલ તથા અન્ય
કોંગ્રેસ અગ્રેસરોની મંત્રણાઓ ચાલતી
અને શ્રીમતિ હિરાવંતી પતીના કાર્યમાં
પુરેપુરો સાથ દેતાં. એમના પતી
દ્રસ્ટ કરી ગયા છે. તેમાંથી શ્રીમતિ
હિરાવંતી બહેનની સંમતિથી મોટી
સખાવતો થઈ રહી છે દ્રસ્ટીઓમાં
સરદાર પટેલ પણ છે. થોડા સમય

પહેલાં આજુબાજુ આતે સ્થપાયેલી ખેતી-
વાડીનો કોલેજમાં આ દ્રસ્ટમાંથી નવ
લાખની જગી સખાવત કરવામાં આવી
છે. સર હરદીસનદાસ હોસ્પીટલને રૂ. ૮૦
હજાર અપાયા છે. એ ઉપરાંત સ્ત્રી
કેળવણી તથા સ્ત્રી ઉન્નતિ માટે પણ
અનેક સખાવતો થઈ છે. શ્રીમતિ હિરાવંતી
સ્ત્રી ઉપયોગી સંસ્થાઓમાં અગ્રગણ્ય
ભાગ લઈ રહ્યા છે અને પોતાના સ્વર્ગસ્થ
પતિની યાદમાં ત્રસ્ટમાંથી લાખોની સખા-
વત કર્યે જાય છે.

સરનામું:—શાંતાકરજી.

ભવનાની, મીંઝો મોહન—એમને
જન્મ ૧૯૦૨ ના અંબીસ માસમાં થયો
હતો. તેઓએ માનચેરદરની કોલેજ
ઓફ ટેકનોલોજી મધે કેળવણી લીધી
હતી અને ડીગ્રી મેળવવા પહેલાં ફીલ્મ
ઉદ્યોગમાં પડ્યા હતા કે જે ઉદ્યોગને
લગતી તાલીમ તેમણે જર્મની અને
ફ્રાન્સ મધે ચાર વરસ સુધી લીધી
હતી. ૧૯૩૧ માં તેઓ મીસ ઇનાક્ષી
રામરાવ, એમ. એ. (એનર્સ) સાથ
શાદીના ગાંઠથી બેડાયા હતા. ૧૯૨૫
માં યુરોપથી હાંફ પાછા ફર્યા પછી
કોહીનુર ફીલ્મ કંપની અને ઇમ્પીરીઅલ
ફીલ્મ કુપની માટે ૨૦ ‘સાઇલન્ટ ફીલ્મો
ડાયરેક્ટ કીધી હતી. ૧૯૩૧ થી તેઓ
ઈંડીઅન ટોકીઝ પાછળ રોકાયા હતા.
૧૯૩૫ માં ભવનાની પ્રોડક્શન્સની સ્થા-
પના કીધી હતી. અત્યાર સુધીમાં
તેમણે ઘણાં ‘ટોકી’ પીક્ચરો ઉતાર્યાં છે.

સરનામું:—ડ; હાર્કનેસ રોડ, મલખાર
હીલ, મુંબઈ.

ઘડીઆળી, કર્નલ દીનશા પેસ્તનજી, મેટ્રોપોલીટીશન અને સાઈકોલોજિસ્ટ—એમનો જન્મ ૧૮૭૩ ના નવેમ્બરમાં મુંબઈ મધે થયો હતો. ન્યુયોર્ક પોલીસ રીઝર્વ એર સર્વીસના તેઓ માજી કમાન્ડર અને ન્યુ જર્સી (યુ. એસ. એ.)ના મહાગા ખાતેના સ્પેક્ટ્રોકોરોમ ઇનસ્ટીટ્યુટના એઓ પ્રેસીડન્ટ છે. માત્ર ૧૪ વરસની વયથી તેમણે કેમીસ્ટ્રી અને ફીઝિક્સમાં અખતરાઓ કરવા માંડ્યા હતા. ધોલપુર સ્ટેટમાં કામ કરી પતીયાલા સ્ટેટના ઇલેક્ટ્રીકલ એનજીનીઅર તરીકે પણ તેમણે કામ બળવ્યું હતું. ૧૮૯૬ ના સાલમાં તેમણે પહેલીજવાર યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સની મુલાકાત લીધી. તે પછી ત્યાંથી મુંબઈ પાછા ફરતાં એમણે મેડીકલ પ્રેક્ટીશનર તરીકેનો ધંધો શરૂ કરીધો હતો. પછી ૧૯૦૮ ના સાલમાં પોતાની ઇલેક્ટ્રીક તેમજ સાયન્ટી-ફિક શોધોને “Promote” કરવાના હેતુથી એઓ ઇન્ડિઅન્ડ અને કોન્ટીનન્ટની મુલાકાતે જવા માટે હીંદ છોડી ગયા હતા. ૧૯૧૧ માં એઓ પાછા અમેરીકાની મુલાકાતે ગયા હતા. ૧૯૧૮ ના સાલમાં ન્યુયોર્ક પોલીસ રીઝર્વમાં એમને સરજ્યન કેપ્ટન તરીકે કમીશન મળ્યું હતું. ૧૯૧૯ માં તેઓને મેયર્સ કમીશન મળ્યું હતું અને ન્યુયોર્કની પોલીસ એસિએશન સ્કુલના ગવર્નર તરીકે તેમની નીમણૂક થઈ હતી. તે પછી ન્યુયોર્ક પોલીસ રીઝર્વ એર સર્વીસના એઓ કરનલ અને કમાન્ડર તરીકે નીમાયા હતા. વળી ન્યુયોર્કથી ફીલાડેલ્ફીયા તેઓજ પહેલા પોલીસ એર મેલ લઈ ગયા હતા. તેઓની ‘સ્પેક્ટ્રોકોરોમ’ની શોધ કે જેનાથી દરદો સાબ કરવામાં આવે છે તેનો ન્યુ જર્સી સ્ટેટ તરફથી

૧૯૨૨ ના સાલમાં સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેઓ પુર્વના તેમજ પશ્ચીમના મુલકની બધી મળીને સુમારે સોળ ભાષાઓ બોલે છે. ૧૯૩૯ ની સાલમાં તેઓ હીંદની મુલાકાતે આવ્યા ત્યારે કોંગ્રેસ સરકારની પ્રોહીબીશન પોલીસીને ટેકો આપનારાં તેમણે ભાષણો કર્યાં હતાં.

સરનામું:—સ્પેક્ટ્રોકોરોમ ઇનસ્ટીટ્યુટ,
માહાગા, ન્યુ જર્સી,
યુ. એસ. એ.

ચુનીલાલ, રાયસાહેબ—તેવણનો જન્મ ૧૮૯૯ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૧૬ માં પેશાવરના મીક્ષીટરી એકાઉન્ટસ ખાતામાં બેડાયા હતા, જે બોમ્બા ઉપરથી ૧૯૧૮ માં તેઓ ફારૂ થયા હતા અને મેસોપોટેમ્યા ખાતેના મીક્ષીટરી એકાઉન્ટસ ડીપાર્ટમેન્ટમાં બેડાયા હતા. ૧૯૨૦ માં મેસોપોટેમ્યાની પોલીસના ફીનાન્સ ડીપાર્ટમેન્ટના હેડ બન્યા. જે પછી લશ્કરી ખાતાં તરફથી તેવણને કેપ્ટનની ઉચ્ચ પદવીએ સદાવવામાં આવ્યા હતા. હીંદી સરકારને તેઓએ પોતાના કામથી એટલો બધો તો સંતોષ આપ્યો હતો કે ૧૯૨૫ માં તેઓ ઉપર રાયસાહેબના ખેતાબની નવાબેશ થઈ હતી. ૧૯૨૯ માં હીંદ મધે પાછા ફરતાં મીં હીમાનસુરાયના સહકાર સાથે હીમાનસુરાય ઇન્ટરનેશનલ ટ્રોફીક અને પાછળથી ૧૯૩૪ માં લેન્ડ ટ્રોફીક લીમીટેડ ઉભી કરી હતી.

હાકોરરામ કંપીલરામ, દિવાનખલાદુર, ખી. એ., એલ. એલ. ખી., સી. આઈ. ઇ., એડવોકેટ (ઓ. એસ.), સુરત જીલ્લાના માજી સરકારી પ્લીડર અને પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર, (૧૯૩૮ માં નિવૃત્ત થયા)—એમનો જન્મ ૧૮૬૮ માં થયો હતો. શ્રી. કેશવરાય અમૃતરાયની પુત્રી રતન-ગૌરી સાથે લગ્ન કરેલા. તેમણે ભાવનગરની એલફ્રેડ હાઈસ્કૂલ અને મુંબઈની એલફ્રીન્સ્ટન કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કર્યો હતો. શરૂઆતમાં થોડો વખત સુરતની સોરાખજી જે. જે. હાઈસ્કૂલમાં શિક્ષક તરીકે નોકરી કરેલી. પછી સુરતમાંજ ૧૮૯૪ માં વકીલાત શરૂ કરી હતી. ૧૯૦૪ માં સુરત મ્યુની-સીપાલ્ટીમાં હાખલ થયા હતા અને ૧૯૦૭-૧૯૦૯ અને ૧૯૧૧ માં સ્કુલ્સ કમીટીના ચેરમેન બન્યા હતા. ૧૯૦૮, ૧૯૦૯, અને ૧૯૧૭-૧૮ માં મેનેજિંગ કમીટીના ચેરમેન અને ૧૯૧૪-૧૭, ૧૯૨૮-૩૧ માં ઉપ-પ્રમુખ હતા ૧૯૨૨-૨૫ માં કમીટી ઓફ મેનેજમેન્ટના ચેરમેન અને ૧૯૨૫-૩૧ અને ૧૯૩૨ માં સ્કૂલ બોર્ડના ચેરમેન બન્યા હતા. ૧૯૨૮ થી રાયચંદ દીપચંદ ગર્લ્સ સ્કૂલ સોસાયટીના પ્રમુખ છે, ૧૯૩૦-૩૩ માં પીપલ્સ કો-ઓપરેટીવ બેંકના ચેરમેન, ૧૯૨૨ થી સુરત જીલ્લાના સ્કાઉટ કમી-શનર, પ્રાટ કમીટીના સભ્ય હતા અને ૧૯૧૯ માં રાયલ રીફોર્મસ કમીશન સમક્ષ તેમણે જીખાની આપી હતી. ૧૯૨૭-૪૦ માં સુરતની સાર્વજનિક એજ્યુકેશનલ સોસાયટીના ઉપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૧ માં નીમાયલી બારડોલી તપાસ કમિટિમાં સરકાર તરફના વકીલ હતા. ૧૯૨૧ થી હોમ ફોર ડેસ્ટીટ્યુટ

ચીલ્ડ્રનના પ્રમુખ છે. ૧૯૩૫ માં જીખીલી ચંદ્રક મળ્યો હતો. ના. શહેનશાહ છટા બ્યોર્નના રાજ્યારોહણ પ્રસંગે સાંદીના ચંદ્રક મળેલો અને ૧૯૩૬ માં સ્કાઉટ પ્રવૃત્તિ અંગેની સેવા બદલ ચંદ્રક મળેલો.

સરનામું:—સંઘાડીઆવાડ, સુરત.

બોલે, રાયખલાદુર સીતારામ કેશવ, જે. પી.—એમનો જન્મ ૧૮૬૯ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૨૨ થી ઘણું વરસો સુધી તેઓ મુંબઈની મ્યુની-સીપાલ કોરપોરેશનના એક સભ્ય હતા. ૧૯૨૧ માં મુંબઈની સેલેસ્ટીવ કાઉન-સીલના એક સભાસદ તરીકે ચુંટી કઢાયા હતા. ૧૯૧૧ માં મુલેહના એક અમલદાર અને તે પછી ૧૯૧૨ માં બોનરરી પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ નીમાયા હતા. ૧૯૧૯ માં તેઓ ઉપર રાયખલા-દુરના ખેતાબની નવાજેશ ધઈ હતી. એ ઉપરાંત લંડોની એડ્યુકેશનલ કોન-ફરન્સ, નાસીક ડીસ્ટ્રીક્ટ નોન-પ્રાવીલ્યુ એડ્યુકેશનલ કોન્ફરન્સ, વીગેરે કોન-ફરન્સોના તેઓ પ્રેસીડેન્ટ હતા.

સરનામું:—દાહર, મુંબઈ.

શેઠ, શ્રી. માવજી ગોવિંદજી—એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં કચ્છ-સુજમાં ગરીબ માતૃપિતાને ત્યાં થયો હતો. તેમની વિદ્યાર્થી તરીકેની કારકીર્દી અળકતી હતી. અંડર ગ્રેજ્યુએટ હોવા છતાં તેમણે “કરસનદાસ મુલજના જીવન અને કાર્યની પશ્ચિમ હિંદની સામાજિક પ્રગતિપર અસર” એ વિષયપર સુંદર નિબંધ લખવા માટે મુંબઈ યુનીવર્સિટી તરફથી રૂ. ૧૫૦ નું ઇનામ મળ્યું હતું.

તેમણે શિક્ષક તરીકે અમદાવાદમાં પોતાના જીવનની શરૂઆત કરી હતી અને પછી વર્તમાન પત્રના તંત્રી બન્યા હતા. અમદાવાદથી મુંબઈ આવી વેપારમાં પડ્યા હતા. તેમણે હિંદ કો-ઓપરેટીવ સ્ટોર્સ લીમીટેડની સ્થાપના કરી હતી. ૧૯૦૪થી શ્રી. શેઠે રાષ્ટ્રીય પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લેવા માંડ્યો હતો. ૧૯૦૫ની બંગલોની ચળવળથી તેમણે સ્વદેશી વસ્ત્ર લીધું હતું અને ૧૯૧૮માં મુંબઈ ખાતે મળેલી કોંગ્રેસની ખાસ બેઠકના તેઓ મંત્રી નીમાયા હતા. ૧૯૧૮-૨૦ સુધી તેઓ જાલ ઇંડીઆ કોંગ્રેસ કમીટીના સભ્ય હતા. છેવટે ૧૯૨૧માં મતબેદ પડતાં કોંગ્રેસમાંથી મોસીસ એનીબ્રસ્ટ સાથે રાજીનામું આપ્યું હતું. શ્રી. શેઠે હોમરૂલ લીગની ચળવળમાં આગળ પડતો હોસ્તો આપ્યો હતો. ઉપરાંત હિંદની પ્રથમ ત્રેડ યુનિ-અનના તથા પ્રૃથ્વ સોસાયટીના સ્થાપક તથા 'ધીઓસોફીસ્ટ આજેવાન છે. કંચની પ્રબલકીય લડતમાં પણ તેઓ મોખરે છે.

સરનામું:—શાન્તાકંઠ.

સુહરાવદી, સર હસન, નાઈટ, લેફ. કર્નલ, આઈ. ડી. એફ., એ. બી. ઇ., એલ. એમ. એસ., એમ ડી., એફ. આર. સી. એસ. આઈ ડી. પી. એચ, ઓનરરી એલ એલ. ડી. (લંડન), ડી. એસ. સી. (કલકત્તા) હિંદી વજ-રના સલાહકાર—તેમનો જન્મ ૧૮૮૪માં થયો હતો. માલના આજેફ્ટા અલ ઓબેદી સુહરાવદીના પુત્ર થાય. તેમણે ઢાંકા મદરેસા, ઢાંકા કોલેજ અને કલકત્તા મેડીકલ કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. પોસ્ટ ગ્રેજુએટ

ડબ્લીન, એડીનબરો અને લંડન. ૧૯૨૨માં બંગાળની લેજલેટીવ કાઉન્સીલના ડેપુટી પ્રમુખ થયા હતા. ૧૯૩૧માં એડીનબરો ખાતે મળેલી બ્રીટીશ એમ્પા-યર યુનિવર્સીટી કોંગ્રેસમાં ગયેલા હિંદી પ્રતિનિધિ મંડળના અગ્રેસર હતા. કલકત્તા યુનિવર્સીટી કોરના કમાન્ડીંગ ઓફીસર અને એસોસીએટ કમાન્ડર એફ ધી ઓર્ડર એફ સેન્ટ જોન, મહાત્મા ગાંધીએ સ્થાપેલા ઇંડીઅન ફીલ્ડ એમ્પ્યુ-લન્સ બોર્ડ, લંડન (૧૯૧૪)ના ઓરજેનાઇઝીંગ મેમ્બર, બંગાળ પબ્લીક સર્વિસીસ કમીશનના માજી મેમ્બર અને ૧૯૩૦-૩૪માં કલકત્તા યુનિવર્સીટીના વાઇસ-ચેન્સેલર હતા. નાં વાયસરો-યના ઓનરરી સરબ્રમ છે. એમણે “મધર એન્ડ ઇન્ફન્ટ વેલફેર ફોર ઇંડીઆ”, “કલકત્તા એન્ડ એમ્પાયર્સ”, “એન્યુઅલ ઓફ પોસ્ટ ઓપરેટીવ ટ્રીટમેન્ટ” વિગેરે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યાં છે.

સરનામું:—ઇંડોઆ એફીસ, લંડન.

હાસમલાઇ જેલ—શેઠ હાસમલાઇનો જન્મ ૧૯૦૦ ના સાલમાં કાઠીયાવાડ મધે થયો હતો. તેઓ એ સરનામું:—ગ્રેટ ઇસ્ટર્ન મીલ્સ નજીક, પરેલ રોડ, મુંબઈ નં ૧૨.

માત્ર માથમીક કેળવણી જ લીધી છે. ૧૯૧૭ ના સાલમાં તેમણે મુંબઈ આવી એક નાના લેપારી તરીકે ધંધાની શરૂઆત કીધી હતી. ૧૯૧૮ માં તેમણે ખાલી પીપો (drums)નો ધંધો નાના પાયા ઉપર શરૂ કીધો હતો. પોતાની જાતી હુશિયારીથી મહેનત અને જતને અંગે તેમણે પોતાના આ ધંધાને એટલો બધો તો મચાવી દીધો કે આજે મુંબઈમાં આ ધંધો કરનારા મોટા લેપારીઓની તેઓ હરોળમાં આવી શકે છે. ૧૯૪૦ માં તેમણે ખાલી પીપો ખનાવવા માટેનું પોતાનું કારખાનું પણ ઉલ્લું કીધું છે. ધંધાને અંગે તેઓ સરકાર, રેલ્વેઓ, ત્રાન્સે કંપની, મીલો, જાહેર ખાંધકામ ખાતાં વીજેર સાથ સંબંધ ધરાવે છે. ૧૯૩૪ માં

દેશાઇ, મીં ખંડુભાઇ કશનજી—
એમનો જન્મ ૧૮૯૮ ના સાલમાં વલસાડ ખાતે થયો હતો. ૧૯૨૦ ની અસહકારની ચળવળને અંગે એમણે બી. એ. નો અભ્યાસ પડતો મેલ્યો હતો અને વલસાડ ખાતે રાષ્ટ્રીય શાળા ઉભી કીધી હતી. ૧૯૨૧ ના સાલમાં એવણે અમદાવાદના મજૂર મહાજનમાં જોડાયા હતા, જેના તેઓ પાછળથી ઓનરરી સેક્રેટરી નીમાયા હતા. મજૂર સેવા એમના જીવનનો મુદ્દા લેખ છે. સત્યાગ્રહની ચળવળને અંગે તેઓને કારાવાસ ભોગવવો પડ્યો હતો. એવણે અમદાવાદની મ્યુનીસીપાલ્ટીની, અખીલ હીંદ મદાસલા સમીતીના તેમજ મુંબઈની સેલ્ફસેલીવ એસેમ્બલીના એક સભાસદ છે.

સરનામું:—મજૂર મહાજન, અમદાવાદ.

કાપડીઆ, મીં મોતીચંદ ગીરધર-
લાલ—એમનો જન્મ ૧૮૯૭ ના સાલમાં મુંબઈ મધે થયો હતો. તેઓ જાણીતા સોલ્ડીસ્ટીટર તથા સુસ્ત કેએસમેન છે. ૧૯૩૦-૩૨ ની કેએસની કાયદાલંગની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે એમને જેલની સજા થઈ હતી. તેઓ એક અચ્છા વક્તા અને લેખક છે. જઈન કોમની બહેતરી માટે તેઓ ભારે શ્રમ લઈ રહ્યા છે. એવણે મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના તેમજ તેની જુદીજુદી કમીટીઓના એક સભ્ય પણ છે.

સરનામું:—મુંબઈ.

ચુંદરીગર, મી૦ ઇસમાઈલ ઇબ્રા-
હીમ, બી. એ , એલ એલ. બી.—એમનો
જન્મ અમદાવાદ ખાતે ૧૮૯૭ના
સાલના સપ્ટેમ્બર મહીનામાં થયો હતો.

તેઓની એકેડેમીક કારકીર્દી ઘણી ઝળ-
કતી નીવડી હતી અને બીજી એલ
એલ. બી.ની પરીક્ષામાં આખા મુ'બઈ
ઇલાકામાં બીજા નંબરે પસાર થયા
હતા. ૧૯૨૦ ના સાલમાં તેમણે અમદા-
વાદ ખાતે એક ધારાશાસ્ત્રી તરીકે
પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી. ૧૯૨૬ના સાલમાં
તેઓની અમદાવાદના એસીસ્ટન્ટ
પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર અને ગવર્નમેન્ટ
ક્ષીડર તરીકે નેમથુંક થઈ હતી. ૧૯૩૭
માં તેઓ આ ઓફિસ ઉપરથી ફરિગ
થયા હતા. આ ફરિગાં મી૦ ચુંદરીગરે
સર લક્ષ્મણાઈ સો કોલેજમાં લગભગ
ચાર વરસ સુધી પ્રેફેસર તરીકે કામ
કીધું હતું. ૧૯૨૪ થી ૧૯૨૭ સુધી તેઓ
અમદાવાદની મ્યુનિસીપાલિટીના એક

સભ્ય હતા. અમદાવાદની અનુભવે
ઇસ્લામના ઓનરરી સેક્રેટરી તરીકે
તેમણે ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૭ સુધી સેવા કરી
હતી. ૧૯૨૭માં અમદાવાદ ખાતે મળેલી
પહેલી યજ્ઞરાત અને કાઠિયાવાડ મુસ્લીમ
કેળવણી કોનફરન્સના તેઓ ઓ૦
સેક્રેટરી હતા. અમદાવાદની મુસ્લીમ
એજ્યુકેશન સોસાયટીના પણ તેઓ
ઓ૦ સેક્રેટરી છે. અમદાવાદની સુની
મુસ્લીમ વકફ કમીટીના તેવણ એક
સભ્ય છે. ઇલાકાના ઉત્તર વિભા-
ગમાં મુસ્લીમ લીગની શાખાઓ ઉભી
કરવામાં તેમણે અગ્રવદ લીધું હતું.
૧૯૩૮ માં અમદાવાદ ખાતે મળેલી બોમ્બે
પ્રાવીનરયલ મુસ્લીમ લીગની પહેલી
બેઠકની રીસેપશન કમીટીના તેવણ
ચેરમેન હતા. મુ'બઈની સેલ્ફસેલ્ફિવ
એસેમ્બલીની મુસ્લીમ લીગ પાર્ટીના
તેઓ ડેપ્યુટી લીડર છે. બોમ્બે પ્રાવીનરયલ
મુસ્લીમ લીગના એવણ હાલના
પ્રેસીડન્ટ છે. ૧૯૪૦ ના એપ્રિલ મહીનામાં
મુબઈ હાઇકોર્ટના ઓરિજનલ સાઇ-
ડના એડવોકેટ તરીકે તેવણ એનરોલ
થયા હતા.

સરનામું:—ઓપાર્ટી સી ફેસ, મુ'બઈ.

દેવદાસ, સર એમ. ડી., ખાર-એટ-સો—
એઓ મદ્રાસની હાઇકોર્ટના રીટાયર્ડ
જડજ છે. મદ્રાસની ધારાસભાના
એકવાર સુ'ટી કંઠાયલા સભ્ય હતા.
પાલમકોટ ખાતે કેળવણી લઈ ત્યાં પ્રેક્ટીસ
કીધા પછી બારીસ્ટરની પરીક્ષા પસાર કરી
હતી. ૧૯૩૦ ના સાલમાં તેઓ કાઉ-
ન્સિલ એફ રેટના એક સભ્ય હતા.

સરનામું:—મીલવન લોજ, હુઝ,
માયલાપોર, મદ્રાસ

ત્રીવેદી, સર ચંદુલાલ માધવલાલ, આઈ. સી. એસ., બી. એ. (મુખ્ય), એ. બી. ઇ., સી. આઈ. ઇ., મધ્ય પ્રાંતની સરકારના મુખ્ય મંત્રી—તેમને જન્મ ૧૮૯૩ માં થયો હતો. તેમણે મુખ્યની એલફીન્સ્ટન કૉલેજ અને એલફીન્સ્ટની સેન્ટ જોન્સ કૉલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૭ માં ઈન્ડિયન સીવિલ સર્વિસમાં દાખલ થયા અને ૧૯૨૧ સુધી મધ્ય પ્રાંતના મદદનીશ કમીશનર તરીકે નોકરી બજાવી. જુદા જુદા ખાતાઓમાં નોકરી કર્યા પછી ૧૯૩૨-૩૫ માં હાઈ સરકારના હોમ ડિપાર્ટમેન્ટમાં ડેપુટી સેક્રેટરી તરીકે નીમાયા હતા. ૧૯૩૫-૩૬ માં તેમને હાઈ સરકારની સેક્રેટરીએટ એડમિનિસ્ટ્રેશન કમીટીના મંત્રી બનાવવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૬ માં વરાહના અને ૧૯૩૬-૩૭ માં ચત્તીસગઢ ડીવીઝનના કમીશનર નીમાયા હતા. ૧૯૩૭ થી મધ્ય પ્રાંતની સરકારના મુખ્ય મંત્રી છે.

સરનામું:—નાગપુર.

ટાગોર, મહારાજ બહાદુર સર પ્રધ્યાત કુમાર, કે. સી. આઈ. ઇ., નાઈટ—તેમને જન્મ ૧૮૭૩ માં થયો હતો. એમણે કલકત્તાની હિંદુ સ્કૂલમાં અભ્યાસ કર્યો પછી ખાનગીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૦૯ માં કલકત્તાના થેરીફ નીમાયા હતા. વીક્ટોરીયા મેમોરીઅલ હોલ અને ઈન્ડિયન મ્યુઝિઅમના ટ્રસ્ટી છે. એટ પ્રિન્ટની રાયલ ફોટોગ્રાફિક સોસાયટીના ફેલો છે. બંગાળની એસીઆઈક સોસાયટીના સભ્ય છે અને બંગાળ કાઉન્સિલના સભ્ય હતા.

સરનામું:—ટાગોર કેસલ, કલકત્તા.

દેવીકારાણી—એમણે બોમ્બે ટોકીઝના સ્ટાર તરીકે દેશપરદેશમાં વીખ્યાતી મેળવી છે. મદ્રાસના માજી સરજન જનરલ કરનલ એમ. જીન. ચૌધરીનાં તેઓ બેટી થાય છે. એમના લગ્ન મીં હીમાનસુરાય સાથે થયાં હતાં. “કમ” નામની મીં હીમાનસુરાય તરફથી અંગ્રેજી ભાષામાં ઉતારવામાં આવેલી પહેલી હાઈ ટોકીમાં એમણે “હારોઇન” તરીકે આગેવાન ભાગ લીધો હતો. હાઈ બેંગો પ્રોડકાર્ટ કરવાનું એમને શ્રીરીશ પ્રોડકાર્ટીંગ કંપની (બી. બી. સી.) તરફથી અનુપમ માન મળ્યું હતું.

સરનામું:—બોમ્બે ટોકીઝ લીમીટેડ, મલાડ, મુખ્ય.

દેશમ્, મણીભાઈ વસનજી, બી. એ., એલ. એલ. બી.—એમને જન્મ ૧૮૯૪ ના સાલમાં થયો હતો. બરોડા કે-એપરેટીવ લેન્ડ માર્જેજ બેન્કના તેઓ એક ડિરેક્ટર પણ છે. વડોદરાની એફ. એ. ઓરફનેજના એઓ એક સેક્રેટરી છે. શ્રીં સયાજી હાઇસ્કૂલના પ્રિન્સિપાલ બોર્ડના એવણે ચેરમેન છે. વડોદરા રાજ્યમાં તેઓ એક સુનંદા ધારાશાસ્ત્રી છે.

સરનામું:—પેલેસ રોડ, વડોદરા.

ધ્રુવ, આચાર્યશ્રી આનંદશંકર બાપુ ભાઈ, એમ. એ., એલ. એલ. બી.—બનારસની હિંદુ યુનીવર્સિટીના એઓ પ્રો-વાઈસ ચાન્સેલર છે. ગુજરાત કૉલેજ અને એલફીન્સ્ટન કૉલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. બનારસની હિંદુ યુનીવર્સિટીમાં એક પ્રોફેસર તરીકે એઓ બોડાયા હતા. એઓ સંસ્કૃતના એક મોટા સ્કોલર છે અને બાણીતા સાક્ષર છે.

સરનામું:—બનારસ.

૩, મી૦ કે. સી.—ખંભાળના તેઓ અંધ ગવૈયા છે. “પૂરણુ લકત” મધેનાં મીડાં સંગીતથી એઓ બાણીતા થયા હતા. એમની ગાયનો ગાવાની રીત અજબ જેવી હોવાથી હાંદી સીનેમા આલમને એઓ ઝટ આકર્ષી લે છે. પાછળથી એવણુ મુંબઈની સાગર ફીલ્મ કંપનીમાં જોડાયા હતા અને બીજી કેટલીક કંપનીઓની ઘણીક બાણીતી ફીલ્મોમાં ભાગ લીધો હતો.

દીક્ષીત, ડૉ એમ. કે., એલ. એમ. એન્ડ એસ.—એમને જન્મ ૧૮૭૮ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૨૧ માં તેઓનાં લગ્ન મી૦ આઈ. એલ. પંડીતનાં બેટી માલતી સાથે થયાં હતાં. પીપ્પલ એજ્યુકેશન સોસાયટી, એન્ટીઅનટિએબીક્ષીટી લીગ, તેમજ સુરત મેડીકલ જુનીઅનના તેવણુ પ્રેસીડન્ટ છે. મુંબઈની જુની ધારાસભાના તેઓ એક સભ્ય છે.

સરનામું:—કલ્પીક, સુરત.

વઝીર હુસન, સર સૈયદ, બી. એ., એલ. એલ. બી.—તેમણે અલ્લાહબાદની સરકારી હાઈસ્કૂલ અને બાલીઆ મુઈર સેન્ટ્રલ કોલેજમાં અભ્યાસ કરી પાછળથી એમ. એ. આ. કોલેજ અલીગઢમાં શિક્ષણ લીધું હતું અને ૧૯૦૩ માં લકનૌ ખારમાં ફાજલ થયા હતા. ૧૯૧૨-૧૬ માં તેઓ બોલ ઇન્ડિઆ મુસ્લીમ લીગના મંત્રી હતા. ૧૯૧૬ ના હિંદુ-મુસ્લીમ કરાર એમની ઝહેમતથી પાર પડયા હતા ૧૯૨૦ માં આઉધના જ્યુડીશીયલ કમીશનર અને ૧૯૩૦-૩૪ માં આઉધના વડા જજ નીમાયા હતા. ૧૯૩૪ માં નિવૃત્ત થયા હતા.

સરનામું:—વઝીર હુસન રોડ, લખનો.

તામ્બે, શ્રી૦ શ્રીપાદ બળવંત, બી. એ., એલ. એલ. બી.—તેમને જન્મ ૧૮૭૫ માં થયો હતો. એમણે જખલપૂર, ઉમરાવતી અને મુંબઈમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ઉમરાવતી ખાતે પ્લીડર છે, ઉમરાવતી ટાઉન મ્યુનીસીપલ કમીટીના સભ્ય અને ઉપ-પ્રમુખ છે. પ્રાંતિક કૉંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ પણ હતા. સી. પી. લેજલ્સેટીવ કાઉન્સીલના ૧૯૧૭-૧૯૨૦ અને ૧૯૨૪ માં સભ્ય હતા અને ૧૯૨૫ માં એના પ્રમુખ થયા હતા. મધ્ય પ્રાંતના ગૃહમંત્રી થયા હતા અને ૧૯૨૬ માં મધ્ય પ્રાંતના કામચલાઉ ગવર્નર નીમાયા હતા. પહેલી અને બીજી ગોળમેજી પરિષદોમાં ડેક્લેરેટ તરીકે ગયા હતા. ૧૯૩૨ માં નીમાયક્ષી ઇન્ડિઅન ફ્રેન્ચાઇઝ કમીટીના સભ્ય હતા.

સરનામું:—ઉમરાવતી રોડ, નાગપુર.

કાલાસો, મી૦ જોસફ આલ્ફીનો એલ. એમ. એન્ડ એસ., એમ. એલ. એ.—એવણુને જન્મ ૧૮૮૧ માં થયો હતો. ગોવા, કરાંચી અને મુંબઈમાં તેમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૦ થી પ્રાઇવેટ મેડીકલ પ્રેક્ટીશનર તરીકે કામ કરે છે. તેવણુ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના એક જુના સભાસદ છે. મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના મેયર (૧૯૪૧-૪૨) પણ નેમાયા છે. તેઓ મુંબઈના મુંગળહેરાંઓના ઇનસ્ટીટ્યુશનની કમીટીના એક સભ્ય છે. તેવણુ આગલી મુંબઈની લેજલ્સેટીવ કાઉન્સીલના એક મેમ્બર પણ હતા.

સરનામું:—ડી મોન્ટી બીલ્ડીંગ, મુંબઈ નં ૨.

ત્રીવેદી, સર ચંદુલાલ માધવલાલ, આઈ. સી. એસ., બી. એ. (મુંબઈ), એ. બી. ઇ., સી. આઈ. ઇ., મધ્ય પ્રાંતની સરકારના મુખ્ય મંત્રી— તેમને જન્મ ૧૮૯૩ માં થયો હતો. તેમણે મુંબઈની એલફીન્સ્ટન કૉલેજ અને એક્સફર્ડની સેન્ટ નેન્સ કૉલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૭ માં ઈન્ડિયન સીવીલ સર્વિસમાં દાખલ થયા અને ૧૯૨૧ સુધી મધ્ય પ્રાંતના મદદનીશ કમીશનર તરીકે નોકરી બજાવી. જુદા જુદા ખાતાઓમાં નોકરી કર્યા પછી ૧૯૩૨-૩૫ માં હાંદી સરકારના હોમ ડીપાર્ટમેન્ટમાં ડેપુટી સેક્રેટરી તરીકે નીમાયા હતા. ૧૯૩૫-૩૬ માં તેમને હાંદી સરકારની સેક્રેટરીએટ ઓરિજેનાઇઝેશન કમીટીના મંત્રી બનાવવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૬ માં વરાડના અને ૧૯૩૬-૩૭ માં ચત્તીસગઢ ડીવીઝનના કમીશનર નીમાયા હતા. ૧૯૩૭ થી મધ્ય પ્રાંતની સરકારના મુખ્ય મંત્રી છે.

સરનામું:—નાગપુર.

ટાગોર, મહારાજ બહાદુર સર પ્રધ્યોત કુમાર, કે. સી. આઇ. ઇ., નાઈટ—તેમનો જન્મ ૧૮૭૩ માં થયો હતો. એમણે કલકત્તાની હિંદુ સ્કુલમાં અભ્યાસ કર્યો પછી ખાનગીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૦૯ માં કલકત્તાના શૈક્ષી નીમાયા હતા. વીકટોરીયા મેમોરીઅલ હોલ અને ઈન્ડિયન મ્યુઝીઅમના ટ્રસ્ટી છે. એટ પ્રિન્ટનની રાયલ ફોટોગ્રાફીક સોસાયટીના ફેલો છે. બંગાળની એસીઆટીક સોસાયટીના સભ્ય છે અને બંગાળ કાઉન્સિલના સભ્ય હતા.

સરનામું:—ટાગોર કેસલ, કલકત્તા.

દેવીકારાણી—એમણે બોમ્બે ટોટીડના સ્ટાર તરીકે દેશપરદેશમાં વીખ્યાતી મેળવી છે. મદ્રાસના માજી ગવર્નમન જનરલ કરનલ એમ. એન. ચાંધરીનાં તેઓ બેટી થાય છે. એમના લગ્ન મીં હોમાનસુરાય સાથે થયાં હતાં. “કુર્મ” નામની મીં હોમાનસુરાય તરફથી અંગ્રેજી ભાષામાં ઉતારવામાં આવેલી પહેલી હાંદી ટોકીમાં એમણે “હીરોઇન” તરીકે આગેવાન ભાગ લીધો હતો. હાંદ ભોગો બ્રોડકાસ્ટ કરવાનું એમને શ્રીદીશ બ્રોડકાસ્ટીંગ કંપની (બી. બી. સી.) તરફથી અનુપમ માન મળ્યું હતું.

સરનામું:—બોમ્બે ટોકીઝ લીમીટેડ, મલાડ, મુંબઈ.

દેશાધ, મણીભાઈ વસનજી, બી. એ., એલ એલ. બી.—એમનો જન્મ ૧૮૯૪ ના સાલમાં થયો હતો. બરોડા કો-ઓપરેટીવ લેન્ડ મોરગેજ બેન્કના તેઓ એક ડિરેક્ટર પણ છે. વડોદરાની એફ. જી. ઓરફનેજના એઓ એક સેક્રેટરી છે. શ્રીં સયાજી હાઈસ્કુલના ટ્રસ્ટીઓની બોર્ડના એવલ્ય ચેરમેન છે. વડોદરા રાજ્યમાં તેઓ એક યુનિવર્સિટી ધારાશાસ્ત્રી છે.

સરનામું:—પેલેસ રોડ, વડોદરા.

ધરૂવ, આચાર્યશ્રી આનંદશંકર બાપુ ભાઈ, એમ. એ., એલ એલ. બી.—ખનારસની હાંદુ યુનિવર્સિટીના એઓ પ્રો-વાઈસ ચાન્સેલર છે. ગુજરાત કોલેજ અને એલફીન્સ્ટન કૉલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ખનારસની હાંદુ યુનિવર્સિટીમાં એક પ્રોફેસર તરીકે એઓ નેડાયા હતા. એઓ સંસ્કૃતના એક મોટા સ્ટાફર છે અને બાણીતા સાક્ષર છે.

સરનામું:—ખનારસ.

નીમાયા હતા. ૧૯૪૦ માં સેન્ટ બેન એમબ્યુલન્સ ગ્રીગેડ ઓવરસીઝના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ નીમાયા હતા. ઇંડીઅન રેડક્રોસ સોસાયટીની અમદાવાદ જિલ્લા શાખાના અને ગુજરાત લેન્ડઆનર્સ એસોસીએશનના માનદ મંત્રી છે. વીલીંગ્ડન અને ક્રીકેટ ક્લબ ઓફ ઇંડીઆના સભ્ય છે.

સરનામું:—દેર-એ-નીશન, શાહીબાગ, અમદાવાદ.

વઝીફદાર, લફ્ટનન્ટ-કરનલ સોહરાબ શાહુર, એમ. આર. સી. પી. (લંડન), એમ. આર. સી. એસ. (ઇંગ્લંડ), લેફ્ટ-કર્નલ., આઇ. એમ. એસ., જે. પી., આનરરી મેજિસ્ટ્રેટ—એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. તેમણે મેરી હોરમસજી વાડીઆ સાથે લગ્ન કર્યા છે. તેમણે મુંબઈની ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ, અને સેન્ટ પારથોલોજી-મ્યુઝ હોસ્પિટાલ (લંડન)માં અભ્યાસ કર્યો છે. ૧૯૦૮ માં ઇંડીઅન મેડીકલ સર્વિસમાં દાખલ થયા હતા. ગત મહાયુદ્ધમાં તેમણે જર્મન પુર્વ આફ્રીકા અને પાછળથી દક્ષીણ ઇરાન અને મેસોપોટેમીઆમાં સેવા બજવી હતી. ૧૯૨૩ માં તેઓને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજના પેથોલોજીકાલ પ્રેફેસર નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૩ માં જે. જે. હોસ્પીટલના સેકન્ડ ફીઝીશીયન અને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં મેટેરિઆ મેડીકાના પ્રેફેસર નીમાયા હતાં ૧૯૨૫ માં જે. જે. હોસ્પીટાલમાં ફર્સ્ટ ફીઝીશીઅન અને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં મેડીસીનના પ્રેફેસર નીમાયા હતા. ૧૯૨૬-૩૮ સુધી જે. જે. હોસ્પીટલના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ હતા.

સરનામું:—C/o લોઈડઝ બેન્ક લીમીટેડ, મુંબઈ.

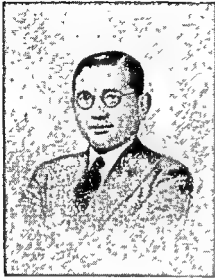
દેવધર, પ્રો. દીનકર બલવન્ત, એમ. એ.—એવણનો જન્મ ૧૮૯૨ ના સાલમાં થયો હતો. પુનાની ફરગ્યુસન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. એઓ એક પુરાણ; હીંદુ ક્રીકેટર છે અને મુંબઈમાં રમાયત્રી ક્લોડરેબુલર અને પેન્ટેબુલર ક્રીકેટ મેચોમાં ભાગ લેતા હોંદુ ટીમના એવણ કાંડા મીસાલ છે. પુનાના હોંદુ જીમખાના તરફથી ક્રીકેટની રમતમાં ભાગ લેતાં એઓ એક ક્રીકેટર તરીકે બહાર પ્રબળી બલુમાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૭ ના સાલમાં એમણે એમ સી.સી. ટીમ સાથેની રમતમાં પણ ભાગ લીધો હતો. હોંદુ ટીમના કેપ્ટન તરીકે ચુંટી કઢાયા હતા. મહારાષ્ટ્ર ઇમેવનના પણ એવણ વર્ષોથી કેપ્ટન તરીકે ચુંટી કઢાય છે. પુનાની સર પરશુરામભાઈ કોલેજના સંસ્કૃત વીપયના એઓ પ્રેફેસર છે.

સરનામું—સર પરશુરામભાઈ કોલેજ, પુના.

વિઝીઆનગરના મહારાજકુમાર, સર વિવેચ, યુક્ત પ્રાંતની ધારાસભાના સભ્ય અને બનારસ એસ્ટેટના માલિક—એમનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. તેમણે ભાગીરથીદેવી સાથે લગ્ન કર્યા છે. તેમણે અજમેરની મેથો કોલેજ અને ઇંગ્લંડની હેમલેખરી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૩૬ માં ઇંગ્લંડના પ્રવાસે ગયેલી હિંદી ક્રીકેટ ટીમના તેઓ સરદાર હતા. ૧૯૩૪-૩૭ માં હિંદની વડી ધારાસભામાં સભ્ય હતા. તેઓ ઉત્ત્રાહી સ્પોર્ટ્સમેન છે. તેમણે યુરોપ અને અમેરીકામાં ખુબ પ્રવાસ ખેડ્યો છે.

સરનામું:—વિઝીઆનગર-પેલેસ, બનારસ સીટી.

પાટીલ, રા. સા. પ્રેમચંદ ઇચ્છારામ—
૨૧૦ સાં પાટીલ સાવડા મ્યુનીસીપાલિટીના

પ્રમુખ, મુંબઈની મહારાષ્ટ્ર વેપારી એમ્બરના
ઉપ-પ્રમુખ, સાવડા (પુર્વ ખાનદેશ)ના
જમીનદાર, મીલમાલિક, અને જેકર છે.
જળગામ (પુર્વ ખાનદેશ)ની ધી ગ્રેટ
સોશીયલ લાઇફ એન્ડ જનરલ એસ્ટ્રુ-
રન્સ લી૦ ના-મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, સાવડા
ફ્રેઝ્યુર ઇલેક્ટ્રીક સપ્લાય કં૦ લી૦
અને પાચોરા ઇલેક્ટ્રીક સપ્લાય કં૦ના
ચેરમેન અને મોરબી મીલ્સના મેનેજિંગ
એજન્ટ છે. એ ઉપરાંત સામાજિક
કાર્યકર પણ છે.

સરનામું:—સાવડા (પુર્વ ખાનદેશ).

દેશાધ, ૨૧૦ જ૦ ગોવીંદભાઈ
હાથીભાઈ, બી. એ., એલએલ બી—
તેઓએ મુંબઈ તેમજ વડોદરામાં
કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૮૯ ના સાલમાં
તેઓ વડોદરાના જુડીશીયલ ડીપાર્ટમેન્ટમાં
દાખલ થયા હતા. ૧૯૧૦ ના સાલમાં

એમણે નવસારી પ્રાંતના મુખ્યાનો
ઓધો ભોગવ્યા હતા. ૧૯૧૦-૧૨ માં
તેઓ સેનસસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ નીમાયા હતા.
૧૯૧૭-૧૮ માં લીગલ રીએમ્બનસરને
ઓધો ભોગવ્યા હતા. ૧૯૧૯-૨૦ માં
એમણે વડોદરાની હાઇકોર્ટના ચીફ
જસ્ટીસને ઓધો ભોગવ્યા હતા એ
ઉપરાંત સ્ટેટના નાયબ દીવાન તેમજ
એકઝીક્યુટીવ કાઉન્સીલના એક સલાસદ
તરીકેના ઓધો પણ એમણે ભોગવ્યા
હતા. મુંબઈની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સીલના
તેઓ એક માજી સભ્ય છે. કાયો ખાતે
મળેલી સ્થાનિક સત્તાવાળાઓની દેશ-
પરદેશની છટી કેબિનેટમાં એવણે એક
ટેલીગ્રેટ તરીકે હાજરી આપી હતી. તેઓ
ઉપર નાં શહેનશાહના સીલ્વર જુબીલી
મેડલની પણ નવાજેશ થઇ હતી.

સરનામું—રેસકોર્સ રોડ, વડોદરા.

વકીલ, લેફ. સરદાર જહાંગીર રસ્તમ,
એ. આઈ આર. એ, જમીનદાર
અને વેપારી—૨૧૦ ખા. બ. સરદાર
સર રસ્તમ જહાંગીર વકીલ (મુંબઈ
સરકારના ૧૯૩૦-૩૩ માં પ્રધાન)ના
તેઓ જ્યેષ્ઠ પુત્ર થાય તેમનો જન્મ
૧૯૦૬ માં થયો હતો. એમણે હિંદમાં,
લંડન યુનીવર્સિટી અને જર્મનીની હાઈ
યુનીવર્સિટીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો.
૧૯૩૧ માં તેમણે વડોદરાવાળા મી૦
ડી. આર. કેઠાવાળાની પુત્રી કેતાયુન
સાથે લગ્ન કર્યાં હતાં. સરદાર જહાં
ગીર ૧૯૩૪ થી ૧૯૩૭ સુધી અમદાવાદ
જીલ્લા લોકલ બોર્ડના ઉપ-પ્રમુખ હતા.
૧૯૩૮ સુધી તેઓ પહેલા વર્ગના
ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ હતા. ૧૯૩૮ માં
મુંબઈના ગવર્નરના ઓનરરી એડીકાં

નીમાયા હતા. ૧૯૪૦ માં સેન્ટ બેન એમપ્રયુક્ત-સ પ્રીવેડ ઓવરસીઝના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ નીમાયા હતા. ઇંડીઅન રેડક્રોસ સોસાયટીની અમદાવાદ જીલ્લા શાખાના અને ગુજરાત લેન્ડઆનર્સ એસોસિએશનના માનદ મંત્રી છે. વીલીંગ્ડન અને ક્રીકેટ ક્લબ ઓફ ઇંડીઆના સભ્ય છે.

સરનામું:—હેર-એ-નીશન, શાહીખાગ, અમદાવાદ.

વઝીફદાર, લફ્ટનન્ટ-કરનલ સોહરાબ શાપુર, એમ. આર. સી. પી. (લંડન), એમ. આર. સી. એસ. (ઇંગ્લંડ), લેફ્ટ-કર્નલ., આઈ. એમ. એસ., જે. પી., ઓનરરી મેજિસ્ટ્રેટ—એમનો જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. તેમણે મેરી હોરમસજી વાડીઆ સાથે લગ્ન કર્યા છે. તેમણે મુંબઈની ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજ, અને સેન્ટ ખારથોલોન્યુઝ હોસ્પિટાલ (લંડન)માં અભ્યાસ કર્યો છે. ૧૯૦૮ માં ઇંડીઅન મેડીકલ સર્વીસમાં હાજલ થયા હતા. ગત મહાયુદ્ધમાં તેમણે જર્મન પુર્વ આફ્રીકા અને પાછળથી દક્ષીણ ઇરાન અને મેસોપોટેમીઆમાં સેવા બજાવી હતી. ૧૯૨૩ માં તેઓ ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજના પેથોલોજીના પ્રોફેસર નીમવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૩ માં જે. જે. હોસ્પિટલના સેકન્ડ ફીઝીશીયન અને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં મેટેરીઆ મેડીકાના પ્રોફેસર નીમાયા હતા. ૧૯૨૫ માં જે. જે. હોસ્પિટાલમાં 'કસ્ટ' ફીઝીશીઅન અને ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં મેડીસીનના પ્રોફેસર નીમાયા હતા. ૧૯૨૬-૩૮ સુધી જે. જે. હોસ્પિટલના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ હતા.

સરનામું:—C/o લોઈડઝ બેન્ક લીમીટેડ, મુંબઈ.

દેવધર, પ્રો. હીનકર બલવન્ત, એમ. એ.—એવણનો જન્મ ૧૮૯૨ ના સાલમાં થયો હતો. પુનાની ફરગ્યુસન કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. એઓ એક પુરાણ: હોંદુ ક્રીકેટર છે અને મુંબઈમાં રમાયેલી ક્વોડરેગ્યુલર અને પેન્ટેગ્યુલર ક્રીકેટ મેચોમાં ભાગ લેતી હોંદુ ટીમના એવણ કાંઠા મીસાલ છે. પુનાના હોંદુ જીમખાના તરફથી ક્રીકેટની રમતમાં ભાગ લેતાં એઓ એક ક્રીકેટર તરીકે બહેર પ્રજાની બહુમાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૭ ના સાલમાં એમણે એમ' સી.સી. ટીમ સાથેની રમતમાં પણ ભાગ લીધો હતો. હોંદુ ટીમના કેપ્ટન તરીકે ચુંટી કઢાયા હતા. મહારાષ્ટ્ર ઇંગ્લેન્ડના પણ એવણ વર્ષોથી કેપ્ટન તરીકે ચુંટી કઢાય છે. પુનાની સર પરશુરામભાઈ કોલેજના સંસ્કૃત વીષયના એઓ પ્રોફેસર છે.

સરનામું:—સર પરશુરામભાઈ કોલેજ, પુના.

વિઝીઆનગરના મહારાજકુમાર, સર વિજય, યુકત પ્રાંતની ધારાસભાના સભ્ય અને બનારસ એસ્ટેટના માલેક—એમનો જન્મ ૧૯૦૫ માં થયો હતો. તેમણે લાગીરથીદેવી સાથે લગ્ન કર્યા છે. તેમણે અજમેરની મેયો કોલેજ અને ઇંગ્લાંડની હેમલિયરી કોલેજમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૩૬ માં ઇંગ્લાંડના પ્રવાસે ગયેલી હિંદી ક્રીકેટ ટીમના તેઓ સરદાર હતા. ૧૯૩૪-૩૭ માં હિંદની વડી ધારાસભામાં સભ્ય હતા. તેઓ ઉત્સાહી સ્પોર્ટ્સમેન છે. તેમણે યુરોપ અને અમેરીકામાં ખુબ પ્રવાસ ખેડ્યો છે.

સરનામું:—વિઝીઆનગર-પેલેસ, બનારસ સીટી.

માદન, શ્રી. એસ. એફ.—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ માં નવસારી ખાતે થયો હતો.

પિતાજી છ મહિનામાં ગુજરી જતાં ઠાકાજી ફરામજી માદને એમને કેળવણી આપી અને મોખેદી શીખવી. એ પછી સુરત રસ્તમપુરા ભગરપંથની અગી-આરીમાં રોજ બે ઇંજરને કરવા માટે રૂ. ૧૭ ના પગારે નોકરીએ રહ્યા. આ નોકરી છ વર્ષ કર્યા પછી ખા. ખા. બાવડીવાલાને ત્યાં નિઝામ સલ્તનતમાં ૧૧ વર્ષ સુધી દારનાં દેવોના મેનેજર તથા ફકાનદારોના ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે નોકરી કરી. એ પછી મુંબઈની બહીતી ભારત ફ્લોરીંગ ટાઇલ્સની ફેક્ટરીમાં ૧૮ વર્ષ મેનેજર તરીકે સેવા બજાવી છે. આ ફેક્ટરીના કામદારોને અનેક પ્રકારના સુખસગવડના સાધનો મેળવી અપાવ્યાં છે. ઉરણની મ્યુનીસીપાલિટીમાં સભ્ય તથા પ્રમુખ તરીકે ઉરણની પ્રજાની સેવા બજાવી છે. એમણે કોમ કોમ વચ્ચે શાંતિભર્યા સંબંધ રહે તે

માટે ઉપયોગી કાર્ય કર્યાં છે અને લોકોએ એમને એ બદલ માનપત્રો આપ્યાં છે. ઉરણ અને પનવેલ મેટર-નીટીહામ, એકસાઈત્ર એડવાઈઝરી કમીટી, લોયલ્ટી લીગ, વિગેરેના સભ્ય છે.
સરનામું:—મોરા, ડાલાખા જીલ્લો.

દીલાવર હુસેન—એઓ મહોમદન દીમના એક સુન્દા બેટસમેન અને અમ્છા વીકેટકીપર છે. ઇંગ્લાંડ સામેની હાઈમાં રમાયલી ટેસ્ટ મેચમાં પણ એમણે ભાગ લીધો હતો. કલકત્તા ખાતે રમાયલી ટેસ્ટ મેચમાં એમણે સુંદર બેટીંગ કરી ભારે પ્રશંસા મેળવી હતી. મુંબઈમાં રમાયલી કવોર્ટર્સગુલર અને પેન્ટર્સગુલર મેચોમાં પણ એવણે મહો-મેદન દીમ તરફથી ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૬ માં એઓ અભ્યાસઅર્થે કેમ્બ્રીજ ખાતે ગયા હતા. એાલ ઇન્ડિયા ક્રીકેટ તરફથી ઇંગ્લાંડમાં રમાયલી મેચ માટે પણ એવણે સુંદી કાઢવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૬ ના સાલમાં રમાયલી બીજી અને ત્રીજી ટેસ્ટ મેચોમાં પણ એવણે ઉત્તર્યા હતા.

દીવાન, મીં ભાલચંદ નવલરાય—એમનો જન્મ ૧૮૭૦ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૨૮ ના સાલથી એડવોકેટ તરીકે એઓ પ્રેક્ટીસ કરતા આવ્યા છે. એસેમ્બલીના પણ તેઓ એક સભ્ય છે. એમણે યુરોપ, અમેરીકા, ઇજીપ્ત, પેલેસ્ટાઈન વીગેરે જગ્યાઓની બહોળી મુસાફરી કરી હતી. એન સીંધ કમીટીના એઓ એક સભ્ય હતા. ૧૯૩૪ માં મળેલી એાલ સીંધ હાઈ કોનફરન્સના એઓ પ્રમુખ હતા.

સરનામું.—૩૪, વેસ્ટર્ન કોર્ટ,
ન્યુ દીલ્હી.

વાલીઆ, શ્રી. દારાશાહ નોશરવાન, એમ. એ., એફ. જી., એસ., એફ. આર. જી. એસ., એફ. આર. એ. એસ. ખી., સીલેન સરકારના મીનરેલોજીસ્ટ— એમને જન્મ ૧૮૮૩ માં થયો હતો. તેમણે વડોદરા કોલેજ અને મુંબઈ યુનીવર્સિટીમાં શિક્ષણ લીધું હતું. ૧૯૦૭-૧૯૨૦ માં જમ્મુ (કાશ્મીર)ની પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ કોલેજમાં જ્યોલોજીના પ્રોફેસર હતા. ૧૯૨૧-૧૯૩૬ સુધી તેમણે હિંદની જીજ્ઞાસુ તપાસ (જ્યોલોજીકલ સર્વે) કરી હતી. સરકારી ફરજ દરમિયાન તેમણે ઉત્તર-પશ્ચિમ પંજાબ, હંચારા અને કાશ્મીરની પણ જીજ્ઞાસુ તપાસ લીધી હતી. ૧૯૩૮ થી સીલેન સરકારના મીનરલ સલાહકાર છે. તેમણે “હિંદનું જુસ્તરશાસ્ત્ર” “નંગા પર્વત અને ગીલગીટ જીલ્લાની જુસ્તર રચના”, “હિમાલય વિશે નવીન વિચાર” વિગેરે પુસ્તકો અંગ્રેજીમાં પ્રગટ કર્યાં છે.

સરનામું:—૨૭, ચૌરધી, કલકત્તા.

દુનીચંદ લાહા, બેરીટર-એટ-લો.— તેમણે જન્મ ૧૮૭૦ ના સાલમાં થયો હતો. લાહોરની કોરબેન કીશીઅન કોલેજ તેમજ ગવર્નમેન્ટ કોલેજમાં અને લંડનની ગ્રેજ ઇનમાં તેમણે કેળવણી લીધી હતી. ૧૮૯૬ માં બેરીટરની પરીક્ષામાંથી પસાર થયા હતા. તેઓ લાહોરની હાઈકોર્ટના એક એડવોકેટ પણ છે. લાહોરની મ્યુનિસિપાલ કોર્પોરેશનના તેઓ ૨૫ વરસ થયાં એક સલાસદ છે. ૧૯૩૪ ના સાલ સુધી તેઓ પંજાબની પ્રાંતિક કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રેસીડન્ટ હતા. ૧૯૧૯ ના સાલના ‘મારશ્વલ લો’ના અમલ વખતે તેમણે

દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા, અને પાછળથી જન્મદેશની કાલની સજ થઈ હતી. જો કે ૧૯૧૯ ના ડિસેમ્બરમાં તે પછીથી છોડી મેલવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૨૧ ના સાલની તેમજ હાલની સત્યાગ્રહની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે ખન્નેવાર સજ થઈ હતી.

સરનામું:—૨૯, ટેમ્પલ રોડ, લાહોર.

દશામ્, મીંઝ ઝીણાલામ્ આર. (સ્નેહ-રશ્મી),—ખી. એ. (એનર્સ) તેમને જન્મ ૧૯૦૩ માં થયો હતો. મુંબઈ તેમજ ભરૂચમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૨૬ માં તેઓ ગુજરાત વીધાપીઠના હિસ્ટરીના વીધયના પ્રોફેસર હતા. ૧૯૨૯ માં ગુજરાત સારથલ રીફોર્મ લીગના વાઈસ-પ્રેસીડન્ટને તેમણે આગ્રે ભોગવ્યો હતો. ૧૯૩૦ ના સાલની કાયદાલંગની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે તેઓને જેલની સજ થઈ હતી. ૧૯૩૧ ના સાલમાં સુરત સીટી કોંગ્રેસ કમીટીના તેમણે મુંબઈ કઠાયલા પ્રમુખ હતા. એજ સાલમાં તેઓ એલ ગુજરાત યુથ લીગના વાઈસ-પ્રેસીડન્ટ પણ હતા. ૧૯૩૨ માં ફરી કાયદાલંગની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે સજ થઈ હતી.

સરનામું:—કીણુ નીવાસ, જુહુ રોડ, વીલેપારસે, મુંબઈ.

દાલમીઆ, શેઠ રામકૃષ્ણ—એમનો જન્મ ૧૮૯૩ માં થયો હતો. તેઓ

૧૯૧૦ માં શ્રીમતિ દુર્ગાદેવી સાથે પરણ્યા હતા. તેમણે ઘેર ખાનગીમાંજ અભ્યાસ કર્યો હતો, અને અર્થશાસ્ત્રના શિક્ષા-તોત્ર શિક્ષણ મેળવ્યું હતું. ઉપરાંત ઇંગ્લીશ, હિંદી, બંગાળી અને ગુજરાતી ભાષાઓનાં પણ અભ્યાસ કર્યો હતો. તેઓ એક ધંધાદારી ઉપરાંત સારા વકતા હતા અને ધાર્મિક અભ્યાસમાં રોજ કલાક ગાળે છે. તેમણે લાખો રૂપિયાની સમાવત કરી છે. ૧૯૩૧ માં તેમણે ઉદ્યોગો પાછળ લક્ષ દેવા માંડ્યું. તેમણે હિંદમાં રૈયાથી મોટું ખાંડનું કારખાનું કાઢ્યું, ૧૯૩૪ માં તેમણે એલુંજ ખીજું ખાંડનું કારખાનું કાઢ્યું અને ૧૯૩૬ માં ભારત વિમાનકંપનીના શેરો મોટા પ્રમાણમાં ખરીદી લઈ એની વ્યવસ્થા પોતાને હસ્તક લીધી. દાલ-મીયાનગર ખાતે ખાંડના જે કારખાના છે, તેમાં તેમણે કાગળની મીલ, સીમેન્ટનું કારખાનું અને કેમીકલ પ્લાન્ટનો ઉમેરો કર્યો છે. ૧૯૩૭ માં સીમેન્ટના ઉદ્યોગમાં તેમણે ઝાંખલાનું અને કુંક સમયમાં ખીહારના દાલમીયાપુરમાં અને પંબળના ડેન્ડોટમાં અને કરાંચીમાં સીમેન્ટનાં કારખાનાં ઉભાં કરી દીધાં હતાં. તેમનાં નાના ભાઈ શેઠ જયદયાલ દાલમીયા એમના જમણાં હાથ સમા છે.

સરનામું:—દાલમીયાનગર.

વાકનીસ, મી૦ ચંબક દીનકર—એમનો જન્મ ૧૯૦૨ માં પુનામાં થયો હતો. પુનામાં શિક્ષણ લઈ સને ૧૯૨૩ માં મુંબઈ વિશ્વવિદ્યાલયની બી. એ.ની પરીક્ષા ઇંગ્લીશનો ઐચ્છિક વિષય લઈ માનસહીત પસાર કરી, સને ૧૯૨૩-૨૪ માં પુનાની સર પરશુરામ ભાઉ કોલેજમાં ફેલો અને લેક્ચરર નીમાયા. સને ૧૯૨૫ માં અલ્હાબાદની અને સને ૧૯૨૬ માં લંડનની આઈ. સી. એસ.ની પરીક્ષામાં બેઠા. તા. ૨૮-૫-૨૭ થી વડોદરા રાજ્યની નોકરીમાં પ્રેજિશનર તરીકે પેટલાદ હાજલ થયા. સને ૧૯૩૩ માં લંડન વિશ્વવિદ્યાલયમાં સ્ટેટ સ્ટોક્સ તરીકે પુસ્તકાલય શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવા મોકલવામાં આવ્યા અને ત્યાંની ડીપ્લોમાની પરીક્ષા પસાર કરી. સપ્ટેમ્બર ૧૯૩૪ માં વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલય ખાતાના વ્યવસ્થાપક તરીકે કાયમ થયા.

શ્રીમંત મહારાજ સાહેબના હીરક મહોત્સવ વખતે તેમને રૌપ્ય પદક મળેલ છે.

સરનામું:—કૃષ્ણનિવાસ, હાંડયા ખતર, વડોદરા.

પટેલ, ૩૦ ધનજીશાહ હીરજીભાઈ— મીં જમશેદજી એમ. પટેલે પોતાની ૩૦ ધનજીશાહ પટેલનો જન્મ તા. ૬-૧-૧૮૫૬ ના રોજ થયો હતો. તેમને નાનપણથીજ ક્રીકેટનો શોખ હતો અને ૧૨ વર્ષની નાની ઉંમરે કાલેજીઓના સાથે ૩૨ રનનો ટોપ સ્કોર કરીને એક રત્નિંગ ખેટ મેળવ્યું હતું જે તે વખતમાં એક નવાઈ હતી. તેઓ તે બાદ સ્પાર્ટન ક્લબમાં જોડાયા હતા. ૧૮૭૩ માં સ્વપાયક્ષી

મીં જમશેદજી એમ. પટેલે પોતાની ૩૦ ધનજીશાહ પટેલનો જન્મ તા. ૬-૧-૧૮૫૬ ના રોજ થયો હતો. તેમને નાનપણથીજ ક્રીકેટનો શોખ હતો અને ૧૨ વર્ષની નાની ઉંમરે કાલેજીઓના સાથે ૩૨ રનનો ટોપ સ્કોર કરીને એક રત્નિંગ ખેટ મેળવ્યું હતું જે તે વખતમાં એક નવાઈ હતી. તેઓ તે બાદ સ્પાર્ટન ક્લબમાં જોડાયા હતા. ૧૮૭૩ માં સ્વપાયક્ષી

૩૦ ધનજીશાહ પટેલ અને મીસીસ બાઈજી પટેલ ઉભા છે, બન્નારે ઉપરનાં ચિત્રે ૩૦ પટેલનાં માતા બાઈ રતનબાઈ અને પિતા શેઠ હીરજીભાઈના છે.

એલ્ફીનસ્ટન ક્રીકેટ ક્લબના તેઓ એક ફાઉન્ડર હતા. એ ક્લબને આગળ પાડવામાં તેમણે મોટો ફાળો આપ્યો હતો અને એ ક્લબના પ્રેસીડન્ટ સીવાયના સુવર્ણ હાથાઓ તેમણે ભોગવ્યા હતા. ૧૮૭૫ ની સાલમાં તેઓએ એક ઇન્ડિયન ક્રીકેટર તરીકે પહેલવહેલી સેનચરી કરી હતી. તે પછી ૧૮૭૭ની સાલમાં તેમણે ઘણી ઇન્ટરનેશનલ મેચોમાં ભાગ લીધો હતો. મરહુમ

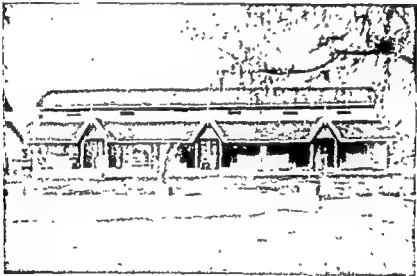
પારસીઓ વચ્ચે એક ક્રીકેટ મેચ ગોઠવાઈ હતી, જે માટે ૩૦ પટેલ અને તેમના ગાદીઓને વીન્ડસર ખાતે લઈ જવા માટે ખાસ બાદશાહી ગાદીઓ મોકલવામાં આવી હતી. વળી પ્રીન્સ અને પ્રીન્સેસ ક્રીશ્ચીઅને તેમના માનમાં એક ભવ્ય ખાણના મેળાવડો કર્યો હતો, જે તે વખતમાં એક અસાધારણ અને મગરૂર-ભર્યો ખનાવ ગણવામાં આવ્યો 'ને

ઇંગ્લાંડના પેપરોએ આ મેચનો રીપોર્ટ ફાટાએ સાથે છાપીને ડો। પટેલની ખાદોશ કેપ્ટનશીપ અને પારસી ક્રીકેટરોના સારા સ્પોર્ટીંગ સ્પીરીટ અને રમતનાં વખાણ કર્યા હતાં.

ડો। પટેલ હાલના હયાત પારસી ક્રીકેટરોમાં ૮૬ વર્ષની ઉંમરના એથી જુના પારસી ક્રીકેટર છે. તેઓએ લગભગ ૪૦ કેપો અને શીલ્ડો જીદી જીદી ક્રીકેટ એસોસિએશનને ભેટ કીધાં છે. તે ઉપરાંત એ

શેડીઆઓ બેરામજી જીજીભાઈ અને નાના-ભાઈ બેરામજી જીજીભાઈના મેડીકલ એટેન્ડન્ટ થયા હતા. ૧૮૯૨ થી ૧૯૧૪ સુધી તેમણે ખાઈ હીરાંખાઈ બેરામજી જીજીભાઈની ચેરીટેબલ ડિસ્પેન્સરીમાં કામ કર્યું હતું.

ડો। પટેલ અનેક બહેર, સખાવતી અને ધાર્મિક ખાતાઓના ટ્રસ્ટી છે. તીથલ (વલસાડ પાસે) ખાતે એક પારસી સેનેટોરીઅમના તેઓ એક ડાનર, ફાઉન્ડર

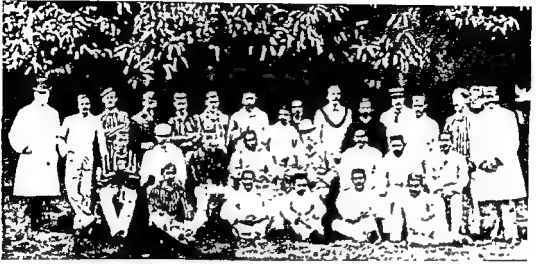
ખાઈ રતનખાઈ અને હીરજીભાઈ સેનેટોરીઅમ, તીથલ.

રમતની ખીલવણી માટે તેમણે જીદી જીદી રીતે મદદ કર્યાં કરી છે.

ડો। પટેલે ૧૮૮૩-૮૪ ની સાલમાં એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની ડિગ્રી મેળવી હતી અને તે પછી તેઓ મરહુમ સર મંગળદાસ નયુભાઈના સેક્રેટરી અને ખાસ તબીબ તરીકે રહ્યા હતા.

ઇંગ્લાંડ ખાતેથી પાછા ફર્યા પછી તેમણે મીન્ટરોડ ઉપર મેચર્સ રાઈટ અને કંપની નામની એક ફર્માકાઢી હતી અને મરહુમ

અને મેનજીંગ ટ્રસ્ટી છે. એ સેનેટોરીઅમ માટે તેમણે રૂ. ૪૩૦૦૦ જેવડી મોટી રકમ આપી હતી. તે ઉપરાંત તેઓ કેળવણીની દીશામાં પણ સારી મદદો આપે છે અને ગરીબોને પણ ચાલુ મદદ કરે છે. છેલ્લી મોટી લડાઈમાં તથા હાલની લડાઈમાં મદદ કરવાને લગતી હાલચાલોમાં તેમનો ફાળો સારો છે. પોતાની તીથલની એસ્ટેટ પણ જરૂર પડે તો ઉપયોગ માટે આપવાની ડો। પટેલે એ. આર. પી. ને

ડોલ પટેલ અને ફીફર ટીમ

ઓફર કરી છે.

ડોલ પટેલના પીતાજી શેઠ હીરજીભાઈ એક જુની ઈંગ્લીશ ફર્મમાં મુકાદમ હતા અને તેમના કાકાજી એનરેબલ શેઠ ફરામજી નશરવાનજી પટેલ મોટા મોટા અંગ્રેજી અમલદારોમાં પારસી નેસ્ટર તરીકે ઓળખાતા હતા અને તેમની ફરામજી સન્સ એન્ડ કું સો વર્ષની જુની ફર્મ હતી.

ડોલ પટેલનાં ધણીઆણી બાઈ બાઈજી શેઠ અરદેશર એચ. નારીએરવાળાનાં બેટી થાય છે જેઓ ડોલ પટેલને તેઓના જીજ્ઞાસીના વખતમાં સારી સેવાઓ બજાવીને તેમનાં અનેક સખાવતી કામોમાં મદદ કરે છે. ડોલ પટેલ જેવા ભલા અને કોમી હિત બળવનારા ગ્રહરયોની કોમને જરૂર છે.

સરનામું:—બાઈ રતનબાઈ હીરજી પટેલ
સેનેટોરીઅમ, તીથલ
(વલસાડ).

વૈદ્યરાજ બેઠાલાલ દેવશંકર દવે
પ્રાણાચાર્ય કૃત પુસ્તકો.

ધનવાન—પૈસાદાર થવાના

ઉપાયો રૂ. ૮-૦

ધનપ્રાપ્તીના માર્ગો— રૂ. ૫-૦

શ્રી હિતશિક્ષક—સ્ત્રી ઉપયોગી

પુસ્તક રૂ. ૪-૦

હિંદુસ્થાનની તીર્થયાત્રા—તીર્થ-

યાત્રાનું પુસ્તક રૂ. ૭-૦

શૃદ્ધિણી રતનબાળા—સ્ત્રીઓ

માટે રૂ. ૧-૮

ચમત્કૃતિ જ્ઞાનદર્શક વિદ્યા—

માનસ-યોગ વિદ્યા રૂ. ૫-૦

સુવર્ણ સિદ્ધી—કીમીયાગરોની

વિદ્યા રૂ. ૫-૦

આ ઉપરાંત બીજાં પુસ્તકોનું

લીસ્ટ મંગાવો.

ભાગ્યોદય ઓશીસ

ચીચીરાડ, અમદાવાદ.

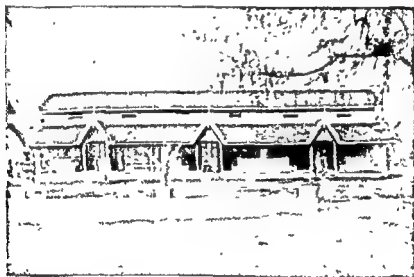
કાલખાદેવી, મુંબઈ.

ઇંગ્લાંડના પેપરોએ આ મેચનો રીપોર્ટ
ફાટાઓ સાથે છાપીને ડાં પટેલની ખાદોશ
કેપ્ટનશીપ અને પારસી ક્રીકેટરોના સારા
સ્પોર્ટીંગ સ્પીરીટ અને રમતનાં વખાણ
કર્યા હતાં.

ડાં પટેલ હાલના હયાત પારસી ક્રીકે-
ટરોમાં ૮૬ વર્ષની ઉંમરના સૌથી જુના
પારસી ક્રીકેટર છે. તેઓએ લગભગ ૪૦
કેપો અને શીલ્ડો જુદી જુદી ક્રીકેટ એસો-
સિએશનેને ભેટ દીધાં છે. તે ઉપરાંત એ

શેડીઆઓ બેરામજી જીજીભાઈ અને નાના-
ભાઈ બેરામજી જીજીભાઈના મેડીકલ
એટેન્ડન્ટ થયા હતા. ૧૮૬૨ થી ૧૯૨૪
સુધી તેમણે ખાઈહીરાંબાઈ બેરામજી જીજી-
ભાઈની ચેરીટેબલ ડીસ્પેન્સરીમાં કામ
કર્યું હતું.

ડાં પટેલ અનેક બહેર, સખાવતી અને
ધાર્મિક ખાતાંઓના ટ્રસ્ટી છે. તીથલ
(વલસાડ પાસે) ખાતે એક પારસી સેને-
ટોરીઅમના તેઓ એક ડાનર, ફાઉન્ડર

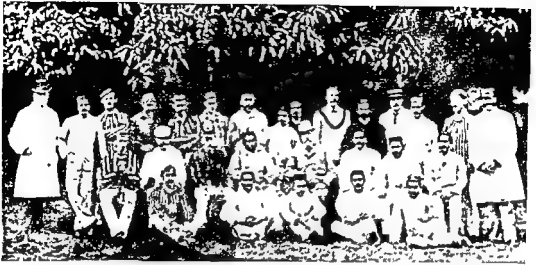
ખાઈ રતનબાઈ અને હીરજીભાઈ સેનેટોરીઅમ, તીથલ.

રમતની ખીલવણી માટે તેમણે જુદી જુદી
રીતે મદદ કર્યા કરી છે.

ડાં પટેલે ૧૮૮૩-૮૪ ની સાલમાં
એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની ડીગ્રી મેળવી
હતી અને તે પછી તેઓ મરહુમ સર
મંગળદાસ નથુભાઈના સેક્રેટરી અને
ખાસ તબીબ તરીકે રહ્યા હતા.

ઇંગ્લાંડ ખાતેથી પાછાં ફર્યા પછી તેમણે
મીન્ટ્રેડ ઉપર મેસર્સ રાઈટ અને કંપની
નામની એક ફર્મ કાઢી હતી અને મરહુમ

અને મેનેજંગ ટ્રસ્ટી છે. એ સેનેટોરીઅમ
માટે તેમણે રૂ. ૪૩૦૦૦ જેવડી મોટી
રકમ આપી હતી. તે ઉપરાંત તેઓ
કેળવણીની દીશામાં પણ સારી મદદો આપે
છે અને ગરીબોને પણ ચાલુ મદદ કરે છે.
છેલ્લી મોટી લડાઈમાં તથા હાલની લડા-
ઈમાં મદદ કરવાને લગતી હીલચાલોમાં
તેમનો ફાળો સારો છે. પોતાની તીથલની
એસ્ટેટ પણ જરૂર પડે તો ઉપયોગ માટે
આપવાની ડાં પટેલે એ. આર. પી. ને

ડા૦ પટેલ અને ફંકિટ ટીમ

ઓફર કરી છે.

ડા૦ પટેલના પીતાજી શેઠ હીરજીભાઈ એક જુની ઈંગ્લીશ ફર્મમાં મુકાદમ હતા અને તેમના કાકાજી એનરેબલ શેઠ ફરમજી નશરવાનજી પટેલ મોટા મોટા અંગ્રેજી અમલદારોમાં પારસી નેસ્ટર તરીકે ઓળખાતા હતા અને તેમની ફરમજી સન્સ એન્ડ કું'ગ સો વર્ષની જુની ફર્મ હતી.

ડા૦ પટેલનાં ધણીઆણી ખાઈ જાઈજી શેઠ અરદેશર એચ. નારીએરવાળાનાં બેટી ધાય છે જેઓ ડા૦ પટેલને તેઓના જીવ-રોગીના વખતમાં સારી સેવાઓ બજાવીને તેમનાં અનેક સખાવતી કામોમાં મદદ કરે છે. ડા૦ પટેલ જેવા ભલા અને ડોમી હોત બળવનારા ગ્રહસ્થાની કોમને જરૂર છે.

સરનામું:—ખાઈ રતનખાઈ હીરજી પટેલ
સેન્ટોરીઅમ, તીથલ
(વલસાડ).

વૈદરાજ બેઠાલાલ દેવશંકર દવે
પ્રાણાચાર્ય કૃત પુસ્તકો.

ધનવાન—પૈસાદાર થવાના
ઉપાયો રૂ. ૮-૦

ધનપ્રાપ્તિના માર્ગો— રૂ. ૫-૦

શ્રી હિતશિક્ષક—શ્રી ઉપયોગી
પુસ્તક રૂ. ૪-૦

હીંદુસ્થાનની તીર્થયાત્રા—તીર્થ-
યાત્રાનું પુસ્તક રૂ. ૭-૦

શુદ્ધિથી રત્નમાળા—શ્રીઓ
માટે રૂ. ૧-૮

અમરૂતિ જ્ઞાનદર્શક વિદ્યા—
માનસ-યોગ વિદ્યા રૂ. ૫-૦

સુવર્ણ સિંધી—શ્રીમીયાજરોની
વિદ્યા રૂ. ૫-૦

આ ઉપરાંત બીજાં પુસ્તકોનું
હીસ્ટ મંગાવો.

ભાગ્યોદય ઓપીસ

રીયરિડ, અમદાવાદ.
કાલખાદેવી, મુંબઈ.

દવે, પ્રભાશંકર મંગળજી, એમ. આઇ. ઇ. એસ., એફ. આર. ઇ. એસ. (લંડન), રાજકોટ—જન્મ: તા. ૧૯ એપ્રિલ ૧૮૯૮.

ખાલ્ય વિતાવી યૌવન પસંતમાં પ્રવેશતાં ઇ. સ. ૧૯૧૬ માં તેઓ ઉપલેટા (કાઠીઆવાડ)ના જાણીતા બેંકરનાં સુપુત્રી શ્રીમતિ પ્રભાકુવર સાથે લગ્નગ્રંથીથી જોડાયા-હાલ તેમને બે પુત્રો અને ત્રણ પુત્રીઓ છે.

આવશ્યક કેળવણી સંપાદિત કરી તેઓ તુરતજ લખતર સ્ટેટમાં રાજકુમારો અને રાજકુમારીઓના ટ્યુટર તરીકે જોડાયા અને પોતાની કુનેહથી આગળ વધી સને ૧૯૨૫ સુધી તેમણે લખતરના મહારાણાના સેક્રેટરી અને હાઉસ હોલ્ડ ઓફીસર તરીકે કાર્ય જબવેલ હતું.

ત્યાર પછી નવાનગર સ્ટેટ સરવીસમાં જોડાયા હતા અને કોઓપરેટીવ ડીપાર્ટમેન્ટના સેક્રેટરી તરીકે કાર્ય જબવેલ હતું.

નવાનગર સ્ટેટમાં તેમણે નવીન ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ ડીપાર્ટમેન્ટ ચોરજોનાઇઝ કરેલ હતું, જે અત્યારે રાજ્યના નોકરો તથા પ્રજા વર્ગમાં એક સરખું આશીર્વાદદાયી અને આવકદાયી થઈ પડ્યું છે. ઇ. સ. ૧૯૩૩ના ડિસેમ્બરમાં તેમને આ ઓફિસ પરથી રીટાયર કરવામાં આવ્યા. પરંતુ કાર્યની તત્પરતાવાળા માણસને બેસી રહેવું ગમતું નથી-એ હિસાબે તેઓ તુરતજ એટલે ઇ. સ. ૧૯૩૪ માં યુરોપની સફર ઉપડયા હતા. જ્યાં લંડન ખાતે આયાત નીકાસતુ બીજનેસ શરૂ કર્યું. ચાલુ વિશ્વ ટ્રાડી નીકળ્યા પુર્વે તેમણે લંડન ખાતે પોતાનું કામકાજ બંધ કરી દીધું હતું અને ઇ. સ. ૧૯૩૯ની શરૂઆતમાં તેઓ હિંદ પાછા ફર્યા.

રાજકોટથી ૯ માઈલ દુર આવેલ ન્યારા ગામે તેઓનું એક મોટું સુંદર વેલ્ડેબલ ફર્મ છે અને એક સુંદર કન્ટ્રી બંગલો પણ છે જેનું નામ 'પર્લુકુટી' રાખેલું છે. મી. દવેએ યુરોપ, પુર્વ આફ્રીકા, દક્ષીણ આફ્રીકા અને અમેરીકાની ખારથી વધુ વખત લિન્ન લિન્ન કાર્યપ્રસંગોએ મુલાકાત લીધી છે. ઉપરાંત તેમણે ૧,૦૦,૦૦૦ થી વધુ માઈલોની દવાઈ સફર કરી છે. 'એવરસ્ટીઝ ક્લીંગની રાજકોટ શાખાના તેઓ એનરરી સેક્રેટરી (માનદ મંત્રી) હોવા ઉપરાંત લંડન ખાતેની ઈન્ડિયન એમ્પાયર સોસાયટીના સલાસદ અને ત્યાંનીજ રાયલ એમ્પાયર સોસાયટીના એક ફેલો છે માટ્રંગા જીજરાતી કલખતા તેઓ પેટ્રન છે. તેઓ એક ફીલોસોફર હોવા ઉપરાંત એક સારા લેખક પણ છે. મી. દવે જુનાં પુસ્તકો અને જુનાં મેન્યુસ્ક્રીપ્ટોના સંગ્રહ કરવાને

શેખ ધરાવતા હોવાથી ૧૨મી અને ૧૩મી સદીનાં ઇટાલીયન, ઇંગ્લીશ અને સ્વીડીશ પુસ્તકોનો તેઓ સારો જ્ઞેવો સંગ્રહ ધરાવે છે. ઇ. સ. ૧૯૩૬ ની સાલમાં તેઓ ઇજિપ્તમાં Louxor જાને ગયા હતા, જ્યાંના પુરાતન ખોદકામોની મુલાકાત લીધી હતી. Louxor ખાનેથી મળેલાં કેટલાંક 'મેન્યુસ્ક્રીપ્ટ્સ' અને સીકકાઓ તેમણે રાજકોટ ખાતેના વોટસન સંગ્રહસ્થાનને ભેટ કરેલા છે. મી. પી. એમ. દવેને તેમના જીવનમાં જે કાંઈ સફળતા પ્રાપ્ત થયેલ છે તે સ્વાભાવિક રીતેજ તેમનાં સુશીલ કાર્ય-દક્ષ અને કર્તવ્યપરાયણ પતિન શ્રીમતિ પ્રભાકુવરનીજ પ્રેરણાને આભારી છે.

તેઓ માદ્રુગા ગુજરાતી સ્ત્રી મંડળના લાઈફ મેમ્બર છે અને મંડળની પ્રવૃત્તિઓમાં રસ લઈ રહ્યાં છે.

કલ્પો—રોટરી અને સુર લાખાજરાજ કલપ્ત રાજકોટ, એડ.એન્ડ અને ડી.

એમ. સ્વીમીંગ અને બોટ કલપ્ત, ડબલ્યુ આઈ. એ. એ. મુંબઈ, એવર-સીઝ લીગ, ઇન્ડિયન એમ્પાયર સોસાયટી, રાયલ એમ્પાયર સોસાયટી અને એ એ લંડન.

સ્થળ:—નારાયણ નિવાસ-રાજકોટ.
(૨)કુસુમકુન્જ—માદ્રુગા—મુંબઈ (૩)
(૧૮) નારધંબર લેન્ડ એવન્યુ—લંડન—
ડબલ્યુ. સી. ર.

દલાસ, ખાનસાહેબ તહેમુરરપ ગુસ્તાદજી—ખાનસાહેબ દલાસનો જન્મ સુરતમાં તા. ૬-૫-૧૮૮૭ ના દિને થયો હતો. કેમ્પ ડીસા ખાને શરૂઆતની કેળવણી લીધા પછી સુરતની શેઠ સોરાળજી જીજીલાઈ હાઈસ્કૂલ અને મુંબઈની વીલસન કોલેજમાં વધુ કેળવણી લીધી હતી. રજપુતાના એજન્સીની આફીસમાં એક ક્લાર્ક તરીકે તેમણે નોકરીની શરૂઆત કરી હતી અને પોતાની જાતીમહેનત અને હુશિયારીથી તેઓ આગળ વધીને ૧૯૩૩ માં પબ્લીક

પટેલ, મીં માણિક કાવસજી (ટ્રેનર)—
જાણીતા ટ્રેનર મીં માણિક પટેલનું નામ રેસીંગ
આલમમાં મશહુર છે. તેમનો જન્મ

વડોદરામાં તાં ૧૦-૧૦-૧૮૯૦ ના દિને
થયો હતો. તેમના પિતાજી કાવસજી વડો
દરા રાજ્યમાં એક મોટા કોન્સ્ટ્રક્ટર હતા.
મીં માણિક પટેલે વડોદરા તથા મુંબ-
ઇમાં કેળવણી લઇને ૧૭ વર્ષની નાની
વયમાં સીનેમા લાઇનમાં ઝીંપલાવ્યું હતું
અને શરૂઆતમાં એક ઓપરેટર તરીકે
કામ કરવા માંડ્યું હતું. તે પછી ૧૯૦૬-
૧૦ ની સાલમાં તેઓ “પાર્થે ફેરર્સ” ની
કાલણાદેવી પ્રાન્થના મેનેજર થયા હતા
અને અનેક સારાં પીકચરો અને સીરી-
અલ્સ (ઝિગમાર, એક્સપ્લોઇટસ એન્ડ
એક્લન, પેરીલ્સ એન્ડ પોલીસ વીગેરે)
ખતાવી સારી નામના મેળવી હતી. ૧૯૨૭
ની સાલમાં એ લાઇનમાંથી રીટાયર થયા
હતા. વળી મીં માણિક પટેલને નાની
ઉમ્મરથીજ રેસીંગનો શોખ હતો અને

પોતાના અનેક ઘોડાઓ રાખીને ઘણી સારી
અને મોટી રેસોમાં તેમને ઉતાર્યા હતા.
તેઓ અનેક ઇનામો અને કપો જીતી જવાને
લાગ્યશાળી નીવડયા હતા. તેમની
માલેકીના ચેમ્પીઅન ઘોડા મોસે હીંદની
પ્લુ રીખન્ડ તરીકે ગણાતી ધી ઇક્લીપ્સ
સ્ટેક્સ ૧૯૨૮ ની સાલમાં મેળવી આપતાં
તે વર્ષના માલેકીના હીસ્ટમાં મીં માણિક
પટેલ રૂા. ૧,૪૩,૦૦૦ ની મોગી સ્ટેક્સ
મેળવી સાથી પહેલે નંબરે ખીરાજવાનું
માન મેળવી ગયા હતા કે જેનું માન
અત્યાર સુધીમાં કેઇ પણ પારસી માલેકી
ટર્ફ ઉપર મેળવ્યું નથી. “મોસે” જેવા
ઇક્લીપ્સ ઘોડા ઉપરાંત તેમણે રૂા. ૩૫,૦૦૦
ની કીંમતે હીલાલુ જમાન જેવો ચેમ્પીઅન
અરબ ઘોડો અને સ્ટીલ પ્લુ જેવો કન્ડી-
બ્રેડ તેલ્લીજ મોટી કીંમતે ખરીદ્યા હતા.
આ સર્વે ચેમ્પીઅન ઘોડાઓની ખરકતથી
મીં માણિક મુંબઇ, બેંગ્લોર, સીકન્દરાબાદ,
કાલ્હાપુર, મીરત વગેરે સ્થળોએ રેસકોર્સ
ઉપરથી ઘણાં જાલ્ડ અને સીલ્વર કપો
મેળવ્યા છે કે જેની સંખ્યા ૮૨ જેટલી
થવા બધ છે. તેઓ સ્વસાથે ધણાજ
નમાના અને મળતાવડા છે અને તેઓ
ખધાને વાજખીજ સલાહ આપતા હોવાથી
ટર્ફ ઉપર તેઓ “એમ. સી.” ના લાડક-
વાયા નામથી ઓળખાય છે. ટર્ફ ઉપરની
તેમની સારી સમજદારીથી તેઓને કેટલાક
મોટા રાજવંશી માલેકીઓની પેટ્રનેજ મળવા
પામી છે. વડોદરાના નાં મહારાજ
ગાયકવાડ, ગ્વાલીઅરના નાં મહારાજ
સહીધાંજી અને રાજા એન્ડ બેખીકીના
ટ્રેનર થવાને તેઓ લાગ્યશાળી નીવડયા
છે. વડોદરાના નાં ગાયકવાડને મીં
માણિક પટેલે ઘણા સારી જતના ઘોડાઓ
ખરીદી આપ્યા છે અને મીં માણિકની

સમજદારી તથા ત્રેનીંગને લીધે મુંબઈ, પુના અને મુંબઈની છેલ્લી ત્રણ સીઝનમાં માલિકોનાં હોસ્ટમાં નાં ગાયકવાડ પહેલે નંબરે આવવાને લાગ્યશાળી નીવડયા હતા. મુંબઈની ૧૯૪૦-૪૧ ની છેલ્લી સીઝનમાં નાં ગાયકવાડે રૂ. ૨,૪૭,૫૦૨ ની મોટી સ્ટોકસ મેળવી હતી કે જે રેસીંગ કાર્ટીસ્ટમાં એક ખરેખર રેકર્ડ તરીકે ગણાય છે.

મીં માણેક પટેલનાં લગ્ન ૧૯૧૪ ની સાલમાં ચીન જાપાનના જાણીતા પારસી વેપારી શેઠ ખરશેદજી કે. કરજીઆનાં એટી બાનુબાઈ સાથે થયાં હતાં કે જેઓનાં નામ ઉપર પણ ઘણા ઘોડાઓ દોડતા હતા. મીં પટેલનો વડો દીકરો કેકી પણ પોતાના પિતાજીના હાથ હેઠળ રેસીંગમાં સારી તાલીમ મેળવીને લગ્નપંથમાં સારી નામના મેળવવા પામે એમ જણાય છે. જુવાન કેકીને પણ ઘોડાઓ સાથે સાફ લેહણું છે તે એટલા ઉપરથી જણાય છે કે તેમના “માર્ક યુ” નામના ઘોડાએ ચાર રનીંગમાં ચાર રેસો જીતી હતી.

ફર રેસીંગ એ મીં માણેક પટેલનો મુદ્રાલેખ છે અને જ્યારે પણ ખરોડા-પટેલના સ્ટેબલ્સના ઘોડાઓ દોડે છે ત્યારે રેસીંગ સાલમાં તે ઘોડાઓને આંખ મીંચીને બેઠક કહે છે જે જાહેર પ્રજાના એમની ઉપરના વિશ્વાસનો પુરાવો છે.

સરનામું:—માસ્તર મેનશન, ચોપાટી, મુંબઈ.

નેકીરામ શર્મા—એમનો જન્મ ૧૮૮૭ ના સાલમાં થયો હતો. તેઓ સંસ્કૃત અને હિંદી ભાષાઓના રોકાણ છે. હોમરૂલની હાલચાલમાં ભાગ લીધો હતો. ૧૯૨૦ની સાલમાં એમણે “વેડ” (forced labour)ની સામે મજબૂત ચળવળ શરૂ કરી હતી. એજ સાલમાં તેમને ઇન્ડિયન

પીનલ કોડની ૧૫૩ એ. મી. કલમ હેઠળ તેમજ ૧૯૩૦ માં મીકાનો અત્યાચાર કરવા માટે અને ૧૯૩૨ માં ચોરડીન-સ ત્રીજા હેઠળ એમ ત્રણ વાર જેલની સજા થઈ હતી. તેઓ એક આગલ વધેલા વીચારના સનાતનીસ્ટ તેમજ હરીજનોના એક મીત્ર છે. મારવાડી અગરવાલ મહા સભાના એવળુ એક સ્થાપક છે.

દવે, શ્રીં નૈયધરાય આપાલાલ—શ્રીં દવેનો જન્મ અમદાવાદમાં ૧૯૦૧ ની સાલમાં થયો હતો, ૧૯ વર્ષની વયે તેઓ

વીમા કંપનીના એજન્ટ થયા હતા અને એમાં જુદા જુદા હોદ્દાઓ ભોગવી આજે પણ એ ધંધામાં સાફ સ્થાન ધરાવે છે. ૧૯૨૮ માં હિંદી વીમા કંપનીઓની પહેલી કોનફરન્સ મુંબઈમાં મળી

તેની ગ્રાંથવણી કરનારાઓમાં શ્રીં દવે એક હતા અને તેમણે “Indis for Indians in Insurance”ના વિષય પર ભાષણ કયું હતું. શ્રીં દવે એક સારા સામાજિક કાયકર છે. ભુસાવલ ખાતે મળેલી ઔદ્યોગ્ય કુવક પરીષદના તે પ્રમુખ હતા. તેમને ડઝનેક સામાજિક સંસ્થાઓ સાથે સંબંધ છે. અમદાવાદના ઔદ્યોગ્ય પ્રાણલુ વિદ્યાર્થી યુવનની સમીતીના તેઓ પ્રમુખ છે અને અખીલ ભારત વર્ષિય ઔદ્યોગ્ય પ્રશ્નસમાજની કારોબારી કમીટીના પ્રમુખ છે.

સરનામું:—લાડીની પોળ, રાયપુર, અમદાવાદ.

મોદી, ખાનખલાદુર કેપ્ટન સોહરાય
રૂસ્તમજી, બે. પી.—ખાનખલાદુર મોદીના
જન્મ મુબઇમાં તા. ૧ લી સપ્ટેમ્બર
૧૮૯૪ ના દીને થયો હતો. તેમના

પિતાશ્રી ક્રીકેટમાં પારસીઓના એક ફાસ્ટ
બ્રેમ બોલર તરીકે ઓળખાતા હતા
અને તેઓ મેસર્સ એફ. કે. મોદી એન્ડ
સન્સને નામે ઇમારતી લાકડાંનો વેપો
કરતા હતા.

ખા. બ. મોદી ભરડા ન્યુ હાઇસ્કૂલમાં
અને સેન્ટ ગેરીઅર્સ કોલેજમાં કેપ્ટનવણી
લીધા પછી પોતાના પિતાની પેઢીમાં
બેડાયા હતા અને પોતાની અકકલ હુશી
આરીથી પોતાના એ બાપીકા ધંધાને
આગળ વધારવામાં અગત્યનો ભાગ
ભજવ્યો હતો. ત્યાંથી છુટા થઈને તેમણે
ખાનખલાદુર સોહરાય આર. મોદીના
નામની પોતાની સ્વતંત્ર પેઢી સ્થાપી હતી
અને એ પેઢી ઇમારતી લાકડાંના વેપા-
રીઓમાં ઘણું ઉચ્ચ સ્થાન ધરાવે છે.

અગ્રકાર, રેલવે, લશ્કર અને દરીઆઈ ખાતાં
ઉપરાંત તેઓ અનેક માટાં ખાતાંઓને
માલ પુરો પાડે છે.

ખા. બ. મોદી એક યુનિ. રિપોર્ટસ-
મેન છે તેઓ પાન્સી ક્રીકેટ, હોકી અને
એથેલેટીક રિપોર્ટસની ખીલવણીમાં ભારે
ઉત્સાહ લે છે અને પોતાથી ખનતી ગદદ
પણ કરે છે. આ ઉપરાંત તેઓ એ.
એફ. આઈ. “સી.” કંપનીના એક કેપ્ટન
છે તેઓ ફીમિશનરીમાં ગ્રાન્ડ લોન્ગમાં
હોદ્દો ધરાવે છે તેઓ હાલ એન્ડ
સ્ટ્રેન્થ લીગ (ઇંગ્લેન્ડ)ના વાઇસ પ્રેસિડેન્ટ,
ખાટીશ એમેચ્યુઅર વેટ લીફ્ટીંગ એસોસી-
એશન (ઇંગ્લેન્ડ)ના વાઇસ પ્રેસિડેન્ટ અને
લીડુસ્તાનના પ્રતિનિધી છે. તેઓએ
૧૯૨૯ થી ૧૯૩૨ સુધી ડી. એચ. પટેલ
કપ જીતવાનો રેકર્ડ કર્યો હતો. તેમણે
અનેક ગોલ્ડ અને સીલ્વર મેડલો મેળવ્યા
છે ૧૯૩૮ ની સાલમાં તેમને ના. સર-
કારે ખાનખલાદુરનો ખેતાબ આપ્યો હતો.

સરનામું:—કોલાબા ચેમ્પર્સ, કોલાબા,
મુબઇ.

નાયક, સી. એસ.—તેઓ મધ્ય હિન્દના
બાણીતા ક્રીકેટર અને કેપ્ટન નાયકના
ભાઈ છે. એમણે ગુજી મોડી ઇન્ટર
પ્રાવીનશયલ ક્રીકેટ ટુર્નામેન્ટમાં તેમજ
૧૯૩૫ માં રમાયેલી બોમ્બે ક્વોર્ટરગુલર
ક્રીકેટ ટુર્નામેન્ટની રમતમાં હિન્દુઓ
તરફથી રમતમાં ભાગ લીધો હતો.
તેઓ એક ગુમલી બોલર છે. ૧૯૩૬
ના સાલમાં ઇંગ્લેન્ડ ગયેલી ઓલ
ઇન્ડિયા ક્રીકેટ ટીમને મજબુત બનાવવા
માટે એવણે હિન્દી વીમાનમાં વીલામત
ગયા હતા ત્યાર પછી બેલીંગ,
બેટીંગ અને ફીલ્ડીંગ ત્રણે ક્ષેત્રમાં તેમની
ખ્યાતી વધી હતી. દરેક વર્ષે મુબઇની
મેચોમાં અને અન્ય અગત્યની મેચોમાં
ભાગ લે છે.

ચંપકલાલ દેવીદાસ—જાતી મહેનત, સાહુસીકપણું અને સાહેસાઈથી જીંદગીમાં આગળ વધેલાઓમાંના શેઠ ચંપકલાલ એક છે. તેમનો જન્મ સુરતમાં તા. ૧૫-૩-૧૮૬૬ ના દિને થયો હતો. તેમના પિતાજી દેવીદાસ મુળધના જાણીતા સોહી-સીટરો મેસર્સ જમશેદજી રસ્તમજી અને દેવીદાસની ૬ પત્નીમાં એક સાગીદાર હતા.

શેઠ ચંપકલાલભાઈ કેળવણી ક્ષીધા પછી શેર ખજારના ધંધામાં પડયા હતા અને શરૂઆતમાં બીજા દલાલો સાથે કામ કરી એ ધંધામાં સારો અનુભવ અને ગ્રાહક-મંડળ મેળવ્યા પછી ૧૯૨૭ ની સાલમાં તેમણે પોતાનો કાર્ડ ક્ષીધો હતો અને ચંપકલાલ દેવીદાસ નામની શેર દલાલોની પેઢી સ્થાપી હતી. શેર ખજારના ધંધામાં દલાલો માટે જે મુખ્ય ગુણ હોવો જોઈએ તે તેઓ ધરાવે છે. ઘરાકોના વિશ્વાસ એ એક દલાલ માટે મુખ્ય લાયકાત છે અને

શેઠ ચંપકલાલ તે ગુણ ધરાવતા હોવાથી અને પોતાના સ્વાર્થ કરતાં ઘરાકોનાં હિત તરફ તેઓ ખાસ ધ્યાન આપી તેમને યોગ્ય સલાહ આપતા હોવાથી તેમણે થોડાજ સમયમાં સારી ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરી હતી અને આજે શેઠ ચંપકલાલની પેઢી આગેવાન દલાલોની પેઢીઓમાંની એક ગણાય છે. જેણે સખરખન ડીક્લીકટ ડીફેન્સ લોનની કમીટીના તેઓ એક સભ્ય છે અને તેમણે સારા પ્રમાણમાં એ લોન ભરાવી આપી છે.

શેઠ ચંપકલાલ એક સ્પોર્ટ્સમેન છે. તેમને ક્રીકેટની રમત તરફ ખાસ પ્રશ્નપાત છે. ૧૯૩૬ ની સાલમાં પરાંઓમાં એક ક્રીકેટ ટુર્નામેન્ટ રમાડવા માટે એક સીલ્વર કપ તેમણે લેટ આપ્યું હતું. તેઓ ધારમીક તથા સખાવતી ખાતાંઓને સારી મદદ કરે છે. તેઓ મળતાવડા અને આનંદી સ્વભાવના હોવાથી પોતાની આસપાસ એક બહોળું મીત્રમંડળ ધરાવે છે.

સરનામું:—મહાપ્રેસ્વર રોડ, બોરીવલી.

નહેરૂ, (મીસીસ) કુમા,—એમનો જન્મ ૧૯૧૪ ના સાલમાં થયો હતો. એવળું પંડીત શામલાલ નહેરૂ સાથે શાદીના ગાંઠથી બેડાયા હતા. તેઓ એક આગેવાન કોંગ્રેસ કાર્યકર છે. બેડયા પ્રાંતની કોંગ્રેસ કમીટીના તેઓ પ્રોવીનશયલ ડિરેક્ટર છે. સત્યાગ્રહની ચળવળમાં ભાગ લેવા માટે એમને કેદની સજા થઈ હતી. ૧૯૩૬ ના સાલમાં મળેલી એટલાહ ડીક્લીકટ કોન-ફરન્સના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતાં.

સરનામું:—પ્રયાગ સ્ટ્રીટ, અલ્લાહાબાદ

એડનવાલા, મી૦ નરીમાન દાદાભાઈ,
આર. એ., જી. ડી. એ., એફ. સી. આઈ.
(લંડન)—મી૦ નરીમાન એડનવાલાનો
જન્મ ૧૯૦૦ ની સાલમાં થયો હતો.

સર બી. જે. પી. સી. ઇનસ્ટીટ્યુશનમાં
કેળવણી લઈ મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કરી
એક સ્ટેનો ટાઇપીસ્ટ તરીકે પોતાની
કારકીર્દી શરૂ કરી હતી. નોકરી કરતાં
કરતાં તેમણે પહેલા વર્ગમાં આવીને
કેટલીક વેપારી પરીક્ષાઓ પસાર કરી
હતી અને કંપની લેા અને એકાઉન્ટસીમાં
તેમણે ડીપ્લોમેટિક મેજન્ટ હતાં.

જી. ડી. એ.ની પરીક્ષા પસાર કર્યા પછી
તેમણે ૧૯૨૩ માં એકાઉન્ટસીમાં સરકારી
ડીપ્લોમાં મેળવ્યો હતો. હાલમાં એકાઉ-
ન્ટસીની ડુવામાં ઉચી પરીક્ષા એ
ડીપ્લોમાંની છે. ૧૯૨૮ માં તેમણે એક
રજીસ્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ અને ઓડીટર
તરીકે પ્રેક્ટીસ શરૂ કરી હતી.

ઇનકમટેક્સની લીમીટ ફીએ ૧૮ પાઈ
ઉપરથી વધારીને ૩૨૫ પાઈ (સરવાળ
સુધ્ધાં) કરવામાં આવી તે અરસામાં મી૦
નરીમાન એડનવાલાએ “ઇનકમટેક્સ
રીફંડની ગાઈડ” નામનું પુસ્તક પ્રગટ કર્યું
હતું અને તે પુસ્તકે તેમને એક પ્રેક્ટીસીંગ
એકાઉન્ટન્ટ અને ઓડીટર તરીકે જાહે-
રમાં આણ્યા હતા. તે પછીનાં તેમનાં
પુસ્તકો “ઇનકમટેક્સ ગાઈડ” અને
“ઇનકમટેક્સ રીફંડ ગાઈડ” જાણીતા
બુકસેલરો મેસર્સ ડી. બી. તારાપોરવાલા
એન્ડ સન્સે પ્રગટ કર્યા હતાં અને તેમની
સારા પ્રમાણમાં માંગણી થઈ હતી. એ
પુસ્તકો ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી ભાષા-
ઓમાં પ્રગટ થયાં હતાં. મી૦ નરીમાન
પોતાના બહેણા મીત્રમંડળમાં “ઇન-
કમટેક્સના બોમીઆ” તરીકે ઓળખાય
છે કારણ કે ગુજરાતી ભાષામાં તેમણે
“ઇનકમટેક્સના બોમીઆ” નામનું પુસ્તક
પ્રગટ કર્યું હતું. ઇનકમટેક્સના સવાલ
ઉપર અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી પત્રોમાં
મી૦ નરીમાન ચાલુ લખાણો કરે છે અને
એ લખાણોએ તેમને એક નિષ્પક્ષપાત
લેખક તરીકે પુરવાર કર્યા છે. ઇનકમટેક્સને
લગતી બાબતોમાં તેઓ એક ઓધોરીટી
સમાન લેખાય છે અને તેઓ એક મોટું
અને વગવાળું ગ્રાહક મંડળ ધરાવે છે.

પોતાની બહેણી રોકાણો હોવા છતાં
મી૦ નરીમાન જાહેર સેવા બજાવવા પોતાથી
બનવું કરે છે. તેઓ એક સારા સોશી-
અલ વર્કર છે. તેઓ બેરામજી જીજીભાઈ
ઇનસ્ટીટ્યુશન બોલ્ડ બોયલ યુનીઅનના
માજ પ્રમુખ, છુટેલા કેદીઓને રાહત
આપનારી મંડળી (રીલીઝડ પ્રીઝનર્સ એડ
સોસાયટી)ની સેન્ટ્રલ કમીટીના સલાહકર,
દાદાભાઈ નવરોજી મેમોરીઅલ એસોસીએ-

શનની વર્કીંગ કમીટીના સભાસદ, ઇનકમ ટેક્સ કમીટીના સભાસદ, યુનિયન ઇન્ડિયન મરચન્ટ્સ એમ્પરની વેપારી પરીક્ષાની બોર્ડના એક સભાસદ અને પરીક્ષક અને પારસી પંચાયતની સોનામંડળ કમીટીના એક સભાસદ છે. રાજ્યદ્વારી ક્ષેત્રમાં તેઓ ક્ષીબરણ નીચારના છે અને યુનિયનમાં મળેલી છેલ્લી નેશનલ ક્ષીબરણ કોડરેશન ઓફ ઇન્ડિયાની રીસેપશન કમીટી ઉપર તેમણે સેવા બજાવી હતી.

સરનામું:—૪૧૮, છોટાલાલ જીવન,
કાલખાદેવી રોડ, મુંબઈ.

પુનાવાળા, મીં અરદેશર જમશેદજી,
બી. એ. (એક્સન), બેરીસ્ટર-એટ-લો—
મીં પુનાવાળાને જન્મ તાં ૨૮ મી
ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૫ ના દીને થયો હતો.

તેમણે મુંબઈની સેંટ
ઝેવીઅર્સ કોલેજ અને
ઓક્સફર્ડની ક્લિનકન
કોલેજમાં કેળવણી
લીધી હતી. તાં ૨૭
જુલાઈ ૧૯૧૯ ના દીને
તેઓ બેરીસ્ટરની પરી-
ક્ષામાં પસાર થયા હતા.
૧૯૨૦ ની સાલથી તેઓ

મુંબઈ હાઇકોર્ટમાં પ્રેક્ટીસ કરે છે.
“ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા”ના હાઇકોર્ટના
રિપોર્ટર્સ માટે તેમને ખાસ બેરીસ્ટર
રિપોર્ટર તરીકે રોકવામાં આવ્યા છે.
૧૯૨૭ની સાલમાં શીરીનખાઈ જમશેદજી
મીસ્ત્રી સાથે તેમનાં લગ્ન થયાં હતાં. તેમને
પરવીઝ નામનો દીકરો છે.

સરનામું:—૧૪૯, અંસાલાલીલ, મુંબઈ.

મોદી, મીં નોશીરવાન રૂસ્તમજી—
મીં નોશીરવાન મોદી બહુતા મરદુમ
કોર્ટેટર મીં રૂસ્તમ છે. મોદીના ત્રીજા બેટા
થાય છે. તેમનો જન્મ મુંબઈમાં તાં
૬-૬-૧૯૦૬ ના રોજ થયો હતો. ટ્યુટો-
રીઅલ હાઈસ્કુલ તથા ન્યુ હાઈસ્કુલમાં
કેળવણી લીધા પછી ૧૯૨૩ ની સાલમાં
તેઓ પોતાના પિતાની મેસર્સ આર. ઇ.
મોદીની કંપનીમાં બેડાયા હતા જ્યાં તેમણે
પોતાની હુશીઆરી વડે પોતાના બાપીકા
ધંધાને આગળ વધાર્યો છે. આ કંપની
રેલ્વે, સરકાર, નેવી તથા શીપ બીલ્ડીંગ
ખાતાંઓને ટીમ્પર તથા લાકડું મોટા
જયામાં પુરું પાડે છે. મીં મોદી બેંચે
ફાઇનગ કલખમાં “એ” પાયલન્ટનું લાઇ-
સન્સ ધરાવે છે. ફાઇનગ કલખની કમી-
ટીમાં તેઓ ત્રણથી વધુ વરસ. સભાસદ
પણ હતા. બેંચે પ્રેસીડન્ટી રીડીઓ કલ-
ખના તેઓ રાજઆતથી મેમ્બર છે. ૧૯૩૦
ની સાલમાં સ્થપાયેલી ઇંડિઅન બ્રાઇડીંગ
એસોસિએશનના તેઓ એક ફાઉન્ડર
મેમ્બર છે અને છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષથી
તેના એનરરી સેક્રેટરી તરીકે ફતેહમંદીથી
સેવા બજાવે છે. એ એસોસિએશનને સર
કાર તરફનું રેકોનીશન મળ્યું છે અને તેને
રૂ. ૬૬૦૦૦ ની સખસીડી પણ મળે છે.
આવી એસોસિએશન હોંદમાં આ પહેલ-
વહેલી છે. હાલમાં લડાઈ ચાલતી હોવાથી
સરકારના ડિફિન્સ ખાતાં તરફથી મીં
મોદીની પેઢીને જુદો જુદો માલ પુરો
પાડવા મોટા ઓર્ડર મળે છે. તેઓ
સ્વસાવે મળતાવડા અને ખુશમીજી
હોવાથી તેઓ પોતાનાં વેપારી મંડળમાં
તેમજ દોસ્ત આસનાઓમાં બહુતા છે.

સરનામું:—૩૪, ન્યુ કવીન્સ રોડ,
મુંબઈ.

દેશાધ, શ્રી૦ યુ. એસ.—શ્રી૦ દેશા-
ધનો જન્મ તા૦ ૨૭ મે ૧૮૮૬ ના
દિને થયો હતો. તેમણે મુંબઈની વીલ્સન

કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૦૬માં
તેમણે બી. એ. (ઈંગ્લીશ અને સંસ્કૃત
લીટરેચર સાથે)ની અને ૧૯૦૮માં એમ.
એ. (કેમીસ્ટ્રી સાથે)ની પરીક્ષાઓ પસાર
કરી હતી. તેઓ જળલપુરની સરકારી
કોલેજમાં કેમીસ્ટ્રીના પ્રોફેસર (૧૯૦૯-૧૦),
કેફ અને કંપનીના કેમીસ્ટ (૧૯૧૭) અને
બેંક ઓફ મોરબીના મેનેજર (૧૯૨૪-૨૫)
હતા. ૧૯૨૬માં મેસર્સ એમ. આર. વેલ
(શેર એન્ડ સ્ટોક બ્રોકર્સ)માં અને ૧૯૨૯
માં મેસર્સ ચંપકલાલ દેવીદાસ (શેર એન્ડ
સ્ટોક બ્રોકર્સ)ની પેઢીમાં જોડાયા હતા.
ધી નેટીવ શેર એન્ડ સ્ટોક બ્રોકર્સ એસો-
સિએશનના ડિરેક્ટરનો જોડો ૧૯૩૯ની
સાલથી અને જોમ્બે મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ
એશ્યુરન્સ સોસાયટીના પ્રમુખનો જોડો
૧૯૩૮ની સાલથી ભોગવી રહ્યા છે.

મુંબઈના નાણાં ખબર અને ઇન્સ્યુરન્સ
સરકલમાં શ્રી૦ દેશાધ જાણીતા છે અને
નાણાંના ઇન્વેસ્ટમેન્ટની ખાબતમાં તેમની
સલાહ કીંમતી મનાય છે. તેઓ જોમ્બે
અખરખન એજ્યુકેશન સોસાયટી (ખાર)ના
પ્રમુખ, વાકોલાની વેલફેર લીગના પ્રમુખ
અને શાંતાદેવજીના રેસીડેન્ટસ એસોસી-
એશનના ઓનરરી મેમ્બર છે. ૧૯૧૭ની
સાલમાં મીસ જરખાનુ બી એનજીનીગર
એમ. એ., બી. એસ. સી., સાથે તેમણે
લગ્ન કર્યો હતો

સરનામું:—આગાખાન બીલ્ડીંગ,
હલાલ સ્ટ્રીટ, કેટ, મુંબઈ.

બાઈ, શ્રી. લક્ષ્મીદાસ પી.—આ
જાણીતા હિંદુ ખેસાડીનો જન્મ ૧૯૦૨
માં થયો હતો. તેમણે મુંબઈની વીલ્સન
કોલેજમાં કેળવણી લીધી હતી અને મુંબઈમાં
ઈમ્પીરીઅલ બેંકમાં નોકરીએ જોડાયા
હતા તેઓ એક જાણીતા બેંકમેન
છે અને મુંબઈની અનેક કવોડરેગ્યુલર
મેમ્બરમાં ભાગ લીધો છે. ૧૯૨૪ના
સાલમાં મુસ્લીમો સામેની કવોડરેગ્યુલર
મેમ્બરમાં તેમણે ૧૫૬ રનનો યાદગાર
ફાળો આપ્યો હતો. ૧૯૩૩-૩૪માં
મુંબઈમાં રમાયેલી પહેલી ટેસ્ટ મેચમાં
ઈંગ્લેન્ડ સામે રમતમાં ભાગ લેવા માટે
એમને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા.
૧૯૩૬માં ઈંગ્લેન્ડના પ્રવાસે ગયેલી
ઓલ ઇન્ડિયા ક્રીકેટ ટીમના તેઓ એક
મેમ્બર હતા. રણજી ત્રાફી ક્રીકેટ
ટુર્નામેન્ટનું ૧૯૩૪ અને ૧૯૩૫માં તેમણે
બડપણ લીધું હતું. મુંબઈની કવો-
ડરેગ્યુલર ટુર્નામેન્ટમાં હિંદુઓ તરફથી
એવણ ભાગત ૧૬ વરસોથી રમતા
આવ્યા છે.

ગોપાળદાસ પુંજી, મેસર્સ ખીમજી પુંજીની કંપનીના વડા ભાગીદાર અને મુખ્ય સંચાલક—શેઠ ગોપાળદાસ પુંજી

સ્વર્ગસ્થ શેઠ ખીમજી પુંજીના નાના ભાઈ થાય છે. શેઠ ખીમજી પુંજીના સ્વર્ગવાસ પછી મુંબઈની આ બાણીતી પેઢીનો સમગ્ર વહિવટ એમના હસ્તક છે. આ પેઢીમાં એમના ઉપરાંત શેઠ ખીમજીના બે ભત્રીજા શ્રી ૦ ખટાઉ અને શ્રી ૦ પુરષોત્તમ પણ ભાગીદાર છે.

૧૯૧૮ માં નવા શેર બજારની સ્થાપના થઈ ત્યારે શેઠ ખીમજી પુંજીએ ૩, અળસી, ઘઉં, બીયાં વિગેરે બજારોમાં ચાલતો એમનો ધંધો વિસ્તૃત કરવાનો વિચાર કર્યો એમણે પોતાના ભાઈ ગોપાળદાસની સેવા મેળવી, એમને ભાગીદાર બનાવ્યા અને શેર દલાલ તરીકે ધંધો શરૂ કર્યો. છ માસ પછી શેઠ ખીમજીએ જુના શેર બજારમાં કાડે લીધો અને ત્યાં પણ ધંધો ચાલુ કર્યો. આ ધંધો ૧૯૩૮ સુધી ચાલ્યો

અને એ પછી શેઠ ખીમજી સ્વર્ગવાસ પામતાં શેઠ ગોપાળદાસ બધોજ વહિવટ ચલાવે છે.

શેઠ ગોપાળદાસે શેઠ ખીમજીની પેઢીનું કામકાજ સારી રીતે ચલાવ્યું છે અને શેઠ ખીમજીએ મેળવેલી નામના સ્થેજે આછી આવવા દીધી નથી. મુંબઈની વેપારી આલમમાં આજે પણ શેઠ ખીમજીની પેઢીના માન પ્રતિષ્ઠા એટલા ને એટલાજ છે. સાથે સાથે ધંધો પણ ધીકતો ચાલે છે.

શેઠ ખીમજી ઉદાર દીક્ષના હોવાથી ગરીબોને સારા પ્રમાણમાં આર્થિક સહાય આપતા હતા. એમણે પોતાના ભાઈ શેઠ ગોપાળદાસને પોતાના અવસાન બાદ પોતાની બધીયે ગરીબોને લાલદાથી પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવાની સુચના કરી હતી. એ સુચના અનુસાર શેઠ ગોપાળદાસ સ્વર્ગસ્થની સઘળી ગરીબ જનતાના હિતની પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખી રહ્યા છે અને એ સર્વ પ્રવૃત્તિદારા શેઠ ખીમજીની સ્મૃતિ હંમેશાં તાજી રહે છે. ૧૯૩૯ના વર્ષના ફુકાળ પ્રસંગે શેઠ ગોપાળદાસે પોતાના નીરના ગામના ૮૦૦ ગરીબ ફુકાળ પીડીત માણસોને રોજ ભોજન આપ્યું હતું અને આમ એમણે વરસાદ આવતાં સુધી ચાલુ રાખ્યું હતું. શેઠ ખીમજીએ કહેલા 'વીલ' માં શેઠ ગોપાળદાસને એકલાનેજ ટ્રસ્ટી નીમી ગયા છે. ટ્રસ્ટી તરીકેની સર્વ ફરજો એમણે વફાદારીપૂર્વક બજારી છે.

શેઠ ગોપાળદાસ વ્યવહારદક્ષ અને કાર્યદક્ષ વેપારી છે. કાર્યદક્ષતાને લીધે તેઓ મુંબઈની વ્યાપારી આલમમાં મશહુર છે. સ્વભાવે હસમુખ છે, મુંદર વ્યવસ્થા શકિત ધરાવે છે. આ સર્વ ગુણોને લીધે તેઓ વ્યાપારીઓ, મીત્ર વર્ગ અને જેમના સમાગમમાં આવે એ સર્વમાં ખુબ

લોકપ્રીય થઈ પડ્યા છે. ગરીબો પ્રત્યે હંમેશા સહાનુભૂત રહે છે. એમનામાં યુવાનોનો જીવસો છે, ભોગ આપવાની તમન્ના છે. એમનું જીવન દરેક યુવકે પ્રેરણા લેવા જેવું છે.

સરનામું:—C/O. મેસર્સ ખીમજી પુંજી
એન્ડ કું. હલાલ સ્ટીટ,
કોટ, મુંબઈ.

કોન્ટ્રેક્ટર, ડાં ૩૦ ડાંલી અરદેશર—
ડાં ૧૪-૭-૧૮૮૭ ના રોજ થયો હતો. એક્ઝીક્યુટિવ કોલેજ અને ગ્રાન્ટ મેડીકલ કોલેજમાં કેળવણી લઈ ૧૯૦૯ ની સાલમાં તેઓ એલ. એમ એન્ડ એસ. ની પરીક્ષામાં પસાર થયા હતા. તેઓ તરતજ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ નોકરીમાં એકાયા હતા અને ડીસ્ટ્રીક્ટ રજીસ્ટ્રાર તથા મ્યુનીસીપલ ડીસ્પેન્સરીના ચાર્જમાં નીભાયા હતા. ૧૯૧૩ ની સાલમાં તેમણે બિયલર ઓફ હાઇજનની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. ૧૯૧૯ માં તેઓ મુંબઈ મ્યુનીસીપાલિટીના ડેપુટી હેલ્થ ઓફીસર નીભાયા હતા અને તે હોદ્દા ઉપર પાંચ વર્ષ કામ કર્યા પછી તેઓ એક્ઝીક્યુટિવ હેલ્થ ઓફીસર થયા હતા. તાં ૧૬ મી જુલાઈ ૧૯૪૧ થી તેઓ ઓફીસીએટીવ એક્ઝીક્યુટીવ હેલ્થ ઓફીસરનો ઉચ્ચ હોદ્દો હીપાતી રહ્યા છે.

ડાં ૩૦ કોન્ટ્રેક્ટર ઘણાજ મળતાવડા છે અને મ્યુનીસીપાલિટીના એક ઘણાજ બાહોશ અમલદાર લેખાય છે. તેમના સ્વભાવને ક્ષેત્રે તેઓ મ્યુનીસીપલ સ્ટાફમાં ઘણા માનીતા છે.

સરનામું:—મ્યુનીસીપલ બીલ્ડીંગ,
કોટ, મુંબઈ.

મેનેજર, મીં ૬૭ શરૂ રતનજી
(ભુત)—ગરીબ સ્થીતિમાંથી સખત મહેનત,
સાહેસાઈ અને પ્રમાણિકપણથી આગળ
વધેલાઓમાંના મીં ૬૭ શરૂ એક છે.

તેમનો જન્મ નવસારીમાં તાં ૨-૧૧-૧૮૯૦ ના રોજ થયો હતો. તેમના પિતાજી તે વખતની મુંબઈની બહુતી ફીનીશ કલખ તેમજ બીજી કેટલીક કલખોના મેનેજર હતા. મીં ૬૭ શરૂ મુંબઈની સર ધિરામજી જીજીલાઈ હાઈસ્કુલમાં કેળવણી લઈને પોતાના પિતાજીના કેટરીંગના ધંધામાં મદદ કરવા લાગ્યા હતા અને એમના પિતાજી ૧૯૧૬ ની સાલમાં મરણ પામતાં તેમણે એજ લાઈનમાં પોતાના સ્વતંત્ર ધંધો પોતાના નાના ભાઈ મીં ૬૮ જીજીલાઈ સાથે કરવા માંડ્યો હતો અને મીં ૬૭ શરૂ આજે એજ ધંધો ઘણી સારી રીતે કરે છે એટલુંજ નહીં પણ પારસી કોમમાં એક બહુતી કેટરર તરીકે તેમનું નામ મશહુર છે. એમનાં લગ્ન એમના કાકાની દીકરી પીરોજબાઈ સાથે થયાં હતાં પણ તેવણ પાંચ વરસમાં બહે-સ્તનશીન થયાથી મીં ૬૭ શરૂએ મરહુમનાં બહેન જીજીલાઈ સાથે ૧૯૨૮ ની સાલમાં ફરીથી લગ્ન કર્યાં હતાં. મીં ૬૭ શરૂને જે બેટાઓ અને જે બેટીઓ છે.

સરનામું:—પાટકનો ખંજો, લેમીંગ્ટન
રોડ, મુંબઈ.

બાદર, ખાનખલાદુર સર હંઆહીમ હાડન—એમનો જન્મ ૧૮૮૧ ના સાલમાં થયો હતો. તેમણે પુના મધે કેળવણી લીધી હતી. બોમ્બે પ્રોવીનશયલ મુસ્લીમ લીગના તેમજ ૧૯૧૯ ના સાલમાં લકનો ખાતે મળેલી ઓલ ઇંડીયા મુસ્લીમ કોનફરન્સના તેઓ પ્રેસીડન્ટ હતા. ૧૯૧૬ થી ૧૯૧૯ ના વરસો સુધી તેવણ મુંબઈની સેલ્ફસેટીવ કાઉન્સીલના એક સભાસદ હતા. ૧૯૧૯-૨૦ ના સાલમાં ઈમ્પીરીઅલ સેલ્ફસેટીવ કાઉન્સીલના પણ એવણ એક સભ્ય હતા. ૧૯૨૦ ના સાલમાં મળેલી ઓલ ઇંડીયા મુસ્લીમ કેળવણી કોનફરન્સના એવણ પ્રેસીડન્ટ હતા. એવણ ૧૯૨૭-૨૮ ના સાલમાં હજ ઇનકવાયરી કમીટીના પણ એક સભાસદ હતા.

સરનામું:—ઈસ્ટ ઓટ, પુના.

વજીદદાર, શ્રી. હોમી જ.—તેઓ એક જાણીતા પારસી ક્રીકેટર છે. જ્યારે શાળામાં શીખતા હતા ત્યારે મુંબઈની ક્વોડરેંગ્યુલર મેચમાં તેમને હાજલ કરવામાં આવ્યા હતા. એક ઓલ-રાઉન્ડર તરીકે તેમણે સારી વીખ્યાતી મેળવી છે. તેઓ એક ટુન'દા બોલર પણ છે. મુંબઈની ક્વોડરેંગ્યુલર મેચોમાં ૧૦૦૦ રનનો જીમલો કરનાર તેઓ એકલા પારસી ક્રીકેટર છે. મુંબઈના ક્વોડરેંગ્યુલર ટુરનામેન્ટમાં પારસી ટીમની તેમણે ઘણીવાર સરદારી લીધી હતી. ૧૯૩૩ ના સાલમાં એમ. સી. સી. ગ્રામે રમાયેલી મેચમાં બોમ્બે પ્રેસીડન્ટી ઇલેવનના કેપ્ટન તરીકે તેઓ ચુંટી કઢાયા હતા. રણજી ત્રોફી ક્રીકેટ ચેમ્પીયનશીપમાં પણ

એમણે સાગ લીધો હતો અને ૧૯૩૬ ના સાલમાં ત્રોફી જીતી ગયા હતા. ત્યાર પછી પણ ઘણી પારસી ટીમોની એમણે સરદારી લીધી છે.

સરનામું:—પારસી જીમખાના, મુંબઈ.

મેઘાણી, શ્રી ઝરેરચંદ કાળીદાસ, બી. એ.—તેઓ ગુજરાત-કાઠિયાવાડના મશહુર સાહિત્યકાર અને પત્રકાર છે. કેળવણી લીધા પછી કલકત્તામાં નોકરી કરતા હતા, ત્યાંથી તેઓ રાણપુર આવી “ઐરાગ્ર” નામના સાપ્તાહિકમાં જોડાયા હતા. શ્રી મેઘાણીની તેજસ્વી કલમની ત્યારથી ગુજરાતી આલમને પીછાન થઈ હતી. શ્રી. મેઘાણીએ ઐરાગ્ર સાહિત્ય મંદિરની સ્થાપના કરી હતી અને એ મંદિરથી બરહદ ગુજરાતમાં સાહિત્યના અજવાળાં પથરાયાં હતાં. શ્રી. મેઘાણીએ લોકસાહિત્યને સજીવન કયું છે, રાગ્ર જીવનને કાવ્યોદ્ધારા પ્રેરણા આપી છે અને દૈનિક પત્ર “જન્મભૂમિ” દ્વારા સાહિત્ય વિવેચનની નવી પૃથા હાજલ કરી છે. તેમણે વાર્તાઓ લખી છે, કાવ્યો રચ્યા છે, નવલકથાઓ પણ લખી છે એમાં “ઐરાગ્રની રસધાર” બહુ પ્રખ્યાત છે. શ્રી. મેઘાણી સત્યાગ્રહની પ્રવૃત્તિમાં જોડાઈ ૧૯૩૦ માં જેલ જઈ આવ્યા છે. મુંબઈમાં પ્રગટ થતાં દૈનિક પત્ર “જન્મભૂમિ”માં “કલમ અને ક્રિતાબ”ને નામે સાહિત્ય સમીક્ષાવાળું પાત્ર આવે છે, એની શરૂઆત શ્રી. મેઘાણીથી થઈ હતી. ૧૯૪૧ માં તેઓ “જન્મભૂમિ”માંથી છૂટા થઈ રાણપુરથી “કુલજાબ” સાપ્તાહિક પ્રગટ કરે છે.

સરનામું:—ગોટાદ, કાઠીઆવાડ.

મસાણી, મી૦ મીનાયલેર રૂસ્તમ, જી. એ. (ખામ્બે), એલ એલ. બી. (લંડન), ખાર-એટ-લો-મી૦ મીનુ મસાણીનો જન્મ ૧૯૦૫ ની સાલમાં થયો હતો. મુ'બઇની એલ્ફીનસ્ટન કોલેજ તેમજ લંડનની સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમીકસમાં એમણે ઉણવણી કીધી હતી. ઇન્ડિયા સોસાયટીના એવજુ ૧૯૨૬-૨૭ ના સાલ દરમ્યાન પ્રેસીડન્ટ હતા. ઇન્ડિયન લેખર પાર્ટીના ૧૯૨૬-૨૮ ના સાલ માટેના તેઓ એક સભાસદ હતા. ૧૯૨૬ની સાલમાં મુ'બઇની હાઇ કોર્ટમાં એમણે ઓરીજનલ સાઇડ ઉપર પ્રેક્ટીસ શરૂ કીધી હતી. ૧૯૩૨ ના સાલની કાયદાલંગની ચળવળમાં એમણે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૩ માં તેઓને રાજદ્વારી ચળવળને અંગે જેલની સજા થઇ હતી. ખામ્બે પ્રેસીડન્સી કૉલેસ સોશ્યાલીસ્ટ ગરૂપના સ્થાપકોમાંના તેઓ એક છે. કે જે ગરૂપમાં એમણે ઓધ્યાઓ ભોગવ્યા છે. મુ'બઇની પ્રાંતીક કૉલેસ કમીટીના તેમજ તેની કારોબારી કાઉન્સીલના ૧૯૩૪-૩૫ ના સાલ દરમ્યાન અને તે પછી પણ તેઓ એક સભ્ય હતા. તેઓ મુ'બઇની મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશનના પણ એક મેમ્બર હતા.

સરનામું:—ખામ્બે કૉલેસ સોશ્યાલીસ્ટ પાર્ટી, દાદાભાઇ મનઝીલ, કૉલેસ હાઉસ, ગીરગામ, મુ'બઇ.

મહેતા, મી૦ ગગનવીહારી લલ્લુ-ભાઈ એમ. એ.—અમનો જન્મ ૧૯૦૦ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૨૪ ના સાલમાં એમના લગ્ન સર રમણભાઈ અને શેડી વિદ્યાગૌરી નીલકંઠની બેટી મીસ

સૌદામીની રમણભાઈ નીલકંઠ (બી. એ.) સાથે થયાં હતાં. ૧૯૨૩-૨૫ ના સાલમાં તેમણે “ખામ્બે કોનીકલ”ના મદદનીશ તંત્રીના ઓધ્યા ભોગવ્યા હતા. ૧૯૧૮ ના સાલથી સીધીઆ સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની લીમીટેડના કલક-તા ખાતેના મેનેજર છે. ૧૯૩૦-૩૪ ના વરસો દરમ્યાન એમણે કલક-તાના ખારાંના કમીશનરનો ઓધ્યા ભોગવ્યા હતા. કલક-તાની ઇન્ડિયન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ૧૯૩૬ ના સાલ માટેના તેઓ ઉપ-પ્રમુખ હતા. ૧૯૩૬ ના સાલમાં નીમાયલી બેંગાલ બોર્ડ ઓફ ઇકોનોમીક ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના તેઓ એક સભાસદ હતા.

સરનામું:—૧૦૦, કલાઇવ સ્ટ્રીટ, કલક-તા.

નાણાવટી, ડા૦ પ્રાણલાલ મનમુખ-લાલ—એમનો જન્મ ૧૮૮૮ ના સાલમાં થયો હતો. ૧૯૧૩ ના સાલમાં એઓ વડોદરા સ્ટેટ સરવીસમાં જનરલ ડ્યુટી મેડીકલ ઓફીસર તરીકે બેડાયા હતા. સ્ટેટ તરફથી બેકટેરીઓલોજી વીગેરે પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટના અભ્યાસ અર્થે એમને ૧૯૨૧ ના સાલમાં યુરોપ મથે પ્રોફેસરવામાં આવ્યા હતા. યુરોપથી હોંઠ પાછા ફર્યા પછી એમણે સીવીલ મેડીકલ ઓફીસર, એક્ટીંગ ચીફ મેડીકલ ઓફીસર વીગેરે ઓધ્યાઓ ભોગવ્યા હતા. ૧૯૨૭ તેમજ ૧૯૩૩ ના સાલમાં એઓ ના૦ મહારાજ સાથે તેમના પેલેસ ફીઝીશીયન તરીકે બે વાર ફુનીઆની સફરે જઈ આવ્યા હતા. ૧૯૩૩ માં મળેલી વર્લ્ડ ફેસોશીય ઓફ ફેસ કોનફરન્સમાં પણ એમણે હાજરી આપી હતી.

સરનામું:—વડોદરા.

ઉદયશંકર—એઓ એક જાણીતા હીંદી કલાસીકલ ડાન્સર છે, કે જેઓ તરફથી ડાન્સીંગના થતા પ્રયોગોએ દુનીઆમાં વીખ્યાતી મેળવી છે. જુના જમાનાની હીંદની ડાન્સીંગ કળામાં એમણે નવચેતન રેડ્યું છે. એક ડાન્સર તરીકેની એવજુનાં “જનયસ” ની માડામ પાવલોવાએ પહેલવહેલી પીછાન કીધી હતી અને એમને લ’ડનમાં ડાન્સ કરતાં એમને કૃષ્ણ-રાધા ખાસેમાં માડામ પાવલોવાએ પોતાના ભાગીદાર તરીકે લીધા હતા, જે આઈટમ માડામ પાવલોવાના પ્રેમામની સૌથી માનીતી આઈટમ થઈ પડી હતી. નાં શહેનશાહ જ્યોજ’ કે જેઓ સમક્ષ થયલા એક “ચેરીડી સો”માં એવણે ભાગ લીધો હતો, તે મધેનાં ડાન્સીંગની એ નામવર ઉપર એટલી બધી તો અસર થઈ હતી કે એ નામદાર ઉદયશંકરને પોતાની શાહી મુલાકાતનું માન આપ્યું હતું. પાછળથી હેનમાર્ક, નોરવે અને સ્વીડનના રાજ-ઓએ પણ તેઓને પોતાની મુલાકાતનું માન આપ્યું હતું. એમનો જન્મ ૧૯૦૦ ના સાલમાં થયો હતો. બચપણથીજ એવજુમાં હીંદી ડાન્સીંગ કળાની કુશળતા અને લાયકાતો જેવામાં આવી હતી. મુંબઈની સ્કુલ ઓફ આર્ટમાં અને તે પછીથી વીલાયતની એકેડેમી ઓફ આર્ટમાં પણ એમણે અભ્યાસ કીધો હતો. ત્રેન્ના-ગોલ્ડવીન મેયરની ફીલ્મ “The Lives of a Dancer”માં ધનાક્ષીરામરાવ સાથે એમણે ભાગ લીધો હતો. એક ઉચ્ચ કોટીના ડાન્સર તરીકે ઉદયશંકર હીંદમાં તથા આખી દુનીઆમાં મશહૂર છે.

જમનાદાસ દવારકાંદાસ—શ્રી. જમનાદાસ હીંદની વડી ધારાસલાના એક વેળાના સલાસદ હતા. એક વખત એઓ ડાં બેઝન્ટના અનુયાયી અને હોમરૂલના હીમા-યતી હતા. “થંગ ઇન્ડિયા” ના તેઓ

એક સ્થાપક તેમજ અધીપતી પણ હતા. હાલમાં એઓ એક કૉંગ્રેસમેન છે. ૧૯૨૩ ના સાલમાં નેમાયલાં ઇન્ડિઅન ટેરીફ કમીશનના એવજુ એક સલાસદ હતા. ૧૯૩૦ અને ૧૯૩૨ ના સાલની કાયદાલંગની ચળવળોમાં એમણે ભાગ લીધો હતો જેને અંગે એઓને ત્રણ વખત જેલની સજા થઈ હતી. એઓ મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કૉર્પોરેશનના એક સલાસદ પણ છે.

સરનામું:—ઝવેર મહાલ, મરીનફાઈવ, મુંબઈ.

જનવાલા, મીં એફ. જે., સોક્ષીસી ટર, એમ. એ, એલ.એલ. બી.—એમનો જન્મ ૧૮૮૪ ના સાલમાં થયો હતો. એમણે અમદાવાદની શુજરાત કૉલેજમાં કેળવણી લીધી હતી. ૧૯૧૪ ના સાલથી એઓ મુંબઈની હાઈકોર્ટમાં એક સોક્ષીસી-ટર તરીકે પ્રેક્ટીસ કરતા આવ્યા છે. ૧૯૧૫ ના સાલમાં એઓ કૉંગ્રેસમાં અને ૧૯૧૭ ના સાલમાં હોમરૂલ લીગમાં જોડાયા હતા. મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કૉર્પોરેશનમાં હાબલ થઈ ૧૯૨૩ માં એવજુ તે મધેની સ્વરાજ્ય પાર્ટીના એક બ્લોપ હતા. એજ સાલમાં એઓ મુંબઈની સેલ્ફસેલેટીવ કાઉન્સીલ મધેની સ્વરાજ્ય પાર્ટી તેમજ નેશ-નાલીસ્ટ પાર્ટીના સેક્રેટરી પણ હતા. મજુરોના હિતોને લગતી ચળવળોમાં એમણે આજેવાન ભાગ લીધો હતો. એલ ઇન્ડિયા કૉંગ્રેસ કમીટીના ૧૯૨૭ થી ૧૯૩૦ ના સાલ સુધીના એઓ એક મેમ્બર હતા. ૧૯૨૪ ના સાલમાં એવજુ એલ ઇન્ડિયા ગ્રેડ યુનીયન કૉંગ્રેસના સેક્રેટરી હતા.

સરનામું:—હારડીજ હાઉસ, ગોવાલ્યા ટેન્ક રોડ, મુંબઈ.

એમ્પાયર ઓફ ઇન્ડીઆ

લાઇફ એશ્યુરન્સ કું૦ લી૦

આ કંપની તરફની જીંદગીના વીમાની જીદી જીદી યોજનાઓ વિષે તપાસ કે પુછપરછ કરવામાં તમને કાંઈ ખર્ચ થવાનો નથી પરંતુ તેથી ઉલટું તેમ કરવાથી તમારા કુટુંબનું રક્ષણ કરવા ઉપરાંત નાણાંના સંધર રોકાણ માટે પસંદગી કરવાની તક મળશે.

એજન્સી માટે અરજી કરો.

હૃદ્ય એજીસ:

એમ્પાયર ઓફ ઇન્ડીઆ લાઇફ બીહીંગ,
સુઅમ.

Awarded Gold and Silver Medals in Bombay and Gujarat Industrial Exhibitions.

EMPRESS IRON and BRASS WORKS.

Engineers and Iron Founders.

Established—1889.

Manufacturers of Machinery and Spare Parts, Brass and Iron Castings, Mill Gearings, Jigger Machines, Dye Vats, Fireproof Sliding Doors as per specification laid down by the Bombay Fire Insurance Association, also Staircases, Pipes, Pillars, Brackets, Railings, Gates, Tanks, Cast Iron Government Stamped Weights and every kind of Structural and Electric Welding Work.

Works—Sussex Road, Parel, BOMBAY.

Branch—Tamba Kanta, Pydhoni, BOMBAY.

Phone—41016.

Phone—20930.

Telegrams:

"EMPRESS"

નરેન્દ્રનાથ, (રાજ), એમ. એ.—
એમનો જન્મ ૧૮૫૪ ના સાલમાં થયો
હતો. ૧૮૮૬ ના સાલમાં તેમણે 'માસ્તર
એક આટ'ની ડીગ્રી મેળવી હતી.
૧૮૮૭ ના સાલમાં પંજાબની યુનિવર્સિટીના
એક ફેલો નીમાયા હતા. તેમણે ડીગ્રીકેટ
૧૮૭૪, હેયુટી કમીસનર વીગેરે આધ્યાત્મો
ભોગવ્યા હતા. ૧૯૧૭ માં એમને
'રાજ'નો ખેતાબ અપાયો હતો. ૧૯૧૬
ના સાલમાં તેઓ સરકારી નોકરીમાંથી
ફરિગ થયા હતા. એ પછી તેઓ
જાહેર જીવનમાં પડ્યા હતા અને હિંદુ
મહાસભાની પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લઈ રહ્યા
છે. ૧૯૨૧ ના સાલથી પંજાબની લેજિ-
સ્લેટીવ કાઉન્સિલના એક સભ્ય છે.
૧૯૩૧ ના સાલમાં મળેલી રાઉન્ડ ટેબલ
કોન્ફરન્સમાં એક પ્રતિનિધિ તરીકે
તેમણે ભાગ લીધો હતો.

સરનામું:—૨, વેરીસ રોડ, લાહોર.

જીરાડ, ડાઁ મીસ જેરુશા—ડાઁ
મીસ જીરાડનો જન્મ ૧૮૯૧ ના સાલમાં
થયો હતો. મુંબઈની આર્ટ મેડીકલ કોલે-
જમાં એમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૯૧૨
માં એમણે એલ. એમ. એન્ડ એસ.ની,
૧૯૧૭ માં લંડનની એમ. બી.બી. એસ.ની
અને ૧૯૧૯ માં એમ. ડી.ની પરીક્ષા પસાર
કીધી હતી. એલીઝાબેથ જેરેટ હોસ્પિટલના
એઓ ૧૯૧૭ માં અને ૧૯૧૮ માં ખરમીંગ-
હામની મેટરનીટી હોસ્પિટલના હાઉસ

સરજનનો એમણે આધે ભોગવ્યા હતા.
કામા હોસ્પિટલના ઓનરરી સરજનનો
અને હાલમાં એજ હોસ્પિટલના મેડીકલ
ઓફીસરનો આધે એઓ ભોગવી રહ્યા
છે. ૧૯૩૧ માં તેમને એક મુસેહના
અમલદાર (જે. પી.) ખતાવવામાં આવ્યા
હતા.

સરનામું:—કામા હોસ્પિટલ, ઠવીન્સ
રોડ, મુંબઈ.

રાગીની દેવી—હાંદમાં કલાસીકલ
ટેન્સ અને મ્યુઝીકના તેઓ હીમા-
યતી છે. ૧૯૨૪ ના સાલમાં ન્યુયોર્ક
સીટી મધે પહેલીજવાર તેમણે વિદી
ડાનસીંગ અને સંગીતનો જલસો પોતાના
ગાઠયાઓ સાથે કરી દેખાડ્યો હતો.
અમેરીકાની સફર કરી ત્યાં એવણે અનેક
કોનસર્ટો કીધા હતા. હાંદના કલાસીકલ
ડાનસીંગનો વધુ અભ્યાસ કરવા અર્થે
એમણે ૧૯૩૧ ના સાલમાં હાંદની મુલા-
કાત લીધી હતી. ૧૯૩૧ ના સાલથી તે
૧૯૩૬ ના સાલ સુધી એમણે મોંઝસોર,
મદ્રાસ, આંધ્રા, મલખાર વીગેરે દક્ષિણ
હિંદના કેટલાંક મથકોનો પ્રવાસ કરી
કલાસીકલ ડાનસીંગના જુદા જુદા
તખકકાઓનો અભ્યાસ કીધો છે. હાંદના
કેટલાક જનરલો અને મેજેઝીનો મધે
હાંદી ડાનસીંગ અને મ્યુઝીક ખામે
સંખ્યાબંધ લખાણો કીધા છે.

All the Blocks for this publication are prepared by

Mahanand Process Works

DESIGNERS, HALFTONE, LINE, COLOUR BLOCKS,
ELECTRO & STEREO TYPES, ALSO CINEMA SLIDE MAKERS.

Telephone No.
30618.

Surya Mahal, Military Square Lane,
Medows St., Fort, BOMBAY.

વઝીરઅલી, સમૃદ્ધ—એમનો જન્મ ૧૯૦૩ ના સાલમાં થયો હતો. એઓ એક ચુનંદા ખેતસમેન છે. જોખે કવોડરે ગુલરમાં ૧૯૭ રનનો યાદગાર ફાળો નોંધાવી તે પછી એમ. સી. સી. સામેની રમતમાં એમણે સદીઓ નોંધાવી હતી. ૧૯૩૨ ની સાલમાં ઇંગ્લેંડના પ્રવાસે ગયલી એલ ઇન્ડિયા ટીમમાં તેમને સ્થાન મળ્યું હતું. એકલા ઇંગ્લેંડમાં એમણે ૬ સદીઓ નોંધાવી હતી. હાલ આવેલી એમ. સી. સી. ટીમ સાથે રમાયલી ત્રણે ટેસ્ટ મેચોમાં એમણે ભાગ લીધો હતો. ૧૯૩૪ માં ચુખઈમાં રમાયલી કવોડરે ગુલર ક્રીકેટ ટુર્નામેન્ટમાં મહોમેદન ટીમના એઓ

કેપ્ટન હતા. ૧૯૩૫ ના સાલમાં એસે-લીઅનો વીરૂધ્ધ એલ ઇન્ડિયા વચ્ચેની બીજી અને ત્રીજી ટેસ્ટ મેચોમાં એલ ઇન્ડિયા ટીમના કેપ્ટન તરીકે એમની પસંદગી થઈ હતી. ૧૯૩૬ માં ઇંગ્લેંડના પ્રવાસે ગયલી એલ ઇન્ડિયા ક્રીકેટ ટીમમાં પણ તેઓ ગયા હતા. કેપ્ટન વઝીરઅલી ૧૯૪૧ સુધી હરેક કવોડરે ગુલર અને પેન્ટેંગુલર મેચમાં મુસ્લીમ ટીમના સરદાર નીભાયા છે.

સરનામું:—જોનરરી સેક્રેટરી, સેન્ટ્રલ ઇન્ડિયા ક્રીકેટ એસોસી-એશન, યશવંત કલણ, ઇન્દોર.

રૂપી પ્રગતિના પંથે પળે છે

આગ, એટર, અકસ્માત, હાલંગી, ફરીઆઈ, તથા કામકારોના ખદલાના વીમાનું કામકાજ લખવામાં આવે છે.

પ્રગતિનું માપ			
ખાતું	પ્રીમીયમની આવક		
	સને ૧૯૩૭	સને ૧૯૪૦	
● આગ ...	રૂ. ૬,૫૫,૦૪૭	રૂ. ૧૪,૧૭,૦૧૧	
● મોટર અને અકસ્માત રૂ. ૭૩,૯૮૬	રૂ. ૨,૪૬,૭૮૧		
● ફરીઆઈ ...	રૂ. ૭૨,૨૮૧	રૂ. ૪,૬૬,૫૬૦	
● અસ્કયામત ...	રૂ. ૧૭,૯૪,૩૪૨	રૂ. ૨૭,૯૪,૧૪૫	
● હાલંગી ...	૧૯૪૦ ના પ્રથમ વર્ષ		
દરમ્યાન નોંધેલું કામકાજ	રૂ. ૩૦,૬૫,૧૦૦	

રૂપી જનરલ ઇન્સ્યુરન્સ કુંડો લીં.

શ્રીં બી. કે. સેતલવડ, જનરલ મેનેજર ઇન ચાર્જ, જોખે ડીવીઝન. ૪૬-૪૭, એપોલો સ્ટ્રીટ, ફાટ, ચુખઈ.

ટ. નં. ૨૦૫૬૦ અને ૩૧૬૨૯.

(૧) ટલીગ્રાફ—સનશાઈન

ચેરમેન—શ્રી. બી. એમ. ખીરલા.

યગસરાના દરબાર સાહેબ
 બહાવલપુરના નવાબ સાહેબ
 ખારીઆના મહારાવલ
 ખીકાનેરના મહારાજ
 ખીલખાના દરબાર સાહેબ
 ભરતપુરના મહારાજ
 ભાવનગરના મહારાજ
 ભાદરવાના ઠાકોર સાહેબ
 ભોપાલના નવાબ સાહેબ
 માઈસોરના મહારાજ
 માણસાના રાવલજી
 માંજરાળના શેખ સાહેબ
 મુઘલના રાજ્યકર્તા
 મુઘીના ઠાકોર સાહેબ
 મોરબીના મહારાજ
 મંડીના રાજ સાહેબ
 રતલામના મહારાજ
 રામપુરના નવાબ સાહેબ
 રાધનપુરના નવાબ સાહેબ
 રાજકોટના ઠાકોર સાહેબ
 રાજપીપળાના મહારાજ
 રેવાના મહારાજ
 લાહીના ઠાકોર સાહેબ
 લુણાવાડાના મહારાજા
 વડોદરાના મહારાજ ગાયકવાડ
 વરસોડાના ઠાકોર સાહેબ
 વડીઆના દરબાર સાહેબ
 વાસણાના ઠાકોર સાહેબ
 વાડાશીનોરના નવાબ સાહેબ
 વાંસવાડાના મહારાજ
 વાંકાનેરના મહારાજા
 વાંસઢાના મહારાવલજી
 સરદારગઢના દરબાર સાહેબ
 સચીનના નવાબ સાહેબ

૩૦ સંતના મહારાજા ૨૮
 ૩૬ શરિાહીના મહારાજ ૪૩
 ૩૬ હૈદ્રાબાદના નાં નીઝામ ૧૧
 ૨૫
 ૩૪

સામાન્ય વિભાગ

અ

અબદુર રહીમ, સર ૭૧
 અસફઅલી બેરીસ્ટર ૧૨૩
 ૩૬ અબ્દુ, માધવરાવ એસ. ૧૨૫
 ૨૬ અહમદ, ડા૦ ઝીઆઉદ્દીન ૧૫૦
 ૩૦ અલીઈમામ, સર સૈયદ ૨૨૪
 ૩૭ અટલ, રાયબહાદુર પંડિતઅમરનાથ ૨૬૩
 ૩૫ અબદુસસામહખાન, સાહેબઝાદા, સર ૨૬૩
 ૩૮ અમીનુદ્દીન, સૈયદ ૨૬૩
 ૪૬ અબદુર રહમાન, સર મહમદ ૨૬૪
 ૪૬ અબદુલ કયુમ, નવાબ સર ૨૮૬
 ૨૮ અમરનાથ, લાલા ૪૫૭
 ૨૮ અમૃતકુંવર, રાજકુમારી ૪૬૦
 ૨૪ અનસુયાબહેન અંબાલાલ સારાલાઈ ૪૬૭
 ૪૧ અરહેશર, એ. સી. ૩૬૫
 ૧૪ અબુબકર ઇબ્રાહીમ ઘીવાળા ૧૦૩
 ૩૧ અમૃતલાલ કાળીદાસ ૧૦૫
 ૧૩ અલ્લાખજી, ખાનબહાદુર ૧૨૪
 ૩૩ અબદુલ હમીદ ૧૬૬
 ૪૧ અનસારી, અબદુલ કયુમ ૨૨૮
 ૪૦ અલ્લામા મશરફી ૨૨૮

આ

આસવલે, રાવળહાદુર આર. એસ.	૧૩૭
આચર, સર શીવસ્વામી	૧૭૫
આગા, બરબેરજી સોરાખશાહ	૧૮૮
આગા, જમશેદ બરબેર	૧૯૩
આહમદ, સર સુલતાન	૨૨૦
આશર, હરીદાસ નરબેરામ	૨૫૧
આહમદ, એમ. એમ. યુરુદીન	૨૫૮
આરકટના પ્રીન્સ	૨૬૨
આથવલે, રાવળહાદુર બી. એન.	૩૦૯
આતીઆ બેગમ	૪૬૦
આચર, પ્રો. સી. એસ. રંગા	૬૨
આચર, ટી. કે. દોરાઇસ્વામી	૩૭૭

ઈ

ઇબ્રાહીમ, સર કરીમભાઈ (બેરોનેટ)	૧૯૬
ઇસમાઈલ, સર મીરજાં	૩૦૧
ઇસ્માઈલ, સર મહમદ હુસેઈ	૩૦૬
ઇબ્રાહીમ રહીમલુલા, સર	૩૧૫
ઇવરદાસ લક્ષ્મીદાસ, સર	૩૫૬

ઉ

ઉપલપ, કૃષ્ણરાવ વિઠ્ઠલરાવ	૧૬૭
ઉસમાન, સર મહમદ	૨૨૧
ઉમદ હયાતખાન, સર	૪૨૬
ઉપરીગર, કે. ડી.	૩૮૧
ઉદયશંકર	૪૯૭

એ

એન્ડેલ, ડા. ૦	૧૨૭
એબરકોમ્બી, સર બેન રોબર્ટ્સન	૨૬૪
એઝરા, સર એલવીન	૨૮૨
એનજનીયર, એન. પી.	૩૫૧
એનજનીયર, મીસ બીખાઈજી	૪૧૩
એડનવાલા, નરીમાન ડી.	૪૯૦

ઓ

ઓઝા, અમૃતલાલ એમ.	૪૫૩
------------------	-----

અ

અખાલાલ સારાભાઈ	૨૭૮
અંકલેશ્વરીઆ, ડા. ૦ ધીરજીલાલ ડી.	૪૫૧

ક

કરંજીઆ, બેરામજી નવરોજી	૯૩
કલ્યાણભાઈ સારાભાઈ ઝવેરી	૧૨૭
કઝીન્સ, જેમ્સ એચ.	૧૪૩
કર્ને, પ્રો. ધોરો કેશવ	૧૮૭
કરીમભાઈ ઇબ્રાહીમ સર, બેરોનેટ	૧૯૬
કબાલી, પી. એમ.	૨૦૭
કરંજી, ડા. ૦ ફેલાસનાથ	૨૯૧
કસ્તુરભાઈ લાલભાઈ	૩૦૮
કસ્તુરબા માંધી	૩૩૩
કણીઆ, ઓ. ૦ મી. ૦ જસ્ટીસ હરિલાલ જે.	૩૪૩
કબીરદીન અહમદ	૫૪

કાવસજી જહાંગીર રેડીમની (બેરોનેટ), સર	૭૪
કાવસજી જહાંગીર, લેડી હીરાંબાઈ	૩૪૪
કાજી, ડી. બ. હરીલાલ	૧૧૦
કાડંમસ્તર, શ્યામલ બેરામજી	૧૪૬
કાસીમ બબરના મહારાજા	૧૬૭
કાપડીઆ, જગમોહનદાસ જેડીસનદાસ	૨૦૨
કાપડીઆ, બાબુલાલ મોતીલાલ	૨૪૧
કાદરી, સર મહુબુ મીયાં	૨૪૩
કાપડીઆ, સાકરલાલ મગનલાલ	૨૪૯
કાદરભાઈ, અબ્દુલ તૈયબ શેખ	૨૬૧
કાંગા, સર જમશેદજી બેરામજી	૨૭૫
કાંટાવાલા, મોહન હરગોવિંદદાસ	૩૨૫
કાપડીઆ, સોરાખજી પાલનજી	૩૨૭
કાપડીઆ, પેતનજી ફરિદશાહ	૩૩૯

કાલેકર, દત્તાત્રય બાળકૃષ્ણ	૪૦૧	કાન્તેકર, મીસ નવાજબાઈ	૩૯૮
કાનુગા, મીસીસ વિદ્યાલક્ષ્મી		કાન્તેકર, ડા૦ ડોલી અરદેશર	૪૯૪
બળવંતરાય	૪૦૪	કાટક, રાવબહાદુર હરજીવનદાસ ખી.	૪૩૬
કાન્તીલાલ ઇશ્વરલાલ, રાવસાહેબ	૪૨૨	કાઠાવાલા, ફરામરૌઝ ધનજીશાહ	૩૪૯
કાપડીઆ, મોતીચંદ ગીરધરલાલ	૪૭૨	કાલાહ, એસ. એમ. એચ.	૪૬૭
કાનીટકર, કેશવ રામચંદ્ર	૪૩૮	કાલાસો, ડા૦ જે. એ	૪૭૫
કાલે, વામન ગોવિંદ	૪૩૯	કંબલી, સર સીદાપ્પા	૨૯૯
કાંગા, રસ્તમજી દીનશાહ	૩૭૮	કંચનલાલ ધનજીદાસ	૨૫૫
કોડવાઈ, રફી અહમદ	૨૨૩		
કોરપાલાની, એચ. કે.	૨૮૬	ખ	
કોકાલાઈ પ્રેમચંદ, સર	૨૯૩	ખરે, ડા૦ એન. ખી.	૨૫૨
કોચ્છ, ડા૦ સૈફુદ્દીન	૫૯	ખખરદાર, કવિશ્રી અરદેશર ફરામજી	૩૯૪
કોપલાની, આચાર્ય જે. એ.	૨૯૩	ખરેલાટ, મંચેરજી પેસ્તનજી	૩૬૦
કોણ્ણામાચારી, સર વી. ડી.	૩૧૨	ખરેજીજી લીમજી	૨૧૧
કૃષ્ણાચુર્તિ જે.	૨૦૭	ખાન, ડા૦ સર શક્તિ અહમદખાન	૧૦૯
કુંઝ, પંડીત હરદયાનાથ	૫૩	ખાન, અબદુલ ગફારખાન	૨૩૨
કુંપર, ડા૦ રસ્તમ અરદેશર	૪૬૭	ખાનસાહેબ, ડા૦	૨૪૭
કુર્તકોટી, શંકરાચાર્ય	૩૦૬	ખાપરડે, ખાલકૃષ્ણ ગણેશ	૪૩૩
કુતાર, એરવદ નવરોજી માહીયાર	૩૦૫	ખાંડવાલા, રતનલાલ વિઠ્ઠલદાસ	૨૬૨
કુતાર, હસ્તુરજી કેમશર માહીયાર	૪૧૦	ખાંડવાલા, મીસ કપિલા	૩૯૯
કુંપર, સર ધનજીશાહ બમનજી	૧૯૮	ખાંડવાળા, મીસીસ કાન્તાબહેન	૪૩૫
કુમારપ્પા, જગદીશન મોહનદાસ	૧૪૭	ખેર, ખી. જી.	૨૦૪
કેકેબાદ કાવસજી દીનશાહ	૮૧	ખેતાન ડી. પી.	૨૧૯
કેશવમસાહ છોટાલાલ દેશાઈ	૧૪૮		
કેલકર, નરસિંહ ચિતામણ	૨૪૫	ગ	
કે, સર બેસક	૨૭૯	ગયામસાહસિંગ	૧૧૬
કેલટન, સર છુ. ખી.	૨૮૩	ગઝનવી, સર અબદુલ કરીમ	૨૮૭
કેસહસ, જનરલ સર રોબર્ટ	૩૧૧	ગઝદર, હોમી નવરોજી	૩૮૦
કેપ્ટન, હોમી સી.	૩૭૯	ગઝદર, નશરવાનજી સોરાબજી	૩૮૨
કેપ્ટન, મીસીસ પેરીનબહેન	૪૦૫	ગજેન્દ્ર ગઝકર, એ. ખી.	૩૧૧
કેનેડી, ડી. સીડલેર	૪૨૬	ગજજર, શ્રીમતી શીવજૈરીબહેન	૪૦૪
કાઠાવાલા, કેપ્ટન જમશેદ		ગ્વાયર, સર મોરીસ	૨૮૫
દોરાબશાહ	૨૦૨	ગાંધી, મહાત્મા મોહનદાસ કરમચંદ	૬૫
કોયાજી, સર જહાંગીર કુંવરજી	૩૦૪	ગાંધી, મનમોહન પરસોત્તમ	૧૯૨

ગાંધી, દી. બ. સુનીલાલ માણેકલાલ	૨૧૫	ધ	
ગારવરે, બી. ડી	૨૨૯	ઘડીઆળી, કર્નલ દીનશાહ	૪૬૯
ગાડીવાલા (ભરૂચ), માણેકજી રતનજી	૨૫૭	ઘીઆ, મગનલાલ સી.	૧૪૧
ગાંધી, નાગરદાસ પરસોતમ	૩૧૪	ઘીવાળા, આચ્છવલાલ હરદીસનદાસ	૧૯૮
ગાંધી, લલિત મોહન સુનીલાલ	૩૨૯	ઘીઆ, ડા૦ ચંપકલાલ જેડીસનદાસ	૪૬૩
ગાંધી, શામળદાસ લક્ષ્મીદાસ	૩૪૧	ઘીવાળા, અબુબકર ઇબ્રાહીમ	૧૦૩
ગાંધી, રતીલાલ મુળજી	૪૧૫	ઘોષ, બાબુ અરવિંદ	૨૦૦
ગારડા, સરદાર ફરામશેઝ બરબેરજી	૪૪૯	ઘોષ, વૃષાકર્ણ	૪૩૫
ગાંધી, મોનાચહેર માણેકશાહ	૩૭૬	ચ	
ગામા, મલ્હારાજ	૫૬	ચતુરભુજ ગોરધનદાસ	૯૦
ગાંધી, રા. બ. કાળીદાસ બહવજી	૩૧૭	ચટોપાધ્યાય, મીસીસ કમલાદેવી	૧૯૧
ગીરી, વી. વી.	૩૨૩	ચટોપાધ્યાય, હરિન્દ્રનાથ	૩૦૧
ગીંડડર, ડા૦ એમ. ડી.	૧૧૮	ચમનલાલ દીવાન	૩૦૦
ગીંડની, સર હેનરી	૨૭૭	ચરનજીવ, જન્મેશ્વર	૪૬૬
ગુહા, શમરિન્દ્રનાથ	૨૬૪	ચાગલા, ઓ૦ મી૦ જસ્ટીસ એમ. સી.	૪૫૧
ગે, એ. જી.	૨૯૦	ચીમનલાલ ગીરધરદાસ પારેખ	૧૪૫
ગોરધનદાસ ગોકળદાસ મોરારજી	૧૨૯	ચીનાઈ, સર રહીમગુલા એમ.	૧૯૯
ગોએન્કા, રાયબહાદુર સર બહરીદાસ	૧૪૨	ચીનાઈ, સર સુલતાન એમ.	૨૦૬
ગોપાલદાસ પૂંજીભાઈ	૪૯૩	ચીરમુલે, વાસુદેવ ગણેશ	૨૧૪
ગોવિંદદાસ ચતુરભુજદાસ, દી. બ.	૧૭૪	ચીનાઈ, ગુરમહમદ એમ.	૨૭૫
ગોર, સરહરીસીંગ	૨૦૫	ચીત્રે, દી૦ બ૦ આદિત્યરામ એ.	૩૧૦
ગોવિંદદાસ માણેકલાલ	૨૫૩	ચીનુભાઈ માધવલાલ બેરોન્ટ, સર	૩૦૩
ગોસ્વામી, કુમાર વૃક્ષસીચંદ્ર	૩૧૦	ચીનુભાઈ લાલભાઈ ચૌક	૩૪૦
ગોળવાલા, ખુરશેદ ફરામશેઝ	૩૨૪	ચુનીલાલ ગીરધરલાલ	૩૮૨
ગોળવાલા, મીસીસ આવાં ખુરશેદ	૩૨૫	ચુડગર, પોપટલાલ	૪૧૧
ગોળવાલા, રૂસી ફરામશેઝ	૩૨૬	ચુરી, પી. ડી.	૪૬૬
ગોળવાલા, મીસીસ મહેર રૂસી	૩૨૬	ચુનીલાલ, રાયસાહેબ	૪૬૯
ગોળવાલા, એચચશાહ રૂસ્તમજી	૩૯૩	ચુંદરીગર, આઈ. આઈ.	૪૭૩
ગોર, નંદવદન અવેરલાલ	૩૪૬	ચેટરજી, સર અવુલ	૧૯૮
ગોદાવરા, દસ્તુરજી માણેકજી	૩૬૪	ચેટી, સર સનમુખમ	૪૬૬
ગોવિંદલાલ શીવલાલ મોતીલાલ	૫૪	ચેટરજી, રામાનંદ	૧૨૦
		ચોકસી, હરિમસાદ મંજુભાઈ	૨૫૬

ચોકસી, ડાંચંપકલાલ ગુલાબદાસ	૨૬૨	જીરાડ, ચાલ્સરોખંટ	૩૦૭
ચોઈચરામ ગીડવાની ડાં	૪૬૬	જીવતલાલ પ્રતાપસી	૩૧૬
ચંદુલાલ જેશીંગલાઈ શાહ	૧૩૩	જીજીલાઈ, જે. આર. ખી.	૩૪૩
ચંદાવરકર, સર વી. એન.	૧૮૭	જીનવાલા, એફ. જે.	૪૯૭
ચંદુલાલ સોમાલાલ શાહ	૨૩૬	જીરાડ, ડાં મીસ જેડથા	૪૯૯
ચંપકલાલ દેવીદાસ	૪૮૯	જેશી, કૃષ્ણાંજી યશવંત	૨૧૪

છ

છતરી, કેપટન નવાબ સર મહમદ	૨૨૨	જેશી, સર મોરોપંત વી.	૪૪૬
છાયા, ડાં તુલબપ્રસાદ જેશંકર	૨૨૬	જેશી, ડી. સી.	૩૬૨

જ

જયકર, રાઈટ ઓં મુકુંદ રામરાવ	૭૧	જકરલાખાન, સર મહમદ	૩૧૨ અને ૩૭૭
જમનાદાસ મોરારજી	૧૧૩	ઝવેરી, હીં ૫૦ કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ	૩૪૯
જસાવાળા, ડાં જહાંગીર મેરવાનજી	૧૮૫	ઝા, ચંચાનાથ	૪૩૭
જયપ્રકાશ નારાયણ	૧૯૭	ઝાખવાળા, શ્યામલ એચ.	૪૨૮
જગમોહનદાસ લલ્લુભાઈ	૨૩૮	ઝીઆઉદીન આહમદ ડાં	૧૫૦
જસૂભાઈ લાલભાઈ શેઠ	૨૬૮		
જમશેદજી જીજીલાઈ ખેરોનેટ, સર	૨૮૧		
જગદીશપ્રસાદ, કુંવર સર	૨૬૨		
જયધી શાયજી	૪૩૪		
જયંતીલાલ જમનાદાસ મોરારજી	૩૭૪		
જમનાદાસ દ્વારકાંદાજી	૪૯૭		
જયરામદાસ દોલતરામ	૫૮		
જગજીવન ઉજમસી મુળજી	૫૫		
જસદનવાલા, એ. એ.	૫૬		

ટ

બદવ, બી. વી.	૨૦૬	ટર્નર, ખાનખડાફર સી. આર.	૧૩૦
બગીરદાર, આર. એ.	૪૩૧	ટાંગોર, મહારાજકુમાર સર	
બદવજી હંસરાજ, ડાં	૫૧	પ્રધોતકુમાર	૪૭૪
બઈ, એલ. પી.	૪૯૨	ટેડન, બાણુ પરસોતમદાસ	૪૨૭
બફર, સર ઈબ્રાહીમ હાફેન	૪૯૫		
બની, અંબાલાલ બ્રહ્મણીરામ	૪૩૩		

ડ

બદવ, બી. વી.	૨૦૬	ડક્કર, રતીલાલ ત્રિભોવનદાસ	૩૬૫
બગીરદાર, આર. એ.	૪૩૧	ડક્કર, મીસીસ બચુબહેન ધરમસિંહ	૪૦૫
બદવજી હંસરાજ, ડાં	૫૧	ડક્કર, જેકાલાલ સી.	૧૮૨
બઈ, એલ. પી.	૪૯૨	ડક્કર, અમૃતલાલ વી.	૩૩૬
બફર, સર ઈબ્રાહીમ હાફેન	૪૯૫	ડાકર, શીવપ્રસાદ એચ.	૧૮૩
બની, અંબાલાલ બ્રહ્મણીરામ	૪૩૩	ડાકર, ડાં રસીકલાલ આર.	૨૩૦
બની, મહમદઅલી એ.	૨૬૬	ડાકર, શંકરલાલ હરજોવિંદદાસ	૩૮૧
બચુલાલ ગીરધરલાલ	૧૬૧	ડાકર, કાંતીલાલ જમનલાલ	૩૨૩
બનવાલા, સર પદ્મભજી	૧૯૬	ડાકરસી, દેવીદાસ માધવજી	૩૨૯
		ડાકોરરામ કપીલરામ, હીં ૫૦	૪૭૦

૬

ડગન, લેફ્ટનન્ટ કરનલ
સર જમશેદજી
ડાહ્યાભાઈ વલ્લભભાઈ પટેલ
ડે, કે. સી.
ટાંગરકેરી, સુંદરરાવ રામરાવ

૬

ટેબર, ઉછરંગરાય નવલશંકર

ત

તન્ના, મોરારજી આણંદજી
તાતા, લેડી નવાજખાઈ રતનજી
તાતા, જે. આર. ડી.
તાતા, ખરબેર એમ.
તારાબહેન માલુકલાલ પ્રેમચંદ
તારાપોરવાલા, વીકાજી અરદેશર
તાંબે, શ્રીપાદ બળવંત
ત્રિવેદી, સર ચંદુલાલ માધવલાલ
ત્રિવેદી, બળવંતરાય મગનલાલ
તુલસીદાસ ખીમજી
તૈયબજી, હુસેન અદફદીન
તૈયબજી, મીસીસ ખદીજા શહી

ઠ

ઠવે, જ્યોતિન્દ્ર
ઠવે, પ્રભાશંકર મંગળજી
ઠલાલ, ખાં સાં તહેમુરસ્ખ જી.
ઠલાલ, એાં મીં માલુકજી
નાદીરશાહ
ઠલાલ, સર અરદેશર
ઠસ્તુર, સર હોરમજીયાર પી.
ઠહેલવી, સર અલીમહમદખાન
ઠસ્તુર, ડાં ધાલા

ઠસ્તુર-કામદીન, શાવકશાહ
સોરાખજી

૮૯ ઠલાલ, રાજેન્દ્ર સોમનારાયણ ૩૩૭
૧૫૪ દ્વારકાદાસ ત્રિભોવનદાસ ૩૪૦
૪૭૫ ઠસ્તુરજી, કેશશંક માહીઆર કુતાર ૪૧૦
૪૦૩ ઠસ્તુર, ખાં બં સરદાર નોશેરવાન ૪૪૬
ઠવે, જીગતરામ ૩૫૩
ઠવે, નૈષધરાય બાપાલાલ ૪૮૭
ઠસ્તુર, દીનશાહ નશરવાનજી ૩૬૨
૪૦૪ ઠાવર, પ્રેાં સોહરાખ આર. ૧૦૮
ઠાલાભાઈ, એાં સર માલુકજી ૨૨૮
ઠાણુ, રાજરત્ન દીનશા રતનજી ૨૮૫
ઠાલમીયાં, જયદયાળ ૨૮૪
૭૫ ઠાલાચાનજી, ખાનસાહેબ માલુકજી ૨૬૮
૮૩ ઠાભોલકર, લેફ્ટનન્ટ કરનલ
અનંત યશવંત ૩૦૪
૧૬૬ ઠાગા, રાબ સર વીશ્વેશ્વરદાસ ૩૨૦
૪૩૦ ઠાલમીયાં, રામકૃષ્ણ ૪૮૦
૪૭૫ દીનાનાથ, રાયબહાદુર કરનલ ૨૮૩
૪૭૪ દીવેટીઆ, એાં મીં હરિસિંધલાલ ૩૦૮
૩૨૩ દીવાન, જીવલુલાલ હરિપ્રસાદ ૪૧૪
૩૭૧ દીવાન, મીસીસ શારદા ૪૩૪
૧૬૬ દીલાવર હુસેન ૪૭૮
૩૧૦ દીવાન, લાલચંદ નવલરાય ૪૭૮
દીક્ષીત, ડાં એમ. કે. ૩૬૭
૪૭૫ દુબાશ, કેશશંક જમશેદજી ૧૬૨
૧૬૨ દુલીપસીંગ, પ્રીન્સ કે. એસ. ૪૬૧
૪૮૪ દુનીચંદ, લાલા ૪૭૬
૪૮૫ દુબાશ (બારાલાખ),
માલુકશાહ ફરામજી ૩૭૩
૧૬૩ દેશાઈ, મોહનલાલ મગનલાલ ૧૪૦
૧૯૭ દેશાઈ, મોરારજી રણછોડજી ૧૪૦
૨૦૦ દેશાઈ, કેશવપ્રસાદ છોટાલાલ ૧૪૮
૨૬૭ દેશાઈ, યુ. એસ. ૪૬૨

દેશપાંડે, ગંગાધરરાવ	૨૨૮	ધાધા, દસ્તુર ડાં	૩૨૨
દેવ, શંકરરાવ	૨૨૬	ધરૂવ, આચાર્યશ્રી આનંદશંકર	
દેશાઈ, ગુલાબભાઈ લલ્લુભાઈ	૨૨૭	ખાપુભાઈ	૩૭૪
દેશાઈ, વસંતરાય હરરાય	૨૩૩		
દેશાઈ, ભુમાભાઈ જીવભુજી	૨૩૪	ન	
દેશાઈ, એચ. કે.	૨૪૯	નહેરૂ, પંડીત જવાહરલાલ	૬૬
દેશાઈ, દરબાર જોપાલદાસ	૨૭૧	નટવરલાલ જેકીસનદાસ શાહ	૧૩૧
દેશમુખ, ડાં. જી. પી.	૩૧૯	નટસન, જી. એ	૧૭૫
દેશાઈ, મીસીસ જયવતી પ્રાણુલાલ	૩૩૨	નવાજ, બેગમ જહાનશાહ	૨૧૮
દેશાઈ, મહાદેવ	૩૩૬	નહેરૂ, મીસીસ ઉમા	૪૮૬
દેશાઈ, રાજ્યરત્ન મોતીલાલ છોટાલાલ	૩૩૮	નવનીતલાલ રણછોડલાલ	૨૨૪
દેશાઈ, રૂસ્તમ આર.	૩૩૮	નરસીંહદાસ જેકીસનદાસ ગંગાદાસ	૨૫૬
દેશાઈ, મણુપતીશંકર નારણજી	૪૦૧	નરીમાન, ખુરશેદ એફ.	૨૭૦
દેશાઈ, કનૈયાલાલ	૪૦૩	નટરાજન, કે.	૪૪૩
દેશાઈ, ડાં. ચંદુલાલ મણીલાલ	૪૧૨	નગરી, પોપટલાલ હરીલાલ	૪૪૫
દેશાઈ, દાદુભાઈ પુષ્પોત્તમ	૪૧૫	નરેન્દ્ર, (રાબ)	૪૯૯
દેશાઈ, મીસીસ ભકતી ભક્ષમી		નરેન્દ્રદેવ, આચાર્ય	૩૬૯
જોપાલદાસ	૪૩૧	નરોત્તમદાસ ભાઈ ઝવેરી	૩૭૫
દેશાઈ, મીસીસ રસીક મણી	૪૩૪	નહેરૂ, શ્રીમતી રામેશ્વરી	૫૭
દેશાઈ, મીસીસ હીરાવંતી ખેન		નાણાવટી, સર મણીલાલ ખાલાભાઈ	૧૦૬
મનસુખલાલ છગનલાલ	૪૬૮	નાણાવટી, ડાં. પ્રાણુલાલ એમ.	૪૯૬
દેશાઈ, ખંડુભાઈ કસનજી	૪૭૨	નાણાવટી, રામેશચન્દ્ર મોતીલાલ	૧૩૩
દેવદાસ, સર એમ. ડી.	૪૭૩	નાનજી લખાભાઈ	૧૬૮
દેવીકારાણી	૪૭૪	નાયક, મેજર સી. કે.	૨૧૨
દેશાઈ, મણીભાઈ વસનજી	૪૭૪	નાયક, સી. એસ.	૪૮૮
દેશાઈ, રાં. બં. ગોવિંદભાઈ		નાયક, મીસીસ સરોજની	૨૩૦
હાથીભાઈ	૪૭૬	નાગીમુદ્દીન, સર ખવાબ	૩૧૦
દેવધર, પ્રો. ડી. બી.	૪૭૭	નાદીરશા, એરચ અરદેશર	૪૦૯
દેશાઈ, ઝીણાભાઈ આર.	૪૭૯	નાઇટ, સર હેનરી એફ.	૩૫૦
દુ		નાયક, સરદાર રાં. બં. ભીમભાઈ	૪૪૩
ધરમદાસ શામળદાસ પરભુદાસ	૯૮	નારંગ, ડાં. સર ઝાકુલચંદ	૪૫૧
ધરમપુરના મહારાજકુમાર		નિહાલસીંગ, સંત	૧૦૭
નરહરદેવજી	૧૪૧	નીલકંઠ, લેડી વીધાગૌરી રમણભાઈ	૩૯૮
ધનરાજગીરજી, રાબ	૪૭૯	નીચોગી, શ્રીતીથચંદ્ર	૩૫૮
ધનજીભાઈ ખમનજી, લેડી દેની	૫૧	નુન, સર ફીરોઝખાન	૧૮૯

નરી; મહમદ માસીન	૧૯૪	પાવરી, ડાં મહેલાશાહ	૩૧૮
નેકીરામ શર્મા	૪૮૭	પાંડે, સોરાબજી હીમજી	૪૨૫
નેખજી, એમ. એ. જે.	૨૫૪	પાંચાલકર,	૪૩૦
નંદા, શુભચારીલાલ	૪૦૬	પાટકર, સર સીતારામ મુંદરરાવ	૩૫૧
નંદલાસ હરીલાસ	૪૩૬	પાવરી, મીસ બેપસી	૪૫૨
		પાવરી, ડાં બલ હરતુર સી.	૪૫૩
		પાટીલ, રાં સાં પી. આઈ.	૪૭૬
		પીટીટ, સર હીનશાહ બેરોનેટ	૨૮૬
પરાંજી, ડાં આર. પી.	૭૪	પીટીટ, જહાંગીર ખમનજી	૪૪૭
પટેલ, સરદાર વલ્લભભાઈ	૬૮	પીટીટ, મીહુજીન	૪૦૪
પરસોતમદાસ ઠાકોરદાસ, સર	૧૦૬	પુનાવાલા, અરદેશર જમશેદજી	૪૬૧
પટેલ, માણિક કાવસજી	૪૮૬	પુનેગર, શાવકશાહ નશરવાનજી	૧૨૨
પકવાસા, મંગળદાસ એમ.	૧૨૩	પેટ્ટા, સર એ. પી.	૧૬૫
પકાશમ, ડી.	૧૮૨	પેમાસ્તર, રસ્તમજી બરબેરજી	૪૪૭
પરમાનંદ, ભાઈ	૧૮૩	પેરીગરા, નોશીર કાવસજી	૫૫
પટાહિડીના નવાખ.	૨૧૨	પંતુલ, રામદાસ વી.	૪૬૨
પટેલ, ધંવરભાઈ સોમાભાઈ	૨૧૭	પંડીત, મીસીસ વીજયાલક્ષ્મી	૧૩૮
પ્રધાન, સર ગોવીંદજી.	૨૬૩	પંત, ગોવિંદ વલ્લભ	૨૫૪
પટેલ, અરદેશર સી.	૩૭૮		
પટેલકર, બી. જી.	૪૧૧		
પરીખ, નરહરી	૪૩૦		
પટેલ, મીસીસ ગંગાજીન		ફંચલલકક, એ. કે.	૨૭૭
ગોરધનદાસ	૪૩૫	ફંચી રહમાન	૩૦૭
પરમાર, ડાં વી. એલ.	૪૩૭		
પટણી, અનંતરામ પ્રભાશંકર	૪૩૮		
પરાંજી, જી. આર.	૪૪૧	ખબજી, જમનાલાલ	૧૪૧
પદમશી દામોદર ગોવીંદજી	૪૬૫	ખમનજીરામ, સર જહાંગીર બી.	૧૬૫
પટેલ, ધનજીશાહ હીરજીભાઈ	૪૮૧	ખબ, એરવદ બલ અરદેશર	૧૧૭
પટેલ, મીસ શુભચંદર જમશેદજી	૩૬૩	ખર્, સર સીડની	૨૪૦
પ્રાણુલાલ દેવકરજી નાનજી	૬૭	ખરોડાવાળા, સાલેભાઈ કરીમજી	૨૫૮
પારેખ, ડાં બં મોતીલાલ	૧૨૧	ખસુ, જતીન્દ્રનાથ	૨૬૮
પારેખ સીમનલાલ ગીરધરદાસ	૧૪૫	ખર્વાનના મહારાજ	૨૬૭
પાનીકર, મેજર સરદાર કે. કે.	૧૮૨	ખર્જી, ડાં જ્યોર્જ વીલીઅમ	૨૬૭
પાટીલ, એલ. એમ.	૨૧૨	ખખલે, આર. આર.	૪૫૮
પારડીવાલા, હોમી રસ્તમજી	૨૨૧	ખરડીવાલા, સુનીલાલ દામોદરદાસ	૪૬૧
પારખ, ખાં બં ખમનજી અરદેશર	૩૭૭	ખલસારા, ખાં બં પીરોજશાહ	
		પેસ્તનજી	૩૬૬

બેંકવેલ, ઓ૦ જસ્ટીસ સર પેટ્રીક	૨૯૭	ખાંડ, શરતચંદ્ર	૧૯૧
ખાપના, સર એસ. એસ.	૧૩૮	ખાટાવાલા, આહમદ યુસુફ	૩૯૦
ખાજપાઈ, સર જી. એસ.	૨૦૮	ખાખીકીના રાબ	૩૦૪
ખાટલીવાળા, સોરાખજી હોરમસજી	૨૬૮	ખાંડ, હસ્તુરજી ફરામરોજ અરદેશર	૪૪૧
ખાલકબ્લુ, ડો૦	૨૭૨		
ખાના, ડો૦ ફરામરોજ હોસાલાઈ	૩૧૯	ભ	
ખારોટ, જયદેવ મોહનલાલ	૩૨૨		
ખાખરેકર, હ-તાત્રય સખારામ	૪૫૪	ભગવાનદાસ મનમોહનદાસ રામજી	૧૨૬
ખાલગાંધર્વ	૪૬૩	ભટ, માધવલાલ મકનજી	૧૩૫
ખાટલીવાળા, ફરામરોજ કાવસજી	૩૯૨	ભગવાનદાસ રામદાસ મહેતા	૧૬૩
ખીલીમીરીઆ, સર શાપુરજી ખી.	૭૯	ભટ, પ્રભાશંકર રામચંદ્ર	૧૮૬
ખીલીમીરીઆ, એરવહ જમારપજી	૧૧૪	ભવાન અર્જુન ખીમજી	૨૨૯
ખીલીમીરીઆ, લેડી જરખાઈ શાપુરજી	૧૧૯	ભર્યા, ફરીરજી ઇ.	૨૩૩
ખીલીમીરીઆ, મંચેરશાહ		ભર્યા (ગાડીવાળા),	
ખરબેરજી (મેંચુસી)	૧૩૬	માણિકજી રતનજી	૨૫૭
ખીઆણી, ખીજલાલ	૧૮૯	ભર્યા, ડો૦ ફરીરજી સી.	૩૦૯
ખીલુર, સર શુરનાથ વેંકટેશ	૨૧૮	ભગવાનલાલ પનાલાલ ખાખુ	૪૦૩
ખીરલા, જી. ડી.	૨૨૬	ભટ, જોડળલાઈ હોમતરામ	૪૧૪
ખીલીમીરીઆ, ડો૦ રસ્તમજી		ભવનાની, મોહન	૪૬૮
ખમનજી	૨૮૪	ભાર્ગવ, ખી. એલ.	૧૨૫
ખીલીમીરીઆ, મીસીસ શુભેસ્તાન		ભાટીઆ, મેજર સોહનલાલ	૨૧૪
રસ્તમજી	૨૮૭	ભાંડારકર, દેવદ-ત રામકબ્જુ	૨૭૪
ખીલીમીરીઆ, ખા૦ ખ૦ અરદેશર		ભાટે, ગોવિંદ ચીમનાજી	૨૮૪
રસ્તમજી	૨૮૮	ભાતનગર, શાંતિસ્વરૂપ	૨૮૮
શુભફીલડ, ઓ૦ મી૦ જસ્ટીસ		ભાર્ગવ, ડો૦ ગોપીચંદ	૪૭૧
રોખડે સ્ટેન હાલિસ	૨૮૨	ભાટેના, હસ્તુરજી માણિકજી	૩૬૪
બેરામજી જીજીભાઈ, સર	૨૦૫	ભાટીઆ જનરલ હોસ્પીટલ	૩૭૦
બેનરજી, ડો૦ પ્રમથનાથ	૨૨૭	ભીવંડીવાલા, ખા૦ ખ૦	
બેલ્લી, સૈયદ અબ્દુલ્લા	૨૩૪	નાનાલાઈ હોરમસજી	૩૩૦
બેરામજી હોરમસજી	૨૪૬	ભુપટકર, ડો૦ પોપટલાલ ઝે.	૧૩૧
બેનરજી, સર આલ્ખીઆન	૨૫૯	ભુતો, સર શાહનવાજ	૨૨૨
બેન્યાલ, સર એડવર્ડ આલ્સ	૨૭૯	બેદવાર, ધનજીશાહ પેસ્તનજી	૨૩૩
બેંકર, મીસીસ લીલાવતી ધીરજલાલ	૩૩૩	બોર, સર ભેસફ	૨૨૩
બેંકર, શંકરલાલ	૪૧૫	બોપટકર, લક્ષ્મણરાવ બળવંત	૪૩૩
બોમંટ, ના૦ ચીફ જસ્ટીસ સર બેન	૨૭૪	ભંડારી, રાયબહાદુર જગન્નાથ	૨૮૫
બોજ, સુભાષચંદ્ર	૧૯૦		

મ	મહેતા, સર મનુભાઈ નંદશંકર	૨૬૨
મહેતા, સર સુનીલાલ વૃજભુખલુદાસ	૭૭	૨૬૫
મથુરાદાસ વસનંત	૮૭	૩૦૩
મહેતા, જમનાદાસ માધવજી	૮૯	૩૦૬
મથુરાદાસ દ્વારકાદાસ	૯૫	૩૧૩
મદન, જનાર્દન આત્મારામ	૧૦૬	૩૧૪
મહેતા, રાયસાહેબ ગીરધરલાલ		૩૨૧
દયારામ	૧૦૯	૩૩૨
મહેતા, સર હોરમસજી એમ.	૧૧૦	૩૩૨
મહેતા, સુનીલાલ ભાઈચંદ	૧૧૦	૩૪૨
મરચંટ, વિજય માધવજી	૧૨૨	૩૪૪
મનમોહનદાસ કહાનદાસ	૧૩૪	
મડગાંવકર, સર ગોવીંદ	૧૪૨	૪૦૨
મહેતા, જયસુખલાલ કે.	૧૫૦	૪૦૫
મહેતા, વૈકુંઠ એલ.	૧૫૦	૪૦૦
મહેતા, દુર્ગાશંકર કૃપાશંકર	૧૫૫	૪૦૬
મહમદઅલી અલાખજી	૧૫૬	૪૨૫
મહેતા, પી. એન.	૧૫૮	૪૩૧
મહેતા, ભગવાનદાસ રામદાસ	૧૬૩	૪૪૪
મહમુદ, ડો.	૧૬૯	
મનગલાલ રતનજી વિદ્યાથી	૧૭૮	
મહેતા, રામપ્રસાદ ચીમનલાલ	૧૮૬	
મહેતા, ખાં ખં પેસ્તનજી		
ખમનજી	૧૯૪	
મહેતા, સર મંગળદાસ વી.	૨૦૧	
મહેતા, ડો. ધનજીભાઈ	૨૦૮	
મથુરાદાસ ત્રિકમજી	૨૦૯	
મહેતા, ડો. જીવરાજ એન.	૨૧૦	
મનુ સુખેદાર	૨૧૩	
મજુમદાર, એસ. સી.	૨૧૬	
મહેરઅલી, ઇબ્રાહીમ રાજનભાઈ.	૨૧૭	
મરચંટ, ખાં સાં હાજીમહમદ	૨૨૫	
મહેતા, જ્યોતિન્દ્ર મારકંડ	૨૨૭	
મહમદ, ગુલામઅલી શેર	૨૩૨	
મહેતા, ખાં સાં અરહેશર		
રતનજી	૨૫૨	
મથાઇ, જોન		
મહમદ યાકુબ, સર		
મહમદ યુસુફ ઇસ્માઈલ, સર		
મફતલાલ ગજલભાઈ		
મહેતા, ખાં ખં અરહેશર		
રતનજી		
મહેતા, ઇન્દ્રવદન નારાયણભાઈ		
મહેતા, શ્રીમતિ પ્રેમલીલા		
મહેતા, શ્રીમતિ સરોજની		
મહાજની, જી. એસ.		
મહાલક્ષ્મીવાળા, પેસ્તનજી		
ધનજીભાઈ		
મહાલક્ષ્મીવાળા, કાવસજી		
ધનજીભાઈ		
મહેરઅલી, યુસુફ જે.		
ચૂડલા અંબાલાલ સારાભાઈ		
મહેતા, મીસીસ હંસા જીવરાજ		
મહેતા, ખળવંતરાય ગોપાળજી		
મરચંટ, ફરામરોઝ ફત્તમજી		
મહેતા, મીસીસ રતનજીદેવ		
મનોહરલાલ, એમ. એ.		
મહેરવાન, નોશીરવાન		
અરુપંદીઆર		
મહેતા, જમસેદજી નશરવાનજી		
મલીક, રાયખડાદુર પ્રમથનાથ		
મહમુદખાનનારાજ		
મસાણી, ફત્તમ પી.		
મસુદ, સર સૈયદ રોસ		
મહેતા, મીસીસ હંમાબાઈ જે. કે.		
મજાખાન, અરહેશર ફરીઝશાહ		
મરાઢે, જી. એસ.		
મહેતા, મીસીસ શારદા		
મહારાજસીંગ, કુંવર સર		
મસરી, જી. એન.		
મનુભાઈ સોમાભાઈ વડીલ		

મહેતા, ગગનવિહારી	૪૯૬	મુરશીદાબાદના નવાબ બહાદુર	૪૫૬
મસાણી, મીનુ આર.	૪૯૬	મુકરંજી, શ્યામ પ્રસાદ	૨૨૩
માલવીયા, પંડીત મદનમોહન	૧૫૨	મુનશી, કનૈયાલાલ માણિકલાલ	૩૫૩
માનશાહ, ડોન કલીફર્ડ	૧૫૫	મુસ્તાજી સાહેબ	૫૦
માવલંકર, ગણેશ વાસુદેવ	૨૪૭	મેકેન્ઝી, રેવરન્ડ જોન	૧૪૩
માણિકજી રત્નમજી કાપડીઆ	૨૬૦	મેનેજર, કેબશર રતનજી	૪૯૪
માસ્તર, જલલાઈ જહાંગીરશાહ	૩૨૫	મેથાણી ઝવેરચંદ કાળીદાસ	૪૯૫
માસ્તર મનસુખલાલ આત્મારામ	૩૩૬	મેકલીન, ઓ. મી. જસ્ટીસ	૬૧
માધવરાવ, એન.	૪૨૭	મૈશરી, ડોન મુનશી હીરજી	૧૫૭
માસ્તર, નગીનદાસ ટી.	૪૨૯	મોદી, સર એચ. પી.	૮૫
માદન, એસ. પી.	૪૭૮	મોદી, કેબશર એમ.	૧૭૨
માધવ, પ્રો. કે. બી.	૫૩	મોદી, સોરાબ મેરવાનજી	૧૭૩
મીરજાં સાહેબ, પેરતનશા		મોતીલાલ, ભવાનીદાસ નારણદાસ	૨૦૩
શાપુરજી	૧૩૪	મોહીસે, વીનાયક જી.	૨૦૯
મીઠા, મહમદ સુલેમાન કાસમ	૨૦૮	મોદી, સરદાર દાવર ટી. કે.	૩૪૧
મીત્ર, સર ખરોળેન્દ્રલાલ	૨૬૯	મોદી, ચંપકલાલ ગીરધરલાલ	૩૨૧
મીરજાં ઈસ્માઈલ, સર	૩૦૧	મોદી, ખા. બ. કેપ્ટન	
મીત્ર, ઓ. મી. સત્યેન્દ્રચંદ્ર	૨૮૯	સોહરાબ રત્નમજી	૪૮૮
મીત્રી, હીરજીલાઈ હોરમસજી	૩૬૬	મોદી, નોશીરવાન રત્નમજી	૪૯૧
મીઠા, સર સુલેમાન કાસમ	૪૫૭	મંડલીક, સર એન. વી.	૪૪૬
મુંજે, ડોન બી. એસ.	૧૫૪		
મુકરંજી, સત્યનંદ	૧૬૦	ય	
મુકલીઅર, સર, એ. રામસ્વામી	૧૮૯	યાસિક, ઇન્દુલાલ	૪૦૭
મુર, ડબલ્યુ. આર્થર	૨૩૫		
મુકંદલાલ ઈસ્વરલાલ દીક્ષીત	૨૬૧	૨	
મુસ, કેબશર દોરાબજી	૩૩૯	રતીલાલ નાથાલાલ શાહ	૧૨૪
મુસ, ડોન સોરાબ નાનાલાઈ	૪૦૨	રઝાઅલી, સર સૈયદ	૧૭૮
મુકાદમ, વામન સીતારામ	૪૦૬	રમણલાલ લક્ષ્મણાઈ	૨૬૪
મુનશી, મીસીસ લીલાવતી		રમન, સર ચંદ્રશેખર વેંકટ	૩૧૮
કનૈયાલાલ	૩૯૭	રફીઉદ્દીન અહમદ, મૈલવી સર	૪૧૦
મુનશી, પ્રાણુલાલ ઠાકોરલાલ	૪૧૪	રવીશંકર મહારાજ	૪૧૧
મુસ, ડોન એફ. એન.	૪૩૭	રહીમગુલ્લા, હુસેનઅલી મહમદલાઈ	૪૨૬
મુનશી, ઈસ્વરશરણ	૪૩૮	રહીમગુલ્લા, ફાજલ ઈબ્રાહીમ	૪૪૪
મુકરંજી, ડોન વિશ્વનાથ	૪૫૨	રજપુત, જમનાદાસ એમ.	૪૫૫
મુલ્લાં, જલ ફીરોઝશાહ	૪૫૫	રસીકલાલ સોમાલાઈ વઢીલ	૩૮૭

રાધાકૃષ્ણ, સર એસ.	૧૭૦	લાલા, ભોગીલાલ ધીરજલાલ	૪૧૫
રાબ, એમ. સી.	૧૭૪	લાલસાઈ હીરાચંદ વકીલ	૬૦
રાવ, રાઘવેન્દ્ર	૧૭૫	લીયાકત હયાતખાન, નવાબ સર	૨૯૫
રામરાવ, ડો. હિંદીપી	૧૭૭	લીનલીયગો, લેડી	૯
રાજેન્દ્રપ્રસાદ, ખાખુ	૧૭૯	લેનટીન, ફીરોઝશાહ કાવસજી	૩૭૨
રાજગોપાલાચારીઅર, સી.	૧૭૯	લો, ફ્રાન્સીસ	૨૩૪
રાણા, ખમનશાહ ખેરામશાહ	૩૬૯	લોટવાળા, રણછોડદાસ ભવાન	૪૪૨
રાજન, ડો. ટી. એસ.	૪૧૧	લોટવાળા, મીસ ખચુબહેન	૪૪૨
રાબ, ત્રિભોવદાસ જગજીવનદાસ	૪૨૬		
રાંગભુક્તર, સર સાજખા શંકર	૪૨૭	વ	
રાણા, ત્રિભુવનરાય ડી.	૩૫૯	વલ્લભદાસ કરસનદાસ નાથા	૧૩૭
રાવ, સર રાઘવેન્દ્ર	૪૬૨	વલ્લભદાસ પરમાનંદ	૨૨૫
રાવ, વી. જી.	૪૬૩	વકીલ, સી. એન.	૩૨૭
રામશરણદાસ, લાલા	૪૬૪	વકીલ, વસંતરામ જામીઅતરામ	૪૨૮
રાગીનીદેવી	૪૯૯	વઝીરહુસન, સર સૈયદ	૪૭૫
રીડ, સર સ્ટેનલી	૩૫૫	વકીલ, લેફ્ટનન્ટ સરદાર	
રૂઠયા, રામનિવાસ રામનારાયણુ	૩૪૭	જહાંગીર ફત્તમ	૪૭૬
રૂઠકર, આર. એસ.	૬૪	વજીરદાર, લેફ્ટનન્ટ કર્નલ સોહરાય	૪૭૭
રે, સર પ્રફુલ્લચન્દ્ર	૧૭૭	વલ્લભદાસ ચતુરભુજ શીવજી	૩૬૧
રે, કીરણશંકર	૧૮૧	વર્મા, જયકૃષ્ણ નાગરદાસ	૬૨
રેડીમની, લેડી હીરાખાઈ		વજીરદાર, હોમી જે.	૪૯૫
કાવસજી જહાંગીર	૩૪૪	વઝીરઅલી, સૈયદ	૫૦૦
રેઈસમેન, સર એબ્રાહમ જેરમી	૩૫૫	વલ્લભસાઈ ઝવેરસાઈ પટેલ,	૬૮
રેડીમની, મીસીસ મહેફ જહાંગીર		વાલચંદ હીરાચંદ	૮૬
કાવસજી જહાંગીર	૩૬૬	વાડીઆ, પ્રાં. પી. એ.	૧૪૫
રેય, ડો. બી. સી.	૧૭૪	વાડીઆ, જમશેદ ખમનજી	૧૫૩
રેય, એમ. એન.	૧૮૧	વાડીઆ, અરદેશર રતનજી	૧૬૪
		વાઝા, ખાં. ખાં. જે. પી.	૧૬૭
		વાડીઆ, સર નશરવાનજી નવરોજી	૨૯૧
		વાડીઆ, સર ખુશરો	૨૯૦
	૨૧૧	વાડીઆ, મેડમ સોફીઆ	૨૯૬
લટે, અન્નાખાખાજી	૨૪૦	વાઝા, મીસીસ ધનખાઈજી ખોદાદાદ	૪૧૯
લતીફ, એ. એચ. નુરમહમ્મદ	૨૯૬	વાઝા, ખોદાદાદ રતનજી	૪૧૯
લક્ષ્મીપથી, મીસીસ રૂક્મણી	૪૩૧	વાઝા, રતનજી ફરામજી	૪૨૩
લક્ષ્મીબહેન જગમોહનદાસ, લેડી	૨૦૧	વાઝા, મીસીસ નવાજખાઈ	
લાલકાકા, જહાંગીર અરદેશર	૨૬૯	રતનજી	૪૨૪
લાલકાકા, નાદીરશાહ સોરાખજી			

વાચા, જહાંબક્ષ રતનજી
વાડીઆ, ઓં મીં જસ્ટીસ
બમનજી જે.
વાસુદેવ, ઓં મીં જસ્ટીસ
વાડીઆ, દારાશાહ મોશેરવાન
વાંકનીસ, અંબક દીનકર
વિશ્વેશ્વરાય, સર એમ.
વિદ્યાર્થી, મગનલાલ રતનજી
વિજયરાયવાચારીઅર, સર ડી.
વિશ્વલક્ષ દામોદર ગોવીંદજી
વીઝીઆનગરમના મહારાજકુમાર
વેલીનકર, એસ. જી.
વેલીનકર, વી. એસ.
વૈધ, ડોં એ. એચ.
વૈધનાથન, એલ. એસ.
વોરા, ડોં જેઠાલલા વી.

સ

સહાય, બળદેવ
સનમુખમ એડી, સર
સત્યમુર્તિ, એસ.
સરૈયા, રમણલાલ ગોકળદાસ
સ્ટોન્સ, સર ફ્રેડરીક
સરકાર, નક્ષીનીરંજન
સપર, રાઈટ ઓં સર તેજબહાદુર
સરકાર, સર એન. એન.
સરકાર, સર જહુનાથ
સખનીસ, ગબનન આત્મારામ
સકલાતવાળા, સર સોરાબજી ડી.
સરકાર, ડોં સર નીલરત્ન
સખનીસ, સર રઘુનાથરાવ વી.
સત્યપાલ, ડોં
સામુન, સર વીકટર
સાવરકર, વીનાયક ડી.
સાકરલાલ ખાલાભાઈ

૪૨૪ સાંખમુર્તિ, બી. ૪૫૬
સીંગ, ગયામસાહ ૧૧૯
૩૪૫ સીધવા, આર. કે. ૧૩૦
૩૫૦ સીંધાનીઆ, લાલા પદ્મપત ૧૫૧
૪૭૯ સીંહ, સમ્યદાનંદ ૧૭૧
૪૮૦ સીતારામબ્યા, ડોં પદ્મબી ૧૭૧
૧૬૫ સીંહ, લોડ ૨૦૧
૧૭૮ સીધવા, કેકી કાવસજી ૨૨૦
૩૦૦ સીકંદર હયાતખાન, સર ૨૬૫
૩૫૪ સીતારામ, સર ૩૫૫
૪૭૭ સીંધ, કુંવર સર મહારાજ ૪૬૦
૧૪૭ સુંદરદાસ મોરારજી ૨૧૫
૪૨૮ સુતરીઆ, ધીરજલાલ સુનીલાલ ૨૩૧
૨૫૧ સુરજ વલ્લભદાસ ૨૬૫
૫૨ સુકથનકર, મીસીસ માલીનીબાઈ ૩૧૧
૪૫૧ સુનાવાલા, મીં અને મીસીસ ડોમી પી. ૩૩૪
સુખારામન, ડોં પી. ૪૬૭
સુહરાવદી, સર હસન ૪૭૧
૧૬૫ સુલ્તાન અહમદ, સર ૨૨૦
૧૬૯ સેતલવડ, સર ચીમનલાલ હરીલાલ ૬૯
૧૭૫ સેતલવડ, જીવણલાલ ચીમનલાલ ૯૧
૨૧૦ સેતલવડ, વી. સી. ૧૪૩
૪૨૯ સેકસેના, મોહનલાલ ૧૬૫
૨૧૬ સેતલવડ, કેશવલાલ હરીલાલ ૨૫૦
૨૪૫ સેતલવડ, મોતીલાલ ચીમનલાલ ૩૩૫
૨૭૧ સેન, ઉષાનાથ ૪૬૩
૨૭૦ સેતલવડ, શીમરાવ કેશવલાલ ૩૬૯
૪૫૪ સેન, ઓં મીં જસ્ટીસ ૫૮
૩૫૯ સૈયદ, ડોં મહમદ ૧૬૯
૪૫૯ સોમન, આર. જી. ૨૧૩
૪૬૨ સોમજી, ઓં મીં જસ્ટીસ એમ. એ. ૩૩૧
૩૬૯ ૫૨ સોરાબજી કોરનેલીઆ ૪૬૧
૨૧૯ સોમાભાઈ ઘીરાચંદ વઝીલ ૬૩
૪૨૮ સંપ્રજ્ઞાનંદ ૨૩૧

૨૧

૬

ચક્રાંત અહમદખાન, સર	૧૦૯	હખીબુલ્લાહ, સર મહમદ	૧૮૭
ચર્મી, સીતારામ જયસીંહ	૨૪૦	હઝરત, વિજયરાય હિ મતરાય	૨૨૯
ઝાફ, રાવસાહેબ યુનીલાલ મોતીલાલ	૪૫૮	હકસાર, કર્નલ સર કૈલાસનારાયણ	૨૪૧
ઝાફ, અરદેશર ડી.	૨૪૪	હમીદ, ડો. ખવાબ	૩૦૯
ઝાફ, કે. આર. પી.	૧૦૨	હરગોવિન્દાસ જીવણદાસ	૩૩૫
શાહ, નટવરલાલ જેડીસનદાસ	૧૩૧	હરીદાસ માધવદાસ	૩૪૨
શારદા, દી. બ. હરખીલાસ	૧૫૪	હવેલીવાળા, એમ. એ.	૨૪૨
શાહીલાલ, સર	૧૬૮	હકીમ, ડો. રત્નમજી એદલજી	૪૪૬
શાસ્ત્રી, રાઈટ એન. શ્રીનીવાસ	૨૫૩	હકીમ, ડો. દારા રત્નમજી	૪૪૬
શાહ, લવણપ્રસાદ કુલચંદ	૪૨૪	હરગોવિન્દાસ જમનાદાસ રામજી	૩૯૧
શાંતીકુમાર નરોત્તમ મોરારજી	૬૪	હાજી અલી મહમદ હાજી બચુઅલી	૩૨૦
શાંતીદાસ આશકરજી	૫૪	હાજી, ઇબ્રાહીમ સુલેમાન	૪૫૪
શ્રીવાસ્તવ, ડો. સર	૪૬૪	હાસમલાઈ જેઠાલાઈ	૪૭૨
શીવદાસાની, એચ. બી.	૫૩	હારીકર, ડો. એન. બી.	૬૪
શુકલ, પંડીત રવીશંકર	૪૫૮	હાદાયતુલ્લા, સર શુલામહસેન	૨૪૬
શુકલ, મીસીસ જ્યોત્સના	૪૩૧	હુકુમચંદ સ્વરૂપચંદ, સર	૩૫૨
શેઠના, મીનાચહેર જહાંગીરજી	૧૦૧	હુસેન, ડો. ઇકબાલ	૧૫૫
શેઠના, મીસીસ જુરશેદ મીનાચહેર	૧૦૨	હુસેનલાઈ અબદુલ્લાલાઈ લાલજી	૬૧
શેઠ, જમુલાઈ લાલલાઈ	૨૬૮	હેમીલ, હેરી	૩૧૧
શેઠ, અમૃતલાલ દલપતલાઈ	૪૧૩	હેદરી, રાઈટ એ. સર અકબર	૩૦૨
શેઠ, માવજી ગોવિંદજી	૪૭૦	હોડીવાલા, બા. બ. બેજનજી	માણિકજી ૧૨૧
શેઠીઆ, દેવચંદ ધર્મસીંહ	૩૮૮	હોનીમન, બી. જી.	૨૩૫
		હોલકર, સર તુકોજીરાવ	૫૬

બ. બ. ની અનુક્રમણિકા.

અબુબકર ઇબ્રાહીમની કું.	૧૨૮	ઇન્ડિઅન લાઇફ એક્સપ્રેસ	
આર. ઇ. મોહી એન્ડ કું.	૩૬૮	ઓફીસીયલ એસોસિએશન	૩૮૪
ઇસ્ટ એન્ડ વેસ્ટ ઇન્ટરપ્રાઇઝ કું. લી.	૬૬	એર. ડી. એન. જી. અરની કું.	૧૮૪
ઇન્ડિઆનીઝ સીલક મીલ્સ	૮૦	એમ્પ્રેસ આયર્ન એન્ડ સ્ટીલ વર્ક્સ	૪૬૮
ઇન્ડિઅન ગ્લોબ ઇન્ટરપ્રાઇઝ કું. લી.	૧૫૭	એમ્પાયર ઓફ ઇન્ડિઆ લાઇફ	
ઇન્ડિઅન ઇન્ટરપ્રાઇઝ કંપનીઝ		ઇન્ટરપ્રાઇઝ કું. લી.	૪૬૮
એસોસિએશન	૨૪૮	ઓરીએન્ટલ ગવર્નમેન્ટ સીક્યુરીટી	
		લાઇફ એક્સપ્રેસ કું. લી.	૧૩૬
ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ એન્ડ પ્રોડેક્શન		ફૂલ સાઇકલ એન્ડ ફોટો સ્ટોર્સ	૧૦૪
એક્સપ્રેસ કું. લી.	૨૮૦	ફેસન્ટ ઇન્ટરપ્રાઇઝ કું. લી.	૧૬૮
		કોમર્શીઅલ ઇન્ટરપ્રાઇઝ કું. લી.	૨૨

ખામી બહાદુર એસ. આર મોદી	૪૧૬	ખામી ડાઝોપરેટીવ ઇનસ્પેક્ટર-સ	
ગોલ્ડ ફીલ્ડ લેધર-વર્ક્સ	૯૬	સોસાયટી લી૦	૧૭૦
ગાર અને કું૦	૧૬૫-૧૮૦	ખામી સાઇકલ એન્ડ મોટર	
મેટ સોશીઅલ લાઇફ જનરલ		એજન્સી લી૦	૩૨૮
એશ્યુરન્સ લી૦	૪૩૨	ખાલીવાલા એન્ડ હોમી	૧૦
જુબીટર જનરલ ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦		ભારતીય નિવાસ હિંદુ લોજ	૧૬૦
ફ્રન્ટ કવર પેજ		ભાગ્યદાય આફીસ	૪૮૩
જામનગર દ્વારકા રેલ્વે	૨૭૨	મહાનંદ પ્રોસેસ વર્ક્સ	૪૯૯
જેનીથ લાઇફ એશ્યુરન્સ કું૦ લી૦	૯૨	મોનજીની	૧૦
ટેરા ટ્રેડીંગ કોર્પોરેશન	૧૫૬	યુનીઅન બેન્ક	૭૨
ટી. એમ ઠાકોરની કું૦	૧૭૬	યુનીવર્સલ ફાયર એન્ડ જનરલ	
ડયુક એન્ડ સન્સ	૪૪૦	ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૮૮
દાવર્સ ડોલેજ ઓફ ડોમર્સ	૮૪	રોય અને કું૦	કવર વચ્ચેની પેનલ
દેવકરજી નાનજી બેન્ક	૯૨	રૂબી જનરલ ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૫૦૦
દેવ કેમીકલ વર્ક્સ	૩૮૧	વલ્કન ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	
ન્યુ ઇન્ડિયા એશ્યુરન્સ કું૦ લી૦	૭૦	ઇલ્લુ કવર પેજ	
ન્યુ સ્વચેતીક લાઇફ		વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા થીએટર્સ લી૦	૧૧૨
ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૧૪૪	વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા લાઇફ	
નેશનલ ઇન્ડિઅન લાઇફ		ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૪૦૦
ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૧૩૯	વોર્ડન ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૧૦૦
નેપથુન ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૧૮૦	સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા લી૦	
નેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્ક્સ	૪૦૮	પહેલા પૃષ્ઠની સામે	
પ્રેશીઅસ ઇલેક્ટ્રીક કું૦	૮૨	સેન્ટ્રલ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયા લી૦	
પ્રેસીડેન્સી લાઇફ ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૧૯૨	ત્રીજું કવર પેજ	
પ્રેસીડેન્સી પ્રોવીડન્ટ એન્ડ		સેન્ટીનલ એશ્યુરન્સ કું૦ લી૦	૧૭૬-૪૫૬
જનરલ ઇનસ્પેક્ટર-સ કું૦ લી૦	૪૯	સુરજમલ લલ્લુભાઈ અને કું૦	૭૬
પ્રાણસુખલાલ મક્તલાલ		સ્વદેશી મારકેટ	૭૮
હિંદુ સ્વીમીંગ બાથ	૪૪૮	સાલેભાઈ તૈયબજી અને કું૦	
પોલસન્સ લી૦	૧૨૦	બીજું કવર પેજ	
ખામી પ્રોવીન્સીઅલ ડાઝોપરેટીવ		હાતીમ પ્રધસ	૧૧૮
બેન્ક લી૦	૧૧૬	હી કુસ્થાન ડાઝોપરેટીવ	
ખામી મ્યુચ્યુઅલ લાઇફ		ઇનસ્પેક્ટર-સ સોસાયટી લી૦	૨૮૮
એશ્યુરન્સ સોસાયટી લી૦	૧૫૨		

“હિન્દના નામકીત નરનારીઓ” (Gujarati Who's Who) નામનું આ પુસ્તક
 મી૦ ડી. ડી. એક્લહરે એ “ધી પીન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ”, દાહર, મુંબઈ, માં
 ધી ગુજરાતી “કુઝ કુઝ” પબ્લીશીંગ કંપની માટે છાપ્યું છે અને
 મેરવાન ખીલ્ડીંગ, સર ફીરોજશાહ મહેતા રોડ, કોટ,
 મુંબઈ, માંથી પ્રગટ કર્યું છે.